RAGIP PAŞA
2068/1-2

T. C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
RAGIP PAŞA KÜTÜPHANESİ
MÜDÜRLÜĞÜ
Sayı: 2068/1-2

فهرس جلد اوّل من ترجمهٔ تبیان

دیباجهٔ ترجمهٔ تبیان ٢ صحیفه	سورة فاتحة الکتاب ٦ صحیفه	سورة البقرة ٢٦ صحیفه
سورة آل عمران ٢٣٢ صحیفه	سورة النساء ٣٢٠ صحیفه	سورة المائدة ٤٢٣ صحیفه

ترجمهٔ حال المولی محمد التفسیری علیه الرحمه

مترجم مومیٰ الیه تفسیری محمد افندی ابن حمزة الدباغ اولوب بلدهٔ عینتابده ظهور ایدوب وسن شریفلری عشرینی تجاوز ایتدکده بلدهٔ سیواسه عزیمت ونیچه مدت ارشاد طلبهٔ علومه بذل همت ایلیوب با ارادهٔ سنیه درعلیه‌یی تشریف وبراز مدت صکره با رخصت ینه سیواسه عودت وبیك یوز اون بر ربیع الاولنك یکرمی ایکنجی اثنین کیجه‌سی عزم دار السلام بیوردقلری واشبو تفسیر شریفندن ماعدا وسورهٔ ذاریاتدن آخر سورهٔ ناسه قدر بیضاوی وعقاید خیالیسی وآداب میری اوزرلرینه مدون حاشیه‌لری واردر

{ شیخی ذیل شقایق }

معارف عمومیه نظارت جلیله‌سنك ١٠٦ نومرو و ٢٣ ذی القعده [illegible] تاریخلی رخصتنامه‌سی حائزدر

درعصر سلطان عبد الحمید خان غازی

[illegible]

١٣٠٧

R. 7
2364

دیباجۀ ترجمۀ تبیان

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذی انزل علی عبده الکتاب ولم یجعل له عوجا مصونا فی کهف الحفظ عن ریب المرتاب لیذکر اولوا الالباب واهدنا لفهم معانیه واجعلنا مهتدیا بتعلیم مافیه * والصلوة والسلام علی عبده محمد رسول الله علیه السلام الذی ببعثته ظهر هذا الکرم من مکارم الغیب الی مظاهر الشهادة فکان رحمة للعالمین من البشر والملائکة والجن اجمعین * وعلی آله واصحابه الذین هم ورثة علمه وحفظة دینه ومنتشریهما الی البلدان ثم من تبعهم باحسان مادارت الملوان الی یوم الحشر والمیزان (وبعد) ضمائر ارباب فضلا وخواطر اصحاب علما اولان اخوان مؤمنین وخلان مسلمینه مخفی دکلدر که الفاظ بلاغت قرآنك معانیٔ فصاحت عنوانته تحصیل اطلاع ایتمك اوّلا علوم متنوعه وفنون متعدده نك تکمیلنه موقوفدر که حتی استخراجه ملکهٔ راسخه کله وموقوف علیه اولان ترتیب نسخه‌لرینی علی مراتبهم زمانلرنده بولنان استادلردن اخذه مداومت ولیل ونهار تدریسه ملازمت ایتمکله اقل مرتبه قرق سنه‌ده بضاعهٔ ملکه حاصل اولور دیو * منقبة الاسرارده مصرحدر بناءً علی ذلك بو مترجم فقیر پر تقصیرك مولد اصلی وموقع فطریمز بلاد اسلامیه‌دن عینتاب وسیواس شهرلرنده موجود علما زمره‌سنك خاکپاسی وفضلا سلکنك محب کداسی اوله‌رق قرق سنه انلردن تحصیل

(علوم)

علوم قصدیله کوشش بسیار وسعی بیشمارمزدن ماعدا نیجه دیار وامصارده مانند کبریت احمر اولان استادلره خدمت ایدوب بعده قرآن عظیم الشانك تفسیر وتأویلنه جدّ تام وسعی تمام اوزره اولدیغمزدن عاقبت آستانۀ دولتدن باخط همایون اشبو شهر میمنت لزومه قدوم وانجامنده حضور شهریار یده ابحاث تفسیره وصول میسر اولدقده رهبریٔ حضرت توفیق خداوند وهاب ایله خدمت خیر دعالرنده شرفیاب انتساب باب فضیلتمآبلری اولدیغم مطلع کزین فضل وکمال ومنبع جویبار برّونوال اولان ممدوح الشیم ولی النعم شیخ الاسلام علامة الانام سماحتلی منقاری زاده یسر الله عاقبته بالحسنی والزیاده یحیی افندی حضرتلری مقرّب پادشاهی بولنمغله حقمزده کلمۀ طیبه‌لری بیدریغ وباخصوص شوکتلو پادشاهمزك دخی طبع همایونلری تتبع کتب نقلیه وعقلیه‌یه کمال اشتغال وکاه بکاه تواریخ وسیر ومؤلفات هنر اربابنه وکمالات اصحابنه نکاه افکن تحسین وبو بهانه ایله قدر شناس ودلنوازلق ایدوب اطراف مملکتدن نیجه علمایی استانبوله دعوت بیوروب حدلرندن زیاده انعام ودلنوازلغله اکرام تام اتمك عادت مستحسنه‌لرندن اولمغله زمانلرنده اهل تفسیر علما وفنون شتایه مالك فضلا داعیلری وفرت اوزره موجود وهفته‌ده ایکی کره حضور همایونلرنده بحث اولنوب حین استماعلرنده معنای تلذذ قرآن وتنصیح فحوای فرقان بیوردقلرندن ناشی مقارن ذات جمیلة الصفاتلری اولان وزرا وعلما ومصاحب بندکانی دخی (الناس علی دین ملوکهم) مقتضاسنجه هربری خیرخواه ایدیلر اول وقتده بو عبد عاجز داعیلرینه توجیه خطاب همایون ایدوب بیوردیلرکه قواعد عربیه‌یه مطابق بو قرآن قاطع البرهانی لسان عربیه‌دن زبان ترکیه ترجمه اولمق اوزره براثر درشهواری الماس فکرتکله سفته وحدیقۀ جناندن غنچۀ جنانوش جمله نك کل مرادنی شکفته ایلسك رموزات معانی وبدیعی ظاهر واستعارات وتمثیلاتی لطایف مبانیسنه باهر اولوردی دیو بیوردقلرنده امتثالا للاوامر المأمور معذور دینلوب درعقب موجود خزینه‌دن درت جلد تفاسیر واون عدد کتب لغت اخراج اولنوب بو مترجم فقیره احسان همایون اولندقده اوّلا تفسیر تبیان وقاضی بیضاوی‌یه مطالعه‌مزك کثرتی اولمغله انك عربی تعبیرندن حاصل معنای شریفی طابقت النعل بالنعل ترکیه تبدیل واندن زیاده مجموع اهل تأویلاتك بحثلری اقتضا ایدن آیت کریمه‌ده

مرحوم حاجی محمد [illegible]

۱۳۳۲

۱۰۱

اهتمام ولازم کان مسائل فقه شریفی دخی مناسبتیله ذکر ایدوب کندی
خطم ایله تحریرینه ده بدء وایکی سنه ده ایکی جلدینی تمام یازوب برینی پادشاهمز
ابو الفتح والمغازی سلطان محمد الغازی حضرتلرینه و برینی سائر خواص
وعوامه وقف ایلدکده ترجمهٔ تبیان دیو تسمیه قلندی من اوله الی آخره
مطالعهٔ فکر دقیق ایلینلردن مرجو درکه اشبو مترجم حقیرك کهولتی
حسبیله واقع اولان سهو وخطامزی قلم عفو وعطا ریله تصحیح بیورملری
عطف عنان رغبتلرینه احاله قلنمشدر

الجلد الاوّل

من ترجمة تبيان

بسم الله الرحمن الرحيم

اشبو سوره یه (فاتحة الکتاب) دینلدی زیراکه قرآن انکله افتتاح وابتدا اولنمشدر ودخی (امّ القرآن) دینلدی زیراکه اول قرآنك اصلیدرکه قرآن انکله باشلندی ودخی اکا (اساس) دینلدی زیرا اول قرآنده اولان معانینك جمله‌سنی مشتملدرکه اول حکم نظریه واحکام عملیه‌درکه انکله طریق مستقیمه سلوك ایدیلور ومراتب سعدایه ومنازل اشقیایه اطلاع اولنور وبومعنی اجلیچون اکا (سورة الکنز) و (سورة الوافیة والکافیة) دخی دینلدی و (سورة الحمد والشکر والدعاء) و (تعلیم المسئلة) دخی دینلدی اول انلری مشتمل اولدیغیچون و (سورة الصلوة) دخی دینلدی آنك نمازده قرآئتی واجب ویا مستحب اولدیغیچون و (سورة الشافیة والشفاء) دخی دینلدی زیرا پیغمبریمز علیه السلام فاتحه هردائه شفادر دیدی و (سورة السبع المثانی) دخی دینلدی زیرا اول بالاتفاق یدی آیتدر * بسمله‌یی آندن آیت عد ایدنلر (أنعمت علیهم) بشقه آیت دکلدر دیدی وبعضیلر (بسمله) و (الحمدلله رب العالمین) جمله‌سی برآیتدر دیوب (أنعمت علیهم) دخی جمله‌سی برآیتدر دیدی * ویاخود اول ایکی کرّه نازل اولدیغیچون اکا (مثانی) دینلدی که آنك برکره‌سی مکه‌ده نماز فرض اولدیغنده و برکره‌سیدخی مدینه‌ده قبله نك کعبه‌یه تحویل اولندیغنده ایدی * ویاخود اول نمازك ایکی رکعتنده قرآئتی فرض اولدیغیچون اکا

(مثانی)

مثانی دینلدی لکن صحیحی بودرکه اول مکیه اوله (بسم الله الرحمن الرحیم) معناسی اوقورم و باشلرم اول الله تعالینك اسمیله که آنك عظمت وجلالتنه ناظرون متحیرلردر * و دنیاده کافهٔ خلقه رزق ونفع ایصالیله رحمت ایدیجیدر * ویوم قیامتده خاصة مؤمنلره عقوبته مستحقلرینی عفو ایله وجنتده هربرینی ثوابه ایصالله رحمت ایدیجیدر * بسمله‌ده اختلاف ایتدیلر بعضیلر انی نه فاتحه‌دن ونه سائر سوره‌لردن آیت دکلدر دیدی * مصحفلرده یازلمسی سوره‌لر بینی فصل ایچون و تبرکا انکله ابتدا اولنسون ایچوندر دیدی که امام ابوحنیفه واتباعی اکا ذاهبلردر اول اجلدن انلرك عندنده نمازده اول جهر ایله اوقونمز وبعضیلر دخی انی فاتحه‌دن وهر سوره‌دن آیتدر دیدی که اکا امام شافعی واصحابی ذاهبلردر اول اجلدن قرائتی جهر اولنور نمازلرده انلرك عندنده اول دخی جهر ایله اوقنور * ابن عباس رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه برکیمسه کیم بسمله‌یی ترك ایده کتاب اللهدن یوز اون درت آیتی ترك ایده * امام رازی تفسیرنده ایدر امام شافعی رحمه الله دیدیکه بسملهٔ شریفه سورهٔ فاتحه اوّلندن برآیتدر نمازده فاتحه ایله بیله انك دخی قرائتی واجب اولور * وامام مالك رحمه الله واوزاعی دیدیکه اول سورهٔ نملدن غیریده قرآندن دکلدر نمازده نه سرّا ونه جهرا اوقنمز الاقیام رمضانده قرائت اولنور * أما امام ابوحنیفه اول نمازده اوقنور دیدی لکن انك سوره اوّلنده آیت ایدوکن ویا دکل ایدوکن ذکر ایتمدی * وأمام احمد بن حنبل دیدیکه اول فاتحه‌دن برآیتدر والابوکه اول هر رکعتده سرّا اوقنور مدینه وبصره قرّاسی وکوفه فقهاسی دیدیلرکه اول فاتحه‌دن دکلدر ومکه وکوفه قرّاسی وحجاز فقهاسنك اکثری دیدیلرکه اول فاتحه‌دن آیت دکلدر بلکه اول ابن المبارك قولیدر ابوهریرة رضی الله عنهدن مرویدرکه پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه فاتحة الکتاب یدی آیتدر اولی بسملهٔ شریفه‌در أبوهریرة رضی الله تعالی عنه ایدر مسجدده پیغمبریمز علیه السلام ایله ایدم بررجل کلوب نمازه طوردی تعوّذ دنصکره (الحمدلله رب العالمین) دیدی پیغمبریمز علیه السلام اکا خطاب ایدوب بیلمزمیسنکه (بسم الله الرحمن الرحیم) سورهٔ حمددن برآیتدر اولکه انی ترك ایده اول سوره‌دن برآیت ترك ایدر حالبوکه فاتحه‌سز نماز اولمز فاتحه‌دن برآیت ترك ایدنك نمازی باطل اولور * روایت اولندیکه معاویه

رضى الله عنه مدينه يه قدوم ايدوب ناسه بر نماز قلو ويرديكه انده قرائت جهر اولنوردى فاتحه يى بسمله سز اوقودى نمازدن فارغ اولنجق هر جانبندن مهاجرون وانصار اكا ندا ايدوب قرآنه باشلديغكده بسمله اوقومدك يوخسه اونوتدكمى ديديلر اويله اولسه اول نمازى اعاده ايدوب فاتحه يى بسمله ايله بدأ ايتدى * اشبو خبر دلالت ايدركه صحابه نك اجماعيله بسملهٔ شريفه فاتحه دن بر آيت اوله (قال النبى عليه السلام كل امر ذى بال لم يبدأ فيه ببسم الله فهو ابتر) پيغمبريمز عليه السلام ايدر هر امر ذى بالكه بسمله ايله بدأ اولنميه اول ابتردر حالبوكه ايماندنصكره اعمالك اعظمى نمازدر * امدى انده فاتحه بسمله سز اوقونيجق ايجاب ايدركه اول نماز ابتر اوله ابتر لفظى ايسه غايتده نقصان وخلله دلالت ايدر * امدى بودخى انك فاتحه دن اولوب نمازده قرائتى واجب اولور ايدوكنه دليلدر * امام ابو يوسف ومحمد وحسن بن زياد امام أبو حنيفه رحمه اللهدن روايت ايتديلركه چون مصلى هر ركعتك اوّلنده قرائت ابتداسنده بسمله يى اوقوسه سوره اوّللرنده اوقومسى واجب اولمز لكن هر سوره اوّلنده اوقورسه كوزلجك ايدر سورهٔ توبه قتال امرينى مشتمل اولديغيچون اوّلنه بسمله يازلمشدر * اويله اولسه ذبح عندنده سنت اولدركه بسم الله الله اكبر دينله يوخسه (بسم الله الرحمن الرحيم) دينلميه * زيرا قتال وقتل وقتنده لايق دكلدركه رحمان ورحيم ذكرى اوله چون حق تعالى حضرتلرى سكا هر كونده صلوات مفروضه ده اول ايكى اسم شريفى ذكرينى توفيق ايده بيلكه اول سنى قتل وعذاب ايچون خلق ايتميوبدر بلكه رحمت وفضل واحسان ايچون خلق ايدوبدر عارفيندن برى (بسم الله الرحمن الرحيم) يازوب وصيت ايتديكه موتى عندنده كفننه قونيله دينلديكه اندن سكا نه فائده واردر جوابنده يوم قيامتده ديرمكه الهى عباديكه كوندرديكك كتاب كريمك عنوانينى قلديغك (بسم الله الرحمن الرحيم) دركه اول اون طقوز حرفدر آنده ايكى فائده بولدم * برى بودركه زبانيه دخى اون طقوزدر بسملهٔ شريفه ايله حق تعالى مؤمندن انلرك بأسنى كيدررر * ايكنجى بودركه حق تعالى كيجه وكوندوزى يكرمى درت ساعت قيلدى بش ساعتده بش وقت نمازى فرض ايلدى * امدى بسمله نك اون طقوز حرفى نماز ساعتلرندن ماعدا اون طقوز ساعتده واقع اولان ذنوبه كفارت اولور * عيسى عليه السلام بر قبره

(اوغرايوب)

اوغرايوب كورسه كه رحمت ملكلرى نوردن طبقلرله اول قبره كلديلر عيسى عليه السلام اول حاله تعجب ايدوب حق تعاليدن كشفن ديلدى بيورديكه يا عيسى اول قبرك صاحبى بر عبد عاصى اولوب موتندنبرى عذابده ايدى وفات ايتديكنده خاتونى حامل قالوب بر ولد طوغردى حتى اول آنى بسليوب بيوتدى ومكتبه كوندروب معلم اكا بسمله يى تعليم ايتدى * اويله اولسه بن اندن اوتاندم انك ولدى يريوزنده بنى ذكر ايدركن يرالتنده بن اكا عذاب ايدم * عمر رضى الله عنهه قيصر خبر كوندروب بنم باشم دائما آغرر ساكن اولمزسندن ديلرمكه بر دوا كوندره سن * عمر رضى الله عنه دخى اكا بر قلنسوه كوندردى چون اول انى باشنه كيسه آغريسى كيدردى انى باشندن چيقارسه آغريسى عودت ايدردى اول حاله تعجب ايدوب قلنسوه يى يوقلدى انده بر كاغد بولديكه اوزرنه (بسم الله الرحمن الرحيم) يازلمشدى مكر خاصيت انده ايمش بيلدى * خالد بن الوليد رضى الله عنهدن بر مجوسى دين اسلامك حقيقتنه بر علامت استديكه انى كوروب اسلامه كله خالد دخى نعم ديوب بر طاس سم قاتل استدى (بسم الله الرحمن الرحيم) ديوب جمله سين ايچدى باذن الله ضرر ايتميجك مجوسى اسلامه كلدى * پيغمبريمز عليه السلام ايدر بركمسه بسمله يازيلو بر كاغدى حق تعالينك اسمنه اجلال وتعظيم ايچون يردن قالدرسه حق تعالى انى صديقلردن يازه ووالدينك عذابن تخفيف ايده اكرچه مشركلر ايسه ده لواقح الانوارده ايدر اسم الله بر اسم جامعدر چون بر قائل يا الله ديه نظر اولنه كه اول ندايه باعث نه حالتدر واول حالته قنغى اسم الهى مختصدر * ايمدى انك اسم اللهله نداسى اول اسم الهى منابنه نائب اولور * تفسير رازيده ايدر الله جل شانه رحمان ورحيم اسملريله تسميه ايتمش ايكن ظن اولنورميكه اهل ايمان قوللرينه رحمت ايتميه * حكايت * اولنديكه بر سائل بر باب رفيعده طوروب سؤال ايلدى اكا اندن شئ قليل ويريليجك ايكنجى كونده بالته ايله انى ييقمغه يونلدى يا بابكى عطيه كه لايق ايت وياخود عطيه كى بابكه لايق ايت ديدى * ايمدى يا ربنا بحار سبعه بحر رحمتكه نسبتله ذره دن اقلدر ومع ذلك عباديكه كونردديكك كتاب كريم اوّلنه صفت رحمتك القا ايلدك رجامز بودركه فضل ورحمتكدن هيچ بريمزى محروم ايتميه سن * روايت اولنوركه ملوك عبيدى خيل وبغالدن برشئ اشترا ايتسه لر اكثريا ملكلرينك سمه سيله اكا علامت ايدرلركه اعدا اكا

طمع ایتمیه * امدی حق جل وعلا کانه عبادینه دیرکه طاعاتکزه بنم سمدم اولان بسمله‌یی وضع ایدك عدوكز شیطان اكا طمع ایتمیه * روایت اولنورکه فرعون الوهیت ادعاسندن اوّل برقصر یاپوب طشره‌کی قپوسی اوزره اسم الله یازدردی بعده الوهیت ادّعا ایدوب موسی علیه السلام اكا ارسال اولندی چون اول انی توحید وعبودیته دعوت ایدوب انده رشد اثرین کورمدی دیدیکه الهی انده خیر اثری کورلمز نیچه‌یه‌دك انی دعوت ایده‌ین * بیوردیکه یاموسی سن انك کفرینه نظر ایدوب هلاکن دیلرسن بن ایسه انك قپوسی اوزره یازیلان اسمیمه نظر ایدوب اكا امهال ایدرم * امدی انی طشره‌کی قپوسنه یازان کافر هلاکدن امین اولیجق اوّل عمرندن آخرینه دکین سویدای قلبنه انی یازان مؤمنه ظنك ندر * روایت اولندیکه موسی علیه السلام وجع بطنه مبتلا اولوب حق تعالی حضرتلرندن شفا دیلیوب دعا ایلدی مفازه‌ده برعشبه دلالت بیوریلوب انی استعمال ایتدیکی کبی اول علت اندن زائل اولدی * بعده ایکنجی کره اول علت اكا معاوده ایدیجك ینه اول عشبی استعمال ایتدیکنده علتی زیاده اولدی * دیدیکه الهی اوّل کره‌ده انی استعمال ایله نفعلنوب صکره ایکنجی دفعه‌ده آندن ضرر کوردم حکمتك ندر * بیورلدیکه اوّل کره‌ده بندن اذن ایله اول عشبه کیدوب اول اجلدن شفا حاصل اولمشیدی * اما ایکنجی کره‌ده کندیلکندن اكا کتدیککچون اندن سكا دوا حاصل اولمدی * بیلمزمیسنکه دنیانك کلیسی سم قاتل اولوب تریاقی بنم اسم شریفمدر * روایت اولندیکه زید بن حارثه رضی الله عنه مکه‌دن طائفه سفرده برمنافق اكا رفیق اولوب برخرابه‌یه ایردیلر منافق اكا کل بوخرابه‌یه کیروب براز وقت استراحت ایده‌لم دیوب کیردکلرنده زید رضی الله عنه اویقویه واریجق منافق طوروب انی محکم باغلدی جوابنده محمد سنی سور ایسه بن انی سومزم دیو زیدی اولدرمکه قصد ایلدی زید یارحمان بكا مدد ایرکور دیو حق تعالی‌یه یلواردی * هماندم غائبدن زنهار انی اولدرمه دیو برصوت مهیب کلدی منافق انی قویوب خرابه‌دن طشره‌ده اطرافه باقندی برشیٔ کورمیجك کلوب تکرار زیده قصد ایلدی بوکره اوّلکیدن قریب مکاندن زنهارکه انی اولدیره‌سن دیو اوّلکی کبی صوت مهیب کلدی منافق ینه چیقوب برشیٔ کورمیجك کیرو زیده کلدی اوچنجی کره‌ده اول صوتی اوّلکیدن قریب مکاندن ایشیدوب

کیرو طشره‌یه کتدی کورسه‌که برفارس النده رمحی وار هماندم اول کلان فارس اول حرامی‌یی اوروب اولدردی وخرابه‌یه کیروب زیدك بندنی چوزدی * زید اكا سن کیمسن‌که بنی اول منافقك شرندن قورتاردك دیدی اول ایتدیکه بن جبرائیلم حق تعالی‌یه دعا وندا ایتدیکنده بن یدنجی سماده ایدم عبدم زیده ایرش دیو امر الهی اولوب منافقه برصیحه ایتدم ایکنجی صیحه‌یی سماء دنیاده ایتدم اوچنجیسن اشبو خرابه عندنده ایدوب منافقی اولدردم معلوم اوله‌که اسم الله برنیچه خواصله مختصدرکه سائر أسماء الهیه‌ده اول بولنمز * بری بودرکه اندن الفی حذف ایتسك لله صورتنده قالور (ولله جنود السموات والارض) قولی کبی ولله‌دن لام اولی‌یی دخی حذف ایتسك له صورتنده قالور (له مقالید السموات والارض) کبی ولام ثانیه‌یی حذف ایتسك هو قالور (قل هو الله أحد) کبی واو ایسه زائده‌در تثنیه وجمعنده سقوطی دلالتیله‌که هماهم دینور * ایکنجی بودرکه کلمهٔ شهادت کیم انك سببیله کافر کفرندن اسلامه انتقال ایدر اسم اللهدن غیری اسمله اول حاصل اولمز اویله اولسه کافر اشهد أن لا اله الا الرحیم ویاخود الا الملك ویاخود الا القدوس دیسه کفردن چیقوب اسلامه دخول ایتمش اولمز مادامکه (اشهد ان لا اله الا الله) دیمیه کتب تذکیرك بعضیسنده ایدر الله تعالینك درت بیك اسمی واردر انك بیکی قرآنده واخبار صحیحه‌ده‌در وبیکی توراتده وبیکی انجیلده وبیکی زبورده‌در * دینلدیکه بیکی دخی لوح محفوظده قالوب بشر عالمنه واصل اولمیوبدر * ودینلدیکه علومك کلیسی کتب ثلاثه‌ده توراة وانجیل وزبورده مندرجه‌در وبو اوچ کتابك علومی قرآنده وقرآنك علومی فاتحه‌ده وفاتحه‌نك علومی (بسم الله الرحمن الرحیم) ده وبسمله‌نك علومی بسم اللهك باسنده درج اولنمشدر * زیرا جمله علومدن مقصود عبدك رب تعالی‌یه وصولیدر با ایسه الصاق ایچوندر عبدی رب جل شانه‌یه الصاق ایدرکه اول کمال مقصوددر * لواقح الانوارده ایدر علوم مهلکه‌دندرکه کشف ایچون ویا قلوب ناسده تحصیل جاه ایچون اسماء الهیه‌یه مداومت ایده وناسه تخییل ایده‌که اول حالت انك طریقه سلوکنده صدقندن اوله * ایمدی اول ظن کاذبدر زیرا بعض شیٔ کاهی صاحبنه بالخاصه ویریلور اول انی تقربات حقدن صانور والحال اول دواء مسهل کبیدرکه آوان استعمالده آنی اسهال ایدر

استعمالنی ترك ایتسه اسهالی کسیلور بی فائده اولور (الحمدلله) جمیع محامد
واثنیه اول کرك عینیه ویا عرضیه‌در خلقك بالحق معبودی الله تعالی ایچون
ثابتدر انکله عبادینه حمدك کیفیتی تعلیم ایدوب کانه الحمدلله دیکز دیدی *
تفسیر رازیده ایدر پیغمبریمز علیه السلام دیمشکه قچن الله تعالی عبدینه
بر نعمت ویروب اول عبد الحمدلله دیه الله تعالی دیرکه نظر ایدك اشبو عبدیمه
کیم بن اکا عندمده قدری اولمیان شیئی ویروب اول بکا شول کمال نفاستدن
قیمتی نهایتده بر شیئله مکافات ایتدی * یعنی قچن حق تعالی بر عبده اشیاء
معتاده‌دن برشیٔ انعام ایده مثلا آج ایسه طیوره صوسز ایسه قاندیره چپلاق
ایسه کیوره واول عبد الحمدلله دیه معناسی اولدرکه هر حمدکه حامدیندن
بری آنی اتیان ایتدی ویا حامدیندن هیچ بری آنی اتیان ایتمیوب لکن عقل
حکمنجه وجودده دخولی ممکن اوله انك جمله‌سی الله تعالی ایچون ثابتدر
اشبو حمدده داخل اولور جمع محامدکه انی ملائکهٔ عرش وکرسی وسکان
سموات ذکر ایلدی ودخی جمیع محامدکه انی آدم علیه السلامدن محمد
علیه السلامه کلنجه قچن انبیا انی ذکر ایلدی ودخی جمیع محامدکه انی
جمیع اولیا وعلما وجمیع خلق ذکر ایلدی ودخی جمیع محامدکه ذکر اولیسردر
شول وقته دکین که اهل جنتك آخر دعوالری (الحمدلله رب العالمین)
اولور * واشبو محامدك جمیعی متناهیه‌در نهایتسز اولان محامد اولدرکه
خلق انی ابد الآباد شمدنکیرووده ذکر ایدیسرلردر * ایمدی بونهایتی اولمیان
محامدك اقسامی عبدك (الحمدلله رب العالمین) دیدیکی قولنده داخلدر
وبوبابده بردخی آخر قول واردرکه الله تعالینك دنیاده عبدینه ویردیکی
نعمتلر نهایتلودر اماکه عبدك الحمدلله دیو حمدی نهایتسزدر قچانکه
نهایتسزدن نهایتلو ساقط اوله باقیسی ینه نهایتسز اولور * ایمدی قچن
بر عبد بر نعمت مقابله سنده (الحمدلله) دیه انکیچون نهایتسز طاعتلر قیلور
اویله اولسه انکله عبد ثواب آلوب وخیر سرمدی‌یه مستحق اولور تاکه
اول نهایتسز طاعتك جزاسی دخی نهایتسز سعادت اوله (الحمدلله) بر کلمهٔ
جلیلهٔ شریفه‌درکه ذکری ایچون محلنه رعایت لازمدر تاکه اندن مقصود
حاصل اوله شیخ سری السقطیدن حکایت اولنورکه اول بر کره الحمدلله
دیدیکیچون اوتوز ییلدنبرو استغفار ایدرم دیدی شول سببدنکه بغدادده
حریق واقع اولوب ناسك دکانلری یاندیغنده بنم دکانم یانمدیغن بکا خبر

(ویردکارنده)

ویردکارنده الحمدلله دیمشم کانه اول ناسك دکانلری یانوب بنم دکانم
قالدیغنه سوندم دیمش اولور حالبوکه دین ومروتك حقی اکا سونمك
دکلیدی * ایمدی بونکله ثابت اولدیکه (الحمدلله) کلمه‌سی اکرچه جلیلة القدردر
لکن انکله اولان مقاصدك حصولنه محل رعایتی واجب اولور * اذکار
نوویده ایدر برکسه یمین ایتسه‌که الله تعالی‌یه مجامع حمد ایله ویا اجل محامد
ایله حمد ایده یمیننده بار اولمغه طریق بودرکه (الحمدلله حمدا یوافی نعمه
ویکافی مزیده) دیه واکر یمین ایتسه‌که الله تعالی‌یه احسن ثنا ایله ثنا ایده
بار اولمسنه طریق بودرکه (لا احصی ثناء علیك انت کما اثنیت علی نفسك
فلك الحمد کما ترضی) دیه ابو النصر السمار روایت ایدر آدم علیه السلام دیدیکه
یارب بنی کسب یدیمه اشغال ایتدك بکا برشیٔ تعلیم ایتکه انده مجامع حمد
وتسبیح اوله بیورلدیکه صباحده واخشامده اوچ کره (الحمدلله رب العالمین
حمدا یوافی نعمه ویکافی مزیده) دیه (رب العالمین) که اول عالملرك مربیسی
ومالکیدر * بستان العارفینده ایدر پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه حق تعالی
اون سکز بیك عالم یاراتدی اول عالملردن دنیا یالکز بر عالمدر * عمر بن الخطاب
رضی الله عنه پیغمبریمز علیه السلامدن روایت ایدر دیمشکه یرده حق تعالینك
بیك مخلوقی واردر انك التیوزی بحرده ودرتیوزی برده در پیغمبریمز علیه
السلامدن مرویدرکه حق تعالی بر ارض بیضاء یاراتدیکه اول اوتوز دنیا دکلودر
خلقله طلودر طرفهٔ عین دکلو زمان حق تعالی‌یه عصیان ایدن مخلوق وار
ایدوکنی بیلمزلر دیدیلرکه یارسول الله انلر آدم اولادندمیدر دیدیکه انلر آدمك
یاراتلدیغن دخی بیلمزلر دیدیلرکه یارسول الله ابلیس انلره ایرشدیمی دیدیکه
ابلیسك دخی یاراتلدیغن بیلمزلر اندن (ویخلق مالا تعلمون) حق تعالی سزك
بیلمدیککز شیئی یارادردیو بیوریلان قول شریفی اوقودی * خریدة العجائبده
ایدر عوالمك عددنده سکز قول واردر اولکیسی ضحاك قولیدرکه
عوالم یوز یکرمی سکزدر * التمش سکزی یالن ایاق بدنلری چپلاقدر خالق
جل شانه‌یی بیلمزلردر والتمشی لباسلودر * وایکنجیسی سعید بن المسیب قولیدرکه
الله تعالینك بیك عالمی واردر التیوزی دریاده ودرت یوزی قره‌در *
واوچنجیسی وهب قولیدرکه اول اون سکز بیکدر دنیا انك بریدر ودنیانك
حیوانله معموری غایتده آزدر خرابه نسبت اولنسه براولو صحراده برچادر
کبیدر * دردنجیسی ابو سعید الخدری قولیدرکه الله تعالینك قرق بیك

عالمی واردر دنیا شرقدن غربه دکین اول عالملرك بریدر * بشنجیسی ابن عباس
قولیدرکه اول یتمش بیکدرکه انس وجن برعالمدر وملائکة وکروبیون برعالم
آخردر انلرك ماعداسنی الله تعالیدن غیری احد بیلمز * التنجیسی مقاتل بن حبان
قولیدرکه اول سکسان بیك اولمسیدر قرق بیکی قرهده وقرق بیکی دخی
دریادهدر * یدنجیسی ابیّ بن کعب قولیدرکه اول رؤساء متبوعیندندر اون
سکز بیك ملکدر اماکه اتباعنی احصا اولنور دکلدر انلردن درت بیك
بشیوز ملك مشرقده ودرت بیك بشیوز ملك مغربده ودرت بیك بشیوز
ملك جنوبده ودرت بیك بشیوز ملك شمالدهدر وانلرك وراسنده کومش کبی
بیاض برارض واردرکه عرضی کونش یوریمسیله قرق کونلك مسافهدر
طولنی الله تعالیدن غیری احد بیلمز ملائکه ایله طلودر * انلرك بری دنیایه
ظاهر اولسه صورتنك هولندن اهل ارض هلاك اولیدی انلرك هربری
عالملردر منتهالری عرشدر * سکزنجیسی کعب قولیدرکه عالملرك عددین
(ومایعلم جنود ربك الاهو) مصداقنجه الله تعالیدن غیری احد بیلمز *
مقاتل بن سلیمان ایدر اکر بن عالمی تفسیر ایتسم بیك جلده محتاج اولیدمکه
هرمجلدده بیکر ورق اولیدی * لواقح الانوارده ایدر حق جل وعلا آدم علیه
السلامی یراتدیغی بالچقدن برمقدار آرتوب اندن نخلهیی یراتدی واندن دخی
برسمسمه دکاو ارتیجق اندن برارض واسعه یراتدیکه اکر کرسی وسموات
وارضون وجنان وماتحت الثری ایچنه قونسه برککیش صحرایه براغلمش حلقه
مثالنده اولیدی * شیخ اکبر محیی الدین بن عربی ایدر اندهکی عجائبك وصفنده
عقول عقلا حیرانلردر هرنفسده حق تعالی انده عوالم یرادرکه تسبیحدن
انلره فتور کلمز انلره الله تعالینك عظم قدرتلری ظاهر اولوبدر محالات
عقلیهدن اشیاء کثیره انده موجوددر علماء باللهك اول مسرح عیونلریدر
انده جولان ایدرلر وانده بساتین وجنات ومعادن وحیوانات واردرکه
قدرینی الله تعالیدن غیری احد بلمز ودنیادهکی اشیا مثلی انده دخی واردر
جملهسی حی وناطقدر وباقی اولوب هیچ برینه تبدل وفنا ایرمز اول ارض
اجسام طینیهٔ بشریهیی قبول ایتمز اویله اولسه عارفینك اکا دخولی ارواحله
اولور اجسامله دکل چنانکه اکا دخول ایدرلر هیاکلرینی ارض دنیاده
آلیقورلر وانده عجیبة النشأه بدیعة الخلقه صورتلر واردرکه اندن بو عالم دنیایه
مشرف زقاقلر باشنده طوررلر عارفیندن بری که اکا مراد دخول ایده ابتدا

(هیکلندن)

هیکلندن تجرد ایدر ومقامی حسبنجه اول ارض حلهلرندن اکا بر حله
کیوررلر وانی اول ارضه قویوب الله تعالینك مصنوعاتن اکا کوستررلر
ودیلدیکی مکانده استدیکی دکلو زمان انی اکلندیررلر وحجر وشجر وسائر
اشیاکه اکا اوغرار سویلسین دیلسه سویلر وانده لغات مختلفه واردر اکا
داخل اولنلر بالخاصه جمیعن فهم ایدر قچن اول ارضدن حاجتن بتوره
وکیرو موضعنه رجوعن دیلیه رفیقی ایله یوررحتی که ابتداده اول ارضه
کردیکی زقاق باشنه وارر واکنندن اول کیوریلن حلهیی آلوروبری برلریله
وداعلشوب عارف کیدر اول انده قالور وانده مسك ازفردن برارض واردرکه
اکر انی بودار اهلی شم ایتسه هلاك اولیدی وانده یومشاق قرمزی التوندن
دخی برارض واردرکه اشجار وثماری وسائر اشیاسی جمله التندندر برکمسه
انك یمشندن آلوب یسه انده برمرتبه طراوت ولذت ورائحهٔ طیبه ونعومت
بولورکه وصافلر انی وصف ایدهمز وانك یمشنده اولان نقش بدیع
وزینت غریبهیی نفوس تخیل ایدهمز وبزم عندمزدهکی یوم واحد زمانی انلر
عندنده سنین متعددهدر وانده آق کموشدن برارض دخی واردرکه اشجار
وانهاری وانواع ثماری واهلنك اجسامی جمله کومشدندر واکرانك ثمارندن
برشیء تناول اولنسه شول وصفه کلمز طعم ورائحهٔ طیبه بولنور وانده کافور
ابیضدن برارض دخی واردر اندن بعض اماکن حرارتده ناردن اشددر
لکن انسان اکا کیرسه احراق ایتمز وانده بعض اماکن معتدلهدر وبعضی
باردهدر وانده زعفراندن برارض دخی واردر اهلی انبساط وبشاشتده سائر
ارضین اهلندن زیادهدر انلره ورود ایدهنی استقبال واجلال ایدرلر وانك
مطعوماتی عجائبندندرکه اندن برشیء قوپارلسه اول حینده کوررسنکه
یرینه انك نظیری بتر برحیثیتله که انی قوپارانك اکا شعوری اولمز وبالجمله انده
نقص کورلمز ونساسنك حسنی برمرتبهدهدرکه جنتدهکی حوریلرك حسنی
انلره نسبت اولنسه نساء آدمیهنك حسننی حوریلر حسننه نسبت کبی اولور
وانلرده تکلیف الهی یوقدر بلکه تعظیم حق اوزه مجبوللردر حتی انك
خلافنی قصد ایتسهلر استطاعتلری اولمز وبنالرینك بعضی همتلرندن پیدا
اولور وبعضی ایسه دنیادهکی کبی آلاتله استادلر دوزر ودریالری بری برینه
قارشمز کوررسنکه التون دریاسی دمور دریاسنه مجاور ایکن برینك صوندن
اول برینه برقطره کیرمز مع ذلك حرکت وسیلانده هوادن زیاده رقیق

ولطيفدر و صفاسى بر مرتبه‌ده‌دركه دوابندن برشئ اول ارضكه دريا انك اوزره جاريدر ناظره خفى اولمز و صوينده بر لذت ورائحهٔ طيبه واردركه هيچ بر مشروبده اول بولنمز و صافى نباتات كبى تناسلسز ارضندن بتر بزم عندمزده حشرات تكونى كبى ارضندن تكون ايدر يوخسه جماعله نازل اولان ماءدن ولد منعقد اولمز * زيرا كه مجامعتلرى مجرد شهوت ونعيم ايچوندر و امامرا كبلرى راكبك ارادتى حسبنجه كاهى كبير وكاهى صغير اولور وقچن بر بلده‌دن بر بلدهٔ آخره سفر ايتمك مراد ايتسه‌لر بر وبحردن قنغيسنده اولورسه يوررلر بر مرتبه سرعتله كيم اكا كوزلر ايرشمز وخلقنك احوالى متفاوته‌در بعضنه شهوات و بعضنه ايسه تعظيم جناب حق غالب اولوبدر ومدينه‌لرينك قپولرى اوزره اجحار ياقوتيه‌دن عقود واردركه اندن هربر حجر بشر يوز ذراعدن زياده اولور وانده كونشسز نور وظلمت واردركه برى برين تعاقب ايدوب انكله زمانى بيلورلر لكن ظلمتلرى مدركك كوزينه حجاب اولمز نور حجاب اولمديغى كبى وشحنا وعداوتسز برى برلرينه غزا ايدرلر قچن بحردن سفر ايدوب غرق اولسه‌لر اوزلرينى صوباصدرمز بلكه يوريه‌رك كناره چيقارلر و اول ارضك خصائصندندركه ملك نزول ايتمزمكركه انك اهلندن ويا اهل دنيادن انده بولنانك برى وفات ايده وانده كعبه واردراهلى آنى طواف ايدر كسوه‌سزدرمكه‌ده‌كى بيت شريفدن بيوكدر درت ديركاودر آنى طواف ايدنلره سويلر و بيلدكارى علومى انلره افاده ايلر وانده طپراقدن دريا واردر صوكبى جريان ايدر واول درياده طاشلر واردر برى برلرينه منضم اولوب سفينه اولور واول دريادن سفر مراد ايتسه‌لر اول سفينه‌يه كيروب اول دياردن ديلدكارى بلاده كيدرلر واول ارضده مدائن النور ديو مدينه‌لر واردر عارفيندن اكا دخول ايتمز مكر اولكه مصطفى ومختاراوله اول اون اوچ مدينه‌دربرى برينك اوزره بنااولنوبدر غايتده كوچكى الك آشاغيده بيوكى انك اوزرنده بو ترتيب اوزره انك بيوكى الك اوستنده درواول مدائنك غايتده‌كى كوچكن برراكب اوچ ييلده قطع ايده‌مز وانده ملوك واردركه لطف واحسان صاحبلريدر انلرك برينه تالى دينور ذكر اللهى اكثارى انى تدبير مملكتدن آليقيوبدر و برينه دخى ذو العرف دينور اول ارض ملوكنك عظيميدر وسائرملوكدن اكاچوق رسول كلور كثيرالحركه هين ولينه‌در هراحد اكا واصل اولور غضبنه هيچ شئ قائم اولمز حق تعالى

اكا بر مرتبه قوت و يروبدركه وصفه كلمز واول ارضك درياسنك ملكنه سايح دينور انى قصد ايدنه مجالستى آزدر وانك جانبنده بر سلطان عظيم واردركه اكا سائق دينور اكا وفد داخل اولسه مجلسندن طورر انك قدومنه سرور اظهار ايدر اول وفد اكا سؤال ايتمزدن اوّل انك جميع حوايجن بتورر وديركه كراهت ايدرمكه سائلك وجهنده كندى مثلى مخلوق ايچون سؤال مذلتن كورم غيرت ايدرين كه الله تعاليدن غيرى احد ايچون تذلل ايدلميه وانده برملك آخر واردكه اكا قائم بامرالله دينور قلبنه الله تعالينك عظمتى استيلا ايتمسيله وافده التفات ايتمز عارفيندن نيچه‌لر انك اول حالنه نظر ايچون انى زيارت ايدر كوررسنكه اول عبد ذليل جانى كبى الى كوكسنده اياغن طورر باشن اكمش ايكى قدمنه نظر قيلور اندن بر شعره تحرك ويا بر مفصل اضطراب ايتمز عارفلر اندن مراقبه حالن تعلم ايدرلر وانلردن برملكه وادع دينور مهيب المنظر لطيف المخبر شديد الغيره دائم الفكره‌در وانلرك جميع ملوكى اون سكزدر هر برينك احكام وسيرت مخصوصه‌سى واردر وانلرك ملكى رعيه‌سى رزقنه طوريشور رعيه ندكلو چوق ايسه‌ده قچان طعام پيشيراسه حسابه كلمز خلق كثير اكا حاضر اولوركه انلره جباة دينور اهل بيوتك رسوللريدر اويله اولسه امين المطبخ اول جابيلرك هر برينه عائله‌سى دكلو اول طعامدن ويرر وانى اول جابيلره قسمت ايدن شخص واحددر جابيلر عددنجه اللرى واردر زمان واحدده غرف ايدوب هرشخصك قابنه طعامن قويار كوندرر هر كونده بوعادت ادا اولنور وينه هر بر ملكك بر خازنى واردر ابدا انى عزل ايتمز و بر حسن الهيئه شخص ملكك قاتنده اوتورركه اول معماردر اول ارضده دور ومساكن وقرى ومدائن بناسنه اول طوريشور * شيخ اكبر ايدر هر شيئكه عقل انى اشبو دار دنياده محال كورر بزانى اول ارضده ممكن بولدق و بيلدككه عقول قاصره‌در وحق تعالى قادردركه ايكى ضدى جمع ايده وبر جسمى ايكى مكانده بولنديره وعرش بنفسه قيام وانتقال ايده ومعنى معنى ايله طوره وهرآيت وحديثكه عقل انى ظاهرندن صرف ايده بزانى انده ظاهرى اوزره جارى بولدق وهر جسدكه انس وجندن اندن روحانيته تشكل ايدر وهر صورتكه انسان كندوينى منامنده اكا متحول كورر اول كورديكى اول ارضك اجسادندندر واول ارض اهليچون جميع عوالمه ممتد ازقه اولوب

هر زقاق اوزره بر امين واردر قچان اول امين ارواحدن برشيئى يدنده كى
صورتلردن بر صورته مستعد كوره اكا اول صورتى كيورر جبرائيل عليه السلام
دحيه صورتن كيه‌سى كبى واول ارضده بر طرف واردركه اندن جنته كيررلر
اول ارضك عجائبى احصا اولنور دكلدر بودكلو ايله اكتفا اولنديكه كاتب
وسامعه ملال كليه (الرحمن الرحيم) اشبو ايكى اسم شريف بسمله‌ده ذكر اولنمشكن
خلقى اوزره رحمتن تأكيد وغضبى اوزره رحمتى سبقتنى بيان ايچون تكرار
ايلدى (مالك يوم الدين) حساب وجزا كونينك اول حاكيدر انك ملك وحكمنه
اول كونده اكا هيچ احد نزاع ايدر اولمز (اياك نعبد) توحيد وعبادته‌سنى
تخصيص ايدرز (واياك نستعين) وجميع اموريمزه سندن معونت طلبيله
دخى‌سنى تخصيص ايدرز * اشبو آيتده خضوع وتذللى طلب حاجت اوزره
تقديمده انلره استعانتى تعليم ايلدى اكر عبدك فعلندن اوّل استطاعتى اولسيدى
استعانته احتياج اولمزدى بو اجلدن انلردن قدرتى نفى ايتدى * قاضى
بيضاوى ايدر حق تعالى قارئك عبادتن سائر موحدينك عباداتى تضاعيفنده
درج ايتدى وانك حاجتن انلرك حاجاتنه خلط ايتدى تاكه انكله قبول واجابتن
رجا ايده اشبو سببدن نمازده جماعت مشروعه اولدى * تفسير رازيده ايدر
قچانكه عبد (اياك نعبد) ديه كانه ديمش اولوركه الهى عبادتمى برحده
اير كورمدمكه آنى يالكز ذكر ايتمكه مستحق اوله * زيراكه اول جهات تقصيرله
ممزوجه‌در بلكه انى جميع عابدين عبادتنه خلط ايدوب كلنى عبادت واحده
ايله ذكر ايدرم (اياك نعبد) ديرم اشبو محلده بر مسئلهٔ شرعيه واردركه
قچان بر رجل آخره اون عبيد بيع ايتسه اوّل مشترى مخيردر يا انلرك كلنى
قبول ايدر ويا هيچ بريني قبول ايتمز اما انك اول صفقه‌ده كيمن قبول ايدوب
وكيمن رد ايتسه جائز اولمز بونده دخى آنجليندر قچان عبد (اياك نعبد) ديه
جميع عابدلرك عبادتن الله تعالى‌يه عرض ايدر انك كرمنه لايق دكلدركه
بعضنى بعضندن تمييز ايده اما كلنى رد ايتمسى جائز اولمز زيرا (اياك نعبد)
قولنده ملائكه وانبيا واوليانك عباداتى انده داخل اولوبدر وكلنى قبول
ايتديكى تقديرجه اول قائلك دخى عباداتى انده داخل اولوبدر غيرك
عباداتى قبوليله انك دخى قبول اولور والله اعلم * كانه عبد ديمش اولوركه
الهى اكر عبادتم مقبوله دكل ايسه بنى رد ايتمكل زيرا بو عبادتده بن يالكز
دكلم بلكه كثيرلرز واكر بن اجابت وقبوله مستحق دكل ايسم سائر متعبدينك

عبادتن سكا شفيع ايدينورم انلرك عبادتى حرمتنه بنم عبادتمى دخى قبول ايله
* اهل تحقيق ايدر عبادت ايچون اوچ درجه واردر * اوّلكيسى بودركه
الله تعالى‌يى وسيله ايتميدر اول كمسه‌كه احوال خلقدن برشئ بالذات
مطلوب ايدينوب حق تعالى‌يى اكا وسيله ايده اول خسيسدر * ايكنجيسى
بودركه الله تعالى‌يه عبادتى انكچون اوله كه عبادتيله ويا تكاليف الهيه‌يى
قبولله ويا اكا انتساب ايله تشرف ايده اشبو درجه اوّلكيدن اعلادر لكن
بودخى انجلين خالصه دكلدر زيراكه بالذات مقصودى الله تعالينك
غيريدر اكرچه عبادته تسميه اولنورسه‌ده * اوچنجيسى بودركه الله تعالى‌يه
عبادتى اول اله خالق اولوب اول اكا عبد مخلوق اولديغيچون اوله والوهيتك
موجبى هيبت وعزتدر وعبوديتك موجبى خضوع وذلتدر ايمدى عبوديتده
اشبو درجه اعلاى مقامات واشرف درجاتدر اول اجلدن مصلى نماز اوّلنده
(اصلى لله) يعنى الله ايچون نماز قيلورم ديو نيت ايدر حتى اكر الله تعالينك
ثوابيچون ويا عقابندن امين اولمغيچون قلورم ديسه نمازى فاسد اولور
(اهدنا الصراط المستقيم) بزى تثبيت ايت شول صراط اوزره كه انكله
مطلوبه ايريشيلور اول برطريق واضحدركه انده اعوجاج يوقدر انكله
مراد اسلامدر ودخى قرآن وايچنده‌كى آداب واحكامدر تفسير رازيده ايدر
دينورسه‌كه نيچون اهدنى دينلمدى بلكه اهدنا دينلدى اكا ايكى وجهله
جواب ويريلور * برى بودركه دعا عام اولسه اجابته اقرب اولور اول اجلدن
بعض علما تلامذه‌سنه ديرديكه درسه باشلديغكزده ديكز كه رضى الله عنك
وعن جماعة المسلمين يوخسه دعاده رضى الله عنك ديمكله بنى تخصيص ايتمكز
زيرا جائزدركه يالكز بكا ايتديككز دعا قبول اولميه اما بغله بيله مسلمون دخى
ذكر اولنجق لابد انلرده براجابته مستحق كمسنه بولنور قچانكه انلردن برى
حقنده دعايى حق تعالى روا ايده اكرم الاكرميندر باقيسنى دخى قبول وروا
ايدر رد ايتمز * پس بو اجلدن دعا ايدنه سنت اولديكه ابتدا پيغمبر عليه السلامه
صلوات ايده اندن دعاسين ديليه بعده ينه پيغمبر عليه السلامه صلواتله
كلامن ختم ايليه زيراكه حق تعالى پيغمبر عليه السلامه اولان
صلواتى روا ايدر وقتا كه دعانك اولى وآخرى روا اوله ممتنع اولوركه
وسطنده‌كى شيئى رد اولنه * ايكنجيسى اشبو هدايتدركه (قال النبى عليه
السلام ادعوا الله بألسنة ما عصيتموه بها قالوا يارسول الله ومن لنا بتلك الالسنة

قال يدعو بعضكم لبعض لانك ماعصيت بلسانه وهو ماعصى بلسانك) پيغمبريمز عليه السلام ايدر الله تعالى يه دعا ايدك شول لسانلرله كيم انكله الله تعالى يه عصيان ايتمديكز * ديديلركه يارسول الله انك كبى لسان بزه قندن حاصل اولور ديديكه برى بريكزه دعا ايدك زيرا نه سن انك لسانيله ونه اول سنك لسانكله عصيان ايتمشدر * تفسير قاضيده ايدر الله تعالينك هدايتى انواعنه حد وعد يوقدركه حتى عاد آنى عد ايده لكن اجناسى دردە منحصر اولور * اولكيسى شول قوى افاضه سيدر كه انكله مصالحنه اهتدايه تمكن ايدر قوهٔ عقليه وحواس باطنه ومشاعر ظاهره كبى * ايكنجيسى شول دلائلدركه اوحقله باطل وصلاحله فساد بيننى فرق ايديجيدركه (وهديناه النجدين) ودخى (فهديناهم فاستحبوا العمى على الهدى) قول شريفى اكا اشارت ايدر * اوچنجيسى رسوللر ارساليله وكتابلر انزاليله اولان هدايتدركه انى (وجعلناهم ائمة يهدون بامرنا) ودخى (انّ هذا القرآن يهدى للتى هى اقوم) قوله شريفيله عنايت ايدر * دردنجيسى قلوبه اسرار كشفيدر ووحى والهام ومنامات صادقه ايله اشياء كوسترلمسيدر اشبو قسمك نيلنه انبيا واوليا مختص اولوركه (اولئك الذين هدى الله فبهداهم اقتده) ودخى (والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا) قول شريفى ايله انى عنايت ايدر ايمدى مطلوب اولان ياهدادن ويرلانك زيادسيدر ويا اول ويرلان اوزره ثباتدر ويا انك اوزره مراتب مرتبه حصوليدر پچن عارف واصل (اهدنا الصراط المستقيم) ديه ياالهى بزى سكا سير طريقنه ارشاد ايتكه احوالمز ظلمتنى كنديمزدن محو ايده وز وابدانمز غواشيسنى ازاله ايده وزتا كه نور قدسكه ضيالنوب نوركاه سنى كوره وز امر ودعا ايكيسى لفظ ومعناده متشارك اولوب استعلا وتسفلله متفاوتلردر (صراط الذين انعمت عليهم) كه اول انبيا وصديقندن وشهداء وصالحيندن انعام ايتدكك دوستلركك طريقيدر * تفسير قاضيده ايدر نعم الله اكرچه (وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها) مصداقنجه احصا اولنور دكلسه ده لكن مجموعى ايكى جنسه منحصر اولور يادنيوى ويا اخرويدر دنيويسى ايكى قسمدر ياموهبى ويا كسبيدر وموهبيسى ايكى قسمدر يارو حانيدر اكاروح نفخ اولنمسى كبى وعقلله واكا تابع قوادن فهم وفكر ونطقله اشراقى كبى ويا جسمانيدر تخليق بدن كبى واكا حلول ايدن صحت وكمال اعضادن

قوى وهيأت عارضه كبى * اما كسبيسى نفسنى رذائلدن تزكيه سى واخلاق وملكات فاضله ايله تحليه سى كبى وبدنك هيأت مطبوعه وحلى مستحسنه ايله زين اولمسى كبى وجاه ومال حصولى كبى واخرويسى حق تعالى آنك تقصيراتنى عفو ايتمسى وآندن راضى اولمسى واعلاى عليينده آنى ملائكهٔ مقربين ايله ابد الآبدين تمكين ايتمسى كبى وبوآيت كريمه ده كى نعمتله مراد اولان اشبو قسم اخيردر زيرا آنك ماعداسنده مؤمن وكافر مشتركاردر تفسير رازيده ايدر نفع ودفع ضرردن هرشئ كه خلقه واصل اولور (وما بكم من نعمة فمن الله) مصداقنجه الله تعاليدن اول آنلره نعمتدر ونعمت اوچ قسمدر * بريسى الله تعالينك ايجاديله اولان نعمتدر خلق ورزق كبى * ايكنجيسى شول نعمتدركه ظاهر امرده اول بزه غيرالله جهتندن واصل اوله لكن حقيقتده اول دخى بزه الله تعاليدن واصل اولوبدر زيراكه اول نعمتى وآنى انعام ايده نى وآنك قلبنه انعام داعيه سنى خلق ايدن جمله الله تعاليدر الا بوكه آنى اول عبديله اجرا ايتديكيچون اول عبد مشكور اولدى لكن حقيقتده مشكور الله تعاليدر اول اجلدن (ان اشكرلى ولوالديك) ديو شكرله امرده كندى ايله ابتدا ايلديكه خلق انعامنك تمامى حق تعالينك انعاميله ايدوكن بيان ايده * اوچنجيسى طاعتمز نعمتلريدركه الله تعالينك توفيق واعانت وهدايتيله در وبزدن اعذارى ازالتيله اول بزه واصل اولدى والا بزاندن برشيئه نائل اولمزدق ايمدى بوتقريردن ظاهر اولديكه نعمتلرك جميعى حقيقتده الله تعالينكدر وبوآيتده كى نعمتله مراد نعمت ايماندر آنك اوزره احكام متفرع اولور * حكم اوّل اولدركه چون او نعمتله مراد نعمت ايمان ايدوكى ثابت اوله وآيتك صريحى دلالتيله آنى انعام ايدن الله تعالى ايدوكى بيلنه آنى خلق واعطا ايدن دخى ينه اول ايدوكى ثابت اولور اكر آنك فاعلى عبد اوليدى عبدك انعامى الله تعالينك انعامندن اعلا واشرف اولوردى وحق تعالى آنى معرض تعظيمده ذكرى حسن اولمزدى * حكم ثانى اولدركه مؤمن نارده مخلد قالميه زيرا (انعمت عليهم) قولى اول انعامى تعظيم معرضنده ذكر اولنوبدر اكر عقاب مؤبد رفعنده آنك اثرى اولمسه قليل الفائده اولوردى اويله اولسه حق تعالى آنى معرض تعظيمده ذكرى حسن اولمزدى * حكم ثالث آيتك دلالتندركه دينده اصلحك رعايتى الله تعالى يه واجب اولميه زيرا واجب اولسه اشبو انعام

اولمزدی * ایمدی آنی انعام دیو تسمیه‌سندن بیلدیکه اول اکا واجب اولمیه * اکیلده ایدر اشبو آیتده سلف صالحه اقتدایه اشارت واردر (غیر المغضوب علیهم ولاالضالین) لعنت وخذلانله اوزرلرینه غضب ایدوب اسلامی ترك ایدنلرك طریقنه دکل که آنلر یهوددر (من لعنه الله وغضب علیه) دلالتیله ومتابعت هوا ایله طریق هدادن آزمشلرك طریقنه دخی دکل که آنلر نصارادر (ولاتتبعوا أهواء قوم قدضلوا من قبل) دلالتیله دینلدیکه مغضوب ایله مراد عصاتدر وضالین ایله مراد جاهلوندر زیراکه منعم علیه اول کیمسه درکه حقی ذاتیچون وخیری عمل ایچون بیلمك بینی جمع ایده کانه اکامقابل اول کیمسه اولورکه یاقوهٔ عاقله ویاقوهٔ عامله سنه خلل ایره اما عملنه خلل ایرکورن فاسق ومغضوب علیهدر عمدا قتل ایدن حقنده (فماذا بعد الحق الا الضلال) دلالتیله * تفسیر رازیده ایدرکه منعم علیه اولان کشینك مغضوب علیه ویاضال اولمسی ممتنع ایکن (انعمت علیهم) عقیبنده (غیر المغضوب علیهم ولا الضالین) ذکرینك فائده‌سی نه اولور دیو سؤال ایدنه دینورکه ایمانك کمالی رجا وخوفله در نتکیم پیغمبریمز علیه السلام دیدیلرکه اکر مؤمنك خوف ورجاسی وزن اولنسه ایکیسی برابر کلیدی * ایمدی (صراط الذین أنعمت علیهم) قولیله رجاسی کامل اولور (غیرالمغضوب علیهم ولاالضالین) قولیله ایسه خوفی کامل اولور اویله اولنسه ایمان ایکی رکنی وایکی طرفیله قوتلنوب کمالده نهایت بولور * آمین * یارب استجابت ایت ویاذکر اولنانی ایت * پیغمبریمز علیه السلامدن روایت اولنور دیمشکه جبرائیل علیه السلام بکا تلقین ایتدیکه فاتحه‌دن فراغم عندنده آمین دیم ودخی دیدیکه اول کتاب اوزره ختم کبیدرکه ایچنده اولانه اطلاعدن غیری منع ایدر اول نه فاتحه‌دن ونه قرآندندر زیراکه امام مصحفنده اول یازلمیوبدر وسلفدن هیچ احدآنی قرآن دیمیوبدر اول اجلدن فاتحه‌دن مفصول اوقنور امام ابوحنیفه واتباعندن مرویدرکه اول فاتحه قرائتندنصکره اخفا اولنور وامام شافعی واصحابندن مرویدرکه آمین لفظنی امام ومأموم جهر ایدر زیرا وائل بن حجر رضی الله عنه پیغمبر علیه السلامدن روایت ایدرکه اول (ولا الضالین) دیدیکنده رفع صوتیله (آمین) دیدی ایمدی بوخبر دلالتیله آنك قرائتی بالاجماع سنتدر حذیفة بن الیمانی رضی الله عنه روایت ایدر پیغمبر علیه السلام دیدیکه (ان القوم

لیبعث الله علیهم العذاب حتما مقضیا فیقرأ صبی من صبیانهم فی الکتاب الحمدلله رب العالمین فیسمع الله تعالی فیرفع عنهم العذاب اربعین سنة) حق جل وعلا برقوم اوزره عذابن کوندره مکتبده‌کی صبیانلردن بری (الحمدلله رب العالمین) سوره‌سن اوقویجق قرق ییل انلردن عذابی قالدیره (فصل) امام رازی تفسیرنده ایدر امام شافعی قول جدیدنده ایدر مقتدی‌یه قرائت واجب اولور کرکسه امام قرائتی اسرار ویاجهر ایتسون واول قول قدیمنده ایدر امام اسرار ایتدیکنده مقتدی‌یه واجب اولور جهر ایتدیکنده دکل‌که اول امام مالك وابن المبارك واحمد قولیدر امام ابوحنیفه ایدر امام آردنده هرحالده قرائت مکروه اولور لکن بزم ایچون برنیچه وجه واردر * اولکیسی حق تعالینك (فاقرؤا ماتیسر من القرآن) قرآندن سزه میسر اولانی اوقویکز دیو امریدرکه منفرد ومأمومه متناول اولور * ایکنجیسی پیغمبریمز علیه السلام نمازده اوقوردی (واتبعوه) امر الهی مقتضاسنجه اکا اتباع بزه واجب اولور مکرکه مأموم اولمسی اندن منع ایدر دنیله الابوکه اکا معارضه اولور * اوچنجیسی (وأقیموا الصلاة) صلاتی اقامت ایدك دیوقولی مجموع افعال ایله امردرکه پیغمبر علیه السلام انی ایشلردی انك نمازده‌کی افعالندن بری فاتحه‌یی قرائت ایدی ایمدی (اقیموا الصلاة) دیو امرده فاتحه قرائتی داخل اولور * دردنجیسی پیغمبر علیه السلامك (لاصلوة الابفاتحة الکتاب) دیو قولی فاتحه‌سز اولان نمازی نفی ایتمشدر اکر دینورسه‌که بوخبر حال انفراده مخصوصدر زیرا جابر پیغمبر علیه السلامدن روایت ایدر دیمشکه (من صلی صلوة لم یقرأ فیها بام القرآن فلم یصل الاان یکون وراء الامام) برکمسه‌که نماز قیلوب انده فاتحه‌یی اوقومیه اول کشی نماز قلمامشدر مکرکه امام آردنده اوله دینورکه اشبو حدیثه طعن اولنمشدر * بشنجیسی پیغمبر علیه السلام حضرتلرینك اعمال صلاتی تعلیم ایتدیکی اعرابی‌یه (ثم اقرأ ماتیسر معك من القرآن) اندن سکا قرآندن میسر اولانی اوقوغل دیو قولیدرکه اول منفرد ومأمومه متناول اولور * آلتنجیسی عبادة بن الصامت رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه برصباح نمازنده پیغمبر علیه السلامك آردنده ایدك اکا قرائت ثقیل اولوب فارغ اولدیغنده دیدیکه (لعلکم تقرؤن خلف امامکم قلنا نعم یارسول الله قال لاتفعلوا الابفاتحة الکتاب لانه لاصلوة

لمن لم يقرأ بها) يوخسه امامكز آردنده اوقورميسز ديدككه نعم يارسول الله اوقورز ديديكه فاتحه‌دن غيريسن اوقومكز زيرا انى اوقوميه‌نك نمازى نماز دكلدر * يدنجيسى ابوهريره رضى الله عنه ايدر پيغمبريمز عليه السلام ديديكه (من صلى صلاة لم يقرأ فيها بام القرآن فهى خداج فهى خداج فهى خداج غير تمام) بركمسه‌كه قلديغى نمازنده فاتحه‌يى اوقوميه اول نماز ناقصدر ناقصدر ناقصدر تمام دكلدر * سكزنجيسى ابو هريره رضى الله عنه پيغمبريمز عليه السلامدن روايت ايدوب ديديكه (ان الله يقول قسمت الصلاة بينى وبين عبدى نصفين) حق جل وعلا ديركه نمازى بنمله عبدم بيننده ايكى نصف ايتدم بيان ايتديكه انك نصفى نمازك لوازمندندر ونصفى ايسه قرائتله حاصل اولور اويله اولسه فاتحه قرائتى لوازم صلاتدن اولمسى واجب اولور اشبو دليل كرك منفرد وكرك مقتدى نمازى حقنده قائمدر * طقوزنجيسى عبادة بن الصامت رضى الله عنه ايدر پيغمبر عليه السلام صلوات جهريه‌دن برين بزه قيلوبدر اندنصكره بزه اقبال ايدوب ديديكه (هل تقرؤن اذا جهرت قلنا نعم قال وانا أقول مالى ينازعنى القرآن ولا تقرؤوا بشئ من القرآن اذ جهرت الابأم القرآن فانه لاصلوة لمن لم يقرأ بها) بن نمازده قرائتى جهر ايتديكمده سز دخى قرائت ايدرميسز ديدككه نعم قرائت ايدرز ديديكه اول سببدن كوكلمه بكا نه اولدى قرآن بكا نزاع ايدرديرم ايمدى بن قرآنى جهر ايتديكمده فاتحه‌دن غيرى برشئ قرائت ايتمكز زيراكه نماز اولمز اولكه انده فاتحه قرائت اولنميه * اوننجيسى امام ابوحنيفه قتنده امام آردنده فاتحه قرائتى نمازى ابطال ايتمز اما انى قرائتك تركى بزم عنديمزده نمازى ابطال ايدر ايمدى انك قرائتى احوط وواجب اولور زيرا پيغمبريمز عليه السلام ديمشدركه (دع مايريبك الى مالا يريبك) سكا ريب ويرنى ترك ايدوب ريب ويرمينه كيت ابو حامد الاسفرايني ايدر نمازك هر ركعتنده قرائت واجبه‌در اشبو قول صحابه بيننده مجمع عليهدر وابوبكر وعمر وعلى وابن مسعود رضى الله عنهم انى ديمشلردر وبوقولك صحتنه بش وجه ايراد اولنمشدر برى بودركه پيغمبريمز عليه السلام نمازك هر ركعتنده قرائت ايدردى ايمدى (فاتبعوه) ديو امره امتثالا بزه دخى اول فعل واجب اولور * ايكنجى وجه پيغمبر عليه السلام نماز تعليم ايتديكى اعرابى‌يه امر ايلديكه انده قرآن اوقويه بعده بيورديكه انى هر ركعتده ايشليه امر ايسه وجوب ايچوندر * اوچنجيسى

ابوسعيد الخدرى ايدر پيغمبر عليه السلام بزه امر ايلديكه نمازك هر ركعتنده فرضنده ونافله سنده فاتحه‌يى قرائت ايده وز * دردنجى قرائتك هر ركعتنده اولمسى احوطدر اويله اولسه انك وجوبيله قول واجب اولور * بشنجيسى ركعاتك كلنده قرائتله قلنمق واجب اولور اكر دينورسه‌كه عائشه رضى الله عنهادن روايت اولنديكه دردر ركعتلو فرض نمازلر اصلنده ايكيشر ركعت ايدى سفرده انك اوزره اقتصار اولنوب حضرده زياده قلندى دينوركه ايكى اولكى اصلدر وايكى صكركى تبعدر وتبعك مدارى تخفيف اوزره‌در اول معنى اجليچون اول ايكيسنده فاتحه‌دن زياده سوره اوقنمز وقرائتده جهر اولنمز * معلوم اوله‌كه (فاقرؤا ماتيسر من القرآن) قرآندن سزه ميسر اولانى اوقويكز ديو بيوريلان قول شريف فاتحه قرائتنك وجوبنه دليل اولمغه صالحدر زيرا اول ميسر اولنله مراد فاتحه‌در وياغيريدر ويا فاتحه ايله غيرى بيننده تخييردر * اولكيسى اقتضا ايدركه فاتحه‌نك بعينها قرائتى واجب اوله‌كه اول مطلوبدر * ايكنجيسى اقتضا ايدركه فاتحه‌دن غيرينك قرائتى واجب اوله‌كه اول بالاجماع باطلدر * اوچنجيسى اقتضا ايدركه مكلف فاتحه قرائتيله فاتحه‌دن غيرك قرائتى بيننده مخير اوله بودخى بالاجماع باطلدر زيراكه امتك اجماعى انك اوزره‌دركه فاتحه‌يى قرآئت غيرى قرائتدن اولى اوله وفاتحه قرائتسز اولان نمازك ناقص ايدوكى حديث دلالتيله مسلمدر وناقصله كامل بيننده تخيير ايسه جائز اولمز معلوم اوله‌كه حق جل وعلا فاتحه قرائتن قرآندن ميسر قرائتيله تسميه قلدى زيراكه فاتحه سوره‌سى مسلميندن مكلفينك غالبده محفوظلريدر اويله اولسه اول انلره ميسردر اماكه سائر سوره‌لر كيمنه محفوظ وكيمنه دكلدر اول تقديرجه ماتيسر اولمش اولمز بركمسه فاتحه‌يى بتون بيلمسه بلكه بعضنى بيلسه ايمدى اول اندن بيلديكى برآيت ايسه انكله بيله سائر قرآندن التى آيت دكلو اوقويه واكر فاتحه‌دن برشئ بيلميوب لكن قرآنك سائرندن بيلسه ايمدى (فاقرؤا ماتيسر من القرآن) فحواسنجه اول بيلديكنى قرائت اكا واجب اولور واكر قرآندن بيلديكى يوغيسه اكا لازم اولوركه (الحمد لله والله اكبر) ديه رفاعة بن مالك رضى الله عنه روايت ايدر پيغمبريمز عليه السلام ديديكيم (اذا قام احدكم الى الصلوة فليتوضأ كما امره الله ثم يكبر فان كان معه شئ من القرآن فليقرأ وان لم يكن معه شئ من القرآن فليحمد الله وليكبر)

قچان بریکز نماز قیلمق مراد ایده الله تعالینك امر ایتدیکی کیفیت اوزره آبدست آلوب تکبیر ایله نمازه باشلسون اکر قرآندن بیلدیکی وار ایسه انی اوقوسون واکر اندن بیلدیکی یوغیسه الله تعالی یه حمد وتکبیر ایلسون واکر انك قرآندن واذکار عربیه‌دن بیلدیکی یوغیسه امام رازی ایدر ایمدی اول قادر اولدیغی لسانله الله تعالی یی ذکر اتمکه امر اولنور زیرا پیغمبریمز علیه السلام دیمشدرکه (اذا أمرتکم بشیئ فأتوا منه ما استطعتم) قچانکه بن سزه برشیئ امر ایدم اندن قادر اولدیغکز شیئ ایشلیکز * اذکار نوویده ایدر اکر فاتحه‌یی کوچك بیلمزسه اول دکلوبی قراندن انك غیر کوچك بیلدیکن اوقوسون واکر قرآندن هیچ برشیئ کوچك بیلمزسه اذکاردن تسبیح ویا انك مثلی فاتحه‌نك آیتلری دکلو دیسون واکر اذکاردن دخی برشیئ کوچك بیلمزسه اکر تعلم ایدجك دکلو زمان یوغیسه فاتحه‌یی اوقویه‌جق دکلو زمان قیامندنصکره رکوعه وارسون تعلمده تقصیر اتمش ایسه اول قلدیغی نماز کفایت ایدر تقصیر اتمش ایسه اعاده‌سی واجب اولور وهرتقدیر اوزره تعلمه امکان اولدیغنه بناء فاتحه‌یی تعلم اکا واجب اولور واکر فاتحه قرائتن عربیه ایله کوچك اتمزسه عجمیه ایله قرائتی جائز اولمز زیرا اول عاجزدر بلدیکن کتوره

سورۀ بقره مدنیه در الا ایکی آیت که اول (فاعفوا واصفحوا) ودخی (لیس علیك هداهم) مکیه در وآیتلری ایکیوز سکسان بش ویا التی ویا یدیدر

بسم الله الرحمن الرحیم

(الم) معالم التنزیلده ایدر حروف هجاکه اشبو سوره وسائر سوره‌لر اوّلنده در متشابهاتدندرکه الله تعالی انك علمیله استئثار ایدوبدر قرآنك سریدر ظاهرینه ایمان کتورب علمنی الله تعالی یه حواله ایدرز انی ذکرك فائده‌سی اکا ایمان طلبیدر ابو بکر الصدیق رضی الله عنه ایدر هرکتابده الله تعالینك سری واردر وقرآنده سری سوره‌لر اوائلنده‌کی حروف هجادر * دینلدیکه انك هر برحرفی اسماء اللهدن براسمك مفتاحیدر (الف) الله و (لام) لطیف و (میم) مجید اسمنه مفتاحدر دینلدیکه (الف) الله تعالینك آلائنه (ولام) لطفنه (ومیم) ملکنه اشارتدر (ذلك الکتاب) اشبوشول کتاب کاملدرکه انك انزالیله سکا وعد ایتدم (لاریب فیه) انك الله تعالی عندندن ایدوکنده شك یوقدر (هدی للمتقین) اهل تقوایه رشد وبیاندر

وهدادن مراد اول شیدرکه انسان انکله مطلوبنه ایرر ومتقی اولدرکه شرك وکبائر وفواحشدن صاقنه حدیثده کلدیکه تقوانك جمیعی (ان الله یأمر بالعدل والاحسان وایتاء ذی القربی وینهی عن الفحشاء والمنکر والبغی) قولنده ذکر اولنمشدر * سهر بن خوشب ایدر متقی اول کمسنه‌درکه بأس اولور شیدن صاقنوب لابأس اولان شیئ ترك ایده متقیلری ذکرله تخصیص انلری تشریف ایچوندر ویاهدایت ایله انتفاعلندیغیچوندر (الذین یؤمنون بالغیب) شونلرکه حال غیبده پیغمبریمز علیه السلامك خبر ویردیکی بعث وجنت ونار وغیری تصدیق ایدرلر وایمانك حقیقتی قلبله تصدیقدر واول شریعتده قلبله اعتقاد ولسانله اقرار وارکانله عملدر واقرار وعمله ایمان دینلدی شریعتدن اولدیغی مناسبتله واسلام ایسه خضوع وانقیاددر ایمدی هرایمانده اسلام بولنور اماکه هر اسلامده ایمان بولنمز مادامکه تصدیق بولنمیه (قالت الاعراب آمنا قل لم تؤمنوا ولکن قولوا اسلمنا) دلالتیله واعمالك ایماندن ایدوکنه دلیل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیمشدر (الایمان بضع وسبعون شعبة افضلها قول لااله الاالله وأدناها اماطة الاذی عن الطریق والحیاء شعبة من الایمان) ایمان یتمشدن زیاده شعبه‌در افضلی لااله الاالله دیمك وادناسی یولدن اذایی کیدرمکدر وحیاء ایماندن برشعبه‌در * دینلدیکه ایمان اماندن مأخوذدر مؤمن کندوبی عذاب اللهدن امین قیلدیغیچون مؤمن دینلدی وحق تعالی یه مؤمن دینلمسی عبادینی عذابدن امین قلدیغیچوندر لواقح الانوارده ایدر ایمان بش قسمدر * بری ایمان تقلیدیدرکه اول عوامکدر * وبری ایمان علمیدرکه اول اصحاب دلیلکدر * وبری ایمان عینیدرکه اول اهل مشاهده‌نکدر * وبری ایمان قلبیدرکه اول عارفینکدر * وبری ایمان حقیقیدرکه اول واقفینکدر * وبری ایمان حقیقة الحقیقه‌درکه اول مرسلینکدر عارفون انی کشفدن ممنوعلردر * معلوم اوله‌که نور ایمان ایکی قسمدر اهلی ایکی قسم اولدیغی کبی * بری شول مؤمندرکه ایمانی نظر واستدلال وبرهانله اوله * ایمدی انك ایمانه وثوق اولنمز ونوری بشاشت قلوبه مخالط اولمز * زیرا صاحبنك اکا نظری ورای حجابدندر * وبری دخی شول مؤمندرکه برهانی قلبنده عین ایمانك حصولیدر * ایمدی بشاشت قلوبه مخالط اولان اول ایماندرکه صاحبی حقنده شك تصور اولنمز * تنبیه الغافلینده ایدر ناس ایمانده ایکی قسمدر برقسمك ایمانی عطائیدر علامتی

اولدركه صاحبنى ذنوبدن ترهيب وطاعاته ترغيب ايدر وبر قسمك ايسه
ايمانى عاريتدر علامتى اولدركه صاحبنى ذنوبدن منع ايتمز وطاعته رغبت
ايتدرمز * خبرده كلديكه بنى اسرائيلده ايكى رجل وار ايدى برى عابد
وبرفاجر ايدى ايكيسى دخى زمان قريبده وفات ايدوب موسى عليه السلام
وحى الهى ايله اول عابدك أهل جهنم وفاجرك أهل جنت ايدوكنى خبرويردى
موسى عليه السلام اول ايكيسنك حالنى خاتونلرندن سؤال ايلدى عابدك خاتونى
ايتديكه اودوشكنه ياتور اولسه سعادت بزه اكر موسانك بزه كتورديكى
دين كرچك ايسه دير ايدى وفاجرك خاتونى ايتدى اول دوشكنه ياتور اولسه
لااله الاالله ديوب دين موساده اولديغمه حق تعالى يه حمد اولسون دير ايدى *
وغيبله مراد هر خفيدركه انى حس ادراك وبديههٔ عقل اقتضا ايتميه
بوغيب ايكى قسمدر برقسمى اولدركه اكا دليل اوليه كه اول (وعنده مفاتح
الغيب لايعلمها الاهو) ايله عنايت اولنمشدر وبرقسمى دخى اولدركه اكا دليل
نصب اولنه حق تعالينك ذات وصفاتنه ويوم آخر وحالاتنه ايمان كبى اشبو
آيتدن مراد اولدر وياخود معنى بودركه انلر سزدن غائبين اولدقلرى حالده
ايمان كتوررلر يوخسه منافقلر كبى مؤمنلره ملاقى اولدقلرنده ايمان اظهار
ايدرلر وشيطانلريله تنها قالدقلرنده بز سزكله يز ديرلر اول اجلدن ابن مسعود
رضى الله عنه الله تعالى يه قسم ايدوب ايمان بالغيبدن افضل هيچ بركسنه
ايمان كتورميوبدر ديدى * دينلديكه غيبله مراد قلبدر يعنى قلبلريله ايمان
كتوررلر يوخسه اول قلبلرنده يوغيكن انى سويلينلر كبى ايتمزلر (ويقيمون
الصلاة) ودخى انلر نمازك اركاننى تعديل ايدرلر وافعالنه خلل ايركورمدن
صاقنورلر وياأكا مواظبت ايدرلر وياخود اداسنه فتور وتوانيسز قيام ايدرلر
وصلاة لغتده دعادر (وصل عليهم) دلالتيله يعنى انلره دعا ايت وشرعده
أفعال مخصوصهنك اسميدركه اول قيام وركوع وسجود وقعود ودعا وثنادر
(ان الله وملائكته يصلون على النبى يا أيها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا
تسليما) آيتنده دينلديكه صلاة الله تعاليدن رحمت وملائكه دن استغفار
ومؤمنلردن دعادر امام رازى ايدر اشبو صلاتله أمرى متضمندر * دينلديكه
بونكله مراد صلاة خمسه در ولفظ واحد ايله ذكرى (وانزل معهم
الكتاب) ده كتاب ذكر ايله كتب مراد اولنمسى كبيدر (ومما رزقناهم
ينفقون) دخى بزم انلره ويرديكمز نعم ظاهره وباطنه دن الله تعالى جل شانه نك

(طاعتنه)

طاعتنه فرضنه ونفلنه صرف ايدرلر * رزق اول شيئدركه خالقدن
ذوالحياة انكله نفعلنه وحق تعالى انى كندويه اسنادى ايذاندركه اول
حلال صرف اوله واكا من ادخالى اسراف وتبذيردن منع ايچوندر (والذين
يؤمنون بما أنزل اليك وما أنزل من قبلك) ودخى شونلركه سكا انزال اولنان
قرآنه وسندن اوكدين انزال اولنان تورات وانجيل وزبور وسائر كتب
سابقه يى تصديق ايدرلر * بستان العارفينده ايدر وهب بن منبهدن روايت
اولنديكه حق تعالى يوز اون درت كتاب انزال ايدوبدر * اللى صحيفه شيث
عليه السلامه * واوتوز صحيفه ادريس عليه السلامه * ويكرمى صحيفه
ابراهيم عليه السلامه * واون صحيفه آدم عليه السلامه وزبور داود عليه
السلامه كه اكا كتب سته دينور وتورات موسى عليه السلامه وانجيل
عيسى عليه السلامه وقرآن آخر زمان پيغمبرى محمد صلى الله عليه وسلم
حضرتلرينه انزال اولنوبدر (وبالآخرة هم يوقنون) ودخى دار آخرتى
شكسز بيلورلر * دنيايه دنيا دينلدى آخرته دنو وقربى اولديغيچون وآخرته
آخرت دينلدى دنيادن تأخر ايدوب دنيانك فناسندنصكره اولديغيچون
(اولئك على هدى من ربهم) ايمدى ذكر اولنان صفاتله متصف اولنلر
ربلرى جل شانه دن رشد وبيان وبصيرت اوزره درلر (واولئك هم المفلحون)
ودخى يوم قيامتده ناردن نجات بولوب جنته ايرنلردر وفلاح بقا معناسنه
دخى كلور يعنى نعيم مقيمده باقى قلانلردر (ان الذين كفروا) شونلركه
حقى انكار وستر ايله كافر اولديلر * كفر درت نوعدر * برى كفر انكاريدركه
الله تعالى يى أصلا بيلميه واكا اعتراف ايتميه * وبرى كفر جحوديدركه
قلبيله الله تعالى يى بيله لسانيله اكا اقرار ايتميه ابليس ويهودك كفرى كبى
(فلما جاءهم ماعرفوا كفروا به) دلالتيله * وبرى كفر عناديدركه قلبيله الله
تعالى يى بيله ولسانيله اعتراف قيله لكن انكله تدين ايتميه أبوطالبك كفرى كبى
اول محمدك دينى جميع أديانك خيرلوسى ايدوكنى بيلدم اكرناسك بكالوم وسبندن
حذر ايتمسم بنى اكا دخول ايدنلردن بوليدك ديدى * وبرى كفر ونفاقدركه
لسانله اقرار وقلبله انكار ايده * ايمدى بو درت نوع كفردن هرقنغيسيله
بركسه الله تعالى يه ملاقى اولورسه مغفرت اولنمز (سواء عليهم) انلرك
قتنده برابردر (ءأنذرتهم أم لم تنذرهم) كركسه انلرى تخويف وتحذير
ايت ويا ايتمه (لايؤمنون) انلرسنى وسكا ويريلن قرآنى تصديق ايتمزلر

* اشبو آیت شول اقوام حقنده نازل اولوبدرکه سابق علم اللهده اوزرلرینه کلمهٔ شقاوت حق اولمشدر بعده تصدیق ترکلرینك سببن ذکر ایدوب دیدیکه ﴿ ختم الله علی قلوبهم وعلی سمعهم ﴾ حق تعالی انلرك قلبلری اوزره کفری ختم ایتدی اویله اولسه انلر حقی قبول وتفقه ایتمزلر وسمعلری اوزره دخی ختم ایتدی حتی که حقی ایشتمزلر وانکله نفعلنمزلر ﴿ وعلی ابصارهم غشاوة ﴾ وبصرلری اوزره آیات اللهدن تعامی وغطاسی اولوب نظر واستدلال ایله هدایی کورمزلر ﴿ ولهم عذاب عظیم ﴾ وانلره دنیاده اسر وقتل وعقباده عذاب دائم واردر وعذاب شول عقابدرکه جانی انك سببیله جنایته عوددن ارتداع ایده ﴿ ومن الناس من یقول آمنا بالله وبالیوم الآخر وماهم بمؤمنین ﴾ بعض ناس الله تعالی یه ویوم قیامته ایمان کتوردك دیرلر حالبوکه انلر ایمان کتورمش دکلردر * اشبو اون اوچ آیته دکین یهوددن منافقین شاننده نازل اولوبدرکه انلر مؤمنلردن سالم اولمغیچون کفری ابطان ایدوب انلره اسلام اظهار ایدرلردی * تفسیر رازیده ایدر ایمان وکفر ونفاقك حکمی اعتقادك اون ایکی قسمه انقسامیله بیلنور * قسم اوّل اولدرکه قلبده عرفان ولسانده اقرار اوله اکر اول اقرار اختیاری ایسه انك صاحبی بالاتفاق مؤمندر واکر اقراری اضطراری ایسه برحیثیتله کیم خوفی اولمسه اقرار ایتمزدی بلکه انکار ایدردی ایمدی انك صاحبی منافقدر * قسم ثانی اولدرکه قلبده عرفان ولسانده انکار اوله اکر اول انکار اضطراری ایسه (الا من اکره وقلبه مطمئن بالایمان) دلالتیله انك صاحبی مؤمندر واکر اول انکار اختیاری ایسه صاحبی کافر معانددر * قسم ثالث اولدرکه قلبده عرفان ولسانده نه اقرار ونه انکار اوله اکر سکوتی اضطراری ایسه مثلا اقراردن خوف ایتسه ویاخود حق تعالی یی دلائله بیلوب نظرین اتمام ایتدیکی کبی اقرار ایتمدین آکسزین وفات ایتسه قطعا اول مؤمندر زیرا تکلیف اولندیغی امورك جمیعن یرینه کتوردی وزمان بولمدیکه اقرار دخی ایدیدی * ایمدی اول اقراری ترکنده معذوردر واکر اقراردن سکوتی اختیاری ایسه مثلا حق تعالی یی دلائل ایله بیلوب لکن لسانله اقراری اولمسه پیغمبریمز علیه السلامك (فیخرج من النار من کان فی قلبه مثقال ذرة من الایمان) قلبنده ذره دکلو ایمانی اولان کشی جهنمدن چیقار دیو اخباری مقتضاسنجه امام

غزالی انك مؤمن اولمسنه میل ایتدی والحال اول کسنه‌نك قلبی ایمانله طلودر اویله اولسه اول جهنمده نیچه قالور * قسم رابع اولدرکه قلبده اعتقاد تقلیدی ولسانده اقرار اختیاری اوله * اشبو مسئلهٔ مشهوره درکه مقلد اولان کشی مؤمنیدر ویا دکلمیدر اختلاف اولندی * ایمدی قلبده اعتقاد تقلیدی ولسانده اقرار اضطراری اولسه صورت اولیده کینك کفرینه حکم اولنورسه اشبو صورت ثانیه‌ده کینك کفرنده کلام اولمز واکر صورت اولیده کینك ایمانته حکم اولنور ایسه اشبو صورت ثانیه‌ده کینك نفاقنه حکم واجب اولور زیرا صورت ثانیه‌ده کینك قلبی عارف فرض اولنسه اقراری اضطراری اولدیغیچون منافق اولوردی * ایمدی اعتقادی تقلیدی اولدیغی صورتده اقراری اضطراری اولدیغیچون منافق اولمسی بالطریق الاولی اولور * قسم خامس اولدرکه قلبده اعتقاد تقلیدی ولسانده انکار اختیاری اولسه انك صاحبی کفرنده شك یوقدر واکر اعتقاد تقلیدی وانکاری اضطراری ایسه اکا ایمانله حکم واجب اولور زیراکه مقلده مؤمن دیو حکم اولنور * قسم سادس اولدرکه قلبده اعتقاد تقلیدی ولسانده سکوت اوله اول سکوت کرکسه اختیاری ویا اضطراری اوله انك حکمی قسم ثالثك حکمی کبیدر * قسم سابع اولدرکه قلبده انکار ولسانده اقرار اضطراری اوله صاحبی منافقدر واکر قلبده انکار ولسانده اقرار اختیاری ایسه مثلا عالمك قدیم ایدوکنه شبهه ایله اعتقاد ایدوب لسانله عالم محدثدر دیو اقرار اختیاری ایده مستبعد اولمز قلبله عرفان ولسانله انکار جائز اولیجق که کفری جحود وعناددر قلبله جاهل اولوب لسانله اقرار ایچون جائز اولمیه اشبو قسم قبیلندن اولان نفاقده داخلدر * قسم ثامن اولدرکه قلبده ولسانده انکار اوله انك صاحبی کافردر یوخسه منافق دکلدر زیرا باطننه مخالف برشیٔ اظهار ایتممشدر * قسم تاسع اولدرکه قلبده انکار ولسانده سکوت اوله انك صاحبی کافردر * قسم عاشر اولدرکه قلب جمیع اعتقاداتدن خالی اولوب لسانده اقرار اختیاری اوله اکر مهلت نظرده ایسه اکا کفر لازم کلمز لکن جائز اولمیان شیٔ ایتمشدرکه صدق وحقیقتك بیلمدیکی شیئدن خبر ویرمشدر واکر مهلت نظرده دکل ایسه انده نظر واردر اماکه قلب خالی ایله اقرار اضطراری اولورسه انك صاحبنه کافر دینلمز * زیرا توقفی مهلت نظرده ایسه واقراری ترکندن نفسی

اوزره خوف ایدرسه اول فعلی قبیح اولمز * قسم حادی عشر اولدرکه
قلب خالی ایله لسانده انکار اوله * ایمدی انك ایکی حکمی قسم عاشر
حکمنك عکسیدر * قسم ثانی عشر اولدرکه قلب خالی ایله لسان خالی
اوله اکر توقفی مهلت نظرده ایسه اکا واجب اولان دخی توقفدر واکر
توقفی مهلت نظردن خارج ایسه اکا کافر دینلمك واجب اولور انتهی *
احیاء علومده ایدر ایمانله اسلامك ایکی حکمی واردر بری دنیوی وبری
اخرویدر * اخرویسنك حکمی اولدرکه صاحبنی جهنمده تخلید ایتمز چیقارر
اکرچه اول ایمان ذره دکلو ایسه‌ده * ایمدی بوحکم نه شیئك اوزرینه
مرتبدر وایمان نه شیئدر علما اختلاف ایتدیلر بعضیلر دیدیلرکه ایمان یالکز
قلبله اعتقاددر وبعضیلر ایسه قلبله اعتقاد ولسانله اقراردر دیدی وبعضیلری
قلبله اعتقاد ولسانله اقرار وارکانله عملدر دیدی اویله اولسه اول التی
درجه‌یه منقسم اولور * اولکیسی اولدرکه انده اعتقاد واقرار وعمل اوچی
دخی بولنه خلافسز انك مکانی جنتدر * ایکنجیسی اولدرکه انده اعتقاد
واقرارله بعض اعمال بولنه لکن کبائرك بعضنی ویاکلنی ارتکاب ایدوب
توبه ایتمش اولمیه کتاب وسنت مقتضاسنجه یوم قیامتده حق تعالی آنی اکر
عفو ایتمیوب حسابده عدل ایدرسه اکر حسنات وسیئاتی برابر کلورسه
ارادة الله دکلو زمان اعرافده حبس اولندیغندنصکره آنك فضلی ورحمتیله
جنته کیرر * واکر سیئاتی حسناتندن زیاده کلورسه ارادة الله دکلو زمان
جهنمده یاندیغندنصکره جنته کیرر * اوچنجیسی اولدرکه انده اعتقاد واقرار
بولنه لکن عمل بولنمیه * دردنجیسی انده اعتقاد بولنه لکن اقرار ایتمدین
ویاخود اعماله مشغول اولمدین وفات ایده * اشبو ایکی درجه‌ده اولنلرك
حکمنده علما اختلاف ایتدیلر اولکه ایمانی اعتقاد واقرار وعملدر دیدی
اشبو ایکی درجه‌نك برنده آنك بریسی برنده ایسه ایکیسی بولنمامشدر اول
مذهب اوزره بونك ایکیسیدخی مؤمن اولمامق لازم کلور لکن پیغمبریمز
علیه السلامك (الایمان ان تؤمن بالله وملائکته وکتبه ورسله والیوم
الآخر وتؤمن بالقدر خیره وشرّه) دیو بیوریلان تعریف ایمانده لسانله
اقرار وارکانله عمل منعدمدر بلکه ایمان انجق تصدیق ایدیکی ظاهردر
ودخی (یخرج من النار من کان فی قلبه ذرّة من الایمان) قلبنده ذره‌جه
ایمانی اولان جهنمدن چیقار دیو بیوریلان حدیثده دخی قلبك تصدیقندن

(غیری)

غیری شیء ذکر اولنمیوبدر * ایمدی اشبو ایکی حدیث مقتضاسنجه آنجق
تصدیق اولان دخی مؤمندر نارده مخلد اولمز * بشنجیسی اولدرکه قلبنده
تصدیق بولنه و (لا اله الا الله محمد رسول الله) دیجك دکلو زمان عمری
مساعد اولمشیکن وانی دیمك اکا واجب ایدوکن بیلمشیکن دیمسه * ایمدی
انی دمکدن امتناعی نماز قلمقدن امتناعی کبی اولور اولدخی مؤمندر نارده
مخلد اولمز * التنجیسی اولدرکه لسانله (لا اله الا الله محمد رسول الله) دیه لکن
قلبی انی تصدیق ایتمیه * ایمدی اول کمسنه آخرت حکمنده شکسز کافردر
ونارده مخلددر ودنیا حکمنده مسلمدر * زیراکه قلبنده‌کی یه اطلاع اولنمز
اما اشتباه انده‌درکه انك قلبی تصدیق ایتمامشیکن اقرباسندن بری وفات
ایتسه اکا وارث اولدیغندنصکره قلبی تصدیق ایتمامشیکن برمسلمه خاتون
تزوج ایدوب بعده قلبی تصدیق ایتسه تجدید نکاح لازم اولورمی ایکی وجهله
اکا جوابی محتملدر * بری بودرکه دنیا احکامی ظاهر وباطنده هرکمسه‌نك
ظاهر حالنه اعتبار اولنه اویله اولسه اول میراث اکا مباح اولور وخاتوننك
نکاحنی تجدید لازم اولمز * وبر جوابی دخی بودرکه اول اظهر واحوطدر
الله تعالی اعلم اول میراث اکا حلال اولمز وخاتوننك نکاحنی تجدید لازم اولور
زیرا انك ظاهر حالنه اعتبار ایتمك غیرك حقنده درکه انك باطن حالنی بیلمز
اما که کندی حقنده باطن حالی ظاهردر * دینلورکه تصدیقندن اوکدین
عند الله کافر حکمنده ایدی وکافرله مسلم بیننده ایسه توارث جاری اولمز
وکافر مسلمه‌یی تزوج حلال اولمز حذیفه رضی الله عنهه پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم منافقلری بیلدیرمشیدی قچان انلرك بری فوت اولسه اول انك
جنازه‌سنه وارمزدی عمر بن الخطاب رضی الله عنه دخی اکا مراقب اولوب انك
وارمدیغی جنازه‌یه اولدخی وارمزدی (یخادعون الله والذین آمنوا) الله
تعالی‌یه ویا رسولنه مخادعه ایدرلر لسانلریله ایمان اظهار ایدوب قلبلرنده‌کی
کفری ستر ایله ومؤمنلره دخی مخادعه ایدرلرکه مؤمن دکللر ایکن
انلری کوردکلرنده مؤمنلرزدیرلر * مخادع اولدرکه اضمار ایتدیکنك خلافن
اظهار ایده (وهو خادعهم) قولنده الله تعالینك خداعی اولدرکه آخرتده انلر
ایچون کزلدیکی عذابك خلافی دنیاده انلره نعیم تعجیل واظهار ایده * دینلدیکه
خداعك اصلی فساددر اویله اولسه معناسی ایماندن اظهار ایتدکارینی

كفردن اضمار ايتدكاريله افساد ايدرلر وحق تعالى دنياده انلره ويردكى نعيمى آخرتده انلره ايركوره جكى عذابله افساد ايدر * ﴿وما يخدعون الا أنفسهم﴾ حالبوكه انلر خداعى ينه كنديلرينه ايدرلر انك وبالى كنديلره عودت ايدر * زيراكه حق تعالى انلرك نفاقلرين رسولنه بيلديرر اويله اولسه دنياده رسواى اولوب عقباده انلره عقاب ايركورر ﴿ وما يشعرون ﴾ والحال خداعلرينك وبالى كنديلره عودت ايدر ايدوكنى بيلمزلر ﴿ فى قلوبهم مرض ﴾ قلبلرنده شك ونفاق مرضى واردر ومرضك اصلى ضعفدر ودينده شكه مرض دينلدى * زيراكه مرض بدنى ضعيف ايتديكى كبى شك دخى دينى ضعيف ايدر ﴿فزادهم الله مرضا﴾ حق تعالى انلره مرضلرين زياده ايلدى * زيراكه آيات كريمه‌لر برى برينك آردنجه نزول ايدردى هرآيتكه نزول ايدوب انلر اكا كافر اولديلر انكله كفر ونفاقلرين ارتورديلر ﴿ ولهم عذاب اليم ﴾ انلره برمرتبه عذاب واردركه الم ووجعى قلبلرينه ايريشور ﴿بما كانوا يكذبون﴾ شول سببله كيم سرده الله تعالى يى ورسولنى تكذيب ايدرلردى ﴿ واذا قيل لهم لاتفسدوا فى الارض ﴾ قچان انلره مؤمنلر قبلندن كفر ايله وناسى رسول الله وقرآنه ايماندن تعويقله يريوزنده فساد ايتميكز دينلسه ﴿قالوا انما نحن مصلحون﴾ ديرلركه بزدكل الا اصلاح ايديجيلرز ﴿الا انهم هم المفسدون﴾ آكاه اولك كه انلر كنديلرين كفرله وناسى ايماندن تعويقله افساد ايديجيلردر ﴿ ولكن لايشعرون ﴾ لكن كنديلرين اهل فساد ايدوكن بيلمزلر ﴿ واذا قيل لهم ﴾ قچان اول منافقلره ويا يهوديلره دينلسه كه ﴿ آمنوا كما آمن الناس ﴾ سز دخى اهل كتابدن ايمانه كلنلر كبى ويا مهاجرون ويا انصار كبى ايمانه كلك ﴿ قالوا انؤمن كما آمن السفهاء ﴾ ديرلركه شول عقللرى خفيف جاهللر كبى بز دخى ايمانى كتوررز * اكر دينورسه كه مجاهره ايله نفاق نيجه صحيح اولور دينوركه انلر بوقولى ارالرنده اظهار ايدرلردى يوخسه مؤمنلر اراسنده دكل الا بوكه حق تعالى انى رسولنه ومؤمنلره بيلدردى ﴿ الا انهم هم السفهاء ولكن لايعلمون ﴾ آكاه اولك كه جاهللر آنلردر الا بوكه جاهل ايدوكلرين بيلمزلر ﴿واذا لقوا الذين آمنوا قالوا آمنا ﴾ قچان اول منافقلر مؤمنلره قاوشسه‌لر بز دخى سزك كبى ايمان كتورمشز درلر ﴿ واذا خلوا الى شياطينهم قالوا انا معكم ﴾ قچان رؤساء وكهنه لرينه رجوع ايتسه‌لر درلركه بز سزك دينكز اوزره ثابتلرز ﴿ انما نحن

مستهزؤن ﴾ محمد واصحابنى اسلام اظهاريله استهزاء ايدرز ﴿ الله يستهزئ بهم ﴾ الله تعالى دخى انلره استهزالرى ايله جزا ايدر * ابن عباس رضى الله عنهما ايدر يوم قيامتده انلره جنتدن برقپو آچيلور اكا ايردكارنده كيرو بركيديلوب انلر ناره كوندريلور * دينلديكه صراط اوزره مؤمنلر ايچون برنور قوريله منافقلر قچانكم اكا اريشه‌لر انلركه مؤمنلر بيننه برسور اوريله كيم انك بربابى اوله ايچروسنده جنت وطشره‌سنده نار اوله منافقلر سورك وراسندن مؤمنلره چاغروب ديه‌لركه دنياده بز سزكله نماز قيلور وصائم اولور دكلميدك مؤمنلر بلى اويله ايدك ديه‌لر الا بوكه سز كنديكزى كفر ونفاقله هلاك ايتمشديكز وايمان وتوبه‌ده تربص ايدوب پيغمبريمز عليه السلامك نبوتنده وكتورديكى وعدو وعيدنده شك واباطيل ايله اغترار ايتمشديكز حتى كه اول حالده ايكن سزه موت ايرشدى نتكيم سورهٔ حديده ذكر اولنمشدر ﴿ ويمدّهم فى طغيانهم يعمهون ﴾ وانلرى ضلالتلرنده متحيرين وتردد ايدر اولدقلرى حالده ترك وامهال ايدر ﴿ اولئك الذين اشتروا الضلالة بالهدى ﴾ ايمدى انلر كفرى ايمانه دكشديلر ﴿ فما ربحت تجارتهم ﴾ تجارتلرنده ربح وفائده ايتمديلر ﴿ وما كانوا مهتدين ﴾ وضلالتده قالوب هدايته ايرمديلر ﴿ مثلهم كمثل الذى استوقد نارا ﴾ انلر مثلى شول كمسنه‌نك مثلى كبيدركه نار ايقاد ايده ﴿ فلما أضاءت ماحوله ﴾ وقتاكه اول نار آنى ايقاد ايدنك چوره سندكى اشيايه ضيا ويره ﴿ ذهب الله بنورهم ﴾ الله تعالى انلردن نورى كيدره ﴿ وتركهم فى ظلمات لايبصرون ﴾ وانلرى ظلماتده برشئ كورمز اولدقلرى حالده آليقويه * يعنى منافقلرك نفاقده مثلى شول رجل مثليدركيم برصحراده قراكو كيجه‌ده آتش ياقه‌ده انكله ايصنه وچوره‌سندكى اشيايى كوروب سباع وسائر مخوفدن صاقنه اول بوحالتده ايكن آتش سوينوب ظلمتده خائف ومتحير قاله * ايمدى منافقلر دخى كذلك كلمهٔ ايمانى اظهار ايله اموال واولادلرى اوزره امين اولورلر ومؤمنلردن نسايى نكاحلنورلر وانلردن ميراث آلورلر وانلركله غنائمى اولشورلر نورلرى دنياده اشبو حالتلريدر قچانكه فوت اوله‌لر اول نور كيدوب ظلمت وخوفه عودت ايده‌لر ﴿ صم ﴾ انلر حقى استماع وقبولده تصامم ايدرلر ﴿ بكم ﴾ ومؤمنلره اظهار ايتدكلرينك خلافنى ابطانله كانه حقى سويلمزلر ﴿ عمى ﴾ وهدايه ايركورر آياته نظردن امتناعله انى كانه كورمزلر يعنى حق جل وعلا اشبو مشاعر

ثلاثه‌یی خلق ایتدیکه آنکاه نفعلنه‌لر چون آنکاه نفعلنمدیلر مع هذا سالم ایکن کانه انلك جمیعن یتوردیلر ﴿ فهم لا یرجعون ﴾ ایمدی انلر ضلالتدن هدایته رجوع ایتمزلر ﴿أو کصیب من السماء ﴾ و یاخود منافقلرك مثلی شول کسه‌لرك مثلیدرکه آنکاه سمادن یغمور اینه ﴿ فیه ظلمات ﴾ که آنده ظلمات اوله اول کرکسه یغموردن تکاثف و تتابع و ظل غمام ظلماتیدر و یاخود سمانك سواد و ظلمت لیل اجتماعندن حاصل اولان ظلماتیدر ﴿ورعد و برق﴾ دخی آنده رعد اوله‌که اول اندن ایشیدیلن صوتدر ودخی برق اوله‌که اول اندن چیقان ناردر * اکثر مفسرین ایدر رعد سحابی سوق ایدن ملکك اسمیدر و برق نوردن سوط لمعانیدرکه ملك انکاه سحابی زجر ایدر ﴿ یجعلون أصابعهم فی اذانهم من الصواعق حذر الموت ﴾ اول کسه‌لر صو اعقدن کندیلره موت وهلاك ایریشمك خوفیله انی ایشتمامك ایچون پارمقلرین قولاقلرینه صوقرلر * صواعق صاعقه‌نك جمعیدر وصاعقه بر آتش پاره‌سیدرکه اکا یلدرم دینور حق تعالی هلاکنی دیلدیکی کسنه‌نك اوزرینه آنی ایندیرر * دینلدیکه صاعقه سمادن ایشیدیلور شول صیحهٔ شدیده‌درکه انی ایشیدن اولور ویا بایلور ویا قلبنه خوف کلور اول اجلدن پیغمبریمز علیه السلام رعد و صواعق صوتن ایشتسه (اللهم لا تقتلنا بغضبك ولا تهلکنا بعذابك وعافنا قبل ذلك) دیر ایدی ﴿ والله محیط بالکافرین ﴾ الله تعالی علم وقدرتیله کافرلری احاطه ایدیجیدر تعذیب وقتنده انلرك هیچ بری اندن قورتلمز ﴿ یکاد البرق یخطف أبصارهم ﴾ قریب اولورکه برق شدت ضوئندن انلرك کوزلرینك نورینی سرعتله استلاب ایده ﴿ کلما أضاء لهم مشوا فیه ﴾ هر بارکه لیلهٔ مظلمه‌ده برق طریقه ضیا ویره انده یوررلر ﴿ واذا أظلم علیهم قاموا ﴾ و چاغنکه برقك ضوئی کیدوب طریق مظلم اوله حیرتده قالوب طوررلر * ایمدی حق تعالی منافقینی نفاق وضلالتلرنده بر قومه بکزتدیکه انلر بر قرا کو کیجه‌ده بر صحراده بولنوب اوزرلرینه بر یغمور باصه‌که انده ظلمات ورعد و برق اوله ظلمات انلری یورتمیه ورعدك هولندن هر بری پارمقلری ایله قولاغنه سد ایلیه و برق ایسه شدت ضوئله قریب اوله‌که کوزلری نورین سلب ایلیه طریق ضیالندقجه یوریه‌لر ظلمت باصدیغنجه یرلرنده حیرتله قالوب کتمیه‌لر * اشبو مثلدرکه حق تعالی آنی قرآنده وضع منافقین وکافرین ایچون ضرب ایلدی ایمدی * یغمور

قرآندرکه قلوبك حیاتیدر یغمور ابدانك حیاتی اولدیغی کبی ظلمات قرآنده‌کی کفروشرك ذکریدر ورعد آنده‌کی وعید ونار ذکریدر و برق ایسه انده‌کی هدی و بیان و وعید و جنت ذکریدر کافرلر قرآن اوقوندقده قولاقلرین پرکیدرلرکه قلبلر اکاميل ایتمیه زیراکه ایمان انلرك عندنده کفردر کفر ایسه موتدر و برق کوزلری نورین سلبه قریب اولمسی قرآن قلبلرینه تأثیر ایتمکه قریبدر و بر قولده اشبو اسلامه مثلدر یغمور اسلامه و ظلمات آنده‌کی بلاء وعذاب ورعد ایسه آنده‌کی وعید وآخرتده‌کی مخاوفدر و برق ایسه آنده‌کی وعددر پارمقلرین قولاقلرینه قیملری منافقلرك اسلامده بلاء وشدت کوردکلرنده هلاکدن صاقنوب قاچملریدر حالبوکه قاچملری انلره نفع ایتمز زیراکه حق تعالی انلری احاطه ایدوبدر دیلدیکی وقتده جمع ایدوب عذاب ایدر برق ابصارلرك خطفه قریب اولمسی اکر اوزلرینه شقاوت سبقت ایتمش اولمسه دلائل اسلام انلری نظره ازعاج ایدردی برق ضیا ویردکچه یوریملری کلمهٔ ایمانی اظهار ایتدکلرنده امین اولملری وفوت اولدقلرنده ینه ظلمته عودت ایتملریدر * دینلدیکه انك معناسی اسلامده غنیمت وراحته ایردکلرنده بز سنزکه یز دیوب اسلام اوزره ثابت اولملریدر و بلاء وشدت کوردکلرنده تأخر ووقوف ایتملریدر ﴿ ولوشاء الله لذهب بسمعهم وأبصارهم ﴾ اکر الله تعالی دیلسه ظاهرده‌کی اسماع وابصارلرین کیدردی باطنده‌کی اسماع وابصارلرك کیدردیکی کبی ﴿ ان الله علی کل شیٔ قدیر ﴾ الله تعالی هرموجود اوزره قادردر اولکه حق تعالی انك وجودین دیلیه اول فی الجمله موجوددر * دینلدیکه انسانك قدرتی بر هیأتدرکه انکاه فعله تمکن ایدر والله تعالینك قدرتی اندن عجزی نفیدن عبارتدر وقادر اولدرکه دیلرسه ایشلیه و دیلرسه ایشلمیه وقدیر اولدرکه دیلدیکی شیئی دیلدیکی کیفیت اوزره ایشلیه اول اجلدن انکله باری تعالیدن غیری احد وصف اولنمز وقدرتك اشتقاقی قدردندر زیراکه قادر بر فعلی قوتی مقداری اوزره و یامشیئتی اقتضا ایتدیکی مقداری اوزره ایقاع ایدر * اشبونده دلالت واردرکه حادث حدوثی حالنده وممکن بقاسی حالنده مقدور اوله وعبدك مقدوری الله تعالینك مقدوری اوله زیراکه شیئدر وهر شیٔ ایسه مقدوردر ﴿ یا ایها الناس ﴾ اشبو جمیع ناسه خطاب عامدر الا بوکه اول خطابده صغار ومجانین داخل دکللردر مکلف اولمدقلری ایچون * ابن عباس رضی الله عنهما ایدر

قرآندن بوندن ماعداده هر محلده‌که یا ایها الناس دیو خطاب ایله مراد
اهل مدینه‌در ﴿ اعبدوا ربکم ﴾ ربکز جل شانه‌نك وحدانیتنه اعتقاد
واقرار ایدك ﴿ الذی خلقکم والذین من قبلکم ﴾ که اول سزی وسزدن
اوکدین کچن امتلری مثال سابقسز اختراع ایلدی ﴿ لعلکم تتقون ﴾ تاکه
عذابندن نجات بوله‌سز ویاخود عذاب اللهدن ستر ووقایه‌ده اولمق
رجاسنده اولك وحکم الله ایسه ورا کزده‌در دیلدیکنی ایشلر * سیبویه ایدر
لعل وعسی عباددن اولسه ترجی ایچوندر الله تعالیدن اولسه وجوب ایچون
اولور کانه بیورلدیکه ربکز جل شانه‌یه عبادت ایدك شول رجائله که اهل
تقوی سلکنه منخرط اولوب صلاحده فائق وجوار الهه لایق اوله‌سز
زیرا تقوی درجات سالکینك نهایتیدرکه اول الله تعالیدن غیری هر شیئدن
الله تعالی‌یه تبرؤدر * ودخی بونده عابدلره تنبیه واردرکه عبادتیله اغترار
ایتمیه‌لر بلکه دائما الله تعالیدن رحمتن رجا ایدوب عذابندن خوف ایلیه‌لر
وبو آیتده دلالت واردرکه الله تعالینك وحدانیت وربوبیتی معرفتنه طریق
دال صنعنه نظربال وافعال ایله استدلال اوله وعبد عبادتی اوزره ثوابه
مستحق اولمیه زیراکه حق تعالی انکچون اعداد ایتدیکی نعم سابقه اوزره
شکر اولنمسی واجب اولیجق عبدك عبادتی اول نعمك شکری اولوب کندیسی
شول اجیر کبی اولورکه اجرتن عملدن اوکدین آلمشدر ﴿ الذی جعل لکم
الارض فراشا ﴾ که اول الله تعالی سزکچون یریوزینی صلابت ولینت
ولطافت بیننده فراش مبسوط کبی اوزرنده قیام وقعود ونیامه مهیأ مکان
قیلدی * اکثر مفسرین ارضك بسیط اولوب کری الشکل دکل ایدوکنه
بونکله استدلال ایتدیلر اماکه انی کری الشکلدر دینلر انك عظم حجمی
واتساع جرمی ایله کری الشکل ایکن فراش اولمسی ممتنع اولمز دیو توفیق
ایتدیلر ﴿ والسماء بناء ﴾ وسمایی بنا وقبه کبی سزکچون سقف مرتفع قیلدی
﴿ وانزل من السماء ماء ﴾ وسمادن سحابه وسحابدن ارضه یغمور ایندیردی
﴿ فاخرج به من الثمرات ﴾ اول یغمور سببیله سزه انواع ثمرات والوان نباتات
بتوردی ﴿ رزقا لکم ﴾ تاکه ثمرات کندیکزه طعام ونباتی دابه‌لریکزه علف
اوله وانکله الله تعالینك خالق ورازق ایدوکن بیلوب یالکز اکا عبادت
ایلیه‌سز ﴿ فلا تجعلوا لله أندادا ﴾ ایمدی اول الله تعالی‌یه امثال اعتقاد ایدوب
اکا عبادتکز کبی انلره دخی عبادت ایتمکز ﴿ وانتم تعلمون ﴾ والحال آنك

(شریکی)

شریکی یوق اله واحد ایدوکنی بیلورسز * اشبو آیت اخیره‌ده خلق انسانك
واکا افاضه اولنان معانی وصفاتك تمثل طریقی اوزره تفصیلنه اشارت
واردرکه بوندن ارضه ونفس سمایه وعقل مائه بکزر وآنك اوزره افاضه
اولنان فضائل عملیه وعقلی استعمال ایله حاصل اولان فضائل نظریه حواسه
بکزر وقوای نفسانیه وبدنیه ازدواجی شول ثمراته بکزرکه حضرت فاعل
مختار جل شانه قدرتیله قوای سماویهٔ فاعلیه وقوای ارضیهٔ منفعله
ازدواجندن تولد ایدوبدر ودخی اشبو آیتده حجج عقول استعمالنه وتقلیدك
ابطالنه دلالت واردر ﴿ وان کنتم فی ریب مما نزلنا علی عبدنا ﴾ اکر عبدمز
محمد علیه السلامه تدریجله تنزیل ایتدیکمز قرآنده الله تعالی عندندن
ایدوکنده شك وریبده ایسه‌کز ﴿ فأتوا بسورة من مثله ﴾ سز دخی بیان
وغرابت وحسن نظم وبلاغتده انك مثلی برسوره کتورك ویاخود بشر وامی
اولوب کتابلر اوقومش وعلوم اوکرنمامشلکده محمد حالاو کسه‌دن برسوره
کتورك ﴿ وادعوا شهداءکم من دون الله ﴾ والله تعالیدن غیری عبادت
ایتدیککز آلهه‌کزدن دخی اکا استعانت ایدك ویاخود الله تعالیدن غیری
سزه حاضر اولوب انس وجندن معونتن رجا ایدیککز کسه‌لری چاغرك که
سزه محمد علیه السلامك کتوردیکی کبی برسوره کتوره ﴿ ان کنتم صادقین ﴾
اکر محمد آنی کندیلکندن سویلشدر دیدیککزده صادقلر ایسه‌کز ﴿ فان
لم تفعلوا ولن تفعلوا ﴾ چون اکا معارضه‌یه جهد ایدوب اکا مساوی
ویاموازن برشیء اتیانندن جمیعکز عاجز اولدیکز ومن بعد ابدا اکا اقتداریکز
اولمز ایدوکن بیلوب اندن مأیوس اولدیکز زیرا اول محمد علیه السلام
حضرتلرینه معجزه‌در ﴿ فاتقوا النار التی وقودها الناس والحجارة ﴾ ایمدی
ایمانه کلوب انکله کندیکزی صاقنك شول ناردنکه انك اکثر وقودی ناس
وحجاره‌در * اکثر مفسرین ایدر یعنی کبریت طاشلریدرکه اول تیز طوتشور
کچ سیونور بدنه پك یاپشور * دینلدیکه انکله مراد صنملریدرکه انی طاشدن
دوزرلردی وانی رب اتخاذ ایدوب اکا عبادت ایدرلردی ﴿ اعدت
للکافرین ﴾ اول نار تهیئه اولنوبدر شونلر ایچونکه قرآن ومحمد علیه السلامه
کافر اولدیلر اشبو آیت کریمه دلیلدرکه نار الآن مخلوق اوله ﴿ وبشر الذین
آمنوا وعملوا الصالحات ﴾ یا محمد بشارت خبر ایله سویندر شول مؤمنلریکه
اعمال صالحه ایشلدیلر * معاذ ایدر عمل صالح اولدرکه انده علم ونیت وصبر

واخلاص اوله ﴿أن لهم جنات تجرى من تحتها الانهار ﴾ انلر ایچون بساتين كثيره واردركه اغاجلرينك ومسكنلرينك التندن ایرمقلر اقار * حديثده كلديكه (انهار الجنة تجرى فى غير اخدود) جنتك صولرى خندقسز صاحبلرينك ديلديكى مكانه اينشه و يقوشه جارى اولور ﴿ كلما رزقوا منها من ثمرة رزقا قالوا هذا الذى رزقنا من قبل ﴾ هربارکه انلر جنتك ثمارندن برشئ اطعام اولنه‌لر اشبونى بز دنياده اطعام اولنمشدق ديه‌لر زيرا كه ثمار جنتك الوانى برى برينه بكزر لكن طعملرى مختلفدر وياخود انلر برثمره دنصكره برآخرين اطعام اولنسه‌لر انى شول اوكدن يدكارين ظن ايدوب آنى ديه‌لر ﴿ وأتوا به متشابها ﴾ وانلر اسمده متشابه و طعمده مختلف رزق ويريله‌لر * ديلديكه يعنى لون وجودده برى برينه بكزه‌يه ﴿ ولهم فيها ازواج مطهرة ﴾ وانلر ایچون آنده نسا وجوارى واردركه غائط وبول حيض ونفاس وبزاق ومخاط وولد ومنى وهر قذردن مبرالردر ﴿ وهم فيها خالدون ﴾ وانلر آنده دائملردر حیاتده قالورلر اندن چيقمزلر * ابو هريره رضى الله تعالى عنه ایدر پيغمبريمز عليه السلام ديديكه جنته اوّل كيرن زمره‌نك يوزلرى آيك اون دردى كبى منوّر اوله انلردنصكره كيرن زمره‌نك يوزلرى كوكب درى كبى منوّر اوله انده بول وغائط وتفل ومخاط اولمز طراقلرى التون ودرلرى مسك ومجمره‌لرى الوه وزوجه‌لرى حور عيندن جميعى آدم عليه السلام صورتنده وقامتنده التمش ذراع بويلولردر ابو سعيد رضى الله تعالى عنه پيغمبريمز عليه السلامدن روايت ایدر دیدیکه جنتده هر رجلك ايكيشر زوجه‌سى اولور هر زوجه‌نك اكننه يتمشر حله كيدريلور مع هذا اول حله‌لرك وراسندن ساقلرينك مخى كورينور * انس رضى الله تعالى عنه پيغمبريمز عليه السلامدن روايت ایدر دیدیکه اكر اهل جنتك نساسندن برى ارض اهلنه كورنسيدى ضياسى ورائحهٔ طيبه‌سى مشرق ومغرب اراسين طولدورر ايدى وانك باشنده‌كى صيغى دنيا ومافيهادن خيرلودر * ابو هريره رضى الله عنه پيغمبريمز عليه السلامدن روايت ایدر دیدیکه اهل جنت صقالسز تازه يكيتلر كوزلرى سرمه‌لودر يكيتلكلرينه فنا ايرمز وثوبلرى اسكيمز * على رضى الله عنه ایدر جنتده برسوق واردركه انده بيع وشراء اولمز بلكه انك متاعى رجال ونسا صورتلريدر اهل جنتدن استيان انده وارر وصورتلردن بكنديكى صورته كيرر * أنس

رضى الله تعالى عنه پيغمبريمز عليه السلامدن روايت ایدردیکه جنتده برسوق واردركه اهل جنت اكاهر جمعه‌ده واررلر ريح شمال اسوب يوزلرينه وثوبلرينه ايريشه انكله حسن وجماللرى آرته اهللرى انلره رجوع ايتدكلرنده ديرلركه والله بزدنصكره حسن وجمالكز آرتوبدر انلر دخى اهللرين زياده حسن وجمالده بولوب انلرك كبى اول سوزى انلره ديه‌لر ﴿ ان الله لايستحيى ان يضرب مثلا مابعوضة فما فوقها ﴾ حق تعالى‌يى بعوضه واندن فوق شيئله حقى وصف وبيان ایچون ضرب مثلدن حياء منع ايتمز * وقتاكه حق تعالى ذباب وعنكبوتله ضرب مثل ايتدى يهود ديديلركه حق تعالى اشبو اشياء خسيسه‌يى ذكرله نه ديلر حالبوكه آنك كبيله مثل ضربندن استحياء اولنورا نلرك اول كلامنى رد ایچون بوآيت كريمه نازل اولدى بعوضه كه سورى سككدر سكونله كيزلنور تحركله ظاهر اولورا نكله مثل ضربندن انسانه تعريض واردركه انك عيشى جوعله وموتى شبعله اولمسى كبى انسان دخى (ان الانسان ليطغى ان رآه استغنى) مصدا قنجه طغيان ایدر قچانكه كنديني غنى كوره ﴿ فأما الذين آمنوا فيعلمون انه الحق من ربهم ﴾ اما شونلركه قرآنه ومحمد عليه السلامه ايمان كتورديلر بعوضه ايله ضرب مثل رب تعاليدن ثابت وحق ايدوكن بيلورلر ﴿ واما الذين كفروا فيقولون ماذا اراد الله بهذا مثلا ﴾ اما انلركه كافر اولديلر حق تعالى اشبو شئ خسيسى مثل ضربيله نه‌مراد ايتدى ديرلر حق تعالى انلره جوابنده ديديكه ﴿ يضل به كثيرا ﴾ الله تعالى اومثل سببيله برنيچه كافرلرى انى تكذيب ايتدكلريچون خذلانه ايركورر ﴿ ويهدى به كثيرا ﴾ وينه اول مثل سببيله نيچه مؤمنلر دخى تصديق ايتدكلريچون هدايتلرين آرتورر * اشبو دليلدركه هدى وضلال ايكيسى دخى الله تعاليدن اوله ﴿ ومايضل به الا الفاسقين ﴾ واول مثل وافى تكذيب سببيله خذلانه‌ایركورمز مكر انلريكه حدّ ايماندن خارجلردر وشرعده فاسق اولدركه كبيره‌يى ارتكابيله امر اللهدن خروج ايده وانكيچون اوچ درجه واردر * اولكيسى تغابيدركه اول كبيره‌يى استقباح ايدر اولديغى حالده احيانا ارتكابدر * ايكنجيسى انهماكدركه اول كبيره‌يى ارتكابنه اعتياددر اكا مبالات ايتمكسزين * اوچنجيسى جحوددركه اول كبيره‌يى ارتكابدرانى استصواب ایدر اولديغى حالده قچانكه بومقامه مشارف اوله عنقندن ربقهٔ ايمان خلع اولنوب كفرى ملابس اولور

ومادامکه تغابی ویاانهماك درجه‌سنده اوله اندن مؤمن اسمی سلب اولنمز مسمای ایمان اولان تصدیقله متصف اولدیغیچون ﴿ الذین ینقضون عهدالله من بعد میثاقه ﴾ انلر عهد الالهی نقض ایدرلر انی توکید واحکامدن صکره * دینلدیکه عهدالله اوچدر * بری شول عهددرکه یوم میثاقده (ألست بربکم قالوا بلی) بن سزك ربکز دکلیم دیو خطاب الهی یه بلی ربمزسن دیو اولان ذریهٔ آدمك جوابیدر * وبریدخی تبیین اوزره اخذ عهد ومیثاقدرکه (ان أقیموا الدین ولا تتفرقوا فیه) دینی اقامتله امر دینده تفرقدن نهی اولنمشدر * وبری دخی علماء اوزره اخذ اولنان عهد درکه (لتبیننه للناس ولاتکتمونه) انی ناسه بیلدیره‌لر کتم ایتمیه‌لر دیو تأکید بیورلمشدر * ومیثاقله مراد ایکیدن خالی دکل یاالله تعالی آیات وکتبله عهدینی احکامیدر ویاخود عباد عهد الالهی التزام وقبولریدر ﴿ ویقطعون ماامرالله به أن یوصل ﴾ ودخی الله تعالینك وصل اولنمسیله امر ایتدیکی شیئی قطع ایدرلر اشبو قطیعه یه محتملدرکه حق تعالینك اکا رضاسی اولمیه قطع رحم وموالات مؤمنیندن اعراض وانبیاء وکتب بیننی تصدیقده تفرقه وجماعات مفروضه‌یی ترك وسائر اشیا کبی یی که انلره رفض خیر ویاتعاطئ شراوله زیرا اول الله تعالی ایله عبد بیننده‌کی وصلتی قطع ایدر حالبوکه هرفصل ووصلدن مقصود بالذات اولان اول وصلتدر ﴿ ویفسدون فی الارض ﴾ وایماندن منع وحقی استهزاء وعالمك نظام وصلاحی اولان وصلی قطع ایله یریوزنده فساد ایدرلر ﴿ اولئك هم الخاسرون ﴾ ایمدی انلر عقلی نظردن وحیات ابدیه‌یی افاده ایدر شیئی اقتناصدن اهمالله وآیات الالهه ایمانی وحقایقنه نظری وانوارندن اقتباسی انکار وطعنه استبدال ایله ووفاء وصلاح وثواب مقابله‌سنده نقض وفساد وعقابی اشترا ایله زیان ایدیجیلردر ﴿ کیف تکفرون بالله ﴾ بکا خبرویرك که نه حال اوزره الله تعالی یه کافر اولورسز ﴿ وکنتم امواتا فاحیاکم ﴾ والحال بیلورسزکه آباکز اصلابندن روحسز نطفه‌لر ایدیکز روحلری خلق ایدوب امهاتکز ارحامنده ایکن اول روحلری نفخ ایله سزی دیرکوردی ﴿ ثم یمیتکم ﴾ بوندنصکره آجالکز انقضاسی عندنده سزی اولدرر ﴿ ثم یحییکم ﴾ بعده صوره نفخ اولندیغنده ویاقبورده سؤال ایچون ینه‌سزی دیرکورر ﴿ ثم الیه ترجعون ﴾ بعده آخرتده اول الله تعالی یه رد اولنور سز خیر وشردن

اعمالکزه کوره سزه جزا ایدر و یاخود حساب ایچون قبور یکزدن اکا نشر اولنورسز * اشبو آیتده تنبیه واردرکه انلری اوّلا احیایه قادر اولان رب تعالی ثانیا دخی احیالرینه قادر اوله * زیراکه بدأ خلق اعاده‌دن اهون دکلدر ویاخود اشبو آیت کریمه ایله خطاب اولنان مؤمنلر وهم کافرلر اوله * زیراکه حق جل وعلا وحدانیت ونبوت دلائلنی بیان ایلدی وایمان اوزره وعد وکفر اوزره وعیددنصکره نعم عامه وخاصه‌سنه عدل ایله اوزرلرینه تأکید ایلدی و بویله نعم جلیله ایله انلردن کفر صدورینی استقباح واستبعاد ایلدی * زیراکه نعمتك عظمی انی انعام ایدنه معصیتك عظمنی ایجاب ایدر و یاخود خطاب اولنان خاصهٔ مؤمنلر اوله وانلکه تقریر منت وانلردن تبعید کفر اراده ایدیله شول معنی اوزره کیم سزدن کفر نیجه تصور اولنور حالبوکه سز اموات کبی یعنی جاهلر ایکن افاده ایتدیکی علم وایمانله سزی دیرکوردی بوندنصکره سزی موت معروفله اماته ایدر بعده حیات حقیقیه ایله احیاء ایدر بعده اول الله تعالی یه رجوع ایدوب شول کوزلر کورمدك وقولاقلر ایشتمدك و بشر قلبنه خطور ایتمدك شیئله سزی ثوابلندیرر ﴿ هو الذی خلق لکم ما فی الارض جمیعا ﴾ اول الله تعالی یرده اولان اشیانك جمیعنی سزکیچون خلق ایلدی تاکه دنیاده ابدانکز امرنده انکله استنفاع ایده‌سز ودینکز امرنده آخرتده‌کی لذات وآلامی ملائم ومشابهیله تعرف ایده‌سز ودخی انکله ربکز جل شانه‌نك قدرت ووحدانیتنه استدلال ایده‌سز اشبو آیت کریمه اشیاده اباحت اصل ایدوکنه دلیلدر مادامکه حرمتنه نص صحیح وارد اولمیه ﴿ ثم استوی الی السماء ﴾ ارضی خلقندنصکره اراده‌سیله سمایی خلقه قصد ایلدی ﴿ فسوّاهن سبع سموات ﴾ حتی که یدی سمایی فتور وعوجنسز مستویات خلق ایلدی اکر دینورسه‌که اصحاب ارصاد افلاکی طقوز عد ایدرلر دینورکه انلرك اول ذکرنده شکوك واردر صحیح اولدیغی تقدیرجه آیتده زیاده‌یی نفی یوقدر مع ذلك اکا عرش وکرسی دخی ضم اولنورسه انده خلاف قالمز ﴿ وهو بکل شیٔ علیم ﴾ اول الله تعالی هر شیئك اجمالنی وتفصیلنی بیلمکده کاملدر ﴿ واذ قال ربك للملائکة انی جاعل فی الارض خلیفة ﴾ یا محمد ذکر ایت شول وقتیکه ربك جل شانه مشاورت طریقی اوزره آدم علیه السلامدن اوکدین ارضده ساکن اولان ملائکه‌یه دیدیکه اشبو ارض یوزنده بکا سزدن کرامتلو بر خلیفه خلق

ایدرم که اول آدم علیه السلامدر وقتا که حق جل وعلا سموات وارضی وملائکه وجنی خلق ایتدی ملائکه یی سماده وجنی ارضده اسکان ایتدی دهر طویل اول جن ارضده عبادت ایتدکارندنصکره ارالرنده بغی وحسد ظاهر اولوب فساد وقتال ایتدیلر حق جل وعلا انلره ملائکه دن برجند کوندردیکه انلره جن دینور خزنهٔ جنان ایدیلر رئیس ومرشد واعلملری ابلیس ایدی حتی که یرده اولان جنی سوردیلر طاغلره ووادیلره وجزیره لره ایرکوردیلر وکندیلر یرده ساکن اولوب عبادته دورشدیلر حق تعالی انلره عبادتی تخفیف ایتدی وابلیسه یرملکنی وسماء دنیا وخزانهٔ جنتی ویردی اویله اولسه اول کاهی یرده وکاهی سماء دنیاده وکاهی جنتده عبادت ایدردی اول حالتدن نفسنه عجب ایردی انکله کندویی ملائکه دن اکرم کوردی حق تعالی اکا وجندینه ذکر اولنان کلامی دیدی اول خبردن کراهت ایتدیلر * زیرا که ارضده عبادت خفیفه ایله اطمئنان ایتمشدیلر ﴿قالوا أتجعل فیها من یفسد فیها ویسفك الدماء﴾ یاربنا ارضده خلیفه قیلورمیسین اول کمسه یی که انده معاصی ایله افساد ایدر وقانلر دوکرلر دیدیلر وبو حالی الله تعالیدن اخبار ایله ویا لوحدن تلقی ایله ویا عقوللرنده مرکوز شیئدن استنباطله ویا احد ثقلینی آخره قیاس ایله بیلدیلر ﴿ونحن نسبح بحمدك ونقدس لك﴾ حالبوکه بز سنی سوءدن تبعید ایده رز بزه الهام ایتدیککث معرفتك اوزره حمدکی ملتبسین اولدیغمز حالده ودخی سنك اجلکیچون نفوسمزی ذنوبدن تطهیر ایدرز * انلرك بو سؤالی ارضك عمارت واصلاحنه وانده افساد ایده جکلری واهل طاعت یرینه انده معصیت ایشلیه جکلری استخلافنه تعجب ایدوب کندیلره خفی اولان حکمتك کشفین بیلدیرر وشبهه لرین کیدروب حقیقت حاله ایرکورر شیدن استخبار ایدی یوخسه عصمتلریله عجب وتفاخر ایدوب حق تعالی یه اعتراض ویا بنی آدمه غیبت طریقی اوزره طعن دکل ایدی * زیرا انلر حق تعالینك (بل عباد مکرمون لایسبقونه بالقول وهم بامره یعملون) دیو تزکیه سیله سوء ظن اولنمقدن انلر مبرالردر کانه انلر بیلدیلر که خلیفه قیلنه جغك مداری اوچ قوت یعنی شهوت وغضب وعقلیه اوزره اولیسردر اما شهوت وغضبك مقتضاسی فساد وسفك دماء در وعقلیه نك مقتضاسی معرفت وطاعتدر انلر ایسه یالکز قوت عقلیه یه نظر ایدوب آیا که انی استخلافه حکمت نه اوله حالبوکه شهوت وغضب اعتباریله حکمت انك

(ایجادینی)

ایجادینی اقتضا ایتمز فکیف که اکا خلافت دخی منضم اوله بز ایسه اول خلافتدن توقع اولنان شیئی مفاسد مذکوره معارضه سنسز اقامت ایده رز وغفلت ایتدیلر شهوت وغضبدن هر برینك فضلندنکه قچان عقله مطاوعت ایدوب عفت وشجاعت ومجاهده هوی وانصافله متصف اوله وبیلمدیلر که آحادك قاصر اولدیغی شیئی ترکیب افاده ایدر احاطهٔ جزئیات واستنباط صناعات واستخراج منافع کائنات کبی که انی قوه دن فعله کتورر که اول استخلافله قصد اولنور * ایمدی اشبو معانی یه حق جل وعلا اشارت ایدوب ﴿قال انی أعلم ما لا تعلمون﴾ سزك بیلمدیککز شیئی بن بیلورم دیدی اشبو آیتده عبادی مشاوره یه ارشاد واردر ونص قرآنك وجودیله یالکز رأیه رخصت اولمدیغنه وخیری شرینه غالب اولان شیئك ایجادنده حکمت اولدیغنه دلالت واردر * زیرا که شر قلیل ایچون خیر کثیری ترك ایتمك شر کثیردر ودخی آدم علیه السلام حضرتلرینك عظم شاننه اشارت واردرکه خلق اولنمزدن اوکدین وجودیله حق تعالی انی سکان ملکوته تبشیر ایتدی واکا خلیفه دیو لقب ایتدی وانده کی مفاسد اوزره راجح اولان فضلنی اظهار ایتدی ﴿وعلم آدم الاسماء کلها﴾ حق جل وعلا آدم علیه السلامی خلقندنصکره جمیع اشیانك اسملرینی اکا تعلیم ایتدی یا انده علم ضروری خلقیله ویا روحه القا ایله * دینلدیکه انکله مراد وجوده کلمش ویوم قیامته دکین کله جکك اسماسنی ویا ملائکه نك ویا ذریتنك ویا هر اشیانك حرفت وصنعتنك اسماسنی اکا بیلدردی * اصحاب تأویل ایدر حق تعالی اکا جمیع لغاتی تعلیم ایدوب اولدخی اولادنك هر برینه بر لغتله سویلدی بعده اولادی بلاده تفرق ایدوب انلردن هر فرقه برلغتله مختص اولدی ﴿ثم عرضهم علی الملائکة﴾ بعده اول مسمیاتك عقلاء وغیر عقلاسنی ملائکه یه عرض ایتدیکه آدمك فضلی وانلرك عجزی ظاهر اوله ﴿فقال أنبؤنی باسماء هؤلاء﴾ اشبو مخلوقاتك اسمائنی بکا خبرویرك ﴿ان کنتم صادقین﴾ اکر صادقلر ایسه کز دیدی یعنی شول زعمکزده کی هر خلقمدن سز اعلم وافضل اوله سز ﴿قالوا سبحانك﴾ ملائکه عجز وقصورلرینه اعتراف ایدوب دیدیلر که یا ربنا سنی تنزیه ایده رز هر شیئدنکه عظمت وکبریاکه لایق اولمیه ﴿لا علم لنا الا ما علمتنا﴾ بزم هیچ بر شیئه علممز یوقدر مکر اکا که انی بزه الهام ایتمش اوله سن

(انك أنت العليم الحكيم) سن اول عليم سنكه سكا برشئ خفى اولمز حكيم سنكه
فعلكده حكمت بالغه اولان شيئى ايشلرسن (قال يا آدم انبئهم باسمائهم)
حق تعالى ديديكه يا آدم ايمدى انلره اسماء موجوداتى خبر وير كل (فلما
أنبأهم باسمائهم) وقتاكه اول انى انلره امر اولنديغى منوال اوزره خبر
ويردى (قال الم اقل لكم انى اعلم غيب السموات والارض) حق تعالى
ملائكه يه ديديكه بن سزه ديمه دميكه سموات وارضك غيبنى اولمش واوله
جغنى بيلورم زيرا انلره سزك بيلمديككزى بن بيلورم ديمش ايدى (واعلم
ماتبدون) ودخى بيلورم انى كه اراكزده اظهار ايدرسزكه اول اولايى
ترك اوزره معاتبه‌لرينى تعريضدر وحالبوكه انك اولاسى توقف ايدوب
بيانه مترصدين اولمريدر وياخود مراد يريوزنده خليفه قيلورميسن انىكه
انده فساد ايديسر ديملريدر (وما كنتم تكتمون) دخى بيلورم انى كه
كتم ايدر ديكزكه اول كنديلرينك خلافته احقاء زعم ايتملريدر وياخود
حق تعالى كنديلردن افضل شيئى خلق ايتمز ظن ايتملريدر * ابن عباس
ايدر اول كتم اولنان شيئله مراد شول حالتدركه آدم عليه السلامك
جسدى وقتاكه مكه وطائف بيننده روحسز براغلمش ياتوردى ابليس اكا
اوغرايجك اغزندن كيروب دبرندن چيقدى وديديكه بو برامر ايچون
خلق اولنوبدر لكن انده تماسك اولمز * زيراكه اجوفدر بعده بيله سنجه اولان
ملائكه يه ديديكه اكر بو اوزريكزه تفضيل اولنوب واكا اطاعتله
بيوريلور ايسه كز نيجه ايدرسز ديديلركه ربمز جل شانه‌نك امرينه اطاعت
ايده‌رز ابليس نفسندن ديديكه والله اكر بن بونك اوزره تسليط اولنورسم
انى هلاك ايدرم واكر بنم اوزيمه تسليط اولنورسه اكا عصيان ايدرم * ايمدى
آتيده ابداء اولنان ايله مراد ملائكه‌نك اشبو طاعته عزملريدر وكتم
اولنانله مراد ابليسك اشبو مخالفته عزميدر * معلوم اوله‌كه اشبو آتده انسانك
شرفنه وعلمك عبادت اوزره فضلى ومزيتنه وخلافته علم شرط بلكه عمده
ايديكنه والله تعالى يه تعليم اسنادنك صحتنه اكرچه اكا معلم اطلاقى صحيح دكل
ايسه‌ده انى احتراف ايدنه مختص اولديغيچون ولغات توقيفيه ايدوكنه وعلم
لغت وبطريق الاولى علم شريعت عبادته تخليدن فوق ايدوكنه وآدم
عليه السلام اول ملائكه‌دن افضل ايدوكنه دلالت واردر * زيرا حق تعالى
آدم عليه السلامك فضلنى علمله اظهار ايلدى اكر امكانده علمدن اشرف

شئ اوليدى اول شئ ايله انك فضلنى اظهار ايدردى يوخسه مال ايله دكل وعلمك
فضلى اجليچون ملائكه اكا سجده ايله امر اولندى وحق تعالينك يا آدم
قوليله پيغمبريمز عليه السلام آدمك نبى متكلم ايدوكنه استدلال ايتدى
(واذ قلنا للملائكة اسجدوا لآدم) ودخى ذكر ايت شول وقتيكه آدم
عليه السلامه سجده ايدك ديو ملائكه يه امر ايتدك * مفسرين اول خطاب
اولنان ملائكه‌ده اختلاف ايتديلر بعضيلرى ديديكه انلر سكان ارض
اولان ملائكه ايدى لكن اصح اولان (فسجد الملائكة كلهم أجمعون)
دلالتيله ملائكه‌نك جميعى ايدى وسجود ايكى قولك اصحنده حقيقتده
آدمه اولوب الله تعالى يه معناى عبادتى متضمن ايدى امرينه امتثال سببيله
واول سجودله مراد انحنا ايدى يوخسه آلنى يره قومق دكل ايدى اسلام
كلجك سلامله اول انحنا ابطال اولندى وملائكه‌نك اكا سجودى سجود تعظيم
وتحيه ايدى يوسف عليه السلامه اخوه سنك سجودى كبى يوخسه سجود عبادت
دكل ايدى * دينلديكه آدم عليه السلام قبله اولوب سجود الله تعالى يه ايدى
صلاة ايچون كعبه قبله اولوب سجود الله تعالى يه اولمسى كبى (فسجدوا
الا ابليس أبى واستكبر) اول ملائكه انحناء سجود ايتديلر الا ابليس سجوددن
ابا ايتدى وانى رب تعالى يه عبادتده وصله اتخاذندن استكبار ايتدى وانك
اسمى سريانيه‌ده عزازيل وعربيه‌ده حارث ايدى عصيان ايدىجك اسم
وصورتى متغير اولوب اكا ابليس دينلدى يعنى الله تعالينك رحمتندن
مأيوس اولدى اكثر مفسرين ايدر ابليس ملائكه‌دن ايدى حسن ايدر
اول جندن ايدى يوخسه ملائكه‌دن دكل (الا ابليس كان من الجن)
دلالتيله واول جنك اصليدر آدم عليه السلام انسك اصلى اولديغى كبى *
زيرا اول ناردن وملائكه نوردن خلق اولنوبدر وانك ذريتى واردر
وملائكه‌نك ايسه ذريتى اولمز لكن قول اوّل اصحدر (وكان من الكافرين)
علم اللهده اول كافريندن ايدى وياخود كافريندن اولدى شول سببدنكه
حق تعالينك اكا آدمه سجودله امرينى استقباح ايتدى شول اعتقادله كيم
اول آدمدن افضل اوله افضلك ايسه مفضول عليه ايچون تخضع وتوسل
ايله امر اولنمسى حسن اولمز تنكيم (انا خير منه) بن آدمدن خيرلويم ديو
قولى انى اشعار ايدر يوخسه يالكز واجب تركيله دكل * تفسير قاضيده
ايدر اشبو آيت كريمه دلالت ايدركه ابليس ملائكه‌دن اوله اكر انلردن

اولسه انلره سجود امری اکا متناول اولمزدی وآنلردن آنی استثناء صحیح اولمزدی (الا ابلیس کان من الجن) ابلیس جندن ایدی دیو قولیله سؤال ایراد اولنورسه دینور که جائزدرکه فعلده جندن ونوعده ملائکه‌دن اوله * زیرا ابن عباس رضی الله عنهمادن مرویدرکه ملائکه‌نك بر نوعنه جن دینور توالد ایدرلر ابلیس آنلردن ایدی واولکه آنی ملائکه‌دن دکل زعم ایدر ویاخود اول جنی ایدی ملائکه اراسنده مستثنی اولمسیله ملائکه اکا تغلیب اولندی دیر ویاخود جن دخی ملائکه ایله بیله سجوده مأمورین ایدیلر ملائکه ذکریله انلرك ذکرندن استغنا اولندی دیر * تکریم اکابر برشخصه تذلل وانی توسلله امر اولنسه‌لر اصاغرك دخی آنکله امر اولندیغی بالطریق الاولی بیلنور اویله اولسه سجودله امر اول ایکی قبیله‌یه اولوب ابلیس انك برندن مستثنی اولور ودخی ملائکه‌ده اکرچه عصمت غالبدر لکن بعضنده عصمت اولمز ایسه عدم عصمت غالب اولوب بعضنده عصمت بولندیغی کبی * اشبو آیتك فوائدندرکه استکباردن حذر ایدیله که زیرا اول کبردن کاهی کفره ایرکوریلور واول امرالله ایله ائتماره حث اولنه وامرك سرینه خوضدن صاقنله واولکه آنك کفر اوزره وفات ایدر ایدوکن حق تعالی بیله اول حقیقتده کافردر * زیراکه عبرت خواتمه‌در اکرچه حال حیاتنده حکمده مؤمن ایسه ده بعده حق تعالی ملائکه‌یه امر ایلدی آدمی التوندن سریر اوزره کتوردیلر حتی که جنته قویدیلر حالبوکه انده اکا مجانس یوغیدی اویقویه واردی اول حالتده حق تعالی انك شق ایسری اضلاعنك قصیرندن حوایی خلق ایتدی والحال آدم علیه السلام نه انی حس ایتدی ونه اندن اکا الم ایردی اویانجق انی باشی اوجنده اوتورر کوردی دیدیکه سن کیمسین دیدیکه خاتونکم حق تعالی بنی سنکچون خلق ایتدی تاکه بری بریمزه سکون ایده‌وز (وقلنا یا آدم اسکن أنت وزوجك الجنة) حق جل وعلا ایدر دیدك که یا آدم سن وخاتونك جنت خلدده سکون وقرار ایدك * دینلدیکه اول سماء سابعه‌ده ایدی (وكلا منها رغدا حيث شئتما) واول جنتدن دیلدیککز مکانده هرنه وقتده ایسه نیجه دیلرسکز وسعت ورفاهیت اوزره اکل وتناول ایدك (ولا تقربا هذه الشجرة) لکن اشبو شجره‌یه قریب اولمیکز (فتكونا من الظالمين) قریب اولورسکز ایککز دخی ظالملردن معصیتله نفسلریکزه ضرر ایدیجیلردن اولورسز *

بعض علماء ایدر نهی شجره‌دن برجنس اوزره وآخرون ایدر شجرهٔ مختصه اوزره واقع اولوبدر واول شجره‌ده اختلاف اولندی حنطه ویا کرم ویانین ایدی یا برشجره ایدیکه اندن اکل ایدنه حدث ایریشر ایدی ولکن اولی اولان تعیین اولنمامقدر آیتده تعیین اولنمدیغی کبی ماهو المقصود اکا متوقف اولمدیغیچون * واکا قربدن نهیدن اندن اجتنابك وجوبنه دلالت وار وحرامه واقع اولمق خوفیله لایق اولان اکا اقترابدن حذر لازم ایدوکنه اشارت وار * زیراکه برشیئك قربی داعیسنی ایراث ایدر ومجامع قلبله انی اخذه کیدر حتی که انی عقل وشرع مقتضاسندن انی آیرر (فأزلهما الشيطان عنها) اول ایکیسنی شیطان جنتدن آیرمغه باعث اولدی (فأخرجهما مما كانا فيه) واولدقلری نعمدن انلری چیقاردی * روایت اولندیکه ابلیس دیلدیکه جنته کیره وآدم وحوایی انده کی نعملرندن آیره خزنه انی منع ایتدیلر مکر خزنه‌نك بری حیه ایدی بعیر کبی درت ایاقلو اولوب دواب جنتك احسنلرندن ایدی ابلیسك صدیقی ایدی ابلیسی اغزینه قویوب جنته کیردی واغزندن چیقاردی * حسن ایدر آدم وحوا کاهی جنتدن طشره‌یه چیقرلردی ابلیس آنلری انده کورردی مکر آدم علیه السلام جنته کیردیکنده انده کی نعمی کوریجك نولیدی دائم اولسه دیمش ایدی ابلیس انی ایشیدوب وسوسه القاسنه مدار ایتمکه عزیمت ایتمشدی چون ایکی وجهك بریله ابلیس انلره بولشدی والحال انلر انك ابلیس ایدوکن بیلمزدی خزنه‌نك نیاحه‌سی کبی نوحه ایدوب آغلدی * دینلدیکه اول نیاحه ایدن ابلیس ایدی آدم وحوا اکا دیدیلرکه نیه اغلرسن دیدی انلره که‌سزلر اولورسز وبو نعمدن آیریلورسز انك بو حیله‌لی سوزی قلبلرینه تأثیر ایتدی ابلیس ایسه آنلردن آیریلوب کتدی وقت آخرده ینه کلوب دیدیکه یا آدم سکا برشجره‌یی دلالت ایده‌یمی که اندن ییدیککزده اولدیغك نعیم دائم اولور وملککه زوال ایرمز الکده قالور آدم علیه السلام انی قبولدن امتناع ایجك ابلیس بن سزه نصیحت ایدیجیلردنم دیو یمین بالله ایتدی ایکیسدخی اکا الداندیلر هیچ کمسه‌یی یلان یره یمین ایتمز صاندیلر همان‌دم حوا شجره‌یه یوریدی اندن ییوب آدم علیه السلامه ییدردی * سعید بن المسیب یمین بالله ایدوب دیدیکه آدمك اندن یمسی عقلی باشنده ایکن دکل ایدی بلکه حوا اکا خمر ایچروب سکران

ایکن انی یدی اندن حق جل وعلا آدمه دیدیکه جنتدن سکا مباح ایتدکلرم اول شجره‌دن سکا غنا ویرمدیمی آدم دیدیکه بلی یارب والله بکا غنا ویرمشدی لکن عزتك حقیچون هیچ کمسه‌یی ظن ایتمدمکه یلان یره یمین ایده حق تعالی دیدیکه عزتم حقیچون سنی یره ایندررم رزق ومعاشکی مشقت چکدیکدنصکره ایرکورم اندن انی جنتدن ارضه ایندردی زراعت وحراثت طریقندن اکا رزقنی ویردی * ابن عباس رضی الله عنهما ایدر آدم علیه السلام شجرهٔ منهیه دن اکل ایدیجك حق تعالی اکا دیدیکه یاآدم نیچون بکا بویله عصیان ایتدك دیدیکه یارب حوا بکا انی تزیین وترغیب ایتدی حق تعالی دیدیکه ایمدی اکا حمل وضعنده کراهت ایرکورم وهر آیده آندن قان اقیدم ویوم قیامته دکین اول مشتقلری بناتکه دخی چکدیرم چون آدم وحوا شجره‌دن یدیلر درعقب اوزرلرندن حله‌لری وحلیه‌لری صویلوب عریان قالوب عورت یرلری آچلدی ﴿ وقلنا اهبطوا بعضکم لبعض عدوّ ﴾ حق تعالی ایدر آدم وحوا وابلیس وحیه‌یه دیدك که جمیکز یره اینك حالبوکه بری برلریکزه عداوت ایدیسرسزکه اول آدم ذریتیله حیه بیننده ومؤمنین ایله ابلیس بیننده اولان عداوتدر اویله اولسه آدم علیه السلام سرندیب طاغنه وحوا جده‌یه وابلیس ایله حیه اصفهانه ایندرلدی ابلیسك اشبو ایندرلمسی ایکنجی کره ایدیکه اول وسوسه ویامسارقه ایچون جنته کیرمشدی ویاسمادن انمش ایدی ﴿ ولکم فی الارض مستقرّ ومتاع الی حین ﴾ وسزك ایچون یریوزنده قرارکاه ودخی آجالکز ایرشنجه عیش وتمتع اولیسردر ﴿ فتلقی آدم من ربه کلمات ﴾ آدم علیه السلام رب تعالیدن کلمات مخصوصه‌یی تلقی واخذ وحفظ ایتدی حتی اول اکا سبب توبه اولدی اول کلماتده اختلاف اولندی * دینلدیکه اول (ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفرلنا وترحمنا لنکونن من الخاسرین) ایدی ویاخود (لا اله الا أنت سبحانك وبحمدك رب عملت سوأ وظلمت نفسی فاغفرلی انك أنت الغفور الرحیم) ایدی ابن عباس رضی الله عنهما ایدر آدم وحوا ایکیوزییل اغلدیلر قرق کون یبوب ایچمدیلر ویوز ییل آدم حوایه قربان ایتمدی * دینلدیکه اکر اهل ارضك دموعی جمع ایدلسه داود علیه السلامك دموعی اندن اکثر اولیدی شول سببدنکه اول خطیه‌یه ایردی واکر داودك واهل ارضك دموعی جمع ایدلسه نوح

علیه السلامك دموعی اندن اکثر اولیدی واکر داود علیه السلامك واهل ارضك ونوح علیه السلامك دموعی جمع ایدلسه آدم علیه السلامك دموعی اندن اکثر اولیدی شول سببدنکه جنتدن چیقارلدی * دینلدیکه آدم علیه السلام وقتاکه ارضه ایندرلدی حیا وحجابندن اوچیوز سنه‌یه دکین رأسنی سمایه رفع ایتمدی ﴿ فتاب علیه ﴾ اول اجلدن حق تعالی انك توبه‌سین قبول ایدوب رحمتیله اکا رجوع ایتدی آدم ذکریله اکتفا اولنوب حوا ذکر اولنمدی زیراکه حوا حکمده اکا تبع ایدی * پس بو سببدن قرآن وسنتك اکثرنده نسانك ذکری طی اولنمشدر ﴿ انه هو التواب الرحیم ﴾ اول الله تعالی عبادینه مغفرت ایله رجوع ایدیجیدر ورحمتده مبالغدر ﴿ قلنا اهبطوا منها جمیعا ﴾ بزدیدککه جمیعکز یعنی آدم وحوا وابلیس وحیه یره اینك هبوط امری تکرار اولندی مقصودك اختلافیچون * زیراکه هبوط اول دار بلیه‌یه معادات ایچون ایدی * واشبو هبوط ایسه تکلیف ایچوندر * تکیم مابعدی انی اشعار ایدر ویاخود هبوط اوّل جنتدن سماء دنیایه وهبوط ثانی سماء دنیادن ارضه ایدی ﴿ فاما یأتینکم منی هدی ﴾ یاذریة آدم اکر بندن سزه رشد وبیان شریعت ویاخود کتاب ورسول کله ﴿ فمن تبع هدای ﴾ اول کمسه‌که اکا کلانه اتباع ایده عقل شهادت ایتدیکی شیئی رعایت ایدر اولدیغی حالده ﴿ فلا خوف علیهم ﴾ انلره خوف یوقدر ومکروه حلولندن مبرالردر ﴿ ولا هم یحزنون ﴾ ومحزون دخی اولمزلر زیراکه محبوبلری حاصلدر خوف توقع اولنور شیئدن اولور وحزن ایسه واقع شیئه اولور حق جل وعلا اوکد وابلغ وجه اوزره انلردن عقابی نفی وانلر ایچون ثوابی اثبات ایلدی ﴿ والذین کفروا وکذبوا بآیاتنا ﴾ شونلرکه الله تعالی‌یه کافر اولوب آیاتنی تکذیب ایتدیلر ویاخود جنانله آیاته کافر اولوب لسانله تکذیب ایتدیلر ﴿ اولئك اصحاب النارهم فیها خالدون ﴾ ایمدی انلر یوم قیامتده اهل ناردر اندن چیقمزلر انده دائملردر * تفسیر قاضیده ایدر آدم علیه السلام قصه‌سیله انبیانك عدم عصمتنه برقاچ وجه اوزره تمسك ایدر * اوّلکیسی آدم علیه السلام نبی ایدی منهی عنهی ارتکاب ایتدی وانی ارتکاب ایدن ایسه عاصیدر * ایکنجیسی انی ارتکابیله ظالملردن قلندی (الا لعنت الله علی الظالمین) فحواسنجه * اوچنجیسی حق جل وعلا (وعصی آدم ربه فغوی) قولیله اکا عصیان وبغی اسناد ایتدی * دردنجیسی اکا توبه تلقین ایتدی توبه

ایسه ذنبدن رجوع وندا متدر * بشنجیسی انك خاسر ایدوکنه اعترافدر
اکر حق جل وعلا اکا مغفرتی اولمسه توبه تلقین ایتمزدی وخاسر ایسه صاحب
کبیره در * التنجیسی اکر اول ذنب ایتمش اولمسه اول مصائبه اوغرامزدی
ایمدی اکا جواب برنیچه وجه اوزره‌در * اولکیسی اول وقتده اول نبی دکل
ایدی ومدعی ایسه بیانله مطالبدر * ایکنجیسی اول نهی تنزیه ایچون
ایدی وانك ظالم وخاسر تسمیه اولنمسی اولایی ترکیله نفسنه ظلم وحظنده
خسار ایچون ایدی واکا بغی وعصیان اسنادینك بیانی محلنده کلور
ان شاءالله تعالی وانك توبه ایله امر اولنمسی فوت اولانه تلافی ایچون ایدی
واکا ایریشن مصائب اولایی ترکی اوزره معاتبه ایدی * اوچنجیسی انی
ایشلمسی (فنسی ولم نجد له عزما) دلالتیله ناسیا ایدی لکن اسباب نسیاندن
تحفظی ترك ایتدیکیچون عتاب اولندی اکرچه اول امتدن حط اولنور سه‌ده
انبیادن اولنمز رتبه‌لری عظیم اولدیغیچون * دردنجیسی انك اکا اقدامی
اجتهاد سببیله ایدیکه انده خطا ایتدی * زیرا اول ظن ایلدیکه اول
نهی تنزیهی اوله ویاخود اول شجره‌نك عینه اشارت اولوب اول ایسه
انك نوعندن شجرهٔ اخرادن تناول ایتمش اوله حالبوکه انکله مراد نوعه
اشارت ایدی وانك اوزرینه جاری اولان مصائب خطیئه‌نك شاننی تعظیم
ایچون ایدی تاکه اولادی اندن اجتناب ایده‌لر * واشبو قصه‌ده دلالت
واردرکه جنت مخلوقه اوله وجهت عالیه‌ده اوله وتوبه مقبوله اوله وهدایه
اتباع ایدن مأمون العاقبه اوله وعذاب نار دائم اوله وکافرانده مخلد اوله
کافرك غیری دکل وقتاکه حق جل وعلا توحید ونبوت ومعاد دلائلن
ذکر ایلدی انی تقریر وتأکید ایچون نعم عامه تعدادیله انی تعقیب ایتدی
زیرا اول حوادث محکمه اولدیغی حیثیتدن بر محدث حکیمه دلالت ایدرکه
خلق وامر یالکز انك اوله وانی کتب سابقه‌ده ثابت اولدیغی اوزره شول
تعلم وبرشیئه ممارستی اولمیان کشینك اخباری معجزه اولوب نبوتنه دال اوله
واول انسان واندن اعظم شیئك خلقنی مشتمل اولدیغی حیثیتدن انی ابداعه
قادر اولان رب تعالی اعاده‌سنه دخی قادر ایدوکنه دال اوله انلردن اهل
علم واهل کتابه خطاب وامر ایلدیکه اوزرلرنده اولان نعم الهی ذکر ایده‌لر
وحقه اتباعده وحجه افتقارده وعهودده وفاء ایده‌لر تاکه محمد علیه السلامه
واکا انزال اولنان کتابه ایمان کتورمکه مبادرت ایده‌لر دیدیکه (یابنی

(اسرائیل)

اسرائیل) یا اولاد یعقوب واسرائیل یعقوب پیغمبر علیه السلامك لقبیدر
عبریه لسانجه‌در ومعناسی عبد الله ویا صفوة الله دیمکدر (اذکروا
نعمتی التی انعمت علیکم) سزه انعام ایتدیکم نعمتی ذکر ایدك انی تفکر
وشکرینه قیامله وانکله مرادانلرك آباء واجدادینه اولان نعمدر که انلر
ایچون دریانك یارلمسی وانلر اندن چکوب فرعون وقومی انده غرق اولمسی
واولوجهله انلرك اندن قورتلمسی وتیهده اوزرلرینه غمام کولکه اولمسی
وانلره منّ وسلوی ایندرلمسی وانلره من عند الله تورات کلمسی ودخی بونك
غیری نعمك انلره ویرلمسیدر (واوفوا بعهدی) بکا ایمان وطاعته وفاء ایدك
(اوف بعهدکم) بن دخی سزه حسن اثابته وفا ایدم * وفانك بزدن اوّل
مراتبی ایکی کلمهٔ شهادت کتورمه‌در وحق تعالیدن دم ومالمزی آخرك
تعرضندن صیانتدر وانك آخر مراتبی بزدن بحر توحیده استغراقدر
بر حیثیتله کیم نفسمزدن غافل اولهوز فکیف که غیریدن واماکه حق
تعالیدن بزی لقاء دائم ایله اثابتدر بو ایکی عهدك تفصیلی سورهٔ مائده‌ده
(ولقد اخذ الله میثاق بنی اسرائیل) آیتنده کلور ان شاالله تعالی (وایای
فارهبون) وبندن قورقك فعلکزده وترککزده خصوصا نقض عهدده *
دینلدیکه یعنی بر شیئدن رهبت ایدرسه‌کز بندن رهبت ایدك ورهبت
برخوف‌درکه بیله‌سنجه تحرز دخی اوله * اشبو آیت کریمه‌ده وعد ووعیده
تضمن وار وشکر ووفاء عهدك وجوبنه دلالت وار مؤمنه لایق اولان
الله تعالینك غیریدن قورقامق ایدوکنه اشارت وار (وآمنوا بما انزلت
مصدقا لما معکم) وانزال ایتدیکم قرآنه ایمان کتورك اول توحید ونبوت
واخبار ونعت محمد علیه السلامده سزکله اولان کتابه موافق اولدیغی
حالده وتفاوت اعصار سببیله جزئیات احکامدن اکا مخالف اولانه دخی
ایمان کتورك که انك هربری زمانته اضافتله حقدر انکله مخاطبك اندن
صلاحی رعایت اولنمشدر حتی اکر متقدم ایام متأخره‌ده نزول ایتسه
وقتنه موافق نزول ایدیدی اول اجلدن پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه
(لو کان موسی حیا لما وسعه الا اتباعی) اکر موسی علیه السلام بنم زمانمده
حیاتده اولیدی بکا اتباعدن غیر حاله وسعی اولمزدی * اشبو آیتده
تنبیه واردرکه انك پیغمبریمز علیه السلامه اتباعندن کتابنه ایمانی نفی ایتمیه
بلکه ایجاب ایده (ولاتکونوا اوّل کافر به) یوخسه اول قرآنه اوّل

كافر اولمكز اولورسه كز كنديكزك وسزه متابعت ايدنلرك وباليله مؤاخذه
اولنورسز ﴿ ولاتشتروا بآياتى ثمنا قليلا ﴾ بنم آيأتمه ايمان واتباعى حظوظ
دنيايه استبدال ايتمكزكه اول نه مرتبه‌ده جليله ايسه حظوظ آخرتدن
فوت اولانه اضافتله قليله‌در * دينلديكه يهود رؤساء و علماسنك سفله
وجهالندن مأكل ورسوملرى اولوب هرييل انى انلرك زروع وضروع
ونقودندن آلورلردى خوف ايتديلركه اكر محمد عليه السلامك صفتنى انلره
بيلديررلر واكامتابعت ايدرلرسه اول مأكل ورسوملرى فوت اوله اويله
اولسه انك صفتنى تغيير واسمنى كتم ايدوب دنيايى آخرت اوزره اختيار
ايتديلر ﴿ واياى فاتقون ﴾ آياتم ورسولم حقنده ايمانله وحقه اتباعله
ودنيادن اعراضله بندن خوف وخشيت ايدك * رهبت كه مبدأ سلوكدر
آيت اوليده انكله امرى عالم و مقلده تعميم ايتدى وتقوى كه منتهاى
سلوكدر اشبو آيت ثانيه‌ده انكله امرى اهل علمه تخصيص ايتدى ﴿ ولا
تلبسوا الحق بالباطل ﴾ حق منزلى خلط ايتمكز شول باطله كيم انى سز
اختراع ايدرسز تاكه حقله باطل بينى تمييز اولنميه ﴿ وتكتموا الحق ﴾ وحقى
باطله لبسله كتمان حق بيننى جمع ايتمكز * حقى باطله لبسك معناسى انلرك
باطلى توراته يازملريدر تاكه اول حق ظن اولنه وحقى كتمانك معناسى
بزانى توراتده بولمدق ديمليدر ﴿ وانتم تعلمون ﴾ والحال كنديكزك لابسين
وكاتمين ايدوككزى بيلورسز * اشبونده لبسك استقباحنه اشعار واردركه
زيرا اكا كتمان حق مقارن اولور خصوصا كه اول عالمدن صدور ايده *
زيراكه جاهل كاهى معذور اولور ﴿ واقيموا الصلاة وآتوا الزكوة ﴾
و صلوات خمسى مواقيت و حدود ايله اقامت ايدك و اموالكزك زكاتنى
ادا ايدك مسلمينك صلاة وزكاتى كبى حق جل وعلا انلره اصول اسلامله
امرندنصكره فروعيله‌ده امر ايلدى اشبونده دلالت واردركه كفار فروع
اسلامله‌ده مخاطبين اولەلر اصوليله مخاطبين اولديغى كبى ﴿ واركعوا مع
الراكعين ﴾ نمازده ركوع ايدنلرك جماعتنده انلركله بيله سز دخى ركوع
ايدك زيراكه جماعتله قلنان نمازك يالكز قلنان اوزرينه يكرمى يدى درجه
فضلى واردر وصلواتدن ركوعله تعبيرده صلاة يهوددن احتراز واردر
زيرا انلرك صلاتنده ركوع يوقدر امام رازى ايدر اشبو نمازده ركوعك
فرضيتنى افاده ايدر ﴿ اتأمرون الناس بالبرّ وتنسون انفسكم ﴾ وناسه برّله

(امر)

امر ايدوب كنديكزى برّدن اونودرميسز برّك معناسى خيرده توسعدر
اوچ نوعدر بريسى عبادة اللهده برّدر * ايكنجيسى اقارب مراعاتنده برّدر *
اوچنجيسى أجانب معامله‌سنده برّدر ابن عباس ايدر اشبو آيت كريمه
مدينه احبارينك حقنده نازل اولوبدركه يهوددن نصيحت ايتدكارى
كسه‌لره سرا محمد صلى الله عليه وسلمه اتباعله امر ايدوب كنديلر ايسه اكا
اتباع ايتمزلردى ودينلديكه انلر تصدقله امر ايدوب كنديلر ايسه امرى
تصديق ايتمزلردى ﴿ وانتم تتلون الكتاب ﴾ حالبوكه سز توراتى اوقورسز
انده ايسه عناد وترك برّ وقولك عمله مخالفتى اوزره وعيد وارد اولمشدر
﴿ افلا تعقلون ﴾ يوخسه عقلكز يوقيدركه قبيح صنيعكزى بيلوب اندن امتناع
ايده‌سز اشبونكله مراد واعظى ارشاددر اكاكه ناسه برخير ايله امر
ايتديكنده انكله أثمارده ناسك اشدّى اوله وناسى برشردن نهى ايتديكنده
اندن انتهاده ناسك اشدّى اوله اماكه مراد فاسقى وعظدن ابعاد دكلدر *
زيراكه ايكى امرله مأمورك برينه اخلالى آخره اخلالنى ايجاب ايتمز *
أنس بن مالك رضى الله عنه پيغمبريمز عليه السلامدن روايت ايدر ديديكه
ليلهٔ اسراده برقومه اوغرادمكه دوداقلرينى آتشدن مقراضلر ايله كسيورلر
ايدى جبرائيل عليه السلامه ديدمكه بونلر نه حاللو قومدر ديديكه امتك
علماسيدر كيم ناسه برّله امر ايدوب انى كنديلر ايشلمزدى حالبوكه انلر
كتاب اللهى اوقوردى اسامة بن زيد پيغمبريمز عليه السلامدن روايت ايدر
ديديكه يوم قيامتده بر رجل كتوريلوب جهنمه براغله باغرساقلرى سورينور
اولديغى حالده دكرمن چكر حمار كبى طولنديريله انك شدّت عذابن
كورمكيچون اهل جهنم انك قاتنه كله‌لر سن بزه امر معروف ونهى منكر
ايتمزميدك ديه‌لر اول ديه‌كه بن سزه كرچه امر معروف ايدردم لكن اول
معروفى كندم ايشلمزدم و سزى منكردن نهى ايدردم لكن منكرى كندم
ايشلردم ﴿ واستعينوا بالصبر والصلاة ﴾ حوايجكز حصولنه الله تعاليدن
استعانت ايدك اكا متوكلين اولديغكز حالده فرج ونجاحه انتظارله
وياصوملهكيم اول مفطراتدن صبردر ودخى صلاتى توسلله‌كه اول عبادات
نفسانيه وبدنيه‌دن انواعى جامعدر طهارت وستر عورت و توجه كعبه
واعتكاف واظهار خشوع واخلاص نيت ومجاهدهٔ شيطان ومناجات حق
و قرائت قرآن و كلمهٔ شهادتين و بونلرك غيرى كبى ﴿ وانها ﴾ اول

ایکیسیله استعانت و یا صلاة ﴿ الکبیرة ﴾ ثقیله و شاقه‌در ﴿ الا علی
الخاشعین ﴾ الاخوف و طاعات اهلنه دکل که انلر الله تعالی یه اطاعته
سکون ایدیجیلردر ﴿ الذین یظنون انهم ملاقوا ربهم وانهم الیه راجعون ﴾
که انلر رب تعالی یی کورملرین و حساب و جزا ایچون اکا حشر اولنملرین
توقع ایدرلر ﴿ یابنی اسرائیل اذکروا نعمتی التی انعمت علیکم ﴾ یااولاد یعقوب
سزه انعام ایتدیکم نعمتی ذکر ایدك ﴿ وانی فضلتکم علی العالمین ﴾ وسزی
زمانکزك عالمینی اوزره تفضیل ایتدم یعنی آبالریکزکه فرعون یدنده ممالیك
ایکن قورتاروب کیمنی انبیا و ملوك قیلمغله * اکرچه بو تفضیل کندیلره دکل
ایسه‌ده لکن آبالرینك اول فضلندن کندیلره شرف حاصل اولوبدر
﴿ واتقوا یوما ﴾ شول کونك حساب وعذابندن قورقکزکه ﴿ لاتجزی نفس
عن نفس شیئا ﴾ هیچ کمسه آخرك اوزرینه لازم اولان حقوقدن برشیٔ
قضا ایتمز * اشبو آیت نازل اولدی شول وقتکه یهود بز ابراهیم خلیل الله
واسحاق ذبیح الله اولادیز دیو افتخار ایتدیلر یعنی اول کونده نفس مؤمنه‌نك
نفس کافره‌یه برشیٔ نفعی اولمز ﴿ ولایقبل منها شفاعة ﴾ ودخی نفس
مؤمنه‌دن نفس کافره ایچون شفاعت قبول اولنمز ﴿ ولایؤخذ منها عدل ﴾
واول نفس کافره‌دن فداء مال ویا رجل دخی اخذ اولنمز ﴿ ولاهم
ینصرون ﴾ وعذابندن دخی منع اولنمزلر معتزله اهل کبائر ایچون شفاعتك
نفینه اشبو آیتی تمسك ایتدیلر انلره دیرزکه بو آیت کریمه کفاره مخصوصدر
عصات مؤمنین ایچون شفاعتك جوازی حقنده وارد اولان آیات
واحادیث دلالتیله * ودخی خطاب یهوده اولمسی ارادتیله انلرك شول زعمنی
ردایچونکه قورتیله‌لر آبالری شفاعتیله ﴿ واذ نجیناکم من آل فرعون ﴾ یااولاد
یعقوب ذکرایدك شول وقتیکه اسلاف وآباء واجدادیکزی فرعون واتباعی
واهل دیننده قورتاردق وفرعون لقبدر اکاکه عمالقه‌یه ملك اوله کسری
وقیصر فرس وروم ملکلرینه لقب اولدیغی کبی وموسی علیه السلام
زماننده‌کی فرعونك اسمی ولید بن مصعب بن الریان ایدی عمالقه‌نك
بقایاسندن قبطدن ایدی درتیوز سنه‌دن اکثر معمر اولدی ﴿ یسومونکم
سوء العذاب ﴾ که انلر سزه عذابك اشدّ واسوءنی تکلیف واذاقه ایدردی
روایت اولندیکه فرعون بنی اسرائیلدن اصناف قیلمشدی برصنفی یاپو یاپار
وبرصنفی یرسورر وبرصنفی اکین اکر وبرصنفی کندیلره خدمت ایدردی

وبرصنفی ایسه عمله اولیوب هر کون جزیه ویرردی * وهب ایدر
بنی اسرائیل فرعونك اعمالنده اصناف متفرقه ایدیلر برطائفه‌سی طاغلرده
طاش کسردی وآنی ارقه‌لرنده کتورزلردی وبرطائفه‌سی قصور وحصون
یاپاردی وبرطائفه‌سی ایسه نجار وحداد وسائر لوازمی ایرکورردی
وضعیفلری اوزره جزیه تعیین اولنوب هرکون کونش باتمدین هربری آنی
کتوروب ویرردی اولکه آنی اداء ایتمدن کونش باتسه صاغ الی بوینه
دمورلنوب برآی اول حال اوزره قالوردی ونسالری ایسه فرعون وقومی
ایچون ایپلك اکریر وبز طقوردی ﴿ یذبحون ابناءکم ویستحیون نساءکم ﴾
آنلر طوغان اولاد کزك ارککارینی اولدرر ودیشیلرینی الیقورلر ایدی *
سببی اولدرکه بروقتده فرعون منامنده کوردیکه بیت المقدسدن برآتش
چیقوب مصری قاپلدی فرعون قومنك جمیعن یاقوب بنی اسرائیله ضرر
ایتمدی بو رؤیادن قورقوب کاهنلردن تعبیرن سؤال ایلدی دیدیلرکه
بنی اسرائیلدن براوغلان طوغیسردرسنك هلاکك وملکك زوالی انك یدنده
اولیسردر اویله اولسه فرعون قابله‌لری جمع ایدوب امر ایلدیکه بنی
اسرائیلدن هر طوغان اوغلانی اولدره‌لر ودیشیلرینی الیقویه‌لر حتی
دینلدیکه موسی علیه السلامك طلبنده اون ایکی بیك اوغلان اولدرلدی
بوندنصکره بنی اسرائیلك پیرلرینه موت ایردی فرعونه قومنك رؤساسی
دیدیلرکه بنی اسرائیلك صغارینی سن اولدروب وکبارلری ایسه قیریلورا کر
بوحال مستمر اولور ایسه بنی اسرائیلدن ارکك قالمز اعمال کیمه ایشلدیلور اویله
اولسه امر ایلدی بریل طوغانلری اولدروب بریلده الیقویه‌لر اولدرلمین یلده
هارون علیه السلام طوغدی واولدریلان یلده موسی علیه السلام طوغدی
﴿ وفی ذلکم بلاء من ربکم عظیم ﴾ ایمدی فرعونك اوزریکزه تسلطندن وموسی
علیه السلام بعث اولنوب فرعوندن خلاصکزده ربکز جل شانه‌دن محنته صبر
ونعمتنه شکرده سزی اختبار عظیمی واردر اشبو آیتده تنبیه واردرکه خیر
وشردن عبده اصابت ایدن شیٔ الله تعالیدن اختباردر عبده لازم اولدرکه آنك
مسارّینه شکر ومضارّینه صبر ایده تاکه اختبار اولنانلرك خیرلوسی اوله ﴿ واذ
فرقنا بکم البحر ﴾ ودخی ذکر ایدن شول وقتکه آباء واجداد کزه‌د ریایی اسباط
عددنجه اون ایکی مسلك ایتدك تاکه هر برندن برسبط سلوك ایده ﴿ فانجیناکم ﴾
سزه غرقدن نجات ویردك ﴿ واغرقنا آل فرعون ﴾ فرعون وقومنی اکا غرق

ایتدك (وانتم تنظرون) حالبوكه آنلرك مسارعت هلاكنه نظر ایدرسز *
روایت اولنوركه فرعون وقومنك هلاكی وقتی قریب اولیجق بر كیجه
امر الهی ایله موسی علیه السلام بنی اسرائیله بیوردیكه هر بری اولرنده سراجلر
یاقدیلر وحق تعالی اول كیجه‌ده فرعون قومنك بیتلرینه موت القا ایتدی آنلر
اول موتایی دفنه مشغول ایكن بنی اسرائیل یوله كیردیلر هارون علیه السلام
اوكلرنجه وموسی علیه السلام آردلرنجه حتی كه قصد ایتدكاری دریایه
ایردیلر كونش طوغنجه كورسه‌لركه آردلرندن بر توز بلوردی مكر فرعون
قومیله ایمش بیلدیلركه كندیلردن انتقامه كلوردی موسی علیه السلام
عصاسیله دریایه اوردی اسباط عددنجه اون ایكی یول آچیلوب هر بر سبط
بر یوله كیردی هر یولك ایكی جانبندن صو طاغلر كبی طورردی وآنده پنجره‌لر
اولوب بر یولدن كیدن یانده‌كی یولده یورینلری كورر وكلاملرین ایشدردی
حتی آندن كچوب سلامته ایردیلر فرعون وقومنك شرلرندن قورتلدیلر
چون فرعون قومیله دریایه ایردی كورك دریانك هیبتندن نیجه یاریلوبدر
دیدی تاكه بندن قچان قوللریمه ایریشم آندن قومنه كیرك دیو بیوردی هیچ
بریسی كیرمكه جرأت ایده‌میوب چون ربمزسن اوكدین سن كیر كل كوركه
موسی علیه السلام نیجه كیردی دیدیلر مكر فرعون بر آیغر آته بنوب قومنك
بیندكاری دخی جمیعا آیغرلردی ارالرنده هیچ قصراغه بنمش یوغیدی همانذم
جبرائیل علیه السلام بر كوسنك قصراغه بنمش اوكلرنجه دریانك ایچنه
كیردی فرعون بندیكی آیغرانی شم ایدیجك ضبط اولنمیوب آردنجه
اكا ایردی قومی دخی ناچار فرعونه اویوب كیردی میكائیل علیه السلام
ایسه بر آته بنمش اصحابكزه ایریشك دیو جمله‌سنك آردنجه آنلری سورردی
چون هیچ بری قالمیوب جمله‌سی دریایه كیردی آنلر ایسه آنك نهایتنه ایردی
چیقمق صددنده ایكن اوزرلرینه دریا یوملدی جمله‌سی دفعة غرق اولوب
صویه كوملدی اول دریانك بر طرفندن طرف آخرینه دكین درت فرسخ
مسافه ایدی * دینلدیكه اول بحر قلزم ویا بحر اساف ایدی (واذ واعدنا
موسی اربعین لیلة) ودخی ذكر ایدك شول وقتیكه فرعون وقومنی هلاك
ایدوب وبنو اسرائیل مصره دخوللرندنصكره موسی علیه السلامه وعد
ایتدك كه اكا توراتی ویره‌وز زیرا ارالرنده عمل ایده‌جك شریعتلری یوغیدی
وآنكیچون قرق كیجه یعنی ذی القعده وذی الحجه‌نك اونن میقات تعیین ایتدك

* روایت اولنوركه چون موسی علیه السلام اول وعد اوزره طورده
رب تعالی‌یه مناجاته كیدر اولدی قرنداشی هارون علیه السلامی بنی
اسرائیل اوزره یرینه خلیفه ایتدی وجبرائیل علیه السلام فرس الحیاته بنمش
انی ایلتمكه كلدی مكر اول فرس هر نه مكانه باصر دیسه اول مكان یشللنوردی
مكر موسی علیه السلامه تابع سامری دینور قیوجیلق صنعتی بیلور بر كیمسه
وار ایدی فرسده اول خاصه‌یی كوریجك بونده لابد بر شان واردر دیو
باصدیغی مكاندن بر قبضه تراب آلوب صقلامش ایدی چون موسی علیه
السلام كیدوب بنو اسرائیل وعدندن یكرمی كون كچدكدنصكره كونی
كیجه‌سیله ایكی كون صایدیلر اوتوز كون تمام اولیجق موسی علیه السلام
رجوع ایتمدی دیوب فتنه‌یه دوشدیلر * دینلدیكه موسی علیه السلامك آنلره
وعدی اوتوز كیجه ایدی صكره‌دن اون كیجه دخی زیاده قیلندی فتنه‌لر اول
زیاده‌ده ایدی چون موسی علیه السلام آنلره رجوع ایتمدی سامری بنی
اسرائیله دیدیكه مصردن چیقار اولدیغمزده عرس بهانه‌سیله فرعون
قومنك نساسندن استعاره ایتدیككز حلیلری بكا كتوروك كه آنلر هلاك اولیجق
اول سزه غنیمت اولمشدر غنیمت ایسه سزه حلال اولمز تاكه آنی بر چقوره
قویه‌لم موسی كلنجه آنك امرنده صبر ایلیه‌لم چون آنك دیدیكی كبی ایتدیلر
مكر سامری منافق ایدی اول حلیدن اوچ كون ایچنده بر عجل دوزوب
اوزرینه شول فرس الحیاة اثرندن آلدیغی قبضهٔ ترابی صاچدی همانذم
طوار هیئتنده آغزندن بر صدا چیقدی بنو اسرائیله دیدیكه اشبو سزك
وموسی علیه السلامك آلهیدر موسی یولن یاكلوب ربیسی بونده ایكن آنی
استیو كتدی اویله اولسه هارون علیه السلامله اون ایكی بیك كشیدن
غیریسی اول عجلی آله ومعبود ایدندیلر اول اجلدن حق تعالی آنلره توبیخ
ایدوب دیدیكه (ثم اتخذتم العجل من بعده وانتم ظالمون) موسی علیه السلام
طوره كتدكدنصكره سز اول عجلی آله ایدندیكز حالبوكه سز اول فعلكز
ایله ربكز جل شانه‌یه مشركار سز (ثم عفونا عنكم من بعد ذلك) عجله
عبادتكز دنصكره ذنوبكزی محو ایتدك وقتاكه اندن توبه ایتدیكز
(لعلكم تشكرون) تاكه سز عفومه شكر ایده سز * دینلدیكه شكر جمیع
جوارحله سرده وعلانیه‌ده الله تعالی‌یه اطاعتدر * دینلدیكه شكرك
حقیقتی شكردن عجزدر * حكایت اولنوركه موسی علیه السلام دیدیكه

الهی بکا نعم سابقه انعام ایدوب شکرله بکا امر ایتدك حالبوکه سکا شکرم
نعمت اخرادر وحی الهی کلدیکه یاموسی بر علم تعلیم ایتدك که آنك فوقنده
علم اولمز عبدمدن بکا بوشکر یترکه آنده کی نعمتك جمیعی بندن ایدوکنی بیله
﴿ واذ آتینا موسی الکتاب والفرقان ﴾ ذکر ایدك شول وقتیکه موسایه
توراتی ویردك که اول کتاب وحجت اولمسی بیننی جامعدر حقله باطل بیننی
فرق ایدر * دینلدیکه فرقانله مراد آنك معجزاتیدر که دعواده محق ومبطل
بیننی ویاکفرله ایمان بیننی فرق ایدر ویاانکله مراد شرعیدرکه حلال وحرام
بیننی فرق ایدر ﴿لعلکم تهتدون﴾ تاکه کتابنی تدبر وآیاتنی تفکرله اهتداء
ایدهسز ﴿واذ قال موسی لقومه یاقوم انکم ظلمتم انفسکم باتخاذکم العجل﴾
ذکر ایدك شول وقتیکه موسی علیه السلام عجله عبادت ایدنلره دیدیکه
یاقوم سز عجلی آله ایدنمکله نفسلریکزه ظلم ایتدیکز دیدیلرکه اکا چاره ندر
بیورکیم انی ایدلم دیدیکه ﴿ فتوبوا الی بارئکم ﴾ خالقکز جل شانه یه
رجوع وتوبه یه عزم ایدك دیدیلرکه اکا نیجه رجوع وتوبه ایدرز دیدیکه
﴿ فاقتلوا انفسکم ﴾ عجله عبادتدن بریئلریکز اکا عبادت ایدنلری اولدرسون
﴿ ذلکم ﴾ قتلله الله تعالی یه رجوعکز ﴿خیر لکم عند بارئکم﴾ خالقکز جل
شانه عندنده سزك ایچون خیرلیدر که شرکدن طهره وحیات ابدیه یه
وسیله در * چون موسی علیه السلام انلره انی خبر ویردی دیدیلرکه الله
تعالینك امرینه صبر ایدهرز اویله اولسه حق تعالی اوزرلرینه برسیاه بولوت
کوندردی وطومان چوکردی تاکه کشی باباسن ویا اوغلن ویا قرنداشن
ویاقریبن کوروب حق تعالینك امرینی امضادن تحاشی ایتمیهلر صباحدن
اخشامه دکین بربرلرینی سیف وخنجرله مجرملرین اولدردیلر اندن موسی
وهارون علیهما السلام آغلاشوب دعا ایلدیلر بنواسرائیل بقیهسنك عفوین
دیلدیلر دعالری مستجاب اولوب اوزرلرندن سحابه قالدیرلدی بقیهدن
قتل دفع اولدی ﴿فتاب علیکم ﴾ چون حق تعالینك امرین یرینه کتوردیکز
اول دخی سزك توبه کزی قبول ایدوب کناهلریکزدن کچدی ﴿ انه هو
التواب الرحیم ﴾ اول الله تعالی کناهکارلره چوق توبه یی توفیق ایدر
وامرینه اطاعت ایدنلره چوق رحمت ایدر * دینلدیکه انلردن قتل اولنان
یتمش بیك ایدی اول قتل اولنانلر شهید وقلانلری مغفور اولدیلر ﴿ واذ قلتم
یاموسی لن نؤمن لك حتی نری الله جهرة ﴾ ودخی ذکر ایدك شول وقتیکه موسی

(علیه)

علیه السلامه دیدیکز که سنك قولکی تصدیق ایتمزز مکرکه الله تعالی یی
حجابسز آشکاره کورهوز ﴿ فاخذتکم الصاعقة ﴾ اول اجلدن سمادن
نار محرقه اینوب سزی احراق ایتدی ﴿ وانتم تنظرون ﴾ حالبوکه اول
ایریشن مصیبتی بعینه ویا اثرینی کوردیکز ﴿ ثم بعثناکم من بعد موتکم ﴾
بعده اول نار محرقه ایله موتکزدنصکره سزی دیرکوردك ﴿لعلکم تشکرون ﴾
تاکه اودیری کورلمکز نعمتنه شکر ایدهسز * روایت اولنور وقتاکه
حق جل وعلا موسی علیه السلامه امر ایلدیکه بنو اسرائیلدن ناسله عجلك
عبادتندن ندامت واعتذار ایچون موسی علیه السلام ایله بیله طوره وارهلر
اویله اولسه موسی علیه السلام قومنك اخیارندن یتمش کمسه یی انکچون
اختیار ایدوب صومله وتطهیر ثیابله تفرغلرندنصکره طورسینانده میقاته
یونلدیلر موسی علیه السلامه دیدیلرکه رب تعالیدن دیله کل که بزه کلامن
ایشتدیره موسی علیه السلام دخی نعم دیوب طوره قریب اولیجق اوزرینه
برعمود غمام ایندی حتیکه اول جبلی قاپلدی موسی علیه السلام اول غمامه
کیروب قومنه دخی اکا کیرك دیو بیوردی موسی علیه السلام ایسه قچان
اکا رب تعالی سویلسه یوزینه برنور ساطع واقع اولور دیکه بنی آدمدن
هیچ احدانك یوزینه باقمغه استطاعت ایدهمزدی اول اجلدن موسی
علیه السلام کندیله انلر بیننه پرده قوردی حق جل وعلا موسی علیه السلامه
کلامنی انلره دخی ایشتدردی وقتاکه موسی علیه السلام مناجاتدن
فارغ اولدی غمام کیدوب انلره یونلدی دیدیلرکه رب تعالی یی آشکاره
کورمینجه سنی تصدیق ایتمزز اول سببدن انلری موت ویا نار محرقه اخذ
ایتدی حالبوکه انلرك بعضی بعضنك کیفیت موتنه نظر ایدردی حتیکه
جملهسی هلاك اولدی موسی علیه السلام آغلیوب رب تعالی یه یلواردی
یارب انلر بنو اسرائیلك اخیارلریکن بنم سببمله انلری هلاك ایتدك شمدی بن
قوممه نه جواب ویرهیم دیدی حتیکه انك دعاسیله انلری بر بر حق تعالی
دیر کوردی اوکدین دیریلنلر صکره کیلرك نیجه دیریلور ایدوکنی
کورردی انلرك اول دیرلمری آجال وارزاقلرینك بقیهسین تکمیل
ایچون ایدی یوخسه موتلری اجللریله اولسیدی یوم قیامتدنبروده
دیریلمزلردی ﴿ وظللنا علیکم الغمام ﴾ وتیهده بولوتلری سزه کولکهلك
ایتدککه سزی کونش اسیسندن صاقلردی ﴿ وانزلنا علیکم المن والسلوی ﴾

وينه تيهده سزه من وسلوى انزال ايتدك * اكثرين ايدر من"ايله
مراد ترنجبيندر مجاهد ايدر اول صمغه بكزر برشيئدركه اشجار اوزره
واقع اولوردى طعمى شهدكبى ايدى وهب ايدركه اول مصرك زقاقى
ايدى زجاج ايدركه اول هرشى ايديكه حق تعالى انى انلره تعبسزاير
كورردى * سعد بن زيد پيغمبريمز عليه السلامدن روايت ايدرديكه حضرت
فخر عالم بيورديكه كمأة يعنى منترمندند رصوبى كوزه شفادر ديديلركه
من هركيجه ده قار كبى انلرك اغاجلرى اوزره ياغردى هركشى اندن بر
صاع آلوردى * ديديلركه ياموسى اشبومن" حلاوتيله بزى اوصاندردى
ديله كل كه رب تعالى بزه لحم ايندريدى اويله اولسه حق تعالى انلره سلوى
دخى ايندرديكه اول سمانى يه بكزر برنوع طائر ايدى وياسمانينك عينى ايدى
هركون طلوع فجردن طلوع شمسه دكين بربولت برميل دكاو يره دكين
سلوى نام نوع طائرى ياغدرردى هر برى اندن بركون وبركيجه لك
كفايتن آلورلردى جمعه كونى اولديغنده ايكى كونلك كفايتلرن آلورلردى
زيرا سبت كوننده اول ياغمزدى ﴿كلوا من طيبات ما رزقناكم﴾ وانلره
ديدككه سزه ويرديكمزك حلالتندن ييكز لكن ادخار ايتمكز انلر ايسه
مخالفت ايدوب ادخار ايديجك اول ادخار ايتدكارى شئ قورتلنوب من بعد
كسلدى اينمز اولدى ﴿وما ظلمونا﴾ حق تعالى ايدر انلر بونعمتلره كفرله
ورزقى ادخارله بزه ضرر ايتمديلر ﴿ولكن كانوا انفسهم يظلمون﴾ بلكه
ضررى كنديلره ايتديلر شول حيثيتدنكه دنياده مؤنت وتعبسز وعقباده
حساب ونصيبسز ايريشن رزقك ماده سن سوء فعالريله كسدرديلر
اكايلمده ايدر اشبونكله استدلال اولنديكه ضيف اكا تقديم اولنان شيئه
مالك اولميه وانى اذن ايله تصرف ايليه ﴿واذ قلنا ادخلوا هذه القرية﴾
وذكر ايدك شول وقتيكه آباكزه ديدك كه بيت المقدسه ويااريحايه كيرك كه
اول قريه جبارندن ايدى انده عاد بقيه سندن عمالقه دينور برقوم ساكن
اولوردى رئيسلرى عوج بن عنق ايدى ويا بلقا ايدى انلرك اول قريه يه
دخوليله امر اولنمرى تيهدنصكره ايدى ﴿فكلوا منها حيث شئتم رغدا﴾
واول قريه دن نيچه ديلرسكز توسيع اولنمش رزق طيب ييكز ﴿وادخلوا
الباب سجدا﴾ واول قريه نك ياقبه نك بابنه ساجدين اولديغكز حالده كيرك كه
نمازده توجهلرى اكا ايدى * زيرا انلر موسى عليه السلامك حياتنده بيت

المقدسه كيرمشلر ايدى يعنى اكا كيرديكزده حق تعالى سزى تيهدن
چيقارديغنه شكران ايچون سجده يه واريكز ﴿وقولوا حطة﴾ وديكزكه
الهى سندن سؤالمز ذنوبمزى حط ايده سن ويا امر اولندقكه بوقريه ده
اقامت ايده وز ﴿نغفر لكم خطاياكم﴾ تاكه اول سجوديكز ودعاكز سببيله
ذنوبكزى ستر ايده وزكه مراد عجله عبادت ايدوب صكره توبه ايدنلر ايدى
﴿وسنزيد المحسنين﴾ واحسان ايدنلره فضلمزدن بزثوابى زياده ايديسرزكه
مراد عجله عبادت ايتمينلر ايدى حق تعالى انلرك امثالى اسائت اهلنه توبه
واحسان اهلنه سبب زياده يى ثواب قيلدى * زيراكه محسن احسان
صددنده در اكرچه انى ايشلمزسه ده فكيف كه انى ايشليه ﴿فبدل الذين
ظلموا قولا غير الذى قيل لهم﴾ معصيت ايله نفسلرينه ظلم ايدنلر امر
اولندقلرى قولى تغيير ايتديلر تاكه اعراض دنيادن اشتها ايتدكارينه نائل
اوله لر ﴿فانزلنا على الذين ظلموا رجزا من السماء﴾ شول امر اولندقلرى
شيئى تغيير ايدنلرك اوزرينه سمادن طاعون ايندردك ﴿بما كانوا يفسقون﴾
طاعاتدن خروجلرى سببيله * روايت اولنديكه حق تعالى انلره طاعون
كوندروب ساعت واحده ده يتمش بيك كشى هلاك اولدى * اكايلده ايدر
اشبو آيتده دلالت واردركه اقوال منصوص عليهانى تغيير جائز اولميه
﴿واذ استسقى موسى لقومه﴾ ذكر ايت شول وقتيكه تيهده موسى عليه السلام
قومى ايچون حق تعاليدن طاتلو صو استدى ﴿فقلنا اضرب بعصاك الحجر﴾
بز اكا وحى ايتدك عصاسيله طاشى اوره * دينلديكه اول عصا جنت
آسندن اولوب طولى موسى عليه السلام طولنده اون ذراع ايدى ايكى
شعبه لو ايدى ظلمتده اندن ايكى نور ظاهر اولوب سراج كبى آيدينلق
ايدردى آدم عليه السلام انى بيله سنجه جنتدن چيقارمشدى انبيانك بريندن
برينه انتقال ايدرك شعيب عليه السلامه واصل اولمشيدى اول دخى انى
موسى عليه السلامه ويرمشدى وحجرده اختلاف اولندى * دينلديكه اول
برحجرطورى مكعب اولوب موسى عليه السلام انى بيله سنجه كتورردى واول
درت يوزلو اولوب هر بريوزنده اوچر كوزى وارايدى هر كوزندن برسبط
صولنوردى وبنو اسرائيلك عددى التيوز بيك دكلو اولوب اون ايكى ميل
مساحه يى طوتارلردى وياخود اول حجرى آدم عليه السلام جنتدن بيله سنجه
ايندرمشدى شعيب عليه السلامك النه ايروب اولدخى انى عصا ايله بيله

موسى عليه السلامه ويرمشدى وياخود شول حجر ايديكه موسى عليه السلام
بر وقتده اغتسال ايچون صويونوب ثوبنى انك اوزرينه قويديغنده ثوبى آلوب
قاچشدى موسى عليه السلام ايسه عريان آردنجه سكردوب اكا ايرمشدى
شول سببدنكه بنو اسرائيل اكا ادره عيبن اسناد ايدوب اول بهانه ايله
انك اول عيبدن مبرا ايدوكن حق تعالى انلره بيلدرمش ايدى وجبرائيل
عليه السلام اشارتيله اولدخى آنى آلوب بيله سنجه كتورمشدى * دينلديكه
حق جل وعلا اكا ضرب ايچون هيچ حجر تعيين ايتمامش ايدى لكن
بنو اسرائيل اكا ديديلركه بزنيچه ايدرز زيرا طاشسز مكانه ايريشجك
جيعمز صوسزلقدن اولورز * اول اجلدن موسى عليه السلام دخى انى
مخلاتى ايچنه قويوب كتورمشدى برمكانه نزول ايتسهلر عصا ايله انى
اوروب اندن اون ايكى چشمه روان اولوردى رحلت ايدر اولسهلر كذلك
عصا ايله اوريجق آقسى كسيلوردى * دينلديكه اول حجر رخامدن ايدى
طول وعرضى برذراع ايدى ﴿ فانفجرت منه اثنتا عشرة عينا ﴾ اول حجردن
اسباط عددنجه اون ايكى چشمه روان اولوردى ﴿ قدعلم كل اناس مشربهم ﴾
هر سبط اندن چشمهلرينى بيلدى بز انلره ديديككه ﴿ كلوا واشربوا ﴾
منّ وسلوادن ييكز وصودن ايچكز ﴿ من رزق الله ﴾ الله تعالينك رزقندنكه
اول سزه تعب ومشقتسز ايريشور ﴿ ولا تعثوا فى الارض مفسدين ﴾
يوخسه افسادكز حالنده يريوزنده فساده تمادى ايتمكز ﴿ واذ قلتم ياموسى
لن نصبر على طعام واحد ﴾ ذكر ايدك شول وقتيكه تيهده ايكن ديديكزكه
ياموسى بز هركونده يديكمز طعام واحد اوزره صبر ايدهمزز * زيراكه
انلر منّ وسلوادن طعام واحد ايدوب دائم انى يرلردى اندن ملالت
وكراهت كلوب اصحاب حراثت اولدقلرى سببدن الفت ايتدكارى
شيئى اشتها ايدوب ديديلركه ﴿ فادع لنا ربك ﴾ بزم ايچون ربك جل شانه يه
دعا ايت كه ﴿ يخرج لنا مما تنبت الارض ﴾ ارض بتورديكندن بزه اظهار
ايده ﴿ من بقلها ﴾ سبزواتندن ﴿ وقثائها ﴾ وخيارندن ﴿ وفومها ﴾
وحنطه ويا حبوبندنكه ينور وياثومندن ﴿ وعدسها ﴾ ومرجمكندن
﴿ وبصلها ﴾ وصوغانندن ﴿ قال أتستبدلون الذى هو ادنى بالذى هو خير ﴾
حق جل وعلا وياموسى ديديكه طلب ايدرميسز شول اخس واردئى
شول سزه تعب ومشقتسز ويريلان اشرف وافضل مقابلهسنده ﴿ اهبطوا

مصرا فان لكم ماسألتم ﴾ ايندى امصاردن بر مصره وياقرعون مصرينه
نزول ايدككه طلب ايتديككز سزه انده حاصل اولور ﴿ وضربت عليهم
الذلة والمسكنة ﴾ پس اول كفران نعمته مجازات ايچون اوزرلرينه ذلت
ومسكنت الزام اولندى پس بو اجلدن يهود غالب امرده اذلاء ومساكين
كوريلور ياحقيقتده وياجزيهلرى تضاعفى خوفيله انى تكلفيده دينلديكه
ذلتدن مرادفقر قلبدر اول اجلدن هيچ بر ملتده يهوددن ذليل وماله حريص
ملت كورلمز ﴿ وباؤا بغضب من الله ﴾ وحق تعاليدن غضبه احقاء اولديلر
﴿ ذلك ﴾ يهود اوزره ذلت ومسكنت الزامى وغضب الهه استحقاقلرى
﴿ بأنهم كانوا يكفرون بآيات الله ﴾ شول سببدنكه حق تعالينك آيتلرينه
كافر اولورلر ديكه اول بحرك يارلمسى وبولوت اوزرلرينه كولكه اولمسى
وانلره منّ وسلوى اينمسى وطاشدن چشمهلر آقسى وغيريدر * ودخى انجيل
وقرآنه ورجم آيتنه وتوراتده ذكر اولنان محمد صلى الله تعالى عليه وسلمك نعتنه
انكارلريدر ﴿ ويقتلون النبيين بغير الحق ﴾ وانلر ناحق يره پيغمبرلرى
اولدررلردى * روايت اولنديكه برنهارك ايچنده يتمش پيغمبر اولدرديلر ﴿ ذلك
بما عصوا وكانوا يعتدون ﴾ ذكر اولنان حالات سيئهنك انلر اصابتى شول
سببدن ايديكه حق تعالينك امرينه عصيان ايدوب حدوديني تجاوز
ايدرلردى ﴿ ان الذين آمنوا ﴾ أهل نفاقدن شونلركه مجرد لسانلريله ايمان
كتورديلر قلبلريله دكل ﴿ والذين هادوا ﴾ وشونلركه يهوددن دين موسى
عليه السلامى ترك ايتديلر ﴿ والنصارى ﴾ وشونلركه دين عيسايى ترك ايتديلر
﴿ والصابئين ﴾ وشونلركه يهوديت ونصرانيتدن عدول ايدوب ملائكهيه
عبادت ايتديلر * بعضلرى ايدركه ﴿ ان الذين آمنوا ﴾ ايله مراد تحقيق ايمانه
كانلردر * لكن اندنصكره كبائر ايله اراده اولنانده اختلاف ايتديلر برقوم
ديديلركه انلر قبل البعثه ايمانه كلمش دين حق طالبلريدر * حبيب النجار
وقس بن ساعده وزيد بن عمرو بن نفيل وورقة بن نوفل والبراء السنى وأبوذر
الغفارى وسلمان الفارسى وبحيرا الراهب ووفد النجاشى كبى انلرك كيمى پيغمبر
عليه السلامه ايرشوب اندن مبايعت ايتمشدر وكيمى ايسه ايرشمامشدر *
ودينلديكه انلر امم ماضيهدن ويا اشبو امتدن ايمانه كانلردر ودخى دين موسى
اوزرينه اولوب دينلرين تبديل ايتميانلردر ودخى دين عيسى اوزره اولوب
دينلرين تغيير ايتميانلردر وبوايكى صنف موسى عيسى زمانده اولوب انك

اوزره فوت اولنلردرکه انلر دین حق اوزره ایدیلر وصابئین ایسه امرلرینك
زمن استقامتنده مؤمنلر ایکن وفات ایدنلردر * ودینلدیکه یعنی شونلرکه انبیای
ماضیه یه ایمان کتوروب سکا ایمان کتورمدیلر (من آمن بالله والیوم الآخر)
ایمدی انلرکه قلب ولسانله الله تعالی یه ویوم آخره ایمان کتوردیلر (وعمل
صالحا) وعمل صالح ایشلدیلر (فلهم اجرهم عند ربهم) انلر ایچون
رب تعالی عندنده ایمان وعملاری اوزره وعد اولنان اجرلری واردر
(ولاخوف علیهم) انلره خوف یوقدر شول حینده که کفار عقابدن خوف
ایدر (ولاهم یحزنون) وانلر محزون اولمزلر شول حینده که مقصرون
تضییع عمر وتفویت ثواب اوزره محزون اولور (واذ اخذنا میثاقکم) یابنی
اسرائیل ذکر ایدك شول وقتیکه سزدن اخذ میثاق ایتدك که موسایه
اتباع وتوارتله عمل ایده سز (ورفعنا فوقکم الطور) باشکز فوقنده
طوری رفع ایتدك * روایت اولنور وقتاکه حق جل وعلا توراتی موسی
علیه السلامه ایندردی اولدخی قومنه امر ایلدیکه انی قبول واحکامیله
عمل ایده لر انلر ایسه انده کی اخبار واثقالی کوریجك قبولدن امتناع
ایتدیلر اویله اولسه حق جل وعلا جبرائیل علیه السلامه امر ایلدیکه انلرك
عسکری اولدیغی مکان دکلو که طول وعرضی بر فرسخ ایدی فلسطین
طاغلرندن بر طاغی یرندن قوپاروب باشلرندن بر رجل قامتی دکلو یوکسکده
طوتدی واوکلرینه آتش وآردلرینه دریا کلوب طوردی (خذوا ما آتیناکم
بقوة) اشبو سزه ویردیکمز کتابی جد وعزیمتله اخذ ایدك (واذکروا مافیه)
وایچنده اولانی دوام وحفظ وموجبله عمل ایدك (لعلکم تتقون)
تاکه دنیاده هلاکدن وعقباده عذابدن قورتیله سز قبول ایدرسه کز فبها
یوخسه شمدی بوطاغ اوزریکزه باصدیریلور وآتشله یاقیلور ودریا ایله
غرق اولنورسز * چون اندن هرب وفراره مجال بولمدیلر قبول ایدوب
سجده یه واردیلر حالبوکه سجده یی یوزلرینك بری اوزره ایدوب طاغی
ملاحظه ایدردیلر من بعد اول یهوده سنت اولوب اشبو وجه اوزره
سجودمز اوزریمزدن عذابی دفعه سبب اولوبدر دیدیلر (ثم تولیتم من بعد
ذلك) اخذ میثاقدنصکره اکا وفادن اعراض ایتدیکز (فلولا فضل الله
علیکم ورحمته) اکر حق تعالینك سزه امهال وادراج وتأخیر عذابی
اولمسیدی (لکنتم من الخاسرین) دنیا وآخرتکز ذهابیله زیانکارلردن

اولوردیکز (ولقد علمتم الذین اعتدوا منکم فی السبت) یابنی اسرائیل
اسلافکزدن سبت کوننده حدی تجاوز ایدنلرك حالنی بیلدیکز * زیراکه
یهود اول کونده قطع اعمال ومجرد عبادته اشتغال ایله مأمورلر ایدی *
روایت اولنورکه داود علیه السلام زماننده ایله دیارنده یهوددن بر طائفه ساحل
بحرده اولوردی یوم سبتده سمك صیدنی حق تعالی انلره حرام ایتمشیدی
اویله اولسه یوم سبت اولدیغنده بحر اخضرده کی بالقلر اول محله کلورلردی
باشلرین صودن طشره چیقاررلر ایدی یوم سبت کچیجك آنده هیچ بر بالق
قالمز طاغیلورلردی انلردن بر جماعت حیله طریقنه سالك اولوب دریانك
کنارنده حوضلر قازدیلر وجدوللر ایدوب دریادن اکا آقتدیلر جمعه کونی
اولیجق اول جدوللری آچرلردی سبت کوننده کلان بالقلردن امواج
سوروب اول حوضلره قویردی بعده کیرو کتمکه امکانلری اولمز انده
قالوردی ویاخود جمعه کوننده آغلرین قوروب احد کوننده چکرلردی
(فقلنا لهم کونوا قردة خاسئین) بز انلره دیدك که الله تعالینك رحمتندن
ابعاد وطرد اولندیغکز حالده میمون صورتنه تحول ایدك فی الحال جمله سی
میمونلر اولدیلر من بعد اوچ کون یشایوب اندن هلاك اولدیلر توالد ایتمدیلر
واندن زیاده تفصیل اوزه اشبو قصه سورهٔ اعرافده کلور ان شاء الله تعالی
(فجعلناها نکالا لما بین یدیها وما خلفها) بز اول عقوبتی بر عبرت قیلدقکه
انکله معتبر اولانی انلرك صنیعی مثلنه اقدامدن منع ایدر تاکه انلرك
معاصرلرینه وانلردنصکره کلنلره اول موعظه اوله (وموعظة للمتقین)
وامت محمد علیه السلامدن مؤمنلرینه وهر آنی ایشدنلره وعظ ونصیحت اوله
(واذ قال موسی لقومه ان الله یأمرکم ان تذبحوا بقرة) ذکر ایدك شول
وقتیکه موسی علیه السلام قومنه دیدیکه حق تعالی سزه امر ایدرکیم
بر بقره ذبح ایده سز * روایت اولنورکه بنی اسرائیلده بر رجل غنی وار ایدی
انك بر فقیر ابن عمندن غیری وارثی یوغیدی ابن عم انك میراثنه نائل
اولمغیچون انی اولدیروب بر قریهٔ اخرایه براقدی ارته سی انك آثارین
استیوب اول قریه اهلندن بر جماعتی موسی علیه السلام قتنه کتوردیلر
انلر ایسه انی بز قتل ایتمامشز دیدیلر حق تعالی انلره امر ایلدیکه بر بقره یی
ذبح ایدوب بعضی ایله اول مقتولی اوره لر تاکه اول قاتلنی خبر ویره (قالوا
اتتخذنا هزوا) دیدیلر که بزی استهزامی ایدرسز (قال اعوذ بالله

ان اكون من الجاهلين ﴾ ديدى كيم مؤمنلرى استهزا ايدر اولقدن الله تعالى يه
صيغنورم چون قوم ذبح بقره نك الله تعاليدن عزيمت ايدوكن بيلديلر
﴿ قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ماهى ﴾ موسى عليه السلامه ديديلركه ربك
جل شانه دن ديله كل كه بزه اول بقره نك سنّ وصفتن بيان ايده ﴿ قال انه
يقول انها بقرة لافارض ولا بكر عوان بين ذلك ﴾ موسى عليه السلام
ايتدى حق جل وعلا ديركه اول بقره نه كبيره ونه صغيره در بلكه بو ايكيسى
بيننده اوتوز ياشنى كچمشدر ﴿ فافعلوا ما تؤمرون ﴾ امر اولنديغكز شيئى
ايشلكز يوخسه تكرى يه سؤال ايتمكز ﴿ قالوا ادع لنا ربك يبين لنا مالونها ﴾
ينه موسى عليه السلامه قومى ديديلركه ربك جل شانه دن ديله كل كه بزه اول
بقره نك لوننى بيان ايده ﴿ قال انه يقول انها بقرة صفراء فاقع لونها ﴾ موسى
عليه السلام ايتدى حق جل وعلا ديركه اول بقره نك لونى شديد الصفره در
﴿ تسرّ الناظرين ﴾ انك حسنى وصفاء لونى اكا نظر ايدنلرك قلوبنه سرور
ويرر ﴿ قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ماهى ﴾ ينه موسى عليه السلامه ديديلركه
ربك جل شانه دن ديله كل كه اول بقره نك سائمه ويا عامله ايدوكن بزه بيان ايده
﴿ ان البقر تشابه علينا ﴾ زيرا اول وصفلو بقره كثير اولديغنده امر اولنان
بقره بزه متشابه اولوبدر ﴿ وانا ان شاء الله لمهتدون ﴾ الله تعالينك
مشيتيله اول ذبحى مراد اولنان بقره نك وصفنه ايريشورز * ابن عباس
ايدر اكر انى الله تعالينك مشيتنه تعليق ايتمسه لر ابد الدهر اكا اهتدا اولنمزلردى
﴿ قال انه يقول انها بقرة لاذلول تثير الارض ولا تسقى الحرث ﴾ موسى
عليه السلام ايتدى حق جل وعلا ديركه اول زراعت ايچون يرسوررر
واكين صوار مغيچون صوچكر بقره دكلدر ﴿ مسلمة ﴾ عيوبدن سالمه در
﴿ لاشية فيها ﴾ انده جلدى لوندن غيرى لون يوقدر ﴿ قالوا الآن جئت
بالحق ﴾ ديديلر كه الآن بيان تام شافى ايله كلدك كه انده اشكال يوقدر
اندن اول وصفلو بقره يى استديلر بر شابدن غيريده بولنميوب دريسى
طلوسنجه التونه انى الديلر ﴿ فذبحوها وما كادوا يفعلون ﴾ وانى ذبح
ايتديلر حالبوكه انك بهاسى چوقلغندن ويا قاتل قبيله لرندن اولمسى خوفندن
وياشدت اضطرابدن برحالتده ايرديلركه انى ايشلمكه قريب اولميه لر *
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدن مرويدركه اكر انلر ذبح بقره ايله ابتدا امر
اولندقلرنده ديلدكلرى بقره يى ذبح ايتمش اولسه لر كفايت ايدردى لكن

نفسلرى اوزره تشديد ايتدكلريچون الله تعالى دخى انلره تشديد
ايتدى * روايت اولنديكه بنى اسرائيلده بر رجل صالحك بر ابن طفلى
وار ايدى ومالده بر عجله سى يعنى ديشى بوزاغيسى اولوب انى اورمانه
ايلتدى الهى بو عجله سنده امانت اولسون ابنم بيودكده انى ابنمه تسليم
ايده سن ديدى بعده اول رجل وفات ايتدى عجله ايسه اورمانده بيودى
وقالدى كمسه يه طوتلمز اولدى كورديكندن قاچردى وابن دخى صالح
واناسنه بارّ اولديغى حالده بيويوب يكت اولدى كيجه نك بر ثلثنده
نماز قيلوردى وبر ثلثنده اويور وبر ثلثنده اناسنك باشى اوجنده اوتورردى
وكوندوزده ارقه سيله اوطون كتوروب صتاردى بهاسنك بر ثلثيله
كفافلنور وبر ثلثن فقرايه وبر ثلثن اناسنه ويرردى بر كون اكا اناسى
ديديكه بابك بر عجله سنى فلان اورمانده سنكيچون الله تعالى يه امانت قومشدى
وار انى كتوروب صاتغل ابن دخى واروب آنى انده بولدى وبوينه ياپشوب
اناسى قتنه كتوردى اناسى اكا ايمدى بونى بازاره ايلتوب التى ديناره صاتغل
بنمله مشورت شرطيله ديدى چون ابن دخى انى ايلتدى آدمى صورتنده بر ملك
انى التى ديناره ايستدى اناسيله مشورتسز ابن اكا راضى اولميوب كيرو اناسنه
كلدى وانى خبرويردى اناسى ديديكه اول ملكدر سنى اختبار ايچون كلوبدر
ايمدى اكا ديكل كه بو بقره يى صتايم ويا صاتميمى بكا نه امر ايدرسن ابن دخى
آنجلين ايديجك ملك ديديكه ايمدى انى دريسى طلوسنجه دينساردن اكسكه
صاتمغل حالبوكه آنك بهاسى اوچ دينار ايدى بعده الله تعالينك تقديرى ايله اول
قتيلك قاتلن بيلمكه ذبح ايله امر اولنان بقره نك اوصافى انك غيريده بولنميجق
بالآخره بنى اسرائيل اول ابندن ملكك ديديكى بهايه صاتون آلديلر
﴿ واذ قتلتم نفسا ﴾ ذكر ايدك شول وقتيكه بر نفس قتل ايتديكز كه انك اسمى
عاميل ايدى * اشبو ذكر اولنان قصه نك اوليدر اكرچه تلاوتده مؤخر ايسه ده
﴿ فادارأتم فيها ﴾ او قتيلك شاننده اختصام ويا تدافع ايدشديكز ﴿ والله مخرج
ما كنتم تكتمون ﴾ والحال الله تعالى سزك كتم ايتديككزى اظهار ايديجيدر
﴿ فقلنا اضربوه ببعضها ﴾ وانلره ديدك كه او قتيلى اول ذبح ايتديككز بقره نك
بعضى ايله اورك * اول بعضده اختلاف اولندى * دينلديكه اول انك
لسانى ويا فخذايمنى ويا عجب ذنبى ايديكه اول بعد الموت اعضادن آخر
چوريانلدر وعند البعث ابتدا اول خلق اولنوب سائر بدن انك اوزره تركيب

اولیسردر چون اول بعضله قتیلی اوردیلر اذن حقله دیریلوب طوردی
کلدی حالبوکه اوداجندن قان آقردی بنی اولدورن ابن عمم فلاندر دیو
سویلدیکندنصکره یرنده دوشوب وفات ایتدی وقاتلی میراثدن محروم
اولمسیله بیله قتیلك یرینه قتل اولندی ﴿ کذلك یحیی الله الموتی ﴾ حق تعالی
اول قتیلی احیا ایتمسی کبی یوم قیامتده نفخهٔ ثانیه‌ده موتایی احیا ایدر
﴿ ویریکم آیاته ﴾ وسزه کمال قدرتنه دلالت ایدر آیتلرین کوستر ﴿ لعلکم
تعقلون ﴾ تا بیله سزکه نفس واحده‌یی احیایه قادر اولان باری تعالی نفوس
کثیره‌نك دخی احیاسنه قادر اولور ونفوسکزی هواسندن منع ایدوب الله
تعالینك امرینه اطاعت ایلیه‌سز حق جل وعلا انی ابتدا احیا ایتمیوب
انکیچون بعض اموری شرط ایلدی تاکه انده ذبح بقره ایله تقرب واداء
واجب ونفع یتیم حاصل اوله وتوکل برکتنه واولاد شفقتنه تنبیه اوله وطالبك
حقنده برّی تقدیم قربت اوله ومتقرب قربتك احسنن وثمننده اغلاسین
اختیار ایلیه * روایت اولنورکه حضرت عمر رضی الله تعالی عنه بر بختیه‌یی
اضحیه ایچون اوچیوز دیناره اشترا ایتدی * زیراکه حقیقتده مؤثر الله
تعالیدر اسباب ایسه اماراتدر اثری اولمز ودلالت واردرکه استهزا ایدن
کشی سمت جهله مستحق اوله وامور مشیئة الالهه تعلیق احب اوله * وامره
امتثال علی الفور اوله ﴿ ثم قست قلوبکم من بعد ذلك ﴾ احیاء قتیل ویاذکر
اولنان جمیع آیاتدنصکره قلوبکزه قسوت کلدی حالبوکه اول لین قلب ایجاب
ایدر اموردن ایدی ﴿ فهی کالحجارة او اشدّ قسوة ﴾ ایمدی قسوتده اول
حجاره کبیدر ویا حجاره‌دن دخی اشدّدر بعده حجاره قلب قاسی اوزره
تفضیل اولنوب دینلدیکه ﴿ وان من الحجارة لما یتفجر منه الانهار ﴾ والحال
حجاره‌نك بعضندن نهرلر جاری اولور ﴿ وان منها لما یشقق فیخرج منه الماء ﴾
وانك بعضی دخی یاریلوب ایچندن صو چیقار یعنی بیکارلرکه نهرلردن دوندر
﴿ وان منها لما یهبط من خشیة الله ﴾ وانك بعضی دخی الله جل شانه‌دن
قورقوب طاغك باشندن اشاغیسنه اینر ﴿ وما الله بغافل عما تعملون ﴾
حالبوکه ربك جل شانه انلرك اعمال سیئه‌لرینك عقوبتن ترك ایدر دکلدر
بلکه اکا مجازات ایدر * اهل سنت مذهبی انك اوزره‌درکه جماداتده
وعقلادن غیری حیواناتده حق تعالی برعلم وضع ایتمشدر اکا آندن غیری
احد واقف اولمز * ایمدی انده کذلك صلاة وتسبیح وخشیت دخی

(واردر)

واردر * نتکم قرآنده بیورلدیکه (وان من شئ الا یسبح بحمده ولکن
لا تفقهون تسبیحهم) هیچ برشئ یوقدر الا اول الله تعالی‌یی تسبیح ایدر
اکا حمدی ملابس اولدیغی حالده لکن سز انلرك تسبیحنی بیلمزسز
ودخی بیورلدیکه (والطیر صافات کل قد علم صلاته وتسبیحه) قوشلر
هواده قنادلرین دوشررلرکه اول انلرك صلاتیدر وصلاتلری تسبیحدر
انلردن هر برینك صلاة وتسبیحنی الله تعالی ویا کندیلر بیلور ودخی
بیورلدیکه (الم تر أن الله یسجد له من فی السموات ومن فی الارض والشمس
والقمر والنجوم والجبال والشجر والدواب وکثیر من الناس) بیلمزمیسنکه
ویا قلبکله کورمزمیسن انیکه سموات وارضده اولنلر وکونش وآی
ویلدزلر وطاغلر واغاچلر ویرده یورر حیوانات وناسدن نیچه‌لری الله
تعالی‌یه سجده ایدرلر * یعنی اکا اطاعت وخشوع ایدرلر اویله اولسه
هر کشی‌یه واجب اولورکه اکا اینانوب علمنی الله تعالی‌یه حواله ایده
* روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم بشیر طاغی اوزره طوردی
ایدی کفار ایسه انی طلب ایدردی طاغ دیدیکه یارسول الله اوزرمدن کیتکل
قورقارمکه کفارسنی بنم اوزرمده بوله‌لر اول سببدن حق تعالی بکا عقاب
ایده حرا طاغی ایتدی ایمدی یارسول الله بکا کل بکا کل دیو انی کندویه
چاغردی * جابر بن سمره ایدر پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه مکه‌ده بر حجر
بیلورم بعثمدن اوّل بکا سلام ویردی شمدی دخی انی بیلورم * انس
رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام احد طاغنی کوستروب
دیدیکه اشبو طاغدرکه بزی سور بز دخی انی سورز * ابو هریره رضی الله
عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام بر صباح نمازینی قلدیغندنصکره ناسه یونیلوب
دیدیکه بر رجل بر بقره‌یی سوروب کیدرکن یوریلوب اوزرینه بندی واوردی
وبقره دیدیکه بز بونکیچون یرادلمامشز بلکه یر سورمك ایچون یرادلمشز ناس
انی ایشیدیجك سبحان الله بقره سویلدی دیدیلر پیغمبریمز علیه السلام
دیدیکه بن اکا ایناندم ابوبکر وعمر رضی الله تعالی عنهما دخی ایناندیلر
حالبوکه اول ایکیسی انده حاضر دکللر ایدی * علی کرم الله وجهه ایدر
پیغمبریمز علیه السلام ایله مکه‌دن طشره‌ده طاغلر اراسنده کیدردك
هر قنغی طاغه وشجره‌یه اوغرادیسه چکمدی الا اول اکا السلام علیك
یارسول الله دیدی * جابر بن عبد الله رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز

عليه السلام خطبه اوقوديغنده مسجدك سارىه‌لرندن برجذع نخله‌يه استناد ايدردى چون انكچون منبر دوزيلوب اوزرينه چيقدى اول ترك ايتديكى جذع النخله حنين ناقه كبى ايكلدى حتى اهل مسجد انى ايشيدوب دكلدى فى‌الحال پيغمبريمز عليه السلام منبردن اينوب انى قوجاقلدى اويله اولسه انك ايكلديسى كسلدى * مجاهد ايدر هيچ برطاشك اعلادن اسفله نزولى دكل الا انك الله تعاليدن خوفيله در واكا شاهد حق تعالينك قولى شريفيدركه (لو انزلنا هذا القرآن على جبل لرأيته خاشعا متصدّعا من خشية الله) اكر بز بوقرآنى بر طاغك اوزرينه اينديريدك سن انى الله تعالينك عظمتندن خوفله خشوع ايدر ومنشق اولور كوريدك (افتطمعون ان يؤمنوا لكم) يا محمد وانك اصحاب كرامى رجا ايدرميسزكه يهود سزى انلره خبرويرديككز اموردە تصديق ايده‌لر (وقد كان فريق منهم يسمعون كلام الله) حالبوكه موسى عليه السلام زماننده انلردن برطائفه حق تعالينك كلامنى يعنى توراتى ايشيدرلردى (ثم يحرّفونه من بعد ما عقلوه) بعده انده‌كى احكامنى بيلدكلرندنصكره تغيير ايدرلردى (وهم يعلمون) والحال آنك حق اولوب كنديلر كاذبلر ايدوكن بيلورلر ايدى * ابن عباس ومقاتل ايدر اشبو آيت كريمه موسى عليه السلامك اختيار ايتديكى يتمش كمسه حقنده نازل اولوبدركه اول انلرى رب تعالينك ميقاتنه ايلتمش ايدى انده انك كلامنى ايشيدوب قوملرينه رجوع ايتدكلرنده ايكى صنف اولديلر برصنفى ايشتدكلرى كلام الهى حقيقتى اوزره قوملرينه تبليغ ايتديلر وبرصنفى ايسه ديديلركه كلام الهى ايشتدك اول كلامك آخرنده ديديكه اشبو دينلانى اكر ايشلمكه استطاعتكز اولورسه ايشلكز ويا ديلرسكز ايشلمكز * ايمدى انلر كلام الهى تغيير ايتملرى اشبو منوال اوزره ايدى (واذا لقوا الذين آمنوا قالوا آمنا) قچان يهودك منافقلريكه لسانلريله ايمان اظهار ايدرلردى خالص مؤمنلره ملاقات ايتدكلرنده بزدخى سزك كبى خالص مؤمنلرز ديرلردى (واذا خلا بعضهم الى بعض) وقچان اول يهودك منافق اولميانلرى منافق اولنلريله رجوع ايتسه‌لر (قالوا أتحدّثونهم بما فتح الله عليكم ليحاجوكم به عند ربكم) لوم وعتاب وجهى اوزره ديرلركه يوخسه محمد واصحابنه خبرويررميسز انى‌كه حق تعالى سزه تورانده محمدك نبوّتن ودينك حقيتن بيلدرمشدر تاكه انلر سزى ربكز عندنده دنياده

(واخرتده)

وآخرتده انكله الزام ايده‌لر (افلا تعقلون) انى انلره خبرويرمكز اوزريكزه حجت اولور ايدوكنى بيلمزميسز * مجاهد ايدر اشبو قريظه يهودينك برى برلرينه خطابيدر قچانكه پيغمبريمز عليه السلام انلرى محاصره ايدوب ياقرده وخنازير اخوانى حصنكزدن اينك ديدى بوحالتى محمده كيم خبر ويردى بودكل الاسزدن ظاهر اولوبدر ديو اول منافقلرينه عتاب ايتديلر (او لا يعلمون ان الله يعلم ما يسرّون وما يعلنون) انلر بيلمزلرميكه حق تعالى انلرك قلبلرنده اخفا ايتدكلرى كفرى ولسانلرنده اظهار ايتدكلرى ايمانى بيلور (ومنهم اميون لا يعلمون الكتاب) يهودك بعضى اميلردركه كتاب اوقومشلر ومعناسنى بيلمامشلردر (الا امانى) لكن شول اشيايى بيلمشلردركه علمالرى انى كنديلكلرندن يازوب الله تعالى‌يه اضافتله افترا ايتمشلردر محمد عليه السلامك صفتن تغيير كبى ونارده عذاب اولنملرى ايام معدوده اولوب صكره انلردن اول عذاب زائل اولور ادعالرى كبى وآبالرندن انبيا انلرايچون شفاعت ايدرسردر وخطالريله مؤاخذه اولنميوب رحمت اولنورلر ديملرى كبى (وان هم الا يظنون) حالبوكه انلرك اكا يقينى يوقدر انجق ظن ايدرلر (فويل للذين يكتبون الكتاب بايديهم) عقوبت عظيمه شونلره‌كه انلر يهودك رؤساسيدر محرف اولان كتابى اللريله يازرلر (ثم يقولون هذا من عند الله) بعده عواملرينه اشبو توراتده يازيلو الله تعالى عندندندر ديرلر (ليشتروا به ثمنا قليلا) تاكه انكله اعراض دنيادن برعرض تحصيل ايده‌لر وعرض دنيا نه دكلو جليل ايسه‌ده مستحق اولدقلرى عقاب دائمه نسبتله قليلدر اشبونده مصاحفى اجرتله يازمنك كراهتنه دلالت واردر (فويل لهم مما كتبت ايديهم) انلره عقوبت عظيمه اندنكه اللريله يازديلر (وويل لهم مما يكسبون) وكذلك انلره عقوبت عظيمه شول اجلدنكه اخذ رشوت وعمل معاصيله كسب ايدرلر * ويل بركلمه‌دركه انى مهلكه‌يه واقع اولان كشى دير وياأول كفارك نفسلرينه ويل وثبورله دعالريدر وياخود عقوبت عظيمه‌در وياأول جهنمده برواديدركه اكر جبال دنيا اكا تسيير اولنسه انك شدّت حرّندن محو اوليدى * ابوسعد الخدرى پيغمبريمز عليه السلامدن روايت ايدرديديكه ويل جهنمده برواديدركه كافر انك اعلاسندن براقلديغنده اسفلنه قرق ييلده ايرشمز * روايت اولنوركه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم مدينه‌يه قدوم ايتديكنده يهودك علماسى مأكلرينك ذهابى وورياستلرينك زوالى خوفيله

يهود طائفه‌سنی اكا ايماندن تعويق ايچون انك توراتده‌كی صفتنی تغيير ايتديلر انك انده صفتی كوزل يوزلو كوزل صاچلو سرمه‌لو كوزلو اورطه بويلو ديو يازلمشيكن يرينه اوزون بويلو كوك كوزلو وقويرجق صاچلودر ديو يازديلر سفله‌لری انلردن انك صفتن سؤال ايتدكده كنديلرك يازدقلری تغييراتی انلره اوقورلردی سفله‌لری دخی پيغمبريمز عليه السلامی انلرك ذكر ايتديكی صفته مخالف بولدقلرندن انی تكذيب ايدرلردی ﴿ وقالوا لن تمسنا النار الا اياما معدودة ﴾ وديديلركه بزه نار ايرشمز الا قرق كونكه انده آبالری عجله عبادت ايتمشيدی وياخود ايام دنيانك عدديكه يدی بيك ييلدر هربيك ييل مقابله‌سنده بركون عذاب اولنوب يدی كونده عذاب كسيلور ﴿ قل أتخذتم عندالله عهدا ﴾ يامحمد انلره ديكل كه يوخسه الله تعالی عندنده عهد اتخاذ ايتديكزمی كه سزی مدت مذكوره‌دن زياده عذاب ايتميه وياخود لا اله الا الله ديديكزميكه سزی عذابندن امين ايليه ﴿ فلن يخلف الله عهده ﴾ اكر الله تعالی عندنده عهد اتخاذ ايتديكزسه اول البته عهدينه خلف ايتمز ﴿ ام تقولون علی الله مالا تعلمون ﴾ يوخسه حقيقتن بيلمديككز شيئی الله تعالی يه افترامی ايدرسز ﴿ بلی ﴾ حقيقت حال سزك ديديككز كبی دكلدر بلكه سزه نار ايريشور وانده سزه عذاب دائم اولور ﴿ من كسب سيئة ﴾ بركسه‌كه شركی كسب ايده ﴿ واحاطت به خطيئته ﴾ وخطيئه‌سی هرجانبندن انی احاطه ايده واكا اصرار ايدر اولديغی حالده وفات ايده ﴿ فاولئك اصحاب النار ﴾ ايمدی انلر جهنم اهليدر ﴿ هم فيها خالدون ﴾ انده دائملردر اشبو آيت كريمه دليلدركه ايكی شرطه تعليق اولنان شیء ياالكز بريله تنجيز اولنميه ﴿ والذين آمنوا وعملوا الصالحات ﴾ شونلركه الله تعالی يه ورسولنه ايمان كتورديلر وفرائضی ادا ايدوب معاصيدن صاقنديلر ﴿ اولئك اصحاب الجنة ﴾ ايمدی انلر جنت اهليدر ﴿ هم فيها خالدون ﴾ انلر انده دائملردر ﴿ واذ اخذنا ميثاق بنی اسرائيل ﴾ ذكر ايلك شول وقتيكه بنی اسرائيلدن برعهد شديد اخذ ايتدك كه ﴿ لاتعبدون الا الله ﴾ الله تعاليدن غيری يه عبادت ايتميه‌سز ﴿ وبالوالدين احسانا ﴾ ووالدينكزه بر ووداد واوامر اللهه مخالف اولميان امرلرينه انقياد ايده‌سز ﴿ وذی القربی واليتامی والمساكين ﴾ وصاحب قرابتكزه حسن خلق وايصال نفعله وباباسی اولميان اطفاله حسن تربيه وحفظ حقوق ايله ومسكينلره صدقه ايصالنده حسن قولله

احسان ايده‌سز ﴿ وقولوا للناس حسنا ﴾ وناسه محمد عليه السلامك شان وصفتنده صدق سويلكز وانلره حسن معاشرت وحسن خلقله تليين قول ايلكز وانلره معروفله امر ومنكردن نهی ايلكز ﴿ واقيموا الصلوة ﴾ وصلاة مكتوبه‌يی اوقاتنده ادا ايلكز ﴿ وآتوا الزكاة ﴾ واموالكزده اوزريكزه فرض اولان زكاتی مستحقنه توزيع ايلكز ديو ذكر اولنان اموری قبول ايتمشديكز ﴿ ثم توليتم ﴾ بونلردنصكره يابنی اسرائيل عهد مذكوردن ومحمد عليه السلامه ايماندن اعراض ايتديكز ﴿ الا قليلا منكم ﴾ الا سزدن آزكسه‌لر عبدالله بن سلام واصحابی كبی اول عهد اوزره ثابت اولوب اندن اعراض ايتمدی ﴿ وانتم معرضون ﴾ سز ايسه برقومسزكه عادتكز اعراضدر آباكزك اعراضی كبی ﴿ واذ اخذنا ميثاقكم ﴾ وذكر ايلك يابنی اسرائيل شول وقتيكه سزدن ميثاق آخر اخذ ايتدككه اول ﴿ لا تسفكون دماءكم ﴾ بری برلريكزك قاننی دوكميه‌سز * دينلديكه غيرك قاننی دوككز كه انك مقابله‌سنده قصاص اولنمغله كنديكزك قاننی دوكميه‌سز ﴿ ولا تخرجون انفسكم من دياركم ﴾ وبری برلريكزی داريدن چيقارميه‌سز * دينلديكه جار اولديغكز كمسه‌يه جوارده اسائت ايتمكزكه سوء جواريكز سببيله انی خروجه الجا ايتميه‌سز ﴿ ثم اقررتم ﴾ بوندنصكره اول ميثاقه اقرار ولزومنه اعتراف ايتديكز ﴿ وانتم تشهدون ﴾ حالبوكه يامعشر يهود اسلافكزك بوميثاقنه بوكونده سز شهادت ايدرسز وياخود انی توراتده كوررسز ﴿ ثم انتم هؤلاء ﴾ بوندنصكره يامعشر يهود ﴿ تقتلون انفسكم ﴾ بری برلريكزی قتل ايدرسز ﴿ وتخرجون فريقا منكم من ديارهم ﴾ وسزدن برفريقی دارلرندن چيقاررسز ﴿ تظاهرون عليهم بالاثم والعدوان ﴾ انلرك اوزره معصيت وظلمله تعاون ايدرسز ﴿ وان يأتوكم اساری تفادوهم ﴾ واكر انلر اسيرلر اولدقلری حالده سزه كلسه‌لر انلری ماله دكيشورسز * روايت اولنديكه قبائل يهوددن قريظه اوسه اعانت ايدردی ونضير ايسه خزرجه اعانت ايدردی قچان اول ايكی قبيله دوكشسه‌لر هرفريق قتلنده وتخريب دياره واجلاء اهلده خلفائنه اعانت ايدردی وايكی فريقدن بری اسير اولسه انكچون مال جمع ايدوب انی اسيرلكدن قورتاررلردی ﴿ وهو محرم عليكم اخراجهم ﴾ حالبوكه انلری دارلرندن اخراجكز سزه حرام قيلنمشيدی * حق تعالی انلردن درت عهد اخذ ايلمشيديكه اول ترك قتيل وترك اخراج وترك مظاهره وفداء

اساری ایدی انلر ایسه اول درت عهددن فداء اساری عهدینه وفا ایدوب
اوچندن اعراض ایتدیلر ﴿ افتؤمنون ببعض الكتاب وتكفرون ببعض ﴾
یوخسه توراتده اوزریكزه فرض اولانك بعضنه مؤمن اولورسز كه اول
فداء اسارادر وبعضنه ایسه كافرمی اولورسزكه اون باقی عهوددر ﴿ فما جزاء
من یفعل ذلك منكم الاخزی فی الحیاة الدنیا ﴾ سزدن بونقض عهد ومیثاق
ایدنك جزاسی دكل الا دنیاده خزیدر اویله اولسه قریظه نك خزیی قتل
وسبی اولدی وبنو النضیرك خزیی ایسه منازلرندن اذرعات واریحایه نفی
واجلا اولدی ﴿ ویوم القیامة یردّون الی اشدّ العذاب ﴾ ویوم قیامتده انلر
اشدّ عذابه ردّ اولنورلركه اول عذاب ناردر ﴿ وما الله بغافل عما تعملون ﴾
الله تعالی انلرك اعمالندن غافل دكلدر اكا برشیء خفی اولمز یوم قیامتده انلره
مجازات ایدر ﴿ اولئك الذین اشتروا الحیاة الدنیا بالآخرة ﴾ ایمدی انلر شول
قومدركه آخرتدن بدل حیات دنیایی اختیار ایتدیلر ﴿ فلا یخفف عنهم
العذاب ﴾ آخرتده انلردن عذاب تخفیف اولنمز ﴿ ولاهم ینصرون ﴾ وعذاب
الهدن منع دخی اولنمزلر ﴿ ولقد آتینا موسی الكتاب ﴾ بز موسایه توراتی
دفعهٔ واحدهده جملة ویردك ﴿ وقفینا من بعده بالرسل ﴾ وموسادن صكره
بری برینك اثرنجه رسوللر كوندردك ﴿ وآتینا عیسی ابن مریم البینات ﴾
وعیسی علیه السلامه معجزات واضحات ویردك موتایی دیركورمك واكمه
وابرصك اول علتن كیدرمك ومغیباتدن خبر ویرمك كبی ویا اكا انجیل
ویردك وعیسانك لغت عبریه ده اسمی ایسوعدر ومریم ایسه خادم دیمكدر
﴿ وایدناه بروح القدس ﴾ وانی روح قدسله تقویه ایتدك وروح قدسدن
مراد جبرآئیل علیه السلامدر ویاروح عیسادر انكله وصف اولنمسی مس
شیطاندن طهارتی ویاالله تعالی یه كرامتی ایچون اوله ویاروح قدسله
مراد الله تعالینك اسم اعظمی اوله كه اول انكله موتایی دیر كوروردی
ویاقدسله مراد الله تعالی وروحله مراد جبرآئیل علیه السلام اوله وعیسانك
جبرآئیل ایله تقویه اولنمسی اول امر اولنمشیدیكه عیسی علیه السلام قنده
كیدرسه اول انك ایله سنجه كیده حتی كه انكله سمایه صعود ایتدی
* وجبرائیل علیه السلامه روح دینلمسی لطافتی ووحیدن مكانتیچون ایدیكه
اول حیات قلبه سببدر * دینلدیكه روح قدسله مراد انجیلدر انك عیسایه
روح اولمسی قرآنك پیغمبریمز علیه السلامه روح اولمسی كبیدر زیراكه

(حیات)

حیات قلبه سببدر ﴿ افكلما جاءكم رسول بما لا تهوی انفسكم استكبرتم ﴾
یامعشر یهود هر باركه سزه نفسلریكز سومدیكی شیئله آمر رسول كلسه
اكا ایمان واتباعدن تكبر وتعظم ایتدیكز ﴿ ففریقا كذبتم ﴾ رسوللردن
برطائفه یی تكذیب ایتدیكز موسی وعیسی كبی ﴿ وفریقا تقتلون ﴾
وبرطائفه یی ایسه اولدردیكز یحیی وزكریا وشعیا وسائر قتل اولنان انبیا كبی
﴿ وقالوا قلوبنا غلف ﴾ ویهود دیدیلركه بزم قلوبمز جمله علومه اوعیه در
یامحمد سنك علمكه احتیاجز یوقدر ویاخود اول هر علمه اوعیه در هر ایشتدیكمز
علمی اخذ ایدرز الا سندن ایشتدیكمزی نه اخذ ونه فهم ایدرز اكر انده خیر
اولسیدی قلوبمز سائر علومی اخذ وفهم ایتدیكی كبی انیدخی اخذ وفهم
ایدردی ﴿ بل لعنهم الله بكفرهم ﴾ بلكه الله تعالی انلری كفرلری سببیله
هر خیردن طرد وابعاد ایتدی ﴿ فقلیلا ما یؤمنون ﴾ انلردن ایمانه كلور آز
اولدی مشركیندن ایمانه كلورلره نسبتله ﴿ ولما جاءهم كتاب من عند الله
مصدّق لما معهم ﴾ وقتا كه الله تعالی عندندن انلره قرآن كلدیكه اول
كندیلرده اولان توراته موافقدر ﴿ وكانوا من قبل یستفتحون علی الذین كفروا ﴾
حالبوكه انلر محمد علیه السلامك بعثتندن اوكدن انی توسلله مشركین اوزره
الله تعالیدن نصرت استرلردی * روایت اولنوركه قچان اوزرلرینه عدو
استیلاء ایتسه دیرلردیكه یاربنا شول آخر زمانده بعث ایده جكك پیغمبر
حرمتنه بزه اعدامز اوزره نصرت ایتكه بزانك صفتنی توراتده بولمشزدر
اویله اولسه انكله اعدالری اوزره غالب اولورلردی ﴿ فلما جاءهم ما عرفوا ﴾
وقتا كه نعت وصفتن بیلدكاری پیغمبركه محمد علیه السلامدر بنو اسرائیلك
غیریدن كلدی ﴿ كفروا به ﴾ بغی وحسدلرندن اكا كافر اولدیلر ﴿ فلعنة الله
علی الكافرین ﴾ الله تعالینك لعنتی كافرلر اوزرینه در ﴿ بئسما اشتروا به
انفسهم ﴾ نه مبؤس شیء اولور اولكه انك سببیله نفسلرین بیع ایتدیلر یعنی
حقی باطل ایله دكشدیلر ویا كفری اختیار ایدوب نفسلرین ناره بذل ایتدیلر
﴿ ان یكفروا بما انزل الله ﴾ كه اول الله تعالینك انزال ایتدیكنه كافر اولملریدر
﴿ بغیا ان ینزل الله من فضله علی من یشاء من عباده ﴾ حسد ایدوب اكا كه حق
تعالی عبادندن دیلدیكی كمسنه یه فضلندن نبوت ویره وكتاب ایندیره
﴿ فباؤا بغضب علی غضب ﴾ انلره غضب الله اثرنجه غضبی استجلاب
ایتدیلر غضب اوّل توراتی تضییع وتبدیلریچون وغضب ثانی محمد علیه

السلامه وقرآنه كفرلری ایچوندر * ویا اوّلكیسی عیسی وانجیله كفرلری ایچوندر * وایكنجیسی محمد علیه السلامه وقرآنه كفرلری ایچوندر ﴿وللكافرین عذاب مهین﴾ محمد علیه السلامك نبوتن انكار ایدنلر ایچون عذاب مخزی واردركه انده اهانت اولنورلر ﴿واذا قیل لهم آمنوا بما انزل الله﴾ قچان مدینه‌نك یهودنه الله تعالینك انزال ایتدیكی قرآنه ایمان كتورك دینلسه ﴿قالوا نؤمن بما انزل علینا﴾ دیرلركه بزه انزال اولنان توراته ایمان كتورز اول بزه كفایت ایدر ﴿ویكفرون بما وراءه﴾ واندن ماعدا كتابلره كافر اولورلر ﴿وهو الحق مصدّقا لما معهم﴾ حالبوكه اول قرآن حقدر انلرك بیله‌لرنجه اولان توراتی تصدیق ایدر اولدیغی حالده ﴿قل فلم تقتلون أنبیاء الله من قبل ان كنتم مؤمنین﴾ یا محمد انلره دیكل كه چون توراته ایمان كتورر سز نیچون انبیایی قتل ایتدیكز حالبوكه توراتده انبیایی قتلدن نهی اولنمشدیكز اشبو آیت كریمه دلالت ایدركه بر معصیته راضی اولان كشی انی ایشلین كبی اوله والله تعالی یه وكتابنه مؤمن اولان كشی یه لایق اولان بودركه افعالی اقوالنی تصدیق ایده ﴿ولقد جاءكم موسی بالبینات﴾ موسی علیه السلام سزه دلالت واضحه ومعجزاتله كلدی ﴿ثم اتخذتم العجل﴾ بوندنصكره سز عجلی عبادت ایچون اله ایدندیكز ﴿من بعده﴾ موسانك جبل طوره مناجات ایچون كتمسندنصكره ﴿وانتم ظالمون﴾ حالبوكه انی اله اتخاذكز ایله ظالمرسكز ﴿واذ اخذنا میثاقكم ورفعنا فوقكم الطور﴾ ذكر ایدك شول وقتیكه سزدن اخذ میثاق وفوقكزه طوری رفع ایتدك ودیدیككه ﴿خذوا ما آتیناكم بقوّة واسمعوا﴾ سزه ویردیكمز كتابی جدّ واجتهادله اخذ ایدك وانده‌كی اوامری ایشیدوب موجبیله عمل ایدك ﴿قالوا سمعنا وعصینا﴾ دیدیلركه قولكی ایشتدك وامریكه عصیان ایتدك ویا آذانله قولكی ایشتدك قلوبله اكا عصیان ایتدك ﴿واشربوا فی قلوبهم العجل بكفرهم﴾ وقلبلرینه عجل محبتی ادخال وخلط اولندی صبغك ثوبه وشرابك اعماق بدنه دخولی كبی شول كفر سببیله كه قلبلرنده تمكن ایتمشدی * روایت اولندیكه موسی علیه السلام اول عجلی مبرد له خرد ایتدیروب اول خردی نهره صاچدردی واول نهردن هر برینه ایچوردی اولكه عجل محبتندن قلبنده شیٔ قالمشدی اول نهره صاچیلن خرده دن انك شاربنده ظاهر اولوردی ﴿قل بئسما یأمركم به ایمانكم ان كنتم مؤمنین﴾ یا محمد

(انلره)

انلره دیكل كه نه مبؤس ایمان اولور اولكه عجل عبادتنه امر ایدر اكر زعمكزده مؤمنلر ایسه كز ویاخود اكر توراته مؤمنلر ایسه كز اول سزه بوقبایحی امر ایتمیوبدر ویا اكا ایمانكز بوكار خصت ویرمیوبدر زیرا مؤمنه لایق اولوركه ایمانی مقتضاسندن غیری یه تعاطی ایتمیه وتوراته ایمان ایسه انی امر ایتمز * ایمدی سز اكا مؤمنلر دكلسز ﴿قل ان كانت لكم الدار الآخرة عند الله خالصة من دون الناس فتمنوا الموت ان كنتم صادقین﴾ یا محمد انلره دیكل كه اكر جنت عند الله خالصة سزك ایچون ایسه سائر ناس ایچون دكل ایسه موتی استكز اكر سوزیكزده صادقلر ایسه كز زیرا مأواسی جنت ایدوكن بیلن كشی اكا چكنوركه كیره واكا كیرملك ایسه موتدنصكره اولور * ایمدی موتی استكز تمنی ایلكزكه اكا كیره سز * ابن عباس پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن روایت ایدر * دینلدیكه اكر یهود موتی تمنی ایده‌لردی انلرك هر بری توكركن بوطمیدی یریوزنده هیچ بر یهودی قالمیوب جمله‌سی اولیدی ﴿ولن یتمنوه ابدا﴾ حالبوكه انلر ابدی انی تمنی ایدر دكلدر ﴿بما قدمت ایدیهم﴾ موجبات ناردن تقدیم ایتدكلری امور سببیله محمد علیه السلامه وقرآنه كفرلری وتوراتی تحریفلری كبی ﴿والله علیم بالظالمین﴾ الله تعالی ظالملری بیلور یوم قیامتده جزالرین ایركورر ﴿ولتجدنهم احرص الناس علی حیاة﴾ یا محمد سن یهود طائفه‌سین حیات متطاوله‌یه ناسك زیاده حریصی بولورسك ﴿ومن الذین اشركوا﴾ ومشركلردن دخی انلری حیاته زیاده حریص بولورسك * زیراكه انلر نارده عذاب اولنورلر ایدیكلرین تحقیق بیلورلر اماكه مشركین انی بیلمزلر بلكه جنتلری حیات دنیالریدر * دینلدیكه اشبو مشركینله مراد مجوسدر ﴿یودّ احدهم لو یعمر الف سنة﴾ اول مشركینك بعضی اراده وتمنی ایدركه بیك ییل معمر اوله حتی تحیه‌لرنده وعطاسلرنده وغیریده عش الف سنة یعنی بیك ییل معمر اول دیرلر ﴿وما هو بمزحزحه من العذاب ان یعمر﴾ حالبوكه معمر اولمسی انی عذابدن تبعید ایدر دكلدر ﴿والله بصیر بما یعملون﴾ الله تعالی انلرك عمللرین كورر یوم قیامتده اكا كوره جزا قیلور ﴿قل من كان عدوا لجبریل﴾ یا محمد دیكل اول كمسه‌یه كه جبریله عدو اوله غضبندن هلاك اولسون اكا عداوتك وجهی یوقدر ﴿فانه نزله علی قلبك باذن الله﴾ زیرا اول جبریل قرآنی الله تعالینك امر وتیسیریله سنك قلبكه تنزیل ایتدی، تاكه انی حفظ وفهم

ایده سن (مصدّقا لما بین یدیه) اندن اوکدین اینن کتابلره موافق (وهدی
و بشری للمؤمنین) ومؤمنلری دین حقه هدایت وجنته دخولله بشارت
ایدر اولدیغی حالده * روایت اولنورکه احبار یهوددن عبدالله ابن صوریا
پیغمبریمز علیه السلامه دیدیکه سمادن سکا قنغی ملك کلور دیدیکه جبرائیل ابن
صوریا دیدیکه اول بزم عدومزدر اکر کلان میکائیل اولسیدی سکا ایمان
کتورردك * زیراکه جبرائیل عذاب وقتال وشدتله کلور واول بزه برنیچه
کره عداوتن اظهار ایتمشدر واول بزم پیغمبریمز موسی علیه السلامه کلوب
خبر و یردیکه فلان زمانده بخت نصر نام رجل یدیله بیت المقدس خراب
اولیسردر * بزدخی انك طلبنه بنو اسرائیلدن برقوی رجلی کوندردککه
انی بولدیغنده اولدیره چون رجل انی بابلده برغلام مسکین بولدی انی اخذ
وقتل ایتمك دیلدیکنده جبرائیل ایریشوب انی رجلك الندن قورتاردی بعده
اول غلام بیویوب قوّتلندی واوزریمزه عسکر چکوب بیت المقدسی تخریب
ایتدی اول اجلدن انی عدو اتخاذ ایتمشزدر * قتاده ایدر عمر بن الخطاب
رضی الله عنهك مدینه نك یوقاروسنده برارضی وار ایدی یهودك مدارسی
انك یولی اوزره ایدی ارضنه کیدر وکلورکن مدرسه لرینه اوغرار وانلری
دکلردی دیدیلرکه محمد اصحابندن بزه سندن سوکلو کمسه یوقدر زیرا انلر
اوغرادیغنده بزه اذا ایدرلر سن ایسه بزه اذا ایتمدیککدن ماعدا بزم درسمزی
دکلرسن عمر رضی الله عنه ایدر والله بنم سزه کلدیکم سزی سودیکم ایچون
و یادینمده شکم اولوب انی سؤال ایچون دکلدر بلکه سزه کلدیکم انکیچوندرکه
محمد علیه السلامك امرنده بصیرتم آرتورم وانك آثارنی کتابکزه ده کورم
دیدیلرکه صاحبك محمده ملائکه دن قنغی ملك کلور دیدیکه جبرائیل علیه
السلام دیدیلرکه اول بزم عدومزدر بزم اسرارمزه محمدی مطلع قیلور اول
هرعذاب وخسف وقحط وشدت صاحبیدر اماکه میکائیل کلسه خصب وسلمله
کلور * عمر رضی الله عنه دیدیکه جبرائیلی بیلور ومحمد علیه السلامی منکرمی
کوررسز دیدیلرکه نعم دیدیکه الله تعالی عندنده جبرائیل ومیکائیلك منزلتندن
بکا خبرویرك دیدیلرکه جبرائیل انك یمیننده ومکائیل یسارنده در ومیکائیل
جبرائیله عدودر * عمر رضی الله عنه دیدیکه هرکسه که جبرائیله عدو اوله
میکائیله دخی عدودر ومیکائیله عدو اولان جبرائیله دخی عدودر * وبوایکیسنه
عدو اولان الله تعالی یه عدودر * اندن عمر رضی الله عنه انلردن آیریلوب

پیغمبریمز علیه السلام قاتنه کلدی جبرائیل علیه السلامی انك قاتنده اشبو
بابده وارد اولان آیات کریمه یی کتورمش بولدی پیغمبریمز علیه السلام اول
آیتلری اوقیوب دیدیکه یاعمر ربك جل شانه سکا موافقت ایتدی * عمر رضی الله
تعالی عنه ایدر بوندنصکره کندیمی دین اللهده حجردن اصلب بولور
اولدم (من کان عدوّا لله وملائکته ورسله وجبریل ومیکال فان الله عدوّ
للکافرین) اول کمسه که الله تعالی یه وملکلرینه ورسوللرینه وجبرائیله
ومیکائیله عدوّ اوله الله تعالی کافرلره عدوّدر * اشبو آیتده تنبیه واردرکه
مقربینك برینه ویاکلینه معادات الله تعالیدن عداوت استجلابنده وکفرده
مساوی اوله ودخی ملائکه ومرسلینه عداوت کفر اوله * ابن صوریا پیغمبریمز
علیه السلامه دیدیکه سن بزه هیچ برشئ کتورمدك که انی بیله وز وهیچ
برآیت نازل اولمدیکه اکا اتباع ایده وز اویله اولسه نازل اولدیکه (ولقد
انزلنا الیك آیات بینات) یامحمد بزسکا آیتلر ایندردك که اوحلال وحرامی
وحدود واحکامی بیان ایدر (ومایکفر بها الا الفاسقون) اول آیتلره کافره
اولمز الا انلرکه الله تعالینك طاعتندن خارجلردر (اوکلما عاهدوا عهدا نبذه
فریق منهم) هربارکه یهود برعهد ایتسه لر انلردن طوائف انی نقض ایدر
(بل اکثرهم لایؤمنون) بلکه انلرك اکثری توراته ایناممزلر ونقض عهدی
کناه صایمزلر * زیرا یهود عهد ایتمشلردیکه محمد علیه السلام نبوّتله کلدکده
اکا ایمان کتوره لر کلیجك کافر اولدیلر (ولما جاءهم رسول من عندالله مصدق
لما معهم) وقتاکه یهود طائفه سنه الله تعالی عندندن کتابلرینه موافق
کتابله ایمانه دعوت ایدر عیسی ومحمد علیهما السلام کبی رسول کلدی
(نبذ فریق من الذین اوتوا الکتاب کتاب الله وراء ظهورهم کانهم لایعلمون)
کتاب ویریلنلردن برطائفه توراتی آردلرینه براقدیلر کانه انك کتاب الله ایدوکن
بیلمزلر * زیرا انلرك کتابلرینی تصدیق ایدر رسوله کافر اولملری کتابلرینك اول
رسولی تصدیق ایدر شیئه دخی کفر ووراء ظهره انی نبذ اولور * حق جل
وعلا اشبو ایکی آیتله یهود درت فرقه ایدوکنه دلالت ایتدی برفرقه سی توراته
ایمان کتوروب حقوقنی رعایت ایتدیلر اهل کتابك مؤمنلری کبی که انلر اقلوندر
وبرفرقه سی تمرّد ایدوب وفسوقلرندن انده کی عهودی نبذه مجاهره ایتدیلر
وبرفرقه سی ایسه انی نبذه مجاهره ایتمدیلر بلکه انی بیلمدکلرندن نبذ ایتدیلرکه
انلر اکثروندر وبرفرقه سی ایسه ظاهرده انی تمسك ایدندیلر وحقیقت حاله

عالملر ایکن تجاهلله بغی وعناد ایدوب نبذ ایتدیلر ﴿ واتبعوا ماتتلو الشیاطین علی ملك سلیمان ﴾ یهود اتباع ایتدیلرکه اکاکه سلیمان علیه السلام زماننده شیاطین انی اوقیوب انکله عمل ایدرلردی * قصه‌سی اولدرکه شیاطین استراق سمع ایدوب واکا اکاذیب کثیره ضمندنصکره کهنه‌یه القا ایدرلردی کهنه دخی انی ناسه تعلیم واوقودقلرینی کتابلرده تدوین ایدرلردی اشبو حالت سلیمان علیه السلام زماننده منتشر اولوب بوعلم سلیماندر انك ملکی بوعلمله تمام اولوبدر * انس وجن وریحی کندویه انکله تسخیر ایلیوبدر دیدیلر وشیاطین غیبی بیلور زعم ایتدیلر اویله اولسه سلیمان علیه السلام اول کتابلری جمع ایتدیروب کرسیسی آلتنه دفن ایتدی سلیمان علیه السلام وفات ایدیجك شیطان آدمی صورتنده کلوب ناسه دیدیکه اکر علم سلیمانی مراد ایدرسه‌کز اشبو موضعی قازیکز دیو کرسینك آلتنی کوستردی چون قازدیلر اندن کفر وسحر یازیلو چوق کتاب چیقاردیلر بنو اسرائیل اول کتابلری الدیلر انکله سلیمان علیه السلامه ساحر ایمش دیو افترا قیلدیلر پیغمبریمز علیه السلام کلیجك حق جل وعلا سلیمان علیه السلامی اندن تبرئه ایچون اشبو آیت کریمه‌یی اکا انزال ایتدی ﴿ وما کفر سلیمان ﴾ سلیمان علیه السلام ساحر اولمدی * زیراکه ساحر کافردر ﴿ ولکن الشیاطین کفروا ﴾ بلکه شیاطین سحری استعمال وتعلیم وکتبیله کافر اولدیلر ﴿ یعلمون الناس السحر ﴾ ناسه سحر تعلیم ایدر اولدقلری حالده * اهل سنت قتنده سحرك وجودی حقیقتدر لکن انکله عمل کفردر * امام شافعی رضی الله تعالی عنهدن حکایت اولندیکه سحر انسانی خسته ایلر وانکله حیل ایدر وکاهی قتل دخی ایدر حتی سحرله قتل ایدن کشینك اوزرینه قصاص ایجاب ایدر * دینلدیکه سحرله اعیان منقلب اولور * حتی آدمی حمار صورتنه وحماری کلب صورتنه متحول اولور اصح اولان بودرکه اول تخییلدر (یخیل الیه من سحرهم انها تسعی) لکن انك ابدانده مرض وموت وجنون ایله اثری اولور * جندب بن عبدالله رضی الله تعالی عنه پیغمبریمز علیه السلامدن روایت ایدر دیدیکه (حدّ الساحر ضربة بالسیف) ساحرك حدّی سیفله انی ضربدر ﴿ وما انزل علی الملکین ببابل هاروت وماروت ﴾ ودخی انلر بابلده هاروت وماروت نام ایکی ملکه الهام وتعلیم اولنان شیئی ناسه تعلیم ایدرلر ویاخود انلر اول ایکی ملکه الهام اولنان شیئه

اتباع ایدرلر * اکر دینورسه‌که ملائکه‌دن سحر تعلیمی نیجه جائز اولور دینورکه انکیچون ایکی تأویل واردر * بری بودرکه انلر تعلیمی تعمد ایتمزلر بلکه سحری وصف وبطلانی ذکر ایدرلر واندن اجتناب ایله امر ایدرلر شقی اولان انلرك نصیحتن ترك ایدوب مجرد وصفلریله انی تعلم ایدرلر * وایکنجی تأویل اولدرکه حق تعالی اول وقتده اول ایکی ملکله ناسی امتحان ایتدی شقی اولان انلردن سحر تعلم ایدوب کافر اولوردی * سعید اولان تعلمی ترك ایدوب ایمانی اوزره قالوردی * واول ایکیسی تعلیمله عذابلردن آرتوررلردی * وانده معلم ومتعلمه ابتلاء اولوردی * ابن عباس ومفسرین اول ایکی ملکك قصه‌سنده ایدر * ادریس علیه السلام زماننده بنو آدمك اعمال خبیثه‌سین ملائکه کوروب تعبیر ایتدیلر یاربنا بونلرك کبی مخلوقی یریوزنده خلافته اختیار ایتدك حالبوکه انلر سکا عصیان ایدرلر دیدیلر حق تعالی دیدیکه اکر بن سزی یره ایندرسم وانلرده ترکیب ایتدیکم شیئی سزده دخی ترکیب ایتسم سز دخی انلرك ارتکاب ایتدیکن ارتکاب ایدردیکز دیدیلرکه یاربنا بزه لایق دکلدرکه سکا عصیان ایده‌وز حق تعالی دیدیکه ایمدی خیاریکزدن ایکی ملك اختیار ایدك‌که انلری یره ایندیرم مکر هاروت وماروت انلرك بیننده صلاح وعبادتده افضلی ایدی انلری اختیار ایتدیلر اویله اولسه ایکیسی یره ایندیرلدیلر وخلق بیننده عدل اوزره حکومتله بیورلدیلر کوندزده یرده حکومت وکیجه سماده عبادت ایدرلردی حالبوکه انلر شرك وقتل وزنادن وشرب خمردن نهی اولنمشلردی برکون اجمل نسادن زهره نام مرأه زوجیله جدال ایدرك انلره کلدیلر انلر اکا لطف وملایمتله یوز کوستروب وانك نفسندن مراوده ایتمك دیلدیلر مرأه دیدیکه اکا تمکین ایتمزم مکرکه بغیر حق بنم ایچون زوجم اوزره قضا ایده‌سزنم دیوب انی ایتدیلر بوندنصکره ینه سزی تمکین ایتمزم مکرکه بنمله شرب خمر ایده‌سز انی دخی ایتدیلر بعده ینه سزی تمکین ایتمزم مکرکه زوجمی قتل ایده‌سز دیدی انی دخی ایتدیلر بعده ینه سزی تمکین ایتمزم مکرکه بنمله بیله صنمه سجده ایده‌سز دیدی انی دخی ایتدیلر انلر بوحالتده ایکن حق تعالی انلرکله ملائکه بیننده حجابی کشف ایلدی حتی‌که ملائکه انلرك بوذکر اولنان عملرین کوردیلر من بعد أهل ارضك عذرین بیلوب انلر ایچون استغفار ایدر اولدیلر چون کیجه اریشوب سمایه صعود ایتمك مراد ایتدیلر قنادلری

كنديلره مساعده ايتميوب محنته اوغرادقلرين بيلديلر * ادريس عليه السلامه واروب انى حق تعالى يه شفيع ايدنديلر حق تعالى انلرى عذاب دنيا ايله عذاب آخرت بيننده تخيير ايدوب انلر عذاب دنيايى اختيار ايتديلر بر مدتدنصكره كسيلوب اماكه آخرت عذابى كسلمز قالور ديديلر وانلرك كيفيت عذابنده اختلاف اولندى * دينلديكه قيامته دكين صاچلرندن آصيلوب طوررلر ويا باشلرى التنده بوكلمش طوررلر ويا باشلرى اشاغه آصيلوب دموردن سوطلر ايله ضرب اولنورلر* روايت اولنديكه بررجل سحرى تعلم ايچون هاروت وماروته واردى كورسه كه انلر اياقلرندن باشى اشاغه آصلمش كوزلرى كوكرمش ودريلرى قرارمش لسانلرى صويه ايرمكه درت پارمق دكلو قالمش صوسزلقله عذاب اولنورلر رجل انى كوريجك قلبنه خوف ودهشت كلوب (لا اله الا الله) ديدى انلر اكا سن قنغى امتدنسن ديديلر ديديكه امت محمد عليه السلامدنم انى ايشيديجك سونديلر الحمد لله آخرزمان پيغمبرى كلمش عذابمزك انقضاسى قريب اولمش ديديلر * اما زهره نك قصه سى اول انلره ديديكه سزى كنديمه تمكين ايتمزم مكركه سمايه صعود دكز نه سببيله ايدوكن بكا دخى بيلديره سز ديديلركه الله تعالينك اسم اعظمى ايله در وانى اكا تعليم ايتديلر * زهره انى سويليوب سمايه صعود ايتدى حق تعالى انى مسخ ايدوب صورتن كوكبه تحويل ايتدى * پس بو اجلدن بعضلرى ذاهب اولديكه زهره دينلن كوكب اول مرأهٔ ممسوخه نك عينيدر وآخرون آنى انكار ايدوب ديديلركه زهره كواكبدن سبعهٔ سياره نك بريدركه قرآنده (فلا اقسم بالخنس) ديو انكله قسم اولنمشدر اول زهره نام مرأه بغى ايديجك شهابه مسخ اولنوب سائر اشياء ممسوخه ايله ناره كوندرلمشدر يوخسه سماده كى زهره دينلن كوكب دكلدر (وما يعلمان من احد حتى يقولا انما نحن فتنة فلا تكفر) اول ايكى ملك هيچ كمسه يه سحرى تعليم ايتمزلر حتى كه تعلمدن اوّل اكا نصح ايدوب ديرلركه بز الله تعالى قبلندن خلقه ابتلاء وفتنه يز اولكه سحرى بزدن تعلم ايدوب انكله عمل ايده كافر اولور * واولكه انى تعلم ايدوب عملندن صاقنه ايمانى اوزره ثابت اولور اشبونده دلالت واردركه سحرك وسائر اتباعى جائز اولميان شيئك تعلمى محظور اولميه بلكه محظور اولان اكا اتباع ومقتضاسيله عملدر * عطا وسدى ايدرلر اولكه لابد انى تعلم ايليه * اكا ديرلركه وارايمدى اشبو

رماد اوزره تبول ايت قچانكه تبول ايده اندن برنور چيقوب سمايه سطوع ايدركه اول معرفتدر ودخانه بكزر برسياه شيء انك جوفنه حتى مشامنه كيرركه اول غضب اللهدر (فيتعلمون منهما مايفرقون به بين المرء وزوجه) ناس اول ايكى ملكدن تعلم ايدرلر اول شيئيكه انكله زوج وزوجه بيننى تفريق ايدرلر زيراكه سحرك باذن الله اثرى اولور عين وطيره نك كبى اماكه نفسنده انك اثرى يوقدر حتى كورر سنكه بررجلك مرأهٔ مخصوصه دن رجوليتى آلنوب اكا جماعه قادر اولمز (وماهم بضارين به من أحد الا باذن الله) حالبوكه ساحرلر هيچ بركيمسه يه سحرله ضرر ايدر دكلردر مكركه ضرر ايرمسنه الله تعالينك امرى اوله اول كمسه كه الله تعالى اندن سحرك منعن ديليه اكا سحرك ضررى اولمز واولكه اكا ضرر اصابتن ديليه انك اذنيله سحرك اكا ضررى ايريشور زيرا سحر وسائر اسباب بالذات مؤثر دكلدر بلكه تأثيرى حق تعالينك امر وتكوينيله در (ويتعلمون مايضرهم ولا ينفعهم) انلر انى تعلمله كنديلره ضرر ايدر شيء تعلم ايدرلر زيرا انكله عمل قصد ايدرلر وزيرا علم غالبا عمله جرايدر ومجرد انك علمى ايسه نه دنيايه ونه آخرته نفع ايدر (ولقد علموا لمن اشتراه ماله فى الآخرة من خلاق) يهود بيلديلركه اول كمسه كيم كتاب اللهدن بدل سحرى اختيار ايده انكچون جنتده نصيب يوقدر (ولبئس ماشروا به انفسهم) نه مبؤس شيء اولور اولكه حظ نفسلرين اكا دكشديلر يعنى دين حقده بدل سحرى وكفرى اختيار ايتديلر (لوكانوا يعلمون) اكر بيلسه لر يعنى اكر علملريله عمل ايتسه لر زيرا علميله عمل ايتميان علمى اولميان كبيدر (ولو انهم آمنوا) اكر انلر محمد وقرآنه ايمان كتورسه لر (واتقوا) ويهوديتدن وسحردن صاقنسه لر (لمثوبة من عند الله خير) الله تعالينك ثوابى انلر ايچون خيرلو ايدى (لوكانوا يعلمون) اكر بيلسه لر ايدى لكن حق تعالى انلره انى بيلدرمدى علمله انتفاعلرى اولمديغيچون (يا ايها الذين آمنوا لاتقولوا راعنا) ياشونلركه ايمان كتورديلر محمد عليه السلامه راعنا ديمكزكه انك معناسى بزه مراقب اولغل وبزه تبليغ ايتديكك شيئده تأنى ايله كل تاكيم انى فهم ايده وز لكن لسان عبريده برى برلرينه سب ايدراولسه لر راعنا ديرلردى پس بومعنا اراديتله يهود هرزمانده پيغمبريمز عليه السلامه انى ديراولديلر مؤمنلرك راعناديمه لرى معناى اوّل اراديتله ايكن اندن نهى اولنديلر واول معناى صحيحه يى افاده ايدوب تلبيسى قبول ايتمز

لفظ ایله خطابه تحویل اولنوب ﴿ وقولوا انظرنا ﴾ بلکه اندن بدل انظرنا
دیکز یعنی بزه نظرایت وکلامکده تأنی ایت تاکه انی حفظ ایدهوز ﴿ واسمعوا ﴾
واستماعکزی حسن ایدك که طلب مراعاته محتـاج اولمیه سز ویاسماع قبولله
استماع ایدك یوخسه استماع یهود کبی دکل ویاامر اولندیغکز شیئی جدله
استماع ایدك تاکه نهی اولندیغکز شیئه عودت اتمیه سز ﴿ وللكافرين عذاب
أليم ﴾ محمد علیه السلام حضرتلرینه تهاون وسب ایله کافر اولنلر ایچون
عذاب أليم واردر * روایت اولنورکه یهود لسـانده قچان برکسـه‌یی
تحمیق مراد ایتسه‌لر راعنا دیرلردی وقتاکه یهود راعنا کلمه‌سنی مسلمیندن
ایشتدیلر بربرلرینه سرّا دیدیلرکه بوندن اوکدین بز محمدی سرّا سب ایدردك
شمدنکیرو انی آشکاره سب ایده‌لم اویله اولسه اکا کلورلر راعنا یامحمد دیوب
اندن کولیشورلردی انی سعد بن معاذ رضی الله عنه تفطن ایتدی * زیراکه
لغتلرین بیلوردی اندن یهود طائفه سنه شمدنکیرو هرقنقیکزیکه رسول الاهه
انی سویلر ایشیدم بوینی اوررم دیدی اویله اولسه اشبو آیت کریمه نازل
اولوب اول قولدن نهی اولندی تاکه رسول الاهی شتمه یهودك چاره‌سی
اولمیه ﴿ مايودّ الذين كفروا من اهل الكتاب ولا المشركين ان ينزل عليكم
من خير من ربكم ﴾ اهل کتابدن کافر اولنلر ودخی مشرکلر سـومزلر
واستمزلرکه ربکزجل شانه‌دن سزه خیر نزول ایده * روایت اولندیکه مسلمون
یهوددن آشـنالرینه دیرلردیکه محمد علیه السـلامه وقرآنه ایمان کتورك
انلر ایسه اول شـیئکه بزی اکا دعوت ایدر سز بزم صددنده اولدیغمز
شیئدن خیرلو دکلدر اکر سزك صددنده اولدیغکز شیء خیرلو اولسه بزدخی
انی سورودیلردك حق تعـالی انلری تکذیب ایچون بوآیت کریمه‌یی انزال
ایتدی ﴿ والله يختص برحمته من يشاء ﴾ الله تعالی دیلدیکی کمسه‌یی پیغمبر
ایدر واکا حکمت اوکردوب اعداسی اوزره غالب ایدر ونصرتن ایرکورر
﴿ والله ذو الفضل العظيم ﴾ الله تعـالی فضل عظیم صاحبیدر احسانی
علتسزدر هیچ برکمسـه ایچون اکا برشیء واجب اولمز اشبونده اشـعار
واردرکه نبوّت حق تعالینك فضلندن اوله وبعض عبادینی اندن محروم ایتمسی
ضیق فضلندن دکلدر بلکه مشیت ایچوندر اکرچه انده حکمتی نه شیء
ایدوکی بیلنمدیسه ده ﴿ ما ننسخ من آية او ننسـها نأت بخير منها او مثلها ﴾
هرآیت کریمه که بزانی اذهاب وحکمنی ابقا ایدرز ویاخود معناسنی اذهاب

ولفظنی ابقا ایدرز ویاخود لفظنی ومعناسنی معا اذهاب ایدوب عمل اولنمز
ایدرز اندن بدل برآیت کریمه کتوررزکه اول عباده انفع واسهل واجری
اکثر اوله یوخسه خیریتده آیاتك کلیسی مساویدر زیرا جمله‌سی کلام اللهدر
ویاخود منفعت واجرده انك مثلنی کتوررز هرآیتکه اسهله نسخ اولنسه
اول عملده ایسردر وهر آیتکه اشـقه نسخ اولنسه اول اجرده اکثردر
﴿ الم تعلم ان الله على كل شيء قدير ﴾ بیلمدکمیکه الله تعالی هرشیئه قادردرکه برآیتی
نسخ ایتسه اندن بدل منفعتی زیاده‌لوسن ویا انك کبیسن کتورمکدن عاجز
اولمز (فصل) امام سـیوطینك اتقـان نام مؤلفندن مترجمدر * ایدرکه
علماء نسخ امرنده اختلاف ایتدیلر * دینلدیکه قرآن ینه قرآنله نسخ اولنور
(ما ننسخ من آية او ننسها نأت بخير منها او مثلها) دلالتیله * ودینلدیکه قرآن
سنتله‌ده نسخ اولنور زیرا اول دخی الله تعالی عندندندر (وما ينطق عن
الهوى) دلالتیله * دینلدیکه اکر سـنت وحی طریقندن بامرالله ایسـه
انکله قرآن نسخ اولنور اجتهادله ایسه اولنمز * امام شافعی ایدر هربارکه
قرآن سنتله نسخ اولنه لابد انی تأیید ایدر قرآن دخی اولور وهر بارکه سنت
قرآنله نسخ اولنه لابد انی تأیید ایدر سنت دخی ضم اولنور ونسخ امر ونهیده
اولور اکرچه خبر لفظیله ایسه‌ده اما شول خبرکه انده طلب معناسی اولمیه
اکا نسخ داخل اولمز قرآنده نسخ اوچ نوعدر * بری بودرکه تلاوت
وحکمی معـا نسخ اولنه ویا حکمی نسخ اولنه تلاوتی دکل ویا تلاوتی نسخ
اولنه حکمی دکل اکر دینورسه‌که حکمی باقی ایکن تلاوتی رفعنده حکمت ندر
نیچون تلاوتی دخی قالوب حکمیله عمل وتلاوتیله ثوابی بینی جمع ایدلمدی
* دینورکه تاانکله اشبو امتك بطریق الظن طاعته مسارعتده مقدارلری
ظاهر اوله مقطوع به طریقنی طلبسز ایسر شیئله اکا مسـارعت ایده‌لر
ابراهیم علیه السـلامك مناملە ولدی ذبحنه مسارعتی کبی حالبوکه منام
طریق وحیك ادناسیدر * ابن عمر رضی الله عنه ایدر سزدن بریکز قرآنك
کلیسنی اخذ ایتدم دیمسن زیرا انك کلیسنی نه بیلور زیرا اندن قرآن کثیر
کیدوبدر بلکه اندن ظاهر اولانی اخذ ایتدم دیسون * حضرت عائشه
رضی الله عنهادن مرویدر دیمشکه پیغمبریمز علیه السـلام زماننده سورهٔ
احزاب ایکیوز آیت اوقنوردی حضرت عثمـان رضی الله عنه مصاحفی
یازار اولدیغنده الآن موجود اولاندن زیاده‌سنه قادر اولمدی * ابیّ بن

كعب رضى الله تعالى عنهدن مرويدر ديمشكه سورهٔ احزاب مقدارده
سورهٔ بقره‌يه عديل ايدى و بزانده رجم آيتن اوقودقكه (الشيخ والشيخة
اذا زنيا فارجموهما البتة نكالا من الله والله عزيز حكيم) قوليدر حضرت
عائشه رضى الله عنهانك مصحفنده يازلمشكه (ان الله وملائكته يصلون
على النبى ياأيها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليما وعلى الذين يصلون
الصفوف الاوّل) دينلديكه عثمان رضى الله تعالى عنهك مصاحفى تفسيرندن
اوكدينندن ايدى * ابو واقد الليثى رضى الله تعالى عنهدن مرويدر
ديمشكه پيغمبريمز عليه السلامه وحى نازل اولسه انك قتنه كاوردك بزه انى
تعليم ايدردى * بركون اكا كلديكمده ديديكه حق جل وعلا ديركه
(انا أنزلنا المال لاقام الصلاة وايتاء الزكاة ولوأن لابن آدم واديا من ذهب
لاحب أن يكون اليه الثانى ولوكان له الثانى لاحب ان يكون اليهما الثالث
ولايملأ جوف ابن آدم الا التراب ويتوب الله على من تاب) ابىّ بن كعب
رضى الله تعالى عنهدن مرويدر ديمشكه پيغمبريمز عليه السلام بكا ديديكه
حق جل وعلا بكا امر ايلديكه سكا لم يكن اوقويم اندن لم يكن سوره سين
اوقودى انك بقيه‌سندن ايديكه (لوان ابن آدم سأل واديا من مال فأعطيه
سأل ثانيا وان اعطيه سأل ثالثا ولايملأ جوف ابن آدم الا التراب ويتوب الله
على من تاب وان ذات الدين عند الله الحنيفية غير اليهودية ولا النصرانية
ومن يعمل خيرا فلن يكفره) أبو موسى الاشعرى رضى الله تعالى عنهدن
مرويدر ديمشكه سورهٔ برآءه دكلو برسوره نازل اولوب صكره رفع اولندى
اندن اشبو آيت حفظمده قالديكه (ان الله سيؤيد هذا الدين بأقوام
لاخلاق لهم ولوأن لابن آدم واديين من مال لتمنى واديا ثالثا ولايملأ جوف
ابن آدم الا التراب ويتوب الله على من تاب) أبو موسى الاشعريدن مرويدر
ديديكه بز برسوره اوقوردقكه انى مسبحاتك برى تسميه ايدردك انساء اولندق
اندن اشبو آيت حفظمده قالديكه (يا أيها الذين آمنوا لاتقولوا مالاتفعلون
فتكتب شهادة فى أعناقكم فتسألون عنها يوم القيامة) عمر رضى الله تعالى
عنهدن مرويدر ديمشكه بز قرآنده اوقوردقكه (لاترغبوا عن آبائكم فانه
كفربكم) اندن زيد بن ثابت رضى الله تعالى عنهه بويله دكليدر ديوب اول
دخى نعم ديو جواب ويردى * عمر رضى الله تعالى عنه عبدالرحمن بن عوف
رضى الله تعالى عنهه ديديكه بزه انزال اولناندن بولمدكميكه (ان جاهدوا

كما جاهدتم اوّل مرة) زيرا بز انى بوله‌يورز ديديكه قرآندن ساقط اولانله اول
دخى ساقط اولوبدر * أبو سفيان الكلاعيدن مرويدركه اول مسلمة بن مخلد
الانصارى‌يه ديديكه بكا ايكى آيتدن خبرويرك كه اول مصحفه يازلميوبدر
كمسه اكا خبر ويرمدى مكر انده ابو الكنود سعد بن مالك حاضر ايدى
مسلمه‌يه ديكه اول (ان الذين آمنوا وهاجروا وجاهدوا فى سبيل الله
باموالهم وانفسهم الا ابشروا وأنتم المفلحون والذين آووا ونصروهم
وجادلوا عنهم القوم الذين غضب الله عليهم اولئك لاتعلم نفس ماأخفى لهم
من قرة أعين جزاء بما كانوا يعملون) قول شريفيدر * ابن عمر رضى الله
تعالى عنهدن مرويدر ديمشكه پيغمبريمز عليه السلام ايكى رجله برسوره
اوقودوب انى اوقورلردى بركيجه طورديلركه نماز قيله‌لر اول سوره‌دن
برحرف اوقومغه قادر اولمديلر صباحى سرعتله پيغمبريمز عليه السلامه
كلوب ماجرايى خبرويرديلر ديديكه اول نسخ اولنوبدر اول اجلدن اول
سوره اونوتديريلوبدر * حضرت انس رضى الله تعالى عندن مرويدر
ديمشكه بئر مؤنه‌ده قتل اولنان صحابيلرك قاتللرينه پيغمبريمز عليه السلام
بد دعا ايديجك اول صحابيلرك لساندن نازل اولديكه (بلغوا عنا قومنا انا لقينا
ربنا فرضى عنا وأرضانا) برمدت انى قرائت ايتديكمزدنصكره رفع اولندى *
حذيفه رضى الله تعالى عنهدن مرويدر ديمشكه سورهٔ برآءه الآن
اوقوديغكز انك ربعيدر ابو الحسين النادى ايدر قرآنده رسمى رفع اولنوب حفظى
قلوبده باقى اولانك جمله‌سندن وترده اوقونان ايكى سورهٔ قنوتدركه اول
سورهٔ خلد وحفد ديو تسميه اولنمشدر (الم تعلم ان الله له ملك السموات
والارض) يا محمد بيلمدكميكه سموات وارض ومافيهمانك ملكى الله تعالينكدر
عبادته صالح وفاسد اولانه اعلمدر * مصالحلرى حسبنجه نسخ ايتديكى
آيتدن بدل اندن انفعنى ويا مثلنى كتورر ازمنه اختلافيله صلاح وفساد
اختلافينك شرع حكمنده مثلى صيف وشتا اختلافيله امزجه‌نك طب
حكمنده معالجه‌ده اختلافى مثليدر (ومالكم من دون الله من ولىّ ولا نصير)
يامعشر كفار الله تعالينك عذابى نزولنده اندن سزى قورتارر ولىّ وناصريكز
اولمز (ام تريدون ان تسألوا رسولكم كما سئل موسى من قبل) يا معشر
يهود ديلرميسز كه سزه كوندريلان پيغمبر محمد عليه السلامدن طلب
ايده‌سز محمددن اوكدين موسى عليه السلامدن بنى اسرائيلك طلب ايتمسى كبى

سبب نزولی اولدرکه یهود پیغمبریمز علیه السلامه دیدیلرکه اکر پیغمبرایسك
بزدن غطایی کشف ایت که الله تعالی یی آشکاره کوره وز ویاخود بزه سمادن
برکتاب کتور موسانك توراتی کتورمسی کبی ایمدی بونك کبی سؤالاتی ترك
ایدك وامور تعبدیه دن نازل اولانده وثوقکزی الله تعالی یه ایدك (ومن
یتبدّل الکفر بالایمان فقدضلّ سواء السبیل) اول کمسه که امور مذکوره ده
الله تعالی یه وثوقن ترك وپانده شك ایدوب غیری یی اقتراح ایده اول طریق
مستقیمدن چیقوب ایماندنصکره کفره واقع اولور * ایمدی اقتراح ایتمکزکه
اول سزی وسط سبیلدن چیقارمیه ایماندن بدل کفری اختیار ایتدیرمیه
(ودّ کثیر من اهل الکتاب لو یردّونکم من بعد ایمانکم کفارا) اهل کتابدن
چوق کمسه لر استردیلرکه یامعشر مؤمنین سزی ایمانکز دنصکر کفره
ردّ ایده لر (حسدا من عند انفسهم) کندیلکلرندن سزه حسد ایدر
اولدقلری حالده (من بعد ماتبین لهم الحق) انلره توراتده محمدك قولی
صدق ودینی حق ایدوکی ظاهر اولدیغندنصکره (فاعفوا واصفحوا)
ایمدی انلری ترك وانلردن اعراض ایدن (حتی یأتی الله بامره) حتی که
حق تعالی امرینی کتوره که اول قتال امری واوزرلرینه جزیه وضعیدرکه
سورهٔ توبه ده ذکر اولنان (قاتلوا الذین لایؤمنون بالله ولا بالیوم الآخر
ولا یحرّمون ماحرّم الله ورسوله ولا یدینون دین الحق من الذین اوتوا الکتاب
حتی یعطوا الجزیة عن ید وهم صاغرون) آیتیله اول بیورلمشدر (ان الله
علی کل شیء قدیر) الله تعالی هرشیئه قادردر * مؤمنلر ایچون کفار
اوزرینه نصرت وانلردن انتقام ایدر (واقیموا الصلاة) صلاة مکتوبه یی
تعدیل ارکان وخشوعله اوقات مستحبه سنده ادا ایدك (وآتوا الزکاة)
واموالکزك زکاة مفروضه سن ویرك (وما تقدموا لانفسکم من خیر تجدوه
عندالله) خیردن هرنه شیئکه انی نفسلریکز ایچون آخرته ایلرو کوندررسز
الله تعالینك عندنده انك ثوابن بولورسز * دینلدیکه خیردن مراد مالدر
ویاصدقه درکه اندن برتمره ویا برلقمه یی احد طاغی دکلو بیوك بولورسز
(ان الله بما تعملون بصیر) الله تعالی سزك اعمالکزه بصیردر انك قتنده
عمل ضایع اولمز کتب منزله نك بعضنده یازلمشدرکه یا ابن آدم کنزکی بنم
قتمده قوغل که اکا سرق وحرق وفساد ایرمیه واکا قتی احتیاجك وقتنده
حاضر بوله سن (وقالوا لن یدخل الجنة الامن کان هودا اونصاری)

یهود دیدیلرکه جنته کیرمز مکرکه اول یهودی اوله ویهو دینیدن
غیری دین یوقدر ونصاری دیدیلرکه جنته کیرمز مکر اولکه نصاری اوله
ونصرانیتدن غیری دین یوقدر (تلك امانیهم) اشبو انلرك شهوات باطله لریدر
حقیقتی یوقدر (قل هاتوا برهانکم) یا محمد انلره دیکلکه زعمکز اوزره
حجتکزی کتوریکز (ان کنتم صادقین) اکر دعوا کزده صادقلر ایسه کز
* زیرا هر قولکه اکا دلیل اولمیه اول ثابت اولمز (بلی) حکم انلرك دیدیکی
کبی دکلدر بلکه حکم اسلامکدر (من اسلم وجهه لله) بر کمسه که کندینی
ویاقصدینی الله تعالی ایچون خالص ایده (وهو محسن) حالبوکه عملنده
محسن ویامؤمن ویا مخلصدر (فله اجره عند ربه) انکچون رب تعالی
عندنده عملی اوزره وعد اولنان اجری واردر (ولاخوف علیهم) انلره
خوف عذاب یوقدر قچانکه اهل نارانك خوفن ایده لر (ولاهم یحزنون)
وامر دنیادن تخلیف ایتدکارینه محزون اولمزلر (وقالت الیهود لیست
النصاری علی شیء) یهود دیدیلرکه نصاری امر دیندن بر شیء اوزره
دکللردر وعیسایه وانجیله کافر اولدیلر (وقالت النصاری لیست الیهود
علی شیء) ونصاری دیدیلرکه یهود امر دیندن برشیء اوزره دکللردر
وموسایه وتوراته کافر اولدیلر (وهم یتلون الکتاب) حالبوکه ایکی فریقدن
هربری کندیلرینه نزول ایدن کتابی اوقورلردی برینه مؤمن اولانه حقدرکه
کاینه مؤمن اوله کافر اولمیه * زیرا کتب منزله نك هربری آخری مصدّقدر
چون کتابلرین اوقیوب ایچنده اولانه مخالفت ایتدیلر اول حاللری انلرك
جهل وضلالتده ایدکارینه دال اولدی (کذلك) انلر کبی (قال الذین
لایعلمون مثل قولهم) عبدهٔ اصنام ومعطله وغیریدن کتاب بیلمینلر محمد
واصحابی دیندن برشیء اوزره دکلدر دیدیلر (فالله یحکم بینهم یوم القیامة
فیما کانوا فیه یختلفون) الله تعالی یوم قیامتده اول ایکی فریق بینی دین
امرنده اختلافلرین قضاء ایدر ایکیسنیدخی تکذیب ایدوب جهنمه کیردیرر
وجنته کیرنلری انلره کوستروب بیلدیرر * اکر دینورسه که الله تعالی انلره
نیچون توبیخ ایتدی حالبوکه هرفریق قولارنده صادقلر ایدی * زیرا اول
ایکی دینك هربری نسخ اولندیغندنصکره برشیء دکل ایدوکی ظاهردر
* دینورکه انلرك اول قولله قصدی هر فریق آخرك دینی اصلندن ابطال
ونبی وکتابنه کفر وانکار ایدی حالبوکه انك هربری نسخ اولنمزدن اوّل

حق اولوب واجب القبول والعمل ایدی ﴿ ومن أظلم ممن منع مساجد الله
أن يذكر فيها اسمه ﴾ الله تعالینك مسجدلرنده اسم شریفی ذکر اولنمغی منع
ایدندن زیاده ظالم نه کمسه‌در ﴿ وسعى فى خرابها ﴾ ودخی اول مساجدك
خرابنـه سعی ایده مسجین ومصلینی اندن منع ایله ویاهدمله * قصه‌سی
اولدرکه ططیوس الرومی واصحـابی بنی اسرائیـل اوزره سفر ایدوب
بنو اسرائیلدن مقاتله‌سـین قتل وذراریسین سبی ایتدیلر وتوراتی یاقوب بیت
المقدسی خراب ایتدیلر وایچنه جیفه‌لرین آتوب وانده خنزیرلرین ذبح ایتدیلر
عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه زمانـنـه دکین خراب قالوب انك زماننده
مسلمون انی یاپوب تعمیر ایتدیلر * اشبو آیت کریمه‌نك سبب نزولی اکرچه
خاصدر لکن حکمی عامدر هر مسجدی تخریب ایدنه ویا صلاة ایچون
تهیئه اولنمش مکانك تعطیلنه سـعی ایدنه عامدر ﴿ اولئـك ما كان لهم ان
يدخلوها الا خائفين ﴾ ایمدی مساجدی ذاکرلردن منع ایدنلره ویا تخریبنه
سعی ایدنلره لایق بوایدیکه اکا خشیتله وخشوعله کیره‌لردی ویاخود حق
بوایدیکه مؤمنین انلری بطش ایتمسندن خوفله کیره‌لردی * اشبو دلیلدرکه
اهل ذمت مساجده دخولدن منع اولنه ومسلمین اوزره انلری اندن اخراج
واجب اوله اکر بویله اولمسـه انلرك اکا دخولی خوفله اولمزدی ﴿ لهم
فى الدنيا خزى ﴾ انلره دنیاده عذاب وهوان اولور حربی‌یی قتل وسبیله
وذمی‌یه ضرب جزیه ایله ﴿ ولهم فى الآخرة عذاب عظيم ﴾ وآخرتده
عذاب نار اولور * عطـاء ایدر اشبو آیت کریمه مکۀ مکرمه مشرکاری
حقنده نازل اولوبدر ومسـاجدله مراد مسجد حرامدر عام حدیبیـه‌ده
پیغمبریمز علیه السـلامی واصحابنی حجدن منع ایتدیلر انلرکه انی ذکر اللهله
تعمیردن منع ایدرلر خرابنه سعی ایتمشلردر وانلرك اکا خائفین اولدقلری
حالده دخوللرینك معنـاسی پیغمبریمز علیه السـلام مکه‌یی فتح ایتدکده
ندا ایتدردیکه بوییلدنصکره مشرك حج ایتمیه شـارع انلری دخوله تمکین
ایتمیجك دخوللری خوفله اولور ﴿ ولله المشرق والمغرب ﴾ ارضك کلیسی
الله تعالینکدر مالك حقیقی اولدر ملکی برمکانه مختص اولوب برمکاندن منتفی
اولور دکلدر ﴿ فاينما تولوا فثم وجه الله ﴾ هرقنغی جهته استقبال ایدرسه‌کز
اول حق تعالینك شو جهتیدر که نمازیکزده انی قبله ایدنمکزه راضی اولوبدر
* ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر صحابه‌دن برجماعت قبله کعبه‌یه تحویل

اولنمزدن اوّل برسفرده ایکن اوزرلرینه طومان چوکوب اول حالتده نماز وقتی
ایرشدی قبله‌ده تحرّی ایدوب نمازی قیلدیلر طومان کدیجك قبله‌یه اصابت
ایتمدکاری ظاهر اولدی مدینه‌یه کلوب اول نمازلرینك حکمندن پیغمبریمز علیه
السلامه سؤال ایتدکلرنده اشبو آیت کریمه نازل اولدی * ابن عمر رضی الله تعالی
عنه ایدر اشبو آیت شول مسافر حقنده نازل اولوبدرکه نافله نمازی راحله‌سی
متوجه اولدیغی جهته قیلور (كان النبى عليه السـلام يصلى على راحلته
فى السفر حيثما توجهت به) پیغمبریمز علیه السلام سفرده نافله‌یی راحله‌سی
اوزرنده انك متوجه اولدیغی جهته استقبال ایدوب قیلردی * عکرمه ایدر
اشبو آیت تحویل قبله حقنده نازل اولوبدر * وقتاکه قبله بیت المقدسدن
کعبه‌یه صرف اولندی یهود مؤمنلری تعییر ایدوب دیدیلرکه هیچ بربیلنور
قبله‌کز یوقدر کاهی برجهته وکاهی برجهت اخرایه اسـتقبال ایدرسز
اویله اولسه اشبو آیت نازل اولدی مجاهد وحسن ایدر وقتـاکه (وقال
ربكم ادعونى استجب لكم) ربکز جل شانه سزه دیرکه بکا دعا ایدککه
انی روا ایدم دیو بیورلدی دیدیلرکه قنغی جهته توجه ایدوب دعا ایده‌لم
اشبو آیت کریمه نازل اولدی ﴿ ان الله واسع ﴾ الله تعالی واسـع المغفرتدر
﴿ عليم ﴾ نیات خالصه‌کزی بیلجیدر ﴿ وقالوا اتخذ الله ولدا ﴾ کفار دیدیلرکه
الله تعالی ولد اتخاذ ایتدی یهود عزیر ابن الله دیدیلر ونصـاری المسيح ابن الله
دیدیلر ومشرکین عرب الملائکة بنـات الله دیدیلر ﴿ سبحـانه ﴾ الله تعالی
اول ظالملرك قولندن منزه ومعظم اولوبدر ﴿ بل له ما فى السموات والارض ﴾
بلکه سموات وارضده اولان جمله اشیانك وعزیر ومسیح وملائکه‌نك خالقی
ومالیکدر ﴿ كل له قانتون ﴾ جمله‌سی اکا منقاد درلر مشیئت وتکوینندن
امتناع ایتمزلر وهمه شیئکه بوصفتده اوله واجب الذات اولان مکوّن جل
شانه‌یه مجانس اولمز * ایمدی هیچ احد اکا ولد اولمز زیرا ولدك حقندندرکه
والدینه مجـانس اوله * فقهاء اشـبو نکته احتجاج ایتدیلر برکمسـنه کیم
والدینه مالك اوله اول ولداندن آزاد اولور * زیراکه حق تعالی ملك اثباتیله
ولدی نفی ایتدی ﴿ بديع السموات والارض ﴾ الله تعالی سموات وارضی مثال
سابقسز ابداع وانشاء ایدیجیدر ﴿ واذا قضى امرا فانما يقول له كن فيكون ﴾
قچان اموردن برامری حکم وکونی اراده ایده اکا حادث اول دیوب اول
دخی حادث اولور * اکر دینورسه‌که معدومه نیچه خطاب اولور دینورکه

وجودى مقدر اولیجق اول موجود كبى اولور اويله اولسه اكا خطاب
صحيح اولور ﴿ وقال الذين لا يعلمون ﴾ مشركينك جاهللرى واهل كتابك
متجاهللرى ديديلر ﴿ لولا يكلمنا الله ﴾ نوليدى الله تعالى بزه سويليدى
وسن انك رسولى ايدويكنى بزه خبر ويريدى ﴿ او تأتينا آية ﴾ وياخود
صدقه دلالت ايدر بزه بر علامت كتوريدك ﴿ كذلك قال الذين من قبلهم مثل
قولهم ﴾ امم ماضيه‌دن جهله ومتجاهلين دخى اشبونلر كبى موسايه بزه
الله تعالى يى آشكاره كوستر وعيسايه ربك قادر اولورميكه سمادن بزه مائده
انديره ديديلر ﴿ تشابهت قلوبهم ﴾ اشبونلرك وامم ماضيه‌دن انلرك قلبلرى
كفر وقسوت وطلب محالده برى برلرينه بكزيوبدر ﴿ قد بينا الآيات ﴾
بز آيتلرى تبيين ايتدك ﴿ لقوم يوقنون ﴾ شول قوم ايچونكه يقين طلب ايدرلر
وياخود حقائق ايقان ايدوب انلرك قلوبنه شبهه وعناد اعتراء ايتمز *
اشبونده اشارت واردركه انلرك انى ديمسى آيتده خفاء اولديغيچون
وياخود يقينلرى زياده اولمسيچون دكل ايدى بلكه عتو وعناد ايچون ايدى
﴿ انا ارسلناك بالحق بشيرا ونذيرا ﴾ يا محمد بز سنى قرآن وشرايع اسلامله
كوندردك كه اولياء واهل طاعته ثواب كريمله تبشير ايده‌سن واعداء واهل
معصيتى عذاب اليمله تخويف ايده‌سن ﴿ ولا تسئل عن اصحاب الجحيم ﴾
اصحاب جحيمك كفر ومعاصى اوزره اصرارلرندن سن سؤال اولنمزسن
قچانكه سن انلره رسالتى تبليغ ايده‌سن ﴿ ولن ترضى عنك اليهود ولا النصارى
حتى تتبع ملتهم ﴾ يا محمد يهود ونصارى ابدا سندن راضى اولور دكللردر
ندكلو انلرك رضاسى طلبنده جهد ايدرسك مكركه دينلرينه كيره‌سن
وقبله‌لرينه نماز قيله‌سن ﴿ قل ان هدى الله هو الهدى ﴾ يا محمد انلره ديكل كه
حق تعالينك هداسى كه دين حق وطريق اسلامدر بر هدادركه انك
وراسنده هدى يوقدر ﴿ ولئن اتبعت اهواءهم ﴾ شويله كه سن انلرك آراء
زائغه‌لرينه اتباع ايده‌سن ﴿ بعد الذى جاءك من العلم ﴾ شوندنصكره كه دين الله
اسلام ايدوكى وقبله كعبه ايدوكى سكا بيلديريله ﴿ مالك من الله من ولىّ
ولا نصير ﴾ سنكيچون الله تعالينك عذابندن تخليصه هيچ بر قريب نافع
ونصير مانع اولمز ﴿ الذين آتيناهم الكتاب ﴾ شونلركه بز انلره كتاب ويردك
* ابن عباس ايدر اشبونكله مراد شول اهل سفينه‌دركه جعفر بن ابى طالب
رضى الله عنه ايله قدوم ايتديلر قرق كشى اولوب اوتوز ايكيسى حبشدن

(وسكزى)

وسكزى شام راهبلرندن حتى كه انلرك بريسى بحيراء راهب ايدى * ضحاك
ايدركه انلر اهل كتابدن ايمانه كيدنلردر ﴿ يتلونه حق تلاوته ﴾ اول كتابى
لفظنى مراعات ومعناسنى تدبر ومقتضاسيله عمل ايدر اولدقلرى حالده
تلاوت ايدرلر ﴿ اولئك يؤمنون به ﴾ ايمدى انلر كتابلرينه ايمان كتورنلردر
يوخسه تحريف ايدنلردن دكل ﴿ ومن يكفر به ﴾ واولكه كتابنه كافر اوله
تحريفله وحقنه كفرله ﴿ فاولئك هم الخاسرون ﴾ ايمدى انلر ايمان يرينه
كفرى اختيارله دينلرنده زيان ايديجيلردر ﴿ يا بنى اسرائيل اذكروا نعمتى التى
انعمت عليكم ﴾ يا بنى اسرائيل ذكر ايدك شول نعمتى كه سزتيهده ايكن
منّ وسلوى وغيرينى سزه انعام ايتمشدم ﴿ وانى فضلتكم على العالمين ﴾ واول
نعمتى خاصة آبا كزه ويروب انكله انلرى زمانلرنده كى سائر ناس اوزره
تفضيل ايتدم ﴿ واتقوا يوما ﴾ وشول كوندن قورقك كه ﴿ لا تجزى نفس
عن نفس شيئا ﴾ هيچ كمسه آخرك اوزره لازم اولان حقوقدن برشئ
قضاء ايتمز ﴿ ولا يقبل منها عدل ﴾ واندن فداء قبول اولنمز ﴿ ولا تنفعها
شفاعة ﴾ وانكيچون شفاعت نفع ايتمز اكر كافر ايسه ﴿ ولا هم ينصرون ﴾
وانلر عذاب اللهدن منع اولنمزلر ﴿ واذ ابتلى ابراهيم ربه بكلمات ﴾ ذكر ايت
شول وقتيكه رب تعالى ابراهيم عليه السلامى كلماتله ابتلاء ايتدى * وابتلانك
معناسى امتحان واختبار وامر دروالله تعالينك عبادينى ابتلائله ارادتى
احواللرينى بيلمك ايچون دكلدر * زيرا اول انلرك احوالنه عالمدر بلكه
عباد برى برلرينك احوالنى بيلسونلر ايچوندر ﴿ فاتمهنّ ﴾ ابراهيم عليه السلام
اول كلماتى اتمام ايتدى اول كلماتده اختلاف اولندى * ابن عباس رضى الله عنه
ديديكه اول اوتوز شيئدر اونى (التائبون العابدون) آيتنده واونى دخى
(ان المسلمين والمسلمات) آيتنده واونى دخى (قد افلح المؤمنون) اوّلنده كى
و (سأل سائل) سوره‌سنده (الا المصلين) دن ذكر اولنان خصال
حميده‌در * دينلديكه حق تعالى انى اون شيئله ابتلاء ايتدى انك بشى
رأسده‌در قص شارب ومضمضه واستنشاق ومسواك وفرق رأسدر *
وبشى دخى بدنده‌در تقليم اظفار ونتف ابط وحلق عانه وختان واستنجاء
بالماءدر دينلدكه اول مناسك حجدر * حسن ايدر حق تعالى انى يدى شيئله
ابتلاء ايتدى كوكبله وقمرله وشمسله وانلرده نظرين حسن ايدوب رب تعالى يى
دائم لا يزال ايدوكن بيلدى ونارله ده حتى كه اكا صبر ايلدى وهجرتله وذبح

ابن ایله وختانله که انلرده دخی صبر ایلدی ﴿قال انی جاعلك للناس اماما﴾
حق تعالی اکا دیدیکه یا ابراهیم سنی ناسه امام قیلدمکه خیرده اقتدا اولنه سن
پس بو اجلدن امامتی عامه اولدی من بعد بعث اولنان انبیاء انك ذریتندن
اولوب اکا اتباعله امر اولندیلر ﴿قال ومن ذرّیتی﴾ ابراهیم علیه السلام
دیدیکه یارب اولادمدن دخی ائمه قلغلکه انلر دخی اقتداء اولنهلر اشبو ندن
کشی ذریت وقرابه سنك منافعنه سعیك اباحتی اخذ اولنور ﴿قال لاینال
عهدی الظالمین﴾ حق تعالی دیدیکه یا ابراهیم سکا عهد ایتدیکم نبوّت
وامامت اولادکدن ظالمره ایرشمز * اشبونده تنبیه واردرکه انك ذریتندن
ظلمه دخی اولوب امامته نائل اولمیسرلردر * زیرا که امامت حق تعالینك
امانت وعهدیدر ظالم ایسه اکا صالح اولمز بلکه اکا نائل اولان انلرك
برره واتقاسیدر * وبو دلیلدرکه انبیاء بعثلرندن اوکدین ده کبائردن معصومین
اولهلر اندنصکره ده کی کبی اکلیلده ایدر بو دلیلدرکه ظالمك امور دینده قولی
قبول اولنور مقامه اقامت اولنمسی جائز اولمیه قاضی ومفتی وشاهد وراویٔ
حدیث اولمق کبی وائمهٔ صلواتك صالحین اولمری شرط اوله ﴿واذ جعلنا
البیت مثابة للناس﴾ ذکرایت شول وقتیکه بز کعبه یی ناس ایچون مرجع
ومعاد قیلدق هرجانبدن اکا کاورلر وحج واعتمارله ثوابلنورلر ﴿وامنا﴾
ودخی موضع امن قیلدقکه انك اهلنه تعرض اولنمز ویاخود حج ایدن
آخرت عذابندن امین اواور * زیرا حج اندن اوّل ایچن کناهلری محو
ایدر * ویاخود اکا التجاء ایدن جانی اخذ اولنمز اندن چیقمدقچه اول
امام ابو حنیفه مذهبیدر ﴿واتخذوا من مقام ابراهیم مصلی﴾ مقام ابراهیم
علیه السلامی موضع صلاة ایدینك اول مسجد حرامده شول حجردرکه
ابراهیم علیه السلام کعبهٔ مکرمه یی بناء عندنده انك اوزره طورردی ایکی
ایاغی پرمقلرینك اثری اوزرنده کوریلور ایدی * انکله کثرت مسحدن
مندرس اولدی ویا اول شول موضعدرکه اول انك اوزره طوروب ناسی
حجه دعوت ایتدی * روایت اولندیکه پیغمبریمز علیه السلام عمر رضی الله
عنهك الینه یاپشوب اکا اشبو مقام ابراهیمدر دیو کوستردی عمر رضی الله
عنه دیدیکه یارسول الله انی مصلی ایدنمیهلممی دیدیکه انکله امر اولنمدم
بعده کونش باتمدین اشبو آیت کریمه نازل اولدی * دینلدیکه انکله مراد
طواف نمازیله امردر جابر رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام طوافدن

(فارغ)

فارغ اولیجق مقام ابراهیمه واروب انك خلفنده ایکی رکعت نماز قلدی
(واتخذوا من مقام ابراهیم مصلی) قول شریفن اوقودی * دینلدیکه
حرمك کلیسی مقام ابراهیمدر ویا انکله مراد مواقف حجدر وانك مصلی
اتخاذ اولنمسی اندهدعادر والله تعالییه تقرب ایدلمسیدر * اما مقام قصه سنك
ابتداسی اولدرکه ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر وقتا که ابراهیم علیه السلام
اسماعیل علیه السلامله هاجری کتوروب مکهده قودی بر مدتدنصکره
جرهمیون کلوب انده نزول ایتدیلر اسماعیل علیه السلام انلردن بر مرأهیی تزوّج
ایتدی واناسی هاجر وفات ایتدی ابراهیم علیه السلام ایسه شامده اولوردی
خاتونی سارهدن استئذان ایتدیکه مکهده هاجری کورمکه کیده ساره دخی
اکا اذن ویردی لکن شول شرطله که اکا واردیغنده آتندن اینمیه چون
ابراهیم علیه السلام مکهیه قدوم ایدوب هاجری وفات ایتمش بولدی
اسماعیل علیه السلامك اوینه واروب اول ایسه مکر صید ایتمکه کیتمش ایدی
مرأهسنه بزه ضیافتك وارمیدر دیوب اول ایسه اکا ضیق معیشتدن شکایتندن
ماعدا انی ضیافت ایتمدی ابراهیم علیه السلام اکا دیدیکه زوجك کلدیکنده
بندن اکا سلام ایدوب دیکلکه قپوسی ایشیکنی دکشدیرسن چون ابراهیم
علیه السلام کیدوب اسماعیل علیه السلام صیددن اوینه کلدی خاتونی
اکا شو صفتده بر پیر کلوب ماجراسنی خبرویردی اسماعیل علیه السلام
دیدیکه اول بنم بابامدر سندن مفارقته بکا امر ایتمش اندن انی تطلیق
ایدوب ینه جرهمیلردن بر مرأهٔ اخرایی تزوّج ایتدی چون بر مدتدنصکره
ینه ابراهیم علیه السلام سارهنك اذنیله نزول ایتمك شرطیله اسماعیل علیه
السلامی زیارته کلوب انی کالاوّل صیده کیتمش بولدی خاتونی انی ابن وحمله
ضیافت ایتدی واسماعیل علیه السلامله معیشتلرندن سؤال ایدوب خیر وسعتده
اولدقلرین حکایت ایتدی اکر اول حینده اکا خبز ویا بر ویا شعیر ویا تمر کتورمش
اولسه یریوزنده بر وشعیر وتمرده اول اکثر بلاد اولیدی اندن خاتون اکا نزول
ایتکه باشکی یویایم دیو تکلیف ایتدی نزول ایتمیوب بلکه مقامهواردی بر ایاغن
اکا باصوب بر ایاغی اوزنکیده ایکن باشنك بر جانبن یودردی جانب آخرنی
دخی بو منوال اوزره اول بر ایاغی اکا باصدی بر ایاغی اوزنکیدهایکن یودردی
اندن کیدر اولدیغنده دیدیکه زوجکه بندن سلام ایدوب دیکلکه قپوسنك
ایشیکی استقامت ایتمش اول کیدوب اسماعیل علیه السلام صیددن کلدی

خاتونی اکا ابراهیم علیه السلامی وصف ایتدیکندنصکره ماجرایی خبرویردی
اسماعیل علیه السلام دیدیکه اول بنم بابامدر سنکله اقامت وثباته امر ایتمشدر *
بعده ماشاء الله زمان مرورندنصکره ابراهیم علیه السلام اکا کلوب دیدیکه
یا اسماعیل الله تعالی بکا بر ایش بیوروبدر سن بکا انده اعانت ایدرمیسن
دیدیکه نعم اعانت ایدرم ایمدی اول بکا بیوردیکه بواراده انکچون بربیت
بنا ایدم اندن ایکیسی انی بنایه باشلدیلر اسماعیل علیه السلام طاش
کتوروب اکا صونردی اول ایسه انی الوب بنا ایدردی بناء یوکسلیجک
اول مقام دینلن حجری اسماعیل علیه السلام کتوروب ابراهیم علیه السلامك
ایاغی التنه قودی اول اجلدن اکا مقام ابراهیم دینلدی ﴿ وعهدنا الی
ابراهیم واسماعیل أن طهرا بیتی للطائفین والعاکفین والرکع السجود ﴾
بز ابراهیم واسماعیله امر ایتدککه ایکیکز بنم بیتم کعبه یی اوثان وانجاس
وهر اکا لایق اولمیان شیئدن تطهیر ایده سز انك حولنده طائفلر ومقیم
ومجاوردن انده عاکفلر واردر وانده نماز قلور راکعلر وساجدلر ایچون *
دینلدیکه غربایه افضل اولان طوافدر وأهل مکه یه افضل اولان صلاتدر
﴿ واذ قال ابراهیم رب اجعل هذا بلدا آمنا ﴾ ذکر ایت شول وقتیکه ابراهیم
علیه السلام دیدیکه یارب اشبو مکانی بربلده قیل که اهلی انده امن اوزره
اوله که اول حرمدر ﴿ وارزق اهله من الثمرات من آمن منهم بالله والیوم
الآخر ﴾ وانك اهلندن الله تعالی یه ویوم آخرته ایمان کتورنلری
ثمراتدن رزقلندر * روایت اولندیکه طائف شام مدینه لرندن ایدی
ابراهیم علیه السلام دعا ایدیجك حق تعالی جبرائیل علیه السلامه امر ایلدی
انی اصلندن قلع ایدوب یدی کره بیت شریفی اداره ایتدکدنصکره حالا
اولدیغی موضعه وضع ایتدی اهل مکه نك اکثر ثمراتی اندن کلور ﴿ قال
ومن کفر ﴾ حق تعالی دیدیکه کافر اولانی دخی رزقلندیررم * ابراهیم
علیه السلام رزقی امامته قیاس ایدوب دعاسنده انی انجق مؤمنلر ایچون
دیلدی حق تعالی اکا تنبیه ایتدیکه رزق رحمت دنیویه در مؤمن وکافره
عام اولور امامت ودینده تقدم انك خلافنه ملابسدر ﴿ فامتعه قلیلا ﴾
بن انی زمان یسیر یعنی نهایت اجلنه دکین انکله تمتیع ایدرم تاکه لذات
دنیا ایله التذاذ ایدوب انکله اوزرینه حجت اوکد اوله * انی قلیل ایله
قید ایتدی زیرا متاع دنیا ندکلو کثیر اولسه آخرتك نعم مؤبده سنه

نسبتله قلیلدر ﴿ ثم اضطره الی عذاب النار ﴾ بعده آخرتده انی عذاب ناره الجاء
ایدرم ﴿ وبئس المصیر ﴾ واول نه مبؤس مصیر اولور ﴿ واذ یرفع ابراهیم
القواعد من البیت واسماعیل ﴾ ذکر ایت شول وقتیکه ابراهیم واسماعیل
بیت شریفدن قواعدی رفع ایلدی * راویلر روایت ایتدیلرکه حق تعالی
ارضی یراتمزدن ایکی بیك ییل اوّل بیت شریفك موضعن یراتدیکه اول صو
اوزره برزبدهٔ بیضاء ایدی ارضی انك التندن بسط ومدّ ایتدی وقتا که آدم
علیه السلام یره ایندرلدی وحشتدن حق تعالی یه شکایت ایتدی اویله
اولسه اکا بیت المعموری ایندیردیکه اول جنتك یواقیتندن ایدی یشیل
زمرددن شرقی وغربی ایکی قپوسی وار ایدی حالا بیت شریف اولان
موضعه وضع ایتدی ودیدیکه یاآدم سکا بربیت ایندردم مکه انی طواف
ایده سن وعندنده نماز قیله سن * تکیم عرشم طواف اولنور وعندنده نماز
قیلنور واکا حجر اسودی ایندردی اول غایتده بیاض ایدی زمان جاهلیتده
حائضلرك لمسندن قراردی اویله اولسه آدم علیه السلام ییاق هنددن
مکه یه توجه ایتدی حق جل وعلا اکا برملك کوندردی حتی اکا
ایندریلن بیت شریفه دلالت ایدوب حج ایتدردی ومناسکی اقامت
ایتدردی فارغ اولیجق ملائکه انی قارشولدیلر یاآدم حق تعالی حجکی قبول
ایده بزسندن ایکی بیك ییل اوّل اشبو بیتی طواف ایدردك دیدیلر * ابن عباس
ایدر آدم علیه السلام ییاق هنددن مکه یه قرق حج ایتدی طوفان زمانه
دکین اول بیت یرده قالوب طواف اولندی اندن اول سماء رابعه یه رفع ایدلدی
هرکون اکا یتمش بیك ملك کیرر برکیرن من بعد اکا عودت ایتمز اولور
طوفان ایریشیجك حق تعالی جبرائیل علیه السلامی کوندردی حجر أسودی
غرقدن صیانت ایچون جبل ابی قبیسه قودردی ابراهیم علیه السلام زمانه
دکین موضع بیت خالی طوردی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر حق
جل وعلا کعبه نك ساحه سی دکلو برسحابه کوندردی حتی که کعبه نك
موضعی فوقنده طورردی انك ظلی دکلو زیاده ونقصانسز بناء ایت دیو
بیورلدی بیت شریفك طاشی بش عدد طاغدن کتورلدیکه اول طورسینا
وطور زیتا وبستانکه شامده در وجودی که جزیره ده در وحرا که مکه ده در
اندن قواعدی بناء اولندی وقتا که ابراهیم علیه السلام بنایی حجر اسود موضعنه
ایرکوردی بکا برحجر حسن کتورکه اشبو موضعه قویه یم دیو حضرت

اسماعيل عليه السلامه بيوردى چون اول انى استيو كتدى ابو قبيسدن
برنداء كلديكه يا ابراهيم سكا ويريله جك طاش بنده امانت در وار انى الغل
مكر اول حجر اسود ايمش الوب مكاننه قودى وقتا كه ابراهيم واسماعيل كعبه يى
بنادن فارغ اولديلر ديديلركه ﴿ ربنا تقبل منا ﴾ يارب اشبو بنامزى بزدن
قبول ايت ﴿انك انت السميع العليم﴾ كه سن دعامزى ايشيدر ونيازمزى
بيلورسن ﴿ ربنا واجعلنا مسلمين لك﴾ يارب بزى سكا خضوع واخلاص
واطاعت وتوحيد ايديجى قيلغل ﴿ومن ذرّيتنا امة مسلمة لك ﴾ وذرّيتمزك
بعضنى دخى اسلام واعمالرنده اخلاص ايدر جماعت قيل ﴿ وأرنا
مناسكنا ﴾ وبزه حجده كى متعبداتمزى ويامذابحمزى كوستر و بيلدر
اويله اولسه حق تعالى انلرك دعاسنه اجابت ايدوب انلره جبرائيل عليه
السلامى كوندردى ويوم عرفه ده مناسكى انلره كوستردى اندن اكا عرفت
يعنى بيلدكى يا ابراهيم ديدى اول دخى نعم ديدى اول اجلدن اول وقته
عرفه وموضعنه عرفات دينلدى ﴿وتب علينا﴾ صغائر ذنوبمزدن وذرّيتمزك
كبائر ذنوبندن تجاوز ايت ﴿ انك انت التواب الرحيم ﴾ سن تجاوزده
بليغسن عباد مؤمنينه رحيمسن ﴿ ربنا وابعث فيهم رسولا منهم ﴾ يارب
اول امت مسلمه ده انلردن رسول بعث ايتكه انكله مراد محمد مصطفى
صلى الله عليه وسلمدر * عرباض بن ساريه رضى الله عنه پيغمبريمز عليه
السلامدن روايت ايدر ديمشكه بن الله تعالى عندنده خاتم النبيين يازلمشم
حالبوكه آدم عليه السلام طينتده منجدل ايدى وبنم اوّل امرم ابراهيم عليه
السلامك دعوتى وعيسى عليه السلامك بشارتى ووالده مك بنى وضع
ايتديكى حينده رؤياسيدركه اندن برنور چيقوب اندن قصور شام ضيالندى
ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر انبيانك كليسى بنى اسرائيلدندر الا اونى
دكل كه * اول نوح وهود وصالح وشعيب ولوط وابراهيم واسماعيل واسحق
ويعقوب ومحمددر صلوات الله وسلامه عليهم اجمعين ﴿يتلو عليهم آياتك﴾
كه انلره آيتلريكى اوقور وتوحيد ونبوّت دلائلن انلره بيلديرر ﴿ويعلمهم الكتاب
والحكمة ﴾ وانلره قرآنى ونفسلرين تكميل ايدر معارف واحكامى تعليم ايدر
﴿ويزكيهم ﴾ وانلرى شركك وذنوبدن تطهير ايدر ﴿ انك انت العزيز﴾ سن اول
عزيزسنكه اكا برشئ غالب اولمز * وارادة ايتديكى شيئدن انى برشئ عاجز ايتمز
﴿الحكيم﴾ حكيمسنكه فعلى علمنه موافق اولور ﴿ومن يرغب عن ملة ابراهيم الامن

سفه نفسه ﴾ ابراهيم عليه السلامك شريعت ودينن ترك ايتمزكه اول اسلامدر
مكر اول كه نفسنه جاهل اوله * ايمدى اولكه الله تعالينك غيرى يه عبادت ايده
نفسنى بيلميوبدر ونفسنى بيلميان ربيسنى دخى بيلمز حق جل وعلا داود عليه
السلامه وحى ايتديكه يا داود نفسكى بيلكه بنى بيله سن ديديكه يارب نفسمى
نيجه بيلوب سنى نيجه بيله يم بيورلديكه انى ضعيف وعجز وفنا ايله بيلكه بنى
قوّت وقدرت وبقا ايله بيله سن * سبب نزولى اولدركه عبد الله بن سلام
رضى الله تعالى عنه قرنداشى اوغللرى سلمه ومهاجرى اسلامه دعوت
ايدوب ديديكه بيلورميسزكه حق جل وعلا توراتده ديمشدركه اولاد
اسماعيلدن بن بر پيغمبر كوندريسرينكه اسمى احمد اولور اولكه اكا ايمان
كتوره هدايت بولور اولكه اكا ايمان كتورميه ملعون اولور اويله اولسه
سلمه اسلامه كلوب مهاجر امتناع ايتدى اول سببله اشبو آيت كريمه نازل
اولدى ﴿ولقد اصطفيناه فى الدنيا﴾ بز انى دنياده نبوّت ودين حق ايچون
اختيار ايتدك ﴿وانه فى الآخرة لمن الصالحين ﴾ وجنتده اول صالحلرله
بيله در ﴿ اذقال له ربه اسلم﴾ زيرا اكا رب تعالى اسلام اوزره استقامت ايدوب
ثابت اولغل ديدى شول وقتكه غاردن چيقوب كوكب وقمر وشمسه
نظر ايتدى ﴿قال اسلمت لرب العالمين ﴾ ابراهيم عليه السلام ديديكه ديمى
اون عالملرك ربيسى جل شانه ايچون خالص ايتدم ﴿ووصى بها ابراهيم بنيه
ويعقوب ﴾ ابراهيم عليه السلام اوغللرينه كه انلر دردر اسماعيل واسحاق
ومدين ومداندر وياسكزدر وياأون دوردر ويعقوب عليه السلامك دخى
اوغللريكه انلر اون ايكيدر روبين وشمعون ولاوى ويهوذا وشوجون
وزيلون ودونا ونفتونى وكودى واوشير وبنيامين ويوسفدر اول ملته
وصيت ايدوب ديديكه ﴿ يابنىّ ﴾ اى اوغللرم ﴿ان الله اصطفى لكم الدين ﴾
الله تعالى سزكيچون دين اسلامى اختيار ايتديكه اول اديانك صفوه سيدر
﴿فلا تموتنّ الا وأنتم مسلمون﴾ ايمدى اسلام اوزره دائم اولك كه سزه موت
مصادف اولديغنده مسلمون بولنه سز وياخود ربكز جل شانه يه حسن ظن اوزره
اولك كه موتكز اول حالده ايكن واقع اوله * جابر بن عبد الله ايدر پيغمبريمز
صلى الله تعالى عليه وسلم موتندن اوچ كون مقدّمدن ايشتدمكه دير (لا يموتنّ
احدكم الا وهو محسن الظنّ بالله) سزدن بريكز وفات ايدر اولسه
الله تعاليه ايو ظن ايتسون ﴿ام كنتم شهداء﴾ سز حاضر دكللر ايديكز

﴿ اذ حضر يعقوب الموت ﴾ شول وقتن كه يعقوب موته قريب اولدى
* كلبى ايدر وقتاكه يعقوب عليه السلام مصره داخل اولدى انك اهلنى
كورديكه كيميلرى اوثانه وكيميلرى ايسه نيرانه عبادت ايدرلر بو حالتدن
خوفله ﴿ اذ قال لبنيه ماتعبدون من بعدى ﴾ اوغللرينه ديديكه بنم اجلم
قريب اولوبدر بندنصكره نه شيئه عبادت ايدرسز ﴿ قالوا نعبد الهك واله
آبائك ابراهيم واسمعيل واسحق الها واحدا ﴾ ديديلركه سنك وآبائك ابراهيم
واسماعيل واسحاقك الهى اولان الله واحده عبادت ايدرز ﴿ ونحن له
مسلمون ﴾ حالبوكه بز انى توحيدده مخلصلرز اسماعيل عليه السلام انلرك
عمى ايدى عرب ايسه عمه اب دير خاله يه ام ديمسى كبى ﴿ تلك امة قدخلت ﴾
اشبو نلر بر جماعتدركه كچديلر ﴿ لها ما كسبت ولكم ما كسبتم ﴾ اعمالدن
انلرك كسبى انلركدر وسزك كسبكز سزكدر انلرك هر برينه نفع ايدن
كسبيدر وسزه دخى نفع ايدن كسبكزدر ﴿ ولاتسئلون عما كانوا يعملون ﴾
يوخسه سز انلرك ايشلديكى سيئاتله سؤال ومؤاخذه اولنمز سز ايشلدكارى
حسناتله مثاب اولمديغكز كبى * يعنى انبياء واوليايه انتسابكز انلرك اعماليله
انتفاعكزى ايجاب ايتمز بلكه انلردن انتفاعكز انلره موافقت واتباعله اولور
* اول اجلدن پيغمبريمز عليه السلام ديديكه ﴿ يا بنى هاشم لايأتينى الناس
باعمالهم وتأتونى بانسابكم ﴾ يابنى هاشم يوم قيامتده ناس بكا اعمال صالحه ايله
كلدكارنده سز ايسه مجرّد بكا انتسابله كلملو اولمكز * زيرا انك نفعى اولمز
مادامكه بكا اتباع وموافقتكز اولميه ﴿ وقالوا كونوا هودا اونصارى تهتدوا ﴾
يهود ونصارادن هر فرقه مسلمينه ديديلركه بزم دينمزه كيرك كه هدايته
ايره سز * روايت اولنديكه يهود مدينه ونصاراى نجراندن هر فرقه دينده
مسلمينه اختصام ايدوب يهود ديديلركه بزم نبيمز موسى عليه السلام افضل
انبيادر وكتابمز تورات افضل كتبدر ودينمز افضل اديانذر اندن عيسى
وانجيله ومحمد عليه السلام وقرآنه كافر اولديلر ونصارى ديديلركه نبيمز
عيسى عليه السلام افضل انبيادر وكتابمز انجيل افضل كتبدر ودينمز
افضل اديانذر اندن محمد عليه السلام وقرآنه كافر اولديلر وايكى فرقه دن
هر برى مؤمنلره بزم دينمز اوزره اولك زيراكه دين بزم دينمزدر ديديلر ﴿ قل
بل ملة ابراهيم ﴾ يا محمد ديكل كه بلكه ابراهيم عليه السلام ملتنه اتباع ايدرز
﴿ حنيفا ﴾ هر دين باطلدن دين حقه مائل اولديغى حالده ﴿ وما كان

من المشركين ﴾ اول مشركاردن دكل ايدى اشبونده اهل كتابك كفارينه
تعريض واردركه انلر ملة ابراهيم اوزره اولملرين ادّعا ايدرلر حالبوكه شرك
اوزره ثابتدرلر بوندنصكره حق جل وعلا مؤمنلره طريق ايمانى تعليم
ايچون ديديكه ﴿ قولوا آمنا بالله ﴾ ديكزكه ايمان كتوردك الله تعالى يه ﴿ وما
انزل الينا ﴾ وبزه اينن كتابه ﴿ وما انزل الى ابراهيم ﴾ وابراهيم عليه السلامه
اينن صحفه كه اول اون صحفدر ﴿ واسماعيل واسحق ويعقوب والاسباط ﴾
واسماعيل واسحاق ويعقوب واسباطه اينن كه اول صحف ابراهيمدر وقتاكه
انلكه تعبد ايتديلر احكامنده داخل اولوب كانه اول صحف انلره دخى
اينمش كبى اولديلر وبنو اسرائيلدن اسباط وبنو اسماعيلدن قبائل وعجمدن
شعوب كبيدر * دينلديكه اسباط ايله مراد يعقوب عليه السلامك
صلبندن وجوده كلن اون ايكى اوغلى كليسى انبياء عليهم السلامدر
﴿ وماأوتى موسى وعيسى ﴾ وموسايه ويريلن توراته وعيسايه ويريلن
انجيله ﴿ وما اوتى النبيون من ربهم ﴾ وجميع انبيايه رب تعاليدن ويريلن
آيات وكتبك جميعنه يعنى انبيانك جميعنه ذكر اولنمشنه وذكر اولنمامشنه
وانلره اينن كتب وصحفك جميعنه ايمان كتوردك ﴿ لا نفرّق بين احد
منهم ﴾ يوخسه انلردن هيچ برينك بيننى ايمانده تفريق ايتمزز يهود
ونصارانك انلرك بعضنه ايمان وبعضنه كفرله تفريق ايتملرى كبى * زيرا
انلرك كليسنى تصديق مؤمنلره واجبدر ﴿ ونحن له مسلمون ﴾ بز اول الله تعالى يى
توحيدده مخلصلرز * ابو هريرة رضى الله تعالى عنه ايدر يهود توراتى
عبرانيه لغتنجه اوقيوب وعربيه لغتنجه مسلمينه تفسير ايدرلردى پيغمبريمز
عليه السلام ديديكه اهل كتاب كتابلرنده سزه برشئ خبر ويردكارنده
سزلر انى نه تصديق ونه تكذيب ايدك بلكه حق تعالينك اشبو آيتده تعليم
ايتديكى منوال اوزره تقرير ايديكز ﴿ فان آمنوا بمثل ماآمنتم به فقد اهتدوا ﴾
اكر يهود ونصارى سزك ايمان كتورديككز شيئه ايمان كتوررلرسه
ضلالتدن هدايته ايررلر ﴿ وان تولوا ﴾ واكر محمد عليه السلامه وقرآنه
وجميع انبيايه ايماندن اعراض ايدرلرسه ﴿ فانما هم فى شقاق ﴾ بلكه انلر
خلاف ومنازعه ده در يوخسه طلب حقدن برشيئده دكللردر
﴿ فسيكفيكهم الله ﴾ يا محمد الله تعالى يهود ونصارانك شرّينى سندن دفع
ايديسردر اكا بناء حق جل وعلا يهوددن قريظه يى قتل وسبى ايله

ونضیری اجلاء وطنله وایکی فریق اوزره ضرب جزیه ایله انجاز وعد ایتدی
﴿ وهو السمیع العلیم ﴾ اول الله تعالی انلرك اقوالنی ایشیدر واحوالنی بیلور
﴿ صبغة الله ﴾ دین الهی نفسکزه الزام ایدك اندن مفارقت ایتمکز صبغك
ثوبه لزومی کبی * دینلدیکه انکله مراد ختاندرکه صاحبن دمه صبغ ایدر
* ابن عباس رضی الله تعالی عنهما ایدر نصارادن برینك ولدی طوغسه
یدنجی کوننده انی بر صاری صویه باتورلرکه اکا معمودی دیرلر ختاندن
بدل اول ولدی انکله بویارلر وانی ایتدکارنده تحقیق نصرانی اولدی دیرلر
وانی تطهیر تام عد ایدرلر ایمدی زعم باطللرنجه نصاری انی طهارت
عد ایتدیلر سه سز دخی انلره مخالف نفوسکزی صبغ ایمانله صبغ ایدك که
اول شرك وکفردن طهر حقیقیدر ﴿ ومن احسن من الله صبغة ﴾
الله تعالینك صبغه سندن احسن شیئله کیمدرکه مصبغ اوله ﴿ ونحن له
عابدون ﴾ حالبوکه بز اکا عابدلرز ﴿ قل اتحاجوننا فی الله ﴾ یامحمد سن انلره
دیکلکه حق تعالینك شاننده وعربدن بنی اصطفاسنده بزمله جدالمی
ایدرسز * روایت اولنورکه یهود ونصاری پیغمبریمز علیه السلامه
دیدیلرکه انبیاء بزدن وبزم دینمز اوزره ایدیلر دینده بز سزدن اقدم وحق
تعالی یه اولی یز یامحمد اکر سن نبی اولسیدك بزدن اولوردك اویله اولسه اشبو
آیت کریمه نازل اولدی ﴿ وهو ربنا وربکم ﴾ اول الله تعالی بزه وسزه رب
اولقده مساویدر عبادندن دیلدیکنی رحمتنه مختص قیلور کمسه نك اکا حکمی
وسلطنتی یوقدر ﴿ ولنا اعمالنا ولکم اعمالکم ﴾ بز کندی اعمالزله جزالنورز
سز دخی کندی اعمالکزله جزالنورسز ﴿ ونحن له مخلصون ﴾ اول الله تعالی یی
توحیدده بز مخلصلرز سز ایسه مشرکارسز توحیدده خالص دکلرسز
﴿ ام تقولون ان ابراهیم واسمعیل واسحق ویعقوب والاسباط کانوا هودا
او نصاری ﴾ یوخسه دیرمیسز که ابراهیم واسماعیل واسحاق ویعقوب
واسباط یهود ویانصاری ایدیلر ﴿ قل أانتم اعلم ام الله ﴾ ایمدی انلره دیکلکه
انلرك دیننه سزمی اعلمسز یوخسه الله تعالی می والحال اول الله تعالی خبر
ویردیکه (ماکان ابراهیم یهودیا ولانصرانیا ولکن کان حنیفا مسلما)
ابراهیم علیه السلام یهودی ویانصرانی دکل ایدی بلکه حنیف مسلم ایدی
وانبیاء مذکوریندن دخی (ونحن له مسلمون) دیو قوللرین حکایتله مسلم
ایدکارین خبر ویردی ﴿ ومن اظلم ممن کتم شهادة عنده من الله ﴾ شول

(کمسنه)

کمسنه دن زیاده ظالم کیمدرکه الله تعالینك عندنده اولان شهادتی کتم ایده
یعنی اهل کتابدن اظلم کمسه وارمیدرکه حق تعالینك ابراهیم علیه السلام
حقنده حنیفیتله ویهودیت ونصرانیتدن برائتله وبنیسی حقلرنده مسلمیت
ایله ومحمد علیه السلام حقنده رسالتله کتابلرنده ذکر ایتدیکی شهادتی کتم
ایده ﴿ وما الله بغافل عما تعملون ﴾ الله تعالی انلرك اعمالندن غافل دکلدر
یوم قیامتده جزالرین ایدر * اشبونده ظالمه وعید ومظلومه تسلیه واردر
﴿ تلك امة قد خلت ﴾ اشبونلر بر جماعتدرکه دنیادن کچدیلر ﴿ لها ما کسبت
ولکم ما کسبتم ﴾ اعمالك خیر وشرندن کسب ایتدکاری کندیلرکدر انك
اوزره مثاب ومعاقب اولورلر واعمالدن سزك کسب ایتدیککز دخی سزکدر
انك اوزره مثاب ومعاقب اولورسز ﴿ ولا تسئلون عما کانوا یعملون ﴾ یوخسه
سز انلرك عملندن سؤال اولنمزسز * امام رازی ایدر اشبو دلالت ایدرکه
ابناء آبائك طاعاتیله مثاب وذنوبیله معاقب اولمیه لر ودخی اولاد مشرکینك
آبالرینه تبعیتله تعذیبنی تجویز ایده نك مذهبی باطل اوله ﴿ سیقول
السفهاء من الناس ماولاهم عن قبلتهم التی کانوا علیها ﴾ ناسدن جهال
دیسه‌ردرکه محمد واصحابنی قبله لرندن نه شیء صرف وتحویل ایتدی *
روایت اولدی وقتاکه قبله بیت المقدسدن کعبه یه تحویل اولندی مکه نك
مشرکاری دیدیلرکه محمد امرنده تردد ایدر اولدی ومولدینه مشتاق
اولوب اندن یکا یونلدی یقینده دینکزه دخی رجوع ایدر اویله اولسه
حق تعالی اکا دیدیکه ﴿ قل لله المشرق والمغرب ﴾ انلره دیکلکه مشرق
ومغرب وایکیسی اراسنده کی اماکن وبلاد ونفوس وعباد جمله سی الله
تعالینك خلق وملکیدر ﴿ یهدی من یشاء الی صراط مستقیم ﴾ عبادندن
دیلدیکنی مرضیسی اولدیغی دینه هدایت ایدر اکا اعتراض اولنمز دیلرسه
بیت المقدسه ویاکعبه یه یونلدر * روایت اولنورکه یهود معاذ بن جبل
رضی الله تعالی عنهه دیدیلرکه محمد علیه السلام بزم قبله مزی حسدندن ترك
ایتدی والحال بیلورکه بزم قبله مز قبلهٔ انبیادر وناس بیننده بز حق وعدل
اوزره یز معاذ دیدیکه اول صفت وحالتده اولان بلکه بزز اویله اولسه
حق تعالی انزال ایتدیکه ﴿ وکذلك ﴾ ابراهیم وذریتن اصطفا واختیار
ایتدیکمز کبی ﴿ جعلناکم امة وسطا ﴾ سزی امت وسط یعنی خیار وعدل قیلدقکه
علم وعمل ایله تزکیه اولنمشلرسز اشبو نکله استدلال اولندیکه اشبو أمت

سائر امتدن خیرلو اوله واجماعلری حجت اوله زیرا اکر اتفاق ایتدکاری
شیئده باطل اولیدیلر عدالتله اتصافلری صحیح اولمزی ﴿ لتکونوا شهداء
علی الناس ﴾ تاکه یوم قیامتده نبیون ایچون وحی امتلرینه تبلیغ
ایتدکارینه سز شاهدلر اوله سز چنانکه انلرك کفاری انکار ایده‌لر ﴿ ویکون
الرسول علیکم شهیدا ﴾ وسزی محمد علیه السلام تعدیل وتزکیه ایده *
روایت اولنورکه وقتا که حق جل وعلا اوّلین وآخرینی صعید واحدده
جمع ایده سائر امتلرك کفار ینه دیه که سزه نذیر کلدیمی انکار ایدوب بزه نه
بشیر ونه نذیر کلدی دیه‌لر اندن حق جل وعلا انبیایه سؤال ایدوب یاربنا
بز انلره تبلیغ ایتمشز دیه‌لر وانلردن بینه استنوب امت محمدی انلر اوزره
شهود کتوره‌لر کلیجك یاربنا انبیادن هر بری وحیکی تبلیغ ایتدیلردی
دیه‌لر امم ماضیه یاربنا بو امت بزدنصکره کلمشلر ایکن بزم حالمزی نوجهله
بیلمشلر دیو اعتراض ایده‌لر حق تعالی بو امتدن سؤال ایدیجك دیه‌لرکه یاربنا
بزه رسول ارسال وقرآن انزال ایتدك وانده بزه رسوللرك تبلیغن خبر
ویردك سن ایسه اخبارکده صادقسن اندن محمد علیه السلام کتوریلوب
امتنك حالندن اکا سؤال ایده اول انلرك صدقنه شهادت ایده ﴿ وما جعلنا
القبلة التی کنت علیها ﴾ بز قبله‌یی سنك صددنده اولدیغك جهتی قیلدقکه
اول کعبه‌در * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلامك
هجرتندن اوّل نمازده کعبه‌یی اوکنه آلوب بیت المقدسی قبله ایدینوردی
هجرت ایدیجك یهودك قلوبنی تألیف ایچون نمازده صخره‌یه استقبالله امر
اولندی یعنی اصل امرك کعبه‌یی استقبال ایدی بیت المقدسی سکا قبله
قیلمامز دکل ﴿ الا لنعلم من یتبع الرسول ممن ینقلب علی عقبیه ﴾ الا انکیچوندرکه
تحویل قبله‌ده رسوله اتباع ایدنی شول اکا اتباع ایتمیوب دین اسلامدن
رجوع وارتداد ایدندن تمییز ایده‌وز ویاخود اول ایکی صنف حقنده‌کی
علم ازلیمزی ظهوره کتوره‌وزکه اول برقومك هدایتنه وبر قومك ضلالتنه
سبب اولیسردی پس بواجلدن قبله بیت المقدسدن کعبه‌یه تحویل اولنیجق
مسلمیندن بر جماعت یهودیته دوندیلر * زیرا محمد آبائی دیننه رجوع ایتدی
دیدیلر ﴿ وان کانت لکبیرة ﴾ اکرچه تحویل قبله ثقیله وشدیده‌در ﴿ الا علی
الذین هدی الله ﴾ الا شونلره دکل که حق جل وعلا انلری دین حقه ارشاد ایدوب
متابعت رسوله اسعاد ایتدی * روایت اولنور وقتا که قبله بیت المقدسدن

(کعبه‌یه)

کعبه‌یه تحویل اولندی یهود مسلمینه دیدیلرکه بیت المقدسه استقبال ایله
قیلدیغکز نمازدن بزه خبر ویرك اکر اول هدی اوزره ایدیسه هدادن
تحول ایتمش اولدیغکز واکر اول ضلالت ایدیسه سز ضلالتی دین ایدنمش
ایدیکز اول حالتده وفات ایده نلکزك موتی ضلالت اوزره اولور حالبوکه
مسلمیندن برنیچه‌لر قبله‌نك کعبه‌یه تحویلندن اوّل وفات ایتمشلردی مسلمون
دیدیلرکه هدایت الله تعالینك امرینه متابعت وضلالت اکا مخالفتدر
اندن پیغمبریمز علیه السلامه واروب بیت المقدسه استقباله وفات ایدنلرك
نمازی حکمندن سؤال ایتدیلر حق تعالی انلره دیدیکه ﴿ وما کان الله لیضیع
ایمانکم ﴾ الله تعالی سزك قبله تحویلندن اوّل بیت المقدسه استقباله
قیلدیغکز نمازی قبول ایدر ضایع ایتمز ﴿ ان الله بالناس لرؤف ﴾ الله تعالی
ناسه زیاده مرحمتلودر اجرلرین ضایع ایتمز وصلاحلرین ترك ایتمز ﴿ رحیم ﴾
زیاده اسیرکیجدر کناهلرین یارلغار ورزقلرین ایصال ایدر ﴿ قد نری
تقلب وجهك فی السماء ﴾ یامحمد بز سنك جهت سمایه تردد نظرکی بیلورز
ومشاهده قیلورز ﴿ فلنولینك قبلة ترضیها ﴾ ایمدی بز سنك سودیکك ودیلدیکك
قبله‌یه تحویل ایدرز ﴿ فول وجهك شطر المسجد الحرام ﴾ اویله اولسه
یوزیکی مسجد حرامه وجانبنه صرف ایتکل چنانکه نماز قیله سن مسجد
حرامه توجهله بیورلدی کعبه‌یه دینلمدی زیرا پیغمبریمز علیه السلام
مدینه‌ده ایدی بعید اولان کشی‌یه جهت رعایتی کفایت ایدر زیرا اکا
کعبه‌نك عینی استقبالده حرج واردر قریب اولان کشی انك خلافیدر *
روایت اولندیکه پیغمبریمز علیه السلام مدینه‌یه قدوم ایتدیکنده اون التی
آی دکلو زمان نمازده بیت المقدسی قبله ایدندی صکره پیغمبریمز علیه
السلام اصحابیله بنوسلمه مسجدنده ظهرك ایکی رکعتنی قیلدقلرندنصکره
نمازده ایکن تحویل ایدوب میزابی استقبال ایتدیلر اول اجلدن اول مسجده
مسجد قبلتین دیدیلر ﴿ وحیثما کنتم فولوا وجوهکم شطره ﴾ بر وبحردن هر قنده
اولسه‌کز نماز قیلدیغکزده یوزلریکزی انك جانبنه صرف ایدك ﴿ وان الذین
اوتوا الکتاب ﴾ یهود ونصارادن شونلرکه کتاب ویرلدیلر ﴿ لیعلمون انه الحق
من ربهم ﴾ بیلورلرکه قبله‌نك کعبه‌یه تحویلی رب تعالیدن ثابتدر یوخسه محمد
علیه السلامك تلقاء نفسندن دکلدر زیرا انك ایکی قبله‌یه نماز قیلمسی کتابلرنده
متضمن ایدی ﴿ وما الله بغافل عما یعملون ﴾ یامعشر مؤمنان الله تعالی سزك

اعمالکزدن غافل دکلدر سزه انك ثوابن ویرر ویا معشر یهود سزك سوء
افعالکزدن اول غافل دکلدر دنیاده وآخرتده سزه جزاکزی ایرکورر اندن
یهود ونصاری دیدیلرکه صدقکه دلالت ایدر بزه بر علامت کتورسیدك
بیورلدیکه ﴿ ولئن اتیت الذین اوتوا الکتاب بکل آیة ماتبعوا قبلتك ﴾ یا محمد
اکر سن یهود ونصارایه کعبه‌نك قبله ایدوکنه حجت وبرهانله کلسك انلر
سنك قبله‌که تابع اولمزلر ﴿ وماانت بتابع قبلتهم ﴾ وسندخی انلرك قبله‌سنه
تابع اولمزسن ﴿ وما بعضهم بتابع قبلة بعض ﴾ وانلرك بعضی بعض آخرك
قبله‌سنه تابع اولمز زیرا انلردن هر فریق کندی دینی حق اعتقاد ایدر اویله
اولسه سن نیچه رجا ایدرسنکه انلر سکا اتباع ایده‌لر وقبله‌که نماز قیله‌لر
﴿ ولئن اتبعت اهواءهم ﴾ اکر انلرك هوالرینه اتباع ایدرسك مثلا ﴿ من بعد
ماجاءك من العلم ﴾ شوندنصکره که دینك حق وکعبه‌نك قبله ایدوکی ظاهر
اوله ﴿ انك اذا لمن الظالمین ﴾ اول تقدیر اوزره سن ظالمردن سن ﴿ الذین
آتیناهم الکتاب یعرفونه ﴾ شونلرکه بز انلره کتاب ویردك یعنی انلرك علماسی
محمد علیه السلامك نعتنی اوصافیله بیلورلر ﴿ کما یعرفون ابناءهم ﴾ صبیان
بیننده اوغللرینی بیلدکلری کبی * عمر بن الخطاب عبد الله بن سلام رضی الله
تعالی عنهمایه دیدیکه حق جل وعلا پیغمبریمز علیه السلامه اشبو آیتی
انزال ایتدی * ایمدی اول معرفتی بکا تعریف ایت دیدیکه یا عمر بن انی
کوردیکم حینده بیلدم اوغلمی بیلدیکم کبی بلکه انی بیلدیکم اوغلمی
بیلدیکمدن زیاده‌در * زیرا که حق جل وعلا انی توراتده وصف ایتمشدی
واماکه اوغلم احتمالدرکه اناسی خیانت ایتمش اوله ﴿ وان فریقا منهم ﴾
انلردن بر فریق که معاندلریدر ﴿ لیکتمون الحق ﴾ حقی ستر ایدرلر ﴿ وهم
یعلمون ﴾ حالبوکه بو دین حق ایدوکن بیلورلر ﴿ الحق من ربك ﴾ یا محمد
حق اولدرکه ربك جل شانه‌دن ایدوکی ثابت اوله صددنده اولدیغك
امور کبی یوخسه ثابت اولمیان دکل اهل کتابك اوزرینه اولدقلری امور باطله
کبی ﴿ فلا تکونن من الممترین ﴾ ایمدی اول سنك ربکدن ایدوکنده
واهل کتاب حقی بیلورلر ایکن کتمانلرندن شك ایدنلردن اولمغل ﴿ ولکل
وجهة ﴾ هر امتك بر قبله‌سی واردر ﴿ هو مولیها ﴾ الله تعالی انی اکا صرف
ایدر ﴿ فاستبقوا الخیرات ﴾ ایمدی طاعاته مبادرت ایدك ﴿ اینما تکونوا یأت
بکم الله جمیعا ﴾ سز واعداکز قنده اولورسه‌کز یوم قیامتده جزا ایچون

(سزی)

سزی ارض محشره جمع ایدر ویا اعماق ارض وقلل جبالدن قنده اولورسه‌کز
ارواحکزی قبض ایدر ﴿ ان الله علی کل شیء قدیر ﴾ الله تعالی هرشیئه
قادردر * ایمدی سزی اماته واحیا وجمعه دخی قادر اولور ﴿ ومن حیث
خرجت فول وجهك شطر المسجد الحرام ﴾ قنغی مکاندن سفره چیقسك
نماز قیلدیغکده یوزکی مسجد حرام جانبنه دوندرکل ﴿ وانه للحق من
ربك ﴾ نمازکده کعبه‌یه توجه امری ربك جل شانه‌دن حقدر ﴿ وما الله
بغافل عما تعملون ﴾ الله تعالی سزك اعمالکزدن غافل دکلدر ﴿ ومن حیث
خرجت فول وجهك شطر المسجد الحرام ﴾ هر نه مکاندن سفره چیقسك
نماز قیلدیغکده یوزکی کعبه جانبنه صرف ایت ﴿ وحیثما کنتم فولوا وجوهکم
شطره ﴾ وهر نه مکانده اولسه‌کز یوزلریکزی انك جانبنه صرف ایدك
﴿ لئلا یکون للناس علیکم حجة ﴾ تاکه یهود ایچون اوزریکزه حجتلری اولمیه
چون ابراهیم علیه السلام دینی اوزره‌سز نیچون انك قبله‌سی اولان
کعبه‌یی ترك ایتدیکز دیمیه‌لر ﴿ الا الذین ظلموا منهم ﴾ ومکه مشرکلرینك
دخی اوزریکزه حجتلری اولمیه محمد علیه السلام نیچون جدّی ابراهیم علیه
السلام قبله‌سن ترك ایدوب یهود قبله‌سنه تحول ایتدی دیمیه‌لر
﴿ فلا تخشوهم ﴾ ایمدی انلردن خوف ایتمکز انلرك مطاعنی سزه ضرر ایتمز
﴿ واخشونی ﴾ بلکه بندن خوف ایدوب امریمه مخالفت ایتمکز ﴿ ولاتم
نعمتی علیکم ﴾ وتاکه سزی قبلهٔ ابراهیمه تحول ایله ملت حنیفیه‌یه اتباع
نعمتی سزکیچون تمام اوله * علی رضی الله تعالی عنه ایدر نعمتك تمامی اسلام
اوزره موتدر * وحدیثده کلدیکه نعمتك تمامی جنته داخل اولمقدر
﴿ ولعلکم تهتدون ﴾ وتاکه ضلالتدن هدایته ایریشه‌سز ﴿ کما ارسلنا
فیکم رسولا منکم ﴾ کندی جنسکزدن سزه رسول ارسال ایله نعمتمی اتمام
ایتدیکم کبی تاکه انکله انسکز ودنیاده اکا نظریکز متمکن اوله‌که اول محمد
علیه السلامدر ﴿ یتلو علیکم آیاتنا ﴾ که اول سزه بزم آیاتمزی یعنی قرآنی
تلاوت ایدر ﴿ ویزکیکم ﴾ وسزی کفر وجهالتدن تطهیر ایدر ﴿ ویعلمکم
الکتاب والحکمة ﴾ وسزه کتاب وسنت تعلیم ایدر ﴿ ویعلمکم مالم تکونوا
تعلمون ﴾ وسزه احکامی وشرائع اسلامدن بیلمدکلریکزی تعلیم ایدر
﴿ فاذکرونی اذکرکم ﴾ بنی طاعتله ذکر ایدك که بن سزی ثوابله ذکر ایدم
سز بنی نعمت ورخاده ذکر ایدك که بن سزی شدّت وبلاده ذکر ایدم

* پیغمبریمز علیه السلام ایدر حق جل وعلا دیرکه (انامع عبدی ماذکرنی
وتحرّکت بی شفتاه) بن عبدمله یم مادامکه بنی ذکرایده ودوداقلری بنی
ذکرله تحرّك ایده * براعرابی پیغمبریمز علیه السلامه کلوب دیدیکه
یارسول الله اعمالك قنغیسی افضلدر دیدیکه اول سنك دنیادن مفارقتك
ذکر اللهدن لسانك رطب اولدیغی حالده اولمقدر ﴿ واشکروا لی ولا
تکفرون ﴾ بکا طاعتله شکر ایدك ومعصیتله کفران ایتمکز زیراکه اکا اطاعت
ایدن اکا شکر اوزره در وعصیان ایدن کفر اوزره‌در ﴿ یاایها الذین آمنوا
استعینوا بالصبر والصلاة ﴾ یامؤمنلر الله تعالیدن عون ایستکز معاصیدن
وحظوظ نفسدن صبرله ودخی ام عبادات ورب تعالییه مناجات اولان
صلواتله ﴿ ان الله مع الصابرین ﴾ الله تعالینك عون ونصرتی صابرلره
مقارندر صبر وصلاتی ذکر ایله تخصیص ایتدی زیراکه صبر اعمال باطنه‌نك
اشدّیدر وصلاة ایسه اعمال ظاهره‌نك اشدّیدرکه اول طاعات کثیره‌یی
جامعه‌در ﴿ ولاتقولوا لمن یقتل فی سبیل الله اموات بل احیاء ولکن لاتشعرون ﴾
فی سبیل الله قتل اولنانلر حقنده امواتدر دیمکز بلکه انلر احیادر لکن سز
انلرك کیفیت حیاتنی بیلمزسز زیرا انلرك حیاتی جسدله ویاحیواناتدن حس
اولنور شیئله دکلدر بلکه اول برامردرکه عقلله بیلنمز بلکه وحی ایله بیلنور
* حسن بصریدن مرویدرکه ایدر شهداء الله تعالی عندنده احیادر
رزقلری روحلرینه عرض اولنور اندن انلره روح وفرح ایریشور آل
فرعون ارواحنه صباحده واخشامده نار عرض اولنمسی کبی حتی اندن
انلره وجع وترح کلور * اشبو آیت بدرده قتل اولنان شهداء حقنده نازل
اولوبدرکه انلر اون درت کشی ایدیلر التیسی مهاجریندن وسکزی
انصاردن ایدی ناس دیدیلرکه فلان کشی اولدی دنیانك نعم ولذتی
اندن زائل اولدی حق تعالی انلره اموات دینلمسندن ناسی منع ایتدی
زیرا انلر حکمده احیاء کبیدرکه ثوابلری یوم قیامته دکین جاری اولور
﴿ ولنبلونکم ﴾ یاامت محمد بز سزی اختبار ایدرز تاکه مطیعی عاصیدن
تمییز ایده‌وز یوخسه بیلدیکمزی بیلمك ایچون دکل ﴿ بشئ من الخوف ﴾
برشیئله کیم اول عدودن خوفدر ویا الله تعالیدن خوفدر ﴿ والجوع ﴾
ویاقحطدر ویاصوم رمضاندر ﴿ ونقص من الاموال ﴾ واموالدن نقصدر
اول کرك خسران ویاهلاك ویااداء زکات ویاصدقه ایله‌در ﴿ والانفس ﴾

(ویا)

ویاانفسدن نقصدر اول کرك قتل ویاموت ویامرض ویاضعف ویاهرمدر
﴿ والثمرات ﴾ وثمراتدن نقصدر اکا آفت ایرمکله ویااولاد موتیله زیرا اول
ثمرهٔ قلبدر * پیغمبریمز علیه السلام ایدر قچان برعبدك ولدی فوت اوله
حق تعالی ملائکه‌یه دیرکه عبدمك ولدین وثمرهٔ قلبن قبض ایتدیکزمی
انلر دیرکه نعم یارب حق تعالی دیه‌که اول حالده عبدم نه دیدی دیه‌لرکه
یارب سکا حمد ایلدی (انالله وانا الیه راجعون) دیدی حق تعالی دیه‌که
ایمدی اول عبدم ایچون جنتده بربیت بناء ایدوب آدینی بیت الحمد دیکز
﴿ وبشر الصابرین ﴾ یامحمد بلایه واذایه صبر ایدنلره تبشیر ایت ﴿ الذین
اذا اصابتهم مصیبة ﴾ که انلره مصیبت ایریشه ومصیبت عامدر هرمکروه‌که
انسانه ایریشور زیرا پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه (کل شئ یؤذی
المؤمن فهوله مصیبة) هرشیئکه مؤمنه ایذا ایدر اول اکا مصیبتدر
﴿ قالوا ﴾ دیدیلرکه ﴿ انالله ﴾ بز حیاتمزده الله تعالینك عبید ومملیکیز
﴿ وانا الیه راجعون ﴾ وموتمزدنصکره اکا رجوع ایدرز وصبر یالکز لسان
استرجاعیله دکلدر بلکه قلبك دخی اکا موافقتی لازمدرکه اول نه ایچون
خلق اولنمسن ولابد ربنه رجوع ایتمسن وصددنده اولدیغی نعمتلری ذکر
ایدوب ابقا اولنه‌نی استرداد اولنه‌نك اضعافی ایدیکن قلبنده تصوّر ایده‌که
انکله اکا مصیبت آسان اولوب شدّتی کیده * سعید بن جبیر رضی الله
تعالی عنه ایدر مصیبت عندنده اشبو امته ویریلان خصلت حسنه هیچ برامته
ویرلمیوبدرکه اول استرجاعدر اکر اول ویرلمش اولسه یعقوب علیه السلامه
ویریلیدی ایشتدکمی انی که یوسفی یتوردیکنده (یااسفا علی یوسف)
دیدی ﴿ اولئك علیهم صلوات من ربهم ورحمة ﴾ ایمدی بوصفت اهلنه
ربلری جل شانه‌دن تزکیه وغفران ولطف واحسان واردر ﴿ واولئك هم
المهتدون ﴾ وانلردرکه دنیا وآخرت سعادتنه اهتداء اولنمشلردر شول
حیثیتله‌که مصیبته استرجاع ایدرلر والله تعالینك قضاسنه رضا ویررلر أبو
هریره رضی الله تعالی عنه پیغمبریمز علیه السلامدن روایت ایدر دیمشکه
(من یرد الله به خیرا یصیب منه) برکمسه‌که حق تعالینك اکا خیر ارادتی
اوله اکا مصیبت ایرکورر وینه اول پیغمبریمز علیه السلامدن روایت
ایدر دیمشکه (مایصیب المسلم من مصیبة ولاوصب ولاهمّ ولاحزن
ولااذی ولاغم حتی الشوکة یشاکها الایکفر الله بها من خطایاه)
برکمسه کیم اکا مکارهدن برمکروه ایریشه اکرچه دیکن باتمغله ایسه‌ده

حق تعالی انکله انك خطیئه‌لرین تکفیر ومحو ایدر * ینه ابو هریره
رضی الله تعالی عنه ایدر بر خاتون پیغمبریمز علیه السلامه کلدی حالبوکه
اول لمه مبتلا ایدی دیدیکه یارسول الله بکا دعا ایتکه حق تعالی بکا اندن عافیت
ویره پیغمبریمز علیه السلام ایتدی دیلرسك الله تعالی‌یه دعا ایده‌یم اندن عافیت
بوله‌سن ویا دیلرسك صبر ایتکه یوم قیامتده حساب اولنمیه‌سن دیدیکه صبر ایده‌یین
تا که حساب اولنمیه‌یین * سعد رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلامه
سؤال اولندیکه ناسدن بلاسی اشدّ کیملردر دیدیکه انبیادر شدّتی انلرك رتبه‌لری
حسبنجه‌در هر مؤمن دینی حسبنجه مبتلا اولور اگر دینده صلب ایسه
بلاسی اول دکلو اولور اگر دینده رقت اوزره ایسه اکا بلاء آسان قیلنور
بو حالتدن زائل اولمز حتی که یریوزنده گناهسز یورر * انس رضی الله تعالی
عنه ایدر جزانك عظیم اولمسی بلانك عظیم اولمسنه کوره‌در حق تعالی
قچان برقومی سوسه انلری مبتلا قیلور اولکه اکا راضی اوله اول دخی
حق تعالیدن رضا بولور واگر اکا سخط ایدرسه حق تعالیدن اکا سخط
ایرر * ابو هریره رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه
مؤمن ومؤمنه‌دن بلا زائل اولمز اول کرك نفسنده ویا مالنده ویا ولدنده‌در
حتی که حق تعالی‌یه لقاسی گناهسز اولدیغی حالده اولور پیغمبریمز علیه
السلام ایدر مؤمنك حالی عجبدرکه اکا خیر ایرسه الله تعالی‌یه حمد وشکر ایدر
ومصیبت ایرسه الله تعالی‌یه حمد ایدوب بلایه صبر ایدر * ایمدی مؤمن
هر امرنده اجرلنور حتی امرأه‌سنك آغزینه قویدیغی لقمه ایله‌ده ﴿ان الصفا
والمروة من شعائر الله﴾ صفا ومروه مکه‌ده مسعانك ایکی طرفنده ایکی جبل
معروفدر دین اللهك اعلامندن وحج مناسکندندر * روایت اولنورکه
زمان جاهلیتده اساف دینور بررجل نائله دینور برمرأه ایله زنا ایدوب
حق تعالی انلری طاش ایتمشیدی اویله اولسه ناس انك برینی صفایه وبرینی
مروه‌یه قیوب انلره عبادت ایدرلر وسعی ایتدکلرنده مسح ایدرلردی
اسلام کلیجك اول ایکیسنك اراسنده سعیدن تحرج ایتدیلر جاهلیت افعالندن
اولدیغیچون حق تعالی اول ایکی جبل بیننده سعی حجك مناسکندن
ایدوکن بیلدیروب اکا اذن ویردی ﴿فمن حج البیت او اعتمر فلا جناح علیه
ان یطوّف بهما﴾ برکیمسه که بیت شریفی حج ویا زیارت ایده اکا اثم
یوقدرکه اول صفا ومروه بیننده سعی ایده * جابر رضی الله تعالی عنه

پیغمبریمز علیه السلام مسجد حرامدن چیقوب صفا اوزره وقوف ایتدی
واوچ کره تکبیر دنصکره (لا اله الا الله وحده لا شریك له الملك وله الحمد وهو
علی کل شیء قدیر) ذکرینی اوچ کره دیدی * ودعاء ایدوب یورویه‌رك صفایه
کیتدی بطن وادی‌یه ایریشیجك هبوط وصعودنده سعی ایتدی اندن
مروه‌یه یورویه‌رك واروب انده صفاده ایتدوکن ایتدی علماء صفا ومروه
بیننده سعیك حکمنده اختلاف ایتدیلر * امام احمد دیدیکه اول سنتدرکه
اول ابن عباس وانس قولیدر (فلا جناح علیه) دلالتیله که اندن تخییر
فهم اولنور حالبوکه بوقول ضعیفدر زیراکه نفی جناح شول جوازه دلالت
ایدرکه اول وجوب معناسنده داخلدر * وامام ابو حنیفه دیدیکه اول
واجبدر دم ایله جبر اولنور * وامام مالك وشافعی دیدیلرکه اول رکندر
زیرا پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه (اسعوا فان الله کتب علیکم السعی)
صفا ومروه بیننده سعی ایدك زیرا حق تعالی انی اوزریکزه فرض ایدوبدر
﴿ومن تطوّع خیرا﴾ برکمسه که برطاعتی ایشلیه اول کرکسه فرض
ویا نافله‌در ویاخود حج ویا عمره ویا طوافده فرض اوزره زیاده ایلیه
﴿فان الله شاکر علیم﴾ اول الله تعالی اکا طاعتنك ثوابن ویرر اکا برشیء
خفی اولمز جمله‌سین بیلور ﴿ان الذین یکتمون ما انزلنا من البینات والهدی﴾
شونلرکه بینات وهدادن بزم انزال ایتدیکمزی کتم ایدرلر ﴿من بعد ما بیناه
للناس فی الکتاب﴾ بزانی توراتده بیان ایتدیکمزدنصکره ﴿اولئك یلعنهم الله﴾
ایمدی بو صفت اهلنه حق تعالی لعنت ایدر ﴿ویلعنهم اللاعنون﴾ وملائکه
وثقلین دخی لعنت ایدر * ابن مسعود رضی الله تعالی عنه ایدر مسلمیندن
ایکی کمسه که بری برینه لعنت ایدر الا اول لعنت یهود ونصارایه رجوع
ایدرکه انلر محمد علیه السلامك امر وصفتلرینی کتم ایتدیلر * مجاهد ایدر
اول (لاعنون) ایله مراد بهایمدرکه ییل قحط اولوب یغمور کسلدیکنده
بنی آدمك عاصیلرینه لعنت ایدر بو حالت بزه انلرك ذنوبی شومندندر دیرلر
﴿الا الذین تابوا﴾ الا شونلرکه کتماندن توبه ایتدیلر ﴿واصلحوا﴾ وکندیلر
ایله الله تعالی بیننده‌کی عملرین اصلاح ایتدیلر ﴿وبینوا﴾ وکتم ایتدکارین
اظهار ایتدیلر ﴿فاولئك اتوب علیهم﴾ ایمدی بن انلرك توبه‌لرینی قبول
ایدرین وگناهلرندن کچرین ﴿وانا التواب الرحیم﴾ حالبوکه توبه قبولنده
ورحمتی افاضه‌ده مبالغن ﴿ان الذین کفروا﴾ کتم ایدیجیلردن شونلرکه

كافر اولدیلر (وماتوا وهم كفار) وكافر اولدقلری حالده فوت اولدیلر (اولئك علیهم لعنة الله والملائكة والناس اجمعین) ایمدی انلرك اوزره مماتلری حالنده الله تعالینك وجمیع ملائكه وناسك لعنتی اولور حیاتلرنده الله تعالینك ولاعنونك لعنتی اولدیغندنصكره * ودینلدیكه ناسله مراد خاصة مؤمنلردر ویاجمیع ناسدر زیرا كه مخالفین یوم قیامتده (ویلعن بعضكم بعضا) دلالتیله بری برلرینه لعنت ایدیسرلردر ویا انلر ظالملره وكافرلره لعنت ایدر كندیلر ایسه انلردن اولیجق لعنتی كندیلره ایتمش اولورلر (خالدین فیها) انلر لعنته وناره دائمین اولدقلری حالده (لا یخفف عنهم العذاب) انلردن عذاب تخفیف اولنمز (ولاهم ینظرون) وانلره مهلت ویرلمز ویا اعتذار ایتملرینه انتظار اولنمز ویا رحمتله انلره نظر ایدیلمز (والهكم اله واحد) سزك ایچون اول اله معبود بالحق بردر (لا اله الاهو) اندن غیری اله یوقدر (الرحمن) جمیع نعمتلری ویرن اولدر (الرحیم) آخرتده خاصة مؤمنلره رحمت ایدیجیدر وقتاكه قریشك كافرلری یامحمد بزه ربكی وصف ایت دیدیلر * اول سببدن اشبو آیت كریمه وسورهٔ اخلاص نازل اولدی * ابو الضحی ایدر وقتاكه بو آیت كریمه نازل اولدی مشركون دیدیلركه محمد بزه الهكز اله واحددر دیر ایمدی بزه برآیت كتورسونكه انكله انك صدقنی بیله وزاویله اولسه نازل اولدیكه (ان فی خلق السموات) سمواتك خلقنده وسبكنده وعمد وعلاقه‌سز ارتفاعنده وشمس وقمر ونجومله زینتنده (والارض) وارضك خلقنده مد وبسط وسعتنده وانده‌كی اشجار وانهار وجبال وبحار وجواهر ونباتاتنده (واختلاف اللیل والنهار) كیجه وكوندوزك بری كیتدیكنده عقیبنده آخری كلسنده نور وظلمتده زیاده ونقصانده (والفلك التی تجری فی البحر بما ینفع الناس) وسفینه‌لرك ناسه نفع ایدر شیئله كندیلر اوزرینه یكلكه ومتاعلرین یوكلتمكله بحرده یورتمسنده (وما انزل الله من السماء من ماء) والله تعالینك سمادن مطر انزالنده * دینلدیكه سمائله مراد سحابدر حق تعالی مائی سحابده خلق ایدوب اندن یره ایندیرر * دینلدیكه سمائله مراد سماء معروفه‌در حق تعالی مائی اندن خلق ایدر بعده انی اندن سحابه وسحابدن یره ایندیرر (فاحیی به الارض بعدموتها) واول مائله ارض یبس وجدوبتندنصكره انده اوتلر بتورمكله احیا ایدر (وبث فیها من كل دابة)

وحیواناتك هرنوعندن اول ارض اوزره تفریق ونشر ایدر (وتصریف الریاح) وریاحك هبوبی حالنده جنوب وشمال وصبا ودبوره انتقالنده ولینه وعاصفهٔ حارّه وبارده ایله احوالی اختلافنده * دینلدیكه ریاح سكزدر دردی رحمت ایچوندركه اول مبشرات وناشرات وذاریات ومرسلاتدر * ودردی ایسه عذاب ایچوندركه انك ایكیسی عقیم وصرصردركه برده‌در وایكیسدخی عاصف وقاصفدركه بحرده‌در * ابن عباس ایدر الله تعالینك اعظم جنودی ریح وماءدر * شریح ایدر هر ریحكه هبوب ایدر اندن یاسقیمه شفاء ایرر ویا صحیحی سقیم ایدر ویاریاحك اوچنده بشارت واردركه اول صبا وشمال وجنوبدر امادبوركه ریح عقیمدر انده بشارت یوقدر (والسحاب المسخر بین السماء والارض) وغیمك سماء وارض بیننده ریاح ایچون مذلل اولوب بمشیئة الله هواده تقلبنده وامطارنده * وهب ابن منبه ایدر اوچ شیئك قندن كلور ایدوكی بیلنمیوبدركه اول رعدوبرق وسحابدر (لآیات لقوم یعقلون) علامتلر وعبرتلر واردر شول قوم ایچونكه انده تفكر ایدرلر وعیون عقولله اكا نظر ایدرلر * پیغمبریمز علیه السلامدن مرویدركه ویل اول كمسه‌یه كیم اشبو آیتی اوقویه لكن انك معناسن تدبر وتفكر ایتمیه اشبو آیتده حجج عقلیه ایله استدلالی اثبات واردر (والفلك التی تجری فی البحر) قولنده تجارت وغیری ایچون دریادن سفرك جوازینه دلالت واردر بعض اكابر (مافرّطنا فی الكتاب من شیء) قولنده بزكتابده هیچ برشیء تفریط ایتمدك دینلمش ایكن فلفل وانك امثالی اشیانك ذكری قنده‌در دینلدكده دیدیكه (والفلك التی تجری فی البحر بما ینفع الناس) قولنده‌در * واشبو آیتده علم هیئتك شرفنه تنبیه واردر (ومن الناس من یتخذ من دون الله اندادا) مشركیندن بعضی واردركه الله تعالیدن غیریی عبادت اولنمقده اكا امثال اتخاذ ایدرلر (یحبونهم كحب الله) اول اندادە تعظیم واطاعت ایدرلر الله تعالی‌یه تعظیم واطاعتلری كبی یعنی محبت واطاعتده انكله انلر بیننی برابر كوررلر (والذین آمنوا اشدّ حبا لله) شونلركه ایمانه كلدیلر الله تعالی‌یه محبتلری اوزره اثبت وادوملردر زیرا انك اوزره غیرین اختیار ایتمزلر اماكه مشركون قچان برصنمی اتخاذ ایدوب وبعده اندن احسننی كورسه‌لر اوّلكیسن براقوب صكره‌كیسن اختیار ایدرلر * قتاده ایدر كافر بلاوقتنده معبودندن اعراض ایدوب

الله تعالى يه اقبال ايدر اماكه مؤمن سرّاده وضرّاده شدّت ورخاده الله تعاليدن اعراض ايتمز مؤمنلرك الله تعالى يه محبتى اشدّدر ديو بيورلدى زيراكه اول الله تعالى انلره محبت ايتدى بعده انلر دخى اكا محبت ايتديلر اول كمسه كه معبود اكا محبتله شهادت ايده تاكه اكا محبتى اتم اولور (يحبهم ويحبونه) قول شريفى دلالتيله وعبدك الله تعالى يه محبتيله مراد اكا طاعتى اراده ومراضيسى تحصيلن اختيار ايده والله تعالينك عبدنى محبتيله مراد انى طاعتده استعمال ومعاصيدن صيانت وانك اكرامنى ارادت ايده (ولو يرى الذين ظلموا اذيرون العذاب) يا محمد اكر سن شول اتخاذ انداد له ظلم عظيمى ارتكاب ايدنلرى كوريدك شول وقتكه انلر شدّت عذابى كوره لر اندادلرينك نفعى اولمديغن تيقن ايدوب اشدّ ندامته ايره لر (ان القوّة لله جميعا) قوّتك جميعى الله تعالى يه مختص اولوب انك غيريدن نفع وضرر ايرمز ايدوكن بيله لر (وان الله شديد العذاب) والله تعالينك عذابى شديد ايدوكن نفسلرنده بوله لر (اذتبرء الذين اتبعوا من الذين اتبعوا) شول وقتكه متبوعلر تابعلرندن تبرّى ايده لر (ورأوا العذاب) حالبوكه عذاب اللهى كوره لر (وتقطعت بهم الاسباب) وانلرك دنياده كى قرابات ومصادقاتندن بينلرنده كى وصلات كسيله (وقال الذين اتبعوا لو انّ لنا كرّة فنتبرّأ منهم كما تبرّؤا منا) تابعلر ديه كه اكر بز تكرار دنيايه رجوع ايتسيدك شمدى انلر بزدن تبرّى ايتديكى كبى بز دخى انلردن تبرّى ايدردك (كذلك) حق تعالى انلره عذابى كوستردكى كبى (يريهم الله أعمالهم حسرات عليهم) اعماللرى دخى انلره ندامت كوستره يعنى سيئاتدن ايشلدكلرين كوروب بزنيچون بونى ايشلمشز ديو نادم اوله لر ويا حسناتدن ترك ايتدكلرين كوروب ايشلمدكلرينه نادم اوله لر ويا كنديلرك الله تعالى يه تقرّب ايچون عبادت ايتدكلرى اوثانك انلرى عذابدن تخليصه فائده سى اولمديغن كوروب نادم اوله لر ويا انلره جنت كوستريلوب انده كى مكانلرينه نظر ايده لر اكر الله تعالى يه اطاعت ايتمش اولسه كز بوكا كيريسر ايديكز ديو خبر ويرلدكدنصكره جميعى مؤمنلره قسمت اولنوب كنديلرى ناره سوريلجك مخالفتلرينه نادم اوله لر (وماهم بخارجين من النار) حالبوكه انلر جهنمدن چيقار دكللردر (يا ايها الناس كلوا مما فى الارض) يا ناس يريوزنده اولانك بعضيسنى يكزكه اول شرعك حرام ايتمدكلريدر (حلالا

طيبا) اول سزه حلال طيب اولديغى حالده * حلال اولدركه شرع انى حلال ايده وطيب اولدركه شرع ويا شهوت مستقيمه انى طيب كوره (فصل) احياء علومده ايدر حلال التى قسمدر * قسم اوّل اولدركه اول مالكدن اخذ اولنميه معادن واحياء موات واصطياد واحتطاب واستقاء واحتشاش كبى اشبو مذكورك جميعى حلالدر اول مأخوذ برذى حرمته مختص اولمامق شرطيله كه انك تفصيلى كتاب احياء مواتده در * قسم ثانى اولدركه اول كفار محاربيندن قهرا اخذ اولنه نچانكه انك خمسى اخراج اولنوب مستحقين بيننده قسمت ايديله يوخسه حرمت وامانى اولان كافردن النمش اولميه تفصيلى كتاب السيرده در * قسم ثالث اولدركه اول استحقاقله ممتنعدن قهرا اخذ اولنسه حلال اولور نچان سبب استحقاق تمام اوله ومستحقك وصف استحقاقى دخى تمام اوله وقدر استحقاق اوزره اقتصار ايديله واستيفايه مالكدن استيفاء ايديله تفصيلى كتاب الزكوة وكتاب الوقف وكتاب النفقاتده در * قسم رابع اولدركه اول عاقدينك رضاسيله معاوضه طريقى اوزره اخذ اولنه نچانكه انده شروط عقد بولنه حلال اولور تفصيلى كتاب البيوعده وسائر معاوضاتده در * قسم خامس اولدركه عوضسز رضائله اخذ اولنه حلال اولور نچانكه شروطى رعايت اولنه وارث وغيره ضررى مؤدّى اولميه تفصيلى كتاب الهبه وكتاب الوصايا وكتاب الصدقاتده در * قسم سادس اولدركه اول اكا اختيارسز حاصل اوله ميراث كبى اول حلال اولور نچانكه مورث انى ذكر اولنان جهات خمسه دن بريله وجه حلال اوزره اكتساب ايده واول اكا قضاء ديون وتنفيذ وصايادنصكره واصل اوله (فصل) معلوم اوله كه حلالك كليسى طيبدر لكن بعضى بعضندن اطيب واصفادر * نتكيم طبيب هر حلو اوزره حرارتله حكم ايدر لكن حرارتده بعضى بعضيسندن متفاوتدر سكر وفانيد ودبس وعسل كبى اشبو ترتيب اوزره حرارتده ادنى درجه سنده سكر واعلاسنده عسلدر مع هذا سكرك بعضى بعضيسندن حرارتده اشددر وسائر حاريتده اولان دخى انجلينذر * ايمدى انك درت درجه يه قسمتى فهمه تقريب ايچوندر يوخسه حصر ايچون دكل * ايمدى حلال طلبنده حرامدن ورع دخى درت درجه ده در * اوّلكيسى ورع عدولدركه انى اقتحامله فسق استيجاب ايده وصاحبى عدالتدن دوشه وعصيان اسمى

اوزره ثابت اوله وانك سببيله ناره متعرّض اوله * ایمدی اول فقهانك فتواسی تحریم ایتدیکی شیئدن ورعدر * ایکنجیسی ورع صالحیندرکه اول هر شیئدن امتناعدرکه اکا حرام احتمالی تطرّق ایده اکرچه انك ظاهرینه بناء تناولنه مفتی رخصت ویررسه‌ده * اوچنجیسی ورع متقیندرکه اول هرشیئدن ورعدرکه مفتی انی تحریم ایتمیه وحلنده شبهه دخی اولمیه الابوکه حرامه مؤدّی اولمسندن خوف ایدیله * ایمدی اول بأس امرینك خوفیله لا بأسی ترکدر حدیثده بیورلدیکه (لایبلغ العبد درجة المتقین حتی یدع مالابأس به مخافة مابأس به) مؤمن اهل تقوی درجه سنه ایرشمز مادامکه بأس خوفله لابأسی ترك ایتمیه * دردنجیسی ورع صدیقیندرکه اول هرشیئدن ورعدرکه انده اصلا بأس اولمیه وبأسه مؤدّی اولمسندن دخی قورقلمیه الابوکه تناولی لغیرالله اوله یوخسه عبادته قوی اولمق نیتیله اولمیه ویا انی آسان ایدن اسبابه کراهت ویا معصیت تطرق ایده سویلسه‌لر صدق ایدرلر امانت ویریلان شیئی صاحبنه ایرکوررلر (ولاتتبعوا خطوات الشیطان) اماکه شیطانك آثار وطرقنه اتباع ایتمکزکه انکله حلالی تحریم وحرامی تحلیل ایدرسز * دینلدیکه خطوات شیطان ایله مراد معاصی ایشلمکه نذردر * اشبو قول شریف دلالت ایدرکه برکسه کیم برطعام ویاثوب ویاغیری نفسنه حرام ایده اول اکا حرام اولمز * بررجل ابن مسعود رضی الله تعالی عنهه دیدیکه بن نفسمه ضرع اکلنی حرام ایتمشم دیدیکه اول فعلك خطوات شیطاندندر وار انی اکل ایت وکفارت ایت * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر غضب حالنده‌کی یمین ویانذر خطوات شیطاندندرکه کفارتی کفارت یمیندر (انه لکم عدوّ مبین) اول شیطان سزه برعدودرکه اصحاب بصیرت عندنده عداوتی ظاهردر اکرچه اغوا ایتدیکنه موالات اظهار ایدرسه‌ده اول اجلدن اول انلره (اولیاؤهم الطاغوت) قول شریفنده ولی تسمیه اولندی * بعده حق تعالی انك عدواتن بیان ایدوب دیدیکه (انما یأمرکم بالسوء والفحشاء) اول شطیان سزه وسوسه ایدرکه اول اکا اطاعته داعی اولور واول وسوسه ایله سزه سوء وفحشا فعلنی ترغیب ایدر سوء وفحشا اولدرکه انی عقل انکار وشرع استقباح ایده * دینلدیکه سوء جمیع قباحته عام اولور وفحشا کبائردن اول شیئدرکه قبحده حدّی تجاوز ایده * دینلدیکه سوء حدّی ایجاب ایتمیندر

(وفحشا)

وفحشا ایسه انی ایجاب ایدندر (وان تقولوا علی الله مالاتعلمون) وحق تعالینك حقنده بیلمدکاریکز شیئی دیمکه وسوسه ایدر * اشبو قول شریفده اتباع ظندن منعه دلالت واردر اماکه مجتهدك شول مدرك شرعه مستند ظنی مؤدّی اولدیغی شیئه اتباعی واجبدر (واذا قیل لهم اتبعوا ما انزل الله) قچانکه انلره الله تعالینك انزال ایتدیکی قرآنه اتباع ایدك تحلیل وتحریمده اکا موافقت طریقنه کیدك دینلسه (قالوا بل نتبع ما الفینا علیه آباءنا) دیرلرکه تحریم وتحلیلده آبامزی بولدیغمز طریقته اتباع ایدرز * زیراکه انلر بزدن اعلم ایدیلر (أولو کان آباؤهم لایعقلون شیئا ولایهتدون) اکر انلرك آبائی جهلا اولوب دین امرنده تفکر ایتمز وطریق حقه کیتمز اولسه‌لر انده انلره اتباع ایدرلرمیدی * اشبو آیت کریمه تقلیددن منعه دلیلدر اول کیمسه‌یی که نظر واجتهاده قادر اوله واما انك غیری یه دینده اتباع جائز اولور قچان انك محق ایدوکن بردلیل ایله بیله انبیا کبی واحکامده مجتهدین کبی زیرا انك حقنده اول انزال اولنانه اتباعدر (ومثل الذین کفروا کمثل الذی ینعق بمالا یسمع الادعاء ونداء) وواعظ وراعینك کفارله مثلی شول راعی مثلیدرکه غنمه نعق ایدر غنم ایسه اندن انجق صوت ونداایشیدر یعنی کفره تقلیده انهماکلرندن اذنلرین کندیلره تلاوت اولنان کلام الاهه القا ایتمکده شول بهایمه بکزه‌مشلردرکه انلره نعق اولنسه صوت ونداءدن غیریسن ایشتمزلر امر ونهیدن برشیٔ فهم ایتمزلر ویاخود کفارك آبالرینه حاللرینك حقیقتن بیلمدن مجرد ظاهرلرینه اتباعده مثللری شول بهایم مثلیدرکه صوتی ایشیدوب معناسنی فهم ایتمیه ویاخود کفارك شول تفقه وتعقل ایتمیان اصنامه دعاده مثللری غنمه نعق ایدن مثلیدرکه دعاء ونداسنده عنادن غیری نفعی اولمز کذلك کفارك الهه‌لرینه عبادت ودعادن حاصللری عنا وبلادن غیری شیٔ دکلدر ویاخود کفارك اوثانه دعاده مثلی شول رجل مثلیدرکه جوف جبالده صیحه ایده انده صدا ایشیدوب انك غیری برشیٔ فهم ایتمیه (صم بکم عمی) انلرکانه صاغردرلر حقی ایشتمزلنورلر دلسزدرلر حقی سویلمزلر کوزسزدرلر هدایی کورمزلنورلر (فهم لا یعقلون) مواعظ قرآندن برشیٔ فهم ایتمزلر (یا أیها الذین امنوا کلوا من طیبات ما رزقناکم) یا مؤمنلر سزه ویردیکمزك حلالندن ییکز (واشکروا لله) والله تعالی یه شکر ایدك که انی سزه ویردی وحلال ایتدی

﴿ان كنتم اياه تعبدون﴾ اكر اكا عبادت ايدرسه‌كز زيرا عبادتك تمامى
شكرله‌در (عن النبى صلى الله تعالى عليه وسلم يقول الله تعالى أنا والانس
والجن فى نبأ عظيم اخلق ويعبد غيرى وارزق و يشكر غيرى) پيغمبريمز
عليه السلام ايدر حق جل وعلا ديركه بن وانس وجن نبأعظيمده يزه
بن انلرى خلق ايدرين انلر ايسه بنم غيرى‌يه عبادت ايدرلر وانلره رزق ويررين
انلر ايسه بنم غيرى‌يه شكر ايدرلر ﴿انما حرّم عليكم الميتة والدم﴾ سزه ميته
ودم حرام قيلندى ميته اولدركه سمك وجراددن غيرى حيواناتك
بوغزلنمدن اولمشيدر زيرا پيغمبريمز عليه السلام ايدر (احلت لنا ميتتان
ودمان فاما الميتتان الحوت والجرادواماالدمان الكبد والطحال) بزه‌ايكى ميته
وايكى دم حلال قيلندى اما اول ايكى ميته‌دن مراد بالق وجكركه‌در وايكى
دمله مراد جكر وطلاقدر ودم ايله مراد (أودما مسفوحا) دلالتيله
دم جاريدر ﴿ولحم الخنزير﴾ وخنزير جميع اجزاسيله حرام قيلندى ذكرده
لحمى تخصيص ايتمسى حيواندن اكل اولنانك معظمى اولديغيچوندر سائر
اجزاسى ايسه اكا تابع كبيدر ﴿وما اهل به لغير الله﴾ وحق تعاليدن غيرينك
اسميله ذبح اولنان دخى حرام قيلندى ﴿فمن اضطرّ﴾ اول كيمسه‌كه حق
تعالينك حرام ايتدكلرنده برشئ اكله محتاج ومضطرّ اوله ﴿غير باغ﴾
برمضطرّ آخره ظالم اولمديغى حالده يعنى انكله نفسنى استيثار ايتميه
﴿ولاعاد﴾ وانى اكلده حدّ شبعى تجاوز ايتمديكى حالده * ديندلديكه غير باغ
سلطان اوزره خروج ايتمش اولميه ولاعاد سفرنده عاصى اولميه * پس
بواجلدن ديديلركه سفرنده عاجز وعاصى اولانه جائز اولمزكه اضطرارى
حالنده ميته‌يى اكل ايده ومسافرين رخصتلرندن بريله ترخص ايده مكركه
اندن توبه ايده‌كه اول امام شافعى قوليدر زيرا انى اباحتده فساده اعانت
اولنور * وديندلديكه غير باغ ميته‌يى طلب ايتميه انك غيرى بولنوركن ولاعاد
واندن طويْنجه ييميه بلكه يديكى قوت دكلو اولوب انكله سدرمق ايليه
زياده دكل وديندلديكه غير باغ انى استحلال ايتميه ولاعاد اندن تزوّد دخى
ايتميه * وديندلديكه غير باغ انكيچون حلال اولنان مقدارى تجاوز ايتميه
ولاعاد مباح قلنان شيئدن قصور ويا ترك ايتميه * وديندلديكه غير باغ اكا
اضطرارى حالنده جماعتدن مفارق اولميه ولاعاد مبتدع ومخالف سنت
دخى اولميه ايمدى مبتدع ايچون ضرورت عندنده محرم اكلنه رخصت

اولمز علما اختلاف ايتديلر مضطرّك ميته‌دن اكلى حلال اولانك مقدارنده
بعضيلر ديديكه اول سدرمق دكلودركه اول ابوحنيفه قوليدر * وشافعينك
احد قوليدر وقول آخرنده طويْنجه ييمسى جائز اولوركه اول امام مالكك
دخى قوليدر * مسروق ايدر بركيمسه‌كه اشبو محرّمات اكلنه مضطر اولوب
اكلدن امتناعى سببيله فوت اوله ناره داخل اولور ﴿فلا اثم عليه﴾ ايمدى
اول مضطر اوزره محرّمات مذكوره‌يى اكلده حرج يوقدر ﴿ان الله
غفور﴾ الله تعالى انى محرم اكل ايتمسنى مغفرت ايديجيدر ﴿رحيم﴾ انى
ترخيص ايله اسركيجيدر ﴿ان الذين يكتمون ما انزل الله من الكتاب﴾
شونلركه توراتده حق تعالينك انزال ايتديكنى كتم ايدرلر ﴿ويشترون به ثمنا
قليلا﴾ واول كتملرى مقابله سنده شئ يسير اختيار ايدرلر * اشبو آيت
كريمه علماء يهود حقنده نازل اولوبدركه سفله واتباعلرندن مأكل
ووظائفلرينك فوتى خوفيله محمد عليه السلامك نعت شريفن تغيير ايتديلر
سفله محمد عليه السلامك صفتن توراتده تغيير ايتدكلرى نعته مخالف بولنجق
اكا متابعت ايتمديلر ﴿اولئك ما يأكلون فى بطونهم الا النار﴾ ايمدى
انلر بطنلرنده يدكلرى دكل الانار‌در * زيراكه اول انلرى ناره مؤدّى اولور
وياخود اول يدكلرى بطنلرنده يوم قيامتده نار اوليسردر ﴿ولا يكلمهم الله
يوم القيمة﴾ ويوم قيامتده حق تعالى انلره مرحمتله ويا انلرى مسرور
ايدر شيئله سويلمز بلكه سويلمسى توبيخله اولور ﴿ولا يزكيهم﴾ وانلرى
دنس ذنوبدن تطهير ايتمز ﴿ولهم عذاب أليم﴾ وانلره عذاب وجيع
اولور ﴿اولئك الذين اشتروا الضلالة بالهدى﴾ انلر هدايى ضلالته
﴿والعذاب المغفرة﴾ ومغفرتى عذابه تبديل ايتديلر ﴿فما اصبرهم على النار﴾
انلرى نه شئ ناره صبر ايتدردى ويا انلرى نه شئ ناره تقريب ايدر عمله جرائت
ايتدردى ﴿ذلك بان الله نزل الكتاب بالحق﴾ انلره اشبو عذاب شول
سببدندركه الله تعالينك ايندرديكى كتابى تكذيب وكتمانله رفض
ايتديلر ﴿وان الذين اختلفوا فى الكتاب﴾ شونلركه كتابده اختلاف
ايتديلر بعضنده اقرار وبعضنده انكار ايتمكله ﴿لفى شقاق بعيد﴾ حقدن
بعيد خلافده درلر ﴿ليس البرّ أن تولوا وجوهكم قبل المشرق والمغرب﴾
برّ اول دكلدركه وجوهكزى مشرق ومغرب جانبنه تحويل ايده‌سز *
اشبو آيتله خطاب اولنان كيملر ايدوكنده اختلاف اولندى برقوم ديديلركه
انكله مراد يهود ونصارادر * زيراكه يهود نمازلرين مغرب

جانبنه بيت المقدسه قيلورلردى ونصارى ايسه مشرق جانبنه قيلورلردى وهرفريق بوبابده صددلرنده اولديغى امرى برّ زعم ايلدى الله تعالى خبر ويرديكه برّ انلرك دين وعلمى دكلدر بلكه برّ اشبو آيتده من بعد ذكر اولناندر وبرقوم آخرين ديديلركه انكله مراد مؤمنلردركه ابتداى اسلامده فرائضك نزولندن اوّل قچان شهادتى كتورسه ونمازى قنغى جهته اولورسه قيلسه بعده وفات ايتسه اكا جنت واجب اولوردى وقتاكه پيغمبريمز عليه السلام مدينه يه هجرت ايدوب فرائض واحكام نازل اولدى وقبله كعبه يه صرف ايدلدى وبوآيت كريمه نزوليله بيورلديكه برّك كليسى اول دكلدركه نمازى مشرق ومغرب جانبنه قيلوب انك غيرى عمل ايلميه سز ﴿ولكن البرّ من آمن بالله واليوم الآخر والملائكة والكتاب والنبيين﴾ بلكه برّ شول كيمسه نك برّيدركه يعنى ايمان وتقواسيدركه ايمان كتوره كيم الله تعالى بردر شريكى ونظيرى يوقدر ويوم قيامت لابد اوليسردركه خلقك خير وشر عملرينه جزاء اولنه وملائكه حق تعالينك عباد مكرميندر وقرآن ويا كتب منزله نك جميعى الله تعالينك عند معنويسندن اولوب حلال وحرامى بيان ايچون كلوبدر وپيغمبرلر خلقه كوندريلوربدركه انلرى حقه دعوت ايده لر ﴿وآتى المال على حبه﴾ ومالدن صدقه ويره اول ماله محبتى اوزره * ابن مسعود ايدر مالندن صدقه ويره حالبوكه صحيح وشحيحدر غنايى تأمل ايدر فقردن خوف ايلر * روايت اولنديكه بررجل پيغمبريمز عليه السلامه كلوب ديديكه يا رسول الله قنغى صدقه نك اجرى اعظمدر ديدى اولكه سن انى تصدّق ايده سن حالبوكه سن صحتده وماله حرصك غايتده در فقردن قورقارسن غنايى تأمل ايلرسن يوخسه شول وقته تأخير ايتمكل كه جانك حلقومه ايريشوب مالمك شو دكلوسى فلانه وشو دكلوسى دخى فلانك اولسون ديه سن حالبوكه اول فلانك ايدى وياخود انى الله تعالى يه محبتى اوزره ويره ﴿ذوى القربى﴾ اهل قرابتك فقراسنه ويره (عن النبى صلى الله عليه وسلم الصدقة على المسكين صدقة وهى على ذى الرحم ثنتان صدقة وصلة) پيغمبريمز عليه السلامدن مرويدركه مسكينه ويريلن صدقه برصدقه در اماكه ذى رحم قرابته ويريلن ايكى صدقه دركه اول صدقه وصله در ﴿واليتامى﴾ ويتيملرك فقراسنه ده ويره ﴿والمساكين﴾ ومسكينلره ده ويره ﴿وابن السبيل﴾

وشول مسافره ده ويره كه اهلندن كسيلوب يولى سكا اوغرايه ويا انكله مراد ضيفان اوله (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليكرم ضيفه) پيغمبريمز عليه السلام ايدر او كمسه كه الله تعالى يه ويوم قيامته ايمان كتوره قنوغنه اكرام ايتسون ﴿والسائلين﴾ وشونلره ده ويره كه حاجت انلرى سؤاله الجاء ايده (قال النبى صلى الله عليه وسلم للسائل حق وان جاء على فرس) پيغمبريمز عليه السلام ايدر سائلك حقى واردر اكرچه فرس اوزره كلورسه ده ﴿وفى الرقاب﴾ ورقاب تخليصنه ده ويره مكاتبلره معاونت واسيرلر فكاكنه اعانت ورقاب اشترا ايدوب اعتاقله اثابت كبى ﴿واقام الصلاة﴾ وفرض نمازلرى قيله ﴿وآتى الزكاة﴾ وزكاتن ويره احتمال اولوركه كچن وآتى المال ايله اشبو وآتى الزكاة ايكيسيله ده مراد زكاة مفروضه اوله الابوكه اوّلكيسى مصارفن بيان وايكنجيسى اداسنى اذعان ايچون اوله واحتمالدركه اوّلكيسيله مراد نوافل صدقات اوله ويامالك زكاتدن غيرى حقوق اوله كه اول زكاتله نسخ اولنوبدر ﴿والموفون بعهدهم اذا عاهدوا﴾ ودخى برّ شونلرك برّيدركه كنديلر ايله الله تعالى بيننده ويا ناس بيننده اولان عهدلرينه وفا ايدرلر يعنى وعدلرين انجاز وحلف ونذرلرين ايفا ايدرلر سويلسه لر صدق ايدرلر امانت ويريلن شيئى صاحبنه ايركورلر اكر اكا مرض عسرت ايده وياخود ايام صيامده سفر اوزره اوله وبوايكى عذرك بريله انده افطار ايده قاچ كون افطار ايدرسه انى مرض وسفرنك غيرى ايامده متواليا ويا منفردا صائم اولمق اوزرينه واجب اولور ﴿والصابرين فى البأساء والضرّاء وحين البأس﴾ شونلركه شدّت وفقرده ومرض قتنده وقتال وحربده صبر ايدرلر ﴿اولئك الذين صدقوا﴾ ايمدى انلر ايمانلرنده وحقه اتباعلرنده وبرّ طلبنده صدق ايتديلر ﴿واولئك هم المتقون﴾ وكفر وسائر رذائلدن صاقنديلر اشبو آيت كريمه كمالات انسانيه يى باسرها جامعه در صريحا وياضمنا اكا داله در واول كثرت وسعتله اوچ شيئه منحصره دركه اول صحت اعتقاد وحسن معاشرت وتهذيب نفسدر اوّلكى يه اشارت من آمن دن والنبيينه دكدر وايكنجى يه اشارت وآتى المال دن وفى الرقابه دكدر واوچنجى يه اشارت واقام الصلاة دن آخرينه دكدر اول اجلدن اشبو خصالى جمع ايدن كشى ايمان واعتقادينه نظرا صدقله وصف اولندى وخلقله معاشرت وحقله معامله سنه اعتبارا

تقوى ايله وصف اولندى اول اجلدن پيغمبريمز عليه السلام ايتدى
بركمسه كه بوآيتله عمل ايده ايمانني استكمال ايده (ياايها الذين آمنوا كتب عليكم
القصاص فى القتلى) يامؤمنلر سزه فرض قيلنديكه قتيللرده قصاص
ايده سز يعنى جانى يه جنايتنك مثلنى ايده سز اكر عمدا ايسه * زمان
جاهليتده احياء عربدن ايكى حى بيننده دماء واقع اولوب استيفا اولنمامشدى
واول ايكى حيدن برينك آخر اوزره شرفى اولوب يمين ايتديلر كه
كنديلردن عبد وانثى يرينه انلردن حرّ ورجل قتل ايده لر وبر رجل يرينه
انلردن ايكى رجل قتل ايده لر وجراحاتده كنديلره اولانك ضعفنى انلره ايده لر
چون ايكى حى امرلرين پيغمبريمز عليه السلامه رفع ايتديلر اشبو آيت
كريمه نازل اولوب مساوات ايله امر اولنديلر جمله سى اكا راضى اولوب
بينلرنده كى نزاعى قالدرديلر وحكم اولدر كه (الحرّ بالحرّ والعبد بالعبد والانثى
بالانثى) يعنى احرار مسلمين وياعبيد مسلميندن واحرار معاهدين وعبيد
معاهديندن ايكى دم تكافؤ ايتسه لر هرصنفندن ذكر قتل اولنور قتل
ايتديكى كركسه ذكر ويا انثى اولسون ودخى انثى قتل اولنور قتل ايتديكى كركسه
ذكر ويا انثى اولسون واما كه مؤمن كافر ايچون وحرّ عبد ايچون ووالد ولد ايچون
قتل اولنمز ودخى كافر مسلم ايچون وعبد حر ايچون وولد والدى ايچون
قتل اولنور اشبو صحابه وتابعيندن اكثر علمانك قوليدر * على رضى الله
تعالى عنهدن مرويدر كه (لايقاد مؤمن بكافر) مؤمن كافرى قتل ايتمسيله
قتل اولنمز وحديثده كلديكه (لايقاد الوالد بالولد) والد ولدينى قتل
ايلسه والد قتل اولنمز وشعبى ونخعى ذاهب اولديلر كه مسلم كافر ذمى ايچون
قتل اولنه وحر عبد ايچون قتل اولنه وواحد ايچون جماعت قتل اولنه
* سعيد بن المسيب رضى الله تعالى عنهدن مرويدر كه عمر بن الخطاب
رضى الله تعالى عنه بررجل ايچون بش ويايدى كمسنه يى قتل ايتدى اكر
انك قتلنه اهل صنعاء اجتماع ايتسه لر انكچون انلرك جميعنى قتل ايدردم ديدى
وقصاص اطرافده دخى جارى اولور نفوسده جارى اولديغى كبى
الاشئ واحدده دكلدر كه اول صحيح سوى مريض وزمن ايچون قتل
اولنور اماكه اطرافده بركمسنه آخرك يد شلاسنى قطع ايتسه انكچون اول
قاطعك يد صحيحه سى قطع ايدلمز ائمهٔ حنفيه عندنده اطرافده قصاص
جريانى ايكى حرّ ويا ايكى حرّه بيننده اولور اماكه ذكر وانثى ويا حرّ وعبد

بيننده جارى اولمز اماكه آخرين عندنده اطرافك قصاصى نفسك قصاصنه
قياس اولنمشدر * انس رضى الله تعالى عنهدن مرويدر كه انك عمى ربيع
برجاريه نك ثنيه سنى كسر ايتدى جاريه نك اهلى ربيعدن قصاص
اولنمسن ديلديلر عفو وارشه رضا ويرمديلر حتى پيغمبريمز عليه السلامه
مرافعه اولديلر بيورديكه كتاب اللهك حكمى قصاصدر ربيع واهلى
سمعا وطاعة ديجك جاريه واهلينك قلوبن حق تعالى تحويل ايدوب
حتى كه قصاصدن كچديلر (فمن عفى له من أخيه شئ) قاتلكه مقتولندن
انكچون برشئ ترك اولنه وياقتل عمدده اوزرينه واجب اولان قصاصدن
صفح اولنه وديته رضا ويريله (فاتباع بالمعروف) ديت طلب ايدنه واجب
اولور كه مطالبنه معروف ايله اتباع اولنه يوخسه حقدن اكثرله دكل
(واداء اليه باحسان) ومطالب اوزره واجب اولور كه ديتك اداسنده
احسان ايده مماطله ايتميه صحابه وتابعيندن اكثر علماء ذاهب اولديلر كه ولىّ
الدم قچان قصاصدن ديت اوزره عفو ايده انكچون اخذ ديت جائز اولور
اكرچه قاتل اكا راضى اولمزسه ده وبر قوم ديديلر كه قاتلك رضاسى
اولمدقچه ديت اوزرينه عفو جائز اولمز (ذلك) اشبو عفو وديتده ذكر
اولنان حكم (تخفيف من ربكم ورحمة) ربك جل شانه دن تخفيف
ورحمتدر * زيرا يهود اوزره قصاص حصر ايدى ونصارايه ايسه اخذ
ديت حصر ايدى حق تعالى بوامتى قصاص واخذ ديت بيننده تخيير
ايتدى (فمن اعتدى بعد ذلك) اول كمسنه كه قاتلى عفو ايدوب ديتى
قبولندنصكره انى قتل ايده (فله عذاب اليم) انكچون آخرتده عذاب
وجيع واردر * ديلديكه قصاصا قتل اولنوب اندن ديت قبول اولنمامق
واردر * پيغمبريمز عليه السلام ايدر (لا اعافى احدا قتل بعد أخذه الدية)
عفو ايتمزين اول كمسه يى كه ديتنى اخذندنصكره قتل ايده اشبو آيت كريمه ده
دلالت واردر كه قاتل قتل ايله كافر اولميه * زيراكه حق تعالى اكا
قتلندنصكره خطابده ايمانله وصف ايلدى (ومن اخيه) قول شريفنده
اخوت ايمان اراده ايدوب قتلله بينلرنده كى اخوت كسلمديكنه اشارت
ايلدى (ولكم فى القصاص حياة) قاتلك قصاص اولنمسنده سز كيچون
بقا واردر * زيرا كه قتله قصد ايدن كشى قتل ايتديكى تقديرجه
كندى دخى قتل اولنور ايدوكن بيلمجك قتلدن امتناع ايدر اويله اولسه

انده هم کندینك بقاسی وهم قتلنی قصد ایتدیکی کمسنه‌نك بقاسی واردر اول اجلدن مثلده (القتل قلل القتل) یعنی قصاص قتلی تقلیل ایدر دینلدی ویاخود قصاصله آخرت قصاصندن قورتیلور * زیراکه قصاص اولنجق آخرتده حیاتده قالور اماکه دنیاده قصاص اولنمزسه آخرتده اول قصاص اولنور (وفی القصص) قرائتی اوزره یعنی حکم قتلدن سزه حکایت اولنانده ویاقرآنده قلوبه حیات واردر (یااولی الالباب) یاعقول کامله صاحبلری انلره ندا ایتدی تاکه قصاصك حکمتنده تأمل ایده‌لرکه انده نیجه استبقاء ارواح وحفظ نفوس واردر (لعلکم تتقون) تاکه قصاص اولنمق خوفیله قتلدن منتهی اوله سز (کتب علیکم اذا حضر احدکم الموت) یامؤمنلر اوزریکزه فرض قیلندی قچانکه بریکزه موتك اسبابی حاضر واماراتی ظاهر اوله (ان ترك خیرا) اکر مال ویا مال کثیر ترك ایدرسه * علی رضی الله تعالی عنهدن مرویدرکه انك برمولاسی وصیت ایتمك دیلدی حالبوکه انك یدیوز درهمی وار ایدی وعلی رضی الله تعالی عنه انی اندن منع ایتدی ودیدیکه حق جل وعلا اکر خیر ترك ایدرسه دیدی خیر ایسه مال کثیردر * وعائشه رضی الله تعالی عنهادن مرویدرکه بررجل وصیت ایدنجه مالك نه‌کادر دیدی رجل دیدیکه اوچ بیك درهمدر وعیالك قاچ نفسدر دیدی اول ایتدیکه درتدر عائشه رضی الله تعالی عنها ایتدی حق جل وعلا وصیتی خیر کثیر یعنی مال کثیر ترك ایتمکه شرط ایلدی بودکلو مال ایسه شیٔ یسیردر ایمدی انی عیالکه ترك ایله کل (الوصیة للوالدین والاقربین) والدینکزه واقربینکزه وصیت ایده‌سز ابتداء اسلامده والدین واقربین ایچون وصیت فرض ایدی اول کمسه اوزره که مال ترك ایدیدی صکره آیت میراث ایله نسخ اولندی (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ان الله اعطی کل ذی حق حقه ألا لا وصیة لوارث) پیغمبریمز علیه السلام ایدر حق جل وعلا هر حق صاحبنه حقنی ویردی آکاه اولك که وارثه وصیت ایتمك یوقدر وبر جماعت دیدیلرکه وصیتك وجوبی منسوخدر شول اقارب حقنده که موصی یه وارث اوله‌لر اماکه انلردن وارث اولمیانلر حقنده وجوبی باقیدرکه اول ابن عباس وطاوس وقتاده وحسن قولیدر طاوس ایدر برکمسنه برقومه وصیت ایدوب ذی قرابتلرین محتاج ترك ایتسه اول قومدن انتزاع اولنوب

(ذی)

ذی قرابتلرینه رد اولنور * دینلدیکه وارث اولمیان اقربینك فقراسنه وصیت مستحبه‌در (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ماحق امرئ مسلم له شیٔ یوصی فیه یبیت لیلتین الا وصیته مکتوبة عنده) پیغمبریمز علیه السلام ایدر برمسلمکه انك وصیت اولنه‌جق شیئی اوله حق اولدرکه ایکی کیجه کچمیه الا وصیتنامه‌سی بیله سنده کیجه‌لیه (بالمعروف) معروفله وصیت ایده‌سز یعنی ثلث اوزره زیاده ایتمیه وفقیری ترك ایدوب وصیتن غنی‌یه ایتمیه * سعد بن مالك رضی الله تعالی عنه ایدر * پیغمبریمز علیه السلام بنی عیادته کلوب دیدمکه یارسول الله مالمك کلنی وصیت ایتمك دیلرم سعادتله بیوردیلرکه ایتمکل دیدمکه نصفنی انی دخی ایتمکل دیدمکه ایمدی ثلثنی ایده‌یم دیجك دیدیکه (الثلث والثلث کثیر انك ان تدع ورثتك اغنیاء خیر من ان تدعهم عالة یتکففون الناس بایدیهم) ثلث وصیتن ایتکل که اول وصیت درجاتنك اکثریدر ایمدی سن وارثلریکی اغنیادن ایتمکك سکا خیرلودر اندنکه انلری فقرا ترك ایده‌سن تاکه انلر ال آچوب کفافلرین سؤال ایده‌لر * حضرت علی کرم الله وجهه ایدر خمس وصیتی بکا احبدر اندنکه ربع وصیت ایدر وربع وصیتی احبدر اندنکه ثلث وصیت ایدر اولکه ثلث وصیت ایده مراتب وصیتدن برشیٔ ترك ایتمش اولمز زیرا وصیتده اندن اکثر یوقدر (حقا علی المتقین) وصیت مذکوره مؤمنلر اوزره حق قیلندی (فمن بدّله) اوصیا ویااولیاء ویاشهوددن اول کمسه که وصیتی تغییر ایده (بعدما سمعه) موصینك قولنی ایشتدکدن صکره (فانما اثمه) اول ایصاء مغیرك ویاتبدیلك وبالی (علی الذین یبدّلونه) انی تبدیل ایدنلرك اوزره‌در میت اندن بریدر (ان الله سمیع) الله تعالی موصینك ایصائنی ایشیدر (علیم) مبدّلك تبدیلنی بیلور اشبو آیت کریمه دلالت ایدرکه نفس وصیتله موصیدن فرض ساقط اوله تبدیلدن اکا اثم لاحق اولمیه ودخی اولکه اوزرنده دین اولوب قضاسین وصیت ایده تبعاتندن قورتیله ودخی برشیٔ خاصة وصی قلنان کشی انك غیری‌یه وصی اولمیه (فمن خاف من موص جنفا او اثما) اول کمسه که موصیدن وصیتده خطایه میل ویاحیفه تعمدین توقع ایده ویابیله (فاصلح بینهم) وصیت اولانلر بیننده نهج شرع اوزره اجرائله اصلاح ایتسه (فلا اثم علیه) اشبو تبدیلده اکا وبال یوقدر زیراکه باطلی حقه

تبديلدر ﴿ ان الله غفور ﴾ ظلمدن حذر ايده‌نى حق تعالى مغفرت ايديجيدر
﴿ رحيم ﴾ انك امرينه اطاعت ايدنه رحمت ايديجيدر * اشبو آيت
كريمه ده دلالت واردركه موصى قچان عمدا وياخطا ئله وصيت
وياوقفده جور ايتسه وصى ووارثك انى عدله ردى جائز اوله وآيت
سابقه ده‌كى (بعدما سمعه) قوليله مراد وصيت عادله‌در يوخسه جائره
دكلدر ودخى دلالت واردكه غالب ظنله اجتهاد وعمل جائز اوله زيراكه
ميلدن خوف خائفك ظن غالبنده اولور ودخى رخصت واردركه كشى
وصيت اولانلرك بيننده اصلاح ايچون دخول ايده اكرچه انده حقدن
زياده نقصان اولورسه‌ده قچانكه جمله‌سى اكا راضى اوله ودخى دلالت
واردركه موصى قچان ثلثدن اكثرله وصيت ايتسه اول وصيتك كليسى
باطل اولميه بلكه باطل اولان ثلث اوزره زياده‌سى اوله زيراكه حق جل
وعلا اشبو آيتده جورله وصيتى ابطال ايتمدى بلكه انده اصلاحى وجه
ايتدى ﴿ ياايها الذين آمنوا كتب عليكم الصيام ﴾ يامؤمنلر صوم رمضان
اوزريكزه فرض قيلندى ﴿ كما كتب على الذين من قبلكم ﴾ انبياء وامم‌دن
سزدن اوكدين كچنلره فرض قيلنديغى كبى سعيد بن جبير رضى الله
تعالى عنه ايدر بزدن اوكدين كچنلرك صومى اخشامدن ليلهٔ قابله‌يه دكين
ايدى ابتداء اسلامده اولديغى كبى * علمادن برجماعت ديديلركه صيام
رمضان بزه فرض اولديغى كبى نصارايه دخى واجب ايدى حرّ شديد
ويا برد شديد زماننده واقع اولبجق سفرلرده كنديلره مشقت ويرر
ومعاشلرينه ضرر كلور اولدى علما ورؤسالرى رأى ايتديلركه انى شتا
وصيف بيننده زمان ربيعده قيله‌لر واول تحويللرينه كفارت ايچون انك
اوزرينه اون كون زياده ايتديلر بعده ملكلرينك اغزى آغرييوب اندن
برى اولورسه قومنك صوملرين يدى كون زياده ايتمكه نذر ايتدى چون
اندن برى اولدى نذرين يرينه كتوردى بعده اول ملك فوت اولوب
يرينه كلان ملك انلره صوملرى اللى كون تمام ايتدردى * شعبى ايدر
اكر سنه‌نك كليسنى صائم اولسم شعبان ويا رمضاندن ايدوكى شك اولنان
كونى افطار ايدردم شول سببدنكه نصارايه شهر رمضان فرض
ايدى بركون اوّلنه وبركون آخرينه ضم ايدوب صكره كلنلرى كچنلرينك
فعلنى ايشليه‌رك صوملرينى اللى كونه ايركورديلر ﴿ لعلكم تتقون ﴾ تاكه

معاصيدن صاقنه‌سز زيراكه صوم شهوتى كسر ايدركه اول معاصينك
مبدئيدر وياانى ادا حالنده اخلالندن صاقنه‌سز ﴿ اياما معدودات ﴾ عدد
معلوملله موقت ايامى صائم اولك * روايت اولنوركه ابتداء اسلامده
هرآيده اوچ كون صومى وعاشورا صومى واجب ايدى صكره شهر
رمضان صوميله نسخ اولندى * ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر هجرتدن
صكره اوّل نسخ اولنان امر قبله وصوم ايدى * عائشه رضى الله تعالى
عنها ايدر زمان جاهليتده قريش يوم عاشورايى صائم اولورلردى
وپيغمبريمز عليه السلام دخى صائم اولوردى مدينه‌يه قدوم ايديجك ينه
انى صائم اولدى وناس دخى انكله بيله انى صائم اولديلر رمضان صومى
فرض اولبجق عاشورا صومى ترك اولندى استين انده صائم واستين مفطر
اولوردى ﴿ فمن كان منكم مريضا او على سفر فعدّة من ايام اخر ﴾ سزدن اول
كمسنه‌كه مريض اولوب صوم اكا ضرر ويره وانكله اكا عسرت ايره وياخود
ايام صيامده سفر اوزره اوله وبو ايكى عذرك بريله انده افطار ايده قاچ كون افطار
ايدرسه انى مرض وسفرك غيرى متواليا ويامتفرّقا صائم اولمق اوزرينه واجب
اولور ﴿ وعلى الذين يطيقونه فدية طعام مسكين ﴾ وشونلركه شبابلرى حالنده
صومه قادرلر ايكن كبرلرى حالنده اندن عاجز اوله‌لر ايمدى اوزرلرينه
واجب اولوركه هر افطار ايتديكى يومدن بدل ابوحنيفه عندنده نصف
صاع يعنى بشيوز يكرمى درهم بغداى برمسكينه اطعام ايده واكر انك
غيرى حبوبدن ويرسه برصاع يعنى بيك قرق درهم اطعام ايده ﴿ فمن
تطوّع خيرا ﴾ اول كمسه اوزرينه اطعامده واجب اولان برمسكينى
ويا ايكى مسكينى ويا اكثرى اطعام ايده وياخود واجبك قدرى اوزره زياده
ايده مثلا اوزرينه واجب اولان نصف صاع بغداى ايكن اندن زياده
ويره ﴿ فهو خيرله ﴾ اول تطوّع وياخيرى انكچون خير اولور ﴿ وان
تصوموا خيرلكم ﴾ اماكه اى صومه قادر اولميانلر تكلف ايدوب صائم
اولمكز سزكيچون خير اولور فديه وتطوّع خيردن وافطاردن ﴿ ان كنتم
تعلمون ﴾ اكر صومده‌كى فضيلتى وبرائت ذمتى بيلورسه‌كز * معلوم
اوله‌كه مؤمن مكلف ايچون رمضان افطارينه رخصت يوقدر الا اوچ
نوع حالت ايچون اول جائز اولور * برى اولدركه قچان حامل ويا
مرضع ولدلرى اوزره خوف ايتسه‌لر ايمدى انلر افطار ايدوب صكره قضاء
ايدرلر وفديه دخى ويررلركه اول ابن عمر وابن عباس قوليدر اما شافعى

دخی اکا ذاهبدر و برقوم دیدیلرکه انلره فدیه لازم اولمزکه اول حسن وعطاء ونخعی وزهری قولیدر امام ابو حنیفه واوزاعی وثوری دخی اکا ذاهبدر * ایکنجی اولدرکه قچان مریض ویا مسافر وحائض ونفسا افطار ایده‌لر اوزرلرینه انجق قضا واجب اولور * اوچنجی اولدرکه قچان شیخ کبیر ومریض که مرضنك زوالن رجا ایتمیه افطار ایتسه‌لر انجق فدیه واجب اولور ﴿شهر رمضان﴾ اوزریکزه شول فرض اولان صوم رمضان صومیدر ﴿الذی انزل فیه القرآن﴾ که انده قرآن انزال اولندی یعنی قرآنك جمله‌سی شهر رمضاندن لیلهٔ قدرده لوح محفوظدن سماء دنیاده بیت العزته ایندریلوبدر بعده جبریل علیه السلام یکرمی اوچ ییلده پیغمبریمز علیه السلام حضرتلرینه منجما ایندردی ابوذر رضی الله تعالی عنه پیغمبریمز علیه السلامدن روایت ایدر دیکه شهر رمضاندن اوچنجی کیجه‌ده برروایتده اوّل کیجه سنده صحف ابراهیم نازل اولدی وانك التنجی کیجه سنده تورات واون اوچنجی کیجه سنده انجیل واون سکزنجی کیجه سنده زبور ویکرمی دردنجی کیجه سنده قرآن نازل اولدی ﴿هدی للناس﴾ ناسی ضلالتدن حقه هدایت ایدر ﴿وبینات من الهدی والفرقان﴾ وحلال وحرامدن وحدود واحکامدن حقه هدایت اولنور وحق وباطل بینی سچلور شیئه دلالت واضحه اولدیغی حالده برحیثیتله که یوم قیامتده انکله هیچ کمسنه‌نك عذری قالمز ﴿فمن شهد منکم الشهر فلیصمه﴾ برکمسنه‌که حضرده صحیح ومقیم ایکن اکا شهر رمضان ایرسه انی صائم اولسون علماء اختلاف ایتدیلر اول کمسنه حقنده‌که اول مقیم ایکن رمضان ایریشوب صکره مسافر اوله * علی کرم الله وجهه ایدر انکچون فطر جائز اولمز بلکه اشبو آیت کریمه دلالتیله انك کانی صائم اولورکه اول عبیدة السلمانینك دخی قولیدر اماکه صحابه وفقهانك اکثری دیدیلرکه اکر برکمسنه شهر رمضانده سفره چیقسه انکچون افطار جائز اولور وآیتك معناسی اولدرکه سزدن اول‌که شهر رمضانه ایریشه اندن ایرشدیکی دکلوسین صائم اولسون ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام عام فتحده شهر رمضانده مکه‌یه سفر ایتدی کدیده نام موضعه ایریشنجیه دکین صائم اولوب اندن افطار ایتدی ناس دخی انکله بیله افطار ایتدیلر ﴿ومن کان مریضا او علی سفر فعدة من ایام اخر﴾ اول کمسه‌که مریض

ویا مسافر اولوب شهر رمضانده افطار ایده اول افطار ایتدیکی ایام عددنجه رمضانك غیریده انی قضا واجب اولور اکر افطار ایتدیکی ایام دکلو زمان مریض صحتده و مسافر اقامتده اولورسه واکر افطاری دکلو ایام کچمدین فوت اولورسه صحت واقامتی دکلوسنك قضاسی واجب اولور * علما اختلاف ایتدیلر شول مرض و سفرده‌که فطری مباح قیلور * حسن و ابراهیم نخعی ایدر اول شول مرضدرکه انکله اوتوررکن نماز قیلمق جائز اوله واماکه اکثرون ایدر اول شول مرضدرکه صومله انك زیاده‌سی قورقیلور وبالجمله اکر صوم انی اجهاد ایدرسه افطار ایده اجهاد ایتمزسه اول صحیح کبیدر و سفر فطری مباح قیلور وعامهٔ علماء عندنده انده صوم جائز اولور الا ابن عباس وابو هریره وعروة بن الزبیر وعلی بن الحسین قولنده‌که انلر سفرده صومی تجویز ایتمزلر صائم اولورسه قضاسی واجب اولور دیدیلر زیرا پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه (لیس من البرّ الصیام فی السفر) سفرده صائم اولمق صلاحدن دکلدر وآخرون عندنده افطار جائز اولور شول مسافر حقنده‌که صوم انی اجهاد ایده بلکه اکا اولی اولان افطاردر شول دلیل ایله کیم پیغمبریمز علیه السلام سفرده ایدی کورسه‌که ناس بررجل اوزره جمع اولوب اوزرینه کولکه ایتمشلر دیدیکه بوکا نه حالت ایردی دیدیلر صائمدر دیدیکه سفرده صائم اولمق صلاحدن دکلدر واما سفرده صومی تجویز ایدنلرك دلیلی اولدرکه ابو سعید الخدری رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلامله بر رمضانده سفرده ایدك انده بعضیلریمز صائم وبعضیلریمز مفطر ایدی نه صائم مفطره ونه مطفر صائمه تعییب ایدردی و صوم و فطردن قنغیسی افضل ایدوکنده دخی اختلاف ایتدیلر بر طائفه سفرده فطر صومدن افضلدر دیدیلرکه اول ابن عمردن مرویدر وسعید بن المسیب وشعبی اکا ذاهبدر و برقوم ایسه صوم افضلدر دیدیلرکه اول معاذ بن جبل وانسدن مرویدر * وابراهیم نخعی وسعید بن المسیب اکا ذاهبدر وبرطائفه ایسه اول ایکیسندن ایسر اولانی افضلدر دیدیلر (یرید الله بکم الیسر) دلالتیله‌که اول مجاهد وقتاده وعمر بن عبدالعزیز قولیدر * برکمسنه مقیم صباحلیوب صائم اولسه بعده اثناء نهارده سفره چیقسه اکثر علما عندنده اکا اول کونی افطار جائز اولمز وبرطائفه دیدیلرکه انکچون افطار جائز

اولورکه اول شعبی قولیدر وامام احمد اکا ذاهبدر اما مسافر صائم صباحلسه بالاتفاق انکچون افطـار جائز اولور شـول دلیل ایله کیم جابر رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام عام فتحده شهر رمضانده مکه یه سفر ایتدی کراع نام موضعه ایریشیجك صائم اولدی ناس دخی انکله بیله صائم اولدیلر دیدیلرکه یارسول الله صوم ناسـه مشقت ویردی اویله اولسـه ایکنندیدنصکره ایدی برقدح صو ایستیوب ناس نظرنده انی ایچدی انی ناس کوروب کیمی افطـار ایتدی و کیمی افطـار ایتمدی پیغمبریمز علیه السلامه ناسك بعضی صوملرین افطار ایتمدکارینی خبر ویریلیجك دیدیکه انلر عاصیلردر * وفطری مبـاح قیلور سفرك مسافه‌سنده علما اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلرکه بر کونلك مسافه‌در وبرجاعت دیدیلرکه اول ایکی کونلك مسافه‌درکه اول شافعی قولیدر وبرجاعت اخری دیدیلرکه اول اوچ کونلك مسافه‌درکه اول‌ثوری وائمهٔ حنفیه قولیدر ﴿ یرید الله بکم الیسر ولا یرید بکم العسر ﴾ حق تعـالی سزه تیسـیر ایتمك دیلر یوخسـه تعسـیر ایتمك دیلمز * پس بواجلدن سـفر و مرض حالنده سزه فطری مبـاح قلدی شعبی ایدر بررجل که ایکی امر بیننده تخییراولنسه ایسرینی اختیار ایده الا اول انك اختیار ایتدیکی الله تعالی یه احبی اولور * اشـبو آیت کریمه برقاعدهٔ عظیمه یه اصلدر انك اوزره فروع کثیره مبتنیدرکه اول (المشقة تجلب التیسیر) مشقت یسری جلب ایدر ودخی (الضرورات تبیح المحظورات) ضرورتلر محظورلری مباح قیلور ودخی (اذا ضاق بك الامر اتسع) قچان برامر ضیق اولسـه انده وسعت ایدیلور ایمدی بوقواعدك جمله‌سـنه آیت مذکوره اصلدر ﴿ ولتکملوا العدّة ﴾ تاکه ایام شهر عددین تکمیل ایده‌سز مرض و سـفرکزده افطـار ایتدیککز ایامی قضا ایله * ابن عمر رضی الله تعالی عنه پیغمبریمز علیه السلامدن روایت ایدر دیمشکه (الشهر تسع وعشرون فلا تصوموا حتی تروا الهلال ولا تفطروا حتی تروه فان غم علیکم فاکملوا العدّة ثلاثین) آی یکرمی طقوز دخی اولور * ایمدی هلال رمضانی کورمینجه صـائم اولمکز وهلال شوالی کورمینجه مطفر اولمکز واکر سمـاده غیم علت اولوب هلال رمضـانی ویا هلال فطری کوره‌مزسـه‌کز شعبـان آینی اوتوز کون عد ایدوب اندن صوم رمضـانه شروع ایدك ورمضانی اوتوزکون عد ایدوب افطـار ایدك *

(اشبو)

اشبو قول قرآنی دلیلدرکه هلال کورلمدیکنده عدد اعتبار اولنه وانده حساب اوتوز کونه اولور ومنجمین قولنه اعتبار اولنمیه واولکه اهل بلده‌سنك رؤیتی اعتباردر یکرمی طقوز کون صائم اوله حالبوکه بلدهٔ اخری اهلی اوتوز کون صائم اولسه‌لر * ایمدی اول بلدهٔ اولی اهلنه لازم اولورکه برکون صومنی قضا ایده‌لر زیرا انلرك رؤیتنده اکمال عده اولدی ﴿ ولتکبروا الله علی ماهداکم ﴾ وتاکه حق تعالی یه تعظیم ایده‌سز صوم رمضاندن راضی اولدیغی شیئه سزی ارشادینه وانی سزه تخصیصنه سائر ملل اهلنه دکل * اشـبونده عید فطر تکبیرنك مشروعیتنه دلالت واردر ووقتی اکمال عدنده یعنی رمضانك آخر کوننك شمسی غروبندندر ابن عباس رضی الله تعـالی عنه ایدر مسلمین اوزره حقدرکه هلال شـواله نظر ایتدکارنده عیدلرندن فارغ اولنجیه دکین حق تعـالی یه تکبیر ایده‌لر ﴿ ولعلکم تشکرون ﴾ وتاکه انك نعمتلرینه شکر ایده‌سز * ابو هریره رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز علیه السـلام دیدیکه رمضـان آیی داخل اولدیغنده شـیطان دمورلنور وجنت قپولری آچیلور وجهنم قپولری پرکدیلور ابو هریره رضی الله تعـالی عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه شهر رمضـانك اوّل کیجه‌سـنده شـیاطین دمولنور وجن دمورلنور وجهنم قپولری پرکدیلور هیچ برقپوسی آچیق قالمز وجنت قپولری آچیلور هیچ برقپوسی پرکدیلمز وبرمنادی ندا ایدرکه یاخیر طالبی خیره اقبال ایت ویاشرّ طالبی شردن تباعد واهمال ایت وانك هر کیجه‌سنده حق تعالینك ناردن عتقاسی اولور * ابو هریره رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام دیدیلرکه برکسـنه‌که شهر رمضـانی ایمـان واحتسابله صائم اوله ذنوب متقدّمه‌سی مغفرت اولنه واولکه لیلهٔ قدری ایمـان واحتسابله قائم اوله کذلك ذنوب متقدّمه‌سی مغفرت اولنه * سلمان رضی الله تعـالی عنه ایدر پیغمبریمز علیه السـلام شعبانك آخر کوننده ناسه خطاب ایدوب دیدیکه سزی برشهر عظیم وبرشهر مبـارك اظلال ایتدی انده برکیجه واردرکه انده‌کی عبادت سائر زمانده‌کی بیك آیده اولان عباتدن اول خیرلودر حق تعالی انك کوندزنده صیـامی فرض وکیجه‌سـنده قیـامی تطوّع قیلدی اولکه خصال خیردن برخصلت ایده حق تعالی یه تقرّب ایده سائر زمانده فریضه اداسیله تقرب ایدن منزلتنده اوله واولکه انده حق تعالی یه فریضه

اداسیله تقرب ایده سائر زمانده یتمش فریضه اداسیله تقرب منزلتنده اوله اول صبر آیدر وصبرك ثوابی ایسه جنتدر واول آیده بر صائمی افطار ایده‌نك ذنوبی مغفرت اولنه ورقبه‌سی ناردن آزاد قیلنه واول افطار اولنانك صومی اجرنجه اول اجرلنه حالبوکه انك صومی اجرندن برشیء اکسلمیه دیدیلرکه یارسول‌الله هر بریمزده صائم افطار ایده‌جك شیء بولنمز دیدیکه بوثوابه نائل اولور اکرچه افطاره قدرتی برایچیم صوایله وبردانه خرمایله ایسه‌ده انك اوّلی رحمت و اوسطی مغفرت وآخری ناردن اعتاقدر انده کلمهٔ توحیدی واستغفاری اکثار ایدککه انکله رب تعالی سزدن راضی اوله و انده حق تعالیدن جنت سؤالن وناردن تعوّذی اکثار ایدککه حاجتکز روا اوله * ابن عمرایدر پیغمبریمز علیه‌السلام دیدیکه یوم قیامتده صیام وقرآن عبد ایچون شفاعت ایدیسردر صیام دیه‌که یارب بن انی کوندزده شهواتدن منع ایتمشدم و قرآن دیه‌که یارب بن انی کیجه‌ده نوم وراحتدن الیقومشدم اویله اولسه ایکیسنك دخی شفاعتلری قبول اولوب عبدی مقصودینه ایرکوره‌لر * ابوهریره رضی‌الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز علیه‌السلام دیدیکه ابن‌آدمك هر حسنه‌سی اون‌مثلی ایله تایدیوزه وارنجه صاحبنك ایمانی واخلاصی حسبنجه تضعیف اولنور حق جل وعلا ایدر الاامتنك صومنه جزایی بن ایدرینکه زیرا اول بنم ایچون طعام وشهواتن ترك ایدر صائم ایچون ایکی فرحه اولور بری حین افطارنده وبری رب تعالی‌یه لقاسی عندنده وصائمك اغزی قوقوسی الله تعالی عندنده مسك قوقوسندن اطیبدر وصوم صاحبنه جنتدر ﴿ واذا سألك عبادی عنی فانی قریب اجیب دعوة الداع اذا دعان ﴾ یا محمد قچان عبادم سکا بندن سؤال ایدرلر انلره دیکل‌که بن قریبن دعا ایده‌نك دعوتنه اجابت ایدیسرین قچانکه بکا دعا ایده * ابن عباس رضی‌الله تعالی عنه ایدر مدینه‌نك یهودلری پیغمبریمز علیه‌السلامه دیدیلرکه ربمز بزم دعامزی نیجه ایشیدر والحال سن زعم ایدرسنکه بزمله سمانك بینی بشیوز ییللق مسیره‌در وینه هرسمانك غلظی دخی اول دکلودر اویله اولسه اشبو آیت کریمه نازل اولدی * ضحاك ایدر بعض صحابه دیدیلرکه حق تعالی قریبمیدرکه اکا مناجات ایده‌وز بعیدمیدرکه اکا ندا ایدوز اکا جوابده اشبو آیت نازل اولدی ابوموسی الاشعری ایدر وقتاکه پیغمبریمز علیه‌السلام خیبره توجه

(ایتدی)

ایتدی ناس بروادی اوزره اشراف ایدیجك رفع صوتله تکبیر ایتدیلر پیغمبریمز علیه‌السلام دیدیکه (اربعوا علی أنفسکم انکم لاتدعون اصم ولاغائبا انکم تدعون سمیعا قریبا) نفسکز اوزره تحبس ایدك * زیراکه سز دعایی اصم ویاغائبه ایتمزسز بلکه دعایی سمیع وقریبه ایدرسز * اشبو آیتده حق تعالینك مکاندن تنزیهنه وداعی‌یه اجابتنه ودعایه ترغیبنه دلالت واردر ودخی عبادت افعال واقوال واحوالنه علم واطلاعنك کمالی مکانی قریبك حالنه تمثیل وار ﴿ فلیستجیبوا لی ﴾ ایمدی ایمان وطاعتك دعوتنه اجابت ایتسونلر * نتکیم بن انلره اجابت ایدرین قچان مهملری ایچون بنی دعوت ایده‌لر ﴿ ولیؤمنوا بی ﴾ وبکا ایمانلری اوزره ثابت ودائم اولسونلر ﴿ لعلهم یرشدون ﴾ تاکه رشد وحقه اصابت ایده‌لر وقتاکه حق جل وعلا حضرتلری انلره شهر رمضان صومیله وعدینی مراعاتله امر ایتدی ووظائف تکبیر وشکره قیام اوزره حثندنصکره بوآیتله تعقیب ایتدی‌که اول انلرك احوالنه خبیر واقوالنه سمیع ودعالرینه مجیب واعمالنه مجازی ایدوکنه تنبیه وتوجیه وجیه اوله * اکر دینورسه‌که حق جل وعلا (اجیب دعوة الداع) ودخی (ادعونی استجب لکم) دیو بیورمشیکن نیجه‌لر اکا دعالر ایدوب دعالرینه اجابت اولنمدیغنك وجهی ندر * دینلورکه اشبو آیتك معناسنده اختلاف اولندی دینلدیکه اشبو راده‌کی دعانك معناسی واطاعت واجابتك معناسی ثوابدر ودخی دینلدیکه اشبو ایکی آیتك معناسی خاصدر اکرچه لفظلری عام ایسه‌ده اویله اولسه معنی بو اولورکه داعینك دعوتنه اجابت ایده‌رین اکر انی دیلرسم نتکم بومعنایه (فیکشف ماتدعون الیه ان شاء) قول شریفی دلالت ایدر ویاخود داعینك دعوتنه اجابت ایده‌رین اکر قضایه موافق اولورسه ویا اجابت اکا خیر ایسه ویامحال اولان شیئی سؤال ایتمدیسه ابوهریره رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم دیدیکه (یستجیب الله لاحدکم مالم یدع باثم اوقطیعة رحم اویستعجل) حق جل وعلا سزدن هر بریکزك دعاسنه اجابت ایدر مادامکه اثم ویاقطیعهٔ رحمله دعا ایتمیه ویاخود دعاسنك اجابتنه عجله ایتمیه یعنی حق تعالی‌یه دعا ایتدمده روا اولمدی ظنیله دعادن کسلمیه ودینلدیکه آیتك معناسی حق تعالی عبدك دعاسنه اجابت ایدر اکر انك مسؤلی مقدّر ایسه ویرر واکر مقدّر دکل ایسه انکیچون آخرتده

ثواب ادخار ایدر ویا اندن برسوئی کیدرر * عبادة بن الصامت رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه (ما علی الارض رجل مسلم یدعوالله بدعوة الا آتاه الله ایاها اوکف عنه من السوء مثلها مالم یدع باثم اوقطیعة رحم) یریوزنده بر رجل مسلم که الله تعالی دن برحاجت دیلسه الا اول اکا حاجتن ویرر ویا انك مثلی اندن برسوئی کیدرر مادامکه اثم ویا قطیعهٔ رحمله دعاء ایتمیه ودینلدیکه حق جل وعلا برعبدینی سوسه دعاسنه فی الحال اجابت ایدوب اعطاسنی تأخیر ایدر تاکه اول اکا دعاء ایتدیکی صوتن ایشیده وبرعبدی سومسه دعاسنك اجابت واعطاسنده تأخیر ایتمز تاکه صوتن ایشتمیه * دینلدیکه دعانك آداب وشروطی واردرکه اول اسباب اجابتدر انی استکمال ایدن اجابته اهل اولور اکا اخلال ایدن اجابته استحقاقدن قالور ﴿ احل لكم ليلة الصيام الرفث الى نسائكم ﴾ صیامکز کیجه سنده نساکزه جماعکز سزه حلال قیلندی * روایت اولنورکه اوائل اسلامده صائم غروب شمسدن تایتسو نمازین قیلنجه ویا یتسودن اوّل اولنجه اکا طعام وشراب حلال ایدی اندن صکره ده دکل اویله اولسه برصوم کیجه سنده حضرت عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه یتسوبی قیلدیغندنصکره اهلنه جماع ایتدی بعده غسل ایدوب حالنی عرض ایچون آغلیه رق پیغمبریمز علیه السلامه واردی مکر صحابه نك بعضیلری دخی انك کبی حاله مبتلا اولوب هربری ماجراسین پیغمبریمز علیه السلامه خبرویردی اویله اولسه اشبو آیت کریمه ایله حکم اوّل نسخ اولنوب صیام کیجه سنك کلنده جماع مباح قیلندی ﴿ هنّ لباس لكم وانتم لباس لهنّ ﴾ نسائکز سزلره لباس وسز دخی انلره لباس سز یعنی نوم عندنده زوجاندن هربری تجرد ایدوب ثوب واحده ده اجتماعلریچون ویا ایکیسندن هربری صاحبنه حلال اولمیان شیئدن ستره اولدیغیچون * حدیثده کلدیکه (من تزوّج فقد احرز ثلثی دینه) برکمسه کیم تزوج ایده دینك ثلثانی آفاتدن حراست ایدر ﴿ علم الله انكم كنتم تختانون انفسكم ﴾ حق تعالی بیلدیکه سز لیلهٔ صیامده عشادنصکره مجامعتله نفسلریکزی خیانت وظلم ایدر سز * براء رضی الله تعالی عنه ایدر صوم رمضان فرض اولیجق شهر رمضانك کلنده ناس نسایه قربان ایتمزلردی وبعضیلری ایسه نفسلرینه خیانت ایدیجك اشبو آیت نازل اولدی ﴿ فتاب عليكم ﴾ الله تعالی سزك اول

خیانتکزدن تجاوز ایتدی زیرا اول عمل حرامدن توبه ایتدیکز ﴿ وعفا عنكم ﴾ وانك اثرین سزدن عفو ومحو ایتدی ﴿ فالآن باشروهن ﴾ ایمدی شمدنصکره ده لیالئ صومك جمیعنده دیلدیککز وقتده نساکزه مجامعت ایدك ﴿ وابتغوا ما كتب الله لكم ﴾ وحق تعالینك سزکیچون قضا ایتدیکنی ویاسزکیچون تقدیر ایتدیکی ولدی ویا اکل وشرب وجماعدن لیالئ صومده سزکیچون مباح قیلدیغی رخصتی طلب ایدك ﴿ وكلوا واشربوا حتى يتبين لكم الخيط الابيض من الخيط الاسود من الفجر ﴾ وأکل وشرب ایدك شول وقته دکین که صباحك اوّلی وقتنده سواد لیلدن بیاض نهار متبین اوله * صحابه دن ابوقیس بن صرمة الانصاری دینور بررجل وارایدی صائم اولدیغی حالده طول نهارده ارضنده عمل ایدردی کیجه اهلنه رجوع ایدیجك اهلی اکا آتشده طعامن ایصیدوب کتورمك صددنده ایکن اول ایسه یورغون اولمغله اویقویه وارمش چون انی اویاردی حالبوکه الآن ذکر اولندیغی اوزره اویودقدنصکره ویتسو نمازنی قیلدقدنصکره انلره اکل وشرب وجماع تاکه یارینداسی کیجه یه دکین حرام اولوردی ابوقیس انی تذکر ایدوب الله تعالی یه ورسولنه عصیاندن کراهتله اکلدن امتناع ایتدی ایرته سی اول حال اوزره صائم اولوب نهارك نصفی اولمدین بایلدی افاقت بولیجق پیغمبریمز علیه السلامه کلوب ماجراسین ذکر ایلدی اویله اولسه اشبو آیت نازل اولوب لیالئ صومك کلنده جماعه رخصت ویردیکی کبی أکل وشربه دخی رخصت ویردی * معلوم اوله که فجر ایکیدر بری فجر کاذبدرکه طولانی طلوع وسمایه صعود ایدر بعده زائل ولاشئ اولوب کیدر وبری دخی فجر صادقدرکه افقدن عریضا طلوع ایدر ومنتشر اولوب انکله صبحك اوّل وقتی ایرر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان بلالا ینادی بلیل فکلوا واشربوا حتی ینادی ابن ام مکتوم) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه سلم حضرتلری ایدر بلال اذانی کیجده اوقور * ایمدی صائم اوله جق کمسه لر اکل وشرب ایدك تا ابن ام مکتوم اذان اوقوینجیه دکین زیرا اول رجل اعمی ایدی صباح اولدی دینمینجه اذانی اوقومزدی ﴿ ثم اتموا الصيام الى الليل ﴾ وصیامی فجر صادق طلوعندن غروب شمسه دکین اتمام ایدك قچانکه شمس غروب ایده فطر حلال اولور * اشبو دلیلدرکه غروبده

شك ايدن كشى يه اكل جاز اولميه وصوم وصال حرام اوله * ابوذر
رضى الله تعالى عنه ايدر پيغمبريمز عليه السلام ايكى كونى صوم ايله
اولشدردى جبرائيل عليه السلام اكا كلوب ديديكه حق تعالى صوم
وصالكى قبول ايتدى لكن سندنصكره اول هيچ كمسه يه حلال اولمز * زيراكه
حق تعالى صيامى كيجه يه دكين امر ايتدى كيجه اولديغندنصكره ده ايسه
صيام اولمز ﴿ ولاتباشروهنّ وانتم عاكفون فى المساجد ﴾ نسانكزه مجامعت
ايتمكز حالبوكه سز مساجدده اعتكاف نيتيله مقيملرسز * ايمدى اعتكاف
سنتدر مسجدك غيريده جائز دكلدر اماكه مساجدك جميعنده جائزدر *
حضرت عائشهٔ صديقه رضى الله تعالى عنها ايدر پيغمبريمز صلى الله تعالى
عليه وسلم وفاتنه دكين هر رمضانك عشر اخيرنده معتكف اولورلردى
واندنصكره ده زوجاتى دخى معتكفه اولورلردى صحابه دن برجماعت
مسجدده معتكف اولورلردى انلردن بريسنك اهلنه حاجتى اولسه واروب
اكا جماع ايدردى وغسل ايدوب مسجده عودت ايدردى اشبو آيتله ليل
ونهارده اعتكافدن فراغتلرينه دكين اندن نهى اولنديلر * ايمدى حال اعتكافده
جماع حرامدر انكله اعتكاف فاسد اولور اما جماعدن ماعدايه مباشرت
قبله وشهوت ايله لمس كبى مكروهدر اكثر علما عندنده انكله اعتكاف فاسد
اولمزكه اول امام شافعى حضرتلرينك اظهر قوليدر وبرطائفه ديديلركه
انكله اعتكاف باطل اولور اول امام مالك قوليدر * دينلديكه انزال
اولورسه اعتكاف باطل اولور انزال اولمزسه باطل اولمز اما شول لمس كه
انكله تلذذ قصد اولنميه انكله اعتكاف فاسد اولمز * حضرت عائشهٔ
صديقه رضى الله تعالى عنها ايدر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اعتكافده
ايكن باشنى بكا ادناء ايدوب بن انك مبارك صاچنى طراردم وبيته دخولى
حاجت انسان ايچون ايدى ﴿ تلك حدود الله فلا تقربوها ﴾ ذكر اولنان
احكام ويامحرمات حق تعالينك حق وباطل بيننى حاجز ومانعلريدر اكا
قريب اولمكز فكيف كه انى تخطى ايده سز (قال النبى صلى الله تعالى
عليه وسلم ان لكل ملك حمى وان حمى الله تعالى محارمه فمن رتع حول الحمى
يوشك ان يقع فيه) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر هر پادشاهك
حماسى واردر والله تعالينك حماسى محارميدر اول كمسه كه حمانك
حولنده رتع ايده قريب اولور كه حمانك ايچنه دخى كيره ﴿ كذلك ﴾ اشبو

(يبين)

تبيين مثلى ﴿ يبين الله آياته للناس ﴾ الله تعالى ناسه اوامر ونواهيسنى
تبيين ايدر ﴿ لعلهم يتقون ﴾ تاكه اندن قورقوب مخالفتدن صاقنه لر
﴿ ولاتأكلوا اموالكم بينكم بالباطل ﴾ بعضكز بعضنك مالنى حق تعالينك
مباح قيلديغى وجهك غيريله اكل ايتمكز * روايت اولنوركه پيغمبريمز
عليه السلام حضورنده ربيعه بن عبدان الحضرمى رضى الله تعالى عنه
امرئ القيس بن عابس الكنديدن برارض دعوى ايدوب اول انى بندن
قهرله آلوبدر ديدى كندى انى انكار ايديجك پيغمبريمز صلى الله تعالى
عليه وسلم حضرميدن بينه استدى اول ايسه بينه‌م يوقدر ديجك *
ايمدى اكا يمين ويررسن ديدى چون كنديى تحليفه عرض ايتدى
پيغمبريمز عليه السلام ديديكه (اما ان حلف على ماله ليأكله ظلما ليلقين
الله تعالى وهو عنه معرض) اكاه اولغل كه اول مدعى عليه كه مدعينك
مالنى ظلما اكل ايچون يمين ايده الله تعالى يه ملاقى اولور حالبوكه اول اندن
معرضدر * اويله اولسه اشبو آيت كريمه نازل اولوب اندن نهى اولندى
وجه باطل ايله اكل انواعندركه اول كاهى غصب ونهب طريقى اوزره
وكاهى لهو طريقى اوزره قمار ومغنى يه اجرت كبى وكاهى رشوت وخيانت
طريقى اوزره اولور ﴿ وتدلوا بها الى الحكام ﴾ ودخى اول اموالك امورينى
ويا حكومتنى ظلم ايدر امرا وقضاته القا ايتمكز وياخود انى باطلله اكل
ايدوب حكامه نسبت ايتمكز * قتاده ايدر قرنداشك مالنى حاكمه القا ايتمكل
حالبوكه سن ظالم ايدوكنى بيلورسن * ايمدى حاكمك حكمى حرامى حلال
ايتمز * شريح رضى الله تعالى عنه ديرديكه بن سنكچون قضا ايدرم
مع هذا ظنم بودركه دعواكده ظالم اولهسن لكن بكا وسعت يوقدركه
ظنمه موافقت ايدم بلكه بكا واجب اولان بينه‌نك مقتضاسيله قضا ايتمكدر
وبنم قضامله سكا حرام اولان شئ حلال اولمز * ام سلمه رضى الله تعالى
عنها ايدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم انما انا بشر وانكم تختصمون
الىّ ولعل بعضكم ان يكون الحن بحجة من بعض فاقضى له على نحو ما اسمع
منه فمن قضيت له بشئ من حق اخيه فلا يأخذنه فانما اقطع له قطعة من النار)
پيغمبريمز عليه السلام ديديكه يا مؤمنلر بن سزكبى بشرين سز بكا
خصومتله كلورسز كاهى بريكز حجتنى تقريرده آخردن الحن اولور بندخى

اندن ایشتدیکمك مقتضاسی اوزره انکچون قضا ایدرین برکمسنه که انکچون قرنداشی حقندن برشیٔ قضا ایدرین زنهار انی اخذ ایتمسونکه بن اکا قضامله جهنمدن برقطعه قطع ایدرین ﴿ لتأكلوا فريقا من اموال النـاس بالاثم ﴾ تاکه اموال ناسدن برطائفه‌یی شهادت زور ویایمین کاذبه ایله اکل ایده‌سز ﴿ وانتم تعلمون ﴾ حالبوکه مبطل ایدوککزی بیلورسز * اشبو آیتده دلالت واردرکه وجه شرعیسز مال اکلی حرام اوله ورشوت حرام اوله وناحق یره مخاصمه حرام اوله وحاکم ظاهر حکمیله فعلنده مصیب اولوب لکن مدعی مبطل ایسه انکله حکم اولنان شیٔ باطنده اکا حلال اولمیه ﴿ یسـألونك عن الاهلة ﴾ یا محمد انلر سکا اهله‌دن سؤال ایدرلر * روایت اولنورکه انصاردن معاذ بن جبل وثعلبة بن غنم دیدیلرکه یا رسول الله حکمت ندرکه هلال ابتداده اینجه ظاهر اولور اندن تدریج ایله قالکنور حتی که نورله طوبطلو اولور بعده اکسیله‌رك اوّلکی قرارین بولور اول سببدن اشبو آیت کریمه نازل اولدی ﴿ قل هی مواقيت للناس والحج ﴾ انلره دیکل که بز انی انجلین ایتدك تاکه ناس انکله حج وعمره وصوم وافطار وآجال دیون وعدة نسـاء ودخی انك غیری وقتلری بیله‌لر اول اجلدن انکله شمس بیننده مخالفت اولدی شمس علی الدوام حالت واحده اوزره قالدی ﴿ وليس البرّ بان تأتوا البيوت من ظهورها ﴾ برّ وتقوی اول دکلدرکه محرم اولدیغکزده بیوتکزك ظهورندن دخول وخروج ایده‌سز * روایت اولندیکه انصار احرامه کیردکلرنده دار وفسطاطه بابندن کیروب چیقمزلردی بلکه وراسندن ثقب ویافرجه ایدوب اندن کیروب چیقارلردی وانی برّ عد ایدرلردی اشبو آیت کریمه نازل اولوب اول فعللری برّ دکل ایدوکی انلره بیلدرلدی ﴿ ولكن البرّ من اتقى ﴾ لکن برّ اولدرکه محارمدن وشبهاتدن صاقنه‌لر ﴿ وأتوا البيوت من أبوابها ﴾ بلکه بیوتکزه قپولرندن کیرك چیقك اول امرده حال احرامك حال احلالدن فرقی یوقدر ﴿ واتقوا الله ﴾ الله تعالینك احکامنی تغییردن وافعالنه اعتراضدن صاقنوب اندن قورقکز ﴿ لعلكم تفلحون ﴾ تاکه هدی وبرّه ظفر بوله‌سز ﴿ وقاتلوا فی سبيل الله الذين يقـاتلونكم ﴾ الله تعالینك کلمه‌سنی اعلا ودینی اعزاز ایچون سزکله قتال ایدن کفاره شهر حرامده وکرك حرمده الله تعالینك طاعتنده جهاد ایدك ﴿ ولا تعتدوا ﴾ سز انلره قتال ایله ابتدا ایتمکز ویاخود معناسی نسـا وصبیان وشـیوخ

(ورهبانی)

ورهبانی وسزه القاء سـلم ایدنی قتل ایتمکز ﴿ ان الله لا يحب المعتدين ﴾ الله تعالی حدّ مشروعی تجاوز ایدنلری سومز ﴿ واقتلوهم حيث ثقفتموهم ﴾ سز انلری هر قنده حلده وکرك حرمده بولورسه‌کز قتل ایدك ﴿ وأخرجوهم من حيث اخرجوكم ﴾ وانلری دیارلرندن چیقـارك انلر سزی دیاریکزدن چیقاردقلری کبی زیرا مشرکلر مسلمانلری مکه‌دن چیقارمشلردی مسلمانلر دخی یوم فتحده انلرك اسلامه کلمینلرین مکه‌دن چیقاردیلر وقتاکه مشرکون حرمده قتالی استعظام ایدوب انکله مسلمینی تعییر ایتدیلر اشـبو آیت نازل اولدیکه ﴿ والفتنة اشدّ من القتل ﴾ سزك الله تعالی‌یه شرککز مسلمونك حرم واحرامده سزی قتللرندن اشـدّ واعظمدر ﴿ ولا تقـاتلوهم عند المسجد الحرام حتى يقاتلوكم فيه ﴾ مسجد حرام عندنده مشرکینه قتـال ایله بدأ ایتمکز مکرکه انلر سزه انده قتال ایله بدأ ایده‌لر ﴿ فان قاتلوكم فاقتلوهم ﴾ اکر انلر سزه قتال ایله بدأ ایدرلرسه سز دخی انلری انده قتل ایدك مبالات ایتمکز * زیراکه مسجد حرامك حرمتنی انلر هتك ایتمش اولور ﴿ كذلك جزاء الكافرين ﴾ کافرلرك جزاسی بونك کبیدر انلره ایشـلدکلرینك مثلی ایشلنور ﴿ فان انتهوا ﴾ اکر انلر قتال وکفردن منتهی اولورلرسه ﴿ فان الله غفور ﴾ حق تعالی توبه ایدنی مغفرت ایدر ﴿ رحيم ﴾ اکا اطاعت ایدنه رحمت ایدر ﴿ وقاتلوهم حتى لا تكون فتنة ﴾ مشـیرکینه قتال ایدك تاکه شرك اولمیه ﴿ ويكون الدين لله ﴾ وعبـادات وطاعات یالکز الله تعالی‌یه اوله شیطانك انده نصیبی اولمیه اویله اولسه عربك مشرکلرندن اسـلام ویا قتلك غیریسی مقبول اولمز ﴿ فان انتهوا ﴾ اکر شرکدن منتهی اولورلرسـه منتهیلره اعتدا ایتمکز زیرا ظلم ظالمك غیری‌یه حسـن اولمز ویاخود اکر سز منتهیلره تعرض ایدرسه‌کز ظالمین اولورسز ﴿ فلا عدوان الا على الظالمين ﴾ اویله اولسـه ظلم ینه ظالمره اولورکه اول (وجزاء سيئة سيئة مثلهـا) قولنك مصداقیدر * ایمدی ظالمینك جزاسـنه ظلم دینلمسی مشـاکلت ایچوندر ﴿ الشهر الحرام بالشهر الحرام ﴾ شهر حرامك هتك حرمتنده شهر حرامه مقابل اولور وقتاکه پیغمبریمز صلی الله تعـالی علیه وسـلم عام حدیبیه‌ده معتمر اولدیغی حالده شهر ذی القعده‌ده مکه‌یه خروج ایتدی مشرکون انی بیتدن صدّ ومنع ایتدیلر شـول شرطله کیم اول سـنه‌ده کیرو مدینه‌یه کیده کله‌جك سـنه‌ده کلوب اول عمره‌سـنی

قضا ايده پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم دخى اول شرط اوزره اول سنه عمره ايتمدين كيرو مدينه يه كتدى وكله جك سنه ده شهر ذى القعده ده كه اول هجرتك يدنجى سنه سنده ايدى كلوب عمره سين قضا ايتدى اويله اولسه آيتك معناسى اولوركه چون مشركون عام حديبيه ده شهر حرامك حرمتن هتك ايتديلر * ايمدى انلرك هتكنه مقابل سز دخى اول شهرده انلره قتال ايله انك حرمتن هتكدن مبالات ايتمكز ﴿ والحرمات قصاص ﴾ هرحرمتكه انى محافظه واجب اوله انده قصاص جارى اولور چون مشركون شهريكز حرمتنى صدّ ايله هتك ايتديلر سز دخى انلره ايتدكارى مثلنى ايدك عنوة اوزرلرينه دخول ايدك قتال ايدرلرسه سز دخى انلرى قتل ايدك ﴿ فمن اعتدى عليكم فاعتدوا عليه بمثل مااعتدى عليكم ﴾ اول كمسه كه شهر حرامده قتال ايله سزه اعتدا ايده سز دخى اكا اعتدا ايدك سزه اعتدا ايتديكينك مثليله * امام شافعى رحمه الله اشبو آيتى احتجاجله ديديكه قاتل قتل ايتديكى شئ مثليله قتل اولنور محدد ويا خنق ويا حرق ويا تجويع ويا تغريقدن هرقنغيسيله قتل ايدرسه اولدخى انكله قتل اولنور حتى قتلى انى طاتلى صويه براقغله ايسه اولدخى طاتلو صوده غرق اولنور آجى صوده دكل ﴿ واتقوا الله ﴾ انتصارده الله تعاليدن قورقوب حقكزدن اكثر وزياده يى ظالمكزدن اخذ ايتمكز ﴿ واعلموا ان الله مع المتقين ﴾ و بيلك كه حق تعالينك عونى ونصرتى اعتدادن صقينانلرله بيله در ﴿ وأنفقوا فى سبيل الله ﴾ الله تعالينك طاعتى يولنه انفاق ايدك اول كركسه جهاد ويا سائر خيراتدر ﴿ ولاتلقوا بايديكم الى التهلكة ﴾ وكنديكزى تهلكه يه القا ايتمكز اسرافله ويا وجه معاشى تضييعله وياغزودن ويا اكا انفاقدن كفله كه اول عدويى قوّتلنديرر وهلاككزه سبب اولور ويا مالكزى امساكله وحب مالله كه اول هلاك مؤبده مؤدّى اولور ويا الله تعالينك رحمتندن قنوطله ﴿ واحسنوا ﴾ واعمال واخلاقكزى حسن ايدك ويا محتاجلره تفضل ايدك ويا حق تعالى يه حسن ظن ايدك ﴿ ان الله يحب المحسنين ﴾ الله تعالى احسان ايدنلرى سور ﴿ وأتموا الحج والعمرة لله ﴾ حج وعمره يى لله اتمام ايدك اول ايكيسنك اتمامنده علما اختلاف ايتديلر بعضيلر ديديكه اول ايكيسنك مناسك وحدود وسننيدر * واركان حج بشدر احرام وعرفه يه وقوف وطواف كعبه وصفاء ومروه

(بيننده)

بيننده سعى وحلق رأس و ياتقصير در * وحج ايچون ايكى تحلل واردر واسباب تحلل اوچدر يوم نحرده رمى جمرهٔ عقبه وطواف زيارت وحلق رأسدر قچان بواوچ شيئدن ايكيسى بولنه تحلل اوّل حاصل اولور * وثالثله تحلل ثانى حاصل اولور وتحلل اوّلدنصكره نسادن غيرى محظورات احرامك جميعى مباح اولور وتحلل ثانيدنصكره كليسى مباح اولور * واركان عمره درتدر احرام وطواف بيت وسعى وحلقدر * قتاده رضى الله عنه ايدر تمام عمره اولدركه اشهر حجك غيريده عمل ايده واكر اشهر حجده ايسه انده اقامت ايدوب حج ايدرسه اول تمتع اولوب اوزرينه هدى واجب اولور اكر بولنور ايسه وياصيام واجب اولور هدى بولنمز ايسه وتمام حج اولدركه مناسكك كليسنى اقامت ايده بر وجهله كه عاملنه قران ويا تمتع سببيله دم لازم كلميه * ضحاك ايدر اول ايكيسنك اتمامى نفقه سى حلالدن اولوب مناهيدن صاقنمقدر * سفيان ثورى ايدر اول ايكيسنك اتمامى اهلندن انلكچون چيقوب تجارت ويا حاجتى اولمامقدر و حج وعمره نك اداسى اوچ وجه اوزره جائز اولوركه اول افراد وتمتع وقراندر * اما افرادك صورتى حجى افراد دراندن فارغ اولديغنده عمره كتورمكدر وتمتعك صورتى اشهر حجده عمره كتوروب عمره اعمالندن فارغ اولديغنده حج ايچون احرامى وحجى اول سنه ده مكه دن اولمسيدر وقرانك صورتى حج وعمره ايچون معا احرامه كيرمسيدر ويا عمره ايچون احرامه كيروب بعده اول عمره اوزره حجه داخل اولمسيدر عمره طوافنه افتتاحندن اوّل ايمدى انكله اول قارن اولور ﴿ فان احصرتم فما استيسر من الهدى ﴾ اكر بيت شريفى طوافدن منع اولنسه كز هدى دن ميسر اولان اوزريكزه واجب اولور * علما اختلاف ايتديلر شول احصارده كه محرم ايچون احرامدن تحللى مباح قيلور برجماعت ذاهب اولديلركه اول هر مانعدركه انى بيت شريفه وصولدن و احرامنى مضيدن منع ايده اول كركسه عدو ويا مرض ويا حرج ويا ذهاب نفقه ويا ضلال راحله در * ايمدى اشبو اشيادن هرقنغيسى ايسه محرم ايچون تحللى مباح قيلوركه اول ابن مسعود وغيرينك قوليدر * و برجماعت اخرى ذاهب اولديلركه حبس عدودن غيريله تحلل مباح اولمزكه اول ابن عباس وغيرينك قوليدر ﴿ ولاتحلقوا رؤسكم حتى يبلغ الهدى محله ﴾ واحرامدن حلول ايچون حال

احصاريكزده رؤسكزى حلق ايتمكز الا شول وقتده حلق ايدك كه هديكز ذبح اولنمسى واجب اولور محله ايريشه وهديك محل ذبحى اكثر علماء عندنده محرمك حصر اولديغى مكاندر زيرا پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم عام حديبيه‌ده هدينى حديبيه‌ده ذبح ايتدى وبر قوم ديديلركه محصر احرامى اوزره معتمردر تا شول وقته دكين كه هدينى حرمه كوندره وذبح اولنه‌جق كونى ذابحله مواعده ايديشه * ايمدى انك ذبح اولنديغى وقتده محصر دخى احرامندن حلول ايدركه اول اهل عراق قوليدر واكر محصر هدى بولمسه انده ايكى قول وار برقولده هدى اولمينجه اولمز * ايمدى اول تحلل ايدر وهدى ذمتنده اولوب بولديغنده ذبح ايدر وقول آخرده اول هديدن بدل صوم تمتع واجب اولور وياخود هدى تقويم اولنور قيمتى قاچ درهم اولورسه انكله طعام اشترا اولنوب فقرايه تصدق ايديلور واكر اطعامدن عاجز اولورسه هر مد ايچون طعامدن بدل بركون صائم اولور ﴿فمن كان منكم مريضا او به اذى من رأسه﴾ سزدن اول كمسنه كه حال احرامنده مريض وياخود رأسنده جراحت وياصداع ويا انك مثلى اذا اولمغله باشنى تراش ايدرسه ﴿ففدية من صيام او صدقة او نسك﴾ اكا فديه واجب اولور وياا‌وچ كون صائم اولور وياا‌وچ صاع طعامى التى مسكينه هربرينه يارمشر صاع ويرر ويا بر ذبيحه ذبح ايدركه انك اعلاسى بدنه واوسطى بقره وادناسى شاتدر قنغيسنى ديلرسه انى ذبح ايدر هرهدى ويا اطعامكه محرمه لازم كلور مكه‌ده ادا اولنور حرم مسكينلرينه تصدق ايديلور اما شول هدى‌كه محصره لازم كلور اول انى حصر اولنديغى مكانده ذبح ايدر وصومى هر نه مكانده ديلرسه اداسى جائز اولور ﴿فاذا امنتم﴾ قچان احصاردن امين اولسه‌كز ويا مرضدن قورتلسه‌كز ﴿فمن تمتع بالعمرة الى الحج﴾ اول كمسه كه استمتاع ايده وعمره ايله الله تعالى‌يه تقرب انتفاعن ايده اشهر حجده حجله تقرب انتفاعن ايتمزدن اوكدين وياخود اول كمسه كه عمره سندن محظورات احرامى استباحه ايله تحللندنصكره حج احرامنه دكين استمتاع ايده ﴿فما استيسر من الهدى﴾ ايمدى اكا تمتعى سببيله شاة ويا سائر نعمدن ميسر اولان دم واجب اولوركه انى يوم نحرده ذبح ايدر واكر انى يوم نحردن اوّل حج ايچون احرامدنصكره ذبح ايدرسه بعضيلر ديديكه جائز اولمز دم اضحيه كبى وبعضيلر ديديكه جائز اولور دم

جنايات كبى ﴿فمن لم يجد فصيام ثلاثة ايام فى الحج﴾ اول كمسه‌كه هدى بولميه اكا واجب اولوركه احرامدنصكره حجه اشتغال ايامنده تحللدن اوّل اوچ كون صائم اوله احب اولان ذى الحجه‌نك سابع وثامن وتاسعن صائم اولمقدر واكثرون عندنده يوم نحرده وايام تشريقده انى ادا جائز اولمز ﴿وسبعة اذا رجعتم﴾ ويدى كون دخى صائم اوله‌سز قچانكه اهلكزه رجوع ايده‌سز ويا اعمال حجدن فارغ اوله‌سز ﴿تلك﴾ اشبو اوچ كون صوميله يدى كون صومى ﴿عشرة كاملة﴾ مجموعى اون كوندركه هديدن بدل صومه اقامتله مراد اولنان شيئده كامله‌در وياشروط وحدود ايله كامله‌در ويا اون كونى صوملهٔ تكميل ايدك اندن ناقص ايتمكز ﴿ذلك﴾ اشبو ذكر اولنان حكم ﴿لمن لم يكن اهله حاضرى المسجد الحرام﴾ شول كمسه ايچوندركه اهلى مسجد حرام مقيملرندن دكلدر بلكه حرمدن مسافهٔ قصرده‌در * زيرا اولكه اندن اقلده اوله اول مقيم حرمدر ويا مقيم حرم حكمنده‌در والحاصل ﴿حاضرى المسجد الحرام﴾ ايله مراد ابوحنيفه عندنده اهل مواقيتدر ومادونده ساكنلردر * وشافعى عندنده مكه‌دن مسافهٔ قصردن اقلده توطن ايدنلردر ﴿واتقوا الله﴾ اوامر ونواهى محافظه‌سنده الله تعاليدن قورقكز ﴿واعلموا ان الله شديد العقاب﴾ وبيلك كه الله تعالينك عقابى شديددر انلره كيم نواهيسندن اجتناب ايتميه‌لر ﴿الحج اشهر معلومات﴾ حجك وقتى اشهر معروفه‌دركه اول شوال وذوالقعده آيدر وذوالحجه‌نك طقوزيدر ﴿فمن فرض فيهن الحج﴾ اول كمسه كه احرام وتلبيه ايله اشهر حجده نفسى اوزره حجى ايجاب ايده * اشبو دليلدركه بركمسنه اشهر حجك غيريده حج ايچون احرام ايده حج ايچون احرامى منعقد اولميه كه‌اول ابن عباس قوليدر شافعى دخى اكا ذاهبدر وديديكه عمره ايچون احرامى منعقد اولور * زيراكه الله تعالى اشبو اشهرى فرض حجك احرامى ايجابنه تخصيص ايتدى * ايمدى اول اشهرك غيريده منعقد اولسه اشبو تخصيصك فائده‌سى اولمز ديدى نتكيم صلواتى مواقيته تعليق ايتدى حتى بركمسنه صلوات مكتوبه‌نك برينه وقتى داخل اولمدين شروع ايتسه انكله مكتوبه‌سى ادا اولنمز وبرجماعت ذاهب اولديلركه اشهر حجك غيريده حج ايچون اولان احرامى منعقد اوله كه اول ابوحنيفه ومالك وثورى قوليدر اماكه عمره ايام سنه‌نك

جمیعی اکا وقتدر (فلا رفث ولافسوق ولاجدال فی الحج) ایام حجده
جماع ویافحش کلام ایتمك ودخی سیئات وارتکاب محظورات ایله حدود
شرعدن خروج ایتمك ودخی خدم ورفقه ایله جدال ایتمك یوقدر (قال النبی
صلی الله تعالی علیه وسلم من حج لله ولم یرفث ولم یفسق رجع کیوم ولدته
امه) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر برکسنه که حج ایده وانده رفث
وفسوق ایتمیه اناسندن طوغدیغی کون کبی کناهسز اهلنه رجوع ایده
(وماتفعلوا من خیر یعلمه الله) خیر وطاعتدن هرنه شیئکه انی ایشلرسز
حق تعالی انی بیلور یوم قیامتده سزه جزاسن قیلور (وتزوّدوا فان خیر الزاد
التقوی) معادکز ایچون تزوّد ایدك که اول زادك خیرلوسی تقوادر
* دینلدیکه اشبو آیت کریمه اهل یمندن برناس حقنده نازل اولوبدر که انلر
حجه زادسز کیدرز بز الله تعالی یه توکل ایده رز اول بزی اطعام ایدر دیرلر
مکه یه قدوم ایدیجك ناسدن سؤال ایدرلر حتی که بعضیلری غصب ونهبه
کیدرلر اویله اولسه حق تعالی انلره امر ایتدیکه زادلنه لر وناس اوزره کل
وثقلت اولمقدن صاقنه لر (واتقون یا اولی الالباب) وبندن قورقکز ای
عقول کامله صاحبلری * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر عکاظ
وذوالمجاز ومجنه زمان جاهلیتده اسواق ایدی اسلام کلیجك انده تجارتدن
ناس تأثم ایتدیلر اویله اولسه نازل اولدیکه (لیس علیکم جناح ان تبتغوا فضلا
من ربکم) سزه اثم وحرج یوقدر که مواسم حجده تجارتله ربکز جل شانه دن
رزق طلب ایده سز (فاذا افضتم من عرفات) قچانکه عرفاتدن کونشك
غروبندنصکره رجوع ایده سز * موقفه عرفات ویومنه عرفه دینلمسنك سببنده
علما اختلاف ایتدیلر عطا ایدر جبرائیل علیه السلام ابراهیم علیه السلامه
مناسکی کوستروب عرفت یعنی بیلدکمی دیوب ابراهیم علیه السلام دخی عرفت
بیلدم دیدی * ضحاك ایدر آدم علیه السلام وحوّا یره ایندیلدکلرنده
آدم علیه السلام هندده سرندیبه وحوّا جده یه واقع اولوب هربری
صاحبن طلبنده اولدی حتی که عرفاتده بولشوب بیلشدیلر * سدی
ایدر وقتا که ابراهیم علیه السلام ناسی حجه دعوت ایدوب تلبیه ایله اجابت
ایتدیلر حق تعالی اکا امر ایتدیکه عرفاته کیده واکا انی وصف ایتدی
جمره یه ایریشیجك شیطان انی قارشولدی ابراهیم علیه السلام اکا یدی
طاش آتدی وهر طاشله تکبیر ایتدی شیطان اوچوب ایکنجی جمره نك

اوزرینه قوندی ابراهیم علیه السلام اکا اوّلکی جمره ده ایتدیکنی ایتدی
شیطان اندن دخی اوچوب اوچنجی جمره نك اوزرینه قوندی ابراهیم
علیه السلام انده دخی اوّلکیلرده ایتدیکن ایتدی شیطان انکله مقاومته
طاقتی اولمدیغن کوریجك اوچوب کتدی اندن ابراهیم علیه السلام کیدوب
عرفاته طوردی وانی حق تعالینك وصفیله بیلدی اول اجلدن اول وقته
عرفه وموضعه عرفات دینلدی (فاذکروا الله عند المشعر الحرام)
مشعر حرام عندنده الله تعالی یه دعا وتلبیه ایله ذکر ایدك که اول عرفاتك
ایکی مأزمیله وادیٔ محسر مابینیدر جابر رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز
صلی الله تعالی علیه وسلم وقتا که مزدلفه ده صبحی قراکوده قیلدی اندن
ناقه سنه بنوب مشعر حرامه واردی وانده دعا ایدوب وتکبیر وتهلیل ایتدی
ووقت اصفراره دکین وقوفدن زائل اولمدی * اکا مشعر دینلدی زیرا معلم
عبادتدر وحرمتیچون حرامله وصفلندی (واذکروه کما هدیکم) وانی
توحید وتعظیمله ذکر ایدك نتکم اول هدایتله سزی ذکر ایلدی شول
وجهله کیم سزی دین اسلامه ومناسك حجه هدایت ایتدی (وان کنتم من قبله
لمن الضالین) اکرچه انك هدایتندن اوّل ایمان وطاعتی جاهللردن ایدیکز
(ثم افیضوا من حیث افاض الناس) ناسك افاضه یعنی رجوع ایتدیکی
مکاندن یعنی عرفاتدن افاضه ایدك * سبب نزولی اولدرکه قریش ناس
اوزره ترفع ایدوب وقوفی مزدلفه ده ایدرلردی بز اهل الله وسکان حرمز
سائر ناسله مساوی دکلز دیوب وقوف ایچون حرمدن طشره عرفاته
وارمزلردی سائر ناس ایسه عرفاتده وقوف ایدوب اندن افاضه ایدلردی
اویله اولسه حق تعالی قریشه امر ایتدیکه سائر ناسك وقوف ایتدیکی
مکانده وقوف وانلرك افاضه ایتدیکی مکاندن افاضه ایده لر (واستغفروا الله)
وقوف وافاضه وسائر مناسکی تغییرده کی جاهلیتکزدن الله تعالی یه
اعتذار واستغفار ایدك (ان الله غفور رحیم) اول الله تعالی ذنبدن توبه
ایدنه مغفرت ایدر وجنتله اثابت ایدر (فاذا قضیتم مناسککم) قچان
حجکزدن فارغ اولوب ذبایحکزی ذبح ایده سزکه اول جمرهٔ عقبه یی
رمیدنصکره مناده استقرار عندنده در (فاذکروا الله) الله تعالی یی تکبیر
وتمجید وثنا ایله وصف وذکر ایدك (کذکرکم اباءکم) آبائکزی ذکر
ایتمکز کبی * عربك عادتندن ایدیکه حجدن فارغ اولدقلرنده بیت شریف

عندنده طوروب آبالرینك مفاخرینی ذکر ایدرلردی حق تعالی امر ایلدیکه ایمدی بنی ذکر ایدك که اول مفاخری سزه وآبائکزه بن ویرمیشن واحسان ایلمیشن * ابن عباس وعطـا ایدرلر یعنی الله تعالی یی ذکر ایدك صبیـان وصغارك آبالرینی ذکر ایتمسی کبی صبی ابتدا سـویلر اولدیغنده باباسـنی ذکر ایدر وغیریسـنی ذکر ایتمز * ایمدی سز دخی انك کبی الله تعـالی یی ذکر ایدك غیریسـنك ذکرینی ترك ایدك ﴿ اواشـدّ ذکرا ﴾ بلکه اندن اشـدّ واکثر ذکر ایدك * امام رازی تفسیرنده ایدر اشبو آیت کریمه دلالت ایدرکه ذکر اللهی اعلان واجب اوله * زیرا معلومدرکه انسـان ابیله افتخار ایدر اولسـه انك ذکرنی اعلان واظهارنده مبـالغه ایدر اسـتنکاف ایتمز اما قچان انك ذکرنی اخفا ویا اسرار ایتسـه اول انك اندن اسـتنکافنه دلالت ایدر چون ابیله افتخار ایدن اظهار واعلانده مبالغه ایدر اوله * اشـبو آیت کریمه مقتضـاسنجه ذکر اللهی اعلان بالطریق الاولی واجب اوله ودخی ذاکرك ذکر اللهی جهری دلالت ایدرکه اول انکله افتخار ایدوب منکرك انکارنه مبالات ایتمزدر وشـك یوقدرکه بو فعل عقلده استحسـان اولنور شرعده دخی انجلیندر * زیراکه حدیثده کلدیکه (مارآه المؤمنون حسـنا فهو عند الله حسن) اول شیئکه انی مسلمون حسـن کوره اول عند الله دخی حسـندر وبو معنایی تقویه ایدرکه سـتر واخفایه لایق اولمزالا اولکه عیب ونقصان اوله تاکه خلقه منکشف اولمیه اما اولکه انواع فخر وفضلی ومنقبه‌نك اعظمنی مفید اوله نیجه لایق اولور کـه اول اخفا اولنه * ومعلومدرکه عبد مؤمنه الله تعـالی یی تعظیمله ذکردن اعلا واکمل منقبه اولمز اول اجلدن پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسـلم دیدیکه (طوبی لمن مات ولسـانه رطب من ذکر الله) سـعادت اول کمسه یه کیم لسـانی الله تعالینك ذکریله رطب ایکن وفات ایده وعلی رضی الله تعالی عنه دعاسـنده (یامن ذکره مشرف للذاکرین) ای باری تعـالی‌که ذکرك ذاکرینه شرف ویرر دیوسـویلردی * ایمدی بونك کبی اعلای مفاخری اخفا عاقله نیجه لایق اولور * پس بواجلدن نقـل اولندیکه علی کرم الله وجهـه بسملهٔ شریفه‌یی جمیع صلواتده جهر ایدردی امام رازی ایدر * اشـبو حجت عقلمده برمرتبه‌ده قوت ورسـوخ بولمشـدرکه مخالفینك کلماتی سـببیله زائل اولور دکلدر ﴿ فمن الناس من یقول ربنا آتنا فی الدنیـا ﴾ بعض ناس کـه انلر

مشرکوندر بجده سـؤاللری دکل الادنیا ایدی دیرلرکه یاربنا بزه دنیاده غنم وابل وبقر وعبید ویرحتی انلرك کیمی دیردیکه الهی بابامك قبهٔ عظیمه‌سی وجفنهٔ کبیره‌سی وارایدی بکادخی انك کبی ویر * قتاده ایدر اشبو شول عبدرکه نیتی دنیادر انفـاق وعمل ونصیبی جمله دنیـا ایچوندر ﴿ وماله فی الآخرة من خلاق ﴾ ایمـدی انکیچون آخرتده حظ ونصیب یوقدر زیراکه همتی دنیـایه قصر ایتمشـدر ﴿ ومنهم من یقول ﴾ وناسـك بعضیلری دیرکه انلر مؤمنلردر ﴿ ربنا آتنا فی الدنیا حسـنة وفی الآخرة حسـنة ﴾ یاربنابزه دنیاده صحت وکفاف وتوفیق خیرویروآخرتده ثواب ورحمت ویر﴿ وقناعذاب النار ﴾ وعفو ومغفرتکله بزی عذاب ناردن حفظ ایت * حضرت علی رضی الله تعـالی عنه دیدیکه دنیاده‌کی حسـنه مرأهٔ صالحه‌در وآخرته‌کی حسـنه حورادر وعذاب نار مرأهٔ سـوءدر وحسن دیدیکه دنیاده‌کی حسـنه علم وعبادتدر وآخرتده‌کی حسـنه جنتدر وعذاب نار شهوات وذنوبدرکه ناره مؤدیدر * انس بن مالك رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز علیه السـلام بر رجلی کوردیکه فرخ کبی اولمش دیدیکه حق تعالی یه دعا ایلر ویا اندن برشیٔ دیلرمیسن دیدی دیرن‌که الهی بکا آخرتده ایده‌جکك عقابی دنیـاده تعجیل ایت پیغمبریمز علیه السـلام دیدیکه سبحان الله سن اکا اسـتطاعت ایده‌مزسن وطـاقت کتوره‌مزسن * ایمدی سـکا لایق اولان دیمکدرکه (ربنا آتنا فی الدنیا حسنة وفی الآخرة حسنة وقنا عذاب النار) ﴿ اولئك لهم نصیب مما کسـبوا ﴾ ایمدی انلر ایچون کسـب ایتدکلری خیر ودعادن نصیب ثواب وجزا واردر ﴿ والله سریع الحسـاب ﴾ الله تعـالی سریع الحسـابدر عباد کثرتده وعملری وفرتده ایکن جمیعن لمحه دکلو زمانده حساب ایدر ویاخود قریب اولوبدرکه قیامت قائم اوله وناس حسـاب اولنه ایمدی طاعاته واکتسـاب حسـناته مبادرت ایدك ﴿ واذکروا الله فی ایام معدودات ﴾ ایام تشریقـده که اول ایام منی ورمی جمـاردر صلوات مکتوبه ادبارنده وقرابین ذبحی عندنده ورمی جمار وغیر حالاتده الله تعالی یی تکبیر ایله ذکر ایدك یعنی دیکزکه (الله اکبر الله اکبر لااله الاالله والله اکبر الله اکبر ولله الحمد) * روایت اولندیکه عمر واوغلی عبد الله رضی الله تعالی عنهما ایام تشریقده منـاده صلوات مفروضه عقیبنده مجلسـده وفراش اوزرنده وفسطاطده وطریقده تکبیر ایدرلردی وناس دخی انلره تکبیرده

موافقت ایدلردی * عامهٔ علما عنده اشبو تکبیر ایام تشریقده حاج وغیر حاج حقنده مشروعدر وانك قدرنده علما اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلرکه اول یوم عرفه‌نك صلاة صبحی عقیبنده بدأ اولنوب ایام تشریقك آخرنده ایکندیدنصکره ختم اولنورکه اول علی رضی الله تعالی عنهدن مرویدر ومکحول انی دیوب ابو یوسف اکا ذاهب اولوبدر وبرقوم دخی دیدیلرکه اول یوم عرفه‌نك صلاة صبحی عقیبنده بدأ اولنوب یوم نحرك ایکندیسی عقیبنده ختم ایدیلورکه اول ابن مسعوددن مرویدر ابو حنیفه اکا ذاهبدر وبرقوم دخی دیدیلرکه یوم نحرك صلاة ظهری عقیبنده بدأ اولنوب آخر ایام تشریقك صبحندنصکره ختم ایدیلورکه اول ابن عباس رضی الله تعالی عنهدن مرویدر مالك وشافعی اکا ذاهبدر ﴿ فمن تعجل فی یومین فلا اثم علیه ﴾ اول کمسه‌که منادن خروجی ایام تشریقده یوم نحردنصکره یوم ثانیده استعجال ایده * ایمدی اول استعجالنده ویوم ثالثك رمینی ترکنده اکا اثم یوقدر * زیرا اول اکا رخصتدر ابو حنیفه عندنده یوم ثالثك فجر طلوعندن اوّل خروجی جائز اولور اندنصکره دکل ﴿ ومن تأخر ﴾ اولکه منادن خروجی یوم ثالثده رمی جماردن فراغنه دکین تأخر ایده ﴿ فلا اثم علیه ﴾ رخصتی ترکنده اکا اثم یوقدر ایمدی حاج منادن خروجنی تعجیل وتأخیر ایتمسی بیننده مخیردر اکرچه تأخیر افضل ایسه‌ده ﴿ لمن اتقی ﴾ اول کمسه ایچونکه حجدن انصرافدنصکره مناهیدن صاقنه ﴿ واتقوا الله ﴾ جمیع امور کزده الله تعالیدن قورقکز ﴿ واعلموا انکم الیه تحشرون ﴾ وبیلك که جمیعکز اول الله تعالی‌یه جمع ایدیلور واعمالکز ایچون جزا اولنورسز ﴿ ومن الناس من یعجبك قوله فی الحیاة الدنیا ﴾ ناسدن بعض کمسه وارکه امور دنیاده واسباب معاشده سویلدیکی سنی اعجاب ایدر ویاخود دنیاده کلامنك حلاوت وفصاحتی سنی اعجاب ایدر آخرتده دکل زیرا اول وقتده اکا دهشت وخشیت ایرر * دینلدیکه اشبو آیت اخنس بن شریق الثقفی حقنده نازل اولوبدر بنی زهره‌نك خلیفه‌سیدر اول طاتلو سوزلی خوب یوزلی رجل ایدی پیغمبریمز علیه السلامه کلور واظهار اسلام قیلوردی واکا محبت کوستردی وحلف کاذبله کندینی اکا اینانديرردی وپیغمبریمز علیه السلام انی یاننه اوتوردردی حالبوکه اول منافق ایدی

(صفات)

صفات ذمیمه‌سی اشبو آیت کریمه ایله بیلدرلدی ﴿ ویشهد الله علی ما فی قلبه ﴾ ویمین ایدر وقولی قلبنده اولانه موافق ایدوکنه الله تعالی‌یی اشهاد ایدردی ﴿ وهو الدّ الخصام ﴾ حالبوکه مسلمینله خصومت وجدالی شدیدر ﴿ واذا تولی ﴾ قچان سنك قتکدن چیقوب کیده ﴿ سعی فی الارض لیفسد فیها ﴾ سعی ایدرکه یریوزنده فساد ایده ﴿ ویهلك الحرث والنسل ﴾ اکینلری یاقه وحیوانلری تلف ایده * مکر اخنسك بنی ثقیف ایله خصومتی وار ایدی برکیجه واروب انلرك زروعنی احراق ومواشیلرین هلاك ایتدی ضحاك ایدر یعنی قچان اول امور خلقه والی اوله یریوزنده فساده سعی ایدر * مجاهد ایدر قچان اول والی اوله عدوان وظلم عملن ایدر اول سببدن حق تعالی مطری امساك ایدوب انکله حرث ونسله هلاك ایرر * سعید بن المسیب ایدر درهمی قطع ایتمك یریوزنده فساددندر ﴿ والله لا یحب الفساد ﴾ الله تعالی فساد عملنه راضی اولمز ﴿ واذا قیل له اتق الله اخذته العزة بالاثم ﴾ قچان اکا الله تعالیدن خوف ایدوب سوء صنیعکدن منتهی اول دینلسه انفه وحمیت جاهلیت انی حمل ایدرکه اول نهی اولندیغی سوء صنیعی ایشلیه ﴿ فحسبه جهنم ﴾ اکا جزا عذاب جهنم کفایت ایدر ﴿ ولبئس المهاد ﴾ اول نه مبؤس فراش اولور * ابن مسعود ایدر کناهك بیوکلرندندرکه برکمسنه‌یه الله تعالیدن خوف ایت دینلدکده کندی حالکی کوردیه فعلی سیئی اوزره اصرار ایلیه * عمر ابن الخطاب رضی الله تعالی عنهه الله تعالیدن خوف ایت دینلسه لله تواضعندن یوزین یره قوردی ﴿ ومن الناس من یشری نفسه ابتغاء مرضاة الله ﴾ ناسدن کمسه واردرکه الله تعالینك رضاسن ایستیو نفسنی بیع ایدر یعنی الله تعالینك رضاسیچون جهاد ایدر * ویا امر بالمعروف ویا نهی منکر ایدر حتی که قتل اولنور ﴿ والله رؤف بالعباد ﴾ الله تعالی عبادینه کثیر الرحمتدر شول حیثیتدنکه اشبونك کبی شرایه انلری ارشاد ایتدی وجهاد تکلیفیله غزات وشهدا ثوابنی انلره عرض ایتدی ابن عباس رضی الله تعالی عنهما ایدر اشبو آیت کریمه سریة الرجیع حقنده نازل اولوبدرکه کفار قریش پیغمبریمز علیه السلامه مدینه‌یه خبر کوندردیلرکه بز اسلامه کلشز اصحابك علماسندن بزه برقاچ کمسنه کوندر کلکه کلوب بزه دینك احکامنی تعلیم ایده‌لر حالبوکه مرادلری مکر ایدی پیغمبریمز علیه السلام دخی انلره صحابه‌دن

حبيب بن عدى الانصارى ومرثد بن ابى مرثد الغزوى وخالد بن بكرى
وعبدالله بن طارق بن شهاب البلوى وزيد بن الدثنه يى كوندردى واوزرلرينه
عاصم بن ثابت الانصارى يى امير ايتدى چون انلر كيدوب مكه ومدينه
اراسنده بطن الرجيع نام موضعه قونديلر * تمر عجوه لرى وار ايدى ييديلر
اول ارايه بر عجوز اوغرايوب خرما چكردكن كوريجك فى الحال مكه يه
دوندى اصحاب محمددن اشبو طريقه كمسه سلوك ايتمشدر ديوب قومنه
مدينه خرماسى چكردكين علامت كوستردى فى الحال مكه دن يتمش
كمسنه رماحله ركبان اولدقلرى حالده اول صحابه يه ايرديلر حتى كه مرثد
وخالد وعبدالله بن طارقى اولدرديلر وعاصمك تركشنده يدى اوقى وار
ايدى هر بريله عظماء مشركيندن بر رجلى اولدرر ايدى اندن ديديكه
الهى صدر نهارده بن سنك دينكى حمايت ايتدم سندخى آخر نهارده بنم
لحممى حمايت ايت چون مشركون انى احاطه ايدوب اولدرديلر فى الحال
جسدى اوزره زنابير اوشوب مشركين اكا ال اير كوره مديلر * ايمدى
كيجه يه صبر ايده لمكه بو زنابير كيده اندن باشن كسوب مكه يه ايلته لم
وسلاقه بنت سعد نام مرأه يه بيع ايدلم ديديلر * مكر اول عاصم احد غزاسى
كوننده سلاقه نك بر اوغلنى اولدرمشدى اول حالتده يمين ايتمشكه
هرقچانكه عاصمك باشى النه كيره قفاسنك ايچنده شرب خمر ايده كيجه
اوليجق باذن الله بر عظيم يغمور ايردى عاصمك جسدين كوتوروب جنته
ايركوردى ومشركيندن اللى كمسنه نك جيفه لرينى سوروب ناره قيوردى
وحبيبى وزيدى اسير ايدوب مكه يه ايلتديلر مكر حبيب بدر غزاسنده حارث
ابن عامر نام مشركى اولدرمشدى اول حارثك اوغللرى حبيبى صاتون
الديلركه بابالرى يرينه قتل ايده لر اندن انى حرمدن طشره يه قتل ايچون
ايلتديلر ديديكه برآن بكا مهلت ويرك كه ايكى ركعت نماز قيله يم مهلت
ويرديلر قيلدى من بعد هر جبرا قتل اولنان مسلمه اول ايكى ركعت اندن
سنت قالدى بعده انى حيا صلب ايتديلر ديديكه الهى بيلور سنكه قتمده
بركمسه يوقدر سلامى رسولك عليه السلامه ايركوره الهى سندن ديلرمكه
سلامى اكا ايركوره سن اندن سلامان دينور بر مشرك طوروب رمحله انى
اولدردى وزيد بن الدثنه يى صفوان بن اميه صاتون الديكه باباسى اميه
ابن خلف يرينه قتل ايده اويله اولسه انى مولاسى قسطاس نام مشركله

تنعيمه كوندرديكه انده قتل ايده قريشدن بر جماعت انده انك قاتنه كلديلركه
انلرك برى سفيان بن حرب ايدى ديديكه يازيد سورميدك كه محمد بزم قتمزده
اوليدى سنك يريكه انى اولديريدك سن ايسه اهلك قاتنده آزاده اوليدك
زيد ديديكه والله سومزم كه محمد عليه السلام الآن اولديغى مكانده
برشوكه دن متأذى اوله بن ايسه اهلم قاتنده آزاد اولم ابو سفيان ايتدى
ناسده اصحاب محمدك محمدى سومارى كبى كورمدمكه كمسه كمسه يى سوه
اندن نسطاس انى شهيد ايتدى چون بو خبر مخبر صادق پيغمبريمز صلى الله
تعالى عليه وسلمه ايرشدى اصحابنه ايتدى قنغيكزدركه حبيبى خشبه سندن
ايندره كه مقابله سنده حق تعالى انى جنته كيرديره زبير ومقداد رضى الله
تعالى عنهما ديديلركه يارسول الله انى ايكيمز ايده لم ان شاء الله تعالى اندن
ايكيسى برابر طوروب كتديلر حتى كه كيجه تنعيمه ايرديلر كورسه لركه
خشبه نك حوالنده مشركيندن قرق دكلو كشى اويويوب ياتورلر انلر اول
حالتده بى خبر ايكن خشبه دن انى ايندروب فرسه يوكلتديلر حالبوكه اول قرق
كوندنبرو تروتازه متغير اولمامش النى ياره سى اوزره قومش دمى دم لوننده
قوقوسى مسكه دونمش ايكيسى انى آلوب كتديلر انى بكلينلر اويانوب
بولميجق قريشدن يتمش كشى يى فى الحال اول ايكيسى اردنجه كوندرديلر
ايريشيجك زبير حبيبى يره ايندردى اول حينده بر حبيبك جسدين يوطوب
اكا بليع الارض دينلدى اندن زبير انلره بزدن نه استرسز ديلرسكز كلك
سزكله اوقلشه لم وياخود دوكشمدين سزكله آيريلشه لم اويله اولسه قتال
ايتمكسزين انلر مكه يه دونوب كتديلر * وزبير ومقداد ايسه مدينه يه
پيغمبريمز عليه السلامه قدوم ايتديلر حالبوكه جبرائيل عليه السلام انك
قاتنده ايدى ديديكه يا محمد اصحابكدن بو ايكى كمسه ايله ملائكه مباهات
ايدر * اشبو آيت كريمه اول ايكيسى حقنده نازل اولدى شول وقتن كه حق
تعالينك رضاسى طلبنده حبيبك جسدين خشبه دن انزال ايچون نفسلرين
فدا ايتديلر اكثر مفسرين ايدر اشبو آيت كريمه صهيب بن سنان الرومى
رضى الله تعالى عنه حقنده نازل اولوبدر شول وقتن كه اول مؤمنلردن
بر جماعتله مشركينه اسير اولديلر مشركون انلره دينكزدن دونك ديو
عذاب ايتديلر صهيب انلره ديديكه بن بر پير كشييم سزدن وياغيريدن
اولديغم سزه نه ضرر ايدر سزه جمله مالم فدا ايديم قوك بنى انجق دينمله

کیده یم انلر دخی اکا راضی اولدیلر مالن آلوب کندویی صالیویردیلر *
سعید بن المسیب وعطا ایدر وقتاکه صهیب پیغمبریمز علیه السلامك قاتنه
هجرته اقبال ایتدی قریشدن برطائفه انك اردنجه کیدوب اکا ایردیلر
فی الحال صهیب راحله سندن اینوب تیرکشندن اوقلرین اوکنه دوکدی
ودیدیکه یامعشر قریش اوق آتمقده مهارتمی بیلورسز دیلرسکز مکه ده
اولان مالمی سزه ویره یم قوك بنی یولمه کیده یم اکر راضی اولمزسه کز اشبو
اوقلرك هر برین بریکزك یورککزه صنجارم اول توکندکده قلجمله المده
اولدیغنجه ایردیکمه اوررم اشبو ایکی آلتدن قنغیسن دیلرسه کز اختیار
ایدك اویله اولسه مالنی المق شرطیله انی صالیویردیلر حقنده اشبو آیت
کریمه نازل اولدی * مغیره دن مرویدرکه ایدر برغزاده ایدك بر رجل کافرلر
اوزره هجوم ایدوب قتل اولنجه قتال ایتدی ناس دیدیلرکه اشبو رجل
کندویی تهلکه یه القا ایتدی عمر رضی الله تعالی عنهه انك حکمندن
استفتا ایتدیلر اول انلرك زعم ایتدیکی کبی دکلدر بلکه اول حق تعالینك
(ومن الناس من یشری نفسه ابتغاء مرضاة الله) جمله سندندر دیدی
عمر رضی الله تعالی عنه برکسه یی اشبو آیتی اوقور ایشیدیجك استرجاع
ایدوب دیدیکه اول شول رجلدرکه امر معروف ونهی منکر ایتدیکی
ایچون قتل اولنه (یا ایها الذین آمنوا ادخلوا فی السلم کافة) جمله کز
ظاهرده وباطنده حق تعالی یه استسلام واطاعت ایدك خطاب منافقلره
اولمسی تقدیر اوزره ویاخود کلیتکزله اسلامه داخل اولك اکا غیری
خلط ایتمکز خطاب اهل کتابك مؤمنلرینه اولمسی تقدیر اوزره * زیراکه
انلر اسلاملرندنصکره سبت کوننه تعظیم ولحم ابلی والبانی تحریم
ایدرلردی ویاخود شرائع الهیك کلنه داخل اولك انبیا وکتبك کلنه
ایمانله خطاب اهل کتابه اولمسی تقدیر اوزره ویاخود اسلامك جمیع شعب
واحکامنه داخل اولوب اندن هیچ برشیئه خلل ایرکورمکز خطاب مسلمینه
اولمسی تقدیر اوزره (ولا تتبعوا خطوات الشیطان) یوخسه شیطانك
آثار وسننه اتباع ایتمکز حالبوکه حضرت محمد صلی الله تعالی علیه وسلم
سزه سنن اسلامی بیان ایدوبدر (انه لکم عدوّ مبین) زیراکه اول شیطان
سزه ظاهر العداوه در * جابر رضی الله تعالی عنه ایدر عمر رضی الله تعالی
عنه پیغمبریمز علیه السلامه کلوب دیدیکه یارسول الله بز یهوددن بعض

احادیث ایشیدیرزکه اول بزه خوش کلور اجازت ویررمیسنکه انك بعضنی
بز یازنه لم پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه یوخسه سز دخی یهود ونصارالر
کبی متحیرلرمیسز بن سزه برشریعت بیضا ونقیه ایله کلشمکه اکر موسی
علیه السلام بنم زمانمده حیاتده اولسه بکا اتباعدن غیری یه وسعی اولمزدی
(فان زللتم من بعد ما جاءتکم البینات) اکرسز آیات ظاهره وحجج باهره
کلدیکندنصکره اسلامه دخولدن میل ایدرسه کز (فاعلموا ان الله عزیز
حکیم) پس بیلك که حق تعالی عزیزدر انتقامدن انی برشیء عاجز ایتمز
حکیمدرکه انتقامنده اصابت ایدر (هل ینظرون) اسلامه دخولی ترك
وخطوات شیطانه اتباع ایدنلر منتظر اولمزلر (الا ان یأتیهم الله) الا اکا
منتظر اولورلرکه حق تعالینك امر وبأسی انلره کله (فی ظلل من الغمام)
بیاض بولتدن ظله لرده اول مظنهٔ رحمت ایکن انده عذاب اولمسی اقطع
اولور زیراکه شرّك حسبان اولنمدیغی حیثیتدن کلمسی اصعبدر فکیف که
خیر حسبان اولنور حیثیتدن کله (والملائکة) ملائکه دخی کله که
انلر امر وعذاب اتیانده واسطه در (وقضی الامر) وحسابندن فراغ
اولنوب هلاکلرینك امری اتمام اولنه (والی الله ترجع الامور) وامورك
کلیسی الله تعالی یه رجوع ایدر (سل بنی اسرائیل) یا محمد مدینه نك
یهودینه سؤال ایتکه (کم آتیناهم من آیة بینة) بز انلرك آبا واسلافلرینه
معجزهٔ ظاهره دن ویا انبیا یدیله حق وصوابه شهادت ایدر کتابلرنده آیتدن
ویرمیشز (ومن یبدّل نعمة الله) اول کمسه که الله تعالینك آیاتنی
بیلدیکندنصکره تغییر ایده که اول اجل نعم اولان هدایه سببدر انی ضلالته
وازدیاد درجه یه سبب قیله (من بعد ما جاءته) اکا واصل اولوب معرفتنه
تمکن ایتدکدنصکره اشبونده تعریض واردرکه انلرك انی تغییری
بیلدکلرندنصکره اوله (فان الله شدید العقاب) اول الله تعالی نعمتنی تغییر
ایدوب شکردن بدل کفران ایدنه عقاب شدید ایدر جرمك شدیدینی
مرتکب اولدیغیچون (زین للذین کفروا الحیاة الدنیا) حیات دنیا
کافرلرك کوزلرینه تحسین ومحبتی قلبلرینه تمکین اولندی حتی انك اوزرینه
تهالك ایدوب غیریدن اعراض ایتدیلر (ویسخرون من الذین آمنوا)
ومؤمنینك فقراسنی استرذال ایدرلر ویاخود انلری دنیایی ترك ایدوب
عقبایه اقبالاری اوزره استهزا وسخره ایدرلر (والذین اتقوا فوقهم

يوم القيامة ﴾ حالبوكه اتقا ايدن مؤمنلر يوم قيامتده انلرك فوقنده اعلاى عليينده انلر ايسه اسفل سافلينده‌در وياخود مؤمنلر كرامتده انلر ايسه مذلتده‌در ويامؤمنلر انلرك اوزره تطاول ايدوب انلرى سخره ايدرلر * نتكيم دنياده انلر مؤمنلرى سخره ايدرلردى * اسامة بن زيد رضى الله تعالى عنهما پيغمبريمز عليه السلام ديديكه جنت قپوسنده طوروب ايچروسنه نظر ايتدم اهلنك اكثرينى مساكين كوردم وجهنم قپوسنده دخى طوروب ايچروسنه نظر ايتدم اهلنك اكثرينى نسا كوردم واهل جد ايسه محبوسلر ايدى مكر انلردن اوله كه اهل ناردن اولوب ناره ادخاله امر اولنمش اوله * سهل بن سعد ايدر پيغمبريمز عليه السلام قاتنه بررجل اوغرادى پيغمبريمز عليه السلام برمجالسنه بونك حقنده نه ديرسن ديدى اول ايتديكه بورجل ناسك اشرافندندر لايقدركه نسادن ديلديكى اكا تزويج اولنه وشفاعت ايتسه طوتيله وسوزى ديكلنه بعده پيغمبريمز عليه السلام قاتنه بررجل آخر اوغرادى پيغمبريمز عليه السلام ينه اول مجالسنه يابونك حقنده نه ديرسن ديدى اول ايتديكه بورجل مسلمونك فقراسندندر لايقدركه نسادن ديلديكى اكا تزويج اولنميه شفاعت ايتسه طوتلميه سويلسه سوزى ديكلنميه پيغمبريمز عليه السلام ديديكه ايمدى يالكز بورجل اوكدنكى رجلك امثالندن دنيا طلوسى رجالدن خيرلودر ﴿ والله يرزق من يشاء بغير حساب ﴾ الله تعالى ديلديكى كمسه‌يه دنياده وآخرتده رزقى حسابسز ويرر دنياده ويرمسى كاهى استدراج وكاهى ابتلا اولور وياخود اكا انى دنياده زحمتسز ويرر وآخرتده انك اوزره اكا حساب ايتمز وياخود حق تعالى رزقى ناسك كيمنه قتر وكيمنه بسط ايدر هربرينه حاجتى دكلو ويرمز بلكه احتياجى اولميانه كثير ويرر واحتياجى اولانه قليل دخى ويرمز اكا اعتراض وحساب اولنمز نيچون بوكا ويردك وبوكا ويرمدك ويانيچون بوكا آز وبوكا چوق ويردك ديلمز وياخود اول خزانه‌سى نفادندن اوشنمزكه اندن چيقانك حسابنه احتياج اوله ﴿ كان الناس امة واحدة ﴾ ناس دين حق اوزره متفقلر ايديكه اول آدم وادريس بينده‌كى زمانده ويا آدم ونوح بينده ويا طوفاندنصكره‌ده ايدى وياخود جهالت وكفرده متفقلر ايديكه اول ادريس ويانوح فترتنده ايدى ﴿ فبعث الله النبيين ﴾ وقتاكه انلر اتفاقدنصكره اختلاف ايتديلر حق تعالى انلره نبيلر

كوندردى * كعب ايدر انبيانك عددنده بنم بيلديكم يوز يكرمى درت بيكدر انلردن مرسل اوچيوز اون اوچدر وقرآنده اسميله ذكر اولنان يكرمى سكزدر ﴿ مبشرين ومنذرين ﴾ ايمان واطاعت ايدنلره ثوابله تبشير ايدر وكفر وعصيان ايدنلرى عقابله تحذير ايدر اولدقلرى حالده ﴿ وانزل معهم الكتاب ﴾ وانلر كله بيله كتاب انزال ايتدى ﴿ بالحق ﴾ حقى ملتبس واكا شاهد اولديغى حالده ﴿ ليحكم بين الناس فيما اختلفوا فيه ﴾ تاكه الله تعالى ويابعث اولنان نبىّ ويا انزال اولنان كتاب ناس بيننده اختلاف ايتدكارى حقده ويا انلره ملتبس اولان شيئده حكم ايده ﴿ وما اختلف فيه ﴾ اول حق ويا كتابده اختلاف ايتمدى ﴿ الا الذين اوتوه ﴾ الا انى اول كتاب ويريلنلر اختلاف ايتدى خلافى كيدرر شيئى خلافك استحكامنه سبب قيلديلر كتابك بعضنه مؤمن وبعضنه كافر اولديلر ﴿ من بعد ما جاءتهم البينات ﴾ انلره تورات وانجيل احكامى كلديكندنصكره ﴿ بغيا بينهم ﴾ ارالرنده ظلم وحسد ايدوب دنياده حسد وحرصلرى سببيله ﴿ فهدى الله الذين آمنوا لما اختلفوا فيه من الحق باذنه ﴾ اويله اولسه حق تعالى مؤمنلره حقدن اختلاف ايتدكارى شيئه امرى ويا اراده ولطفى ايله هدايت ايتدى * ابن زيد ايدر ناس قبله امرنده اختلاف ايدوب كيملرى نمازى مشرقه وكيملرى مغربه وكيملرى بيت المقدسه قيلوب حق تعالى مؤمنلره كعبهٔ مكرمه‌يى هدايت ايتدى وصيام امرنده دخى اختلاف ايدوب حق تعالى مؤمنلره شهر رمضانى هدايت ايتدى * واياملرده دخى اختلاف ايدوب يهود يوم سبتى ونصارى يوم احدى اخذ ايتديلر حق تعالى يوم جمعه‌يى بزه هدايت ايتدى * وابراهيم عليه السلام امرنده دخى اختلاف ايدوب كيمى انى يهودى وكيمى انى نصرانى ديديلرى حق تعالى مؤمنلره انك حنيف مسلم ايدوكن هدايت ايتدى ﴿ والله يهدى من يشاء الى صراط مستقيم ﴾ الله تعالى ديلديكى كمسه‌يى دين اسلامه هدايت ايدر ﴿ ام حسبتم ان تدخلوا الجنة ولما يأتكم مثل الذين خلوا من قبلكم ﴾ ظن ايدرميسز اى مؤمنلر كه جنته كيره‌سز حالبوكه سزدن اوكدين كچن انبيا ومؤمنينه كلان مثلى سزه كلميه ﴿ مستهم البأساء والضرّاء ﴾ انلره شدّت فقر وبلا وامراض اصابت ايتدى ﴿ وزلزلوا ﴾ واصابت ايدن شدائددن برمرتبه ازعاج اولنديلركه ﴿ حتى يقول الرسول والذين آمنوا معه ﴾

حتى تناهئ شدّت واستطالهٔ مدّتدن حبال صبرلرى اوزيلوب
رسول وبيله سنجه اولان مؤمنلر ديديلر كه ﴿ متى نصر الله ﴾ الله تعالينك
نصرى بزه نوقت ايرار واوزيمزدن بلا كيدر انلره دينلديكه ﴿ الا ان نصر الله
قريب ﴾ آكاه اولك كه الله تعالينك نصرى قريبدر * دينلديكه اشبو
آيت كريمه خندق غزاسنده نازل اولدى شول وقتكه مسلمينه جهد وبرد
وشدّت خوف وضيق عيش وانواع اذى ايردى * عطا ايدر وقتاكه
پيغمبريمز عليه السلام اصحابيله مدينه يه كيرديلر مالسز اولدقلرندن وديار
واموالرين مشركينه اليقودقلرندن ويهودك عداوت اظهار وبرقوم ايسه
نفاق اسرار ايتدكلرندن زياده هموم وغمومه ايرديلر اويله اولسه حق جل
وعلا انلرك قلوبن تطييب ايچون اشبو آيتى انزال ايتدى اشبو آيتده اشارت
واردر كه عبدك الله تعالى يه وصولى عندنده كرامت حصولى دكل الا ترك
هوى ولذات ومكابدهٔ شدائد ورياضاتله در * اول اجلدن پيغمبريمز
عليه السلام ديديكه (حفت الجنة بالمكاره وحفت النار بالشهوات)
جنت طولديرلدى شول تكاليف شرعيه نك اداسيله كيم اول نفوسه ثقيل كلور
وجهنم طولدرلدى حب دنيا ومستلذات ومحرماتدن نفوس امارهٔ
بالسوءك مراتيله كيم اول اكا جميل اولور ﴿ يسئلونك ماذا ينفقون ﴾
يا محمد سكا سؤال ايدرلر كه نه شئ انفاق ايدهلر وانى كيملره فى سبيل الله صرف
وتصدق ايدهلر اشبو آيت عمرو بن جموح حقنده نازل اولوبدر كه اول
مالدار بر پير كسه ايدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه ديديكه
يارسول الله نه شئ تصدق وكيملره صرف ايده لم ﴿ قل ما أنفقتم من خير ﴾
يا محمد انلره ديكل كه مالدن اول شيئكه فى سبيل الله انفاق ايدرسز ﴿ فللوالدين
والاقربين واليتامى والمساكين وابن السبيل ﴾ ايمدى انى والدينكزه
وسزه قرابتلولره وباباليرى اولميان اولاد صغاره ومسكينلره ومسافريندن
يولده قالمشلره انفاق ايدك ﴿ وما تفعلوا من خير فان الله به عليم ﴾ خيردن
هرشيئكه انى ايشلرسز حق تعالى انك كنهنى بيلور وثوابنى ويرر *
اشبو آيت دينلديكه زكات آيتيله نسخ اولنوبدر ودخى جائز دركه اشبو
حكم نفله حمل اولنه اويله اولسه مراد فقرادن اصناف مذكوره يه
تطوعا برّ اولوب منسوخ اولميه ﴿ كتب عليكم القتال ﴾ جهاد اوزريكزه
فرض قيلندى * اشبو آيتك حكمنده علما اختلاف ايتديلر * عطا ديديكه

جهاد تطوعدر وبو آيتله مراد پيغمبريمز عليه السلامك اصحابيدر غيرى
دكلدر * امام ثورى دخى اكا ذاهبدر شول دليل ايله كيم قرآنده
(فضل الله المجاهدين بأموالهم وانفسهم على القاعدين درجة وكلا
وعدالله الحسنى) حق تعالى شول اموال ونفسلريله جهاد ايدنلرى
قاعدين اوزره بر درجه تفضيل ايتدى ومجاهد وقاعددن هر صنفه جنت
وعد ايتدى ديو بيورلدى اكر قاعد فرضى ترك ايتمش اوليدى انكچون
جنت وعد اولنمزدى وبعضيلر ايسه آيتك ظاهرينه نظر ايدوب تاقيامته
دكين كافهٔ مسلمين اوزره جهاد فرضدر ديدى (قال النبى صلى الله تعالى
عليه وسلم من مات ولم يغز ولم يحدّث نفسه بالغزو مات على شعبة من النفاق)
پيغمبريمز عليه السلام ايدر بركسه كه غزا ايتمدين ويا نفسنى غزا ايتمكه
تحديث ايتمدين وفات ايده نفاقدن بر شعبه ايله متصف اولديغى حالده
وفات ايدر * وبرقوم ديديلر كه جمهور انك اوزره دركه جهاد فرض
كفايه در صلاة جنازه وردّ سلام كبى قچان بعض انى اقامت ايتسه باقيسندن
فرض ساقط اولور * امام زهرى واوزاعى ايدر حق جل وعلا ناس اوزره
جهادى فرض قيلدى اولكه غزا ايده نه كوچك ايدر واولكه قعود
ايده اول عده در اكر اندن استعانت اولنورسه اعانت ايده استنفار اولنور
ايسه نفور ايده استغنا اولنور ايسه قعود ايده ﴿ وهو كره لكم ﴾ حالبوكه
اول سزه شاقدر وطبعا مكروهدر كه انده مؤنت مال ومشقت نفس وخطر
روح واردر يوخسه امر اللهدن مؤمن كراهت ايتمز ﴿ وعسى ان تكرهوا
شيئا وهو خير لكم ﴾ كاهى بر شيدن كراهت ايدرسز كه اول غزادر
حالبوكه اول سزه خيرلودر كه انده ايكى حسناتك برى واردر كه اول ظفر
وغنيمت ويا شهادت وجنتدر ﴿ وعسى أن تحبوا شيئا وهو شرّ لكم ﴾
وكاهى بر شئ سورسز كه اول غزادن قعوددر حالبوكه اول سزه
شرلودر كه انده غنيمت واجرك فوتى واردر * دينلديكه مكروهده اوامرك
جميعى داخلدر كه طبع اندن كراهت ايدر حالبوكه اكا اتباعده اكا مؤمنك
صلاحى وسبب فلاحى واردر ومحبوبده مناهينك جميعى داخلدر كه زيرا
نفس انى سور حالبوكه انسان اندن منتهى اولمزسه ردا وهلاكه ايرر
﴿ والله يعلم وانتم لا تعلمون ﴾ حق تعالى سزه خير اولانى بيلور سز بيلمزسز
* اشبو دليلدر كه احكام شرعيه مصالح راجحه يه تابع اولور اكر چه عينى

بیلمزسه ده * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم بدر غزاسندن ایکی آی اوّل شهر جمادی الاخره ده مهاجریندن سکز کشینك اوزرینه ابن عمه سی اولان عبدالله بن جحش رضی الله تعالی عنهی امیر ایدوب قریش قافله سنی ترصد ایچون کوندرر اولدقده دیدیکه حق تعالینك اسم شریفیله تیمن ایدوب اصحابکله یوله کیرکل والیکه دورلمش بورقعه ویره یم ایکی کون کتدیککزدنصکره نزول ایتدیککز مکانده اشبو ورقعه یی آچوب اوقوغل نه امر اولنمش ایسه موجبیله عمل ایدك چون مدینه دن قالقوب یوله کیردیلر ایکی کون کتدکلرندنصکره بر منزله نزول ایتدیلر عبدالله ورقعه یی آچوب اصحابنه اوقودی ما آلی بوکه یا عبدالله بن جحش اصحابکله کیدوب بطن نخله ده نزول ایده سن وانده قریش قافله سنی بکلیه سن الله تعالیدن رجا اولنورکه اصحابکله اندن خیر ایله عودت ایلیه سن هر بری سمعاً وطاعةً دیوب یوله کیردیلر حتی که محل مأموره ایردیلر بر وقتدنصکره کورسه لرکه قریش قافله سی اوزرلرینه چیقه کلدی فی الحال اصحاب طوروب اول قافله اهلی ایله جنك ایتدیلر جمله درت کشی ایدیلر بری عمرو بن الحضرمی ایدی اولدردیلر * وایکیسن اسیر ایدوب بریسنی قاچردیلر * وقافله نك یوکی طائف تجارتی ایدی سوروب انی واسیرلری مدینه یه ایرکوردیلر مکر اول جنك غرهٔ رجبده واقع اولمش اصحاب ایسه انی جمادی الآخره نك آخر کوننده واقع اولدی ظن ایتمشلر چون اول خبر قریشه ایردی دیدیلرکه محمد علیه السلام شهر حرامده قتالی استحلال ایتدی * بو سوزلر اول اصحابك قلبلرنده اثر ایتدی پیغمبریمز علیه السلام دخی اول قافله متاعندن برشیئه تعرض ایتمدی واول ایکی اسیر امرنده توقف ایتدی تاشول وقته دکین که اشبو آیت کریمه نازل اولدی اویله اولسه پیغمبریمز علیه السلام اول قافله دن خمسنی چیقاردی باقیسنی اول اصحابه اولشدردی اسلامده اوّل قسمت اولنان غنیمت اول ایدی واول ایکی اسیرلرك بریسنه حکم بن کیسان وبرینه عثمان بن عبدالله دینوردی اول ایکیسندن بدل سعد بن ابی وقاص وعتبه بن غزوان نام ایکی صحابه یی مکه دن کیرو کتوردی انلر کلیجك اول ایکی اسیری صالیویردی اشبو قصه سبب اولدی شول آیت کریمه نك نزولنه کیم الآن ذکر اولنورکه ﴿ یسئلونك عن الشهر الحرام قتال فیه ﴾ یا محمد سکا سؤال

ایدرلرکه شهر حرامده قتالك حکمندن که اول نیجه در ﴿ قل قتال فیه کبیر ﴾ دیکل که انده قتال ذنب کبیردر ﴿ وصدّ عن سبیل الله ﴾ وناسی اسلامدن والله تعالی یه ایرکورر طاعاتدن صرف ومنع ﴿ وکفر به ﴾ والله تعالی یه کفر ﴿ والمسجد الحرام ﴾ ومسجد حرامدن منع ﴿ واخراج اهله منه ﴾ ومسجد حرامدن اهلی اخراج ﴿ اکبر عندالله ﴾ الله تعالی عندنده وبالی اعظمدر اول اصحابك فعلندن که قریش قافله سنك اهلنه شهر حرامده ایتدیلر ﴿ والفتنة اکبر من القتل ﴾ ومشرکینك ارتکاب ایتدکلری اخراج وشرك اکبردر شول قتلدنکه مسلمون انی شهر حرامده ارتکاب ایتمشلردر ﴿ ولا یزالون یقاتلونکم حتی یردّوکم عن دینکم ان استطاعوا ﴾ یا مؤمنلر بیلك که مشرکینك سزه عداوتی دائمه در سزکله قتالدن منفك اولمزلر تاکه سزی دینکزدن صرف ایده لر اکا اقتدارلری اولسه وانلرك اکا اقتدارلری اوله جق دکلدر ﴿ ومن یرتدد منکم عن دینه فیمت وهو کافر ﴾ سزدن اول کمسه که سرده ویا جهرده دین اسلامدن دین کفره رجوع ایده وکافر اولدیغی حالده فوت اوله ﴿ فاولئك حبطت اعمالهم فی الدنیا والآخرة ﴾ ایمدی انلرك دنیاده وآخرتده اعمال حسنه لری حبط اولور یعنی فوائد دنیویه سی کیدر وفوائد اخرویه سی دوشر * امام شافعی بو آیتك دلالتیله دیدیکه مرتدّك عملی حبط اولمز مادامکه ردت اوزره اولمیه * وامام ابو حنیفه دیدیکه ردّت ایله اعمال سالفه سی باطل اولور اکرچه اسلامه رجوع ایدر وموتی کفر اوزره اولمزسه ده ﴿ واولئك اصحاب النار هم فیها خالدون ﴾ وانلر اصحاب ناردن سائر کفره کبی انده دائملردر وقتاکه عبدالله بن جحش واصحابی یا رسول الله اشبو قافله ایچون ایتدیکمز سفری غزا اولمسنی طمع ایدرز دیدیلر نازل اولدیکه ﴿ ان الذین آمنوا ﴾ شونلرکه ایمانه کلدیلر ﴿ والذین هاجروا ﴾ عشائر ومنازل واموالرندن آیرلدیلر ﴿ وجاهدوا فی سبیل الله ﴾ وحق تعالینك طاعتنه چالشدیلر ومشرکینه جهاد ایتدیلر ﴿ اولئك یرجون رحمة الله ﴾ ایمدی انلر حق تعالینك رحمتن رجا ایدرلر ﴿ والله غفور ﴾ الله تعالی خطا ایله وقلت احتیاطله اشلنن ذنوبی مغفرت ایدر ﴿ رحیم ﴾ رحمتیله عبادینی جنته قویار ﴿ یسئلونك عن الخمر والمیسر ﴾ یا محمد سکا خمرك ومیسرك حکمندن سؤال ایدرلر * روایت اولندیکه مکه ده سورهٔ نخلده کی (ومن ثمرات النخیل

والاعناب تتخذون منه سكرا) آيتی نازل اولدی ناس انی ايچردی بر وقتده
عمر ومعاذ صحابه‌دن برجماعتله يارسول الله بزه خمرك حكمندن خبر و يركه
اول عقلی كيدرر ديديلر اشبو آيت نازل اولدی او يله اولسـه ناسك كيمی
انی ايچر و كيمی ايچمز اولدی * بعده بر وقتده عبد الرحمن بن عوف رضی
الله تعالی عنه ناسـدن برجماعتـه طعام يديروب خمر ايچردی اندن بری
نمازه طوردی سورهٔ كافرونی باشـليوب (اعبد ماتعبدون) ديو اوقودی
او يله اولسـه سورهٔ نسادن (لاتقربوا الصلاة وانتم سكاری) آيتی نازل
اولوب انی ايچر كشيلر از اولدی * اندن عتبان بن مالك رضی الله تعالی
عنه سـعد بن ابی وقاص رضی الله تعالی عنهی برجماعتله او يـه چاغروب
يدردی وايچردی سـكران اولبجق افتخـار وانشـاده مشـغول اولديلر
سعد برشعر اوقيوب انده انصاری هجو ايتدی برانصاری انی ايشـيدبجك
بركوكله سـعدك باشـنی اوروب ياردی سـعد رضی الله تعالی عنه اندن
پيغمبريمز عليه السـلامه شـكايت ايتدی عمر رضی الله تعـالی عنه انده
حاضر ايدی ديديكه الهی خمرك حقنده بزه حكمنی تبيين ايت او يله اولسه
سورهٔ مائده ده‌كی (انما الخمر والميسر) آيتی (فهل انتم منتهون) قولنـه
دكين نازل اولدی * عمر رضی الله تعـالی عنه انی ايشـيدبجك منتهی
اولدق يار بنا ديدی * وخمرك ماهيتنده فقهـا اختـلاف ايتديلر برقوم
ديديلركه اول عصير عنب و ياعصير رطبدركه پشـور لمكسزين اشـتداد
وغليان ايده وائمه اتفاق ايتديلركه اول نجسدر شار بنه حد اور يلور وفاسق
دينور وانی استحلال ايدن تكفير اولنور * وامام ابو حنيفه وسفيان ثوری
و برجماعت ذاهب اولديلركه اشـبو تحريم عنب ورطبك غير يدن اتخاذ
اولنان مشروباته تعدّی ايتميه مكركه مسكر اوله اول تقديرجه حرام اولور
اول كركسه حنطه و ياشـعير و ياذره و ياعسل و يا نبيذندر ديديلركه قيچان
عنب و يارطبك عصيری پشور يلوب نصفی كيده مع الكراهه حلال اولور
واكر اول پشور يلوب ثلثـانی كيدرسـه ديديلركه حلال وشربی مباح
اولور وسكر و يررسه حرام اولور شول دليل ايله كه عمر بن الخطاب رضی الله
تعالی عنه بعض عمالنه نامه كوندروب ديديكه مسلمينك طلادن اولان ارزاقی
حلالدر ثلثـانی كيدوب ثلثی قالورسـه واكثر علما ذاهب اولديلركه هر
شرابكه كثيری اسـكار ايده اول خمردر قليلی حرامدر (قال النبی

صلی الله تعـالی عليه وسلم مااسكر كثيره فقليله حرام) هر شراب كه كثيری
اسكار و يره انك قليلی حرامدر (قال النبی صلی الله عليه وسلم كل مسكر خمر وكل
مسـكر حرام ومن شرب الخمر فی الدنيا فمات وهو مد منها ولم يتب لم يشربها
فی الآخرة) پيغمبريمز عليه السلام ايدر هر شرابكه مسكردر خمردر وهر مسكر
حرامدر بركيمسه كه دنياده شرب خمر ايده وا كامدمن اولديغی حالده توبه ايتمدين
وفات ايده آخرتده اول جنت خمرينی شرب ايتميه (قال النبی صلی الله تعالی عليه
وسلم ان من العنب خمرا وان من التمر خمرا وان من العسل خمرا وان من البرّ خمرا
وان من الشعير خمرا) پيغمبريمز عليه السلام ايدر عنب وتمر وعسل وبرّ وشعيرك
هر برندن خمر اولور اشبو حديث دلالت ايدركه خمر عنب وتمردن اتخاذ
اولنانه مختص اولميه (عن انس رضی الله تعالی عنه ان النبی عليه السلام
سئل عن الخمر ايتخذ خلا قال لا) انس رضی الله تعالی عنهدن مرويدركه
ايدر پيغمبريمز عليه السلامه سـؤال اولنديكه خمردن سركه ايديلورمی
ديديكه ايدلمسـون * اما ميسر عربك قماريدر انكله تسميه اولنمغه
سبب اول اولديكه رجل قمار ايله آخرك مالنی سلب وسهولت اوزره
اخذ ايدر اصل قماركه زمان جاهليتده واندنصكره ده عرب انی ايشليو
كلمشلردر صفتی تفاسيرده ذكر اولنمشدر * علی رضی الله تعالی عنهدن
مرويدركه نرد وشـطرنج ميسردندر حرامدر ايمدی يا محمد سـكا خمر
وميسر تعاطيسـنك حكمندن سـؤال ايدرلرسه (قل فيهمـا اثم
كبير) ديكل كه اول ايكيسندن هر برينك تعاطيسنده ومأموردن انفكاكه
ومخاصمه ومشـاتمه مثلی محظوراتی ارتكابه مؤدّی اولديغی حيثيتدن اثم
كبير واردر (ومنافع للناس) وناسـه منفعتلری واردر اما خمرك منفعتی
تشجيع جبان وتوفير مروّت وتقويهٔ طبيعت ولذت وفرح واستمراء طعامدر
* واما ميسرك منفعتی تعب ونصبسز كسـب مال وطرب والتذاذ
ومصادقهٔ فقيرلاندر (واثمهمـا اكبر من نفعهما) والحال اول ايكيسنك
تحريمندنصكره كی اثمی تحريمندن اوكدينده كی نفعلرندن اكبردر و يا اول
ايكيسـندن منتشی اولان مفاسد شـول توقع اولنان منافعلرندن اعظمدر
(ويسئلونك ماذا ينفقون) يا محمد سكا سـؤال ايدرلركه نه كيفيت اوزره
انفاق ايدلره (قل العفو) ديكل كه عفوی انفاق ايتسـونلر وعفوك
معناسـنده ديديلركه اول مالك حاجتندن فاضليدر او يله اولسـه صحابه

مالدن كسب ايتدكارينك حاجتلرندن فضله سن تصدق ايدرلردی * صكره زكاة آيتيله اول نسخ اولندی وياخود اول ظهر غنادن تصدقدر تاكه ناس اوزره كل اوليه پيغمبريمز عليه السلام ديمشدر كه (خير الصدقة ماكان عن ظهر غنى واليد العليا خير من اليد السفلى وابدأ بمن تعول) صدقه‌نك خيرلوسی اولدركه ظهر غنادن ويريله ويد عليا يد سفلادن خيرلودر وتصدقده شول عيالكدن اولانله بدأ ايت * روايت اولنوركه بر رجل بعض مغانمده التوندن بر بيضه‌يه مالك اولوب انی پيغمبريمز عليه السلامه كتوردی پيغمبريمز عليه السلام ايسه اندن اعراض ايدوب انی آلمدی رجل ايسه مرارا انی اكا آلمسين تكليف ايديجك غضبله انی اندن آلوب آتدی حتی اكر اول بركيمسه‌يه طوقنسه شرحه ايدردی وديديكه (يأتى احدكم بماله كله يتصدّق به ويجلس يتكفف الناس انما الصدقة عن ظهر غنى) سزدن بريكز مالنك كانی كتوروب تصدق ايدر وكندی محتاج قالوب ناسدن كفافن ايستيوكيدر * ايمدی صدقه‌نك خيرلوسی اولدركه ظهر غنادن ويريله وياخود عفودن مراد تصدقده نه اسراف ونه اقتار اوله حق تعالينك (والذين اذا انفقوا لم يسرفوا ولم يقتروا) قول شريفی دلالتيله وياخود مراد ميسر اولان اوله * روايت اولنوركه بر رجل پيغمبريمز عليه السلامه كلوب ديديكه يارسول الله بر دينارم وار ديديكه نفسكه انفاق ايت ديديكه بر دينارم دخی وار ديديكه ولدیكه انفاق ايت ديديكه بر دينارم دخی وار ديديكه اهلكه انفاق ايت ديديكه بر دينارم دخی وار ديديكه خادمكه انفاق ايت ديديكه بر دينارم دخی وار ديديكه سن بيلورسن (كذلك) اشبو سزه بيان اولنان عفو جهددن اصلح ايدوكی مثلی ويا احكامدن ذكر اولنان مثلی (يبين الله لكم الآيات) اوامر ونواهيسنی سزه تبيين ايدر (لعلكم تتفكرون فى الدنيا والآخرة) تاكه دنيا وآخرتكز امورنده تفكر ايدوب اندن انفع واصلح اولانی اخذ ايده سز وضرری اولوب نفعی اولميانددن ويا ضرری نفعندن زياده اولاندن حذر ايده سز ويا اموالكزدن معاش دنيايه سزه صالح اولانی اليقويوب باقيسنی آخرتكزه نفع ايدر شيئه انفاق ايده سز ويادنيانك زوالين وفناسين تأمل ايدوب اندن زهد ورهبت ايده سز وآخرتك اقبال

وبقاسين تفكر ايدوب اكا حرص ورغبت ايده سز (ويسئلونك عن اليتامى) يا محمد اموال يتامی‌يه مخالطه‌نك حكمندن سكا سؤال ايدرلر * سبب نزولی اولدركه وقتاكيم (ولا تقربوا مال اليتيم الا بالتى هى احسن) آيتی ودخی (ان الذين يأكلون اموال اليتامى ظلما انما يأكلون فى بطونهم نارا) آيتی نازل اولدی مسلمون اموال يتامی‌دن زياده تحرج ايتديلر وكندی مالارين انلرك مالارندن آيرديلر حتی يتيم ايچون بشقه طعام پشوررلردی اندن ارتانن يمزلر فاسد اولوب كيدردی پيغمبريمز عليه السلامه سؤال ايديجك بيورلديكه (قل اصلاح لهم خير) سكا اندن سؤال ايدرلرسه سن انلره ديكلكه انلری اصلاح ايچون مالارينه مداخله‌كز انلره خيرلودر وياخود انلرك مالارينی اجرت وعوضسز اصلاحكز خيرلودركه انلرك مالارين آرتورر وكنديكز ثواب عظيمه ايريشورسز وياخود مراد كندی مالندن يتيمه توسيع ايده اما كندی مال يتيمده توسيع ايتميه * اكايلده ايدر اشبونده دلالت واردركه ولی مالنی انك مالنه خلط وانی غيری‌يه مضاربه‌يه دفع وانده بيع وشراءله تصرفی جائز اوله اكر اصلاحه موافق اولورسه ودخی احكام حوادثده اجتهاد جائز اوله * زيرا آيتك متضمن اولديغی اصلاح طريق اجتهاد وغالب ظنله بيلنور ودخی ازواد اخوانك خلطی جائز اوله ودخی يتيمی اصلاح ايچون رفقله ضرب وتأديب لابأس اوله (وان تخالطوهم) واكر اموال يتامی‌يی كندی اموالكزه خلط ايدر ونفقات ومساكن وخدم ودوابده انلره مشاركت ايدر واموالرندن اصابت ايتديككزك مكافاتن ايدر ويا اندن عوض امورلرينه قيام ايدرسه‌كز (فاخوانكم) انلر سزك اخوانكزدر اخوان ايسه بری برلرينه اعانت ايدر واصلاح ورضا وجهی اوزره بری برينك مالنه اصابت ايدر (والله يعلم المفسد من المصلح) حق تعالی بيلور اول كيمسه‌يی كه اكا مخالطه ايله قصدی خيانت وافساد واكل بغير حق اوله اندنكه انكله قصدی اصلاح اوله (ولو شاء الله لأعنتكم) اكر حق تعالی سزه تضييق اراده ايدوب مخالطه‌يی مباح ايتمسه ايدردی (ان الله عزيز) الله تعالی غالبدر ديلديكنه قادر اولور (حكيم) حكمت اقتضا ايتديكی شيئی حكم ايدر * روايت اولنوركه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ابو مرثد الغنوی رضى الله تعالى عنهی مكه‌يه كوندرديكه مسلميندن

برطائفه‌يی سرا اندن چيقاره * زيرا كه اول بهادر كمسنه ايدی واريجق عناق دينور برمرأهٔ مشركه انك قاتنه كلدی مكر اول زمان جاهليتده انك حليله سی ايدی بری بريمزله صفالنسق اولمزمی ديدی * ابو مرثد ايتدی اسلام ارامزده حائل اولوبدر ديديكه ايمدی بنی تزوّج ايت ديديكه نعم لكن رسول الله عليه السلامه طانشه‌يم اول امر ايدرسه ايده‌يم چون مكه‌دن حاجتن قضا ايدوب مدينه‌يه رجوع ايتدی وعناقی تزوّج ايچون پيغمبريمز عليه السلامه امريكز ندر ديدی نازل اولديكه ﴿ ولا تنكحوا المشركات حتى يؤمنّ ﴾ مشركه‌لری نكاحلمكز مكركه ايمانه كله‌لر ومشركاتله مراد وثنه عبادت ايدن كافره‌لردر يوخسه كتابيه اولانلر دكل كه زيرا كتابيه‌لرك (والمحصنات من الذين اوتوا الكتاب) آيتی دلالتيله نكاحی مؤمنلره حلال اولمشدر اكرچه اهل كتاب دخی مشركلر ايسه‌ده * زيرا كه قرآنده (وقالت اليهود عزير ابن الله وقالت النصارى المسيح ابن الله) ديوب آخرنده (تعالى عما يشركون) ديو شركلرينه شهادت بيورلمشدر * روايت اولنوركه عثمان رضی الله تعالى عنه نائله بنت قرامضه‌يی نكاحلندی حالبوكه اول نصرانيه ايدی انك تحت نكاحنده ايكن اسلامه كلدی * وطلحه بن عبيد الله رضی الله تعالى عنه دخی برنصرانيه‌يی تزوج ايتدی * وحذيفه رضی الله تعالى عنه بريهوديه‌يی تزوج ايديجك عمر رضی الله تعالى عنه اكا نامه كوندرديكه انی تطليق ايده حذيفه اكا يازديكه يوخسه حرامی زعم ايدرسز عمر ديديكه انی حرام زعم ايتمزين الا بوكه انی مؤمناتك انلركله تعاطيسندن قورقارم ﴿ ولأمة مؤمنة خير من مشركة ﴾ الله تعالينك امائندن برمرأهٔ مؤمنه‌نك نكاحی خيرلودر اول كركسه حرّه ويا امه‌در حرّهٔ مشركه نكاحندن ﴿ ولو اعجبتكم ﴾ اكرچه اول مشركه‌نك جمالی ومالی سزی اعجاب ايدرسه‌ده * حذيفة بن اليمانی رضی الله تعالى عنهك خنسا دينور برسياه جاريه‌سی حقنده نازل اولوبدر حذيفه اكا ديديكه ياخنسا سياهلغك وچركينلكك ملأ اعلاده ذكر اولندی اويله اولسه انی اعتاق وتزوّج ايتدی * دينلديكه عبد الله بن رواحه‌نك برسياه جاريه‌سی وار ايدی اكا ياوزلنوب بر طبانجه اوردی بعده اول فعلنه نادم اولوب پيغمبريمز عليه السلامه واردی وماجراسن اكا خبر ويروب واول جاريه‌سنك صلاح واسلامنی ذكر ايتدی پيغمبريمز عليه السلام اول جاريه مؤمنه‌در ديدی

اويله اولسه عبدالله انی اعتاق وتزوّج ايتدی ناس انی جاريه تزوّج ايتديكی اوزره تعيير ايدوب برحرّهٔ مشركه عرض ايديجك اشبو آيت نازل اولدی ﴿ ولا تنكحوا المشركين حتى يؤمنوا ﴾ ومؤمنه اولان نسائی مشركلره تزويج ايتمكز مكركه ايمانه كله‌لر * اشبو آيت نكاحده ولی اعتبارينه دلالت ايدر ﴿ ولعبد مؤمن خير من مشرك ﴾ الله تعالينك عبادندن برعبد مؤمنك نكاحی خيرلودر اول كركسه حرّ ويا رقيقدر برمشرك رجل نكاحندن ﴿ ولو اعجبكم ﴾ واكرچه مشركه انكاحكز سزی اعجاب ايدرسه‌ده اشبو عبدك حره‌يی نكاحلمسنك جوازينه دليلدر ﴿ اولئك يدعون الى النار ﴾ اول مشركون ومشركات ناری ايجاب ايدر اعماله دعوت ايدرلر اويله اولسه اهل ايمانه لايق اولمزكه انلركله موالات ومصاهرت ايده‌لر ﴿ والله يدعو الى الجنة والمغفرة باذنه ﴾ الله تعالى توفيق وتيسيری وياقضا وارادتيله اعمال جنته واسباب مغفرته دعوت ايدر ﴿ ويبين آياته للناس ﴾ واوامر ونواهيسنی ناسه بيان ايدر ﴿ لعلهم يتذكرون ﴾ تاكه اتعاظ ومعاصيدن انتها ايده‌لر * انس ابن مالك رضی الله تعالى عنه ايدر يهود قچان انلرك نساسندن بری حائض اولسه انی بيتلرندن چيقاررلر انكله يمزلر وايچمزلردی پيغمبريمز عليه السلامه انك حكمندن سؤال اولنجق اشبو آيت نازل اولدی ﴿ ويسئلونك عن المحيض ﴾ يا محمد سكا محيضك حكمندن سؤال ايدرلرسه ﴿ قل هو اذى ﴾ انلره ديكل كه محيض شیٔ مستقذردر اكا قريب اولانی نفرت اولنمسيله ايذا ايدر ﴿ فاعتزلوا النساء فى المحيض ﴾ ايمدی نسادن عزلت ايدك يعنی انلركله مجامعت ايتمكز حائض اولدقلری مدّتده ﴿ ولا تقربوهنّ حتى يطهرن ﴾ وانلره جماعله قريب اولمكز تادم حيضلری كسيلوب غسل ايدنجه‌يه دكين اما كه انكله جماعدن غيری معامله جائزدر حيض اكا مانع اولمز عائشه رضی الله تعالى عنها ايدر بن وپيغمبريمز عليه السلام ايكيمز بيله جنب ايكن براناءدن غسل ايدردك وبن حائض ايكن بكا ازار طوتديروب بكا مباشرت ايدردی واول معتكف ايكن رأس شريفن چيقاروب بن حائض ايكن انی يوردم وبن صو ايچوب انايی اكا ويرردم اولدخی اغزينی بن اغزيمی قوديغم موضعه قيوب ايچردی حالبوكه بن انی حيضم حالنده ايدردم * معلوم اوله كه حائضك وطئ حرامدر ايدن الله تعالى‌يه عاصی اولور اكر اول فعلك صدوری اندن بيلنورسه امام تعزير ايدر

واكا كفارت وجوبنده علما اختلاف ايتديلر اكثرى ديديلركه انده كفارت
يوقدر بلكه اول فعلك صاحبى توبه واستغفار ايدر * وبرقوم انده كفارت
واجب اولور ديديلر شول دليل ايله كيم ابن عباس رضى الله تعالى عنهما
ايدر پيغمبريمز عليه السلامه سؤال اولندى شول رجل امرندنكه مرأه سنى
حائض ايكن جماع ايده ديديكه اكر دم حيض عبيط ايديسه بر دينار تصدق
ايتسون واكر صفرت اوزره ايديسه نصف دينار تصدق ايتسون *
وحيض صلاتك جوازنى ووجوبنى منع ايدر * واما صومك انجق
جوازنى منع ايدر وجوبنى دكل طاهره اولديغنده صومى قضا ايدر
صلاتى دكل نفساء دخى انجلينذر * حضرت عائشه رضى الله عنها ايدربز
پيغمبريمز عليه السلام عندنده حائض اولور وطاهر اولديغمزده صومك
قضاسيله امر ايدر صلاتك قضاسيله دكل وحائض ايچون جائز اولمزكه
كعبه يى طواف ايده ويا مسجدده اعتكاف ايده ويا مس مصحف ويا
قرائت قرآن ايده ﴿ فاذا تطهرن ﴾ قچانكه حيضلرى كسيلوب
غسل ايدهلر ﴿ فأتوهنّ من حيث امركم الله ﴾ انلره جماع ايدك شول
محلدنكه الله تعالى انى سزه امر وحلال ايتدى كه اول فرجدر * معلوم
اوله كه حيض منع ايتديكى اشيادن هيچ برشيئك حرمتى انقطاع دمله
مرتفع اولمز مادامكه غسل ايتميه ويا تيمم ايتميه صو بولمديغنده الا صومك
حرمتى مرتفع اولور حتى اكر حائضك دمى كيجه ده كسلسه وصومه
نيت ايدوب غسل نهارده واقع اولسه صومى صحيح اولور ﴿ ان الله يحب
التوابين ﴾ الله تعالى ذنوبدن توبه ايدنلرى سور ﴿ ويحب المتطهرين ﴾
وفواحش واقذاردن تطهر ايدنلرى دخى سور ﴿ نساؤكم حرث لكم فأتوا
حرثكم انى شئتم ﴾ نساكز سزه مزرع ومنبت ولددر ارض زرعه محل
اولمسى كبى ايمدى حرثكزه نيچه ديلرسكز اتيان ايدك اول كركسه
قائمه وياقاعده در ونه وقتده ديلرسكز اول كركسه كيجه ده ويا كوندزده در
سعيد بن المسيب ايدر اشبو آيت عزل حقنده در يعنى ديلرسكز عزل ايدك
ويا ديلرسكز عزل ايتمكز * ابن عباس رضى الله تعالى عنهمايه عزلدن سؤال
اولندقده ديديكه اول حرثكزدر ديلرسكز انى صواريكز وديلرسكز
صوارمكز * وينه ابن عباسدن مرويدركه عزلده حره دن اذن ديلنور
جاريه دن دكل امام احمد اكا ذاهبدر * وبرجماعت عزلى كريه كوروب

اول وادئ خفيه در ديديلر * ابو هريره رضى الله تعالى عنهدن مرويدركه
(قال النبى صلى الله عليه وسلم ملعون من أتى امرأته فى دبرها) پيغمبريمز
عليه السلام ايدر ملعوندر اول كمسه كه مرأه سنه لواطه ايده ﴿ وقدّموا
لانفسكم ﴾ كنديكز ايچون اعمال صالحه تقديم ايدك ويا جماع عندنده
الله تعالينك اسمنى ذكر ايدك * پيغمبريمز عليه السلام ايدر قچانكه بريكز
اهلنه جماع مراد ايتسه ديسونكه (بسم الله اللهم جنبنا الشيطان وجنب
الشيطان مارزقتنا) اكر اول جماعدن ولد خلق اولنورسه اكا ابدا
شيطان ضرر ايركورميه وياخود جماعله حق تعاليدن ولد استكز (قال
النبى صلى الله عليه وسلم اذا مات الانسان انقطع عمله الا من ثلاث صدقة
جارية أو علم ينتفع به او ولد صالح يدعوله) پيغمبريمز عليه السلام ايدر قچان
بركمسه وفات ايده انك عملى كسيلور الا اوچ شيئدن دكل كه اول صدقهٔ جاريه در
وعلمدركه انكله انتفاع اولنور وولد صالحدركه انكيچون دعا قيلور *
دينلديكه انكله مراد نساء عفايف تزوّجدر تاكه اندن وجوده كلان ولد
صالح اوله (قال النبى صلى الله عليه وسلم تنكح المرأة لاربع لمالها ولحسبها
ولجمالها ولدينها فاظفر بذات الدين تربت يداك) پيغمبريمز عليه السلام ايدر
مرأه درت خصال ايچون تزوّج اولنوركه اول مال وحسب وجمال ودينذر *
ايمدى سن دين صاحبه سنى طلب ايتكه ايكى الك خير ايله طوله ودينلديكه
انكله مراد تقديم افراطدر (وقال النبى صلى الله عليه وسلم لايموت لاحد
من المسلمين ثلاثة من الولد فتمسه النار الا تحلة القسم) پيغمبريمز عليه السلام
ايدر مسلميندن بركسنه كه انك اوچ صغير ولدى فوت اوله اكا نار جهنم مس
ايتمز مكركه (وان منكم الا واردها) ديو بيوريلان قسمى تحله ايچون اوله
﴿ واتقوا الله ﴾ وهر حالده حق تعالى يه عصيان ايتمكدن صاقنك ﴿ واعلموا
انكم ملاقوه ﴾ وبيلك كه اكا ملاقات ايدرسز * ايمدى انى تزوّد ايدك كه
اول سزى انك قتنده رسواى ايتميه ﴿ وبشر المؤمنين ﴾ ويا محمد تبشير ايت
شول ايمانى كامللره كيم ايرته انلر نعيم ابدوعز سرمد بوليسردرلر ﴿ ولا
تجعلوا الله عرضة لايمانكم ﴾ الله تعالى يه حلفكزى برّ وتقوايه مانع
وحاجز قيلمكز بريكز صلهٔ رحم يا برّه دعوت اولنديغنده بن انى ايتمكه يمين
ايتمشين ديو تعلل ايدوب صله وسائر برّى ترك ايتمكز * ابن عباس رضى الله
تعالى عنه ايدر حق تعالى ديركه بكا يمينكى خير ايشلمكه عرضه ايتمكل بلكه
اول يمينك ايچون كفارت ايدوب خيرى ايشلكل (قال النبى صلى الله

عليه وسلم من حلف على يمين فرأى غيرها خيرا منها فليكفر عن يمينه وليفعل
الذى هو خير) پيغمبريمز عليه السلام ايدر بركمسه كه فعل ويا ترك ايچون
بر شيئه يمين ايده بعده اول يمينك غيريني اندن خيرلو كوره يميني ايچون
كفارت ايدوب اول خير اولان شيئى اشليه وياخود معنى الله تعالينك
اسم شريفنى معرض ايدوب كثرت حلفله مبتذل ايتمكز اول اجلدن
(ولا تطع كل حلاف مهين) ديو چوق يمين ايديجى ذم اولندى اگرچه
يميننده صادق ايسه ده (ان تبرّوا وتتقوا وتصلحوا بين الناس) ايمدى
اسم اللهى ايمانكزه عرضه قيلمقدن سزى نهى ايدرين تاكه برّوتقوى اوزره
اوله سز وناس بيننى اصلاح ايده سز * زيراكه حلفى اكثار ايدن كشى
الله تعالى يه جرأت ايديجيدر واكا جرأت ايدن ايسه برّومتقى اولمز وذات
البين اصلاحنده سوزينه وثوق اولنمز (والله سميع عليم) الله تعالى
ايمانكزى ايشيدر ونياتكزى بيلور اكا كوره جزاكز ايدر (لا يؤاخذكم الله
باللغو فى ايمانكم) الله تعالى ايمانكزده لغوكز سببيله سزى مؤاخذه ايتمز
ولغو كلام وغيريدن هر ساقطدركه اكا اعتبار اولنميه يمين لغوده علماء
اختلاف ايتديلر برقوم ديديلركه اول عمد وقصد نسز صلهٔ كلام ايچون
عجله اوزره لسانه سبق ايدن شيئدر قائلك لا والله وبلى بالله وكلا والله
ديمسى كبى * شعبى وعكرمه وشافعى اكا ذاهبدر وحضرت عائشه
رضى الله تعالى عنهادن مرويدركه ايمان لغو اول شيئدركه هزل ومرا
وخصومت وحديثده صدور ايدوب انك اوزره قلب منعقد اولميه وبرقوم
دخى ديديلركه اول برشئ اوزره حلفدر صادق اولمسى اعتقاديله صكره
انك خلافى ايدوكى متبين اوله كه اول زهرى وحسن ونخعى وقتاده ومكحول
قوللريدر * امام ابو حنيفه دخى اكا ذاهبدر وديديلركه انده كفارت يوقدر
حضرت على كرم الله وجهه ايدر اول غضب حالنده كى يميندر وطاوس
دخى انى ديوبدر سعيد بن جبير ايدر اول معصيت ايتمكه يميندركه ايمدى
انده حنثله الله تعالى حلافى مؤاخذه ايتمز اويله اولسه انده حنث وتكفير
لازم اولور * شعبى ايدر بركمسنه كه معصيته يمين ايده كفارتى اولدركه اندن
توبه ايده هر يمين كه انده وفا حلال اولميه اكا كفارت اولمز اگر اكا كفارتله
امر اولنسه اول قولى اوزره استمراره دخى امر اولندى كفارت ايتديكى
تقديرجه * زيد بن اسلم ايدر اول كشينك نفسى اوزره بد دعا سيدر اگر

(شول)

شول ايشى ايشلمزسم حق تعالى بكا شونك كبى بلا ويرسون وياخود اول
كافر اولسون ديمسى كبى * ايمدى اول لغودر حق تعالى عبدى انكله
مؤاخذه ايتمز اگر انكله مؤاخذه ايتسه عقوبتن تعجيل ايدردى قرآنده
بيورلديكه (ولو يعجل الله للناس الشرّ استعجالهم بالخير لقضى اليهم أجلهم)
اگر حق تعالى ناسك شر ومكروهه اولان دعالرى اجابتنه تعجيل ايديدى
انلره خيره اولان دعالرى اجابتن سودكارى كبى انلرى اهلاكدن فراغ
اولنه ميدى وجميعى فوت اوليدى * دينلديكه اول غالب ظنله يميندر ايمدى
انده اثم وكفارت يوقدر كركسه انى قصد ايتسون وكركسه قصد ايتسون
نخعى ايدركه اول برشيئك اوزره يمين ايدوب بعده انى اونتميدر ايمدى انده
كفارت يوقدر * ابن عباس رضى الله تعالى عنهما ايدركه اول حق تعالينك
بكا حلال ايتديكى حرام اولسون اگر شونك كبى ايشى ايشلرسم ديمسيدر
ايمدى انده دخى كفارت يوقدر امام مالك بوكا ذاهبدر الا زوجه ده دكل
* دينلديكه لغو يمين مكروهك يميندر (ولكن يؤاخذكم بما كسبت قلوبكم)
لكن سزى عقوبت وكفارت ايله ويا ايكيسندن بريله مؤاخذه ايدر ايماندن
قصد ايتديككز شيئله قچان انده قلوبكز السنه كزه مواطئت ايده (والله
غفور) الله تعالى غفوردر لغوله مؤاخذه ايتمز (حليم) يمين جدايدنى
مؤاخذه يه تعجيل ايتمز توبه سنه تربص ايدر * معلوم اوله كه يمين
منعقد اولمز مگركه الله تعالى يه ويا اسمائندن براسمه ويا صفاتندن برصفته
اوله * اوّلكيسى اول الله حقيچونكه اكا عبادت ايدرين ويا انكيچون نماز قيلورين
ويا انك حقيچونكه روحم ويا نفسم انك يدنده در ديمسى كبى * ايكنجيسى
الله حقيچون رحمن حقيچون وسائر اسماسيله يمين كبى * اوچنجيسى حق
تعالينك عزتى وقوّتى وقدرتى وعظمتى حقيچون وسائر صفاتيله يمين كبى
* قچان اشبو اوچ قسم ايمانك بريله زمان مستقبلده برامره يمين ايدوب
حنث ايدرسه كفارت واجب اولور واگر انكله برامر ماضى اوزره
مثلا اول شويله اولدى ويا اولمدى ديو يمين ايتسه اگر اول انك ديديكنك
خلافى اوزره ايدوكن بيلورسه اول يمين غموس اولوركه اول كبائردندر
بعض علما عندنده انكله كفارت واجب اولور كركسه انى ديديكنك
خلافى اوزره ايدوكنى بيلسون وكركسه بيلمسون امام شافعى اكا
ذاهبدر وبعضيلر عندنده انكله كفارت واجب اولمزكه اول ائمهٔ حنفيه

قوليدر وديديلركه اكر انى ديديكنك خلافى اوزره ايدوكنى بيلورديسه كبيره اولور كبيره ده ايسه كفارت اولمز سائر كبائرده اولمديغى كبى واكر انى ديديكنك خلافى اوزره ايدوكنى بيلمزديسه انلر عندنده يمين لغو اولور اكر بركسنه الله تعاليك غيرى يه يمين ايتسه مثلا كعبه ويا نبى الله حقيچون ديسه ويا باباسنه ويا اوغلنه ويا انك مثلنه ايتسه اول يمين اولمز مخالفن ايتسه كفارت واجب اولمز يمين مكروهه‌در * امام شافعى انك معصيت اولمسنه ذاهبدر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم ان الله ينهاكم أن تحلفوا بآبائكم فمن كان حالفا فليحلف بالله أو ليصمت) پيغمبريمز عليه السلام ايدر حق تعالى سزى آبائكزه يميندن نهى ايدر اكر يمين ايدرسكز الله تعالى يه يمين ايدك وياخود يميندن صامت اولوب الله تعالينك غيرى يه يمين ايتمكز ﴿للذين يؤلون من نسائهم تربص اربعة اشهر﴾ نسالرينه جماع ايتممكه يمين ايدنلر ايچون درت آى حق انتظار واردر اول مدتده نه فئ ونه طلاق ايله مطالب اولور * سعيد بن المسيب ايدر اشبو ايلاء اهل جاهليت ضرارندن ايدى قچان انلرك برى زوجه‌سنى سومسه تطليق ايتديكى تقديرجه غيرانى تزوّج ايتمسندن خوف ايلسه ابدا اكا قربان ايتممكه يمين ايدردى اويله اولسه انى نه ارلو ونه ارسز اليقوردى ابتداى اسلامده دخى بو حالت ايديلوردى حق جل وعلا نسادن ضرارى دفع ايچون ايلايه مدّت تقدير ايلدى علما انده اختلاف ايتديلر اكثرون ذاهب اولديلركه اكر بركسنه يمين ايتسه كه ابدا زوجه‌سنه قربان ايتميه وياخود درت آيدن اكثر مدت معينه‌ده قربان ايتميه اول مولى اولور درت آى چكمزدن اوّل اكا تعرض اولنمز ودرت آيد نصكره ده اكا توقف اولنوب مرأه‌نك طلبيله اول فئ وطلاقدن ديلديكن ايتمكه امر اولنور وفئ زوجك اوّل ديديكندن رجوع ايدر ياوطئله اكر اكا قادر اولورسه وياقولله اكر وطئه قادر اولمزسه واكر زوج فئ وطلاقك هربرندن امتناع ايدرسه انك اوزره تطليق اولنور درت آى چكديكند نصكره توقف اولنمز عمر وعثمان وعلى وأبو الدرداء وابن عمر رضى الله تعالى عنهم أجمعين مذهبيدر وسعيد بن جبير وسلمان ابن يسار ومجاهد ومالك وشافعى واحمد واسحاق دخى اكا ذاهبلردر وبعضيلرى ديديكه درت آى چكنديكنده طلقهٔ باينه واقع اولوركه اول ابن عباس وابن مسعود قولريدر سفيان ثورى وائمهٔ حنفيه دخى اكا ذاهبلردر

(سعيد بن)

سعيد بن المسيب وزهرى ديديلركه طلقهٔ رجعيه واقع اولور واكر درت آيدن اقلده وطئ ايتمكه يمين ايدرسه مولى اولمز بلكه حالف اولور اول مدت چكمزدن اوّل وطئ ايدرسه كفارت يمين واجب اولور وحر وعبد ايچون مدت ايلاء درت آيدر * امام شافعى عندنده مدت عنه كبى زيرا اول طبعه راجع معنى ايچون تقدير اولنوبدركه اول مرأه‌نك زوجدن قلت صبريدر انده ايسه حر وعبد مساويدر * وامام مالك وابو حنيفه عندلرنده مدت عنه رقيله تنصيف اولنور الا بوكه ابو حنيفه عندنده مرأه‌نك رقيله ومالك عندنده زوجك رقيله تنكيم طلاقده ايكيسى آنجلين ديديلر ﴿فان فاؤا﴾ اكر ايلاء ايدنلر حنثله نسالرينه رجوع ايدرلرسه ﴿فان الله غفور رحيم﴾ حق تعالى موليلرى ايلائله ضرار نسادن رجوع ايتدكارى ايچون مغفرت ايدر واندن كفارته رخصت ويرمسيله رحمت ايدر قچان زوج ايلاء ايتديكى مرأه‌سنى وطئ ايده انكله ايلاءدن چيقار واكثر علما عندنده اوزرينه كفارت يمين واجب اولور * واما حسن وابراهيم وقتاده قتنده اوزرينه كفارت يمين واجب اولمز * زيراكه حق تعالى مغفرت وعد ايتدى ﴿وان عزموا الطلاق﴾ اكر مدت ايلاده ترك جماعله طلاقى ايقاع ايدرلرسه ﴿فان الله سميع عليم﴾ حق تعالى انلرك مقاله‌سنى ايشيدر قصدلرينى بيلور اشبو دليلدركه مدت ايلاء مضيند نصكره زوج انى تطليق ايتمينجه طالق اولميه * زيرا انده عزم شرط قيلندى ﴿والمطلقات يتربصن بانفسهن ثلاثة قروء﴾ نساء ذات اقراءدن مدخول بها اولوب حبال ازواجدن تطليق اولنانلر اوچ قروئى كچمينجه تزوّج ايتميوب انتظار ايتسونلر * قروءده علما اختلاف ايتديلر برجماعت انى حيضدر ديديلر شول دليل ايله كه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم بر مستحاضه‌يه (دعى الصلوة ايام اقرائك) اقرائك ايامنده نمازى ترك ايت ديدى امرأه ايسه نمازى حيضى ايامنده ترك ايدركه اول عمر وعلى وابن عباس رضى الله تعالى عنهم قولريدر وائمهٔ حنفيه واوزاعى وثورى مذهبيدر وبرجماعت اخرى انى طهردر ديديلر شول دليل ايله كيم ابن عمر رضى الله تعالى عنه مرأه‌سنى تطليق ايتديكنده حالبوكه اول حائض ايدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم عمر رضى الله تعالى عنهه ديديكه اوغلك عبداللهه امر ايت كه اول مطلقه‌سنه مراجعت ايتسون بعده ديلرسه انى امساك ويامس ايتمدين

تطليق ايتسون اشبو شول عدتدركه حق تعالى انده نسانك تطليق اولنمسنى
امر ايتدى * ايمدى انكله زمان عدت طهر ايدوكنى خبرويرديكه اول
زيد بن ثابت وعبدالله بن عمر وعائشهٔ صديقه رضى الله تعالى عنهم قوليدر
ومالك وشافعى مذهبيدر وثمرهٔ خلاف انده ظاهر اولوركه معتده حيضهٔ
ثالثه‌يه شروع ايتديكنده قرئى طهردر ديانك قولى اوزره عدت منقضيه
اولور وبقيهٔ طهركه انده طلاق واقع اولوبدر انى قرؤ حساب ايدر *
حضرت عائشه رضى الله تعالى عنها ايدر مطلقه قچان حيضهٔ ثالثه‌دن
دمه شروع ايده مرأه زوجدن وزوج مرأه‌دن برى اولور * اما قرئى
حيضدر ديانك قولى اوزره حيضهٔ ثالثه‌دن طاهره اولمينجه عدتى منقضيه
اولمز واحكام عدتك اجمالى اولدركه اكر مرأهٔ مطلقه حامل ايسه عدتى
وضع حمله دركركسه زوجندن فرقتى طلاقله ويا موتله اولسون (واولات
الاحمال اجلهن ان يضعن حملهن) دلالتيله واكر حامل دكل ايسه اكر
فرقتى موت زوجله ايسه عدتى درت آى اون كوندركركسه زوجنك موتى
اكا دخولدن اوّل وياصكره اولسون وكركسه مرأه حيض كورر
وياحيض كورمز اولسون (والذين يتوفون منكم ويذرون ازواجا
يتربصن بانفسهن اربعة اشهر وعشرا) دلالتيله واكر ايكيسى بيننده
فرقت حياتده طلاقله اولوب قبل الدخول ايسه انده عدت يوقدر (اذا
نكحتم المؤمنات ثم طلقتموهن من قبل ان تمسوهن فما لكم عليهن من عدّة
تعتدّونها) دلالتيله واما بعد الدخول ايسه نظر اولنوركه صغيره ويا آيسه
ايسه عدّتى اوچ آيدر (واللائى يئسن من المحيض من نسائكم ان ارتبتم
فعدتهن ثلاثة اشهر) دلالتيله واكر حيض كوررسه عدتى اوچ
قرؤدر (والمطلقات يتربصن بانفسهن ثلاثة قروء) دلالتيله واما امه‌نك
عدتى اكر حامل ايسه وضع حمل ايله درحره كبى واكر حامل دكل ايسه
وفاتده عدتى ايكى آى ايله بش كوندر وطلاقده عدتى حيض كوررسه
ايكى قرؤدر حيض كورمز ايسه عدتى بربچق آى برقولده ايكى آيدر عمر بن
الخطاب رضى الله تعالى عنه ايدر عبد ايكى مرأه‌يى نكاح ايلنور * وايكى
طلقه ايله تطليق ايدر وامه ايكى حيضه ايله عدت چكر وحيض كورمزسه
ايكى آى وبربچق آى عدت چكر (ولا يحل لهن ان يكتمن ما خلق الله فى
ارحامهن) اول مطلقات ايچون حلال اولمزكه عدتده استعجال وحق

رجعيه‌يى ابطال ايچون رحملرنده الله تعاليٰنك خلق ايتديكى ولد ويا حيضى
كتم ايده‌لر * اشبو دليلدركه مرأه‌نك ولد وحيض حقنده قولى مقبول
اوله (ان كن يؤمن بالله واليوم الآخر) اكر الله تعالى‌يى ويوم آخرى
تصديق ايدرلرسه * زيراكه اداء حقوق انى تصديق ايدنلرك شاننده‌در
(وبعولتهن احق بردهن فى ذلك) مطلقه‌لرك ازواجى حال عدتده انلرى
نكاحه وانلرى رجعه‌يه طلاق رجعى ايسه اولى‌در (ان ارادوا اصلاحا)
اكر رجعه ايله اصلاح وحسن عشرتى مراد ايدرلرسه يوخسه اضرار
دكل كه انى جاهليتده ايدرلردى شول وجهله كيم بررجل مرأه‌سنى تطليق
ايدر عدتى انقضايه قريب اولديغنده اكا مراجعت ايدر بعده برمدت تركندن
صكره تطليق ايدر عدتى انقضايه قريب اولديغنده اكا مراجعت ايدر
وبرمدتدنصكره تطليق ايدر وانكله اكا عدتن تطويل قصد ايدردى (ولهن
مثل الذى عليهن بالمعروف) وجوب واستحقاق مطالبه‌ده زوجات ايچون
ازواج اوزره حقوق واردر ازواج ايچون زوجات اوزره اولان حقوق كبى
(قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم اتقوا الله فى النساء فانكم أخذتموهن
بامان الله واستحللتم فروجهن بكلمات الله ولكم عليهن ان لا يوطئن فرشكم
أحدا تكرهونه فان فعلن ذلك فاضربوهن ضربا غير مبرح ولهن عليكم
رزقهن وكسوتهن بالمعروف) پيغمبريمز عليه السلام ايدر نسا حقنده الله
تعاليدن خوف ايدك‌كه سز انلرى الله تعاليٰنك امانيله اخذ ايتديكز وانك
كلمه‌سيله فرجلرينى استحلال ايتديكز سزكيچون انلر اوزره واجب اولوركه
كراهت ايتديككز كمسه‌يى فراشلريكزه باصدرميه‌لر ايدرلرسه انلرى ضرب
ايدك برضربله كيم مبرح اولميه وزوجات ايچون اوزريكزه واجب اولوركه
رزق وكسوه‌لرين معروف اوزره ويره‌سز (وللرجال عليهن درجة)
ازواج ايچون زوجات اوزره زياده حق وفضل حق واردر زيرا ازواجك
حقوقى انلرك نفسلرنده‌در وانلرك ازواج اوزره اولان حقوقى مهر وكفاف
وترك ضرار وبونك امثاليدر ياخود ازواج ايچون انلر اوزره شرف
وفضيلت واردر سورهٔ نساده‌كى (الرجال قوّامون على النساء بما فضل الله
بعضهم على بعض وبما انفقوا من اموالهم) دلالتيله (قال النبى صلى الله
تعالى عليه وسلم لو امرت احدا ان يسجد لاحد لامرت المرأة ان تسجد
لزوجها) پيغمبريمز عليه السلام ايدر اكر بن كمسه‌نك كمسه‌يه سجده‌سنى

اراده وامر ایدر اولسم مرأیه امر ایدردمکه زوجنه سجده ایده ﴿ والله عزیز حکیم ﴾ الله تعالی قادر اولورکه احکامنه مخالفت ایدندن انتقام ایده واحکامنی حکم ومصالح ایچون مشروع قیلوبدر ﴿ الطلاق مرّتان ﴾ طلاقکه عقیبنده زوج رجعه‌یه مالك اولور ایکی کرّه‌در یعنی اوچنجی کرّه تطلیق ایده اول مرأه اکا حلال اولمزمکرکه زوج آخره نکاحدنصکره ده اوله ویاخود تطلیق شرعی ایکی تطلیقه بیننی تفریقدر * اول اجلدن ائمهٔ حنفیه ایکی ویااوچ تطلیقه بیننی جمع بدعتدر دیدیلر ﴿ فامساك بمعروف ﴾ یعنی طلقهٔ ثانیه‌دنصکره اکا مراجعت ایده واجب اولورکه اداء حقوق نکاحدن وحسن صحبتدن شرعده معروف اولان شیئله امساك ایتسون ﴿ اوتسریح باحسان ﴾ ویاخود طلاقدن صکره عدتی انقضاسنه دکین ترك ایتسون * وطلاقك جملهٔ احکامی اولدرکه یعنی حرکسه مرأسنی برتطلیقه ویا اکا دخولدنصکره ایکی تطلیقه ایتسه انك رضاسی یوغیکن عدتده اولدیغنجه مراجعتی جائز اولور واکر مراجعت ایتمدین عدتی چیقارسه ویاقبل الدخول تطلیق ایدرسه ویاخلع ایدرسه اول اکا حلال اولمز مادامکه اول مرأه‌نك وولیسنك اذنیله تجدید نکاح ایتمیه واکر اوچ تطلیقه ایدرسه انك غیری زوجه نکاح اولنمینجه اول اکا حلال اولمز * واما عبدك زوجه‌سی امه ایسه وایکی تطلیقه ایله انی تطلیق ایتسه اول اکا حلال اولمز مادامکه زوج آخره نکاح اولنمیه * علما اختلاف ایتدیلر اندهکه زوج وزوجه‌دن بری رقیق اوله اکثرون دیدیلرکه عدد طلاقده معتبر اولان زوجك حالیدر ایمدی حرّ کشی زوجهٔ امه‌یی اوچ کره‌یه دکین تطلیق ایدر وعبد زوجهٔ حره‌یی انجق ایکی کره تطلیق ایدر ابن مسعود رضی الله تعالی عنه دیدیکه ﴿ الطلاق للرجال والعدة للنساء ﴾ عدد طلاقده معتبر اولان رجلك حالیدر وقدر عدتده مرأنك حالیدرکه اول عثمان وزید بن ثابت وابن عباس وعطاء وسعید بن المسیب قولیدر ومالك وشافعی واحمد واسحاق اکا ذاهبدر وبرقوم دیدیلرکه عدد طلاقده معتبراولان مرأنك حالیدر ایمدی عبد زوجهٔ حره‌یی اوچ کره‌یه دکین تطلیقه مالك اولور اماکه حر زوجهٔ امه‌یی انجق ایکی کره تطلیق ایدر سفیان ثوری وائمهٔ حنفیه اکا ذاهبدر ﴿ ولایحلّ لکم ان تأخذوا مما آتیتموهنّ شیئا ﴾ وسزه حلال اولمزکه زوجاتکزه ویردیکز مهر وغیریدن برشیء اخذ ایده‌سز ﴿ الا ان یخافا ان لایقیما حدود الله ﴾ مکرکه زوج

وزوجه‌دن هر بری زوجیته متعلق اولان حقوقی رعایت ایتمك خوفن ایده‌لر مرأه خوف ایده‌که زوجی امرنده حق تعالی‌یه عصیان ایده وزوج دخی خوف ایده‌که مرأه اکا اطاعت ایتمزسه اکا اعتدا ایده اویله اولسه حق تعالی رجلی نهی ایتدیکه مرأه‌سنه ویردیکندن برشیء اخذ ایده مکرکه نشوز مرأه قبلندن اوله ﴿ فان خفتم أن لایقیما حدود الله ﴾ ایمدی ای حاکملر اکر زوج وزوجه‌نك زوجیته متعلق احکام الهیه‌یی اقامت ایتملرندن خوف ایدرسه‌کز ﴿ فلا جناح علیهما فیما افتدت به ﴾ زوجه اوزره حرج یوقدرکه هلاك ومعصیت خوفن ایدرسه نشوز ایده وزوجندن کندوینی خلع ایچون اکا مالندن ویره وزوج اوزره دخی حرج یوقدرکه زوجه‌نك اکا طوعا ویردیکی خلع مقابله‌سنده‌کی مالی اخذ ایده * اکثر علما دیدیلرکه زوجك مرأه‌یه ویردیکی شیئدن اکثرله‌ده جائز اولور * زهری ایدر ویردیکی مهردن اکثرله خلع جائز اولمز * سعید بن المسیب ایدر زوج خلع ایچون مرأیه ویردیکنك جمیعنی آلمسون بلکه بر مقدارین اکا الیقویسون وخلع نشوزسز دخی جائز اولور الابوکه مکروهدر بلا سبب قطع وصله اولدیغیچون (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ان من ابغض الحلال الی الله الطلاق) پیغمبریمز علیه السلام ایدر الله تعالی‌یه حلالك ابغضی طلاقدر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم أیما امرأة سألت زوجها الطلاق من غیر بأس فحرام علیها رائحة الجنة) پیغمبریمز علیه السلام ایدر قنغی مرأه‌که بأسنسز زوجندن طلاقن ایستسه اکا جنت قوقوسی حرامدر ﴿ تلك حدود الله ﴾ اوامر ونواهیدن اولنان الله تعالینك حدودیدر ﴿ فلا تعتدوها ﴾ انی تجاوز ایتمکز ﴿ ومن یتعدّ حدود الله ﴾ اول کمسه‌لرکه الله تعالینك حدودین تجاوز ایده‌لر ﴿ فاولئك هم الظالمون ﴾ ایمدی اول حاللو کمسه‌لر نفسلرینه ظلم ایدیجیلردر ﴿ فان طلقها فلا تحلّ له من بعد حتی تنکح زوجا غیره ﴾ اکر زوجه‌سنی اوچنجی کره تطلیق ایده اول تطلیقدنصکره اول اکا حلال اولمز مکرکه انك غیری زوجی تزوّج ایدوب اول زوج ثانی اکا جماع ایده * حضرت عائشه رضی الله تعالی عنها ایدر رفاعة القرظینك مرأه‌سی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه کلوب دیدیکه یارسول الله بن رفاعه‌نك تحت نکاحنده ایدم بنی تطلیق ایتدی طلاقم اندن اوچ اولمغله کسلدی اندنصکره عبد الرحمن بن زبیر بنی تزوّج ایتدی حالبوکه بیله‌سنجه

اولان شیٔ هدبهٔ ثوب کبی ایدی پیغمبریمز علیه السلام تبسم ایدوب دیدیکه دیلرمیسنکه ینه رفاعه‌یه وارەسن دیدیکه نعم دیدیکەسن اکا وارمزسن تاکه‌زوج ثانی‌سنك عسیله‌کی ذوق ایده وسن انك عسیله‌سنی ذوق ایدەسن * ایمدی آیت کریمه مطلقه‌در سنتله تقیید اولنوبدر واحتمال اولورکه نکاح اصابتله تفسیر اولنوب عقد لفظ زوجدن مستفاد اوله (فان طلقها) اکر زوج ثانی انی جاعدنصکره تطلیق ایدرسه (فلا جناح علیهما أن یتراجعا) مرأه وزوج اوّل اوزره حرج یوقدرکه نکاح جدیدله ازدواجه رجوع ایده‌لر (ان ظنا أن یقیما حدود الله) اکر حقوق زوجیتدن حق تعالینك تحدید ایتدیکی اموری اقامت ایتملرین ظن ایدرلرسه * سفیان ثوری واوزاعی ومالك واحمد واسحاق دیدیلرکه اکر مطلقهٔ ثلاث زوج آخر تزوّج ایتسه که زوج اوّلنه حلال اوله اول نکاح فاسددر وبر جماعت ذاهب اولدیلرکه اکر زوج ثانی یه نکاحده مفارقت شرط اولنمزسه اول نکاح صحیحدر وانکله تحلیل اولور ومهر مثل لازم کلور الا بوکه عزمنده مفارقت وار ایسه مکروه اولور (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم لعن الله المحلل والمحلل له) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر حق تعالی لعنت ایده اکاکه مطلقهٔ ثلاثی تطلیق ایدنه حلال اولسون ایچون تطلیق عزمیله نکاحلنه ودخی زوج اوّله کیم بوفعل انکچون ایدیله * روایت اولنورکه برکسنه ابن عمر رضی الله تعالی عنهمایه کلوب دیدیکه بر رجل مرأه‌سنی اوچ کره تطلیقدنصکره انك براخی انکله مؤامره‌سز اول مرأه‌یی تزوّج ایتسه‌که رجل اوّله انی تحلیل ایده نیچه‌در دیدیکه نکاح رغبت اولمینجه اندن محذور زائل اولمز پیغمبریمز علیه السلام زماننده بزانی سفاح عد ایدردك اندن حدیث مذکوری اوقودی (وتلك حدود الله یبینها لقوم یعلمون) اشبو ذکر اولنان الله تعالی نك احکامیدر بیان ایدر شول قومه کیم بیلورلر وموجبیله عمل ایدرلر (واذا طلقتم النساء فبلغن اجلهنّ) قچان سز نساکزی تطلیق ایدوب عدّتلری انقضاسیله باین اولمغه اشراف ایدەلر (فأمسکوهنّ بمعروف) ایمدی عدتلری انقضاسندن اوّل انلره معروفله مراجعت ایدك یعنی مراجعتکز اوزره اشهاد ایدك ومراجعتکزی قول ایله ایدك یوخسه وطئ ایله دکل (اوسرّحوهنّ بمعروف) ویاخود ترك ایدك که عدتلری منقضیه اولوب کندیلره مالك اوله‌لر (ولاتمسکوهنّ ضرارا) یوخسه عدتلری طویل اولسون ایچون

(آخر)

آخر عدتلرنده مراجعتله انلره اضرار ایتمکز (لتعتدوا) تاکه تطویل حسبیله انلره ظلم ایدەسز ویا انلری اقتدایه الجا ایدەسز (ومن یفعل ذلك فقد ظلم نفسه) برکسه‌که انلره اضرار ایده نفسنه ظلم ایدر انی عقابه تعریضله (ولاتتخذوا آیات الله هزؤا) والله تعالینك آیتلرینی هزؤ اتخاذ ایتمکز امر شرعه مخالفت ویاموجبیله عملده تهاونله زیرا برکسنه امر اولندیغی شیئده جدّ ایتمسه هزؤ ایدر دینور * دینلدیکه برکسنه تزوّج وتطلیق واعتاق ایتدکدنصکره بن انکله هزؤ اراده ایتدم دیردی اویله اولسه اشبو آیتله اندن منع اولندی (قال النبی صلی الله علیه وسلم ثلاث جدّهنّ جدّ وهزلهنّ جدّ الطلاق والنکاح والعتاق) پیغمبریمز علیه السلام ایدر اوچ خصلت واردر جدّی جدّدر وهزلی دخی جدّدرکه اول طلاق ونکاح وعتاقدر (واذکروا نعمة الله علیکم) وحق تعالینك سزه انعام ایتدیکی ایمان نعمتنی شکرله وحقوقنی قیامله ذکر ایدك (وما انزل علیکم من الکتاب والحکمة یعظکم به) وقرآن وسنت ویامواعظ قرآنیه‌دن اول شیئکه حق تعالی انی سزه انزال ایتدی آنکله سزه وعظ ایدر (واتقوا الله) والله تعالی یه مخالفتدن حذر ایدك (واعلموا ان الله بکل شیٔ علیم) وبیلك‌که حق تعالی هر شیئی بیلور سرّ وجهرکز اکا مساویدر (واذا طلقتم النساء فبلغن أجلهنّ) قچان نساکزی تطلیق ایدوب عدتلری انقضا ایده (فلا تعضلوهنّ ان ینکحن ازواجهنّ) ایمدی سز ای ولیلر اول نسائی ازواجلرینه نکاحدن منع ایتمکز (اذا تراضوا بینهم بالمعروف) قچان بینلرنده عقد حلال ومهر جائزله تراضی ایدەلر اشبو آیتده دلالت واردرکه مرأه کندیسی عقد نکاحه تولی ایتمیه زیرا اول اکا مالك اولیدی ولینك انی منعنده معنی اولمزدی (ذلك یوعظ به من کان منکم یؤمن بالله والیوم الآخر) اشبو نهیدن ذکر اولنان ایله متعظ اولور سزدن اوّل کمسه‌که الله تعالی یه ویوم آخره ایمان کتورر (ذلکم أزکی لکم واطهر) ذکر اولنان احکامله عمل سزه انفع ودنس آثامدن اطهردر (والله یعلم) الله تعالی شرائع واحکامدن سزه نفع وصلاحی اولان شیئی بیلور (وانتم لاتعلمون) سز بیلمسز علمده قصورکز اولدیغیچون (والوالدات یرضعن اولادهنّ) شول مطلقات که ازواجلرندن اولادلری اوله انلری ارضاع ایتسونلر اشبو امر استحبابیدر یوخسه امر وجوب

دکل زیرا والدات اوزره ارضاع واجب اولمز نیجانکه آخردن ولدی
ارضاع ایدر بولنه سورهٔ طلاقده (فان ارضعن لکم فآتوهن اجورهنّ)
دلالتیله واکرام ارضاعه رغبت ایدرسه اول غیریدن اولی‌در ﴿ حولین
کاملین ﴾ کامل ایکی سنه ارضاع ایده‌لر علما اشبو حدده اختلاف ایتدیلر
بعضیلر دیدیکه اشبو بعض مولودینه حد در * ابن عباس رضی الله تعالی
عنهمادن مرویدر نیجان بر ولد التی آیده طوغسه اول ایکی سنه کامل
ارضاع اولنور واکر یدی آیده طوغرسه یکرمی اوچ آی ارضاع اولنور
طقوز آیده طوغرسه یکرمی بر آی ارضاع اولنور حاصلی ولدن بطن
امده طورمسیله ارضاع اولنمسی لازم اولور که (وحمله وفصاله ثلاثون
شهرا) مقتضاسنجه اوتوز آی اوله وبر قوم دیدیلر که اول هر مولود
ارضاعنه حددر هر نه وقتده طوغرسه رضاعی ایکی ییلدن نقص
ایدیلمز مکر که والدین اکا اتفاق ایده‌لر (فان ارادا فصالا عن تراض منهما
وتشاور فلا جناح علیهما) دلالتیله یوخسه یالکز برینك ارادتیله دکل
* دینلدیکه اشبو آیتله مراد شول رضاعدر که انکله حرمت رضاع
ثابت اوله * ایمدی ایکی ییلدنصکره ده‌کی رضاعله حرمت ثابت اولمز
﴿ لمن أراد ان یتم الرضاعة ﴾ اشبو ارضاعك ایکی سنه اولمسی شول کسه
ایچوندر که رضاعه‌نك اتمامنی اراده ایده اشبو دلیلدر که ارضاعك اقصای
مدتی ایکی سنه اوله اندنصکره کی ارضاعه عبرت اولمیه وایکی ییلدن
اکسلدلمسی جائز اوله ﴿ وعلی المولود له رزقهنّ وکسوتهنّ بالمعروف ﴾
ومرضعه‌لرك طعام وکسوه‌لری اب اوزره‌در شول دکلو که انی حاکم رأی
ایدر وابك اکا وسعی ایرر ﴿ لاتکلف نفس الاوسعها ﴾ هیچ بر نفس
وسعندن زیاده‌یه تکلیف اولنمز اشبو دلیلدر که حق جل وعلا عبدینه
طاقتندن زیاده‌یی تکلیف اتمیه ﴿ لاتضارّ والدة بولدها ولامولود له بولده ﴾
والده ولدیله اضرار اولنمز اول انك ارضاعنه راضیه ایکن اول اندن
نزع اولنوب غیری‌یه ویرلمز ووالد دخی ولدیله اضرار اولنمز اول والده‌سنه
الفت ایتمشیکن انی والدنه براغوب مرضعه استیجارینه تکلیف ایدلمز
﴿ وعلی الوارث مثل ذلك ﴾ وصبینك وارثی اوزره دخی اب اوزره واجب
اولان مثلی واجب اولور واول وارثده اختلاف اولندی بعضیلر دیدیکه
اول صبینك رجالدن اولان عصبه‌سیدر جدّ واخ وابن الاخ وعم وابن

العم کبی که * اول عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه قولیدر ابراهیم
وحسن ومجاهد وعطا وسفیان الثوری اکا ذاهبلردر دیدیلر که نیجان
صبینك انفاق اولنه‌جق شیئی اولمسه اکا وارث اوله‌جق عصبه‌سی انی
استرضاعه جبر اولنور وبعضیلر دیدیکه اول صبینك رجال ونسادن وارثی
اولاندر که اول قتاده وابن أبی لیلی قولیدر واسحاق واحمد مذهبیدر
ودیدیلر که انك نفقه‌سنه جبر اولنور هر وارث اندن میراثی دکلوده اول
کرك عصبه ویاغیریدر وبعضیلر دیدیکه اول مولودك ورثه‌سندن هر
ذی رحم محرمدر اما اول ذی رحم که اکا محرم اولمیه ابن عم ومولی کبی آیتله
مراد دکلدر که اول ابو حنیفه قولیدر وبر جماعت دیدیلر که وارثله مراد صبینك
کندیدر که اب متوفانك وارثیدر * ایمدی اجرت رضاعی ونفقه‌سی
مالنده‌در اکر مالی یوغیسه امی اوزره‌در وصبینك نفقه‌سی اوزره والد
ووالده‌دن غیری کمسه‌یه جبر اولنمز که اول مالك وشافعی قولیدر وبعضیلر
دیدیکه اول وارثله مراد مولودك والدیندن بری وفاتندنصکره حیاتده
قلانیدر * ایمدی اجرت رضاع ونفقه وکسوه‌دن اب اوزره واجب اولان
مثلی اول حیاتده اولانه واجب اولور ﴿ فان اردا فصالا عن تراض منهما
وتشاور فلا جناح علیهما ﴾ اکر والد ووالده ولدلرین ایکی ییلدن اوّل
رضا ایله واهل علمدن استشاره ایله فطام مراد ایدرلرسه انلره انده حرج
یوقدر ﴿ وان أردتم أن تسترضعوا أولادکم ﴾ اکر سز اولادکزی والده‌لرندن
غیری مرضعه‌لره ارضاع مراد ایدرسکز نیجانکه والده‌لری ارضاعدن ابا ایده
ویاخود انلرده بر علت عروضیله ویا بنلری انقطاعیله ویازوج آخره
نکاح ارادتیله انلره ارضاع متعذر اوله ﴿ فلا جناح علیکم اذا سلمتم ما آتیتم
بالمعروف ﴾ سزه حرج یوقدر که اول مرادکزی ایده‌سز نیجانکه مرضعه‌لره
متعارف ومستحسن وجهله اجرت رضاعدن تسمیه ایتدکارینی تسلیم
ایده‌سز ﴿ واتقوا الله ﴾ اطفال ومراضع امرنده الله تعالینك شرعنه
مخالفتدن حذر ایدك ﴿ واعلموا ان الله بما تعملون بصیر ﴾ وبیلك که الله تعالی
سزك هر عملکزی کوررو اکا کوره سزه جزا قیلور ﴿ والذین یتوفون منکم
ویذرون أزواجا ﴾ سزدن شونلر که وفات ایدوب زوجاتن ترك ایده‌لر
﴿ یتربصن بأنفسهن أربعة اشهر وعشرا ﴾ درت آی اون کون زینت
وطیب وکحلی ترکله اول زوجات ازواجلرینك فراقنه اعتداد ایتسونلر

* معلوم اوله که زوجی وفات ایدن مرأه اوزره عدت وفات که اول درت
آی اون کوندر زینت وطیبدن امتناعله احداد واجب اولور ایمدی اکا
جائز اولمزکه باشنی ادهان ایده کرکسه انده طیب اولسون ویااولمسون اماکه
جسدین طیبسز دهنله ادهان ایتسه جائز اولور طیبلو سیله دکل وکذلك
شول کحلله اکتحال جائز اولمزکه انده طیب ویازینت اوله اکرزینت اولان
کحله مضطر اولورسه ائمهٔ حنفیه ومالك قتنده اکا رخصت اولور * شافعی
دیدیکه ایمدی اول کیجه اکتحال ایدوب کوندزده مسح ایتسون واکاجائز
اولمزکه خضاب اوره یادیباج وحلی ویاموشی کیینه وجائز اولورکه ثیابدن
بیاض ویاصوف ویاوبر کیینه اما جائز اولمزکه قرمزی ویاصاری ویا یشیل
اونلو ثوب کیینه (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم لایحل لامرأة تؤمن
بالله والیوم الآخر ان تحد علی میت فوق ثلاث لیـال الاعلی زوج اربعة
اشهر وعشرا) پیغمبریمز علیه السلام ایدر الله تعالی یه ویوم آخره ایمـان
کتورن مرأه یه حلال اولمزکه هیچ برمیت اوزره اوچ کوندن زیاده احداد
ایده الازوجنك موتنه درت آی اون کون احداد ایدر واکر زوجی وفات
ایدن مرأه حامل ایسه انك عدتی صحابه دن اکثر علما عندنده وضع حمل ایله در
وعلی وابن عباس رضی الله تعـالی عنهمادن مرویدرکه انك عدتی وضع
حملدن وعدت موتدن قنغیسی تأخر ایدرسه اول تأخر ایدنیدر (فاذا بلغن
اجلهن) یعنی قچـانکه عدتلری انقضـا ایده (فلا جناح علیکم فیما فعلن فی
انفسهن بالمعروف) ای اولیـا وائمه ومسلمین سزه حرج یوقدر انلرك
کندیلره ایتدیکی زینت وکحل وخضاب ودهن رأس وغیر اموردن
بروجهـله کیم اول شرعده معروف اوله * ایمدی انلری اندن منع ایتمکز
(والله بما تعملون خبیر) الله تعالی سزك اعمالکزه خبیردر معلوم اوله که
احداد عدت وفاتده مرأه اوزره واجب اولور اما طلاق عدتنده اکر رجعیه
ایسه انده احداد اولمز بلکه زوجك قلبنی کندویه میل وامالہ ایچون تزین
ایدر تاکه مراجعت ایده اماکه طلاق بائنده اول کرك خلعله ویاطلقات ثلاثه
ایله در انده ایکی قول واردر برقولده عدت وفاتده کبی احداد ایدرکه اول
سعید بن المسیب قولیدر وابوحنیفه اکا ذاهبدر وقول آخرده اکا احداد لازم
اولمزکه اول عطا قولیدر ومالك اکا ذاهبدر (ولاجناح علیکم فیما عرضتم به
من خطبة النساء) سزه حرج یوقدر شول کلامده که انکله شول زوجی

وفات ایدن مرأه یه تخاطبله نکاحی طلبین تلویح واشارت ایدرسز * معلوم
اوله که معتـده یی زمان عدتنده رجلك تعریضیله انك نکاحنـه راغب
ایدوکنی بیلدرمسی جائز اولور مثلا سن جمیله سن وصالحه سن وبن سکا
راغبن سنی تزوّج ایتمك دیلرین اکر الله تعالی وجه حلال ایله جمع ایتسه قتی
استردم اکر بن سنی تزوج ایتسم سکا احسان ایدردم ودخی بوکا بکزر کلام
کبی ومرأه نك دخی اکا جواب ویرمسی کبی واکرمرأه فرقت حیاتدن معتده
ایسه نظر اولنور اکر اندن مفارقت ایدن زوجه نکاحی حلال اولور دکل
ایسـه طلقـات ثلاثه ویالعانله ویارضاعله باین کبی * ایمدی انی تعریضله
خطبه جائز اولور واکر اندن مفارقت ایدن رجله نکاحی حلال اولور ایسه
مختلعه کبی ونکاحی مفسوخ کبی ایمدی انك زوجنه تعریض وکرك تصریح
ایله انی خطبه ایتمسی جائز اولور اماکه زوجدن غیرینك تصریحنـده ایکی
قول واردر برقولده جائز اولور مطلقهٔ ثلاثه کبی وبرقولده جائز اولمز
زیراکه صاحب عدت ایچون معاوده ثابته در رجعیه کبی اویله اولسه غیر
ایچون انی تعریضله خطبه جائز اولمز (او اکننتم فی انفسـکم) ویاخود
اول معتداتك نکاحنی قلوبکزده اضمار ایده سز اکرچه انی نه تعریض ونه
تصریح ایله ذکر ایتمزسکزده مثلا اکا واروب سـلام ویرمك ویاهدیه
کوندرمك کبی انده دخی سزه حرج یوقدر (علم الله انکم ستـذکرونهن)
الله تعالی بیلورکه سز انلری ذکر ایدیسر سز وانلردن سکوته صبر ایدیمزسز
* ایمدی انلری ذکر ایدك (ولـکن لاتواعدوهن سرا) لکن انلرکله نکاح
ویاجماع مواعده سن ایتمکز ویاخود انلرکله مواعده یی سرا ایتمکز زیرا
اهل مرأه عنـدنده اول مستقبحـدر (الا ان تقولوا قولا معروفا) مکرکه
قول معروف ایله عزم ویاخود مواعدهٔ معروف ایده سز تعریضده ذکر
اولندیغی وجه اوزره (ولا تعزموا عقدة النکاح) وعقدهٔ نکاح عقدینه
عزم ایتمکز ویاعقدهٔ نکاحی قطع ایتمکز (حتی یبلغ الکـتاب اجله) مکرکه
عدتدن کتب وفرض اولنـان منقضیه اوله (واعلموا ان الله یعلم مافی
انفسـکم) وبیلك که الله تعـالی قلوبکزده جائز اولمیان شـیئه عزمکزی
بیلور (فاحذروه) ایمدی الله تعـالیدن قورقوب انك امرینه مخـالف
اولان شـیئه عزم ایتمکز (واعلموا ان الله غفور حلیم) وبیلك الله تعالی
مغفرت ایدر اول کمسـه یی که اندن قورقوسندن عزم ایتدیکی منکری

ایشلیه وحلم ایدر عقوبتن تعجیل ایتمز ﴿ لاجناح علیکم ان طلقتم النساء
مالم تمسوهنّ اوتفرضوا لهنّ فریضة ﴾ سزه حرج یوقدر شول نسائی
تطلیقده‌که انلری مس ایتمامش ویا انلر ایچون صداق تقدیر ایتمامش اوله
سز نه وقتده دیلرسکز که کرکسه انلر حائض ویاطاهر اولسونلر زیرا قبل
الدخول انلری تطلیقده نه سنت ونه بدعت واردر ﴿ ومتعوهنّ ﴾ ایمدی
انلری تطلیق ایدك وانلره مالکزدن تمتع ایده‌جك شیئی ویرك حالکز حسبنجه
﴿ علی الموسع قدره ﴾ وسع ویسری اولانه واجب اولورکه انی سعتی
دکاو ویره ﴿ وعلی المقتر قدره ﴾ وضیق وعسری اولانه واجب اولورکه
انی امکان وطاقتی دکاو ویره ﴿ متاعا بالمعروف ﴾ ایمدی انلری تمتیع ایدك
برمتاعله کیم شرع ومروّت انی استحسان ایده ﴿ حقا علی المحسنین ﴾ اشبو
حکم حق اولدی شول کسنه‌لره کیم مطلقاتی تمتیعله احسان ایدیجیلردر
اشبو آیت کریمه حکمنك بیانی اولدرکه اکر برکسنه برمرأه‌یی مهر تقدیرسز
تزوّج ایده ومس ایتمدین تطلیق ایده اول مرأه ایچون بالاتفاق متعه
واجب اولور واکر انکیچون مهر تقدیر ایدوب مس ایتمدین تطلیق ایدرسه
اکثرون قولنده انکیچون متعه یوقدر بلکه تقدیر اولنان مهرك نصفی
واجب اولور ومتعه‌نك مقدارنده اختلاف اولندی ابن عباس رضی الله
تعالی عنهما دیدیکه انك اعلاسی خادمدر واوسطی درع وخمار وازاردر
وادناسی وقایه ویاورقدن برشیئدر وآیت کریمه ده دلالت واردرکه عسر
ویسرده زوجك حالی اعتبار اولنه ﴿ وان طلقتموهنّ من قبل ان تمسوهنّ
وقد فرضتم لهنّ فریضة فنصف ما فرضتم ﴾ اکر سز نسائی مس ایتمدین
تطلیق ایدرسکز حالبوکه سز انلر ایچون مهر تقدیر ایتمشکزدر * ایمدی
زوج اوزره واجب اولورکه اول تقدیر اولنان مهرك نصفنی ویره واکرمس
ایتمدین زوج وزوجه‌دن بری وفات ایدرسه اول تقدیر اولنان مهر کامل
مرأه ایچون واجب اولور وبوایکی آیتده ذکر اولنان مس ایله مراد جماعدر
وعلما اختلاف ایتدیلر انده‌که رجل مرأه ایله خلوت اولوب داخل اولمدین
تطلیق ایتسه برجماعت ذاهب اولدیلرکه اکا نصف مهر واجب اولور
عدت لازم کلمیه‌که اول ابن عباس وابن مسعود قولیدر وشافعی اکا ذاهبدر
وبرقوم دیدیلرکه اکا کامل مهر وعدت واجب اولور زیرا عمر رضی الله
تعالی عنهدن مرویدر دیمشکه (اذا ارخیت الستور فقد وجب الصداق)

قچانکه پرده‌لر صالیوریله صداقك کلی واجب اولور زید بن ثابتدن دخی بونك
کبی مرویدر ﴿ الا ان یعفون ﴾ مکرکه نساء مهرلرین زوجلرینه ترك ایده‌لر
﴿ او یعفو الذی بیده عقدة النکاح ﴾ ویاخود یدنده عقدهٔ نکاح اولان
کسنه انی ترك ایده اول کسه ایله مرادنه وصفلو شخص ایدوکنده اختلاف
اولندی * ابن عباس رضی الله تعالی عنهما دیدیکه اول ولیدر اویله اولسه
معناسی مکرکه مرأه نصیبنی زوجنه ترك ایده اکر ثیب اولوب اهل عفودن
ایسه ویاخود مرأه‌نك نصیبنی ولیسی انك زوجنه ترك ایده اکر مرأه بکر ایسه
ویاجائزة الامر دکل ایسه که اول علقمه وعطا وحسین وزهری وربیعه‌نك
دخی قولیدر وبعضیلر دیدیلرکه ولی انی ترك ایتمسنك جوازی اکر مرأه
بکر ایسه‌در * واماثیب ایسه ولیسنك ترکی جائز اولمز وبعضیلر دیدیکه
یدنده عقد نکاح اولانله مراد زوجدر حضرت علی رضی الله تعالی عنه
انی دیمشدر سعید بن المسیب وسعید بن جبیر وشعبی وشریح ومجاهد وقتاده
رضی الله تعالی عنهم اکا موافقت ایتمشلردر ودیدیلرکه مرأه کرکسه بکر
ویاثیبدر ولیسیچون انك صداقندن هیچ برشیئك ترکی جائز اولمز * تکیم
طلاقدن اوّل بالاتفاق اول جائز اولدیغی کبی اویله اولسه معنای آیت
اولورکه مکرکه مرأه نصیبنی ترك ایدوب صداقك جمیعی زوجه عودت
ایده ویاخود زوج نصیبنی ترك ایدوب صداقك جمیعی مرأه‌نك اوله
﴿ وان تعفوا اقرب للتقوی ﴾ بعضیکز بعضیکزه حقنی ترك ایتمسی تقوایه اقربدر
* اشبونده دلالت واردرکه زوجك ترکی عکسندن اولی اوله جانب مرأه‌ده
ضعف اولدیغیچون وطلاقله حاصل اولان انکسارینی جبر ایچون
وصداق عین ایسه هبه‌سی ودین ایسه ابراسی جائز اوله ومشاعك کرکسه
منقسم ویاغیرمنقسمدر هبه‌سی جائز اوله زیراکه حق تعالی سکا نصف
صداقی مباح قیلدی دین ویاعین اولمسی بیننی وقسمتی محتمل وغیرمحتمل اولمسی
بیننی فرق ایتمدی ﴿ ولا تنسوا الفضل بینکم ﴾ بعضیکز بعضیکزه فضل
ایتمکی اونوتمکز رجل صداقك کلنی ویرمکله ویامرأه صداقدن نصیبنی
ترکله ﴿ ان الله بما تعملون بصیر ﴾ الله تعالی اعمالکزی کورر فضل
واحسانکزی ضایع ایتمز جزاکزی ایرکورر ﴿ حافظوا علی الصلوات ﴾
صلوات مکتوبه‌یی مواقیتنی اصابت وحدودینی رعایت وارکاننی اقامتله
اداسنه مداومت ومحافظه ایدك ﴿ والصلاة الوسطی ﴾ اول جمله‌دن

على الخصوص صلاة وسطى يه * اشبو صلاة وسطاده صحابه وغيريدن
علما اختلاف ايتديلر برقوم ديديلركه اول صلاة فجردر زيرا حق جل وعلا
(وقوموالله قانتين) ديدى قنوت ايسه طول قيامده و صلاة فجر طول قياميله
مختصه در وبرآيت اخراده (وقرآن الفجر ان قرآن الفجر كان مشهودا)
ديو سائر صلوات بيننده انى تخصيص ايتدى يعنى اكا ملائكة الليل و ملائكة
النهار حاضر اولور اول ديوان ليل وديوان نهاردن هر برينه يازيلوركه
اول عمر وابن عباس ومعاذ وجابر رضى الله تعالى عنهم قوليدر وعطا ومجاهد
انلره موافقلردر ومالك وشافعى اكا ذاهبلردر وبرقوم ديديلركه اول
صلاة ظهردر زيرا اول اوسط نهارده ادا اولنوركه اول زيد بن ثابت
وابو سعيد الخدرى واسامة بن زيد قوليدر * زيد بن ثابت رضى الله تعالى
عنه ايدر پيغمبريمز عليه السلام صلاة ظهرى حرّك شدتنده ادا ايدردى
صحابه يه اندن اشد صلاة يوغيدى اول اجلدن اشبو آيتله سائر صلواتدن
اول مختص قلندى واكثرون ذاهب اولديلركه اول صلاة عصر اوله كه
اول على وابن مسعود وابو ايوب وابو هريره وعائشه قوليدر ابراهيم نخعى
وقتاده وحسن دخى انده انلره موافقلردر * حضرت عائشه رضى الله
تعالى عنهانك مولاسى ابو يونسدن مرويدركه ايدر عائشه رضى الله تعالى
عنها بكا امر ايتديكه انكيچون بر مصحف شريف يازيورم بو آيته
كلديكمده اكا خبر ويرم چون كتابتى بو محله ايركوردم ديدى يازغل كه
(حافظوا على الصلوات والصلاة الوسطى صلاة العصر وقوموا لله قانتين)
وديديكه بن انى پيغمبريمز عليه السلامدن بويله ايشتدم وحفصه رضى الله
تعالى عنها دخى انجلين ديدى حضرت على رضى الله تعالى عنهدن مرويدركه
ايدر يوم خندقده پيغمبريمز عليه السلامى ايشتدمكه دير (شغلونا
عن الصلاة الوسطى صلاة العصر ملا الله اجوافهم وقبورهم نارا)
كفار بزى صلاة وسطى اولان صلاة عصردن اليقوديلر حق تعالى
جوفلرين وقبرلرين نارله طولديره * قبيصه بن ذويب ديديكه اول صلاة
مغربدر زيرا اول اقل صلوات ايله اكثر صلوات بيننده وسطادر يعنى
عدد ركعاتى ايكى ايله درت بيننده‌در اما سلفدن هيچ برى صلاة عشايى
صلاة وسطى ديمامشدر وبعض متأخرين ديديكه اول صلاة عشادر زيرا
اول ايكى قصر اولنمز صلاتك بيننده واقع اولوبدر وبعضيلر ديديكه اول

صلوات خمسه‌نك بيننده بلا تعيين بريسيدر حق تعالى انى ابهام ايتدى
تاكه عباد صلوات خمسك جميعى اداسنه مداومت ايده‌لر ليلهٔ قدرى
شهر رمضانده وساعت اجابتى يوم جمعه ده واسم اعظمى اسماء الهده
اخفا ايتديكى كبى (وقوموا لله قانتين) ولله نمازه طورك طائعين اولديغكز
حالده زيرا كه قنوت طاعت معناسنه كلور (ان ابراهيم كان امة قانتا)
دلالتيله * كلبى ومقاتل ديديلركه هردين اهلنك صلاتى وار عاصين
اولدقلرى حالده انى اقامت ايدرلر * ايمدى سز صلاتكزى مطيعين
اولديغكز حالده اقامت ايدك وديندليكه قنوتله مراد شول صلاتده تكلمى
جائز اولميان شيئدن سكوتدر زيد بن ارقم رضى الله تعالى عنه ايدر پيغمبريمز
عليه السلامك برخلفنده نمازده ايكن برى بريمزه سويلردك حتى كه بو آيت
نازل اولوب سكوتله امر وكلامدن نهى اولندق مجاهد ايدر قنوتله مراد
شول خشوعدركه اول طول ركوع وغض بصر وخفض جناحدر *
علماء سلف قچان نمازه طورسه‌لر التفات ويا قلب حصى و برشيئله عبث
ويا امر دنيادن برشيئله نفسلرينى تحديث ايتمزلردى مكركه نسيانله اوليدى
وديندليكه قنوت ايله مراد طول قيامدر پيغمبريمز عليه السلامه ديندليكه
صلاتك قنغيسى افضلدر ديديكه قيامى طويل اولانى وديندليكه قنوت
ايله مراد صلاتدر (أمن هو قانت آناء الليل) دلالتيله (فان خفتم فرجالا
اوركبانا) اكر عدو وياسبع خوفيله نمازك حقنى وفايه امكانكز اولمزسه
ايمدى اياغكزله يورر ويادوابكز ارقه سنده اوتورر اولديغكز حالده
نمازيكزى ادا ايدك كركسه توجهكز جانب قبله يه ويا جانب آخره اولسون
ركوع وسجودنده ايما ايدوب ركوعن سجودندن اخفض ايديكز * اكثر علما
عندنده خوفله ركعاتك عددى نقص ايدلمز * مجاهد ابن عباس رضى الله
تعالى عنهدن روايت ايدر ديديكه حق جل وعلا پيغمبريمز عليه السلام
لسانيله صلاتى حضرده درت ركعت وسفرده ايكى ركعت وخوفده بر ركعت
فرض ايتديكه اول عطا وطاوس وحسن ومجاهد وقتاده قوليدر
ديديلركه شدت خوفده بر ركعت قيلنور * سعيد بن جبير رضى الله تعالى
عنه ايدر قچان قتالده ناس برى برلرينه اورر اولديغى حالده‌سنك نمازك
(سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اكبر) ديمكدر والله تعالى يى ذكر
ايتمكدر (فاذا امنتم فاذكروا الله) قچانكه عدودن امين اولوب خوفكز

زائل اوله صلوات خمسی حقوقنی اتمام ایدر اولدیغکز حالده ادا ایدك
﴿ کما علمکم مالم تکونوا تعلمون ﴾ نتکیم سزه شرائع واحکام صلاتدن بیلمدکاریکزی
تعلیم ایتدی ﴿ والذین یتوفون منکم ویذرون ازواجا ﴾ یا معشر رجال
سزدن شونلرکه وفات ایدوب زوجاتن ترك ایدەلر ﴿ وصیة لازواجهم
متاعا الی الحول غیر اخراج ﴾ وارثلرینه وصیت ایتسونلرکه ترکەلرندن
بر ییله دکین اول زوجاته نفقەلرین ویرەلر واول وفات ایدنلرك بیوتنده
انلری اسکان ایدوب اندن چیقارمیەلر * روایت اولنورکه اهل طائفدن
حکیم بن الحارث دینور بررجل اولاد وابوان ومرأهسیله مدینه یه
هجرت ایدوب وفات ایتدی حق تعالی انك حقنده بوآیتی انزال ایدیجك
پیغمبریمز علیه السلام انك میراثنی والدینه واولادینه ویردی اماکه مرأهسنه
برشیٔ ویرمدی وانلره امر ایلدیکه بر ییله دکین اول متوفانك ترکهسندن اول
مرأهیه انفاق ایدەلر * ابتدای اسلامده عدت وفات بر ییل ایدی وبر ییل
تمام اولمدین بیتندن انی اخراج ورثهیه حرام ایدی واول بیتدن چیقمدقچه اول
مدتده نفقه وسکناسی زوجنك ترکهسندن ویرلمسی واجب ایدی واکا
میراث یوغیدی واکر زوجی بیتندن چقارسه اندن نفقه وسکناسی ساقط
اولوردی ورجل اوزره واجب ایدیکه انی وصیت ایدیدی حتی که میراث
آیتی نزولیله که اول ربع وثمندر ییلك نفقهسی نسخ اولندی وعدت وفاتله که
درت آی اون کوندر ییل عدتی نسخ اولندی ﴿ فان خرجن فلا جناح علیکم
فیما فعلن فی أنفسهن من معروف ﴾ اکر اول زوجات ورثهنك اخراجنسز
بر ییلدن اوّل کندی اختیارلریله زوجلری بیتندن چیقارلرسه یا اولیاء میت
اول زوجاتك شرع انکار ایتمدیکی شیئدن نفسلرینه ایشلدکاری تزین وطیبدن
سزه حرج یوقدر * ایمدی اولیادن اخراج دفعیچون ایکی وجه واردر
بری بودرکه اول زوجاتدن نفقهلری قطعنده سزه حرج یوقدر قچان ییل
تمامنده اول زوجلری بیتندن چیقارلرسه وبری بودرکه اول زوجاتی
خروجدن منعی ترککزده سزه حرج یوقدر زیرا زوجاتك زوجلری بیتنده
بر ییل اقامتلری اوزرلرینه واجب دکل ایدی ﴿ والله عزیز حکیم ﴾ الله تعالی
عزیزدر اکا مخالفت ایدنه انتقام ایدر حکیمدر مصالحلرینی رعایت
ایدر ﴿ وللمطلقات متاع بالمعروف حقا علی المتقین ﴾ هر مطلقه ایچون شرع
ومروّت استحسان ایتدیکی شیئله تمتیع هر متقییه واجب اولدی اول

(مطلقه)

مطلقه کرکسه دخولدن اوکدین ویاصکره در وکرکسه رجعیه ویامختلعه
ویابائنهٔ ثلاثدر وکرکسه حرّه ویاامه در وبونکله استدلال ایدر اولکه
فسوخ ولعانده متعهیی ایجاب ایتمز * زیراکه فسخه طلاق دینلمز وقتاکه
آیت سابقهده (حقا علی المحسنین) دیو بیورلدی بررجل دیدیکه احسان
ارادتم اولورسه انی ویررین احسان ارادتم اولمزسه ویرمزین اویله اولسه
(وللمطلقات متاع) دیو متعهیی انلر ایچون لام تملیك ایله ایراد ایتدکدن
صکره متقین اوزره حق ایتدی ﴿ کذلك ﴾ طلاق وعدت احکامنده
ذکر اولنان کبی ﴿ یبین الله لکم آیاته ﴾ دلائل واحکامدن معاش ومعادکزه
احتیاج اولدیغکز اشیایی بیان ایدیسردر ﴿ لعلکم تعقلون ﴾ تاکه انی فهم
ایدوب موجبیله عمل ایدهسز ﴿ الم تر ﴾ یا محمد بنم سکا اعلامله بیلمدکمی
ویاقلبکله کورمدکمی ﴿ الی الذین خرجوا من دیارهم ﴾ شونلریکه
داوردان نام قریهلرندن چیقدیلر ﴿ وهم الوف ﴾ حالبوکه انلر الوف کثیره
ایدیلر * دینلدیکه انلر اون بیکدن زیاده ایدیلر ﴿ حذر الموت ﴾ اول چیقملری
موتدن خوف ایتملرندن ایدی ﴿ فقال لهم الله موتوا ثم احیاهم ﴾ حق تعالی
انلری اولدر دیکندنصکره دیرکوردی * اکثر اهل تفسیر ایدر داوردان
نام قریهده طاعون واقع اولوب اهلندن برطائفه قاچوب کتدیلر وبرطائفه
ایسه قالوب قریهدن کتمدیلر اول کتمینلرك اکثری هلاك اولدی قاچوب
کیدنلر طاعون دفع اولندیغندنصکره جمیعی سالمین کلدیلر اول قریهده
قالنلر انلره دیدیلرکه سز بزدن عقللو لر ایمشسز اکر بزدخی سزك کبی
کیدیدك فوت اولانلریمز اولمز قالوردی * ایمدی من بعد طاعون
اولدیغنده جملهمز طاعونسز یره کیدەلم چونکه جك سنهسی ینه طاعون
اولدی اهل قریهنك جمیعی اندن چیقوب کتدیلر حتی که نجات رجا
ایتدکاری بروادی یه نزول ایتدیلر برملك اول وادینك اسفلندن وبرملك
دخی انك اعلاسندن باذن الله جمله کزمیت اولك دیدیکی کبی دفعة جمیعی
جان ویردیلر * کلبی ومقاتل وضحاك ایدر بنو اسرائیل ملوکندن برملك
قومنه امر ایلدیکه عدولری اوزره غزا ایدەلر انلر ایسه موتی کراهتلرندن اول
وراجغمز یرده وبا وارایمش دفع اولدیغندنصکره کیدەلم دیو ملکلرینه تعلل
ایتدیلر حق تعالی انلره موتی ارسال ایتدی اندن فرار ایچون دیارلرندن چیقدیلر
حق تعالی انلره عتاب ایچون کندولرینك ودابهلرینك دفعهٔ واحدهده روحلرین

قبض ایدوب میت اولدیلر سکز کون موتی اولدقلری حالده شیشوب
قوقدیلر حتی اوزرلرینه انبیادن حزقیل علیه السلام اوغرادیکه اول موسی
علیه السلامدنصکره دردنجی خلیفه ایدی طوروب انلرك امرینه تعجب
وتفکر ایتدی وحق تعالی یه یلواروب انلرك احیاسن دیلدی حق تعالی
دخی اکا اجابت ایدوب جملهسنی دیر کوردی قالقوب قوملرینه کتدیلر
آجال مکتوبهلرینه دکین تعیش ایدوب اندن اولدیلر اکر اول موت
آجاللری انقضاسیله اولسیدی من بعد بعث اولنمز دیلر مدت حیاتلرنده
یوزلرنده سحنۂ موت کوریلور ایدی کیدکاری ثوبه کفن کبی دسم عارض
اولوردی * ابن عباس رضی الله عنهدن روایت اولنورکه یهوددن اول
سبطده انلرك رایحۂ کریههسی الی الآن بولنور ﴿ ان الله لذو فضل علی
الناس ﴾ حق تعالی ناسه فضل ایدیجیدر شول حیثیتدنکه انلری دیر کوردی
تاکه اندن اعتبار وحاللرندن استبصار ایدهلر ﴿ ولکن اکثر الناس لایشکرون ﴾
الابوکه ناسك اکثری لائق اولدیغی وجه اوزره اکا شکر ایتمزلر ﴿ وقاتلوا
فی سبیل الله ﴾ الله تعالی یه اطاعت ایچون اعداسنه جهاد ایدك وقتاکه
حق جل وعلا موتدن فرارا یله قورتلمز ومقدّر اولان ایرر دفعه چاره اولمز
ایدوکن بیلدردی انك سبیلنده قتال ایتمکه امر بیوردی تاکه اجللری
ایردیسه شهادته ایرهلر ویا ثواب ونصرت کورهلر ﴿ واعلموا ان الله سمیع علیم ﴾
تحقیق بیلك که الله تعالی مقالکزی ایشیدر واضمار ایتدیککز شیئی بیلور
﴿ من ذا الذی یقرض الله قرضا حسنا ﴾ نه کسهدر که الله طاعتنده
طیب نفس واخلاصله مال حلالدن منّ واذا سز عباد اللهه انفاق ایده
﴿ فیضاعفه له اضعافا کثیرة ﴾ حق جل وعلا دخی اکا اضعاف کثیره ایله
جزا ایده یعنی بر مقدارله که انی الله تعالیدن غیر احد بیلمیه ویاخود هر برینه
یدییوز مثلیله جزا ایلیه ﴿ والله یقبض ویبسط ﴾ الله تعالی صدقهیی
قبولله قبض واکا خلف وثواب ویرمکله بسط ایدر ویاخود اماته ایله
قبض وعمرینی مد ایله بسط ایدر ویاخود بعض قلوبی قبض ایدوب خیره
انبساطی اولمز وبعضنی ایسه بسط ایدوب نفسنی خیره اقدام ایدر قیلور
* نتکم حدیثده کلدی (القلوب بین اصبعین من اصابع الرحمن یقلبها
کیف یشاء) قلوبك کلیسی اصابع رحماندن ایکی اصبع بینندهدر
نیجه دیلرسه انی تقلیب ایدر ﴿ والیه ترجعون ﴾ الله تعالی یه رجوع

(ایدرسز)

ایدرسز تقدیم ایتدیککز اعمال اوزره سزه مجازات ایدر ﴿ الم تر الی الملاء
من بنی اسرائیل من بعد موسی ﴾ حضرت موسی علیه السلامك موتندن
صکره تشاور ایچون اجتماع ایدن بنی اسرائیلك اشراف ورؤساسی
جماعتنه علمك ایرمدیمی ﴿ اذ قالوا لنبیّ لهم ﴾ که انلر نبیلری یوشع ویاشمعون
ویا اشموئیل علیهم السلام حضرتلرینه دیدیلرکه ﴿ ابعث لنا ملکا نقاتل
فی سبیل الله ﴾ بزه بر ملك بعث ایتکه اول قتال امرینی تدبیر ایده وبز انك
امرینه انقیاد ایدوب انکله اعدامزه جهاد ایدهوز ﴿ قال هل عسیتم
ان کتب علیکم القتال الاتقاتلوا ﴾ نبی انلره دیدیکه قورقرمکه اوزریکزه
قتال فرض قیلنورسه قولکزه وفا ایتمیهسز قتالدن امتناع ایلیهسز ﴿ قالوا
ومالنا الانقاتل فی سبیل الله وقد اخرجنا من دیارنا وابنائنا ﴾ دیدیلرکه
فی سبیل الله قتالدن بزی نهشیٔ منع ایدرکه انی ایتمیهوز حالبوکه بز اوطانمزدن
چیقارلدق واولادمزدن آیرلدق * روایت اولنورکه موسی علیه السلام
وفات ایدیجك یرینه یوشع علیه السلام خلیفه اولوب توراتدهکی اوامر
واحکامی بنی اسرائیل بیننده اقامت ایتدی بعده کالب علیه السلام
بعده حزقیل علیه السلام بعده الیاس علیه السلام بعده الیسع علیه
السلام کلوب هر بری زماننده احکام توراتی اقامتده موسی علیه السلامه
خلافت ایتدی الیسع علیه السلام وفات ایدیجك بنی اسرائیلده خلوف
ظهور ایدوب عهد اللهی اونوتدیلر وعصیانی بیوتدیلر حتی که بلساسان
دینور عمالقهدن بر قوم ظهور ایتدیکه امیرلرینه جالوت دینور بحر روم
ساحلنده مصر ایله فلسطین بیننده ساکن اولورلردی بنی اسرائیل اوزره سفر
ایدوب دیارلرینك چوغن الدیلر وذریتلرینی سبی ایدوب حتی بنو اسرائیل
ملوکنك اوغللرندن درتیوز قرق کشییی اسیر ایتدیلر وسائرلرینك اوزرینه
جزیه وضع ایتدیلر وتوراتی اللرندن آلوب کتدیلر انلردن بنو اسرائیله
زیاده بلا وشدّت ایردی وارالرنده نبی یوغیدیکه امرلرین تدبیر ایدیدی
وسبط نبوتدن بر حامل مرأهدن غیری کمسه قالممشدیکه انلره صالح اولان
اموری کوستره ایدی اول مرأهیی بر راهبهنك قتنده حبس ایتدیلرکه قز طوغورسه
اوغلانه تبدیل ایتمیه انك طوغوره جغنه بنو اسرائیلك رغبتن کورمسیله
حیله یولنه کتمیه چون اول مرأهنك طوغورمسنك وقتی ایردی اندن
بر اوغلان وجوده کلوب اکا اشموئیل دیو تسمیه ایتدیلر اکا توراتی تعلیم

ایچون بیودکده بیت المقدسده بنی اسرائیل علماسندن برپیر کسنه قتنه کوندردیلر وقتاکه اشموئیل بالغ اولدی بروقتده اول پیر عالمك قتنده اویورکن اکا جبرائیل علیه السلام کلدی اول پیرك صوتنه بکزر صوتله یا اشموئیل دیو چاغردی اول ایسه اندن بکلیوب پیره یا ابت بنی نیه چاغردك دیدی پیر ایسه اکا بن سنی چاغرمدم دیمکه اوشنوب کیرو ینه یاتمغه کوندردی چون ایکنجی کره جبرائیل علیه السلام اوّل کره ده‌کی کبی انی چاغردی اولدخی اوّل کره ده‌کی کبی ایتدی اوچنجی کره ده جبرائیل علیه السلام اکا ظاهر اولوب دیدیکه وار قومکه کیت ورب تعالینك رسالتن انلره تبلیغ ایت زیرا حق تعالی سنی انلره نبی کوندردی چون اول انلره واردی وامر اولنانی ایرکوردی دیدیلرکه سنك هنوز نبی اوله‌جق وقتك دکلدر دعواکده صادق ایسك بزه برملك بعث ایت بیله‌لم انکله نبوّتکه اعتماد قیله‌لم زیراکه بنی اسرائیلك قوامی ملوکلرینه انقیاد وملوکلری انبیایه اطاعت واعتقاد ایتملریله ایدی ﴿ فلما کتب علیه القتال تولوا الا قیلا منهم ﴾ وقتاکه انلرك اوزره جهاد فرض قیلندی جهاددن اعراض ایتدیلر الا انلردن آزکشیلر عهد سابق اوزره ثابت اولوب امراللهه امتثال ایتدیلرکه انلر طالوتله نهری عبور ایدوب شربده غرفه اوزره اقتصار ایدنلردرکه من بعد ذکری کلور ان شاء الله تعالی ﴿ والله علیم بالظالمین ﴾ قتالدن قعود ایله نفسلرینه ظلم ایدنلری الله تعالی بیلور * اندن اشموئیل علیه السلام بنو اسرائیلك طلبیله انلر ایچون الله تعالیدن دیلدیکه برملك ویره اویله اولسه اکا برعصا وبرقرن ایچنده دهن قدس ویریلوب دینلدیکه بنی اسرائیله ملك شول کمسه اولورکه طولی بوعصا طولنده اوله واول سکا کلدیکنده بوقرنده‌کی دهن طاشوب قاینیه * ایمدی اول دهندن انك باشك یاغله‌غل وانی انلره ملك ایله کل طالوت ایسه بررجل دباغ ایدی ویاسقاء ایدی نیلدن صو طاشوردی حمارین یتوروب ایستیو چیقدی ویاطالوتك باباسی حمارلرین یتوروب انلری ارامغه طالوتله برغلامن کوندردی ایکیسی اشموئیل علیه السلامك اوی یاننه اوغرادیلر غلام اکا دیدیکه کل نبی‌یه کیره‌لم بیتن حماریمز امرنده صوره‌لم اوله کیم بزه مکانلرین دلالت ایلیه وکندیمزه حق تعالیدن خیر دیلیه چون ایکیسی اکا کیردیلر حمارلرین اموریني ذکر ایده طورر کن قرنده‌کی دهن قاینیوب طاشدی کوردیلر هماندم اشموئیل علیه السلام

(طوروب)

طوروب عصایی طالوتك قامتنه قیاس ایتدی برابر بولیجق اول قاتنده‌کی دهن قدسله انك باشنی یاغلدی ودیدیکه سن بنی اسرائیلك اوزره ملك اولدك حق تعالی بکا انی انها ایلدی وبوقولك صدقنه علامت اولدرکه قچانکه باباك قاتنه وارەسن انی حمارلرین بولمش کوره‌سن چون طالوت طوروب باباسی قاتنه کتدی اشموئیل علیه السلامك اخبارینی حاله موافق بولوب صدقنه تیقن ایتدی ﴿ وقال لهم نبیهم ان الله قدبعث لکم طالوت ملکا ﴾ اشموئیل علیه السلام انلره دیدیکه حق جل وعلا طالوتی سزه ملك کوندردی ﴿ قالوا انی یکون له الملك علینا ونحن احق بالملك منه ﴾ دیدیلرکه ملوکت اکا قندن اولور حالبوکه بز ملوکتده ارث ومکنت جهتندن اندن احق واولی یز * بواعتراضلرینه سبب اولدرکه بنو اسرائیلده سبط نبوّت لاوی بن یعقوب سبطندن ایدی موسی وهارون علیهما السلام اندن کلمش ایدی وسبط ملوکت ایسه یهوذا بن یعقوب سبطی ایدی داود وسلیمان علیهما السلام اندن کلمش ایدی طالوت ایسه بوایکی سبطك هیچ برندن دکل ایدی بلکه بنیامین بن یعقوب علیه السلام سبطندن ایدی اول ایسه سبط مذمومه ایدی زیراکه ذنب عظیم ایشلمکدن قاچمزلردی حتی‌که یول اوزره نسایه نکاحدن اوشنمزلردی اول اجلدن حق تعالی انلره غضب ایدوب ملك ونبوّتی اول سبطدن نزع ایتمشیدی وانلره سبط الاثم دینلمش ایدی ﴿ ولم یؤت سعة من المال ﴾ واول مالدن کثرت دخی ویرلمدی حالبوکه ملوکته مال لازمدرکه انکله اعتضاد ایده ﴿ قال ان الله اصطفاه علیکم ﴾ اشموئیل علیه السلام دیدیکه حق تعالی انی سزك اوزریکزه ملوکته اختیار ایتدی ﴿ وزاده بسطة فی العلم والجسم ﴾ وانی علمده وفرتله وجسمده عظم وهیبتله سزك اوزره زیاده قیلدی تاکه علمله امور سیاستك معرفتنه تمکن ایده وجسامتله مقاومت عدویه ومکابدهٔ حروبه قوی اوله * دینلدیکه اول زمانده بنو اسرائیلك اعلمی ایدی وجسامتی شول حدده ایدیکه انك جلوسی حالنده بررجل قائم الن اوزادوب انك باشنه ایرردی ﴿ والله یؤتی ملکه من یشاء ﴾ الله تعالی مالك الملکدر ملکنی دیلدیکی کمسه‌یه ویرر ﴿ والله واسع علیم ﴾ الله تعالی واسع الفضلدر فقیره وسعت وغنا ویرر ونسیب وغیریدن ملکه لایق اولانی بیلور ﴿ وقال لهم نبیهم ان آیة ملکه ﴾ وقتاکه بنو اسرائیل اشموئیل علیه السلامدن الله تعالی

طالوتی اصطفا ایدوب انلرك اوزره ملك ایتدیکنه حجت استدیلر دیدیکه انك ملکنه علامت اولدرکه ﴿ ان یأتیکم التابوت ﴾ سزه تابوتی کتوره که حق جل وعلا انی آدم علیه السلامه ایندرمشدی شمشاد اغاجندن طولی اوچ ذراع وعرضی ایکی ذراع ایدی التون صویله یالدزلو ایدی ایچنده صور انبیا طورردی آدم علیه السلامك وفاتنه دکین قاتنده ایدی اندن شیث علیه السلامه اندن اولاد بنی آدمدن بری برلرینه انتقال ایده‌رك ابراهیم علیه السلامه اندن اسماعیل علیه السلامه اندن یعقوب علیه السلامه ایردی بعده بنی اسرائیل بیننده تداول ایده‌رك موسی علیه السلامه واصل اولدی اول انك ایچنه توراتی قودی اندن انبیا بیننده تدوال ایده‌رك اشموئیل علیه السلامه ایردی ﴿ فیه سکینة من ربکم ﴾ اول تابوتك ایچنده ربکز جل شانه‌دن سکینه وار ایدی یعنی انك اتیانی سزه سکون وطمأنینه اولور ویا انده قلبکزه سکون ویرر شیٔ ایداع اولنمشدرکه اول توراتدرکه موسی علیه السلام قتال ایدر اولسه انی تقدیم ایدردی اویله اولسه بنو اسرائیلك نفوسی اکا سکون ایدوب فرار ایتمزلردی * دینلدیکه انده زبرجددن ویا یاقوتدن برصورت وارایدیکه انك هره‌نك کبی باشی وقویروغی وار ایدی ودخی ایکی قنادلو ایدی اندن صوت ایشتسه‌لر نصرتی تیقن ایدرلردی حین قتالده تابوت یوررسه یوررلر طوررسه طوررلردی * دینلدیکه اول سکینه جنتدن چیقارلمش التون لکن ایدی قلوب انبیا انك ایچنده یونوردی ویا اول الله تعالیدن برروح ایدیکه برشیئده اختلاف ایتسه‌لر اول انی انلره بیان ایدردی ﴿ وبقیة مما ترك آل موسی وآل هارون ﴾ ودخی اول تابوتده موسی وهارون علیهما السلامك ترکه‌سندن بقیه وار ایدیکه اول کسر اولنان الواحدن رضاض وموسی علیه السلامك عصا وثیابی وهارون علیه السلامك عمامه‌سی وبنو اسرائیله ایندن مندن برقفیز ایدی وتابوت بنو اسرائیل عندنده اولمقدن زائل اولمدی تاشول وقته دکین که فساد وعصیانلرین آرتوردیلر اوزرلرینه حق جل وعلا عمالقه‌یی تسلیط ایدوب مغلوب ومقهور اولدیلر والرندن تابوتی آلوب دیارلرینه ایلتدیلر فلسطین قراسندن ازدود نام قریه‌ده بیت اصناملرنده صنم اعظملرینك التنه قودیلر ایرته واروب کورسه‌لرکه صنم تابوت التنده‌در صنملرین قالدیروب انك فوقنه قودیلر وصنمك ایکی قدمن تابوت اوزره اکسرلدیلر واریجق

کورسه‌لرکه صنمك اللری وقدملری کسیلوبدر وجسدی تابوتك التنه براقیلوبدر وسائر اصنام ایسه یوزلری اوزه ییقلوبدر اویله اولسه تابوتی بیت اصنامدن چیقاردیلر وقریه‌لرینك برجانبنه قودیلر انك جوارنده اولان قومه وجع اعناق عارض اولوب برنیچه‌لری اول وجعدن هلاك اولدیلر بربرلرینه بوبلیه بزه تابوت اجلیچون بنواسرائیلك الهندن ایروبدر دیدیلر وانی قریهٔ اخرایه ایلتدیلر حق تعالی اول قریه اهلنه فاره کوندردی کیجه انلرك بری یتاغنده یاتور صباحن جوفی ینلمش میت بولنور اویله اولسه انی چیقاروب صحراده برخراباته دفن ایتدیلر * هرکه بروزه ایچون انده وارسیدی انی باسور یاقولنج اخذ ایدردی انك امرنده متحیر اولدیلر مکر اولاد انبیادن انلرده اسیر برخاتون وار ایدی دیدیکه بوتابوت سزده اولدیغنجه بلادن قورتلمزسز وانك اشارتیله انی برعجله‌یه یوکلتدیلر واکا ایکی ثورقوشوب بنی اسرائیل جانبنه یونلتدیلر حق تعالی ثورلره درت ملك تسلیط ایدوب سوق ایده‌رك حتی‌که بنواسرائیل ارضنه ایرکوردیلر اکا ایریشیجك ثورلرك ایپلری قیریلوب قورتلدیلر تابوت انده قالوب ثورلر کتدیلر ﴿ تحمله الملائکة ﴾ انی ملائکه کتوردی دینلر قول شریفیله مراد بودرکه دیدیلر * ابن عباس رضی الله تعالی عنهما ایدر ملائکه تابوتی سما وارض بیننده کتوروب کلدیلر ناس اکا نظر ایده طوررکن طالوت قاتنه قودیلر * حسن ایدر تابوت سماده ملائکه قاتند ایدی طالوت ملك اولیجق کوندروب اکا ایرکوردیلر * قتاده ایدر بلکه تابوت تیهده ایدی موسی علیه السلام انی یوشع علیه السلامه تخلیف ایدوب انده قالمشدی اول اراده ملائکه انی کتوروب طالوتك دارینه قودیلر ﴿ ان فی ذلك لآیة لکم ﴾ ایمدی تابوتك سزه رد اولنمسنده طالوتك ملکنه سزه علامت واردر ﴿ ان کنتم مؤمنین ﴾ اکر اکا ملك الله تعالیدن ایدوکنه مصدقلر ایسه‌کز اویله اولسه انی بیلدیلر وامرینه اطاعت ایتدیلر وسکسان بیك کشی اکا جند اولوب قاتنه کلدیلر ﴿ فلما فصل طالوت بالجنود ﴾ وقتا که طالوت ایله بیت المقدسدن چیقدیلر اندن تخلف ایتمدی مکر اول که پیر ویا مریض ویا معذور اوله ایدی * زیرا که تابوتك کلمسیله نصری تیقن ایدوب جهاده مسارعت ایتدیلر طالوت عامه‌یه خطاب ایدوب دیدیکه بکا حاجت دکل اول کمسه که بنایه باشلیوب دوکتمیه وتاجر اولوب تجارته اشتغال ایده ویا مدیون اولوب داینی قیوب کیده

ویا متزوّج اولوب زفافی ترك ایده بلکه بنم استدیکیم شول و صغلو کسه‌لر درکه شـاب نشیط فارغ اوله‌لر شـدّت حرده ایدی یوله کیردیلر وصوصایوب طالوته حق تعالیدن دیله‌که بزه نهر آقتسون دیدیلر ﴿قال ان الله مبتلیکم بنهر﴾ طالوت انلره دیدیکه حق تعـالی سزی نهر ایله اختبار ایدرکه اول نهر فلسطینده‌در ویاردنله فلسطین بیننده نهرعذبدر ﴿فمن شرب منه فلیس منی﴾ اول کسه که اول نهردن ایچه اول بنم اشیاعمدن دکلدر ﴿ومن لم یطعمه فانه منی﴾ اولکه اول نهردن طاتمیه اول بنم اشیاعمدندر طالوتك انی بیلمسی وحی ایله ایدی انی نبی دیه‌نك قولی اوزره ویاخود نبیلری اخباریله‌در ﴿الا من اغترف غرفة بیده﴾ مکر اولکه اندن برکفه ایچه ﴿فشربوا منه الا قلیلا منهم﴾ اول نهردن ایچدیلر الا انلردن آز کسـه‌لر ایچمدیکه انلر درت بیك کشی ایدیلر لکن قول صحیح اولان اوچیوز اون اوچ دکلو کشی ایدی چون نهره ایردیلر صوسزلقلری غالب اولوب ذکر اولنان عدد قلیلدن غیریلری اول نهردن ایچدیلر اولکه اول اندن برکفه ایچدی قلبی قوی وایمانی صحیح اولوب اول نهری سالم کچدی واول کفه انك شربنه وحملنه ودوابنه کفایت ایتدی وانلرکه اندن ایچدیلر دوداقلری قراروب صوسزلقلری ارتمغیله نهرك کنارنده قالدیلر * وعدویه لقادن قورقوب نهری کچمدیلر وفتحه حاضر اولمدیلر ﴿فلما جاوزه هو والذین آمنوا معه﴾ وقتاکه طالوت واکا اطاعت ایدن قوم قلیل نهری کچدیلر ﴿قالوا لا طاقة لنا الیوم بجالوت وجنوده﴾ بری برلرینه دیدیلرکه اشبو کونده بزم جالوت وجنودیله مقاومته طاقتمز یوقدر * زیرا که انلر کثیر بز ایسه قلیلز ﴿قال الذین یظنون انهم ملاقوا الله﴾ انلرکه الله تعـالی یه لقائی تیقن وثوابنی توقع ایتـدیلر وشهادتله حق تعالی یه لقالرین بیلدیلر دیدیلرکه ﴿کم من فئة قلیلة غلبت فئة کثیرة باذن الله﴾ الله تعالینك ارادت وقضاسیله نیجه جند قلیل جند کثیره غالب اولور ﴿والله مع الصابرین﴾ الله تعـالینك نصرت واثابتی صابرلر ایله‌در ﴿ولما برزوا لجالوت وجنوده﴾ وقتاکه طالوت وجنودی صف اولوب جالوت وجنودینه مقابل طوردیلر ﴿قالوا ربنا افرغ علینا صبرا وثبت اقدامنا وانصرنا علی القوم الکافرین﴾ الله تعالی یه دعا ایله التجا ایدوب دیدیلرکه یاربنا اوزریمزه صبر انزال وصب ایت وقلوبمزه قوّت القا ایت وکافرلر اوزره نصرتك اعطا ایت ﴿فهزموهم باذن الله﴾ حق

تعـالی دعالرینه اجابت ایدوب الله تعـالینك اذن ونصرتیله اول کافرلری صیدیلر ﴿وقتل داود جالوت﴾ وداود علیه السلام جالوتی اولدردی * اهل تفسیر ایدر داود علیه السلامك باباسی ایشا اون اوچ اوغلیله بیله طالوتك جنودندن نهری عبور ایدنلردن ایدیلر وداود علیه السـلام ایشانك اصغر ابناسندن ایدی قذافه یعنی صپان اتمقده ماهر ایدی هرنه حیوانه آتسـه انی دوشـورردی ویا اولدرردی چون طالوت وجنودی جالوت وجنودینه مقـابل صف اولوب طوردیلر جالوت میدانه چیقوب طـالوته دیدیکه جنکی ایکیمز ایده‌لم قنغیمز غالب اولورسـه مغلوبك ملکی انك اولسون اندن آیریلوب کیده‌لم ویاخود جنودکدن برین اختیار ایت جنکی انکله ایده‌لم کاسـون غالب ومغلوبده شرطمز ذکر اولندیغی اوزره اولسـون جالوتك بوجوابی طالوته زیاده مشـقت ویردی جنودینه ندا ایتدیکه هرکسـنه‌کیم جالوتی اولدیره قزیمی اکا تزوج ایدوب ملکمك نصفنی دخی ویره‌یم چون ناس جالوتك جرأتن کوردیلر هیچ کسـه انکله جنکه اقدام ایتمیوب طوردیلر نبیلرینه وحی الهی کلدیکه جالوتی اولدیره‌جك ایشـانك اولادندن بریدر اویله اولسـه داود علیه السـلامدن غیریسن اکا عرض ایتدیلر ربم جل شانه نك بکا وصف ایتدیکی صفات بونلرده یوقدر دیدی ایشـا دیدیکه بنم براوغلم دخی واردر قیونلریمزی کودر قامتی قصیر وهیئتده حقیر اولدیغیچون ناسـدن اوتانوب کتورمدم اویله اولسـه طالوت اکا کندیسی واردی کورسـه‌که اول برواد یده‌در اکا برازسیل کلمش اقرایکی قیونی المش کچوررکوریجك قلبی شـهادت ایتدیکه مطلوبی اولان کسـنه اولدر وجالوتی اولدیره‌جك غیری دکل الا اولدر اندن انی آلوب جنودینه کتوردی داود علیه السلام یولده کیدرکن اوچ طاشـه اوغرادی بری دیدیکه بن هارون علیه السلامك شول طاشیینکه انکله فلان ملکی اولدردی وبری دخی دیدیکه بن موسی علیه السلامك شول طاشیینکه انکله فلان ملکی اولدردی وبری دخی دیدیکه بن شول طاشنکه بنمله سن جالوتی اولدریسرسن اویله اولسه داود علیه السلام اول طاشلرك اوچنی دخی الوب مخلاتنه قویدی چون ایکی جانبدن جنود صف اولوب طوردیلر ینـه جالوت میدانه کیروب طـالوته بنمله جنکه کندکی کلورسـن ویا برپهلوانمی کوندررسن دیدی طـالوت داود علیه السـلامه فرسن ودرع وسلاحك ویردیکه جالوتله جنکه واره

داود عليه السلام ديديكه بكا بونلرك هيچ برى حاجت دكل ربم جل شانه
بكا نصرت ايدرسه بن سلاحى نيدرين اندن نصرت اولمزسه ندكلو سلاح
اولسه مقهور اولور كيدرين اندن داود عليه السلام صپانن آلوب جالوتدن
يكا يوريدى جالوت ايسه شدّت وقوّتى برمرتبه‌ده ايديكه يالكز جيوشى
صيردى وداود عليه السلام مخلاتندن اول اوچ طاشى چيقاروب صپانه
قويدى وبسم الله ديوب جالوتدن يكايه آتدى حق تعالى انى جالوته
اير كوروب اولدردى وانكله عسكرينه دخى انهزام ايردى مسلمون اكا
زياده سونديلر كفاره چوق زماندنبرو مغلوب ايكن غالبيته ايرديلر اندن
داود عليه السلام طالوته كلدى وعدكى انجاز ايت ديوب قزين اندن
ديلدى طالوت ايتدى ملك قزين صداقسزمى المق ديلرسك * داود
عليه السلام ايتدى سن بنمله صداق شرط ايتمدك وبنم ايسه برشيئم يوقدر
* ايمدى ديلديكك دكلو قزك ايچون صداق تقدير ايدوب بكا اقراض
ايت تاكه بن سكا انى تدريجله ادا ايدم طالوت ديديكه ملكدن نصيبكى
قزيمه صداق ايت بنو اسرائيل طالوته اتفاقله هجوم ايتديلر نيچون
داوده ظلم ايدر وعدكه وفا ايتمزسن ديديلر طالوت بنو اسرائيلك داوده
ميل ومحبتلرين كوريجك ديديكه بن قزم ايچون اندن مال استمزين وطاقتى
اولميان شيئ اكا تكليف ايتمزين بلكه اول جهاده قادر برار وبهادردر
جوارمزده چوق دشمنمز وار انلردن ايكيوزين اولدروب غلفه‌لرينى بكا
كتورسن قزيمى اكا تسليم ايده‌ين داود عليه السلام دخى نعم ديوب كتدى
اول دشمنلره غزا ايدوب اولدرديكن غلفه‌سن برايپه ديزدى حتى كه انلرك
جمله‌سنى اولديره‌جك غلفه‌لرين كتوروب طالوتك اوكنه براقدى اولدخى
قزين اكا ويردى ودخى داودى ملكنه شريك ايتدى اويله اولسه
بنو اسرائيل اكا سونديلر داوده ميل ايدوب محاسن خصالن ذكر ايدنديلر
طالوت اكا حسد ايلدى حتى كه اكا حيله ايله قتلن ديلدى مكر اول زمانده
انبيا عليهم السلام وملوك عصايله يورردى طالوتك دخى باشى التون طوپلى
وديبى دمرنلى عصاسى اولوب كتورردى * بروقتده داود عليه السلام
منزلنده اوتورر ايدى طالوت عصاسن آكسزين انك اوزرينه آتديكه
اولدوره انى هلاك ايله مرادينه ايره داود عليه السلام ايسه اول ايرمدن
اندن آيريلدى عصا ديواره صانجيلوب داود عليه السلام هلاكدن

(قورتلدى)

قورتلدى * داود عليه السلام اكا ديديكه يوخسه بنم قتلمى قصد ايتدك
طالوت ديديكه مرادم جرأتكى وخصمكدن قاچميوب ثبات واقامتكى
امتحان ايدى يوخسه اندن خوفى ايتدك داود عليه السلام ديديكه العياذ
بالله بن رب تعالينك غيريدن خوف ايدم اندن داود عليه السلام عصايى
ديواردن چيقاروب طالوتى تحذير وتخويف ايچون ايمدى ياطالوت سن دخى
بنم كبى عصايه قارشو طورغلكه جرأتك نيچه‌در بكا كوستر كوره‌ين وديديكه
حق جل وعلا توراتده سيئه‌نك جزاسى مثلى سيئه‌در ديدى واول سيئه‌يه
بادى اولان اظلمدر طالوت اكا يلواروب اقسام ايتدى وديديكه هابيلك
قابيله ديديكن ذكر ايتكه اكر سن بنى قتله يديكى بسط ايدرسك بن سنى
قتله يديمى بسط ايتمزين اويله اولسه داود عليه السلام ايتدى ايمدى لوجه الله سنى
عفو ايتدم * بعده طالوت بر كيجه داود عليه السلامك قتلنه عزم ايلدى اول
خبر داود عليه السلامه ايريشيجك زوجه‌سنه بر طلوم خمر كتورتدى
وياتديغى سرير اوزره قيوب يورغانله اورتدى طالوت انى داود ظن ايدوب
كيجه اكسزين قلنجله اوردى خمر صاچيلوب قوقوسى منزلك ايچن
طولدردى طالوت انى اولدردى ظنيله سوينه‌رك چيقوب كتدى
الله تعالى داوده رحمت ايده عجب چوق خمر ايچمش ديدى بعده طالوت
مقصودندن خائب اولديغن بيليجك قلبنه داود عليه السلامدن خوف ايردى
ياتسه اوزرينه قپولر بركيدردى وجوانبنده حارسلره كندويى بكلتديردى
بر كيجه ناس اويوديغند نصكره داود عليه السلام اكا واردى كورسه‌كه
حارسلر اويقويه وارمش وقپولرك جمله‌سى آچلمش ايچرويه كيروب طالوتى
اويور بولدى باشى واياغى اوجنه وصاغ وصول يانلرينه برر اوق ديكوب
كيرو كتدى چون طالوت اويانوب اول اوقلرى كوردى حق تعالى داوده
رحمت ايده بن اكا فرصت بوليجق قتلنه قصد ايلدم اول ايسه بكا فرصت
بولوب ضرر اير كورمدى ايكنجى كيجه‌ده ينه داود عليه السلام اكا
اويوركن واروب آبدستى ابريغن وبرداغن آلدى وصقالندن برقاچ قيل
يولدى وثيابندن برپاره كسوب كتوردى وقاچوب غيبت ايتدى بعده طالوت
بركون آتلنوب بريه‌يه چيقدى كورسه‌كه داود عليه السلام انده
يبان كيدردى قتليچون طالوت انك اوزره آت سوردى داود عليه السلام
ايسه چابك ايدى قاچوب برمغاره‌يه كيردى براورمجك فى الحال اول مغاره‌نك

اغزینه یوه یاپدی طالوت اول ارایه ایریشوب انی کوریجک اکر داود
بوکا کیرمش اولسه بواورمجک یوه‌سنی بوزردی دیدی ودونوب اول
ارادن کتدی * وداود علیه السلام آنده عابدلره قاتیلوب عبادته یوز طوتدی
* بعده علماء وعباد طالوته داود علیه السلامه سوء قصدی ایچون طعن
ایتدیلر طالوت ایسه انی انك قتلندن نهی ایده‌نی قتل ایتدی حتی بوسببدن
قتل ایدرك علمادن بر مرأه‌دن غیری کمسه قالمدی انی دخی قتله امر ایدیجك
حق تعالی جلادك قلبنه مرحمت القا ایتدی بر عالمه احتیاج اولندیغنده
باری بومرأه بولنسون دیوب انی کیزلدی وطالوته انی قتل ایتدم دیوب
حالنی کتم ایلدی * بعده طالوتك قلبنه توبه وانابت وایشلدیکی معاصی‌یه
ندامت کلدی کیجه‌یی کوندزه قاتوب اغلامغه یونلدی هر کیجه مقابر
مسلمینه واراردی بکا توبه وار ایدوکنی بیلن الله حقیچون بکا خبرویرسون
دیو امواته یلواراردی * قبوردن برندا کلدیکه یاطالوت بزم دنیاده
دیری اولدیغمزه راضی اولمیوب حتی که ناحق یره بزی قتل ایلدك شمدی
کلوب قبرلریمزده دخی ایذا ایتمکه عزم ایلدك اویله اولسه طالوتك حزنی
وملالتی دخی زیاده اولدی جلاد اکا مرحمت ایدوب دیدیکه ای ملك
سنك مثلك شول ملك مثلیدرکه اویله دنصکره برقریه‌یه نزول ایدیجك انده
خروس اوتدی انك اول‌بی وقتده اوتمسنی شوم توهم ایدوب اول قریه‌نك
جمیع خروسلرینی بوغزلتدی * بعده کیجه یاتور اولدیغنده اصحابنه دیدیکیم
خروس اوتدیکنده بزی اویارك که یوله کیدلم انلر دیدیلرکه سن قریه‌ده
خروس الیقودکمی که اوتدیکنی ایشده‌وز ایمدی سن دخی ای ملك هیچ
بر عالم الیقودکمی که اندن دین امورین سؤال ایده‌وز اویله اولسه طالوتك
حزن وملالتی زیاده اولدی جلاد انك اول حالنی کوریجك دیدیکه سکا بن
بر عالم خبر ویردم لکن قورقرینکه انی دخی اولدیره‌سن * طالوت ایتدی
العیاذ بالله که شمدن کیرو ناحق یره بر کمسه‌یی اولدرم اویله اولسه جلاد
اکا اول عالمه‌یی خبرویردی بعده جلاد طالوتله طوروب ایکیسی اکا واردیلر
طالوت طشره‌ده طوروب جلاد ایچرویه کیردی وعالمه‌یه دیدیکه‌سنی قتلدن
قوتاروب کزلدیکمده اوزرکده حقم عظیم اولمدیمی دیدیکه بلی اولوبدر
جلادایتدی * ایمدی سندن حاجتم اولدرکه طالوت قپویه کلوبدر سندن دیلرکه
اکا توبه‌یه چاره وارمیدر خبرویره‌سن * دیدیکه بن اکا چاره بیلمزم الا بوکه اشموئیل
علیه السلامك قبرینی بیلورسکز اکا واره‌لم اوله کیم اندن مقصوده ایره‌لم

نعم دیوب اوچی اکا واردیلر * عالمه دعاء ایدوب انلر آمین دیو الله تعالی‌یه
یلواردیلر انی کورسه‌لرکه اشموئیل علیه السلام باشنك طپراغن سلکوب
قبردن چیقدی * عالمه اکا دیدیکه طالوت کندی ایچون توبه‌یه چاره وارمیدر
دیو سؤال ایتمکه کلدی * اشموئیل علیه السلام طالوته بندنصکره نه ایشلدك
دیدی اول ایتدیکه شروردن برشیء قالمدیکه بن انی ایشلمدم شمدی توبه‌یه
چاره استیو سکا کلدم اشموئیل علیه السلام ایتدی توبه‌ك اولدرکه اوغللرکله
غزایه واره‌سن وانلری ایلرو جنکه کوندره‌سن حتی که جمیعی اوکڭده قتل
اولنه‌لر بعده کندك دخی جنکه چیقه‌سن آخرده سن دخی قتل اولنه‌سن *
بعده اشموئیل علیه السلام قبرینه رجوع ایدوب میت اولدی اویله اولسه
طالوت اوّلکیدن زیاده حزنه واردی اوغللری اول امرده اکا مطاوعت
ایتملری خوفی یاره اوزره یاره اولدی * چون اوغللری اکا واردیلر
حزنی زیاده لنمش کوردیلر دیدیکه ای اوغللرم بن ناره براغلسم نیچه
ایدردیکز بنی خلاص ایچون جانکزی فداء ایدرمیدیکز * دیدیلرکه نعم بیورك
انی ایده‌لم سنك محنتده اولمکله بزه راحت کرکمزنیده‌لم * اویله اولسه اشموئیل
علیه السلامك امرینی انلره خبر ویردی * دیدیلرکه چون سن قتل اولنمغی
اختیار ایتدك سندنصکره بز حیاتی نیدرز قانده کیدرسك سندن آیرلمیزبیله
کیدرز * اویله اولسه طالوت اون اوغلیله غزایه کتدی بربر قتل
اولندقدنصکره حق تعالینك رحمتی رجاسیله آخرده طالوت دخی جانی فداء
ایتدی طالوت ملوکتده قرق ییل قرار ایتدی * بعده بنو اسرائیلك جمیعی
داود علیه السلامه یونلدی نبوّت وملك انده جمع اولدی حالبوکه اندن
اوّل نبوّت وملکدن هر بری بشقه بر کمسه‌ده اولوردی * وبنو اسرائیلده
ملوك کثیره ومتفرّقه ایدی اشبو معنایی مبین بیورلدیکه ﴿ وآتاه الله الملك
والحکمة ﴾ الله تعالی داود علیه السلامه ملك ونبوّت ویردی ویاخود
اکا علم وعمل بیننی جمع ایدوب ویردی ﴿ وعلمه ممایشاء ﴾ واکا دیلدیکی
اشیایی تعلیم ایتدی * دینلدیکه اول درع دوز روانی بیع ایدوب
ید عملندن اکل ایدردی * ویا اول منطق الطیر ویا کتاب زبور ویاصوت
طیب ایدی حتی اول زبوری قرائت ایتسه وحوش انك قاتنه کلورلر
بیونلرین اوزادرلردی وقوشلر انك باشی اوزره هواده قناد آچوب طوررلردی
واکا کولکه اولوردی وصو اقارکن طورر ویل اسرکن ساکن اولوردی

* ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدرحق تعالی اکا برسلسله ویرمش ایدیکه برطرفی آنك صومعه سنده طرف آخری بحرده ایدی قوتی حدیده ولونی ناره بکزردی حلقه‌لری مدوّر وجواهرله مرصع ولاٰلی ایله مدسر ایدی هواده برامر حدوث ایتسه همان اول سلسله صدا ویردی داود علیه السلام انکله انی بیلوردی * وبر مریض انی مس ایتسه عافیت بولوردی وداود علیه السلامدن صکره ناس کلوب اکا تحاکم ایدردی برکمسه آخره تعدی ایتسه ویاحقنی انکار ایتسه ایکی خصم اکا کلوردی صادق اولان اکا ایرر کاذبدن اول چکیلوردی * بوحالت انده مستمر اولدی تاشول وقته دکین که ملوکدن بری براغربهالو جوهره‌سنی بررجله امانت ویردی استرداد ایدیجك رجل انی انکار ایتدی ایکیسی سلسله‌یه تحاکم ایتدیلر مکر اول عندنده جوهره اولان رجل النده‌کی عصایی اویمش اول جوهره‌یی ایچنه قویمش اکا طیانه‌رق سلسله قاتنه واردی * ملك دیدیکه سنده امانت اولان جوهره‌یی بکارد ایتکل * رجل دیدیکه سنك بنم قاتمده امانتك یوقدر صادقسك سلسله‌یی تناول ایت دیدی نعم دیوب تناول ایتدی بعده اول انکار ایدن رجله ایمدی سن دخی سلسله‌یی تناول ایت دینلدی نعم دیوب عکازه سنی جوهره صاحبنه ویردی شونی طوت صاقله غل که بن دخی سلسله‌یی تناول ایدم دیدی * چون جوهره صاحبی عکازه‌یی الینه آلدی انکار ایدن سلسله قاتنه واروب دیدیکه الهی سکا معلومدرکه بوکمسه‌نك بندن دعوا ایتدیکی شیٔ کندیه واصل اولوبدر * ایمدی بکا سلسله‌یی تقریب ایت اندن الینی اوزادوب سلسله‌یی تناول ایتدی اویله اولسه ناس تعجب ایدوب شکه واردیلر * ایرته‌سی سلسله‌یی رفع اولنمش بولدیلر ﴿ ولولا دفع الله الناس بعضهم ببعض لفسدت الارض ﴾ اکرالله تعالینك جنود مسلمین ایله ناسی دفع ایدر اولمیدی مشرکون ارضه غالب اولوب مؤمنون قتل اولنه ومساجد وبلاد خراب اولیدی ﴿ ولکن الله ذو فضل علی العالمین ﴾ لکن الله تعالی عالمره فضل صاحبیدر مؤمن سببیله کافردن وصالح سببیله فاجردن شروری دفع ایدر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ان الله یدفع بالمسلم الصالح عن مائة أهل بیت من جیرانه البلاء) پیغمبریمز علیه السلام ایدر حق جل وعلا بر مسلم صالح سببیله انك جیرانی یوز بیت اهلندن بلایی دفع ایدر ﴿ تلك ﴾ اشبو ذکر

سبق ایدن حدیث الوف وتملیك طالوت واتیان تابوت وقتل جالوت ﴿ آیات الله نتلوها علیك بالحق ﴾ حق تعالینك آیتلریدرکه انی سکا تلاوت ایدرز بروجه اوزره‌که اهل کتاب وارباب تواریخ انده شك ایتمزلر ﴿ وانك لمن المرسلین ﴾ وسن یا محمد انبیاء مرسلیندنسن زیرا انی تعریف واستماعسز ناسه خبر ویردك ﴿ تلك الرسل ﴾ اشبو سوره‌ده قصه‌لری مذکور ویا محمد علیه السلامه معلوم اولان رسل ﴿ فضلنا بعضهم علی بعض ﴾ انلرك بعضنی منقبهٔ مخصوصه ایله بعض آخر اوزره تفضیل ایتدك ﴿ منهم من کلم الله ﴾ انلردن بعضی واردرکه الله تعالی ایله سفیرنسز سویلشدیکه انکله مراد موسی علیه السلام ویا اول محمد علیه السلامدرکه حق جل وعلا موسی علیه السلامه لیلهٔ خیره‌ده وطورده سویلدی وپیغمبر علیه السلامه لیلهٔ معراجده سویلدی شول حینده‌که قاب قوسین دکلو ویا اندن ادنی اولدی ﴿ ورفع بعضهم درجات ﴾ وانلرك بعضنی غیر اوزره وجوه متعدده ومراتب متباعده ایله تفضیل ایتدی * دینلدیکه هر برنبی کیم اکا برآیت ویرلدی الا اول آیتك مثلی پیغمبریمز علیه السلامه دخی ویرلمشدر وپیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم غیریلر اوزره برنیچه آیاتله تفضیل اولنمشدر اشارتله قمرك شق اولمسی کبی وانك مفارقتنه جذعك حنین ایتمسی کبی وحجر وشجرك اکا سلام ویرمسی کبی وبهایم انك رسالتنه شهادتی وپارمقلری اراسندن صوقایتمسی کبی وبوکا بکزر نیچه آیات ومعجزات کورلمسی کبی وانك اظهر آیاتی قرآن ایدیکه اهل سماء واهل ارض انك مثلنی اتیاندن عاجز اولدیلر ﴿ وآتینا عیسی ابن مریم البینات وایدناه بروح القدس ﴾ وعیسایه معجزات ودلائل واضحات ویردك که احیاء موتی وابراء اکمه وابرص وانی روح قدسله یعنی جبرائیل علیه السلام ایله تأیید ایتدك شول وقتنکه یهودانی قتل ایتمك مراد ایتدیلر * ویاخود بز انی حیاة الاهله احیاء ایتدك یوخسه ماء منی ایله دکل ﴿ ولوشاء الله ما اقتتل الذین من بعدهم ﴾ اکرحق تعالینك مشیئتی اولسه رسلدنصکره امتلر قتال ایتمزلردی ﴿ من بعد ماجاءتهم البینات ﴾ انلره شول بینات کلدیکندنصکره‌که انکله اهتداء اولنور ﴿ ولکن اختلفوا ﴾ لکن انلر رسلدنصکره دینلرنده اختلاف ایتدیلر ﴿ فمنهم من آمن ﴾ انلرك بعضی اول الله تعالینك توفیقیله مؤمن اولوب دین انبیایی التزام ایتدیلر ﴿ ومنهم من کفر ﴾ وانلرك بعضی انك خذلانیله مرتد اولوب دین اسلام

انبیایی ترك ایتدیلر ﴿ ولوشاء الله مااقتتلوا ﴾ اكر حق تعالی دیلسه انلر قتال
ایتمیوب جمیعی هداده اتفـاق ایدرلردی ﴿ ولـكنّ الله یفعل مایرید ﴾ لكن
اول الله تعالی دیلدیكن ایشلر فضلیله كیمنه ایمانی توفیق ایدر وعدلیله كیمی
ضلالتده ترك ایدر * اشبو آیت دلیلدركه انبیاء متفاوتة الاقدار اوله ودلیل
قاطعله بعضنی بعض اوزره تفضیل جائز اوله زیراكه ظنك اعتباری عمله
متعلق شیئده اولور یوخسه حوادثده دكل زیرا اول الله تعالینك یدنده‌در
مشیئتنه تابعدر اول كركسه ایمان ویا كفردر وخیروشردر بر رجل حضرت
علی كرم الله وجهه یه قدردن سؤال ایدیجك دیدیكه اول بر طریق مظلمدر
اكا سلوك ایتمكل وبر بحر عمیقدر اكا ولوج ایتمكل وسكا خفی بر سر
الهیدر اندن سؤال وتفتیش ایتمكل ﴿ یاأیها الذین آمنوا انفقوا ممارزقناكم ﴾
یامؤمنلر سزه وبردیكمز مالدن اوزریكزه انفاقی ایجاب ایتدیكمز شیئی ادا
ایدك ﴿ من قبل أن یأتی یوم ﴾ شول كون ایرشمدنكه انده تفریطكز تداركنه
وعذابندن خلاصه قادر اولمیه‌سز شول حیثیتدنكه ﴿ لابیع فیه ﴾ انده
بیع یوقدركه انفاق ایده‌جك شیٔ تحصیل ایده‌سز ویا برشیئكزی فداء ایدوب
عذابندن قورتیله‌سز ﴿ ولاخلة ﴾ ومودّت دخی یوقدركه اخلاكز سزی
مؤاخذه ایتدیرمیه ﴿ ولاشفاعة ﴾ وحق تعالینك اذنسز شفاعت دخی
یوقدركه ذمكزده اولان شیئی حط ایتدیرمكده انلرك شفاعتنه اتكال
ایده‌سز ﴿ والكافرون هم الظالمون ﴾ زكاتی ترك ایدنلر نفسلرینه ظلم
ایدیجیلردر زیراكه مالی موضعنه وضع ووجهی اوزره صرف ایتمدیلر *
انلره كافرون دینلدی زیراكه زكاة تركی كفار صفاتندندر حق تعالینك
(وویل للمشركین الذین لایؤتون الزكاة) قول شریفی دلالتیله ﴿ الله
لااله الاهو ﴾ الله تعالی خلقك معبود بالحقیدر انك غیری دكل ﴿ الحی ﴾ حیات
صفتیله متصف باقی دائم ابدیدر ﴿ القیوم ﴾ خلقك امورینه قائمدر ﴿ لاتأخذه
سنة ولانوم ﴾ انی نعاس ونوم اخذ ایتمزسنه اویقونك اوّلیدر اكا نعاس دخی
دینور ونوم شول غشیهٔ ثقیله‌دركه قلب اوزره واقع اولمغله آنكله اشیایی
معرفتدن قالور * دینلدیكه سنه رأسده ونعاس عینده ونوم قلبده‌در حق جل
وعلا كندیدن نومی نفی ایتدی زیراكه نوم آفتدر وتغییردر اول ایسه آفاتدن
منزهدر واكا تغییر عارض اولمز ﴿ له مافی السموات ومافی الارض ﴾ سموات
وارضده اولان اشیانك كلیسی انك ملكیدر هیچ احدك انده مشاركتی یوقدر

(خلق)

خلق وملكده متفرددر ﴿ من ذا الذی یشفع عنده الاباذنه ﴾ نه كیمدركه انك
عندنده شفاعت ایده مكركه انك اذنیله ایده زیرا هیچ احد اكا مساوی ومدانی
دكلدركه دیلدیكی شیئی شفاعتله دفع ایده مستقل اوله عنادله اكا مقاومتدن
فضله ﴿ یعلم مابین أیدیهم وماخلفهم ﴾ اول الله تعالی بیلور انلرك امر
دنیادن اوكلرنده اولانی وامر آخرتدن اردلرنده اولانی ویا اوكلرنده‌كی
آخرتی‌كه زیرا اكا قدوم ایدرلر وآردلرنده‌كی دنیایی‌كه زیرا انی آردلرینه
الیقورلر * ویاخود اوكلرنده‌كی كچن امورلری وآردلرنده‌كی انلردنصكره
اوله‌جق امورلریدر ویاخود اوكلرنده‌كی ملائكه خلقندن اوّل اولان
اشیادر وآردلرنده‌كی ملائكه خلقندنصكره اولان اشیادر ویا اوكلرنده‌كی
تقدیم ایتدكاری خیروشردر وآردلرنده‌كی اولدركه انی ایشلیسرلردر
﴿ ولایحیطون بشیٔ من علمه الابماشاء ﴾ الله تعالینك معلوماتندن برشیٔ انلر
احاطه ایتمزلر مكر انیكه اول دیلیه ﴿ وسع كرسیه السموات والارض ﴾ اول
الله تعالینك كرسیسی سموات وارضی احاطه ایلدی * مفسرون كرسیده
اختلاف ایتدیلر حسن دیدیكه اول عرشك كندیدر * ابوهریره رضی الله
تعالی عنه ایدر كرسی عرشك اوكنه وضع اولنوبدر سعتی سموات وارض
وسعتنجه اولوبدر اخبارده كلدیكه سموات وارض كرسی جنبنده برصحراده
حلقه كبیدر * وكرسی عرشك جنبنده كذلك صحراده حلقه كبیدر * ابن
عباس ایدر یدی سماء كرسینك ایچنده برترس اوزرینه براغلمش یدی درهم
كبیدر * علی ومقاتل ایدرلركه كرسیدن هرقائمه‌نك طولی یدی سما ویدی
ارضجه‌در عرشك اوكنده‌در * وكرسی‌یی درت ملك كوتورر ودرت
یوزلولردر اياقلری ارض سابعه‌نك التنده‌در بشیوز ییللق مسیره‌در * اول درت
ملائكه‌نك بری ابوالبشر آدم علیه السلام صورتنده‌در بریلدن بریله
دكین آدمیین ایچون الله تعالیدن رزق ومطر سؤال ایدر * وبری دخی سید
الانعام ثور صورتنده‌در بریلدن بریله دكین انعام ایچون رزق طلب ایدر
عجله عبادت اولنالدنبرو یوزنده غصاصه واردر * وبری دخی سید السباع
اسد صورتنده‌در بریلدن بریله دكین سباع ایچون الله تعالیدن رزق
سؤال ایدر * وبری دخی سیدالطیر نسر صورتنده‌در بریلدن بریله دكین
طیرایچون حق تعالیدن رزق سؤال ایدر * بعض اخبارده كلدیكه حملهٔ عرش
ایله كرسی بیننده ظلمتدن یتمش حجاب ونوردن یتمش حجاب واردر هرحجابك

غلظتی بشیوز ییلق مسیره‌در اکر اول جحابلر اولسه جملهٔ عرش نورندن جملهٔ
کرسی محترق اولیدی * ابن عباس ایدر کرسی ایله مراد علم اللهدر اول اجلدن
علم صحیفه‌سنه کراسه دینور * دینلدیکه کرسیدن مراد انك ملك وسلطنتیدر
زیراکه عرب ملك قدیمه کرسی دیرلردی ﴿ ولا یؤده حفظهما ﴾ اول
سموات وارضك حفظی اکا ثقلت ویا مشقت ویرمز ﴿ وهو العلیّ العظیم ﴾
اول الله تعالی اشباه وانداددن متعالیدر * وماسوی اکا اضافتله مستحقر
واول ایسه عظیمدر اشبو آیت کریمه مسائل الهیه‌نك امهاتنی مشتملدر * زیرا
اول دلالت ایدرکه * الله تعالی موجوددر الهیتده واحددر * صفت حیات
ایله متصف واجب الوجوددر * غیری‌یی موجددر * زیراکه قیوم اولدرکه
بنفسه قائم غیرینی مقیم اوله تحیز وحلولدن منزهدر تغیر وفتوردن مبرادر
واشباحه مناسب اولمز * ارواحه اعترا ایدن اکا اعترا ایتمز مالك الملك
والملکوتدر مبدع الاصول والفروعدر * بطشی شدیددر وانك عندنده
شفاعت ایتمز مکر اولکه اکا مأذون اوله اشیانك کلیسنی جلی وخفیسنی
کلی وجزئیسنی عالمدر ملك وقدرتی واسعدر هر شیئکه اول اکا مالك
وقادر اوله‌نك حفظی اکا مشقت ویرمز وانی هیچ شان اشغال ایتمز وهمّ
وغصه ادراکندن اول متعالیدر انی فهم احاطه ایده‌مز عظیمدر اول
اجلدن پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه قرآنده اعظم آیت آیة الکرسیدر
برکمسنه‌که حق تعالی اکا برملك کوندرر ایرته‌یه دکین تااوقودیغی ساعتده
ایرشنجه انك حسناتنی یازار وسیئاتنی محو ایدر ودخی دیدیکه برکمسنه
هر فرض نماز اردنجه آیة الکرسی‌یی اوقویه انی جنته دخولدن موتدن
غیری شیٔ منع ایتمیه واکا مواظبت ایتمز مکر اولکه صدیق ویاعابد اوله *
وبرکمسنه‌که انی دوشکنه یاتدیغنده اوقویه حق تعالی انك کندویه وجارینه
وجارینك جارینه وچوره‌سنده‌کی بیوت اهلنه آفاتدن امن ویره ﴿ لا اکراه
فی الدین ﴾ دینده اکراه یوقدر زیراکه اکراه حقیقتده غیری برفعله
الزامدرکه غیر اول فعلده خیر اعتقاد ایتمیه اشبو نهی معناسنده اخباردر
یعنی دینه کمسه‌یی اکراهله ادخال ایتمکز ﴿ قد تبین الرشد من الغیّ ﴾ آیات
واضحه ایله ایمان کفردن تمیز ایتدی وایمان رشد اولوب سعادت ابدیه‌یه
ایرکورر وکفر غیّ اولوب شقاوت سرمدیه‌یه مؤدّی اولور ایدوکنه
دلائل دلالت ایتدی نیچان عاقله بو حالت متبین اوله نفسی ایمانه مبادرت

ایدر تاکه سعادت ونجاته ایره اکراه والجایه احتیاج اولمز * دینلدیکه
اشبو حکم عامدر (جاهد الکفار والمنافقین واغلظ علیهم) قولیله
منسوخدر ویاخود بو حکم اهل کتابه خاصدر زیرا روایت اولندیکه
برانصارینك ایکی اوغلی مبعثدن اوّل نصرانی اولمشلردی بعده نصارادن
برجماعتله طعام کتوروب مدینه‌یه کلدیلر انصاری اول ایکیسنی طوتوب
تااسلامه کلمینجه سزی صالیویرمزین دیدی انلر ایسه امتناع ایدیجك
انلری پیغمبریمز علیه السلامك قاتنه ایلتدی اشبو آیت کریمه حکمیله
انصاری‌یی انلره تعرضدن منع ایتدی ﴿ فمن یکفر بالطاغوت ﴾ اول کیمسه‌که
شیطانه ویااصنامه ویاالله تعالیدن غیری عبادت اولنان ویاعبادتدن صد
ایدن هرشیئه کافر اوله ﴿ ویؤمن بالله ﴾ والله تعالینك الوهیت ووحدانیتنه
مؤمن اوله ﴿ فقد استمسك بالعروة الوثقی ﴾ دینده اول برمحکم ووثیق عقده‌یه
اعتصام وتمسك ایتمشدرکه انی رضاء الهه ایرکورر ﴿ لا انفصام لها ﴾
که اکا انقطاع یوقدر ﴿ والله سمیع علیم ﴾ الله تعالی اقوالی ایشیدرونیاتی
بیلور ﴿ الله ولیّ الذین آمنوا ﴾ الله تعالی مؤمنلرك ناصر ومعینی ویامحبی
ومتولیٔ اموریدر انلری غیری‌یه اصمرلمز ویاخود ولیّ هدالریدر ﴿ یخرجهم
من الظلمات الی النور ﴾ انلری هدایت وتوفیق ایله ظلمات جهلدن واتباع
هوا وقول وساوسدن وکفره مؤدّی اولور شبهه‌لردن چیقارر اندن انی نور
هدایته ادخال ایدرکه انکله ایمان کامل حاصل اولور ﴿ والذین کفروا
اولیاؤهم الطاغوت ﴾ وشونلرکه کافر اولدیلر انلرك اولیاسی شیاطیندر
ویاهوی ویاشیطان وغیریدن مضلاتدر ﴿ یخرجونهم من النور الی الظلمات ﴾
انلری اول اولیالری اعطاء اولندقلری نور فطرتدن کفره وفساد استعداده
وانهماك شهواته ویاخود نور یقینیاتدن ظلمات شکوکه چیقارر * دینلدیکه
اشبو قول کریم بر قوم حقنده نازل اولوبدرکه انلر اسلامدن مرتد اولدیلر
﴿ اولئك اصحاب النار هم فیها خالدون ﴾ ایمدی انلر اصحاب ناردر انده
خالدلردر ﴿ الم تر الی الذین حاج ابراهیم فی ربه ﴾ شول کافرك خبری سکا
ایرمدیمکه اول رب تعالی حقنده ابراهیم علیه السلامه جدال وخصومت
ایتدیکه اول نمرود درکه یریوزنده ابتدا اول تجبر ایدوب ربوبیت ادّعا ایتدی
﴿ ان آتاه الله الملك ﴾ حق تعالینك اکا ملك ویرمسی انی بطره ایرکوردی
ومحاجه‌یه تحمیل ایتدی اشبو حجتدر معتزله‌دن انك اوزره‌که الله تعالینك

كافره ملك ويرمسنى منع ايلدى * مفسرون اشبو مناظره نك وقتنده اختلاف ايتديلر * مقاتل ايدر شول وقتده ايديكه ابراهيم عليه السلام اصنامى كسر ايدوب نمرود انى زندانه قويدى وچيقارديكه انى آتشه ياقه وديديكه يا ابراهيم ربك كيمدركه بزى اكا دعوت ايدرسن * وآخرون ديديلركه بو محاجه نمرودك انى آتشه آتديغندنصكره ده ايدى شول وقتن كه انك عهدنده برسنه ده قحط عظيم اولوب بغداى وسائر حبوبات انك غيريده بولنمزدى هركه انى اشترا ايچون اكا وارسه ربك كيمدر ديو سؤال ايدردى ربم سنسن دينه ويرردى چون ابراهيم عليه السلام دخى بغداى اشتراسنه اكا واردى ربك كيمدر ديو سؤال ايتدى نمرودك سؤالنه جوابنده ربم اولدركه ديركورر واولدرر ديدى اويله اولسه ابراهيم عليه السلامه اول بغداى ويرمكسزين دوندردى ابراهيم عليه السلام اهلى قلوبن تطييب ايچون بر رمل كثيبندن غرارلرين طولديروب اهلنه ايلتدى اهلى اول غرارلرى آچديغنده كورسه كه اول اجود طعامدر اتمك ايدوب پشوردى ابراهيم عليه السلامك اوكنه كتوردى اهلنه ديديكه بو طعامى قندن ايتديكز ديديكه كتورديككندن اويله اولسه ابراهيم عليه السلام حق تعالينك اول رحمتندن ايدوكنى بيلدى اكا حمد وشكر ايتدى ﴿اذقال ابراهيم ربى الذى يحيى ويميت﴾ شول وقتن كه نمرود ابراهيم عليه السلامه ربك كيمدر ديو سؤال ايتدى ابراهيم عليه السلام ربم اولدركه اجساده حيات وموت خلق ايدر ﴿قال انا احيي واميت﴾ نمرود ديديكه بن دخى انى ايدرين قتلدن عفوله احيا وقتله اماته ايدرين اندن ايكى رجل كتوروب برينى اولدردى وبرينى صاليويردى ﴿قال ابراهيم فان الله يأتى بالشمس من المشرق فأت بها من المغرب﴾ ابراهيم عليه السلام اكا ديديكه بنم ربم الله تعالى كونشى مشرقدن كتورر ايمدى سن انى مغربدن كتور كل ابراهيم عليه السلام انك معارضهٔ فاسده سنه اعتراضدن اعراض ايدوب شول انك قادر اولميه جغى شيئله احتجاجه انتقال ايتديكه اول مثال خفيدن مثال جلى يه انتقالدر تاكه نمرود كندوبى حق تعالينك فعلى جنسنه قادر زعم ايتديكنده عجزى ظهوريله ملزم اوله ﴿فبهت الذى كفر﴾ اول كافر مبهوت اولوب ابراهيم عليه السلام اكا غالب اولدى ﴿والله لايهدى القوم الظالمين﴾ الله تعالى هدايت ايتمز شول قومه كه هدايتى

قبولدن امتناعله نفسلرينه ظلم ايتديلر * دينلديكه يعنى الله تعالى انلره محجهٔ احتجاجى وياسبيل نجاتى ويا يوم قيامتده طريق جنتى هدايت ايتمز ﴿أو كالذى مرّ على قرية﴾ وياشول كمسنه نك خبرى كبى خبرسكا ايرمديميكه اول برقريه يه اوغرادى اول اوغرايان نه كمسه ايدوكنده اختلاف اولندى * دينلديكه عزير بن شرخيا ايدى ويا خضر عليه السلام ايدى ويا بعثى منكر بر كافر ايدى واول قريه ده دخى اختلاف اولندى * دينلديكه اول بيت المقدس ايدى وياشول طاعوندن قاچوب كيدنلرك قريه سى ايدى ويا بيت المقدسدن ايكى فرسخ مسافه ده قرية العنب ايدى ﴿وهى خاوية على عروشها﴾ حالبوكه اول قريه نك سقفلرى دوشمش وديوارلرى اول سقفلرك اوزره يقلمش ايدى ﴿قال انى يحيى هذه الله بعد موتها﴾ ديديكه الله تعالى بو موتايى نيجه ديركورر * قائل اكر مؤمن ايسه بو قولى طريق احيا معرفتندن قصورينه اعتراف والله تعالينك احيايه قدرتنى استعظام ايچون اولور * واكر قائل كافر ايسه بو قولى انى استبعادندن اولور ﴿فأماته الله مائة عام ثم بعثه﴾ اويله اولسه الله تعالى انى اماته ايدوب يوز ييل ميت اولديغندنصكره ديركوردى ﴿قال كم لبثت﴾ قائل اكا ديديكه ميت اولديغك حالده نه قدر زمان لبث ايتدك قائل جائزدركه الله تعالى اوله * زيرا اول اكرچه كافر ايسه ده بعد البعث ايمانه كلديكى ويا ايمانه مشارف اولديغيچون الله تعالينك اكا تكلمنه مساغ اولور وياخود قائل ملك ويانبيدر ﴿قال لبثت يوما او بعض يوم﴾ اول ايتديكه بركون ويابر كونك بعضن لبث ايتدم * دينلديكه انك موتى ضحى وقتنده ايدى وبعثى يوز ييلدنصكره غروب شمسدن اوكجه ايدى اويله اولسه شمسه نظر ايتمكسزين بركوندر ديدى بعد الالتفات اندن بقيه كوريجك بركونك بعضن ديدى ﴿قال بل لبثت مائة عام﴾ قائل ديديكه بلكه موت حالنده يوز ييل لبث ايتدك ﴿فانظر الى طعامك وشرابك لم يتسنه﴾ ايمدى طعام وشرابكه نظر ايتكه مرور دهورله نيجه متغير اولميوبدر * دينلديكه طعامى تين ويا عنب ايدى وشرابى عصير ويالبن ايدى ﴿وانظر الى حمارك﴾ وحماركه نظر ايتكه عظامى نيجه طاغيلوبدر وياخود انى نيجه ربط ايتدكسه مكاننده صوسز وجوسز وعلفسز سالم قالوبدر لكن معناى اوّل حاله ادلدر ومابعدينه اوفقدر ﴿ولنجعلك آية للناس﴾ بز بو فعلى ايتدك تاكه سنى ناسه آيت قيله وز

روايت اولديكه اول حمارينه بنوب قومنه كلدى و بن عزيرين ديو انلره خبر ويردى انى تكذيب ايتديلر وتوراتى ازبر اوقيوب حالبوكه اندن اوّل هيچ كمسه انى ازبرلمش دكل ايدى انكله انى بيلديلر وحاشا انى ابن الله ديديلر * دينلديكه اول منزلنه رجوع ايديجك كورديلركه اول شابدر اولادى ايسه شيوخ ايدى انلره بعض حديث تحديث ايدوب يوز ييلق حديثدر ديديلر ﴿ وانظر الى العظام ﴾ وحمارك و ياشول احيالرينه تعجب ايتديكك امواتك عظامنه نظر ايتكه ﴿ كيف ننشزها ﴾ انى نيجه احياء ايدرز ويا بعضنى بعض اوزره رفع ايدوب نيجه تركيب ايدرز ﴿ ثم نكسوها لحما ﴾ بعده اول عظامه لحم كيوررز ﴿ فلما تبين له ﴾ وقتاكه حق تعالينك هرشيئه قادر ايدوكى اكا ظاهر و بيان اولدى و ياخود وقتاكه اكا مشكل اولان شئ متبين اولدى ﴿ قال أعلم أن الله على كل شئ قدير ﴾ ديديكه بيلدمكه حق جل وعلا احياء واماته يه وانك غيرى هرشيئه قدرتده بليغدر ﴿ واذ قال ابراهيم رب أرنى كيف تحيي الموتى ﴾ ذكر ايت شول وقتيكه ابراهيم عليه السلام الله تعالى يه ديديكه يارب بكا كوستركه موتايى نيجه دير كوررسن * دينلديكه انك بو سؤالنه سبب اولدركه بردريا كنارنده اول برميته يه اوغرادى انى برّ وبحرك دوابى توزع ايتمشدى دريا انى ايچرويه چكسه حيتان وسائر دواب بحر اكا اوشوب يرلردى وانلردن واقع اولان درياية دوشوب طاغلوردى ودريا انى طشره يه براقسه اكا سباع وطيور اوشوب يرلردى وانلردن واقع اولانى روزكار هوايه صاوريردى ديديكه يارب بو ميته نك اجزاسى بويله متفرّق اولمشيكن بيلورينكه ديرر ودير كوررسن لكن ديلرينكه انى نيجه ايدر ايدوكك بكا كوستره سن تاكه انى كوزمله كورم انكله يقينم ارتورم ﴿ قال اولم تؤمن ﴾ حق تعالى اكا عتاب ايدوب ديديكه يوخسه بنم احيايه قادر ايدوكمه ايمان كتورمدكمى ﴿ قال بلى ولكن ليطمئن قلبى ﴾ ابراهيم عليه السلام ديديكه بلى يارب ايمان كتوردم لكن ديلرينكه قلبم معاينه ومشاهده ايله سكون بوله علم يقينم عين يقينه ايره * زيرا خبر معاينه كبى دكلدر ﴿ قال فخذ أربعة من الطير ﴾ حق تعالى اكا ديديكه ايمدى درت نوع قوشلردن بررين الغل كه اول طاوس وديك وحمامه وغراب ايدى اشبونده ايماء واردركه نفسنى حيات ابديه ايله احيانك حصولى حب شهواتى اماته ايله در

حب زخارف كه طاوس صفتيدر وصولت كه ديك صفتيدر وترفع وهوايه مسارعتكه حمامه صفتيدر وخست نفس وبعد امل كه غراب صفتيدر ايمدى انسانيتده كمال اشبو خصالى قالبدن ازاله واماته ايله در ﴿ فصرهنّ اليك ﴾ ايمدى انلرى كنديكه اماله وتوجيه ايت ويا انلرى جمع وكنديكه ضم ايت وشكللرين تعرف ايت تا احيادنصكره انلر سكا ملتبس اولميه ﴿ ثم اجعل على كل جبل منهنّ جزأ ﴾ بعده انلرى جزء جزء ايدوب اجزالرينى حضرتكده اولان جبالله تفريق ايت ﴿ ثم ادعهنّ ﴾ بعده انلره باذن الله قاتمه كلك ديو چاغر كل ﴿ يأتينك سعيا ﴾ انلر سرعتله سعى ايدرك طيران ويامشى ايدرك سكا كله لر ﴿ واعلم ان الله عزيز حكيم ﴾ وبيلكه الله تعالى عزيزدر اراده ايتديكى شيئدن عاجز اولمز هر ايشلديكنده ويا ترك ايتديكنده حكمت بالغه صاحبيدر * مفسرون ايدر حق تعالى ابراهيم عليه السلامه امر ايلديكه اول طيورى بوغازليه وريشلرين يوله واتلرين طوغرايه وريش ودماء ولحومن برى برلرينه خلط ايليه بعده هرطيرى دردر جزء ايدوب هربرينى برر جانبه يعنى برر طاغك اوزرينه قويه وياخود يديشر جزء ايدوب هربرندن برر جزئى يدى طاغدن برر طاغك اوزرينه قويه وباشلرينى ابراهيم عليه السلام عندنده امساك ايده بعده باذن الله تعالى كلك ديو چاغره چون بيورلديغى كبى ايتدى كورسه كه هر بر طائرك دمندن قطره قطرهٔ اخرايه وريشه ريشهٔ اخرايه اوچه رق قاوشدى وعظم عظم آخره وبضعه بضعهٔ اخرايه كيدوب بولشدى حتى كه هوا يوزنده باشسز درت جثه اولديغندن صكره هر جثه باشنه واردى يتشدى * اشبو آيتده اشارت واردر اكاكه بركمسنه كيم حيات ابديه ايله نفسنى احياء ايتمك ديليه قواى بدنيه سنه اقبال ايدوب قتل ايليه وبعضنى بعضنه مزجله سورتن كسر ايليه تاكه عقل قبول ايده وياشرع داعيه سيله انى دعوت ايتديكنده هربرى سرعتله اكا مطاوعت ايليه ابراهيم عليه السلامك فضلنه بوشاهد يتركه دعاده يمن وضراعت وسؤالده ادبه رعايت ايتميسيله كورمسن مراد ايتديكى شئ ايسر وجوه اوزره كوسترلدى واماكه عزير عليه السلام يوز ييل ميت اولديغندنصكره كوسترلدى ﴿ مثل الذين ينفقون اموالهم فى سبيل الله ﴾ الله تعالينك سبيلنده اول كركسه جهاد وياسائر خيراتدر نفقه لرينك مثلى ﴿ كمثل حبة ﴾ شول حبه يى بذر ايدنك مثليدركه ﴿ انبتت سبع سنابل ﴾ اول يدى سنبله بتوره ﴿ فى كل سنبلة مائة

حبة) هر سنبله ده یوز حبه اوله اشبو تمثیلدر وقوعنی اقتضا ایتمز وکاهی
ذره ودخن وشعیرده واراضیٔ مغله‌نك برنده دخی اولور (والله یضاعف
لمن یشاء) الله تعالی دیلدیکی کمسنه ایچون اشبو مضاعفه‌یی ویا بونك اوزره
مضاعفه‌یی ویرر * منفقك اخلاص وتعبدك حالی حسبنجه نفقه‌سی ثوابنی
اوندن یتمشه ویدییوزه واندن زیاده‌یه دکین یتورر که مقدارینی اول الله
تعالیدن غیری احد بلمیه (والله واسع علیم) الله تعالی واسعدر فضلندن
ویردیکی زیاده اکا ضیق ویرمز وعلیمدر منفقك نیتن وقدر انفاقن
بیلور (الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله) شونلر که مالل‌رینی الله تعالینك
طاعتنه انفاق ایدرلر * اشبو آیت کریمه عثمان بن عفان وعبدالرحمن
ابن عوف رضی الله عنهما حقلرنده نازل اولوبدر که عثمان بن عفان رضی الله
تعالی عنه جیش العسره‌ده بیك بعیری اقتاب واحلاسیله کتوروب لله
ویردی وعبدالرحمن ایسه درت بیك درهم صدقه ویردی (ثم لا یتبعون
ماانفقوا منا ولا اذی) وانفاق ایتدکاری شیئه منّ واذی اتباع ایتمزلردی
* منّ اولدر که عطاسنی فقیر اوزره منت یوکلده بن سکا شونك کبی شیٔ
ویرمشن دیه ویانعمتلری اکا عد ایله اعطاسنه کدر ایرکوره * واذی
اولدر که نیچه برسؤال ایدر وبزی ایذا ایدرسن دیو فقیری تعییر ایده ویا اکا
انفاقی ذکر ایده شول کمسنه عندنده که فقیرانك وقوفن کراهت ایلیه سفیان
ایدر منّ واذی اولدر که بن سکا شونك کبی شیٔ ویردم سن اکا شکر ایتمدك
دیه * عبدالرحمن بن زبیر ابن اسلم ایدر بابام بکا دیردیکه قچان برکمسنه‌یه
برشیٔ ویروب سلامك اکا ثقلت ویرر کورەسن اندن سلامکی کف ایله کل
حق جل وعلا عباد اوزره فعل جمیلی ایچون منی حرام ایتدی وانی کندویه
مختص صفت قیلدی زیرا که عبادك منی تعییر وتکدیردر * وحق تعالینك
منی افضال وتذکیردر (لهم اجرهم عند ربهم) انلر ایچون رب تعالی
عندنده ثواب مهیا واردر (ولا خوف علیهم) وآخرتده انلره خوف یوقدر
(ولا هم یحزنون) وامر دنیادن تخلیف ایتدکارینه محزون اولمزلر (قول
معروف) کلام حسن ویاسائلی قول جمیل ایله ردّ ویا وعدهٔ حسنه ویادعاء
صالح که براخیچون ظهر غیبده دعاء ایلیه ویاذات البین اصلاحیچون اولان
کلام (ومغفرة) وسائلدن تجاوز والحاحی سببیله ویارد جمیل ایله الله تعالینك
مغفرتنه میل ویاسائلدن عفو طلبی قچانکه انی ردایده (خیر من صدقة

(یتبعها)

یتبعها اذی) شول صدقه‌دن خیرلودر که اکا منّ ویاتعییر ویااذی لاحق اوله
(والله غنی حلیم) الله تعالی منّ واذی ایله اولان انفاقدن غنیدر صدقه سیله
منّ واذی ایدنه عقوبتنی تعجیل ایتمز (یاایها الذین آمنوا لا تبطلوا صدقاتکم
بالمنّ والاذی) یامؤمنلر صدقاتکزك اجورینی منّ واذی ایله ابطال ایتمکز
(کالذی ینفق ماله رئاء الناس) شول منافقك ابطالی کبی که انفاقیله
ریاء ایدر تاکه انك نفقه‌سنی کوره‌لر واکا کریم وسخی دیه‌لر (ولا یؤمن بالله
والیوم الآخر) والله تعالی‌یه ویوم آخره مؤمن اولمز که انکله الله تعالینك
رضاسن دیلیه وآخرتده انکیچون ثواب رجاء ایلیه (فمثله کمثل صفوان)
ایمدی اول مرائینك مثلی شول حجر املس مثلیدر که (علیه تراب) انك
اوزرنده تراب اوله (فاصابه وابل فترکه صلدا) اول حجرك اوزرینه مطر
عظیم ایریشوب اوزرنده‌کی ترابی یویه انی ترابدن نقی حجر املس ترك ایلیه
* ایمدی بومثلدر شول نفقه‌یه کیم انی منافق ویامرائی اعطاء ایلیه ویاشول
مؤمنك نفقه‌سنه کیم انکله منّ واذی ایلیه (لا یقدرون علی شیٔ مما کسبوا)
انلر یوم قیامتده دنیاده کسب ایتدکاری اول وصفلو عمللری اوزره ثوابه
نائل اولمیه‌لر بلکه جمله‌سی باطل ومضمحل اوله * حجر املسده‌کی ترابك
مطر ایله زائل اولمسی کبی اول اعمال دخی صاحبنه نفعی اولمیوب کیده
(والله لا یهدی القوم الکافرین) الله تعالی کافرلری خیر وارشاده هدایت
ایتمز * اشبو قول کریمده تعریض واردر که انفاق اوزره ریاء ومنّ واذی ایتمك
کافر صفتندن اوله * ومؤمنك اندن تجنبی لابد اوله (قال النبی صلی الله
تعالی علیه وسلم ان اخوف مااخاف علیکم الشرك الاصغر قالوا یارسول الله
وما الشرك الاصغر قال الریاء یقول الله تعالی لهم یوم یجازی العباد
باعمالهم اذهبوا الی الذین کنتم تراؤن لهم فانظروا هل تجدون عندهم جزاء)
پیغمبریمز علیه السلام ایدر معاصیدن سزك اوزره زیاده خوف ایتدیکم
معصیت شرك اصغردر دیدیلرکه یارسول الله شرك اصغر ندر دیدیکه ریاءدر
حق جل وعلا یوم قیامتده عباده اعماللرینك جزاسن ایتدیکنده
مرائیلره دیه که واریکز شول دنیاده مرائات ایتدیککز کمسه‌لره انلرك عندنده
جزا بولورمیسز کورك * پیغمبریمز علیه السلام ایدر حق جل وعلا یوم
قیامتده عباددن اول حساب ایده‌جکی اوچ صنف کمسه‌لر اوله * بری
شول رجلدر که دنیاده قرآنی لفظ ومعناسیله جمع ایتمشیدی حق تعالی اکا

دیه که سکا ویردیکم علم ایله نه عمل ایتدك دیه که یارب آناء اللیلده سکا عبادت
ایچون قیام ایتدم حق تعالی وملائکه انی تکذیب ایده حق تعالی اکا دیه که
بلکه انکله مرادك ناس سکا قاری وعالم دیملری ایدی اول ایسه سکا
دینلدی * وبری دخی صاحب مالدر حق تعالی اکا دیه که سکا ویردیکم
مالده نه عمل ایتدك دیه که یارب انکله صلهٔ رحم ایتدم وانی خیراته صرف
ایتدم حق تعالی وملائکه انی تکذیب ایده وحق تعالی اکا دیه که بلکه
انکله مرادك ناس سنی جود وسخا ایله ذکر ایتمه‌لریدی اول ایسه سکا دنیاده
حاصل اولدی * وبری دخی شول رجلدر که غزاده قتل اولندی حق تعالی
اکا دیه که بنم ایچون نه عمل ایتدك دیه که یارب سنك سبیلکده قتال ایدوب
قتل اولندم حق تعالی وملائکه انی تکذیب ایده وحق تعالی اکا دیه که
بلکه انکله مرادك ناسك سنی جرأتلو وشجاعتلودر دیملری ایدی اول ایسه
سکا دنیاده دینلدی * ایمدی یوم قیامتده اشبو اوچ صنف قومله جهنم
قزدیریلور ﴿ ومثل الذین ینفقون اموالهم ابتغاء مرضاة الله ﴾ شول مالارین
انفاق ایدنلرك مثلی که اول انفاقله حق تعالینك رضاسن طلب ایدرلر
﴿ وتثبیتا من انفسهم ﴾ ودخی نفسلرینك بعضنی ایمان اوزره تثبیت مراد
ایدرلر * زیرا که مال روحك شقیقیدر اولکه مالنی لوجه الله بذل ایده نفسك
بعضنی تثبیت ایدر واولکه مالنی وروحنی بذل ایده نفسك کلنی تثبیت ایدر
* ویاانلر که زکاتلرین طیب نفسله اخراجده حق تعالینك ثوابنی تحقیق
ووعدینی تصدیق ایدرلر * زیرا که اول اخراج ایتدکاری کندولرده
قلاندن خیرلو ایدوکن بیلورلر * حسن ایدر سلف قچان برصدقه‌یه قصد
ایتسه‌لر تثبیت ایدرلردی اگر لله ایسه امضا ایدرلر واگر اکا شك مخالط
اولورسه امساك ایدرلردی * اشبو آیتده تنبیه واردر که انفاقده حکمت
نفسی بخلدن وحب مالدن تزکیه اوله ﴿ کمثل جنة بربوة ﴾ شول بستانه
بکزر که اول یوکسك یرده اوله ایچنده نهرلر جاری اوله بو وصفلو بستانك
اشجاری احسن کورینور ومیوه‌سی ازکی اولور ﴿ اصابها وابل ﴾ اکا مطر
شدید عظیم القطر ایریشه ﴿ فآتت اکلها ضعفین ﴾ اول مطر سببیله میوه‌سی
برسنه‌ده ایکی سنه‌ده ویردیکی دکلو ویادرت سنه‌ده ویردیکی دکلو ویره
﴿ فان لم یصبها وابل فطل ﴾ اگر اکا مطر ایرشمزسه‌ده طل ایریشور * زیرا
یوکسك یرده اولدیغی سببدن برودت هواسی وکرم منبتی اجلیچون طل اکا

کافی اولور * ایمدی انلرك نفقاتی عند الله زاکیه‌در هیچ بر حالله ضایع اولمز
نتکیم بستان مذکور هرحالده ریعدن خالی اولمز مطری کرکسه قلیل
ویا کثیر اولسون * کذلك حق جل وعلا مؤمن مخلصك صدقه‌سنی
تضعیف ایدر اول کرکسه قلیل ویا کثیر اولسون مادامکه انده منّ واذی
اولمیه ﴿ والله بما تعملون بصیر ﴾ الله تعالی اعمالکزه بصیردر ایمدی دائما
اخلاص اوزره اولوب ریادن صاقنك ﴿ ایودّ احدکم ان تکون له جنة من
نخیل واعناب تجری من تحتها الانهار ﴾ سزدن بریکز سورمیدیکه انك
نخیل واعناب واشجاردن بر بستانی اوله انك التندن نهرلر جاری اوله
﴿ له فیها من کل الثمرات ﴾ وانکیچون اول بستانده هرمیوه‌لردن بولنه ﴿ واصابه
الکبر وله ذریة ضعفاء ﴾ حالبوکه اکا پیرلك ایریشه واولاد صغاری اوله‌لرکه
انکیچون کسبه قدرتلری اولمیه ﴿ فاصابها اعصار فیه نار فاحترقت ﴾ انلر اول
حالده ایکن اول بستانه ریح عاصف ایریشه که انده آتش اولدیغندن انی
احراق ایده * اشبو منافق ومرائینك عملنه مثلدرکه حسنده بستانه بکزه‌یه
صاحب بستانك بستانیله انتفاعی کبی اولدخی عملیله منتفع اوله قچانکه
پیر اولوب مجالی کیده واولاد صغاری دخی اوله ودخی اول بستانه قاصرغه
ایریشوب یاقه اکا غایت حاجتی وقتنده اول الندن کیده نه کندنده ونه
اولادنده قوت یوقدرکه انی اصلاح ایده‌لر ویا معیشتلریچون کسب ایتمکه
کیده‌لر منافق ومرائی دخی انجلین ریا ومنّ واذی ایله عملنی حبط ایلیه یوم
قیامتده اکا کمال احتیاجی وقتنده عملن ضایع کوریجك سوء حالنه نادم اوله
حالبوکه انده‌کی ندامت اکا برشیئ مفید اولمیه ﴿ کذلك ﴾ اشبو بیان کبی که
ذکر اولندی ﴿ یبین الله لکم الآیات ﴾ حق تعالی سزه توحیدی تحقیق
ودینی تصدیقده دلالات واضحات ایراد ایدر ﴿ لعلکم تتفکرون ﴾ تا که انی
تدبر ایدوب مقتضاسیله عمل طریقنه کیده‌سز ﴿ یا ایها الذین آمنوا انفقوا
من طیبات ما کسبتم ﴾ یا مؤمنلر کسب ایتدیککز اشیانك حلال ویا جیادندن
الله تعالینك طاعتنه انفاق ایدك * اشبو قول کریمده دلالت واردرکه تجارت
وکرك صناعتله کسب مباح اوله وکسب طیب وخبیثه منقسم اوله (قال
النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ان اطیب ما اکل الرجل من کسبه وان ولده من
کسبه) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر کشینك اطیب مأکولی
کسبندن اولانیدر وکشینك ولدی کسبندندر (قال النبی صلی الله تعالی

عليه و سلم لا يكسب عبد مالا حراما فيتصدّق به فيقبل منه ولا ينفق منه فيبارك له فيه ولا يتركه خلف ظهره الا كان زاده الى النار ان الله لا يمحو السيئ بالسيئ ولكن يمحو السيئ بالحسن ان الخبيث لا يمحو الخبيث) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر عبد كه مال حرام كسب ايده اندن تصدّق ايتسه قبول اولنمز انفاق ايتسه انده بركت بولمز آردينه اليقورسه نارده انكيچون زاد اولور سيئى سيئى محو ايتمز بلكه سيئ حسنله محو اولور خبيث خبيثى محو ايتمز * معلوم اوله كه اكثر علماء عندنده مال تجارتده زكاة واجب اولور برسنه مرور ندنصكره عروض بهايه طوتيلور اول بهادن ربع عشرى چيقاريلور اكر بهاسى يكرمى دينار و يا ايكيوز درهم اولورسه (ومما اخرجنا لكم من الارض) و يردن سزكيچون اخراج ايتديكمز حبوب وثماردن دخى انفاق ايدك * علماء اتفاق ايتديلر كه نخيل وكرومده وحبوبدن سقى اولنور اشياده عشر واجب اوله اكر سقى اولنمسى شتاده يغمورلرله و يا مؤنتسز جارى اولان نهر صويله ايسه واما كه سقى اولنمسى سانيه و يا نضحله ايسه انده نصف عشر واردر تفصيلى فقه كتابلرنده مذكوردر * و بر قوم ديديلر كه اشبو حكم صدقات تطوّع حقنده در (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم ما من مسلم يغرس غرسا او يزرع زرعا فيأكل منه انسان او طير او بهيمة الا كانت له صدقة) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بر مسلم كه براغاج ديكه و يا اكين اكه انسان و يا طير و يا بهيمه دن هر مخلوق كه اندن يه الا اول يننگ انكيچون صدقه اولور (ولا تيمموا الخبيث منه) ومالدن رديئى قصد ايتمكز (تنفقون) كه انى انفاق ايده سز (ولستم بآخذيه) حالبوكه حقكز مقابله سنده اول ردى سزه و يرلسه آلمزديكز (الا ان تغمضوا فيه) مكر كه انى اخذده اغماض عين ايديديكز جميع حقكز فوت اولمسى خوفيله انى المغى اختيار ايديديكز * براء رضى الله تعالى عنه ايدر كانه حق تعالى دير كه اكر اول ردى سزه اهدا اولنسه انى المزديكز مكر كه صاحبندن استحياء ايله اليديكز * ايمدى كنديكز ايچون اولمسنه راضى اولمديكز شيئ بنم ايچون نيچه راضى اولورسز اشبو حكم قچان مالك كليسى جيد اولسه رديسن و يرمك جائز اولمز واكر كليسى ردى اولورسه ردى و يرمسنده بأس اولمز (واعلموا ان الله غنى حميد) و بيلك كه الله تعالى سزك انفاقكزدن غنيدر سزه انى امر ايتمسى كنديكزه نفع اولسون ايچوندر وانى قبول واثابتيله

حميدر (الشيطان يعدكم الفقر) شيطان سزى فقرله تخويف ايدر انسانه دير كه مالكى امساك ايت تصدّق ايدرسك فقير اولورسن (ويأمركم بالفحشاء) وسزه بخل ومنع زكاتله امر ايدر (والله يعدكم مغفرة منه وفضلا) وحق تعالى ايسه تصدّق واخراج زكاتله سزه ذنوبكز مغفرتن دنياده و يا آخرتده انفاق ايتديكزدن افضل شيئى خلف ايتمكى وعد ايدر (والله واسع عليم) الله تعالى انفاق ايدن كشى يه فضلى واسعدر انك انفاقنى بيلور آخرتده ثوابن و يرر (يؤتى الحكمة من يشاء) حق تعالى ديلديكى كمسه يه علم نافع و يرر وموجبيله عمل ايتديرر حتى اول سببله انى رضاسنه ايركورر (ومن يؤت الحكمة فقد اوتى خيرا كثيرا) اول كمسنه يه حكمت و يريله خير كثير و يريلمش اولور بدر كه اول خير آخرتده درارتار اكسلمز (وما يذكر الا اولوا الالباب) ذكر اولنان آياتله متعظ اولمز مكر انلر كه عقول كامله صاحبلريدر كه شائبهٔ وهمدن ومتابعت هوايه ركوندن خالصه در (وما انفقتم من نفقة) نفقه دن اول شيئكه سز انى انفاق ايدرسز اول كركسه قليله و يا كثيره در سرده و يا علانيه ده در حق و يا باطله در (او نذرتم من نذر) و يا نذردن اولكه انى نذر ايدرسز اول كركسه شرطله و يا شرطسز و يا طاعت و يا معصيتدر (فان الله يعلمه) حق تعالى انى بيلور انك اوزره جزاكزى ايركورر (وما للظالمين من انصار) شول معاصى يه انفاق و يا نذرله وصدقاتى منعله و يا نذرده عدم وفاله نفسلرينه ظلم ايدنلره اعوان اولمزكه انلرى حق تعالينك عذابندن قورتره (ان تبدوا الصدقات فنعماهى) اكر سز صدقاتى اظهار ايدرسكز نه كوچك شيئ اولور كه انى اظهار ايدرسز (وان تخفوها وتؤتوها الفقراء فهو خير لكم) انى اخفا ايله فقرايه و يررسكز اول اخفاء سزه خيرلودر * ايمدى صدقه نك كركسه اظهار و يا اخفاء اولسون هر برى مقبوله در اكر نيت صادقه اولورسه لكن صدقه سرًّا افضلدر زيرا حديثده (صدقة السرّ تطفئ غضب الرب) اخفاء ايله اولان صدقه رب تعالينك غضبن سيوندرر ديلمشدر * ديلنديكه اشبو آيت كريمه صدقهٔ تطوع حقنده در اما كه صدقهٔ مفروضه ده اظهارى افضلدر تا كه ناس انده اكا اقتدا ايده لر * ديلنديكه اشبو صدقهٔ مفروضه حقنده ده پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم زماننده انى اخفاء افضل ايدى اما كه زمانمزده انى اظهار افضلدر تا كه مانع زكاتدر ديو اكا سوء ظن اولنميه

* ابن عباس رضی الله تعالی عنهدن روایت اولندیکه صدقهٔ تطوّعك اسراری اظهارندن یتمش مرتبه افضلدر وصدقهٔ مفروضه‌نك اظهاری اسرارندن یکرمی بش مرتبه افضلدر ﴿ و یکفر عنکم من سیئاتکم ﴾ وانکله سیئاتکزك بعضنی محو ایدر ﴿ والله بما تعملون خبیر ﴾ حق تعالی سزك اعمالکزه خبیردر صدقه‌کزی اظهار و یا اسرار ایدك ثوابن ویرر ﴿ لیس علیك هدیهم ﴾ ناسك هدایتی سکا واجب دکلدر بلکه سکا واجب اولان انلری محاسن خصال اوزره حث وارشاددر وقبایحدن نهی وترهیبدر * روایت اولندیکه صحابه‌دن بعضیلرك یهوددن ذی قرابه واصهارلری اولوب اسلاملرندن اوّل انلره انفاق ایدرلردی اسلامه کلیجك انلرك دخی اسلامن اراده ایتدکلرنده انلره انفاقدن کراهت ایدر اولدیلر * سعید بن جبیر ایدر مسلمون اهل ذمتك فقراسنه تصدق ایدرلردی فقراء مسلمین کثیر اولیجق پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم انلره تصدقدن مسلمینی نهی ایتدی تا که فقر وحاجت انلری اسلامه دخوله تحمیل ایده اویله اولسه بو آیت کریمه نازل اولدی یعنی یا محمد انلرك هدایتی اوزریکه واجب دکلدر انلری اسلامه تحمیل ایچون صدقه‌یی انلردن منع ایده‌سن ﴿ ولکن الله یهدی من یشاء ﴾ لکن الله تعالی دیلدیکی کمسه‌یه هدایت ایدرکه اول هدایت توفیقدر اما که بیان ودعوت هدایتی پیغمبریمز علیه السلام اوزره واجب ایدی اویله اولسه بو آیتك نزولندنصکره مسلمین انلره کما کان تصدّق ایدر اولدیلر اشبو آیت کفاره تصدّقك اباحتنه دلیلدر ﴿ وماتنفقوا من خیر فلأنفسکم ﴾ مالدن اولکه انی انفاق ایدرسز انك نفعی کندیکزه عائددر انی کمسه‌یه امتنان ایتمکز ﴿ وماتنفقون الا ابتغاء وجه الله ﴾ وانفاقکزی حق تعالینك رضاسن استیو ایدك ﴿ وما تنفقوا من خیر یوفّ الیکم ﴾ ومالدن هر شیئکه انی طاعته انفاق ایدرسز انك ثوابی سزه اضعاف مضاعفه ایله توفیه اولنور ﴿ وانتم لاتظلمون ﴾ اعمالکزه ثوابندن هیچ برشیٔ نقصله ظلم اولنمزسز ﴿ للفقرآء الذین احصروا فی سبیل الله ﴾ صدقاتکزی شول فقرایه ویرك که انلر فی سبیل الله جهاد ایچون نفسلرین حبس ایتدیلر * دینلدیکه انلرکه مراد اهل صفه‌در کیم فقراء مهاجریندن درتیوز دکلو کمسنه ایدیلر پیغمبریمز علیه السلامك مسجدی صفه‌سنده ساکن اولوردیلر اوقاتلرین تعلم وعبادته صرف ایدرلردی پیغمبریمز علیه السلامك کوندردیکی سریه‌یه قاتیلوب کیدر دیلر *

دینلدیکه اول فقراء ایله مراد طاعت الله تعالی اوزره نفسلرین حبس ایدن فقرادر ویاخود فقر وعدم سببیله جهاددن حبس اولنانلردر ویاخود جهادده ایریشن جراحتدن مرض وزمانه ایرشمکله جهاددن حبس اولنانلردر ﴿ لایستطیعون ضربا فی الارض ﴾ که انلر اول سببدن یریوزنده کسب وتجارته کتمکه استطاعتلری اولمز ﴿ یحسبهم الجاهل اغنیاء من التعفف ﴾ انلرك حالنی بیلمین سؤالدن تعفف ایتدکلری ایچون انلری اغنیا ظن ایدرلر ﴿ تعرفهم بسیماهم ﴾ سن انلری ضعف ورثاثت حاللریله بیلورسن ﴿ لایسئلون الناس الحافا ﴾ انلر ناسدن سؤال ایتمزلر ضرورتله سؤال ایتدکلری تقدیرجه الحاح ایتمزلر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم لأن یأخذ احدکم حبله فیذهب فیأتی بحزمة حطب علی ظهره فیکف بها وجهه خیرله من ان یسأل الناس شیئا هم اعطوه اومنعوه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر سزدن بریکز بر ایب الوب کیده انکله بردمت اوطون بغلیوب ارقه‌سنده کتوره انکله سؤال مذلتی یوزندن کف ایده اول اکا خیرلودر برشیٔ سؤالندنکه انی اکا ویره‌لر ویامنع ایده‌لر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من سأل وله اوقیة اوعدلها فقد سأل الحافا) پیغمبریمز علیه السلام ایدرکه بر کمسه‌که سؤال ایده حالبوکه انك بر اوقیه طعامی ویاانك عدلی اوله * ایمدی اول الحاحله سؤال ایتمشدر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ان المسئلة حرمت الا فی احدی ثلاث فی رجل اصابته حاجة فاجتاحت ماله فیسأل حتی یصیب قواما من عیشه ثم یمسك وفی رجل اصابته حاجة حتی یشهد ثلاثة نفر من ذوی الحجج من قومه ان المسألة قد حلت له فیسأل حتی یصیب قواما من العیش ثم یمسك وفی رجل تحمل تحمالة فیسأل حتی اذا بلغ امسك وماکان غیر ذلك فانه سحت یأکله صاحبه سحتا) پیغمبریمز علیه السلام ایدر سؤال حرام اولدی مکرکه سائلده اوچ خصلتك بری بولنه * بری بودرکه اکا شدت ایریشوب انکله مالی هلاك اوله ایمدی اکا جائز اولورکه عیشی قوامنه دکین سؤال ایدوب اندن امساك ایده * وبری دخی بودرکه اکا فقر وحاجه ایریشوب قومنك ذوی العقولندن اوچ کمسنه اکا سؤال حلال اولدی دیو شهادت ایده * ایمدی اکا دخی جائز اولورکه عیشی قوامنه دکین سؤال ایدوب اندنصکره امساك ایده سؤال ایتمیه * وبری دخی اولدرکه بر تحماله‌یی تحمل ایده * ایمدی اولدخی عیشی قوامنه

دكين سؤال ايدوب اندنصكره امساك ايده سؤال ايتميه واول سؤال كه بو اوچ
خصالك غيريچون اوله اول حرامدر صاحبى حرام اكل ايدر (قال النبى
صلى الله تعالى عليه وسلم من سأل الناس وله مايغنيه جاء يوم القيامة ومسألته
فى وجهه خموش اوخدوش اوكدوح فقيل يارسول الله ومايغنيه قال
خمسون درهما اوقيمتها من الذهب) پيغمبريمز عليه السلام ايدر بركسنه كه
سؤال ايده حالبوكه انك سؤالندن غنا ويرر شيئى اوله اول مسئلهسى يوزنده
طرمق اولديغى حالده يوم قيامتده كله * اشبو آيتده دلالت واردركه
فقيرك ثياب وكسوه وسلاحى انى فقراسندن چيقارميه وناسدن سؤال مذموم
وتعفف ممدوح اوله ﴿ وماتنفقوا من خير فان الله به عليم ﴾ مالدن اول
شيئكه انى انفاق ايدرسز الله تعالى انى بيلور اجورينى ويرر * اشبو
قول كريمده انفاقه ترغيب واردر على الخصوص انفاق مذكور ايله منفقلره
﴿ الذين ينفقون اموالهم بالليل والنهار سرًّا وعلانية ﴾ شونلركه حق
تعالينك سبيلنده كيجهده وكوندزده وكيزلوده وآشكارهده مالارين انفاق
ايدرلر * ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر اشبو آيت كريمه حضرت على
ابن ابى طالب كرم الله وجهه حقنده نازل اولوبدركه انك عندنده درت درهم
بولنوب انك غيرى يه مالك دكلدى انك برينى كيجهده وبرينى كوندزده
وبرينى كيزلوده وبرينى آشكارهده انفاق ايتدى * ابو الدرداء رضى الله
تعالى عنه ايدر اشبو آيت كريمه جهاد ايچون خيل ربط ايدنلر حقنده نازل
اولوبدر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من احبل فرسا فى سبيل الله
ايمانا بالله وتصديقا بوعده كان شبعه وريه وروثه وبوله فى ميزانه يوم
القيامة) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بركسنه كه الله تعالى يه
ايمان ووعدينه تصديق ايدوب انك سبيلنده جهاد ايچون فرس بسليه
اول فرسك يديكى وايچديكى وروثى وبولى يوم قيامتده ميزانه قونور
﴿ فلهم اجرهم عند ربهم ﴾ انلرك اجرلرى ربلرى عنده حاضردر ﴿ ولاخوف
عليهم ﴾ زمان مستقبلده انلره خوف يوقدر ﴿ ولاهم يحزنون ﴾ وماضى
ايچون محزون اولمزلر ﴿ الذين يأكلون الربوا لايقومون الا كما يقوم الذى
يتخبطه الشيطان من المس ﴾ شونلركه ربا معامله سين اكل ايدرلر يوم قيامتده
انلرك قبورندن قيامى شول كسنه نك قيامى كبى اولوركه شيطان انى مسندن
عقلنه خلط وخلل ايده * ايمدى اول انلره علامت اولوب اهل موقف انلرى

(انكله)

انكله بيلهلر وياخود انلرك نهوض وسقوطى مصروعلر كبى اولوب اول
حالت انلره عقللرى اختلالندن اولميه بلكه حق جل وعلا انلرك اكل ايتدكلرى
ربايى قارنلرنده بيوتمسندن اوله ﴿ ذلك بانهم قالوا انما البيع مثل الربوا ﴾ عقاب
مذكور انلره شول سببدن اولهكه بيع ربا كبيدر ديديلر ايكيسيدخى ربحى
اقتضا ايتمكده اويله اولسه بيع كبى انى دخى استحلال ايتديلر اهل جاهليتك
برى دخى چقان غريمى اوزرندهكى مالنك اجلى ايريشوب مالنى طلب ايتسه
غريم اكا ديرديكه سن اجلى آرتور بندخى سكا مالى آرتورهيم نعم ديوب انجلين
ايدرلردى انلره بوفعلكز ربادر دينلسه بيعك اوّلندهكى زياده آخرندهكى زياده
كبيدر ديرلردى ربايى بيعه قياس ايدرلردى ايكيسندخى برى برندن فرق
ايتمزلردى حالبوكه ايكيسى بيننده فرق ظاهردركه ايكى درهمى بر درهمه
ويرن كشى بر درهمنى ضايع ايدر اما اولكه بر درهم دكر سلعهيى ايكى
درهمه صاتون آلسه جائزدركه اكا حاجتى مس ايتمسيله اوله وياخود اول
آلديغنك رواجن توقع ايدوب انكله رغبتى مجبر اوله اويله اولسه حق تعالى
انلرى تكذيب وجهى اوزره ديديكه ﴿ واحل الله البيع وحرّم الربوا ﴾ والحال
حق جل وعلا بيعى حلال وربايى حرام قيلدى * معلوم اولهكه تجارت
طريقى اوزره مالده زياده طلبى حرام اولمز بلكه حرام اولان پيغمبريمز صلى الله
تعالى عليه وسلمك بيان ايتديكى مال مخصوصده صفت مخصوصه اوزره
اولان زيادهدر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم لاتبيعوا الذهب بالذهب
ولا الورق بالورق ولا البرّ بالبرّ ولا الشعير بالشعير ولا التمر بالتمر ولا الملح بالملح
الا سواء بسواء عينا بعين يدا بيد ولكن بيعوا الذهب بالورق والورق بالذهب
والبرّ بالشعير والشعير بالبرّ والتمر بالملح والملح بالتمر يدا بيد كيف شئتم فمن زاد
او استزاد فقد اربى الآخذ والمعطى فيه سواء) پيغمبريمز صلى الله تعالى
عليه وسلم ايدر التونى التونه وكومشى كومشه وبغدايى بغدايه واريهيى اريهيه
وخرمايى خرمايه وطوزى طوزه صاتمكز مكركه آلينوب ويريلن برابر اوله
وعين عينه اوله ايكيسى دفعة تسليم وتسلم اولنه لكن التونى كومشه وكومشى
التونه وبغدايى اريهيه واريهيى بغدايه وخرمايى طوزه وطوزى خرمايه
صاتك زياده ونقصانله نيجه ديلرسكز ايتمكز جائز اولور اكر ايكيسى برجنسدن
دكل ايسه لكن مجلس عقدده تسليم وتسلم بولنمق شرطيله اماكه ايكيسى
برجنسدن ايسه زيادهسى ربا اولور وربانك وبالنده آلان وويرن برابردر *

پیغمبریمز علیه السلام ربایی التی شیٔ اوزره نص ایتدی عامهٔ علماء دیدیلرکه ربانك حکمی اشبو ذکر اولنان التی شیئده ثابت اولور انلرده بولنان اوصاف اجلیچون واول اوصافده اختلاف اولندی برقوم دیدیلرکه دراهم ودنانیرده اولان نقدیت ووصفیتدرکه اول مالك وشافعی قولیدر ائمهٔ حنفیه دیدیلرکه اندهربانك ثبوتی وزن علتی ایله در اویله اولسه جمیع موزوناتده ربایی اثبات ایدرلر اول کرکسه مطعوم وغیر مطعومدر جص ونوره وامثالی کبی وبر جماعت ذاهب اولدیلرکه انده ربانك ثبوتی طعمدر کیل ایله ویاوزن ایله * ایمدی هرمطعومکه مکیل ویاموزوندر انده ربا ثابت اولورمکیل ویاموزون اولمیانده دکلکه اول سعید بن المسیب قولیدر وشافعینك قول قدیمیدر واما قول جدیدنده انده ربانك ثبوتی طعم وصفیله در اویله اولسه انك عندنده رباثابت اولور اشیاءمطعومهنك جمیعنده اول کرك ثمار ویافواکه ویابقول ویاادویهدر اول کرکسه مکیل ویاموزونه در (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم الطعام بالطعام مثلا بمثل) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم دیدیکه طعامك مثلی طعامه بیعده حکم ایکیسی برابر اولمقدر اویله اولسه شافعی عندنده مال ربانك جملهسی ثمن ویامطعوم اولمقدر وربا ایکی نوعدر بری ربای فضل وبری ربای نسئهدر * ایمدی قچان مال ربایی جنسنه بیع ایتسه ایکی نقدك برینی جنسنه بیع ایتمسی کبی ویامطعومی جنسنه مثلا حنطهیی حنطهیه بیع ایتمسی کبی انده ربانك ایکی نوعی دخی ثابت اولور حتی معیار شرعیله ایکیسنك مساواتی شرط اولور اکرمکیلاتدن ایسه حنطه وشعیر کبی کیلك مساواتی شرط اولور ومجلس عقدده تقابض دخی شرط اولور وقچان مال ربایی خلاف جنسنه بیع ایتسه اکر وصف رباده اکا موافقت اولمیان شیئه بیع ایتدیسه مثلا مطعومی دراهم ویادنانیره بیع ایتمسی کبی انده رباولمزانی مال ربانك غیری یه بیعندن ربا اولمدیغی کبی واکر انی وصفندن اکا موافق شیئه بیع ایدرسه مثلا دراهمی دنانیره ویابغدایی ارپهیه ویامطعومی مطعوم آخره بیع ایتمسی کبی ایکیسی برجنسدن اولمیه انده ربای فضل ثابت اولمز حتی تفاضل وجزاف طریقی اوزره بیعی جائز اولور اماکه انده ربای نسئه ثابت اولور حتی مجلس عقدده تقابض شرط اولور اکر برکسنه برشیٔ اقراض ایتسه اندن افضلی رد ایتمك شرطیله اول برقرضدرکه نفعی جر ایدر وهر قرضکه منفعتی جر ایده اول ربادر (فمن جاء موعظة من ربه فانتهی فله ماسلف) اول کمسنهکه رب تعالیدن

اکا وعظ وزجر ایریشور انکله ربا اکلندن منتهی اوله انکیچون نهیدن اوّل یکن ذنبی مغفرت اولنور واخذ ایتدیکی ربا اندن استرداد اولنمز (وامره الی الله) ونهیدنصکره شانی الله تعالی یه مفوّض اولوردیلرسه عظمتیله انی انتهاسی اوزره ثابت ایدر ویاخذلانیله منهی یه عودت ایتدیرر (ومن عاد) اولکه ربا تحریمندن صکره استحلال وجهی اوزره انی اکله عودت ایده (فاولئك اصحاب النارهم فیها خالدون) ایمدی اول وصفلو کمسنهلر اصحاب ناردر انده دائملردر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم لعن الله آکل الربا وموکله وکاتبه وشاهده وقال هم سواء) روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ربایی الانه وویرنه ویازانه واکاشاهد اولانه لعنت ایتدی واول لعنته استحقاقده جمیعی برابردر دیدی (وقال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم الربا سبعون بابا اهونها عندالله تعالی کالذی نکح امه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر ربا اکل ایدنه یتمش مرتبه عذاب اولور انك اخفی اناسنه زنا ایدهنك عذابی دکلودر (یمحق الله الربا ویربی الصدقات) الله تعالی ربانك برکتن کیدرر وربا داخل اولان مالی هلاك ایدر وصدقاتك ثوابن مضاعف ایدر وایچندن صدقه چیقان ماله برکت ویرر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ان الله یقبل الصدقة ویربیها کما یربی احدکم مهره) پیغمبریمز علیه السلام ایدر حق جل وعلا صدقهیی قبول ایدر وارتوروب بیودر سزدن بریکز طاینی بیوتمسی کبی (وقال النبی علیه السلام ما نقصت زکاة من مال قط) پیغمبریمز علیه السلام ایدر مالدن ویریلن زکاتی انی اکسلتمز (والله لایحب کل کفار أثیم) الله تعالی راضی اولمز ومحبت ایتمز هرکسنهدنکه محرماتك تحلیلنه اصرار وارتکابنه انهماك ایده (ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات) شونلرکه مؤمن اولوب اعمال صالحه ایشلدیلر (واقاموا الصلاة) وصلوات خمسی اوقاتنده ارکان وآدابنه رعایت ایله ادا ایتدیلر (وآتوا الزکاة) وزکاة مفروضهیی ویردیلر (لهم اجرهم عند ربهم) انلر ایچون ربلری جل شانه عندنده اجرلری واردر (ولاخوف علیهم ولاهم یحزنون) زمان مستقبلده انلره خوف یوقدر واحوال ماضیهلریچون محزون اولمزلر (یا أیها الذین آمنوا اتقوا الله) یامؤمنلر الله تعالیدن قورقکز (وذروا ما بقی من الربوا) وناس اوزره شرط ایتدیککز ربادن بقایایی ترك ایدیکز (ان کنتم مؤمنین) اکر ربانك تحریمنه ایمانکز

وار ایسه * روایت اولندیکه عباس ابن عبد المطلب وعثمان بن عفان رضی الله تعالی عنهما خرما ایچون ناسه سلم ویرمشلردی یولنمسی وقتی ایریشیجك خرما صاحبلری دیدیلرکه اکر سز خرمادن جمله حقکزی الورسکز کندیمزه وعیالمزه کفایتمز قالمز رضاکز اولورسه حقکزك نصفنی ویره لم ونصفنی کله جك سنه یه الیقوکزکه انی زیاده ایله ویره لم راضی اولوب زیاده یی تقدیر ایتدیلر چون مدت تأخیرلری ایریشوب حقلرین الدقلرندن صکره زیاده یی دخی استدیلر اشبو آیت کریمه نازل اولوب پیغمبریمز علیه السلام انلری اول شرط ایتدکاری زیاده یی طلبندن نهی ایتدی انلر دخی سمعا وطاعة دیوب رأسماللری اخذله اکتفاء ایتدیلر ﴿ فان لم تفعلوا ﴾ اکر ربادن بقایایی ترك ایتمزسکز ﴿ فأذنوا بحرب من الله ورسوله ﴾ سزك غیریلره اعلام ایدك که سز الله تعالی یه ورسولنه محاربلرسز * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر یوم قیامتده ربا اکل ایدنلره سلاحکزی الك حق تعالی ایله حرب ایتمکه کلك دینور * دینلدیکه الله تعالینك حربی ناردر ورسولنك حربی سیفدر ﴿ وان تبتم ﴾ واکر استحلال ربادن توبه ورجوع ایدرسکز ﴿ فلکم رؤس اموالکم ﴾ سزکیچون اخذی جائز اولان رأسماللریکزدر ﴿ لا تظلمون ﴾ رأس مال اوزره زیاده طلبیله غیری یه ظلم ایتمزسز ﴿ ولا تظلمون ﴾ رأس مالکزدن نقص اولنمغله ظلم اولنمزسز * اشبو آیات نازل اولیجق ربا اکل ایدنلر دیدیلرکه بز الله تعالی ورسولنه حربه قدرتمز یوقدر وتوبه ایدوب رأس ماللریله راضی اولدیلر وبو آیتدن فهم اولنورکه اول کمسنه که اکل ربادن توبه ایتمیه اکا رأس مالی ویرلمیه * زیرا انی تحلیل اوزره اصرار ایدن مرتددر ومالی فیئدر ﴿ وان کان ذو عسرة فنظرة الی میسرة ﴾ ایمدی انده حکم اول غریمك یساری وقتنه دکین امهال وانتظاردر ﴿ وان تصدّقوا خیر لکم ﴾ وسزك غریم معسردن دینك کانی اسقاطله تصدّقکز انتظاردن سزه خیرلودر * ودینلدیکه تصدقدن مراد انتظاردر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم لایحل دین رجل مسلم فیؤخره الا کان له بکل یوم صدقة) پیغمبریمز علیه السلام ایدر برمسلم کمسنه که آخرك ذمتنده کی دیننك اجلی حلول ایدوب اکا امهال وتأخیر ایده انکیچون هر کونده اول مالی تصدّق ثوابی اولور ﴿ ان کنتم تعلمون ﴾ اکر انده اولان ذکر جمیلی واجر جزیلی بیلورسکز (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من انظر

(معسرا)

معسرا او وضع عنه انجاه الله تعالی من کرب یوم القیامة) پیغمبریمز علیه السلام ایدر برکمسنه که برغریم معسره امهال ایده ویا اوزرنده کی مالنك بعضنی ویاکانی اندن حط ایده حق تعالی انی قیامت کربلرندن قورتاره ﴿ وقال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من انظر معسرا او وضع عنه اظله الله تعالی فی یوم لاظل الاظله ﴾ پیغمبریمز علیه السلام ایدر برکمسنه که غریم معسره امهال ایده ویادیننك بعضندن ویاکلندن فارغ اوله یوم قیامتده انی عرشنك ظلنده اظلال ایده حالبوکه اول کونده انك ظلندن غیری ظل اولمیه * بر رجل پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك عهده سنده کی حقی ایچون تقاضی واغلاظ ایتدی اصحاب انی زجر وعتاب مراد ایتدیکلرنده پیغمبریمز علیه السلام انلری اندن منع ایدوب (ان لصاحب الحق مقالا) حق صاحبی ایچون حقی طلبنده غریمنه سویلمك واردر دیدی (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم مطل الغنی ظلم فاذا اتبع احدکم علی ملیء فلیتبع) پیغمبریمز علیه السلام ایدر غنینك دینی ادادن تأخیری ظلمدر قچان بریکز غنی اوزرنده کی حقنی اخذ ایچون اتباع ایدرسه ایتسون اندن اکا بأس یوقدر (وقال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم نفس المؤمن معلقة بدینه حتی یقضی عنه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر مؤمنك روحی معلقه‌در تادینی قضاسنه دکین مقامنه واصل اولمز ﴿ واتقوا یوما ترجعون فیه الی الله ﴾ شول کوندن خوف ایدوب قورقك که انده الله تعالی یه رجوع ایدرسزکه اول یوم قیامت ویا یوم موتدر ﴿ ثم توفی کل نفس ما کسبت ﴾ هر کشی دنیاده خیر وشردن کسب ایتدیکنك جزاسی اول کونده اکا توفیه اولنور ﴿ وهم لایظلمون ﴾ انلر نقص ثواب ویاتضعیف عقابله ظلم اولنمزلر * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر اشبو آخر آیتدرکه جبرائیل علیه السلام انی پیغمبریمز علیه السلامه انزال ایتدی ودیدیکه بوآیتی سورهٔ بقره‌دن ایکیوز سکسان آیتك رأسنه وضع ایت وبوندنصکره پیغمبریمز علیه السلام یکرمی برکون ویاطقوز ویایدی کون ویا اوچ ساعت حیاتده اولوب هجرتك اون برنجی سنه‌سی ربیع الاولنك التنجی کونی یوم اثنینده کونشك زوالی وقتنده وفات ایتدی صلی الله تعالی علیه وسلم * ابن عباس ایدر آخر نازل اولان آیت کریمه ربا آیتی ایدی * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر حق جل وعلا ربایی حرام ایدیجك سلمی حلال ایدوب دیدیکه ﴿ یا ایها الذین آمنوا

اذاتداينتم بدين الى اجل مسمى فاكتبوه) يامؤمنلر قچان ايام ويا اشهرله اولى
واخرى معلوم اجله دكين برى بريكزله دين اخذى وياعطاسى معامله سن
ايتسكز انى يازك اول دين كركسه مبيع وياسلم وياقرضدر واجل اكر ثمنده
ويا بيعده وياسلمده ايسه رعايتى لازم اولور حتى حق صاحبى ايچون اجلك
حلو لندن اوّل انى طلب جائز اولمز واكر اجل قرضده ايسه اكثر علماء عندنده
رعايتى لازم اولمز اشبو كتابتك حكمنده اختلاف ايتديلر بعضيلر ديديكه اول
واجبه در واما اكثرون عندنده اول امر استحبابدر تركنده بأس يوقدر و برقوم
ديديلركه دين واشـهاد ورهنك كتابتى جملهسى فرض ايدى (فان أمن
بعضكم بعضا فليؤدّ الذى اوتمن امانته) قوليله نسخ اولنديكه اول شعبى
قوليدر (وليكتب بينكم كاتب بالعدل) ومداينين بيننده اختيار ايتدكارى
بركاتب فقيه دينى زياده ونقصانسز واجلى تقديم وتأخيرنسز عدل اوزره
يازسون (ولايأب كاتب ان يكتب كما علمه الله) والله تعالينك امر وشرع
ايتديكى كيفيت اوزره كاتب انى يازمقدن امتناع ايتمسون كاتب اوزره كتابتك
وشاهد اوزره تحمل شهادتك وجوبنده علماء اختلاف ايتديلر برقوم ايكيسنك
دخى وجوبنه ذاهب اولديلركه اول مجاهد قوليدر حسن ايدر وجوبى انك
غيرى كاتب وشاهد بولنمزسهدر و برقوم ديديلركه اول مندوبدر ومستحبدر
ضحاك ايدر كاتب وشاهد اوزره اول واجب ايدى (ولايضارّ كاتب
ولاشـهيد) قوليله نسخ اولندى (فليكتب وليملل الذى عليه الحق)
ايمدى كاتب انى الله تعالينك امر ايتديكى كيفيت اوزره يازسون واوزرنده
حق اولان كشى لسانيله نفسى اوزره اقرار ايتسونكه ذمتنده اولان شيئى
بيله (وليتق الله ربه ولايبخس منه شيئا) وكاتب ويااوزرنده حق اولان
كشى رب تعاليدن قورقسون اول حقدن برشئ نقص ايتمسون (فان كان
الذى عليه الحق سفيها) اكر اوزرنده حق اولان كشى ناقص العقل ويامبذر
ايسه (اوضعيفا) وياشيخ كبيروعته وياجنون وياغمى سببيله ضعيف العقل
ايسه (اولايسـتطيع ان يملّ هو) وياخرس وياغمى وياعجمه ويا حبس
وياغيبه ويابوكا بكزر برعذر سببيله كندوسى غيريدن حقنى طلبه وياغيرى
ايچون اقراره اسـتطاعتى يوغيسه (فليملل وليه بالعدل) ايمدى اول طلب
ويااقرارى انك مقامنه قائم اولان وصى ووكيل ومترجمدن هرقنغيسى ايسه
حق وصدق اوزره اقامت ايتسون (واستشهدوا شهيدين من رجالكم)
ورجال مسلميندن ايكى كمسنه طلب ايدك كه دين اوزره انى اشـهاد ايدهسز

(فان لم يكونا رجلين فرجل وامرأتان) اكر اول ايكى شاهد ايكى رجل اولمزسه
بررجل ايله ايكى مرأهيى اشـهاد ايدك (ممن ترضون من الشهداء) شـول
شـاهدلردنكه ديانت وامانتده راضى اولديغكز كمسـنهلر اولهلر (ان تضل
احداهما فتذكر احداهما الاخرى) اول اشـهاد اولنان ايكى مرأهنك برى
شهادتن اونوتديغنده اخراسى اكا شهادتى تذكير ايده * اشبو قول شريف
اشعار ايدركه نسانك عقللرنده نقصان وضبطلرنده قلت ونسيان اوله * معلوم
اوله كه قبول شهادتك شرائطى يديدر اول اسـلام وحريت وعقل وبلوغ
وعدالت ومروت وانتفـاء تهمتدر * ايمدى كافرك شـهادتى مردوددر
* زيرا ناس اوزره كذبله معروفلرك شهادتى جائز اولمز كفار ايسه الله تعالىيه
كذب ايتدكلرندن شـهادتلرى رد اولنمغه اولى اولورلر وائمهٔ حنفيه قتنده
اهل ذمتك برى برلرينك اوزرينه شـهادتلرى جائز اولور وعبيدك شهادتى
مقبوله دكلدر الاشريح وابن مسـعود تجويز ايتديكه اول انس بن مالك
رضى الله تعالى عنهك قوليدر ومجنون ايسه قولى معتبر دكلدركه شـهادتى
مقبول اوله وصبيانك شهادتى ايسه جائز اولمز * زيراكه حق تعـالى (ممن
ترضون من الشهداء) ديمشـدر وعدالت ايسـه شرطدركه اول كبائردن
اجتناب وصغـائر اوزره عدم اصراردر ومروت دخى شرطدركه اول
آداب نفسله اتصافدر هيئت وسيرت وعشيرت وصناعتك حسن اولمسى كبى
وانتفاء تهمت دخى شرطدر حتى كه عدونك عدو اوزره شهادتى مقبوله دكلدر
اكرچه غيراوزره مقبوله ايسهده وكشينك ولدى ووالدى ايچون شهادتى
جائز اولمز اكراول شهادتدن انلره منفعت اولورسه واماكه مضرّت اولورسه
شهادتى جائز اولور وكذلك شول كشينك شـهادتى مقبوله اولمزكه شهادتله
كندويه نفع حاصل اوله * تكيم وارث بررجل اوزرهكه مورثنى قتل ايتدى
ديو شـهادت ايده وياشـهادتيله كندودن ضرر دفع ايده تكيم كندونك
ضررينه شهادت ايدن كشينك جنسنه شهادت ايده (قالت عائشة رضى الله
عنها لاتجوز شهادة خائن ولاخائنة ولاذى غمز على أخيه ولا ظنين فى ولاد
ولا قرابة ولا القانع مع أهل البيت) عائشـة رضى الله تعـالى عنها ديديكه
خائن وخائنهنك شهادتى وايكى خصمدن برينك آخر اوزره شهادتى وولاد
وياقرابتله بينلرنده انتسابى اولانلرك برى برلريچون شـهادتى وكشينك اهل
بيتله معـاملاتده برى برلريچون شـهادتى جائز اولمز (ولايأب الشـهداء

اذا مادعوا ﴾ وشاهدلر شول تحمل ایتدكلری شهادتك اداسنه دعوت اولندقده امتناع ایتمسونلر * شعبی ایدر شاهد اداء شهادتده مخیردر مادامكه اشهاد اولنمیه * حسن ایدر تحمل وكرك اداسنه دعوت اولنسه‌لر امتناع ایتمسونلر ﴿ ولا تسأموا ان تكتبوه صغيرا أو كبيرا الى اجله ﴾ وحق حلولی وقتنه دكین یازمقدن اوشنمكز امر ایله حق كركسه قلیل ویا كثیر اولسون ﴿ ذلكم اقسط عند الله ﴾ اشبو یازمكز الله تعالی عندنده اعدلدر * زیرا انكله امر ایدوبدر انك امرینه اتباع ایسه تركندن اعدلدر ﴿ واقوم للشهادة ﴾ وشهادتی اقامته اعوندر * زیرا یازلمسی شهودی تذكیر ایچوندر ﴿ وادنی ان لا ترتابوا ﴾ ودینك جنسنده وقدرنده واجلنده ومشهودنده شك ایتمكزه اقربدر ﴿ الا أن تكون تجارة حاضرة تديرونها بينكم فليس عليكم جناح ان لا تكتبوها ﴾ مكركه تجارت حاضره اولوب تبایعكزی یدابید ایده‌سز اویله اولسه انی یازمكزده بأس اولمز تنازع ونسیاندن بعید اولدیغیچون ﴿ واشهدوا اذا تبايعتم ﴾ وقچان تبایع ایتسكز تبایعكز اوزره اشهاد ایدك اول كركسه نقد ویامؤجل اولسونكه زیرا اول احوطدر * دینلدیكه اشبو آتیده‌كی اوامر اكثر ائمه عندنده ندب ایچوندر * زیرا اشهادی ترك ایتسه بیعك جوازینه خلل ایرمز ﴿ ولا يضارّ كاتب ولا شهيد ﴾ وكاتب وشاهد انلردن طلب اولنان شیئه اجابتی تركله حق صاحبنه اضرار ایتمسونلر كاتب كتابتدن وشاهد شهادتدن ابائله ویاخود كاتب وشاهده كمسنه مضرت ایركورمسون كندی مهملرینه مشغوللر ایكن وانلرك مقامنه قائم اولور وار ایكن انلری مهملرندن اشغال ایتمسونلر ویاخود كاتبه جعلنی وشاهده مؤنت مجیئنی ویرممكله اضرار ایدلمسون ﴿ وان تفعلوا ﴾ اكر اضرار ونهی اولندیغكز شیئی ایشلرسكز ﴿ فانه فسوق بكم ﴾ اول طاعتدن خروجدركه سزه لاحق اولوبدر ﴿ واتقوا الله ﴾ حق تعالینك امرینه ونهینه مخالفتدن صاقنوب انك عذابندن قورقكز ﴿ ويعلمكم الله ﴾ حق تعالی مصالحكزی متضمن اولان احكامنی سزه تعلیم ایدر ﴿ والله بكل شئ عليم ﴾ الله تعالی هرشیئی بیلور ﴿ وان كنتم على سفر ولم تجدوا كاتبا فرهان مقبوضة ﴾ اكر سز مسافرین اولوب آلات كتابتی بولمزسكز انده استیثاق اولنان شیئی ذمتنده مالكز اولان كمسنه‌دن رهن آلوب قبض ایتمكزدر تاكه اول رهن اموالكزه وثیقه اوله اول ارتهانده سفر شرط دكلدر حتی حضرده دخی كاتبك

وجودیله رهن النسه جائز اولور * زیرا عائشه رضی الله تعالی عنهادن مرویدركه پیغمبریمز علیه السلام مدینه‌ده اهلیچون بر یهودیدن یكرمی صاع اربه الوب درعنی اكا رهن ویردی حالبوكه اول نه سفرده ونه كاتب انعدامنده ایدی ﴿ فان أمن بعضكم بعضا فليؤدّ الذى ائتمن امانته ﴾ اكر ذمتنده حق اولان كشی صاحب حق عندنده امین اولوب اندن رهن آلمسه اول مدیون امین ذمتنده‌كی رهنسز دینی صاحب حقه قضاء ایتسون ﴿ وليتق الله ربه ﴾ والله تعالیدن قورقوب خیانتدن وحق انكاردن صاقنسون ﴿ ولا تكتموا الشهادة ﴾ وشهادته دعوت اولندیغكزده انی ادادن امتناع وكتم ایتمكز ﴿ ومن يكتمها فانه آثم قلبه ﴾ اولكه انی كتم ایده انك قلبی فاجردر * دینلدیكه یعنی اول ممسوخ القلبدر نعوذ بالله ﴿ والله بما تعملون عليم ﴾ الله تعالی سزك شهادتی اقامت وكتمان ایتدیككزی بیلور ﴿ لله ما فى السموات وما فى الارض ﴾ سموات وارض وایكیسنك ایچنده اولان اشیاء خلق وملكی الله تعالی‌یه مخصوصدر ﴿ وان تبدوا ما فى أنفسكم او تخفوه يحاسبكم به الله ﴾ اكر قلوبكزده اولان سوئی واكا عزمی كركسه اظهار ویا اخفا ایدك حق جل وعلا انك اوزره سزه حساب وجزاء ایدر ﴿ فيغفر لمن يشاء ويعذب من يشاء ﴾ دیلدیكی كمسنه‌یی مغفرت ایدر ودیلدیكنه عذاب ایدر * حسن ایدر وقتاكه حق جل وعلا قلب ایچون كسب اثبات ایلدی (بما كسبت قلوبكم) دلالتیله * ایمدی عبد جوارحی عملن وقلبی همتن كرك اظهار ویا اخفاء ایتسون حق تعالی انی اكا خبر ویرر وانك اوزره اكا حساب قیلور بعده دیلدیكنه مغفرت ودیلدیكنه عذاب ایدر (ان السمع والبصر والفؤاد كل اولئك كان عنه مسئولا) دلالتیله آخرون دیدیلركه حق تعالی خلقنی اعماللرندن اظهار واخفاء ایتدكلرینك جمیعی اوزره حساب ایدر بعده دیلدیكنی مغفرت ودیلدیكنه عقاب ایدر الا بوكه اخفاء ایدوب عمل ایتمدكلرینك عقابی دنیاده انلره حدوث ایدن نوائب ومصائبله ودخی حزن ویرر امورله دفع اولوركه اول حضرت عائشه رضی الله تعالی عنها قولیدر (قال النبی علیه السلام ان اراد الله تعالی بعبده الخير عجل له العقوبة فی الدنیا وان اراد بعبده الشرّ امسك عليه بذنبه حتی یوافیه یوم القیامة) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر حق جل وعلا قچان بر عبدینه خیر ارادتی اولسه اكا ذنوبی عقوبتن دنیاده تعجیل ایدر وبر عبدینه شر ارادتی اولسه

ذنبی اوزره اکا عقوبت ایتمز تاکه انی یوم قیامتده ایده وبعضیلر دیدیکه
یعنی اکر سز قلوبکزده اولوب عزم ایتدیککز شیئی کرکسه اظهار
ویا اخفاء ایدك حالبوکه سز اکا عازملرسز انکله یوم قیامتده حق تعالی
سزی محاسبه ایدر واما اول که انی نفوسکز تحدیث ایدر حالبوکه
عازم دکلرسز انکله مؤاخذه اولنمزسز * زیراکه (لایکلف الله نفسا
الاوسعها) دلالتیله حق تعالی هیچ کمسنه یه وسعی اولمیان شیئی تکلیف ایتمز
* دینلدیکه محاسبه دن مراد اخبار وتعریفدر یعنی اکر قلوبکزده کی شؤنی
اظهار ایدوب عمل ایدرسکز ویا انی اخفاء ایدوب اضمار ونیت ایدرسکز حق
تعالی انك سببیله سزه محاسبه ایدر وانی سزه خبرویرر وتعریف ایدر
بعده فضلنی اظهار ایچون مؤمنلری مغفرت ایدر وعدلنی اظهار ایچون
کافرلره عذاب ایدر اشبو معنی ضحاك قولیدر وبومعنایی مؤید ابن عباس
رضی الله تعالی عنهمادن مرویدرکه ایدر حق تعالی سزی محاسبه ایدر
دینلدی یوخسه مؤاخذه ایدر دینلمدی محاسبه ایسه مؤاخذه نك غیریدر
(والله علی کل شیء قدیر) الله تعالی مغفرت وعقوبتندن دیلدیکنه وهرارادتی
اولدیغنه قادردر (آمن الرسول بما انزل الیه من ربه والمؤمنون) محمد
علیه السلام ومؤمنلر رب تعالیدن اکا انزال اولنان آیات قرآنیه یی تصدیق
ایتدیلر (کل آمن بالله وملائکته وکتبه ورسله) محمد علیه السلام ومؤمنلردن
هربری الله تعالینك وحدانیتنه وملائکه انك عباد مکرمینی ایدوکنه
وکتابلر انك کلام قدیمی اولوب اندهکی حلالك حلنه وحرامك حرمتنه
ورسوللرك امرونهی ووعد ووعیدینی عبادینه تبلیغ ایدیجی واجب الاتباع
قوللر ایدوکنه تصدیق ایتدیلر (لانفرّق بین أحد من رسله) اول الله
تعالینك رسوللرندن هیچ برینك بینینی یهود ونصاری ایتدیکی کبی کیمن
تصدیق وکیمن تکذیبله فرق ایتمزز (وقالوا سمعنا واطعنا غفرانك ربنا
والیك المصیر) ودیدیلرکه یاربنا قولکزی ایشتدك وامرکه اطاعت ایتدك
سندن غفرانکی دیلرز موتمزدنصکره مرجعمز سکادر (لایکلف الله نفسا
الاوسعها) الله تعالی هیچ کمسنه یه طاقتی اولمیان شیئی تکلیف ایتمز (لها
ما کسبت وعلیها ما اکتسبت) نفس ایچون کسب ایتدیکی خیرك اجروثوابی
اولور واکتساب ایتدیکی شرّك انك اوزره وزر وعقابی اولور خیرك نفعی
کندویه در وشرّی کمسنه یه ضرر ایتمز (ربنا لاتؤاخذنا ان نسینا أو اخطأنا)

یارب بزی مؤاخذه ایتمکل شول شیء سببیله کیم بزی تفریط وقلت
مبالاتدن نسیان وخطا ایتمزه مؤدّی اوله ویاخود مراد نسیان وخطانك
کندی اوله * زیرا ذنوب سمومه بکزرکه انك تناولی اکرچه خطاایله ایسه ده
هلاکه مؤدّی اولمسی کبی بعید اولمزکه ذنوبك تعاطیسی دخی عقابه
مؤدّی اوله اکرچه عزیمت دکل ایسه ده لکن حق جل وعلا فضل
ورحمتندن اندن تجاوزه وعد ایتدی (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم
رفع عن امتی الخطأ والنسیان وما استکرهوا علیه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر
بنم امتمدن رفع اولندی شول کناهلرك مؤاخذه سی اول که خطا ونسیانله
ویا اکراه اولنمغله ایشلنه (ربنا ولاتحمل علینا اصرا) ویاربنا اوزریمزه
شول عهد ثقیلی تحمیل ایتمکل که انی اقامته استطاعتمز اولمیحق ترکیله
بزه عذاب ایتمیه سن (کما حملته علی الذین من قبلنا) نتکیم بزدن اوّل بنو
اسرائیله انی تحمیل ایدوب اقامت ایتمدکلرنده عذاب ایتمشدك * روایت
اولندیکه حق جل وعلا انلره کیجه ده وکوندزده اللی نماز ومالارینك ربعی
زکاة فرض ایتمشدی وثوبلرینه نجاست بولشسه کسرلردی وبری برذنب
ایتسه اول ذنبی صباحن قپوسنده یازلمش بولوردی ودخی بونك امثالی
اثقال واغلال اوزرلرینه تحمیل اولنمشدی * دینلدیکه اصر برذنبدرکه
اکا توبه اولمیه اویله اولسه معناسی یارب بزی انك کبی ذنب ایشلمکدن
عصمت ایت دیمك اولور (ربنا ولاتحملنا ما لاطاقة لنا به) ویارب شول
طاقتمز اولمیان اعمالی بزه تحمیل ایتمکل دینلدیکه اول حدیث نفس ووسوسه
ویا شدّت شهوت ویا حب ویا عشق ویا شماتة اعداء ویا فرقت ویا قطیعه در
نعوذ بالله من ذلك (واعف عنا) وبزدن تجاوز ایت وذنوبمزی محو ایت
(واغفر لنا) وذنوبمزی ستر ایدوب بزی رسوای ایتمکل (وارحمنا)
وبزه رحمت ایت زیرا سکا طاعتمز توفیقکله ومعصیتی ترکمز سنك رحمتکله در
(انت مولانا) سن بزم ناصر وحافظ وولیّ امورمزسن (فانصرنا علی
القوم الکافرین) ایمدی قوم کافرین اوزره بزه نصرت ایت * زیرا
مولانك شانی موالیسنه اعداسی اوزره نصرت ایتمکدر * ابن عباس رضی الله
تعالی عنهما ایدر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اشبو دعواتله دعاء ایدیجك
هر بریچون روا ایتدم دیو جواب ویردی (روی عن النبی صلی الله تعالی
علیه وسلم انزل الله تعالی آیتین من کنوز الجنة کتبهما الرحمن بیده قبل ان یخلق

الخلق بالفی سنة من قرأهما بعد العشاء الاخيرة اجزأتاه عن قيام الليل) پيغمبريمز عليه السلامدن مرويدركه حق جل وعلا جنت كنوزندن ايكی آيت ايندرديكه خلق خلق ايتمزدن ايكی بيك ييل اوّل انی يد قدرتيله كتب ايتمشدی بركمسنه ياتسو نمازندن صكره اول ايكی آيتی اوقوسه قيام ليلدن اول اكا كفايت ايده (وعن النبی صلی الله تعالی عليه وسلم من قرأ الآيتين من آخر سورة البقرة فی ليلة كفتاه) پيغمبريمز عليه السلامدن مرويدركه بركمسنه كيم كيجه‌ده سورهٔ بقره‌نك آخری اولان ايكی آيتی اوقوسه اول اكا كفايت ايليه تا قيام ليل مقامنه اقامتده وياشيطان مكرندن ويا آفاتدن حراستده * زيرا اول كتب ورسله ايمانی وادعيهٔ جليله‌يی مشتملدر (وقال النبی صلی الله تعالی عليه وسلم السورة التی تذكر فيها البقرة فسطاط القرآن فتعلموها فان تعلمها بركة وتركها حسرة ولن تستطيعها البطلة قيل وما البطلة قال السحرة) پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلم ايدر شول ايچنده بقره قصه‌سی ذكر اولنان سوره قرآنك فسطاطيدر انی تعلم ايدك تعلمی بركت وتركی حسرتدر انی اوقيانه بطله يعنی ساحرلر سحره قادر اولمزلر

سورة آل عمران وهی مائتا آية مدنية

بسم الله الرحمن الرحيم

(الم الله لا اله الا هو الحی القيوم) الله تعالی اله معبود بالحقدر الوهيتده شريكی يوقدر باقی دائمدر خلقك امورينه قائمدر * كلبی وربيع بن انس رضی الله تعالی عنه وغيريلری دخی ديديلركه اشبو صدر سور سكسان آيتدن زياده‌يه دكين نزولنه سبب وفد نجران ايديكه انلر نصارادن التمش كمسنه پيغمبريمز عليه السلامه كلوب مسجد شريفه كيرديلر ونمازه طوروب مشرقه استقبال ايتديلر ولی الامرلرينه عاقب وسيد دينوردی نمازلرندن فارغ اولنجق پيغمبريمز عليه السلامه سويلديلر پيغمبريمز عليه السلام انلره اسلامی تكليف ايدوب انلر بز سنك ظهورندن اوّل اسلامه كلمشزدر ديديلر پيغمبريمز عليه السلام ديديكه حق تعالی‌يه ولد اسنادكز وصليبه عبادتكز وخنزير لحمنی اكلكز اسلام ادّعاكزی تكذيب ايدر * ديديلركه عيسی ولد الله اولمجق انك ولدی كيم اولور ديديكه بيلمزمسزكه ولد لابد والدينه بكزر حالبوكه ربمز جل شانه حی لا يموتدر وعيسايه فنا ايريسردر وربمز الله تعالی هرشيئك حافظ ورازقيدر * وعيسی ايسه بوندن هيچ برشيئه مالك دكلدر * وحق تعالی‌يه ارض

وسماده هيچ برشیٔ خفی اولمز اماكه عيسی هيچ برشیٔ بيلمز مادامكه حق اكا انی بيلديرميه * ورب تعالی عيسايی اناسی رحمنده ديلديكی كيفيت اوزره تصوير ايتدی ورب تعالی بمز وايچمزدر حالبوكه عيساده اشبو خصالك هيچ بری يوق ايدوكنی بيلورسز اويله اولسه ملزم اولوب سكوته واراديلر (نزل عليك الكتاب بالحق) يامحمد حق جل وعلا سكا قرآنی عدل ايله ويا اخبارنده صدقله ويا انك من عندالله ايدوكنی تحقيق ايدر حجله تنزيل ايتدی (مصدّقا لمابين يديه) اندن اول نازل اولان كتابلری توحيد ومثوبات واخبار وبعض شرايعده تصديق ايدر اولديغی حالده (وانزل التوراة والانجيل من قبل) وقرآنی تنزيلندن اوّل توراتی موسايه وانجيلی عيسايه انزال ايتدی (هدی للناس) انك هربری وموسی وعيسايی اتباعلرينه هادی اولديغی حالده (وانزل الفرقان) وحق وباطلك بيننی فرق ايدر سائر كتب الهيه‌يی انزال ايتدی (ان الذين كفروا بآيات الله لهم عذاب شديد) شونلركه حق تعالينك كتب منزله‌سنده وغيريده اولان آياتنه كافر اولديلر دنياده وآخرتده انلره كفرلری سببيله عذاب شديد واردر (والله عزيز ذوانتقام) الله تعالی غالبدر تعذيبدن منع ايديلمز كندويه عاصی اولانه انتقام ايدر بروجهله‌كه هيچ احد اكا قادر اولمز (ان الله لا يخفی عليه شیٔ فی الارض ولا فی السماء) وحق تعالی‌يه ارض وسماده برشیٔ خفی اولمز جميع اشيايی بيلور كافرك كفرينه ومؤمنك ايمانه مطلعدر يوم قيامتده هركشی‌يه اعمالنك جزاسين قيلور (هو الذی يصوّركم فی الارحام كيف يشاء) اول الله تعالی سزی ارحامده صور مختلفه‌ده تصوير ايدر ذكر وانثی ابيض واسود حسن وقبيح تام وناقصدن ديلديكنی ايدر (لا اله الا هو العزيز الحكيم) اندن غيری اله يوقدر انك بيلديكنك جمله‌سنی انك غيری احد بيلمز انك ايشلديكی مثلنه احد قادر اولمز هرشيئه غالب اولوب قدرتی غايتده وحكمتی نهايتده‌در (قال النبی صلی الله تعالی عليه وسلم ان خلق احدكم يجمع فی بطن امه اربعين يوما نطفة ثم يكون علقة مثل ذلك ثم يكون مضغة مثل ذلك ثم يبعث الله اليه الملك باربع كلمات فيكتب رزقه وعمله واجله وشقی او سعيد وان احدكم ليعمل بعمل اهل الجنة حتی مايكون بينها وبينه غير ذراع فيسبق عليه الكتاب فيعمل بعمل اهل النار فيدخلها وان احدكم ليعمل بعمل اهل النار حتی مايكون بينها وبينه غير ذراع فيسبق عليه الكتاب فيعمل

بعمل اهل الجنة فيدخلها) پيغمبريمز عليه السلام ايدر سزدن بريكزك اصل خلقی اولان نطفه اناسی قرننده قرق كون جمع ايديلور بعده قرق كون علقه بعده قرق كون مضغه اولور بعده حق جل وعلا اكا بر ملك كوندرر حتى كه انك رزقنی وعملنی واجلنی وشقی ویاسعيد ايدوكنی يازار اويله اولسه بريكز اهل جنت اعمالنی ايشليه انكله جنت بيننده بر ذراع دكلو قالور اكا كتاب قدر اريشوب اهل نار عملن ايشليوب ناره كيرر وكذلك بريكز اهل نار عملن ايشليه انكله نار بيننده بر ذراع دكلو قالور اكا كتاب قدر اريشوب اهل جنت عملن ايشليوب جنته كيرر (هو الذی انزل عليك الكتاب) اول الله تعالى سكا قرآنی انزال ايتدی (منه آيات محكمات هنّ ام الكتاب) اول قرآنك بعضی آيات مبينات مفصلاتدركه اول آيتلرك هر بريسی اصل قرآندركه احكام انك اوزره حمل اولنور (واخر متشابهات) واول قرآنك بعض آخری ايسه آيات مجملاتدركه اجمالی وياظاهره مخالفتی ايچون انكله قصد اولنان متضح اولمز الاتفحص ونظر ايله تاكه انده علمانك فضلی ظاهر اوله وانك تدبيرنده اجتهاده حرصلری زياده اوله * اكر دينورسه كه بو محلده محكم ايله متشابه بيننده فرق ندر حالبوكه موضع آخرده (كتاب احكمت آياته) ديو قرآنك كليسی محكم قيلندی وموضع آخرده ايسه (كتابامتشابها) ديو قرآنك كليسی متشابه قيلندی * دينوركه اما انك كليسی محكم اولمسيله مراد انك كليسی حقدر انده عبث وهزل يوقدر واما انك كليسی متشابه اولمسيله مراد صدق وحسندهبعضی بعضنه بكزه يو بدر اما بو محلده بعضی محكم وبعضی متشابه اولمسيله مراد نه اولديغنده مفسرين اختلاف ايتديلر * ابن عباس رضی الله تعالى عنه ايدركه محكمات اولان سورهٔ انعامده (قل تعالوا اتل ماحرم ربكم عليكم) دن اوچ آيت تمامنه دكيندر ودخی انك نظيری سورهٔ اسراده (وقضى ربك) دن برنيچه آيتدر واندن غيری آيتلرده متشابهاتله مراد سورهلر اوائلنده ذكر اولنان حروف تهجيدر مجاهد وعكرمه ايدرلركه محكمات ايله مراد حلال وحرام بياننده اولان آيتلردر ومتشابهاتله مراد انك ماعداسيدركه حقيقتده بعضی بعضنه بكزر وبعضی بعضنی تصديق ايدر (ومايضل به الا الفاسقين) (ويجعل الرجس على الذين لايعقلون) ودخی بونك امثالی آيتلر كبی * دينلديكه محكم ناسخدركه انكله عمل اولنور ومتشابه منسوخدركه اكا ايمان كتوريلور

(وياخود)

وياخود محكمات ناسخ و حلال وحرام وحدود وفرائض ودخی هر اعتقاد وهر عمل اولنان آيتلردر ومتشابهات ايسه منسوخ ومقدم ومؤخر وامثال واقسام ودخی اعتقاد اولنوب عمل اولنميان آيتلردر وياخود محكمات اولدركه الله تعالى انك معناسنی خلقه بيلديره ومتشابهات ايسه انك علمی الله تعالى يه مختص اولوب غيری يه بيلدرلميه اشراط ساعتدن خبركبی وياخود محكمات اولدركه بر وجهدن غيری تأويلی محتمل اولميه ومتشابهات ايسه علمی نظر ايله ادراك اولنه اماكه عوام انده حقك تفصيلنی باطلدن بيلميه وياخود محكمات اولدركه معناده مستقل اوله ومتشابهات ايسه معناده مستقل اولميوب بلكه غيره رد ايله بيلنه (فاما الذين فی قلوبهم زيغ فيتبعون ماتشابه منه) اماكه انلرك قلبلرنده حقدن عدول اولان مبتدعه كبی اندن متشابه اولان شيئك ظاهرينه ويا تأويل باطله تعلق ايدرلر (ابتغاء الفتنة) ناسی تشكيك وتلبيس ومحكم ومتشابه بيننی مناقضه ايله اضلال طلب ايدوبدر (وابتغاء تأويله) واشهادلری اوزره انی تأويل طلب ايدوب واحتمال اولوركه اتباعه داعی ايكی طلبك مجموعی اوله ويا ايكيسندن هر بری على التعاقب اوله اوّلكيسی معانده مناسب ايكنجيسی جاهله ملايم اولور (ومايعلم تأويله الا الله والراسخون فی العلم يقولون آمنا به) حالبوكه متشابهك تأويلنی الله تعالى بيلور وعلمده راسخلر بيلور ومع ذلك اكا ايمان كتوردك ديرلر بو معنايی تأييد ايدركه ابن عباس رضی الله عنهدن مرويدر كيم اول بن علمده راسخلردنم ديردی يعنی متشابه تأويلنی بيلمسنه تعريض ايدردی ومجاهد ايسه بن متشابه تأويلنی بيلورلردنم ديو تصريح ايدردی اماكه اكثرون عنده معناسی متشابهك تأويلنی انجق الله تعالى بيلور وعلمده راسخلر اكا مؤمنلرز ديرلر وعلمده راسخ انلردركه علمی ايقان ايدهلر بر حيثيتدنكه معرفتلرينه شك داخل اولميه * دينلديكه علمده راسخ اول كمسنهدركه انك علمنده درت شیٔ بولنه انكله الله تعالى بيننده تقواسی اوله وانكله خلق بيننده تواضعی اوله وانكله دنيا بيننده زهدی اوله وانكله نفسی بيننده مجاهدهسی اوله (كل من عند ربنا) محكمات ومتشابهاتدن هر بری ربمز جل شانه عندندندر (ومايذكر الا اولوا الالباب) وقرآنده اولانله متعظ اولمزمكر انلركه عقول كامله صاحبلری اوله ودخی راسخون ديرلركه (ربنا لاتزغ قلوبنا بعد اذهديتنا) يارب بزی دين اسلامه توفيق وكتابكدن محكم

ومتشابهات ايله تحقيقدنصكره متشابهاتى شول راضى اولمديغك تأويله
قلوبمزى ميل ايتدرمكل ﴿ وهب لنا من لدنك رحمة ﴾ وسنك عندكدن بزه
توفيق وايمان و هدى اوزره ثبات بغشله غل ويا ذنوبمزى مغفرت ايله كل
﴿ انك انت الوهاب ﴾ مؤمنلرك هر سؤالنه اجابت ايله مرادلرينى هبه ايدبجيسن
اشبونده دلالت واردركه هدى وضلال الله تعاليدن اوله وعبادينه انعامله
متفضل اوله * زيرا اكا هيچ برشئ واجب دكلدر (قال النبى صلى الله تعالى
عليه وسلم مثل القلب كريشة بارض فلاة تقلبها الرياح ظهر البطن) پيغمبريمز
صلى الله عليه وسلم ايدر قلبك مشيئت الهيه عندنده مثلى ارض فلاتده ريشه
مثليدركه رياح انى هرجانبنه تقليب ايده (وقال النبى صلى الله عليه وسلم مامن
قلب الا وهو بين اصبعين من اصابع الرحمن ان شاء ان يقيمه اقامه وان شاء أن
يزيغه ازاغه) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر هيچ برقلب يوقدركه
الا اول اصابع رحماندن ايكى اصبع بيننده‌در ديلرسه انى طورغزر وديلرسه
ايركورر (وكان النبى صلى الله تعالى عليه وسلم يقول اللهم يامقلب القلوب
ثبت قلوبنا على دينك) پيغمبريمز عليه السلام دعاسنده اى قلبلرى حالدن
حاله تحويل ايدر بارى تعالى قلوبمزى مرضيك اولان دين اسلام اوزره
تثبيت ايت ديردى وكذلك راسخون ديرلركه ﴿ ربنا انك جامع الناس ليوم
لاريب فيه ﴾ يارب سن ناسى جمع ايدرسن شول كونده كه انك اوله جغنه مؤمن
عندنده شك يوقدر ﴿ ان الله لايخلف الميعاد ﴾ الله تعالى وعدينه خلف
ايتمز * زيرا كه الهيت انى منافيدر ﴿ ان الذين كفروا لن تغنى عنهم أموالهم
ولااولادهم من الله شيئا ﴾ شونلركه كافر اولديلر انلره كثرت اموال واولادلرى
الله تعالينك عذابندن برشيئ دفع ايتمز نه دنياده ونه آخرتده ﴿ واولئك هم
وقود النار ﴾ انلر جهنمك طوتشديره جق اوطونيدر ﴿ كدأب آل فرعون ﴾
اول كفارك رسول الهى تكذيبده وحقى انكارده عادتلرى آل فرعونك
عادتلرى كبيدر ﴿ والذين من قبلهم ﴾ وانلردن اوكدين كچن امتلرك كافرلرى
﴿ كذبوا باياتنا ﴾ بزم كتابلريمزه ورسوللره ويرديكمز دلائلمزى تكذيب
ايتديلر سنك قومكك تكذيب ايتمسى كبى ﴿ فاخذهم الله بذنوبهم ﴾ حق
تعالى انلره ذنوبلرى سببيله عقاب ايتدى ﴿ والله شديد العقاب ﴾ الله تعالى
شول انك آيتلرينه ورسوللرينه تكذيب ايدنلره عقابى شديددر ﴿ قل للذين
كفروا ستغلبون وتحشرون الى جهنم وبئس المهاد ﴾ يامحمد كافرلره ديكل كه

(سز)

سز مغلوب اوليسرسز وجهنمده بريره كتوريلورسز اول نه مبؤس مقرّ
وفراش اولور * ابن عباس رضى الله عنهمدن مرويدركه وقتا كه پيغمبريمز
عليه السلام بدر غزاسنده قريش اوزره غالب اولوب مدينه‌يه رجوع ايتدى
بنوقينقاع سوقنده يهودى‌يى جمع ايدوب ديديكه ياجماعت يهود الله تعالينك
عذابندن قورقوب اسلامه كلك كه قريشه ايريشن مصيبت سزه دخى ايرميه
حالبوكه بنم نبى مرسل ايدوكمى كتابكزده بولوب بيلورسز * ديديلركه
يامحمد سن اكا الدانمغل شول حرب امرنده غافل برقومه فرصتكله بزى دخى
انلره قياس ايدوب كنديكى اوزريمزه غالب صانمغل اويله اولسه بو آيت نازل
اولوب دينلديكه يامحمد يهوده ديكل كه سز منهزم اوليسرسز وجهنمده
بريره كليسرسز اندنصكره قريظه قتل وبنو النضير اجلاء وخيبر فتح
وسائرلرى اوزره جزيه وضعله حق تعالينك وعد كريمى وفاء بولدى
﴿ قد كان لكم آية فى فئتين التقتا ﴾ بزم صدق قولمزه سزه دلالت اولندى
شول ايكى فرقه‌ده كه يوم بدرده ايكيسى قاوشديلر * دينلديكه اشبو خطاب
قريشه ويا يهوده ويا مؤمنلره‌در ﴿ فئة تقاتل فى سبيل الله ﴾ برفرقه‌سى حق
تعالينك طاعتنده قتال ايدركه اول رسول الله واصحابى فرقه‌سى ايدى
مجموعى اوچيوز اون اوچ كشى ايديلر يتمش يديسى مهاجريندن وايكيوز
اوتوز التيسى انصاردن ايدى مهاجرينك صاحب رأيى على كرم الله وجهه
ايدى وانصارك رئيسى سعيد بن عباده ايدى انلرده يتمش بعير وايكى فرس
وار ايدى فرسك برى مقداد بن عمروك وبرى دخى مرثد بن ابى مرثدك ايدى
اكثرى يياق ايديلر سلاحدن التى درعله سكز سيفلرى وار ايدى ﴿ واخرى
كافرة ﴾ وفرقهٔ اخرى ايسه كافر ايديكه انلر مكه مشركلرندن طقوز يوز
اللى كشى ايديلر رئيسلرى عتبه بن ربيعه ايدى انلرك يوز فرسلرى وار ايدى
وبدر وقعه‌سى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك اوّل غزاسى ايدى
﴿ يرونهم مثليهم رأى العين ﴾ يامعشر يهود مشركينى مسلمينك ايكى دكاوسنجه
كوررسز زيرا يهوددن برجماعت بدر غزاسنه حاضر اولمشلردى
تاكه نصرت ايكى فريقدن قنغيسنك اولور نظر ايليه‌لر كورسه‌لركه مشركين
مسلمينك ايكى مثلنجه‌در ومع ذلك نصرت مسلمينك اولدى ايمدى بو حالت
پيغمبريمز عليه السلامه وصدقنه دلالت اولدى بعضيلر ديديلركه مسلمون مشركينى
ايكى دكاوجه كورديلر باذن الله مشركينك كوزلرينه مسلمين قليل كورينوب
مسلمينك اوزرلرينه هجوم ايتديلر ملاقات ايتدكلرنده كوزلرينه مسلمين

چوق كورينوب قلبلرينه مسلميندن خوف كلوب بوزلديلر ﴿ والله يؤيد بنصره
من يشاء ﴾ الله تعالى ديلديكى كمسنه يه نصرت ايله تقويه ايدر انى عدوسى
كوزلرينه تكثير ايله كوستررر ﴿ ان فى ذلك لعبرة لاولى الابصار ﴾ حق
تعالينك قليلى كثير اوزره نصرتنده بصيرت صاحبلرينه موعظه واردر
﴿زين للناس حب الشهوات﴾ ناسه مشتهيات محبتى تزيين اولندى وانى
تزيين ايدن الله تعاليدر زيراكه افعال ودواعى يى خلق ايدن اولدر وانى انلره
تزيينى ابتلا ايچوندر وياخود انلرك سعادت اخرويه لرينه وسيله اولسون
ايچوندر * نيچانكه اول الله تعالينك راضى اولديغى وجه اوزره اوله * وياخود
تعيشه وبقاء نوعه سبب اولسون ايچوندر ويا انى تزيين ايدن شيطاندر *
زيراكه آيت كريمه معرض ذمده وارد اولوبدر ﴿من النساء﴾ نسادركه انلرك
فتنه سى هرشيئك فتنه سندن اشددر ﴿ والبنين ﴾ واولاددركه انلرك سببيله
انسان حلال وحرامدن مال جمعنه حريص اولور حدود الهى محافظه دن
قالور * دينلديكه اولادمز بزه فتنه در حياتلريله مفتون ومماتلرينه محزون
اولورز ﴿ والقناطير المقنطرة من الذهب والفضة ﴾ والتوندن وكومشدن
مال كثيردركه يوز بيك ديناردر * ويا برثورك دريسى طلو سنجه در مقنطره
ايسه قناطيرى تأكيددر * يعنى اول قناطير محصنه محلدر ويامدفونه در
ويامضروبهٔ منقوشه دركه دراهم ودنانير اولوبدر ويا مضعفه در قناطير
اوچ اولوب مقنطره طقوز اولمسيدر ﴿والخيل المسوّمة﴾ وافراسدركه
علامتليدرلر ﴿والانعام﴾ وابل وبقر وغنمدر ﴿والحرث﴾ وزرعدر اشبو اشيانك
هر برى ناسه فتنه در اما نساء واولاد ناسك جميعنه عامدر والتون وكومش
تجاره فتنه در وخيل ايسه ملوكه فتنه در وانعام ايسه باديه اهلنه فتنه در وحرث
ايسه قرى اهلنه فتنه در ﴿ذلك متاع الحيوة الدنيا﴾ اشبو اشياء مذكوره حياة دنيا
متاعيدر ﴿ والله عنده حسن المأب ﴾ اماكه حسن مرجع الله تعالى عندنده در
اشبونده دنيادن ترهيب وآخرته ترغيب واردر ﴿قل ءانبئكم بخير من ذلكم﴾
يامحمد ديكل كه ناسه تزيين اولنان اشيادن خيرلوسنى سزه خبر ويره يمى
﴿للذين اتقوا عند ربهم جنات﴾ شرك ومعاصيدن وزينت دنيا ايله تزيندن
صاقنانلر ايچون رب تعالى عندنده جنتلر واردركه ﴿تجرى من تحتها الانهار﴾
انك التندن ايرمقلر اقار ﴿خالدين فيها ابدا﴾ انلر انده اقامتده دائم اولدقلرى حالده
﴿وازواج مطهرة﴾ انده عيوب ظاهره وباطنه دن طاهره زوجات واردر

﴿ ورضوان من الله ﴾ والله تعالينك انلردن رضاسى واردركه اول نعمتلرك
اكبريدر ﴿ والله بصير بالعباد ﴾ الله تعالى عبادك اعمالنى كورر احسان اهلنه
ثواب ويرر واسائت اهلنه عقاب ايركورر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم
ايدر حق جل وعلا جنت اهلنه بندن راضى اولديكزمى ديه انلر ديه لركه
يارب بزنيچون راضى اولميه وز والحال بزه ويرديكك كراماتى محض فضلكدن
افضلى ويررسن اعمالمز بزى اكا ايركورر دكل ايدى ديه كه ايمدى سزى
اولديغكز كراماتدن افضل رضامه سزى محل قيلدم شمدنكيرو ابدا سزه
سخط ايتمزين اشبو آيت كريمه ده الله تعالى نعمتلرينه تنبيه ايتديكه ادناسى
متاع دنيادر واعلاسى رضوان اللهدر واوسطى جنت ونعيمدر ﴿ الذين
يقولون ﴾ كه انلر حق تعالى يه تضرّع ايدوب ديرلركه ﴿ ربنا اننا آمنا فاغفر لنا
ذنوبنا وقنا عذاب النار ﴾ يارب بز سكا ورسولكه ايمان كتوردك ايمدى
ذنوبمزى مغفرت ايتكل وبزدن عذاب نارى دفع ايله كل ﴿ الصابرين ﴾
كه انلر طاعاته ومصيباته وعصيان ومخالفتدن امتناعه صبر ايدبجيلردر
﴿ والصادقين ﴾ وايمانلرنده واعمال صالحه لرنده وكنديلر ايله الله تعالى
ويا ناس بينندهكى وعدلرنده صدق ايدبجيلردر ﴿ والقانتين ﴾ والله تعالى يه
اطاعت ايدبجيلردر ﴿ والمنفقين﴾ والله تعالينك طاعاتنده مالارين انفاق
ايدبجيلردر ﴿والمستغفرين بالاسحار ﴾ وسحرلرده نماز قلبجيلردر وياصباح
نمازنى جماعتله قلبجيلردر سحرله قيد ايتمسى اوّل صبحه قريب اولديغيچوندر
ويا انلركه تهجدلرين سحره دكين مد ايدوب بعده استغفار ايدبجيلردر
نافع ايدر ابن عمر رضى الله تعالى عنه كيجه يى احياء ايدرى وسحر اولنجق
تاصباح اولنجيه دكين استغفار ودعايه مشغول اولوردى (قال النبى صلى الله
تعالى عليه وسلم ينزل الله الى سماء الدنيا كل ليلة حين يبقى ثلث الليل فيقول
أنا الملك من الذى يدعونى فاستجب له من الذى يسألنى فاعطيه من الذى
يستغفرنى فاغفرله) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر هر كيجه نك
ثلثى قالديغنده حق تعالينك امرى سماء دنيايه نزول ايدوب دركه بن اول
ملكن وهر شيئك خالق ومالكى يم كيمدركه بكا دعا ايده اكا اجابت ايدم
كيمدركه بندن سؤال ايده اكا سؤالنى ويرم كيمدركه بندن كناهى مغفرتن
ديليه انى يارلغه يم * حكايت اولنوركه لقمان حكيم اوغلنه ديديكه خروسدن
اعجز اولمغلكه اول سحرلرده اوتيجك سن اويور بولنمغل ﴿ شهد الله أنه

لااله الاهو ﴾ الله تعالى كندودن غير اله يوق ايدوكنه و وحدانيتنه دلالت ايدر دلائل نصبيله وانى ناطق آيات كريمه انزاليله تبيين ايتدى * كلبى ايدر شام احبارندن ايكى حبر مدينه‌يه سفر ايدوب مدينه شهرينى كوريجك برى صاحبنه ديديكه بوشهر آخر زمانده ظهور ايده‌جك پيغمبرك شهرينه عجب بكزه‌يور چون پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه داخل اولديلر صفتيله انى بيلديلر ديديلر كه سندن برشئ سؤال ايده‌لم اكر انى بزه‌خبرويررسك صدقكى بيلوب سكا ايمان كتوره‌لم كتاب اللهده اعظم شهادت ندر ديكل كه كوره‌لم پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انلره بوآيتى خبرويريجك ايكيسى دخى اسلامه كلديلر ﴿ والملائكة ﴾ وملائكه الله تعالينك وحدانيتنه اقرار ايتديلر ﴿ واولوا العلم ﴾ وعلم صاحبلرى انك وحدانيتنه احتجاجله ايمان كتورديلر ﴿ قائما بالقسط ﴾ اول الله تعالى ارزاق وآجال قسمتنده واثابه ومعاقبه‌ده وعباده امر ونهينده عدلى اقامت ايدر اولديغى حالده ﴿ لااله الاهو ﴾ اندن غيرى اله يوقدر توحيدى تأكيد ايچون تكرار ايتدى تاكه انى برليوب اكا غيرى اشراك ايتميه‌لر ﴿ العزيز الحكيم ﴾ كه اول انى توحيد ايتميانه انتقام ايدركه انك مثلنه هيچ برمنتقم قادر اولمز وخلقى اوزره ديلديكن حكم ايدر هيچ احد انى اندن تحويله قادر اولمز (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم يجاء بصاحبها يوم القيامة فيقول الله تعالى ان لعبدى هذا عندى عهدا وأنا احق من وفى بالعهد ادخلوا عبدى الجنة) پيغمبريمز عليه السلام ايدر يوم قيامتده اشبو شهادت صاحبى كتوريله حق جل وعلا ديه‌كه اشبو عبدمك بنم عندمده عهدى واردر وعهده وفايه بن خلقمدن احقم ايمدى عبدمى جنته قويك ديو ملائكه‌يه بيوره ﴿ ان الدين عند الله الاسلام ﴾ الله تعالى عندنده مرضى اولان دين اسلام دينيدر كه اول توحيددر و پيغمبريمز عليه السلامك كتورديكى شرعيله تدرعدر ﴿ وما اختلف الذين اوتوا الكتاب ﴾ كتاب ويريلنلردن يهود ونصارى وياسائر كتب متقدّمه اربابى دين اسلامده اختلاف ايتمديلر ﴿ الا من بعد ما جاءهم العلم ﴾ الا آيات وحججله حقيقت امرى بلمكه تمكنلرندنصكره اختلاف ايتديلر ﴿ بغيا بينهم ﴾ بينلرنده حسد وياطلب رياست ايتدكلرندن يوخسه حقيقتنده شبهه‌لرى اولمقدن دكل انلردن برقوم دين اسلامى حقدر ديديلر وبرقوم ايسه انى غيرى‌يه مخصوصدر ديديلر وبرقوم ايسه انى مطلقا

نفى ايتديلر ربيع بن انس رضى الله تعالى عنه ايدر موسى عليه السلام محتضر اولديغنده بنى اسرائيل احبارندن يتمش كمسنه‌يى چاغروب توراتى انلره ايداع ايدوب يوشع بن نون عليه السلامى دخى يرينه خليفه ايتدى قرن اوّل وقرن ثانى وثالث كچيجك اول يتمش احبارك ابناسى بيننده فرقه واقع اولوب قتال ايتديلر وشرور واختلافه دوشوب حتى‌كه عزير ابن اللهدر ديديلر * دينلديكه اشبو آيت كريمه وفد نجران حقنده نازل اولوبدركه انلر عيسى عليه السلام امرنده اختلاف ايدوب انى حاشا ابن اللهدر ديديلر ﴿ ومن يكفر بآيات الله فان الله سريع الحساب ﴾ اول كمسنه‌كه الله تعالى آيتلرينه كافر اوله حق تعالى خير وشرك جزاسن ايتمكده سريعدر زيرا كه خلقك اعمالنه عالمدر تذكر وتفكره محتاج دكلدر وياخود جميع خلائقك محاسبه‌سنى كورمكده سريعدر حتى جميعن برلحه‌دن اقل زمانده حساب ايدر هربرى انجق كندويى حساب اولدى ظن ايدر ﴿ فان حاجوك فقل اسلمت وجهى لله ومن اتبعن ﴾ يا محمد اكر دينك امرنده يهود ونصارى سكا مخاصمه ايدرلرسه انلره ديكل كه كنديمى بكا اتباع ايدنلرله بيله الله تعالى ايچون خالص ايتدم اكا غيرى اشراك ايتمزين ﴿ وقل للذين اوتوا الكتاب والاميين ﴾ يا محمد كتاب ويريلنلره وعربك مشركلرينه ديكل كه ﴿ ءاسلمتم ﴾ سزدين اسلامه كلديكزمى ﴿ فان اسلموا فقد اهتدوا ﴾ اكر توحيدده ومحمد عليه السلامه تصديقده اخلاص ايدرلرسه ضلالتدن چيقوب هدايته ايرديلر ﴿ وان تولوا ﴾ اكر اسلامدن اعراض ايدرلرسه ﴿ فانما عليك البلاغ ﴾ سكا واجب اولان رسالتكى تبلغيدر يوخسه هدايت دكل ﴿ والله بصير بالعباد ﴾ الله تعالى عبادندن مؤمن اولانه‌ده اولميانه‌ده عالمدر ﴿ ان الذين يكفرون بآيات الله ويقتلون النبيين بغير حق ويقتلون الذين يأمرون بالقسط من الناس فبشرهم بعذاب اليم ﴾ شونلركه حق تعالينك آياتنه وپيغمبرلرينه ويرديكى معجزاتنه كافر اولديلر وآبالرينك ناحق يره پيغمبرلرينى قتللرينه راضى اولديلر وناسدن عدلله امر ايدنلرى دخى اولدرديلر ايمدى انلره عذاب اليمله تبشير ايله كل ﴿ اولئك الذين حبطت اعمالهم فى الدنيا والآخرة ومالهم من ناصرين ﴾ انلرك عمللرى دنياده قبول اولنمامغله وآخرتده انكچون جزاء بولمامغله باطل اولدى وانلرى عذاب اللهدن قورتارر كمسنه‌ده اولمدى ابن جريج رضى الله تعالى عنه ايدر بنو اسرائيلك انبياسنه كتاب كلمز بلكه وحى كلوردى قچانكه اول كلان وحيى قوملرينه تذكير ايتسه‌لر قوملرى

انلری اولدیررلردی واول تابع اولوب تصدیق ایدنلردن رجال طوروب انلره امر معروف ونهی منکر ایتسه‌لر انلری دخی اولدیررلردی ابو عبیدة ابن الجراح رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلامه دیدمکه یارسول الله یوم قیامتده عذابی زیاده شدید اولان نه کسنه‌لردر دیدی شول رجلدرکه پیغمبر اولدیره وشول رجلدرکه منکرله امر ایده ومعروفدن نهی ایده اندن اشبو آیت مذکوره‌یی اوقودی بعده دیدیکه یااباعبیده بنواسرائیل اوّل نهاردن ساعت واحده ده قرق اوچ نبی اولدردیلر بعده بنو اسرائیلك عابدلرندن یوز اون ایکی کسنه انلره امر معروف ونهی منکر ایدیجك اول نهارك آخرنده انلرك جیعنی اولدردیلر ایمدی انلردرکه حق جل وعلا کتاب کریمنده ذکر ایلدی ﴿ الم تر الی الذین اوتوا نصیبا من الکتاب ﴾شول توراتدن ویا کتب سماویه‌دن نصیب ویریلنلره بزم اعلا ممزله علمك ایرمدیمی ﴿ یدعون الی کتاب الله لیحکم بینهم ﴾ انلر کتاب اللهه دعوت اولنورلرکه بینلرنده حکم اولنه * روایت اولندیکه پیغمبریمز علیه السلام بروقتده یهودك مدارسنه کیردی نعیم بن عمرو وحارث بن زید دیدیلرکه یامحمد سن نه‌دین اوزره سن دیدیکه دین ابراهیم علیه السلام اوزره‌ین دیدیلرکه ابراهیم یهودی ایدی دیدیکه کلك توراته مراجعت ایده‌لم اول بزمله سزك بینکزده حکم اولسون اویله اولسه اندن امتناع ایتدیلر ﴿ ثم یتولی فریق منهم وهم معرضون ﴾ انلردن بر فریق حقی قبولدن معرضین اولدقلری حالده تولی ایدر * ابن عباس رضی الله تعالی عنهدن مرویدرکه خیبر اهلندن بررجل وبرمرأه زنا ایتدیلر کتابلرنده انلره رجم ایجاب ایدر ایدوکن بیلورکن اول ایکیسی ارالرنده شریف اولدیغیچون انلری رجمدن کراهت ایتدیلر ورخصت اولمق رجاسیله اول ایکیسنك امرنده حکمی پیغمبریمز علیه السلامه حواله ایتدیلر پیغمبریمز علیه السلام انلره رجمله حکم ایدیجك یهوددن نعمان بن اوفی ونجوی بن عمرو انلره رجم یوقدر دیدیلر * پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه بنمله سزك ارا کزده تورات حکم اولسون نعم دیوب جمله‌سی اکا راضی اولدیلر انلرك اعلمنه ابن صور یادینوردی انی کتوردیلر رجم ذکر اولنان محلی آچدی الینی رجم آیتی اوزره قیوب انك مابعدنی اوقودی عبدالله بن سلام رضی الله تعالی عنه انده حاضر ایدی دیدیکه یارسول الله رجم آیتن اوقومیوب کچمشدر * اندن ابن صوریانك الین اول آیتك

اوزرندن قالدیروب آیتی پیغمبریمز علیه السلامه وانلره اوقودی بیورلمشکه (المحصن والمحصنة اذا زنیا وقامت علیهما البینة رجما وان کانت المرأة حبلی تربص بها حتی تضع مافی بطنها) قچان محصن ومحصنه زنا ایدوب اوزرلرینه بینه اقامت اولنه ایکیسی دخی رجم اولنور اکر اول مرأهٔ زانیه حامل ایسه حملنك وضعنه دکین توقف اولنور اویله اولسه پیغمبریمز علیه السلام اول زنا ایدن رجل ومرأه‌یی رجم ایتدی یهود اکا زیاده انجندیلر اول سببدن اشبو آیت کریمه نازل اولدی ﴿ ذلك بانهم قالوا لن تمسنا النار الا ایاما معدودات ﴾ انلرك حقدن تولی واعراضلری شول اعتقاد زایغ وطمع فارغلری سببیله ایدیکه بزه نارك مس ایتمسی ایام قلیله‌ده اولور دیو عقاب امرنی تسهیل ایدرلر دیکه انك ذکری جزؤ اوّلك اوچنجی حزبنده کچمشدر ﴿ وغرّهم فی دینهم ماکانوا یفترون ﴾ وانلری دینلری امرنده افترا ایتدکاری شیٔ مغرور ایتدیکه اول اباءلرندن انبیاء انلر ایچون شفاعت ایلیه وحق تعالی یعقوب علیه السلامه وعد ایتمش اوله‌که انك اولادنی تعذیب ایتمیه مکرکه زمان قلیله‌ده تحلهٔ قسم ایچون ایلیه ﴿ فکیف اذا جمعناهم لیوم لاریب فیه ﴾ انلرك حالی نیجه اولور قچانکه بزانلری جمع ایده‌وز برکون ایچونکه انده ریب یوقدر * روایت اولنورکه یوم قیامتده کفارك رایتلرندن اوّل رفع اولنان رایه یهودك رایه‌سی اوله خلائق بیننده افضاح اولندقلرندن صکره جهنمه سوریله‌لر ﴿ ووفیت کل نفس ما کسبت ﴾ وهر نفس خیر وشردن کسب ایتدیکنك جزاسی توفیه اولنور ﴿ وهم لایظلمون ﴾ انلر ظلم اولنمزلر * اشبونده دلالت واردرکه عبادت حبط اولنمیه ومؤمن نارده مخلد اولمیه زیرا ایمان وعملك توفیه‌سی نه نارده ونه اکا دخولدن اوّلده اولور بلکه اندن خلاصدن صکره‌ده اولور ﴿ قل اللهم مالك الملك ﴾ یامحمد دیکل‌که یاالله بزی خیرله قصد ایت ویاعبادك ومالك اولدقلرینك مالکی * حق جل وعلا کتب سالفه‌نك بعضنده دیمشدرکه (أنا الله ملك الملوك ومالك الملوك قلوب الملوك ونواصیهم بیدی فان العباد أطاعونی جعلتهم علیهم رحمة وان عصونی فلا تشتغلوا بسب الملوك ولکن توبوا الیّ اعطفهم علیکم) بن اول الله تعالی‌ین‌که ملوکك ملکی ومالکین ملوکك قلوب ونواصیسی بنم یدمده‌در اکر عباد بکا اطاعت ایدرلرسه ملوکی انلره رحمت قیلورین واکر عصیان

ایدرلرسه ملوکی انلرك اوزره عقوبت قلورین * ایمدی ملوك سبنه اشتغال ایتمکز بلکه بکا توبه ایدك که انلرك قلوبنی سزه رحمتله اماله ایدم * ابن عباس وانس رضی الله تعالی عنهما ایدرلر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم مکه یی فتح ایدیجك امتنه وعد ایتدیکه فارس وروم ممالکی دخی باذن الله انلرك اوله * منافقون ویهود دیدیلر که محمد علیه السلامه مکه ومدینه یتمدیمی که حتی فارس وروم ممالکنه دخی طمع ایلدی اول اکا قندن اولور زیرا که انلر قوّتده وعسکرلری کثرتده دراویله اولسه اشبو آیت کریمه نازل اولدی ﴿ تؤتی الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء ﴾ ملکی دیلدیکك کمسه یه ویررسن ودیلدیککدن انی نزع ایدرسن ملکی عربه ویروب وفارس ورومدن کیدررسن ویاخود ملکی انبیایه ویرر وجبابره دن کیدررسن ویاخود ملکی آدم اولادینه ویرر وابلیس وجنودندن کیدررسن ﴿ وتعز من تشاء وتذل من تشاء ﴾ ودیلدیککی عزیز ودیلدیککی ذلیل ایدرسن واصحابنی عزیز ایتدك حتی که غالبین اولدقلری حالده اون بیك کشی مکه یه کیردیلر * وابو جهل واصحابنی ذلیل ایتدك حتی که باشلری کسیلوب جسدلری قلیبه براغلدی ویا ایمان وهدایتله عزیز وکفر وضلالتله ذلیل ایدرسن ویا طاعتله عزیز ومعصیتله ذلیل ایدرسن ویا نصرتله عزیز وقهر ایله ذلیل ایدرسن ویا غنا ایله عزیز وفقر ایله ذلیل ایدرسن ویا قناعت ورضا ایله عزیز وحرص وطمعله ذلیل ایدرسن ﴿ بیدك الخیر ﴾ خیر وشر سنك یدکده در ﴿ انك علی کل شیءٔ قدیر ﴾ اعزاز واذلالدن هر برینه قادرسن یالکز خیر ذکریله اکتفاء اولندی زیرا که اول مقتضی بالذاتدر واما که شرّ مقتضی بالعرضدر زیرا شرّ جزئی بولنمز مادامکه خیر کلی یی متضمن اولمیه ویا خطابده ادبی مراعات ایچون اوله ویا کلام خیرده واقع اولدیغیچون اوله * زیرا روایت اولندیکه پیغمبریمز علیه السلام خندق غزاسنده خندق ایچون خط ایدوب صحابه دن هر اون کشی یه اندن قرقر ذراع قازمغه تعیین ایلدی ماشاء الله تعالی قازدقلرندن صکره انده بر صخرهٔ عظیمه ظاهر اولدی اکا معول تأثیر ایتمدی اویله اولسه پیغمبریمز علیه السلامه انی اخبار ایچون سلمان رضی الله تعالی عنهی کوندردیلر همانده پیغمبریمز علیه السلام کلوب معولله بر کره انی اوردیغی کبی اول پاره لندی شول بیت مظلمده مصباحك ضیاء ویرمسی کبی اندن بر ضوء پیدا ایدوب

(انك)

انك ایکی لابه سنه ضیاء ویردی پیغمبریمز علیه السلام وانکله بیله اولان مسلمین تکبیر ایتدیلر وپیغمبریمز علیه السلام دیدیکه بکا حیره نك قصرلری وکلابنك انیابی کوزکدی بعده ایکنجی کره معول ایله اوریجق دیدیکه بکا اندن ارض رومك قرمزی قصرلری کوزکدی بعده اوچنجی کره معولله اوریجق دیدیکه بکا اندن صنعانك قصرلری کوزکدی * وبکا جبرائیل علیه السلام خبر ویردیکه امتم اشبو کوردکارینك کلنه غالب اولیسردر ایمدی سزه بشارت اولسون * منافقون دیدیلرکه کورککه بویله وعدله اول سزی نیجه الدایور ویثربدن حیره نك قصرلرینه الیکز ایریسردر دیو سزه خبر ویرر والحال سز ایسه قورقکزدن خندق قازه طورر سز اویله اولسه اشبو آیت کریمه نازل اولدی ﴿ تولج اللیل فی النهار ﴾ کیجه یی کوندزه ادخال ایدرسن حتی انکله کوندز اون بش ساعت اولور وکیجه طقوز ساعت قالور ﴿ وتولج النهار فی اللیل ﴾ وکوندزی کیجه یه ادخال ایدرسن حتی انکله کیجه اون بش ساعت اولور وکوندز طقوز ساعت قالور ﴿ وتخرج الحی من المیت وتخرج المیت من الحی ﴾ واولیدن دیری ودیریدن اولی چیقاررسن نطفه دن حیوان وحیواندن نطفه چیقاررسن ویا بیضه دن طائر وطائردن بیضه چیقاررسن ویا کافردن مؤمن ومؤمندن کافر چیقاررسن زیرا که مؤمنك قلبی دیریدر وکافرك قلبی میتدر (اومن کان میتا فاحییناه) دلالتیله ویا تازه اوتلری حب یابسدن وحب یابسی تازه اوتلردن چیقاررسن ﴿ وترزق من تشاء بغیر حساب ﴾ ودیلدیککه مالی تضییق وتقتیرسز ویا حسبان وظن اولنمیان حیثیتدن ویررسن * علی بن أبی طالب کرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمدن روایت ایدر دیدیکه حق جل وعلا سورهٔ فاتحه یی وآیة الکرسی یی وشهد الله آیتن عند الله الاسلامه دکین وقل اللهم دن بغیر حسابه دکین انزال ایتمك دیلدی عرشه تعلق ایتدیلر حالبوکه انلر که الله تعالی بیننده حجاب یوغیدی دیدیلرکه یاربنا بزی دار ذنوبه وعصیان اهلنه ایندررسن بز ایسه عرشه متعلقلرز حق جل وعلا دیدیکه عزم وجلالم حقیچون بر کمسنه که هر فرض نماز اردنجه سزی اوقویه انك مکاننی جنت ایدم وانی حظیرهٔ قدسده اسکان ایدم وهر کونده یتمش کره نظر رحمت ایدم وهر حاجتن روا ایدم ادناسی مغفرت اوله وانی هر عدو وحاسددن حمایت ایدم انلرك اوزره

نصرتم ایرکوررم ﴿ لایتخذ المؤمنون الکافرین اولیاء من دون المؤمنین ﴾
مؤمنلرمؤمنلردن غیری کافرلری قرابت ویاصداقت جاهلیه ایچون دوست
ایدنمسونلر تاکه حب وبغضلری خاصة فی الله اوله * ابن عباس رضی الله
تعالی عنه ایدر منافقیندن عبد الله بن ابیّ اصحابی مشرکون ویهود ایله
موالات ایدرلردی وانلره مسلمینك احوالنی خبر ویررلردی انلرك پیغمبریمز
علیه السلام حضرتلرینك اوزره ظفر بولملرین امید لنورلردی که حتی بوآیت
کریمه نازل اولدی مؤمنلر انلرك فعلی مثلندن نهی اولندی ﴿ ومن یفعل
ذلك فلیس من الله فی شیء ﴾ اول کمسه که کافرلری دوست ایدینه الله تعالی
دوستلغندن برشیئده دکلدرکه اکادوستلق دینلمسی صحیح اوله زیرا که حق تعالی
ایله وهم عدوسیله دوستلغی جمع ایتمك ممکن اولمز ﴿ الا ان تتقوا منهم تقاة ﴾ مکرکه
کافرلردن خوف ایدهسز انلر ظاهرده غالبین اولمسیله ویا مؤمنلر انلرك
اراسنده اولمغله ایمدی کندودن انلرك شرّنی دفع ایچون قلبی ایمانله مطمئن
اولدیغی حالده لسانله مدارات ایتمسی جائز اولور لکن دم حرامی ومال حرامی
استحلال ایتمز وانلر عورات مسلمینی اظهار ایتمز ﴿ ویحذرکم الله نفسه ﴾
حق تعالی سزی کفارله موالاتدن ومنهی بی ارتکابدن ومأموره مخالفتدن
عقوبتله تحذیر ایدر ﴿ والی الله المصیر ﴾ مرجعکز الله تعالی یه در اعمالکزك
جزاسین ایدر ﴿ قل ان تخفوا مافی صدورکم او تبدوه یعلمه الله ﴾ یا محمد انلره
دیگل که اکر صدورکزده اولان موالات کفاری کرك اخفاء ویا اظهار ایدك
حق تعالی انی بیلور ﴿ ویعلم مافی السموات ومافی الارض ﴾ سموات وارضده
اولان اشیایی دخی بیلور اویله اولسه کفارله موالاتکز اکانیجه خفی اولور
﴿ والله علی کل شیء قدیر ﴾ حق تعالی هر شیئه قادر در عقابندن صاقنك
﴿ یوم تجد کل نفس ماعملت من خیر محضرا وماعملت من سوء تودّ لوان بینها
وبینه امدا بعیدا ﴾ یوم قیامتده هر نفس خیر وشردن دنیاده ایشلدیکن
حاضر بولور خیرینه سوینور وشرّینه یرینوب تمنی ایدرکه نولیدی اول
شرله انك بیننده مسافهٔ بعیده اولیدی ویا اکا ابدا ملاقات ایتمیدی ویانی
ایشلمیدی ﴿ ویحذرکم الله نفسه ﴾ حق تعالی سزی عقوبتندن تحذیر ایدر
﴿ والله رؤف بالعباد ﴾ الله تعالی عبادینه رأفتلودرکه انلرك صلاحنی مراعات
ایچون نهی وتحذیر ایدر ﴿ قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله ﴾
یا محمد یهود ونصارایه دکل که اکرسز الله تعالی یی سورسکز بکا اتباع

ایدککه الله تعالی سزی سوه زیرا بن انك سزه رسولین واوزریکزه حجتی
ایمدی مؤمنلرك الله تعالی یی سومسی امرینه اتباع اطاعتی ایشلر ورضاسنی
ابتغالریدر والله تعالینك مؤمنلری سومسی اول خصال اوزره انلره ثناسی
واثابتی ودخی ﴿ ویغفرلکم ذنوبکم ﴾ وذنوبکزی مغفرت ایلیه دیو وعد
کریمه انجازیدر ﴿ والله غفور رحیم ﴾ الله تعالی مغفرت ورحمت ایدیجیدر
انلره که الله تعالی یه طاعت ورسولنه متابعتله وبعثله سویلیه‌لر * روایت اولندیکه
اشبو نزوله سبب یهود ونصار انك بزالله تعالینك ابناء واحباسییز دیدیلر
ویاخود وفدنجران بزم عیسی علیه السلامه عبادتمز الله تعالی یه محبتمزدندر
دیدیلر ویاخود پیغمبریمز علیه السلام زماننده برقوم کندولرین الله تعالی یی
سورزعم ایتدیلر اویله اولسه قوللرینی تصدیق ایدر عمله امر اولندیلر اشبو
آیت کریمه نازل اولیجق عبدالله بن ابیّ اصحابنه دیدیکه محمد کندویه طاعتی
الله تعالی یه طاعت کبی قیلور وبزه امر ایدرکه انی سوه یز نصاری عیسایی
سومسی کبی اویله اولسه نازل اولدیکه ﴿ قل اطیعوا الله والرسول ﴾ دیکل که
الله تعالی ورسولنه اطاعت ایدك ﴿ فان تولوا ﴾ اکرالله تعالی یه ورسولنه
اطاعتدن اعراض ایدرسکز ﴿ فان الله لایحب الکافرین ﴾ سز کافرلر سز
حق تعالی ایسه کافرلری سومز فعللرینه راضی اولمز وانلری مغفرت ایتمز
(قال النبی صلی الله علیه وسلم کل امتی یدخلون الجنة الامن أبی قالوا ومن
یأبی قال من اطاعنی دخل الجنة ومن عصانی فقد أبی) پیغمبریمز علیه
السلام ایدر جمیع امتم جنته کیدر اباء ایدن کیرمز دیدیلرکه کیمدرکه اندن
اباء ایدر دیدیکه بکا اطاعت ایدن کیرر بکا عصیان ایدن جنته کیرمکدن
اباء ایدر اشبونده دلالت واردرکه شرعه اطاعتدن اعراض کفر اوله والله
تعالینك محبتنه منافی اوله وانك محبتی مؤمنلره مختص اوله ﴿ ان الله اصطفی
آدم ونوحا وآل ابراهیم وآل عمران علی العالمین ﴾ حق جل وعلا رساله
وخصائص روحانیه وجسمانیه ایله آدم ونوح وآل ابراهیم وآل عمرانی
عالمین اوزره اختیار ایلدی * اشبو نکله انلرك ملائکه اوزره فضلی اولدیغنه
استدلال اولندی اما آدم ابوالبشر در وآل ابراهیم وآل عمران ایله مراد
ابراهیم وعمرانك کندیلریدر دینلدی وقول آخرده آل ابراهیم ایله مراد
اسماعیل واسحاق وایکیسنك اولادیدر وانلرده پیغمبریمز علیه السلام دخی
داخلدر وآل عمران ایله مراد موسی وهارونذرکه ایکیسی دخی عمران

بن يصهر بن فاخت بن لاوى بن يعقوب اوغوللريدر وياخود آل عمران ايله مراد عيسى عليه السلامدر كه اناسى مريم بنت عمران بن ماثاندر اويله اولسه اشبو ايكى عمران بيننده بيك سكز يوز سنه كچوبدر ﴿ذرية بعضها من بعض﴾ انلر ذرية واحده در بعضى بعضيسندن منشعبدر ويادينده بعضى بعضيسندندر ﴿والله سميع عليم﴾ الله تعالى ناسك اقوالنى ايشيدر واعمالنى بيلور قول وعملى مستقيم اولانى اصطفاء ايدر وياامرأة عمرانك قولنى ايشيدر ونيتنى بيلور ﴿اذقالت امرأة عمران﴾ عمران بن ماثانك زوجه سى حنه بنت قاقوزكه عيسى عليه السلامك جده سيدر * اشبو موسى عليه السلامك باباسى اولان عمران دكلدركه انك مريم نام برقزى وار ايدى هارون عليه السلامدن بيوك ايدى ايمدى امرأة عمران ديديكه ﴿رب انى نذرت لك مافى بطنى محررا﴾ يارب قارنمده اولان شيئى سنك خدمتكه معتق اولمسنى نذر ايلدم * روايت اولنوركه امرأة عمران عاقر عجوز ايدى بر اغاج كولكه سنده ايكن كورسه كه بر طاوس ياوريسن بيدرر اندن كوكلى كنديك بر ولدى اولمسن تمنى ايدوب ديديكه الهى اكر بكا بر ولد روزى قيلورسك انى بيت المقدس خدمتنه قومغه نذر ايتدم اويله اولسه مريم رضى الله تعالى عنهايه حامله اولوب زوجى عمران ايسه اول اثناده فوت اولدى * كلبى ومحمد بن اسحق ايدر بركمسنه اول زمانده ولدينى نذر ايتسه كنيسه يه قوياردى تابلوغنه دكين كنيسه خدمتندن زائل اولمز طورردى بالغ اولديغنده ديلرسه انده اقامت ايدر ويا ديلديكى يره كيدردى وقبل البلوغ كتمسى جائز دكلدى ونذره غلماندن غيرى جائز اولمزدى وزكريا عليه السلام وعمران ايكيسى اختين تزوّج ايتمشلردى برينه ايشاع بنت قاقوز دينور زكريا عليه السلامك تحت نكاحنده اولوب يحيى عليه السلامك اناسى ايدى وبرينه دخى حنه بنت قاقوز دينوردى عمرانك تحت نكاحنده اولوب مريم رضى الله تعالى عنهانك اناسى ايدى لكن طوغمقدن قالمشدى ذكر اولنديغى كيفيت اوزره نذر ايديجك مريم رضى الله تعالى عنهايه حامله اولدى زوجى اكا ديديكه عجب مشكل ايشه اوغرادك قارنكده كى قز اولورسه نيچه ايدرسنكه اول نذركه صالح اولمز ايكيسى اول وهمه دوشديلر حنه مريمه حامله ايكن عمران فوت اولدى وقتاكه حنه قارننده ايكن نذر ايلدى ديديكه ﴿فتقبل منى﴾ ايمدى الهى اول نذرمى قبول ايله كل ﴿انك انت السميع العليم﴾ زيراكه سن بنم قولمى ايشيدر

ونيتمى بيلورسن ﴿فلما وضعتها قالت رب انى وضعتها انثى﴾ وقتاكه حنه انى طوغردى كورسه كه قزدر تحسر وتحزن ايدوب ديديكه يارب قز طوغردم اول ايسه انى اركك اولمسين اميدلنوردى ﴿والله اعلم بما وضعت﴾ الله تعالى ايسه انك نه شئ طوغرديغن بيلور ﴿وليس الذكر كالانثى﴾ طلب اولنان ذكر ايسه كنيسه خدمتنده ديشى كبى دكلدر زيرا اكا حيض ونفاس واعذار نساء اعتراسندن خالى اولمز ﴿وانى سميتها مريم﴾ وانى مريم ديو تسميه ايتدمكه اول انلرك لغتنده عابده وخادمه ديمكدر ﴿وانى اعيذها بك وذريتها من الشيطان الرجيم﴾ يارب انى وذريتنى سكا اعاذه ايدرم شول شيطاندنكه رحمتكدن طرد اولنمشدر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم مامن مولود يولد الا والشيطان يمسه حين يولد فيستهل من مسه الا مريم وابنها) پيغمبريمز عليه السلام ايدر هر ولدكه طوغار الا اول طوغاركن شيطان انى مس ايدر ابتداى ظهورندن تأثيرن طمع ايدوبدر اويله اولسه اصابتندن ولد استهلال ايدر الا مريمى واوغلو عيسايى مس ايتميوبدر الله تعالى حنه نك استعاذه سى سببيله اول ايكيسين شيطاندن عصمت ايتدى ﴿فتقبلها ربها بقبول حسن﴾ رب تعالى حنه دن انى نذرنده اركك يرينه قبول ايتدى وولادتى عقبنده انى مسلم ايتدى ﴿وانبتها نباتا حسنا﴾ وانى تربيهٔ حسنه ايله تربيه ايتدى وياخلقنى زياده ونقصاندن تسويه ايتدى سائر مولودك بر ييلده بيوديكى دكلو انى بر كونده بيوتدى * روايت اولنوركه حنه انى طوغريجق بر خرقه يه صاردى ومسجده ايلتوب احبار قاتنه قودى اشبو الله تعالى يه نذردر انى بيلديككز كبى ايدك ديدى احبار مريمك تربيه سى امرنده تنافس ايتديلر زيراكه امامليرنك وصاحب قرابتلرينك قزى ايدى وماثان اولادى ايسه رؤس ملوكلرى ايدى زكريا عليه السلام ديديكه بن انى تربيه يه احقم * زيراكه خالته سى بنم تحت نكاحمده در اندن اباء ايدوب قرعه يى اختيار ايتديلر يكرمى يدى كشى ايديلر بر نهرك كنارينه واروب قلملرينى نهر ايچنه براقديلر * زكريا عليه السلامك قلمى صو يوزنده قالوب سائرينك قلملرى ايچنه باتدى اويله اولسه ﴿وكفلها زكريا﴾ زكريا عليه السلام مريم رضى الله عنهايى كندى كفالتنه آلدى وانكچون بر موضع استيجار ايتدى بيويوب نساء حدّينه ايريشجك مسجدده انكچون بر محراب بنا ايتدى وانك قپوسين وسطنده ايدوب اكا نردبان ايله چيقلوردى واكا زكريا عليه السلامدن

غیری کمسنه وارمزدی هر کون اول اکا طعام وشرابن ویرردی ﴿ كلما دخل عليها زكريا المحراب وجد عندها رزقا ﴾ هر بار که زکریا علیه السلام اکا محرابنه وارسه که اول غرفه سیدر ومحراب ایسه مجالسك اشرف مقامنده که اول دخی مسجددندر وزکریا علیه السلام انك قاتنه واروب چیقدیغنده اوزرینه یدی قپو برکیدردی انك قتنده قیشده یاز یمیشین ویازده قیش یمیشین بولوردی ﴿ قال يا مريم أنى لك هذا ﴾ یا مریم بورزق سکا قندن کلوبدر حالبوکه بووقتده بونوع یمیش بولنمز واوزریکه ایسه قپولر برکیدیلوبدر دیدی ﴿ قالت هو من عندالله ﴾ دیردیکه اول الله تعالیدندر ﴿ ان الله يرزق من يشاء بغير حساب ﴾ حق تعالی دیلدیکی کمسنه یه رزق حسابسز ویرر ویا حسبانسز ویرر * اشبو احتمال اولور که مریم کلامندن اوله والله تعالی کلامندن اولمسی دخی احتمالدر * روایت اولنورکه بنو اسرائیله قحط ایردی مریم ایسه اول حالده ایدی حتی که زکریایه انی حملدن ضعف ایردی برکون بنو اسرائیله دیدیکه بیلورسز که بن پیر اولمشم ومریمی کتورمکه بی مجال قالمشم بریکز انك کفالتن تعهد ایتسون بندن انی آلوب کتسون قحط وفقردن هربری اعتذار ایله کندیدن انی دفع ومنع ایتدی آخر اکا قرعه آتمغی رأی ایتدیلر مکر مریمك عمیسی اوغلی یوسف بن یعقوب دینور بررجل نجار وار ایدی قرعه انك اوزرینه واقع اولوب مریمی کتوردی مریم انك یوزنده شدت مؤنتدن ملالت کوروب دیدیکه یا یوسف حق تعالی یه ظنکی حسن ایت اول سنی رزقلندیرر اویله اولسه هر کونده یوسف کسبندن اکا کفایتی دکلو رزق کتورردی انی کیسه یه قویدیغی کبی حق تعالی انی آرتورردی زکریا علیه السلام اکا واروب قاتنده حاجتدن زیاده رزق بولوردی یا مریم بورزق سکا قندن کلوبدر دیسه الله تعالی عندندن دیو جواب ویرردی * اهل اخبار ایدروقتا که زکریا علیه السلام مریمدن بوکرامتی کوردی قلبندن دیدیکه مریمه وقتسز بو فاکهه لری ویرن رب تعالی قادردرکه بنم زوجه‌می اصلاح ایدوب ایکیمز دخی مأیوسلر ایکن برولد ویره ﴿ هنالك دعا زكريا ربه ﴾ اول حالتده زکریا علیه السلام کندی محرابنه کیروب قپولرین برکتدی واروب حق تعالی یه مناجات ایدوب ﴿ قال رب هب لی من لدنك ذرية طيبة ﴾ دیدیکه یارب بکا سنك عندکدن برولد مبارك تقی رضی باغشلغل ﴿ انك سميع الدعاء ﴾ که سن دعایه اجابت ایدیجیسن ﴿ فنادته الملائكة ﴾ اکا جبریل

علیه السلام ندا ایتدی ﴿ وهو قائم يصلي في المحراب ﴾ حالبوکه اول محرابده طوروب نماز قیلوردی ﴿ ان الله يبشرك بيحيى ﴾ حق تعالی سکا یحیی نام ولد ایله تبشیر ایدر ﴿ مصدقا بكلمة من الله ﴾ حق تعالیدن عیسی علیه السلامك رسالتله کلمسنی تصدیق ایدر ﴿ وسيدا ﴾ وقومنك سید وفائقی اولور ﴿ وحصورا ﴾ وشهوات وملاهیدن نفسنی حبسده مبالغ اولور ﴿ ونبيا من الصالحين ﴾ وصالحلردن ناشی نبی ویا کبیره وصغیره‌دن معصوم نبی اولدیغی حالده * دینلدیکه عیسی علیه السلامه کلمه دینلمسنك حکمتی زیراکه اول حق تعالینك کن کلمه‌سندن وجوده کلدیکیچون انك اوزره کلمه اسمی واقع اولوبدر ویاخود کلام الله ایله اهتداء اولندیغی کبی انکله دخی اهتداء اولندیغیچون اکا کلمه دینلدی ویاخود اول مریم رضی الله تعالی عنهایه کلام حق جبرائیل علیه السلام تبلیغ وجهی اوزره بشارت اولدیغیچون اکا کلمه دینلدی ویاخود حق جل وعلا انبیایه انزال ایتدیکی کتابلرنده خبر ویردیکه اول باباسز بر نبی ارسال وخلق ایدیسردر ایمدی اول وعدایله حاصل اولدیغیچون اکا کلمه دینلدی ویحیی علیه السلام ایسه عیسی علیه السلامه اوّل ایمان کتوروب تصدیق ایلدی ویحیی علیه السلام عیسی علیه السلامدن التی آی بیوك ایدی بعده عیسی علیه السلامك رفعندن اوّل قتل اولندی ﴿ قال رب انى يكون لى غلام ﴾ دیدیکه یارب بنم نیجه غلامم اولور ﴿ وقد بلغني الكبر ﴾ حالبوکه بکا کبرسن ایریشوب بنده اثر ایتدی زیرا اول کندی طقسان طقوز یاشنده وخاتونی ایسه طقسان سکز یاشنده ایدی ﴿ وامرأتى عاقر ﴾ وخاتونم ایسه اولاد طوغرمقدن کسیلوبدر * اکر دینورسه‌که زکریا علیه السلام نیچون حق تعالینك اکا ولد وعدی اولدیغندنصکره بنم نیجه غلامم اولور دیدی حق تعالینك وعد ووعیدنده ایسه شك جائز اولمز دینورکه زکریا علیه السلام ملائکه‌نك نداسین ایشتدیکنده شیطان اکا کلوب دیدیکه یا زکریا اول ایشتدیکك صوت الله تعالیدن دکلدر بلکه شیطاندندر زیرا اول اکر الله تعالیدن اولسه اول سکا انی وحی ایدردی سائر امورده وحی ایتدیکی کبی اویله اولسه زکریا علیه السلامك سؤالی وسوسه‌یی دفع ایچون ایدی ویاخود زکریا علیه السلامك اول سؤالی وعد اللهده شکندن دکلیدی بلکه انك کیفیتندن ایدیکه یارب انی ایتمك بنی وخاتونمی شاب ایتمکله‌میدر ویا ایکیمز

دخی كبير اولديغی حالده‌ميدر ويا بكا انی مرأهٔ اخرادنمی ويريسردر
(قال كذلك الله يفعل مايشاء) الله تعالى ديديكه يا زكريا ديديكك كبی
سن كبير وخاتونك عاقر ايكن ايكيكزدن اول بر ولد ايجاد ايدر انك فعلنه
اعتراض اولنمز (قال رب اجعل لی آية) زكريا ديديكه يا ربی بكا بر علامت
تعيين ايتكه انكله خاتونمك حملنی بيلم وسكا شكر ايچون عبادتمی آرتورم (قال
آيتك ان لا تكلم الناس ثلاثة ايام) حق تعالى ديديكه علامتك اولدر كه
اوچ كون ناسله مكالمه يه قادر اولميه‌سن تا كه اول مدتده نعمت موعوده‌نك
حقنی قضا ايچون الله تعالينك ذكر وشكرينه مشغول اوله‌سن (الا رمزا)
مكر كه عين ويايد اشارتيله اوله وزكريانك اشارتی مسبحه ايله ايدی
(واذكر ربك كثيرا) وربك جل شانه‌يی چوق ذكر ايت (وسبح بالعشی)
وانی تسبيح ايت زوالدن غروبه دكين ويا عصر ويا غروبدن صدر ليلك
ذهابنه دكين (والابكار) وطلوع فجردن ضحايه دكين (واذ قالت
الملائكة) ذكر ايت شول وقتيكه جبرائيل عليه السلام ديدی (يا مريم
ان الله اصطفاك) يا مريم حق تعالى سنی امكدن تقبل ايده ليدنبرو سنی
اختيار ايتدی (وطهرك) وسنی ذنوبدن وحيض ونفاسدن ومسيس
رجالدن تطهير ايتدی (واصطفاك على نساء العالمين) وسنی زمانكك
نساسی اوزره ويا جميع نساء اوزره سنی تفضيل ايتديكه بكر ايكن باباسز
عيسايی طوغردی ومهدده‌كی بر طفلی انطاقيله يهودك قذفندن انی
تبرئه ايتدی ونسانك استقذار اولنور اشيائندن انی تطهير ايتدی وانی
واوغلنی عالمينه آيت ايتدی (قال النبی صلى الله تعالى عليه وسلم كمل
من الرجال كثير ولم يكمل من النساء الا مريم بنت عمران وآسية امرأة فرعون
وفضل عائشة على النساء كفضل الثريد على الطعام) پيغمبريمز عليه
السلام ايدر رجالدن چوق كمسنه كامل اولوبدر الا كه نسادن كامل اولان
انجق مريم بنت عمران وآسية امرأة فرعوندر وعائشه‌نك نساء اوزره فضلی
ثريدك سائر طعام اوزره فضلی كبيدر (وقال النبی صلى الله تعالى عليه وسلم
حسبك من نساء العالمين مريم بنت عمران وخديجة بنت خويلد وفاطمة
بنت محمد وآسية امرأة فرعون) پيغمبريمز عليه السلام ايدر نساء
عالميندن كماله ايرمشلری بيلمكه سكا كفايت ايدر كه انلر مريم بنت عمراندر كه
عيسى عليه السلامك اناسيدر وبری ام المؤمنين خديجه بنت خويلددر كه

محمد عليه السلامك زوجه‌سيدر وبری فاطمة الزهرا دركه حضرت محمد
مصطفى عليه السلامك كريمهٔ محترمه‌لريدر * يعنی قزيدر وبری ايسه آسيه
بنت مزاحمه‌در كه اول فرعونك خاتونيدر (يا مريم اقنتی لربك) يا مريم
ربك جل شانه‌يه اطاعت ايت ويا نمازكده قيامكی اطاله ايت * اوزاعی
ايدر وقتا كه مريم رضی الله تعالى عنها بونكله امر اولندی نمازه طورمقدن
اياقلری شيشدی هر بريندن قان واريك آقدی (واسجدی واركعی مع الراكعين)
نمازی جماعتله قيلانلرله بيله سن دخی ركوع وسجود ايت آيتده سجودك
ركوع اوزره تقديمی زيرا كه شريعتلرنده نماز انجلين قيلنوردی ويا اندن
ايچونكه نمازلرنده ركوع اولميانلر انلر مصلين دكلدر ودينلديكه قنوتله
مراد طاعاته ادامتدر (ام من هو قانت آناء الليل ساجدا وقائما) دلالتيله
وسجود ايله مراد صلاتدر (وادبار السجود) دلالتيله مراد خشوع
واخباتدر (ذلك) يا محمد سكا اشبو ذكر اولنان زكريا ويحيى ومريم
وعيسى قصه‌سی (من انباء الغيب) اخبار غيبدندر كه اول وحيدن غيری
شيئله بيلنمز (نوحيه اليك) سكا انی وحی ايدرز (وما كنت لديهم اذ يلقون
اقلامهم) يا محمد سن انلرك قتنده حاضر دكل ايدك شول وقتكه انلر اقتراع
ايچون تبركا تورات يازدقلری قلملرين صويه براقديلر تا بيله‌لركه (ايهم
يكفل مريم) انلرك قنغيسی مريمی حضانت وتربيه‌سنه الور (وما كنت
لديهم اذ يختصمون) وكذلك سن انلرك قتنده دكل ايدك شول وقتكه
انك كفالتنه تنافسا اختصام ايتديلر (اذ قالت الملائكة) ذكر ايت شول
وقتيكه ملائكه ديديكه (يا مريم ان الله يبشرك بكلمة منه اسمه المسيح
عيسى ابن مريم) الله تعالى سكا تبشير ايدر بر ولد ايله كيم اول كن كلمه‌سندن
خلق اولنور اسمی مسيح ابن مريمدر واكا مسيح ديو تسميه‌نك حكمتنده
مفسرون اختلاف ايتديلر * دينلديكه زيرا اول اقذاردن مسيح وذنوبدن
تطهير اولنوبدر ويا اول اناسی قارنندن چيقديغنده دهنله ويا بركتله مسح
اولوبدر ويا جبرائيل عليه السلام انی قناديله مسح ايدوبدركه شيطان
اكا يول بولميه ويا قنغی عاهتلويه مسح ايتسه عافيت بولوردی ويا يريوزنده
سياحت ايدر بر مكانده قرار ايتمزدی اما كه دجاله مسيح دينلمسی ايكی كوزينك
بری ممسوح اولديغيچون ايدی (وجيها فی الدنيا والآخرة) دنياده
وآخرتده شريف ورفيع اولديغی حالده * دينلديكه وجاهتی دنياده

نبوّتله و آخرتده شفاعتله‌در (ومن المقرّبين) وعندالله مقرّبيندن اولديغى
حالده جنتده درجه‌سى رفعتله و سمايه رفع اولنمسيله وملائكه صحبتيله
(ويكلم الناس فى المهد وكهلا) و ناسه سويليه حالبوكه مهدده طفل
ايكن سورهٔ مريمده ذكر اولنديغى اوزره * روايت اولنوركه مريم رضى الله
تعالى عنها ايدر بن اوغلم عيسى ايله طفوليتى حالنده تنها ايكن اولديغمزده
سويلشوردك وكهل ايكن دخى ناسه سويليه سمادن نزولندنصكره اشياء
معجزه‌دن خبر ويره * دينلديكه انك مهدده كلامى معجزه وكهولتده كلامى
دعوت ايدى (ومن الصالحين) حالبوكه عباد صالحيندندر (قالت رب
انى يكون لى ولد ولم يمسسنى بشر) مريم ديديكه يا سيدى جبرائيله خطاب
ايسه وياخود يارب الله تعالى‌يه خطاب ايسه بكا بر ولد قندن اولور والحال
بكا بر رجل مس ايتمدى (قال) جبرائيل ويا الله تعالى ديديكه (كذلك)
ديديكك كبى رجل سكا مس ايتمدين (الله يخلق مايشاء) الله تعالى ديلديكى
شيئى خلق ايدر (اذا قضى امرا) قچان بر شيئك خلق وحدوثنى اراده ايده
(فانما يقول له كن فيكون) اكا ديركه اولغل اولدخى اسرع وقتده اولور *
اشبونده اشارت واردركه حق جل وعلا اشيايى اسباب ومواد له مندرج
خلق ايتمكه قادر اولديغى كبى اسباب وموادسز دخى خلق ايتمكه قادر
اولور (ويعلمه الكتاب والحكمة والتورية والانجيل) وحق جل وعلا
اكا كتاب ودخى فقه ومعرفت وتورات وانجيل تعليم ايده (ورسولا الى بنى
اسرائيل) وانى بنى اسرائيله پيغمبر ايده واول انلره ديه‌كه (انى قد جئتكم
بآية من ربكم) بن سزه ربكز جل شانه‌دن قولمى تصديق ايدر علامتله
كلدم ديديلركه اول علامت ندر ديديكه (انى اخلق لكم من الطين كهيئة
الطير) بن سزه بالچقدن طير صورتى كبى بر شيئ دوزرين (فانفخ فيه فيكون
طيرا باذن الله) واول دوزيلن شيئه اوفوررين اول باذن الله طير اولوركه
اول يراسه‌در * اما معينده دينلديكه اول خلقده شكل طيوردر اما معناده
عورت كبيدر زيرا انك ممه‌لرى وديشلرى واردر حيض كورر وطوغرر *
وهب ايدر اول اوچار مادامكه ناس اكا نظر ايتسه قچان ناسك نظرندن
غائب اولسه دوشوب ميت اولور حتى كه انكله فعل حقدن ممتاز اوله
وهر شيئده كمال الله تعالى‌يه مختص ايدوكى بيلنه (وابرئ الاكمه والابرص)
واكمه وابرص نام ايكى دائى باذن الله تعالى انى كيدرم * اكمه اولدركه اناسندن

(اعمى)

اعمى طوغه ويا اعمش اوله وكوندزده كورر كيجه‌ده كورمز اوله وابرص
اولدركه انده وضح اوله اشبو ايكى دائى تخصيص ايتدى زيراكه اطبا اكا
علاجدن عاجزلردر * روايت اولنوركه عيسى عليه السلام زماننده
اطبا غالب ايدى اويله اولسه اول زمانك خلقنه حق تعالى عيسى عليه
السلام قتنه مرضادن بركونده اللى بيك كمسنه جمع اولديلر انلردن
طاقتلولرى عيسى عليه السلام قتنه واردى وطاقتسزلر قتنه عيسى عليه
السلام كندى كيدردى ايمان شرطى اوزره هر قنغسنه دعاء ايدر ديسه
فى الحال اكا شفاء وعافيت ايرردى (وأحيي الموتى باذن الله) وموتايى
باذن الله تعالى دير كورم * ابن عباس رضى الله تعالى عنهما ايدر عيسى
عليه السلام درت ميت دير كورديكه اول عاذر وابن العجوز وابنة العاشر
وسام بن نوح عليه السلام ايدى اما عاذر عيسى عليه السلامك صديقى
ايدى وفات ايديجك يحيي عيسى عليه السلامه خبر كوندرديكه قرنداشك
عاذر وفات ايدو بدر حالبوكه انكله انك مابينى اوچ كونلك مسافه ايدى
عيسى عليه السلام اصحابيله سفر ايدوب اكا كلديلر وقبرى اوزره وارديلر
* عيسى عليه السلام دعاء ايتديكى كبى عاذر قبرندن طورى كلدى وماشاء الله
دنياده قالوب اولادى اولدى واما ابن العجوز وقتا كه وفات ايدوب ميت
اولديغى حالده عيسى عليه السلام قتنه اوغرايجق عيسى عليه السلام
انكچون دعاء ايتديكى كبى سريرى اوزره جلوس ايتدى واعناق رجالدن
ايندريلوب ثيابن كيدى وسريرى ارقه‌سنه الوب محلنه ايلتدى واولادى
اولوب ماشاء الله معيشت ايتدى واما ابنة العاشركه ناسدن عشور آلور
جلق قزى ايدى فوت اولوب بركوندنصكره عيسى عليه السلام اكا
دعاء ايتمسيله حيات بولدى وولدى اولوب بر مدت دنياده معيشت ايتدى
واما سام بن نوح عيسى عليه السلام انك قبرينه واروب اسم اعظمله اكا
دعاء ايديجك قبرندن طورى كلدى قيامتك قيامى خوفيله باشنك يارى صاچى
آغرمش ايدى حالبوكه انلرك زماننده صاچ آغرمز ايدى عيسى عليه
السلام ايتدى يوخسه قيامت قوپمدمى ديلديكى امردن اكا سؤال
وجوابلر دنصكره ينه انك دعاسيله ميت اولدى (وأنبئكم بما تأكلون
وماتدّخرون فى بيوتكم) وسزه خبر ويرم شول كورمديكم شيئلريكه انى
اولريكزده يرسز وانى كه ادخار ايدرسز * روايت اولنديكه عيسى

عليه السلام هر كيجه ايسه كيجه نه يدوكن واول كونده نه ايتدوكن واخشامه
نه اليقوديغن خبرويردى * سدى ايدر عيسى عليه السلام صباوتى حالنده
مكتبده ايكن اندهكى غلمانه بابالرى نه ايشلديكن خبرويردى حتى غلمانك
بعضنه ديرديكه اهلك شونك كبى شيئ يديلر واندن سكا دخى اليقوديلر
وفلان يره صاقلديلر اول دخى اهلنه واروب انكار ايتسهلر علاماتيله انلرى
الزام ايدردى وصاقلنان يردن انى آلوب يردى چون انى غلمانه خبرويرن
عيسى عليه السلام ايدوكنى بيلديلر هرغلامى اندن منع ايدر اولديلر اول
ساحردر انكله ملاعبه ايتمكز ديديلر اندن غلمانى بربيته قويديلر عيسى
عليه السلام كلوب انلرى بولميجق بو بيتده نه واردر ديدى ديديلركه خنازير
واردر ديديكه انجلين اولسون چون اول بيتك قپوسن آچديلر جميعى
خنازير اولمش بولديلر بنو اسرائيل بوحالتدن قتى انجنديلر حتى عيسى
عليه السلام حضرتلرينك قتلنه يوروديلر * مريم رضى الله تعالى عنها
اندن خوف ايدوب عيسايى حمارينه يوكلتدى وقاچوروب اهل مصره
ايلتدى ﴿ ان فى ذلك لآية لكم ان كنتم مؤمنين ﴾ اشبو ذكر اولنانده
عيسى عليه السلامك نبوتنه علامت واردر اكر ايمانده موقنلر ايسهكز
زيراكه انلردن غيرى معجزاتله منتفع اولمز وياخود حقى تصديق ايدر يوخسه
عناد ايدر دكللر ايسهكز ﴿ ومصدقا لما بين يدى من التورية ﴾ وبندن اول
نازل اولان توراتى تصديق ايدر اولديغم حالده سزه كلدم ﴿ ولاحل لكم
بعض الذى حرم عليكم ﴾ ودخى لحوم وشحومدن سزه حرام اولانى حلال
ايتمكيچون كلدم ﴿ وجئتكم بآية من ربكم ﴾ وربكز جل شانهدن سزه ذكر
اولنان آياتدنصكره آيات اخرى ايله كلدم ﴿ فاتقوا الله ﴾ الله تعاليدن قورقكزكه
بن سزه اندن معجزات ظاهره وآيات باهره ايله كلمشم * ايمدى اكا مخالفت ايتمكز
﴿ واطيعون ﴾ وسزى اكا دعوت ايتديكم شيئده بكا اطاعت ايلكز ﴿ ان الله ربى
وربكم ﴾ الله تعالى بنم وسزك جملهمزك ربيسيدر ﴿ فاعبدوه ﴾ اكا عبادت ايدك
﴿ هذا صراط مستقيم ﴾ كه اول برطوغرى يولدركه صاحبن معرفت الهيه
ايركورر ﴿ فلما احس عيسى منهم الكفر ﴾ وقتاكه عيسى عليه السلام انلردن كفرى
حس ايلدى وانى قتله قصد ايتدكلرينى بيلدى انلرك اوزره استنصار ايدوب
﴿ قال من انصارى الى الله ﴾ ديديكه الله تعالينك سبيلنده كيملردركه بكا انصار
واعواندر ﴿ قال الحواريون نحن انصار الله ﴾ حواريون ديديلركه

بزدين اللهده انصارز ﴿ آمنا بالله ﴾ بز الله تعالى يه ايمان كتوردك ﴿ واشهد بانا
مسلمون ﴾ ياعيسى سن شاهد اول بز مسلملرز ﴿ ربنا آمنا بما انزلت واتبعنا الرسول
فاكتبنا مع الشاهدين ﴾ يارب عيسايه انزال ايتديكك انجيله ايمان كتوردك
ورسولك عيسايه دعوت ايتديكى دينه اتباع ايتدك ايمدى بزى وحدانيتكه
شهادت ايدنلرك جملهسندن كتب ايت * سدى ايدر وقتاكه حق جل
وعلا عيسى عليه السلامى بنواسرائيله نبوتله بعث ايتدى بنواسرائيل عيسى
عليه السلامى واناسى مريم رضى الله تعالى عنهايى آرالرندن نفى واخراج
ايتديلر اويله اولسه ايكيسى يريوزنده سياحت ايدرديلر بروقتده برقريهده
ايكيسى بررجله قونق اولديلر رجل انلره ضيافت ايدوب زياده اكرام واحسان
ايلدى مكر اول قريهنك برجبار اميرى وارايدى بركون اول رجل حزين
ومغموم اوينه كلدى اول حينده مريم رضى الله تعالى عنها انك مرأهسى
قتنده ايدى سبب نه اولهكه زوجك حزين كلوبدر ديدى مرأه انك حالنى
اخباردن امتناع ايدوب مريم ايسه اكا الحاح ايديجك ديديكه قريهمزك
برجبار اميرى واردر كنديني وجنوديني ايستدكارى دكلو طعام يدرمكى
وخمر ايچرمكى هركونده اهل قريهدن بركمسنهنك اوزره الزام ايتمشدر بوكون
ايسه نوبت بزه كلمشدر بزم ايسه وسعتمز يوقدر تقصيرى اولانه فقيردر ديو
مرحمت ايدرلر دكلدر اول اجلدن محزون ومغمومدر چون مريم رضى الله
تعالى عنها انك حالن عيسى عليه السلامه خبرويردى عيسى عليه السلام
ايتدى دعا ايدرسم كرچه بونك ضرورتى دفع اولور لكن اول سببدن
شر عظيم ظهوره كلور مريم رضى الله تعالى عنها ايتدى بزه احسان
واكراملرى سببيله اوزريمزده حقلرى سبقت ايتمشدر لازم اولمشدركه
انك مكافاتن ايدهوز عيسى عليه السلام ايتدى * ايمدى اميرك كلسى
وقتنده قدرلريكزى وخابيهلريكزى صو ايله طولدرك انلر دخى انك كبى
ايشلديلر اندن عيسى عليه السلام كلوب دعا ايتدى كورسهلركه قدرلرده
صولر آش وات اولدى وخابيهلردهكى صولر خمر اولدى چون امير كلوب
اندن يوب وخمردن ايچدى ديديكه بوخمرى قندن كتوروبسن ديديكه
فلان يردن امير ايتديكه بنم ايچه كلديكم خمر اول يرك خمرندندر لكن بونك كبى
دكلدر * ايمدى لابد بوخمرى قندن تحصيل ايتدك بكا خبرويرمينجه شرمدن
قورتلمزسن ديجك عيسى عليه السلام ايله اولان ماجرايى خبرويردى مكر

اول امیرك برسوكلو اوغلی وار ایدیكه یرینه آنی خلیفه ایتمك صددنده ایكن
بوقصه‌دن برقاچ كون اوّل فوت اولمشدی امیر دیدیكه ایمدی بوتحویلاته
قادر اولان كشی الله تعالی عندنده انك دعاسی مستجابدر بنم اوغلمی دخی
دعاسیله دیر كورمكه قادر اولور اندن عیسی علیه السلامی چاغروب اكا انی
سویلدی عیسی علیه السلام ایتدی اكر اوغلوكی دیری كوررلر ایسه قومك بیننه
شرّ وفتنه دوشر امیر دیدیكه مبالات ایتمزین عیسی علیه السلام ایتدی دیر كوره‌یم
لكن بنی وانامی دیلدیكمز یره كتمكدن منع ایتمامك شرطیله نعم دیوب اندن
عیسی علیه السلام اكا دعاء ایتدیكی كبی دیرلدی اهل مملكت انی كوریجك
جمله‌سی سلاحه كلدیلر بو بزی بونجه مدتدنبرو یرشمدی دیلدیكه كندیدن
صكره اوغلنه بزی یدیره اندن انكله قتاله یونلدیلر اول حالتده عیسی علیه
السلام اناسیله یوله كیردیلر حتی كه حواریونه اوغرادیلركه انلر سمك
صید ایدردیلر عیسی علیه السلام بونلره دیدیكه كلك سزكله كیده‌لم بوندن
خیرلو ایشه مباشرت ایدوب ناس صیدین ایده‌لم دیدیلركه سن كیمسك
دیدیكه عیسی ابن مریم الله تعالینك عبدی ورسولین اندن اكا جمله‌سی ایمان
كتوروب واكا اصحاب ورفیق اولوب انكله یوله كیردیلر * دینلدیكه
حواریون صیادین ایدیلر ثوبلری بیاض اولدیغیچون انكله تسمیه اولندیلر
ویاقصارین اولوب ثوب آغردیجیلر ویانیتلرنده خلوص وسریرتلرنده نقاء
اولدیغیچون انكله تسمیه اولندیلر * عطاء ایدر یعنی بویاجیلر ایدیلر مریم
رضی الله تعالی عنها عیسی علیه السلامی انلرك رئیسنه ویردیكه اندن صباغت
تعلم ایده بروقتده اكا سفر عارض اولوب عیسی علیه السلامه دیدیكه اشبو
قاتمزده‌كی اولان ثوبلری هر برنده وضع اولنان علامتله لونه نظر ایدوب
هرنوع لونده اوله‌جغی محلنه وضع ایده‌سن تابن كلنجه هرثوب صاحبنك
دیلدیكی لونه بویاتوب بن كلدكده هرثوبی صاحبنه تسلیم ایده‌وز چون اول
سفرینه كیدوب عیسی علیه السلام انك یرینه قالدی لون واحد اوزره اولان
برجبك ایچنه اثوابك جمیعنی قویدی وهرثوب باذن الله مراد اولنان لونده
اولسون دیدی چون استاد اولان صباغ برقاچ كوندنصكره چیقه كلدی
وعیسی علیه السلامك فعلنه مطلع اولدی دریغا كه ناسك اثوابنی افساد
ایتمشسن دیدی عیسی علیه السلام ایتدی طور كوره‌لم اثواب نه كونا لونه
كیرمش ایسه صاحبلرینه ویره‌لم اندن عیسی علیه السلام بسم الله دیوب اول

(جبدن)

جبدن اثوابی بربربر چیقاردی كورسه‌لركه انك كیمی قرمزی وكیمی صاری
وكیمی مائی وكیمی یشیل وبالجمله هرثوب صاحبنك دیلدیكی لونه كیروبدر
تعجب ایدوب حق تعالینك اكا ارادت كریمه‌سی اولدیغن بیلدی اول
بویاجیلر اصحابی جمیعا ایمانه كلدی اون ایكی كسه ایدیلر جمله‌سی خلافته
صالح وعیسی علیه السلامك اصفیاسندن اولدیلر ﴿ ومكروا ﴾ عیسی علیه
السلامه مكر ایتدیلر یهوددن شول قومكه اول انلردن كفری حس
ایتمشیدی انك قتلنه تدبیر ایتملریله ﴿ ومكر الله ﴾ الله تعالی دخی انلره مكر ایلدی
شول وجهله كیم عیسایی سمایه رفع ایدوب انك قتلنی قصد ایده‌نی انك
صورتنه قویدی حتی كندی اللریله عیسی در دیو صاحبلرین قتل ایتدیلر
﴿ والله خیر الماكرین ﴾ الله تعالی مكرده ماكرینك اقواسی وحسبان اولنمیان
حیثیتدن ضرر ایصالنه انلرك اقدریدر * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر
عیسی علیه السلام یهوددن برقومه استقبال ایدوب انلر انی كوریجك
كندی واناسنی قذف ایتدیلر عیسی علیه السلام انلره بددعاء ایدوب جمله‌سنك
صورتلری خنازیر صورتنه تحویل اولندی اول قومك رئیسنه یهوذا
دینوردی بوحالتدن قورقوب یهوددن اتباعی عیسایی قتل ایچون جمع
ایلدی حق جل وعلا جبرائیل علیه السلامی كوندردی حتی كه عیسی علیه
السلامی برخوخه‌یه قویدیكه انك سقفنده برروزنه وار ایدی اول روزنه‌دن
حق تعالی انی سمایه رفع ایتدی ویهوذا ایسه اصحابندن ططیانوس دینور
بررجله بیوردیكه اول خوخه‌یه كیره وعیسی علیه السلامی اولدیره كیریجك
عیسی علیه السلامی انده بولمدی برازوقت انده اكلنیجك انی انده عیسی علیه
السلام ایله قتال ایدر زعم ایتدیلر حالبوكه اول عیسی علیه السلام صورتنه
تحویل اولنمشیدی طشره چیقدیغی كبی انی عیسی ظن ایدوب قتل وصلب
ایتدیلر * روایت اولنوركه وقتا كه اول عیسی علیه السلام صورتنه تحویل
اولنان صلب اولندی مریم رضی الله عنها برمرأه ایله اول مصلوب قتنه
اغلیو كلدیكه اول مرأه عیسی علیه السلامك دعاسیله جنوندن قورتلمش
ایدی عیسی علیه السلام انلره كلوب دیدیكه نیه آغلشورسز حق تعالی بكا
هیچ كمسنه‌دن ضرر ایركورمكسزین بنی سمایه رفع ایدوبدر * اشبو مصلوب
ایسه بنم صورتمه تحویل اولنمش بریهودیدر اندن حواریون انك قتنه جمع
اولدیلر * هربرینی ناسی الله تعالی یه دعوت ایچون بلاده تفریق ایتدی بعده

کندیسی سمایه رفع اولندی مریم رضی الله عنها عیسی علیه السلامه حامل اولدیغنده اون اوچ یاشنده ایدی وادیٔ سلم ارضنده بیت لحمده انی طوغردی وعیسی علیه السلام اوتوزیاشنه ایردکده رسالتله مبعوث اولدی واوتوزاوچ یاشنده ایکن شهر رمضاندن لیلهٔ قدرده بیت المقدسده ایکن سمایه رفع اولندی انك رفعندنصکره اناسی مریم رضی الله عنها التی ییل یشادی ﴿ اذقال الله یاعیسی ﴾ ذکرایت شول وقتیکه حق جل وعلا عیسی علیه السلامه دیدیکه ﴿ انی متوفیك ﴾ بن سنك آجالکی استیفاء ایدرم وانلرك قتلندن سنی عاصم اولوب اجل مسماکه سنی الیقورم ویاسنی ارضدن قبض ایدرم ویانومك حالنده سنی توفیه ایدرم * زیراروایت اولنورکه انك رفع اولنمسی نومی حالنده ایدی ویاسنی عالم ملکوته عروجدن عوق ایدرشهواتدن امساك ایدرم * دینلدیکه حق جل وعلا انی یدی ساعت توفی ایتدکدنصکره سمایه رفع ایتدیکه نصاری اکا ذاهبدر ﴿ ورافعك الیّ ﴾ وسنی محل کرامته ومقرب ملائکه‌مه رفع ایدرم ﴿ ومطهرك من الذین کفروا ﴾ وسنی کافرلرك اراسندن چیقارر وشرلرندن قورترم * دینلدیکه آتیده تقدیم وتأخیر واردر یعنی سنی سمایه رفع ایدرم وکافرلردن سنی تطهیر وانجاء ایدرم وآخر زمانده سنی سمادن انزالدنصکره توفی ایدرم * پیغمبریمز علیه السلام نزول عیسی علیه السلام حقنده دیدیکه انك زماننده اسلامدن غیری ادیان زائل اوله ودجال هلاك اوله ویریوزنده قرق ییل مکثندن صکره وفات ایدوب مسلمین انك نمازین قیله‌لر * حسین بن فضل رضی الله عنهدن سؤال اولندیکه عیسانك سمادن نزولی ذکرینی قرآنده بولدکمی دیدیکه نعم ﴿ وکهلا ﴾ قولنده بولدم زیرا اول دنیاده کهولت حدینه ایرمشدی بلکه سمادن نزولندنصکره کهل اولیسردر ﴿ وجاعل الذین اتبعوك فوق الذین کفروا الی یوم القیامة ﴾ وسکا اتباع ایدنلری یوم قیامته دکین سکا ودینکه کافراولانلرك فوقنده قیلورم حتی که حجت وسیفله غلبه انلرك اولور * دینلدیکه اکا اتباع ایدنلر اهل اسلامدرکه انی تصدیق وتوحیدده دیننه متابعت ایتدیلر * ایمدی انلر الی یوم القیامه کافرلر اوزره عزت ومنعه وحجتله ظاهر وقاهرلردر * ابن عباس رضی الله تعالی عنهما ایدر انلر امت محمددرکه اصل اسلامده متبوعلردر اکرچه شرائع مختلفه ایسه ﴿ ثم الی مرجعکم ﴾ ایمدی اکا تابع وکرك کافر اولانلریکزك آخرتده رجوعی بکادر ﴿ فأحکم بینکم فیما کنتم فیه تختلفون ﴾ اراکزده حکم ایدرم انده که دینکز امرنده اختلاف

ایدردیکز ﴿ فاما الذین کفروا فاعذبهم عذابا شدیدا فی الدنیا والآخرة ومالهم من ناصرین ﴾ اما شونلرکه کافر اولدیلر انلره عذاب شدید ایدرین دنیاده قتل وسبی وجزیه وذله ایله وآخرتده عذاب نار ایله حالبوکه عذاب ناری انلردن منع ایدر اولمز ﴿ واما الذین آمنوا وعملوا الصالحات فیوفیهم اجورهم ﴾ اما شونلرکه مؤمن اولوب عمل صالح ایشلدیلر بز انلره خیر عملرینك ثوابنی بلا نقصان توفیه ایدرز ﴿ والله لایحب الظالمین ﴾ الله تعالی کافرلره رحمت ایتمز وانلره ثناء جمیله دخی ایتمز ﴿ ذلك ﴾ اشبو سکا ذکر اولنان عیسی ومریم وحواریون خبریکه ﴿ نتلوه علیك ﴾ جبریل علیه السلام تلاوتیله سکا خبرویررز ﴿ من الآیات ﴾ نبوتکه دلالت ایدر علامتدندر زیرا انی بیلمز الا اولکه کتاب الله اوقیه ویاوحیله بیله سن ایسه امیسن برشیٔ اوقومش دکلسن ﴿ والذکر الحکیم ﴾ وذکردندرکه حکمتلری مشتملدر ویامحکمدرکه باطلدن ممنوعدر * دینلدیکه ذکر حکیمله مراد لوح محفوظدرکه عرشه تعلیق اولنمشدر ﴿ ان مثل عیسی عندالله ﴾ الله تعالی عندنده عیسانك باباسز خلق اولنمقده مثلی ﴿ کمثل آدم ﴾ باباسز واناسز خلق اولنمقده آدم مثلی کبیدر ﴿ خلقه من تراب ﴾ اول آدمك قالبنیترابدن خلق ایلدی ﴿ ثم قال له کن فیکون ﴾ بعده اکا بشر اول دیوب بشر اولدی ﴿ الحق من ربك فلا تکن من الممترین ﴾ خبر عیسی وانك مثلی ذکر اولنوبدر ربك جل شانه‌دن ایدوکی ثابتدر * ایمدی انده شك ایدنلردن اولمغل اشبو خطاب کرچه پیغمبریمز علیه السلامه‌در لکن مراد امتیدر ﴿ فمن حاجك فیه ﴾ نصارادن اولکه عیسی حقنده سکا جدال ایدر ﴿ من بعد ماجاءك من العلم ﴾ اول الله تعالینك عبدی ورسولی ایدوکنه علمی ایجاب ایدر بیناتدن صکره ﴿ فقل تعالوا ﴾ اول جدال ایدنلره دیکل که کلك ﴿ ندع ابناءنا وابناءکم ونساءنا ونساءکم وانفسنا وانفسکم ﴾ بزدن وسزدن کندیمزی واعزهٔ اهلمزی وقلبه الصقمزی مباهله‌یه چاغره‌لم وانك اوزره جمله‌سنی تحمیل ایده‌لم انلری نفس اوزره تقدیم ایلدی زیرا کشی انلر ایچون کندوینی مخاطره‌یه اوغرادر * دینلدیکه ابنا ئله مراد فاطمة الزهراء رضی الله تعالی عنها ایدی وانفس ایله مراد پیغمبریمز علیه السلام حضرتلرینك کندیسی وحضرت علی رضی الله تعالی عنه ایدی ﴿ ثم نبتهل فنجعل لعنة الله علی الکاذبین ﴾ بعده بز وسز الله تعالی‌یه دعاء ایدوب یلواره‌لم اندن الله تعالینك

لعنتی بزدن وسزدن عیسی امرنده کذب ایدنلرك اوزرینه قیله‌لم * وقتا که
پیغمبریمز علیه السلام اشبو آیت کریمه‌یی وفد نجرانه اوقویوب انلری مباهله‌یه
دعوت ایتدی دیدیلرکه وارەلم ارامزده مشورت ایده‌لم ایرته جواب ویره‌لم
چون تنهایه واروب بر یره درلدیلر صاحب رأیلری اولان عاقبه نه دیرسین
دیدیلر دیدیکه یامعشر نصاری والله محمدك نبی ومرسل ایدوکن بیلدیکز
بر قومکه نبی ایله ملاعنه ایده انلرك نه کبیری ونه صغیری قالور جمله‌سی هلاك
اولور اکر عیسی علیه السلام امرنده سوزیکزدن دونمزسکز اشبو رجلله
وداعلشوب بلادیکزه کیدك ایرتسی پیغمبریمز علیه السلام قاتنه کلدیلر
حالبوکه پیغمبریمز علیه السلام حضرت امام حسین رضی الله تعالی عنهی
قوجاغنه المش وامام حسنك الینه یاپشمش وفاطمه رضی الله تعالی عنها اندن
علی رضی الله تعالی عنه آردینه اویمش کلدی ودیدیکه ایمدی بن دعا
ایتدیکمده سز آمین دیکز نجرانك اسقفلری چون انلره نظر ایتدی دیدیکه
یامعشر نصاری بن وجوه کوردمکه بر جبلی مکانندن ازاله ایچون حق
تعالیدن دیلسه‌لر اول انلرك دیلدیکك رد ایتمیوب ازاله ایدیدی ایمدی زنهار
مباهله ایتمکزکه هلاك اولورسز اویله اولسه هرسنه‌ده ایکی بیك حله ویرمك
اوزره پیغمبریمز علیه السلامی ارضا ایدوب کتدیلر پیغمبریمز علیه السلام
ایتدی والله اکر مباهله ایتسه‌لردی جمله‌سی قرده وخنازیر صورتنه مسخ
اولنوردی واوزرلرینه وادی نار اولوب اضطراب ایدیدی والله تعالی نجرانه
واهلنه حتی شجره اوزرنده طیره عذاب ایرکوریدی ونصارادن بر ییله دکین
یریوزنده برکمسنه قالمیه هلاك اولیدی (ان هذا) اشبو سکا ذکر اولنان
عیسی علیه السلام ومریم رضی الله تعالی عنها خبری (لهو القصص الحق)
خبر صادقدر که اول الله تعالینك عبدی ورسولیدر (وما من اله الا الله)
والله تعالیدن غیری اله یوقدر (وان الله لهو العزیز الحکیم) اول الله
تعالی عزیز وحکیمدر وقدرة تامه‌ده وحکمت بالغه‌ده اکا مساوی یوقدر که
الوهیتده اکا مشارکت ایده (فان تولوا فان الله علیم بالمفسدین) اکر انلر
حقدن اباء ایدرلر ایسه الله تعالی افساد ایدنلری بیلور اشبو دلیلدرکه حجدن تولی
وتوحیددن اعراض نفسك فسادینه بلکه عالمك فسادینه مؤدی اولور
اعتقادی افساددر (قل یا اهل الکتاب) دیکل که یا اهل کتاب که اول ایکی
کتاب اهلنه عامدر ویامراد وفد نجراندر ویایهود مدینه‌در (تعالوا الی کلمة

(سواء)

سواء بیننا وبینکم) کلك برقصه‌یه‌که اول بزمله سزك بینکزده امر مستویدر
انده رسل وکتب سماویه اختلاف ایتمیوبدرکه اول (ان لانعبد الا الله)
الله تعالینك غیری‌یه عبادت ایتمیه‌وز (ولانشرك به شیئا) وخلقدن برشیئی
عبادته استحقاقده اکا شریك ایتمیه‌وز (ولا یتخذ بعضنا بعضا اربابا
من دون الله) وحق تعالیدن غیری بری برلریمزی ارباب ایدنمیه‌وز واحبارك
تحریم وتحلیلدن احداث ایتدکلرینه اطاعت ایتمیه‌وز ویا الله تعالینك
غیری‌یه سجود ایتمیه‌وز ویامعصیتده کمسه‌یه اطاعت ایتمیه‌وز (فان تولوا)
اکر توحیددن اعراض ایدرلرسه (فقولوا) انلره دیکزکه (اشهدوا بانا
مسلمون) سز شاهد اولك‌که بز توحیدده مخلصلرز (یا أهل الکتاب
لم تحاجون فی ابراهیم وماانزلت التوراة والانجیل الا من بعده افلا تعقلون)
یا یهود ونصاری نیچون ابراهیم علیه السلام حقنده تنازع ایدوب ایکیکزدن
هر فریق انی کندی دیننده زعم ایدر حالبوکه یهودیت ونصرانیت موسی
علیه السلامه تورات وعیسی علیه السلامه انجیل نزولندنصکره حادث
اولوبدر وابراهیم علیه السلام موسی علیه السلامدن بیك ییل اوّل وعیسی
علیه السلامدن ایکی بیك ییل اوّل کلوبدر اویله اولسه اول انلرك دینی اوزره
اولمق نیچه ممکن اولور قولکزك بطلاننی ادراك ایتمزمیسکزکه بیله سز
(ها انتم هؤلاء حاججتم فیما لکم به علم) یاشونلرکه تورات وانجیلده بولنغله
موسی وعیسی علیهما السلام امرندن بیلدکاری شیئده عناد طریقی اوزره
جدال ایتدیکز (فلم تحاجون فیما لیس لکم به علم) فاما که کتابکزده ذکری
اولمیان دین ابراهیمدن بیلمدیککز شیئده نیچون جدال ایدرسز (والله یعلم
وانتم لاتعلمون) سزك جدال ایتدیککز شیئی الله تعالی بیلور حالبوکه سزانی
بیلمزسز (ما کان ابراهیم یهودیا ولا نصرانیا ولکن کان حنیفا مسلما وما کان
من المشرکین) ابراهیم علیه السلام نه یهودی ونه نصرانی ایدی بلکه
عقائد زایغه‌دن مائل الله تعالی‌یه منقاد ایدی ومشرکلردن دخی دکل ایدی
(ان اولی الناس بابراهیم) ناسك ابراهیم علیه السلامه اخص واقربی
(للذین اتبعوه) امتندن انلردرکه زماننده اکا اتباع ایتمشلردی (وهذا
النبیّ والذین آمنوا) دخی محمد صلی الله تعالی علیه وسلمدر وامتندن
اکا ایمان کتورنلردر (والله ولیّ المؤمنین) الله تعالی مؤمنلرك ولیسیدر
انلره نصرت ایدر وایمانلری ایچون مجازات ایدر (ودّت طائفة من اهل الکتاب

لو يضلونكم ﴾ اهل كتابدن بر جماعت تمنى ايتديلركه سزى دين اسلامدن
يهوديته رد ايده‌لر * معاذ بن جبل وحذيفة بن اليمانى وعمار بن ياسر حقنده
نازل اولوبدر شول وقتكه يهود انلرى دينلرينه دعوت ايتديلر ﴿ وما يضلون
الا انفسهم ﴾ حالبوكه اضلاللرينك وبالى ينه كنديلرينه عودت ايدر
﴿ ومايشعرون ﴾ انلر ايسه انى بيلمزلر ﴿ يا اهل الكتاب لم تكفرون بآيات الله ﴾
يا اهل كتاب نيچون قرآنه ومحمد عليه السلامك نعتنه كافر اولورسز
﴿ وانتم تشهدون ﴾ حالبوكه سز انى تورات وانجيلده كوررسز ﴿ يا اهل الكتاب
لم تلبسون الحق بالباطل ﴾ يا اهل كتاب نيچون اسلامى يهوديت ونصرانيته
خلط ايدرسزكه اول باطلدر ويا موسايه نازل اولان توراتى شول الكزله
يازديغكزى تحريف باطله خلط ايدرسز ﴿ وتكتمون الحق وانتم تعلمون ﴾
وحقى كتم ايدرسز حالبوكه انى بيلورسز ﴿ وقالت طائفة من اهل الكتاب
آمنوا بالذى انزل على الذين آمنوا وجه النهار واكفروا آخره لعلهم يرجعون ﴾
اهل كتابدن بر جماعت اخرايه ديديلركه شول مؤمنلره نازل اولان قرآنه
اوّل نهارده ايمان اظهار ايدوب كعبه‌يى استقبال ايله نماز قيلك بعده آخر نهارده
اول قرآنه كافر اولوب نمازيكزى صخره‌يه يونلوب قيلك تاكه مؤمنلر
دينلرنده شك ايدوب سزك دينكزه رجوع ايده‌لر * حسن وسدى ايدر خيبر
وقراى عربيه يهودندن اون ايكى حبر برلرينه ديديلركه اوّل نهارده
قلبكزده اعتقادنكز ظاهر لسانله محمدك دينه كيرك آخر نهار اولنجق ديكزكه
كتابلرمزه نظر وعلمامزله مشورت ايدوب بيلدككه محمد توراتده‌كى نعوت
انده بولنميوبدر دعواسنده كذب ايدوكى بيلنوبدر قچانكه سز بو ايشى
ايشليه‌سز محمدك اصحابى دينلرنده شك ايدوب اندن دونرلر اهل كتاب بزدن
اعلمدر ديو سزى دينلرندن دونملرينه اسوه ايدرلر ﴿ ولا تؤمنوا الا لمن تبع
دينكم ﴾ وتصديق قلبله اهل دينكزدن غيرى‌يه اقرار ايتمكز وياخود وجه
نهارده ايمان اظهاريني سابقده دينكز اوزره اولاندن غيرى‌يه ايتمكز *
زيرا انلرك رجوعى ارجى واهمدر ﴿ قل ان الهدى هدى الله ﴾ ديكل‌كه
هدايت الله تعالينك هدايتيدر ديلديكنى ايمانه هدايت وانك اوزره تثبيت
ايدر سزك كندو حيله كز اكا ضرر ويرمز ﴿ ان يؤتى احد مثل ما اوتيتم ﴾
ودخى اعتقاد ايتمكزكه سزه ويريلان علم وحكمت وكتاب ومعجزات
مثللى كه منّ وسلوى وفلق بحر وغيريدر بر كمسنه‌يه ويرلمش اوله ﴿ او يحاجوكم

عند ربكم ﴾ وياسزكه ربكز عندنده محاجه ايدوب حجتكزى ابطال ايده‌لر
انى دخى اعتقاد ايتمكز ﴿ قل ان الفضل بيد الله يؤتيه من يشاء ﴾ ديكل‌كه
هدايت وتوفيق وايتاء علم حق تعالينك مشيئت وقدرتنده در عبادندن
ديلديكنه انى ويرر ﴿ والله واسع عليم ﴾ الله تعالى كثير الفضلدر اكا اهل
اولانى بيلور ﴿ يختص برحمته من يشاء ﴾ اول الله تعالى ديلديكى كمسنه‌يى
نبوّتنه ويا دينه مختص قيلور ﴿ والله ذو الفضل العظيم ﴾ اول منّ جزيل
صاحبيدر اكاكه دين واسلام اعطا ايدر ﴿ ومن اهل الكتاب من ان تأمنه
بقنطار يؤدّه اليك ﴾ اهل كتابدن بر كمسنه واردركه سن اكا ذهب
وفضه‌دن بر قنطار امانت ويرسك جحد وتقصير نسز اول كركسه مطالبه
ويا ترافع ويا اقامت بينه ايله‌در انى سكا ادا ايدر عبدالله بن سلام كبى كه
بر رجل اكا بيك ايكيوز وقيه ذهب ايداع ايتدكده ادا ايتمسيله مدح اولندى
﴿ ومنهم من ان تأمنه بدينار لا يؤدّه اليك ﴾ وينه اهل كتابدن بر كمسنه
واردركه اكا بر دينار امانت ويرسك انى سكا ادا ايتمز خيانت ايدر فنحاص
بن عاذورا كبى كه قريشدن بر رجل اكا بر دينار ايداع ايتدكده انكار
ايتمسيله ذم اولندى * دينلديكه كثير اوزره مأمونيتله مراد نصارادركه
انلرده غالب امانتدر قليل اوزره خيانتله مراد يهوددركه انلرده غالب خيانتدر
﴿ الا مادمت عليه قائما ﴾ مكركه انك اوزره تقاضيده مبالغ اولديغك حالده
اكا ملازم اوله‌سن اول كركسه مطالبه ويا ترافع ويا اقامت بينه ايله‌در
بعضيلر اشبو كلامله سجن اتخاذينى وانده حبسى استنباط ايتدى ﴿ ذلك
بانهم قالوا ليس علينا فى الاميين سبيل ﴾ انلرك امانت ويريلان شيئك اداسنى
ترك ايتملرى شول سببدن ايديكه اول خيانت ايدن اهل كتاب ديرلركه بزه
عربك مالنى اخذده وبال يوقدر زيرا انلر بزم دينمزده دكللردر پس بو وجهله
دينلرينه مخالفت ايدنه ظلمى استحلال ايدرلر * كلبى ايدر يهود ديرلركه
اموالك كليسى بزم ايدى عربك يدنده اولان انك بعضيدركه انى بزدن ظلم
وغصبله اخذ ايدوبدر * ايمدى بزم انلردن مالمزى اخذمزده وبال اولمز
* حسن ايدر يهوددن بر جماعت مسلميندن بعض رجالله جاهليتده
مبايعت ايدوب اسلامه كلنجك اول يهوددن بقيهٔ اموالرينى تقاضى
ايتديلر يهود انلره ديديلركه بزمله سزك بينكزده حق يوقدر زيرا سز دينكزى
ترك ايتديكز عهد كسيلوبدر كتابمزده بويله بولمشزدر ديو ادّعا ايتديلر

﴿ ويقولون على الله الكذب وهم يعلمون ﴾ وانى ادّعا ايله الله تعالى يه كذب ايدرلر والحال كنديلرك كاذب ايدوكنى بيلورلر * ابن عباس رضى الله تعالى عنهما اشبو آيت كريمه‌دن اهل ذمت اموالنى اخذك حرمتنى استنباط ايتدى وكتابى كافرك شهادتى مقبوله دكل ايدوكنه استدلال ايتدى زيرا حق تعالى انلرى كذبله وصف ايلدى ﴿ بلى ﴾ بلكه انلرك اوزرلرينه شول ناحق يره الدقلرى مالده وبال واردر ﴿ من اوفى بعهده واتقى ﴾ شول كسه كه الله تعالينك عهدينه وفاء ايده وقرآن و محمد عليه السلامه ايمان كتوره وامانتى ادا ايده كفر وخيانت ونقض عهددن صاقنه ﴿ فان الله يحب المتقين ﴾ ايمدى الله تعالى اول امور منكره‌دن صاقننلرى سور (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم اربع من كن فيه كان منا فقا خالصا ومن كانت فيه خصلة منهن كانت فيه خصلة من النفاق حتى يدعها اذا اؤتمن خان واذا حدث كذب واذا عاهد غدر واذا خاصم فجر) پيغمبريمز عليه السلام ايدر بركمسنه‌كه انده درت خصلت بولنه اول منافق خالص اولور واولكه انده اول دردك برى بولنه اول نفاقك ربعيله صفتلنور انى ترك ايتمينجه نفاقدن قورتلمز اول برشيئه امين قيلنسه اكا خيانت ايده وبرشيئدن خبر ويرسه عمدا كذب ايدر وبركمسنه‌يه عهد ايتسه اكا وفاء ايتميه وبركمسنه ايله خصومت ايتسه كلامنده فجور ايده ﴿ ان الذين يشترون بعهد الله وأيمانهم ثمنا قليلا ﴾ شونلركه رسول الله‌ه ايمان وامانانه ووفاى عهدينى والله تعالينك اسم شريفنه يمينلرينى متاع دنيايه استبدال ايدرلر ﴿ اولئك لاخلاق لهم فى الآخرة ﴾ ايمدى انلر ايچون آخرت نعيمندن نصيب يوقدر ﴿ ولايكلمهم الله ﴾ وحق تعالى انلره سرور ويرر شيئله سويلمز ﴿ ولاينظر اليهم يوم القيامة ﴾ ودخى يوم قيامتده انلره رحمتله ده نظر ايتمز ﴿ ولايزكيهم ﴾ وانلره ثنا دخى ايتمز ﴿ ولهم عذاب اليم ﴾ وافعال سيئه‌لرى اوزره انلره عذاب اليم اولنور * دينلديكه اشبو آيت كريمه احبار يهود حقنده نازل اولوبدركه انلر محمد عليه السلامك شاننده الله تعالينك توراتده‌كى عهدينى كتم ايتديلر وتبديل ايتديلر وانك خلافنى يازوب مأكل ورشالرى فوت اولنماميچون اول يازدقلرين من عند الله‌در ديو يمين ايتديلر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من اقتطع حق امرئ مسلم بيمينه حرم الله عليه الجنة واوجب له النار قالوا وان كان شيئا يسيرا يارسول الله قال وان كان قضيبا من اراك قالها ثلاث مرّات) پيغمبريمز

عليه السلام ايدر بركمسنه‌كه يمين كاذبله برمسلمك حقنى ابطال ايده حق تعالى اكا عقاب ويا عفو ايتمينجه انى جنته قومية وجهنمى ايجاب ايليه اكرچه اول حق شئ يسير اولوب اراكدن بر قضيب ايسه‌ده (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم ثلاثة لايكلمهم الله ولا ينظر اليهم ولهم عذاب اليم رجل حلف على مال مسلم فاقتطعه ورجل حلف بعد صلاة العصر انه اعطى بسلعته اكثر مما اعطى وكذب ورجل منع فضل مائه فان الله يقول اليوم امنعك فضلى كما منعت فضل مائك) پيغمبريمز عليه السلام ايدر حق جل وعلا يوم قيامتده ناسدن اوچ صنفه رأفتله تكلم ونظر ايتمز بلكه انلره عذاب اليم اولور * برى بودركه حلف كاذبله برمسلمك مالنى ابطال ايده وبرى دخى ايكندى نمازندنصكره يمين ايده‌كه سلعه‌سنه ويريلاندن اكثر بها ويريلوبدر ديو كذب ايده وبرى دخى اولدركه فضل مائى منع ايده حق تعالى يوم قيامتده اكا ديه‌كه سن ايتديكك كبى بنده بوكون سكا فضلمى منع ايدرين دنياده فضل مائى منع ايتديكك كبى * دينلديكه اشبو آيت كريمه شول كمسنه حقنده نازل اولوبدركه حلف كاذبله غيرك مالنى ابطال ايده ودخى سلعه‌سنى ترويج ايچون اشترا مراد ايده‌نك ويرديكى بهادن زياده بها ويرلمشدر ديو حلف كاذب ايده وبو دليلدركه عهد الله اوزريمه اولسون ديمك كفارت ايجاب ايدر يمين اوله ﴿ وان منهم لفريقا يلوون السنتهم بالكتاب لتحسبوه من الكتاب وماهو من الكتاب ﴾ اهل كتابدن برطائفه واردركه اول كعب بن الاشرف ومالك بن الضيف وحى بن احطب وابوياسر وثعلبة بن عمرو وغيريلردر كتاب الهى تغييرو تحريفله السنه‌لرينى اماله ايدرلر تاكه اول تحريف اولنانى كتابدن ظن ايده‌سز حالبوكه اول كتابدن دكلدر ﴿ ويقولون هو من عند الله وماهو من عند الله ﴾ وديرلركه اول الله تعالى عندندندر حالبوكه اول انك عندندن دكلدر ﴿ ويقولون على الله الكذب وهم يعلمون ﴾ وكذب ايدوب انى الله تعالى يه اسناد ايدرلر والحال انك كذب ايدوكنى بيلورلر ﴿ ما كان لبشر ان يؤتيه الله الكتاب والحكمة والنبوّة ﴾ هيچ بر بشره جائز اولمديكه الله تعالى اكا كتاب وفهم علم ونبوّت ويره ﴿ ثم يقول للناس كونوا عباداً لى من دون الله ﴾ بعده ناسه ديه‌كه حق تعاليدن غيرى بكا عباد اولك * دليلدركه يهوددن ابورافع القرظى ورئيس نصارى اهل نجران ديديلركه يا محمد ديلرميسنكه سكا عبادت ايدوب سنى رب ايدينه‌وز

دیدیکه معاذ الله که الله تعالینك غیری یه عبادت ایتمکه امر ایدم بن انکله نه بعث ونه امر اولنمشین اویله اولسه بوآیت کریمه نازل اولدی ﴿ ولکن کونوا ربانیین ﴾ ولکن دیرزکه علم وعملده کاملین اولك ﴿ بما کنتم تعلمون الکتاب ﴾ شول شیٔ سببیله کیم کتاب اللهی غیره تعلیم ایدرسز ﴿ وبما کنتم تدرسون ﴾ ودخی انی کندیکز قرائت وموجبیله عمل ایدرسز ﴿ ولا یأمرکم ان تتخذوا الملائکة والنبیین اربابا ﴾ کذلك هیچ بر بشر ایچون جائز اولمزکه حق تعالی اکا کتاب وحکم ونبوّت ویردکدنصکره سزه ملائکه وانبیایی ارباب ایدنمکه امر ایده صابئینك وقریشك ملائکه‌یی حاشا بنات اللهدر دیملری کبی ویهودك عزیر حاشا ابن اللهدر ونصارانك حاشا مسیح ابن اللهدر دیملری کبی ﴿ ایأمرکم بالکفر بعد اذ انتم مسلمون ﴾ هیچ اولورمیکه سز مسلمون اولدیغکزدنصکره اول سزه کفرله امر ایده ﴿ واذ اخذ الله میثاق النبیین لما آتیتکم من کتاب وحکمة ثم جاءکم رسول مصدق لما معکم لتؤمننّ به ولتنصرنه ﴾ ذکر ایت شول وقتیکه حق جل وعلا محمد علیه السلام حقنده انبیاء وامملردن اخذ میثاق ایتدیکه سزه ویردیکم کتاب وحکمت اجلیچون من بعدکه سزکله اولان تورات وانجیلی تصدیق ایدر رسول کلدیکه اول محمددر اکا ایمان کتورهسز وانك اعداسی اوزره دین حقی اظهار ایچون اکا نصرت ایده‌سز قچانکه حیاتده بولنانلری اکا عون ایده ﴿ قال ءاقررتم واخذتم علی ذلکم اصری ﴾ حق جل وعلا انبیایه دیدی شول وقتکه ذریتی صلب آدم علیه السلامدن استخراج ایتدی حالبوکه انبیاء انلرك بیننده مصابیح وسراج کبی ایدیلر اکا اقرار وعهدیمی قبول ایتدیکزمی ﴿ قالوا اقررنا ﴾ دیدیلرکه اقرار ایلدك ﴿ قال فاشهدوا وانا معکم من الشاهدین ﴾ حق تعالی انلره دیدیکه * ایمدی سز کندیکز واتباعکز اوزره شاهد اولك بندخی سزکله بیله شهادت ایدنلردنم ﴿ فمن تولی بعد ذلك فاولئك هم الفاسقون ﴾ اول کمسنه‌که بو اقراردنصکره اعراض ایده انلر عاصیلر وایماندن خارجلردر ﴿ افغیر دین الله یبغون ﴾ الله تعالینك عبادتیچون اختیار ایتدیکی دین اسلامدن غیری دینی طلب ایدرلر * دینلدیکه اهل کتاب اختلاف ایدوب هر فریقی کندیلرك دین ابراهیم اوزره اولمق ادعاسیله پیغمبرمز علیه السلام حضرتلرینه اختصام ایتدیلر یاوزلنوب یز سنك حکمکه راضی اولمزز ودیتکه کیرمزز دیدیلر اول سببدن

اشبو آیت کریمه نازل اولدی ﴿ وله اسلم من فی السموات والارض طوعا وکرها ﴾ اول الله تعالی یه خضوع وانقیاد ایتدی اهل سموات طوعا واهل ارضك بعضی سیف وسبی خوفیله کرها انقیاد ایتدی * دینلدیکه اشبو حالت یوم میثاقده ایدیکه حق جل وعلا انلره بن سزك ربکز دکلیم دیدکده جمیعیسی بلی ربمزسن دیدیلر لکن بعضنك انی دیمسی طوعا وبعضنك کرها ایدی * قتاده ایدر مؤمن طوعا انقیاد ایدوب اول اکا نفع ایتدی وکافر یأس وقتنده انقیاد ایدوب اول اکا نفع ایتمدی * کلبی ایدر انقیادی طوعا اولان اسلامده طوغانلردر وکرها اولان کفاردن مسبیلردرکه اسلامه زنجیرلر ایله کتوریلور ﴿ والیه یرجعون ﴾ آخرتده جمیعی اول الله تعالی یه رجوع ایدر ﴿ قل آمنا بالله ﴾ یا محمد اهل کتابه دیکلکه بز ومؤمنلر الله تعالی یه وانبیاسنه ایمان کتوردك ﴿ وما انزل علینا ﴾ وبزه انزال اولنانه ﴿ وما انزل علی ابراهیم واسماعیل واسحق ویعقوب والاسباط ﴾ وابراهیم علیه السلامه انزال اولنان اون صحیفه‌یه ودخی اسماعیل واسحق ویعقوب علیهم السلامه وابناء یعقوبه انزال اولنانه دخی ایمان کتوردك اول ابراهیم علیه السلامه انزال اولناندرکه انلکه تعبد ایتدکلریچون کانه اول انلره دخی نازل اولمشدر ﴿ وما اوتی موسی وعیسی والنبیون من ربهم ﴾ ودخی موسی علیه السلامه ویریلان توراته وعیسی علیه السلامه ویریلان انجیله ایمان کتوردك وسائر انبیایه ربك جل شانه‌دن ویریلان کتبلرك جمیعنه ایمان کتوردك ﴿ لانفرّق بین احد منهم ﴾ اول انبیادن هیچ کمسنه‌نك نبوّتده بینلرنده بعضنه ایمان وبعضنه کفر ایله تفریق ایتمزز اهل کتابك تفریق ایتملری کبی ﴿ ونحن له مسلمون ﴾ اول الله تعالی یه عبادتده منقاد ومخلصلرز ﴿ ومن یبتغ غیر الاسلام دینا فلن یقبل منه ﴾ اول کمسنه‌که اسلامدن غیری دین طلب ایده اول مطلوبی اولان دین اندن قبول اولنمز ﴿ وهو فی الآخرة من الخاسرین ﴾ اول کمسنه آخرتده خاسرلردندر زیرا جنتدن بدل نار اختیار ایلدیلر وایمان واسلام ایکی اسم مترادفدر دیان بونکله استدلال ایتدی ﴿ کیف یهدی الله قوما کفروا بعد ایمانهم وشهدوا ان الرسول حق وجاءهم البینات ﴾ حق جل وعلا نیچه هدایت ایدر شول قومه کیم ایمانلرندنصکره کفره رجوع ایدرلر حالبوکه محمد علیه السلامك رسالتنك حقیقتنه شهادت ایتمشلردی وانك صدقنه انلره قرآندن شواهد کلمشیدی ﴿ والله لایهدی القوم الظالمین ﴾

حق تعالى هدايت ايتمز شول قومه كه نظرده اخلاله وايمان واسلامله اتصاف
صورتن كوستروب بعده ارتداد ايله نفسلرينه ظلم ايلديلر وحقى انكار ايله
ظالم اولديلر الله تعالى بويله اولان ظالمره هدايت ايتمز * اكر سؤال
ايدرلرسه‌كه بوآيتك ظاهرى اكا دلالت قيلوركه اسلامدنصكره كافر اولنلره
حق تعالى هدايت ويردى وچوق ظالملر دخى كوردككه ظلمدن توبه قيلديلر
هدايت اوزره اولديلر بونده توفيق نيجه اوله * جواب بودركه مراد
بومعنادن اولدركه مادامكه كافر كفر اوزره قائم اوله وظالم ظلم اوزره قائم
اوله واول اسلامه وتوبه‌يه اقبال ايتميه هدايت بولمزلر اما چونكه جهد
ايدوب اول حالدن دونمكه قصد ايتسه‌لر الله تعالى انلره توفيق ويروب هدايته
كتورر بوندنصكره بيورلديكه ﴿ اولئك جزاؤهم ان عليهم لعنة الله والملائكة
والناس اجمعين ﴾ يعنى انلركه اسلامدنصكره كافر اولديلر اسلامدن غيرى
دين طلب ايتديلر انلرك جزالرى الله تعالى قتنده لعنتدر يعنى غضب وسخطدر
ورحمتدن بعيد اولوب سورلمكدر وفرشته‌لردن دخى خلائقدن دخى نصيبى
انك لعنتدر زيرا چونكه بركشى بركسه‌يه لعنت قيلسه اول لعنت قيلديغى كشى
لعنته مستحق اولمسه اول لعنت دونر كافره وارر ودخى دنياده شول كمسه‌كه
اكا ديندا‌ش اولميه اول اكا لعنت قيلور امااولكه ديندا‌شى اوله آخرتده
اولدخى لعنت قيلور پس جميع خلقدن اكا لعنت حاصل اولور ﴿ خالدين فيها
لايخفف عنهم العذاب ولاهم ينظرون ﴾ بو حالتده‌كه اول لعنتله واجب
اولان عذاب ايچنده مخلد اوله‌لر هركز اول عذابلرى كسيلميه وبراز وقت
مهلت دخى ويرلميه ابدى اولقتى عذاب ايچنده قاله‌لر ﴿ الا الذين تابوا من
بعد ذلك واصلحوا فان الله غفور رحيم ﴾ الامكركه اخلاصله اول حالدن
دونوب توبه قيله وعملرينى فسادد‌ن صلاحه وظلمدن عدله وكفردن ايمانه
وشردن خيره تحويل ايده الله تعالى غفوردر اول كفر ايچنده اولميانى
يارلغيجيدر توبه قيلانلرى اسركر بوندنصكره دخى بيورديكه ﴿ ان الذين
كفروا بعد ايمانهم ثم ازدادوا كفرا لن تقبل توبتهم واولئك هم الضالون
ان الذين كفروا وماتوا وهم كفار فلن يقبل من احدهم ملء الارض ذهبا
ولو افتدى به اولئك لهم عذاب اليم ومالهم من ناصرين ﴾ يعنى چونكه
انلره رخصت ايتدى توبه ايدن قبول اولنه * حارثك قرنداشى حارثه بتى
يازديكه الله تعالى سزك اوزريكزه توبه عرض ايلدى بو خبر مكه‌ده انك

(دوستلرينه)

دوستلرينه ايرشدى انلر ديديلركه تحقيق محمد عليه السلام نه ايدرسه
ايتسونكه بزمنتظر اولمشز زمانك واقعه‌لرينه اكا براولوم ايريشسه بزمكه‌ده
طوره‌لم بوكفر اوزره وقتاكه بزم كوكلمزه شنلك دوشه دونمك ديليه‌وز اول
وقت دونه‌وز حارثه اينن توبه بزم حقمزده دخى اينسه توبه‌مز قبول اولنه
الله تعالى بوآيتى اينديروب بيورديكه شونلركيم ايمانلرندنصكره كافر اولديلر
دخى اول كفر اوزره ثابت اولديلر بلكه دخى زياده قيلديلر انلرك توبه‌لرى
قبول اولنمز * زيرا انلر توبه قيله‌جق دكللردر * پس انلركه كفرى
آرتوروب توبه قيلمديلر انلر اسلام يولنده كمراه اولوب هلاك اولمشلردر
دخى شونلركه كافر اولديلر اول كفر اوزره اولديلر اكر دنيا طلوسى
التونى اولسه كندويى قورترمق ايچون ويرسه اندن قبول اوله‌جق دكل
وانكله خلاص اوله‌جق دكل انلره عذاب اليم اوله‌جقدركه هيچ بركمسنه
بولنميه‌كه انلره نصرت ايدوب اول عذابدن قورتره * پس بوآيت دلالت
ايدركه يارين هيچ بركمسه‌يى عمل صالحدن غيرى برنسنه خلاص قيلمز ايمش
عاقل اولان باطلى ترك ايدوب اسلامى واركان دينى محكم قيلوب اخلاصله
كوزل عمله مشغول اوله وقتى فوت اولمدن كندويه سعادت قپوسن آچه
ودخى بيورديكه ﴿ لن تنالوا البرّ حتى تنفقوا مما تحبون وما تنفقوا من شئ
فان الله به عليم ﴾ يعنى سز ايرشمزسز اول الله تعالى عنده‌كى قونديغى
ثوابلره جنت ايچنده تا اول سوديككز مالدن صدقه ايتمينجه * بعضيلر
ديديلركه بوآيتك حكمى منسوخدر زكات آيتيله اما اصحى بودركه منسوخ
اولميه بوصدقه‌دن دخى مراد زكات اوله معنى بواوله‌كه سز اوچمغه
كيروب سعادته ايرمزسز اول سوديككز مالدن زكات ويرمينجه كه انكله
نفسكزى بخلدن ومحبت مالدن پاك ايده‌سز ودخى برآدمكه زكات
ويردكدنصكره صدقهٔ تطوع حقنده بوآيت حكمى دخى ثابت اوله پس
الله تعالى‌يه كيزلو نسنه يوق هرنسنه‌كه سز انك يولنده انفاق ايده‌سز
الله تعالى انى بيلور دنياده حقن ويروب آخرتده ثوابلرى ودرجه‌لرى زياده
قيلور وبوندن اوتورى ديندلديكه عمر بن عبدالعزيز يوكلرله شكر آلوب
صدقه ايدردى ديرلرديكه بوشكره ويرديكك اقچه‌لرى نيچون صدقه
قيلمزسن بوشكرى صدقه ايدرسن ديديكه بوشكر بكا اقچه‌دن سوكلودر
* ودخى روايتدركه عبدالله بن عمردن بركوركلو حسنا جاريه صاتون آلدى

انی غایت سوردی برقاچ کون بیله سنده طوردقدنصکره انی آزاد ایلدی برکمسنه یه تزویج ایتدی اول کشیدن براوغلان ظهوره کلدی اول اوغلانجغی الوب کوکسنه قوجاردی ودیردیکه انا کاث قوقوسنی سنده بولورم دیرلردیکه الله تعالی انك اناسنی سکا رزق ایتمش ایدی حالا که چون سوردك نیچون ترك ایلدك برکویکویه ویردك اول دیدیکه بوآیتی ایشتمدیکزمی کشی سودیکن ویرمینجه سودیکی اله کیرمز * ودخی هارون الرشیدك خاتونی زبیده اوتوزبیك آلتون خرج ایدوب برمصحف یازدیردی چون تمام اولوب النه الدقده آچوب بوآیت شریفه ظهور ایلدی فی الحال قپایوب دیدیکه وارك بونی هدیه ویرك شمدی بکا بومصحفدن سوکلو نسنه یوقدر پس عاقل انلردرکه فانی محبوبی ویره باقی محبوبی آله لر ودخی حق تعالی بیوردی ﴿کل الطعام کان حلا لبنی اسرائیل الاما حرم اسرائیل علی نفسه من قبل أن تنزل التوراة﴾ کل طعام بنی اسرائیل اوزره حلال اولمشدی قان ومردار اولمشدن وخنزیراتندن غیری الاشول نسنه که اسرائیل انی نفسی اوزره حرام قیلدی تورات اینمزدن اوّلکه انك حراملغی تورات ایچنده یوقدر * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر یعقوب علیه السلام قرنداشی عیصدن قاچوب حراندن بیت المقدسه کیدرکن اکا برملك قارشو کلدی یعقوب علیه السلام انی لص ظن ایدوب انی یقمغه قصد ایلدی ملك بوکز یعقوبك فخذینی غمز ایتدی صکره سمایه صعود ایتدی یعقوب علیه السلام ایسه اکا نظر ایدردی اول حینده اکا عرق النساء عارض اولدی کیجه اولیجق وجعندن اویومز فریاد ایله چکوردی اول حالتده نذر ایلدیکه اکر حق تعالی اکا اندن عافیت ویرسه من بعد عرقی اولان طعامی کندی یه حرام ایده * پس بواجلدن ولدینی ذبح ایتمك دیلدی ملك کلوب دیدیکه بن سنی غمز ایتدمکه نذر که مخرج اوله * ایمدی انکله نذرك وفا اولنمشدر شمدنکرو ولدك ذبحی اوزرکدن ساقط اولمشدر پس بواجلدن اوغللری اندنصکره عروقی لحمدن تتبع ایدوب چیقاردیلر * ضحاك ایدر اشبو ذکر اولناندن هیچ برشیٔ انلره حرام دکل ایدی اندن توراتده انلره حق تعالی حرام ایتمشدی بلکه بابالری یعقوب علیه السلام حضرتلرینه تبعیتله نفسلرینه حرام ایتدکارندنصکره تحریمنی الله تعالی یه کذبا مضاف قیلدیلر ﴿قل فأتوا بالتوراة فاتلوها ان کنتم صادقین﴾ ایمدی انلره دیکل که توراتی

کتوروب تلاوت ایدك که زعمکز اوزره صادقلر ایسه کز صدقکز ظاهر اوله پیغمبریمز علیه السلام انلره انی دیجك مبهوت اولوب توراتی کتوروب اومحلك تلاوتنه جسارت ایتمدیلر ﴿فمن افتری علی الله الکذب من بعد ذلك﴾ شول کمسنه که حجت قاطعه لزومندنصکره کذب ایدوب الله تعالی یه افترا ایده ﴿فاولئك هم الظالمون﴾ ایمدی اول وصفلو کیمسه لر ظالملردر مکابره وعنادلری سببیله نفسلرندن انصاف ایتمامشلردر ﴿قل صدق الله﴾ دیکل که حق تعالی انزال ایتدیکنده صادق وانلر کاذبلردر ﴿فاتبعوا ملة ابراهیم حنیفا﴾ ایمدی ملة اسلامه اتباع ایدك که اول اصلده ملة ابراهیمدر ویاملة ابراهیم کبیدر تاکه یهودیتدن خلاص اوله سزکه اول سزی اغراض دنیویه یی تسویه ایچون تحریف ومکابره یه ابرام وابراهیم واتباعنه حلال اولان طیباتی تحریمنه الزام ایتدی ﴿وما کان من المشرکین﴾ وابراهیم علیه السلام مشرکلردن دکل ایدی ﴿ان اوّل بیت وضع للناس للذی ببکة مبارکا وهدی للعالمین﴾ اول بیت الهکه ناسه عبادت ایچون وضع اولندیکه انك واضعی الله تعالیدر مکه ده اولان بیت شریفدر انی حج واعتمار وانده اعتکاف وحولنی طواف ایدنلره خیرونفعی کثیر وعالمینه هدی اولدیغی حالده که اول انلره قبله ومعبد اولمشدر * روایت اولندیکه کعبه اول بیتدرکیم سماء خلق اولدیغنده اول صو یوزینه ظاهر اولدی حق جل وعلا انی ارضدن ایکی بیك ییل اوّل خلق ایلدی اول صو اوزره زبدهٔ بیضا ایدی ارض انك التنه بسط ومد اولندی * دینلدیکه حق جل وعلا عرشك التنده بیت معموری وضع ایدوب ملائکه یه امر ایلدیکه انی طواف ایده لر بعده سکان ارض اولان ملائکه یه امر ایتدی انك مثالی وقدرنده ارضده ضراح نام بیتی بناء ایدوب اهل سماء بیت معموری طواف ایتدیکی کبی انلر دخی اول ضراحی طواف ایده لر * دینلدیکه حضرت آدم علیه السلامدن ایکی بیك ییل اول ملائکه کعبه یی بناء ایدوب حج ایدرلردی آدم علیه السلام خلق اولنوب انی حج ایدیجك ملائکه اکا دیدیلرکه حجك مبرور اوله بز سندن ایکی بیك ییل اوّل بو بیتی حج ایتدك * روایت اولندیکه پیغمبریمز علیه السلام یرده اوّل وضع اولنان بیتدن سؤال اولندقده دیدیکه اول مسجد حرامدر بعده مسجد اقصادر ایکیسنك وضع اولنمسی بیننده قرق ییل کچمشدر ﴿فیه آیات بینات مقام ابراهیم﴾ انده علامات واضحه واردرکه اول جمله دن

بری مقام ابرهیم علیه السلامدرکه اول صخرهٔ صماء ایکن انده انك اثر قدمی
اولوب ایچنه کعبنه دکین باتمشدر ونیچه بیك ییلدنبرو حفظ وابقاء اولنمشیدر
ومع هذا اعداسی کثیر ایکن وینه اول جمله‌دن بری حجر اسود وحطیمدر
وسائر مشاعردر * دینلدیکه مقام ابراهیمله مراد حرمك کلیسیدر وینه
آیات جمله سندن قوشلرك کعبه اوزرندن کچمدکلریدر وجارحه قچان
برصیده قصد ایدوب اول صید حرمه کیرسه جارحه‌نك اندن امتناعیدر
ومکهٔ مکرمه بر بلده درکه انبیا ومرسلین واولیا وابرار قبله‌سی اولوب انده
صدور ایدن طاعات وصدقات سائر اماکن شریفه دن زیاده مضاعف
اولور ﴿ ومن دخله کان آمنا ﴾ برکسنه که بیتك حرمنه داخل اوله اول قتل
وغارتدن امین اولور ویا اکا داخل اولانی ضرردن امنده قیلور پس بو اجلدن
برکسنه‌نك اوزرینه قصاص ویاحد واجب اولدیغنده حرمه التجا ایتسه
اول انده اولدیغنجه قصاص وحدّ اندن استیفا اولنمز الا بوکه ابو حنیفه عندنده
خروجه الجا اولنور اماکه جریمه‌یی حرمده ارتکاب ایتسه بالاتفاق عقوبتی
انده استیفا اولنور وبرقوم ذاهب اولدیکه شرعك ایجاب ایتدیکی قتل انده
استیفا اولنورکه اول ابن عباس رضی الله تعالی عنه قولیدر * دینلدیکه یعنی
برکسنه انی تعظیم وحق تعالی‌یه تقرب ایدر اولدیغی حالده داخل اوله یوم
قیامتده عذابدن امن اوزره اولور (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من
صبر علی حرّ مکة ساعة من نهار تباعدت عنه جهنم مسیرة مأتی عام) پیغمبریمز
علیه السلام ایدر برکسنه که مکه‌نك حرّینه نهاردن برساعت صبر ایده
ایکیوز ییللق مسافه جهنم اندن ایراق اوله (قال النبی صلی الله تعالی علیه
وسلم من مات فی احد الحرمین بعث یوم القیمة آمنا) پیغمبریمز علیه السلام
ایدر برکسنه که حرم مکه ویاحرم مدینه‌ده وفات ایده یوم قیامتك شدایدندن
امین اولدیغی حالده بعث اولنور ﴿ولله علی الناس حج البیت من استطاع
الیه سبیلا ﴾ الله تعالی ایچون ناس اوزره بیت شریفی وجه مخصوص اوزره
قصد زیارت فرض اولدی انلردن شول وصفلو کسنه‌لره‌که اول بیته ذهاب
ورجوعه استطاعتی اوله * علما دیدیلرکه حجك وجوبنه بش شرط واردرکه
اول اسلام وعقل وبلوغ وحریت واستطاعتدر اویله اولسه کافر ومجنون
اوزره حج واجب اولمز زیرا کافر اهل قربتدن دکل ومجنونك قربی ایسه معتبر
اولمز وصبی وعبد اوزره دخی واجب اولمز اکر صبی عاقل ویاعبد حج

تطوع ایدرسه انکله فرض ساقط اولمز صبی بالغ اولدیغنده وعبد آزاد
اولدیغنده اکر وجوب حج شرائطی حقنده جمع اولورسه ایکنجی کره حج
ایتملری واجب اولور واستطاعتی اولمیانه دخی واجب اولمز واستطاعت
ایکی نوعدر بری بدنله وبری بدنك غیری ایله‌در اما بدنله اولان استطاعت
اولدرکه بنفسه کیتمکه قادر اوله وزاد وراحله بوله برراحله‌که انك مثلنه
صالح اوله وزادکه ذهاب ورجوعنه وفا ایده واول زادشول اوزرینه نفقه‌سی
وکسوه‌سی واجب اولور کسنه نك نفقه وکسوه‌سندن فاضل اوله ودینی
وار ایسه اندن دخی زائد اوله واهل بلده‌نك چه عادتا چیقملری وقتنده رفقا بوله
یوخسه اول وقتدن اوّلده ویاصکره‌ده بولورسه خروجی لازم اولمز وشرط
اولورکه طریقده امن اوله اکر عدودن خوف اولورسه اول کرك مسلم
ویاکافردر ویالازم اولمیان شیئی طلب ایدر اولورسه خروجی لازم اولمز واکر
راحله بولنمیوب لکن مشیه قادر اولورسه ویاخود زاد بولمیوب لکن طریقده
اکتسابه امکان اولسه اکا حج لازم اولمز لکن فعلی مستحب اولور امام مالك
عندنده لازم اولور اما بدنك غیریله استطاعت اولدرکه رجل بنفسه کیتمکه
قادر اولمیه زمن ویازوالی رجا اولنمز مرضی اوله لکن کندینك یرینه آخری
استیجار ایده‌جك مالی اوله واجب اولورکه استیجار ایدوب یرینه حج ایتدیره
واکر مالی اولمیوب لکن ولدی ویابر اجنبی انکیچون حج ایتمکه مال بذل
ایدرسه لازم اولورکه انکله اکا امر ایده اکر صدقنه اعتماد ایدرسه امام
ابو حنیفه عندنده اکا حج واجب اولمز * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر
خثعمدن برخاتون پیغمبریمز علیه السلامه کلوب دیدیکه یارسول الله بابام
پیر فانی اولدیغی حالده اوزرینه حج فرض اولدی اول ایسه راحله اوزرنده
قرار ایدیمزبن انك یرینه حج ایده‌یمی دیدیکه نعم حج ایت ﴿ ومن کفر فان الله
غنی عن العالمین ﴾ اولکه اوزرینه حج واجب اولدیغندنصکره عمدا حج ایتمیه
ویاحجك وجوبنی اعتقاد ایتمیه الله تعالی حجی ایدندن وکرك ایتمیاندن غنیدر
(قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من لم یحبسه حاجة ظاهرة اومرض حابس
اوسلطان جائر ولم یحج فلیمت ان شاء یهودیا او نصرانیا) پیغمبریمز
علیه السلام ایدر برکسنه که انی حجدن حاجت ظاهره ویامرض حابس ویاسلطان
جائر حبس ایتمز ایکن حج ایتمیه دیلرسه انك موتی یهودیت ویانصرانیت
اوزره اولسون ﴿ قل یااهل الکتاب لم تکفرون بایات الله ﴾ دیکل که یا اهل

کتاب نیچون الله تعالینك آیات سمعیه وعقلیه سنه کافر اولورسز حالبوکه
اول محمد علیه السلامك ادعا ایتدیکی حجك وغیرك وجوبنده صدقه دلالت
ایدر ﴿ والله شهید علی ما تعملون ﴾ والحال الله تعالی اعمالکزه مطلعدر انك
اوزره سزه جزا ایدر تحریف واستسرار سزه نفع ایتمز ﴿قل یا اهل الکتاب
لم تصدّون عن سبیل الله من آمن ﴾ دیکل که یا اهل کتاب نیچون ایمانه
کلانلری دین اسلامدن صرف ایدرسز ﴿ تبغونها عوجا ﴾ حالبوکه انکله
ناسی استقامتدن میل ایتمك دیلرسز شول ایهامله کیم شریعت موسی
نسخ اولنمامش اوله ﴿ وانتم شهداء ﴾ والحال بیلورسزکه اول اسلام دین
اللهدرکه انك غیری مقبول دکلدر واندن صدّ ضلالت واضلالدر ﴿ وما الله
بغافل عما تعملون ﴾ الله تعالی سزك مؤمنینی اسلامدن صدّ ویا اخفا
واختیالکزدن غافل دکلدر ﴿ یا ایها الذین آمنوا ان تطیعوا فریقا من الذین
اوتوا الکتاب یردّوکم بعد ایمانکم کافرین ﴾ یا مؤمنلر اکر سز اهل کتابدن
برفریقه اطاعت ایدرسه کز سزی ایمانکزدنصکره کفره رد ایدرلر اشبو آیت
کریمه اوس وخزرجدن برجماعت حقنده نازل اولوبدرکه انلر برمکانده
اوطوروب تحدّث ایدرلر ایکن اوزرلرینه شاس بن قیس الیهودی اوغرایوب
تألیف واجتماعلری انی اویکلندردی یهوددن بریکته امر ایلدیکه انلرك
قاتنه اوطوره ویوم بغاث وقعه‌سنی انلره اکدیره وانك امرنده دینلان اشعاری
انشاد ایده واول کونده ایسه ظفر اوسك ایدی چون اول یکت اکادینلانی
ایتدی ایکی قبیله اربابی نزاعه دوشدیلر وغضبه کلوب سلاحه دورشدیلر
چون پیغمبریمز علیه السلامه خبر اولدی مهاجریندن برجماعتی یانـنه آلوب
اول ارایه کلدی ودیدیکه یا معشر مسلمین بن سزك اراکزده ایکن جاهلیت
اغواسنه‌می دوشرسز حالبوکه حق تعالی سزی اسلامله اکرام وامر
جاهلیتی قطع ایدوب بینکزده الفت ومودّتله انعام ایلدی اویله اولسه اول
حالت انلردن کیدوب انلره کید عدو ونزغهٔ شیطان ایدوکن بیلدیلر سلاحلرین
براغوب استغفاره کلدیلر بعده بری برلریله معانقه ایدوب پیغمبریمز
علیه الصلاة والسلام ایله بیله منصرف اولدیلر * حضرت جابر رضی الله تعالی
عنه ایدر هیچ اول کون کبی اوّلی اقبح وآخری احسن واقبح کون کورمدك
﴿ وکیف تکفرون وانتم تتلی علیکم آیات الله وفیکم رسوله ﴾ سز نیجه کافر
اولورسز حالبوکه سزه الله تعالینك آیتلری تلاوت اولنور واراکزده اولان

رسولیدر سزه وعظ ونصیحت قیلور * اشبو خطاب جائزدرکه خاصة
صحابه‌یه اوله وامتك جمیعنه دخی اولمسی ممکندر زیرا که قرآن کما کان انلرده‌در
ورسول علیه السلامك احادیث شریفه‌سی وجودیله کانه اول کندی
ارالرنده‌در ﴿ ومن یعتصم بالله فقد هدی الی صراط مستقیم ﴾ اول کمسنه که دین
اللهی تمسك ایده ویاخود مجامع امورنده الله تعالی‌یه التجا ایده اول انی جنته
ایرکورر صراط مستقیمه اهتدا اولنور اکلیل نام کتابده ایدر اعتصام ایکی
قسمدر بری اعتصام باللهدرکه اول هرموهومدن ترقی وهر ترقیدن تخلص
وناسدن انقطاع ورفض علائقدر وبری اعتصام بحبل اللهدرکه اول
طاعتی محافظه واوامره موافاتدر ﴿ یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله حق تقاته ﴾
یا مؤمنلر الله تعالیدن حق تقوی ایله اتقا ایدك که اول واجبه قیامده وسعی
استفراغ ومحارمدن اجتنابدر * ابن مسعود رضی الله تعالی عنه ایدرکه اول
اطاعت ایدوب عصیان ایتممکدر وشکر ایدوب کفران ایتممکدر وذکر ایدوب
نسیان ایتممکدر * دینلدیکه اول کشی طاعتنه التفاتدن وطاعات اوزره مجازات
توقعندن تنزهیدر * لواقح الانوارده ایدر تقوی الله ایکی قسمدر برقسمی
استطاعتمز دکلو اتقامزدر * وبرقسمی ایسه حق تقوی ایله اتقامزدرکه اول
متقی تقواسنی الله تعالیدن کوروب کندینك اندن انعزالیدر لکن اکا تکلیف
نسبتندن دکل * زیرا اندن انعزالی مع الله سوء ادبی اقتضا ایدر اشبو آیت کریمه
صحابه‌یه غایتده صعب کلوبدر حتی تقواده آیت استطاعتمز دکلو تخفیف
اولندی تخیل ایتدیلر والحال اندن اشدّه انتقال اولندیلر * زیرا غایتده
عزیزدرکه انسان عملنده جمله استطاعتن بذل ایده بلکه لابد کسلله ویا نفسی
اوزره تدلیسله استطاعتندن فضله قالور اما که حق تقواده اویله دکلدر *
انس رضی الله تعالی عنه ایدر کشی حق تقوی ایله اتقا ایده‌مز الا مکرکه لسانن
حفظ ایده ﴿ ولا تموتنّ الا وانتم مسلمون ﴾ وسزه موت ایرشدیکنده حال
اسلامدن غیری حالت اوزره اولمکز ﴿ واعتصموا بحبل الله جمیعا ﴾ جمیعکز
حبل اللهی تمسك ایدك دینلدیکه انکله مراد دین اسلامدر * ابن
مسعود رضی الله تعالی عنه ایدرکه اول جماعتدرکه الله تعالینك اعتصامیله
امر ایدر حبل اللهدن مراد اولدرکه سزك جماعات وطاعتده کراهت
ایتدیککز شیء سزه خیرلودر اندنکه فرقتدن اکا محبت ایدرسز دینلدیکه
اول قرآندر (قال النبی علیه السلام القرآن حبل الله المتین) پیغمبریمز

عليه السلام ایدر قرآن عظيم الله تعالينك حبل متينيدر ﴿ ولا تفرّقوا ﴾
یوخسه بينكزده اختلاف وقوعيله اهل كتاب كبی دين حقدن تفرّق
ايتمكز وياخود بری بریكزله محاربه ايله زمان جاهليتده‌كی تفرّقلر كبی
تفرق ايتمكز وياخود تفرقی ايجاب والفتی ازاله ايدر شيئی ذكر ايتمكز
﴿ واذكروا نعمة الله عليكم ﴾ وحق تعالينك سزه اولان نعمتنی ذكر ايدك
انك جمله سندن بری سزی اسلامه هدايت وتوفيقيدر انكله اراكزدن
غل وغش كيدوب بری برلريكزه الفت ومودّت ايتديككزدر ﴿ اذ كنتم اعداء
فالف بين قلوبكم ﴾ زيرا سز زمان جاهليتده بری بريكز ايله قتال ايدر
اعدا ايكن اسلام سببيله حق تعالى قلوبكزی تأليف ايتدی ﴿ فاصبحتم
بنعمته اخوانا ﴾ انك اول نعمت ورحمتيله فی الله اخوّت اوزره
مجتمعين ومتحابين اولديكز * دينلديكه اوس وخزرج لابوين ايكی قرنداشلر
ايديلر اولادلری بيننه عداوت دوشوب يوز يكرمی ييل دكلو زمان
محاربه‌لری اوزاندی حتی‌كه حق تعالى انی اسلامله كيدروب پيغمبريمز عليه
السلام بينلرين تأليف ايتدی ﴿ وكنتم على شفا حفرة من النار فانقذكم منها ﴾
وسز يامعشر انصار جهنمدن بر حفره طرفنده ايديكز كفريكز حالنده حتی
اكر سزه اول حالتده موت ايرشه جهنمه دوشر ديكز لكن حق جل
وعلا اسلامكز سببيله سزی اكا دشمكدن قورتاردی ﴿ كذلك يبين الله
لكم آياته لعلكم تهتدون ﴾ اشبو تبيين كبی حق جل وعلا سزه دلائل
تبيين ايدر تاكه هدی اوزره ثابت اوله‌سز ﴿ ولتكن منكم امة يدعون الى الخير
ويأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر ﴾ سزدن بر جماعات اولسونكه
ناسی خيره دعوت ايده‌لر اول خير كركسه افعالدن وياتركدندر وكركسه
اول صلاح دينی ويادنيويدر ودخی معروفله امر ومنكردن نهی ايده‌لر
(قال النبی صلى الله تعالى عليه وسلم والذی نفسی بيده لتأمرون بالمعروف
وتنهون عن المنكر اوليوشكن الله عز وجل ان يبعث عليكم عذابا ثم لتدعونه
فلا يستجاب لكم) پيغمبريمز عليه السلام ايدر اول الله تعالى حقيچون كه
نفسم انك يدنده در امر معروف ونهی منكر ايدك ايتمز سكز قورقيلور كه
حق تعالى سزه عذاب كوندره بعده انك دفعيچون دعا ايتديككزده
دعاكزی كيرو كوندره (قال النبی صلى الله تعالى عليه وسلم ان الناس
اذا رأوا منكرا فلم يغيروه يوشك ان يعمهم الله بعذابه) پيغمبريمز عليه السلام

ايدر ناس قچن منكر كوروب تغيير ايتميه‌لر قورقيلور كه حق تعالى عذابنی
انلره تعميم ايده * احياده ابوذر الغفاری رضی الله تعالى عنه ايدر حضرت
ابابكر الصديق رضی الله تعالى عنه ديديلر كه يارسول الله مشركينله قتالدن
غيری جهاد وارميدر ديديكه نعم ياابابكر حق تعالينك ير يوزنده مجاهد
قوللری واردر كه انلر شهدادن افضلدر ويرلرده رزقلنورلر يريوزنده يوررلر
حق جل وعلا انلر كله سماده‌كی ملائكه‌يه مباهات ايدر وانلر ايچون جنتی
تزيين ايدر ام سلمه‌نك رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم ايچون تزينی كبی
ابوبكر رضی الله تعالى عنه ديديكه يارسول الله انلرنه وصفلو كسنه‌لردر
ديديكه امر معروف ونهی منكر ايدنلردر وصالحلره محبت وفاجرلره بغض
واهانت ايدنلردر اول الله تعالينك حقيچونكه نفسم انك يدنده‌در انلرك
بری شهدا غرفه‌لرندن اعلى غرفه‌ده اولور كه انك اوچيوز قپوسی واردركه
هربری برنوع جوهردن دوزيلور وانلرك هر برينه اوچريوز حورا تزويج
اولنور هرباركه نظر ايتسه حورا اكا ديركه ذكر ايدرميسنكه فلان كون
فلان يرده امر معروف ونهی منكر ايتمشيدك ﴿ واولئك هم المفلحون ﴾
وانلر كمال فلاحله مخصوصلردر امر معروف مأموربه حسبنجه كاهی
واجب وكاهی مندوب اولور واما نهی منكرك كليسی واجب اولور *
زيرا شرعك جميع انكار ايتديكی اشياء حرامدر واظهر اولان بودركه
عاصی‌يه واجب اولوركه ارتكاب ايتديكی منكردن نهی ايده * زيرا
واجب اولوركه انی ترك وانی ايشليانه انكار ايده وانك بريني تركله آخرك
وجوبی ساقط اولمز * اشبو آيت كريمه‌ده علم دين تعليمنه وامر معروف
ونهی منكره حث وترغيب واردر بوخصال شريفه فرض كفايه اولوب
انكله مخاطب امتك بعضی اوله كلی دكل ﴿ ولاتكونوا كالذين تفرّقوا
واختلفوا من بعد ماجاءهم البينات ﴾ يهود ونصاری كبی اولمزكه انلره
شول اتفاقی ايجاب ايدر آيات وحجج مبينه كلديكندنصكره تفرق ايتديلر
وتوحيدده وتنزيهده واحوال آخرتده اختلاف ايتديلر اظهر اولان بودركه
اشبو نهی اصولده تفرقدن اوله يوخسه فروعده دكل * زيرا پيغمبريمز
عليه السلام امتمك اختلافی رحمتدر ديمشدر ودخی بركسنه‌كه اجتهاد ايده
اصابت ايدرسه اكا ايكی اجر اولور خطا ايدرسه اكا براجر اولور ديمشدر
﴿ واولئك لهم عذاب عظيم ﴾ ايمدی انلر ايچون تفرق واختلافلری سببيله

عذاب عظیم واردر ﴿ یوم تبیضّ وجوه وتسودّ وجوه ﴾ ذکر ایت
شول کونیکه انده مؤمنلرك ایمانله یوزلری بیاض اولور وکافرلرك یوزلری
سیاه اولور * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر یوم قیامتده هر قوم
عبادت ایتدکاری شیئه وارمغه امر اولنورلر چانکه اکا وارهلر محزون اولهلر
حزنلرندن یوزلری قراره واهل قبله ویهود ونصاری قالور نه شیئه
کوندریله جکارین بیلمیهلر اویله اولسه حق تعالی انلره ارادت کریمهسی
اولدیغی وجه اوزره اتیان ایده دنیاده مؤمن مطیع اولدیغی حالده اکا سجده
ایدنلر فی الحال سجدهیه وارهلر واهل کتاب ومنافقون اکا سجدهیه قادر اولمیه
بعده اذن الهی ایله باشلرین قالدیرهجق مؤمنلرك یوزلری ثلج کبی بیاض
اوله منافقون واهل کتاب انلرك یوزینه نظر ایدیجك شدّت حزنلرندن
یوزلری سیاه اوله دیهلر که یاربنا بزه نه حالت ایردیکه مشرکین دکللر ایکن
یوزیمز سیاه اولدی * حق جل وعلا ملائکهیه دیه که نظر ایدك شونلره
کیم نفسلری اوزره نیجه کذب ایتدیلر * اهل معانی ایدر یوزلرك
بیاض اولدیغیله مراد اعمال صالحهیه وثواب اللهه سرورلرندن اشراق
واستبشاریدر ویوزلرك سواد ایله مراد اعمال سیئهیه وعذاب اللهه حزنلرندن
کآبت وکسوفیدر ﴿ فاما الذین اسودّت وجوههم اکفرتم بعد ایمانکم
فذوقوا العذاب بما کنتم تکفرون ﴾ اما انلرکه یوزلری سیاه اولدی انلره
دینورکه ایماندنصکره یوخسه کافرمی اولدیکز ایمدی کافر اولدیغکز شیء
سببیله سزه حاصل اولان عذابی ذوق ایدك * دینلدیکه انلرکه مراد یوم
میثاقده بن سزك ربکز دکلمییم دیدیکده بلی ربمزسن دینلردر ویامنافقوندرکه
لسانلریله ایمان اظهار ایدوب قلبلریله کافر اولدیلر * ویا اهل کتابدرکه
انبیالرینه ایمانلری کبی محمد علیه السلامه بعثندن اوّل ایمان کتورمشیکن
بعث اولدیغنده کافر اولدیلر ویا اهل قبلهدن اقوامدر (قال النبی صلی الله
تعالی علیه وسلم انی علی الحوض حتی انظر من یرد علیّ منکم وسیؤخذ
ناس دونی فاقول یارب منی ومن امتی فیقال لی هل شعرت ماعملوا بعدك والله
(مازالوا یرجعون علی اعقابهم) پیغمبریمز علیه السلام ایدر یوم قیامتده
بن حوضمه واریرین وسزدن انده ورود ایدنلره نظر قیلورین کورمکه برطائفه
بکا ورود ایتدین اخذ اولنهیم که یارب انلر بندن وبنم امتمدندرلر بکا دینله که
بیلورمیسن انلر سندنصکره نه ایشلدیلر والله اردلرینه دونمکدن زائل اولمدیلر

(قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم بادروا بالاعمال الصالحة قبل ان تجیء
فتن کقطع اللیل المظلم یصبح الرجل مؤمنا ویمسی کافرا ویمسی مؤمنا
ویصبح کافرا یبیع دینه لعرض الدنیا) پیغمبریمز علیه السلام ایدر اعمالی
صالحهیه مبادرت ایدك شول لیل مظلم قطعهلری کبی فتنهلر ظهورندن
اوّل که کشی مؤمن صباحلیوب کافر اخشاملر ومؤمن اخشاملیوب کافر
صباحلر دینی دنیادن شیء یسیره دکیشور ﴿ واما الذین ابیضت وجوههم
ففی رحمة الله هم فیها خالدون ﴾ اما انلرکه یوزلری بیاض اوله انلر حق
تعالینك جنت وثوابنده دائملردر حق تعالینك جنتدن رحمتله تعبیرنده تنبیه
واردرکه مؤمن عمرنی طاعة اللهه استغراق ایدرسهده ینه جنته دخولی
حق تعالینك رحمت وفضلیله اولور ﴿ تلك آیات الله نتلوها علیك بالحق ﴾
اشبو الله تعالینك وعد ووعیدنده وارد اولان آیاتیدرکه انی سکا حق ملتبس
اولدیغی حالده تلاوت ایدرز ﴿ وما الله یرید ظلما للعالمین ﴾ الله تعالی عالمینه
ظلم مراد ایتمز زیرا اندن ظلم مستحیلدر اکا برشیء خفی دکلدر برشیئك نقصیله
ظلم ایده وبر شیئدن منع اولنمزکه فعلیله ظلم ایده زیرا اول علی الاطلاق مالك
الملکدر ﴿ ولله مافی السموات وما فی الارض ﴾ سموات وارضده اولان
اشیانك جمیعی الله تعالینك خلق وملکیدر ﴿ والی الله ترجع الامور ﴾ آخرتده
خیر وشردن عبادك اموری جمیعا اکا رجوع ایدر هر برینه جزاسنی ایدر
﴿ کنتم خیر امة اخرجت للناس ﴾ علم اللهده ویالوح محفوظده ویا امم متقدمین
بیننده خیر امت اولدیکزکه ناسه اظهار اولندیکز * دینلدیکه انلرکه مراد
مکهدن مدینهیه هجرت ایدن صحابهدر ویاخود خاصة اصحاب محمددرکه
اروات ورعاتدرلر حق تعالی مسلمینه انلره اطاعتله امر ایلدی * عمر بن الخطاب
رضی الله تعالی عنه ایدر بوخصلت بزدن اوّلیمز ایچوندر آخریمز ایچون دکل
(قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم خیرکم قرنی ثم الذین یلونهم ثم الذین یلونهم)
پیغمبریمز علیه السلام ایدر سزك خیرلیکز بنم قرنم اهلیدر یعنی بنم عصرمدن
یوزییل ایچنده حیاتده بولنانلردر بعده بنم قرنمه ولی ایدن قرن اهلیدر بعده
اول قرن اهلنه ولی ایدن قرن ثالث اهلیدر * راوی ایدر بیلمزین که پیغمبریمز
علیه السلام کندی قرنندنصکره ذکر ایتدیکی قرنمیدی ویا اوچ قرنمیدی
(قال النبی صلی الله علیه وسلم لاتسبوا اصحابی فوالذی نفسی بیده لو انّ احدکم
انفق مثل احد ذهبا ما ادرك مدّ احدهم ولانصیفه) پیغمبریمز علیه السلام

ایدر بنم اصحابمه سب ایتمکز اول الله تعالینك حقیچون نکه نفسم انك یدنده‌در اکر سزدن بریکز احد طاغنجه فی سبیل الله التون انفاق ایتسه‌کز سزك اول دکلو انفاقکز انلرك بر مد بلکه نصف مد انفاقی ثوابنه ایرشمیه * اکثرون دیدیلرکه اشبو آیتله مراد مؤمنلرك جمیعیدر * ابو هریره رضی الله تعالی عنه ایدر یعنی سز ناسك ناسه خیرلوسیسزکه انلری سلاسل ایله کتوروب اسلامه ادخال ایدرسز * قتاده ایدرکه انلر امت محمددرکه بر پیغمبرك امتی بونلردن اوّل قتال‌له امر اولنمیوبدر اما که بو امت کفارله قتال ایدرلر وکندی دینلرینه قویارلر اول اجلدن ناسك خیرلیسی اولدیلر پیغمبریمز علیه السلام ایدر اشبو آیت کریمه‌ده دیدیکه ﴿ انکم لتتمون سبعین امة انتم خیرها واکرمها علی الله ﴾ سز یتمش امتی تتمیم ایدوبسز سز اول امتلرك خیرلوسیسز والله تعالی‌یه زیاده کرامتلوسز ﴿ قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم مثل امتی مثل المطر لایدری اوّله خیرام آخره ﴾ پیغمبریمز علیه السلام ایدر بنم امتم مثلی یغمور مثلیدر بیلنمزکه اولیمی خیرلودر یوخسه آخریمی خیرلودر ﴿ قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ان الجنة حرمت علی الانبیاء کلها حتی ادخلها وحرمت علی الامم حتی تدخل امتی ﴾ پیغمبریمز علیه السلام ایدر انبیایه بندن اوّل وامتلرینه بنم امتمدن اوّل جنته کیرمك حرام قیلندی ﴿ قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم اهل الجنة عشرون ومائة صف ثمانون من هذه الامة ﴾ پیغمبریمز علیه السلام ایدر اهل جنت یوز یکرمی صف اولور سکسان صفی اشبو امت اولیسردر ﴿ تأمرون بالمعروف ﴾ معروفله امر ایدر ﴿ وتنهون عن المنکر ﴾ ومنکردن نهی ایدرسز * دینلدیکه معروف اقامت سنت وجماعتدر ومنکر اقامت بدعت وضلالتدر ﴿ قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من امر بالمعروف ونهی عن المنکر فهو خلیفة الله فی الارض وخلیفة کتابه وخلیفة رسوله ﴾ پیغمبریمز علیه السلام ایدر بر کمسه‌که امر معروف ونهی منکر ایده اول الله تعالینك وکتابنك ورسولنك خلیفه‌سیدر * دینلدیکه سنده اوچ خصلت اولمینجه امرونهی ایتمکه مباشرت ایتمکل که اول تصحیح نیت ومعرفت حجت وصبر علی المصیبة ﴿ وتؤمنون بالله ﴾ والله تعالینك توحیدی اوزره وهر ایمان واجب اولور شیٔ اوزره ثابت اولورسز ﴿ ولوآمن اهل الکتاب لکان خیرا لهم ﴾ اکر اهل کتاب کماینبغی ایمان کتورسه‌لر اول انلره خیرلو ایدی ﴿ منهم المؤمنون ﴾ انلرك بعضی مؤمنلردر عبدالله بن سلام

(واصحابی)

واصحابی کبی ﴿ واکثرهم الفاسقون ﴾ لکن انلرك اکثری متمردلر وطاعة اللهدن خارجلردر کعب بن الاشرف واصحابی کبی مقاتل ایدر رؤس یهود انلردن ایمانه کلنلره عبدالله بن سلام واصحابنه ایذا ایتدیلر * اشبو آیت کریمه نازل اولدی ﴿ لن یضرّوکم الا اذی ﴾ یامؤمنلر اول یهود سزه لسانله وعید وطعندن غیری ضرره قادر اولمزلر ﴿ وان یقاتلوکم یولوکم الادبار ﴾ واکر سزکله قتاله چیقسه‌لر منهزم اولدقلری حالده کیرو دونوب قچارلر ﴿ ثم لاینصرون ﴾ بوندنصکره کمسنه‌دن انلره نصرت ایرشمز بلکه انلرك اوزره نصرت سزك اولور ﴿ ضربت علیهم الذلة اینما ثقفوا ﴾ انلر قنده بولنورلرسه اوزرلرینه قتل ویاخود ذلت الزام اولندی ﴿ الا بحبل من الله وحبل من الناس ﴾ مکرکه ذمت اللهه ویا انلره کلان کتابه ویاذمة مسلمین ویادین اسلامه اعتصام ایده‌لر ﴿ وباؤا بغضب من الله ﴾ والله تعالینك غضبنه مستوجبین اولدقلری حالده رجوع ایتدیلر ﴿ وضربت علیهم المسکنة ﴾ ودخی اوزرلرینه زی افتقار الزام اولندی حتی انلر کندیلردن فقر اظهار ایدرلر تاکه جزیه‌لری تضعیف اولنمیه ﴿ ذلك ﴾ ذکر اولنان ذلت ومسکنت اوزرلرینه الزام اولنمسی والله تعالیدن غضبنه رجوعلری ﴿ بانهم کانوا یکفرون بآیات الله ویقتلون الانبیاء بغیر حق ﴾ شول سببله ایدیکه الله تعالینك آیتلرینه کافر اولدیلر ویاخود ناحق یره پیغمبرلری اولدردیلردی ﴿ ذلك بما عصوا وکانوا یعتدون ﴾ اشبو کفر وقتل وعصیانلری وحدود اللهی اعتدالری سببیله ایدی زیراکه صغائره اصرار کبائره مفضی اولور وکبائره استمرار ایسه کفره مؤدّی اولور * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر عبدالله بن سلام رضی الله تعالی عنه واصحابی اسلامه کلیجك احبار یهود دیدیلرکه محمده ایمان کتورنلر بزم شرارمزدر اکر اویله اولمسیدی آباء دیننی ترك ایتمزلردی اویله اولسه نازل اولدیکه ﴿ لیسوا سواء ﴾ اهل کتاب عندالله درجه‌ده برابر دکلردر ﴿ من اهل الکتاب امة قائمة ﴾ اهل کتابدن جماعت واردرکه دین اللهده ایمانله مستقیمه وکتاب اللهله عامله وصلاة وطاعته قائمه‌در ﴿ یتلون آیات الله آناء اللیل وهم یسجدون ﴾ کیجه‌نك ساعاتنده نماز قیلور اولدقلری حالده قرآنی تلاوت ایدرلر ﴿ یؤمنون بالله والیوم الآخر ﴾ الله تعالینك وحدانیتنه ویوم آخرتك حقیتنه ایمان کتوررلر ﴿ ویأمرون بالمعروف ﴾ ومعروفله امر ایدرلر ﴿ وینهون عن المنکر ﴾ ومنکردن

نهی ایدرلر ﴿ ویسارعون فی الخیرات ﴾ واعمال صالحه یه مبادرت ایدرلر
﴿ واولئك من الصالحین ﴾ اشبو صفاتله وصفلو کسنه‌لر عند الله احواللری
صالح اولوب رضا وثناسنه مستحقلردندر ﴿ وما یفعلوا من خیر فلن یکفروه ﴾
خیردن اول شیئی که انی ایشلرسز آخرتده انك ثوابندن محروم اولمزسز
(قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم البرّ لایبلی والاثم لاینسی والدیان لایفنی)
پیغمبریمز علیه السلام ایدر عمل خیر اسکیمز وعمل شر اونودلمز وحضرت قهار
جل شانه یه فنا ایرمز هر عملك جزاسین ایدر ﴿ والله علیم بالمتقین ﴾ الله تعالی
تقوی اهلنی بیلور اشبونده بشارت واشعار واردرکه خیرك مبدئی وعملك
حسنی تقوی اوله وعندالله فائز اهل تقوی اوله ﴿ ان الذی کفروا لن تغنی
عنهم اموالهم ولا اولادهم من الله شیئا ﴾ شونلرکه کافر اولدیلر انلردن الله
تعالینك عذابن نهماللری فدیه ایله ونه اولادلری نصرتله دفع ایتمز ﴿ واولئك
اصحاب النار ﴾ ایمدی انلر جهنم ملازملریدر ﴿ هم فیها خالدون ﴾ انلر انده
دائملردر اشبو آیت کریمه ده انلرك (نحن اکثر اموالا واولادا ومانحن
بمعذبین) بزم مالمز واولادمز چوقدر بزعذاب اولنمزز دیوقوللرینی رد واردر
﴿ مثل ماینفقون فی هذه الحیوة الدنیا ﴾ اشبو حیاة دنیاده کفره‌نك قربت
ویامفاخره وسمعه ایچون ومنافقونك ریاء وخوف ایچون اولان انفاقلرینك
مثلی ﴿ کمثل ریح فیها صرّ اصابت حرث قوم ظلموا انفسهم فاهلکته ﴾
شول ریح مثلیدرکه انده سموم حارّه ویابارده شدیده اولوب کفر ومعصیتلریله
نفسلرینه ظلم ایتمش قومك زرعنه اصابت ایدوب هلاك ایده * ایمدی انلرك
انفاقی دخی انجلین ضایع اولوب نه دنیا ونه آخرتده صاحبنه نفعی اولیسردر
﴿ وما ظلمهم الله ولکن انفسهم یظلمون ﴾ الله تعالی انلرك نفقاتنی ضیاعله
انلره ظلم ایتمیوبدر بلکه انلر اعتداد اولنور وجه اوزره انفاق ایتمدکلریچون
نفسلرینه ظلم ایتمشلردر ﴿ یا ایها الذین آمنوا لاتتخذوا بطانة من دونکم ﴾
یامؤمنلر کندی جنسکز مؤمنلرك غیریدن صدیق وخلیل ایدنمکز تاکه انکله
انلر سزك اسراریکزه مطلع اولمیه‌لر ﴿ لایألونکم خبالا ﴾ انلر سزه شر وفساد
ایراث ایدر شیئده جهد ومقدورلرین بذلده قصور ایتمزلر ﴿ ودّوا ماعنتم ﴾
سزه ضرر وهلاك اصابتیله مشقت ویرر شیء استیوبدرلر ﴿ قد بدت البغضاء
من افواههم ﴾ کلاملرندن مؤمنینه عداوتلری ظاهر اولوبدرکه

صدورلرنده‌کی فرط بغضیلرین کتمه قادر اولمدقلرندن اسرار مسلمینی کفاردن
اخوانلرینه بیلدیررلر ﴿ وماتخفی صدورهم اکبر ﴾ انلرك صدورلرنده اخفا
ایتدکلری بغض وعداوت اظهار ایتدکلرندن اعظمدر زیراکه انی اظهارلری
اختیارله دکلدر ﴿ قد بینا لکم الآیات ﴾ بز سزه شول آیات قرآنیه‌یی بیان
ایتدك که اول الله تعالینك اولیاسیله مصادقه واعداسیله معادات وجوبنه
دلالت ایدر ﴿ ان کنتم تعقلون ﴾ اکر سزه بیان اولنانلری بیلور وموجبیله
عمل قیلورسه‌کز ﴿ ها انتم اولاء تحبونهم ولایحبونکم ﴾ سز ای مؤمنلر انلری
سورسکز اراکزده‌کی قرابت ورضاع ومصاهرت سببیله مع هذا انلرله
موالاتدن نهی اولنمشسکزدر انلر ایسه سزی سومزلر دینلرینه مخالفتکز
ایچون ویا انلرکه مراد منافقین اوله که مؤمنین انلری سورلر ایماندن
اظهار ایتدکلریچون حالبوکه قلبلرنده‌کی کفری بیلمزلر ﴿ وتؤمنون
بالکتاب کله ﴾ والحال سز کتابلرك کلنه ایمان کتوررسز انلر ایسه سزك
کتابکزه ایمان کتورمزلر ﴿ واذا لقوکم قالوا آمنا ﴾ قچان انلر سزه ملاقات
ایتسه‌لر نفاق وتغریر ایدوب بزدخی سزك کبی الله تعالی یه ورسولنه ایمان
کتورمشز دیرلر ﴿ واذا خلوا عضوا علیکم الانامل من الغیظ ﴾ وقچان بری
برلریله تنها اولسه‌لر اویکه لرندن پارمقلری اوجن اصررلر * زیراکه
مؤمنلرك بری برلرینه الفت ومحبت واسلامك قوت واهلنی عزتده کوررلر
وتشفی یه ایسه هیچ بروجهله چاره‌لری اولمدیغندن یرینورلر ﴿ قل موتوا
بغیظکم ﴾ موتکزه دکین او یکه‌دن قورتلمیوب اول حسراتده هلاك اولك
﴿ ان الله علیم بذات الصدور ﴾ الله تعالی انلرك قلوبنده اولان مؤمنلره
عداوتلرین بیلور وانك اوزره انلره جزا قیلور ﴿ ان تمسسکم حسنة تسؤهم ﴾
اکر سزه ای مؤمنلر حسنه ایرشسه اول کرکسه اعداکز اوزره غلبه‌در
ویا انلردن غنیمه‌در ویاناسك اسلامه دخولده تتابعیدر ویا اهل اسلامك
معیشتنده خصبدر انلری یرینديرر ﴿ وان تصبکم سیئة یفرحوا بها ﴾ واکر
سزه سیئه ایرشسه اول کرکسه هزیمت ویاضرر ویاشدتدر اکا سوینورلر
﴿ وان تصبروا وتتقوا لایضرکم کیدهم شیئا ﴾ اکر سز انلرك اذاسنه صبر
ایدر ورب تعالیدن خوف ایدرسه‌کز الله تعالینك صابرین ومتقینه موعود
فضل وحفظیله سزه انلرك مکری نقص ویرمز ﴿ ان الله بما یعملون محیط ﴾
الله تعالی سزك صبر وتقوی وسائر اعمالکزی بیلور جزاکزی ایرکورر

﴿واذ غدوت من اهلك تبوّء المؤمنين مقاعد للقتال والله سميع عليم﴾ ذكر ايت
شول وقتيكه مدينه‌ده برصباحن اهلك عائشه حجره سندن چيقدكه
مؤمنلره قتال ايچون مواطن تهيئه ايده سن الله تعالى سزك اقوالكزى
ايشيدوب ثباتكزى بيلور * روايت اولنديكه هجرتك اوچنجى سنه سى
شوالك اون ايكيسى اربعا كوننده مشركون كلوب احد طاغنه قونديلر
پيغمبريمز عليه السلام مشورت ايچون اصحابنى وانلركله بيله عبدالله بن ابىّ يى
دخى چاغردى حالبوكه اندن اوّل انى چاغرمش دكل ايدى بعد المشوره
اول واكثر صحابه ديديلركه يارسول الله مدينه‌ده اقامت ايدوب انلره جميعا
چيقميه لم اكر چيقارسه‌وز انلر بزدن اصابت ايدر واكر انلر مدينه‌يه كيررلرسه
رجالمز انلركله قتال ايدر ونساء وصبيانمز انلره حجاره رمى ايدر بز انلردن
اصابت ايدرز اقامت ايدرلرسه شر مجلسده اقامت ايدرلر واكر رجوع
ايدرلرسه خائب وخاسر كيدرلر وانلرك بعضى چيقمغه اشارت ايتدى
پيغمبريمز عليه السلام ديديكه بن منامده كوردمكه حولمده صغرلر بوغازلنور
انى خيره تأويل ايتدم وكوردمكه سيفمك زبانده ثلم وار انى هزيمته تأويل
ايتدم اكر مدينه‌ده اقامتى رأى ايدرسه‌كز رأى وجيهدركه انلر كيرجك
زقاقلرده قتال ايدرز شول بدر غزاسنى فوت ايدن رجال كه حق تعالى
انلرى شهادتله اكرام ايده‌جك ايمش ديديلركه يارسول الله بزى اعدامز
اوزره چيقار غل ديو قتاله رغبتدن زائل اولمديلر حتى كه پيغمبريمز عليه
السلام بيتنه كيروب سلاح قوشاندى انى كوريجك نادم اولديلر پيغمبريمز
عليه السلامه وحى كلوركن انك رأينى قيوب كندى رأيمزى اكا الزام
ايتدك اندن طوروب اكا اعتذار ايتديلر ديلديكن ايشله كل رأى سكندر
يارسول الله ديديلر پيغمبريمز عليه السلام ديديكه هيچ بر پيغمبره لايق اولمز كه
سلاح قوشانديغندنصكره قتال ايتمدين انى اوزرندن براغه اويله اولسه
مشركون احد طاغنده اربعا وخميس كونلرنده اقامت ايتديلر جمعه
نمازينى پيغمبريمز عليه السلام اصحابيله ادا ايتدكدنصكره مكر اول كونده
برانصارى وفات ايتمشدى نمازين قيلوب اندن احده كتديلر يوم سبتك
صباحنده احدك شعبنده بولنديلر ﴿اذ همت طائفتان منكم ان تفشلا﴾
زيرا سزدن ايكى جماعتكه اول خزرجدن بنوسلمه واوسدن بنو الحارثدر
قتالدن جبن وتخلف قصدين ايتديلر حالبوكه انلر عسكر اسلامك ايكى

جناحى ايديلر زيرا پيغمبريمز عليه السلام احده بيك كشى وياطقوز يوز
اللى كشيله چيقمشلردى ومشركون ايسه اوچ بيك كشى ايديلر وقتاكه
شوط نام موضعه ايرديلر عبدالله بن ابىّ اوچيوز كشى ايله اردلرينه
دونديلر نيچون كنديلريمزى واولادلريمزى قتل ايتديررز ديديلر عمرو بن
خزرج الانصارى انلره ايريشوب پيغمبريكزى براغوب قنده كيدرسز الله
تعاليدن قورقوب بو فعلى ايتمكز ديو منع ايده كوردى چاره ايده مدى اكر
قتال حق ايدوكن بيلسيدك سزه اتباع ايدردك لكن رأى خطا ايله
اولمشدر قتال حق دكلدر اويله اولسه نيچون كنديمزى تهلكه‌يه براغورز
ديديلر اول ايكى جناح اولان ايكى جماعت دخى عبدالله بن ابيه تبعيتله
كيرو دونمك قصدين ايتمشلر ايكن حق جل وعلا قلبلرين تثبيت ايدوب
پيغمبريمز عليه السلام ايله بيله قالديلر ﴿والله وليهما﴾ حالبوكه اول ايكى
جماعتك قلوبلرين حفظ وكنديلرينه نصرت ايدن الله تعاليدر ﴿وعلى الله
فليتوكل المؤمنون﴾ ايمدى مؤمنلر الله تعالى‌يه توكل ايتسونلركه اول انلره
نصرت ايدر اندن حق جل وعلا انلره منت سابقه‌سنى تذكير ايدوب ديديكه
﴿ولقد نصركم الله ببدر وانتم اذلة﴾ الله تعالى سزه بدر غزاسنده نصرت
ايتدى حالبوكه سز عددده بر جماعت قليله ايديكز زيرا تاكه مسلمون انده
اوچيوز اون اوچ كشى ومشركون ايسه طقوز يوز اللى كشى ايدى
﴿فاتقوا الله لعلكم تشكرون﴾ ايمدى ثباتده اتقا ايدك كه تاكه تقواكز سببيله
سزه انعام ايتديكى نصرته شكر ايده‌سز ﴿اذ تقول للمؤمنين الن يكفيكم
ان يمدّكم ربكم بثلاثة آلاف من الملائكة منزلين﴾ شول وقتكه مؤمنلره
ديرسن كه سزه كفايت ايتمزميكه ربكز جل شانه سمادن سزه اوچ بيك ملك
انزاليله امداد ايده * دينلديكه يوم بدرده حق تعالينك مؤمنلره امدادى اوّلا
بيك ملكه ايدى بعده اوچ بيك بعده بش بيك اولديلر ﴿بلى ان تصبروا وتتقوا
ويأتوكم من فورهم هذا يمددكم ربكم بخمسة آلاف من الملائكة مسوّمين﴾
بلى اكر عدويه صبر ايدر وپيغمبريكزه مخالفتدن صاقنورسه‌كز ومشركون
بدرده‌كى هزيمتلرينه غضبلرندن سزه كلورلر ايسه ربكز جل شانه فى الحال
سزه بش بيك ملكه امداد ايدر انلر علامتلولر اولدقلرى حالده *
دينلديكه اول باشلرنده صارى عمامه‌لر اولوب خيل بلق اوزرنده طورر ديلر
وياعمامه‌لرى بياض اولوب كتفلرى اراسنه صاليويرمشلردى ويا اتلرينك

انلرینه و قولاقلرینه صوف علامت ایتمشلردی (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم لاصحابه یوم بدر تسوّموا فان الملائکة قد تسوّموا بالصوف الابیض فی قلانسهم ومغافرهم) پیغمبریمز علیه السلام ایدر یوم بدرده اصحابنه دیدیکه علامتلنکز زیراکه ملائکه قلنسوه‌لرینه ومغفرلرینه صوف ابیض ایله علامتلر ایتمشلردر * حسن ایدر اشبو بش بیك ملائکه یوم قیامته دکین مؤمنلره غزالرده عون ونصرت ایدرلر * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر یوم بدر معرکه‌سنك غیریده ملائکه غزا محلنه واررلر لکن قتال ایتمزلر مؤمنلره مدد اولوب طوررلر (وما جعله الله الا بشری لکم) حق جل وعلا سزه اشبو وعد و ملائکه ایله امدادی بشارت قیلدیکه استبشار ایده سز (ولتطمئن قلوبکم به) وتاکه قلوبکز اکا سکون ایله خوفدن قورتیله‌سز (وما النصر الا من عندالله العزیز الحکیم) سز عدوکزاوزره نصر دکل الا الله تعالی عندندندرکه اول برغالبدرکه اکا غلبه ایدلمز و حکمتی مقتضاسنجه ایکی جندن دیلدیکنی منصور ویا مقهور ایدر ایمدی نصری ملائکه وجنده احاله ایتمکز بلکه نصری الله تعالیدن بیلوب اندن استعانت واکا توکل ایدك (لیقطع طرفا من الذین کفروا) حق تعالی یوم بدرده سزه نصرت ایتدی تاکه ارکان شرکدن ایردوکنی قتل واسرله هدم ایده اویله اولسه اول کونده مشرکونك مقاتله ورؤساسندن یتمش کشی مقتول ویتمش کشی مأسور اولدی (او یکبتهم) ویا انلری جبهه ویوزلری اوزره دوشوره ویا جکرلرینه خون وغیظ ایرکوره (فینقلبوا خائبین) اویله اولسه آماللری منقطع اولدیغی حالده منهزم اوله‌لر (لیس لك من الامر شیء او یتوب علیهم او یعذبهم فانهم ظالمون) انلرك امرندن سنکیچون برشیء یوقدر بلکه جمله امورك مالکی الله تعالیدر دیلرسه انلری هلاك ایدر ویا اویکلندیرر ویاتوبه‌لرین قبول ایدر اسلامه کلورلرسه ویا انلره عذاب ایدر اصرار ایدرلرسه زیراکه انلر ظالملردر بلکه سز انلری انذار و انلره جهادله مأمور عبدسز * اشبو آیت کریمه‌نك سبب نزولنده مفسرون اختلاف ایتدیلر * دینلدیکه اشبو بئر معونه اهلنك حقنده نازل اولوبدرکه انلر قرّادن یتمش رجل ایدیلرکه پیغمبریمز علیه السلام بئر معونه‌یه انلری کوندردیکه انده‌کی ناسه قرآن و علم تعلیم ایده‌لر * انلر ایسه انلری اولدردیلر اول حالتدن پیغمبریمز علیه السلامه زیاده الم کلوب برآی

هرصباح نمازنك رکعت ثانیه‌سنده رکوعندن رأسنی رفع ایتدیکنده انلره بددعا ایدیجك اشبو آیت نازل اولدی * دینلدیکه یوم احدده پیغمبریمز علیه السلامك مبارك باشلری یاره‌لنوب رباعیه‌سی کسر اولدیغنده مبارك یوزندن قانی سیلر وانلره بددعا ایلر ودیردیکه نیجه فلاح بولور شول قومکه پیغمبرلرینك باشین یاره‌لر ودیشن قیره‌لر اویله اولسه اشبو آیت نازل اولدی * دینلدیکه یوم احدده پیغمبریمز علیه السلام اصحابندن کیملرك یوزلری و کیملرك قولاقلری و مذاکیری کسلمش کوردی و اول مسلمون دیدیلرکه اکر حق جل وعلا بزه فرصت و یررسه بزه ایتدکاری مثله مثلنی بز دخی انلره ایده‌لم اندن منع وجهی اوزره اشبو آیت نازل اولدی * دینلدیکه پیغمبریمز علیه السلام انلره استیصال وجهی ایله بددعا مراد ایدیجك بو آیتله اندن منع اولندی زیراکه انلردن جمع کثیر اسلامه کلجك ایدی (ولله ما فی السموات وما فی الارض یغفر لمن یشاء ویعذب من یشاء والله غفور رحیم) سموات وارضده اولان اشیانك کلیسی الله تعالینك خلق و ملکیدر عبدندن دیلدیکنی ذنب کبیره ایچون مغفرت ایدر و دیلدیکنی ذنب صغیره ایچون اصراری سببیله عذاب ایدر اول عبادینه مغفرت ورحمت ایتمکده بلیغدر ایمدی انلردن هیچ کمسنه‌یه بددعا ایتمکه مبادرت ایتمکز (یا ایها الذین آمنوا لا تأکلوا الربوا اضعافا مضاعفة) یا مؤمنلر ربایی اضعاف کثیرهٔ متزایده ایله اکل ایتمکزکه اول دینك حلولی عندنده طلبی تأخیر ایچون مالی زیاده ایتمکدر (واتقوا الله لعلکم تفلحون) ربا امرنده الله تعالیدن قورقككه آخرت عقوبتندن امانده اوله‌سز (واتقوا النار التی اعدّت للکافرین) وشول ناردن صاقنككه اول کافرلر ایچون اعداد اولنمشدر اشبونده تنبیه واردرکه نار کفار ایچون بالذات وعصات مسلمین ایچون بالعرض معدّه اوله (واطیعوا الله والرسول لعلکم ترحمون) والله تعالی‌یه ورسولنه اطاعت ایدككه رحمت اولنه‌سز (وسارعوا الی مغفرة من ربکم) ربکز جل شانه‌نك مغفرتن ایجاب ایدر اعمال صالحه‌یه مبادرت ایدك اسلام وتوبه واداء فرائض وجهاد وتکبیرهٔ اولی کبی (وجنة عرضها السموات والارض) وجنته مبادرت ایدككه انك عرضی سموات وارضك عرضنجه‌در * روایت اولندیکه حضرت عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه بعض اصحابیله برمجلسده ایدیلر یهوددن برجماعت کلوب دیدیلرکه سز جنتك عرضی سموات وارض عرضنجه‌در دیرسز اویله اولسه

جهنم قنده‌در حضرت عمربن الخطاب رضی الله تعالی عنه دیدیکه کیجه
کلیجك کوندوز قنده‌اولور وکوندوز کلیجك کیجه قنده‌اولور دیدیلرکه توراتده
دخی بونجلین دینلمشدر یعنی الله تعالینك دیلدیکی مکانده‌در * انس بن
مالك رضی الله تعالی عنهدن سؤال اولندیکه جنت سماده ویا ارضده‌میدر
دیدیکه قنغی سما وارضه جنت صغر بلکه سموات سبعه‌نك فوقنده وعرش
اعلانك تحتنده‌در * فتوحات مکیه‌ده ایدر فلك مکوکب فلك اطلسك
جوفنده خلق اولنوبدر اول ایکیسنك اراسنده جنان ومافیهادر ایمدی
فلك مکوکب جنتك ارضیدر وفلك اطلس سماسیدر ﴿ اعدّت للمتقین ﴾
اول متقیلر ایچون تهیئه اولنمشدر اشبونده دلالت واردرکه جنت الآن
مخلوقه اوله ﴿ الذین ینفقون فی السرّاء والضرّاء ﴾ که انلر رخاده وشدّتده
ویا احوالك کلیسنده انفاق ایدرلر زیرا انسان مسرّت ویا مضرّتدن خالی
اولمز یعنی انلرنه حالده اولسه‌لر قلیل وکثیردن قادر اولدقلرینی انفاقدن
خالی اولمزلر ﴿ والکاظمین الغیظ ﴾ وغیظلرین امساك ایده‌لر حالبوکه انی
امضایه قادرلر ایکن (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من کظم غیظا
وهو یقدر ان ینفذه دعاه الله یوم القیامة علی رؤس الخلائق حتی یخیّره من
ایّ الحور شاء) پیغمبریمز علیه السلام ایدر برکسنه‌که غیظنی انفاذه قادر
ایکن کظم ایده یوم قیامتده خلائق بیننده حق تعالی قبلندن چاغریلوب
حورلردن دیلدیکنی اکا ویره ﴿ والعافین عن الناس ﴾ وناسدن مؤاخذه‌یه
مستحقلرك عقوبتن ترك ایدرلر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ان هؤلاء
من امتی قلیل الا من عصم الله وقد کانوا کثیرا فی الامم التی مضت) پیغمبریمز
علیه السلام ایدر ناسدن مؤاخذه‌یه مستحقلری عفو ایدر بنم امتمدن ازدر
مکر اولکه حق تعالی عصمت ایده یچن امتلرده چوق ایدی ﴿ والله
یحب المحسنین ﴾ الله تعالی احسان ایدنلری سور ﴿ والذین اذا فعلوا فاحشة
او ظلموا انفسهم ﴾ وشونلرکه فاحشه ایشلسه‌لر ویا نفسلرینه ظلم ایتسه‌لر *
دینلدیکه فاحشه زنادر وظلم نفس ایسه زنانك دونی قبله ومعانقه‌در *
دینلدیکه فاحشه مادون زنا قبله ولمسه وحلال اولمیان شیئه نظردر وظلم
نفس صغایردر * ویاخود فاحشه فعل ایله وظلم نفس قول ایله اولان
معاصیدر * ابن مسعود رضی الله تعالی عنه ایدر مؤمنون دیدیلرکه
یارسول الله بنو اسرائیل بزدن الله تعالی‌یه اکرم ایدیلر شول سببدنکه بری

بری کناه ایشلسه انك کفارتن قپوسنك عتبه سنده یازیلور بولوردی پیغمبریمز
علیه السلام سکوت ایدوب اندن بو آیت کریمه نازل اولدی * روایت اولندیکه
ابومعید دینور برکسنه وار ایدی تمر بیع ایدردی برمرأهٔ حسنا اندن تمر
المغه کلیجك دیدیکه اشبو دکانده‌کی تمر جید دکلدر لکن بیتمده بونك جیدی
واردر سکا اندن ویره‌یم دیوانی بیتنه ایلتدی وکندویه ضم ایدوب تقبیل
ایتدی مرأه اندن امتناع ایدیجك نادم اولوب انی ترك ایلدی اندن پیغمبریمز
علیه السلام حضرتلرینه واروب ماجراسنی ذکر ایدیجك اشبو آیت کریمه
نازل اولدی ﴿ ذکروا الله ﴾ حق تعالینك وعیدنی ویا حکمنی ویا حق عظمتنی
تذکر ایدرلر ﴿ فاستغفروا لذنوبهم ﴾ ندامت وتوبه ایله الله تعالیندن مغفرتن
طلب ایدرلر ﴿ ومن یغفر الذنوب الا الله ﴾ والحال الله تعالیدن غیری کیمدرکه
ذنوبی مغفرت ایده اشبو نکته مراد حق تعالی‌یی سعت رحمتله وعموم مغفرتله
وصفدر واستغفار وصادر اولان توبه‌لرینی قبولله وعدینه حث وترغیبدر
﴿ ولم یصرّوا علی مافعلوا ﴾ یوخسه ایشلدکلری ذنوب اوزره اصرار ایتمزلر
استغفاری ترکله زیرا پیغمبریمز علیه السلام دیمشدرکه (ما اصرّ من استغفر
وان عاد فی الیوم سبعین مرّة) استغفار ایدن کشی اصرار ایتمش اولمز اکرچه
برکونده کناهه یتمش کره عودت ایدرسه‌ده ﴿ وهم یعلمون ﴾ والحال انك
کناه اولوب اکا اصرار ضرر ایدوکنی بیلورلر والله تعالینك ذنوب مغفرتنه
مالك ایدوکنی ویا انلرك ذنوب مغفرت ایدیجی ربلری وار ایدوکنی بیلورلر
ویا ذنوب نه‌دکلو کثیر اولسه انك عفوی الله تعالی‌یه عظیم دکل ایدوکنی
بیلورلر ﴿ اولئك جزاؤهم مغفرة من ربهم ﴾ اشبو صفات مذکوره اهلنك
ثوابی ربلری جل شانه‌دن مغفرتدر ﴿ وجنات تجری من تحتها الانهار ﴾
وجنتلردرکه تحتندن نهرلر جاری اولور ﴿ خالدین فیها ﴾ انده دائمین اولدقلری
حالده ﴿ ونعم اجر العاملین ﴾ اشبو مغفرت وجنات طاعت اهلنه نه کوچك
اجر اولور (روی النبی صلی الله تعالی علیه وسلم عن ربه تعالی انه قال
ابن آدم انك مادعوتنی ورجوتنی غفرت لك علی ما کان فیك ابن آدم انك
ان تلقنی بقراب الارض خطایا لقیتك بقرابها مغفرة بعد ان لاتشرك بی شیئا
ابن آدم انك ان تذنب حتی یبلغ ذنبك عنان السماء ثم تستغفرنی اغفرلك)
پیغمبریمز علیه السلام الله تعالیدن روایت ایدر دیمشکه ابن آدم اکرسن بکا
دعا ایدروبندن رجا ایلرسك سنی مغفرت ایدرین سنده‌کی ذنوب اوزره ابن آدم

اكرسن بكا برقربه طلوسى كناهله ملاقى اولورسك بن سكا انك طلوسى
مغفرتله ملاقى اولورين مادامكه بكا برشئ اشراك ايتميه سن ابن آدم اكرسن كناه
ايدرسك كه عظم ووفرتندن عنان سمايه ايريشه بعده بندن انك مغفرتن
ديلسك مغفرت ايدرين (قال النبى عليه السلام قال الله تعالى من علم انى ذو قدرة
على مغفرة الذنوب غفرت له ولا ابالى مالم يشرك بى شيئا) پيغمبريمز عليه
السلام ايدر الله تعالى ديديكه بركمسنه كيم ذنوب مغفرتنه بنم قدرتم اولديغن
بيله انى مغفرت ايدرم مبالات ايتمزين مادامكه بكا برشئ اشراك ايتميه (قد خلت
من قبلكم سنن) سزدن اوّل وقائع كچديكه حق تعالى انى امم مكذبه ده سنت
ايتمشيدى وياهر امت ايچون سنت ومنهاج كچديكه اكا تابع اولدقلرنده حق
تعالى انلردن راضى اولوردى وياخير وشرده اتباع اولنور طريقت ايچون
اهل كچدى (فسيروا فى الارض فانظروا كيف كان عاقبة المكذبين) ايمدى
ير يوزنده اقداملة سير ايدك كه مكذبينك آثار هلاكن كوروب اعتبار ايده سز
(هذا بيان للناس) اشبو قرآن عامهٔ ناسه مكذبينك احوالنى بياندر (وهدى)
وارواح بصائرلرين علم ويقين نوريله معرفة اللهه اهتدايه نوردر (وموعظة
للمتقين) وخاصة متقيلره موعظه دركه انلرى نسك وخشوعه وطاعت
اوزره ومصائب اوزره صبره دعوت ايدر واثم وفسوقدن قولى وكرك فعليدر
اقترافدن انلرى صرف ايدر (ولا تهنوا ولا تحزنوا) يوم احدده سزه
اصابت ايدن شئ سببيله جهاددن ضعيف اولمكز وسزدن قتل اولنانلرك
اوزره محزون اولمكز زيرا اول كونده مهاجريندن بش كمسنه وانصاردن
يتمش كمسنه قتل اولندى (وانتم الاعلون) والحال سز انلردن شانده
اعلاسز كه سز حق اوزره سز وقتالكز لله در وقتلاكز جنتده در وانلر ايسه
باطل اوزره در وقتاللرى شيطان ايچوندر وقتلالرى جهنمده در ويا سزك
يوم بدرده انلردن اصابتكز انلرك يوم احدده كى سزدن اصابتدن اكثردر
ويا نصرت وظفر ايله عاقبت سزك اولور (ان كنتم مؤمنين) زيرا كه سز
حق تعالينك نصر ووعدينه مصدقلرسز (ان يمسسكم قرح فقد مس القوم
قرح مثله) اكر يوم احدده انلردن سزه جراحت والم ايرديسه يوم بدرده
انك مثلى سزدن انلره ايردى مع هذا انلر ضعف وجبن اظهار ايتمديلر ايمدى
سز اول خصلتله انلردن اولا سز شول سببدنكه انلر الله تعاليدن رجا
ايتمديكن سز رجا ايدرسز (وتلك الايام نداولها بين الناس) ظفر وغلبه

ايامنى مسلمون وكافرون بيننده صرف ايدرز برصنفى بركون سويندير رز صنف
آخرى يرنديررز (وليعلم الله الذين آمنوا) وتاكه الله تعالى ايمان اوزره ثابتلرى
ثابت اولميانلردن تمييز ايده اشبونك امثالنده نقايصدن قصد الله تعالينك
علمنى اثبات ونفى دكلدر بلكه قصد برهان طريقه سى اوزره معلومى اثبات
ونفيدر وياخود معنى اولدركه تاكه الله تعالى انلره بيلديره انى كه اكا جزا
متعلق اولوركه اول برشئ موجود بيلنمسيدر (ويتخذ منكم شهداء) وتاكه
سزدن برطائفه يى شهادتله اكرام وياخود سزدن شهود معدلين اتخاذ ايده
شول سببله كه انلر ايمان اوزره قائمه وشدائد اوزره صبره مصادف اولديلر
(والله لا يحب الظالمين) حق تعالى ظالملرى سومزكه انلر اضمار ايتدكلرينك
خلافن اظهار ايدرلر * اشبونده تنبيه واردركه الله تعالى كافرلره على الحقيقه
نصرت ايتميه بلكه احيانده انلرك تغلبى انلره استدراج ومؤمنلره ابتلا ايچون
اوله (وليمحص الله الذين آمنوا) وتاكه الله تعالى مؤمنلرى ذنوبدن تطهير
وتصفيه ايده اكر قتل اولنورلرسه (ويمحق الكافرين) وكافرلرى افنا
واهلاك ايده اكر مؤمنلر انلرى قتل ايدرسه (ام حسبتم ان تدخلوا الجنة ولما
يعلم الله الذين جاهدوا منكم ويعلم الصابرين) ظن ايدرميسزكه جنته كيره سز
حالبوكه حق جل وعلا سزدن جهاد ايدنلرى وشدائده صبر ايدنلرى بيلميه
اشبونده دلالت واردركه جهاد فرض كفايه اوله (ولقد كنتم تمنون الموت
من قبل ان تلقوه فقد رأيتموه وانتم تنظرون) سز اسباب موتدن حربى
وياشهادت اوزره موتى اكا ملاقات ايتمزدن اوّل تمنى ايدرديكز ايمدى
سز معاينين اولديغكز حالده اخوانكزك قتل اولنملرى حيننده انى كورديكز
* اشبو خطاب شول بدر غزاسنه حاضر اولميان صحابه يه دركه انلر تمنى
ايتديلركه پيغمبريمز عليه السلام ايله غزايه حاضر اولوب شهدا بدرده نائل
اولديغى كرامته انلر دخى نائل اوله لر اويله اولسه يوم احد اولجق اكا
خروج ايچون پيغمبريمز عليه السلامه الحاح ايتديلر * اشبونده انلره توبيخ
واردركه حرب تمنى ايتدكلرندنصكره جبانلق ايدوب منهزم اولديلر
وياضمنا كفارك غلبه سنى تمنى ايتديلر (وما محمد الا رسول قد خلت من قبله
الرسل) محمد عليه السلام دكل الا رسولدركه اندن اوّل رسوللر كچوبدر
اولدخى انلر كبى كچيسردر (أفان مات او قتل انقلبتم على اعقابكم) اكر
اول وفات ايدر وياقتل اولنورسه سز دينده اعقابكزه مى منقلب اولورسز

﴿ ومن ينقلب على عقبيه فلن يضرّ الله شيئا ﴾ اولكه ارتدادله عقبنه منقلب
اوله اول الله تعالى يه برشئ ضرر ايتمز بلكه ضررى ينه كندويه ايدر زيرا كه
حق تعالى يه ضرر ونفع ايدلمكدن منزه وعاليدر ﴿ وسيجزى الله الشاكرين ﴾
نعمت اسلامه وانك اوزره ثباتله شكر ايدنلره الله تعالى جزاء جزيل ايديسردر
* اصحاب مغازى ذكر ايدرلركه چون رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
يديوز كشيله احد طاغنده شعبه نزول ايتدى * عبدالله بن جبير رضى الله
تعالى عنهى ياقلر اوزره رئيس ايتديكه انلر اللى كشى ايديلر وديديكه سز
طاغك ذيلنده طوروب كفارى بزدن اوقله دفع ايدك تاكه اردمزدن كلميه لر
غالب ويامغلوب اولەلم سز مكانكزدن آيرلمكز زيرا سز انده ثابت اولدقچه
بز غالبين اولمقدن زائل اولمزز اندن مسلمون مشركينه جنكه كيرشديلر
پيغمبريمز عليه السلام مبارك النه برسيف الوب ديديكه كيمدركه بوسيفى اله
حقن يرينه كتوره * ابودجانه اقبال ايدوب انى الدى وبرقرمزى عمامه
صارينوب صالنەرق ميدانه يوريدى * پيغمبريمز عليه السلام ايتدى
اشبو بريوريمكدركه حق تعالى انى سومز مكر بونك كبى محلده اوله اندن قتال
شديد اولوب پيغمبريمز عليه السلام اصحابيله مشركون اوزره هجوم ايتديلر
حتى كه مشركونى صيديلر * عبدالله واصحابى مشركينك صنديغن
كوريجك انلردن غنيمته سكردشديلر انلر مكانن قيوب كيديجك مشركيندن
خالد بن وليد ايكيوز اللى فارسله شعب جانبندن ايريشوب عبدالله ك
اصحابندن بقيه يى قتل ايتديلر انكله مسلمينه انهزام ايردى * ابن قحافه
برطاشله پيغمبريمز عليه السلامك رباعيه سنى قيردى ووجه كريمك قان
بوريدى * مصعب بن عمير رضى الله تعالى عنه پيغمبريمز عليه السلامدن دفع
ايچون ايلرو يوريجك ابن قحافه انى قتل ايتدى شول ظنله كيم اول پيغمبريمز
عليه السلام اوله محمدى قتل ايتدم ديوا ندا ايتدى مسلمون انى ايشديجك
هربرينه دهشت كلوب انهزام وحيرت ايردى چون پيغمبريمز عليه السلام
اول حالتى كوردى ياعبادالله قاتمه كلك ديو چاغردى * اويله اولسه اصحابدن
اوتوز دكلو كشى قاتنه ديرلديلر سائرى ايسه انك حياتده اولديغن بيلميوب
طاغلديلر * حتى منافقيندن برجماعت ديديلركه اول پيغمبر اوليدى
قتل اولمزدى ايمدى اخوانكزه ايرك ينه اوّلكى دينكزه كيرك
انس بن النضر رضى الله تعالى عنه انس بن مالك رضى الله تعالى عنهك

عميسيدى ديديكه ياقوم اكر محمد قتل اولنديسه محمدك ربى جل شانه حى
لايموتدر اول كيديجك اندنصكره يه قلان حياتى نيدرسز ايمدى انك قتال
ايتديكى امر اوزره قتال ايدك اندن سيفن الوب ميدانه كيردى حتى كه
قتال ايدرك جان وباشن حق تعالينك رضاسى يولنه فدا ويردى ايمدى
پيغمبريمز عليه السلامك قتل اولندى دينلمسنى عذر ايدوب منهزم اولنانلرى
توبيخ ايچون حق جل وعلا حضرتلرى اشبو ﴿ وما محمد الا رسول ﴾
آيت كريمه سن انزال ايتدى ﴿ وما كان لنفس ان تموت الا باذن الله كتابا مؤجلا ﴾
هيچ برنفسه موت ايرمز الا الله تعالينك قضاء ومشيتيله ايرر زيرا هرنفس
ايچون الله تعالينك علم ازليسنده اجل مسمى واردر اول نه برساعت
قتالدن احجامله تأخر ايدر ونه قتاله اقدامله تقدّم ايدر ﴿ ومن يرد ثواب
الدنيا نؤته منها ﴾ بركمسه كه طاعتله دنيا مراد ايده ودنيا ايچون عمل ايده
بز اكا دنيادن تقدير ايتديكمزدن ديلديكمزى ويررز ﴿ ومن يرد ثواب الآخرة
نؤته منها ﴾ واولكه طاعتله آخرت ثوابن مراد ايده بز انك ثوابندن اكا
ويررز ﴿ وسنجزى الشاكرين ﴾ بز شاكرلره آخرتده جزا ايديسرز
(قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من كانت نيته طلب الآخرة جعل الله
غناه فى قلبه وجمع له شمله واتته الدنيا وهى راغمة ومن كانت نيته طلب الدنيا
جعل الله الفقر بين عينيه وشتت عليه امره ولا يأتيه منها الا ما كتب له)
پيغمبريمز عليه السلام ايدر بركمسه كه نيتى طلب آخرت اوله حق تعالى
غناسن قلبنده ايدر امورنك متفرقاتن انكچون جمع ايدر وانك دنيايه برنيتى
يوغيكن دنياده اكا كلور واول كمسه كه نيتى طلب دنيا اوله حق تعالى فقرى
انك ايكى كوزى اراسنده قيلور وامور مجتمعه سنى تفريق ايدر ودنيانك حاصلى
انجق انكچون ازلده تقدير اولنان اولور (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم
انما الاعمال بالنيات وانما لكل امرئ ما نوى فمن كانت هجرته الى الله ورسوله فهجرته
الى الله ورسوله ومن كانت هجرته الى دنيا يصيبها او امرأة يتزوّجها فهجرته
الى ماهاجر اليه) پيغمبريمز عليه السلام ايدر اعمال دنيويه واخرويه نك صحتى
نيت خالصه ايله در وهركشى ايچون عملندن حاصل اولان نيت ايتديكى شيئدر
اولكى هجرتى ايله قصدى الله تعالينك ورسولنك رضاسى اوله اجرى الله
تعالينك عهده سنه اولور واولكه هجرتى ايله قصدى متاع دنيادن برشيئه
نيل ويا برمرأه يى تزوج اوله حظى انجق اول قصد ايتديكى شئ اولوب

هجرتیچون آخرت ثوابندن اكا نصیب اولمز (قال النبی صلی الله تعالی علیه
وسلم ان الله تعالی لاینظر الی صوركم وأموالكم ولكن ینظر الی قلوبكم
وأعمالكم) پیغمبریمز علیه السلام ایدر حق تعالی سزك خوب صورتلریكزه
واموال واحتشامكزه نظر ایدوب آخرت ثوابن وكرامتن سزه اول حیثیتله
ویرمز بلكه محل نیت واخلاص اولان قلبكزه وشرعه موافق اعمال
صالحه كزه نظر ایدوب ثواب وكرامتی سزه اول حیثیتله ویرر (قال النبی
صلی الله تعالی علیه وسلم ان العبد لیعمل اعمالا حسنة فیصعد بها الملائكة
فی صحیفة مختمة فتلقی بین یدی الله عز وجل فیقول الله تعالی ألقوا هذه الصحیفة
فانه لم یرد بما فیها وجهی ثم ینادی الملائكة اكتبوا له كذا اكتبوا له كذا فیقولون یاربنا
انه لم یعمل شیئا من ذلك فیقول الله تعالی انه نواه) پیغمبریمز علیه السلام
ایدر عبد مؤمن بعض اعمال صالحه ایشلیوب ملائكه انی مهرلو دفترلره
یازلمش اولدیغی حالده دركاه حقه ایلتورلر حق تعالی اول ملائكه یه بیوره كه
اول صحیفه لرك بعضنی براغه لر زیرا انده كی اعماله صاحبی بنم وجهمی
مراد ایتمیوبدر اندن ملائكه یه امر ایدركه اول عبد ایچون شونك وشونك
كبی اعمال حسنه یازك ملائكه دیرلركه یاربنا اشبو یازمغه امر ایتدیكك
اعمالك هیچ برینی ایشلمیوبدر حق تعالی دیركه انی ایشلمدیسه لكن ایشلمكه نیت
ایتمشدر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم اكثر شهداء امتی اصحاب الفراش
رب قتیل بین الصفین الله اعلم بنیته) پیغمبریمز علیه السلام ایدر امتم
شهداسنك اكثری دوشكلرنده وفات ایدنلردر ایكی صف اراسنده قتیلك
نیتی صحیحه میدر دكلمیدر الله تعالی بیلور (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم
اذا التقی الصفان نزل الملائكة یكتبون الخلق علی مراتبهم فلان یقاتل
للدنیا فلان یقاتل حمیة فلان یقاتل عصبیة الا فلا تقولوا فلان قتل
فی سبیل الله فمن قاتل لتكون كلمة الله هی العلیا فهو فی سبیل الله) پیغمبریمز
علیه السلام ایدر قچان قتال ایچون ایكی صف بری برینه ملاقی اوله سمادن
ملائكه اینوب اهل اسلام صفنده كی ناسی مراتبنجه یازرلر فلان دنیا ایچون وفلان
حمیت ایچون وفلان عصبیت ایچون قتال ایدردیو یازرلر ایمدی فلان كشی فی سبیل الله
قتل اولندی دیو تحقیق ایتمكز بلكه دین اسلام غالب وعالی اولسون ایچون
اولان قتالدركه فی سبیل الله اولور (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم اذا التقی
المسلمان بسیفیهما فالقاتل والمقتول فی النار قیل یارسول الله هذا القاتل فما بال
المقتول قال لانه أراد قتل صاحبه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر قچان ایكی
مسلم سیفلریله بری برلرینه قاوشه لر قاتل وكرك مقتول ایكیسیدخی نارده در

دینلدیكه یارسول الله قاتلك نارده اولمسنك وجهنی بیلدك اما كه آخری
مقتول ایكن نارده اولمسنك وجهی ندر دیدیكه زیرا اولدخی صاحبنی قتله
قصد ایتمشدی (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من تزوج امرأة علی
صداق وهو لاینوی اداءه فهو زان ومن ادّان دینا وهو لاینوی قضاءه
فهو سارق) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بركسنه برمرأیی صداق معلوم
ایله تزوج ایدوب لكن اول صداقك اداسنی نیت ایتمسه اول عندالله زانیدر
وبركسنه كه آخردن استدانه ایتدیكی شیئك قضاسنی نیت ایتمسه اول عندالله
سارقدر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من تطیب لله تعالی جاء یوم القیامة
وریحه اطیب من المسك ومن تطیب لغیر الله جاء یوم القیامة وریحه انتن
من الجیفة) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بركسنه كه لله تطیب ایده یوم
قیامتده قوقوسی مسكدن اطیب اولدیغی حالده محشره كلور وبركسنه كه
لغیر الله تطیب ایده یوم قیامتده قوقوسی جیفه دن انتن اولدیغی حالده
محشره كلور * ابو هریره رضی الله تعالی عنه ایدر توراتده یازیلو بدر
* حق تعالی دیمشكه اول شیئكه انكله بنم وجه كریمم قصد اولنه انك قلیلی
كثیردر واولكه انكله وجهمك غیری قصد اولنه انك كثیری قلیلدر
اخبار بنی اسرائیلده ایدر برقحط ییلده بررجل رملدن تپه لره اوغرایوب
كوكلندن دیدیكه اكر بو رمل طعام اولسه انی لله ناسه اولشدیریردم الله تعالی
اول قومك پیغمبرینه وحی ایتدیكه اكا دیه كیم حق جل وعلا صدقه كی
قبول وحسن نیتكی تحسین ایتدی واول رمل تپه لری طعام اولوب انی
تصدق ایتمكك ثوابن سكا اعطا ایتدی * بعض سلف ایدر نیت صالحه
عملك صغیرینی كبیر ایدر ونیت غیر صالحه عملك كبیرین صغیر ایدر وبعض
علما ایدر نیت طلبی عملك اولیدر مادامكه خیره نیت ایدرسن سن خیرده سن
* دینلدیكه استطاعتك اولدیغنجه خیری ایشلكل قچان عملدن یوریله سن
ویاعمل ایتمز اوله سن خیر عملی ایشلمكی قصد ایلكل كه خیر عمله قصدایدن
انی ایشلین كبیدر ایمدی عملك عمادی نیتدركه عمل نیته محتاجدركه نیت سببیله عمل
خیر اولور ونیتك كندوسی خیردر اكرچه علائق سببیله عمل متعذر اولورسه ده
اول اجلدن پیغمبریمز علیه السلام (نیة المؤمن خیر من عمله) مؤمنك نیتی
عملندن خیرلودر دیدی * یعنی هر طاعت نیت وعمله منتظم اولوب اول
ایكیسندن هر برینك مقصودده اثری واردر لكن نیتك اثری عملك اثرندن اكثردر

* ایمدی مؤمنك طاعتندن نیتی جمله طاعتندن اولان عملدن خیرلودر
بنه اخبارده ایدر معلوم اوله كه اعمال اوچ قسمدر معاصی وطاعات ومباحاتدر
اما قسم اوّلكه معاصیدر نیتله موضوعاتندن متغیر اولمز لائق دكلدر كه
پیغمبریمز علیه السلامك (انما الاعمال بالنیات) قول شریفی عمومندن نیتله
معصیت طاعته منقلب اولور ظن اولنه تكیم بر كسنه‌نك قلبنی مراعات
ایچون آخری انجیده ویاغیرك مالی ایله برفقیری اطعام ایده ویاحرام ماله
مدرسه ویامكتب ویامسجد بنا ایده وقصدی خیر اوله كلیسی جهلدر ظلم
وعدوان ومعصیت اولقدن اخراجده نیتك تأثیری اولمز بلكه مقتضای
شرعك خلافی اوزره شرله خیر قصد ایتمسی شر آخردر اكر انی بیلوب
ایدرسه شرعه معانددر * واكر بیلمیوب ایدرسه جهل سببیله عاصیدر
وقسم ثانی كه طاعاتدر اصل صحته واصل تضاعفده نیته مربوطدر اما اصلنك
صحتی انكله دركه حق تعالی یه عبادتن ایده غیره دكل اكر ریا ایدرسه معصیت
اولور واما فضلنك تضاعفی نیت حسنه كثرتیله اولور زیرا طاعت واحده ده
ممكندركه نیت كثرتیله اعمال مقربین درجه‌سنه ایریله مثلا مسجدده قعود
طاعت ایكن نیت كثیر ایله اول طاعات متعدده ایدینله بری بودركه مسجد
بیت اللهدر اكا كیرن الله تعالی یه زیارت قیلور ایمدی مسجده دخول ایله
مولاسی زیارتن قصد ایدوب انكیچون وعد اولنان ثوابی رجا ایده ایكنجیسی
برنمازدنصكره نماز آخره انتظار قصد ایده اوچنجیسی سمع وبصر وسائر
اعضاسن حركات وترددانن كف كه صوم معناسنده در انی قصد ایده
دردنجیسی مسجدده اعتزاله همتی الله تعالی یه عاكف وسرنی آخرت
فكرینه ملازم قیلمسنی قصد ایده بشنجیسی انده الله تعالینك ذكرینه
ویاذكر الله استماعنه ویا تذكر ایچون تجرد قصد ایده التنجیسی امر معروف
ونهی منكر ایتمسیله مسلمینه افادهٔ علم قصد ایده یدنجیسی انده فی الله استفاده‌سن
قصد ایده سكزنجیسی بیت اللهده الله تعالیدن اوتانوب هتك حرمت اقتضا
ایدر شیئی ترك ایتمك قصد ایده ایمدی سائر طاعات ومباحاتده دخی نیاتی
تكثیرك طریقی بودر زیرا هیچ برطاعت یوقدركه اول نیات متعدده احتمالدن
خالی اوله هرعبدك قلبنه خیرطلبنده جد وتشمیری دكلو نیاتدن حاصل اولور
وانكله اعمالی آرتوب حسناتی مضاعف اولور * قسم ثالث مباحاتدر
مباحاتدن برشیٔ یوقدركه الا اول نیت واحده‌یی ونیت متعدده‌یی متحمل

(اولوب)

اولوب انك سببیله اول محاسن قربات اوله ومعالیٔ درجاته ایریشیله مثلا
بركمسنه جمعه كونده وسائر اوقاتده تطیب ایتسه متصوردركه نیات سیئه‌دن
انده نیات متعدده بولنه مثلا انكله قصدی لذات دنیایله تنعم اوله ویاخود
كثرت ماله تفاخر اظهار ایده‌كیم اقرانی اكا حسد ایده ویاخودا نكله خلقه
ریا ایده كیم قلبلرنده انكیچون جاه قائم اولوب طیب رائحه ایله ذكر اولنه
ویاخود اجنبیه خاتونلره نظری استحلال ایدر اولدیغندن قلبلرنده كشینك
كندینك سویلسن دیلیه * ایمدی بو نیاتك هر قنغیسله اولان نیات تطیبی
معصیت ایدوب یوم قیامتده صاحبنك قوقوسن جیفه‌دن انتن ایدر الا تلذذ
وتنعم ایچون اولان معصیت اولمز لكن اندن سؤال اولنور واولكه مباحاتدن
اكا برشیٔ ویریله انك اوزره اكرچه اكا آخرتده عذاب اولمز لكن اول ویریلن
دكلو آخرت نعیمندن اكسیلور واما تطیبدن نیات حسنه اولدركه انكله
جمعه كونده‌كی سنت نبویه‌یه اتباع اوله ومسجده تعظیم واحترام وحق
تعالینك زیارتنه دخولی رائحهٔ طیبه ایله اوله ومسجدده یاننه اوتورانلر
رائحهٔ طیبه سیله راحت بوله * وجوارنده كیلره رائحهٔ كریهه ایله اذاسن
كیدره وانكله غیبت اولنمسی بابنی سد ایده وانكله دماغن معالجه ایده‌كه
فطنت وذكاسی ارتوروب مبهمات دینیه‌دن اكا ادراكی آسان اوله بعض سلف
دیمشكه سورین كیم هرنیتمده حتی اكل وشرب ونومده وخلایه دخولمده
دخی نیتم اوله وبواشیانك هربری ممكندركه انكله وجه الله قصد اولنه زیرا
هرشیئكه بدنك بقاسنه وقلبك فراغنه سبب اوله اول دینه معیندر ایمدی
انكله قصدی عبادته قوتلنه وجماعله قصدی كندوینی تحصین واهلنك
قلبنی تطییب اوله واندن برولد وجوده كلوب كندندنصكره حق تعالی یه
عبادت ایده وانكله امت محمد چوق اوله ومالی ضایع اولدیغنده حق تعالینك
یولنه فدا اولسون دیه وغیرك انی غیبت ایتدیكی خبرین ایشتسه اول غیرك
حسناتندن انك دیوانه وانك سیئاتندن اول غیرك دیوانه نقل اولنمسن تأمل
ایدوب جوابدن سكوت ایده ایمدی اكر اولی النهادن ایسك ایرته حسابن
تدقیق اولنمزدن اوّل سن بوكونده حسابكی تدقیق ایت واحوالكه مراقب
اولوب حركات وسكونك تأمل ایتمكله كوركیم نیه حركت ایدرسن ونه‌یی
دیلرسن ودنیادن نیه ایروب آخرتدن نه‌یی فوت ایدرسن ودنیایی نه شیٔ
اوزره ترجیح ایدرسن قچانكیم اكا باعث دین ایدوكنی بیله سن قلبكه

خطور ایده‌نی امضا ایت واکر باعث دین دکل ایدوکنی بیلورسک امساك ایت
* روایت اولندیکه زکریا علیه السلامك صنعتی باچقله دیوار یپاردی برکون
برقومه اجیراولوب ایکی رغیف کتوردیلر زیرا اول یدیله کسبندن غیری
شیٔ یمزدی انی یه طورركن اوزرینه برقوم چیقه کلدیلر اول ایسه
رغیفلری یمکه مشغول اولوب انلری قاتنه چاغرمدی زکریانك زهد وسخاسن
بیلدکلرندن کندیلرینی قیغرمغی خیر ظنیله اول فعلنه تعجب ایتدیلر زکریا
علیه السلام ایتدیکه اجیر اولدیغم کسه‌لر بکا اول ایکی رغیفی ویردیلرکه
انی ییوب عملرینه قوی اولم اکر انی سزکله ییسیدم اول نه سزه ونه بکا کفایت
ایدردی وبن ضعیف اولوب عملرین کمال اوزره ایشلیه مزدم ایمدی نورالله
ایله بصیر اولانلر بواطنه نظر ایدرلر زیرا انك عملندن ضعفی فرضه نقص
ویرردی وانلری بکا دعوت ایسه فضله نقص ویریسردی فرض ایسه
فضله‌دن مقدمدر * سفیان ثوری ایدر برکسنه‌که بررجلی طعامنه دعوت
ایتسه ولکن اول رجلك اکلنه رغبتی اولمسه رجل اکا اجابت ایدوب اکل
ایدرسه اول کسه‌نك اوزره ایکی وبال اولور اکل ایتمزسه بروبال اولور اول
ایکی وبالك بری نفاق ایتدیکیدر وبری اول رجلی برشیئه تعریضدرکه
انی بیلسه انی یمکدن اکراه ایدردی ایمدی عبده لائق اولورکه سائر عملنده
دخی نیتی تفقد ایده اکر نیت صادقه بولورسه عملی ایشلیه واکر نیتی خالص
بولمزسه توقف ایده نیت عبدك اختیاری تحتنده داخل اولمز حتی سلفدن
برجماعت برنیچه طاعتی انکچون نیت احضار ایده‌مدك دیو ایشلمدیلر
ابن سیرین حسن بصرینك جنازه‌سی اوزره صلاته نیت احضار ایده‌مدم دیو
ترك ایتدی وطاوس نیتی احضار ایتمدین حدیث روایت ایتمزدی واکا بزم ایچون
دعا ایت دینلسه اکا نیت بولدیغمده ایدم دیردی ایمدی سلف نیتلرینی
احضار ایتمینجه برعمله مباشرت ایتمزلردی زیراکه نیت عملك روحیدر ونیت
صادقه‌سز اولان عمل ریاو تکلفدر ونیت اول دکلدرکه قلبله نیت ایدم دیه
بلکه اول قلبك انبعاثیدرکه حق تعالینك فتوحی مجراسنه جاری اولور اول
قلبك بعضیسنده میسر وبعض آخرنده متعذر اولور اولکه قلبنك اوزره
غالب امر دین اوله اکا اکثراحوالنده نیت صالحه احضاری میسر اولور
واما اولکه قلبنك اوزره غالب دنیا اوله اکا نیت صالحه احضاری متعذر اولور
بلکه فرائضده دخی تیسری قتی جهد ایدرسه اولور ایمدی برشیئه‌که قلب

منبعث اولمیه اکا حدیث نفس دینور یوخسه اکا نیت دینلمز ﴿وکأین من نبی
قاتل معه ربیون کثیر﴾ چوق نبی واردرکه انکله اولانلری جماعت کثیره
قتال ایتدیلر ویاقتل اولندیلر ﴿فما وهنوا لما اصابهم فی سبیل الله﴾ انلر الله
تعالینك سبیلنده کندیلره اصابت ایدن بلایا وشدت اجلیچون جهاددن
عاجز اولمدیلر ﴿وما ضعفوا﴾ وعدودن ویا دیندن ضعیف اولمدیلر
﴿وما استکانوا﴾ وعدوله ذل وخضوع دخی ایتمدیلر بلکه رب تعالینك
امرینه ونبیلرینك طاعتنه وعدولری اوزره جهاده صبر ایتدیلر ﴿والله یحب
الصابرین﴾ الله تعالینك دینی اجلیچون شدت وبلایه صبر ایدنلری سور
﴿وما کان قولهم الا ان قالوا﴾ نبیلریله عدویه قتال ایدنلرك اول حالتده
قوللری بو اولدیکه ﴿ربنا اغفرلنا ذنوبنا واسرافنا فی امرنا﴾ یارب صغائر
کناهلریمزی وامریمزی واسرافمزی یعنی کبائر کناهلریمزی مغفرت ایت
﴿وثبت اقدامنا﴾ واعدایله قتالمز عندنده اقدامیمزی تثبیت ایت ﴿وانصرنا
علی القوم الکافرین﴾ وبزه اعدامز قوم کافرین اوزره نصرت ایت
﴿فآتاهم الله ثواب الدنیا﴾ الله تعالی انلره دنیا ثوابندن نصرت وغنیمت
وطیب ذکر ویردی ﴿وحسن ثواب الآخرة﴾ وآخرت ثوابنك حسنی
اجر وجنت ویردی ﴿والله یحب المحسنین﴾ جهادده صبر وطاعتده
استقامت ایله احسان ایدنلری الله تعالی سور ﴿یا ایها الذین آمنوا ان تطیعوا
الذین کفروا یردوکم علی اعقابکم فتنقلبوا خاسرین﴾ یامؤمنلر اکر منافقلره
اطاعت ایدرسه‌کز شول قوللرینه‌کیم هزیمت عندنده مؤمنلره اخوانکز یهوده
رجوع ایدك ودینلرینه کیرك اویله اولسه انلر سزی ایماندنصکره کفر
وشرکه دوندیروب مغبونین اولدیغکز حالده منقلب اولورسز ﴿بل الله
مولیکم﴾ بلکه ناصر وولیکز الله تعالیدر انك امرینه اطاعت ایدك ﴿وهو خیر
الناصرین﴾ اول ناصرلرك خیرلوسیدر اندن استعانت ایدك‌که اول سزی
غیرك عون ونصرتنه احتیاج ایتمز ﴿سنلقی فی قلوب الذین کفروا الرعب﴾
کافرلرك قلوبنه خوف القا ایدرز ﴿بما اشرکوا بالله مالم ینزل به سلطانا﴾
الله تعالی‌یه اشراکاری سببیله انیکه اکا شریك ایتملرینه انلره حجت وبرهان
تنزیل ایتمدی ﴿ومأویهم النار﴾ انلرك قرارکاهی ناردر ﴿وبئس مثوی
الظالمین﴾ اول نار کافرلره نه مبؤس مقام اولور ﴿ولقد صدقکم الله
وعده﴾ حق تعالی سزه نصرت وظفر ایرکورمکه وعدینه وفا ایتدی

لكن سزدن تقوى وصبر شرطيله ﴿ اذ تحسونهم باذنه ﴾ اول الله تعالينك اذنيله شول وقتده كه انلرى قتل ايدرسز ﴿ حتى اذا فشلتم وتنازعتم فى الامر ﴾ حتى كه قچان جبن ايدوب امرده اختلاف ايلديكز ﴿ وعصيتم ﴾ ورسول الله عليه السلامك امرينه مخالفت ايتديكز ﴿ من بعد ماأريكم ماتحبون ﴾ اول الله تعالى سزه ايستيوب ديلديككز ظفر وغنيمتى كوستر ديكندنصكره ﴿ منكم من يريد الدنيا ﴾ سزدن كيمكز دنيا ديليوب نهب وغنيمته كتدى ﴿ ومنكم من يريد الآخرة ﴾ وكيمكز ايسه آخرت ديليوب يرنده ثابت اولور ﴿ ثم صرفكم عنهم ليبتليكم ﴾ بعده الله تعالى سزى انلردن صرف ايلدى تاكه هزيمت وجراح وقتله سزه ايون مصابه صبركزى وايمان اوزره ثباتكزى اظهار ايچون سزكله اختبار ايديجيلر معاملهسن ايده ﴿ ولقد عفى عنكم ﴾ لكن حق تعالى سزك رسول الله عليه السلامك امرينه مخالفتكزه ندامتكزى بيليجك سزى عفو ايلدى ﴿ والله ذوفضل على المؤمنين ﴾ الله تعالى عفوله مؤمنلره فضل ايديجيدر محمد بن كعب القرظى ايدر وقتاكه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم واصحابى احددن مدينه يه مصاب اولدقلرى حالده رجوع ايتديلر اصحابندن برجماعت ديديلركه بومصائب بزه قندن ايردى والحال حق جل وعلا بزه نصر وظفرله وعد ايتمشيدى نازل اولديكه حق تعالينك انى سزه وعدى صبر وتقوى ايله مشروط ايدى سز ايسه اول شرطه مخالفت ايتديكز شول سببدنكه پيغمبريمز عليه السلام احده واريجق انى اردينه آلدى ومدينه يه قارشوطوردى وعينين نام جبلى يسارينه آلوب رماتى انك اوزرينه طورغردى وعبدالله بن جبير رضى الله تعالى عنهى انلرك اوزره امير ايدوب سز بزم ظهوريمزى حمايت ايدك اكر بز غنيمته كيدرسهوز وياقتل اولنورسهوز سزلر يريكزده ثابت اولوب نه غنيمته كيدك ونه بزه نصرت ايدك چون مشركون قتاله طورشديلر رمات نبل ايله وسائر مسلمون سيفله انلره كيرشديلر حتى مشركون صنديلر وقاچغه باشلديلر رمات انى كوريجك اختلافه دوشديلر بعضيلرى ديديكه بز بونده نه طوررز والحال مشركون صنوبدر پيغمبريمز عليه السلامك امرينه مخالف غنيمته سكردشديلر وبعضيلرى ايسه اون دكلو كسنه ايدى عبد الله بن جبير رضى الله تعالى عنه ايله يرلرنده ثابت اولوب پيغمبريمز عليه السلامك امرينه اطاعته طورشديلر مشركون رماتك چوغى

(كيدوب)

كيدوب آزى قالديغن كوريجك اول قلان رماتك اوزرلرينه هجوم ايتديلر حتى كه عبد الله بن جبير رضى الله تعالى عنهى واصحابنى قتل ايتديلر اندن سائر مسلمون اوزره يونلديلر مسلمين صفوفى اراسنه كيرديلر اول حالتدن مسلمينه دهشت ايردى وابليس لعين دخى بيلك كه محمد قتل اولندى ديو صوت شديدله چاغردى مسلمين انى ايشيديجك كرچك صانديلر هر برى جنككى قويوب حيرتلرندن صنديلر ﴿ اذ تصعدون ﴾ ذكر ايدك شول وقتى كه عدودن هاربين اولديغكز حالده جبله صعود ايدرسز ﴿ ولاتلون على أحد ﴾ وبرى برلريكزه التفات وانتظار ايتمزسز ﴿ والرسول يدعوكم فى أخريكم ﴾ ورسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم ساقكزده جماعت اخرى ايله طوروب عباد الله بكا كلك بن رسول اللهم هركيم بكا مطاوعت ايدرسه اكا جنت اوله ديو سزى قاتنه چاغردى ﴿ فأثابكم غما بغم ﴾ اويله اولسه حق تعالى سزه شول رجا ايتديككز ثواب يرينه غم اوزره غمله مجازات ايتدى غم اوّلكه فوت ايتدكلرى ظفر وغنيمت وغم ثانى ايسه ايريشن قتل وهزيمتدر وياخود غم اوّل ايريشن قتل وجراح وغم ثانى ايسه محمد عليه السلامك قتل اولندى ديو ايشتمليدر اول غم ايسه انلره غم اوّلى اونوتدردى ﴿ لكيلا تحزنوا على مافاتكم ولاما اصابكم ﴾ تاكه فوت ايتديككز فتح وغنيمته واصابت ايدن قتل وهزيمته محزون اوليه سز ﴿ والله خبير بما تعملون ﴾ الله تعالى سزك اعمالكزه واعمالكز ايله قصد ايتديككز شيئه عالمدر ﴿ ثم انزل عليكم من بعد الغم امنة نعاسا يغشى طائفة منكم ﴾ اندن حق تعالى سزه غمدنصكره امن انزال ايلدى حتى كه سزدن برطائفه يى نعاس اخذ ايلدى نعاس ايسه برامن حصولنه سببدر ابو طلحه رضى الله تعالى عنه ايدر بز احدده مصافده ايكن بزى برمرتبه نعاس اخذ ايتديكه سيفم الدن دوشر بن آلورم اول ينه دوشردى ابو طلحه رضى الله تعالى عنه ايدر احد كونده باشم قالديروب قومه نظر ايتدم كورسمكه هر برى نعاسدن جحفهسى التنه ميل ايدردى زبير بن العوام رضى الله تعالى عنه ايدر احدده اوزريمزه خوف مشتد اوليجق كنديمى كوردمكه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم ايله حق تعالى اوزريمزه نوم القا ايلدى حتى كه يانمده سويلنن كلامى منامده كى كبى ايشيدرين ﴿ وطائفة قد اهمتهم انفسهم ﴾ وبر طائفه ايسه كه انلر منافقوندر نفسلرى انلرى هم وغمه دوشردى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمك واصحابنك امرى

انلره حاجت دكليدى اول اجلدن سبب امن اولان نعاس انلره انزال اولنمدى ﴿ يظنون بالله غير الحق ظن الجاهلية ﴾ كه انلر الله تعالى يه حق اولميان اهل جاهليته مختص ظن ايدرلر ﴿ يقولون هل لنا من الامر من شئ ﴾ رسول الله صلى الله عليه وسلمه ديرلركه حق تعالينك امرندن نصر وظفر ايله وعدندن بزه نصيب وارميدر وياخود بزلر نفسلريمزك تدبير وتصريفندن اختيارمز منع اولنوبدر اويله اولسه امردن بزم ايچون برشئ قالميوبدر وياخود بزدن بوقهر زائل اولوب امردن بزه برشئ اولورمى ﴿ قل ان الامر كله لله ﴾ ديكل كه نصرت وغلبه‌دن امرك كليسى الله تعالينكدر ﴿ وان جندنا لهم الغالبون ﴾ مصداقنجه غلبه انك اولياسنكدر وياخود قضا وحكم اول الله تعالينكدر ديلديكن ايشلر وارادتى اولديغى وجه اوزره حكم ايدر ﴿ يخفون فى انفسهم مالا يبدون لك ﴾ سكا اظهار ايتمدكارى شئ نفسلرنده اخفا ايدرلر يعنى ظاهرده بز مسترشدينز وطالبين نصرتز ديرلر و باطنده انكار وتكذيب ايدرلر ﴿ يقولون لو كان لنا من الامر شئ ماقتلنا ههنا ﴾ نفسلرنده ويا بربرلريله تنها اولدقلرنده ديرلركه اكر محمدك وعد ايتديكى كبى امرك كليسى الله تعالينك واولياسنكدر ديو زعمى اوزره بزم ايچون امردن برشئ اوليدى وياخود بزم ايچون اختيار وتدبير اولوب مدينه‌دن چيقمسيدق اشبو اراده حياتده اولانلريمز مغلوب ومقهور وقتالمز قتيل ومقتول اولمزدى ﴿ قل لو كنتم فى بيوتكم لبرز الذين كتب عليهم القتل الى مضاجعهم ﴾ ديكل كه اكر بيوتكزده اولورسه‌كز وغزايه چيقمسه‌كز شول اوزرلرينه قتل مقدور لوح محفوظده مكتوب اولانلر مصارعلرينه چيقوب قتل اولنه‌لردى مدينه‌ده اقامت انلره نفع ايتميدى زيرا حق جل وعلا سابق قضاسنده امورى تقدير ايدوبدر * اويله اولسه انك تقديرينى تغيير ايدر اولمز ﴿ وليبتلى الله مافى صدوركم ﴾ الله تعالى اشبو ذكر اولنان كبى ايتدى تاكه سرائركزده اولان اخلاص ونفاقى اظهار ايده ﴿ وليمحص مافى قلوبكم ﴾ وقلوبكزده اولان شيئى وساوس شيطاندن تخليص ايده ﴿ والله عليم بذات الصدور ﴾ الله تعالى قلوبكزده اولان خير وشرى بيلور اشبو قولده وعد ووعيد ودخى تنبيه واردركه الله تعالى ابتلادن غنيدر بلكه انى ايتمسى مؤمنلرى قرير ومنافقلرك حالنى اظهار وتشهير ايچوندر ﴿ ان الذين تولوا منكم يوم التقى الجمعان انما استزلهم الشيطان ببعض ما كسبوا ﴾

(شونلركه)

شونلركه احد غزاسى كوننده منهزم اولديلر انهزامنه سبب شيطان انلرك زللن طلب ايديجك انلر دخى اكا اطاعت ايدوب مركزى ترك وغنيمته حرص ورسول الله‌ه مخالفت ايتديلر ﴿ ولقد عفا الله عنهم ﴾ حق تعالى انلردن عفو ايتدى توبه واعتذارلرى اجليچون ﴿ ان الله غفور حليم ﴾ الله تعالى ذنوبى مغفرت ايدر ومذنبك عقوبتنه عجله ايتمز تاكه توبه ايده ﴿ يا ايها الذين آمنوا لا تكونوا كالذين كفروا ﴾ يامؤمنلر منافقين كبى اولمكز ﴿ وقالوا لاخوانهم ﴾ كه انلر نفاق وكفر ويانسبده‌كى اخوانلرى ايچون ديرلركه ﴿ اذا ضربوا فى الارض ﴾ قچان يريوزنده تجارت ويا برامر ايچون سفر ايدوب اول سفرده وفات ايتسه‌لر ﴿ أو كانوا غزا ﴾ ويا غزايه كيدوب انده قتل اولنسه‌لر ﴿ لو كانوا عندنا ماماتوا وماقتلوا ﴾ اكر مدينه‌ده بزم قاتمزده قالسه‌لردى وفات ايتمزلردى وقتل اولنمزلردى ﴿ ليجعل الله ذلك حسرة فى قلوبهم ﴾ تاكه حق جل وعلا اول منافقينك بوقول واعتقادى قلبلرنده حسرت قيله ﴿ والله يحيى ويميت ﴾ الله تعالى سفرده وحضرده قضاء ومشيئتيله كيمنى احيا وكيمنى اماته ايدر ايكيسنده دخى مؤثر اولدر يوخسه اقامت وسفر دكلدر * زيراكه حق جل وعلا كاهى مسافر وغازى يى حياتده اليقور ومقيم وقاعده موت اير كورر ﴿ والله بما تعملون بصير ﴾ الله تعالى اعمالكزه بصيردر ﴿ ولئن قتلتم فى سبيل الله او متم لمغفرة من الله ورحمة خير مما يجمعون ﴾ اكر سز الله تعالينك سبيلنده قتل اولنسه‌كز ويا فوت اولسه‌كز انكله نائل اولديغكز الله تعالينك مغفرت ورحمتى سزك ايچون خيرلودر انلرك وفات ايتمدكارى تقدير اوزره شول دنيا منافعندنكه انلر انى جمع ايدرلر ﴿ ولئن متم او قتلتم لالى الله تحشرون ﴾ اكر سز فوت اولور ويا فى سبيل الله قتل اولنورسكز موتكز هرنه كيفيت اوزره اولورسه عاقبت الله تعالى يه حشر اولنورسز جزاكزى ويرر وثواب عظيمه اير كورر ﴿ فبما رحمة من الله لنت لهم ﴾ الله تعالينك رحمتيله دركيم سن اخلاقده انلره سهولت ومخالفتلرينه صبر ايدرسن ﴿ ولو كنت فظا غليظ القلب لانفضوا من حولك ﴾ اكر سن سيئ الخلق قاسى القلب اولورسك انلر سنك ياننده طاغيلوب سكا سكون ايتميه‌لردى ﴿ فاعف عنهم واستغفر لهم ﴾ انلردن سكا ايريشن سيئه‌لرى عفو ايدوب انلره مغفرت طلب ايلكل ﴿ وشاورهم فى الامر ﴾ انلرك رأيلرينى استخراج ايت انده كه الله تعاليدن غيرينك عندنده عهد اوليه * ديتلديكه الله

تعالی پیغمبریمز علیه السلامه مشاوره‌یه امر ایلدی تا که انکله انلرك قلوبنی
تطییب ایده ومن بعد عبادده سنت اوله (فاذا عزمت فتوکل علی الله)
قچانکه برشیٔ اوزره نفسکی بعد المشوره توطین ایده‌سین سکا اصلح اولان
شیٔ اوزره امرکه امضاده الله تعالی‌یه توکل ایت زیرا که اصلحی الله
تعالیدن غیری احد بیلمز (ان الله یحب المتوکلین) الله تعالی اکا توکل ایدنلری
سور اویله اولسه انلری نصرت وصلاحه هدایت ایدر (ان ینصرکم الله
فلا غالب لکم) اکر حق تعالی سزه نصرت ایدرسه یوم بدرده‌کی کبی
سزه غالب اولور اولمز (وان یخذلکم فمن ذا الذی ینصرکم من بعده) واکر
اول سزی مخذول ایدرسه یوم احدده‌کی کبی انك خذلانندنصکره
کیمدرکه سزه نصرت ایده (وعلی الله فلیتوکل المؤمنون) ایمدی مؤمنلر
توکل ایدرلرسه الله تعالی‌یه توکل ایتسونلر * زیرا بیلورلرکه انلرك اندن
غیری ناصری یوقدر (وما کان لنبیّ ان یغل) هیچ برنبی‌یه صحیح اولمدیکه
غنایمده خیانت ایده زیرا که خیانت نبوّته منافیدر اشبونکله مراد
یا پیغبریمز علیه السلامی غلولله اتهامدن تبریه‌در زیرا روایت اولندیکه یوم
بدرده بر قرمزی قطیفه غائب اولیجق بعض منافقین دیدیلرکه ظن ایدرزکه
انی رسول الله آلمش اوله ویاخود یوم احدده رمات انی ظن ایدوب غنیمت
ایچون مرکزی ترك ایتدیلر رسول الله علیه السلام هرکشینك آلدیغی کندینك
اولسون دیه وغنایمی قسمت ایتمیه ویا پیغمبریمز علیه السلامی غلولدن
نهیده مبالغه اوله زیرا روایت اولندیکه اول طلائع کوندروب انلر حاضر
دکل ایکن غنیمت واقع اولیجق انی یاننده اولان قومه قسمت ایدوب
طلائعه اندن برشیٔ ویرمدی (ومن یغلل یأت بما غل یوم القیامة) اولکه
غنیمته خیانت ایده اول عنقنه تحمیل اولنمش اولدیغی حالده یوم قیامتده
کتوریله ویا وبال واثمندن ارتکاب ایتدیکی شیئله کتوریله (ثم توفی کل نفس
ما کسبت) بعده هر نفس خیر وشردن کسب ایتدیکیله جزالنور (وهم
لایظلمون) انلر ظلم اولنمزلر نه مطیعك ثوابی اکسیلور ونه عاصینك عقابی آرته
بیلور (أفمن اتبع رضوان الله کمن باء بسخط من الله) اول کمسنه‌که طاعتله
الله تعالینك رضاسنه اتباع ایده شول کمسه کبیمیدرکه معاصی سببیله
الله تعالیدن سخط ایله رجوع ایده (ومأویه جهنم وبئس المصیر) که
انك مقامی جهنمدر اول ایسه نه مبؤس مصیر اولور (هم درجات عندالله)

(الله)

الله تعالینك رضاسنه اتباع ایدنلر عندالله درجات صاحبلریدر (والله بصیر
بمایعملون) الله تعالی انلرك اعمالنی بیلور وانلردن صدور ایدن اعمالك
درجاتنی دخی بیلور انك حسبنجه انلره جزا قیلور (لقد منّ الله علی المؤمنین)
الله تعالی رسول الله علیه السلامك قومندن ایمانه کلانلره سائر مؤمنلردن
زیاده انعام ایلدی (اذبعث فیهم رسولا من انفسهم) که انلره کندیلرك
نسب ویاجنسدن ویاانلرك اشرافندن رسول کوندردی زیرا که پیغمبریمز
صلی الله تعالی علیه وسلم قبائل وبطون عربك اشرافندن ایدی (یتلو
علیهم آیاته) که اول انلره قرآن آیتلرینی اوقور حالبوکه انلر جاهللر وحی
ایشتمش دکللر ایدی (ویزکیهم) واول انلری دنس طبایعدن وسوء
عقاید واعمالدن تطهیر ایدر (ویعلمهم الکتاب والحکمة) واول انلره
قرآن وسنت تعلیم ایدر (وان کانوا من قبل لفی ضلال مبین) اکرچه
انلر انك بعثتندن اوّل ضلال ظاهرده ایدیلر (أولما اصابتکم مصیبة قد
اصبتم مثلیها قلتم انی هذا) وقتا که یوم احدده سزدن یتمش کشی قتل
اولنمغله سزه مصیبت ایردی دیدیکزکه بومصیبت بزه قندن ایردی والحال
الله تعالی بزه نصرله وعد ایدوبدر سز ایسه یوم بدرده ایکی اول دکلوبی
اصابت ایتمشدیکز مشرکیندن یتمش کشی‌یی قتل ویتمش کشی‌یی اسیر
ایتمشدیکز (قل هو من عندانفسکم) دیکل که یوم احدده‌کی خذلان سزه
رسول اللهه مخالفتکز سببیله ینه کندیکزدن ایروبدر زیرا که نصرله وعد
اولنمکز ثباتله ونبیکزه مطاوعته مشروط ایدی (ان الله علی کل شیٔ قدیر)
الله تعالی هرشیئه قادردر کرك نصرته وکرك منعنه دیلرسه مصیبتی سزدن
انلره ویاانلردن سزه ایرکورر (وما اصابکم یوم التقی الجمعان فباذن الله)
اول شیئکه سزه جمع مسلمین وجمع مشرکین التقا ایتدیکی احد غزاسی
کوننده اصابت ایتدی الله تعالینك قضاسیله‌در (ولیعلم المؤمنین ولیعلم الذین
نافقوا) مؤمنین ومنافقینی تمییز ایچوندر تا که بونلرك ایمانی وانلرك کفری
ظاهر اوله (وقیل لهم تعالوا قاتلوا فی سبیل الله اوادفعوا) اول منافقین
حربدن قعود ایتدکلرنده انلره کلك الله تعالینك سبیلنده قتال ایدك ویاسواد
مجاهدینی تکثیرله کفاری انفس واموالکزدن دفع ایدك زیرا که کثرت
سواد عدوی تخویف وشوکتلرین ضعیف ایدر (قالوا لونعلم قتالا لاتبعناکم)
دیرلر اکر قتال دیمکله صالح برشیٔ بیلسیدك سزه اتباع ایدردك لکن

سز صددنده اولديغكز شئ قتال دكلدر بلكه نفسى تهلكه يه القادر رأى
خطا ايله مباشرت اولنمش قتالدر ﴿ هم للكفر يومئذ اقرب منهم للايمان ﴾
ايمدى انلر اول كونده نصرت حيثيتندن اهل ايمانه قربلرندن اهل كفره
قربلرى زياده‌در ﴿ يقولون بافواههم ماليس فى قلوبهم ﴾ قلبلرنده اولميان
شيئك خلافنى لسانلريله اظهار ايدرلر ﴿ والله اعلم بما يكتمون ﴾ انلرك كتم
ايتدكلرى نفاقلرينه حق جل وعلا مفصلا عالمدر اما كه سزك علمكز اماراتله
انك اجمالنده‌در ﴿ الذين قالوا لاخوانهم وقعدوا لوا طاعونا ماقتلوا ﴾ كه انلر
يوم احدده قتل اولنان اقربالرى حقنده كنديلر مدينه‌ده اوتوروب ديرلر كه
اكر انلر قتاله كتميوب مدينه‌ده بزمله قالمش اولسه‌لر قتل اولنمزلردى ﴿ قل
فادرؤا عن انفسكم الموت ان كنتم صادقين ﴾ انلره ديكل كه چون تقدير
اولنان قتلك دفعنه قدرتكز اولديغنده صادقلر ايسه‌كز كنديكزدن
موتى واسبابنى دفع ايدك كه سزاكا احراسز حالبوكه اول براعتقاد باطلدر
بلكه موتك اسبابى كثيره در قتالك هلاكه وقعودك نجاته سبب اولمسى كبى
امر عكس اوزره دخى اولور ﴿ ولاتحسبن الذين قتلوا فى سبيل الله امواتا ﴾
الله تعالينك سبيلنده قتل اولنانلرى سز اموات ظن ايتمكز ﴿ بل احياء
عندربهم ﴾ بلكه انلر ربلرى جل شانه عندنده احياء ومقرّبونلردر ﴿ يرزقون ﴾
جنتدن رزقلنورلر ﴿ فرحين بما آتيهم الله من فضله ﴾ مسرور وشاد اولدقلرى
حالده اكاكه حق تعالى فضلندن انلره شرف شهادت وحيات ابديه يه فوز
ونعيم جنتله تمتع وكرامت قرب ويردى ﴿ ويستبشرون بالذين لم يلحقوا بهم
من خلفهم ﴾ وقتل اولنميوب كنديلردنصكره يه قلان اخوانلرينه تبشير ايتمك
ديلرلر انى كه ﴿ الاخوف عليهم ولاهم يحزنون ﴾ انلرفى سبيل الله قتل اولنمغله
برحياته ايرديلر كه انى وقوع محذور خوفى وفوات محبوب حزنى تكدير ايتمز
* اشبوآيت كريمه دلالت ايدركه اشبو هيكل محسوس اولميه بلكه برجوهر مدرك
بذاته اولوب بدنك خرابيله فانى اولميه وانك ادراك وتألم والتذاذى اكا
متوقف اولميه حق تعالينك آل فرعون حقنده (النار يعرضون عليها) قول
شريفى اول معنايى تأييد ايدر ودخى پيغمبريمز عليه السلامك قولى كه
(ارواح الشهداء فى اجواف طيرخضر ترد انهار الجنة وتأكل من ثمارها
وتأوى الى قناديل معلقة فى ظل العرش) شهدانك ارواحى يشل قوشلر
اجوافنده‌در جنتك انهارينه واررلر وثمارندن اكل ايدرلر وظل عرشده

اصيلو قناديلده قرار ايدرلر ودخى بوآيتده شهادته ترغيب وطاعتى ازدياده
بعث وكشى كندويه انعام اولنان شئ مثلى اخوانيچون تمنى ايتمكى احماد
ومؤمنلره فلاحله بشارت واردر ﴿ يستبشرون بنعمة من الله وفضل ﴾ الله
تعاليدن جنتله وانده‌كى كراماتله استبشار ايدرلر ﴿ وان الله لايضيع اجر
المؤمنين ﴾ والله تعالى مؤمنلرك اجرينى ضايع ايتمز ايدوكنه تيقن ايدرلر
بوقولده دلالت واردركه انلر ايچون ايمانلرى اوزره اجر اولمسى ايمانى
اولميانلرك اعمالى محبطه واجورى مضيعه اوله ﴿ الذين استجابوا لله والرسول
من بعد مااصابهم القرح ﴾ كه اول مؤمنلر شول صفاتله متصفلردركه انلره
يوم احدده جراحات اصابتندنصكره الله تعالينك ورسولنك امرينه اجابت
ايدرلر ﴿ للذين احسنوا منهم واتقوا اجر عظيم ﴾ انلردن رسول الله عليه السلامه
طاعتله احسان ايدوب مخالفتدن اتقا ايدنلر ايچون اجر عظيم واردر *
روايت اولنوركه وقتاكه ابوسفيان اصحابيله احددن مكه يه رجوع ايتديلر
روحاء نام موضعه ايريشجك نادم اولوب كيرو پيغمبريمز عليه السلامه
واروب رجوعه قصد ايتدى اول خبر پيغمبريمز عليه السلام حضرتلرينه
ايريشجك اصحابنه امر ايلديكه دونكى كون بزمله احدده اولنلر بوكون
ابوسفيان اوزره كتمكه چيقسونلر اويله اولسه پيغمبريمز عليه السلام ايله
اصحابدن برجماعت چيقوب يوله كيرديلر حتى مدينه‌دن سكز ميل مسافه‌ده
حمراء الاسد نام موضعه ايرديلر حتى كه ياره‌لولرى دخى اجره رغبتلرندن
عاجزلر ايكن قالميوب بيله كتديلر حق تعالى مشركونك قلوبنه رعب القاء
ايدوب پيغمبريمز عليه السلام اوزره رجوعى ترك ايتديلر ﴿ الذين قال لهم
الناس ان الناس قد جمعوا لكم فاخشوهم ﴾ كه انلره عبدالقيسدن ركب
ويانعيم بن مسعود الاشجعى بيله‌سنجه اولان ناسه ديديكه ابوسفيان واتباعى
سزه استيصال ايچون جمع اولوبدر صقنوب انلرك اوزرينه وارمكز ﴿ فزادهم
ايمانا ﴾ اول قول انلرك تصديق ويقينن آرتوروب جهاده نيت خالصه ايله
عزيمت ايتديلر ﴿ وقالوا حسبنا الله ﴾ الله تعالى بزه كافيدر ديديلر ﴿ ونعم
الوكيل ﴾ اول نه كوچك موكل اليه‌در * روايت اولنديكه ابوسفيان واتباعى
احددن منصرف اولجق ندا ايدوب ديديكه يامحمد ديلرسك كلجك ييلده
موعدمز موسم بدر اولسون پيغمبريمز عليه السلام ان شاء الله ديدى چون
اول كله‌سى ييلده ابوسفيان اهل مكه ايله چيقوب مرّ الظهران نام موضعه

نزول ایتدیلر حق تعالی قلوبنه رعب القا ایدوب اول ارادن کیرو دوندیلر مکر
عبد القیسدن برکسنه تجارت ایچون مدینه یه کیدر ایمش ابوسفیان اکا
بردوه یوکی قوری اوزم ویرمکی وعد ایتدی تا که مدینه یه واریجق مسلمینی
خروجدن تثبیط ایده * دینلدیکه اول نعیم بن مسعوده ملاقی اولدیکه اول
معتمر اولدیغی حالده انلره قدوم ایتدی واکا اون دوه ویرمکی التزام ایتدی
تا که مدینه یه واریجق مسلمینی خروجدن تثبیط ایده چون نعیم مدینه یه
واروب مسلمینی خروجه تجهز ایدر بولدی دیدیکه سز انلره چیقمقمی دیلرسز
حالبوکه انلر موسمده سزك ایچون جمع اولوبدرلر اوزرلرینه واررسه کز
هیچ بریکز اللرندن قورتلمزسز انلرك کثرتنه نسبتله سز انلره ثرید اولمزسز
اول خبردن اصحابه فتور کلدی پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه والله بن انلره
چیقمینجه اولمزین اکرچه بنمله هیچ برکسنه کلمزسه ده اویله اولسه حسبنا الله
ونعم الوکیل دیوب پیغمبریمز علیه السلام ایله یتمش راکب چیقوب حتی که
موسم بدره ایردیلر انده ابوسفیانك کلسنه منتظر اولدیلر حالبوکه اول
مر الظهراندن کیرو دونمشیدی مکر مسلمینك بیله لرنجه تجارت متاعلری
وارایدی انده صاتدیلر ﴿فانقلبوا بنعمة من الله﴾ اویله اولسه اندن عافیت
وایمان اوزره ثبات وزیاده ایمان ایله ﴿وفضل﴾ وتجارتده ربح ایله دوندیلر
﴿لم یمسسهم سوء﴾ حالبوکه عدودن انلره اذی ومکروه ایرمدی ﴿واتبعوا
رضوان الله﴾ وجرأت وخروجلری ایله الله تعالی رضاسنه اتباع ایتدیلرکه
اول دنیا وآخرت خیرینه فوزك مناطیدر ﴿والله ذو فضل عظیم﴾ الله تعالی
فضل عظیم صاحبیدرکه انلره تثبت وزیادهٔ ایمان وجهاد ایچون مبادرته
توفیق ودینده تصلب وعدو اوزره اظهار جرأت وهر سؤدن حفظ
واصابت نفعله تفضل ایتدی ﴿انما ذلکم الشیطان یخوّف اولیاءه﴾ سزی
تخویف ایچون ابوسفیان اتباعیله سزك ایچون جمع اولوبدر دینلر شیطاندرکه
رسول الله ایله جهاده چیقمیان اولیاسنی تخویف ایدر ویاخود شیطانك
اولیاسی اولان ابوسفیان واتباعی سزی تخویف ایدر ﴿فلا تخافوهم﴾ ایمدی
انلردن خوف ایتمکز ﴿وخافون ان کنتم مؤمنین﴾ بلکه بنم امرمه مخالفتدن
خوف ایدوب رسول الله ایله جهاد ایدك اکر مؤمنلر ایسه کز زیرا که ایمان
خوف اللهی خوف ناس اوزره ایثاری اقتضا ایدر ﴿ولا یحزنك الذین
یسارعون فی الکفر﴾ کفر حرصله سریعا واقع اولنلردن ضرر خوفی سنی

محزون ایتمسونکه انلر متخلفیندن منافقلردر ویا اسلامدن ارتداد ایدنلردر
﴿انهم لن یضرّوا الله شیئا﴾ انلر کفره مسارعتلریله الله تعالینك اولیاسنه
برشی ضرر ایتمزلر بلکه ضرری کندیلره ایدرلر ﴿یرید الله ان لا یجعل لهم
حظا فی الآخرة﴾ الله تعالی دیلرکه آخرتده انلر ایچون ثوابدن نصیب ایتمیه
﴿ولهم عذاب عظیم﴾ وثوابدن حرمانلریله بیله انلره عذاب عظیم دخی
واردر ﴿ان الذین اشتروا الکفر بالایمان لن یضرّوا الله شیئا ولهم عذاب
الیم﴾ شونلرکه ایماندن بدل کفری اختیار ایتدیلر انلر الله تعالینك سلطنتنه
وملکنه ویا عبادیچون اختیار ایتدیکی دین اسلامه برشیٔ ضرر ایتمزلر وانلره
عذاب الیم واردر ﴿ولا یحسبن الذین کفروا انما نملی لهم خیر لانفسهم﴾
یا محمد ویاخود اصحاب محمد سز شول کافر اولنلری ظن ایتمکزکه بز انلره
امهالمز وعمرلرین اطاله مز وشانلرین کندیلره غلبه مز انلره خیر اوله
﴿انما نملی لهم لیزدادوا اثما﴾ انلره امهال ایدرزکه اثملری زیاده اوله ﴿ولهم
عذاب مهین﴾ وانلر ایچون عذاب مهین اعداد ایتدیکمز حالده (قال النبی
صلی الله علیه وسلم خیر الناس من طال عمره وحسن عمله وشرّ الناس من طال
عمره وساء عمله﴾ پیغمبریمز علیه السلام ایدر ناسك خیرلوسی اول کسه درکه عمری
طویل وعملی حسن اوله وناسك شرلوسی اول کسه درکه عمری طویل وعملی
سیٔ اوله ﴿ما کان الله لیذر المؤمنین علی ما انتم علیه حتی یمیز الخبیث من
الطیب﴾ یا مخلصلر ویا منافقلر حق تعالی سزی مختلطین ترك ایتمز برحیثیتله که
مخلصکز منافقکزدن بیلنمیه تا که مخلص منافقدن تمیز ایدر یا رسولنه احوالکز
بیلدرمکله ویا تکالیف شاقه ایله اکا صبر وانی اذعان ایتمز مکر انلرکه مخلصین
اوله لر فی سبیل الله اموال وانفسلرین بذل کبی که انکله بواطن اختبار اولنور
وعقاید اوزره استدلال اولنور اویله اولسه حق جل وعلا یوم احدده
منافقینی مخلصیندن تمییز ایتدیکه منافقلر رسول الله ایله غزاده تخلف
ایتدیلر مؤمنلر ایسه نفس ومالرین فی سبیل الله بذل قصدی اوزره انکله
کتتدیلر ﴿وما کان الله لیطلعکم علی الغیب﴾ وحق تعالی سزی علم غیبه
مطلع قیلمدیکه انکله قلوبده اولان کفری ویا ایمانی بیله سز ﴿ولکنّ الله
یجتبی من رسله من یشاء﴾ لکن الله تعالی رسوللرندن دیلدیکی کسه یی اختیار
ایدوب بعض مغیباتی اکا بیلدیرر ویا غیبه دلالت ایدر شیٔی اکا بیان
ایر کورر ﴿فآمنوا بالله ورسله﴾ ایمدی صفات اخلاصله الله تعالی یه

ورسوللرينه ايمان كتوردك وبيلك كه انلرك الله تعاليدن اخبارلرى دكل
الا انك انلره غيوبه اطلاعله‌در ﴿وان تؤمنوا وتتقوا فلكم اجر عظيم﴾
اكر حق ايمانله مؤمن اولور ونفاقدن صاقنور ايسه‌كز سزيكيچون
جنتده اجر عظيم اولور ﴿ولا يحسبن الذين يبخلون بما آتيهم الله من فضله
هو خيرا لهم﴾ يا محمد سن ظن ايتمكل وياخود بخلا ظن ايتمسونلر حق تعالى
فضلندن انلره ويرديكى شيئى الله تعالينك سبيلنه امر اولنديغى كيفيت
اوزره بذل وانفاقدن بخللرى انلره خير اوله ﴿بل هو شرّ لهم﴾ بلكه اول
بخل انلره شردر زيرا كه انلر اوزره عقابى استجلاب ايدر ﴿سيطوّقون
مابخلوا به يوم القيامة﴾ بخل ايتدكلرى شيئك وبالى طوقك الزامى كبى انلره
يوم قيامتده الزام اولنيسردر ﴿ولله ميراث السموات والارض﴾ سموات
وارضك ميراثى الله تعالينكدركه اهللرى هلاك اولدقدنصكره ملك اكا قالور *
ايمدى الله تعالينك اولان شيئى انك يولنه انفاقدن نيه بخل ايدرلر وياخود
انلرك امساك ايدوب انك يولنه انفاق ايتمدكلرى شيئه هلاكلرى ايله اول
وارث اولوب انلره حسرت وعقوبتى قالور ﴿والله بما تعملون خبير﴾ الله
تعالى منع واعطادن ايشلديككزى بيلور اكا كوره‌سزه جزا قيلور (قال النبى
صلى الله تعالى عليه وسلم من آتاه الله مالا فلم يؤدّ زكاته مثل له ماله يوم القيامة
شجاعا اقرع له زبيبتان يطوقه يوم القيامة ثم يأخذ بلهزميتيه يعنى شدقيه
ثم يقول انا مالك انا كنزك) پيغمبريمز عليه السلام ايدر بر كمسه‌كه الله تعالى
اكا مال ويروب اول ايسه انك زكاتن ويرميه يوم قيامتده اول مال اكا بركل
باشلو يلان صورتنده كلوركه انك زهرناك ايكى ديلى اولور وانك بوينونه
طولانوب ايكى آوردلرينى الى ماشاء الله چوق زمانه دكين صوقار طورر بن سنك
مالك وكنزك ايدم ديوا كا بيلديرر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم والذى نفسى
بيده او والذى لا اله غيره او كما حلف مامن رجل يكون له ابل او بقر او غنم
لا يؤدّى حقها الا اتى بها يوم القيامة اعظم مايكون واسمنه تطأه باخفافها
وتنطحه بقرونها كلما جاءت اخراها ردت عليه اوليها حتى يقضى بين الناس)
پيغمبريمز عليه السلام قسم ايدوب ديديكه بركمسنه كيم ابل ويابقر وياغنمى
اولوب انك زكاتنى ويرميه يوم قيامتده اول اعظم واسمنى خلقتد محشره
كتوريلور واياقلريله صاحبن چكنرلر وبوينوزلرى ايله سوسرلر هربارکه
اول حيوانلرك آخرى اكا ايره‌نه اوكدينده كيلرى دوندريله ناس بينى قضا

(اولنجه)

اولنجه اكا بو منوال اوزره عذاب ايديله ﴿لقد سمع الله قول الذين قالوا ان الله
فقير ونحن اغنياء﴾ حق جل وعلا شول كمسنه‌لرك قولنى ايشتديكه انلر الله تعالى
فقيردر وبز غنيلرز ديديلر * روايت اولنديكه پيغمبريمز عليه السلام بنو قينقاع
يهودينه ابو بكر رضى الله تعالى عنه ايله نامه كوندروب انلرى اسلامه كلمكه
وصلاة مفروضه‌يى ادا ايتمكه ومماللرينك زكاتن ويرمكه وحق تعالى‌يه قرض
حسن اقراض ايتمكه اول نامه‌ده بيوردى فنحاص بن عازوراء نام يهودى
ديديكه الله تعالى فقيردر زيرا كه بزدن قرض حسن استدى ابو بكر رضى الله
تعالى عنه اكا ياوزلنوب برطابانچه اوردى اكر بينمزده عهد اولميدى شمدى
بوينوكى اوررردم ديدى اندن كلوب پيغمبريمز عليه السلام حضرتلرينه
شكايت ايلدى فنحاص ايسه اول قولنى انكار ايدبجك اشبو آيت كريمه
نازل اولدى ﴿سنكتب ماقالوا وقتلهم الانبياء بغير حق﴾ انلرك اول قوللرين
وناحق يره انبيايى قتللرين كتبه‌مز صحايفنه يازسون واهمال ايتميوب علممزده
حفظ ايديسرز زيرا اول كلمه الله تعالى‌يه كفردر وقرآن ورسول اللهه
استهزادر اول اجلدن قتل انبيايه تقرين ايلدى * اشبونده تنبيه واردركه
اول انلرك ارتكاب ايتديكى اول جريمه دكلدر واولكه قتل انبيايه اجترا ايدر
انك امثالى قولك اندن صدورى جدا استبعاد اولنمز ﴿ونقول ذوقوا عذاب
الحريق﴾ وبز انلرى ناره ادخال ايدوب عذاب محرقى ذوق ايدك ديرز
﴿ذلك بما قدّمت ايديكم﴾ سزه اشبو عذاب أيديكز تقديم ايتديكى معاصى
سببيله‌در ﴿وان الله ليس بظلام للعبيد﴾ والله تعالى عبيدنه ظلم ايدر دكلدر
بلكه اول عادلدر احسان اهلنه اثابت ايدر عقاب ايدرسه اسائت اهلنه
ايدر غيرى‌يه دكل ﴿الذين قالوا ان الله عهد الينا الا نؤمن لرسول حتى
يأتينا بقربان تأكله النار﴾ رؤساء يهوددن برجماعت ديديلركه الله تعالى
توراتده بزه امر ووصيت ايتديكه هيچ بر رسولى تصديق ايتميه‌وزكه اول
كندوبى من عندالله كلدم ديو زعم ايده مادامكه اول قربانله كلوب انى نار
سماويه اكل ايتميه وقربان هرشيئدركه انكله عبد الله تعالى‌يه تقرّب ايده اول
كرك نسيكه وياصدقه وياسائر عمل صالحدر * روايت اولنوركه قرابين وغنائم
بنى اسرائيله حلال دكل ايدى قچانكه قربان ايتسه‌لر وياغنيمت السه‌لر سمادن
دخانسز بياض بياض آتش اينوب انى احراق ايدردى وانكله قبول
اولديغى بيلنوردى واولكه قبول اولميه حالى اوزره قالوردى * سدى ايدر

الله تعالى بنو اسرآئيله امر ايتديكه قچان سزه كنديني رسول الله زعم ايدر
كمسنه كلسه سز انى تصديق ايتمكز مكركه قربانله كلوب انى سمادن اينر
آتش يه الا عيسى و محمد كلديكنده انلرى قربان طلبسز تصديق ايدك
﴿قل قد جاءكم رسل من قبلى بالبينات و بالذى قلتم فلم قتلتموهم ان كنتم
صادقين﴾ يا محمد انلره ديكلكه بندن اوّل زكريا و يحيى وشعياء وسائر قتل
اولنان رسوللر معجزات ايله و ديديككز قربانله سزه كلمشلردى قولكزده صادقلر
ايسه كز نيچون انلرى قتل ايتديكز ﴿فان كذبوك فقد كذب رسل من قبلك
جاؤا بالبينات والزبر والكتاب المنير﴾ اكر انلر سنى تكذيب ايدرلرسه اكا
صبر ايلكل سندن اوّل كلن رسوللر حجج واضحه وصحف وشرايع واحكامى
متضمن كتابله كلمشلر ايكن تكذيب اولنمشلردى ﴿كل نفس ذائقة الموت﴾
هر نفس موتى طاتيجيدر ﴿وانما توفون اجوركم يوم القيامة﴾ اعمالكز كرك
خير و ياشردر جزاسى قبوردن قيامكز كوننده تام ووافى اولديغى حالده
اعطا اولنورسز ﴿فمن زحزح عن النار وادخل الجنة فقد فاز﴾ اول كمسه كه
ناردن تبعيد اولنوب جنته ادخال اولنه اول مطلوبنه ظفر بولو بدر ﴿وما
الحيوة الدنيا الامتاع الغرور﴾ دنيانك لذات وزخارفى دكل الامتاع باطلدر
شول متاع مثليدركه انكله مشام تدليس اولنور اكا رغبتله اشترا ايدن
الدانور اول زمانده زائل اولوب كيدر عاقل اولان كشى كندويه قالميان
شيئى آلوب نيدر ﴿لتبلونّ فى اموالكم وانفسكم﴾ والله سز اموالكزده تكليف
انفاق واصابت آفاتله وانفسكزده جهاد وقتل ويا اسر وجراح وسائر مخاوف
ومتاعب وامراضله اختبار اولنورسز ﴿ولتسمعنّ من الذين اوتوا الكتاب
من قبلكم ومن الذين اشركوا اذى كثيرا﴾ وسزدن اول كتاب ويريلنلردن
ومشركلردن چوق اذى ايشيدرسز رسول اللهه هجر ودين اسلامه طعن
وكفره‌يى مسلمين اوزره اغراء كبى حق تعالى انى مسلمينه وقوعندن اوّل
خبر ويرديكه نفسلرينى صبر واحتماله توطين ايده‌لر نزولى عندنده ارهاق
ايتميوب لقاسنه مستعد اوله‌لر ﴿وان تصبروا وتتقوا فان ذلك من عزم الامور﴾
ايمدى اكر انلرك اذاسنه قاتلنور وامر اللهه مخالفتدن صقنورسه‌كز اول
قاتلانمكز وصقنمكز معزومات اموردندركه انك اوزره عزم واجب اولور
وياخود الله تعالى انكله امر ايدوب امرنده مبالغه ايتديكى اشيادندر ﴿واذ
اخذ الله ميثاق الذين اوتوا الكتاب لتبيننه للناس ولا تكتمونه﴾ ذكر ايت

شول وقتيكه حق جل وعلا كتاب ويريلنلرك يعنى عالملرندن اخذ ميثاق
ايتديكه اول كتابلرين ناسه تبيين وتعليم ايده‌لر واندن برشئ انلردن ستر
وكتم ايتميه‌لر ﴿فنبذوه وراء ظهورهم﴾ انلر ايسه اول ميثاقى اردلرينه
براقديلر نه حقنى رعايت ونه اكا التفات ورغبت ايتديلر ﴿واشتروا به ثمنا قليلا﴾
وانك يرينه حطام دنيادن ثمن قليل اخذ ايتديلر ﴿فبئس مايشترون﴾ نه مبؤس
شئ اولور اولكه انى انلر نفسلريچون اختيار ايدرلر (قال النبى صلى الله
تعالى عليه وسلم من كتم علما عن اهله الجم بلجام من نار) پيغمبريمز عليه
السلام ايدر بركمسه كه دين علمنى اهلندن كتم ايده يوم قيامتده اكا آتشدن
لجام اوريله * على رضى الله تعالى عنه ايدر حق جل وعلا اهل جهل اوزره
تعلمى ايجاب ايتمدى اهل علم اوزره تعليمى ايجاب ايتمزدن اوّل ﴿لاتحسبنّ الذين
يفرحون بما اتوا ويحبون ان يحمدوا بما لم يفعلوا فلا تحسبنهم بمفازة من
العذاب ولهم عذاب اليم﴾ ظن ايتمكل شونلريكه ايشلدكلرى تدليس
وكتمان حقه سوينورلر وايشلمدكلرى ميثاقه وياحقى اظهار وصدق اوزره
اخبار ايدر ديو حمد اولنمغى سورلر عذابدن نجاتله فائزين اوله‌لر * ايمدى اول
ظنلرى باطلدر وانلره كفر وتدليسلرى سببيله عذاب اليم واردر * روايت
اولنديكه پيغمبريمز عليه السلام يهوده توراتده اولاندن برشئ سؤال ايدوب
انلر ايسه اكا انى انده اولانك خلافى اوزره خبر ويرديلر واول خبرده كنديلرين
اكا صدق ايدر كوستر ديلر واول فعل باطللرينه سونديلر اول سببدن بوآيت
كريمه نازل اولدى * دينلديكه اشبو آيتك نزولى شول قوم حقنده‌دركه پيغمبريمز
عليه السلام ايله غزادن تخلف ايدوب بعده تخلفده مصلحت كوردك
ديو اعتذار ايتديلر وانكله حمد اولنمغى استديلر وياخود منافقين حقنده
نازل اولوبدركه منافقلرينه سوينورلر ومسلمينه شول حقيقتده حال وفعللرى
اولمين ايمان ايله حمد اولنمغى ديلرلردى ﴿ولله ملك السموات والارض﴾
سموات وارضك ملكى الله تعالينكدر ايكيسنده اولان خلقك امورينه مالك
اولدر ﴿والله على كل شئ قدير﴾ اول هر شيئه قادردر ثواب وكرك عقابى
اهلنه ايركورر ﴿ان فى خلق السموات والارض واختلاف الليل والنهار
لآيات لاولى الالباب﴾ سموات وارضك اجرام عظيمه‌سى خلقنده اوّلكيده‌كى
شمس وقمر ونجوميله بيله وثانيده‌كى بحار وجبال واشجار ايله بيله ليل ونهارك
برى كيدوب وبرى كلمسنده برى آرتوب وبرى اكسلمسنده حق تعالينك وجود

ووحدت وكمال علم وقدرتنه شول شوائب حس ووهمدن خالصه عقول
كامله اصحابیچون دلائل واضحه واردر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم
ویل لمن قرأها ولم یتفكر فیها) پیغمبریمز علیه السلام ایدر ویل شول كمسه یه
كیم اشبو آیتی اوقیوب انده تفكر ایتمیه ﴿الذین یذكرون الله قیاما وقعودا
وعلی جنوبهم﴾ انلر كه الله تعالی یی هر حالده قیام وقعود واضطجاعده
ذكر ایدرلر زیرا كه انسان بو اوچ حالتك برندن خالی اولمز * ابن عباس رضی الله
تعالی عنه ایدر اشبو صلاة حقنده دركه مصلی صلاتی استطاعتی اولدیغی
حالت اوزره ادا ایدر طورركن والا اوتورركن ویاخود یانی اوزره یاتوركن
قیلور (سئل النبی صلی الله تعالی علیه وسلم عن صلاة المریض فقال صل
قائما فان لم تستطع فقاعدا فان لم تستطع فعلی جنب) پیغمبریمز علیه السلام
حضرتلرندن مریض نمازی نیچه قیلور دیو سؤال اولندقده دیدیكه
طورركن قیله اكا قادر دكلسه اوتورركن قیله اكا دخی قادر دكلسه یانی
اوزره یاتوركن قیله ﴿ویتفكرون فی خلق السموات والارض﴾ واستدلال
واعتبار وجهی اوزره سموات وارضك خلقنده تفكر ایدهلر تا كه انكله
صانعك قدرتنه استدلال ایدهلر وانك صانع قادر مدبر حكیم ایدوكن بیلهلر
* ابن عون ایدر فكر غفلتی كیدرر وقلبه خشیت كتورر (قال النبی صلی الله
تعالی علیه وسلم لا عبادة كالتفكر) پیغمبریمز علیه السلام ایدر تفكر كبی عبادت
یوقدر * زیرا اول قلبه مخصوصدر وخلقدن مقصود اولدر (قال النبی
صلی الله تعالی علیه وسلم (رب رجل مستلق علی فراشه اذا رفع رأسه ونظر
الی السماء والنجوم فقال اشهد ان لك ربا وخالقا اللهم اغفرلی نظر الله الیه وعفی
عنه) پیغمبریمز علیه الصلاة والسلام ایدر بر كمسه فراشی اوزره چالقیون یاتوركن
باشن قالدیروب سمایه ونجومه نظر ایتدی سنك رب خالقك وارلغنه شهادت
ایدرین یاالهی بنی مغفرت ایت دیدی الله تعالی اكا رحمتیله نظر ایدوب مغفرت
ایتدی * اشبو قول كریم علم اصولك شرفنه واهلنك فضلنه دلیلدر ﴿ربنا
ما خلقت هذا باطلا﴾ یارب اشبو مخلوقاتی عبث وضایع یره خلق ایتمیوبسن
بلكه حكم عظیمه ایچون خلق ایدوبسن زیرا انك جملهسندن انسانك
وجودینه مبدأ ومعاشنه سبب اوله ومعرفتنه اول دلالت ایدر دلیل اوله
وطاعتنه تحریص ایده تا كه عبد انكله حیات ابدیه یه وسعادت
سرمدیه یه نائل اوله ﴿سبحانك﴾ الهی سنی عبثدن وخلق باطلدن

تنزیه ایدرین ﴿فقنا عذاب النار﴾ ایمدی بزی طاعتكه توفیقكله نار عذابندن
صاقلغل ﴿ربنا انك من تدخل النار فقد اخزیته﴾ یارب اول كمسنه كه سن انی
ناره ادخال وانده تخلید ایده سن انی غایت اخزا ایله اخزاء ایدر سن
﴿وما للظالمین من انصار﴾ شرك ومعصیتله نفسلرینه ظلم ایدنلره نازل
اولان عذاب ناری منع ایدر موانع اولمز ودخی دیرلر كه ﴿ربنا اننا سمعنا
منادیا ینادی للایمان ان آمنوا بربكم فآمنا﴾ یارب بز برمنادی ایشتدك كه اول
محمد صلی الله تعالی علیه وسلم ویا قرآندر ربكز جل شانه یه ایمان كتورك دیو
ناسی ایمانه دعوت ایدر اویله اولسه اكا اجابت ایدوب ایمانه كلدك ﴿ربنا فاغفرلنا
ذنوبنا﴾ ایمدی یارب بزه مغفرت ایت كبائریمزی ﴿وكفر عنا سیئاتنا﴾
وصغائریمزی تكفیر ایت ﴿وتوفنا مع الابرار﴾ وارواحمزی ارواح صالحین
ایله بیله قبض ایت تا كه انلرك صحبتیله مخصوصین وزمرهلرینه معدودیندن
اولهوز ودخی دیرلر كه ﴿ربنا وآتنا ما وعدتنا علی رسلك﴾ ویارب رسوللرك
لسانی اوزره بزه وعد ایتدیكك ثوابی ویركل ﴿ولا تخزنا یوم القیامة﴾
ویوم قیامتده بزی رسوای ایتمكل انی اقتضا ایدر شیئدن عصمتكله ﴿انك
لا تخلف المیعاد﴾ مؤمنی اثابت وداعی یه اجابتله اولان موعودكه یا رب
سن خلف ایتمزسن ﴿فاستجاب لهم ربهم﴾ ربلری جل شانه انلرك دعاسنه
اجابت ایدوب دیدیكه ﴿انی لا اضیع عمل عامل منكم من ذكر او انثی﴾
یامؤمنلر سزدن ذكر وكرك اناثدن بنم طاعتم ایشلیانك اجرنی یوم قیامتده
كاملا وفاضلا ویررین ضایع ایتمزین ﴿بعضكم من بعض﴾ بعضكز بعضكزدندر
دین ونصرت وموالاتده ویاخود جمله كز آدم وحوادن كلوبدر اندن حق
جل وعلا عماللك اعمالنی تفصیل ایدوب دیدیكه ﴿فالذین هاجروا﴾ شونلر كه
شركدن ویا دینلرین صیانت ایچون اوطانندن هجرت ایتدیلر ﴿واخرجوا
من دیارهم﴾ ودیارلرندن انلری چیقاردیلر ﴿واوذوا فی سبیلی﴾ وبنم
طاعتمده ایذا اولندیلر ﴿وقاتلوا وقتلوا﴾ وكفارله قتال ایدوب اندن قتل
اولندیلر ویا انلرك بعضی قتل اولنیجق باقیسی قتال ایدوب ضعیف اولمدیلر
﴿لاكفرن عنهم سیئاتهم﴾ انلرك سیئهلرینی محو ایدرین ﴿ولادخلنهم جنات
تجری من تحتها الانهار﴾ وانلری جنتلره قویارینكه التندن نهرلر جاری
اولور ﴿ثوابا من عند الله﴾ اشبو تكفیر وادخال الله تعالی عندندن انلره ثواب
اولدیغی حالده ﴿والله عنده حسن الثواب﴾ الله تعالی عندنده عباد ایچون

طاعتلری اوزره حسن ثواب واردرکه اول نعیم باقیدر (لا یغرنك تقلب الذین کفروا فی البلاد) یا محمد و یا مؤمنیندن هر بریکز کفره‌نك دنیاده‌کی سعت وحظنه نظر ایتمکل ومکاسب ومتاجرلرنده تبسطلرینه الدانمغل * روایت اولنورکه بعض مؤمنین مشرکینی رخاء ولین عیشده کوروب دیدیلرکه اعداء اللهی کوررزکه خیرده درلر بز ایسه جوع وجهدله هلاك اولیورز انلری تسلیه ایچون اشبو آیت نازل اولدی (متاع قلیل) کفره‌نك ذکر اولنان حالاتی مؤمنین ایچون اعداد اولنان کرامات اخروی‌یه نسبتله قصر مدّتی ایچون متاع قلیلدر بلغهٔ فانیه ومتعهٔ زائله‌در (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ما الدنیا فی الآخرة الامثل ما یجعل احدکم اصبعه فی الیم فلینظر بم یرجع) پیغمبریمز علیه السلام ایدر دنیانك آخرته نسبتله مثلی شول شیٔ مثلیدرکه بریکز برپارمغنی دریایه صوقسه نظر ایتسونکی ندکلو صویله چیقارر (ثم مأواهم جهنم) بوندنصکره مستقرّ ومصیرلری جهنمدر (وبئس المهاد) اول نه مبؤس قرارکاه اولورکه انلر انی کندیلر ایچون تمهید ایتدیلر (لکن الذین اتقوا ربهم لهم جنات تجری من تحتها الانهار خالدین فیها) لکن شونلرکه رب تعالی‌یه شرك ومعاصیدن صاقنوب اکا عبادتلرنده اخلاص ایتدیلر انلر ایچون جنات واردرکه تحتندن نهرلر جاری اولور ابدا انده قالورلر (نزلا من عند الله) اول انلره الله تعالی عندندن نزل اولدیغی حالده (وماعند الله خیرللابرار) الله تعالی عندنده‌کی کرامات کثرت ودوامیچون ابراره خیرلودر فجاره ویریلن متاع دنیادنکه قلتندن ماعدا تیز زائله اولور (وان من اهل الکتاب) اهل کتابدن بعضی واردرکه (لمن یؤمن بالله) الله تعالی‌یه ایمان کتورر (وما انزل الیکم) وسزه انزال اولنان قرآنه (وما انزل الیهم) وانلره انزال اولنان توراة وانجیله (خاشعین لله) الله تعالی‌یه عذابندن خوف وثوابن رجائله متواضعین اولدقلری حالده (لا یشترون بآیات الله ثمنا قلیلا) الله تعالینك توراة وانجیلده یازیلان آیاتنی حطام دنیادن عرض یسیره رغبتله تحریف وکتم ایتمزلر رؤساء یهوددن انلرك غیری ایتدیکی کبی (اولئك لهم اجرهم عند ربهم) ایمدی بو صفتلو کسنه‌لر ایچون رب تعالی عندنده (اولئك یؤتون اجرهم مرّتین) دلالتیله اجر مخصوص وموعدلری واردر (ان الله سریع الحساب) الله تعالی خلقك حسابنی سرعت اوزره ایدر زیراکه عمللرین

(وجزالرین)

وجزالرین بیلور تأمل واحتیاطدن مستغنیدر یعنی انلرك موعودی سریع الوصولدر زیراکه سرعت حساب سرعت جزایی مستدعیدر * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر اشبو آیت کریمه ملك الحبشه اضحمه حقنده نازل اولوبدر انك وفاتنی اول کونده جبرائیل علیه السلام پیغمبریمز علیه السلامه خبر ویروب پیغمبریمز علیه السلام صحابه‌یه دیدیکه دین قرنداشکز نجاشی وفات ایدوبدر اندن انلرکله بقیعه کتدی وارض حبشه اکا منکشف اولوب حتی‌که نجاشینك سریرنی کوردی ودرت تکبیر ایله اوزرینه جنازه نمازین قیلدی وانکیچون استغفار ایتدی منافقلر بری برلرینه دیدیکه کورکه شونی کیم کورمدیکی ودیننده اولمیان برعلج کافر حبشی نصرانی نمازین قیلور اویله اولسه اشبو آیتی الله تعالی انزال ایله انی وصف ایتدی * عطا ایدر اشبو آیت کریمه نجران اهلندن قرق کشی حقنده نازل اولوبدرکه انلرك اوتوز ایکیسی حبشه‌دن وسکزی رومدن دین عیسی علیه السلام اوزره اولوب پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه ایمان کتورمشلردی ابن جریج رضی الله تعالی عنه ایدر اشبو آیت عبدالله بن سلام واصحابی حقنده نازل اولدی ومجاهد ایدرکه اول اهل کتابدن هر ایمانه کلان حقنده نازل اولمشدر (یا ایها الذین آمنوا اصبروا) یا مؤمنلر طاعتك مشقتلرینه وسزه اصابت ایدن شدتلره صبر ایدك (وصابروا) وشدائد حرب اوزره صبرده اعداء اللهدن زیاده اولمغه جهد ایدك علی الخصوص اعدای عدوکز هوای نفس مخالفتی اوزره صبرده اوله (ورابطوا) سرحدلرده اقامت ایدك غزا ایچون آتلر بسلر وانکله اعداکزی ارهاب ایدر اولدیغکز حالده * پس بواجلدن هرکسه سرحدده مقیم اوله تاکه وراسنده اولان عباد و بلاددن کفار محاربینك شرنی دفع ایده اکرچه آتی یوغیسه‌ده اکا مرابط دینلدی (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم رباط یوم فی سبیل الله خیر من الدنیا وماعلیها) پیغمبریمز علیه السلام ایدر الله تعالینك سبیلنده برکون رباطك ثوابی دنیایی واوزرنده اولان اشیایی لله بذل وانفاق ثوابندن خیرلودر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من رابط یوما ولیلة فی سبیل الله کان له اجر صیام شهر مقیم ومن مات مرابطا جری له ذلك الاجر واجری علیه من الرزق وامن من الفتانات) پیغمبریمز علیه السلام ایدر برکسنه‌که برکون برکیجه الله تعالینك سبیلنده مرابط اوله انکیچون مقیمك برآی صائم

اولمسنك اجری دكلو اجر اوله و بركسنه كه مرابط ایكن وفات ایده یوم
قیامته دكین برآی اولان اجر انكچون یاز یلور وشهدایه و یریلان زرق
هر دائم اكا دخی و یریلور وآفات قبردن امین اولور وسلمة بن عبد الرحمن
رضی الله تعالی علیه ایدر پیغمبریمز علیه السلام زماننده رباطلو غزا یوغیدی
بلكه اول زمانده رباط نماز اردنجه برآخر نمازه انتظار ایدی شول دلیل
ایله كه (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ألا اخبركم بمایمحوالله به الخطایا
و یرفع به الدرجات اسباغ الوضوء علی المكاره وكثرة الخطی الی المساجد
وانتظار الصلاة بعد الصلاة فذلكم الرباط فذلكم الرباط) پیغمبریمز علیه
السلام ایدر آكاه اولك كه سزه خبر و یره یم انی كه ایشلمسیله حق تعالی
خطالری محو ایدر ودرجاتی رفع ایدركه اول آبدستك سنن وآدابنی اكمالدر
نفسك آبدستی كراهتی حالنده مثلا صووغك شدتنده و یاجسمك صودن
المنده واشغال ومصائب حالنده اولدیغی كبی ودخی ایراق یرده مسجده كیتمكه
تخطیلرك كثرتیدر ودخی برفرض نمازی ادادنصكره برآخر فرض نمازك
اداسنه انتظاردر * اشبو مرابطهٔ حقیقیه دركه ثواب ونفعی عظیم اولور
زیراكه سرحدده مرابطه عبادتدن نوع واحددر اماكه بوذكر اولنان
انواعدر (واتقوا الله لعلكم تفلحون) والله تعالینك غیریدن تبری ایله
اتقاء ایدك كه غایت فلاحه ایره سز و یاقبایحدن اتقاء ایدك كه ذكر اولنان
مقامات ثلاثه یه نیلله فلاحه ایره سزكه اول مضض طاعاته صبر ورفض
عادتده مصابرهٔ نفس وجناب حقه مرابطهٔ سردر تاكه انكله واردات
الهیه یه مترصد اوله سزكه اندن شریعت وطریقت وحقیقتله تعبیر اولنوبدر
(عن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من قرأ سورة آل عمران اعطی بكل آیة
منها امنا علی جسر جهنم) پیغمبریمز علیه السلامدن مرو یدر بركسه آل
عمران سوره سنی اوقوسه اندن هر برآیت مقابله سنده صراط اوزره امن
و یریله (وعن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من قرأ السورة التی یذكر فیها
آل عمران یوم الجمعة صلی الله علیه وملائكته حتی تجب الشمس) پیغمبریمز
علیه السلامدن مرو یدر بركسه كه جمعه كوننده آل عمران سوره سنی اوقوسه
تاكونش باتنجه الله تعالی وملائكه سی اكا صلاة ایده

(سورة النساء وهی خمس وسبعون آیة مدنیة)

بسم الله الرحمن الرحیم

(یاایها الناس اتقوا ربكم الذی خلقكم من نفس واحدة) یاناس ربكز جل
شانه دن خوف ایدوب شرك ومعصیتدن صاقنككه اول سزی شخص
واحددن یعنی ابو البشر آدم علیه السلامدن خلق ایتدی (وخلق منها
زوجها) آدم علیه السلامك اضلاعنك بریندن زوجی حوایی خلق ایتدی
(وبث منهما رجالا كثیرا ونساء) اول آدم علیه السلام وحوادن بنون
وبنات كثیره نشر ایلدی حق جل وعلا تقوی ایله امرندنصكره اشبو
قدرت عظیمه سنه دلالت ایدر شیئله كندویی وصف ایتدی تاكه انكله
انلری تعذیبه دخی قدرتن بیلوب اندن خوف ایده لر واكا برشیء
اشراكنمسز عبادت ایده لر (واتقوا الله الذی تساءلون به) واول
الله تعالیدن خوف ایدككه بری بریكزدن برشیء ایستسه كز انی وسیله ایدینوب
استرسز (والارحام) ودخی ارحامی وسیله ایدینوب استرسز و یاخود
ارحامدن خوف ایدوب صله ایدك یوخسه قطع ایتمكز حق جل وعلا انی
اسم شریفنه تقرینله تنبیه ایتدیكه اول انك عندنده مكان ومنزلتده اوله
(قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم الرحم معلقة بالعرش تقول من وصلنی
وصله الله ومن قطعنی قطعه الله) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر
رحم عرشه معلقه دركه دیركه بكا واصل اولانه الله تعالی جل شانه رحمتن
ایركوره و بنی قاطع اولانه الله تعالی جل شانه رحمتنی ایركورمیه (وقال النبی
صلی الله تعالی علیه وسلم مامن عمل حسنة اسرع ثوابا من صلة الرحم ومامن عمل
سیئة اسرع عقوبة من البغی) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر اعمال
حسنه دن صلهٔ رحم كبی ثوابی اسرع عمل یوقدر واعمال سیئه دن قطع
رحم كبی عقابی اسرع عمل یوقدر (ان الله كان علیكم رقیبا) الله تعالی
جل شانه اوزریكزه حافظ اولدی (وآتوا الیتامی اموالهم) یتیملره
مالارینی و یرك قچانكه بالغ اوله لر و یتیم شول صغیردركه باباسی اولمیه زیرا
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم (لایتم بعد الحلم) بلوغدنصكره یتیملك
یوقدر دیدی * روایت اولندیكه غطفاندن بررجل عندنده قرنداشنك بریتیم
اوغلنك مالی وارایدی اول یتیم بالغ اولیجق اندن مالنی استدی عم ایسه اكا
مالنی و یرمكدن امتناع ایلدی ایكیسی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه مرافعه
اولیجق اشبو آیت كریمه نازل اولدی اویله اولسه عم سمعا وطاعة دیوب
اكا مالنی دفع ایتدی چون اول انده مالنی قبض ایلدی جمله سنی فی سبیل الله

انفاق ایتدی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم دیدیکه اشبو غلام ایچون
اجر ثابت اولوب والدی اوزره وزر باقی قالدی (ولاتتبدلوا الخبیث بالطیب)
انلرك حرام اولان مالارینی کندیکزك حلال مالاریکزه استبدال ایتمکز *
علماء اشبو تبدیلده اختلاف ایتدیلر * دینلدیکه انلرك اولیاء او صیاسی انك مالندن
جیدی آلوب یرینه زیوف اقچه قوردی اندن نهی اولندیلر ویاخود رزق
حلال کلمسنه قاتلنمیوب زرق حرام اخذینه عجله ایتمکز (ولاتأكلوا اموالهم
الی اموالکم) وانلرك مالارینی کندی مالکزه ضم ایدوب اکل ایتمکز زیراکه
انلرك مالندن اجر مثلکزدن زیاده سی حرامدر حق تعالی جل شانه نك
(فلیأكل بالمعروف) قول شریفی دلالتیله (انه کان حوبا کبیرا) زیرا اول
وجهله اکل عندالله ذنب عظیم اولدی ایمدی اندن صاقنك (وان خفتم
ان لا تقسطوا فی الیتامی فانکحوا ماطاب لکم من النساء مثنی وثلاث ورباع)
اکر خوف ایدرسکزکه نسادن یتامایی تزوج ایتدیککز تقدیر اوزره انلرك
حقوقنده عدل ایتمیه سز ایمدی انلرك غیری نسادن سزه حلال اولانلری ایکیشر
ایکیشر اوچر اوچر دردر دردر تزوج ایدك ویاخود حقوق یتامادة عدل
ایتممك خوفیله تحرج ایدرسکز * ایمدی نساء بیننده دخی عدل ایتامکدن
خوف ایدوب حقنی وقایه امکانکز اولدیغی مقداری انلردن تزوج ایدك
زیرا برذنبدن تحرج ایدن کشی یه لایق اولورکه ذنوبك کلندن تحرج ایده
* روایت اولندی وقتاکه حق جل وعلا یتامی امرنی تعظیم ایتدی انلرك
ولایتندن تحرج ایدر اماکه نسائی تکثیر واضاعتدن تحرج ایتمز اولدقلرنده
اشبو آیت کریمه نازل اولدی واجماع امت نسانك عددنده انك اوزره درکه
بوامتك هیچ برکسه یه دردن زیاده یی جمع جائز اولمیه بلکه درت اوزره
زیاده یی جمع پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك خصائصندن ایدی
امتندن هیچ کمسه نك انده مشارکتی یوقدر اماعبد ایچون اکثر علما عندنده
ایکی حره دن زیاده یی جمع جائز اولمز * عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه
ایدر عبد ایچون نکاحده ایکی مرأه یی جمع جائز اولور وبرمرأه یی ایکی کره
تطلیقدنصکره زوج آخره وارمینجه اکا عودت جائز اولمز ربیعه رضی الله تعالی
عنه ایدر عبده دخی حر کبی درت حرائری جمع جائز اولور (فان خفتم
ان لاتعدلوا فواحدة) اکر نساء متعدده بیننده عدل ایتممك خوفن ایدرسکز
برین اختیار ایدوب اندن زیاده یی ترك ایدك (اوما ملکت ایمانکم)

(ویاخود)

ویاخود سراریدن اسر وطریق آخرله مالك اولدیغکزی اختیار ایدن
مؤنتلرنده خفت اولدیغیچون ومع ذلك دیلر سکز انلردن اکثار ویااقلال
ایدرسز ودیلر سکز قسملرنده عدل ایدر ودیلرسکز عدل ایتمزسز (ذلك
ادنی ان لاتعولوا) نسائی تقلیلکز ویامرأهٔ واحده یی ویاتسری یی اختیارکز
جور ومیل ایتممکه اقربدر ویاالله تعالینك سزه فرض ایتدیکنی تجاوز
ایتممکه وعیالکز کثیر اولمغه اقربدر (وآتوا النساء صدقاتهن نحلة)
ونسایه مهرلرینی ویرك طیب نفسله عوض توقعنسز ویاالله تعالیدن عطیه
وفضل اولدیغی حالده (فان طبن لکم عن شیء منه نفسا فکلوه هنیئا مریئا)
اکر نسا کز مهرلرندن طیب نفسلریله برشیء هبه ایدرلرسه اول تبعه سز سزه
حلال اولدیغی حالده انی آلوب انفاق ایدك (ولاتؤتوا السفهاء اموالکم
التی جعل الله لکم قیاما) تحت ولایت وتصرفکزده اولان سفهایه مالاریکزی
ویرمکزکه الله تعالی سزك قیام وانتعاشکزی اول مال جنسندن قیلوبدر * ابن
عباس رضی الله تعالی عنهما ایدر حق تعالی جل شانه نك سکا انعام ایدوب
معیشتك اندن قیلدیغی مالنی امرأه ویااولدکه ویروب قیام وانتعاشکی انلرك
یدندن اولمسنه عمد ایتمکل بلکه انی کندك امساك واصلاح ایدوب رزق
ومؤنتلرینی انلره سن انفاق ایلکل * کلبی ایدرقچان برکسنه مرأه ویاولدنی
سفیه مفسد ایدوکنی بیلسه لایق اولمزکه انی مال اوزره تسلیط ایده
(وارزقوهم فیها واکسوهم) وانلر ایچون مالارنده رزق تقدیر ایدك وانلری
کیورك (وقولوا لهم قولا معروفا) وانلره وعدهٔ جمیله ایدککه
انکله نفسلری طیب اوله (وابتلوا الیتامی) سز تحت ولایتکزده اولان یتامایی
بالغ اولملرندن اول عقللرنده ودینلرنده ومالی حفظلرنده احوالارین تتبعله
اختبار ایدك (حتی اذا بلغوا النکاح) قچانکه بلوغ حدینه ایریشه لر احتلام
ایله ویااون بش یاشنه ایرمکله (قال النبی علیه السلام اذا استکمل المولود
خمسة عشر سنة کتب له وعلیه واقیمت علیه الحدود) پیغمبریمز علیه السلام
ایدر قچان برمولود اون بش سنه یی استکمال ایده اندنصکره ده ایشلدیکی
خیری وشری یازیلور واوزرینه حدود اقامت اولنور (فان آنستم منهم
رشدا) اکر انلردن رشد کورر سکز اکر سوقده تصرف ایدنلردن ایسه
الینه مالدن شیء یسیر ویروب کیفیت تصرفنه نظر ایده سز واکر سوقده
تصرف ایدر دکلسه خانه سنك لوازمنی اشترا وتصرفده تیقظنه وتفطننه

نظرايده سز (فادفعوا اليهم اموالهم) تأخير سز انلرهماللرینی دفع ایدك
* اشبو دلیلدرکه انلرده رشد بیلینجه انلره ماللرینی دفع جائز اولمیه ابو حنیفه
رحمه الله تعالی ایدر قچان سن بلوغدن یدی سنه‌یی تجاوز ایتسه اکرچه انده
رشد کورلمزسه ده اکا مالی دفع اولنور * زیراکه تغیر احوالنده اول برمدت
معتبره درکه اندنصکره ده صغارك ذکوری اناثندن تمییز اولنور وصلاته
امر ایدیلور * معلوم اوله‌که بلوغ درت شیئك بریله اولور ایکیسنده رجال
ونساء مشترکلردر وایکیسی ایسه نسایه مختصدر اما رجال ونساء مشترکلر
اولدیغی شیئك بری سن وبری احتلامدر اماسن قچانکه مولود اون بش
یاشنه ایریشه اول کرکسه غلام ویاجاریه در بلوغنه حکم اولنور نتکیم
دلیلی کچدی اشبو اکثر علمانك قولیدر ابوحنیفه رحمة الله علیه ایدرکه
جاریه‌نك بلوغی اون یدی یاشی وغلامك بلوغی اون سکز یاشی استکمال
ایله در * واما احتلامکه انکله مراد نزول منیدر اولکه کرکسه احتلام
ویاجماع ویاشیء آخرله در * ایمدی قچان غلام ویاجاریه طقوز یاشنی
استکمالدنصکره اندن نزول منی بولنسه بلوغنه حکم اولنور (واذا بلغ
الاطفال منکم الحلم فلیستأذنوا) دلالتیله واما نسایه مختص ایکی علامت
بلوغك بری حول فرجده شعر خشن بتمسیدر که اول اولاد مشرکینده
بلوغدر * عطیة القریظی رضی الله تعالی عنهدن مرویدرکه ایدر بن بنی
قریظه سبیندن ایدم مسلمین اول شعره نظر ایدرلر ایدی شعری بتمشی
اولدردیلر بتمامشی اولدرمدیلر بنم ایسه بتممش ایدی واولاد مسلمینده اول
بلوغ ایدوکنده ایکی قول وارد * امانسایه مختص بلوغك بری حیض وبری
ایسه حبلدر قچان برمرأه طقوز یاشنی استکمالدنصکره حیض کورسه بلوغنه
حکم اولنور وکذلك طوغرمزدن التی آی اول بلوغنه حکم اولنور زیرا اول
مدت حملك اقلیدر (ولا تأکلوها اسرافا وبدارا ان یکبروا) یامعشر اولیاء
یتامانك اموالنی اسراف ایدر ویاانلرك کبرنه مبادرت ایدر اولدیغکز حالده
یمکز شول حذرله کیم انلر بالغ اولوب ماللرین انلره تسلیمکز لازم اوله اندن
اول مالدن اولیایه حلال اولانی بیان ایدوب دیدیکه (ومن کان غنیا
فلیستعفف) اولیادن اولکه غنی اوله مال یتیمدن امتناع ایدوب نه قلیل ونه کثیر
اکل ایتمسون (ومن کان فقیرا فلیأکل بالمعروف) واولکه مال یتیمه محتاج اولوب
حالبوکه انی حافظ ومتعهد اوله قدر حاجتی واجرت سعیی دکلو اندن اکل

ایتسون (روی ان رجلا اتی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم فقال انی لفقیر
لیس لی شیء ولی یتیم فقال کل من مال یتیمك غیر مسرف ولا مبادر ولا متأثل)
روایت اولندیکه بر رجل پیغمبریمز علیه السلامه کلوب دیدیکه بن فقیرم برشیئم
یوقدر وحجرمده بریتیم وار انك مالندن اکل ایده‌یمی دیدیکه اکل ایت
اسراف ایتمسز وانك کبرنه مبادرت ایتمکسز واندن برشیئی جمع ایتمسز ومال یتیمدن
اخذ اولنانك قضاسی لزومنده علما اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلر که موسر
اولدیغنده قضا ایدر زیرا (فلیأکل بالمعروف) قولیله مراد اولدر که مال
یتیمدن محتاج اولدیغنده استقراض ایدوب موسر اولیجق انی قضا ایتمسیدر
* عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه ایدر کندیمی مال اللهدن اخذده
یتیمك ولیسی منزلنه تنزیل ایتمیشن استغنام حالنده استعفاف وافتقارم حالنده
معروفله اکل ایدرین بعده یسره ایریشیجك اول اکل ایتدیکمی قضا ایدرین
* شعبی ایدر میته اکلنه اضطراری کبی اکا مضطر اولمینجه اندن اکل ایتمیه
وبرقوم دیدیلر که اندن اکل ایتدیکنی قضا ایتمز بعده معروفله اکلك کیفیتنده
علما اختلاف ایتدیلر * عطاء رحمة الله علیه وعکرمه دخی ایدرلر که اطراف
اصابع ایله یه واسراف واندن اکتساء ایتمیه (فاذا دفعتم الیهم اموالهم
فاشهدوا علیهم) قچان سز تحت ولایتکزده اولان یتامایه ماللرینی تسلیم
ایده سز انلرك قبضنه اشهاد ایدك که اول تهمتی کیدرر وخصوص
ووجوب ضماندن بعید قیلور * اشبو اشهاد امری دینلدیکه ندب وبرقولده
وجوب ایچوندر واندن مستفاد اولور که دفعده قول صبینك اوله یوخسه
ولینك دکل اویله اولسه ولی قولنك قبولی بینه ایله اوله که اول شافعی
ومالکی مذهبیدر اما که ابو حنیفه رحمة الله علیه انك خلافنی ملابسدر
(وکفی بالله حسیبا) الله تعالی جل شانه سزه محاسب یتر ایمدی انك امرینه
مخالفتدن وحدودینی تجاوزدن صاقنك (للرجال نصیب مما ترك الوالدان
والاقربون وللنساء نصیب مما ترك الوالدان والاقربون مما قل منه او کثر نصیبا
مفروضا) والدان واقربون متوارثونك ترك ایتدیکی مالك قلیل وکرك
کثیرندن وارثلرینك ذکور واناثیچون نصیب مفروض ثابت اولدی * روایت
اولندیکه اوس بن ثابت الانصاری رضی الله تعالی عنه وفات ایدوب زوجه‌سی
ام کحه ایله اوچ بناتنی تخلیف ایتدکده اول متوفانك ایکی ابن عمیسی سوید
وعرفجه طوروب سنت جاهلیه اوزره انك مالنی الدیلر زوجه وبناته برشیئی

ویرمدیلرا کابناء که اهل جاهلیت نساء وصغاره برشیء ویرمزلردی بلکه میراث محاربه یه قادر اولانکدر دیرلردی اویله اولسه ام کحه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه واروب انلردن شکایت ایلدی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم دیدیکه صبر ایت که حتی حق تعالی نه امر ایدر کوره لم انك موجبنجه هرحق صاحبنه ایر کوره لم اول سببدن بو آیت کریمه نازل اولیجق پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم سوید وعرفجه یه تنبیه ایتدیکه اوسك مالندن برشیء تفریق ایتمیه لر زیرا که حق جل وعلا اول مالدن زوجه وبنات ایچون نصیب اثبات ایدوبدر لکن مقدارینی بیان ایتمیوبدر ایمدی بیان اولمینجه صبر ایده لر اندنصکره (یوصیکم الله) آیتی نازل اولوب زوجه یه ثمن وبناته ثلثان وایکی ابن عمه باقی قلانی ویردی (واذا حضر القسمة اولوا القربی والیتامی والمساکین فارزقوهم منه) قچان میراث قسمتنه میته وارث اولمیوب لکن اکا قرابتی اولنلر ویتیملر ومسکینلر حاضر اوله لر اول مقسومدن انلره قلوبلرین تطییب ایچون برشیء ویرك (وقولوا لهم قولا معروفا) وانلره قول معروفله سویلکز انلره دعا ایتمك وویریلانی ازرغمق وانکله منّ ایتمك کبی * اشبو آیتك حکمنده علماء اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلر که اشبو حکم میراث آیتندن اوّل ایدی اول نازل اولیجق بو نسخ اولندی وآخرون دیدیلر که بو نسخ اولنمیوبدر اهل میراث اوزره موجبیله عمل واجبدر واکر ورثه نك بعضی طفل ایسه اول قسمته حاضر اولان اصناف مذکوره یه ولی اعتذار ایدوب دیه که بو مال بنم ملکم دکلدر بلکه صغارکدر بیودکارنده سزه حقوقکزی ویرسونلر وبعضیلر دیدیلر که اشبو صغار وکبارك اموالنده بزه حق واجبدر کبارانی کندیلر ویرر وصغارك ولیلری ویرر وبعضیلر دیدیلر که اشبو امر ندب واستحباب ایچوندر یوخسه حتم وایجاب ایچون دکل اشبو اقاویلك اولاسیدر دیدیلر (ولیخش الذین لو ترکوا من خلفهم ذرّیة ضعافا خافوا علیهم) یتامی امرنده اولیا الله تعالی جل شانه دن قورقوب اول یتامایه ایشلسونلر انی که کندیلر وفات ایتدیکنده شول ذراریء صغارلرینه ایشلندکنی سوه لر که اول ضعاف اوزره فقر وتکفف خوفی اوله ویاخود مریضك وصیتنه حاضر اولنلر الله تعالیدن قورقوب کندیلرك اولادینه شفقتلری کبی مریضك اولادینه شفقت ایدوب مریضی اولادینه اضرار ایتمکدن منع ایده لر ویاخود وصیت ایدنلر

وصیتنده اسرافدن صاقنسونلر اکرچه خیر ایسه ده ذریة ضعاف تخلیف ایتدکلری تقدیر اوزره انلره ضیاع خوفی اوله اشبونده ارشاد واردرکه کشی کندی اولادینه ایتدیکی ترحم وشفقتی غیرك اولادینه دخی ایده (فلیتقوا الله ولیقولوا قولا سدیدا) ایمدی الله تعالیدن قورقوب کندی اولادلریچون سویلدکلری قول سدیدی یتامی ایچون دخی سویلسونلر ویاخود مریضی وصیتده اسرافدن منع ایتسونلر واکا توبه وکلمهٔ شهادت تلقین ایتسونلر (ان الذین یأکلون اموال الیتامی ظلما انما یأکلون فی بطونهم نارا وسیصلون سعیرا) شونلرکه یتیملرك ماللرین ظلمله اکل ایدرلر قارنلری طولوسی برشیء اکل ایدرلرکه اول انلری ناره ایلتور وعاقبت انلر شول یالیکاو ناره کیرر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم رأیت لیلة اسری بی قوما لهم مشافر کمشافر الابل احداها قالصة علی منخریه والاخری علی بطنه وخزنة النار یلقمونهم جمر جهنم وصخرها فقلت یاجبریل من هؤلاء قال الذین یأکلون اموال الیتامی ظلما) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر لیلهٔ اسراده برقوم کوردمکه دوه نك کبی دوداقلری وار انك بری بورننه بوکیلوبدر وبری دخی قارنی اوزره صارقوبدر زبانیلر ایسه جهنم قورلرینی وطاشلرینی انلرك آغزلرینه صوقارلر دیدمکه یاجبریل بونلر کیملردر دیدیکه یتیملرك ماللرینی ظلمله اکل ایدنلردر (یوصیکم الله فی اولادکم للذکر مثل حظ الانثیین) حق جل وعلا سزه اولادکزك میراثی شاننده امر وعهد ایدرکه قچان سزدن رجل ویامرأه وفات ایدوب ذکور واناثدن اولادینی ترك ایتسه هر ابن ایچون ایکی بنت سهمی ویریله (فان کنّ نساء فوق اثنتین فلهن ثلثا ما ترك) اکر میتك ترك ایتدیکی اولادی ایکی ویا ایکیدن اکثر بنات اولوب انلرکه بیله ابن یوغیسه انلر ایچون میراثك ثلثانی واردر (وان کانت واحدة فلها النصف) واکر مولوده بنت واحده ایسه انکیچون میراثك نصفی واردر (ولابویه لکل واحد منهما السدس مما ترك ان کان له ولد) ومیتك اب وامندن هربریچون سدس واردر اکر اول میتك ولدی یعنی ابن ویا بنتی ویاخود ولد ابنی وار ایسه (فان لم یکن له ولد وورثه ابواه فلامه الثلث) واکر میتك ابن ویا بنتی ویا ولد ابنی اولمیوب اکا اب وامی وارث اولورسه جمیع میراثك ثلثی امك اولوب باقیسی عصوبت ایله ابك اولور (فان کان له اخوة فلامه السدس) واکر میتك ایکی ویا ایکیدن اکثر قرنداشلری کرك

جميعی ذكور واناث ويا مختلف اولسون ويا جميعی اخوات لاب وام ويالاب
ويا لام مختلف اولسون ام ايچون سدس اولور ﴿ من بعد وصية يوصی بها
اودين ﴾ اشبو نصابك ورثه يه قسمتی ميتك دينی قضاء ووصيتی تنفيذندن
صكره‌در ﴿ اباؤكم وابناؤكم لاتدرون ايهم اقرب لكم نفعا ﴾ آباء وابناءكزكه
سزه وارث اولدر بيلمزسزكه دنيا وآخرتده انلرك قنغيسی سزه انفعدر بلكه
سزه انفع اولانه الله تعالى اعلمدر ايمدی انلرك شاننده الله تعالينك تدبيرينه
اتباع ايدك يوخسه انلرك بعضنی تفضيل ويا حرمانه عمد ايتمكز * ابن عباس
رضی الله تعالى عنه ايدر آباء وابنادن قنغيسنك حق تعالى‌يه اطاعتی زياده
ايسه يوم قيامتده انك درجه‌سی آخردن ارفع اولور ايمدی اول درجه‌سی
ارفعنك شفاعتيله حق تعالى اول درجه‌ده اسفلی انك درجه‌سنه رفع ايدر
تاكه بری برلريله قرير العين اوله‌لر ﴿ فريضة من الله ﴾ اشبو مواريثدن ذكر
اولنان الله تعاليدن فرض اولدی فرض اولمقلغله ﴿ ان الله كان عليما حكيما ﴾ الله
تعالى عبادنك امورينه عليم وقضاء وتقديرنده حكيم اولدی ﴿ ولكم نصف
ماترك أزواجكم ان لم يكن لهن ولد ﴾ سزكيچون وفات ايدن زوجاتكز تركه‌سنك
نصفی واردر اكر اول زوجاتك سزدن ويا زوج آخردن ذكر وانثی ولدی
ويا ولدابنی يوغيسه ﴿ فان كان لهن ولد فلكم الربع مما تركن ﴾ واكر وفات
ايدن زوجاتكزك سزدن ويا زوج آخردن ولد ويا ولدابنی وارايسه اول
زوجاتك تركه‌سندن سزكيچون ربع واردر ﴿ من بعد وصية يوصين بها
ادين ﴾ سزكيچون زوجاتكز ميراثندن نصف ويا ربع حصولی اول
زوجاتك دينی قضا ووصيتی تنفيذ اولاندنصكره‌در ﴿ ولهن الربع مما تركتم
ان لم يكن لكم ولد ﴾ وزوجاتكز ايچون تركه‌كزدن ربع واردر قچانكه
وفات ايدوب انلری ترك ايدرسه‌كز لكن صلبی ابن وبنتكز ويا ولدابنكز
يوغيسه ﴿ فان كان لكم ولد فلهن الثمن مما تركتم ﴾ واكر سز وفات ايتديككزده
ولد صلبكز ويا ولدابنكز وارايسه اول زوجاتكز ايچون تركه‌كزدن ثمن واردر
﴿ من بعد وصية توصون بها او دين ﴾ اول زوجاتكز ايچون تركه‌كزدن ربع
ويا ثمن حصولی دينكز قضاء ووصيتكز تنفيذ اولندقدنصكره‌در رجل ايچون
حق ازواجله اولان فرضی مرأه ايچون اولان حقك ضعفيدر نسبده‌كی
كبی ايمدی هر رجل ومرأه‌ده قياس بودر قچان جهت قربده مشترك اوله‌لر
بو حكمدن اولاد ام ومعتق ومعتقه مستثنالردر وزوجاتك ربع وثمنه

استحقاقلری واشتراكلری واحده ومتعدده اولملری بيننده فرق يوقدر
﴿ وان كان رجل يورث كلالة اوامرأة ﴾ اكر مورث منه اولان ميتكه اول
كركسه رجل ويامرأه در كلاله اولورسه‌كه اول ولد ووالدن هيچ برين
تخليف ايتميانادر ﴿ وله اخ او اخت ﴾ حالبوكه اول كلاله‌نك وارثی لام اخ
ويا اخت اولورسه ﴿ فلكل واحد منهما السدس ﴾ اول ايكيسندن وجودده
هر قنغيسی ايسه انكيچون ميراثدن سدس واردر يوخسه انلردن ذكرك
انثاسی اوزره فضلی اولمز بلكه نصيبلری برابردر ﴿ فان كانوا اكثر من ذلك
فهم شركاء فی الثلث ﴾ واكر اول اخوتلری لام اولانلر وجودده بردن اكثر
ايسه‌لر جميعی ثلث واحده استحقاقده شريكلردر ذكرك انثی اوزره نصيبی
زياده اولمز ﴿ من بعد وصية يوصی بها اودين ﴾ اول كلاله‌نك دينی ادا
ووصيتی تنفيذندنصكره ﴿ غير مضار ﴾ ميت وصيتله ورثه‌سنه ضرارنسز
يعنی وصيتندن ثلث اوزره زياده ايتمكسز ويا ذی قرابتك غيری‌يه وصيتله
ضرار قصدنسز ويا ذمتنده دين يوغيكن آخره دين اقرارنسز ﴿ وصية
من الله ﴾ اشبو امور مذكوره الله تعالينك سزه فرض وعهدی اولديغی
حالده ﴿ والله عليم حليم ﴾ الله تعالى مضاری وغيری بيلور عقوبتنه عجله
ايتمز ﴿ تلك حدود الله ﴾ يتامی ووصايا ومواريث امرنده تقدم ايدن احكام
الله تعالينك شرايعيدركه حدود محدوده كبی انی مجاوزه جائز اولمز ﴿ ومن
يطع الله ورسوله يدخله جنات تجری من تحتها الانهار خالدين فيها وذلك
الفوز العظيم ﴾ اول كمسه‌كه الله تعالى‌يه ورسولنه اطاعت ايده اول الله تعالى
انی جنتلره ادخال ايدركه انك اشجاری تحتنده نهرلر جاری اولور اكا دخول
ايدنلر دائم انده قالوركه اول فوز عظيمدر ﴿ ومن يعص الله ورسوله ويتعد
حدوده يدخله نارا خالدا فيها وله عذاب مهين ﴾ واول كمسه كه الله تعالى‌يه
ورسولنه عصيان ايده وحدود الهی تجاوز ايده عصيانه اصرار وحدودی
انكار ايدر اولديغی حالده اول الله تعالى انی ناره ادخال ايدر وانی انده دائم
قيلور اكا عذاب مهين ايدر ﴿ واللاتی يأتين الفاحشة من نسائكم فاستشهدوا
عليهن اربعة منكم ﴾ نساكزدن شونلركه زنا ايده‌لر ايمدی انلرك اول فعلی
اوزره احرار مسلمين عدولدن درت شاهد طلب ايدك ﴿ فان شهدوا فامسكوهن
فی البيوت حتی يتوفاهن الموت او يجعل الله لهن سبيلا ﴾ اكر اول درت
شاهد شهادت ايدرلرسه سز اول زنا ايدن نساكزی بيوتده حبس ايدك

وبيوتی انلره سجن ایدك تاشول وقته دكين كه ملك الموت روحلرين قبض ایده وياخود حق تعالی انلری زنادن تخليص ايدر نكاحی سبيل ايده * اشبو حكم اوائل اسلامده حدود نزولندن اوّل ايديكه برمرأه زنا ايتسه بربيته تاموتنه دكين حبس ايديلور ايدی بعده بكر حقنده جلد وتغريبله وثيب حقنده جلد ورجله نسخ اولندی (قال النبی صلی الله تعالی عليه وسلم خذواعنی قدجعل الله لهنّ سبيلا البكر بالبكر جلد مائة وتغريب عام والثيب بالثيب جلد مائة والرجم) پيغمبريمز عليه السلام ايدر حكمی بندن اخذ ايدك بكرك بكرايله زنانك جزاسی يوز جلده ايله تغريب عامدر وثيبك ثيبله زنانك جزاسی يوز جلده ايله رجمدر بعده ثيب حقنده جلد نسخ اولنوب رجم باقی قالديكه اول اكثر علماء عندنده‌در * زيرا پيغمبريمز عليه السلام ماعز وغامديه زنالريچون جلد ايتمدين رجم ايتدی وابوحنيفه عندنده بكر حقنده تغريب عام دخی منسوخدر لكن اكثر علما عندنده ثابتدر (واللذان يأتيانها منكم فآذوهما) سزدن رجل ومرأه كه زنا ايده‌لر سز انلره توبيخ وتقريعله وبرقولده تغريب وجلد ايله ايذا ايدك اكر دينورسه كه آيت اولیده حبس ذكر اولنوب بو آيتده ايسه ايذاء بيوريلمجق ايكيسی بينی نيجه جمع اولور دينوركه آيت اولی نساء حقنده‌در وبوآيت كريمه ايسه رجال حقنده‌در وبرقولده آيت اولی ثيب حقنده‌در وبو آيت كريمه البته بكر حقنده‌در (فان تابا واصلحا فاعرضوا عنهما ان الله كان توابا رحيما) اكر زانی وزانيه زنادن توبه ايدوب صالح اولورلرسه انلردن اعراض ايدوب انلره ايذا ايتمكز الله تعالی توبه‌يی قبول ايدیجی وامرينه اطاعت ايدنه رحمت ايدیجی اولدی * دينلديكه اشبو آيت نزولنده آيت اولی اوزره سابقه‌در وزنانك عقوبتی ايذا ايدی بعده حبس بعده جلد اولدی * دينلديكه آيت اولی سحاقات حقنده‌در وبوآيت ايسه لواطين حقنده‌در والزانية والزانی ايسه زنا حقنده‌در (انما التوبة علی الله للذين يعملون السوء بجهالة ثم يتوبون من قريب) الله تعالی تائبك توبه‌سنی قبول ايتمسی وعد كريمی مقتضاسنجه محتوم كبيدر شونلر ايچونكه عمل سوئی جهالتله ايشليوب بعده زمان قريبده اندن توبه ايدرلر (فأولئك يتوب الله عليهم) ايمدی الله تعالی انلرك توبه‌سنی قبول ايدر (وكان الله عليما حكيما) الله تعالی توبه‌ده اخلاص ايدنلره عليم اولوب انلره عقاب ايتمكده حكيم اولدی * قتاده ايدر صحابه رضی الله تعالی عنهم

(اجماع)

اجماع ايتديلركه هر شيئكيم انكله الله تعالی‌يه عصيان ايديله اول جهالتدر كركسه عمد ايله وياخطا ايله وانی ايشلين جاهلدر * كلبی ايدركه يعنی اول انك ذنب ايدوكنی بيلورلكن انك عقوبتنی بيلمز * دينلديكه جهالتك معناسی لذت فانيه‌يی لذت باقيه اوزره اختياردر وزمان قريبده توبه ايتمليله مراد سيئه‌يی عقبنجه حسنه ايشلمكله حبط ايتمسيدر وبرقولده اول زمان صحتنده مرض موتندن اول توبه ايتمكدر (قال النبی صلی الله تعالی عليه وسلم ان الشيطان قال وعزتك يارب لاابرح اغوی عبادك مادامت ارواحهم فی اجسادهم فقال الرب عز وجل وعزتی وجلالی وارتفاع مكانی لاازال اغفر لهم مااستغفرونی) پيغمبريمز عليه السلام ايدر شيطان ديديكه يارب عزتك حقيچون عبادكی اغوادن زائل اولمزين مادامكه روحلری جسدلرنده اوله رب تعالی ديديكه عزت وجلالم وارتفاع مكانم حقيچون بن دخی انلری مغفرتدن زائل اولمزين مادامكه مغفرتم ديليه‌لر (وليست التوبة للذين يعملون السيئات حتی اذا حضر احدهم الموت قال انی تبت الآن) الله تعالی عندنده شول كسه‌لرك توبه‌لری مقبوله دكلدركه سيئاتی اصرار اوزره ايشلرلر قچان انلرك برينه موت حاضر اولوب حياتدن يأس مرتبه‌سنه ايريشه الآن سيئاتمه توبه اولسون ثم دنكيرو انی ايشلمين دير (ولا الذين يموتون وهم كفار) وشونلره دخی توبه يوقدركه كفر اوزره اصرار ايدر اولدقلری حالده فوت اولنلر كركسه مشركين وياخود منافقيندر (اولئك اعتدنا لهم عذابا اليما) ايمدی بز انلر ايچون عذاب اليم تهيئه ايتمشزدر * روايت اولنديكه زمان جاهليتده واوائل اسلامده قچان بر رجل فوت اولوب مرأه‌سنی ترك ايتسه اول رجلك عصبه‌سی وارايسه كلور وثوبنی اول مرأه‌نك اوزره براغور ثم دنكيرو بن بومرأيه احقين ديوب من بعد ديلرسه انی صداق اوّل ايله يا كندی تزوّج ايدر وياغيری‌يه تزويج ايدوب صداقن الور ويا زوجندن اكا انتقال ايدن ميراثی الندن النجه انی تزويجدن منع ايدردی اويله اولسه حق جل وعلا حضرتلری مسلمينی افعال مذكوره‌دن نهی ايچون ديديكه (يا ايها الذين آمنوا لايحل لكم ان ترثوا النساء كرها) يامؤمنلر سزه حلال اولمزكه مورثكز نساسنی ارث طريقی اوزره اخذ ايدوب اكراه ايله وياخود كارهات ايكن انلری كنديكز تزوّج ايدرسز (ولاتعضلوهنّ لتذهبوا ببعض ما آتيتموهنّ) ودخی اول نسايی تزويجدن منع ايتمكز تاكه

انلره ويرديككز صداقك بعضی انلردن الهسز وياصداقلری اوزره انلره خلع ایتدیرهسز ﴿ الا ان يأتين بفاحشة مبينة ﴾ مكركه اول نساء فاحشهٔ مبينه ايشليهلر نشوز وسوء عشرت وعدم تعفف كبی اويله اولسه سزه حلال اولورکه ويرديككز صداقی انلردن كيرو المغیچون انلره عضل ايدهسز ﴿ وعاشروهنّ بالمعروف ﴾ ونسائكز ايله فعلده انصاف وقولده اجمال‌ايله معاشرت ايدك ﴿ فان كرهتموهنّ فعسى ان تكرهوا شيئا ويجعل الله فيه خيرا كثيرا ﴾ اكر نساكز صحبتندن كراهت ايدرسه‌كز مجرد كراهت نفسله انلردن مفارقت ايتمكز كاهی برشيئدن كراهت ايدرسز والحال الله تعالى انده سزك ايچون خير كثير قيلور ولدصالح والفت ومحبت وصلاح دين كبی * اشبو آيتده رجل زوجه‌سنی معروفله امساكك استحبابنه ارشاد واردر اكرچه هوای نفسنه مخالف ايسه‌ده وطلاقك كراهتنه دلالت واردر ﴿ وان اردتم استبدال زوج مكان زوج وآتيتم احداهنّ قنطارا فلا تأخذوا منه شيئا ﴾ اكر برمرأه‌يی تطليق ايدوب يرينه مرأهٔ اخرايی تزوّج مراد ايتسه‌كز اندن نشوز وفاحشه سبقت ايتمكسزين والحال انلرك برينه صداق ايچون مال عظيم ويرمش اولسه‌كز زنهار اندن برشیء اخذ ايتمكز ﴿ اتأخذونه بهتانا واثما مبينا ﴾ سزانی بهتان ايدر واثم اقتراف ايدر اولديغكز حالده اخذ ايدرميسز قچان انلرك بری برمرأهٔ جديده‌يی تزوّج مراد ايتسه تحت نكاحنده اولان مرأه‌يی فاحشه ايله بهتان ايدردی تاكه اول بهانه ايله اكا ويرديكی صداقی آلوب جديده‌يی تزوجه صرف ايده اويله اولسه اندن نهی اولندی اشبونده صداقده مقالاتك جوازينه دلالت وار ﴿ وكيف تأخذونه وقد افضى بعضكم الى بعض ﴾ سزاندن صداقی نيچه استرداد ايدوب الورسز حالبوكه اول اكا ملامسه ودخوله واصل اولوبدر واول حالت ايسه صداقی تقدير وايجاب ايدوبدر ﴿ واخذن منكم ميثاقا غليظا ﴾ واول نساء سزدن عهد وثيق اخذ ايدوبدركه اول حق صحبت وممازجه‌در وياحق تعالينك انلرك شاننده (فامساك بمعروف اوتسريح باحسان) ديو ازواج اوزره اولان ايثاقيدر وياعقد نكاحده‌كی ايجاب وقبولدر ﴿ ولا تنكحوا ما نكح آباؤكم من النساء الا ما قد سلف ﴾ آباكز نكاحلنديغی نسائی نكاحلنمكز مكركه زمان جاهليتده كچمش اوله انك اوزره مؤاخذه اولنمز ﴿ انه كان فاحشة ومقتا وساء سبيلا ﴾ زيرا اول نكاح عندالله فاحشه اولدی هيچ برامته اول رخصت

(ويرلمدی)

ويرلمدی وارباب مروت عندنده ممقوت اولدی ودينده طريق سیء اولدی * براء بن عازب رضی الله تعالى عنه ايدر بروقتده حاكم الندلوا ايله بكا اوغرادی ديدمكه قنده كيدرسن ديديكه پيغمبريمز عليه السلام بنی بركمسه‌يه كوندرديكه اول باباسنك مرأه‌سنی تزوّج ايتمش انك باشن كسوب كتورم * اشبو حكم اجداد نساسنه دخی شامل اولور اول اجدادك درجه‌لری نه‌قدر اعلا ايسه‌ده اول اجداد كركسه نسبا اب ويا ام جهتندن وياخود رضاعا اب ويا ام جهتندن اولسون علمادن نكاحی عقدده حقيقتدر دين باباك مزنيه‌سين تزوج حرام ايدوكنه استدلال ايدر نتكيم انكله باباك ملك يمينيله وطئ ايتديكنی تزوّج اكا حرام ايدوكنه استدلال ايدر حالبوكه انده عقد يوقدر ﴿ حرمت عليكم ﴾ سزه نكاحلنمق حرام قيلندی ﴿ امهاتكم ﴾ انالريكزی وانده جدات دخی داخل اولور درجه‌سی نه‌قدر يوجه ايسه‌ده اول كرك ام ويااب قبلندن اولسون ﴿ وبناتكم ﴾ ودخی قزلريكزی وانده بنات ابن وبنات بنت دخی داخل اولور درجه‌ده نه‌قدر اشاغه ايسه‌ده ﴿ واخواتكم ﴾ ودخی قيز قرنداشلريكزی اول كركسه لاب وام ويالاب ويالام اولسون ﴿ وعماتكم ﴾ ودخی باباكز قيز قرنداشلری اوچ جهتدن هرقنغيسيله ايسه وانده آباء واجداد اخواتنك جميعی داخل اولور درجه‌لری نه‌قدر يوجه ايسه‌ده ﴿ وخالاتكم ﴾ ودخی اناكز قيز قرنداشلری اوچ جهتدن هرقنغيسيله ايسه‌ده وانده امهات وجدات اخواتنك جميعی داخل اولور درجه‌لری نه‌قدر يوجه ايسه‌ده ﴿ وبنات الاخ وبنات الاخت ﴾ ودخی ار قرنداش قيزلری ودخی قيز قرنداش قيزلری انلرك قرنداشلغی اوچ جهتدن هرقنغيسيله ايسه‌ده وانده اخ واخت اولادينك بناتی داخل اولور درجه‌لری نه‌قدر اشاغه ايسه‌ده ﴿ وامهاتكم اللاتی ارضعنكم واخواتكم من الرضاعة ﴾ ودخی شول انالريكزكه سزه سودلرين امزرديلر * ودخی سزكله برمرأه‌دن سود امن قيز قرنداشلريكز نكاحی حرام قيلندی وبالجمله نسبدن حرام اولانلر رضاعدن دخی حرام اولور (قال النبی صلى الله عليه وسلم يحرم من الرضاعة ما يحرم من الولادة) پيغمبريمز عليه السلام ايدر ولادت جهتندن نكاحی حرام اولانلر رضاعه جهتندن دخی حرام اولور وحرمت رضاع ايكی شرط ايله ثابت اولور بری بودركه مولود ايكی ييلی استكمال ايتمزدن اوّل اوله حق تعالينك (والوالدات يرضعن اولادهنّ حولين كاملين) قول

شريفی دلالتيله وبری دخی بودرکه اول اکثر علما قوليدر واحوطدر رضاعك قليلی وکثيری نکاحی حرام ايدرکه اول ابن عباس وابن عمر رضی الله تعالی عنهما قوليدر وسعيد بن المسيب وسفيان ثوری ومالك واوزاعی وائمهٔ حنفيه اکا ذاهبلردر ﴿ وامهات نسائکم ﴾ ونسائکزك انالرينی دخی نکاحلنمق سزه حرام قيلندی وبالجمله برکسنه‌که برمرأه‌يی عقد نکاح ايده کرکسه اکا داخل اولسون وکرك داخل اولمسون اول مرأه‌نك امهاتی وجداتی اکا حرام اولور اول جدات درجه‌ده نه‌دکلو يوجه ايسه واول امهات وجداتك اول مرأه‌يه انتسابی کرکسه نسبدن ويارضاعدن اولسون ﴿ وربائبکم اللاتی فی حجورکم من نسائکم اللاتی دخلتم بهن ﴾ ودخی شول مجامعت ايتديککز نساکزك زوج سابقندن طوغوب تحت تربيه کزده‌کی صغيره قيزلرينی نکاحلنمق سزه حرام قيلندی وبوحکمده اول تربيه کزده‌کی قيزلرك بنات اولادی داخل اولور نه‌دکلو درجه‌لری اسفل ايسه اول کرك رضاعدن ويانسبدن اولسون قچان اول منکوحه‌يه جماع ايده حتی اول منکوحه‌يی جماع ايتمدين تطليق ايتسه ويا اول وفات ايتسه انك قيزينی اول کسنه نکاحلنسه جائز اولور ﴿ فان لم تکونوا دخلتم بهن فلا جناح عليکم ﴾ اکر سز اول نسايه جماع ايتمدين انلردن مفارقت ايدرسه‌کز ويا انلر فوت اولورلرسه سزه حرج يوقدرکه انلرك قيزلرينی نکاحلنه‌سز (قال النبی صلی الله تعالی عليه وسلم فی رجل تزوّج امرأة وطلقها قبل ان يدخل بها انه لابأس ان يتزوّج بابنتها ولا يحل له ان يتزوّج امها) پيغمبريمز عليه السلام ايدر شول رجل حقنده‌که برمرأه‌يی تزوج ايدوب اکا دخولدن اوّل انی تطليق ايتسه لابأسدرکه انك قزينی تزوّج ايده اماکه اول مرأه‌نك اناسنی تزوج اکا حلال اولمز ﴿ وحلائل ابنائکم الذين من اصلابکم ﴾ ودخی صلب اوغللريکزك زوجاتی سزه حرام قيلندی وبالجمله کشی‌يه ابناسنك وابناء اولادينك نساسی حلال اولمز اول ابناء اولاد درجه‌ده نه‌دکلو اسفل ايسه کرکسه انلر رضاعدن ويانسبدن اولسونلر اما کشی‌يه متبناسنك يعنی اوغل ايدنديکی کسه‌نك زوجه‌سنی تزوج حرام اولمز زيرا پيغمبر عليه السلام زيد بن حارثه رضی الله عنه‌يی تبنی ايتمشيکن تطليق ايتديکی زينب رضی الله تعالی عنهايی نکاحلنديکه قصه‌سی سورهٔ احزابده کلور ان شاء الله تعالی * هر مرأه‌که اکا عقدنکاحله حرام اوله ملك يمينله دخی وطئ حرام اولور اکر برکسنه

(برمرأه‌يی)

برمرأه‌يی شبهه ايله ويابرجاريه‌يی ملك يمينله وطئ ايتسه اول واطئه موطوءه‌نك اناسی وقيزی حرام اولور واول موطوءه واطئك باباسنه واوغلنه حرام اولور واکر برکسنه برمرأه ايله زنا ايتسه علما انده اختلاف ايتديلر برجماعت ديديلرکه زانی‌يه مزنيه‌نك اناسی وقيزی حرام اولمز واول زانيه زانينك باباسنه واوغلنه حرام اولمزکه اول علی وابن عباس وسعيد بن المسيب وعروه وزهری قوليدر ومالك وشافعی اکا ذاهبدر وبرقوم دخی انك تحريمنه ذاهب اولديلرکه اول عمران بن الحصين وابی هريره رضی الله تعالی عنهمادن مرويدرکه اول جابر بن زيد وحسن قوليدر * وائمهٔ حنفيه اکا ذاهبدر واکر برکسنه برمرأه‌يی شهوتله لمس وياتقبيل ايتسه انکله دخول کبی حرمت مصاهره ثبوتنده وعدم ثبوتنده علما اختلاف ايتديلر اکثر علما انکله حرمت ثابت اولور ديديلرکه اول ايکی قولك اصحيدر وبعضيلر انکله حرمت ثابت اولمز ديديلر شهوتله نظردن ثابت اولمديغی کبی ﴿ وان تجمعوا بين الاختين ﴾ ودخی نکاحده ايکی قيز قرنداش بيننی جمع ايتمك حرام قيلندی اول ايکيسنك بری برلرينه اخوتی کرکسه نسبدن ويارضاعدن اولسون قچان برکسنه برمرأه‌يی نکاحلنوب بعده طلاق باينله تطليق ايتسه عدتی انقضاسندنصکره انك اختنی تزوّج حلال اولور وکذلك ايکی اختی ملك يمينله مالك اولسه وطئده ايکيسی بيننی جمع جائز اولمز قچان انك برينی وطئ ايتسه آخرينی وطئ اکا حلال اولمز مادامکه اوّلکيسنی کندويه حرام ايتميه وکذلك جائز اولمزکه مرأه ايله عمه‌سی ويا خاله‌سی بيننی جمع ايليه (قال النبی صلی الله تعالی عليه وسلم لا يجمع بين المرأة وعمتها ولا بين المرأة وخالتها) پيغمبريمز عليه السلام ايدر برکسنه برمرأه ايله عمه‌سی بيننی وکذلك مرأه ايله خاله‌سنی تحت نکاحنده جمع ايتمسی جائز اولمز ﴿ الا ماقد سلف ﴾ مکرکه زمان جاهليتده انی ايتمش اوله‌که اول معفودر * عطا وسدی ايدر مکرکه اول فعل يعقوب عليه السلامدن صدور ايتمش اوله‌که اول يهوذانك اناسی ليا ايله يوسفك اناسی راحيل بيننی جمع ايتمشيدی حالبوکه اول ايکيسی ايکی قرنداشلر ايديلر ﴿ ان الله کان غفورا رحيما ﴾ الله تعالی عبدك زمان جاهليتده‌کی فعل سيئنی غفور واسلامده رب تعاليينك امرينه اطاعت ايدنه رحيم اولدی ﴿ والمحصنات من النساء ﴾ ودخی نسادن ازواجی اولانلر کذلك سزه حرام اولدی * ابوسعيد الخدری

رضی الله تعالی عنه ایدر اشبو آیت شول نساء حقنده نازل اولوبدرکه مکه‌ده
ازواجلرین قیوب مدینه یه پیغمبریمز علیه السلام حضرتلری هجرت
ایتدکلرنده مسلمون انلردن تزوج ایتدیلر بعده اول نسانك ازواجی دخی
هجرت ایدیجك مسلمون انلری تزوجدن نهی اولندیلر (الاماملکت ایمانکم)
مکرکه سبایادن مالك اولدقلریکز جواری اوله دار الحربده ازواجلری وار
ایکن استبرادنصکره سزه انلری وطئکز حلال قیلندی زیرا سبی ایله نکاح
مرتفع اولور * ابو سعید الخدری رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله تعالی
علیه وسلم یوم حنینده اوطاسه جیش کوندروب انده سبایا اخذ ایتدیلر حالبوکه اول
سبایانك مشرکیندن ازواجی وار ایدی مسلمون انلره قربان وغشیاندن کراهت
وتحرج ایتدیلر اویله اولسه اشبو آیت نازل اولدی (کتاب الله علیکم)
حق جل وعلا اشبو مذکوراتك تحریمنی فرض ایتمکله اوزریکزه الزام ایتدی
ایمدی سز دخی انی الزام ایدك (واحل لکم ماوراء ذلکم) ایمدی اشبو
ذکر اولنان محرمات که اون درت دریدیسی نسبله وایکیسی رضاعله ودردی ذوات
صهریتله وبری ذوات ازواج اولمغله در انك ماعداسی سزه حلال قیلندی
(ان تبتغوا باموالکم) مالریکزی نسانك صداقنه ویاجوارینك ثمننه صرفله
طلب ایده‌سز (محصنین غیر مسافحین) زنادن صاقنوب متزوجین متعففین
اولدیغکز حالده (فا استمتعتم به منهن فاتوهن اجورهن فریضة) نسادن
نکاح صحیحله جماع وخلوت وغیریدن انتفاع والتذاذ ایدرسز ایمدی
انلردن انتفاعکز مقابله‌سنده تقدیر اولنان مهرلرینی انلره ویرك (ولاجناح
علیکم فیما تراضیتم به من بعد الفریضة) سزه حرج یوقدر مهری تسمیه
ایتدیککزدنصکره تراضی ایله مهر مسمی اوزره زیاده ویااندن حط ایده‌سز
یاانك جمیعن مرأه زوجنه هبه ایده (ان الله کان علیما حکیما) الله تعالی
عبادك مصالحنه علیم وشرع ایتدیکی احکامه حکیم اولدی (ومن لم یستطع
منکم طولا ان ینکح المحصنات المؤمنات فمن ماملکت ایمانکم من فتیاتکم
المؤمنات) سزدن اول کمسنه‌که حرائر مؤمنات نکاحلنمغه غنا وسعتی
اولمیه ایمدی اول اماء مؤمناتدن اخرك یمینی مالك اولدیغی امه‌یی مولاسی
رضاسیله نکاحلنسون * اشبو دلیلدرکه حرایچون امه‌یی تزوّج جائز
اولمیه الاایکی شرطله که اول حره مهرینه قادر اولمامق ونفسی اوزره زنادن
خائف اولمقدرکه اول جابر وطاووس وعمرو بن دینار قولیدر ومالك

(وشافعی)

وشافعی مذهبیدر وائمهٔ حنفیه دیدیلرکه حر ایچون امه‌یی نکاح جائز
اولور مکرکه تحت نکاحنده حره اوله اویله اولسه اول حره‌نك اوزرینه
امه‌نك نکاحی جائز اولمز اماکه عبد ایچون امه‌یی تزوّج جائز اولور تحت
نکاحنده کرك حره ویاامه اولسون ابو حنیفه عندنده عبد ایچون دخی امه‌یی
تزوج جائز اولمز اکر تحت نکاحنده حره وار ایسه حره‌ده‌کی کبی * اشبو
دلیلدرکه مسلم ایچون امهٔ کتابیه‌یی تزوج جائز اولمیه (والله اعلم بایمانکم)
الله تعالی ایمانکزه اعلمدر ایمدی کمسنه‌نك باطننه تعرض ایتمکز بلکه ظاهریله
اخذ ایدك (بعضکم من بعض) احراریکز وارقاکز کلیکز نفس واحده‌دن
تناسل ایدوب دینده متحدلرسز بلکه بری بریکز اوزره فضلکز دینده
وتقواده زیاده لکله‌در (فانکحوهن باذن اهلهن) ایمدی امائی مولالری
اذنیله نکاحلنك (وآتوهن اجورهن) وانلره مولالری اذنیله ویامولالرینه
مهرلرینی ویرك (بالمعروف) معروفله مطل وضرار ونقصانسز (محصنات
غیر مسافحات ولا متخذات اخدان) اول اماء عفائف اولوب زنا ایتمزلر
وسرّا زنا ایچون احباب ایدنمزلر اولدقلری حالده (فاذا احصن فان اتین
بفاحشة فعلیهن نصف ما علی المحصنات من العذاب) قچان اول اماء
تزویج اولدقلرندنصکره زنا ایدرلرسه * ایمدی انلره حرائر اوزره اقامت
اولنان حدّك نصفی اقامت اولنور اویله اولسه رقیق ورقیقه زنا ایتدکلرنده
اللی جلده اوریلور وانلره رجم یوقدر واکثر علما عندنده مملوکك حدنده
متزوج اولمسیله اولمامسی بیننده فرق یوقدر وبعضیلر ذاهب اولدیلرکه
ممالیکدن تزوج ایتمین اوزره زنا ایتدیکنده حد لازم کلمیه‌یه اشبو آیت کریمه
دلالتیله‌که اول ابن عباس رضی الله تعالی عنهدن مرویدر وآخرون عندنده
احصانك معناسی اسلامدر اکرانکله مراد تزویج اولورسه تنبیه اولورکه
مملوك اکرچه تزویجله محصن اولورسه‌ده اکا رجم یوقدر بلکه حدی
جلددر وامه‌نك حدی بو آیتله ثابتدر (قال علیه السلام اذا زنت امة احدکم
فتبین زناها فلیجلدها الحدّ ولا یثرب علیها ثم ان زنت فلیجلدها الحدّ ولا یثرب
علیها ثم ان زنت الثالثة فتبین زناها فلیبعها ولو بحبل من شعر) پیغمبریمز
علیه السلام ایدر قچان بریکزك جاریه‌سی زنا ایدوب زناسی متبین اولسه اکا جلد حد
اورسون اماکه اکنندن ثوبنی چیقارمسون ایکنجی کره ینه انجلین
ایتسون اوچنجی کره ایدرسه انی صاتسون اکرچه قیلدن براپه ایسه‌ده

ذلك لمن خشى العنت منكم ﴾ حرائر نكاحنه استطاعتی اولمیان ایچون
اماء نكاحك اباحتی سزدن شول کمسه ایچوندرکه شهوت غلبه‌سیله زنایه
وقوعی خوفن ایده ﴿ وان تصبروا خیرلكم ﴾ لكن اماء نكاحنك ترکنه
صبریکز سزه خیردرکه ولدیکز رقیق اولمز ﴿ والله غفور رحیم ﴾ الله تعالی
اكا صبر ایتمینه غفور اولوب اكا رخصت ویرمکله رحمت ایدیجیدر
﴿ یرید الله لیبین لكم ﴾ الله تعالی دیلرکه دینکز شرایعن واموریکز مصالحن
سزه ایضاح ایده ﴿ ویهدیکم سنن الذین من قبلكم ﴾ وتحریم وتحلیلده
سزدن اوّل کچن اهل رشاد مسالکنه تسلیك ایده ﴿ ویتوب علیكم ﴾ ذنوبکزی
یارلغیه ویا سزی معاصیدن منع ایدر شیئه ارشاد ایده ﴿ والله علیم حکیم ﴾
الله تعالی توبه ایده‌نی بیلور وانی قبول ایله حکمتن اظهار ایدر ﴿ والله یرید
ان یتوب علیكم ﴾ الله تعالی دیلرکه سزه توبه‌یی توفیقله ذنوب وخطایاکزدن
تجاوز ایده ﴿ ویرید الذین یتبعون الشهوات ان تمیلوا میلا عظیما ﴾ وشهواته
اتباع ایدن یهود ویانصاری ویامجوسدن برطائفه دیلرکه سز انلره اتباع
شهوات واستحلال محرمات جهتنده موافقتله حقدن باطله عدول ایدوب
کفر وضلالتده انلرکبی اوله سز * دینلدیکه بوآیتك سبب نزولی مجوس
دیدیلرکه سز عمه وخاله نك قیزلرینی نکاحلنور سز اویله اولسه اخ واختکز
قیزلرینی دخی نکاحلنك زیراکه انلر آیین باطللری اوزره انی نکاحلنورلر
﴿ یرید الله ان یخفف عنكم ﴾ الله تعالی دیلر سزه دینکز امرینی آسان ایده
واثقال عبودیتی اوزریکزدن رفع ایده ﴿ وخلق الانسان ضعیفا ﴾ انسان
ضعیف خلق اولندیکه نه شهواته صبر ایدر ونه مشاق طاعته تحمل ایدر *
ابن عباس رضی الله تعالی عنهما ایدر سورهٔ نساده سکز آیت کریمه واردرکه
اشبو امته اول اوزرینه شمس طلوع وغروب ایدن اشیادن خیرلودر * انك
اوچی اشبو ذکر اولناندر ودخی (ان تجتنبوا کبائر ماتنهون عنه * ان الله
لایغفر ان یشرك به * ان الله لایظلم مثقال ذرة * ومن یعمل سوء او یظلم
نفسه * مایفعل الله بعذابكم) آیتلریدر ﴿ یا ایها الذین آمنوا لاتأکلوا اموالكم
بینكم بالباطل ﴾ یامؤمنلر ماللریکزی اراکزده باطلله شرعك مباح ایتمدیکی
وجهله یمکز ربا وقمار وغصب وسرقه وخیانت وعقود فاسده کبی
﴿ الا ان تكون تجارة عن تراض منكم ﴾ مگرکه اول اموال ایکی عاقدك
تراضیسندن صادر تجارت اوله * دنیلدیکه انكله مراد ایکی متبایعك

هربری صاحبن بیعدنصکره تخییر ایتمسیدر (قال النبی علیه السلام المتبایعان
کل منهما بالخیار علی صاحبه مالم یتفرّقا الابیع الخیار) پیغمبریمز علیه
السلام ایدر متبایعاندن هربری صاحبی اوزره خیارده در مادامکه بری
برلرندن ایریلشمیه‌لر الا بیع خیارده قنغینك ایسه انك مدتی انقضاسنه دکین
خیاری باقیدر ﴿ ولاتقتلوا انفسكم ﴾ کندیلر کندیکزی قتل ایتمکز ویاخود
کندیکزی تهلکه‌یه القائله قتل ایتمکز ویاخود وجه باطل اوزره مال اکلیله
کندیکزی قتل ایتمکز (قال النبی علیه السلام من قتل نفسه بشیٔ فی الدنیا عذب به
یوم القیامة) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر برکمسنه که کندویی دنیاده
برشیٔ ایله قتل ایده یوم قیامتده اول شیئله اكا عذاب ایدیلور ﴿ ان الله كان بكم
رحیما ﴾ سزه یاامت محمد الله تعالی رحیم اولدیکه بنی اسرائیله کندیلرین
قتله امر ایدوب سزی اندن نهی ایتدی ﴿ ومن یفعل ذلك عدوانا وظلما ﴾
برکمسنه که ذکری سبق ایدن محرماتی حددن تجاوزده افراط ومستحق
اولمدیغی شیئی اتیان ایدر اولدیغی حالده ایشلیه ﴿ فسوف نصلیه نارا ﴾
بز انی یوم قیامتده ناره ادخال ایدیسرز ﴿ وكان ذلك علی الله یسیرا ﴾ الله
تعالی‌یه انی ایتمك یسیر اولدی زیرا انی دیلدیکی شیئی ایشلمکدن صرف ایدر
یوقدر ﴿ ان تجتنبوا کبائر ماتنهون عنه نكفر عنكم سیئاتكم ﴾ اکر سز الله
تعالینك ورسولنك نهی ایتدیکی ذنوبك کبائرندن اجتناب ایدرسه کز
صغائریکزی مغفرت ایدر واعماللکز دفترندن محو ایدرز ﴿ وندخلكم مدخلا
کریما ﴾ وسزی جنته ویاثوابدن وعد اولندیغکزه کرامتله ادخال ایدرز
(قال النبی صلی الله علیه وسلم اجتنبوا السبع الموبقات قالوا یارسول الله
وماهنّ قال الشرك بالله والسحر وقتل النفس التی حرم الله الا بالحق واکل
الربا واکل مال الیتیم والتولی یوم الزحف وقذف المحصنات المؤمنات الغافلات)
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر یدی مهلك کبائر ذنوبدن اجتناب
ایدك دیدیلرکه یارسول الله اول ذنوبی بزه وصف ایتکه بیله‌وز دیدیکه الله
تعالی‌یه شرکدر وسحردر وقتل نفسدرکه حق تعالی انك قتلنی حرام
ایدوبدر مادامکه شرع انك قتلنی ایجاب ایتمیه وربا اکلیدر ومال یتیمی بغیر
حق اکلدر ویوم زحفده برمسلم ایکی کافردن حیله قصدنسز قاچمسیدر
وزنادن بریئه اولان مؤمنه‌لره زنا اسناد ایتمسیدر * احیاء علومده ایدر
صحابه وتابعین رضی الله عنهم اجمعین کبائرك عددنده اختلاف ایتدیلر *

ابن مسعود درتدر وابن عمر يديدر وابن عمرو طقوزدر ديدي وقتا كه ابن عمرك
كبائر يديدر ديدوكن ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايشتدى كبائرك يدى يه
قربندن يتمشه قربى زياده در ديدى وابن عباس مرۀ اخراده ديديكه
هرشيئى كيم حق تعالى عبادنى اندن نهى ايتدى اول كبيره در وبعضيلر
دخى ديديكه هرشيئى كيم حق تعالى انك اوزره جهنمله وعيد ايتدى اول
كبيره در وبعضيلر دخى ديديكه كبائر مبهمه در عددى بيلنميوبدر * ابن مسعود
رضى الله تعالى عنهدن كبائرك عددى سؤال اولندقده ديديكه سورۀ نساء
اوّلندن (ان تجتنبوا كبائر ماتنهون عنه) آيتنه دكين هرنه شيئى كه الله تعالى
اندن نهى ايتدى اول كبيره در * ابو طالب مكى ايدر كبائر اون يديدر دردى
قلبده در كه اول حق تعالى يه شركدر ومعصيته اصراردر وحق تعالينك
رحمتندن يأسدر وانك مكرندن امندر ودردى دخى لسانده در كه اول
شهادت زوردر ومحصن كمسه يى قذفدر ويمين غموسدر كه انكله باطل
احقاق وياحق ابطال اولنور وسحردر كه انكله انسان وسائر اجسام خلقت
موضوعه سندن تغيير اولنور واوچى دخى بطنده در كه اول خمر وسائر
مسكراتى شربدر ومال يتيمى بغير حق اكلدر وربايى رباايدوكنى بيلوركن
اكلدر وايكيسيدخى فرجده در كه اول زنا ولواطه در وايكيسيدخى يدده در كه
اول قتل وسرقه در وبرى دخى رجلده در كه اول بر مسلمك ايكى كافردن
فرار ايتمسيدر وبرى دخى جميع جسدده در كه اول والدينه عقوقدر * امام
غزالى ايدر ابو طالبك بوقوليله شفاى صدر حاصل اولمز زيرا ممكندر كه اول
زائد وناقص اوله شول اجلدنكه يدك كبائرنده قتلدن وسرقه دن غيرى ذكر
ايتمدى كوز چيقارمسنه وال كسمسنه وانواع عذابله مسلمانلرى تعذيب
ايتمسنه تعرض ايتمدى ويتيمى ضرب وتعذيب ايسه مالنى اكلدن بلا شك
اكبردر خصوصا خبرده كلديكه كبائردندر كه بر كره سب ايده نى ايكى كره
سب ايده ودخى مسلمك عرضنه استطاله ايده بوايسه قذف محصن اوزره
زياده در * ابو سعيد الخدرى وصحابه دن انك غيرى ديديلر كه سز بعض شيلر
ايشلرسز كه كوزيكزه اول حقارتده قيلدن اينجه در والحال پيغمبريمز صلى الله
تعالى عليه وسلم زمانده بزانى كبائردن عد ايدردك وبرطائفه ديديلر كه
هرعمد كبيره در وهرشيئى كه حق تعالى اندن بزى نهى ايتمش اوله اول كبيره در
ايمدى حق بودر كه نظر شرعده ذنوب اوچ قسمه منقسمدر برقسمنك عظيم

وكبير ايدوكى بيلنمشدر وبرقسمى ايسه صغائردن عد اولنمشدر وبرقسمنك
حكمنده شك اولنمشدر اويله اولسه حد جامع وعدد مانع معرفتنه طمع ممكن
اولميان شيئى طلبدر زيرا امكانى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمدن
ايشيدلمكله در والحال كبائر حقنده اندن عدد محصور ايشيدلميوبدر
وشارعك انى ابهاميله قصدى بعيد اولمزكه عبادك هر ذنبدن خوف اوزره
اولمريدر وپيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك فرض نمازلر ارالرنده واقع
اولان صغائره كفارتدر كبائره كفارت دكل ديو قولنه اعتمادله صغائره جرأت
ايتمامسيدر وحق تعالينك اكر سز نهى اولنديغكز كبائردن اجتناب ايدرسه كز
صغائركزى تكفير ايدرز قولى مطلق فهم اولنمامسيدر بلكه معنى قچان
كبائردن اجتنابى قدرت وارادتله اولورسه ديمكدر مثلا بر مرأه ايله زنايه
قادر اولوب اراده ايتمشيكن نفسنى زنادن كف ايدوب اكا نظر ولمسله
اكتفا ايتسه اول زنادن كفى سببيله نظر ولمسى ايله ارتكاب ايتديكى كناه
تكفير اولنور اما بركمسنه عنين اولوب زنادن امتناعى عجز وضرورتله اولسه
وياخود زنايه قادر ايكن اندن امتناعى امر آخر خوفيله اولسه انك كبى شيئ
تكفيره صالح اولمز ايمدى اشبو مثال ايله كبائردن اجتناب صغائرى تكفير
ايتمسنك معناسى فهم ايديلور حق جل وعلا انبيانك برينه وحى ايتديكه هديه نك
قلتنه نظر ايتمكل بلكه انى سكا اهدا ايده نك عظمتنه نظر ايت وذنبك
صغرينه نظر ايتمكل بلكه انى مواجهه سنده ايشلديكك كبيرك كبرياسنه
نظر ايت پس بو اجلدن بعض عارفين ديديكه صغيره يوقدر بلكه هر
مخالفت كبيره در * معلوم اوله كه التى سبب ايله ذنوبك صغيرى كبير اولور
برى بودر كه بر ذنبه اصراردر اول اجلدن دينلديكه ذنبكه اكا اصرار اولنه
اول صغير اولمز اول ذنبكه اندن استغفار اولنه كبير اولمز تكيم صونك قطراتى
متواليا بر طاشك اوزرينه واقع اولسه انده اثر ايدر حالبوكه انك جمله سى دفعة
واقع اولسه انده اثر ايتمزدى * ايكنجيسى ذنبى استصغاردر هربار كه عبد ذنبى
عظيم كوره اول ذنب عندالله صغير اولور وهر باركه اول انى صغير كوره
اول عندالله كبير اولور زيرا عبدك انى عظيم كورمسى قلبك اندن كراهت
ونفرتندن ناشيدر واول نفرت ايسه انك قلبنده تأثيردن منع ايدر واما عبدك
انى صغير كورمسى قلبك اكا الفتندن ناشيدر واول الفت ايسه انك قلبنده
شدت تأثيرين ايجاب ايدر حالبوكه قلبك طاعاتله تنويرى مطلوبدر وسيئاتله

تسویدی محذوردر اول اجلدن عبد غفلتله ایشلدیکی ذنب اوزره مؤاخذه
اولنمزانك انده تأثیری اولمدیغیچون * خبرده کلدیکه مؤمن کناهن باشی اوزره
طاغ کبی کورر قورقرکه اوزرینه دوشرسه انی اولدیرر منافق ایسه کناهن
بورنی اوزره قونمش سینك کبی کوررکه الیله انی اوچورر بعضیلر دیدیکه
عبدك هر ایشلدیکم کناه بونك کبی اولسه دیمسی مغفرت اولنمز بر کناهدر
مؤمنك قلبنده کناهك عظیم اولمسنه حکمت بودرکه حق تعالینك جلالنی
بیلور قچانکه مخالفت ایتدیکی مولانك عظمتنه نظر ایده کناهك صغیرین
کبیر کورر * اوچنجیسی صغیره‌یه مسرور اولمقدر هربارکه صغیره‌نك حلاوتی
عبدك قلبنده غالب اوله اول صغیره کبیره اولور وقلبك تسویدنده زیاده
اثر قیلور حتی بعض ذنب اهلنی کوررسنکه انی ایشلدیکنه اوکنور واکا
سوینور کوردکمی انك عرضنی نیجه یقدم دیر ومساویسن اکا ذکرله
خلق بیننده انی رسوای ایتدم وتجارتده زیوف التونی واقچه‌یی صرفده حیله
ایتدم ومتاعن اوجوز بهایه آلمغیچون شونك کبی کذب ایتدم ومتاعمك
عیبن کیزلیوب اکا انی زیاده بهایه بیع ایتدم ایمدی بونك کبی امور ایله
ذنبك صغیری کبیر اولور * دردنجیسی ذنبی ایشلدکدنصکره اظهار ایدر
ویاانی غیرك محضرنده ایشلمسیدر ایمدی بو حق تعالینك اسدال ایتدیکی
ستره جنایتدر وانك اول ذنبی ایشلدیکنی ایشیدن ویاکورن کمسه‌لری اکا
ترغیبدر انکله جنایتی اوزره برجنایت دخی زیاده ایدر واکر اول ذنب اسبابنی
غیره تهیئه ایدرسه سز دخی انی ایشلکز دیو سویلرسه انکله اوزرینه
برجنایتی درت ایدر * خبرده کلدیکه اهل ذنوبدن هر کمسه‌نك عفوی مرجودر
الاذنبی اظهار ایدنلرك دکل زیرا حق تعالینك صفات جمیله ونعم جزیله
سندندرکه عبدك قبحنی اورتر وجمیلنی کشف ایدر ایمدی ذنبی اظهار اول
نعمته کفراندر بعضیلر دیمشکه ذنب ایتمه‌ایتدیکك تقدیرجه کمسه‌یه انی ایشلمکه
ترغیب ایتمکلکه ایکی ایتمش اولورسن حالبوکه اول منافقلر صفتیدرکه
انلر منکرله امر ومعروفدن نهی ایدرلر * بشنجیسی حق تعالی انك ذنوبن
ستر ایدوب حلم وامهالنه تهاون ایتمکدر والحال بیلمزکه اول امهال‌الله انك اثمنی
آرتر اول ایسه مکر الهیدن امنی سببیله انی حق تعالیدن کندویه عنایت
ظن ایدر * التنجیسی ذنب ایشلین کشی عالم اولمقدرکه اکا اقتداء اولنه
قچان برعالم حریر کیسه وآلتون وکومش اکرلو آتلره بنسه وارباب مناصبدن
شبهه‌لو اموالی السه وانلری زیارتله کندینی انلره سودرسه وظلملرینه

انکاری ترکله مساعد اولسه ومسلمانلرك عرضلرینه اطلاق لسان ایتسه
ومناظره‌ده خصمنی استحقار قصدیله کلامده حدّی تجاوز ایتسه وجاه
تحصیلنه توسل ایچون جدل ومناظره علمنه اشتغال ایتسه اشبونك هر بری
برذنبدرکه عالم انی ایشلیه اکا اقتدا ایدیلور واول شر ایسه نیجه ییللر بلاد
وعباده ایشلنوب قالور سعادت اکاکه اولدیکنده انکله بیله کناهلری
دخی اوله وخسارت اکاکه اول اولدیکنده یوز ایکیوز ییله دکین انك
احداث ایتدیکی کناهلر ایشلنوب قاله قرآنده بیورلدیکه (ونکتب ماقدموا
وآثارهم) بز انلرك حیاتلرنده تقدیم ایتدکلری خیر وشر عملرین ودخی موتلرندن
صکره اکا اتباعله ایشلنن خیر وشر عملرین یازرز (قال النبی علیه السلام
من سن سنة سیئة فعلیه وزرها ووزر من عمل بها لاینقص من اوزارهم
شیٔ) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر برکسنه‌که برمعصیتی احداث
ایده انك اوزره اول معصیتك وبالی واکا اتباعله انی ایشلینلرك وبالی یازیلور
مع هذا اول ایشلینلرك اول معصیت اوزره یازیلن وباللرندن برشیٔ اکسلمز
* قصص بنی اسرائیلده وارد اولدیکه زمان سابقده برعالم ناسی بدعتله
اضلال ایدردی بعده توبه ایدوب نیجه زمان ناسی طریق صلاحه دعوت
ایتدی حق جل وعلا اول قومك پیغمبرینه وحی ایتدیکه اول عالمه دیه‌که
اکر کناهلرك جمله سنك بیننده اولسه عفو ایدردم لکن نیجه ایدرسن انی‌که
عبادمدن برجماعتی سنك اضلالك سببیله جهنمه قویمشم اشبونکله متضح
اولورکه علمانك امری خطردر ایمدی انلره ایکی وظیفه واردرکه بری ذنبك ترکیدر
وبری ایسه ذنبك اخفاسیدر متابعت اولنملریله سیئه‌لرینك عقابی مضاعف
اولدیغی کبی حسنه‌لرینك ثوابی دخی مضاعف اولور معلوم اوله‌که ذنوب
ایکی قسمدر بری عبد ایله الله تعالینك بیننده‌در صلاة وصوم وواجبات ترکی
کبی یعنی شول واجباتکه عبدك کندویه مخصوصه‌در وبرقسمی دخی
حقوق عباده متعلقدر ترك زکات وقتل نفس وغصب اموال وشتم اعراض
کبی ودخی بدعته دعوت ومعصیتی ترغیب وحق تعالی‌یه عصیانه جرأت
اسبابنی تهییج کبی نتکیم بعض وعاظ رجا جانبن خوف جانبی اوزره تغلیب
ایله انی ایدر قسم ثانیده امر اغلظدر وقسم اوّلده اکر شرك یوغیسه عفو
اولنمسی ارجی واقربدر * خبرده کلدیکه دفاتر ذنوب اوچ نوعدر بری
مغفرت اولنور وبری مغفرت اولنمز وبری ایسه ترك اولنمز اما مغفرت اولنان

عبدله الله تعالى بيننده‌كى ذنوبدر ومغفرت اولنميان شركدر وترك اولنميوب
لابد مطالبه اولنسان مظالم عباددر ﴿ ولاتتمنوا مافضل الله به بعضكم على
بعض ﴾ حق تعالى بعضكزى بعضكز اوزره تفضيل ايتديكى امور دنيويه‌دن
ومال مثللى تمنى ايتمكزكه علم اللهده انك عدمى خيردر سز ايسه انى بيلمزسز
زيراكه اول تحاسد وتعادى‌يه ذريعه وحق تعالينك قسمتنه عدم رضايى
معربه‌در واول برشيئك طلبسز حصولنى تشهيدر اول ايسه مذمومدر وتقدير
اولنميان شيئى تمنى قدر وحكمته معارضه‌در واكا كسبله تقدير اولنان شيئى
تمنى بطاله وتضييع حظدر وكسبسز تقدير اولنان شيئى تمنى ايسه ضايع
ومحالدر ﴿ للرجال نصيب مما اكتسبوا وللنساء نصيب مما اكتسبن ﴾ رجال
ونسادن هرصنف ايچون اكتساب ايتديكى شئ سببيله نصيب وفضل
واردر ايمدى اول فضلى عمله طلب ايدك يوخسه حسد وتمنى ايله دكل
وديندلديكه معناسى رجال ايچون اكتساب ايتدكارى جهاد ايچون نصيب
واردر ونساء ايچون دخى اكتساب ايتدكارى طاعت ازواج وحفظ فروج
ايچون نصيب واردر يعنى رجال ايچون فضل جهاد وار ايسه نساء ايچون
دخى فضل طاعت ازواج وحفظ فروج واردر ﴿ واسئلوا الله من فضله ﴾
ناس ايچون اولان شيئى تمنى ايتمكز بلكه حق تعالينك شول نافد اولميان
خزائن فضلندن انك مثللى ايستكز وحق جل وعلا تمنيدن نهى ايتدى انده
دواعئ حسد اولديغيچون وحسد اولدركه كشى صاحبنك نعمتى زائل
اولوب اول كندويه حاصل اولمسنى تمنيدر اول ايسه حرامدر وغبطه
اولدركه صاحبيچون اولان نعمت مثللى كندويه دخى اولمسنى ديلمكدركه اول
جائزدر * كلبى ايدر كشى صاحبنك مالنى ويازوجه‌سنى ويا خادمنى كندويه
اولمغى تمنى ايتمسون لكن ديسونكه الهى اكا ويرديكك مثللى بكا دخى ويركل
وتوراتده انجلين ذكر اولنوبدر * سعيد بن جبير رضى الله عنه ايدر يعنى
الله تعاليدن عبادته توفيق استكز * سفيان بن عيينه ايدر انى سؤاله امر
ايتمدى الا انى ويرمسين اراده ايتدى اشبونده الله تعاليدن سؤال ودعايه
حث وترغيب واردر ﴿ ان الله كان بكل شئ عليما ﴾ الله تعالى هرشيئه عليم
اولدى هر انسانك مستحق اولديغن بيلور حكمتى مقتضاسنجه فضلنى
اهلنه ايركورر * روايت اولنوركه ام المؤمنين ام سلمه رضى الله تعالى عنها
ديديكه يارسول الله رجال غزا ايدر بز ايسه انى ايتمزز وبزه رجاله ويرلن

ميراثك نصفى ويريلورديو تمنى ايديجك اشبو آيت كريمه نازل اولدى ﴿ ولكل
جعلنا موالى مما ترك الوالدان والاقربون ﴾ هر موالى قيلديغمز قوم ايچون
والدان واقربون ترك ايتديكى ميراثدن نصيب واردر ﴿ والذين عقدت ايمانكم ﴾
شونلركه انلر ايچون ايمانكز عقد ايتدى ﴿ فآتوهم نصيبهم ﴾ انلره نصيبلرين
ويرك * روايت اولنوركه زمان جاهليتده بررجل رجل آخرله معاقده
ايدرديكه برى برلرينك جنايتنه عاقل اولوب قنغيسى اوّل وفات ايدرسه
حياتده قلانى اكا وارث اوله مالنك سدسين اخذ ايده اكا بناء زمان جاهليتده
واوائل اسلامده بو حكم ثابت ايدى بعده (واولوا الارحام بعضهم اولى ببعض)
آيتيله نسخ اولندى ﴿ ان الله كان على كل شئ شهيدا ﴾ الله تعالى هرشيئه
شاهد اولدى ﴿ الرجال قوّامون على النساء ﴾ رجال نسالرينك تأديبنه
قيامه مسلطلردر ولاتك رعيت امورينه قياملرى كبى ﴿ بما فضل الله بعضهم
على بعض ﴾ الله تعالى رجالى نساء اوزره تفضيلى سببيله‌كه اول كمال عقل
وحسن تدبير واعمال وطاعاتده مزيد قوّتله اول اجلدن نبوّت وامامت
وولايت واقامت شعائر ومجامع قضاياده شهادت ووجوب جهات وجمعه
وبونك امثالى كبى وميراثده تعصيب وزيادهٔ سهم وفراقله استبداددر
﴿ وبما انفقوا من اموالهم ﴾ ودخى مالرندن انلره مهر ونفقه ويرملريله *
روايت اولنديكه سعد بن الربيع الانصارى رضى الله تعالى عنه مرأه‌سى
حبيبه بنت زيد بن ابى زهيرى اكا نشوز ايديجك سعد اكا برلطمه اوردى
اويله اولسه باباسى زيد پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه سعددن شكايت
ايتدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم سعددن قصاص اولنمغله امر
ايديجك بو آيت نازل اولدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ديديكه
بز برامر اراده ايدوب الله تعالى امر آخر اراده ايتدى ايمدى الله تعالينك اراده
ايتديكى خيرلودر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم لو امرت احدا ان يسجد
لاحد لامرت المرأة ان تسجد لزوجها) پيغمبريمز عليه السلام ايدر اكر
بن بركمسه‌يى بركمسه‌يه سجده ايتمكه امر ايدر اولسم مرأه‌يه امر ايدردمكه
زوجنه سجده ايده ﴿ فالصالحات قانتات ﴾ نسانك صالحه‌لرى الله تعالى‌يه
اطاعت وحقوق ازواجى اقامت ايديجيلردر ﴿ حافظات للغيب ﴾ وازواجلرى
غيبتنده نفس ومالده حفظى واجب اولان شيئى حفظ ايديجيلردر (قال
النبى صلى الله تعالى عليه وسلم خير النساء ان نظرت اليها سرتك وان امرتها

اطاعتك واذا غبت عنها حفظتك فى مالك ونفسها) پیغمبریمز علیه السلام
ایدر نسانك خیرلوسی اول مرأه درکه اکا نظر ایتسك سنی مسرور ایده
امر ایتسك امرکه اطاعت ایده اندن غیبت ایتسك مالکده ونفسنکده
حقوقکی حفظ ایده اندن (الرجال قوامون) آیتن اوقودی (بما حفظ الله)
الله تعالی انلری حفظ ایتمسی سببیله که انلره حفظ غیبه امر وانك اوزره
وعد ووعیدله حث وانلره انی توفیق ایتدی ویاخود شول شئ سببیله که
حق تعالی انی انلر ایچون ازواج اوزره حفظ ایلدیکه اول مهر ونفقه
وحفظلرینه قیام وانلردن ذبدر (واللاتی تخافون نشوزهن) شول نسا که
سز انلرك طاعت رجالدن عصیان وترفعلری خوفن ایده سز (فعظوهن)
سز انلره وعظ ایدك (واهجروهن فی المضاجع) وانلری مراقدده هجر ایدك
برلحاف التنه کیرممکله وانلره جماع ایتممکله ویافراشده انلره ارقه سین
دونمکله وانلرکله کلامی ترکله ویافراش آخره تحویلله (واضربوهن)
وانلری ضرب ایدك برضربله که مبرح وشائن اولمیه (قال النبی صلی الله
تعالی علیه وسلم فی حق المرأة ان تطعمها اذا طعمت وتکسوها اذا اکتسیت
ولاتضرب الوجه ولاتقبحه ولاتهجرها الا فی البیت) پیغمبریمز علیه السلام
مرأه حقنده زوجه دیدیکه قچان اول سندن طعام استینه ییدیره سن کسوه یه
احتیاج اولورسه کیورسن وامریکه مخالفت ایدرسه اوره سن لکن یوزینه
اورمغل وانی تقبیح ایتمکل وهجر ایتدیکك تقدیرجه بیتکده هجر ایلکل
(فان اطعنکم فلا تبغوا علیهن سبیلا) اکر انلر سزه اطاعت ایدرلرسه
انلردن تعرضی ازاله ایدك وانلردن صدور ایدن اعمال سیئه سنی ایدلمدك
منزله سنده عد ایدك زیراکه برذنبدن توبه ایدن کمسنه انی ایشلمدك کبیدر
(ان الله کان علیا کبیرا) الله تعالی علی وکبیر اولدی ایمدی انك عقابندن
صاقنك زیرا انك اوزریکزه قدرتی سزك تحت یدیکزده اولان نساء اوزره
قدرتکزدن اعلا واکبردر بویله ایکن اول سزك سیئاتکزدن تجاوز ایدر
وتوبه کزی قبول ایدر ایمدی سز ازواجکزك اسائتنی عفوه احقسز (وان
خفتم شقاق بینهما) اکر زوج ایله زوجه بیننده خلاف اولمسنی تیقن
ویاظن ایدرسه کز (فابعثوا حکما من اهله وحکما من اهلها) ایمدی اول زوجانك
هربری اهلندن بررجل عدلی انلره حکم کوندرك زیراکه اقارب انلرك احوالنه
اعرف وصلاحلرینه ارغبدر * اشبو حکم استحباب وجهی اوزره در اکر

حکمی اجابندن نصب ایتسه لر جائز اولور اشبونکله تحکیم جوازینه استدلال
اولنور لکن اظهر اولان بودرکه اول حکمك نصبی بینلرین اصلاح ایچون
ویاامرلری متبین اولسون ایچوندر واول ایکی حکم جمع وتفریقه ولی ایتمیه لر
الازوجانك اذنیله (ان یریدا اصلاحا یوفق الله بینهما) اکراول ایکی حکم
اصلاح قصدین ایدرلرسه انلرك حسن سعی سببیله حق تعالی اول زوج
وزوجه بیننه موافقت ایقاع ایدر اشبونده تنبیه واردرکه برکمسنه تحری
ایتدیکی شیئده نیتن اصلاح ایدرسه حق تعالی انك مبتغاسنی اصلاح ایدر
(ان الله کان علیما خبیرا) الله تعالی ایکی مختلف بیننی تألیفه علیم وایکی حکم
نصیحتنه خبیر اولدی (واعبدوا الله ولاتشرکوا به شیئا) الله تعالی یی
برلکز وعبادتی یالکز اکا ایلکز جلی وخفیدن هیچ برشیئی اکا اشراك ایتمه کز
(قال معاذ بن جبل رضی الله تعالی عنه کنت ردیف النبی صلی الله تعالی علیه
وسلم فقال هل تدری یامعاذ ما حق الله تعالی علی الناس قلت الله ورسوله اعلم
قال حقه علیهم ان یعبدوه ولایشرکوا به شیئا اتدری یا معاذ ما حق الناس
علی الله اذا فعلوا ذلك قلت الله ورسوله اعلم قال حق الناس علی الله ان
لایعذبهم قلت یارسول الله الاابشر الناس قال دعهم یعملون) معاذ رضی الله
تعالی عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك ردیفی ایدم بکا دیدیکه
یامعاذ بیلورمیسنکه حق تعالینك ناس اوزره حقی ندر دیدمکه الله تعالی
ورسولی اکا اعلمدر دیدیکه انی برلیوب یالکز اکا عبادت ایده لر عبادتلرندن هیچ
برشیئی اکا اشراك ایتمیه لر ویامعاذ بیلورمیسنکه ناسك الله تعالیدن وعد کریمی
مقتضاسنجه عهده سنده حقلری نه در دیدمکه الله تعالی ورسولی اکا اعلمدر
دیدیکه انلری عذاب ایتمیه عبودیت حقوقنی اقامت ایدرلرسه دیدمکه انی
ناسه تبشیر ایده یمی دیدی ایتمه که عمل ایتسونلر (وبالوالدین احسانا)
ووالدینکزه احسان ایدك (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم برّ الوالدین
افضل من الصلاة والصوم والحج والعمرة والجهاد فی سبیل الله) پیغمبریمز
صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر کشینك والدینه اطاعت واحسانی صلاة
وصوم وحج وعمره وجهادك نوافلندن افضلدر (قال النبی صلی الله تعالی
علیه وسلم من اصبح مرضیا لابویه اصبح له بابان مفتوحان الی الجنة ومن امسی
مثل ذلك فان کان واحدا فواحد ومن اصبح مسخطا لابویه اصبح له بابان
مفتوحان الی النار ومن امسی مثل ذلك فان کان واحدا فواحد وان ظلما

وان ظلما) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر برکسنه که والدینی کندیدن راضی ایتمش اولدیغی حالده صباحلیه و یا اخشاملیه انکیچون جنته ایکی قپو آچلمش صباحلر واخشاملر اکر راضی اولان وجودده انلرك بری ایسه آچیلان قپو براولور و برکسنه که والدینی کندویه اسخاط ایتمش اولدیغی حالده صباحلیه و یااخشاملیه انکیچون جهنمه ایکی قپو آچلمش صباحلر واخشاملر اکراسخاط ایتدیکی وجودده انلرك بری ایسه آچیلان قپو براولور واکر انك انلری اسخاطی انلرك اکا ظلمندن ایسه‌ده ینه انکله عند الله معذور اولمز (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم برّ الوالدة علی الوالد ضعفین) پیغمبریمز علیه السلام ایدر کشینك والده‌سنه اولان برّ وکرك عقوقی والدینه اولان برّ وعقوقی اوزره ایکی مرتبه تضعیف اولنور (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ما علی احد اذا اراد ان یتصدّق بصدقة ان یجعلها لوالدیه اذا کانا مسلمین فیکون لوالدیه اجرها و یکون له مثل اجورهما من غیر ان ینقص من اجورهما شیٔ) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر هیچ کیمسه‌یه حرج یوقدرکه برشیٔ تصدق ایتدیکنده ثوابنی والدینه باغیشلیه اکر مسلمین ایسه‌لر ایمدی اول والدینه اولان ثواب دکلو یالکز اکا اولور اول والدینك ثوابندن برشیئی اکسلمکسزین * شرعه‌ده ایدر ابو هریره رضی الله تعالی عنه والده‌سی وفات ایتینجه حج ایتمدی زیراکه فقیر ایدی اوزرینه حج فرض اولمامشدی هر صباحین والده‌سی قاتنه واروب سلام ویردی حق تعالی بنم ایچون سکا خیر جزا ایده‌نتکیم سن بنی کوچکلکمده بسلیوب بیوتدك دیردی اندن والده‌سی اکا ردسلام ایدوب بنم ایچون حق تعالی سکا خیر جزا ایتسون نتکیم پیرلکمده بکا برّ واحسان ایدرسن دیردی * حدیثده کلدیکه برکسنه والدنی قبرنده صله ایتمك دیلسه انك دوستلرینه صله ایتسون واولکه والدینه عاق ایکن وفات ایتسه‌لر انلر ایچون استغفار وتصدق ایتسونکه عند الله انلره بارّ یازیله * حدیثده کلدیکه برکیمسه والدینك ویاخود برینك ویاخود اقربا واحباسندن هر جمعه‌ده قبرینی زیارت ایتسه اکا بارّیازیله * ربیع بن حیثم یولده مسلمینه ایذاء ایدر طاشك برینی آلوب صاغنه اتر بونك ثوابی والده‌مك اولسون و برینی صولنه اتر بونك ثوابی والده‌مك اولسون دیردی وغیظنی کظم ایدوب انکله والدینك برینی قصد ایدردی ایمدی انك بوفعلی دلالت ایدرکه کشی

(حسناتندن)

حسناتندن هر نوعی والدینه برّ واحسان نیتیله ایشلمك جائز اولور مع ذلك اول عملدن انلره اولان اجردکلو اکا دخی اولور * احیاء علوم‌ده ایدر اکثر علما اتفاق ایتدیلرکه شبهاتده والدینه اطاعت واجب اوله حرام محضده دکل اکرسنك شبهه ایتدیکك طعامی والدینك سنسز یمزسه سکا واجب اولور که انی یمکده انلره موافقت ایده‌سك زیرا شبهه‌لویی ترك ایتمك ورعدر واما که والدین رضاسنی رعایت واجبدر * وکذلك کشی‌یه جائز اولمزکه والدینك اذنسز مباح ویانافله سفر ایده ویاطلب علمه کیده مکرکه اول حالتده اوزرینه فرض اولمش علمك طلبنه کیده وبلدنده اکا تعلیم ایدر بولنمیه اول تقدیرجه والدینی اذنسز اکا کتمسی جائز اولور * منبع الادابده‌ایدر قچان والدیندن ایکیسنك حقنی معامراعات متعذر اولورسه مثلا برینه مراعاتله آخر متأذی اولدیغی تقدیرجه تعظیم واحترامه راجع اولور شیئده والد حقنی ترجیح ایده زیراکه نسب اندندر وخدمت وانعامه راجع اولور شیئده والده حقنی ترجیح ایده حتی ایکیسی اکا کلسه‌لر والدی ایچون قیام ایده وایکیسی اندن برشیٔ ایستسه‌لر اول والده‌سنه ویره ﴿ وبذی القربی ﴾ ودخی صاحب قرابتکزه احسان ایدك (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم قال الله تعالی انا الله وانا الرحمن خلقت الرحم وشققت لها اسما من اسمی فمن وصلها وصلته ومن قطعها بتته) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم الله تعالیدن روایت ایدر دیمشکه بن الوهیت ورحمانیت صفتیله متصفم رحمی خلق ایتدم انکیچون رحمان اسممدن رحم اسمنی شق ایتدم برکسنه که اکا وصلت ایده بن اکا رحمتمی ایرکوریرین واولکه اندن انقطاع ایده اندن رحمتمی کسرم (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ما من ذنب احری ان یعجل الله له العقوبة فی الدنیا مع ما یدّخرله فی الآخرة من البغی وقطیعة الرحم) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر کناهلرده حق تعالی دنیاده عقوبتی تعجیل ایتمکه بغیدن وقطیعهٔ رحمدن احری واحق کناه یوقدر آخرته ادّخار اولنان عقوبتیله بیله (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم تعلموا من انسابکم ماتصلون به ارحامکم فان صلة الرحم محبة فی الاهل مثراة فی المال منسأة فی الاثر) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر آباء واجداد واعمام واخوان وسائر اقاربکز اسملرینی بیلك که انکله صلهٔ رحم ایتمکه امکانکز اوله صلهٔ رحم ایله مراد اقاربه اعانت واحساندر اقاربنی بیلمین ایسه صله ایتمکه امکانی اولمز قچانکه

بینلرنده تواصل وتعارف اوله بری برلرینه محبت ومالرنده وفرت وعمرلرنده طول مدت اولور (قال النبی صلی الله علیه وسلم افضل الصدقة علی ذی الرحم الکاشح) پیغمبریمز علیه السلام ایدر صدقه نك افضلی کشینك شول ذی قرابتنه ویردیکیدرکه اول اکا عداوتنی اضمار ایدر اوله (قال النبی صلی الله علیه وسلم افضل الفضائل ان تصل من قطعك وتعطی من حرمك وتصفح عمن ظلمك) پیغمبریمز علیه السلام ایدر فضائلك افضلی سندن کسیلن ذی قرابتکه صله ایده سن وسنی عطاسندن محروم ایدنه اعطا ایده سن وسکا ظلم ایده نی عفو ایده سن (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم الصدقة علی المساکین صدقة وعلی ذی الرحم ثنتان) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر مساکینه ویریلان صدقه نك ثوابی برمرتبه در اما که ذی رحم فقیره ویریلان صدقه نك ثوابی ایکی مرتبه در (والیتامی) دخی یتیملره احسان ایدك (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم انا وکافل الیتیم فی الجنة هکذا واشار بالسبابة والوسطی وفرج بینهما شیئا) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بن ویتیمی مرحمت اوزره تربیه ایدن جنتده شویلجه اولورز دیوب سبابه ووسطی پارمقلرینی بری برلرینه یقینلشدردی (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من مسح رأس یتیم لم یمسحه الا الله کان له بکل شعرة تمرّ علیها یده حسنات ومن احسن الی یتیمة او یتیم عنده کنت انا وهو فی الجنة کهاتین وقرن بین اصبعیه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر برکسه که الله تعالینك رضاسیچون مرحمتله بریتیمك باشن صغاسه الینك اوزرینه اوغرادیغی قیللر عددنجه انکیچون حسنات اولور وبرکسنه که یتیم اوغلانی ویاقزی تربیه سنه الوب اکا احسان ایده بن واول جنتده شویلجه اولورز دیوب ایکی پارمغن بری برینه یقلشدردی (والمساکین) ودخی مسکینلره احسان وانعام واطعام ایدك اکرچه بشاشت وجهله وطیب کلامله ایسه ده (والجار ذی القربی والجار الجنب) ودخی احسان ایدك شول جارکزه کیم سزه قرابتی اوله ودخی شول جارکزه کیم سزه اجنبی اوله قرابتی اولمیه (قالت عائشة رضی الله تعالی عنها یارسول الله ان لی جارین فالی ایهما اهدی قال الی اقربهما منك بابا) عائشه رضی الله تعالی عنها دیدیکه یارسول الله بنم ایکی جارم وار قنغیسنه اهدا ایده یین دیدیکه قپوسی سکا اقرب اولانه (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم لاتحقرن من المعروف شیئا ولوان تلقی اخاك بوجه طلق

فاذا طبخت مرقة فاکثر ماءها واغرف لجیرانك منها) پیغمبریمز علیه السلام ایدر معروفدن هیچ برشیئی تحقیر ایتمکل اکرچه برمسلم قرنداشکه طلاقت وجهله تلاقی ایتمك ایسه ده ایمدی آتشده قوقولی طعام پشردیککده صوین ویاغن چوق ایدوب اندن جیرانکه بر مقدار ویرکل (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم مازال جبریل یوصینی بالجار حتی ظننت انه سیورثه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر جبریل علیه السلام بکا جار حقنی رعایت امرنده ایصادن زائل اولمزدی حتی ظن ایتدمکه اول جاری جاره وارث قیلور (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم اذا مات المؤمن وقال رجلان من جیرانه ماعلمنابه الا خیرا وهو فی علم الله علی غیر ذلك قال الله تعالی لملائکته اقبلوا شهادة عبیدی فی عبدی وتجاوزت عن علمی فیه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر قچانکه برمؤمن وفات ایدوب جیرانندن ایکی کسه بزانك حقنده بیلدیکمز دکل الاخیردر دیه لر والحال حق تعالینك علمنده اول انلر دیدیکنك خلافی اوزره در حق تعالی ملائکه یه دیرکه اول عبدمك حقنده خیر شهادة ایدن عبیدمك شهادتلرینی قبول ایدك بندخی انلرك بیلمیوب بن بیلدیکم سیئاتندن کچدم (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم احسن مجاورة من جاورك تکن مسلما) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر جار اولدیغك کسنه ایله مجاورتکی کوکچك ایتکه مسلم کامل اوله سن (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم خیر الاصحاب عندالله خیرهم لصاحبه وخیر الجیران عندالله خیرهم لجاره) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر الله تعالی عندنده صاحبلرك خیرلوسی صاحبنه خیرلو اولانیدر والله تعالی عندنده جارلرك خیرلوسی جارینه خیرلو اولانیدر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم الجیران ثلاثة حقوق حق الجوار وحق القرابة وحق الاسلام وجارله حقان حق الجوار وحق الاسلام وجارله حق واحد حق الجوار وهو المشرك من اهل الکتاب) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر جیران اوچ صنفدر برصنف ایچون اوچ حق واردرکه اول حق جوار وحق قرابه وحق اسلامدر * وبرصنف ایچون ایکی حق واردرکه اول حق جوار وحق اسلامدر وبرصنف ایچون انجق برحق واردرکه اول اهل کتابدن مشرکك حق جواریدر * احیاء علومده ایدر پیغمبریمز علیه السلامه دینلدیکه فلانه خاتون کوندز صیامده وکیجه قیامده در الا بوکه جیرانه ایذا ایدر دیدیکه اول جهنمده در پیغمبریمز

صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بيلور ميسزكه جارك حقى ندر سندن استعانت ايتسه اعانت ايده سن قرض ايستدكده ويره سن احتياجى اولورسه حاجتنى بتوره سن خسته اولديغنده خاطرين صورمغه واره سن وفات ايتديكنده جنازه سيله قبرينه كيده سن مسرّتنه تهنيه ومصيبتنه تسليه ايده سن واندن روزكارى منع ايدر انك اذنسز يوكسك ياپو ياپميه سن ويمش الديغكده اكا دخى ويره سن ويرمك مراد ايتمز ايسهك انى اول كورمدين اويكه كيره سن وانى ولديكك الينه ويروب طشره كوندرميه سن بلكه انى ولدكه تنهاده يديره سن وچوملك قيناتمغله اكا ايذا ايتميه سن مكركه اكا اندن برمقدار ويره سن اول الله تعالى حقيچونكه نفسم انك يدنده در جار حقنى كمال اوزره قضايه قادر اولمز مكر اولكه حق تعالى اكا رحمت ايتمش اوله ﴿ والصاحب بالجنب ﴾ ودخى امر حسنده سزه رفيق اولانه احسان ايدك تعلم وتصرف وصناعت وسفر كبى * دينلديكه اول مرأه در وناسدن نفع رجاسيله سكا صاحب اولاندر ﴿ وابن السبيل ﴾ ودخى مسافر وياضيفه احسان ايدك (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليكرم ضيفه جائزته يوم وليلة والضيافة ثلاثة ايام فما كان بعد ذلك فهو صدقة ولايحل له ان يثوى عنده حتى يخرجه) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر اول كمسنه كه الله تعالى يه ويوم آخره ايمان كتوره قونغنه اكرام ايتسون جائزه سى بركون بركيجه در وضيافت اوچ كوندر انك اوزره زياده سى صدقه در وضيفه حلال اولمزكه مضيف عندنده معتاددن زياده اقامتله اكا مشقت ويره * روايت اولنديكه عمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنهه برقونق كلبجك اكا اكرامندن كندى خدمت ايدردى وديديكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمدن ايشتدمكه دير قونق اولان اوده ملائكه لر قائم اولورلر اويله اولسه اوتانورين بن اوتوروب انلر قائم اوله لر ﴿ وماملكت ايمانكم ﴾ ودخى ملك يمينكزده غلمان وجوارى يه احسان ايدك (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم اخوانكم جعلهم الله تحت ايديكم فمن جعل الله اخاه تحت يديه فليطعمه مما يأكل ويلبسه مما يلبس ولايكلفه من العمل مايغلبه فان كلفه مايغلبه فليعنه عليه) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر مملوكلريكز سزك ديناش قرانداشلريكزدر حق جل وعلا انلرى تحت حكمكزده قيلمودر بركمسنه كه قرنداشنى حق تعالى انك تحت حكمنده قيله كندى

ييدوكندن وكيديكندن اكا ييديره وكيوره وطاقتى اولميان عملى اكا تكليف ايتمسون تكليف ايدرسه كندى اكا ياردم ايتسون (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من قذف مملوكه وهو بريئ مما قال جلد يوم القيامة الا ان يكون كما قال) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بركمسنه كه مملوكنى قذف ايده حالبوكه اول مملوك مولاسنك ديدوكندن بريدر يوم قيامتده اول مولايه حد اوريلور مكركه اول مملوك مولاسنك ديدوكى كبى اوله * منبع الادابده ابن رفاعه دن مرويدركه ايدر بركمسنه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه ديديكه يارسول الله نه ديرسن مماليكمز امرنده كه انلر مسلمون اولوب بزم كبى انلر دخى نماز قيلورلر واورج طوترلر بزايسه انلرى ضرب ايدرز ديديكه انلرك جنايتى وسزك عفو ايتكز وزن اولنور سزك عفو ايتكز انلرك جنايتندن اكثر اولورسه اول زياده سزدن اخذ اولنور ينه اول كمسنه ديديكه يارسول الله بزم انلرى سب ايتمزك امرنده نه ديرسز ديديكه انلرك ذنبى ايله سزك اذاكز وزن اولنور اكر اذاكز انلرك ذنبندن اكثر اولورسه اول زياده دكلو عملكزدن آلنوب انلره ويريلور * عثمان بن عفان رضى الله تعالى عنه بر وقتده غلامنك قولاغنى عنفله چكوب بوردى بعده نادم اولوب غلامه امر ايتديكه اول دخى انك قولاغنى انجلين چكوب بوره غلام امتناع ايدبجك كرها انى ايتدردى ﴿ ان الله لايحب من كان مختالا فخورا ﴾ الله تعالى سومز اول كمسه يى كه متكبر اوله وكبرندن ناحق يره ناس اوزره تفاخر ايده (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم بينما رجل يتبختر فى بردين وقد اعجبته نفسه خسف به الارض فهو يتجلجل فيها الى يوم القيامة) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بروقتده بررجل ايكى برده كيوب عجبله صالنوردى اول سببدل اول يره كچورلدى ايمدى يوم قيامتده دكين اول اندن تحرّك ايدرك اشاغه كتمكده در (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم لاينظر الله يوم القيامة الى من جرّ ثوبه خيلاء) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر حق جل وعلا نظر رحمت ورأفتله نظر ايتمز يوم قيامتده اول كمسه يه كيم كبرندن ثوبن اوزون ايدوب سوريه ﴿ الذين يبخلون ويأمرون الناس بالبخل ﴾ كه انلر مالارنده كى حق اللهى ادادن وياسائله اعطادن بخل ايدرلر واول فعل قبيحى ايشلمكه ناسه امر ايدرلر شول كمسه لر حقنده نازل اولديكه عادتلرى اخذ ومنع ايدى حيى بن اخطب وكردم ابن زيد وبحر بن عمرو انلرك امثالى كبى ﴿ ويكتمون ما آتاهم الله من فضله

والله تعالى فضلندن انلره و یردیکی غنا و علمی کتم ایدرلر ﴿ واعتدنا للكافرين
عذابا مهينا ﴾ کافرلر ایچون عذاب مهین اعداد ایتدك زیرا که بر کمسه
نعمة اللهه کافر اوله بخل واخفا ایله اکا اهانت ایتدیکی کبی اولدخی عذابله
اهانت اولنور ﴿ والذين ينفقون اموالهم رئاء الناس ﴾ ودخی انلرکه مالارین
ناسه ریاء ایچون تصدق و انفاق ایدرلر ﴿ ولايؤمنون بالله ولا باليوم الآخر ﴾
حالبوکه الله تعالی یه و یوم آخره ایمان کتورمزلر ایمدی انلرك قرینی
شیطاندرکه انلری اول عمله تحمیل ایتدی تاکه نارده اول انلره قرین اوله ﴿ ومن
يكن الشيطان له قرينا فساء قرينا ﴾ بر کمسنه که نارده شیطانه قرین اوله
شیطان ایسه نه مبؤس قرین اولور ﴿ وماذا عليهم لو آمنوا بالله واليوم الآخر
وانفقوا مما رزقهم الله ﴾ انلرك اوزرەنه وبال و مضرت ایرردی اکر الله تعالی یه
و یوم آخره ایمان کتورسەلر و الله تعالینك انلره و یردیکی مال و نعمتدن فی
سبيل الله انفاق ایتسەلر ﴿ وكان الله بهم عليما ﴾ الله تعالی انلرك اسرارینه
علیم اولدی اشبو آیتده انلره مکان منفعتی بیلمدکارینه و برشیٔ خلافنه اعتقاد
ایتدکارینه توبیخ واردر ودخی فوائد جلیله و عوائد جمیله علمنه مؤدّی اولور
علته جواب طلبیچون فکره تحریض واردر و ضررسز امره دعوت اولنان
کشی یه لایق احتیاطا اکا اجابت ایدوکنه تنبیه واردر فکیف که منافعی
متضمن اوله ﴿ ان الله لايظلم مثقال ذرّة ﴾ الله تعالی نملهٔ صغیره دکلو هیچ
کمسنه نك اجرندن نقص و یا عقابنده زیاده ایتمز (قال النبی صلی الله تعالی
علیه وسلم ان الله لایظلم المؤمن حسنته یثاب علیها الرزق فی الدنیا ویجزی
بها فی الآخرة واما الکافر فیطعم بحسناته فی الدنیا حتی اذا افضی الی الآخرة
لم یکن له حسنة یعطی بها خیرا) پیغمبریمز علیه السلام ایدر حق جل وعلا
هیچ کمسنه یه ظلم ایتمز مؤمن حسنەسی اوزره دنیاده رزقله ثوابلنور ومع
ذلك انکله آخرتده دخی جزا اولنور واما کافر حسناتی سببیله دنیاده اطعام
اولنور آخرته واردیغنده حسنەسی بولنمزکه مقابلەسنده اکا خیر ویریله ﴿ وان
تك حسنة يضاعفها ﴾ اکر ذره دکلو حسنه اولورسه حق تعالی انی اضعاف
کثیره قیلور ﴿ ويؤت من لدنه اجرا عظيما ﴾ وکندی قبلندن اول حسنه
مقابلەسنده وعد اولنان اوزره زائد اجر عظیم ویرر ابو هریره رضی الله تعالی
عنه ایدر * فچانکه حق تعالی بر کمسنه یه اجر عظیم ویره انك مقدارنی کیم
تقدیر ایده بیلور ﴿ فكيف اذا جئنا من كل امة بشهيد ﴾ کفره نك حالی نیچه اولور

فچانکه هر امتدن پیغمبرلرین شاهد کتوره وزکه انلرك فساد عقائدینه وقبح
اعمالنه شهادت ایلیه ﴿ وجئنا بك على هؤلاء شهيدا ﴾ وسنی یا محمد اول
امتلری اوزره شهادت ایدن پیغمبرلرك صدقنه شاهد کتوره وز ﴿ يومئذ
يودّ الذين كفروا وعصوا الرسول لو تسوّى بهم الارض ﴾ اول کون اولدیغنده
ایستیوب دیلیه شونلرکه کافر اولدیلر ورسوله عصیان ایتدیلر نولیدی موتی
کبی دفن اولنەلر اوزرلرینه طپراق اورتەلردی ویا بعث ویا خلق اولنمیەلر
انلرکه بر حکمده برابر اولەلردی ﴿ ولا يكتمون الله حديثا ﴾ تاکه محمد علیه
السلامك امرنی ونعتنی کتم ایتمش اولمیەلردی ویاخود کفره الله تعالیدن
هیچ بر حدیث شریفك کتمنه قادر اولمیەلر زیرا که حق تعالی یه هیچ برشیٔ خفی
دکلدر جوارحلرینی انطاق ایدوب اعمال قبیحەلرینه اول شهادت
ایدیسردر * روایت اولنورکه مواطنك برنده کفره والله بز شرك ایتمشدك
دیدکارنده الله تعالی اغزلرینی مهرلیوب جوارحی انلرك شرکارینه شهادت
ایلیه اوزرلرینه حال مشتد اولیجق ارضك تسویه اولنمسن تمنی ایلیەلر
﴿ يا ايها الذين آمنوا لاتقربوا الصلاة وانتم سكارى حتى تعلموا ما تقولون ﴾
یامؤمنلر سز نمازه طورمکز حالبوکه سز نوم ویاخمر مثلندن سکرانلرسز
تا شول وقته دکین که نمازکزده دیدیکزی بیلەسز * روایت اولنورکه خمر
حرام اولمزدن اوّل عبدالرحمن بن عوف رضی الله تعالی عنه طعام پشروب
صحابەدن بر جماعتی چاغردی طعام ییدیروب خمر ایچوردی حتی که سکران
اولدیلر صلاة مغربه ایریشوب بر رجلی امامته کچوردیلر رجل (قل یا ایها
الکافرون اعبد ماتعبدون) دیو لانك حذفیله اوقیجك اشبو آیت کریمه نازل
اولدی * ضحاك بن مزاحم رضی الله تعالی عنه ایدر انکله مراد سکر نومدر
اویله اولسه نومك غلبەسی عندنده صلاتدن نهی اولندی (قال النبی صلی الله
تعالی علیه وسلم اذا نعس احدکم وهو یصلی فلیرقد حتی یذهب عنه النوم فان
احدکم اذا صلی وهو ینعس لعله یستغفر فیسب نفسه) پیغمبریمز علیه السلام
ایدر قچان بریکز نماز قیلورکن اکا اویقو غلبه ایتسه نمازی قیلمیوب اویقوسی
کیدنجه یاتسون * زیرا اول حالده نماز قیلورسه احتمالدرکه کندویی استغفار
ایدر ظنیله سب ایلیه * احیاء علومده (لاتقربوا الصلاة وانتم سکاری حتی
تعلموا ماتقولون) قولنده ایدر یعنی کثرت هم ویا حب دنیا ایله سکرانلرسز
وانکله مراد ظاهری اولدیغی تقدیرجه بنه انده سکر دنیایه تنبیه واردر

زيراكه نهيه علت بيان اولنديكه حتى ديديككزى بيلور اوله سز نمازى اول وقتده قيلك وديديكنى بيلمامك ايسه وساوس وافكار دنيويه يه مستغرق غافل حقنده مطرد درنيجه مصلى واردركه شرب خمر ايتمشيكن نمازده نه ديديكن بيلمز (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم لا ينظر الله سبحانه وتعالى الى صلاة لايحضر الرجل قلبه فيها مع بدنه) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر حق تعالى نظر ايتمز شول نمازه كيم كشى انده قلبنى بدنيله بيله احضار ايتميه (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم ان العبد ليصلى الصلاة لا يكتب له نصفها ولا ثلثها ولا ربعها ولا خمسها ولا سدسها ولا عشرها وكان يقول انما يكتب للعبد من صلاته ماعقل منها) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بر عبد نماز قيلور حالبوكه اول نمازك اكا نه نصفى ونه ثلثى ونه ربعى ونه خمسى ونه سدسى ونه عشرى يازيلور بلكه عبد ايچون نمازندن اول شئ يازيلوركه قلبى انده حاضر اوله * تتميم بركمسنه يمين ايتسه كه فلانه شكر وثنا ايدم ويا اندن حاجتم ديليم بعده اكا دلالت ايدر الفاظ اويوركن لسانه جارى اولسه يميننده بارّ اولمز وياخود الفاظ مذكوره ظلمت ليلده لسانه جارى اولسه واول فلان دخى انده حاضر اولوب لكن اول انك انده حاضر ايدوكن بيلمسه وانى كورمسه كذلك يميننده بارّ اولمز زيرا كلام ونطق انكله اولمز مادامكه اول قلبنده حاضر اولميه وياخود الفاظك لسانه جارى اولمسى اول فلانك حضورنده بياض نهارده اولسه لكن افكاردن بر فكره مستغرق اولمغله اول تلفظ ايتديكى الفاظك معناسندن غافل اولوب نطق عندنده اكا توجيه خطاب قصدين ايتمسه كذلك يميننده بارّ اولمز (ولا جنبا الا عابرى سبيل حتى تغتسلوا) وجنب اولديغكز حالده دخى نمازه طورمكز مكركه غسل ايده سز الا مسافرين اولوب صو بولمديغكزده غسل ايتمكسزين تيمله نمازه طورمكز جائز اولور (وان كنتم مرضى) اكر سز مرضه مبتلا اولوب انك وجوديله صو استعمالندن خوف ايدر ويا سزى صويه وصولدن منع ايدر اولسه (او على سفر) وياخود مسافرين اولوب انده صو بولمسه كز (اوجاء احد منكم من الغائط) وياخود احد سبيليندن خارجك خروجيله حدث ايتسه كز (او لامستم النساء) وياخود نسايه ملامسه ايتسه كز لمس وملامسه نك معناسنده علما اختلاف ايتديلر برقوم ديديلركه انكله مراد مجامعه در جماعدن لمسله كنايه ايتدى زيراكه جماعه وصول لمسله اولور

وبرقوم ديديلركه انكله مراد ايكى بشره نك التقائيدر اول كركسه جماعله ويا جماعسزدر بعده انك حكمنده دخى اختلاف ايتديلر برجماعت ذاهب اولديلركه قچان رجل بدنندن برشئ مرأنك بدنندن برشيئنه حائلسز افضا ايتسه ايكيسنك دخى آبدستى بوزيلوركه اول ابن مسعود وابن عمر رضى الله تعالى عنهما قوليدر زهرى واوزاعى وشافعى اكا ذاهبلردر * امام مالك وليث ابن سعد واحمد واسحق رضى الله تعالى عنهم ديديلركه اكر لمس شهوتله ايسه آبدستى بوزيلور شهوتسز ايسه بوزلمز وبرقوم ديديلركه لمسله هيچ برحالده آبدست بوزلمزكه اول ابن عباس رضى الله تعالى عنه قوليدر وحسن وثورى اكا ذاهبلردر امام ابوحنيفه رضى الله تعالى عنه ايدركه مكركه اندن انتشار حدوث ايليه امالمسله آبدست بوزلمز دينلر احتجاج ايدركه عائشه رضى الله تعالى عنها ايدر كيجه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك اوكنده اويوردم اياقلرم ايسه انك قبله سنده ايدى سجده يه وارديغنده بنى غمز ايدر بن ايسه اياقلريمى چكردم اول قيام ايتديكنده ينه اياقلريمى اوزدردم اول زمانده ايسه كيجه اولرده مصباحلر يوغيدى وينه عائشه رضى الله تعالى عنها ايدر بركيجه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك يانده ياتوردم اويانيجق انى يانمده بولمدم المله انى يوقلركن اليمى انك قدمينى اوزره قوميشم حالبوكه اول ساجد ايدى امام شافعينك قولى مختلف اولدى قچانكه بر رجل محارمندن بر مرأه يى لمس ايتسه ام وبنت واخت كبى وياخود بر اجنبيهٔ صغيره يى لمس ايتسه ايكى قولنك اصحنده انكله ابدستى بوزلمز زيراكه اول محل شهوت دكلدر وينه شافعينك قولى مختلف اولدى اولمس اولنان شخصك آبدستى بوزلمسنده بر قولنده بوزيلور التذاذده مشترك اولدقلريچون وبرقولنده ايسه بوزلمز عائشه رضى الله تعالى عنهانك ذكر اولنان حديثنده بن پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك قدمينى اوزره اليمى قوميشم حالبوكه اول ساجد ايدى ديو قولى دلالتيله اكر مرأه نك شعرنى ويا ظفرنى لمس ويامس ايتسه انك عندنده آبدستى بوزلمز وكذلك علما اختلاف ايتديلر قچان بركسنه كنديننك وياغيرينك فرجنى مس ايتسه برجماعت ديديلركه انكله آبدستى بوزيلوركه اول عمر وابن عباس وسعدبن ابى وقاص وابو هريره وعائشه رضى الله تعالى عنها قوليدر اوزاعى وشافعى واحمد واسحاق رضى الله تعالى عنهم اكا ذاهبلردر الابوكه شافعى رضى الله تعالى عنه

بطن كفله ويا بطون اصابعله مس ايتمكله بوزلمز دير شول دليل ايله كيم
(قال النبي صلى الله تعالى عليه وسلم اذا مس احدكم ذكره فليتوضأ)
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر قچان بريكز ذكريني مس ايده
آبدست آلسون وبر جماعت ايسه مس ذكر ايله آبدست بوزلمز ديديلر شول
دليل ايله كيم (سئل النبي صلى الله تعالى عليه وسلم عن مس الرجل ذكره
فقال هل هو الا مضغة او بضعة منه) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمدن
رجل ذكريني مسله آبدستي بوزيلورمي ديو سؤال اولندقده ديديكه اول
كشيدن دكل الا مضغه در يعني مس فرجله آبدست بوزيلور دينيلر بو حديث
شريفي منسوخدر ديديلر ﴿ فلم تجدوا ماء ﴾ طهارت ايجاب ايدن حالات
مذكوره نك هر قنغيسنده ايسه صونك استعماله امكان بولمزسه كز ﴿ فتيمموا
صعيدا طيبا ﴾ يعني وجه ارضدن برشئ طاهره قصد ايدك اول اجلدن
حنفيه ديديلركه اكر متيمم الينى حجر صلد اوزره ضربله تيمم ايتسه جائز اولور
شافعيه ديديلركه تيممده بدنه برشئ تعلقندن لابدر ﴿ فامسحوا بوجوهكم
وايديكم ﴾ و يوزلريكزي والّريكزي ديرسكلريكزله بيله اول وجه ارضدن
قصد ايتديككز شئ طاهرله مسح ايدك ﴿ ان الله كان عفوّا غفورا ﴾
الله تعالى عفوّ وغفور اولدي اول اجلدن امري سزه تيسير و ترخيص ايتدي
(قال النبي صلى الله تعالى عليه وسلم فضلنا على الناس بثلاث جعلت صفوفنا
كصفوف الملائكة وجعلت لنا الارض كلها مسجدا وجعل ترابها لنا طهورا
اذا لم نجد الماء) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بز ناس اوزره اوچ
خصلتله تفضيل اولندقكه اول صفوفمز ملائكه نك صفوفي كبي قيلندي
وارضك كليسي بزه مسجد قيلندي وطهارت ايچون صو بولمديغمزده
ارضك ترابي طهور قيلندي (قال ابو الصمة مررت على النبي صلى الله تعالى عليه
وسلم وهو يبول فسلمت عليه فلم يرد عليّ حتى قام الى جدار فحته بعصا كانت
معه ثم وضع يده على الجدار فمسح وجهه وذراعيه ثم ردعليّ) ابو صمه
رضي الله تعالى عنه ايدر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم قاتنه اوغرايوب
سلام ويردم اول ايسه تبوّل ايدردي بكا ردّ سلام ايتمدي حتى كه طوروب
قربنده بر جداردن عصاسيله حت ايتدكدنصكره اليني جدار اوزره
قيوب غباريله يوزيني وقوللرني مسح ايلدي اندن بكا ردّ سلام ايتدي *
روايت اولنديكه بر رجل عمر بن الخطاب رضي الله تعالى عنهه كلوب ديديكه

بكا جنابت ايريشوب غسل ايتمكه صو بولمدم عمار انده حاضر ايدي عمر
رضي الله تعالى عنه ديديكه ذكر ايدرميسنكه ايكيمز سفرده ايدك ايكيمزه دخي
جنابت ايريشجك صو بولمدق سن نماز قيلمدك بن ايسه طپراغه بولانوب
نمازي قيلدم پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرينه اني ذكر ايدنجك
ديديكه (انما يكفيك هذا فضرب النبي صلى الله تعالى عليه وسلم بكفيه
الارض ونفخ فيهما ثم مسح بهما وجهه وكفيه) سكا شويله ايتديكك
كفايت ايدر اندن ايكي كفني يره اوروب بعده الّريني نفخ ايتدي واول
ايكسيله يوزيني وقوللريني مسح ايلدي اشبو حديث شريف دليلدركه جنب
صو بولمديغنده تيممله نمازين قيله كذلك حائض ونفسا طاهر اولدقلرنده
صو بولمسه لر تيمم ايده لر (قال عمران بن حصين رضي الله تعالى عنهما ان النبي
صلى الله تعالى عليه وسلم امر رجلا كان جنبا ان يتيمم ثم يصلي فاذا وجد الماء
اغتسل) ابن حصين رضي الله تعالى عنه ايدر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم
بر جنب كمسه يه امر ايلديكه تيمم ايدوب نمازين قيله صو بولمديغنده صو بولنديغنده
غسل ايده (قال النبي صلى الله تعالى عليه وسلم الصعيد الطيب وضوء المسلم
الى عشر سنين) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر تراب طاهر مسلمك
وضوئيدر اكرچه اون ييله دكين صو بولمز ايسه ده * معلوم اوله كه تيممده
يوزيله قوللري بركره مسح ايتمك جنب وحائض ونفساء وميت حقنده جميع
بدن غسلنه بدل اولور ومحدث حقنده اعضاء اربعه نك غسلنه بدل اولور
وطهارتي لازم اولان بعض اعضا مجروح اولوب غسلنه امكاني اولميان
حقنده اول بعضك غسلنه بدل اولور وصلاة مكتوبه ايچون وقتدن اوّل
تيمم جائز اولمز وبر تيممله ايكي صلاتي دخي جمع جائز اولمزكه اول علي وابن عباس
وابن عمر وشعبي ونخعي وقتاده قوليدر ومالك وشافعي واحمد واسحق
رضي الله تعالى عنهم اكا ذاهبلردر وبر جماعت ديديلركه تيمم صو ايله طهارت
كبيدر صلاة مكتوبه وقتي اوزره تقديمي وانكله فرائضدن ديلديكي
دكلويي بر تيممله ادا جائز اولوركه اول سعيد بن المسيب وحسن وزهري
وثوري وائمۀ حنفيه رضي الله تعالى عنهم قوليدر واتفاق ايتديلركه بر تيممله
قيلنان فريضه ايله بيله اوّلده وصكره ده نوافلدن ديلديكني قيلمسي جائز اولور
﴿ الم تر الى الذين اوتوا نصيبا من الكتاب ﴾ نظر ايتمزميسن شونلره كيم علم
توراتدن حظ يسير ويرلديلركه انلر احبار مدينه در ﴿ يشترون الضلالة ﴾

ضلالتی هدی اوزره اختیار ایدرلرکه رشوت آلوب توراتی تحریف ایدرلر
﴿ و یریدون ان تضلوا السبیل ﴾ واراده ایدرلرکه ای مؤمنلر سز سبیل حقدن
طایرنه‌سز ﴿ والله اعلم باعدائکم ﴾ الله تعالی اعدا کزه سزدن اعلمدر چون
اول سزه انلرك عداوتن وسوء ارادتن خبرویردی ایمدی انلردن حذر ایدك
﴿ وکفی بالله ولیا ﴾ الله تعالی سزك امرکزه ولی اولمغه کافی اولدی ﴿ وکفی
بالله نصیرا ﴾ وسزه اعانت ایتمکه دخی کافی اولدی ایمدی اکا وثوق ایدوب
غیریدن انکله اکتفا ایدك ﴿ من الذین هادوا ﴾ شونلردنکه یهودی اولدیلر
﴿ یحرّفون الکلم عن مواضعه ﴾ کلمی الله تعالینك وضع ایتدیکی مواضعندن
ازاله ایدوب انك یرینه غیری اثبات ایدرلر * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه یهود کلوب امردن سؤال
ایدرلردی ظن ایدردك که انك قولنی اخذ ایتدیلر انك قتندن کیدیجك انك
کلامنی تحریف ایدرلردی ﴿ ویقولون سمعنا وعصینا ﴾ ودیرلرکه قولکی
ایشتدك وامریکه عصیان ایتدك ﴿ واسمع غیر مسمع ﴾ وسن بزدن ایشت
بزسنی ایشتمزز کلامك بزه مقبول دکلدر دینلدیکه یهود پیغمبریمز صلی الله
تعالی علیه وسلمه ایشت دیوب قلبلریله ایشتمز اوله سز دیرلردی ﴿ وراعنا ﴾
ودخی بزه نظر ایتکه سکا سویلیه لم وکلامکی فهم ایلیه لم دیرلردی ﴿ لیا بالسنتهم
وطعنا فی الدین ﴾ لسانلرینی سبه مشابه کلامه صرف ودینی استهزاء
وسخریه ایدر اولدقلری حالده زیراکه راعنا قولی مراعاتدن ایکن انلر انی
رعونته تحریفی اراده ایدرلردی ﴿ ولو انهم قالوا سمعنا واطعنا واسمع
وانظرنا لکان خیرا لهم واقوم ﴾ اکر انلر اول قوللرینك یرینه ایشتدك واطاعت
ایتدك بزی ایشت بزه نظر ایت دیسه‌لر اول انلره خیرلو وصوابلو ایدی ﴿ ولکن
لعنهم الله بکفرهم ﴾ الا بوکه کفرلری سببیله حق تعالی انلری مخذول
وهدادن ابعاد ایتدی ﴿ فلا یؤمنون الا قلیلا ﴾ اویله اولسه انلردن ایمانه
کلور از اولور ﴿ یا ایها الذین اوتوا الکتاب آمنوا بما نزلنا مصدّقا لما معکم ﴾
یاشونلرکه کتاب ویرلدیلرکه انکله مراد یهوددر بزم محمد علیه السلامه تنزیل
ایتدیکمز قرآنه ایمان کتورك که اول سزکله اولان توراتی تصدیق ایدر
اولدیغی حالده ﴿ من قبل ان نطمس وجوها فنردّها علی ادبارها ﴾
صورتلرینك تخطیطنی محو ایدوب قفالری هیئتنده قیلمزدن اوّل ویاخود
کوزلرینی قفالرینه رد ایدوب اردلرینه یورتمزدن اوّل * روایت اولندیکه

عبدالله بن سلام رضی الله تعالی عنه بوآیتی ایشیدیجك اهلندن اوّل الن
یوزینه طوته‌رق پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه کلوب اسلامه کلدی
ودیدیکه یارسول الله قورقرمکه سکا واصل اولمزدن اوّل یوزم قفامه تحول
ایده وکذلك کعب الاحبار رضی الله تعالی عنه دخی بوآیتی ایشیدیجك عمر بن
الخطاب رضی الله تعالی عنه زماننده اسلامه کلدی ودیدیکه یارب بوآیتك
وعیدندن قورقوب سکا ایمان کتوردم * اکر دینورسه‌که انلر ایمانه کلمزلرسه
انلره طمسله ایعاد ایتدکدنصکره انلره انی ایتمدی دینورکه بو وعید باقیدر
قیام ساعتدن اوّل یهودده طمس ومسخ اولیسردر * دینلدیکه بو وعید
شرطله ایدی عبدالله بن سلام رضی الله تعالی عنه واصحابی اسلامه کلیجك
باقیلرندن رفع اولندی مجاهد ایدر یعنی بز انلرك قلبلری وجهنی بصائر هدادن
طمس ایدوب ادبار کفر وضلالته رد ایدرز ﴿ او نلعنهم کما لعنا اصحاب
السبت ﴾ ویاخود مسخله انلری اخزا ایتمزدن اوّل اصحاب سبتی اخزا
ایتدیکمز کبی ﴿ وکان امر الله مفعولا ﴾ الله تعالینك برشیئی ایقاعه امری
ویا وعیدی ویا حکم وقضاسی نافذ وکائن اولدی اویله اولسه ایمانه کلمزسه‌کز
ایعاد اولندیغکز شیء لابد واقع اولور ﴿ ان الله لا یغفر ان یشرك به ﴾ الله تعالی
اکا اشراك اولنمق ذنبنی مغفرت ایتمز * زیرا انك عذابی خلودنه حکمن قطع
ایدوبدر شول سببدنکه انك اثری صاحبندن منمحی اولمز اویله اولسه اول
عفوه نیجه مستعد اولور سائر ذنوب انك خلافیدر ﴿ ویغفر مادون ذلك
لمن یشاء ﴾ وشرکدن ماعدا ذنوبی صغیر وکرکسه کبیر اولسون دیلدیکی
کمسه ایچون فضل واحساندن مغفرت ایدر ﴿ ومن یشرك بالله فقد افتری
اثما عظیما ﴾ اول کمسه که الله تعالی یه برشیئی اشراك ایده اول برذنب عظیمی
ارتکاب ایدرکه سائر ذنوب انك جنبنده استحقار اولنور * ابن عمر رضی الله
تعالی عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم زماننده قچان برکمسنه‌که
کبیره‌یه اصرار اوزره فوت اولسه بزانی اهل ناردندر دیو شهادت ایدردك
بوآیت کریمه نازل اولیجق اول شهادتدن واز کلدك * علی رضی الله
تعالی عنه ایدر قرآنده اشبو آیت ارجی آیتدر (قال النبی صلی الله تعالی علیه
وسلم من مات لا یشرك بالله شیئا دخل الجنة ومن مات یشرك بالله شیئا دخل
النار) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر برکمسه که الله تعالی یه برشیئی
اشراك ایتمز اولدیغی حالده وفات ایده اول جنته کیرر اکرچه سائر ذنوبی

ارتکاب ایتمش ایسه‌ده عفو اولنمدیغی تقدیرجه نارده ماشاءالله جزا اولندیغندنصکره اندن چیقوب الله تعالینك فضل و رحمتیله جنته کیرر واول کمسنه که الله تعالی‌یه برشیئی اشراك ایدوب اکا مصر اولدیغی حالده وفات ایده اول ناره کیرر وابدا انده قالور ﴿ الم تر الی الذین یزکون انفسهم ﴾ کورمزمیسین شونلریکه کندیلرین تزکیه ایدرلر * یعنی یهود ونصاری که بز الله تعالینك ابنائی واحبائیوز دیرلر ودخی جنته کیرمز الا یهود ونصاری اولان کیرر دیرلر * دینلدیکه یهوددن برجماعت اطفاللریله پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه کلوب دیدیلرکه هیچ بونلرك اوزره ذنب وارمیدر دیدیکه یوقدر دیدیلرکه والله ایمدی بز بونلر کبی یز کوندزده ایشلدیکمز کناهلر کیجه اولدیغنده یارلغنور وکیجه‌ده ایشلدیکمز کناهلر کوندز اولدیغنده یارلغنور وانلرك معناسنده‌در اول کمسنه که نفسنی تزکیه وانك اوزره ثنا ایده * ابن مسعود رضی الله عنه ایدر کشی صباحن طورر حالبوکه دینی کندی ایله‌در بعده اکا بر رجل کلور که اول نه کندویه ونه اکا نفع وضره قادر اولور والله سن شویله‌سن وبویله‌سن دیو انی وصف ایدر بعده اول رجل اوینه دونیجك اول کشیده دیندن برشیء قالمز کیدر * بعده ﴿ الم تر الی الذین یزکون انفسهم ﴾ آیتن اوقودی ﴿ بل الله یزکی من یشاء ﴾ بلکه حق تعالی دیلدیکی کمسه‌یی ذنوبدن تطهیر وتبرئه ایله اصلاح ایدر ﴿ ولایظلمون فتیلا ﴾ انلر کندیلرین بغیر حق تزکیه‌لری اوزره ذم وعقابله فتیله دکلو ادنی ظلم اولنمزلر وفتیله شق نواتده کی خیطدرکه حقارتده انکله ضرب مثل اولنور اشبونده تنبیه واردرکه تزکیه‌ده معتدبها اولان الله تعالینك تزکیه سیدر غیرینك دکل زیرا اول حسن وقبحدن انسانك منطوی اولدیغن بیلور حالبوکه اول انلری ذم وعباد مؤمنیندن راضی اولدقلرین تزکیه ایتدی وتزکیه‌نك اصلی قول وفعلدن مستقبح اولان شیئی نفیدر ﴿ انظر کیف یفترون علی الله الکذب ﴾ یا محمد نظر ایت انلره کیم کندیلرین عندالله ازکیاء زعمیله الله تعالی‌یه کذبی نیجه اختلاق ایدرلر ﴿ وکفی به اثما مبینا ﴾ اول زعم فاسدلری ویا اول کذبلری آثاملری بیننده اثم مبین یتر ﴿ الم تر الی الذین اوتوا نصیبا من الکتاب یؤمنون بالجبت والطاغوت ﴾ نظر ایتمزمیسین شونلره کیم علم توراتدن نصیب ویرلدیلر جبت وطاغوتی تصدیق ایدرلر ﴿ ویقولون للذین کفروا هؤلاء اهدی من الذین آمنوا سبیلا ﴾ مشرکین حقنده دیرلرکه اشبونلر شول ایمانه کلنلردن

(دینده)

دینده اقوم وطریقتده ارشددرلر * جبت اصلده اسم صنمدر * بعده الله تعالیدن غیری هر عبادت اولنان شیئده استعمال اولندی ویاخود اصلی جبس ایدیکه اول هرشیئدرکه انده خیر اولمیه بعده سینی تایه قلب اولندی وطاغوت ایسه معبود ویاغیریدن هرباطله اطلاق اولنور * دینلدیکه اشبو آیت یهود حقنده نازل اولدیکه انلر دیرلردیکه اصنامه عبادت عندالله محمدك دعوت ایتدیکی دیندن ارضادر ویاخود کعب بن الاشرف وحیی ابن اخطب حقنده نازل اولوبدرکه انلر یهوددن برجماعتله مکیه کتدیلر تاکه قریشله محمد صلی الله تعالی علیه وسلم اوزره محاربه‌یه موافقت ایچون معاهده ایده‌لر چون انلر مکه‌یه واردیلر قریش انلره اکرام ایدوب اولرینه قوندردیلر ومقصودلرین قریشه عرض ایدیجك قریش انلره دیدیلرکه سز اهل کتابسز ومحمد دخی صاحب کتابدر سز اکا بزدن اقربسز اوله اولسه بزسزلك مکرکزدن امین دکلمز چون محمد ایله محاربه‌یه بزه نصرت وموافقت ایتمك دیلرسز بزم آلهه‌مزه سجده ایدك تاکه سزه مطمئن اوله‌وز * نعم دیوب سجده ایتدیلر بعده کعب بن الاشرفه دیدیلرکه سز کتاب اوقور بیلور سز بز ایسه امیلرز بیلمزز طریق جهتندن بزمی اهدا یز یوخسه محمدمی * کعب دیدیکه والله سز محمددن اهداسز ﴿ اولئك الذین لعنهم الله ﴾ ایمدی انلر شول قومدرکه حق تعالی انلری رحمتندن طرد ایتدی ﴿ ومن یلعن الله فلن تجد له نصیرا ﴾ اول کمسه که الله تعالی انی رحمتندن طرد ایده انکچون نصیر بوله‌مزسنکه اندن عذابی منع ایده ﴿ ام لهم نصیب من الملك فاذا لایؤتون الناس نقیرا ﴾ یهود ایچون ملك الهدن نصیبی واردر زیرا انلر ملك کندیلره عودت ایتمسین زعم ایدرلر بلکه انلره ملکدن برشیء یوقدر اکر انلره اندن نصیب اولسه هیچ کیمسه‌یه نقیره موازی اولور شیء ویرمزلردی نقیر ایسه ظهر نواتده کی نقره‌در اشبو انلرك کمال شحلرنی بیاندرکه انلر ملوك ایکن نقیره بخل ایدیجك اذلاء متفاقرین اولدقلرنده شحلری نه حده ایردیکنی انکله بیلورسز ﴿ ام یحسدون الناس علی ما آتاهم الله من فضله ﴾ الله تعالی فضلندن ناسه ویردیکنه یهود حسدمی ایدرلر * وناسدن مراد رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم واصحابیدر ویاعربدر ویاناسك جمیعیدر زیرا نبوته حسد ایدن کشی کانه جمیع ناسك کمال ورشدنه حسد ایدر حق تعالی یهود قومنی بخلله اندن حسدله ذم ایلدی زیرا ایکیسیدخی شر رذائلدر کانه

ايكيسى بيننده تلازم وتجاذب واردر واول ناسه و يريلندن مرادنبوّت وكتاب
ونصرت واعزازدر ويانى موعود انلردن اولمسيدر ﴿ فقد اتينا آل ابراهيم
الكتاب والحكمه وآتيناهم ملكا عظيما ﴾ حالبوكه بز محمدك اسلافى وابناء
عمى اولان آل ابراهيمه كه مراد داود وسليمان عليهما السلامدر كتاب
ونبوّت وملك عظيم ويردك * بعيد اولمزكه انلره ويرديكمز امثالنى محمدعليه
السلامه دخى ويره وز ﴿ فنهم من آمن به ومنهم من صدّعنه ﴾ يهودك
بعضى محمدعليه السلامه وآل ابراهيم حديثندن ذكر اولنانه ايمان كتوردى
وبعضى ايسه اندن اعراض ايدوب اكا ايمان كتورمدى * دينلديكه
معناسى آل ابراهيمك بعضى اكا ايمان كتوردى وبعضى ايسه اكا كافر
اولدى ﴿ وكفى بجهنم سعيرا ﴾ انلره جهنم نار مسعوره يتركه انده تعذيب
اولنهلر * وياخود عقوبتلرى تعجيل اولنمزسه ده انلره سعير جهنمدن اعداد
اولنان كفايت ايدر ﴿ ان الذين كفروا بآياتنا سوف نصليهم نارا ﴾ شونلركه
بزم آيتلريمزه كافر اولهلر بز انلرى ناره ادخال ايده يسرز ﴿ كلما نضجت جلودهم
بدّلناهم جلودا غيرها ليذوقوا العذاب ﴾ هربار كه دريلرى انده يانه انك
يرينه يكى دريلر خلق ايدرز * پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمدن
مرويدركه هر ساعتده يوزكره دريلرى يكيلنور تاكه عذابى ذوقلرى دائم
اوله ﴿ ان الله كان عزيزا حكيما ﴾ الله تعالى عزيز اولدى اراده ايتديكى
شيئدن منع اولنمز حكيم اولدى حكمتنك وفقى اوزره عقاب ايدر ﴿ والذين
آمنوا وعملوا الصالحات سندخلهم جنات تجرى من تحتها الانهار خالدين
فيها ابدا ﴾ شونلركه ايمانه كلوب اعمال صالحه ايشليهلر بز انلرى جنتلره
قويه رزكه اغاجلرينك التنده نهرلر جارى اولور انده خالدين اولدقلرى
حالده ﴿ لهم فيها ازواج مطهرة ﴾ انلر ايچون اول جنتلرده ازواج واردركه
عيوب ظاهره وباطنه دن پاكلردر ﴿ وندخلهم ظلا ظليلا ﴾ ودخى انلرى
ظل ظليله قويه رزكه اكا شمس ايرمز حرّ وبردن انده ذره اذا كورلمز
﴿ ان الله يأمركم ان تؤدّوا الامانات الى اهلها ﴾ الله تعالى سزه امر ايدركه
اماناتى اهلنه رد ايده سز * اشبو خطاب جميع مكلفين واماناته عامدر اول
كركسه حقوق اللهدن وياحقوق عباددن اولسون اكرچه نزولى مكهنك
فتحى كوننده عثمان بن طلحه رضى الله تعالى عنه حقنده ايسه دهكه اول
كعبهنك قپوسن بركيدوب اكا دخول ايچون مفتاحى ويرمكدن اباء ايتدى

اكر محمدك رسول الله ايدوكنى بيلسم مفتاحى ويردم ديدى * اويله اولسه
على رضى الله تعالى عنه عثمانك الين بوكوب مفتاحى اندن الدى وقپويى آچوب
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم كعبهيه كيردى وايكى ركعت نماز قيلدى
چيقيجق عباس رضى الله تعالى عنه اندن ديلديكه مفتاحى اكا ويره تاكه سقايه
وسدانهيى ديره * اويله اولسه اشبو آيت كريمه نازل اولدى نزوليله بيورلديكه
مفتاح ينه عثمان بن طلحهيه ويريله پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم دخى
على رضى الله تعالى عنهه امر ايلديكه مفتاحى كيرو عثمانه ويروب اعتذار ايده
اشبو سببله عثمان اسلامه كلدى وسدانه امر الهى ايله ابدا آنده واولادنده
قالدى (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم لا ايمان لمن لا امانة له ولا دين لمن
لا عهدله) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر كمال اوزره ايمانى يوقدر
اول كمسهنك كه امانته رعايتى اولميه وكمال اوزره دينى يوقدر انك كه عهدينه
وفاسى اولميه ﴿ واذا حكمتم بين الناس ان تحكموا بالعدل ﴾ وناس بيننده
حكومت ايتديككزده انصاف وعدله حكم ايدهسز (قال النبى صلى الله
تعالى عليه وسلم المقسطون عند الله على منابر من نور على يمين الرحمن وكلتا
يديه يمين وهم الذين يعدلون فى حكمهم واهلهم وما ولوا) پيغمبريمز صلى الله
تعالى عليه وسلم ايدر ولاة وقضاتدن عدل ايدنلر يوم قيامتده يمين رحماندە
نوردن منبرلر اوزره اولورلركه انلر حكملرنده واهللرينك حقوقنده وتحت
ولايتلرندهكى اموردە عدل ايدنلردر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم ان
احب الناس الى الله يوم القيامة واقربهم منهم مجلسا امام عادل وان ابغض
الناس الى الله يوم القيامة واشدّهم عذابا امام جائر) پيغمبريمز صلى الله تعالى
عليه وسلم ايدر يوم قيامتده ناسك الله تعالىيه احبى وانك رحمتنه اقربى امام
عادلدر وينه يوم قيامتده ناسك الله تعالىيه ابغضى وعذاب جهتندن اشدّى
امام جائردر ﴿ ان الله نعما يعظكم به ﴾ نه كوزلك شيئدركه الله تعالى سزه
انى ايشلمكله وعظ ايدركه اول اداء امانات وعدل فى الحكومتدر ﴿ ان الله كان
سميعا بصيرا ﴾ الله تعالى سزك اقوال واحكامكزه سميع واماناتدهكى افعالكزه
بصير اولدى ﴿ يا ايها الذين آمنوا اطيعوا الله واطيعوا الرسول واولى الامر
منكم ﴾ يا مؤمنلر الله تعالىيه ورسولى محمد صلى الله تعالى عليه وسلمه
وسزدن امر صاحبلرينه اطاعت ايدككه انلركه مراد امراء مسلميندر وانلر
كرك خلفاء ويا قضاة ويا امراء سريهدر الله تعالى عدله امرنده نصكره

اولوا الامرلرينه دخى اطاعتله امرنده تنبيه واردركه انلره اطاعتك وجوبى مادامكه حق اوزره اولورلرسه * دينلديكه انلركه مراد علماء شرعدر (ولوردّوه الى الرسول والى اولى الامر منهم لعلمه الذين يستنبطونه منهم) آيتى دلالتيله (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من اطاعنى فقد اطاع الله ومن عصانى فقد عصى الله ومن يطع الامير فقد اطاعنى ومن يعص الامير فقد عصانى) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بركمسنه كه بكا اطاعت ايده الله تعالى يه اطاعت ايدر واولكه بكا عصيان ايده الله تعالى يه عصيان ايدر واولكه اميره اطاعت ايده بكا اطاعت ايدر واولكه اميره عصيان ايده بكا عصيان ايدر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم السمع والطاعة على المرء المسلم فيما احب وكره مالم يؤمر بمعصية فاذا امر بمعصية فلاسمع ولاطاعة) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر مرء مسلم اوزره اميرينه سمع واطاعتى واجب اولور اميرينك امرى كركسه انك محبوبنه ويامكروهنه اولسون مادامكه معصيت ايتمكى اكا امر ايتميه شويله كه معصيتله امر ايده انده اكا اطاعته رخصت يوقدر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم لابى ذر اسمع واطع ولو لعبد حبشى كان رأسه زبيبة) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ابوذر رضى الله تعالى عنهه ديديكه اميركه سمع واطاعت ايت اكرچه اول عبد حبشى اولوب رأسى زبيبه ايسه ده (فان تنازعتم فى شئ فردّوه الى الله والرسول) اكر دينكز اموروندن برشيئده اختلاف ايتسكز سز انده الله تعالينك كتابنه مراجعت ايدك انده بولمزسكز رسول الله صلى الله عليه وسلمه مراجعت ايدك حياتنده كنديدن سؤالله وفاتنده سنتنه عرضله * ايمدى امور دينيه ده كتاب وسنته مراجعت واجبدر اكر اول ايكيسنك برنده بولنورسه فبها بولنمزسه انك سبيلى اجتهاددر (ان كنتم تؤمنون بالله واليوم الآخر) اكر الله تعالى يه ويوم آخره مؤمنلر ايسه كز زيراكه ايمان آنى ايجاب ايدر (ذلك خير واحسن تأويلا) ايمدى دينكز اموروندن اول ايكيسنه مراجعتكز عاقبتكزه خير وسزك تأويلكزدن احسندر * لواقح الانوارده ايدر اكر مكلف مقلد اولوب اكا حديث صحيح وياخود رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمه مسند حديث ضعيف ايشتدكدنصكره ائمه وياصحابه دن برينك قولنى اكا معارض بولسه لكن اول قولك دليلنى بولمسه ايمدى اول قولى ترك ايدوب حديث ضعيفله عمل ايتمسى واجب اولور زيرا اول حديثك ادنى رتبه سى اول قول درجه سنده

اولمقدر * ايمدى معلوم اولديكه صحابى ويا امام قوليله آيت وحديثك تركى جائز اولمزكه ترك ايدن كشى ضلال مبينه ايرر اول خصوصده دينلدن چيقار سورهٔ احزابده وارد اولان (وما كان لمؤمن ولامؤمنة اذا قضى الله ورسوله امرا ان يكون لهم الخيرة من امرهم ومن يعص الله ورسوله فقدضل ضلالا مبينا) آيت كريمه سى دلالتيله (الم تر الى الذين يزعمون انهم آمنوا بماانزل اليك وماانزل من قبلك) نظر ايتمزميسين شونلره كيم سكا انزال اولنان قرآنه وسندن اوّل انزال اولنان كتب سماويه يه كنديلرين تصديق ايتدى زعم ايدرلر (يريدون ان يتحاكموا الى الطاغوت وقد امروا ان يكفروا به) طاغوته تحاكم ايتمك مراد ايدرلر حالبوكه انلر طاغوته مخالفته امر اولنديلر (ويريد الشيطان ان يضلهم ضلالا بعيدا) وشيطان ايسه انلرى طريق هدادن ضلالته ايركورمك ديلر * ابن عباس رضى الله عنه ايدر برمنافقله بريهودى بيننده خصومت اولوب يهودى اكا سنكله محمده تحاكم ايده لم ديدى * زيرا بيلوركه اول رشوت آلمز وحكمده حقدن ميل ايتمز منافق ايسه آنى كعب بن الاشرفه تحاكم ايده لم ديدى * زيرا بيلورديكه اول رشوت الور وحكمنده ميل قيلور چون منافق آنى تحويل ايده ميجك ناچار رسول الله عليه السلامه احتكام ايتديلر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايسه يهودى ايچون منافق اوزره حكم ايتدى منافق اكا رضى اولميوب عمر بن الخطاب رضى الله عنهه تحاكم ايده لم ديدى * چون ايكيسى اكا وارديلر يهودى عمر رضى الله عنهه ديديكه بونكله ايكمز محمده تحاكم ايدوب اول ايسه بنم ايچون بونك اوزرينه حكم ايتمشيكن انك حكمنه راضى اولميوب بنى سنك قاتكه كتوردى عمر رضى الله تعالى عنه منافقه حال بويله ميدر ديدى منافق ايتديكه نعم اويله در * عمر رضى الله عنه ديديكه بريكزده طورك تا كيم ايچرو واروب كله يناندن اوندن سيفنى آلوب كيرو طشره چيقدى ومنافقك بوينن اوروب الله تعالينك ورسولنك حكمنه راضى اولميانه بنم حكمم بويله در ديدى * اول سببدن بوآيت نازل اولدى وجبريل عليه السلام ديديكه عمر حقله باطل بيننى فرق ايلدى اول اجلدن اكا فاروق دينلدى * وآيتك نزولنه سبب بو اولنجق طاغوتله مراد كعب بن الاشرف اولوب واول معناده در اول كمسنه كه باطله حكم ايدوب انى اختيار ايدر اول فرط طغيانيچون وياشيطانه تشبهيچون اكا طاغوت دينلدى

وياخود اكا تحاكم شيطانه اولديغيچون شول حثيتدنكه انى اول فعله
اول حمل ايدوبدر ﴿ واذا قيل لهم تعالوا الى ماانزل الله والى الرسول رايت
المنافقين يصدّون عنك صدودا ﴾ قچان انلره الله تعالينك انزال ايتديكى
امرينه ورسولنك امرينه كلك دينلسه منافقلرى كوررسنكه حقدن
اعراضلرى سببيله سندن اعراض ايدرلر ﴿ فكيف اذا أصابتهم مصيبة ﴾
حاللرى نيچه اولور قچانكه انلره مصيبت ايريشه عمر رضى الله عنهك منافقى
قتل ايتمسى ويا الله تعاليدن نقمت ايرمسى كبى ﴿ بما قدّمت ايديهم ﴾ عمل
قبيحلرى سببيله كه اول سنك غيرى يه تحاكم ايدوب حكمكه راضى اولمدقلريدر
﴿ ثم جاؤك يحلفون بالله ان اردنا الا احسانا وتوفيقا ﴾ طاغوته تحاكم
ايتدكلرندنصكره اعتذار ايچون سكا كله لر وياقتل اولنان منافقك ديتن
استيو كلورلر الله تعالينك اسم شريفنه يمين ايدرلركه انكله مرادمز دكل
الا ايكى خصم بينى وجه احسنله فصل وتوفيق ايدى يوخسه سكا مخالفت
دكل * ويا اصحاب قتيل انك دمنى طالبين اولدقلرى حالده كلوب ديديلركه
بزم عمره تحاكمله مرادمز دكل الا صاحبمزه احسان وانكله خصمى بينى
توفيق ايتسون ايچون ايدى ﴿ اولئك الذين يعلم الله مافى قلوبهم ﴾ ايمدى
الله تعالى انلرك قلبلرندهكى نفاقى بيلور كتمانلرى وحلف كاذبلرى انلرى
عقاب اللهدن قورترمز ﴿ فاعرض عنهم ﴾ ايمدى انلرك معذرتى قبولندن
ويا عقابلرندن اعراض ايت ﴿ وعظهم ﴾ وانلره وعظ ايدوب اضمار
ايتدكلرى نفاقدن كف ايت ﴿ وقل لهم فى انفسهم قولا بليغا ﴾ وانلرى
الله تعالينك عذابيله تخويف ايت وياوزرينه اولدقلرى حالتدن توبه
ايتمزلرسه قتلله وعيد ايت وياخود ملاده انلردن اعراض وانلره وعظ ايدوب
سرّ وخلاده قول بليغ ايتكه اول مدلولى مقصوده مطابق اولور قولدر
* حق جل وعلا پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه امر ايلديكه انلرك
ذنوبندن تجافى وانلره نصح ايده ونصحنده ترغيب وترهيبله مبالغه ايده زيرا
اول انبياء عليهم السلامك مقتضاى شفقتلريدر ﴿ وما ارسلنا من رسول
الا ليطاع باذن الله ﴾ هيچ بر رسولى بز ارسال ايتمدك الا انكيچونكه انك بعث
اولنديغى قوم الله تعالينك امريله اكا اطاعت ايدرلر * زيرا اكا اطاعت
الله تعالى يه اطاعتدر واكا مخالفت الله تعالى يه مخالفتدر ﴿ ولو انهم اذ ظلموا
انفسهم جاؤك فاستغفروا الله واستغفر لهم الرسول لوجدوا الله توّابا رحيما ﴾

اكر انلر نفاقله وياطاغوته تحاكمله نفسلرينه ظلم ايتدكلرنده تائبين اولدقلرى
حالده سكا كلوب توبه واخلاص ايله الله تعاليدن مغفرت ديلسه لر وسكا
اعتذار ايدوب سنى شفيع ايدنسه لر الله تعالى توبه لرينى قبول ايدر ورحمتيله
انلره فضل ايدر ايدوكن بيله لردى * اشبونده تنبيه واردركه رسولك
شانندندر كيم تائبك اعتذارينى قبول ايده اكرچه جرمى عظيم ايسه ده
وانكيچون شفاعت ايده اكرچه ايشلديكى كبائر ذنوبدن ايسه ده ﴿ فلا وربك
لا يؤمنون حتى يحكموك فيما شجر بينهم ﴾ ربك جل شانه حقيچون يا محمد انلر
مؤمن اولمزلر مكركه بينلرنده اختلاف ايتدكلرى شيئده سنى حاكم قيلوب
حكمكه راضى اوله لر ﴿ ثم لا يجدوا فى انفسهم حرجا مما قضيت ﴾ بعده سنك
حكمكدن قلبلرنده ضيق وياحقيقتنده شك بولميه لر ﴿ ويسلموا تسليما ﴾ وظاهر
وباطنلريله سكا انقياد ايده لر ﴿ ولو انا كتبنا عليهم ان اقتلوا انفسكم ﴾ اكر
بز انلرك اوزره كندولرين قتل ايتمكى فرض ايتسيدك بنو اسرئيله انى فرض
ايتديكمز كبى ﴿ او اخرجوا من دياركم ﴾ وياخود دياركزدن چيقمغى فرض
ايتسيدك انلره ايتديكمز كبى شول وقتكه عجله عبادتلرندن توبه طلب ايتديلر
﴿ مافعلوه الا قليل منهم ﴾ انى ايشلر انلردن ناس قليل اوليدى * روايت
اولنديكه زبير بن العوام رضى الله تعالى عنه انصاردن حاطب بن ابى بلتعه ايله
حره ده برشراجده نزاع ايدوب پيغمبريمز عليه السلامه مرافعه اولديلركه
اندن ايكيسى بستانلرين سقى ايدرلردى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ديديكه
يا زبير سن اوّل سقى ايدوب اندن انى جارکه ارسال ايت * حاطب ديديكه
يا رسول الله اول سنك عمتهك اوغلو اولديغيچون بويله حكم ايتدك پيغمبريمز
صلى الله تعالى عليه وسلمك اول سوزدن وجه كريمى متلوّن اولوب ديديكه
يا زبير انكله سقى ايدوب اندن صويى صاليويرمكل تاجدارلرينه ايريشجك
وانكله زبير رضى الله تعالى عنه حقنى استيعاب ايتدى اندن اوّلكى حكمى
ايسه رى ايله ايكيسنه بيله توسعه ايچون ايدى اندن ايكيسى چيقوب مقداد
رضى الله تعالى عنهه اوغراديلر اول ديديكه قنغيكزه حكم اولندى حاطب
ديديكه انك عمتهسى اوغلنه ودوداغن بوكدى مكر مقدادك يانده بر يهودى
وار ايدى انى تفطن ايدوب ديديكه حق تعالى بونك كبيلرى هلاك ايده كيم
انى رسول اللهدر ديو شهادت ايتدكلرندنصكره قضاسنده اتهام ايدر *
والله بز موسى عليه السلام زماننده بر كناه ايدوب موسى عليه السلام بزى

اندن توبه ایچون کندیکزی قتل ایدك دیدکده ربمز جل شانه‌نك امرینه
اطاعت ایدوب قتلی مزی یتمش بیکه ایرکوردك حتی‌که ربمز بزدن راضی
اولدی * عمر ویسار وعمار بن یاسر وثابت بن قیس وعبدالله بن مسعود
رضی الله تعالی عنهم دیدیلرکه اکر رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
بزه کندیکزی قتل ایدك دیسه امرینه مخالفت ایتمیوب اطاعت ایدردك پیغمبریمز
صلی الله تعالی علیه وسلم دیدیکه بنم امتمده رجال واردرکه قلبلرنده ایمان
جبال رواسیدن اثبتدر ﴿ ولو انهم فعلوا مایوعظون به لکان خیرا لهم واشد تثبیتا ﴾
اکر انلر رسول الله‌ه متابعت ومطاوعتدن وعظ اولدقلرین ایشلسه‌لر
عاجل وآجلرنده انلره خیرلو ودینلرینه زیاده تثبیت اولیدی ﴿ واذا لآتیناهم
من لدنا اجرا عظیما ﴾ وثابت اولدقلری تقدیر اوزره بز انلره اجر عظیم
ویررزکه اول جنتدر ﴿ ولهدیناهم صراطا مستقیما ﴾ وانلری صراط مستقیمه
هدایت ایدرزکه اکا سلوکله جناب قدسه ایریلور وانلره ابواب غیب آچیلور
(قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من عمل بما علم ورثه الله علم مالم یعلم)
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر بر کسنه‌که بلدیکیله عمل ایده حق
تعالی اکا بیلمدیکنی بیلدیره ﴿ ومن یطع الله والرسول ﴾ اول کسنه‌که اوامر
ونواهیده الله تعالی‌یه ورسولنه اطاعت ایده ﴿ فاولئك مع الذین انعم الله علیهم ﴾
ایمدی اول حاللو کسنه‌لر الله تعالینك انعام ایتدیکی کسنه‌لر ایله‌در انلرك رؤیت
ومجالستن فوت ایتمزلر ﴿ من النبیین والصدیقین والشهداء والصالحین ﴾ که
اول انعام اولنانلر علم وعملده منازللری حسبنجه درت قسمدرکه کافهٔ ناس
انلردن تأخر ایتمکه حث اولندیلر * برقسمی انبیادرکه علم وعملك کمالنه فائزلر
وحدّ کمالدن درجهٔ تکمیله متجاوزلردر * وبرقسمی صدیقوندرکه نفوسلری
کاهی حجج وآیاته نظر مراقیسنه صعود ایدر وکاهی تصفیه وریاضات
معارجندن اوج عرفانه صعود ایدوب اشیایه مطلع اولورلر وماهیتندن
خبر ویررلر * وبرقسمی دخی شهدادرکه طاعته اهتمام وحقی اظهاره
اقداملری اعلاء کلمة الله ایچون مهجه‌لرینی بذله مؤدی اولمشدر * وبرقسمی
دخی صالحیندرکه عمرلرینی الله تعالینك طاعتنه ومالارینك جمله‌سنی انك
رضاسنه صرف ایدرلر * ویاخود اول انعام اولنانلر عارفین باللهدن درت
قسمدر * قسم اوّل عرفانده مبالغین اولدقلرندن درجهٔ علیایه نائل اولملریله
بیله قربه دخی ایردیلرکه انلر انبیادر شول کسنه کبی‌که شیئی قریب کورر

(وقسم)

* وقسم ثانی عرفانده انلرك حدّینه ایرمدیلر بلکه انلردن اسفل درجه‌ده
قالدیلرکه انلر صدیقوندر شول کیمسه کبی‌که شیئی بعید کورر * وقسم ثالث
عرفانی براهین قاطعه ایله در علمده راسخلردرکه انلر یریوزنده الله تعالینك
شهداسیدر * وقسم رابع عرفانی اماراتله درنفسلری اکا مطمئن اولوبدرکه
انلر صالحوندر ﴿ وحسن اولئك رفیقا ﴾ انلر هر بری نه کوزجك رفیق اولور
﴿ ذلك الفضل من الله ﴾ اطاعت اهلنه اولان اجر ومزید هدایت ومرافقت
منعمین ویاخود اول متنعمینه ویریلان مراتب وکرامات الله تعالیدندر
﴿ وکفی بالله علیما ﴾ الله تعالی اکا اطاعت ایدنلرك جزاسنه ویا فضلنك
مقادیرینه ویا فضل اهلنك استحقاقنه علیم اولدی * روایت اولندیکه
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك موالیسندن ثوبان رضی الله تعالی عنه
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه زیاده محبت ایدر فراقنه صبر ایدیمزدی
برکون اول پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه کلدی حالبوکه لونی متغیر
وجسمی نحیل اولمشیدی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم انك حالندن سؤال
ایدیجك دیدیکه یارسول الله نه وجع ونه مرضم وار الابوکه سنی کورمسم
سکا مشتاق اولورم ووحشت شدیده‌یه ایریشورم بعده آخرتی فکر ایدوب
قورقدمکه انده سنی کورمیم زیراکه سن انده درجات نبینك اعلاسنه رفع
اولنورسین بن ایسه جنته کیردیکم تقدیرجه‌دون منزله‌ده اولورم واکر اکا
کیرمزسم نعوذ بالله ابدا سنی کورمز قالورم اویله اولسه بو آیت کریمه نازل
اولدی (روی ان رجلا قال یارسول الله الرجل یحب قوما ولم یلحق بهم
قال صلی الله تعالی علیه وسلم المرء مع من احب) روایت اولندیکه بر رجل
دیدیکه یارسول الله کشی برقومی سورلکن عملده انلره لاحق اولمز آخرتده
آنك انلره لقاسی نوجهله اولور دیدیکه کشینك آخرتده مجالسه ومعاشرتی
سودیکی قومله‌در اکر اول عملده انلره لاحق اولمز ایسه‌ده ﴿ یاایها الذین آمنوا
خذوا حذرکم ﴾ یامؤمنلر تیقظ واعداکز ایچون عده وآلات احترازکزی
اعداد ایدك ﴿ فانفروا ثبات اوانفروا جمیعا ﴾ عدویه جهاد ایچون چیقدیغکزده
جماعات متفرّقه یعنی بلوك بلوك چیقك ویاخود مجتمعین اولدیغکز حالده
دفعة چیقك * اشبو آیتك نزولی اکرچه حرب حقنده‌در لکن لفظنك اطلاقی
اقتضا ایدرکه خیراتك کافه‌نه کیف ما امکن مبادرت واجب اوله فواتندن
صاقلنه ﴿ وانّ منکم لمن لیبطئنّ ﴾ یامعشر مسلمین سزدن کیمسه واردرکه

تثاقل ايدوب الله تعالى يه قسم ايتديكه غزادن تأخر و تخلف ايده انكله مراد منافقين ايدى ﴿ فان اصابتكم مصيبة قال قد انعم الله علىّ اذلم اكن معهم شهيدا ﴾ يامسلمون اكر سزه غزاده بليه و ياهزيمت ايرسه اول تأخر ايدن منافق ديركه حق تعالى بكا انعام ايلديكه انلركله غزايه حاضر اولمدم زيرا انلره ايريشن بكا دخى ايريشوردى ﴿ ولئن اصابكم فضل من الله ليقولنّ كأن لم تكن بينكم و بينه مودّة ياليتنى كنت معهم فافوز فوزا عظيما ﴾ واكر سزه الله تعاليدن غزاده فتح وغنيمت مثلى فضل ايرسه اول منافق ديركه كأنه سزكله انك بيننده مودّت يوغيدى نوليدى بن انلرله اوليدم غنيمتدن حظ وافر اخذ ايديدم ﴿ فليقاتل فى سبيل الله الذين يشرون الحياة الدنيا بالآخرة ﴾ ايمدى حياة دنيايى بيع ايدوب آخرتى اختيار ايدن مخلصلر وياخود دنيايى آخرت اوزره اختيار ايدن منافقلر فى سبيل الله قتال ايتسونلر ﴿ ومن يقاتل فى سبيل الله فيقتل او يغلب فسوف نؤتيه اجرا عظيما ﴾ بر كيمسه كه فى سبيل الله قتال ايدوب قتل اولنه وياظفر بوله بز اكا جنتده اجر عظيم ويررز اشبونده تنبيه واردركه مجاهده لايق اولان معركه ده ثابت اولمقدر تاكه كندويى شهادتله وياديني ظفر وغلبه ايله اعزاز ايده وقصدى بالذات قتل اولنمق اولميه بلكه اعلاء كلمهٔ حق واعزاز دين اوله (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم تكفل الله تعالى لمن جاهد فى سبيله لايخرجه من بيته الا الجهاد فى سبيله وتصديق كلمته ان يدخله الجنة او يرجعه الى مسكنه الذى خرج منه مع ما نال من اجر او غنيمة) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر الله تعالى تكفل ايتدى شول كيمسه ايچونكه انك سبيلنده جهاد ايده بيتندن خروجى فى سبيل الله جهاد وكلمة اللهى اعلا ايچون اوله انده قتل اولنورسه آنى جنته قويه ويانائل اولديغى اجر وغنيمتله كيرو مسكننه ايركوره (وقال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم مثل المجاهد فى سبيل الله كمثل القانت الصائم الذى لايفتر عن صلاة ولا صيام حتى يرجعه الله الى اهله بما يرجعه من غنيمة واجر او يتوفاه فيدخله الجنة) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر فى سبيل الله جهاد ايدن كشينك مثلى شول قائم وصائم مثليدركه اكا صلاة وصومدن فتور كلميه تا اهلنه رجوعنه دكين بو فضليتدن زائل اولمز ومع ذلك ياغنيمت واجرله رجوع ايدر وياوفات ايدوب الله تعالى انى جنته ادخال ايدر ﴿ ومالكم لاتقاتلون فى سبيل والمستضعفين من الرجال والنساء والولدان ﴾

سزه نوليديكه قتال ايتمزسز الله تعالينك سبيلنده ورجال ونساء وولداندن مستضعفينك سبيلنده كه اول انلرى اسردن تخليص وعدودن صيانتدر زيرا مسلميندن برجماعت مشركينك صدلرى وياهجرتدن ضعفلرى سببيله مكه ده ذلت ومحنتده مشركينك يدلرى آلتنده قالمشلر ايدى * اشبونده دلالت واردركه سبيل الله ابواب خيرك جميعنه عام اوله وضعفهٔ مسلمينى ايدىٔ كفاردن تخليص ابواب خيرك اعظم واخصى اوله ﴿ الذين يقولون ربنا اخرجنا من هذه القرية الظالم اهلها ﴾ اول مستضعفين حق تعالى يه يلواروب ديرلركه يارب بزى اشبو اهلى ظالم بلده دن چيقاركه اول مكه در ﴿ واجعل لنا من لدنك وليا واجعل لنا من لدنك نصيرا ﴾ وبزم ايچون سنك عندكدن ولى ونصير قيل كه امورمزى اصلاح واعدامز اوزره بزه نصرت ايله * اويله اولسه الله تعالى انلرك دعاسى بركاتيله مكه يى فتح ايدوب پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم عتاب بن اسيد رضى الله تعالى عنهى انده والى ايتدى انكله مظلومينى ظالملرك شرورندن قورتاردى ظالمينى اذلاء قيلوب عزت ونصرتى مظلومينه دوندردى ﴿ الذين آمنوا يقاتلون فى سبيل الله ﴾ مؤمنلر الله تعالينك طاعتنده قتال ايدرلر ﴿ والذين كفروا يقاتلون فى سبيل الطاغوت ﴾ وكافرلر شيطان طاعتنده قتال ايدرلر ﴿ فقاتلوا اولياء الشيطان ﴾ ايمدى اى مؤمنلر سز شيطانك حزب وجنودى اولان كافرلره قتال ايدك ﴿ ان كيد الشيطان كان ضعيفا ﴾ زيرا الله تعالينك كافرلره اولان كيدينه اضافتله شيطانك مؤمنلره اولان كيدى ضعيف اولدى * ايمدى شيطانك حزب وجنودندن خوف ايتمكز زيرا كه اعتمادلرى اضعف شيئه در ﴿ الم تر الى الذين قيل لهم كفوا ايديكم ﴾ يامحمد نظر ايتمزميسن شونلره كيم ايديكزى قتالدن كف ايدك دينلدى * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك هجرتندن اوّل اصحاب مكه ده ايكن مشركيندن انلره اذاى كثير ايرمسيله پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمدن انلره قتال ايچون اذن ديلرلر ايدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايسه بن قتاله امر اولنمدم ديوب انلرى قتالدن منع ايلردى ﴿ واقيموا الصلوة وآتوا الزكاة ﴾ بلكه امر اولنديغكز صلوات مكتوبه يى اقامت واموالكز زكاتنى ويرمكه اجابت ايدك ديردى ﴿ فلما كتب عليهم القتال اذا فريق منهم يخشون الناس كخشية الله او اشدّ خشية ﴾ وقتا كه مدينه يه هجرت ايدوب اوزرلرينه قتال فرض قيلندى شول قتاله اذن ديليوب منع اولنانلردن

برفريق مشركيندن قورقديلر اهل خشيتك الله تعاليدن قورقلرى كبى
بلكه دخى الله تعاليدن قورقلرندن زياده انلردن قورقديلر ﴿ وقالوا ربنا
لم كتبت علينا القتال لولا اخرتنا الى اجل قريب ﴾ وديديلركه ياربنا نيچون
اوزريمزه قتالى فرض ايتدك بزى تأخير ايتسيدككه آجالمزله فوت اوليدق
بوقولك قائلنده اختلاف اولندى * دينلديكه انلر منافقين ايديلر ويا مؤمنينده
علمده راسخ دكل برجماعت ايديكه خوف وجبنلرندن انى ديديلر يوخسه
اعتقاد ايله دكل بعده اندن توبه ايتديلر * ويا انلر مؤمنيندن برقوم ايدى قتال
فرض اولنيجق جبنلرندن نفاق ايدوب جهاددن تخلف ايتديلر ﴿ قل متاع
الدنيا قليل ﴾ ديكل كه دنيانك منفعتى وانكله استمتاع قليل وانقضاسى
سريعدر ﴿ والآخرة خير لمن اتقى ﴾ وآخرت ثوابى خيرلودر شول كمسه
ايچونكه شرك ومعصيتدن صاقنه ﴿ ولاتظلمون فتيلا ﴾ اعمالكز ثوابندن
فتيل دكلو ظلم اولنمزسز (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم ما الدنيا
فى الآخرة الامثل مايجعل احدكم اصبعه فى اليم فلينظر بم يرجع) پيغمبريمز
صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر دنيانك آخرته اضافتله مثلى بريكز پارمغنى
درياية صوقوب چيقارديغنده اكا بولشان مثليدر نظر ايتسونكه اكا بولشان
ندكلودر ﴿ اينما تكونوا يدرككم الموت ﴾ قندهاولورسكزسزه موت ايريشور
﴿ ولو كنتم فى بروج مشيدة ﴾ اكرچه قصورويابروج مرتفعهده اولورسكزده
﴿ وان تصبهم حسنة يقولوا هذه من عند الله وان تصبهم سيئة يقولوا هذه
من عندك ﴾ اكر يهود ومنافقينه خصب ويا سعرده رخص ايرسه ديرلركه
الله تعاليدندر * واكرانلره جدب ويا غلاء سعر ايرسه ديرلركه يامحمد بوسنك
واصحابكك شؤمندندر * پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم مدينه يه
قدوم ايديجك انلر ديديلركه بو رجل واصحابى قدوم ايدلدنبرو بز ثمار
ومزارعمزده نقصدن زائل اولمدق اول سببدن بوآيت كريمه نازل اولدى *
دينلديكه حسنه ايله مراد يوم بدرده كى ظفر وغنيمتدر وسيئه ايله مراد يوم
احدده كى قتل وهزيمت كبى ﴿ قل كل من عند الله ﴾ يامحمد انلره ديكل كه
حسنه وسيئه نك جميعى الله تعالى عندندندر ارادهسى حسبنجه بسط وقبض
ايدر ﴿ فمالهؤلاء القوم لايكادون يفقهون حديثا ﴾ اشبو قومه نولديكه
قرآنى فهمه قريب اولمزلر آنى فهم ومعانيسنى تدبر ايتسهلر كليسى الله تعاليدن
ايديكنى بيلورلردى ﴿ ما اصابك من حسنة فمن الله ﴾ يا انسان نعمتدن

اول شيئكه سكا ايرر الله تعالينك فضلندندر * زيرا انسانك طاعتده
ايشلديكى وجودى نعمتنه مكافات اولمز فكيف كه انك غيرنى قضاء ايده بيله
* اول اجلدن پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ديديكه هيچ بر كمسنه نك
جنته كيرمسى دكل الا الله تعالينك رحمتيله در * دينلديكه يارسول الله
سندخى اويله ميسن ديديكه بندخى انك رحمتيله كيرهرين ﴿ وما اصابك
من سيئة فمن نفسك ﴾ وبليه دن اول شيئكه سكا ايرر ايشلديكك ذنب سببيله در
اول سكا عقوبتدر * اشبو قول شريف (كل من عندالله) قولنه منافى
دكلدركه ايجاد وايصال جهتندن كليسى آندندر الا بوكه حسنه اندن احسان
وامتحاندر وسيئه ايسه مجازات وانتقامدر ﴿ وارسلناك للناس رسولا ﴾
وسنى كافهٔ ناسه رسول ارسال ايلدك ﴿ وكفى بالله شهيدا ﴾ الله تعالى سندن
معجزات اظهاريله رسالت وصدقكه شاهد كفايت ايدر ﴿ من يطع الرسول
فقد اطاع الله ﴾ اول كمسه كه الله تعالينك رسولنه اطاعت ايده الله تعالى يه
اطاعت ايدر * زيرا حقيقتده اول مبلغدر وامر ايدن الله تعاليدر (قال
النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من احبنى فقد احب الله ومن اطاعنى فقد
اطاع الله) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بر كمسه كه بكا محبت ايده
الله تعالى يه محبت ايدر واول كمسه كه بكا اطاعت ايده الله تعالى يه اطاعت
ايدر ﴿ ومن تولى فما ارسلناك عليهم حفيظا ﴾ اولكه انك اطاعتندن
اعراض ايده الله تعالينك اطاعتندن خروج ايدر * اويله اولسه بز سنى
انلرك اوزره حافظ ورقيب ايتمشزكه سن انلرك اعمالنى حفظ وانك اوزره
انلره حساب وعتاب ايدهسن بلكه سكا لازم اولان ابلاغدر حسابلرين
بز كوررز ﴿ ويقولون طاعة ﴾ قچان سن انلره برشئ امر ايتسك ديرلركه
امروشانمز سكا اطاعت واتباعدر ﴿ فاذا برزوا من عندك بيت طائفة منهم
غيرالذى تقول ﴾ قچانكه سنك قاتكدن كيدهلر انلردن بر طائفه سنك انلره
ديديككك شيئك خلافنى تزوير ايدرلر ﴿ والله يكتب مايبيتون ﴾ الله تعالى انلرك
تزوير ايتديكى شيئى صحايفلرينه مجازات ايچون تثبيت ايدر ﴿ فأعرض عنهم ﴾
ايمدى انلردن اعراض وتجافى ايت ﴿ وتوكل على الله ﴾ وجميع اموركده
لاسيما انلرك شاننده الله تعالى يه توكل ايت ﴿ وكفى بالله وكيلا ﴾ الله تعالى سكا
وكيل يترسنكچون انلردن انتقام ايدر ﴿ أفلا يتدبرون القرآن ﴾ انلر قرآنك
معناسنى تأمل وانده اولان اشيايى تبصر ايتزلرمى وتدبر امرك آخرينه

نظر در ﴿ ولو كان من عند غيرالله لوجدوا فيه اختلافا كثيرا ﴾ اكر اول قرآن الله تعالينك غيريدن يعنى كلام بشردن اوليدى انده اختلاف كثير بولەلردى تناقض معنى وتفاوت نظم كبى * وبعضنده فصاحت وبعضنده ركاكت كبى * وبعضنه معارضه صعب وبعضنه سهل اولمق كبى * وبعض اخبار مستقبلەسى واقعه مطابق وبعض مخالف اولمسى كبى واحكامنك بعضنه عقلك موافقتى وبعضنه مخالفتى كبى ﴿ واذا جاءهم امر من الامن اوالخوف اذاعوا به ﴾ قچان منافقينه امن وياخوف ايجاب ايدر بر امر كلسه انى افشاء ايدرلر * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اطرافه سرايا كوندرردى غالبين ويا مغلوبين اولسەلر منافقين انلرك حالندن خبر آلوب پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم انى تحديث ايتمدين انلر آنى افشاء وناسه تحديث ايدوب آنكله قلوب مؤمنينه ضعف ويررلردى ﴿ ولو ردّوه الى الرسول والى اولى الامر منهم لعلمه الذين يستنبطونه منهم ﴾ اكر انلر آنى تحديث ايتميوب تحديث امرنى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمك رأينه وصحابەنك كبراسندن اموره بصيرلرك رأينه ردّ ايتسەلر انك نوجهله ذكر اولنمسى علمنى فطنت وتجاربله انلر جهتندن استخراج ايدنلر بيلەلردى كتم وافشادن قنغيسى اولى ايسه انى ايشليەلردى ﴿ ولو لا فضل الله عليكم ورحمته لاتبعتم الشيطان الا قليلا ﴾ اكر الله تعالينك سزه ارسال رسول وانزال كتابله فضل ورحمتى اولمسه كفر وضلاله شيطانه اتباع ايديديكز الا سزدن آز كمسەلر اكا اتباع ايتميديكه حق تعالى انلره عقل راجح تفضل ايدوب انكله انلرى حق وصوابه هدايت ومتابعت شيطاندن صيانت ايتدى * زيد بن عمرو بن نفيل وورقة بن نوفل وانلرك غيرى جماعت كبى كه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمك ظهورندن اوّل اهتداء اولنمشلردى * اشبو آيتده دلالت واردركه قياس جائز اوله وعلمك بعضى تلاوت وروايت ايله ادراك اولنه كه اول نصدر وبعضى دخى استنباطله بيلنه كه اول نصوصده ايداع اولنان معانى اوزره قياسدر ﴿ فقاتل فى سبيل الله لا تكلف الا نفسك ﴾ يا محمد عدويه جهادى ومؤمنيندن مستضعفينه انتصارى ترك ايتمكل اكرچه يالكز اولوب هيچ كمسه سكا متابعت ايتمزسه ده زيراكه حق جل وعلا سكا انلر اوزره نصرتى وعدايتدى ومؤمنينى جهاد تركارى اوزره عتاب ايتدى * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم احد جنكندنصكره ابو سفيانله مواعده ايتديكه بدر صغرى

موسمنده بولشەلر اكا كيدەجك وقت ايريشيجك پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ناسى اكا كتمكه دعوت ايتدى بعضلرى اندن كراهت ايديجك بوآيت نازل اولدى * اويله اولسه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم چيقوب اكا يتمش كمسنه موافقت ايتدى ﴿ وحرّض المؤمنين ﴾ ومؤمنلرى جهاده تحريض وثوابه ترغيب ايت زيرا انلرك شاننده سكا واجب اولان شئ انجق تحريضدر ﴿ عسى الله ان يكف بأس الذين كفروا ﴾ تاكه الله تعالى انلردن كافرلرك بأسنى كف ايده قلبلرينه رعب القاسيله ويا انك ديلديكى برشيئله ﴿ والله اشدّ بأسا واشدّ تنكيلا ﴾ الله تعالى صولت وسلطنتده وتعذيب وعقوبتده انلردن اشد در * اشبونده اكا اتباع ايتميانلره تقريع وتهديد واردر ﴿ من يشفع شفاعة حسنة يكن له نصيب منها ﴾ بركمسه كه شفاعت حسنه ايدەكه انكله بر مسلمك حقنى رعايت ايده ويا انكله بر مسلمدن ضررى دفع ايده ويا بر مسلمه نفع جلب ايده والحال بو امور دن هر قنغيسى ايسه انكله حق تعالينك وجه كريمن اراده ايده اول شفاعت ايدن ايچون اندن نصيب واردركه اول شفاعت ثوابيدر وبر خيره سبب اولان اول خيرى ايشلين كبيدر وبرمسلم ايچون دعا دخى شفاعت حسنه دندر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من دعا لاخيه المسلم بظهر الغيب استجيب له وقال الملك ولك مثل ذلك) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بركمسنه كه برمسلم ايچون ظهر غيبندن خيردعا ايده اول دعاسى مستجاب اولور وبر ملك اكا دركه سنكيچون دخى انك مثلى اولسون ﴿ ومن يشفع شفاعة سيئة يكن له كفل منها ﴾ وبر كمسەكه شفاعت سيئه ايدەكه انكله حقوق الله ويا حقوق عباددن بر شئ منع ايده وبالجمله انكله فعلى حرام اولان شئ ايشلنه اول شفاعت ايدن ايچون اول سيئەنك وبالندن نصيب واردركه قدرده اكا مساويدر * وبرمسلم اوزره شرله دعا دخى شفاعت سيئه دندر ﴿ وكان الله على كل شئ مقيتا ﴾ الله تعالى هر شئ اوزره مقتدر ومجازى وياشاهد وياحفيظ اولدى وياهر حيوانه قوتن ايركورر اولدى ﴿ واذا حييتم بتحية فحيوا باحسن منها اوردوها ﴾ قچان سزه برمسلم سلام ويرسه سز اكا انك سلامندن احسن وجهله ويا انك سلامى مثليله رد ايدك * ايمدى اكر اول سكا السلام عليكم ديرسه سن اكا وعليكم السلام ورحمة الله ديكل * واكر اول سكا السلام عليكم ورحمة الله ديرسه سن اكا وعليكم السلام ورحمة الله

وبركاته دیكل * اكر اول سكا سلام علیكم ورحمة الله وبركاته دیرسه
سن اكا انك مثلنی دیكل * روایت اولنوركه بر رجل ابن عباس رضی الله تعالی
عنهه السلام علیكم ورحمة الله وبركاته دیدی ابن عباس دخی مذكوری
دیوب انك اوزره برشیء زیاده ایلمدی ودیدیكه سلام بركتده نهایت بولدی *
عمر بن حصین رضی الله تعالی عنه ایدر بر رجل پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه
وسلمه السلام علیكم دیدی * پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم رد سلام
ایدوب سكا اون حسنه اولوبدر دیدی بعده رجل آخر كلوب السلام علیكم
ورحمة الله دیدی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم رد سلام ایدوب سكا
یكرمی حسنه اولدی دیدی * بعده رجل آخر كلوب السلام علیكم ورحمة الله
وبركاته دیدی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اكا رددنصكره سكا اوتوز
حسنه اولدی دیدی * معلوم اوله كه سلام سنت كفایه در ورد سلام ایسه فرض
كفایه در قچان جماعتدن بری سلام ویرسه سنت اقامتنه اول كفایت ایدر
* وقچان برجماعته بری سلام ویروب انلرك بری رد ایتسه جمیعندن فرض
ساقط اولور (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم والذی نفسی بیده لا تدخلوا
الجنة حتی تؤمنوا ولا تؤمنوا حتی تحابوا ألا ادلكم علی شیء اذا فعلتموه
تحابیتم افشوا السلام بینكم) پیغبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر اول
الله تعالی حقیچونكه نفسم انك یدنده در مؤمن اولمینجه جنته كیرمز سز
ومؤمن كامل اولمزسز بری برلریكزه محبت ایتمینجه * سزه برشیء دلالت
ایده یمكه انی ایشلدیككزده بری برلریكزه محبت ایدر سز * ایمدی اراكزده
سلامی افشاء ایدك (قال ابن عمر رضی الله تعالی عنه ان رجلا سأل النبی صلی الله
تعالی علیه وسلم ایّ الاسلام خیرقال تطعم الطعام وتقرأ السلام علی من
عرفت ومن لم تعرف) ابن عمر رضی الله تعالی عنه ایدر بر رجل پیغمبریمز
صلی الله تعالی علیه وسلمه خصال اسلامیه نك قنغیسی خیرلودر دیو سؤال
ایتدكده پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم دیدیكه فقرآء ومساكینه طعام
یدیره سن وآشنا وبیكانه یه سلام ویره سن * دینلدیكه اكر سلام ویرن مسلم
ایسه انك سلامندن احسنله ردایده واكر سلام ویرن كافر ایسه انك مثلیله
ردایده (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ان الیهود اذاسلم علیكم احدهم
فانما یقول السام علیك فقل علیك) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر
یهودك بری سزه سلام ویرسه السام علیك دیر ایمدی اكا رد ده علیك

دیسون * سفیان بن عیینه رضی الله تعالی عنه ایدر سز بو آیتی یالكز سلام
حقنده واردر دیرسز بلكه اول انجلین هر احسان ایدنه دخی شاملدر
بركسنه كه سكا احسان ایده سندخی اكا احسان ومكافات دخی ایت واكر اكا
قدرتك اولمزسه اكا ثنا ایت * بركسنه كه كندو یه احسان ایدنه ثنا ایده اول
احسانك شكرین ایدر واولكه انی كتم ایده كفران ایدر (ان الله كان علی
كل شیء حسیبا) الله تعالی هر شیئه محاسب ومجازی ویاحفیظ ویا كافی اولدی
(الله لااله الا هو لیجمعنكم الی یوم القیامة لاریب فیه) اول الله تعالی
حقیچونكه اندن غیری اله یوقدر سزی قبوركزدن یوم قیامتده حشر
ایدیسردركه انك اولمسنده ریب یوقدر قیامته قیامت دیو تسمیه اولندی
زیراكه ناس اول كونده حساب اولنمغیچون قبرلرندن قیام ایدیسرلردر
(ومن اصدق من الله حدیثا) كیمدركه قول ووعده الله تعالیدن اصدق
اوله (فما لكم فی المنافقین فئتین) سزه نولدیكه منافقین امرنده ایكی فرقه
اولوب كفرلری اوزره اتفاق ایتمزسز * بو آیتك سبب نزولنده مفسرین
اختلاف ایتدیلر * برقوم دیدیلركه اول منافقین حقنده نازل اولوبدركه
احد غزاسنده تخلف ایتمشلردی * ویاخود اكا چیقدقلرندنصكره
دونمشلردی * ویاخود برقوم حقنده دركه مدینه یه قدوم واسلاملرندنصكره
مرتد اولدیلر ومكه ده بضایعمز واردر دیو بوبهانه ایله كیدوب انده قالدیلر
ویاخود قریشدن برقوم حقنده دركه مدینه یه قدوم واسلاملرندنصكره نادم
اولوب متنزهین هیئتنده مدینه دن چیقدیلر تباعد ایدیجك پیغمبریمز صلی الله
تعالی علیه وسلمه نامه كوندردیلركه بز سندن مفارقتمز حیننده كی ایمان اوزره یز
لكن مدینه نك هواسنه الشمیوب وطنمزه اشتیاقمزدن كتمشزدر دیدیلر ویاخود
برقوم حقنده دركه مكه ده اسلامه كلدكلرندنصكره هجرت ایتمیوب
مشركینه منظاهرت ایدر دیلر اویله اولسه انلردن هر قنغیسی ایسه
اسلاملرنده صحابه اختلاف ایدیجك بو آیت نازل اولدی (والله اركسهم
بما كسبوا) الله تعالی انلری اعمال خبیثه لری سببیله كفره رد ایلدی (أتریدون
ان تهدوا من اضل الله) الله تعالینك ضلالتده قودیغن سز ارشاد ایتمكمی
دیلرسز (ومن یضلل الله فلن تجد له سبیلا) اول كمسه كه حق تعالی انی
ضلالتده قویه انكیچون هدایته طریق بولمزسن (ودّوا لو تكفرون
كما كفروا فتكونون سواء) انلر تمنی ایدرلركه كندیلر كبی سز دخی كافر

اولوب كفرده انلرکله برابر اولەسز ﴿فلا تتخذوا منهم اولياء حتى يهاجروا
فى سبيل الله﴾ ايمدى انلركله موالات ايتمكز مكركه الله تعالى يه ورسولنه
اطاعت ايچون اولان هجرتى ايدەلر يوخسه اغراض دنيا ايچون اولانى دكل
* معلوم اوله كه هجرت اوچ وجه اوزرەدر برى اوّل اسلامده مؤمنلرك
مدينه يه هجرتيدر و برى منافقلرك پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمله
غزايه خروجيدر * و برى سائر مؤمنلرك (المهاجر من هجر مانهى الله عنه)
حديثى دلالتيله الله تعالينك نهى ايتديكى اشيادن منتهى اولوب هجر
ايتملريدر ﴿فان تولوا فخذوهم واقتلوهم حيث وجدتموهم﴾ اكر انلر توحيد
وهجرتدن اعراض ايدرلرسه انلرى اسير ايدك وحل وحرمدن قنغيسنده
بولورسكز انلرى قتل ايدك ﴿ولا تتخذوا منهم وليا ولا نصيرا﴾ وانلردن مجانبت
ايدوب ولايت ونصرتلرين قبول ايتمكز ﴿الا الذين يصلون الى قوم بينكم
وبينهم ميثاق﴾ الا شونلرى اسير وقتل ايتمكز كه انلر سزكله معاهد
ومحارب بينكزدن مفارق اولان قومه التجا واتصال ايدەلر كه اول قومله
مراد خزاعه ويا اسلميوندر * زيرا پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم مكه يه
خروجى وقتنده هلال بن عويمر الاسلمى ايله معاهده ايتديكه اول نه پيغمبريمز
صلى الله تعالى عليه وسلمه اعانت ايده ونه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه
محارب اولانه اعانت ايده واولكه اكا التجا ايده انكچون جوار اوله هلالك
كندى ايچون اولان جوارى كبى ﴿او جاؤكم حصرت صدورهم ان يقاتلوكم
او يقاتلوا قومهم﴾ وياخود سزه كلەلر حالبوكه قلبلرى سزكله وكرك
قوملريله قتالدن منقبض اولوبدر كه انلر بنومدلجدر كه مسلمينله وكرك
قريشله قتال ايتمامكه معاهده ايتمشلردى ﴿ولو شاء الله لسلطهم عليكم
فلقاتلوكم﴾ اكر الله تعالى ديلسه انلرك قلوبن قوى وصدرلرين بسط
ورعبلرين ازاله ايتمكله انلرى اوزريكزه تسليط ايدوب سزكله قتال
ايدەلردى ﴿فان اعتزلوكم فلم يقاتلوكم وألقوا اليكم السلم فما جعل الله لكم
عليهم سبيلا﴾ اكر انلر قتالكزدن تباعد ايدوب سزكله قتال ايتمزلرسه وسزه
استسلام وانقياد ايدرلرسه الله تعالى سزكچون انلرى اخذ وقتله اذن ويرمدى
﴿ستجدون آخرين يريدون ان يأمنوكم ويأمنوا قومهم﴾ بر قوم آخرينى
بولورسزكه سزه اسلام اظهاريله سزدن امنده اولملرينى وقوملرينه
رجوعلرنده كفرلرين اظهاريله انلردن امنده اولملرينى اراده ايدرلر ابن عباس

رضى الله تعالى عنه ايدر انلرله مراد اسد وغطفاندركه مدينه يه حاضر
اولدقلرنده ريا ايله اسلام اظهار ايدوب انلرك برينه قومى نيچون اسلامه
كلدك ديسه اشبو قرده وعقربه وخنفسايه ايمان كتوردم ديردى وصحابه يه
ملاقى اولدقلرنده بزسزك دينكزدەيز ديرلردى وانكله ايكى فريقدن امن
اوزره اولمق ديلرلردى ﴿كلما ردّوا الى الفتنة اركسوا فيها﴾ هر باركه انلر
شركه دعوت اولنسەلر اكا عودت ايدرلر ﴿فان لم يعتزلوكم ويلقوا اليكم السلم
ويكفوا ايديهم﴾ اكر انلر سزكله قتالدن امتناع وسزكله مصالحه وقتالكزدن
يدلرينى كف ايتمزلرسه ﴿فخذوهم واقتلوهم حيث ثقفتموهم﴾ ايمدى انلرى
اسير ايدك وقنده بولورسكز قتل ايدك ﴿واولئكم جعلنا لكم عليهم
سلطانا مبينا﴾ واول صفتلو كمسەلر اوزره سزك ايچون قتل وسبيله تعرضه
حجت واضحه قيلدق عداوتلرينك ظهورى وكفر وغدرلرينك وضوحى
ايچون وياخود سزكچون انلر اوزره تسلط ظاهر قيلوب قتللرينه اذن
ويردك ﴿وما كان لمؤمن ان يقتل مؤمنا الا خطأ﴾ هيچ بر مؤمنه صحيح
اولمديكه مؤمن آخرى احوالدن برحالده ناحق يره قتل ايده مكركه خطا
حالنده قتل ايده * روايت اولنديكه عياش بن أبى ربيعة المخزومى رضى الله
تعالى عنه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه هجرتدن اوّل مكەده ملاقات
ايدوب اسلامه كلدى واسلامنى اهلنه اظهاردن خوف ايدوب مدينه يه قاچدى
وانده براطمه تحصن ايتدى * اناسى انك فراقنه زياده جزع ايدوب ايكى اوغلى
حارث وابو جهل ابنى هشامه ديدى كه انلر عياشك لام قرنداشلرى
ايدى سز بكا عياشى كتورمينجه نه يير ونه ايچرم ونه كونشدن كولكه يه
واررم اويله اولسه ايكيسى انى ايستيو يوله كيرديلر * وانلركله حارث
بن زيد قوشيلوب حتى كه مدينه يه ايرديلر وعياشى اطمده بولوب كل
كيدەلم كه اناك سنك فراقكه صبر ايده ميوب جزعده درسن اكا وارمينجه
يمكى وايچمكى وكولكەده قرار ايتمكى نفسى اوزره الزام ايدوبدر والله
بزسنى هيچ برشئ اوزره اكراه ايتميەلم وكيرديكك دينكدن سنى دوندرميەلم
ديديلر * اويله اولسه عياش انلرك قولنه ايناندى واطمدن چيقوب انلركله
يوله كيردى براز مسافه كيديجك اوچى انى محكم باغلديلر وهر برى اكا يوزر
جلده اوروب باغلو انى اناسنه ايركورديلر اناسى اكا ديديكه والله ايمان
كتورديكك دينه كافر اولمينجه سنى صاليورمزم بعده انى باغلو كونشه براقديلر

الى ماشاءالله طور ديغندنصكره انلرك مرادينـه موافقت ايديجك انى
صاليو يرديلر * بعده حارث بن زيد كاوب اكا ديديكه ياعياش سنك صددنده
اولديغك دين محمد هدى ايديسه هدايى ترك ايتدك ضلال ايديسه ضلالتده
ايدك عياش اكا ياوزلنوب ديديكه والله هرقنده كه ياحارث سنى تنها بولم
قتل ايدرم بعده عياش اسـلامه كلوب مدينه يه هجرت ايلدى بعده حارث
دخى اسـلامه كلوب پيغمبريمز صلى الله تعـالى عليه وسلمه هجرت ايلدى
حالبوكه اول وقتده عيـاش حاضر دكل ايدى وحارثك اسلامه كلديكنى
بيلمزدى * بروقتده عياش قبانك ظهرنده كيدركن حارثه راست كلوب قتل
ايتدى ناس اكا نه ايشـلدك برمسلمى ناحق يره قتل ايلدك ديديلر * اويله
اولسه عياش پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه كتدى ماجراسين اكا ذكر
ايتدى و بن انك اسلامه كلديكنى بيلمزدم حتى قتل ايلدم ديدى اول سببدن
بوآيت كريمه نازل اولدى ﴿ ومن قتل مؤمنا خطأ فتحرير رقبة مؤمنة ودية
مسلمة الى اهله الا ان يصدّقوا ﴾ بركسه كه برمؤمنى خطا ايله قتل ايده انك
كفارتى بر رقبهٔ مؤمنه اعتاقيدر واول قتيلك وارثلرينه ديت كامله تسليميدركه
سائر مواريث كبى بينلرنده قسمت ايدرلر مكركه انلر اول ديتى قاتله تصدّق
ايده‌لر * اويله اولسه انلر اول ديتى اكا ترك وكندويى عفو ايتمش اولورلر
﴿ فان كان من قوم عدوّ لكم وهو مؤمن فتحرير رقبة مؤمنة ﴾ واكر قتل اولنان
مؤمن كفـار محاربين قومندن اولورسه انك كفارتى انجق رقبـهٔ مؤمنه
اعتاقيدر * قچان بررجل دار الحربده كفار ايله مخالط مسلم اولوب انك
اسلامنى بيلميان مسلم آخر انى قتل ايتسه قاتل اوزرينه ديت واجب اولمز
بلكه اكا انجق كفارت واجب اولور * دينلديكه انكله مراد دار الاسلامده
قتل اولنان مسلمك دار الحربده مسلمينه محارب قوم كفاردن نسب وقرابتى اولسه
انده انجق كفارت واردر ديت يوقدر زيراكه بينلرنده وراثت اولمز ﴿ وان كان
من قوم بينكم و بينهم ميثاق فدية مسلمة الى اهله وتحرير رقبة مؤمنة ﴾ واكر
قتل اولنان قوم معاهدين ويا اهل ذمتدن اولورسه انك حكمى مسلم حكمى
كبيدركه قاتلك اوزره انك ورثه سـنه ديت كامله تسليميدر وكفارتى رقبهٔ
مؤمنه اعتاقيدر معلوم اوله كه كفارتك رقبهٔ مؤمنه اعتـاقى اولمق مقتولى
كركسـه مسـلم ويامعاهددر وكركسه رجل ويامرأه‌در وكركسه حرويا
عبددر * وقاتلك مالندن اولور ﴿ فمن لم يجد فصيام شـهرين متتـابعين ﴾

اول كمسه كه رقبه بولميه اكا مالك اولماماغله ويا اكا توصل ايده‌جك شئ
بولنماماغله * ايمدى اكا واجب اولان ايكى آى متتابعا صائم اولمقدر اكر
قاتل رقبه بولورسه وياثمنى وجوديله تحصيلنه قادر اولورسه اول ثمن كنديىنك
وعيالنك نفقه سـندن وحوايج اصليه سـندن فاضل اوله اكا اعتاق رقبه
واجب اولور صومه انتقالى جائز اولمز * اكر انك تحصيلندن عاجز اولورسه
ايكى آى متتابعا صوم واجب اولور اكر اول ايكى آيك خلالنده عمدا افطار
ايدرسه ويانيتى اونودرسه وياصوم آخره نيت ايدرسه اول ايكى آيى استئناف
واجب اولور واكر مرض اولور وياسفر عذريله بركون افطار ايدرسه متتابعك
انقطاعنده علماء اختلاف ايتديلر * بعضلر منقطع اولوب استئنافى واجب اولور
ديديلر زيرا اختياريله افطار ايدوبدر كه اول نخعى وشافعينك احد قوليدر
وبعضلر ايسه منقطع اولمز بلكه انك اوزره بناء ايدركه اول سعيد بن المسيب
وحسن وشعبى رضى الله تعالى عنهم قوليدر * اكر برمرأه اول ايكى آيك
خلالنده حائض اولسه ايام حيضنده افطار ايدروانكله تتابعى منقطع اولمز
طاهر اولديغنده صائم اولديغى اوزره بقيه‌سنى بناء ايدر زيرا اول نسـاء
اوزره برامر مكتوبدر اندن احتراز ممكن اولمز * واكر صومدن عاجز اولورسه
التمش مسكين اطعـاميله عهده‌دن خروجنده ايكى قول واردر * برقولده
خروج ايدر كفارت ظهارده‌كى كبى * وبرقولده خروج ايتمز زيراكه شرع
انكيچون بدل ذكر ايتميوبدر ﴿ توبة من الله ﴾ اشبو امور خطائله قتل ايدنه
الله تعاليدن توبه قيلندى ﴿ وكان الله عليما حكيما ﴾ الله تعـالى خطائله قتل
ايده‌نك حالنه عليم وانك اوزره حكم ايتديكى شيئده حكيم اولدى * معلوم
اوله كه قتل اوچ نوعدر * اوّلكيسى عمد محضدر كه اول برانسانك انجق
قتلنه قصد در برشـيئله كه غالبده انكله قتل قصد ايديلور * ايمدى انكله
قاتل اوزره قصاص واجب اولور قچانكه مكافى بولنه ويامال قاتلده حالة دية
مغلظه لازم اولور * ايكنجيسى شبه عمددر كه اول برشيئله ضربى قصددركه
غالبده انكله انسـان قتل اولنور اولميه * مثلا عصاى خفيفله وياحجر
صغيرله بركره وياايكى كره ضربندن فوت اولسه انده قصاص اولمز بلكه
اوچ سـنه يه دكين مؤمنلر عاقله‌سى اوزره دية مغلظه واجب اولور *
اوچنجيسى خطاء محضدر كه اول برشيئله قتلدركه انكله قتل قصد اولنميه بلكه

شئ آخر قصد ايدوب اصابت ايدبجك اول سببدن مصاب فوت اوله ايمدى انده قصاص يوقدر بلكه عاقله اوزره اوچ سنه يه دكين دية مخففه واجب اولور وكفارت قتلك جميع انواعنده قاتلك مالندن لازم اولور * اما ابو حنيفه عندنده قتل عمد كفارتى ايجاب ايتمز * زيرا اول سائر كبائر كبى بر كبيره‌در ﴿ ومن يقتل مؤمنا متعمدا فجزاؤه جهنم خالدا فيها وغضب الله عليه ولعنه واعدّله عذابا عظيما ﴾ اول كمسنه كه بر مؤمنى عمدا قتل ايده انك جزاسى جهنمدر انده خالد اولديغى حالده والله تعالى اكا غضب ولعنت ايدر وانكچون عذاب عظيم تهيئه ايدر * دينلديكه اشبو آيت كريمه مقيس ابن حبابه حقنده نازل اولوبدركه اول وقرنداشى هشام اسلامه كلدكلرندن صكره قرنداشى هشامى بنو النجارده قتيل بولوب پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه انى ذكر ايدبجك پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انى بنى فهردن بر رجل ايله بنى النجاره كوندردى وديديكه رسول الله سزه امر ايدركه اكر هشامك قاتلن بيلورسكز قرنداشى مقيسه ويرك كه قصاص ايده * واكر قاتلن بيلمزسكز اكا مقتولك ديتن ويرك * ديديلركه سمعا وطاعة والله آنك قاتلن بيلمز ايمدى ديتن ويرهلم ديوب يوز دوه ويرديلر چون آنى آلوب فهرى ايله ايكيسى مدينه يه دونديلر يولده كيدركن شيطان مقيسه القاء ايتديكه قرنداشى يرينه اول فهرى‌يى قتل ايدوب ديت كندويه فضله قاله * اويله اولسه مقيس اول فهرى‌يى اغفال ايدوب بر طاشله باشن ياروب قتل ايتدى ودوه‌لرى سوروب ارتداد اوزره مكه يه كتدى اهل سنت مذهبى انك اوزره دركه اكثر علماء اكا ذاهبلردركه مسلمى عمدا قاتلك توبه‌سى مقبوله اوله حق تعالى حضرتلرينك (وانى لغفار لمن تاب وآمن وعمل صالحا) ودخى (ان الله لايغفر ان يشرك به ويغفر مادون ذلك لمن يشاء) قولى دلالتيله * وابن عباس رضى الله تعالى عنهدن روايت اولنان مؤمنى عمدا قتل ايدنه توبه يوقدر ديديكى قتلدن زجرده تشديد ومبالغه ايچوندر * وكبائرى ارتكاب ايدن نارده مخلددر دين ايچون بوآيت دليل اولمز * زيراكه بوآيت مقيس بن حبابه حقنده نازل اولوبدركه اول كافر قاتل ايدى * دينلديكه بوآيت وعيد در شول كمسنه يه كه مؤمنك قتلنى ايمانى سببيله مستحل اوله * واولكه اهل ايمانى ايمانلرى ايچون قتلى استحلال ايده كافر اولوب نارده مخلد قالور * دينلديكه انك جزاسى جهنمده مخلد اولمسيله مراد اكر حق تعالى اكا قتلى اوزره مجازات ايدرسه جزاسى اولدر لكن ديلرسه اول ذنبله

اكا عذاب ايدر ويا ديلرسه كرميله آنى مغفرت ايدر زيراكه شركدن مادونى ديلديكى كمسه ايچون مغفرت ايتمكى وعد ايتمشدر (قال عبادة بن الصامت رضى الله تعالى عنه ان رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم قال وحوله عصابة من اصحابه بايعونى على ان لاتشركوا بالله شيئا ولاتسرقوا ولاتزنوا ولاتقتلوا اولادكم ولاتأتوا ببهتان تفترونه بين ايديكم وارجلكم ولاتعصوا فى معروف فمن وفى منكم فاجره على الله ومن اصاب شيئا من ذلك فعوقب فى الدنيا فهو كفارة ومن اصاب شيئا من ذلك ثم ستره الله فهو الى الله ان شاء عفا عنه وان شاء عاقبه فبايعناه على ذلك) عباده رضى الله عنه ايدر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك حولنده اصحابدن بر جماعت وار ايدى انلره ديديكه بكا مبايعت ايدك شول شرطله كيم الله تعالى‌يه بر شئ اشراك ايتميه‌سز وسرقه وزنا وقتل اولاد ايتميه‌سز وبر مولودى التقاط ايدوب بو بنم ولدمدر ديو افترا ايتميه‌سز وحق تعالى‌يه ورسولنه اطاعت اولان شيئده مخالفت ايتميه‌سز * اول كمسه‌كه اشبو عهوده وفا ايده انك اجرى الله تعالينك عهده‌سنه‌در * واولكه اندن بر شيئده مخالفت ايدوب دنياده عقاب اولنه اول اكا كفارت اولور * واولكه مخالفتندنصكره الله تعالى انى ستر ايده انك امرى ارادتنه قالور ديلرسه عفو ويا جزا قيلور اويله اولسه اشبو شروط اوزره اكا مبايعت ايتدك ﴿ يا ايها الذين آمنوا اذا ضربتم فى سبيل الله فتبينوا ﴾ يا مؤمنلر قچان جهاد ايچون مسافرت ايتسكز مؤمنى كافردن تمييز امرنده بيان وثباتى طلب ايدك يوخسه عجله ايتمكز * ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر اشبو آيت بنو مره‌دن مرداس بن نهيك حقنده نازل اولوبدركه اول فدك اهلندن ايدى قومنده اندن غيرى مسلم يوغيدى * وقتاكه اول قوم كنديلر اوزره غزا ايچون پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك سريه‌سى چيقديغن ايشيدوب قاچديلر وانلردن اول مسلم قاچميوب قالدى * بعده اول سريه اصحابك غيرى اولمق خوفن ايدوب غنمنى جبلدن بر عاقوله الجاء ايدوب وكنديسى جبله صعود ايتدى * وقتاكه سريه جبله ايريشوب تكبير ايتديلر مسلم انى ايشيديجك انلرى اصحابدن ايدوكن بيلوب تكبير وتهليل ايدرك كلوب انلره سلام ويردى * اسامة بن زيد رضى الله تعالى عنه انك مقاله‌سنه التفاتنسز آنى قتل ايدوب غنمنى مدينه يه كتوردى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم آنى ايشديجك قاتى ياوزلندى بر مسلمى مالنى اخذ

ايچون قتل ايتديكزمى ديدى * بعده اسامه يه اشبو آيتى اوقودى (لااله الاالله دينى نيچه قتل ايتدك ديو مرارا اكا عتاب ايتدى * اسامه ايتدى يارسول الله انك انى ديمسى سلاح خوفندن ايدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ديديكه (أفلا شققت عن قلبه حتى تعلم اقالهاله املا) نيچون قلبنى يارمدك كه انى ديمسى سلاح خوفندن ايدوكنى ويا دكل ايدوكنى بيلديك بعده اكا رقبه اعتاقك امر ايلدى (ولاتقولوا لمن القى اليكم السلام لست مؤمنا) وسزه مسلمين تحيتن القا ايده نه يعنى السلام عليكم دينه سن مؤمن دكلسن ديمكز (تبتغون عرض الحيوة الدنيا) كه انكله غنم وغنيمتدن دنيانك متاع ومنافعن طلب ايدرسز (فعندالله مغانم كثيرة) الله تعالى عندنده مغانم كثيره واردركه اول سزى انك امثالنى مايچون قتله احتياج ايتمز (كذلك كنتم من قبل) سز دخى اسلامه داخل اولديغكزك اوّلنده انجلين ايديكزكه شهادت كلمه سن تفوهله دماء واموالكزى تحصين ايتمشديكز حالبوكه برى برلريكزك قلوبنى السنه سنه مواطئتنى بيلمزديكز (فمنّ الله عليكم) بعده حق تعالى سزه ايمانله اشتهارى ودينده استقامتى منّ واحسان ايلدى (فتبينوا) ايمدى سز دخى اسلامه داخل اولنلره ايدك آنيكه سزه ايدلدى يوخسه قتلرينه مبادرت ايتمكز شول ظنله كيم اسلامه دخوللرى اتقا وخوفلرندن اوله پس بواجلدن پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم برقومه غزا ايدوب انده اذان ايشتسه انلره تعرض ايتمزدى وايشتمسه غارت ايدردى (روى ان النبى صلى الله تعالى عليه وسلم كان اذا بعث سرية يقول اذارأيتم مسجدا اوسمعتم مؤذنا فلاتقتلن احدا) روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم قچان بر قومه سريه كوندرسه ديرديكه قچانكه انلرده مسجد كوره سز ويا اذان ايشيده سز زنهار انلردن هيچ كسه يى قتل ايتمكز (ان الله كان بما تعملون خبيرا) الله تعالى سزك اعمالكزه وانكله غرضكزه عالم اولدى ايمدى قتله تهافت ايتمكز اشبو آيتده دلالت واردركه مكرهك ايمانى صحيح اوله ومجتهد خطاسنده مغفور اوله (لايستوى القاعدون من المؤمنين غيراولى الضرر والمجاهدون فى سبيل الله باموالهم اونفسهم) مؤمنلرك عذرنسز جهاددن قاعدلرى شول مؤمنلره مساوى اولمزكه انلر ماللريله ونفسلريله فى سبيل الله جهاد ايدرلر اماكه بدنده ويا بصرده ضعف ايله قعود ايدنلر مجاهدلره مساوى اولورلر

(روى عن انس بن مالك رضى الله تعالى عنه ان النبى صلى الله تعالى عليه وسلم لما رجع من غزوة تبوك ودنا من المدينة قال ان بالمدينة لاقواما ماسرتم من مسير ولا قطعتم من واد الا كانوا معكم فيه قالوا يارسول الله وهم بالمدينة قال نعم وهم بالمدينة حبسهم العذر) انس بن مالك رضى الله تعالى عنهدن مرويدركه ايدر وقتاكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم تبوك غزاسندن دونوب مدينه يه قريب اولدى ديديكه مدينه ده اقوام واردركه هرمسير ووادى كه سز انى سير وقطع ايتديكز الا انلر آنده سزكله بيله ايديلر * ديديلركه يارسول الله حالبوكه انلر مدينه ده ايكن ديديكه نعم انلر مدينه ده ايكن كه انلرى عذر حبس ايدوبدر (فضل الله المجاهدين باموالهم وانفسهم على القاعدين درجة) حق جل وعلا شول ماللريله ونفسلريله فى سبيل الله جهاد ايدنلرى شول عذر ايله جهاددن قعود ايدنلر اوزره بردرجه تفضيل ايتدى * زيراكه مجاهدك جهاده نيتيله بيله مباشرتى دخى واردر * اماكه عذر ايله قاعدك انجق نيتى واردر مباشرتى يوقدر (وكلا وعدالله الحسنى) حق جل وعلا مجاهد وقاعد معذوردن هربرينه ايمانلرى سببيله جنت وعد ايتدى (وفضل الله المجاهدين على القاعدين اجرا عظيما) حق جل وعلا مجاهدينى عذرنسز قاعدلر اوزره اجر عظيمله تفضيل ايتدى (درجات منه ومغفرة ورحمة) اول اجر عظيمكه الله تعاليدن درجاتدر ودخى اول مجاهدينه مغفرت ورحمت ايدر (وكان الله غفورا رحيما) الله تعالى انلرك تفريطنه غفور وانلره وعد ايله رحيم اولدى * حق جل وعلا مجاهدينى تفضيلن تكرار ايلدى وجهادى تعظيم وناسى اكا تحريض ايچون اجمال وتفصيل ايلدى * دينلديكه اوّلكى تفضيل ايله مراد دنياده انلره ويريلان غنيمت وظفر وجميل ذكريدر وايكنجيسله مراد آخرتده ويريلور اجور جزيله در * ودينلديكه درجهٔ اولى ايله مراد عندالله ارتفاع منزلتلريدر ودرجات ثانيه ايله مراد جنته دهكى منازللريدر * ودينلديكه اوّلكى قاعدينله مراد معذورلردر وايكنجيسى ايله مراد شول قاعدينلردركه غيريلرله اكتفا اولنوب انلره تخلفه اذن ويريله * ودينلديكه اوّلكى مجاهدينله مراد كفاره جهاد ايدنلردر وايكنجيسيله مراد نفسلرينه جهاد ايدنلردر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك (رجعنا من الجهاد الاصغر الى الجهاد الاكبر) بزجهاد اصغر اولان جهاد كفاردن رجوع ايدوب جهاد اكبر اولان جهاد نفسه كلدك

دیوقول شریفی انك اوزره مبنیدر * معلوم اوله که جهاد ایکی قسمدر فرض
عین و فرض کفایه‌در * اما فرض عین اولمسی شول وقتده‌درکه قچان عدو
مؤمنلردن برقومك دارینه داخل اولسه اول بلده اهلنك عذری اولمیان
رجالدن هرمکلف اوزره واجب اولورکه اول عدو اوزره غزایه چیقه‌لر
واول رجال کرکسه حر ویاعبد ویافقیر ویاغنیدر تاکه اول عدویی کندیلرندن
وجیرانلرندن دفع ایده‌لر * وانلردن بعید اولانلر حقنده فرض کفایه‌در
واکراوزرلرینه عدو داخل اولان مسلمینك کندیلری انی دفعه قادر اولمزلرسه
انلردن بعید اولان مسلمین اوزره عون واجب اولور * واکرکندیلر انی
دفعه کفایت ایدرلرسه ابعدین اوزره جهادك فرض اولمسی اختیار طریقی اوزره
اولور ﴿ ان الذین توفاهم الملائکة ظالمی انفسهم ﴾ اهل مکه‌دن شونلرکه
اسلامه کلوب هجرت واجب اولدیغنده هجرت ایتمدیلر ومشرکینه موافقتله
بدره چیقوب اول وجهله ویادار شرکده اقامتله نفسلرینه ظلم ایدر اولدقلری
حالده انده قتل اولندیلر * ملائکه روحلرین قبض ایدیجك توبیخ وجهی
اوزره ﴿ قالوا فیم کنتم ﴾ دیدیلرکه ایکی فریقك قنغیسندن ایدیکز مسلمیندن
ویامشرکیندنمی ایدیکز ﴿ قالوا کنا مستضعفین فی الارض ﴾ انلر اول ملائکه‌یه
ضعفله وهجرت ویااظهار دیندن عجزله اعتذار ایدوب بز ارض مکه‌ده
عاجزلر ایدك دیدیلر ﴿ قالوا ألم تکن ارض الله واسعة فتهاجروا فیها ﴾
ملائکه انلری تکذیب ایدوب الله تعالینك ارضی واسعه دکلمیدیکه انك برقطر
آخرینه هجرت ایدیدیکز مهاجرینك مدینه‌یه وحبشه‌یه هجرت ایتملری کبی
دیدیلر ﴿ فاولئك مأویهم جهنم ﴾ ایمدی انلر واجبی ترك ومشرکینه
مساعده‌لری ایچون منزللری جهنمدر ﴿ وساءت مصیرا ﴾ اول جهنم نه مبؤس
مصیر اولور * اشبو آیتده هجرتك وجوبنه دلالت واردر برموضعدنکه
کشی انده دینی اقامته تمکنی اولمیه (روی عن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم
من فرّ بدینه من ارض الی ارض وان کان شبرا من الارض استوجب الجنة
وکان رفیق ابیه ابراهیم ونبیه محمد علیهما الصلاة والسلام) پیغمبریمز
صلی الله تعالی علیه وسلمدن روایت اولندی برکمسه که دینی حمایت ایچون
برارضدن برارضه فرار ایده اکرچه فراری برشبر دکلو مسافه ایسه‌ده اول
جنته دخوله مستوجب اولور ورفیقی ابراهیم علیه السلام ومحمد صلی الله
تعالی علیه وسلم اولور * بعده الله تعالی انلردن اهل عذری استثناء ایدوب

(دیدیکه)

دیدیکه ﴿ الا المستضعفین من الرجال والنساء والولدان ﴾ الارجال ونساء وولدان
مستضعفین مقهورینك مأوالری جهنم دکلدر ﴿ لایستطیعون حیلة ﴾
که انلر خروج ایچون حیله‌یه ونفقه وقوه‌یه قادر دکلمردر ﴿ ولایهتدون
سبیلا ﴾ ومدینه وغیری‌یه کیدر یولی دخی بیلمزلر ﴿ فاولئك عسی الله ان یعفو
عنهم ﴾ ایمدی الله تعالی انلردن تجاوزی کرمی مقتضاسنجه واجب اولور
* حق جل وعلا لفظ اطماع ولفظ عفو ذکریله ایذان ایتدیکه هجرتی ترك امر
مخطی اوله حتی مضطرك حقنده‌درکه فرصتی کوزلیه وقلبنی اکا تعلیق ایلیه
﴿ وکان الله عفوّا غفورا ﴾ الله تعالی انلری عفو وذنبلرینی مغفرت ایدر
اولدی ﴿ ومن یهاجر فی سبیل الله یجد فی الارض مراغما کثیرا ﴾ اول کمسه‌که
فی سبیل الله مهاجرت ایده یریوزنده مهاجر وملجأ بولورکه قومی انفلرینی
رغم ایدر * ویاکفردن ایمانه متحول بولورکه انکله کراهت ایتدیکی شیٔ
کیدر ﴿ وسعة ﴾ وزرقده ودینی اظهارده وسعت بولور ﴿ ومن یخرج
من بیته مهاجرا الی الله ورسوله ثم یدرکه الموت فقد وقع اجره علی الله ﴾
برکمسه‌که الله تعالی‌یه ورسولنه مهاجر اولدیغی حالده بیتندن چیقوب قصد
ایتدیکی مکانه ایرشمدین اکا موت ایریشه اجری عندالله ثابت اولور امر واجب
ثبوتی کبی ﴿ وکان الله غفورا رحیما ﴾ الله تعالی غفور ورحیم اولدی اشبو
آیتك نزولی جندب بن ضمره حقنده‌درکه اول مستضعفین آیتن ایشیدیجك
دیدیکه والله بن استثناء اولنان صنفدن دکلم * زیرا بن حیله بیلورم ومدینه
یولین بیلورم والله بن بوکیجه مکه‌ده یاتمزم یوله کیررم حالبوکه مریض وشیخ
کبیر ایدی اوغللرینه امر ایلدی حتی‌که انی سریر اوزره بندیروب یوله
کیردیلر ومدینه‌یه متوجه اولدقلری حالده تنعیم نام موضعه ایرکوردیلر اکا
ایریشیجك موته مشرف اولدی یمینی یساری اوزره قیوب دیدیکه الهی
بوسنك ایچون وبورسولك ایچون اولسون رسولك علیه السلام مبایعت ایتدیکی
شیٔ اوزره سکا مبایعت ایدرم دیوب تسلیم روح ایتدی ﴿ واذا ضربتم فی الارض
فلیس علیکم جناح ان تقصروا من الصلاة ﴾ قچان سز یریوزنده مسافر
اولسکز سزه حرج یوقدرکه ظهر وعصر وعشاده فرضلری ایکیشر رکعت
قیله‌سز ﴿ ان خفتم ان یفتنکم الذین کفروا ﴾ اکر خوف ایدرسکزکه کفار
سزه نمازده ایکن قتال ویابرامر مکروه ایله تعرض ایده ﴿ ان الکافرین
کانوا لکم عدوّا مبینا ﴾ زیرا کافرلر سزه عدوی ظاهر العداوه اولدیلر *

معلوم اوله سفرده قصر صلاة بالاجماع جائزدر لکن اتمامی جوازنده علما اختلاف ایتدیلر * اکثرون قصری واجبدر دیدیلرکه اول عمر وعلی وابن عمر وجابر وابن عباس رضی الله تعالی عنهم قولیدر * وحسن وقتاده وعمر بن عبد العزیز رضی الله تعالی عنهم انجلین دیدیلر * ومالك وائمهٔ حنفیه اکا ذاهب اولدیلر شول دلیل ایله کیم (روی عن عائشة رضی الله تعالی عنها انها قالت الصلاة اوّل مافرضت رکعتان فاقرّت صلاة السفر واتمت صلاة الحضر) عائشه رضی الله تعالی عنهادن روایت اولندیکه ایدر نماز اول فرض اولندیغنده ایکیشر رکعت فرض اولمشیدی اخشام نمازندن غیریسی * اویله اولسه انك ماعداسی سفرده ابقاء وقصر وحضرده اتمام اولندی * وبرقوم سفرده اتمامك جوازینه ذاهب اولدیلرکه اول عثمان وسعد بن ابی وقاص رضی الله تعالی عنهمدن روایت اولندی * شافعی دخی انجلین دیدیکه دیلرسه قصر ودیلرسه اتمام ایتسون لکن قصری افضلدر (قالت عائشه رضی الله تعالی عنها کل ذلك قدفعل رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم قصر الصلاة واتم) عائشه رضی الله تعالی عنها ایدر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم سفرده نمازی قصر واتمامدن هر برینی ایشلدی * ظاهر قرآن دخی اکا دلالت ایدر زیرا انی قصرده سزه جناح یوقدر * دینلدیکه جناحك نفیی ایسه رخصتده استعمال اولنور یوخسه حتمده دکل * وظاهر آیت ایجاب ایدرکه قصر خوف حالنك غیریده جائز اولمیه حالبوکه امر اویله دکلدر زیراکه آیتك نزولی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك غالب اسفاری حقنده نازل اولوبدرکه اکثری خوف عدودن خالی دکل ایدی * والحال قصر عامهٔ علما عندنده سفرك امنی حالنده دخی جائز اولور * عمر رضی الله تعالی عنهدن مرویدرکه ایدر نمازك سفرده قصر اولنمسی عدودن خوفله مشروط ایکن امن حالنده نیچه جائز اولور دیو تعجب ایدوب پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمدن سؤال ایتدم دیدیکه (صدقة تصدقها الله علیکم فاقبلوا صدقته) اول بر صدقه درکیم الله تعالی انی سزه تصدق ایتدی ایمدی انك صدقه سنی قبول ایدك * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم مکه ومدینه بیننده امن اوزره سفر ایدوب الله تعالینك غیریدن خوف ایدلمز ایکن درت رکعتلو فرضلری ایکیشر

قیلوردی * ومسافهٔ قصرده علما اختلاف ایتدیلر برطائفه دیدیلرکه سفرك طویلنده وقصیرنده قصر جائز اولورکه اول انس رضی الله تعالی عنهدن مرویدر اماکه عامهٔ فقها سفر قصیرده قصری تجویز ایتمزلر وقصر جائز اولان مسافه نك حدنده دخی اختلاف ایتدیلر اوزاعی دیدیکه بر کونلك مسیره در * ابن عمر وابن عباس رضی الله تعالی عنهما ایدر اون التی فرسخ مسافه ده قصر ایدرلر دیکه اول مالك واحمد واسحاق مذهبیدر * وحسن وزهری دیدیلرکه ایکی کونلك مسافه در اول شافعی مذهبیدر * وثوری وائمهٔ حنفیه دیدیلرکه اوچ کونلك مسافه در ﴿واذا کنت فیهم فأقمت لهم الصلاة﴾ یا محمد قچان سن عدو حضرتنده اصحابکدن خائفین قتنده حاضر اولوب صلاة مکتوبه نك هرقنغیسن انلره قیلور اولسك ﴿فلتقم طائفة منهم معك﴾ انلری ایکی طائفه قیلوب برطائفه خلفکده نمازده وطائفهٔ اخری عدو قارشوسنده طورسون ﴿ولیأخذوا اسلحتهم﴾ وسلاحلردن دیلدکلرین اخذ ایتسونلر ویاخود نمازده اولنلر شول انلری اشغال ایتمز سلاحلرندن اخذ ایتسونلر ﴿فاذا سجدوا فلیکونوا من ورائکم﴾ قچان سنکله نمازده اولنلر بر رکعت قیلەلر عدو قارشوسنه کیتسونلر قتالدن ونمازی منافی اعمالدن صاقنسونلر ﴿ولتأت طائفة اخری لم یصلوا فلیصلوا معك﴾ اندن عدو قارشوسنده اولمغله سنکله نماز قلمیان طائفه کلوب ایکنجی رکعتی سنکله قلسونلر وتشهدی سنکله اوقوسونلر سن سلام ویروب انلر سلام ویرمدین عدو قارشوسنه کتسونلر ﴿ولیأخذوا حذرهم واسلحتهم﴾ اول عدو قارشوسنه کیدنلر ویانمازده اولنلر حذر آلتلرین وسلاحلرین اخذ ایتسونلر اندن اوّلکی رکعتی قیلوب عدو قارشوسنه کیدنلر کلسونلر * وایکنجی رکعتی قیلوب تشهد وسلامله اتمام ایتسونلر وعدو قارشوسنه کیتسونلر * بعده ایکنجی رکعتی امام ایله قیلانلر دخی کلوب سبقت ایدن بر رکعتی قیلوب تشهد وسلامله اتمام ایتسونلر * عبدالله بن عمر رضی الله تعالی عنهدن روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم بونجلین قلدیکه اول ائمهٔ حنفیه مذهبیدر * اما امام مالك وشافعی واحمد واسحاق دیدیلرکه امام قومی ایکی طائفه قیلوب برطائفه یی عدو قارشوسنه حراست ایچون کوندره وبرطائفه ایله نمازه شروع ایده بر رکعت قیلنجق امام یرنده طوروب قاله حتی که انلر منفرد اولدقلری حالده نمازلرین اتمام

ایدوب عدو قارشوسنه كیده‌لر اندن طائفهٔ اخری كلوب انلره ایكنجی ركعتی
امام قیلو ویردیكندنصكره یرنده اوتوروب قاله حتی كه انلر دخی نمازلرینی
اتمام ایدیجك امام انلركله بیله سلام ویره * سهل بن أبی خیثمه رضی الله
تعالی عنه روایت ایتدیكه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ذات الرقاعده
صلاة خوفی بونجلین قیلدی * مالك ایدر صلاة خوف حقنده ایشتدیكم
اخبارك بواحسنیدر واكر امام ایكی طائفه‌دن هر بریله ایكشر ركعت
قیلورسه جائزاولور * جابر بن عبدالله رضی الله تعالی عنه ایدر ذات الرقاعده
ایدك نمازه اقامت اولنوب پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم برطائفه ایله ایكی
ركعت نماز قلدقلرندنصكره تأخرایتدی وطائفهٔ اخری ایله دخی ایكی ركعت
قیلدی * اویله‌اولسه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك كندیچون قیلدیغی
درت ركعت وقومیچون قیلدیغی ایكیشر ركعت اولدی وینه جابر رضی الله
تعالی عنهدن روایت اولندیكه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه‌وسلم بطن نخلده
خوف حالنده اویله نمازینی برطائفه ایله ایكی ركعت قیلوب سلام ویردی
وطائفهٔ اخری ایله دخی ایكی ركعت قیلوب سلام ویردی وحذیفه رضی الله
تعالی عنهدن روایت اولندیكه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم خوف
حالنده برطائفه‌ایله برركعت وطائفهٔ اخری ایله دخی برركعت قیلدی صكره
بقیه‌یی قضا ایتدیلر * زید بن ثابت رضی الله تعالی عنهدن روایت اولندیكه
قوم ایچون برر ركعت وپیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایچون ایكی ركعت
اولدی * برقوم انی شدت خوفه حمل ایدوب اول حالتده فرض برر ركعتدر
دیدیلر * اماكه اكثر علما خوفله ركعاتك عددی اكسلمز دیدیلر ﴿ودّ الذین
كفروا لو تغفلون عن اسلحتكم وامتعتكم فیمیلون علیكم میلة واحدة﴾ كافرلر
تمنی ایدرلر كه سز اسلحه وامتعه‌كزدن غافللر ایكن اوزریكزه جملة هجوم
ایده‌لر * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر وقتا كه مشركون پیغمبریمز
صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینی واصحابنی جماعت واحده ایله نمازی
قیلور كوردیلر دریغا كه غفلت ایتمشز نیچون بونلرك اوزره هجوم ایتمدك
دیدیلر * بعده مشاوره ایدوب دیدیلركه بوفرصتی فوت ایتدك ایسه بونلرك
بوندنصكره برنمازلری دخی واردركه اول ایكندی نمازیدر آباء وابنالرندن
اول كندولره سوكلودر انی قیلمغه شروع ایتدكلرنده اتفاقله جمله‌مز
اوزرلرینه هجوم ایده‌لم دیدیلر * اویله اولسه اویله ایله ایكندی اره‌سنده

صلاة خوف آیتی نازل اولدی * معلوم اوله‌كه عامهٔ علما عندنده صلاة خوف
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمدنصكره دخی قیلنمسی جائز اولور ابو یوسف
ومدنی دیدیلركه (واذا كنت فیهم) قول شریفی دلالتیله صلاة خوف
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم عهدینه مخصوصدر اندنصكره‌ده جائز
اولمز زیرا انك امامتنه عدیل یوقدر * اماكه عامهٔ فقها دیدیلركه حق جل
وعلا انی رسولنه تعلیم ایتدیكه اندنصكره ائمه انی اتمام ایده‌لر زیرا كه انلر انك
نوابیدر انلرك حضوری انك حضوری كبیدر * واحمد بن حنبل رضی الله
تعالی عنه‌ایدر صلاة خوف حقنده وارد اولان هرحدیثله عمل جائزدر انده
التی ویا یدی وجه روایت اولنوبدر وآیتده دلالت واردركه حضرده
وسفرده صلاة خوف جائز اوله وقضاسی واجب اولمیه وانده سلاح
كتورلمسی عذر اولمدقچه مندوب اوله بعضلر دیدیكه انده سلاح كتورلمسی
واجبدر نتكیم مابعدنده‌كی (ولا جناح علیكم ان كان بكم اذی من مطر
او كنتم مرضی ان تضعوا اسلحتكم) قول شریفی عذر اولمدیغی محلده
جناحك اثباتنی افاده ایدر * وصلاة جماعتك مشروعیتنه دلیل اوله زیرا كه
خوف حالنده جماعتله قیلنمسنه امر اولیجق غیری حالنده اولمسی بالطریق
الاولی اولور ﴿ولا جناح علیكم ان كان بكم اذی من مطر او كنتم مرضی
ان تضعوا اسلحتكم وخذوا حذركم﴾ سزه حرج یوقدركه اكر مطردن
متأذی اولور ویا خسته اولورسكز سلاحلریكزی وضع وحذركزی اخذ ایدك *
اشبو ایكی حالتده وضع سلاحه رخصت ویرلدی زیرا كه انده سلاح حملی
ثقیل اولور * واخذ حذر ایله بیورلدیكه اول عدودن اتقاء اولنور شیئله
انلردن غافل اولمیه‌لر * ابن عباس رضی الله تعالی عنه‌ایدر پیغمبریمز صلی الله
تعالی علیه وسلم اصحابیله محارب وبنی انماره غزا ایچون كیدوب واردیلر
وانلردن كمسه كوره‌میوب سلاحلرین براقدیلر * پیغمبریمز صلی الله تعالی
علیه وسلم دخی سلاحن براقوب بعض حاجته كتدی حتی وادی‌یی قطع
ایدوب اول حالتده هوا بولتولو ایدی وادی آقوب انكله اصحاب بیننه حائل
اولدی اویله اولسه براغاج التنه واروب اوتوردی غورث بن الحارب
المحاربی انی یالكز كوریجك اكر بن انی قتل ایتمزسم الله تعالی بنی قتل ایتسون
دیوب یالین قلیج ایله پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه سلمك اوزرینه یوریدی
سنی بندن كیم قورتارر یا محمد دیدی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم

الله تعالى یه دعا ایدوب الهی بو کافردن بنی تخلیص ایت دیلدیکك وجهله
بکا کافی اولغل دیدی * چون اول کافر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه
وسلم اوزره هجوم ایتدی طایرنوب یوزی اوزره یقلغله قلیجی الندن
دوشدی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم طوروب اول قلیجی الدی ایمدی
یاغورث بنی سنك شرکدن الله تعالی قورتاردی اما که بنم المدن سنی کیم
قورتارر دیدی اول ایتدیکه هیچ کمسه قورتاریمز پیغمبریمز صلی الله تعالی
علیه وسلم دیدیکه ایمدی الله تعالینك وحدانیتنه و بنم رسالتمه شهادت ایتکه
سکا قلیجك ویره یم * دیدیکه اکا شهادت ایتمزین لکن سن شاهد اولغل که
سنکله ابدا قتال ایتمیم وسنکله قتال ایدنه اعانت ایتمیم * اویله اولسه
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اکا قلیجن ویردی غورث دیدیکه والله
سن بندن خیرلوسن اندن غورث اصحابنه واریجق دیدیلرکه سکا نولدیکه
انی قتل ایتمدك اول دخی ماجراسین انلره حکایت ایلدی اندن وادینك سیلی
کسیلوب پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اصحابنه واردی و اول کافر ایله
اولان ماجرایی خبر ویروب اشبو (ولا جناح علیکم) آیتن انلره تلاوت
ایلدی (ان الله اعدّ للکافرین عذابا مهینا) حق جل وعلا کافرلر ایچون
عذاب مهین اعداد ایتدی حق جل وعلا مؤمنلره حزمله امرندنصکره
کفار اوزره نصرله وعد ایتدی تاکه قلبلری قوتلنه وحزمله امری
ضعفلر ایچون دکل ایدیکی بیلنه بلکه امرلرنده مراسم تیقظ وتدبر اوزره
اولملری وجوبن بیلوب الله تعالی یه توکل قیلنه * ابن الغرس رضی الله تعالی
عنه ایدر اشبو آیتدن اخذ ایدیلورکه برکمسنه طینده اولوب اکا وقت ضیق
اولورسه جائز اولورکه اول نمازی ایما ایله قیله تکیم سجوده امکان اولمیان
مریض ایچون ایماء جائز اولور زیراکه حق جل وعلا مرض ومطر بیننی
تسویه ایتدی (کیا) دخی انجلین دیدی * امام سیوطی رضی الله تعالی عنه
ایدر اشبو تسویه دن بکا استنباط احسن ظاهر اولدیکه اول مطر ایله ایکی
صلاتك جمعی جائز اولدیغی کبی مرضله دخی جائزاوله زیراکه حق تعالی
ایکیسی بیننی تسویه ایتدی (فاذا قضیتم الصلاة فاذکروا الله قیاما وقعودا
وعلی جنوبکم) قچانکه صلاة خوفی ادا واندن فارغ اوله‌سز صلاتی الله
تعالی ایچون حال صحتکزده طورر کن وحال مرضکزده اوتورر کن وحال
حرج وزمانتکزده یانکز اوزره یاتورکن قیلوك * ویاخود مراد هر حالده

تسبیح وتحمید وتهلیل وتمجیدله حق تعالی یی ذکر ایدك (قالت عائشة
رضی الله تعالی عنها کان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم یذکر الله علی کل
احیانه) عائشة رضی الله عنها ایدر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم
جمیع احیاننده الله تعالی یی ذکر ایدردی (فاذا اطمأننتم فاقیموا الصلاة)
قچانکه قلوبکز خوفدن سکون ایده صلاتی ارکاننی تعدیل ورکعتنی اتمامله
ادا ایدك (ان الصلاة کانت علی المؤمنین کتابا موقوتا) زیراکه صلاة
مؤمنلر اوزرینه اوقات محدوده‌ده فرض اولدی احوالدن هیچ برشیئده انی
اوقاتندن اخراج جائز اولمزکه اول احادیث صحاحده بیان اولنمشدر * اشبو
دلیلدرکه ذکر ایله مراد صلاة اوله وحال مسابقه‌ده وحال اضطرابده
اداسی واجب اوله (ولا تهنوا فی ابتغاء القوم) کفاری طلبده ضعیف
اولمکز * وقتاکه ابوسفیان واصحابی احددن رجوع ایتدیلر پیغمبریمز
صلی الله تعالی علیه وسلم انلرك آثارنجه مسلمیندن کوندردیکی طائفه
الم جراحاتدن شکوی ایدیجك حق تعالی بو آیتی انزال ایتدی (ان تکونوا
تألمون فانهم یألمون کما تألمون وترجون من الله ما لا یرجون) اکرسز یا مؤمنلر
جراحتدن توجع ایدرسکز کفار دخی سزك کبی اندن توجع ایدرلر حالبوکه
سز آخرتده انلرك رجا ایتمدیکی اجر وثوابی رجاء ایدرسز * اویله اولسه لایق
اولورکه حربه سز انلردن رغبتلو والم ومشقتنه صبرلو اوله‌سز (وکان الله
علیما حکیما) الله تعالی اعمال وضمائریکزه علیم وامر ونهینده حکیم اولدی
(انا انزلنا الیك الکتاب بالحق لتحکم بین الناس بما اراك الله) یا محمد بز سکا قرآنی
احکام وحدودنده عدلله انزال ایلدك تاکه ناس بیننده حق تعالینك سکا
الهام ویا وحی ایتدیکیله حکم ایده‌سن (ولا تکن للخائنین خصیما) یوخسه
امانتده خیانت ایدنلر ایچون خصومت ایتمکل * سبب نزولی اولدرکه بنی
ظفردن طعمه بن ابیرق قوکشوسی قتادة بن النعماندن بر دقیق جرابنك
ایچنده کیرلو درعی سرقت ایتدی اول جرابك بردلوکی وارایمش کتوروب
کیدرکن دقیقدن یوله دوکیلوردی حتی انی زید بن سمین الیهودی
عندنده کیزلدی چون درع طعمه عندنده التماس اولنوب بولنمدی وانی
المدیغنه وبیلمدیکنه یمین ایدیجك انی ترك ایتدیلر ودقیقك اثرین تتبع
ایدرك انی یهودینك منزلنه ایرکوردیلر ودرعی انده بولوب اخذ ایتدکارنده
دیدیکه بکا انی طعمه ویردی وانکچون یهوددن برجماعت شهادت ایتدی

* اویله اولسه بنوظفر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه واروب طعمه ایچون جدال ایتمسنی دیلدیلر اکر ایتمزسك اول مفتضح وبزهلاك اولورز دیدیلر * پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم دخی انی قصد ایدیجك بو آیت نازل اولدی (واستغفر الله) ویهودینك معاقبه‌سنه ویاطعمه ایچون جداله قصدك سببیله حق تعالیدن مغفرت دیله (ان الله کان غفورا رحیما) الله تعالی اندن مغفرت دیلیه‌نه غفور ورحیم اولدی (ولاتجادل عن الذین یختانون انفسهم) ونفسلرینه خیانت وسرقت ایله ظلم ایدنلردن اوتوری جدال ایتمکل (ان الله لایحب من کان خوّانا اثیما) الله تعالی سومز اول کسه‌یی که خیانتده مبالغ وانك اوزره مصراوله واکا انهماك ایده * معلوم اوله که انبیانك نبوتلرندنصکره حقلرنده استغفار وجوه ثلاثه‌نك بری اوزره محمولدر یانبوتدن اوّل ایکن ذنبنه ویاامت وقرابتی ذنوبنه ویا برمباحه کیم شرع انك تحریمنه وارد اوله ایمدی انی استغفارله ترك ایدر واستغفار ایسه حکم شرعه سمع وطاعتدر (یستخفون من الناس ولایستخفون من الله وهومعهم) ناسدن خوف وحیاء ایدوب استتار ایدرلر وحق تعالی خوف واستحیاء اولنمغه احق ایکن اکا مبالات ایتمزلر حالبوکه انلرك سرّی اکاخفی دکلدر (اذیبیتون مالایرضی من القول) زیراکه انلر تدبیر وتزویر ایدرلر انی که رمی بریٔ وحلف کاذب وشهادت زوردن حق تعالی اکا راضی اولمز * روایت اولندیکه طعمه‌نك قومی ارالرنده دیدیلرکه انك امرینی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه رفع ایده‌لرکه زیرا اول طعمه مسلم اولدیغیچون قول ویمیننه اعتبار ایدر اماکه یهودینك کفریچون قول ویمیننه اعتبار ایتمز لکن الله تعالی اکا راضی اولمدی (وکان الله بمایعملون محیطا) الله تعالی انلرك اعمالنه محیط اولدی اکا برشیٔ خفی اولمز * بعده حق جل وعلا طعمهٔ سارق اجلیچون خصومت ایدن قومنه خطاب ایدوب دیدیکه (ها انتم هؤلاء جادلتم عنهم فی الحیاة الدنیا) یاشونلرکه حیات دنیاده خائنلردن اوتوری خصومت ایدرسز (فمن یجادل الله عنهم یوم القیامة) اما یوم قیامتده انلره عذاب اولدیغنده کیمدرکه انلردن اوتوری الله تعالی‌یه خصومته قادر اوله (ام من یکون علیهم وکیلا) ویاکیمدرکه انلری الله تعالینك عذابندن حمایت ایده بیله (ومن یعمل سوأ اویظلم نفسه) برکسه که برعمل قبیح ایشلیه که اول انك غیری‌یه ده تعدّی ایدر ویاانی که اول کندویه مختص اولوب غیری‌یه تعدّی ایتمز دینلدیکه

(سوء ایله)

سوء ایله مراد شرکك مادونیدر وظلمله مراد شرکدر ویااوّلکیسی صغیره وایکنجیسی کبیره‌در (ثم یستغفر الله یجد الله غفورا رحیما) بوندنصکره الله تعالیدن مغفرت دیلیه الله تعالی‌یی ذنوبنه غفور واکا افضالیله رحیم بولور * ابوبکر الصدیق رضی الله تعالی عنه ایدر برکسه یوقدرکه برکناهی ایشلدیکندنصکره ابدست آلوب ایکی رکعت نماز قیله واول کناهك الله تعالیدن مغفرتن دیلیه الا اول انی فضلیله مغفرت ایده * وبوآیت کریمه‌یی تلاوت ایتدی (ومن یکسب اثما فانما یکسبه علی نفسه) برکسه که برکناهی ایشلیه اول انی نفسی اوزره ضرر کسب ایدر انك ضرری غیری‌یه تعدّی ایتمز (وکان الله علیما حکیما) الله تعالی فعلنه علیم مجازاتنده حکیم اولدی (ومن یکسب خطیئة اواثما) برکسه که خطیئه ایشلیه که اول صغیره ویاعمدنسز اولان کناهدر * ویااثم ایشلیه که اول کبیره ویاعمدله اولان کناهدر (ثم یرم به بریئا) بعده اول ایشلدیکی کناهی اندن بریٔ کسنه‌یه اسناد ایده (فقد احتمل بهتانا واثما مبینا) اول کسه انکله بهتان وذنب ظاهر یوکلنور بریئه افتراسی ونفس خاطئه‌سنی تبرئه‌سی اجلیچون (ولولا فضل الله علیك ورحمته) یامحمد اکر حق تعالی سکا نبوّت عصمتیله فضلی وانلرك اسرارینه سنی اطلاع ایله رحمتی اولمسه (لهمت طائفة منهم ان یضلوك) بنوظفردن برطائفه‌سنی حق اوزره قضادن خطایه تحویل ایده‌لردی (ومایضلون الا انفسهم) حالبوکه انکله انجق نفسلرین اضلال ایدرلر (ومایضرّونك من شیٔ) وسکا برشیٔ ضرر دخی ایتمزلر زیراکه حق تعالی سنی ناسك ضرر وشرندن عصمت ایدوبدر (وانزل الله علیك الکتاب والحکمة) حق تعالی سکا قرآن ووحی ایله قضاء انزال ایتدی (وعلمك مالم تکن تعلم) وخفیات اموردن بیلمدکاریکی سکا تعلیم ایلدی (وکان فضل الله علیك عظیما) حق تعالینك سکا نبوت وتعلیم وعصمتله فضلی عظیم اولدی (لاخیر فی کثیر من نجویهم) انلرك تناجیلرینك کثیرنده خیر یوقدر (الا من امر بصدقة) مکرکه صدقه ایله امر ایده (او معروف) ویاشرعده فعلی جمیل اولور هرشیٔ ایله امر ایده قرض واغاثهٔ ملهوف وصدقهٔ تطوع کبی واعمال برّك کلیسی معروفدر (او اصلاح بین الناس) ویاناس بیننده اصلاحله امر ایده‌که انکله بینلرنده‌کی عداوت وبغضا رفع اوله (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ألا اخبرکم بافضل من درجة الصیام

والصدقة والصلاة قلنا بلى قال اصلاح ذات البين وافساد ذات البين
هى الحالقة) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ديديكه سزه برخبرويره‌ميمكه
برعملى كه اول صيام وصدقه وصلاة نوافلدن افضل اوله ديديلركه بلى
يارسول الله خبرويركل ديديكه اول عداوتلولر بينى اصلاحدر اماكه انلر
بينى افساد دينى تراش ايديجيدر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم ليس
بالكذاب من اصلح بين الناس فقال خيرا اوفنمى خيرا) پيغمبريمز صلى الله
تعالى عليه وسلم ايدر كذب ايتمش اولمز اول كمسه‌كه ناسك عداوتلولرى بينى
اصلاح ايچون خيرلو كلام سويليه وياخير آرتوره اكرچه كذب كلام ايله
ايسه‌ده * اشبو حديث شريف دلالت ايدركه اصلاح مذكور واجب
اوله زيرا كذبك تركى واجبدر برواجب ايسه ساقط اولمز الا اندن اوكد
واجب ايله (ومن يفعل ذلك ابتغاء مرضات الله فسوف نؤتيه اجرا عظيما)
بركمسه‌كه اشبو ذكر اولنان اشيايى حق تعالينك رضاسين طلب ايدوب
ايشليه بز اكا آخرتده اجر عظيم ويررز (ومن يشاقق الرسول من بعد
ماتبين له الهدى) بركمسه‌كه اكا توحيد وحدود ظاهر اولديغندنصكره
رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمه مخالفت ايده (ويتبع غيرسبيل المؤمنين)
واعتقاد وياعملده مؤمنلر طريقنك غيرى يه اتباع ايده (نوله ماتولى) انى
ضلالدن تولى ايتديكى شيئه والى قيلورز * وياخود انى آخرتده شول دنياده
تولى ايتديكى شيئه اصمارلرز (ونصله جهنم) وانى ناره ادخال ايده‌رز
(وساءت مصيرا) نار ايسه نه چركين قرارگاه اولور * اشبو آيت طعمه
ابن ابيرق حقنده نازل اولوبدركه اول اوزرينه سرقه ظاهر اولنجق يدى قطع
وفضيحه خوفيله مكه‌يه قاچوب مرتد اولدى * دينلديكه اول مكه‌ده بنى
سليمدن حجاج بن علاط دينور بررجل قتنه نزول ايتدى كيجه اولنجق انك بيتنى
نقب ايدركن اوزرينه برطاش دوشوب نه ايچرو كيرمكه ونه طشره چيقمغه
چاره‌سى اولمدى حتى‌كه صباح اولنجق انى ناس اخذ ايدوب قتلنى مراد ايتديلر
انلرك بعضيلرى ديديلركه برغريب كلوب سزه التجاء ايتمشيكن روا دكلدركه
انى قتل ايده‌سز اويله اولسه انى مكه‌دن سورديلر اول دخى قضاعه‌دن
شام جانبنه كيدر تجاره قوشيلوب كتدى برمنزله نزول ايتدكلرنده بعض
متاعلرين سرقه ايديجك انى اخذ ايتديلر واكا طاش اوشوروب اولدرديلر
اول طاشلرك التنده كوملدى طاش اكا قبر اولدى * امام شافعى واتباعى

رضى الله تعالى عنهم (ويتبع غير سبيل المؤمنين) قولنى اجماعك صحتنه
واكا مخالفتك حرمتنه استدلال ايتديلر زيراكه اجماعه مخالفت ايدن
كشى سبيل مؤمنينك غيرى يه اتباع ايدر حالبوكه انك اوزره وعيد شديد
وارد اولدى (ان الله لايغفر ان يشرك به ويغفر مادون ذلك لمن يشاء)
الله تعالى اكا اشراك اولنمغى مغفرت ايتمز واندن ماعدا ذنوبى ديلديكى
كمسه ايچون مغفرت ايدر * ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر اشبو آيت
اعرابدن برپير حقنده نازل اولوبدركه اول پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه
وسلمه كلوب ديديكه يارسول الله بن ذنوبه انهماك ايتمش برپيرين الا بوكه
الله تعالى يى بيلوب اكا ايمان كتورلدنبرو هيچ برشئ اكا اشراك ايتمشين
واندن غيرى اولياء ايدنممشين واكا جرأتله معاصى يه دوشممشين وطرفة عين
دكلو زمان الله تعاليدن قاچغله قورتلمق توهمن ايتمشين وذنوبمه تائب
ومستغفر اولديغم حالده سكا كلمشين بنم حالم عند الله نيجه‌در ديو سؤال
ايديجك * اشبو آيت ايله اكا جواب ويرلدى (ومن يشرك بالله فقد ضل
ضلالا بعيدا) بركمسه‌كه الله تعالى يه اشراك ايده اول طريق حقدن بعيد
ضلاله ايرر (ان يدعون من دونه الا اناثا) اهل مكه‌نك الله تعاليدن غيرى يه
عبادتلرى دكل الا شول اصنامه‌دركه اسماء اناثله تسميه اولنمشدر لات
ومنات وعزى كبى (وان يدعون الا شيطانا مريدا) وانلرك اول اصنامه
عبادتلرى دكل الا شول شيطانه‌دركه اول طاعتدن خارج عادتى تمرددركه
انكله مراد ابليسدر (لعنه الله) كه آنى الله تعالى رحمتندن طرد ايتدى
شول وقتنكه آدم عليه السلامه سجده ايتمدى (وقال لاتخذن من عبادك
نصيبا مفروضا) وشيطان ديديكه يارب عبادكدن حظ معلوم اتخاذ ايده‌ين
* دينلديكه عبادك هر بيككندن برى الله تعالينك وطقوز يوز طقسان
طقوزى شيطانككدر (ولاضلنهم) وانلرى اضلال ايدوب طريق حقدن
تزيين ووسوسه ايله ايرغوره‌ين (ولامنينهم) وانلرك قلوبنه اهواء باطله‌دن
تمنى ايتدكلرينى القاء ايده‌ينكه اول طول وبلوغ امل وذنب اهلنه توبه‌سز
الله تعاليدن وصول رحمت ونادرن خروجلريچون نيل شفاعت اولمسى كبى
(ولآمرنهم فليبتكن آذان الانعام) وانلره امر ايده‌ينكه انعامك قولاقلرين
قطع ايده‌لركه اول عربك فعل باطليدر كيم الله تعالينك حلال ايتديكى شيئى
حرام ايتمكيچون انى ناقه‌لرينه ايدرلر نتكيم سورهٔ مائده‌ده (ما جعل الله

من بحيرة ولاسائبة) آيتنده تفصيلى كلور ﴿ ولآمرنهم فليغيرنّ خلق الله ﴾ ودخى كذلك انلره امر ايده‌نكه حق تعالينك خلقنى تغيير ايده‌لر يعنى حق تعالينك دينده وضع ايتديكى حرامى تحليل وحلالى تحريم ايده‌لر * ومفسريندن بر جماعت ديديلركه انكله مراد اخصاء ووشم وقطع آذاندر * پس بو اجلدن بعضيلرى اخصايى حرامدر ديديلر اماكه بهايمده تجويز ايتديلر زيرا انده غرض ظاهر واردر * دينلديكه تغيير خلق الله ايله مراد حق تعالى انعامى ركوب واكل ايچون خلق ايتمشيكن انى تحريم ايده‌لر وشمس وقمر واحجار منافع عباد ايچون خلق اولنمشيكن اكا عبادت ايده‌لر ﴿ ومن يتخذ الشيطان وليا من دون الله ﴾ بر كمسنه كه الله تعاليدن غيرى شيطانى ولى ايدينه الله تعالينك امر ايتديكى شئ اوزره انك دعوت ايتديكى شيئه اجابتى ايثارله ﴿ فقد خسر خسرانا مبينا ﴾ اول خسارت ظاهره ايله خاسر اولور * زيرا كه رأس مالن يتورر وجنتده‌كى مكانندن بدل جهنمده مكان آلور ﴿ يعدهم ﴾ اول انلرك قلوبنه طول عمر ونيل دنيايى القاء ايدوب انلره آخرتى اونوتدير ور وكاهى فقردن تخويفله فى سبيل الله انفاقى وصلهٔ رحمى ترك ايتديرر ﴿ ويمنيهم ﴾ وانلرك قلوبنه بعث وجنت ونار يوقدر ديو وسوسه ويرر ﴿ وما يعدهم الشيطان الا غرورا ﴾ شيطان انلره وعد ايتمز الا انيكه غروردركه اول ضرر اولان شيئده نفع اظهار ايدر وبو وعد يا خواطر فاسده ايله ويا اولياسى لسانيله‌در ﴿ اولئك مأويهم جهنم ﴾ اول طائفه‌نك آخرتده مستقرّى نار جهنمدر ﴿ ولا يجدون عنها محيصا ﴾ اندن معدل ومهرب بولمزلر ﴿ والذين آمنوا وعملوا الصالحات ﴾ شونلركه مؤمن اولوب اداء فرائض وانتهاء محارمله اعمال صالحه ايشليه‌لر ﴿ سندخلهم جنات تجرى من تحتها الانهار ﴾ بز انلرى جنتلره قويارزكه التندن صو وسود وسجى وبال ايرمقلرى اقار ﴿ خالدين فيها ابدا ﴾ آنده مخلد اولدقلرى حالده عمرلرينه نهايت اولمز واحوال حسنه‌لرى غايت بولمز ﴿ وعد الله حقا ﴾ كه الله تعالى انى وعد حقله وعد ايدوبدر ﴿ ومن اصدق من الله قيلا ﴾ كيمدركه قولنده الله تعاليدن اصدق اوله * الله تعالى تأكيدده مبالغه ايلدى تاكه مواعيد شيطانيه‌دن رهبت ومواعيد رحمانيه‌يه رغبت ايده‌لر ﴿ ليس باما نيكم ولااماني اهل الكتاب ﴾ الله تعالينك وعد ايتديكى ثوابه ايريشلمز يا مسلمين نه سزك نفسكزده تقدير ايتديككز شهوات باطله ايله ونه اهل كتابك تقديرات

فاسده‌سيله بلكه اكا ايمان وعمل صالحله ايريشيلور * دينلديكه ايمان تمنى ايله دكلدر بلكه اول قلبده توقير اولنمش برشيئدركه عمل انى تصديق ايدر * روايت اولنديكه مسلمين ايله اهل كتاب افتخار ايتديلر اهل كتاب ديديلركه بزم نبيمز سزك نبيكزدن اوّل وكتابمز دخى سزك كتابكزدن اوّلدر اويله اولسه الله تعالى‌يه بز سزدن اولايز * مسلمون ديديلركه بلكه بز سزدن اولايزكه نبيمز خاتم النبييندر وكتابمزله سزك كتابكز اوزره قضاء اولنور وياخود خطاب مشركينه‌دركه ذكرلرينك تقدمى اكا دلالت ايدر يعنى امر مشركينك امانيسيله دكلدركه انلر جنت ونار يوقدر ديرلر * وامر انلرك زعم ايتديكى كبى ايسه بز انلردن خيرلو وحالده احسن اولورز ديرلر * وامر اهل كتابك امانيسيله دخى دكلدركه يهود ونصارى اولميان جنته كيرمز ديرلر وبزه نارك مس ايتمسى ايام معدوده‌ده ديرلر * ايمدى امر انك هيچ بريله دكلدر بلكه ايمان وعمل صالح ايله‌در ﴿ من يعمل سوأ يجز به ولا يجد له من دون الله وليا ولانصيرا ﴾ بركمسه كه برعمل سيئى ايده اول دنياده وياآخرتده انك سببيله جزا اولنور واول كندويه عذاب دفعنده ولى ونصير بولمز نيجانكه الله تعالينك موالات ونصرتن تجاوز ايده * اشبو آيتك نزولى مسلمينه مشقت ويروب ديديلركه يارسول الله سندن غيرى قنغيمزدركه سوء اشلميه اكا جزانه كيفيت اوزره اولور ديديكه اول جزانك كيمى دنياده اولوركه قچان برحسنه ايشلسه انكيچون اون حسنه اولور انك برى اول ايشلديكى سوئه جزا قيلنورسه انكيچون طقوز حسنه قالور ويل اول كمسه‌يه كه آحادى اعشارينه غالب اوله واول جزانك كيمى دخى آخرتده اولور شول وجهله كيم حسنات وسيئاتى برى برينه مقابل قيلنور هر برسيئه يرينه برحسنه القاء اولنور حسنه‌دن فاضلك جزاسى جنتده ويريلور * روايت اولنوركه بوآيت نازل اولنجق ابوبكر رضى الله تعالى عنه ديديكه يارسول الله اندن كيم قورتيلور * پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ديديكه حزن ومرض وبلا ومكارهدن هرنه كه سكا ايرر الا اول اكا جزاء اولور ﴿ ومن يعمل من الصالحات من ذكر او انثى وهو مؤمن ﴾ وبركمسه كه اعمال صالحه‌دن برشيئى مؤمن اولديغى حالده اول كركمسه ذكر ويا انثادر ايشلسه ﴿ فاولئك يدخلون الجنة ﴾ اول حاللو كمسه‌لر جنته كيره‌لر ﴿ ولايظلمون نقيرا ﴾ وعملرى ثوابندن ظهر نواتده‌كى نقره دكلو شئ نقص ايدلمز * مطيعك ثوابندن نقص ايدلميجك عاصينك عقابى دخى زياده اولنماسى بطريق الاولى اولور ﴿ ومن احسن

دنيامن اسلم وجهه لله وهو محسن واتبع ملة ابراهيم حنيفا) دينده شول كمسه دن
احسن كيمدر كه موحد اولديغی حالده عملنی الله تعالى ايچون خالص ايده ويا
امرينی اكا تفويض ايده مسلم مخلص اولديغی حالده دين ابراهيمه اتباع ايده كه
اول دين اسلامه موافقدر وجميع امتك اول مقبوليدر وپيغمبريمز صلى الله
تعالى عليه وسلم ملت ابراهيم اوزره بعث اولنوب انكچون اشياء زياده
ايدلدی (واتخذ الله ابراهيم خليلا) الله تعالى ابراهيم عليه السلامی اصطفاء
ايدوب بر خليلك خليلی عندنده كی كرامته بكزر كرامتله تخصيص ايلدی
* ابن عباس رضی الله تعالى عنه ايدر ابراهيم عليه السلام ابو ضيفان ايدی
منزلی يول اوزره اولوب ناسدن اكا مرور ايدنه ضيافت ايدردی برسنه قحط
اولوب ناس انك قپوسنه درلديلر طعام ديلديلر مكر ابراهيم عليه السلامك
مصرده بر صديقی وار ايدی غلمانن اكا كوندرديكه مصردن اكا طعام اليويره
غلمانه اول ديديكه اكر ابراهيم عليه السلام انی كندی ايچون مراد ايدرسه
تدارك ايدرز زيرا كه ناسه ايريشن شدت بزه دخی ايريشوبدر * چون
ابراهيم عليه السلامك رسوللری تهی رجوع ايدوب بطحايه اوغراديلر
غرارلرينی اندن طولدرديلر تا كه ناس انلری بوش كلور كورميه لر قلبلرينه
هم وانكسار ايركورميه لر چون ابراهيم عليه السلامه كلوب انی بيلديرديلر
ناس ايسه اندن طعام رجاسيله قپوسن بكليوب طورررلر اول حينده ساره
رضی الله تعالى عنها اويوردی ابراهيم عليه السلام دخی اندن مهتم اولوب
اويقويه واردی ساره غرارلره واروب باغلرين چوزدی كورسه كه
دقيقك كزيده سيدر اندن عادتی اوزره وافر اتمك دوزدی ابراهيم عليه
السلام اويانيجق بورننه تازه اتمك رايحه سی كيردی ياساره بو نعمت بزه كيمدن
ايردی ديو سؤال ايديجك ديديكه مصرده كی خليلك كوندروبدر ابراهيم
عليه السلام ايتدی اول دكل بلكه اول خليلم الله تعالى عندندن اول بكا
ايروبدر اول سببدن الله تعالى انی خليل ايدندی لقبنه خليل الله دينلدی
وخليلك معناسی اولدركه محبتنده خلل اولميه وخله صداقتدر الله تعالى
انی سوب اصطفاء ايتديكيچون اكا خليل دينلدی وياخود خله دن مراد
حاجتدر ايمدی اول فقر وفاقه سين الله تعالينك غيری يه عرض ايتديكيچون
اكا خليل دينلدی (ولله ما فی السموات وما فی الارض) سموات وارضده
اولان اشيانك جميعی خلق وملكی الله تعالى يه مختصدر (وكان الله بكل شیٔ

محيط) الله تعالينك علم وقدرتی هر شيئی محيط اولدی اويله اولسه عبادنك
اعمالنه عالم اولوب خيرينه وشرينه جزاء ايدر (ويستفتونك فی النساء)
نسانك ميراثی امرنده سندن استخبار ايدرلر * ابن عباس رضی الله تعالى
عنه ايدر اشبو آيت كريمه ام كحه نك بناتی وابلرندن ميراثی حقنده نازل
اولوبدركه قصه سی اشبو سوره اوّلنده كچمشدر * عائشه رضی الله تعالى
عنها ايدر اول شول يتيمه دركه بر رجل حجرنده دركه اول آنك وليسيدر اول
يتيمه ذات جمال ومال اولورسه مهر مثلندن اقل ايله اول رجل آنك نكاحنه
رغبت ايده جمالی ومالی قليل اولورسه انك نكاحندن رغبت ايده *
وبر روايتده شول يتيمه دركه بر رجلك حجرنده اوله كه اول رجل انی مالده
كندويه شريك ايدينه ودمامتيچون تزوج ايتميه وغيری يه ده تزويجدن
كراهت ايليه بلكه موتنه دكين حبس ايده تا كه ميراثنه كيروب انك غيری يه
نقل ايتميه (قل الله يفتيكم فيهنّ وما يتلى عليكم فی الكتاب) ديكل كه اول
نساء حقنده الله تعالى حكمنی سزه تبيين ايدر وكتابده تلاوت اولنان دخی
سزه انی تبيين ايدر (فی يتامى النساء اللاتی لا تؤتونهنّ ما كتب لهنّ)
نسادن شول يتامى حقنده كه صداق وميراثدن انلر ايچون تقدير اولنان شيئی
ويرمزسز (وترغبون ان تنكحوهنّ) ومال وجمالری ايچون اقل صداقله
انلرك نكاحنه رغبت ايدرسز تا كه مالرينی اكل ايده سز وياخود انلرك
دمامتيچون نكاحلرندن رغبت ايدوب غيره دخی انلری نكاحدن منع ايدرسز
تا كه فوت اولدقلرنده ولايتكز حسبيله ميراثلرينك اكثرينی كنديكز اكل
ايده سز * پس بواجلدن عمر رضی الله تعالى عنه يتيمه نك وليسنه ديرديكه
اكر تحت ولايتكزده كی يتيمه جميله وغنيه ايسه غيری يه تزويج ايت واكر قبيحه
وفقيره ايسه انی كندك تزوّج ايت (والمستضعفين من الولدان) وكذلك
الله تعالى ولداندن صغار حقنده دخی حكمنی سزه تبيين ايدركه انلره دخی
ميراثدن حقلرينی ويره سز زمان جاهليتده عرب صغاری ميراثه ادخال
ايتمزلردی نسايی ادخال ايتمدكلری كبی (وان تقوموا لليتامى بالقسط)
وكذلك سزه تبيين ايدركه يتامانك صداق وميراثنی ايفاده عدله قيام
ايده سز (وما تفعلوا من خير فان الله كان به عليما) خيردن اول شيئكه انی
ايشلرسز الله تعالى اكا عليم اولدی انك اوزره سزه جزاء ايدر (وان امرأة
خافت من بعلها نشوزا او اعراضا) اكر بر مرأه زوجندن ايذاء وجفاء وترك

مضاجعه ایله نشوزین ویاقلت مجالسه و محادثه ایله اعراضن توقع ایتسه ویا بیلسه ﴿ فلا جناح علیهما ان یصلحا بینهما صلحا ﴾ اول زوج وزوجه یه حرج یوقدر که ایکیسی بینلرنده تصالح ایده لر زوجه مهرینك ویا قسمنك بعضنی حطله ویا اکا برشیٔ هبه ایتمکله * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر اکر مرأه قسم ونفقه دن بعض حقی اوزره زوجنی اصلاح ایتسه جائز اولور مادامکه اول صلح اوزره مرأه ثابته اوله صلحی منکره اولورسه ینه حقنه رجوع ایدر * مقاتل بن حبان ایدر انکله مراد اولدرکه بر رجلك تحت نکاحنده برمرأهٔ کبیره وارایکن انك اوزرینه برمرأهٔ شابه تزوجن مراد ایتسه اول کبیره یه دیه که مالمدن سکا شو دکلو شیٔ ویره ین تا که قسمکدن شو دکلوسن اشبو شابه یه ترك ایده سن کبیره دخی اکا راضیه اولورسه فبها والازوج اوزره واجب اولورکه اول ایکیسی اوزره بیننده قسمده عدل ایده * علی رضی الله تعالی عنه ایدر انکله مراد بر رجلك بردمیمه ویا کبیره مرأه سی اولوب اندن کراهت ایده اویله اولسه مرأه اول انی تطلیق ایتمسیچون مالندن برشیٔ اکا ویره ویا قسمندن ترك ایده انك ایکیسیدخی اول زوجه حلال اولور ﴿ والصلح خیر ﴾ فرقه ویاسوء عشرت ویاخصومتدن صلح خیرلودر نتکیم ام المؤمنین سوده رضی الله تعالی عنها مرأهٔ کبیره اولدیغیچون پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اندن مفارقت مراد ایتدکده دیدیکه بنم مرادم نساکز ایله یوم قیامتده بعث اولنم قسممی عائشه یه ویردم بنی تطلیق ایتمکل پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم دخی انك اوزره صلح اولوب اوسببدن سائر نساسنك قسملری برر کون وعائشه نك ایکی کون ایدی ﴿ واحضرت الانفس الشح ﴾ نفوسه جبلتده بخل الزام اولندی اول اندن ابدا مفارقت ایتمز اول اجلدن مرأه کندیدن اعراض ویا حقنده تقصیر اولنغه مسامحه ایتمز ورجل دخی قچان مرأه دن کراهت ویاغیری یه محبت ایتسه انی امساك وحقنی علی ماینبغی اقامته مسامحه ایتمز ﴿ وان تحسنوا و تتقوا ﴾ اکر عشرتده احسان ایدر ونشوز واعراض ونقص حقدن صاقنورسکز ﴿ فان الله کان بما تعملون خبیرا ﴾ الله تعالی سزك اعمالکزه وانکله اولان غرضکزه علیم اولدی انك اوزره سزه جزا ایدر ﴿ ولن تستطیعوا ان تعدلوا بین النساء ولو حرصتم ﴾ سز نساکز بیننده محبت ومیل قلبده عدل وتسویه یه قادر اولمزسز اکرچه کل وسعکزی اکا صرف ایله جهد ایدرسکزده زیرا که عدل هیچ

برجانبه میل اولمامقدر اول ایسه متعذردر * اول اجلدن پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم نساسی بیننده قسمده عدل ایدرکن دیردیکه الهی بنم مالك اولدیغممده کی قسمم بودر اما بن مالك اولمیوب سنك مالك اولدیغکده بنی لوم ومؤاخذه ایتمکل ﴿ فلا تمیلوا کل المیل فتذروها کالمعلقة ﴾ ایمدی نساکزدن محبت ایتدیکزه قسم ونفقه ده افعالکزی اهواکزه اتباع ایتمکز که اول محبت ایتمدیککزی نه ذات بعل ونه مطلقه ترك ایدرسز (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من کان له امرأتان فمال الی احدیهما جاء یوم القیامة واحدشقیه مائل) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر برکمسه که ایکی مرأه سی اولوب برینه میل ایده یوم قیامتده برشقی مائل اولدیغی حالده کلور ﴿ وان تصلحوا وتتقوا ﴾ اکر نساکز امورنده افساد ایتدکزی اصلاح ایدر ومستقبلده جوردن حذر ایلرسکز ﴿ فان الله کان غفورا رحیما ﴾ الله تعالی میلکزدن کچنی مغفرت ایدر ﴿ وان یتفرّقا یغن الله کلا من سعته ﴾ اکر زوج وزوجه بری برلرندن مفارقت ایدرلرسه الله تعالی اول ایکیسندن هربرینی صاحبندن غنا وقدرتیله غنی قیلور مرأه یی زوج آخرله ورجلی مرأهٔ اخری ایله ﴿ وکان الله واسعا حکیما ﴾ الله تعالی فضل ورحمتده واسع وامر ونهینده حکیم اولدی * الحاصل قچان بر رجلك تحت نکاحنده ایکی مرأه ویا اکثر اولسه اکا واجب اولورکه قسمده انلرك بینی تسویه ایده اکر تسویه یی ترك ایدرسه الله تعالی یه عاصی اولور واجب اولورکه مظلومه یه قسمنی قضاء ایده * وتسویه نك وجوبی بیتوته ده در یوخسه جماعده دکل * زیرا اول نشاطه دائردر نشاط ایسه انك اختیارنده دکلدر * اکر تحت نکاحنده حره وامه اولورسه حره عندنده ایکی کیجه وامه عندنده بر کیجه اوله * واکر زوجات قدیمات اوزره زوجهٔ جدیده تزوّج ایتسه اکر اول بکر ایسه عندنده علی التوالی یدی کیجه اوله ثیب ایسه اوچ کیجه اوله * بعده کلیسنك بیننده تسویه ایده * وقدیمات ایچون اول کیجه لری قضاء ایتمیه (قال انس رضی الله تعالی عنه ان من السنة اذا تزوّج البکر علی الثیب اقام عندها سبعا وقسم واذا تزوّج الثیب اقام عندها ثلاثا ثم قسم) انس رضی الله تعالی عنه ایدر سنتندرکه ثیب اوزره بکر تزوّج ایتسه اول بکر عندنده یدی کیجه اقامت ایدوب اندن قسم ایده * واکر تزوّج ایتدیکی ثیب ایسه عندنده اوچ کیجه اقامت ایدوب اندن قسم ایده بعضیلر اشبو خبری

پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه رفع ایتدی * واکر رجل سفر مراد ایتدکده بعض نساسی بینلرنده قرعه ایتدکدنصکره بیله سنجه کوتورسه جائز اولور * بعده باقیات ایچون مدت سفر دکاوینی قضاء واجب اولمز اول مدت اکرچه طویل اولورسه‌ده * اکر بر بلده‌ده اقامتی مدت مسافرین اوزره زیاده اولمزسه (قالت عائشة رضی الله تعالی عنها کان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم اذا اراد سفرا اقرع بین نسائه فایتهن خرج سهمها خرج بها) عائشة رضی الله تعالی عنها ایدر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم سفر مراد ایتدکده نساسی بیننده قرعه ایدوب قنغیسنك سهمی چیقارسه سفره انی کوتورردی ﴿ولله مافی السموات ومافی الارض﴾ سموات وارضده اولان اشیانك خلق وملکی الله تعالی‌یه مختصدر ﴿ولقد وصینا الذین اوتوا الکتاب من قبلکم وایاکم ان اتقوا الله﴾ سزدن اوکدین کتاب ویریلنلره وسزه امر ایتدك که الله تعالیدن قورقوب انی برلیه سز وشرایعیله عمل ایلیه‌سز ﴿وان تکفروا فان لله مافی السموات ومافی الارض﴾ واکر کافر اولورسکز الله تعالی سموات وارضك وایکیسنده‌کی اشیانك مشارك ومنازعسز مالکیدر سزك کفر وعصیانکز ایله متضرر اولمز شکر وتقوا کزله منتفع اولمدیغی کبی بلکه سزه تقوی وطاعتله امر ایتمسی سزه رحمت ایتسون ایچوندر یوخسه اکا احتیاجی ایچون دکل ﴿وکان الله غنیا حمیدا﴾ الله تعالی خلقدن وعبادتلرندن غنی وذاتنده حمید اولدی ﴿ولله مافی السموات ومافی الارض﴾ سموات وارض ومافیهما الله تعالینك خلق وملکیدر جمیع مخلوقاتك اکا احتیاجی انك غناسنه دلالت ایدر ومخلوقاته افاضه ایتدیکی وجود وانواع خصایص وکمالات انك حمیدیتنه شهادت ایدر ﴿وکفی بالله وکیلا﴾ سموات وارض ومابینهمانك امرینه الله تعالی وکیل اولمغه کافی اولدی ایمدی انی وکیل ایدینوب غیری‌یه توکل ایتمکز ﴿ان یشأ یذهبکم ایها الناس ویأت بآخرین﴾ یاناس اکر الله تعالی سزی دیلرسه افناء ایدوب قوم آخرین ایجاد ایدر * ویاخود سزانك امرینه عصیان ایدیجك سزی اهلاك ایدوب یریکزه انك امرینه زیاده اطاعت ایدر قوم ایجاد ایدر ﴿وکان الله علی ذلك قدیرا﴾ الله تعالینك اعدام وایجادده قدرتی بلیغ اولدی ﴿من کان یرید ثواب الدنیا فعند الله ثواب الدنیا والآخرة﴾ هرکسه‌که اعمال آخرتدن ایشلدیکی عمله حطام دنیا ویالذاتن دیلیه مجاهد کبی‌که جهاد ایله غنیمت دیلیه

یوخسه ثواب آخرتی دیلیه ایمدی ثواب دنیا وثواب آخرت ایکیسیدخی الله تعالی عندنده‌در اکا نولدیکه اول ایکیسندن انفسی قیوب اخسی دیلر * زیرا برکیمسه‌که لله اخلاصله جهاد ایده اکا آخرتده ویریله‌جك ثوابك جنبنده غنیمت لاشیٔ مثابه‌سنده اولور دیلمکسزین دخی غنیمتك حصولی مقدر ایسه آخرت ثوابنی طلب عندنده اولدخی اولور * اماکه مقصود بالذات ثواب دنیا اولیجق انکله ثواب آخرت حاصل اولمز * ویاخود مراد اول نیچون ایکیسن بیله طلب ایتمز شول کیمسه کبی‌که (ربنا آتنا فی الدنیا حسنة وفی الآخرة حسنة) دیو ایکیسن بیله طلب ایدر ﴿وکان الله سمیعا بصیرا﴾ الله تعالی انلرك اقوالنه سمیع واعمالنه ونیاتلرینه بصیر اولدی هر صنفه قصدلری حسبنجه جزا ایدر ﴿یا ایها الذین آمنوا کونوا قوامین بالقسط﴾ یامؤمنلر عدل اوزره قیامه اجتهاد ایدك ﴿شهداء لله﴾ شهادتلریکزی لوجه الله حقله اقامت ایدر اولدیغکز حالده ﴿ولو علی انفسکم﴾ اکرچه اول شهادت کندیکز اوزره ایسه‌ده اقرار ایتمکزله * زیرا شهادت حقی بیاندر کرکسه اول بیان نفسی اوزره ویاغیری اوزره اولسون ﴿او الوالدین والاقربین﴾ ویاخود اول شهادت والدینکز ویا اقاربکز اوزره ایسه‌ده ﴿ان یکن غنیا او فقیرا﴾ مشهود علیه ویا اول مشهودله‌دن هربری کرك غنی ویافقیر اولسون شهادتکزی اقامت ایدك مشهود علیه اکرچه غنی ایسه‌ده غناسیچون اندن هیبت ایتمه‌کز * ودخی مشهودله اکرچه فقیر ایسه‌ده فقری ایچون اکا مرحمت ایتمه‌کز ﴿فالله اولی بهما﴾ الله تعالی غنی‌یه وفقیره وحاللرینه نظره اولیدر ﴿فلا تتبعوا الهوی ان تعدلوا﴾ ایمدی هوایه تابع اولمه‌کزکه حقدن عدول ایتمیه‌سز * زیرا اکا تابع اولان لابد حقدن عدول ایدر ﴿وان تلووا او تعرضوا﴾ واکر شهادت حقدن ویاحکومت عدلدن السنه‌کزی تحریف ایدرسکز تاکه حقی ابطال ایده‌سکز * ویاخود اداء شهادتدن اعراض ایدوب کتم ایدرسکز ﴿فان الله کان بما تعملون خبیرا﴾ الله تعالی سزك اعمالکزه خبیردر انك اوزره سزه جزا ایدر ﴿یا ایها الذین آمنوا﴾ یا اهل کتابدن شونلرکه ایمانه کلدیلر * روایت اولندیکه عبدالله بن سلام واصحابی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه کلوب دیدیلرکه بزسکا وکتابکه وموسایه وتوراته وعزیره ایمان کتوروب انلردن ماعدا رسوللره وکتابلره کافر اولورز اویله اولسه بوآیت نازل اولدی * ویاخود مراد یهود

ونصارى اوله يعنى شونلركه موسايه وعيسايه ايمان كتورديلر * وياخود
مراد منافقين اوله ياشونلركه لسانلريله ايمان كتورديلر وياخود مراد مسلمين
اوله يعنى يامؤمنلر ﴿آمنوا بالله ورسوله والكتاب الذى نزل على رسوله
والكتاب الذى انزل من قبل﴾ الله تعالى يه ورسولى محمد صلى الله تعالى عليه
وسلمه واكا تنزيل ايتديكى قرآنه واندن اوّل انزال ايتديكى تورات وانجيل
وزبور وسائر كتب متقدّمه يه ايمانكز اوزره ثابت ودائم اولك ﴿ومن يكفر
بالله وملائكته وكتبه ورسله واليوم الآخر فقد ضل ضلالا بعيدا﴾ بركيمسه كه
الله تعالى يه وملائكه سنه وكتابلرينه ورسولرينه ويوم آخره ويامجموعندن
برينه كافر اوله برضلاله ايرركه اول هدادن بعيددر ﴿ان الذين آمنوا ثم كفروا
ثم آمنوا ثم كفروا ثم ازدادوا كفرا﴾ يهوددن شونلركه موسى عليه السلامه
ايمان كتورديلر * بعده عجله عبادتلريله كافر اولديلر * بعده توراته ايمان كتورديلر
بعده عيسايه كافر اولديلر * بعده محمد عليه السلامه كفرله كفرلرين
آرتورديلر * وياخود اهل كتابك جميعى كه نبيلرينه ايمان كتورديلر بعده
اكا كافر اولديلر * بعده نبيلرينه نازل اولان كتابلرينه ايمان كتورديلر
بعده اكا كافر اولديلر انى ترك ايتملريله * بعده محمد صلى الله تعالى عليه وسلمه
دخى كفرله كفرلرين آرتورديلر وياخود قوم مرتدينكه مؤمنلر ايكن مرتد
اولديلر بعده ايمانه كلوب بعده مرتد اولديلر * بعده ردت اوزره موتله
كفرلرين آرتورديلر ﴿لم يكن الله ليغفر لهم﴾ الله تعالى انلرى مغفرت ايدر
دكلدر مادامكه انك اوزره اقامت ايده لر ﴿ولا ليهديهم سبيلا﴾ وطريق
حقه دخى هدايت ايدر دكلدر * زيرا بعيددركه انلر كفردن توبه ايدوب
ايمان اوزره ثابت اوله لر * دينلديكه قچان بركافر اوّل مره اسلامه كلوب
انك اوزره دائم اوله الله تعالى انك كفر سابقن مغفرت ايدر واكر اسلامه
كلوب بعده كافر بعده مسلم بعده كافر اولورسه الله تعالى انك شول كفر سابقن
مغفرت ايتمزكه اسلام اوزره دائم اولسه اول مغفور ايدى ﴿بشر المنافقين
بانّ لهم عذابا اليما﴾ يا محمد منافقلره خبرويركه انلر ايچون عذاب اليم اعداد
اولنمشدر ﴿الذين يتخذون الكافرين اولياء من دون المؤمنين﴾ انلركه يهود
ونصارايى اصدقاء ايدينورلر مؤمنلرى دكل ﴿أيبتغون عندهم العزة﴾
يوخسه انلردن محمد عليه السلام واصحابى رضى الله تعالى عنهم اوزره معونه
وظهور ويا انلرك عندنده قوّت وغلبه مى طلب ايدرلر ﴿فان العزة لله جميعا﴾

(عزت)

عزت ايسه جميعا الله تعالى يه مخصوصه در تعزز ايتمز مكر اول كمسه كه الله تعالى
انى عزيز ايده نتكيم (ولله العزة ولرسوله وللمؤمنين) قول شريفيله اوليا ايچون
انى تقدير ايلدى ﴿وقد نزل عليكم فى الكتاب﴾ والحال حق جل وعلا
قرآنده سزه يامنافقين تنزيل ايتديكه ﴿ان اذا سمعتم آيات الله يكفر بها
ويستهزأ بها﴾ قچان الله تعالينك آيتلرينه كفر ايديلور واستهزاء اولنور
ايشيده سز ﴿فلا تقعدوا معهم حتى يخوضوا فى حديث غيره﴾ ايمدى انى
ايدن قومله مجالسه ايتمكز مكركه انى ترك ايدوب حديث آخره شروع ايده لر
﴿انكم اذا مثلهم﴾ شويله كه سز انلر كله مجالسه ايدر وكفر واستهزالرين
استماع ايلر وانى انكار ايتميوب رضا صورتن اظهار ايدرسكز كفرده
سز دخى انلرك كبيسز * بعض علماء اشبو آيتله اهل معاصى واهواءدن
اجتنابك وجوبنه استدلال ايتدى عمر بن عبدالعزيز رضى الله تعالى عنه
برقومى شرب خمر ايدر بولوب انلرك جميعنى ضرب ايتدى مكر ارالرنده
صائم بررجل صالح وار ايدى انى اكا تعريف ايتدكلرنده اول دخى انلردندر
ديوب بوآيتله استدلال ايتدى ﴿ان الله جامع المنافقين والكافرين فى جهنم
جميعا﴾ الله تعالى منافقلرى وكافرلرى جهنمده جمع ايدر اكر موتلرى نفاق
وكفر اوزره اولورسه ﴿الذين يتربصون بكم﴾ اول منافقلركه سزك
احوالكز تغيرنه منتظر اولورلر ﴿فان كان لكم فتح من الله﴾ اكر الله تعاليدن
سزه ظفر وغنيمت ايررسه ﴿قالوا ألم نكن معكم﴾ ديرلركه بز سزك ديكزده
وسزكله بيله جهادده دكلميدك بزه دخى غنيمتدن حصه ويرك ﴿وان كان للكافرين
نصيب﴾ واكر كافرلر ايچون دولت ومسلمين اوزره ظهور اولورسه ﴿قالوا
ألم نستحوذ عليكم ونمنعكم من المؤمنين﴾ كافرلره ديرلركه بز اوزريكزه غالب
وقتلكزه متمكن دكلميدك ومؤمنلرك صولتن اوزريكزدن دفع ايتدكمى انلرك
قلوبنه ضعف ويرر شىء تخييليله وانلره مظاهرتده توانى ايله ايمدى انلردن
نائل اولديغكز شيئه بزى دخى شريك ايدك ﴿فالله يحكم بينكم يوم القيامة﴾
الله تعالى يوم قيامتده مؤمنلر ايله منافقلر بيننى فصل ايدر ﴿ولن يجعل الله
للكافرين على المؤمنين سبيلا﴾ الله تعالى كافرلر ايچون مؤمنلر اوزره حجتله
غلبه يه مجال ويرمدى اشبو دليلدركه كافرلرك عبد مسلمى اشتراسى باطل
اوله ﴿ان المنافقين يخادعون الله وهو خادعهم﴾ منافقلر الله تعالى ايله
خادعين معامله سن ايدرلر لسانلريله اظهار ايمان وصدرلرنده كفرى كتمانله

الله تعالى دخى انلره خدعه لرينڭ جزاسن ايدركه اوزرلرينه احكام مسلمينى اجرا
ايدر حالبوكه عندنده اخبث كفار اولوب نارڭ درڭ اسفلى اهلنددر
ويوم قيامتده مؤمنلره ويريلان نور كبى انلره دخى ويريلور مؤمنلر نورلريله
صراطى چكه لر انلرڭ نورى انده سيونوب ظلمتده قاله لر ﴿ واذاقاموا الى الصلاة
قاموا كسالى ﴾ قچان نمازه قالقسه لر مكره كبى متثاقلين وكسالا اولدقلرى
حالده قالقارلر كسه كوررلرسه نمازى قيلورلر * والاقيليوب كيدرلر اشبو
دليلدركه نمازه نشاط اوزره دخول مستحب اوله وكشى كسلانم ديمك
مكروه اوله ﴿ يراؤن الناس ﴾ انى ناسه مرايات ايچون ايدرلر يوخسه امر الهه
اتباع ايچون دكل ﴿ ولا يذكرون الله الاقليلا ﴾ الله تعالى يى آز ذكر ايدرلر
انڭ آز اولمسى زيراكه رياء وسمعه ايچون ايدرلر اكر اول آز ايله الله تعالينڭ
وجهن اراده ايتسه لر چوق اولوردى وياخود آز اولمسى الله تعالى انى قبول
ايتمديكيچوندر هرشيئكه قبول اوله اول چوق اولور ﴿ مذبذبين بين ذلك
لاالى هؤلاء ولا الى هؤلاء ﴾ انلر ايمانله كفر بيننده تردد ايدرلر نه مؤمنلره
ونه كافرلره منسوبلردر تصديق ايتمزلركه مؤمن اوله لر كفرلرين اظهار
ايتمزلركه كافر دينله لر ﴿ ومن يضلل الله فلن تجدله سبيلا ﴾ اول كسه كه
الله تعالى اكا هدايت ايتميه سن انكيچون حق وصوابه طريق بوليمزسن
﴿ ياايها الذين آمنوا لاتتخذوا الكافرين اولياء من دون المؤمنين ﴾ يامؤمنلر
اخوانكز مؤمنلرى قيوب كافرلرله موالات ايتمكزكه اول منافقلر صنيعيدر
ايمدى انلره تشبه ايتمكز ﴿ أتريدون ان تجعلوا لله عليكم سلطانا مبينا ﴾
ديلرميسزكه عذابكزى ايجاب ايدر الله تعالينڭ اوزريكزه حجت بينه سى
اوله زيرا انلرڭ موالاتى نفاقه دليلدر ﴿ ان المنافقين فى الدرك الاسفل من النار ﴾
منافقلر ناردن درڭ اسفلده عذاب اولنورلر * ابن مسعود رضى الله تعالى عنه
ايدر انده كليدلى تيموردن تابوتلر ايچنده اولورلر منافقلرڭ عذابى سائر كفره دن
اشد اولمسنڭ حكمتى بودركه انلر كفره نڭ اخبثيدر كفرلرينه اسلامى استهزاء
ومسلمينى خداع شرينى دخى ضم ايتمشلردر ﴿ ولن تجدلهم نصيرا ﴾ سن انلر
ايچون عذابدن منع ايدر نصير بوليمزسن ﴿ الا الذين تابوا ﴾ مكر شونلركه
نفاقدن توبه ايده لر ﴿ وأصلحوا ﴾ وحال نفاقده كى اسرار واحواللرندن
افساد ايتدكلرينى اصلاح ايده لر ﴿ واعتصموا بالله ﴾ والله تعالى يه وثوق
ايدوب دين مختارى تمسك ايده لر ﴿ وأخلصوا دينهم لله ﴾ وطاعتلرين لله

خالص ايده لر ﴿ فاولئك مع المؤمنين ﴾ ايمدى انلر دنياده وآخرتده مؤمنلر
ايله در ﴿ وسوف يؤت الله المؤمنين اجرا عظيما ﴾ آخرتده ايسه الله تعالى
مؤمنلره اجر عظيم ويريسردر اويله اولسه انده انلره مشارك ومساهم اولورلر
﴿ مايفعل الله بعذابكم ان شكرتم وآمنتم ﴾ اكر الله تعالى يه ايمان كتوروب سزه
ويرديكى نعمتلره شكر ايدرسكز سزه عذابله نه ديلر سزه غيظيمى واردر
انكله تشفى ايده ويا انكله برضررى دفع ايده ويا انكله برنفعى جلب ايده
حالبوكه اول نفع وضرردن غنى متعالدر بلكه كفره مصرّ اولانه عقاب
ايدر زيرا اكا اصرار سوء مزاج كبيدركه مرضى مؤدّى اولور قچانكه اول
ايمان وشكرله زائل اوله واندن نفسنى تنقيه ايده تبعه سندن قورتيلور *
شكرى ايمان اوزره تقديم ايلدى زيراكه ناظر اوّلا نعمتى ادراڭ ايدوب
شكر مبهمله شكر ايدر بعده امعان نظرله منعمى بيلوب اكا ايمان كتورر
* دينلديكه آيتڭ معناسى الله تعالى مؤمن شاكره عذاب ايتمز زيرا انڭ
عبادنه تعذيبى نه ملكن ارتورر ونه انلره عقوبتڭ تركى ملكنه نقص ويرر
وشكر كفرڭ ضدّيدر كفر ايسه ستر نعمتدر وشكر انى اظهار اولور ﴿ وكان الله
شاكرا عليما ﴾ الله تعالى عبادنه ثوابن ايركورر انلردن عمل قليله راضى اولوب
مقابله سنده اجر جزيل ويرر وشكر وايمانلرينڭ حقنى بيلور ﴿ لايحب الله
الجهر بالسوء من القول الا من ظلم ﴾ الله تعالى قول قبيح ايله جهر ايتمكى
سومز مكركه مظلوم ظالمينه بددعا ايله ويا اندن تظلم جهر ايده واكر ظالم
انى شتم ايتدكده اول دخى انڭ مثليله زياده سز شتم ايتسه جائز اولور (قال
النبى صلى الله تعالى عليه وسلم المتسابان ماقالا فعلى البادى مالم يعتد المظلوم)
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر ايكى كشينڭ سب ايدشملرينڭ وبالى
اول سبى بدأ ايده نڭ اوزره در مادامكه مظلوم سبده ظالم اوزره تجاوز ايتميه
* مجاهد ايدر اشبو آيت ضيف حقنده دركه برقومه نزول ايتديكنده اكا
ضيافت ويا ضيافتده احسان ايتميه لر انكيچون انلردن شكايت ويا سوء
صنيعلرين حكايت ايتمسى جائز اولور (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم
ان نزلتم بقوم فامروا لكم بماينبغى للضيف فاقبلوا فان لم يفعلوا فخذوا منهم
حق الضيف الذى ينبغى لهم) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر قچان
برقومه نزول ايتديككزده ضيفه لايق اولور شئ سزه كتوررلرسه انى قبول
ايدڭ والا ضيفه لايق اولور حق انلردن اخذ ايدڭ ﴿ وكان الله سميعا عليما ﴾

الله تعالى مظلومك دعاسن ايشيدر ظالمك مستحق اولديغى عقابى بيلور
﴿ان تبدوا خيرا اوتخفوه﴾ اكر طاعت وبرّى اظهار ويا اسرار ايدرسكز
﴿اوتعفوا عن سوء﴾ ويا سزه ايشلنن اسائتى عفو ايدوب مؤاخذه ايتمزسكز
﴿فان الله كان عفوّا قديرا﴾ الله تعالى انتقامه قدرتى كامله ايكن عصاتك
كثيرين عفو ايدر ايمدى سز اكا اولى سزكه يوم قيامتده ﴿هل جزاء الاحسان
الا الاحسان﴾ فحواسنجه سز دخى عفوله جزا اولنورسز * اشبونده مظلومى
مكارم اخلاقه ترغيب واردر ﴿ان الذين يكفرون بالله ورسله﴾ شونلركه
الله تعالى يه ورسولرينه كافر اولورلر يهود كبى كه موسى عليه السلامه
وتوراته وعزيره ايمان كتوروب عيسى عليه السلامه وانجيله ومحمد صلى الله
تعالى عليه وسلمه وقرآنه كافر اولديلر ﴿ويريدون ان يفرّقوا بين الله ورسله﴾
والله تعالى ايله رسولرى بيننى تفريق اراده ايدهلر ﴿ويقولون نؤمن ببعض
ونكفر ببعض﴾ ورسولرك كيمنه مؤمن وكيمنه كافر اولورزديرلر ﴿ويريدون
ان يتخذوا بين ذلك سبيلا﴾ وانكله ايمان وكفر بيننده طريق وسط اتخاذين
ديلرلركه حالبوكه واسطه يوقدر زيراكه حق مختلف اولمز شول سببدنكه الله
تعالى يه ايمانك تمامى رسولرينك جيعنه ايمانله وتبليغ ايتدكارينك تفصيل
واجمالنه تصديق ايله در زيراكه انك بعضنه كافر اولان ضلالده كلنه كافر
كبيدر ﴿اولئك هم الكافرون حقا﴾ ايمدى انلر كفرده كاملردر بعضنه
اولان ايمانلرى معتبر اولمز ﴿واعتدنا للكافرين عذابا مهينا﴾ رسولرك
جيعنه وكرك بعضنه كافر اولنلر ايچون بر عذاب مهين اعداد ايتدك ﴿والذين
آمنوا بالله ورسله ولم يفرّقوا بين احد منهم﴾ وشونلركه الله تعالى يه
ورسولرينك جيعنه ايمان كتورديلر يوخسه بعضنه ايمان وبعضنه كفرله
بينلرين تفريق ايتمديلر ﴿اولئك سوف يؤتيهم اجورهم﴾ ايمدى الله تعالى
انلره اجور موعودهلرينى يوم قيامتده ويريسردر ﴿وكان الله غفورا رحيما﴾
الله تعالى انلره تفريطلرينى مغفرت وحسناتلرينى تضعيفله رحمت ايدر ﴿يسألك
اهل الكتاب ان تنزل عليهم كتابا من السماء﴾ يا محمد اهل كتاب سندن
ديلرلركه انلر اوزره سمادن كتاب تنزيل ايدهسن * روايت اولنديكه
احبار يهود پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه ديديلركه اكر نبوت
دعواسنده صادق ايسك سمادن بزه جملة بر كتاب كتور موسى عليه
السلام كتورديكى كبى وياخود الواح اوزره خط سماوى ايله يازيلو بر كتاب

كتور موسى عليه السلامك توراتى كبى وياخود بر كتاب كتوركه نزول
ايدركن بز آنى كورهوز ﴿فقد سألوا موسى اكبر من ذلك﴾ اكر انلرك
بوسؤالى استكبار ايدرسك انلر بوندن اكبر شيئى موسى عليه السلامدن سؤال
ايتمشلردى اشبو سؤالى ايدن انلرك آبائى ايكن انلرك كندولرينه اسناد اولندى
* زيراكه آباءلرينك مذهبن اخذ ايتمشلردر وآباءلرينك اول عرق فاسدى
كنديلرده راسخ اولمشدر يا محمد انلرك سكا اشبو اقتراحى اول جهالات
وخيالاتلرى دكلدر ﴿فقالوا ارنا الله جهرة﴾ الله تعالى يى بزه آشكاره
كوستر كل ديديلر ﴿فاخذتهم الصاعقة بظلمهم﴾ تعنتلرى واول حالده انلره
حصولى محال اولان شيئى سؤاللرى سببيله سمادن بر ناركلوب انلرى اهلاك
ايتدى ﴿ثم اتخذوا العجل من بعد ما جاءتهم البينات﴾ بو سؤالدن وموسى
عليه السلامك نبوّتنه دلالت ايدر آيات ومعجزات مجيئندنصكره موسى
عليه السلامك غيبتى حالنده عجلى آلهه اتخاذ ايدوب اكا عبادت ايتديلر
﴿فعفونا عن ذلك﴾ بو جملهيى توبه ايتملريله انلرى عفو ايتدك يوخسه استيصال
ايتمدك ايمدى بونلر دخى توبه ايتسونلركه آباءلرى كبى انلرى دخى عفو ايدهوز
﴿وآتينا موسى سلطانا مبينا﴾ وموسايه انلرك اوزره تسلط ظاهر ويردك
شول وقتنكه عجلى آلهه اتخاذ ايتدكارينه توبه ايچون كنديلرينى قتله امر
ايلدى ﴿ورفعنا فوقهم الطور بميثاقهم﴾ وميثاقى قبول ايتسونلر ايچون
فوقلرينه ظلهكبى طورى رفع ايتدك شول وقتنكه توراتى تصديق ايدوب
شرايعنى قبولدن ابا ايتديلر ﴿وقلنا لهم ادخلوا الباب سجدا﴾ وموسى
عليه السلامك لسانيله انلره اريحا قپوسندن بيلريكزى اكمش اولديغكز حالده
كيرك ديدك ﴿وقلنا لهم لا تعدوا فى السبت﴾ وداود ويا موسى لسانيله انلره
يوم سبتده سمك اخذندن وسائر اعمالدن سزه حرام ايتديكمزى استحلالله
امريمزه مخالفت ايتمكز ديدك ﴿واخذنا منهم ميثاقا غليظا﴾ وانك اوزره
انلردن عهد شديد اخذ ايلدككه اول انلرك الله تعالينك امرينى ايشتدك
واكا اطاعت ايدك ديملريدى * بعده اول عهدى صيديلر وميثاقى نقض
ايتديلر ﴿فبما نقضهم ميثاقهم﴾ بز انلره ايشلديكمزى ايشلدك شول سببدنكه
ميثاقلرين نقض ايتديلر ﴿وكفرهم بآيات الله﴾ والله تعالينك آيتلرينى
انكار ايتديلر ﴿وقتلهم الانبياء بغير حق﴾ وپيغمبرلرين ناحق يره قتل ايتديلر
﴿وقولهم قلوبنا غلف﴾ وقلوبمز ذات غلافدر سنك حديث ودعوتكى

فهم ايتمز ديديلر ﴿ بل طبع الله عليها بكفرهم ﴾ بلكه الله تعالى كفرلرى
سببيله قلبلرين علمدن محجوبه قيلدى وآيات تدبرينه ومواعظ تذكرينه
توفيقن منع ايتدى ﴿فلا يؤمنون الا قليلا﴾ ايمدى انلردن ايمانه كلمز الا آز كسه‌لر
كلور ﴿ وبكفرهم ﴾ وعيسايه كفرلرى ﴿ وقولهم على مريم بهتانا عظيما ﴾
ومريم اوزره زنايه نسبتله بهتان عظيم اسنادلرى سببيله دخى قلبلرين علمدن
محجوبه قيلدى ﴿ وقولهم ﴾ ودخى شول قولارى سببيله كه ﴿ انا قتلنا المسيح
عيسى ابن مريم رسول الله ﴾ بز عيسى مسيح ابن مريم رسول اللهى قتل ايتدك
يعنى كه اول انلرك زعمنده رسول اللهدر وياخود اكا رسول الله ديملرى استهزاء
طريقى اوزره اوله وياخود اول انك مدحنى الله تعاليدن استئناف اوله وياخود
انلرك ذكر قبيحى مكاننه ذكر حسنى وضع اوله ﴿ وما قتلوه وما صلبوه
ولكن شبه لهم ﴾ حالبوكه انلر انى نه قتل ونه صلب ايتديلر بلكه انك قتلنى
قصد ايدنلردن برينك صورتى عيسانك صورتنه بكزديلوب انى عيسى
زعميله قتل ايتديلر * روايت اولنديكه وقتاكه يهوددن بر جماعت عيسى
عليه السلامه واناسنه سب ايتديلر عيسى عليه السلامك بد دعاسيله حق تعالى
انلرك صورتلرينى قرده وخنازير صورتنه تحويل ايتدى اويله اولسه يهود
انك قتلنه اتفاق ايتديلر حق تعالى اكا انلرك اول اتفاقن بيلديروب وانى سمايه
رفع ايدر ايدوكنى خبر ويردى عيسى عليه السلام اصحابنه ديديكه قنغيكز راضى
اولوركه بنم شبهم اكا القاء اولنوب قتل وصلب ايديله وجنته كيره ارالرندن
برى اكا راضى اولمجق حق تعالى انى عيسايه بكزر صورته تحويل ايتدى
يهود انى عيسى ظنيله طوتديلر قتل وصلب ايتديلر * دينلديكه انك شبهى
بر رجل منافقه القاء اولنديكه عيسى عليه السلامدن چيقوب يهوده انى
دلالت ايتدى اول قتل وصلب اولندى * دينلديكه يهوددن ططيانوس
نام رجل عيسى عليه السلامك اولديغى بيته كيروب انى انده بولدى حق تعالى
عيسانك شبهن انك اوزره القاء ايدوب چيقديغنده عيسى ظنيله انى اخذ
وصلب ايتديلر ﴿وان الذين اختلفوا فيه لفى شك منه ﴾ عيسى عليه السلامك
شاننده اختلاف ايدنلر اندن تردده درلر وقعهٔ مذكوره واقع اولمجق ناس
انك امرنده اختلاف ايتديلر * يهودك بعضى ديديلركه اول كاذب ايدى
بزانى حقا قتل ايلدك وآخرون تردد ايدوب بعضيلرى ديديكه بو قتل اولنان
عيسى ايسه يارم صاحبمز نيجه اولدى وبعضيلر ديديكه بو مقتولك وجهى

(عيسى)

عيسى وجهيدر وبدنى صاحبمز بدنيدر وعيسانك حق تعالى بنى سمايه رفع ايدر
ديديكنى ايشيدن ديديكه اول سمايه رفع اولندى وبر قوم ديديلركه ناسوت صلب
اولنوب لاهوت صعود ايتدى ﴿ مالهم به من علم الا اتباع الظن ﴾ حق تعالى ايدر
انلرك عيسانك قتلنه وياعدم قتلنه يقينلرى يوقدر بلكه انى قتل ايتدى ديملرى
ظنه اتباعله‌در ﴿ وما قتلوه يقينا ﴾ انلر عيسى عليه السلامى زعملرنجه متيقنين
اولدقلرى حالده قتل ايتمديلر وياخود انى يقين اوزره بيلمديلر ﴿ بل رفعه الله اليه ﴾
بلكه الله تعالى انى سماده حفظنه رفع ايلدى * دينلديكه اول شهر رمضانده
ليلهٔ قدرده ايدى ويا يوم عاشوراده بين الصلاتينده ايدى ﴿ وكان الله عزيزا
حكيما ﴾ الله تعالى عزيزدر ارادتندن انى منع ايدر اولمز وحكيمدر هر امرنده
حكمتن اجراء ايدر ﴿ وان من اهل الكتاب الا ليؤمنن به قبل موته ﴾ يهود
ونصارادن هيچ بر كمسه اولمزكه الا اول موتندن اوّل اكرچه روحنك زهوق
حيننده ايسه‌ده عيسى عليه السلام الله تعالينك عبدى ورسولى ايدوكنه
لابد ايمان كتوررلر حالبوكه اول ايمانلرى كندولره نفع ايتمز * دينلديكه
يعنى عيسى عليه السلام سمادن نزول ايتديكنده هر ملتك اهلى اكا ايمان
كتوره * روايت اولنديكه دجال چيقديغنده عيسى عليه السلام سمادن
نزول ايدوب انى اولدره بعده قرق ييل ير يوزنده مكث ايدوب وفات ايده
مسلمون جنازه‌سى اوزره نمازين قيله‌لر * دينلديكه يعنى هر كتابى وفات
ايدر اولديغنده لابد محمد صلى الله تعالى عليه وسلمه ايمان كتور يسردر
وياخود هر كتابى معاينه عندنده الله تعاليه ايمان كتوره حالبوكه اول
ايمان انلره نفع ايتميه ﴿ ويوم القيامة يكون عليهم شهيدا ﴾ ويوم قيامتده
عيسى عليه السلام اهل كتاب اوزره شاهد اوليسردر يهود اوزره انك
رسالتن تكذيب ايتدكلرينه ونصارى اوزره اكا ابن الله ديو افتراء ايتدكلرينه
شهادت ايديسردر ﴿ فبظلم من الذين هادوا حرّمنا عليهم طيبات احلت لهم ﴾
يهودك نقض ميثاقلرى وآيات اللهه كفرلرى ومريم اوزره بهتانلرى
وعيسايى قتل ايتدك ديو قوللرى ايله ايتدكلرى ظلم سببيله انلره حلال اولان
طيباتى حرام ايتدك كه اول سورهٔ انعامده (وعلى الذين هادوا حرّمنا)
آيتنده ذكر اولنانلردر ﴿ وبصدهم عن سبيل الله كثيرا ﴾ ودين اللهدن
كنديلرين وناسك كثيرين صرفلرى سببيله ﴿ واخذهم الربوا وقد نهوا عنه ﴾

وربايي اخذلرى سببيله حالبوكه انلر اندن نهى اولنمشيدى ﴿ واكلهم اموال
الناس بالباطل ﴾ وناسك اموالنى رشوت وسائر وجوه محرمه ايله اكللرى سببيله
انلره حلال اولان طيباتى حرام ايتدك هر باركه انلر بر كبيره‌يى ارتكاب
ايتسه‌لر طيباتدن برشئ انلره حرام قيلنوردى ﴿ واعتدنا للكافرين منهم عذابا
اليما ﴾ بز كافرلر ايچون عذاب اليم تهيئه ايتدك ﴿ لكن الراسخون فى العلم
منهم ﴾ لكن انلردن علمده راسخلر عبد الله بن سلام واصحابى كبى
﴿ والمؤمنون ﴾ ومهاجرين وانصاردن مؤمنلر ﴿ يؤمنون بما انزل اليك وما
انزل من قبلك ﴾ سكا انزال اولنان قرآنه وسندن اوّل انزال اولنان كتب
متقدّمه‌يه ايمان كتوررلر ﴿ والمقيمين الصلاة ﴾ ونمازى اقامت ايدنلره يعنى
انبيايه دخى ايمان كتوررلر ﴿ والمؤتون الزكاة ﴾ وزكاتلرين اداء ايدنلر
﴿ والمؤمنون بالله واليوم الآخر ﴾ والله تعالى يه ويوم آخره ايمان كتورنلر
﴿ اولئك سنؤتيهم اجرا عظيما ﴾ ايمدى انلر ايمان صحيحله عمل صالح بينى
جمعلرى اوزره انلره اجر عظيم ويريسرز ﴿ انا اوحينا اليك كما اوحينا الى
نوح والنبيين من بعده ﴾ يا محمد بز سكا وحى ايتدك نوح نبى يه اندنصكره كلان
انبيايه وحى ايتديكمز كبى انبيا ومرسليندن برجماعتك ذكرينى حق جل وعلا
نوح عليه السلامله بدأ ايلدى زيرا آدم عليه السلام كبى اول دخى ابو البشردر
وانبياء شريعتك اوّليدر وشركدن امتن اوّل انذار ايدن ودعوتن رد
ايتدكلريچون بد دعاسيله امتن اوّل هلاك ايدر اولدر * وعمرده انبيانك
اطوليدر ومعجزه‌سى انك نفسنده ايديكه بيك ييل معمر اولمشيكن نه برديشى
دوشدى ونه بر قيلى آغاردى ونه قوّتى اكسلدى ونه طول عمرنده قومنك
اذاسنه انك كبى هيچ بر پيغمبر صبر قيلمدى ﴿ واوحينا الى ابراهيم واسماعيل
واسحاق ويعقوب والاسباط ﴾ ودخى ابرهيم عليه السلامه وحى ايتدك كه
اول اولوا العزم انبيانك اوّليدر ودخى اشراف انبيادن اسماعيل واسحاق
ويعقوب واولاد يعقوبه وحى ايتدك ﴿ وعيسى وايوب ويونس وهارون وسليمان ﴾
واولوا العزم انبيانك آخرى عيسايه ودخى يونس وهارون وسليمانه
وحى ايتدك ﴿ وآتينا داود زبورا ﴾ وداود عليه السلامه زبور نام كتابى
ويردك كه اول تحميد وتمجيد والله تعالى يه ثنايى مشتمل ايدى * دينلديكه
داود عليه السلام بريه‌يه چيقاردى طوروب زبورى اوقوردى وانك
خلفنده بنو اسرائيلك علماسى وعلما خلفنده ناس وناس خلفنده جن وجن

خلفنده شياطين طورردى وجبالك دوابى قارشوسنده طوروب تعجبله
ديكلشورلردى وقوشلر ايسه باشلرى اوزره قناد آچوب هواده قرار قيلورلردى
ذنبى مقارف اولنجق اول كرامت اندن كيدرلدى اول سكا طاعت انسى ايدى
معصيت وحشتيله اول آيرلدى دينلدى ﴿ ورسلا قدقصصناهم عليك من قبل
ورسلا لم نقصصهم عليك ﴾ ودخى شول رسولره وحى ايتديكمز كبى كه انلرك
كيميلرينى بوندن اوّل سكا ذكر ايتدك وكيميلرينى سكا ذكر ايتمدك * ابوذر
رضى الله تعالى عنه ايدر ديدمكه يا رسول الله انبيانك ومرسلينك عددلرى
ندكلو ايدى * ديديكه انبيانك عددى يوز يكرمى درت بيكدر انلردن رسالتله
ممتاز اولنلر اوچيوز اون اوچدر ﴿ وكلم الله موسى تكليما ﴾ والله تعالى موسايه
سويلديكه اول مراتب وحيك منتهاسيدر الله تعالى انى كلامله تخصيص
ايتدى حالبوكه انك غيريه دخى سويلمشدر زيراكه حق تعالينك كلام ووحيى
واسطه سز ايدى وياخود بر كلامله ايديكه اول انى قومنه تبليغ ايتمدى وانى
تبليغه امر اولنمدى ﴿ رسلا مبشرين ومنذرين ﴾ شول رسولره وحى ايتدك كه
انلر ايمان اهلنه جنتله تبشير ايدر وكفر اهلنى نارله انذار ايدردى ﴿ لئلا يكون
للناس على الله حجة بعد الرسل ﴾ تا كه ناسك يوم قيامتده الله تعالى يه رسل
ارسالندنصكره منازعه‌يه حجتلرى اولميه شول وجهله كيم يا ربنا اكر دنياده
بزه رسول ارسال ايتمش اولسيدك سكا ايمان كتورر وامريكه اطاعت
قيلوردق اكر حق تعالى ناسه رسول كوندرمسه عدل اولوردى زيراكه عقل
انك وحدانيتنى تعريف ايدر لكن رسول ارساليله فضل ايلدى تا كه نظره
تنبيه اوله * اشبو آيتده تنبيه واردركه ناسه انبياء بعثنى ضرورتله اوله
جزئيات مصالح ادراكندن كلك وكليات مصالح ادراكندن اكثرك
قصورى اولديغيچون (فى الحديث لا احد احب اليه العذر من الله ومن اجل
ذلك بعث المنذرين والمبشرين ولا احد احب اليه المدحة من الله ومن اجل
ذلك وعد الجنة) حديث شريفنده وارد اولديكه الله تعاليدن زياده عذرى
سور احد يوقدر اول اجلدن ناسه انذار وتبشير ايچون رسوللر كوندردى
وينه اندن زياده مدحه‌يى سور احد يوقدر اول اجلدن مؤمنلره جنت وعد
ايلدى ﴿ وكان الله عزيزا حكيما ﴾ الله تعالى ارادتنده غالب وتدبيرنده حكيم
اولدى ﴿ لكن الله يشهد بما انزل اليك ﴾ مكه‌نك رؤساسى پيغمبرمز صلى الله
تعالى عليه وسلمه كلوب ديديلركه يهوده بز سنك شانكدن وانلرك

كتابلرنده سنك وصفن كيفيتندن سؤال ايدوب بزه بلمزز ديو جواب ويرديلر
ودخی يهوددن برجاعت پيغمبرمز صلی الله تعالی عليه وسلمه كلبجك اول
انلره والله سز بنم رسول الله ايديكمی بيلورسز ديدی انلر ايسه بيلمزز ديجك
اشبو آيت نازل اولدی يعنی انلر اكا شهادت ايتمزلرسه لكن الله تعالی انی اثبات
وتقرير ايدر سكا انزال ايتديكی قرآن معجزله كه اول سنك نبوتكه دلالت ايدر
﴿ انزله بعلمه ﴾ انی علم خاصنه ملتبس اولديغی حالده انزال ايتديكه اول انك
نظمی تأليفنه عليمدركه اول نظمدن هر بليغ عاجز اولور وياخود شول كمسه نك
حالنه عليمدركه اول نبوّته مستعد اولور ويا اكا كتاب نزولنه اهل اولور
وياخود انی شول عمليله انزال ايتديكه ناس معاش ومعادلرنده اكا محتاج
اولور ﴿ والملائكة يشهدون ﴾ وملائكه دخی كذلك سنك نبوّتكه شهادت
ايدرلر اشبونده تنبيه واردركه ملائكه استرلركه دعوای نبوتك صحتن
بيله لر بروجه اوزره كيم نظر وتأملدن استغنا اولنه اشبو نوع ملك
خواصندندر يوخسه انسان ايچون انك امثاليله نظر وتأملك غيريله علمه سبيل
يوقدر ايمدی انلر نظر صحيحله نظر ايتسه لردی سنك نبوتكی بيلوب اكا
شهادت ايده لردی ملائكه نك انی بيلوب شهادت ايتملری كبی ﴿ وكفی بالله
شهيدا ﴾ الله تعالينك حجدن صحت نبوتك اوزره اقامت ايتديكی كافی اولوب
غير ايله استشهاددن غنا ويردی ﴿ ان الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله
قد ضلوا ضلالا بعيدا ﴾ شونلركه كافر اولوب ناسی طريق هدادن صرف
ايتديلر حقدن بعيد ضلاله ايرديلر زيراكه ضلال واضلال بيننی جمع ايتديلر
مضل ايسه ضلاله اغرق وضلالدن انقلاعی ابعددر ﴿ ان الذين كفروا وظلموا ﴾
شونلركه الله تعالی يه كافر اولوب ومحمد صلی الله تعالی عليه وسلمك نبوتنه
انكارله ويا ناسی طريق صلاح وخلاصدن صدّله انلره ظلم ايتديلر اشبو
آيت دلالت ايدركه كفار فروعله مخاطب اوله لر زيرا انلركه مراد كفرله
ظلم بيننی جمع ايدنلردر ﴿ لم يكن الله ليغفر لهم ﴾ الله تعالی انلری مغفرت ايدر
دكلدر مادامكه كفر وظلملری اوزره اصرار ايده لر ﴿ ولا ليهديهم طريقا ﴾
وطريق حقه ارشاد ايدر دخی دكلدر ﴿ الا طريق جهنم ﴾ الا جهنم طريقنه
جر ايدر كفر وعملی تيسير ايدر حتی كه انكله يوم قيامتده اكا ايرر ديلديكه
موقفده اهل ايمانه برطريق كوستريلوب اكا سلوكله جنته ايره لر واهل كفره
دخی برطريق كوستريلوب اكا سلوكله ناره ايره لر ﴿ خالدين فيها ابدا ﴾ انده

عذابده دائمين اولدقلری حالده ﴿ وكان ذلك علی الله يسيرا ﴾ انلرك انده
عذابده دوام وخلودلری الله تعالی يه آسان اولدی ﴿ يا ايها الناس قد جاءكم
الرسول بالحق من ربكم ﴾ يا ناس ربكز جل شانه دن سزه رسولی محمد صلی الله
تعالی عليه وسلم صدقی ويا شرعی ويا كلمهٔ توحيدی ملابس اولديغی حالده
كلدی ﴿ فآمنوا خيرا لكم ﴾ ايمدی ايمانه كلك كه سزه ايمان خيرلو اوله
﴿ وان تكفروا فان لله ما فی السموات والارض ﴾ واكر كافر اولورسكز الله تعالی
سزدن غنيدر كفركزدن متضرر اولمز ايمانكزله منتفع اولمديغی كبی زيرا
سموات وارضده كی اشيانك جميعی انك خلق وملكيدر ﴿ وكان الله عليما حكيما ﴾
الله تعالی انلرك احوالنی بيلور وامرلرنده حكمتن اجرا قيلور ﴿ يا اهل الكتاب
لا تغلوا فی دينكم ﴾ يا يهود ويا نصاری دينكزده غلو ايتمكز اما يهودك غلوسی
عيسی عليه السلام حقنده حاشا زنادن حاصل اولمشدر ديملريدر ونصارانك
غلوسی انك امرنده درت صنف اولملريدر * اوّل يعقوبيه وملكائيه
ونسطوريه ومرقوسيه در اما ايكی اوّلكی انی حاشا الله در ديديلر *
ونسطوريه عيسی ابن الله در ديديلر ومرقوسيه انی ثالث ثلاثه در ديديلر
* اشبو اعتقادات باطله نك اوچنی دخی يهوددن بولس نام رجل انلره القاء
ايلدی * روايت اولنديكه عيسی عليه السلامك سمايه رفعندنصكره نصاری
سكسان بر ييل دين اسلام اوزره اولديلر تا شول وقته دكين كه انلر ايله يهود
بيننده حرب واقع اولدی مكر يهودده بولس دينور بر رجل شجاع وار ايدی
عيسی عليه السلام قومندن برجمله يی قتل ايلدی بعده يهوده ديديكه اكر
حق عيسانك دينی ايسه بز كافر اولوب ومصيريمز نار اولور انلر جنته كيروب
بز ناره كيررز ايمدی بن ديلرين كه انلری حيله ايله ضلالته ايركورم تا كه انلر
دخی دين حقی تركله ناره كيره لر مكر انك عقاب دينور برفرسی وار ايديكه انك
اوزرنده قتال ايدردی فی الحال انی سكرليوب بوغزلدی وباشنه طپراق
صاچوب ندامت اظهار ايلدی نصاری اكا ديديلركه سكا نولديكه بويله
ايدرسن ديديكه سمادن بكا برندا كلديكه سكا توبه يوقدر مكركه يهود دينی
ترك ايدوب نصرانی اوله سن اويله اولسه ايشلديكم افعاله نادم اولوب توبه
ايتدم نصاری اكا سوينوب انی كنيسه يه ايلتديلر برسنه انده قالوب خلقه
عبوديت وطاعت اظهار ايلدی وانجيلی تعلم ايدوب انلره اندن سويلدی
حتی كه اكا اعتقاد ايدوب دزون دلدن انی سوديلر بعده بر كون انلره چيقوب

دیدیکه بکا ندا کلدیکه توبه‌ك مقبول اولدی اندن رومه کتمکه یوزلدی
ونسطور نام نصرانی یی خلیفه ایدوب اکا دیدیکه آلهه اوچدر عیسی
ومریم والاهدر ویعقوب نام نصرانی یه دیدیکه عیسی نه انس ونه جسمدر
بلکه ابن الاهدر بعده ملکا نام نصرانیه دیدیکه اله لم یزلدر وعیسی لایزالدر
.بعده هربرینی فرادی چاغروب سن بنم ولی خاصمسن دیو مداهنه ایله انی
تغریر ایتدی وایرتسی بن کندیمی عیسی علیه السلامك رضاسیچون ذبح
ایدیسرین ایمدی سن نصارایی سکا بیلدر دیکم طریقه دعوت ایلمکل
دیوب اندن مذبحه واروب کندویی ذبح ایتدی بعده اول اوچندن
هربری خلقی کندی طریقه‌سنه دعوت ایدوب هربرینه طوائف اتباع
ایتدکدنصکره نصاری اعتقاد باطلده اوچ صنف اولدیلر هرصنف ایکی
آخر صنفلری تخطئه ایدوب اختلافه دوشدیلر ﴿ ولاتقولوا علی الله الاالحق ﴾
والله تعالی یی تنزیه ایدوب اکا صاحبه وولد اسنادیله افترا ایتمکز ﴿ انماالمسیح
عیسی ابن مریم رسول الله وکلمته القاها الی مریم وروح منه ﴾ زیراکه مسیح
عیسی مریمك اوغلیدر الله تعالینك رسولیدر وکن قولندن وجوده کلمش
خلقیدرکه انی مریمه القاء ایتدی والله تعالیدن سائر ارواح کبی برروحدر
الابوکه الله تعالی انی کندویه مضاف قیلدی زیراکه اول انك امریله اولدی
دینلدیکه روحدن مراد شول نفخدرکه جبرائیل علیه السلام انی مریمك
درعنه نفخ ایتدی انکله مریم باذن الله حامل اولوب اول نفخه روح
دینلدی زیرا اول بر ریحدرکه روحدن چیقار ودینلدیکه یعنی عیسی
علیه السلام الله تعالیدن رحمتدر اکا تابع ومؤمن اولانه ویاخود روح
الله تعالیدن وحیدر مریمه بشارتله وجبریل علیه السلامه نفخله وعیسایه
کن دینلمسیله ﴿ فآمنوا بالله ورسله ﴾ ایمدی الله تعالی یه ورسوللری لسانیله
سزه خبرویریلنه ایمان کتورك که اول الله تعالی واحددر ولدی والوهیتده
شریکی یوقدر وعیسی مریمدن برجزءدر ابسز خلق اولنوبدر الله تعالی
ایله انك بیننده نسبت یوقدر ﴿ ولاتقولوا ثلاثة ﴾ آلهه اوچدر والله تعالی
ثالث ثلاثه‌در دیمکز ﴿ انتهوا خیرا لکم ﴾ تثلیثدن منتهی اولك که اول قولدن
انتهاکز سزه خیرلودر ﴿ انماالله اله واحد ﴾ الله تعالی بالذات اله واحددر هیچ
بروجهله انده تعدد یوقدر ﴿ سبحانه ان یکون له ولد ﴾ انی تنزیه ایدرینکه انکچون

ولد اوله ﴿ له مافی السموات ومافی الارض ﴾ سموات وارض وما بینهماده کی
اشیانك خلق وملکی جمله انکدر انده برمماثلی شیٔ یوقدرکه انی ولد اتخاذ
ایده ﴿ وکفی بالله وکیلا ﴾ الله تعالی وحدانیتنه کندی شاهد یترکه اکرچه
انك غیری شهادت ایتمزسه‌ده ویاخود خلقك امورینه اول وکیل یترکه
جمله‌سی اکا محتاجدر اول ایسه انلردن غنیدر ﴿ لن یستنکف المسیح ان یکون
عبدالله ﴾ عیسی علیه السلام الله تعالی یه عبد اولمقدن انفه وتعظم ایتمز زیرا
عبودیت اکا نهایت شرفدر ومذلت واستنکاف الله تعالینك غیری یه عبودیتده
اولور روایت اولندیکه وفد نجران پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه دیدیلرکه
یامحمد سن بزم صاحبمز عیسی علیه السلامه عیب اسناد ایدوب اول الله
تعالینك عبدیدر دیرسن پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم انلره عیسی
علیه السلامه عار وعیب دکلدر که اول الله تعالی یه عبد اوله دیدی اویله
اولسه انك اشبو قولنی مصدق آیت مذکوره نازل اولدی ﴿ ولاالملائکة
المقربون ﴾ وکذلك الله تعالی یه عبد اولمقدن ملائکهٔ مقربین دخی انفه
وتعظم ایتمزلر اشبو آیتله استدلال ایدر ملائکه یی انبیاء اوزره تفضیل
ایدنلر زیراکه عیسادن ملائکه‌یه ارتقاء بیورلدی ارتقاء ایسه ادنادن اعلایه
اولور لکن بونلر ایچون حجت دکلدر زیراکه حق تعالینك انی دیمسی ملائکه‌نك
مقامی بشر مقامندن ارفع اولمسنی بیان ایچون دکلدر بلکه ملائکه یی
آلهه‌در دینلرك قولنی رد ایچوندر نتکیم مسیح ابن الله دینلرك قولنی مسیح
الله تعالی یه عبد اولمقدن استنکاف ایتمز قولیله رد ایلدی ﴿ ومن یستنکف
عن عبادته ویستکبر فسیحشرهم الیه جمیعا ﴾ شول کمسه که الله تعالینك
عبادتندن ترفع ایده اول الله تعالی انلری جمیعا حشر ایدر ﴿ فاماالذین آمنوا
وعملوا الصالحات فیوفیهم اجورهم ﴾ اما شونلرکه الله تعالی یه ایمان کتوروب
اعمال صالحه ایشلیه‌لر انلرك اعمالی ثوابن تمیم ایدر ﴿ ویزیدهم من فضله ﴾
وجنتده کوزلر کورمدك وقولاقلر ایشتمدك وبشر قلبنه خطور ایتمدك
اجور وکراماتی فضلندن زیاده ایدر ﴿ واما الذین استنکفوا واستکبروا فیعذبهم
عذابا الیما ﴾ واما شونلرکه الله تعالی یه عبادتدن ترفع ایده‌لر اول انلری
عذاب وجیع ایله تعذیب ایدر ﴿ ولا یجدون لهم من دون الله ولیا ولانصیرا ﴾
حالبوکه انلر کندیلرین الله تعالینك غضب وقهرندن تخلیصه قادر برقریب
ویار مانع بولمیزلر ﴿ یاایها الناس قدجاءکم برهان من ربکم وانزلنا الیکم نورا مبینا ﴾

ياناس ربكز جل شانه‌دن محمد صلى الله تعالى عليه وسلم معجزات ظاهره ايله كلديكه اندن بشر عاجز اولور وسزه قرآن انزال ايتديكه اول حلال وحرامى وهدى وضلالى بيانده شفاء صدر ويرر يعنى سزه دلائل عقل وشواهد نقل كلدى اويله اولسه سزه نه عذر ونه علت قالدى ﴿ فاما الذين آمنوا بالله واعتصموا به ﴾ اما شونلركه الله تعالى‌يه ايمان كتوروب انكله كنديلرين زيغ شيطاندن منع ايتديلر ﴿ فسيدخلهم فى رحمة منه وفضل ﴾ الله تعالى رحمتندن ايمان وعملارى ازاسنده تقدير ايتديكى ثوابه وانك اوزره زائد احسانه ادخال ايدر ﴿ ويهديهم اليه صراطا مستقيما ﴾ وانلره وعد اولنان صراط مستقيمه ارشاد ايدركه اول دنياده اسلام وطاعتدر وآخرتده طريق جنتدر ﴿ يستفتونك ﴾ يا محمد سكا كلاله‌دن سؤال ايدرلر روايت اولنديكه جابر بن عبدالله رضى الله تعالى عنه مريض اولوب پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انك عيادتنه واردقده ديديكه يارسول الله بنم كلالتم واردر مالمى نيجه ايده‌ين اويله اولسه بو آيت نازل اولدى ديىلديكه احكامدن آخر نازل اولان اشبو آيت كريمه‌در ﴿ قل الله يفتيكم فى الكلالة ﴾ ديكه الله تعالى سزه كلاله حقنده افتا ايدركه اول موروث منه اولان ميتك ورثه‌سنده والد وولددن هيچ برى اولمامقدر ﴿ ان امرؤ هلك ليس له ولد وله اخت فلها نصف ما ترك ﴾ بركمسه كه فوت اولديغنده اوغلى اولميوب لاب وام ويالاب اختنى ترك ايده اول اخت ايچون اول متوفى تركه‌سنك نصفى واردر ﴿ وهو يرثها ان لم يكن لها ولد ﴾ واكر امر عكس اولورسه يعنى بر مرأه فوت اولديغنده اوغلى اولميوب لاب وام ويالاب اخن ترك ايدرسه اول اخ اول مرأهٔ متوفاة تركه‌سنك جميعنه وارث اولور ﴿ فان كانتا اثنتين فلهما الثلثان مما ترك ﴾ واكر فوت اولديغنده اوغلى اولميان كشينك لاب وام ويالاب ايكى ويا اكثر اختلرى قالورسه انلرك جميعچون متوفى تركه‌سنك ثلثانى حقلرى واردر ﴿ وان كانوا اخوة رجالا ونساء فللذكر مثل حظ الانثيين ﴾ واكر فوت اولديغنده اوغلى اولميان كشينك لاب وام ويالاب اخوة واخواتى قالورسه انلردن هربر اخ ايچون ايكى اخت نصيبى واردر ﴿ يبين الله لكم ان تضلوا ﴾ الله تعالى سزه بيان ايدر شول ضلالكزيكه تخليه اولنسكز اول سزك شان وطباعكزدندر تا كه اندن صاقنوب خلافن ايشليه‌سز وياخود سزه حق وصوابى بيان ايدر ضلالته وقوعكز كراهتيله تا كه

ضلالته واقع اولميه‌سز ﴿ والله بكل شئ عليم ﴾ الله تعالى هرشيئه عالمدر

سورة المائدة وهى ثلاث وعشرون ومائة آية مدنية الا (اليوم اكملت لكم دينكم) آيتى عرفاتده نازل اولمشدر

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿ يا ايها الذين آمنوا اوفوا بالعقود ﴾ يا مؤمنلر الله تعالينك عبادى اوزره عقد والزام ايتديكى تكاليفه وفا ايدك وياخود برى برلريكز بيننده كه امانات ومعاملات عقودنه وفا ايدك اول ايكى نوع عقودك هر برينه وفا كركسه واجب ويا مندوب اولسون ﴿ احلت لكم بهيمة الانعام ﴾ سزه بهيمهٔ انعام حلال قيلندى بهيمه هر صيددركه مميز اولميه وانعام ابل وبقر وغنم ومعزدر ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر بهيمهٔ انعام ايله مراد شول اجنه‌دركه امهاتلرى ذبح ويانحر اولنديغنده بطنلرنده اول ميته بولنور اكثر علماء انك حلنه ذاهبلردر (قال ابو سعيد قلنا يارسول الله ننحر الناقة ونذبح البقرة والشاة ونجد فى بطنها الجنين نلقيه ام نأكله قال كلوه ان شئتم فان ذكاته ذكاة امه) ابو سعيد رضى الله تعالى عنه ايدر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه ديدك كه يارسول الله بز ناقه‌يى نحر وبقره وشاتى ذبح ايدوب قارنلرنده جنين بولورز انى براغه‌لممى وياخود يه‌لممى بيورديكه ديلرسكز انى ييكز اناسنك ذبحى اكا ذبحدر وبعضلر ايدر اناسنك ذبحى اكا ذبح اولمسى اكر خلقى تمام اولوب قيللرى بتمش ايسه‌دركه اول سعيد بن المسيبك دخى قوليدر ابو حنيفه رضى الله تعالى عنه ايدر جنينك اكلى حلال اولمز اكر اناسنى ذبحندنصكره اول ميت چيقارسه * كلبى ايدر بهيمة الانعامله مراد انعامك وحشيسيدركه اول ظبا وبقر وحشى وحمر وحشيدر اكا بهيمه ديلمسى تمييزدن مبهم اولمسيدر ﴿ الا ما يتلى عليكم ﴾ الا شول اشياكيم سزه (حرمت عليكم الميتة) آيتنده تحريمى ذكر اولنور ﴿ غير محلى الصيد وانتم حرم ﴾ محرمين اولديغكزده صيدى حلال ايتمز اولديغكز حالده يعنى سزه انعامك كليسى حلال قيلندى الا انعامدن وحشى اولان دكل زيراكه اول صيددر حال احرامده اول سزه حلال اولمز ﴿ ان الله يحكم ما يريد ﴾ الله تعالى تحليل وتحريمدن ديلديكيله حكم ايدر ﴿ يا ايها الذين آمنوا لا تحلوا شعائر الله ﴾ يا مؤمنلر الله تعالينك شعائرنى حلال ايتمكز اول شعائرله مراد اعمال حجدر ويا محرمات احرامدر ويا حرمدر ويا الله تعالينك اوامر ونواهيسيدر

دینلدیکه شعائر الله ایله مراد شول هدایادرکه بعیرك سنامی صفحه‌سنه طعن
اولنوب اندن دم اساله ایدیله تا که انکله اول هدی ایدوکی بیلنه امام شافعی
هدیی اشعارده بقر ایله قیاس ایتدی اما که غنم جرحله اشعار اولنمز زیرا که
اول ضعیف اولدیغندن جرحی متحمل اولمز * وامام ابو حنیفه عندنده
هدی اشعار اولنمز اگرچه اول ابل وبقر ایسه‌ده ﴿ولا الشهر الحرام﴾ ودخی
اشهر حرمده قتالی حلال ایتمکز ﴿ولا الهدی﴾ ودخی بیت شریفه اهدا
اولنانی حلال ایتمکز اول کرك بعیر ویابقر ویا غنمدر اشبو قول شریف بیت
اللهه اهداده وهدیه اعاده‌نك تحریمنده وهدیی محلنه ایرکورمدین ذبحی
حرمتنده اصلدر وهدیدن اکالك منعنه دلیلدر ﴿ولا القلائد﴾ وهدیدن
ذوات قلائدی دخی حلال ایتمکزکه اول شول هدیدرکه نعل ویا لحاء شجر
ویاغیریدن اکا برشیٔ تقلید اولنه کیم انکله اول هدی ایدوکی بیلنوب اکا
کمسه تعرض ایتمیه ﴿ولا آمین البیت الحرام﴾ ودخی بیت حرامك زیارتن
قصد ایدنلرك قتالن حلال ایتمکز انلر گرکسه مؤمنلردن حجاج ویا عماردر
ویامشرکلردن زعملرنده ثواب قصدی ایچون ویاخود معاش تجاجه
توسعه ایچون نعم کثیره ایله کلنلردر بعده مشرکین حقنده (اقتلوا المشرکین
حیث وجدتموهم) آیتیله نسخ اولندی ﴿یبتغون فضلا من ربهم ورضوانا﴾
انلر ربلری جل شانه‌دن تجارتله رزق وزعملرنجه رضاسین دیلر اولدقلری
حالده ﴿واذا حللتم فاصطادوا﴾ قچانکه احرامدن چیقه سز سزه صید
مباح اولور دیلرسکز صید ایدك ﴿ولا یجرمنکم شنآن قوم ان صدوکم عن
المسجد الحرام ان تعتدوا﴾ سزی مکه مشرکلرینك مسجد حرامدن صد
ایتدکلری ایچون اوزرلرینه بغض وعداوتکز قتل واخذ اموال ایله اعتدایه
سزی تحمیل ایتمسون ﴿وتعاونوا علی البرّ والتقوی﴾ اوامره متابعت ومناهیدن
مجانبتده بری برلریکزه نصرت واعانت ایدك ﴿ولا تعاونوا علی الاثم والعدوان﴾
اما که کفر وظلمه ویامعصیته وبدعته اعانت ایتمکز اشبونکله مالکیه استدلال
ایتدیلرکه کشی کندویی خمر مثللی حمل ایچون ایجاری باطل اوله وکذلك
خماره عنب وباغی‌یه سلاح بیعی باطل اوله وبالجمله معاصی اهلنه مبتلا
اولدیغی معصیته عون اولور شیٔ ویرمك حرام اوله اگر انی اول صددنده
اولدیغی معصیتی ایتمك ایچون آلور ایدوکی بیلنورسه (سئل النبی صلی الله
تعالی علیه وسلم عن البرّ والاثم فقال البرّ حسن الخلق والاثم ماحاك فی نفسك

(وکرهت)

وکرهت ان یطلع علیه الناس) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه
برّ واثمدن سؤال اولندقده دیدیکه بر حسن خلقدر واثم اول شیٔدرکه
نفسکده اول راسخ اوله وناسك اکا مطلع اولمرنده کراهت ایده‌سن
﴿واتقوا الله﴾ الله تعالیدن قورقوب امرنه اطاعت ایدك که ﴿ان الله شدید
العقاب﴾ زیرا الله تعالینك عقابی شدید وانتقامی اشددر ﴿حرّمت علیکم﴾
سزه حرام قیلندی ﴿المیتة﴾ شول مأکول اللحم حیوانك اکلی که موتی ذکات
شرعیه ایله اولمیه ﴿والدم﴾ ودمکه مسفوح اوله یوخسه انهار دنصکره
عروقده قلان ومسفوح اولمیان کبد وطحال کبی مباحدر ﴿ولحم الخنزیر﴾
وخنزیرك لحم وسائر اجزاسی ﴿وما اهل لغیر الله به﴾ واول شیٔکه انك ذبحی
اوزره اسم اللهك غیری ذکر اولنه اشبو قولله استدلال ایدر اول کمسه که
اهل کتابك اعیاد وکنائسلری ایچون ویامسیح اسمنه ذبح اولنان شیٔك اکلنی
تحریم ایدر ﴿والمنخنقة﴾ واول حیوانکه خنقله اماته ایدیله ﴿والموقوذة﴾ واول
حیوانکه خشبله اورلمغله قتل اولنه اشبو موقوذه دندر شول صیدکه سهمك
عرضیله ویابندقه ایله ویا کلبك صدمه‌سیله قتل اولنه ﴿والمتردّیة﴾ واولکه
یوکسك یردن دوشمکله مقتول اوله وبومعناده‌درکه صید اکا سهم اصابتندن
یره دوشمکله مقتول اوله ﴿والنطیحة﴾ واولکه انی برآخری سوسمکله مقتول
اوله ﴿وما اکل السبع﴾ واولکه اندن سبع اکلیله مقتول اوله وبومعناده‌درکه
کلب ارسال اولنوب امساك ایتدیکی صیدین اکل ایده ﴿الا ما ذکیتم﴾ مگرکه
اشبو ذکر اولنان اشیادن اوله که انك ذکاسنه ایریشه سزکه اول فری اوداج
وانهار دمدر * واقل ذکاة قطع مریٔ وحلقومدر واول جائز اولورکه
هر محددله که جرح ایده اول گرکسه حدید ویا قصب ویا زجاج ویا حجردر
الا سن وظفر ایله دگل زیرا پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم سن وظفرله
ذبحدن نهی ایدوبدر وسبعك جرح ویااندن برشیٔ اکلندنصکره ذبح اولنانك
اکلی حلال اولور اگر انده حیات وار ایکن ایریشیلوب ذبح اولنورسه
واما که سبعك جرحیله اول مذبوح حالتنه ایررسه اول میته حکمنده اولوب
اکلی حلال اولمز اگرچه ذبح اولنورسه‌ده ومتردیه ونطیحه دخی انجلیندرکه
مذبوح حالتنه ایرمدین حیاتده ایریشیلوب ذبح اولنورسه اکلی حلال اولور
علی رضی الله تعالی عنهدن مرویدرکه اگر موقوذه ومتردیه ونطیحه‌نك
ذکاسنه ایریشیلورسه حالبوکه اول یدنی ویا رجلنی تحریك ایدر اکلی حلال

اولور واکر هواده کی صید رمی ایتدیکی سهمك اصابتندن یره دوشوب
اولسه اکلی حلال اولور زیرا انك یره دوشمسی ضروریدر واما اول جبل
ویا شجر اوزره دوشوب بعده تردیدن میت اولورسه اول متردیه دن اولوب
اکلی حلال اولمز مکرکه سهم انك هواده ایکن مذبحنه اصابت ایده اویله
اولسه وقوعی هرنه کیفیت اوزره اولورسه اکلی حلال اولور زیرا سهمك
مذبحنه اصابتیله اکا ذبح حاصل اولوبدر (وماذبح علی النصب) واولکه
نصب اسمنه ذبح اولنه روایت اولندیکه بیت شریفك حولنده اوچیوز التمش
حجر منصوبه وار ایدیکه اهل جاهلیت اکا عبادت وتعظیم ایدرلردی وانلر
ایچون ذبح دخی ایدرلردی (وان تستقسموا بالازلام) وازلامدن قسم وحکم
طلبی دخی حرام قیلندی دینلدیکه انکله مراد اهل جاهلیت قچان بر فعلی
قصد ایتسه‌لر اوچ اقداح احضار ایدوب برینه ربم امر ایتدی وبرینه ربم
نهی ایتدی وبرینه غفلت یازرلردی بعده انلری ضرب ایدوب اکر امر قدحی
چیقارسه انی ایشلرلر نهی چیقارسه ترك ایدرلر غفلت چیقارسه انی تکرار ضرب
ایدرلردی واستقسامك معناسی دینلدیکه جاهلیت عادتی اوزره جزوری
اقداحله قسمت ایتمکی طلبدر اشبو قول شریف دلالت ایدرکه قمار وتنجیم
ورمل وانك مشاکلی حرام اوله (ذلکم فسق) اشبو استقسام فسقدر زیراکه
علم غیبه دخولدر وانی علم غیبه طریق اعتقادی ضلالدر والله تعالی یه افترادر
مجاهد ایدر انکله مراد فارس وروملك کعابیدرکه انکله قمار ایدرلر * وشعبی
وغیری دیدیلرکه ازلامکه حصای بیضله ضرب اولنور فعلدر عربه مختصدر
وکعاب ایسه عجمکدر سفیان بن وکیع ایدرکه انکله مراد شطرنجدر (قال
النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من تکهن او استقسم او تطیر طیرة ترده عن
سفره لم ینظر الی الدرجات العلی من الجنة یوم القیامة) پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلم ایدر برکسنه‌که کاهنلك ایده ویا استقسام ایده ویا برشیئله تطیر ایدوب
سفرندن رجوع ایده یوم قیامتده اول جنتدن درجات عالیه یه نظر ایتمز (الیوم
یئس الذین کفروا من دینکم) اشبو زمان حاضرده ومستقبلده دینکزی
ابطالدن ویا انی ترك ایدوب دین کفاره رجوعدن کافرلر مأیوس اولدیلر زیراکه
کفار طمعده ایدیلرکه مسلمین انلرك دیننه عودت ایده اسلامه قوت کلیجك اندن
مأیوس اولدیلر (فلا تخشوهم واخشون) ایمدی سز انلرك اوزریکزه غلبه
ایتملرندن خوف ایتمکز بلکه خوفکزی خاصة بندن ایدك (الیوم اکملت لکم

دینکم) اشبو کونده دینکزی اکمال ایتدك نصر وسائر ادیان اوزره اظهارله ویا
قواعد عقاید اوزره تنصیص واصول شرایع وقوانین اجتهاده توفیقله *
ابن عباس ایدر اشبو آیتدن صکره حلال وحرامدن وفرائضدن برشیٔ نازل
اولمدی اندن بر روایتده ربا آیتی بوندن صکره نازل اولدی (واتممت علیکم
نعمتی) وهدایت وتوفیقله ویا اکمال دینله ویا مکه فتحیله ومنار جاهلیتی
هدمله نعمتی سزه اکمال ایتدم (ورضیت لکم الاسلام دینا) وسزك ایچون
ادیان بیننده دین اسلامی اختیار ایتدم * عمر بن خطاب رضی الله تعالی عنهدن
مرویدرکه یهوددن بر رجل اکا دیدیکه یا امیر المؤمنین سزك کتابکزده بر آیت
واردرکه انی اوقورسز اکر اول معشر یهوده نازل اولسه اول کونی بز عید
اتخاذ ایدردك که اول (الیوم اکملت لکم دینکم) آیتیدر عمر رضی الله تعالی
عنه دیدیکه بز اول کونی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم وسلمه انك نازل
اولدیغی مکانی بیلورزکه اول جمعه کوننده عرفه‌ده قائم ایکن ایدی یعنی اول
بز عیدمز کوننده ایدو کنه اشارت ایدی ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر
اول کونده بش عید جمع اولدیکه اول جمعه وعرفه وعید یهود وعید نصاری
وعید مجوس ایدی حالبوکه اندن اولده ونه صکره‌ده بر کونده اهل ملل اعیادی نه
جمع اولمش ونه اولیسردر روایت اولندیکه بو آیت نازل اولیجق عمر رضی الله
تعالی عنه آغلدی * پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اکا نیه اغلرسن
دیجك دیدیکه دینمز امرنده خیرمز زیاده اولقده ایدی برشیٔ کامل اولیجق
من بعد نقصه عودت ایدیسردر * پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم انی
تصدیق ایتدی اویله اولسه بو آیتك نزولندنصکره پیغمبریمز صلی الله تعالی
علیه وسلم سکسان بر کون معمر اولوب هجرتك اون برنجی سنه‌سی ربیع
الاولنك اون ایکنجی کیجه‌سی کچدکده زوالدنصکره ویا انك اون ایکنجی
کوننده وفات ایتدی صلی الله تعالی علیه وسلم (فمن اضطر فی مخمصة)
برکسنه‌که مجاعه حالنده اشبو ذکر اولنان محرماتدن برشیٔ تناولنه مضطر
اوله (غیر متجانف لاثم) اثمه مائل ومنحرف اولمدیغی حالده اکلی تلذذ ایچون
ویا حدّ شبعی تجاوز ایچون اولمامغله (فان الله غفور رحیم) الله تعالی غفور
ورحیمدر انی اول محرماتدن اکلی اوزره مؤاخذه ایتمز (یسئلونك ماذا
احل لهم) سکا سؤال ایدرلرکه مطاعمدن انلره نه شیٔ حلال قیلندی (قل
احل لکم الطیبات) دیکل که سزه طیبات حلال قلندیکه اول هر شیئدرکه

طباع سليمه انى استخباث ايتميه اندن متنفر اولميه ﴿ وما علمتم من الجوارح ﴾ ودخى سباع بهايم وسباع طيردن تعليم ايتدكاريكزك صيدى سزه حلال قيلندى ﴿ مكلبين ﴾ اكا صيدى تعليم ايدر اولديغكز حالده ﴿ تعلمونهن مما علمكم الله ﴾ اول سباع بهائم وسباع طيره تعليم ايدرسز شول علمدنكه الله تعالى انى سزه رسولى عليه السلام لسانيله تعليم ايلديكه اول جارحك صاحبى ارسال ايله صيده اتباع ايدر وصاحبى زجر ايله منزجر وعودتيله انصرافيدر وصيدى صاحبيچون امساك ايدوب انى اكلدن امتناع ايدر ﴿ فكلوا مما امسكن عليكم ﴾ ايمدى جوارحك سزكچون امساك ايتدكارى صيدن اكل ايدك كه اول جوارحك اندن ييديكيدر زيرا پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم عدى بن حاتم رضى الله تعالى عنهه ديديكه (وان اكل منه فلا تأكل انما امسك على نفسه) اكر كلبك صيدندن اكل ايدرسه سن اندن اكل ايتمكل زيرا اول انى كندى ايچون صيد ايدوبدر يوخسه سنكچون دكل بعضيلر ديديكه سباع طيرده بو خصلت شرط دكلدر زيرا انى تعليمده بو حده ايركورمك متعذردر ﴿ واذكروا اسم الله عليه ﴾ انى صيده ارسالكزو ذكاتنه ادراككز عندنده الله تعالينك اسمنى ذكر ايدك ﴿ واتقوا الله ﴾ الله تعاليدن قورقوب حرام ايتديكى اشيايى تناولدن صاقنك ﴿ ان الله سريع الحساب ﴾ الله تعالى حسابده سريعدر اعمالكزك دقيق وجليلنده مؤاخذه ايدر اشبو دليلدركه حيوانى تعليم ولاجل المصلحه انى ضرب جائز اوله وصيد ايچون كلب اتخاذى مباح اوله وبرقوم تسميه امريله استدلال ايتديلركه صيددن اوزرينه تسميه اونثميان حلال اولميه وتسميه اوزره اقتصاردن اكا پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه صلاة ضمى جائز اولميه ﴿اليوم احل لكم الطيبات﴾ اسم اللهله اولان ذبايح سزه حلال قيلندى ﴿ وطعام الذين اوتوا الكتاب حل لكم ﴾ واهل كتابك ذبايح وسائر اطعمه‌سى سزه حلالدر ﴿ وطعامكم حل لهم ﴾ وسزك طعامكز دخى انلره حلالدر اويله اولسه سزه حرج يوقدركه طعامكزدن انلره اطعام ويا بيع ايده‌سز ﴿ والمحصنات من المؤمنات والمحصنات من الذين اوتوا الكتاب من قبلكم ﴾ ودخى سزه مؤمنه‌لردن ويهوديه ونصرانيه‌لردن حرائر عفائف نكاحى حلال قيلندى ﴿ اذا آتيتموهن اجورهن ﴾ قچن انلره مهرلرين ادا ويا التزام ايده‌سز علماء محصناتك معناسنده اختلاف ايتديلر اكثرون ذاهب اولديلركه انكله مراد

حرائر اوله اويله اولسه هر حره‌نك نكاحى جائز اولور اول كركسه مؤمنه ويا كتابيه‌در وكركسه فاجره ويا عفيفه‌در وديديلركه حرّ مسلم ايچون امهٔ كتابيه‌يى تزوج جائز اولمز (مما ملكت ايمانكم من فتياتكم المؤمنات) دلالتيله كه امه نكاحنك جوازنه مؤمنه اولمغى شرط ايلدى وبرقوم ديديلركه محصنات ايله مراد عفائفدر اول كركسه مؤمنه ويا كتابيه‌دن حرائر ويا اماءدر اويله اولسه امهٔ كتابيه‌نك نكاحنى تجويز ايدرلر وبغيه‌نك نكاحنى تحريم ايدرلر اول كركسه مؤمنه ويا كتابيه‌در * شعبى ايدر كتابيه‌نك احصانى زنادن استعفاف وجنابتدن اغتسال ايله‌در ﴿ محصنين غير مسافحين ولا متخذى اخدان ﴾ نكاحله اعفا اولوب زنايى مجاهرين اولمديغكز وصديقه اتخاذيله زنايى مسرين دخى اولمديغكز حالده يعنى محصنات نكاحيله زنايى اعلان واسراردن متعففين اولك ﴿ومن يكفر بالايمان﴾ اول كمسه كه شرايع اسلامى انكار واندن امتناع ايده ﴿ فقد حبط عمله وهو فى الآخرة من الخاسرين ﴾ انك عملى حبط اولوب آخرتده خسارت اهلندن اولور ﴿ يا ايها الذين آمنوا اذا قمتم الى الصلاة ﴾ يا مؤمنلر قچان صلاته قيام اراده ايده‌سز حالبوكه محدثلرسز ظاهر آيت اقتضا ايدركه هربار صلاته قيام اراده ايدنه تجديد وضوء واجب اوله لكن پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك قول وفعليله بيلدككه مراد ذكر اولنديغى اوزره اوله (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم لاتقبل صلاة احدكم اذا احدث حتى يتوضأ) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر سزدن بريكزك نمازى قبول اولمز مكركه حدث ايتديكنده آبدست آلوب انى آبدستله قيله (روى عن النبى صلى الله تعالى عليه وسلم انه صلى يوم فتح مكة الصلوات الخمس بوضوء واحد ومسح على خفيه) روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم مكه‌نك فتحى كوننده صلوات خمسى وضوء واحد ايله ادا ايتدى وخفى اوزره مسح ايتدى وبعضيلر ديديكه امر مذكور ندب طريقى اوزره‌در اويله اولسه نماز قيلمق مراد ايدنه مندوب اولوركه آبدست اله اكرچه آبدستى وار ايسه‌ده (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من توضأ على طهر كتب الله له عشر حسنات) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بركمسه كه آبدستى وار ايكن تكرار آبدست آله انكچون اون حسنه يازيلور وبعضيلر ديديكه اشبو قول شريف الله تعاليدن رسولنه اعلامدركه اكا وضوء واجب اولمق نماز قيلمغى اراده

ایتدکده اوله یوخسه انك غیری اعمالده دکل او یله اولسه نمازدن غیری اعمالی آبدستسز ایشلمسی جائز اولور (قال ابن عباس کنا عند رسـول الله صلی الله تعالی علیه وسلم فرجع من الغائط فاتی بطعام وقیل الا تتوضأ فقـال لم اصل فأتوضأ) ابن عباس رضی الله عنه ایدر بز پیغمبریمز صلی الله تعـالی علیه وسـلم قتنده ایدك قضاء حاجتـدن کلیجك اوکنه طعـام کتورلدی دینلدیکه یارسـول الله آبدست المزمیسز دیدیکه نماز قیلمق اراده ایتدمکه آبدست الام ﴿فاغسلوا وجوهکم﴾ یوزلریکزی یوکز ویوزك حدی طولاباش قیلنك بتدیکی محلدن چکه‌نك آلتنه وارنجه‌در وعرضا ایکی قولاق اراسیدر ایمدی وضوءده بومجموعك غسـلی واجب اولور ودخی صوینی قاشـلرك قیللری دیبنه وکرپکلرینه وبیق دیبنه وعذار وعنفقه‌یه ایرکورمك واجب اولور اکرچه کثیفه ایسه‌ده واما عارض ولحیه اکر کثیفه اولوب تحتنده‌کی بشره کورنمزسـه وضوءده انك باطننی غسـل واجب اولمز ظاهرینی غسل کفایت ایدر ولحیه دن ذقندن اشاغه‌یه مسترسلك ظاهری اوزره مائی امرارك حکمنده ایکی قول واردر امام ابوحنیفه عندنده اول واجب اولمز زیرا حد رأسدن نازل اولان شعرك حکمی غسل وجوبنده وجه حکمی کبی اولمز وقول آخرده انك ظاهری اوزره مائی امرار واجب اولور زیراکه الله تعالی وجهی غسـله امر ایلدی وجه ایسـه اول عضودن مواجهه‌یه واقع اولاندر ﴿وایدیکم الی المرافق﴾ ودخی اللریکزی دیرسکلریکزله بیله‌جه یوکز ﴿وامسحوا برؤسکم﴾ وباشلریکزی مسح ایدك علماء مسح رأسك قدر واجبنده اختلاف ایتدیلر امام مالك دیدیکه جمیع رأسـك مسحی واجب اولور تیممده جمیع وجهك مسحی واجب اولمسی کبی * ابوحنیفه دیدیکه ربع رأسك مسحی واجب اولور * وشافعی دیدیکه رأسدن شول دکلونك مسحی واجب اولورکه اکا مسح اسمی منطلق اوله مسح رأسده بعضنی تجویز ایدن احتجـاج ایتدی انیکه مغیره بن شـعبه‌دن مرویدرکه (توضأ النبی صلی الله تعالی علیه وسلم فمسح علی ناصیته وخفیه) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم آبدست آلوب ناصیه‌سی وخفینی اوزره مسح ایلدی اشبو دلیلدرکه جمیع رأسك مسحی واجب اولمیه ﴿وارجلکم الی الکعبین﴾ ودخی ایاقلریکزی طپوقلریکزله بیله یوکز اویله اولسه فرائض وضوء غسل وجه وغسل یدین ومسح رأس وغسل رجلیندر وعلماء نیتك وجوبنده اختلاف ایتدیلر اکثری

(انك)

انك وجوبنه ذاهب اولدیلر زیراکه وضوء عبادتدر اویله اولسه سائر عبادات کبی اولدخی نیتسز صحیح اولمز وبعضیلر ایسه انی واجب دکلدر دیدیلر اول امام ثوری وائمهٔ حنفیه قولیدر وکذلك ترتیبنك وجوبنده دخی اختلاف ایتدیلرکه اول اعضاء وضوئی علی الولاء الله تعالینك ذکر ایتدیکی ترتیب اوزره غسلدر برجماعت انك وجوبنه ذاهب اولدیلرکه اول مالك وشافعی واحمد واسحاق قولیدر * زیراکه پیغمبریمز صلی الله تعـالی علیه وسلمدن ترتیبسز توضی ایتدیکی بزه نقل اولنمامشدر انك اکا دوامی وجوبنه دلیلدر ﴿وان کنتم جنبا فاطهروا﴾ اکر جنب اولسه‌کز غسل ایدك ﴿وان کنتم مرضی او علی سفر او جاء احد منکم من الغائط او لامستم النساء﴾ واکر خسته ویا مسافر اولسه‌کز ویا بریکز قضاء حاجتدن کلسه‌کز ویا نسایه جماع ایتسه‌کز ﴿فلم تجدوا ماء﴾ بعده اشبو طهارت ایجاب ایدر حالاتك هرقنغیسی ایسه اکا وفاء ایدر ویا استعمالنه امکانکز ایرر صو بولمزسـکز ﴿فتیمموا صعیدا طیبا﴾ ایمدی وجه ارضدن برشیئی طاهره قصد ایدك ﴿فامسحوا بوجوهکم وایدیکم منه﴾ اندن یوزلریکزی واللریکزی دیرسکلرکزله بیله وجه ارضدن قصد ایتدیککز شیئی طاهرله مسح ایدك نتکیم تیمم بحثنك ذکری بشنجی جزئك اوّلکی حزبنده کچمشدر ﴿ما یرید الله لیجعل علیکم من حرج﴾ حق تعالی سزه صلاة ایچون مائك وجودی عندنده انی استعمالله تطهر امری ومائك عدمی عندنده تیمّمله امری سزه تضییق اراده ایتمز ﴿ولکن یرید لیطهرکم﴾ بلکه احداث وجنابات وذنوبدن تطهیرکزی اراده ایدر ﴿ولیتم نعمته علیکم﴾ وابدانکزی مطهره وذنوبکزی مکفره اولان شیئی سزه تکلیف ایله اوزریکزه دینکزه نعمتك اتمامن اراده ایدر ﴿لعلکم تشکرون﴾ تاکه انك نعمتنه شکر ایده‌سز (روی ان عثمان رضی الله تعالی عنه توضأ بالمقاعد ثلاثا ثلاثا ثم قال سمعت رسول الله صلی تعالی علیه وسلم یقول من توضأ وضوئی هذا خرجت خطایاه من وجهه ویدیه ورجلیه) روایت اولندیکه عثمان بن عفان رضی الله تعـالی عنه توضی ایدوب یوزین واللرین وایاقلرین اوچر اوچر یودغندنصکره دیدیکه بن پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمدن ایشـتدمکه دیر برکیمسه‌که بنم اشبو وضوئم کبی توضیٔ ایده یوزندن واللرندن وایاقلرندن خطالری چیقه (وقال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ما من امریٔ یتوضأ فیحسن وضوءه ثم یصلی الصلات الا غفر الله له ما بینه وما بین الصلاة

الاخرى حتى يصليها ﴾ پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بر كيمسه كه آبدست آلوب شروط وآدابنى رعايتله انى تحسين ايده بعده مكتوباتدن وقتى داخل اولانى اداء ايده حق تعالى انك اوّل اداء ايتديكيله اندن اوّل اداء ايتديكى مكتوبه بيننده ايشلديكى خطالرى يارلغار ﴿ واذكروا نعمة الله عليكم ﴾ الله تعالينك سزه ويرديكى اسلام نعمتنى ذكر ايدككه اول سزه منعمى آكدرر وشكرنه قندرر ﴿ وميثاقه الذى واثقكم به ﴾ ودخى شول عهدنى ذكر ايدككه سزكله معاهده ايتدى ﴿ اذ قلتم سمعنا واطعنا ﴾ شول وقتكه محبوب ومكروهدن رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمه سمع وطاعه ايدلم ديديكز دينلديكه اول ميثاق ايله مراد ذرية آدمك عالم ذرده كى عهد وميثاقلرى در ﴿ واتقوا الله ﴾ الله تعاليدن قورقوب نعمتلرين اونوتمكز وميثاقنى نقض ايتمه كز ﴿ ان الله عليم بذات الصدور ﴾ الله تعالى قلوبده اولان خير وشرى بيلور انك اوزره سزه جزاء قيلور ﴿ ياايها الذين آمنوا كونوا قوّامين لله شهداء بالقسط ﴾ يامؤمنلر لله اعمالكزده عدلاه قائم اقوالكزده صدقله قائل اولك ﴿ ولا يجرمنكم شنآن قوم على الا تعدلوا ﴾ ومشركينه شدّت بغضكز انلرك امرنده عدل تركنه سزى تحميل ايتمسون حلال اولميان شيئى ارتكابله مثله وقذف وقتل نساء وقتل صبيان ونقض عهد كبى ﴿ اعدلوا هو اقرب للتقوى ﴾ اولياكز وكرك اعداكز امرنده عدل ايدككه عدل تقوايه اقربدر ﴿ واتقوا الله ان الله خبير بما تعملون ﴾ الله تعاليدن قورقكزكه اول سزك اعمالكزه خبيردر سزه جزاكز ايدر ﴿ وعد الله الذين آمنوا وعملوا الصالحات لهم مغفرة واجر عظيم ﴾ الله تعالى مؤمن اولوب اعمال صالحه ايشلينلره مغفرت واجر عظيم وعد ايتدى ﴿ والذين كفروا وكذبوا بآياتنا اولئك اصحاب الجحيم ﴾ شونلركه كافر اولوب آيتلريمزى تكذيب ايتديلر واندن توبه ايتمدين فوت اولديلر انلر اصحاب جحيمدر ﴿ ياايها الذين آمنوا اذكروا نعمة الله عليكم اذهمّ قوم ان يبسطوا اليكم ايديهم فكف ايديهم عنكم ﴾ يامؤمنلر الله تعالينك سزه نعمتن ذكر ايدك شول وقتنكه برقوم سزك قتلكزه يدلرينى بسط ايتمكى قصد ايتدكارنده اول انلرك يدلرينى سزدن كف ايلدى روايت اولنديكه اشبو آيت نازل اولدى شول وقتكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اصحابيله عسفانده صلاة ظهره طورمشلردى مشركين انلر اوزره اكبابه مشورت ايتديلر اول حالده انلر ايسه صلاتدن

منصرف اوليجق مشركين اول فرصتى فوتلرينه نادم اولديلر بعده اول قصدلرين مسلمين صلاة عصره شروعلرنده اجرايه تأخير ايتديلر الله تعالى صلاة خوفى انزالله انلرك اول كيدنى دفع ايلدى ❊ حسن ايدر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم نخل نام محلده غطفانى محاصره ايلدى وسيفنى قوشانمش ايدى مشركيندن بر رجل اكا ديديكه يامحمد سيفكى بكا ويركه كوره يم اولدخى انى اكا ويريجك بركره انى سلكدى وپيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه نظر ايدوب يامحمد شمدى بنم المدن سنى كيم قورترر ديدى اصحاب اوزرينه هجوم ايديجك سيفى براغوب كتدى اول سببدن بوآيت نازل اولدى ﴿ واتقوا الله ﴾ الله تعاليدن قورقوب امرينه وفاء واكا توكل ايدك ﴿ وعلى الله فليتوكل المؤمنون ﴾ مؤمنلر توكل ايدرلر ايسه الله تعالى يه توكل ايتسونلر ﴿ ولقد اخذ الله ميثاق بنى اسرائيل وبعثنا منهم اثنى عشر نقيبا ﴾ الله تعالى بنى اسرائيلدن اخذ ميثاق ايتدى وانلرك اون ايكى سبطنك هر برندن برشاهد بعث ايتديكه قوم جبارين احوالنى كوره لر واندن خبر كتوره لر روايت اولنديكه وقتاكيم بنو اسرائيل فرعون امرندن فارغ اولديلر ومصرده استقرار ايتديلر الله تعالى انلره امر ايتديكه ارض شامده اريحايه كيده لر وانده قرار ايده لر حالبوكه انده جبابرهٔ كنعانيون ساكن اولوردى وحق تعالى انلره موسى عليه السلام لسانيله ديديكه بن سزه انى دار قرار تقدير ايتمشن ايمدى اكا كيدك وانده اولان كفاره جهاد ايدك بن سزه انلر اوزره نصرت ايدرين وشرلرين دفع ايلرين اويله اولسه قومندن اون ايكى نقيب الغل كه هر برنقيب كندى سبطنه امر اولندقلرينه وفايه كفيل اوله لر چون موسى عليه السلام بنو اسرائيل ايله كتديلر اريحايه قريب اوليجق نقبائى كوندرديكه اخبار تجسس ايده لر بعده احواللرندن بيلدكارين انلره بيلديره لر كيدركن عوج بن عنق دينور جبابره دن بررجله راست كلديلركه انك طولى اوچ بيك اوچيوز ذراعدن اكثر ايدى صويى بولتدن ايچردى وقعر بحردن ديلديكى بالغى طوتوب كونشده پشورردى نوح طوفانده صو آنك دیزلرين كچمدى اوچ بيك ييل معمر اولوب حتى كه الله تعالى انى موسى عليه السلام يديله هلاك ايتدى شول وقتكه موسى عليه السلام عسكرينك اولديغى مكان مقدارنجه طاغدن برصخره يى باشنه آلديكه انكله موسانك عسكرين باصديره الله تعالى اكا

هد هدی کوندردی حتی که منقاریله اول صخره یی اویدی اندن صخره بوینه چوب کندیسی یره ییقلدی اول حالتده موسی علیه السلام انی اولدردی * نقباء اکا ملاقی اولدقلرنده اول باشنه حزمهٔ حطب آلمش کیدردی فی الحال انلری طوتوب کمی ایچنـه قویدی وملکلرینه کتورب اوکینه صاچدی کورشـونلر یکه بزمله قتال قصدین ایدرلر دیدی ملکلری نقبـایه دیدیکه کیرو قومکزه وارك بزدن کوردیککزی انلره خبر ویرك وحق تعالینك عجائب قدرتندرکه انلرك بر صالقم اوزیمی بش کشی طاشوردی وانارلرینك دانه لری چیقـارلدیغندنصکره قابنك بر شـطرنده بش کشی صغاردی چون نقبـاء کیرو دوندیلر انلرك صاحب رأیی دیدیکه زنهار بوقومك احوالنی بنواسرائیله خبرویرمکزکه موسی علیه السـلامدن ارتداد ایدرلر بلکه انلردن کتم ایدوب انجق موسی وهارونه خبرویرك انلر نه رأی ایدرلرسـه انجلین ایدك نقبـانك جمیعی کالب بن یوقنا ویوشع بن نوندن غیریسی بورأیه مخالفت ایتدیلر عهدلرین صیوب سـبطلرینی قتالدن منع ونهی ایتدیلر وجبارین احوالنی خبرویروب اول ایکیسندن غیریسی مخالفت طریقنه کتدیلر اما اول ایکیسی عهدلرینه وفاء ایدوب قوملرینه قتـالی ترغیب ایتدی نتکیم رب تعـالی انی حکایت ایتدی ﴿ وقال الله انی معکم ﴾ الله تعالی انلره دیدیکه بن سزك عدوکز اوزره ناصریکزین ﴿ لئن اقمتم الصلاة ﴾ اکر سز یابنی اسرائیل نمازیکزی اقامت ایدرسکز ﴿ وآتیتم الزکاة ﴾ وزکاتی اهلنه ویررسـکز ﴿ وآمنتم برسلی وعزرتموهم ﴾ ورسـوللریمه ایمان کتورر ونصرت ایدر ویاانلره توقیر وتعظیم ایدرسکز ﴿ واقرضتم الله قرضا حسنا ﴾ والله تعالینك سبیلنده مالکزی انفاق ایدرسکز ﴿ لاکفرن عنکم سیئاتکم ﴾ سزدن سیئاتکزی محو ایدرین ﴿ ولادخلنکم جنات تجری من تحتها الانهار ﴾ وسزی جنتلره قویارینکه اغاجلری التندن ایرمقلر اقار ﴿ فمن کفر بعد ذلك منکم فقد ضل سـواء السبیل ﴾ اول کمسه که اشبو مؤکد وعد عظیمله مؤید شرطدنصـکره عهد ومیثاقنی نقضـله کافر اوله طریق حقدن آیریلور ﴿ فبما نقضهم میثاقهم لعناهم ﴾ میثاقلرین نقضلری سـببیله انلری رحمتمزدن طرد ویاصورتلرین مسخ ویااوزرلرینه جزیه وضع ایتدك ﴿ وجعلنا قلوبهم قاسیة ﴾ وقلبلرین یابسه ویاغلیظه قیلدقکه اکا لینت کلمز ویاخود ایمانلرین خالصه قیلمدق بلکه انی کفر ونفاقله مشوب قیلدق ﴿ یحرفون الکلم عن

مواضعه ﴾ حق تعـالینك کتابنده کی کلماتی تحریف ایتدیلرکه اول نعت نبی صلی الله تعالی علیه وسلم وبعض احکامدر ﴿ ونسـوا حظا مما ذکروا به ﴾ وتذکیر اولندقلرندن ویا اتبـاع محمد صلی الله تعـالی علیه وسلمدن نصیب وافی ترك ایتدیلر یعنی توراتی تحریف ایدوب انلره نازل اولاندن حظلرین ترکله اکا نائل اولمدیلر ویااول تحریفلری شومیله برنیچه اشـیاء حفظلرندن کتدی * ابن مسعود رضی الله تعالی عنه دیدیکه کشی کاهی معصیتله بعض علمی اونودر وبوآیتله اسـتدلال ایتدی ﴿ ولاتزال تطلع علی خائنة منهم ﴾ سن زائل اولمزسن انلردن فرقهٔ خائنه یه مطلع اولورسن یعنی غدر وخیانت انلرك واسلافلرینك عادتیدر اویله اولسه انی انلردن کورمکدن زائل اولمزسن ﴿ الا قلیلا منهم ﴾ الا انلردن آز کمسـه لر خیـانت ایتمدیکه انلر ایمانه کلنلردر ویاخود الا انلردن آز کمسه لرین قلبلرین یابسه قیلمدق ﴿ فاعف عنهم واصفح ﴾ انلردن عفو وصفح ایت اکر تائب ومؤمن اولورلرسه ویامعاهد ملتزم الجزیه اولورلرسه * دینلدیکه اشبو مطلقدر سیف آیتیله منسوخه در ﴿ ان الله یحب المحسنین ﴾ الله تعالی احسان ایدنلری سور * اشبـونده تنبیه واردرکه کافر خائنی عفو احسان اولیجق انك غیرینی عفو بالطریق الاولی احسان اولور ﴿ ومن الذین قالوا انا نصـاری اخذنا میثاقهم ﴾ بز نصارا یز دینلردن بر قوم واردرکه بز انلردن اخذ میثاق ایتدك که الله تعالی یی برلیه لر وانبیایی کرچکلیه لر وخیرات ایشـلیه لر ﴿ فنسـوا حظا مما ذکروا به ﴾ انلر ایسـه انجیلده امر اولندقلرندن نصیب وافی ترك ایتدیلر ویهود کبی عهدلرین صیدیلر ﴿ فاغرینا بینهم العداوة والبغضاء الی یوم القیامة ﴾ اویله اولسه انلرك فرق مختلفه لری بیننه یوم قیـامته دکین عداوت وبغضایی الزام ایتدك حتی که هر برفرقه انك مخالفی اولان فرقه لری تکفیر ایدر ﴿ وسوف ینبئهم الله بما کانوا یصنعون ﴾ الله تعـالی یوم قیـامتده جزاء وعقـابله انلره صنیعلرین خبر ویریسردر ﴿ یا اهل الکتاب قد جاءکم رسولنا یبین لکم کثیرا مما کنتم تخفون من الکتاب ویعفو عن کثیر ﴾ یا یهود ویا نصاری سزه رسولمز محمد صلی الله تعالی علیه وسلم کلدیکه کتابکزدن کیزلدیککزدن کثیری سزه تبیین ایدر توراتده نعت محمد صلی الله تعالی علیه وسلم وآیت رجم کبی وانجیلده عیسی علیه السلامك احمد نام رسولك کلسنی تبشیری کبی واول کیزلدیککزك کثیرین عفوایدوب تبیین ایتمز قچان دین امرنده اکا ضرورت اولمیه ویاخود انك کثیرین عفو

ایدوب جرمی ایله مؤاخذه ایتمز ﴿ قد جاءكم من الله نور وكتاب مبين ﴾ الله تعالیدن سزه شك و ضلال ظلماتن كشف ایدر قرآن و كتاب واضح الاعجاز كلدی دینلدیكه نورله مراد محمد صلی الله تعالی علیه وسلمدر ﴿ يهدی به الله من اتبع رضوانه سبل السلام ﴾ الله تعالی اول كتابله رضاسنه اتباع ایدنی عذابدن سلامت طریقنه ویاسبیل اللهه هدایت ایدر ﴿ ويخرجهم من الظلمات الى النور ﴾ وانلری كفر ظلماتندن ایمان نورینه چیقارر ﴿ باذنه ﴾ اراده ویاتوفیقیله ﴿ ويهديهم الى صراط مستقيم ﴾ واول انلری بر طریقه هدایت ایدركه الله تعالی یه اول طریقلرك اقربیدر واكا مؤیدركه اول اسلامدر ﴿ لقد كفر الذين قالوا ان الله هو المسيح ابن مريم ﴾ نصارادن كافر اولدی شونلركه الله تعالی یه مسیح ابن مریمدر دیو كذب وافترا ایتدیلر ﴿ قل فمن يملك من الله شيئا ان اراد ان يهلك المسيح ابن مريم وامه ومن فی الارض جميعا ﴾ دیكل كه كیمدر كه الله تعالینك قدرت وارادتندن بر شیء منعنه مالك اوله اكر اول مسیح ابن مریمی واناسنی ویرده اولان مخلوقاتك اهلاكنی اراده ایده اشبو انلرك ذكر اولنان قوللری فسادینه حجتدر زیراكه مسیح مقدور و مقهوردر سائر ممكنات كبی فنایی قابلدر اویله اولسه كذب ایدر اول كمسنه كه انك الوهیتنه قائلدر ﴿ ولله ملك السموات والارض وما بينهما يخلق ما يشاء والله على كل شیء قدير ﴾ سموات وارض وایكیسی بینندهكی اشیانك خلقی وملكی جمیعا الله تعالینكدر دیلدیكی شیئی خلق ایدر اول هرشیئه قادردر یعنی الله تعالی قادر مطلقدر اصلنسز خلق ایدر سموات وارض خلقی كبی و اصلدن خلق ایدر اول ایكیسی بینندهكی خلقی كبی كه انك بعضی جنسندن اولمیان اصلدن انشاء اولنوبدر آدم علیه السلام واكثر حیوانات كبی وبعضی ایسه جنسی اولان اصلدن انشاء اولنوبدر اول یا ذكردن حوانك خلقی كبی ویاانثادن عیسانك خلقی كبی ویا ذكر ایله انثادن سائر ناسك خلق كبی ﴿ وقالت اليهود والنصارى نحن ابناء الله واحباؤه ﴾ یهود ونصاری دیدیلركه بز الله تعالینك رسوللری وابناسی واحباسیز ویاخود الله تعالی بزه حنو وعطفده اب كبیدر وبز اكا قرب ومنزلتده ابناء كبیز ﴿ قل فلم يعذبكم بذنوبكم ﴾ انلره دیكل كه چون زعم ایتدیككز اوزره انك ابناء واحباسیسز اول سزه نیچون عذاب ایدراب ایسه ولدینه ومحب ایسه حبیبنه عذاب ایتمز حالبوكه اول سزه دنیاده قتل واسر ومسخله عذاب ایتدی ومعترفلرسزكه اول سزه

(آخرتده)

آخرتده ایام معدودهده نارله عذاب ایدیسردر ﴿ بل انتم بشر ممن خلق ﴾ بلكه سز الله تعالینك خلقندن بشرسز سائر بنی آدم كبی احسان واسائتله جزا اولنورسز ﴿ يغفر لمن يشاء ﴾ الله تعالی دیلدیكنه مغفرت ایدركه انلر الله تعالی یه ورسوللرینه ایمان كتورنلردر ﴿ ويعذب من يشاء ﴾ ودیلدیكنه عذاب ایدر انلر كافر اولنلردر ﴿ ولله ملك السموات والارض وما بينهما ﴾ سموات وارض وایكیسی بینندهكی اولان كائنات انك ملكی وخلقی اولمقده مساویدر ﴿ واليه المصير ﴾ جملهنك رجوعی اكادر هربرینه خیر وشرلرینك جزاسن ایدر ﴿ يا اهل الكتاب قد جاءكم رسولنا يبين لكم على فترة من الرسل ﴾ یا اهل الكتاب زمانك رسلدن انقطاعی وقتنده سزه رسولمز محمد صلی الله تعالی علیه وسلم كلدی كه دین اسلام اموریني تبیین ایده ﴿ ان تقولوا ما جاءنا من بشير ولا نذير ﴾ تا كه یوم قیامتده بزه بشیر ونذیر كلمدی دیو اعتذار ایتمیه سز ﴿ فقد جاءكم بشير ونذير ﴾ ایمدی اعتذار ایتمكز زیرا كه سزه بشیر ونذیر كلوبدر ﴿ والله على كل شیء قدير ﴾ الله تعالی هرشیئه قادردر رسلی ارادتی اولدیغی وجه اوزره كاهی تواترا ارسال ایلدی موسی وعیسی بیننده بیك یدیوز ییل ایچنده بیك نبی ارسالی كبی * وكاهی فتورا ارسال ایتدی عیسی ومحمد صلی الله تعالی علیه وسلم بیننده التیوز ویابشیوز التمش طقوز ییلده درت نبی ارسالی كبی كه اوچی بنی اسرائیلدن وبری عربدن ایدی كه اكا خالد بن سنان العبسی دینوردی * اشبو آیتده آنلره امتنان واردركه محمد صلی الله تعالی علیه وسلمی انلره وحی آثارنك انطماسی عندنده ارسال ایتدی ﴿ واذ قال موسى لقومه يا قوم اذكروا نعمة الله عليكم اذ جعل فيكم انبياء ﴾ موسی علیه السلام قومنه دیدیكه یاقوم الله تعالینك سزه ویردیكی نعمتی ذكر ایدك كه سزدن انبیاء بعث ایتدیكه انلر سزه طریق حقی كوستره لر واوامر ونواهی یی بیلدیره لر * دینلدیكه بنی اسرائیلدن بعث اولنان كثرت انبیاء هیچ برامتدن بعث اولنمدی ﴿ وجعلكم ملوكا ﴾ وسزدن ملوك قیلدی * دینلدیكه فرعونك هلاكندنصكره بنو اسرائیلده ملوك كثیر اولدی انبیانك كثیر اولمسی كبی حتی كه یحیایی قتل وعیسانك قتلنه سعی ایتدیلر دینلدیكه وقتا كه قبطك یدلرنده مملوكین ایكن حق تعالی انلری آندن قورتاروب نفسلرینه وامرلرینه مالك ایدیجك انلره ملوك دیو تسمیه ایتدی * قتاده ایدر خدمتكاره اول مالك اولان انلر ایدی * ابو سعید رضی الله عنه ایدر * پیغمبریمز

صلى الله تعالى عليه وسلم بيورديكه قچان بنو اسرائيلدن برينك خادم وامرأه
ودابه سى اولسه اكا ملك دينوردى ﴿ وآتاكم مالم يؤت احدا من العالمين ﴾
وعالميندن بركسه يه ويرمديكن سزه ويردى كه اول فلق بحر وتظليل غمام
وانزال منّ وسلوى ودخى انك غيريدر ﴿ياقوم ادخلوا الارض المقدّسة التى
كتب الله لكم ﴾ ياقوم ارض مقدّسه يه داخل اولك حق تعالى انى سز كيچون
قسمت ايلدى ويالوح محفوظده انى سزه مسكن اولمسن تقدير ايلدى اكر
اكا تصديق واطاعت ايدرسكز اماكه رسول اللهه مخالفت ايدرسكز اكا
دخولدن محروم اولورسز ﴿ ولا ترتدّوا على ادباركم فتنقلبوا خاسرين ﴾
يوخسه انده كى جباره دن خوف ايدوب اكا دخولدن امتناع ايتمكزكه
دنيا وآخرت ثوابندن خاسرين اولديغكز حالده منقلب اولورسز تكيم
قصه سى اشبو حزبدن (ولقد اخذنا ميثاق بنى اسرائيل وبعثنا منهم اثنى
عشر نقيبا) آيتنده كچدى * علماء ارض مقدّسه ده اختلاف ايتديلر دينلديكه
اول طور وحوليدر ويا ايليا وبيت مقدسدر ويادمشق ويافلسطين وبعض
اردندر ويااريحادر وياشامك كليسيدر * كعب ايدر كتب منزله نك برنده
بولدمكه شام ارضدن بركنزدر خواص عبادنى انده تكنيز ايدوبدر دينلديكه
ابراهيم عليه السلام جبل لبنانه چيقوب اكا دينلديكه نظر ايت كوزك ايرديكى
اراضى مقدسه اولوب ذريتكه ميراث اولسون ﴿قالوا ياموسى ان فيها قوما
جبارين ﴾ بنو اسرائيل ديديلر انده قوم جبارين واردر ﴿وانا لن ندخلها حتى
يخرجوا منها فان يخرجوا منها فانا داخلون ﴾ بز اول ارضه كيرمزز مكركه انلر
اندن چيقه لر اكر انلر اندن چيقارسه بز كيررز * روايت اولنديكه اول قوم جبارين
عمالقه دن وعاد قومندن بقيه اولوب قامت وجسامتده عظملريچون انكله
وصف اولنديلر وقتاكه نقباء تجسس اخباره كيدوب كيروكلديلر كوردكارين
موسى عليه السلامه خبرويرديلر * موسى عليه السلام انلره ديديكه جبارين
شاننى كيزلكز بنى اسرائيلدن انى هيچ كمسه يه خبرويرمكز انلر ايسه هربرى
انى قريبنه وصديقنه خبرويروب برى برلرندن خبر يايلدى حتى كه بنو
اسرائيلك جميعى انى بيلدى رفع اصواتله آغلشديلر ونوليدى مصردن
چيقمميدق چونكه چيقدق اول ارضه وارمدين بوبريه ده اولوب قاليدق
ديديلر بعده برى برلريله مشورت ايتديلركه ارالرندن برين رئيس ايده لر
واتفاقله دونوب كيرو مصره كيده لر ﴿ قال رجلان من الذين يخافون

(انعم)

انعم الله عليهما ادخلوا عليهم الباب فاذا دخلتموه فانكم غالبون وعلى الله
فتوكلوا ان كنتم مؤمنين ﴾ الله تعاليدن قورقوب ايمان وتثبيتله انك انعام
ايتدكارندن ايكى رجل كه انك برى موسى عليه السلامك فتاسى يوشع بن
نون بن افرائيم بن يوسف عليه السلام ايدى وبرى دخى موسى عليه السلامك
اختى مريم بنت عمرانك زوجى كالب بن يوقنا ايدى اشبو يوشع وكالب
جبارين احوالنى تجسسه كيدن نقبانك ايكيسى ايدى سائرى موسى عليه
السلامك امرينه مخالفت ايدوب انى بنى اسرائيله اشاعه ايتدكارنده بونلر
كيزلمش ايدى وياخود اول ايكى رجل جبارندن اولوب موسى عليه السلامه
مؤمن ومتبعلر ايدى بنو اسرائيله ديديلركه جبارين قريه سنه قپوسندن
كيرك قچانكه اكا كيره سز انلره غالبين اولورسز * زيرا الله تعالى وعدينه
وفا ايديجيدر انلرك اجسامى عظمندن اوشنمكز زيرا قلبلرى ضعيفه در
انلردن قورقمكز ايمدى الله تعالينك وعدينه مصدقين ايسكز اكا توكل
ايلكز ﴿ قالوا ياموسى انا لن ندخلها ابدا ماداموا فيها فاذهب انت وربك فقاتلا
انا ههنا قاعدون ﴾ بنو اسرائيل ديديلركه ياموسى قوم جبارين اول قريه ده
اولدقلرنجه بز اكا كيدر ودخول ايدر دكلز وارسن ربكله كيت وايككز
انلر ايله قتال ايدك بز جبارين ايله قتاله قادر دكلرز بوراده اوتورر قالورز
﴿ قال رب انى لا املك الا نفسى واخى فافرق بيننا وبين القوم الفاسقين ﴾
موسى عليه السلام انلرك جهل وقسوت قلب وتمرد واستخفافلرندن صادر
قوللرينه غضب وفعللرندن تبرى وكنديلرى اوزره بدعاء ايدوب ديديكه
يارب بن كندمدن وقرنداشم هاروندن غيرى يه ويادينده بملة مواخات
ايدنلردن غيرى يه مالك دكلم كه انكله مراد هارون واول ايكى رجلدر
ايمدى بزمله اول قوم عاصين بيننى فصل ايت ﴿ قال فانها محرّمة عليهم اربعين
سنة يتيهون فى الارض فلا تأس على القوم الفاسقين ﴾ حق جل وعلا موسى
عليه السلامه ديديكه ارض مقدسه انلردن يوشع وكالبدن غيرى يه حرام
قلنمشدر اكا كيرميه لر ومالك اولميه لر قرق سنه ارض تيهده حيرتده قاله لر
ايمدى انك كبى قوم عاصينه محزون اولمغل * روايت اولنديكه التيوز بيك
مقاتل التى فرسخ يرده حبس اولنوب قالديلر اويله اولسه هر صباحن
قالقوب جدّ واقدامله كيدرلردى اخشام اولديغنه قالدقلرى يرده بولنورلردى
وغمام انلره كولكه اولوردى وكيجه نوردن برعمود طلوع ايدوب انلره

ضیاء ویردی وطعاملری منّ وسلوی وصولری موسی علیه السلامك
کتوردیکی حجردن ایدی دینلدیکه موسی وهارون انلرکه بیله دکل ایدی
لکن اکثرون دیدیلرکه ایکیسیدخی انده انلرله بیله ایدیلر الا بوکه اول حالت
انلره روح ایدی ودرجه لرینه زیاده ایدی وبنو اسرائیله ایسه عقوبت ایدی یوشع
وکالبدن غیری یکرمی یاشنه ایریشنلرك جمیعی تیهده وفات ایتدیلر وبالجمله
برقریهٔ جبارینه کیرمز دینلردن هیچ برکمسنه اریحایه کیرمیوب اولدیلر
چون مدت عقوبتلری قرق ییل تمام اولدی وانلرك ذریاتندن نواشی منتشی
اولدی موسی علیه السلام انلرله اریحایه کتدی وانی فتح ایدوب ماشاءالله
انده اقامتدنصکره وفات ایتدی برقولده موسی علیه السلامك وفاتی تیهده
اولدی محتضر اولیجق انلره خبر ویردیکه کندندنصکره یوشع علیه السلام نبی
اولور وجبابره ایله قتال ایدوب اریحا انك یدیله فتح اولور * فی الحقیقه یوشع
علیه السلام جبابره ایله قتال ایتدی وحق تعالی شامك کلیسنی بنو اسرائیله
قرارکاه ایتدی * سدی ایدر حق جل وعلا موسی علیه السلامه وحی ایتدیکه
قرنداشك هارونی توفی ایدیسرین ایمدی انکله فلان طاغه کیدەسن سمعا
وطاعة دیوب کتدیلر حتی که انده برشجره یه ایردیلر که مثلی کورلمش دکل
ایدی وآنده بربیت یاپلمش وانده سریر اوزره فرش قونلمش ایدی وروایح
طیبه دن انده قوخو بولوردی * هارون علیه السلام انی کوریجك غایت
بکندی اشبو سریر اوزره اویومق استرم الا بوکه صاحبی کلوب بکا غضب
ایتمسندن اوشانورین دیدی * موسی علیه السلام دیدیکه اویمیوب انك
اوزره یاتغل صاحبی کلدیکنده بن انی تسلیه ایدرم سنی انجتمز انی کیدررین
هارون علیه السلام اکا دیدیکه کل ایمدی انك اوزره ایکمز بیله یاتەلم بیت
صاحبی کلورسه ایکیمزه بیله غضب ایده ویاخود انجمدین قویوب کیده
نعم دیوب ایکیسی اویقویه واردیلر اول حالتده هارونه موت ایروب موسی بی
اویاردی کورسه که هارون علیه السلام قبض اولنوب سریر ایله سمایه رفع
ایدلدی وبیت وشجره دخی یرندن آیرلدی اندن موسی علیه السلام یالکز
بنی اسرائیله کلوب دیدیلر که موسی بنو اسرائیلك هارونه محبتلرینه
حسد ایدوب انی قتل ایتدی دیدیکه روا کوررمیسز که بن انی قتل ایتمش اولم
بلکه اول وفات ایدوبدر اندن ایکی رکعت نماز قیلوب دعا ایدیجك کورسه لر که
سریر ایندی اوزرنده هارون علیه السلامی کوردیلر * موسی علیه السلامه

ایناندیلر * محمد بن اسحاق ایدر موسی علیه السلام موتدن کراهت ایدردی
الله تعالی اکا انی سودیرمك اراده ایدوب یوشع علیه السلامه نبوت ویردی
صباحده واخشامده موسی علیه السلام یانه واردی موسی علیه السلام
ایسه اکا یا نبی الله الله تعالی سکا نه وحی ایتدی دیو سؤال ایدردی * یوشع
علیه السلام ایسه اکا یا رسول الله شو دکلو ییل سنك صحبتکده اولوب سکا نه
وحی اولندی دیو هیچ سؤال ایتدممی بلکه انی سن کندیلکندن بکا خبر ویرر
وبیلدیریردك اویله اولسه یوشع علیه السلام اکا اندن خبر ویرمزدی موسی
علیه السلام اندن بو حالتی کوریجك حیاتدن کراهت وموته محبت ایدر
اولدی * پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر موسی علیه السلامه ملك
الموت کلوب ربك جل شانه یه اجابت ایتکل دیدی * موسی علیه السلام
اکا برطبانجه اوروب کوزین چیقاردی * ملك الموت رب تعالی یه رجوع
ایدوب دیدیکه یارب بنی برعبدکه کوندردك که اول موتی سومز اشته کوزم
چیقاردی حق تعالی اکا کوزین رد ایدوب دیدیکه ایمدی کیرو اول عبدمه
واروب دیکل که چون حیات دیلرسن الکی براوکوزك ارقه سنه قوغل الك
التنه کلن قللر دکلو عمرك اولسون چون ملك الموت اکا انی خبر ویردی
موسی علیه السلام دیدیکه اندنصکره نیجه اولیسرین دیدیکه میت
اولیسرسن اویله اولسه بو وقتده قبض ایلکل اندن دیدیکه الهی بنی رمیهٔ
حجر دکلو ارض مقدسه یه قریب ایلکل پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم
ایدر اکر بن اول اراده اولسیدم سزه انك قبرنی کوستردم که اول یول
کنارنده کثیب احمر قتنده در * وهب ایدر موسی علیه السلام برحاجتنه چیقوب
کیدرکن کورسه که ملائکه دن برجماعت برقبر قزارلر برموضع لطیفده که
خضره ونضره وبهجه ده نظیری کورلمش دکل موسی علیه السلام دیدیکه
بو قبری کیمك ایچون قزارسز دیدیلرکه برعبد ایچونکه اول رب تعالی عندنده
کریمدر موسی علیه السلام دیدیکه حقا که بو قبر عبد کریمه لائق مضجعدر
دیدیلرکه یا صفی الله استرمیدك که بو سکا مضجع اولیدی دیدیکه نعم استردم
دیدیلرکه ایمدی ایچنه کیروب یاتغل وربك جل شانه یه توجه ایتکل چون اول
اویله ایلدی اسهل تنفسله تسلیم روح ایتدی ملائکه دخی انده انی دفن ایدوب
کتدی * دینلدیکه ملك الموت اکا جنتدن برتفاحه کتوروب شم ایتدیردیکی کبی
تسلیم روح ایتدی روایت اولندیکه موسی علیه السلام یوز یکرمی ییل معمر

اولوب وفاتندنصكره بنو اسرائيلك دخی تيهده مدت عقوبتلری قرق ييل
تمام اولدی حق تعالی يوشع عليه السلامه امر ايتديكه بنو اسرائيل ايله
جبابره قتالنه كيده جميعی امر الهی يه امتثال ايدوب انكله اريحايه كتديلر
التی آی محاصره ايدوب يدنجی آيده صورلر نفخ ايتديلر والله الله ديو بردن
صيحه ايتدكاری كبی سورك برطرفن دوشورديلر وجبارينله قتال ايدوب
انلری صيديلر حتی بنواسرائيلدن برجماعت بريره كلوردی وانلردن برينك
باشنی كسمكه ياردملشوردی قتال جمعه كوننده واقع اولوب كونش دخی
باتمغه ياقلشمشدی يوشع عليه السلام الله تعاليدن ديلديكه كونشی كيرو دونديره
ليلهٔ سبت ايرمدين قتالی نهايتنه ايركوره اويله اولسه الله تعالی اكا اجابت
ايدوب اول كونی برساعت آرتوردی حتی كه جبابره نك جميعنی اولدردی انكله
شام ممالكنك جميعی بنو اسرائيلك اولدی نواحيسنه عامللر طاغتدی حاصل
اولان غنايمی جمع ايتديلر حالبوكه انی نار اكل ايتمدی يوشع عليه السلامه
وحی الهی كلديكه غنيمته خيانت ايتمشلر واردر امرايتكه سكا مبايعت ايده لر
چون مبايعته شروع ايتديلر خيانت ايدنلرك الی انك النه ياپشوردی *
يوشع عليه السلام دخی اكا غنيمتدن آلديغی شيئی كتورديردی حتی انلرك بری
ياقوت وجواهرله مرصع التوندن براوكوز باشن كتوردی يوشع عليه السلام
اول كمسه يی خيانت ايتديكی شيئله قربان محلنه كوندردی برنار كلوب اول
كمسه يی وآلديغی شيئی ياندردی * يوشع عليه السلام بنواسرائيل امورينی
يكرمی يدی ييل مدبر اولدی عمری يوز يكرمی يدی سنه يه ايريشجك وفات
ايدوب جبل افرائيمده مقبور اولدی ﴿واتل عليهم نبأ ابنی آدم بالحق﴾ يا محمد
سن اهل كتابه ومشركينه آدمك ايكی اوغلی قابيل وهابيل قصه سن صحت
وكتب سابقينه موافقتنی ملتبس اولديغی حالده ذكرايت * روايت اولنديكه
حوا رضی الله عنها آدم عليه السلامدن يكرمی بطنده قرق ولد طوغردی كه
هر بطنده برغلام وبرجاريه طوغردی اول بطنده طوغان قابيل واقليميا
ايدی وآخر بطنده طوغان عبد المغيث وامة المغيث ايدی بعده الله تعالی
آدم عليه السلامك نسلنه بركت ويروب وفاتنه دكين اولادی واحفادی
قرق بيكه ايردی علماء قابيل وهابيلك مولدلرنده اختلاف ايتديلر بعضيلر
ديديلركه آدم وحوا يره ايندرلدكلرندن يوز ييل صكره ده مجامعتلرندن قابيل
ايله اقليميا بطن واحددن وجوده كلدی بعده هابيل ايله ليوذا بطن آخردن

وجوده كلدی ديلديكه آدم عليه السلام جنتده خطيئه يی اصابتندن اول
حوا قابيل ايله اقليميايه حامل اولوب اول اجلدن انی طوغرديغنده طلق
ونفاس كورممشدی بعده يره ايندكارنده حوا رضی الله تعالی عنها هابيل ايله
ليوذايه حامل اولوب انلرده وهج ووصب وطلق ونفاس كوردی وحق جل
وعلا آدم عليه السلامه وحی ايتديكه ليوذايی قابيله واقليميايی هابيله تزويج
ايده حالبوكه بونلرك غيريده رجل كندی ايله بيله طوغان اختندن غيری
اخواتندن ديلديكنی تزوج مشروع ايدی * چون آدم عليه السلام الله
تعالينك امرنی قابيله وهابيله خبر ويردی هابيل اكا راضی اولوب قابيل
سخط ايتدی وديديكه اقليميا ايله بن جنت ولادتندنم وهابيل ايله ليوذا ارض
ولادتندندر وبن اختم اقليميايه احقم هابيله ويرمزين * آدم عليه السلام
قابيله ديديكه اقليميا سكا حلال اولمز الله تعالينك امرينه مخالفت ايتمكل
قابيل آدم عليه السلامه ديديكه اول سنك رأيكدر يوخسه الله تعالی انی امر
ايتميوبدر * آدم عليه السلام قابيله وهابيله ديديكه ايمدی ايكيكز دخی الله
تعالی يه قربانله تقرب ايدك قنغيكزك قربانی قبول اولورسه اول اقليميايه
احقدر وقرابيندن اولكه مقبول اوله سمادن برپياض آتش اينوب انی اكل
ايدردی مقبول اولميانی وحوش وطيور ييوب انی اكل ايچون سمادن آتش
اينمزدی ﴿اذ قربا قربانا﴾ چون قابيل وهابيل قربانلرين محل معهودلرينه
ايلتوب قوديلر قابيل صاحب زرع ايدی زرعنك اردا سندن برصبره ايلتدی
ونفسنده اضمار ايتديكه قربانم كرك مقبول ويا مردود اولسون بن اقليميايی
اكا ويرردكلم * وهابيل ايسه صاحب غنم ايدی غنمنك اعلاسندن بركبش
ايلتدی ونفسنده اضمار ايتديكه حق تعالينك رضاسنه انقياد واطاعت ايده
﴿فتقبل من احدهما ولم يتقبل من الآخر﴾ اويله اولسه سمادن برآتش اينوب
هابيلك قربانن اكل ايله مقبوليتی وقابيلك قربانی يرنده مهمل قالمغله
مردوديتی بيلندی اويله اولسه قابيل قربانی رد اولنديغنه ياوزلنوب هابيله
حسدنی اضمار ايتدی وآدم عليه السلامك غيبتنه منتظر اولوب آدم عليه
السلام اول سنه كعبهٔ مكرمه زيارتنه كيدجك هابيل قتنه واردی حالبوكه
اول غنمنده ايدی ﴿قال لاقتلنك﴾ ديديكه يا هابيل البته بن سنی اولديررم
زيرا كه حق تعالی سنك قربانكی قبول ايدوب بنم قربانمی رد ايلدی وسن بنم
اخت حسنامی نكاحلنوب بن ايسه سنك اخت دميمه كی نكاحلنيجق ناس

سنی بندن خیرلودر دیو سویلر واولادك بنم اولادم اوزره افتخار ایلر ﴿ قال
انما یتقبل الله من المتقین ﴾ هابیل دیدیکه بنم انده نه صنعم وار حق تعالی طاعتی
متقیلردن قبول ایدرسن ایسه سیئ النیه وخائن اولدیغك ایچون قربانك رد
اولنمشدر لوم ایدرسك نفسکه لوم ایت یوخسه بکا دکل اشبونده اشارت
واردرکه حاسده لائق اولورکه مطلو بندن حرمانی تقصیرندن بیلوب
محسودك نه سببدن محفوظ اولدیغی شیئی تحصیله اجتهاد ایده یوخسه
انك حظی ازالهسنه دکل زیرا اول ضرر ایدر نفع ایتمز ﴿ لئن بسطت الی یدك
لتقتلنی ما انا بباسط یدی الیك لاقتلك انی اخاف الله رب العالمین ﴾ یاقابیل اکر
سن بنی قتل ایچون یدکی بسط ایدرسك بن سنی قتل ایچون یدمی بسط ایتمزین
زیرا که بن الله تعالیدن خوف ایدرین دینلدیکه هابیل قابیلدن اقوی ایدی
لکن الله تعالیدن قورقوب قتلدن تحرج ایتدی زیرا اول وقتده دفع مباح
اولممشدی ویاخود انی ایتمسی افضلی تحری ایچون ایدی (قال النبی صلی الله
تعالی علیه وسلم کن عبد الله المقتول ولا تکن عبد الله القاتل) پیغمبریمز
صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر الله تعالینك عبد مقتولی اولغل یوخسه
عبد قاتلی اولمغل وشرعده جائزدرکه بر کمسنه قتلی اراده اولندقده
انقیاد واستسلام ایده نتکیم عثمان بن عفان رضی الله تعالی عنه انی ایتدی
﴿ انی ارید ان تبوء باثمی واثمك فتکون من اصحاب النار ﴾ بن دیلرمکه
بنی قتلك اثمیله و الله تعالی یه ووالدکه عصیانك اثمیله رجوع ایدوب
اثمینله بیله اصحاب ناردن اوله سن ﴿ وذلك جزاء الظالمین ﴾ اشبو حالت
الله تعالینك ووالدنك امرینه مخالفت ایدنلرك جزاسیدر اول قرنداشنك
شقاوتن ونارله عذابن اراده ایتدی زیرا که ظالم ایدی وجائزدرکه
مؤمن برظالمك سوء جزاء اولنمسن اراده ایده الله تعالینك انی اراده ایتمسی کبی
﴿ فطوعت له نفسه قتل اخیه فقتله ﴾ قابیلك نفسی اکا مطاوعت ایتدیکه
قرنداشی هابیلی قتل ایده لکن بیلمدیکه انی نیجه قتل ایده شیطان اکا تمثل ایدوب
بر قوشی کتوردی وباشن برطاش اوزره قویوب برآخر طاشله آنی باصدردی
قابیل ایسه انی کوریجك قتلك کیفیتن اوکرندی وهابیله انقیادی ویا نومی
حالنده یکرمی یاشنده ایکن جبل نورده ویاعقبهٔ حراده باشنی طاشله باصدیروب
قتل ایتدی ﴿ فاصبح من الخاسرین ﴾ دنیا ودین مغبونلرندن اولدی زیرا که مدت
عمرنده مطرود ومحزون قالدی وقتا که قابیل انی قتل ایتدی انك امرنده متحیر

اولوب نیجه ایدهجکن بیلمدی زیرا که اوّل میت ایدیکه بنی آدمده واقع اولدی
واکا سباع وطیور قصد ایدیجك قابیل انی بر جرابه قویوب ارقهسنده قرق
کون ویا بریل طاشیدی سباع وطیور ایسه اکا اویوب بیله کیدردی انی
اکل ایچون یره قومسنه انتظار ایدردی ﴿ فبعث الله غرابا یبحث فی الارض
لیریه کیف یواری سوأة اخیه ﴾ الله تعالی ایکی غراب کوندردی بری بریله
دوکشوب بری آخرنی اولدردی بورنیله وایاقلریله یری اشوب اولدیریلن
غرابك میتهسن اول اشدیکی یره قویدیغندنصکره ترابله انی اورتدی وحق
تعالی انکله دیلدیکه قابیله قرنداشنك جسد میتنك دفننك کیفیتنی کوستره
﴿ قال یاویلتی اعجزت ان اکون مثل هذا الغراب فاواری سوأة اخی ﴾ قابیل
انی کوریجك دیدیکه ویل بکا که اشبو غراب کبی اولمقدن عاجزمی اولدم
تاکه قرنداشمك جسدینی یره قویوب اورتیدم ﴿ فاصبح من النادمین ﴾ اویله
اولسه قابیل بو دکلو زمان کندویه تعب ومشقت ویردیکنه وغرابه تلمیذ
اولدیغنه وانی قتلندن قلت نفعنه ووالدینك اسخاطنه نادم اولدی یوخسه
انی قتلنه ویا ذنب ارتکابنه دکل زیرا اکر ندامتی انکچون اولسه توبه
اولوردی * روایت اولندیکه هابیل قتل اولنیجق ارض یدی کون چالقندی
واغاجلر دیکنلندی واطعمه یه تغیر ایردی ومیوهلرك بعضنه حموضت حاصل
اولدی وصوله مرارت کلدی وارضدن غبار پیدا اولدی آدم علیه السلام
اول وقتده مکهٔ مکرمهده ایدی بوحالاتی کوریجك مدهوش اولوب بریوزنده
برحدث عظیم حادث اولمشدر دیدی وقتا که آدم علیه السلام یوز اوتوز
یاشنه ایردی وهابیلك قتلندن بش یل کچدی حق تعالی اندن بدل شیث علیه
السلامی ویردیکه اول هبة الله دیمکدر واکا لیل ونهارك ساعاتنی تعلیم
ایتدی واللی صحیفه انزال ایتدی وآدم علیه السلام انی وصی وولی عهد
ایتدی وقابیله دینلدیکه مطرود اولدیغك حالده کیت وکوردیکك کمسهدن
رعب ایت اویله اولسه ارض یمندن عدنه کیتدی ابلیس اکا کلوب دیدیکه
هابیلك قربانن آتش اکلنه سبب اول آتشه طپاردی ایمدی سن دخی
برآتشخانه یاپوب آنده آتش یاقغل وانی کندوکه وعقبکه معبد ایله نعم دیوب
ابتدا انی اول احداث ایتدی انك فتنه اوغرایانی اول آتشه آتدی مکر
قابیلك براعمی اوغلی واول اعمانك دخی براوغلی وار ایدی اعمایه اوغلی
دیدیکه اشبو باباك قابیلدر هماندم اعمی قابیلی آتشه آتوب یاقدی بعده

اعمایه اوغلی دیدیکه نیچون باباکی یاندردك اویله اولسه اعمی اکا یاوزلنوب بر طبانجه اوردی وانکله انی اولدردی * مجاهد ایدر قابیلك بر ایاغی فخذینه باغلنوب اول کوندن یوم قیامته دکین یازده ناردن بر حظیرەده وقیشده قاردن بر حظیرەده ایاغندن اصیلوب عذاب اولنور یوزی کونشه اولوب انك دوریله اول دخی اکا دوندریلور * دینلدیکه آلات لهو ومزامیر وطنابیر وعیدانی اوّل احداث ایدن قابیل اولادندن ایدی شرب خمر وعبادت ناروزنا وفواحشه انهماك انلردن ایدی حتی که نوح علیه السلام طوفاننده غرق اولدیلر وشیث علیه السلامك نسلی قالدیلر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم لاتقتل نفس ظلما الا کان علی ابن آدم الاوّل کفل من دمها لانه اوّل من سن القتل) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر هر بارکه بر نفس ظلما قتل اولنه الا انك دمی وبالندن بر کفل آدمك اوّلکی اوغلی قابیل اوزره اولور زیراکه قتلی ابتدا اول سنت ایتدی ﴿من اجل ذلك کتبنا علی بنی اسرائیل﴾ اشبو قتل مذکور سببیله بنی اسرائیل اوزره توراتده قضاء ایتدك که ﴿انه من قتل نفسا بغیر نفس اوفساد فی الارض فکأنما قتل الناس جمیعا﴾ بر کمسه که بر نفسی قصاص ایجاب ایدر قتل نفس ایتمکسزین ویاخود یر یوزنده شرك وقطع طریق کبی فسادی ایشلمکسزین قتل ایده کانه اول ناسك جمیعن قتل ایتمشدر شول حیثیتدن که حرمت دمائی هتك وقتلی سنت وناسی انی ایشلمکه جری ایتدی ویاشول حیثیتدنکه واحد قتلی وجمیع قتلی الله تعالینك غضبن وشدّت عذابن استجلابده برابردر ﴿ومن احیاها فکأنما احیا الناس جمیعا﴾ وبر کمسه که بر نفسك حیاتی بقاسنه سبب اوله اول کرك عفو ویا قتلدن منع ویا اسباب هلکەنك برندن انقاذله‌در کانه اول فعلی ناسك جمیعنه ایتمشدر اشبونکله مقصود نفسك قتل واحیاسنی قلوبده تعظیمدر تاکه نفس قتلنه تعرضدن رهبت ونفس حمایەسنه رغبت ایدیله * حسن بصری‌یه دینلدیکه اشبو خصلت خاصة بنی اسرائیله میدر یوخسه بو امتده دخی عامه‌میدر دیدیکده والله بنی اسرائیلك دمائی الله تعالی‌یه بزم دمائمزدن اکرم دکلدر ﴿ولقد جاءتهم رسلنا بالبینات﴾ حالبوکه بزم انلره رسوللریمز آیات واضحه ایله کلدی ﴿ثم ان کثیرا منهم بعد ذلك فی الارض لمسرفون﴾ اشبو بیان ویاذکر اولنان تشدید عظیمی اوزرلرینه قضامزدنصکره انلردن ناس کثیر تحامی ایتمیوب قتل وهتك

محارمله یر یوزنده مبالاتسز اسراف ایتدیلر وامرده حدّ اعتدالدن تباعد ایتدیلر ﴿انما جزاء الذین یحاربون الله ورسوله ویسعون فی الارض فسادا﴾ شول کمسنەلرکه الله تعالی ورسولنه محاربه ایدرلر اوامر ونواهی‌یی ترکله ویامؤمنلردن الله تعالینك ورسولنك اولیاسنه محاربه ایدرلر قطع طریق واصوص ایله ویر یوزنده قتل واخذ ماله وفساده سعی ایدرلر ایمدی انلرك جزاسی اولدرکه ﴿ان یقتلوا﴾ اکر قتلی افراد ایتدیلر ایسه صلبنسز قصاصا قتل اولنەلر ﴿اویصلبوا﴾ واکر قتلله بیله اخذ مال دخی ایتمشلرسه قتل وهم صلب اولنورلر * امام شافعی رضی الله تعالی عنه دیرکه قتل بعده صلب اولنور * امام ابو حنیفه رضی الله تعالی عنه دیرکه صلب اولنوب بعده موتنه دکین رمحله طعن ایدیلور ﴿اوتقطع ایدیهم وارجلهم من خلاف﴾ واکر انجق اخذ مال ایدوب قتل ایتمشلر ایسه بر صاغ اللریله صول ایاقلری کسیلور ﴿اوینفوا من الارض﴾ واکر ناسی انجق اخافه ایتمشلر ایسه بر بلدەدن بلدۀ اخرایه نفی ایدیلورلر بر حیثیتله که هیچ بر موضعده قراره تمکین ایدلمزلر * امام ابوحنیفه نفیی حبس ایله تفسیر ایتدی زیراکه محبوس دنیانك سعتندن ضیقنه نفی اولنمشدر کانه انکله ارضدن منفی اولنور * دینلدیکه مراد تخییردر اویله اولسه هر قاطع الطریق حقنده امام اشبو عقوباتدن دیلدیکن ایشلمکه مخیردر ﴿ذلك لهم خزی فی الدنیا﴾ اشبو ذکر اولنان عقوبات انلره دنیاده ذل وفضیحتدر یوخسه ذنوبلرینه کفارت اولمز ﴿ولهم فی الآخرة عذاب عظیم﴾ وآخرتده انلره دنیادەکی عقوبتلرندن شدید ناردە عذاب عظیم واردر ﴿الا الذین تابوا من قبل ان تقدروا علیهم فاعلموا ان الله غفور رحیم﴾ الاشونلرکه سز انلری اول صنیعلرنده ایکن اخذ ایتمکزدن اوّل توبه ایدەلر بیلك که الله تعالی انلردن ذنوبی توبه سببیله مغفرت وتوبەلری قبولیله رحمت ایدر بعضیلری دیدیکه اشبو آیت کفار حقنده نازل اولوبدر اویله اولسه معناسی کفارکه انلر اوزره قدرتکز اولمزدن اوّل شرکدن توبه ایدوب اسلامه کلەلرك انلر اوزره حدوددن برشیٔ اقامتنه سزه رخصت یوقدر وکفرلری حالنده ایشلدکلری دم ومال ایچون تبعه‌یه دخی وسعت یوقدر واکر محاربین مسلمیندن ایسه انلردن اولکه قبل الاخذ توبه ایده حق الله اولان عقوبت اندن ساقط اولور حق عبد اولان دکل ﴿یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله وابتغوا الیه الوسیلة﴾ یا مؤمنلر الله تعالیدن قورقك وفعل وطاعات وترك

معاصيدن انك ثوابنه وزلفاسنه توسل اولنور شيئى طلب ايدك ﴿وجاهدوا فى سبيله﴾ والله تعالينك سبيلنده انك اعداء ظاهره وباطنه سنه جهاد ايدك ﴿لعلكم تفلحون﴾ تاكه الله تعالى يه وصول وكرامتنه نيلله فلاح بوله سز ﴿ان الذين كفروا لو انّ لهم مافى الارض جميعا ومثله معه ليفتدوا به من عذاب يوم القيامة ماتقبل منهم ولهم عذاب اليم﴾ شونلركه كافر اولديلر اكر يريوزنده كى صنوف اموالى وانكله بيله انك امثالى انلرك اولسه تاكه يوم قيامتك عذابندن نفسلرين تخليصه فديه قيله لر اول انلردن قبول اولميوب انلره عذاب اليم اوله ﴿يريدون ان يخرجوا من النار وماهم بخارجين منها ولهم عذاب مقيم﴾ انلر ناردن چيقمق ديليه لر حالبوكه انلر اندن چيقار دكللردر بلكه انلره عذاب مقيم واردركه اول انلردن ابدا زائل اولمز ﴿والسارق والسارقة فاقطعوا ايديهما﴾ رجل وامرأه كه غيرك مالنى محل محرزدن خفية اخذ ايده اكر اول مأخوذ نصاب دكلو وارايسه اول آخذ كركسه رجل ويامرأه در يد يمناسنى رسغندن قطع ايدك ونصابك مقدارنده علماء اختلاف ايتديلر اكثر علماء ديديلركه اول ربع دينارويا اول قيمتلو متاعدركه اول ابو بكر وعمر وعثمان وعلى رضوان الله تعالى عليهم قوليدر عمر بن عبد العزيز واوزاعى وشافعى اكا ذاهبدر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم القطع فى ربع دينار فصاعدا) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر قطع يد ربع دينار ويا اندن زياده شئ سرقه سنده در وبر قوم ذاهب اولديلركه بر ديناردن ويا اون درهمدن اقلده قطع اولنمزكه اول ابن مسعود رضى الله تعالى عنهدن مرويدر سفيان ثورى وائمهٔ حنفيه قوليدر وبر قوم ديديلركه بش درهمدن اقلده قطع يوقدركه اول ابو هريره رضى الله تعالى عنهدن مرويدر ابن ابى ليلى قوليدر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم لعن الله السارق يسرق البيضة فتقطع يده ويسرق الحبل فتقطع يده) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر الله تعالى سارقه لعنت ايده كيم بيضه سرقه ايدوب الى كسيله وياحبل سرقه ايدوب الى كسيله * اعمش ايدر زعم ايدرلرديكه بعض حديد وحبل بهاسى دراهم متعدده يه مساوى اوله شئ قليلده قطعى تجويز ايدنلر اشبو حديث شريفى احتجاج ايدرلر لكن اكثرون عندنده اعمش قولنه حمل اولنور ﴿جزاء بما كسبا﴾ تاكه دنياده سرقه لرينه جزاء اوله ﴿نكالا من الله﴾ الله تعاليدن عقوبت اولديغى حالده

﴿والله عزيز حكيم﴾ الله تعالى اكا عصيان ايدنه نقمتى غالب وسارق اوزره قطعله حكمنده حكيمدر ﴿فمن تاب من بعد ظلمه﴾ اول سارقكه سرقه دنصكره توبه ايده ﴿واصلح﴾ تبعاتدن تفصى ايله وسرقه يه عودى تركله امرينى اصلاح ايده ﴿فان الله يتوب عليه﴾ الله تعالى انك توبه سنى قبول وآخرتده انك اوزره عقابن اسقاط ايدر ﴿ان الله غفور رحيم﴾ الله تعالى توبه ايله ذنب سالفى مغفرت ايدر واكا اطاعت وامرينى اصلاح ايدنه رحمت ايدر * اشبو الله تعالى ايله عبد بيننده كى حكمدر اما قطع اكثرين عندنده توبه ايله ساقط اولمز * مجاهد ايدركه سارقك توبه سى يدى قطع اولنمسيدر قطع ايله اكا توبه حاصل اولور لكن صحيح اولان قطع انك خيانتى جزاسيدر من بعدينه توبه دن لابدر ماضى يه ندامت ومستقبلده انى تركه عزيمتله قچانكه سارقك يدى قطع اولنه اكثر علماء عندنده مالدن سرقه ايتديكنك غرمى اكا واجب اولور امام ثورى وائمهٔ حنفيه ايدركه اكا غرامت يوقدر واكر مسروق باقى ايسه بالاتفاق استرداد اولنور ويدى قطع ايديلور زيراكه قطع حق اللهدر وغرامت ايسه حق عبددر ايمدى انك برى آخرى منع ايتمز ﴿الم تعلم ان الله له ملك السموات والارض﴾ يا انسان بيلمزميسنكه سموات وارضك وايكيسى بيننده كى اشيانك خلق وملكى الله تعالينكدر ﴿يعذب من يشاء ويغفر لمن يشاء﴾ كفر اوزره فوت اولانى تعذيب وكفردن توبه ايدنى مغفرت ايدر ويا ديلديكنى صغيره اوزره تعذيب وديلديكنك كبيره سن مغفرت ايدر ﴿والله على كل شئ قدير﴾ الله تعالى تعذيب ومغفرتدن هربرينه قادردر ﴿يا ايها الرسول لايحزنك الذين يسارعون فى الكفر﴾ يا محمد سكا حزن ويرمسون شول كمسه لرك صنيعيكه كفرى اظهاره مسارعت ايده لر قچانكه اكا فرصت بوله لر ﴿من الذين قالوا آمنا بافواههم ولم تؤمن قلوبهم﴾ شول منافقلردنكه لسانلريله ايمان كتوردك ديرلر حالبوكه قلبلرى ايمانه كلميوبدر ﴿ومن الذين هادوا سماعون للكذب﴾ ويهوديلردن برقوم واردركه سنك كلامكى ديكلرلركه انده سنك اوزريكه كذب ايده لر اويله اولسه انلر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمى استماع ايدوب قتندن كتدكلرنده انده ايشتمدكارى كلامى ايشتدك ديو كذب وافترا ايدرلر ﴿سماعون لقوم آخرين لم يأتوك﴾ كه انلر يهوددن سكا كلميان قوم آخرين ايچون جاسوسلردركه سنك كلامكى انلره خلافى اوزره نقلله سكا افترا ايده لر ﴿يحرّفون الكلم من بعد

مواضعه ﴾ كه انلر كلمات حق حق تعالينك وضع ايتديكى مواضعندن اماله ايدرلر يالفظنى اهماله و ياوضعنى تغييرله و يامعناسـنى خلاف مراده حمله و ياخلاف موردنده اجرا ايله * روايت اولنوركه اهل خيبرك اشرافندن بررجل و برمرأه احصانله متصفلر ايكن زنا ايدوب توراتده ايسه حدلرى رجم اولديغندن شرفلرى ايچون رجملرينى يهود استمديلر وديديلركه يثربده نبوت دعواسين ايدن رجلك كتابنده رجم يوقدر بلكه حدلرى ضربدر ايمدى يهوددن اخوانكز بنى قريظه يه خبر كوندرك كه انلر انك جيرانيدر تاكه انى اندن سؤال ايده لر اكرجلدله امر ايدرسه قولنى قبول ايده لر واكر رجمله امر ايدرسه قبول ايتميوب قاتندن كيده لر واول زنا ايدن رجل ومرأه يى دخى رسوللريله بيله كوندرديلر چون كلوب بنى قريظه ونضيره يه ماجرايى خبرويرديلر وانلركه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه قصه يى بيلدرديلر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ديديكه بنم قضامه راضى اولورميسز ديديلركه نعم ديديكه بكا جبرائيل عليه السلام كلوب ديديكه الله تعالينك امرى انلرك رجم اولنمسيدر ديو خبرويردى قبولدن امتناع ايديجك پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ديديكه جبرائيل عليه السلام بكا امر ايلديكه بنمله سزك بينكزده ابن صوريايى حكم ايدمكه اول برشاب امرد ابيض اعوردر فدكده ساكن اولور اول سزك عنديكزده نه منزلتده در ديديلركه وجه ارضده اولان يهودك تورات علمنده كاميلدر ديديكه ايمدى انى چاغرك كلبجك پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اكا ديديكه اول الله تعالينك حقيچونكه توراتى موسى عليه السلامه انزال ايتدى وسزكيچون بحرى ياروب سزى انجاء وفرعون وقومنى انده غرق ايتدى وسزه منّ وسلوى ايندردى وغمامله سزى كولكه لندردى وسزه حلال وحرامى بيان ايدر كتاب ايندردى زنا ايدن محصن اولديغنده رجم اولنمسن كتابكزده بولورميسز ابن صوريا ديديكه نعم اول الله تعالى حقيچونكه صفاتنى بكا تذكير ايتدك اكر تورات بنى احراقندن قورقميدم اعتراف ايتميوب كذب ايدردم لكن يامحمد اول سنك شرعكده نيچه در ديديكه قچان درت عادل كمسه شهادت ايده كه رجل مرأيه ادخال ايتدى ميلك مكحله يه ادخال اولنمسى كبى اكا رجم واجب اولور ابن صوريا ايتدى اول الله تعالى جل شانه حقيچونكه توراتى موسايه انزال ايتدى توراتده دخى حكم آنجليندر پيغمبريمز

(صلى)

صلى الله تعالى عليه وسلم ايتدى نه سببدن الله تعالينك امرنى اقامت ايتميوب ترخص ايدر سز ديديكه قچان شريفمزى زناده اخذ ايتسك ترك ايتدك وضعيفمزى اخذ ايتديكمزده حدى اقامت ايتدك اول اجلدن اشرافمزده زنا كثير اولدى حتى ملكمزك بر ابن عمى زنا ايدوب انى رجم ايتمدك بعده اسوء ناسدن بررجل زنا ايديجك ملكمز آنى رجم ايتمك ديلدى اول رجلك قومى ديديلركه والله بزانى سكا رجم ايتدرمزز مادامكه سن اول ابن عمكى رجم ايتميه سن اويله اولسه ديدكيكه كلك رجمدن غيرى برحكم وضع ايده لم كه انده شريف و وضيع مساوى اوليه ايمدى زفتله طلالو برحبلله قرق جلده اوره لم بعده زانى وزانيه نك يوزلرين سياه ايدوب هر برين ترسنه برحماره بندرديكمزدنصكره شهرده كزديره لم اشبو فعلى احداث ايتدك انكله رجم حكمنى كيدردك يهود ابن صوريايه ديديلركه بز سكا غيبتكده ثنا ايتدك سن ايسه بزم سرّمزى افشاء ايتدك ابن صوريا ايتدى اول بكا توراته آند ويرمش اولمسه انى اكا خبرويرمزدم اكر تورات بنى هلاك ايتمسى خوفن ايتمسم انى اكا ديمزدم اويله اولسه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم امر ايلدى اول رجل ومرأه يى كتورديلر مسجد قپوسى اوكنده رجمله اولدرديلر وديديكه الهى اشبو قومك امر كدن اماته ايتديكن بن احياء ايتدم كه اول سببدن (ياايها الرسول) آيتى نازل اولدى عبدالله بن عمر ايدر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انلره ايتديكه رجم حقنده توارتده نه حكم بولورسز ديديلر افضاح وجلد ايدرز * عبدالله بن سلام رضى الله تعالى عنه انده حاضر ايدى ديديكه كذب ايدرسز انك حكمى رجمدر اندن توراتى كتوروب نشر ايتديلر انلرك بريسى النى رجم آيتى اوزره قيوب انك ماقبلنى ومابعدنى اوقودى عبدالله بن سلام انك الين قالديروب رجم آيتن كوستردى اويله اولسه يهود ملزم اولديلر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم امر ايلدى اول رجل ومرأه يى كتوروب رجم ايتديلر ﴿ يقولون ان اوتيتم هذا فخذوه ﴾ ديديلركه اكر محمد سزه زنا امرنده بزم وضع ايتديكمز حكم مذكورله فتوى ويررسه انى قبول وموجبيله عمل ايدك ﴿ وان لم تؤتوه فاحذروا ﴾ واكر اول حكمك خلافيله فتوى ويررسه قبولدن حذر ايدك ﴿ ومن يرد الله فتنته فلن تملك له من الله شيئا ﴾ بركمسه كه الله تعالى انك كفر وضلالتن وياهلاك ويا عذابن اراده ايده سن الله تعالينك امرندن برشىء دفعنه قادر اوليمزسن ﴿ اولئك الذين

لم يرد الله ان يطهر قلوبهم) ايمدى الله تعالى انلرك قلوبنى تطهير اراده ايتميوبدر (لهم فى الدنيا خزى) انلر ايچون دنياده خزى واردر منافقلرك نفاقلرى اظهاريله ويهودك جزيه وياقتل وياسبى ايله (ولهم فى الآخرة عذاب عظيم) وآخرتده ايسه نارده خلود واردر (سماعون للكذب) انلر كلامكى استماع ايدرلركه انده سكا كذب وافترا ايدهلر (اكالون للسحت) انلر حرام يرلر انكله انلره عار ايرر * بوآيت كريمه يهود حكامى شاننده نازل اولوبدركه انلر ارتشا ايدوب رشوتى ويرن ايچون حكم ايدرلردى حسن ايدر قچان انلرك برى حاكملرينه رشوتله كلسه رشوتى كمنه قويوب اكا انى كوستر ديكندنصكره حاجتن سويلردى حاكم دخى انك كلامنى دكليوب خصمنه نظر ايتمزدى اول راشينك كلامنى دكلر رشوتن اكل ايدردى * دينلديكه سحت اولدركه انكله باطل حق ايديله وياحق ابطال ايديله * ابن مسعود رضى الله تعالى عنه ايدر بركسه كه اكا برشئ اهدا اولنه تاكه اندن برضرر وظلم دفع ايده اول سحتدر اكا دينلديكه بز سحتى انجق حكم اوزره اخذ اولنانى زعم ايدردك ديديكه حكم اوزره اخذ (ومن لم يحكم بما انزل الله فأولئك هم الكافرون) دلالتيله كفردر (قال النبى صلى تعالى عليه وسلم لعنة الله على الراشى والمرتشى) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر الله تعالينك لعنتى رشوتى ويرن وآلان اوزره اولسون (فان جاؤك فاحكم بينهم او اعرض عنهم) اكر اهل كتاب سكا تحاكم ايدرلرسه ديلرسك انلرك بيننده حكم ويا حكمدن اعراض ايت * دينلديكه اكر ايكى كتابى قاضى يه تحاكم ايتسهلر شافعى عندنده اكا حكم واجب اولمز اصح اولان واجب اولمقدر رقچان ترافع ايدنلرك ايكيسى بيله ويابريسى ذمى اولورسه زيرا انلردن ظلم دفعنى التزام ايتمشزدر وآيت كريمه اهل ذمت حقنده دكلدر اماكه ابو حنيفه عندنده مطلقا حكم واجبدر ترافع ايدن كركسه ذمى وياحربى اولسون (وان تعرض عنهم فلن يضروك شيئا) اكر سن انلردن اعراض ايدرسك انلر سكا برشئ ضرر اير كورمكه قادر دكلدر زيراكه حق تعالى سنى ناسك شر وضررندن عصمت ايدوبدر (وان حكمت فاحكم بينهم بالقسط) اكر انلرك بيننده حكم ايدر اولسك الله تعالينك امر ايتديكى عدل اوزره حكم ايله كل (ان الله يحب المقسطين) الله تعالى عدل ايدنلرى سور (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم المقسطون عند الله على منابر من نور) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم

ايدر عدل ايدنلر الله تعالى عندنده نوردن منبرلر اوزره اولورلر (وكيف يحكمونك وعندهم التوراة فيها حكم الله) انلر سنك حكمكه نيچه راضى اولورلر حالبوكه تورات انلرك عندندهدر الله تعالينك حكمى انده مذكوردر ايمدى انكله قصدلرى معرفت حق واقامت شرع دكلدر بلكه طلبلرى كنديلره اهون اولاندر اكرچه زعملرنده حكم الله دكل ايسه ده (ثم يتولون من بعد ذلك) سنى تحكيملرندنصكره شول كتابلرينه موافق حكمدن اعراض ايدرلر (وما اولئك بالمؤمنين) ايمدى انلر كتابلرينه تصديق ايدر دكللردر زيراكه اندن اعراض ايتمشلردر (انا انزلنا التورية فيها هدى ونور) بز توراتى انزال ايتدك انده هدى ونور واردركه حقه هدايت ايدر واحكامدن مستبهمى كشف ايدر (يحكم بها النبيون الذين اسلموا) كه اول توراتله حكم ايدر شول انبيا كيم الله تعالينك امرينه انقياد ايتديلر انلر كركسه انبياء بنى اسرائيلدر وياخود موسى واندنصكره كلان انبيادر زيرا دينلديكه بزدن اوّل كچن انبيانك شرعى بزم شرعمزدر مادامكه منسوخ اولميه وياخود مراد پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اولهكه يهود اوزره رجمى تورات حكميله قضاء ايتدى يهودى الزام ايچون اكرچه شرع محمديده دخى حكم انجلين ايسه ده (للذين هادوا) شونلركه يهوديت ملتى اوزره اولديلر (والربانيون والاحبار) وكذلك اول توراتله حكم ايدر زهاد وعلمالريكه انبيالرى طريقه سنه سالكلردر (بما استحفظوا من كتاب الله) الله تعالينك انلره امرى سببيله كيم كتابنى تضييع وتحريفدن حفظ ايدهلر (وكانوا عليه شهداء) حالبوكه انلر اكا رقباء ايديلركه قوملرى انى تغييره رخصت ومجال ويرمزلر ايدى وياشهداء ايديلركه اندن خفى اولانى انلره بيان ايدرلردى (فلا تخشوا الناس واخشونى) ايمدى ناسدن خوف ايتمكز بلكه بندن خوف ايدك (ولاتشتروا بآياتى ثمنا قليلا) وبنم انزال ايتديكم احكامى رشوت وجاهه استبدال ايتمكز (ومن لم يحكم بما انزل الله فاؤلئك هم الكافرون) بركسه كه الله تعالينك انزال ايتديكنه مستهين ومنكر اولديغى سببدن انكله حكم ايتميه ايمدى اول وصفلو كسهلر كافرلردر (وكتبنا عليهم فيها) توراتده يهود اوزره فرض ايتدك كه (ان النفس بالنفس) قاتلك نفسى مقتولك نفسنه وفادر قتل اولنور (والعين بالعين) وفاقئك عينى مفقوئك عيننه وفادر فقأ اولنور (والانف بالانف) وجادعك

انفی مجدوعك انفنه وفادر جدع اولنور ﴿ والاذن بالاذن ﴾ وقاطعك
اذنی مقطوعك اذننه وفادر قطع ایدیلور ﴿ والسن بالسن ﴾ وقالعك سنی
مقلوعك سننه وفادر قلع ایدیلور ﴿ والجروح قصاص ﴾ وجراحات ذات
قصاصدر اکر انده مساوات ممکن ایسه والا انده قصاص اولمز بلکه
حکومت عدل اولور اشبو تخصیصدنصکره تعمیمدر زیرا عین وانف واذن
وسن ذکرندنصکره (والجروح قصاص) دینلدی یعنی اقتصاص ممکن
محلده قصاص اولنور * ید ورجل ولسان وبونلر امثالی کبی یوخسه
اقتصاص ممکن اولمیان محلده دکل کسر عظم وجرح لحم کبی زیرا انك
نهایتنه وقوف ممکن اولمز ﴿ فمن تصدّق به فهو کفارة له ﴾ برکسه که کندویه
ادیلن جنایتی جانیدن عفو ایده اول عفو عافینك ذنوبنه کفارتدر (قال النبی
صلی الله تعالی علیه وسلم من تصدق من جسده بشیٔ کفر الله عنه بقدره
من ذنوبه) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر برکسه که جسدندن
برشیئه اولان جنایتی عفو ایده حق تعالی اول عافینك ذنوبندن اول دکاوبی
عفو ایده ویاخود معنی جنایت اولنان کشی جانیسنی عفو ایده اول عفو
ذنوبنه کفارت اولور یوم قیامتده جانی اول جنایتی اوزره مؤاخذه
اولنمز اماکه عافینك اجری (فمن عفی واصلح فاجره علی الله) فحواسنجه
الله تعالینك عهده‌سنه عائدرکه اول ابن عباس رضی الله تعالی عنهدن
مرویدرکه ابراهیم ومجاهد وزید بن اسلم رضی الله تعالی عنهم قولیدر
﴿ ومن لم یحکم بما انزل الله فاولئك هم الظالمون ﴾ برکسنه که الله تعالینك
انزال ایلدیکنه مقر اولوب لکن موجبیله حکم ایتمیه اول وصفلولر ظالملردر
﴿ وقفینا علی آثارهم بعیسی ابن مریم ﴾ وانبیا آثارینه عیسی بن مریمی
اتباع ایتدك ﴿ مصدّقا لما بین یدیه من التوراة ﴾ یدیننده نازل اولان توراته
مقر ومصدق اولدیغی حالده ﴿ وآتیناه الانجیل ﴾ بز انجیل نام کتابی
اکا ویردك ﴿ فیه هدی ونور ﴾ اول انجیلده ضلالتدن هدی واحکام
الهیه‌یی بیان واردر ﴿ ومصدّقا لما بین یدیه من التوراة وهدی وموعظة
للمتقین ﴾ اول انجیل اندن اوّل نازل اولان کتابی تصدیق ایدر وتقوی
اهلنه هدی وموعظه اولدیغی حالده ﴿ ولیحکم اهل الانجیل بما انزل الله فیه ﴾
انجیل اهلی الله تعالینك انجیلده انزال ایتدیکیله حکم ایتسون ﴿ ومن لم یحکم
بما انزل الله فاولئك هم الفاسقون ﴾ اول کمسه که الله تعالینك انجیلده انزال

(ایتدیکیله)

ایتدیکیله حکم ایتمیه اول وصفلو کمسه‌لر الله تعالینك امرندن خارجلردر
﴿ وانزلنا الیك الکتاب بالحق ﴾ یامحمد بز سکا قرآنی حق بیانن ملابس اولدیغی
حالده انزال ایتدك ﴿ مصدّقا لما بین یدیه من الکتاب ﴾ اندن اوّل نازل
اولان کتب الهیه‌یی مصدق ﴿ ومهیمنا علیه ﴾ واول کتب اوزره رقیب
اولدیغی حالده * ابن جریج رضی الله تعالی عنه ایدر قرآن کتب سابقه
اوزره امیندر اول شیئکه اهل کتاب انی کتابلرندن خبرویره‌لر اکر اول
قرآنده وار ایسه انی تصدیق ایدك یوغیسه تکذیب ایدك ﴿ فاحکم بینهم
بما انزل الله ﴾ ایمدی یامحمد اهل کتاب سکا ترافع ایتدکلرنده الله تعالینك
سکا انزال ایتدیکیله بینلرنده حکم ایلکل ﴿ ولاتتبع اهواءهم عما جاءك من الحق ﴾
یوخسه سکا کلاندن مائل اولدیغك حالده هوالرینه تابع اولمغل ﴿ لکل
جعلنا منکم شرعة ومنهاجا ﴾ یاناس سزدن هربریکز ایچون شرعه ودین
وطریق واضح قیلدق اشبونکله مراد اولدرکه شرایع مختلفه‌در وهرملت
اهلنك شریعتی واردر * دینلدیکه اشبو خطاب امت موسی وامت عیسی
وامت محمد‌دردر وتورات وانجیل وقرآندن هر بریچون بشقه شریعت واردر
ودین ایسه بردرکه اول توحیددر ﴿ ولوشاء الله لجعلکم امة واحدة ﴾ اکر
الله تعالی دیلسه سزی جمیع اعصارده دین واحد اوزره جماعت متفقه
ایدیدی ﴿ ولکن لیبلوکم فیما آتیکم ﴾ لکن سزی امم مختلفه ایتدی تاکه
کتب وشرایعدن سزه ویردیکنده مطیعی عاصیدن وموافقی مخالفدن
تمییز ایده ﴿ فاستبقوا الخیرات ﴾ ایمدی اعمال صالحه‌یه مبادرت ایدك که
فرصتی انتهاز وسبق وتقدم فضلنی احراز ایده‌سز ﴿ الی الله مرجعکم جمیعا
فینبئکم بما کنتم فیه تختلفون ﴾ جمیعکزك رجوعی الله تعالی‌یه در یوم قیامتده
اول دین وسنتدن اختلاف ایتدیککز شیئی سزه خبرویرر محق ومبطل عامل
ومقصر بینینی آییرر ﴿ وان احکم بینهم بما انزل الله ﴾ وبز سکا امر ایلدك که
اهل کتاب بیننده الله تعالینك سکا انزال ایتدیکی قرآنله حکم ایده‌سن
﴿ ولاتتبع اهواءهم ﴾ یوخسه هوالرینه اتباع ایتمیه‌سن ﴿ واحذرهم ان یفتنوك
عن بعض ما انزل الله الیك ﴾ وانلردن حذر ایده‌سنکه الله تعالینك سکا انزال
ایتدیکنك بعضیسندن سنی صرف ایتمیه‌لر روایت اولندیکه احبار یهود بینلرنده
دیدیلرکه کلك اتفاقله محمده کیده‌لم اوله که انی دیننده صرف ایده‌لم اویله
اولسه اکا کلوب دیدیلرکه بیلورسنکه بز یهودك احباریز بز سکا اتباع ایدرسك

يهودك كليسى سكا اتباع ايدر ايمدى بزمله قومز بيننده خصومتمز واردر سكا تحاكم ايتمك ديلرز اكر بزم ايچون قومز اوزره حكم ايدرسك سكا ايمان كتوررز وغيريلرى دخى ايمانده كنديمزه اويديررز پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انلره موافقتدن امتناع ايتدى ﴿ فان تولوا فاعلم انما يريد الله ان يصيبهم ببعض ذنوبهم ﴾ اكر انلر ايماندن وحكم قرآندن اعراض ايدرلرسه بيلكه انلرك اعراضى شول اجلدندركه الله تعالى انلره بعض ذنوبلرى سببيله دنياده عقوبتلرين تعجيل ايتمك ديلر ﴿ وان كثيرا من الناس لفاسقون ﴾ ويهودك كثيرى كفرده متعدّى ومتمرّدلردر ﴿ أفحكم الجاهلية يبغون ﴾ انلر ملت جاهليت حكمنى طلب ايدرلركه اول متابعت هوا وحكمده ميل ومداهنه در ﴿ ومن احسن من الله حكما لقوم يوقنون ﴾ اهل يقين عندنده حكمده الله تعاليدن احسن كيمدر زيرا انلر امورى تدبر واشيايى تحقيق ايدوب انكله الله تعاليدن غيرى احد حكمده احسن دكل ايدوكن بيلورلر ﴿ ياايها الذين آمنوا لاتتخذوا اليهود والنصارى اولياء بعضهم اولياء بعض ﴾ يامؤمنلر يهود ونصارايى اولياء ايدنمكز انلره اعتماد ايدوب انلركله احباب معاشرتن ايتمكز انلرك موالاتى بربرلريله درعون ونصرتده سزك خلافكز اوزره متفقلردر ﴿ ومن يتولهم منكم فانه منهم ﴾ سزدن اول كه انلركله موالات ايده اول انلرك جملهسندندر ﴿ ان الله لايهدى القوم الظالمين ﴾ الله تعالى هدايت ايتمز شول قومه كيم كفاره موالاته نفسلرينه ظلم ايدرلر * اشبو آيت كفار موالاتندن مجانبتك وجوبنه وحربده كفاردن استنصارك عدم جوازينه وذمى يى امور مسلمينه عامل وكاتب اتخاذنك منعنه دليلدر ﴿ فترى الذين فى قلوبهم مرض يسارعون فيهم ﴾ قلبلرنده شك ونفاق مرضى اولنلرى كوررسنكه كفارله موالاته مسارعت ايدرلر ﴿ يقولون نخشى ان تصيبنا دائرة ﴾ اعتذار ايدوب ديرلركه قورقارز كيم دوائر زماندن بزه بردائره ايره امر منقلب اولوب دولت كفار يدينه كيره * روايت اولنديكه عبادة بن الصامت رضى الله تعالى عنه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه ديديكه بنم يهوددن چوق موالات ايتديكم كسهلر واردر لكن بن انلرك موالاتندن تبرى ايدوب الله تعالى يى ورسولنى ولى ايدنمشم * عبدالله بن ابىّ ديديكه بن دائره اصابتندن قورقارم كفارله موالاتدن تبرى ايتمزم ﴿ فعسى الله ان يأتى بالفتح اوامر من عنده فيصبحوا على ما اسرّوا فى انفسهم نادمين ﴾ ايمدى

قريب اولديكه الله تعالى رسولنه اعداسى اوزره فتحن ومسلمينى انلر اوزره اظهارين ايركوره وياخود الله تعالى كندى عندندن برشيئى بيوره يهودى قتل واجلاء واسرار منافقينى اظهار كبى * اويله اولسه نفسلرنده پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم امرنده كفر وشكدن استبطان ايتدكلرينه نادم اولهلر ﴿ ويقول الذين آمنوا أهؤلاء الذين اقسموا بالله جهد ايمانهم انهم لمعكم ﴾ حق تعالى منافقينك نفاقن اظهارى حيننده مؤمنلر منافقينك حالنه تعجب ايدوب بربرلرينه ديرلركه اشبو نلر شول قومدركه اغلظ ايمانله بز سزكله يز مؤمنلرز ديو يمين ايدرلردى ﴿ حبطت اعمالهم فاصبحوا خاسرين ﴾ انلرك اعمال خيرلرى جمله باطل اولوب دنياده افتضاحله وآخرتده فوات ثواب وسوء عقابله خاسرين اولديلر ﴿ ياايها الذين آمنوا من يرتد منكم عن دينه ﴾ يامؤمنلر سزدن كيمدركه محمد صلى الله تعالى عليه وسلمك موتندنصكره دين اسلامدن كفره رجوع ايده * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم وفات ايدبجك اهل مكه واهل مدينه واهل بحريندن ماعدا عامهٔ عرب مرتد اولديلر وبعضيلر ايسه زكاتلرين ادادن امتناع ايتديلر ابو بكر رضى الله تعالى عنه ديديكه والله صلاة وزكاة بيننى فرق ايدنلره قتال ايدرين صحابه رضى الله تعالى عنهم اندن كراهت ايدوب بز اهل قبلهيه نيجه قتال ايدرز اكرچه مانع زكاة ايسهلرده ديديلر اويله اولسه ابو بكر رضى الله تعالى عنه سيفن تقلد ايدوب چيقدى ناچار جملهسى اكا اويوب چيقديلر ابن مسعود رضى الله تعالى عنه ايدر ابتداده اندن كراهت ايدوب انتهاده اكا سوندبلر * دينلديكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك حياتنده اوچ فرقه مرتد اولديلر فرقهٔ اولى بنو مدلج اولوب رئيسلرى ذو الخمار الاسود العنسى ايدى يمنده پيغمبرلك دعواسن ايدوب اول بلاده استيلا ايتدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم معاذ بن جبل رضى الله تعالى عنه نامه كوندروب بيورديكه بيله سنده اولان مسلمين ايله اسودك اوزرينه قتاله وارهلر نعم ديو مسلمين انك اوزرينه كتدى حتى كه فيروز الديلمى انى فراشى اوزره قتل ايتدى انك قتلى كيجه سنده پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه انك قتلى خبرى سمادن ايردى اويله اولسه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اصحابنه اشبو كيجهده اسود العنسى فيروز نام رجل مبارك يديله قتل اولنوبدر ديو تبشير ايتدى وايرتسى كونى پيغمبريمز

صلى الله تعالى عليه وسلم كنديسى وفات ايتدى وربيع الاوّلك اواخرنده
اسودك خبرى مدينه يه ايردى وفرقهٔ ثانيه بنوحنيفه اولوب رئيسلرى
مسيلمة الكذاب ايدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك زمان حياتنده
پيغمبرلك دعواسين ايدوب نامه كوندرديكه اشبو نامه مسيلمهٔ رسول اللهدن
محمد رسول اللهه‌در ايمدى بيلكه ارضك نصفى بنم ونصفى سنكدر پيغمبريمز
صلى الله تعالى عليه وسلم اول نامه‌يى كتورن ايكى رجله ديديكه اكر رسولك
قتلى منهى اولمسه شمدى ايككزى قتل ايدردم اندن اكا جوابده يازديكه
اشبو نامه محمد رسول اللهدن مسيلمهٔ كذابه‌در بيلكه ارض الله تعالينكدر
عبادندن ديلديكنه ايراث ايدر جنت اندن خوف ايدوب اكا مخالفتدن
صاقنانلركدر بعده پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم خسته اولوب وفاتندنصكره
ابو بكر رضى الله تعالى عنه مسيله اوزره خالدبن الوليدى جيش كثيرله
كوندردى حتى‌كه الله تعالى حمزه‌نك قاتلى غلام وحشى يديله اكا هلاك
ايردردى پس بواجلدن وحشى ديرديكه زمان جاهليتمده ناسك برخيرلوسين
اولدردم ايسه بحمد الله تعالى اسلاممده ناسك شرلوسنى اولدردم وفرقهٔ
ثالثه بنو اسد اولوب رئيسلرى طليحة بن الوليد ايدى پيغمبريمز صلى الله تعالى
عليه وسلمك حياتنده پيغمبرلك دعواسين ايدوب پيغمبريمز صلى الله تعالى
عليه وسلم اكا خالد بن الوليدى جيشله كوندردى قتال شديدندنصكره
خالد انلرى صيوب طليحه قاچدى شام جانبنه كتدى بعده اسلامه كلوب
اسلامنى كوكجك ايتدى وپيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك وفاتندنصكره
ابو بكر رضى الله تعالى عنهك زمان خلافتنده خلق كثير مرتد اولوب الله
تعالينك نصريله ابو بكر رضى الله تعالى عنه جميعن كف ايتدى ﴿فسوف
يأتى الله بقوم يحبهم ويحبونه﴾ الله تعالى اول مرتد اولان قومك يرينه
برقوم كتوريسردركه اول انلرى سوه وانلر دخى انى سوه‌لر دينلديكه انلر
اهل يمندر زيرا بوآيت نازل اولنجق پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم
ابوموسى الاشعرى‌يه اشارت ايدوب انلر بونك قوميدر ديدى دينلديكه انلر
فرسدر زيرا پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه اول قومدن سؤال اولنجق
جوابده يد شريفه‌سنى سلمان رضى الله تعالى عنهك عاتقى اوزره قويوب
انلركه مراد اشبودر وبونك صاحبلريدر ديدى دينلديكه انلركه
مراد يوم قادسيه‌ده جهاد ايدنلردركه اول عمر رضى الله تعالى عنهك زمان
خلافتنده واقع اولوب نخعدن ايكى بيك كمسنه وكنده وبجيله‌دن

بش بيك وافناء ناسدن اوچ بيك كمسنه ايديلر ﴿اذلة على المؤمنين﴾
مؤمنلره تذلل وتواضع ايديجيلردر ﴿اعزة على الكافرين﴾ كفار اوزره
شديد وغليظلردر انلره معادات ومغالبه ايدرلر * عطاء ايدر انلرك مؤمنلره ذلى
ولدك والدينه ذلى كبيدر وانلرك كافرلر اوزره عزى سبعك فريسه‌سى اوزره
عزى كبيدر انك نظيرى ﴿اشدّاء على الكفار رحماء بينهم﴾ قوليدر
﴿يجاهدون فى سبيل الله﴾ انلر الله تعالينك سبيلنده جهاد ايدرلر ﴿ولا يخافون
لومة لائم﴾ حالبوكه لائمك لومندن قورقزلر زيراكه منافقين جنس مسلمين
ايله جهاده چيقدقلرنده يهوددن دوستلرى ملامتندن خوف ايدوب
انلر جهتندن كنديلره لوم ايرر شيئى ايشلمزلردى ﴿ذلك فضل الله يؤتيه
من يشاء﴾ اشبو اوصاف مذكوره الله تعالينك فضليدر عبادندن ديلديكى
كمسه‌يه ويرر ﴿والله واسع عليم﴾ الله تعالى كثير الفضلدر اكا اهل اولانى
بيلور ﴿انما وليكم الله ورسوله والذين آمنوا﴾ سزك وليكز بالاصاله الله
تعاليدن وبالتبع انك رسوليدر ومؤمنلردر * روايت اولنديكه عبدالله بن سلام
رضى الله تعالى عنه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه كلوب ديديكه قومز
قريظه ونضير بزى هجر وبزدن مفارقته وبزمله مجالسه‌يى تركه يمين ايتديلر
اويله اولسه بوآيت نازل اولوب پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اكا انى قرائت
ايديجك ديديكه الله تعالى ورسولى ومؤمنلر اوليامز اولمسنه راضى اولدق
غيرينك ولى اولمسين ديلمزز ﴿الذين يقيمون الصلاة﴾ كه انلر صلاتى اقامت
ايدرلر ﴿ويؤتون الزكوة﴾ وزكاة مفروضه‌يى وياصدقه‌يى ويررلر ﴿وهم
راكعون﴾ حالبوكه انلر صلاة وزكاتلرنده متخشعلردر وياخود احسانه حرص
ومسارعتلرندن صلاتده راكعلر ايكن زكاتى ويررلر * دينلديكه اشبو
آيت على كرم الله وجهه حقنده نازل اولوبدركه اول صلاتده راكع ايكن
برسائل اندن سؤال ايديجك اكا خاتمن براقدى * اشبو دليلدركه صلاتده
عمل قليل انى ابطال ايتميه وصدقهٔ نفله زكات دخى دينله ﴿ومن يتول الله
ورسوله والذين آمنوا﴾ اول كمسه‌كه الله تعالى‌يى ورسولنى ومؤمنلرى
اولياء اتخاذ ايده ﴿فان حزب الله هم الغالبون﴾ الله تعالينك عبادى‌چون
اختيار ايتديكى دين اسلامه نصرت ايدنلر حزب اللهدر حزب الله
ايسه غالبلردر ﴿ياايها الذين آمنوا لاتتخذوا الذين اتخذوا دينكم
هزوا ولعبا من الذين اوتوا الكتاب من قبلكم والكفار اولياء﴾ يامؤمنلر

اهل كتاب ومشركيندن دينكزى هزؤ ولعب اتخاذ ايدنلرى اولياء اتخاذ
ايتمكز * اشبو آيت رفاعة بن زيد وسويد بن الحارث حقنده نازل اولبدركه
انلر اسلام اظهارلرندنصكره نفاق ايتديلر مسلميندن بعضيلر انلركله موادّه
وموالات ايدرلردى ايمدى دينلرين هزؤ ولعب اتخاذ ايدنلر موالاتدن
بعيدلردر بلكه لائق اولان انلره معاداتدر ﴿ واتقوا الله ان كنتم مؤمنين ﴾
الله تعاليدن قورقكز اكرانك وعد ووعيدينه مؤمنلر ايسه كز ﴿ واذاناديتم
الى الصلاة اتخذوها هزوا ولعبا ﴾ قچان سزدن مؤذن صلاتده اذان
وياقامت ايتسه انلرانى هزؤ ولعب اتخاذ ايدرلر ﴿ ذلك بانهم قوم لايعقلون ﴾
انلرك هزؤى شول سببدندركه انلر جهلاء وسفهاء اولوب الله تعاليدن برشئ
فهم ايتامشلردر * اشبو دليلدركه صلاتده اذان واقامت مشروعه اوله *
روايت اولنديكه مدينه‌ده نصارادن بررجل وار ايدى مؤذنك اشهدان
محمدا رسول الله ديديكن ايشتسه الله تعالى كاذبى احراق ايدر ديو دعاء ايدردى
بركيجه اول واهلى اويوركن خدمتكارى آتشله كلدى اندن برشراره
صچرايوب اول واهلى اولرى ايچنده طوتشوب ياندیلر ﴿ قل يااهل الكتاب
هل تنقمون منا الا ان آمنا بالله وماانزل الينا وماانزل من قبل وان اكثركم
فاسقون ﴾ ديكل كه يااهل الكتاب سز بزدن انكار ايتمزسز الا اكاكه بز الله
تعالى يه وبزه وبزدن اوّل نازل اولان كتابلره ايمان كتوردك ودخى اكثريكز
ايماندن خارجين ايدوكنه اعتقاد ايتدك وياخود انكاريكز بزدن دكل الا بزم
سزه مخالفت ايتديكمزدنكه بز اسلامه داخللرز سز ايسه اندن خارجلرسز
روايت اولنديكه يهوددن برجماعت پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه
كلوب ديديلر سن رسوللردن كيملرى تصديق ايدرسن اولدخى سورهٔ بقره‌ده
ذكر اولنان (آمنا بالله وما انزل الينا وما انزل الى ابرهيم) آيتن آخرينه دكين
اوقودى عيسايى ذكر ايديجك انك نبوتن انكار ايتديلر والله اديان اهلندن
دنياده وآخرتده سزك كبى قليل الحظ ودينكزدن شردين بيلمزز ديديلر اول
سببدن اشبو آيت نازل اولدى ﴿ قل هل انبئكم بشرّ من ذلك مثوبة عند الله ﴾
يااهل كتاب زعمكز اوزره اهل ايماندن عند الله عقوبتده انكار ايتديككزدن
شر كسه‌لرى سزه خبر ويره‌يم بيلوك كه اول ﴿ من لعنه الله وغضب عليه ﴾
يهوددن هر كسه‌دركه الله تعالى اكا لعنت وغضب ايده ﴿ وجعل منهم
القردة والخنازير ﴾ وانلرك بعضى قرده ايده كه انلر اصحاب سبتدر وبعضى

دخى خنازير ايده كه انلر كفار مائده‌در دينلديكه مسخك ايكيسى بيله اصحاب
سبته‌دركه شابلرى قرده وپيرلرى خنازير اولمشدر ﴿ وعبد الطاغوت ﴾
وانلرك بعضى شيطانه اطاعت ايده يعنى عجله عبادت ايده وياخود كهنه يه
اطاعت ايده دينلديكه هر شئ كيم الله تعالى يه عصيان ومخالفتده اكا اطاعت
اولنور اول طاغوتدر ﴿ اولئك شرّ مكانا واضل عن سواء السبيل ﴾ ايمدى
انلر عند الله شر منزله‌ده در وقصد سبيلدن قتى ضلالتده‌در ﴿ واذا جاؤكم
قالوا آمنا وقد دخلوا بالكفر وهم قد خرجوا به ﴾ قچان اول منافقلر سزه كلسه‌لر
ديرلركه بز ايمانه كلدك حالبوكه انلر كفرى ملتبسين اولدقلرى حالده كيرمشلردى ينه
اول حال اوزره چيقديلر يعنى يا محمد انلرك قلوبنه سندن ايشتدكارى كلام
حق تأثير ايتميوب اصرار ايتدكارى كفرله نيجه كيرديلر ايسه ينه اول حال
اوزره قاتكدن كتديلر ﴿ والله اعلم بما كانوا يكتمون ﴾ الله تعالى انلرك قلبلرنده
اصرار ايتدكارى نفاقه اعلمدر يوم قيامتده جزالرين ايدر ﴿ وترى كثيرا
منهم يسارعون فى الاثم والعدوان واكلهم السحت ﴾ اول منافقلرك كثيرنى
كوررسن كه كفر ومعاصى يه وغيره ظلم وتعدى يه واحكامده رشوت اخذينه
مسارعت ايدرلر ﴿ لبئس ما كانوا يعملون ﴾ نه چركين شئ اولور اولكه انى
ايشلرلر ﴿ لو لاينهاهم الربانيون والاحبار عن قولهم الاثم واكلهم السحت
لبئس ما كانوا يصنعون ﴾ انلرك علماء زاهدينى وعلماء شرايعى سفهالرينى
نيچون قول باطل واكل حرامدن نهى ايتمزلر * ايمدى اول علمانك سفهالرين
اكا تمكينلرى وانكارى تركلرى نه چركين شئ اولوركه انلر انى ايشلديلر
﴿ وقالت اليهود يد الله مغلولة ﴾ يهود ديديلر كه الله تعالينك يدى رزقدن
محبوسه ومقبوضه‌در وانكله انى بخله نسبت ايتديلر * روايت اولنديكه
وقتا كيم يهود پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم حقنده كذبله الله تعالى يه
عصيان ايتديلر مال جهتندن كثرت ووسعتده ايكن الله تعالى انى انلردن كف
ومنع ايتدى اويله اولسه بو مقاله‌يى فنحاص بن عازوراء ديوب يهودك سائرى
اكا رضا ويروب انكار ايتمدكاريچون اول مقاله‌ده اكا تشريك اولنديلر
﴿ غلت ايديهم ولعنوا بما قالوا ﴾ اول مقاله‌لرى سببيله يدلرى خيراتدن امساك
اولندى بخلا انلردر ودخى انلره لعنت اولنديكه قرده وخنازيره مسخ اولنديلر
واوزرلرينه ذل ومسكنت ضرب اولندى ﴿ بل يداه مبسوطتان ﴾ بلكه
انك يدانى مبسوطه‌در ﴿ ينفق كيف يشاء ﴾ انفاقنده مختاردر مشيئتى حسبيله

كاهی توسیع وکاهی تضییق ایدر ﴿ ولیزیدنّ کثیرا منهم ما انزل الیك من ربك
طغیانا وکفرا ﴾ انلردن کثیرینه سکا انزال اولنان قرآندن ایشتدکاری طغیان
وکفرلرین آرتورر اصحابه صالح غذانك تناولی مریضك مرضن آرتورمسی
کبی ﴿ والقینا بینهم العداوة والبغضاء الی یوم القیامه ﴾ انلرك بیننده یوم
قیامته دکین عداوت و بغضایی القاء ایتدك اویله اولسه قلبلرینه توافق
وقوللرینه تطابق کلمز ﴿ کلما اوقدوا نارا للحرب اطفأها الله ﴾ هر بارکه محمد
صلی الله تعالی علیه وسلمله حرب اراده ایتسه‌لر حق تعالی ارالرینه منازعه
ایقاع ایدوب انکله اندن شرلرین دفع ایدر وهر بارکه ناسدن بریله حرب
اراده ایتدیلرسه مغلوب اولدیلر وقتا که توراتك حکمنه مخالفت ایتدیلر حق
تعالی اوزرلرینه بخت نصری تسلیط ایتدی بعده افساد ایتدکلرنده
اوزرلرینه فسطوس الرومی تسلیط اولندی بعده افسادلرنده اوزرلرینه
مجوس تسلیط اولندی بعده افسادلرنده اوزرلرینه مسلمون تسلیط اولندی
دینلدیکه اشبو حرب عامدر هر حربه کیم یهودآنی طلب ایدر پس
بو اجلدن هر بلده‌ده یهود طائفه‌سنی اذلهٔ ناسدن بولورسن ﴿ ویسعون
فی الارض فسادا ﴾ ویریوزنده فساده سعی ایدرلرکه اول انلرك کید وحروب
وفتن اثاره‌سنه وهتك محارمه اجتهادلریدر ﴿ والله لایحب المفسدین ﴾ الله
تعالی فساد ایدنلری سومز اویله اولسه انلره شرله مجازات ایدر ﴿ ولوانّ
اهل الکتاب آمنوا واتقوا ﴾ اکر اهل کتاب محمد صلی الله تعالی علیه وسلمه
وقرآنه ایمان کتوروب ذکر اولنان معاصیدن صاقنسه‌لر ﴿ لکفرنا عنهم
سیئاتهم ﴾ بز انلردن ایشلدکاری سیئاتی محو ایدردك ﴿ ولادخلناهم جنات
النعیم ﴾ وانلری جنات نعیمه کیرنلردن ایلردك اشبونده تنبیه واردرکه اسلام
ماقبلنده‌کی ذنوبی جب ایده ندکلو کثیر ایسه‌ده وکتابی اسلامه کلدکجه
جنته کیرمیه ﴿ ولو انهم اقاموا التوراة والانجیل وماانزل الیهم من ربهم ﴾
اکر اهل کتاب تورات وانجیل ورب تعالیدن انلره نازل اولان قرآن وسائر
کتب الهیه احکامنی اقامت ایتسه‌لر یعنی اهل کتابك کندی کتابلرینك
غیری کتب الهیه‌یه ایمانله مکلف اولدقلری جهتدن کندیلره نازل اولمش
کبیدر ﴿ لأکلوا من فوقهم ومن تحت ارجلهم ﴾ انلره رزقلری توسیع اولنیدی
سما وارضك برکاتی اوزرلرینه فیض اولنمغله ویا اشجارك ثمری وزرعك
غله‌سی کثیر اولمغله ویاباغچه‌لری اشجارینك میوه‌سن کیمن رأس شجردن

(اجتناء)

اجتناء وکیمن ارضدن التقاطله اشبونده بیان واردرکه انلردن رزقك کف
اولنمسی کفر ومعاصیلری شومیله اوله یوخسه فیض قصوریله دکل ﴿ منهم
امة مقتصدة ﴾ اهل کتابك بعضیلری امت عادله‌در یعنی نه غالبه ونه
مقصره‌درکه اول محمد صلی الله تعالی علیه وسلمه ایمان کتورنلردر ﴿ وکثیر
منهم ساء مایعملون ﴾ واهل کتابك کثیری نه چرکین عملولردرکه اول معانده
وحقی تحریف وحقدن اعراض وعداوتده افراطدر ﴿ یاایها الرسول بلغ
ماانزل الیك من ربك ﴾ یامحمد ربك جل شانه‌دن سکا نازل اولان شیئك جمیعن
تبلیغ ایت کمسه‌یه مراقب ویامکروهدن خائف اولمدیغك حالده ﴿ وان لم
تفعل فما بلغت رسالته ﴾ اکر سکا امر ایتدیکم کبی جمیعنی تبلیغ ایتمزسك
رسالتدن برشیٔ ادا ایتمش اولمزسن زیرا انك بعضنی کتمان اندن ادا ایتدیکك
شیئی تضییع ایدر ارکان صلاتك بعضنی ترك کبی زیرا غرض دعوت انکله
منتقض اولور ویاخود اندن برشیٔ تبلیغ ایتمش کبی اولورسن شول حیثیتدنکه
بعضك وکرك کلك کتمانی شفاعتده واستجلاب عقابده برابردر ﴿ والله
یعصمك من الناس ﴾ الله تعالی سنی ناسدن حفظ ومنع ایدر اویله اولسه قتل
وسائر اذادن برشیٔ ایرکورمکه قادر اولمزلر * دینلدیکه اشبو آیتك نزولی
احد وقعه‌سنده انك وجه شریفی شج ورباعیه‌سی کسر اولندقدنصکره
ایدی ﴿ ان الله لایهدی القوم الکافرین ﴾ الله تعالی کافرلری سکا اراده
ایتدکاری سوءه تمکین ایتمز پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمدن روایت
اولنور دیمشکه الله تعالی بنی رسالاتیله بعث ایدیجك اکا ضیق الذرع اولدم
بعده اکر بنم رسالتمی تبلیغ ایتمزسك سکا عذاب ایده‌رین دیوب عصمتی ضامن
اولیجق قوی القلب اولدم * انس رضی الله تعالی عنه ایدر بوآیت کریمه نزولنه
دکین پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم کندوینی بکلدیردی بوآیت کریمه نازل
اولیجق قبه‌دن رأس شریفن چیقاروب یامسلمین قاتمدن منصرف اولك که
ربم جل شانه من بعد بنی ناسدن عصمته ضامن اولدی * ظاهرآیت ایجاب ایدرکه
الله تعالینك جمیع انزال ایتدیکی تبلیغ اولنه لکن ظن اولنورکه مراد
مصالح عباده متعلق اشیانك تبلیغی اولوب انزالیله انلرك اکا اطلاعی قصد
اولنه زیرا اسرار الهیه‌دن بعضی واردرکه افشاسی حرام اولور ﴿ قل یااهل
الکتاب لستم علی شیٔ حتی تقیموا التوراة والانجیل وماانزل الیکم من ربکم ﴾
دیکل که یااهل کتاب دین معتبر اوزره دکلسز مکرکه تورات وانجیلی وربکز

جل شانه‌دن سزه نازل اولان قرآن وسائر کتب الهیه‌یی اقامت ایده‌سز وانك
اقامتندن بعضدرکه محمد صلی الله تعالی علیه وسلمه ایمان وحکمنی اذعان ایده‌سز
زیرا کتب الهیه باسرها معجزه ایله تصدیق اولنان کمسه‌یه ایمانله آمره‌در واکا
طاعتك وجوبیله ناطقه‌در ومراد اولان انك اصولنی وفروعندن نسخ
اولنمیانی اقامتدر ﴿ولیزیدن کثیرا منهم ما انزل الیك من ربك طغیانا وکفرا﴾
یا محمد سکا ربك جل شانه‌دن نازل اولان قرآن انلردن کثیرك نبوتکه
حسدلری سببیله معصیته تمادیلرین وقرآنه انکارلرین آرتورر ﴿فلا تأس
علی القوم الکافرین﴾ ایمدی کافرلرك طغیانلری زیاده‌سنه وسکا تبلیغ اولنان
شیئه کفرلرینه محزون اولمغل زیرا انك ضرری ینه کندیلره لاحق اولور غیره
تجاوز ایتمز ﴿ان الذین آمنوا﴾ شونلرکه السنه‌لریله ایمانه کلدیلر یعنی دین
محمدله تدین ایتدیلر اول تدینلری کرك اخلاص ویا نفاق اوزره‌در ویاخود
انکله مراد منافقلردر زیرا کفره سلکنه منخرطلردر ﴿والذین هادوا﴾
وشونلرکه تهوّد ایتدیلر یعنی عجل عبادتندن توبه ایدیجك یهود دیو تسمیه
اولندیلر ویاخود یعقوب علیه السلامك اکبر اولادی یهوذا اسمیله تسمی
ایتدیلر ﴿والصابئون﴾ وشونلرکه نصاری ایله مجوس بیننده صابئین دینور
قومدن اولدیلرکه انلرك اصل دینی نوح علیه السلام دینیدر ویا انلر عبدهٔ
ملائکه‌در ویا عبدهٔ کواکبدر ﴿والنصاری﴾ وشونلرکه نصرانیلردر انکله
تسمیه‌یه علت بودرکه عیسی علیه السلامه نصرت ایتدیلر ویا نصران
ویا ناصره نام قریه‌ده انکله بیله اولدقلریچون اکا نسبت اولندیلر ﴿من آمن
بالله والیوم الآخر وعمل صالحا﴾ انلردن اولکه صددنده اولدیغی دینك
نسخندن اوّل الله تعالی‌یه ومبدأ ومعاده خلوص قلبله مؤمن اوله وشرعنك
مقتضاسیله عمل ایده ﴿فلا خوف علیهم ولا هم یحزنون﴾ انلره خوف یوقدر
شول وقتکه کفار عقابدن خوف ایدر وحزن یوقدر شول وقتکه
مقصرون عمرلری تضییعنه وثواب تفویتنه محزون اولور ﴿لقد اخذنا
میثاق بنی اسرائیل﴾ بز بنو اسرائیلك توحید ونبوتده عهدلرین اخذ ایتدك
﴿وارسلنا الیهم رسلا﴾ وانلره رسوللر کوندردك ﴿کلما جاءهم رسول بما لا تهوی
انفسهم فریقا کذبوا وفریقا یقتلون﴾ هربارکه انلره بر رسول شرایع ومشاق
تکالیفدن هوالرینه مخالف شیئله کلسه اول رسوللرك کیمیلرین تکذیب
وکیمیلرین قتل ایتدیلر ﴿وحسبوا ان لا تکون فتنة﴾ وظن ایتدیلرکه انبیایی

تکذیب وقتللری سببیله کندولره بلاء وعذاب ایرشمیه ﴿فعموا وصموا﴾ اول
سببدن حقی کورمز وایشتمز اولدیلر ﴿ثم تاب الله علیهم﴾ بعده الله تعالی
توبه‌لرین قبول ایدوب انلره عیسی علیه السلامی کوندردی ﴿ثم عموا وصموا
کثیر منهم﴾ بعده انلردن خلق کثیر محمد صلی الله تعالی علیه وسلمه کفرله
حقی کورمز وایشتمز اولدیلر ﴿والله بصیر بما یعملون﴾ الله تعالی انلرك اعمالنه
بصیردر اعماللری وفقنجه انلره مجازات ایدر ﴿لقد کفر الذین قالوا ان الله
هو المسیح ابن مریم﴾ نصارادن کافر اولدی شول فرقه‌که مسیح ابن مریمه
الوهیت اسناد ایتدیلر ﴿وقال المسیح یا بنی اسرائیل اعبدوا الله ربی وربکم﴾
عیسی علیه السلام انلره دیدیکه یا بنی اسرائیل الله تعالی‌یه عبادت ایدککه
اول بنم ربم وسزك ربکزدر ﴿انه من یشرك بالله فقد حرّم الله علیه الجنة﴾
برکمسه‌که الله تعالی‌یه عبادتنده ویا صفاتنده اکا غیری اشراك ایده الله تعالی
انلره جنتی حرام ایدر ﴿ومأویه النار﴾ وقرارکاهی جهنمدرکه اول مشرکلر
ایچون اعداد اولنمشدر ﴿وما للظالمین من انصار﴾ وشرکله نفسلرینه ظلم
ایدنلره ناردن تخلیص امرنده هیچ کمسه نصرت ایدر یوقدر ﴿لقد کفر
الذین قالوا ان الله ثالث ثلاثة﴾ نصارادن کافر اولدی شول فرقهٔ اخری‌که
الله تعالی اوچ آلهه‌نك بریدر دیدیلر ﴿وما من اله الا اله واحد﴾ وجوده
ذات واجب مستحق العباده مبدئ جمیع موجودات الله تعالیدن غیری
احد یوقدرکه اول واحدیتله موصوف شرکتی قبولدن متعالیدر ﴿وان
لم ینتهوا عما یقولون لیمسنّ الذین کفروا منهم عذاب الیم﴾ اکر اول قوللرندن
منتهی اولمزلرسه انلردن کافر اولنلره عذاب الیم مس ایدیسردر ﴿أفلا
یتوبون الی الله ویستغفرونه﴾ اشبو عقاید واقوال زایغه‌دن انتهاله الله
تعالی‌یه توبه وانی اتحاد وحلولدن تنزیه وتوحیدله استغفار ایتمزلرمیکه
﴿والله غفور رحیم﴾ الله تعالی انلری فضلندن مغفرت ورحمت ایده توبه
ایدرلرسه ﴿ما المسیح ابن مریم الا رسول قد خلت من قبله الرسل﴾ عیسی
علیه السلام دکل الا اندن اوّل کچن رسوللر کبی بر رسولدر انلرك کبی اکا
دخی موت وفنا ایرر اکر اول اله اولسه اکا موت وفنا ایرمزدی ﴿وامّه صدیقة﴾
وانك اناسی مریم رضی الله عنها سائر نساء کبی بر مرأه‌در صدقده کماله
متصفه‌در ﴿کانا یأکلان الطعام﴾ عیسی ومریم ایکیسی بیله طعام وغذاء
ایله معیشت ایدرلردی ایمدی معیشتی اکله اولان کشی الوهیته نیجه لایق

اولور ﴿انظر كيف نبين لهم الآيات ثم انظر انى يؤفكون﴾ نظر ايتكه بز انلره نيجه آيتلرى بيان ايدوب انلر ايسه حقدن نيجه امتناع وبنم وحدانيتمى انكار ايدرلر يعنى بزم آياتى بيانمز عجيبدر انلرك اندن اعراضى ايسه اعجبدر ﴿قل أتعبدون من دون الله مالايملك لكم ضرّا ولانفعا﴾ ديكل كه الله تعاليدن غيرى شول ضر ونفعه مالك اولميان شيئه عبادت ايدرميسز اكرچه عيسى اكا الله تعالينك تمليكيله مالك اولور لكن كندى ذاتندن اكا مالك دكلدر ﴿والله هو السميع العليم﴾ الله تعالى اقوالكزى ايشيدر عقائدكزى بيلور خيرينه خيرله شرينه شرله جزا قيلور ﴿قل ياأهل الكتاب لاتغلوا فى دينكم غير الحق﴾ ديكل كه يااهل كتاب دينكزده حدى تجاوز ايتمكز حالبوكه دينكز حق دكلدر زيرا دينلرنده حقه مخالفتلرندن ماعدا انك اوزره اصرار دخى ايتديلر * دينلديكه يعنى دينكزده غلوّ باطل ايتمكزكه اول انلردن برصنفك عيساىي ترفيعيله انكچون الوهيت ادّعالريدر وبرصنفك دخى انى وضعله لغير رشدة زعم ايتملريدر ﴿ولاتتبعوا اهواء قوم قدضلوا من قبل﴾ يهود ونصارادن ضلالتده رؤساكزه اتباع ايتمكزكه انلر محمد صلى الله تعالى عليه وسلمك بعثتندن اوّل ضلالته دوشمشلردى ﴿واضلوا كثيرا﴾ واهوالرينه اتباع ايدنلردن قوم كثيرى اضلال ايتديلر ﴿وضلوا عن سواء السبيل﴾ وقصد سبيلدن دخى چيقديلر شول وقتكه اسلامك مجيئندنصكره انى تكذيب وبغى ايتديلر * دينلديكه ايكى ضلالك اوّلكيسى مقتضاى عقلدن وايكنجيسى مقتضاى شرعدن ضلاللريدر ﴿لعن الذين كفروا من بنى اسرائيل على لسان داود وعيسى ابن مريم﴾ بنواسرائيلدن اهل ايله سبت كوننده اعتداء وصيد سمك ايتدكلرنده داود عليه السلام لسانيله لعنت اولنوب الله تعالى انلرى قرديه مسخ ايتدى واصحاب مائده كه بش بيك رجل ايديلر اكا كافر اولدقلرنده عيسى عليه السلام لسانيله لعنت اولنوب حق تعالى انلرى خنازير خلقتنه مسخ ايتدى ﴿ذلك بما عصوا وكانوا يعتدون﴾ اشبو مسخى اقتضا ايدن لعن شنيع انلره عصيانلرى واوزرلرينه تحريم اولنان شيئه اعتدالرى سببيله ايدى ﴿كانوا لايتناهون عن منكر فعلوه﴾ انلر برى برلرينه ايشلدكلرى منكره معاوده‌دن نهى ايتمزلردى ويا ايشلدكلرى منكر مثلندن ويا فعلنى اراده وانكچون تهيؤ ايتدكلرى منكردن نهى ايتمزلردى ويا اندن منتهى اولمزلردى ﴿لبئس ماكانوا يفعلون﴾ نه چركين شئ اولور اولكه

انلر انى ايشلردى ﴿ترى كثيرا منهم يتولون الذين كفروا﴾ اهل كتابك كثيرنى كوررسنكه محمد صلى الله تعالى عليه وسلمه ومؤمنلره بغضلرندن مشركينله موالات ايدرلر ﴿لبئس ماقدّمت لهم انفسهم ان سخط الله عليهم وفى العذاب هم خالدون﴾ نه چركين شئ اولور اولكه معادلريچون انى نفسلرى تقديم ايتديكه اول الله تعالينك انلره سخطن وعذابنده خلودلرين ايجاب ايدر ﴿ولو كانوا يؤمنون بالله والنبىّ وماانزل اليه مااتخذوهم اولياء﴾ اكر اهل كتاب الله تعالى يه ونبيلرينه واكا نازل اولانه مؤمن اولسه‌لر مشركين ايله موالات ايتمزلردى ﴿ولكن كثيرا منهم فاسقون﴾ لكن انلردن خلق كثير الله تعالينك امرندن خارجلردر ﴿لتجدنّ اشدّ الناس عداوة للذين آمنوا اليهود والذين اشركوا﴾ يا محمد مؤمنلره بغض وعداوتده يهود ومشركينى ناسك اشدّين بولورسن شدّت شكيمه‌لرى وتضاعف كفرلرى واتباع هواده انهماكلرى وتقليده ركونلرى وتحقيقدن بعدلرى وانبيايه معادات وقوللرين تكذيبه تمرنلريچون ﴿ولتجدنّ اقربهم مودّة للذين آمنوا الذين قالوا انانصارى﴾ ودخى مؤمنلره مودّته ناسك اقربن نصارانك بعضنى بولورسن يوخسه كليسن دكل لين جانبلرى ورقت قلبلرى ودنيايه قلت حرصلرى وعلم وعمله كثرت اهتماملريچون ﴿ذلك بان منهم قسيسين ورهبانا وانهم لايستكبرون﴾ انلرك اهل ايمانه قرب ومودّتى شول سببدندركه انلردن علماء خائفين وعباد زاهدين واردر وانلر ايمان وحق اذعاندن تعظم ايتمزلر * اشبونده دلالت واردركه تواضع وعلم وعمله اقبال وشهواتدن اعراض محموده اوله اكرچه كافردن ايسه‌ده ﴿واذا سمعوا ماانزل الى الرسول ترى اعينهم تفيض من الدمع مما عرفوا من الحق﴾ قچان رسول الله‌ه نازل اولان قرآنى ايشتسه‌لر كوزلرندن ياش اقار حقك بعضنى بيلدكلريچون * دينلديكه اشبو آيت اهل كتابدن عيسى عليه السلامه كلن شريعت حق اوزره اولوب محمد صلى الله تعالى عليه وسلم بعث اولنجق اكا ايمان وتصديق ايدنلر حقنده نازل اولوبدر * ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر انكله مراد نجاشى واصحابيدركه جعفر بن ابى طالب رضى الله تعالى عنه حبشه‌يه هجرت ايتدكده انلره (كهيعص) سوره‌سين اوقودى تا سوريى تمام ايدنجه انلر بكادن زائل اولمديلر ﴿يقولون ربنا آمنا فاكتبنا مع الشاهدين﴾ ديرلركه يارب محمده وقرآنه ايمان كتوردك ايمدى بزى اول محمد صلى الله تعالى عليه وسلمك نبوّتنه

و قرآن حق تعالینك كلامی ایدوكنه شهادت ایدنلردن یازغل ﴿ ومالنا
لانؤمن بالله وماجاءنا من الحق ﴾ بزه نولدیكه الله تعالی یه وبزه كان قرآنه
ایمان كتورمزز ﴿ ونطمع ان یدخلنا ربنا مع القوم الصالحین ﴾ والحال طمع
ایدرزكه ربمز جل شانه بزی قوم صالحینه ادخال ایده ﴿ فاثابهم الله بما قالوا
جنات تجری من تحتها الانهار خالدین فیها ﴾ انلرك اول قول خالصلری
سببیله الله تعالی انلره جزا ایتدی شول جنتلریكه التندن نهرلر جاری اولور
آنده دائمین اولدقلری خالده ﴿ وذلك جزاء المحسنین ﴾ اشبو مذكور شول
كمسه لرك جزاسیدركه نظر وعملارین حسن ایتدیلرو یااموردهاحسانه اعتیاد
ایتدیلر ﴿ والذین كفروا وكذبوا بآیاتنا اولئك اصحاب الجحیم ﴾ وشونلركه
كافر اولوب آیتلریمزی تكذیب ایتدیلر وتوبه ایتمدین فوت اولدیلر ایمدی
انلر طبقات ناردن جحیم اهلیدر ﴿ یا ایها الذین آمنوا لاتحرموا طیبات
مااحل الله لكم ﴾ یا مؤمنلر الله تعالینك سزه حلال ایتدكی طیب و لذیذ
اولان اشیایی حرام ایتمكز ﴿ ولاتعتدوا ان الله لایحب المعتدین ﴾ الله تعالینك
سزه حلال ایتدیكی اشیانك حدودین حرام ایتدیكنه تجاوز ایتمكزكه الله
تعالی انی ایدنلری سومز اویله اولسه اشبو آیت الله تعالینك حلال ایتدیكن
تحریمدن و حرام ایتدیكن تحلیلدن ناهیه اولوب ایكیسی بیننده قصده
دعوت قیلور * روایت اولندیكه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم
بركون اصحابنه یوم قیامتی وصف ایدوب انلری انذارده مبالغه ایتدی
اندن قلبلرینه رقت كلوب برجماعت عثمان بن مظعون رضی الله تعالی عنه
بیتنه جمع اولدیلر واتفاق ایتدیلركه صیام و قیامدن زائل اولمیه لر و فراش
اوزره اویومیه لر ولحم وودكدن یمیه لر ونسائله یاتمیه لر ودنیایی ترك ایلیه لر
ودریلر وكبه لر كیه لر وبر مكانده قرار ایتمیوب سیاحت ایده لر ومذاكرلرین
قطع ایده لر چون انلرك بو اتفاقی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه
ایردی انلره دیدیكه بن بونكله امر اولنمشین ایمدی بیلك كه نفسكز ایچون
اوزریكزده حق واردراویله اولسه كاهی صائم وكاهی مفطراولك وكاهی
قائم وكاهی نائم اولك زیراكه صیام وافطار وقیام ونیامدن هربرینی بن ایدرین
ولحم ودسمدن یرین و نسایه قربان ایلرین اولكه بنم سنتمدن رهبت ایده اول
بنم طریقمه سلوك ایدنلردن دكلدر وانك بوقولنی مؤید اشبو آیت كریمه نازل
اولدی ﴿ وكلوا ممارزقكم الله حلالا طیبا ﴾ الله تعالینك سزه ویردیكندن

حلال وطیب اولانی یكز ﴿ واتقوا الله الذی انتم به مؤمنون ﴾ اول
الله تعالیدن قورقوكه سز انك اوامر ونواهیسنی تصدیق ایدیجیلرسز
﴿ لا یؤاخذكم الله باللغو فی ایمانكم ﴾ الله تعالی سزی ایمانكزده لغو یكز
سببیله مؤاخذه ایتمز * لغو اولدركه قصدنسز لسانه جاری اوله لا والله
وبلی والله دیمسی كبی شافعی اكا ذاهبدر * دینلدیكه لغو شول یمیندركه
برشیئی یمین ایتدیكی حالتده اعتقاد ایده حالبوكه اول انك اعتقاد ایتدیكی
حالتده دكلدر ابو حنیفه اكا ذاهبدر ﴿ ولكن یؤاخذكم بماعقدتم الایمان ﴾
لكن سزی مؤاخذه ایدر شول شیئله كه قصد ونیتله ایمانی انك اوزره
توثیق ایدوب بعده انده حانث اولورسز ﴿ فكفارته ﴾ ایمدی انك اثمن
كیدرر وانی ستر ایدر عمل ﴿ اطعام عشرة مساكین من اوسط ماتطعمون
اهلیكم ﴾ اهل وعیالكزه اطعام ایتدیككز شیئك اوسطندن اون مسكینی
اطعام ایدهسز ﴿ اوكسوتهم ﴾ ویاخود عیالكزه كیوردیككز كسوه نك
اوسطندن اون مسكینی كیورهسز ﴿ اوتحریر رقبة ﴾ ویاخود بر رقبه اعتاق
ایدهسز ﴿ فمن لم یجد فصیام ثلاثة ایام ﴾ اول كمسه كه اشبو اوچ نوع
كفارتدن هیچ برین بولمیه انك كفارتی اوچ كون صائم اولمقدر معلوم
اوله كه بركمسنه كیم اكا كفارت یمین لازم اوله اول مخیردر دیلرسه اون مسكینی
اطعام ایتسون ویا كسوه كیدیرسون ویا بر رقبه اعتاق ایتسون اكر اطعامی
اختیار ایدرسه انك قدرنده علماء اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلركه اول مد نبی
علیه السلام ایله برمد طعامدركه اول بر رطل وثلث رطلدر زید بن ثابت
وابن عباس وابن عمر وسعید بن المسیب وعطاء وحسن رضی الله تعالی عنهم
اكا ذاهبلردر واهل عراق دیدیلركه هر مسكینه نصف صاع طعامدركه
اول عمر وعلی رضی الله تعالی عنهمادن مرویدر * وابو حنیفه دیدیكه
اكر حنطه دن اطعام ایدرسه نصف صاعدر وحنطه نك غیریدن اطعام
ایدرسه بر صاعدركه اول شعبی ونخعی وسعید بن جبیر ومجاهد رضی الله
تعالی عنهم قولیدر واكر غذاء وعشالرین ویرسه جائز اولمز وابو حنیفه
تجویز ایدركه اول علی رضی الله تعالی عنهدن مرویدر اماكه دراهم
ودنانیر ویا خبز ویادقیق ویرسه جائز اولمز بلكه واجب اولان اخراج حبدر
ابو حنیفه كلیسن تجویز ایدر واكر كلیسنی مسكین واحده صرف ایتسه
جائز اولمز ابو حنیفه تجویز ایدر اكر اول طعامی مسكین واحده اون كونده

صرف ايدرسه وانى مسلم حر محتاجدن غيرى يه صرفى جائز اولمز ابو حنيفه
اهل ذمته صرفى تجويز ايدر واكر كسوه يى اختيار ايدرسه قدرنده علماء
اختلاف ايتديلر برقوم ديديلركه هر مسكينه بر ثوب كيديره كه اكا اسم كسوه
واقع اوله اول كركسه ازار ويارداء ويا قيص ويا سراويل ويا عمامه ويا كساء
ويا بونلر مثليدركه اول ابن عباس وحسن ومجاهد وطاوس رضى الله تعالى
عنهم قوللر يدر شافعى اكا ذاهبدر مالك رضى الله تعالى عنه ايدر هر انسانه
انى كيديره كه انده صلاتى جائز اوله رجاله برثوب كيوره ونسايه درع وخمار
كيوره سعيد بن المسيب رضى الله تعالى عنه ايدر هر مسكينه ايكى ثوب كيديره
واكر عتق اختيار ايدرسه رقبهٔ مؤمنه اعتاقى واجب اولور جميع كفاراتده
دخى انجليندر يعنى كرك كفارهٔ قتل ويا ظهار ويا نهار رمضانده جماعدر
اماكه ابوحنيفه وثورى جميعنده كفارهٔ قتلك غيرنده رقبهٔ كافره اعتاقنى
تجويز ايتديلر اما مرتدك بالاتفاق كفارتدن اعتاق اولنمسى جائز اولمز وشرط
اولوركه كفارتدن اعتاق اولنان كامل الرق اوله حتى مكاتب ويا ام ولد
ويا عتق شرطيله اشترا اولنمش عبد اولسه وياشول رقبه اشترا سيكه اكا ذى
رحم محرم اولديغندن عتق كفارتدن اولمق نيتيله اشترا ايتسه فى الحال
عتق واقع اولور لكن بونلردن هيچ برينك اعتاقى كفارتدن واقع اولمز
وائمهٔ حنفيه مكاتبك كفارتدن اعتاق اولنمسن تجويز ايدر قچان نجومدن
برشئ ادا ايتمش اولمسه وكذلك قريبك كفارتدن عتقنى تجويز ايدر ودخى
شرط اولوركه كفارت ايچون اعتاق اولنان رقبه هر عيبدن سليمه اوله كه
اول عملدن انى منع ايتميه ايمدى ايكى الينك برى يا ايكى اياغنك برى كسيك
اولسه ويا اعمى ويا زمن ويا مجنون مطبق اولسه كفارتدن اعتاقى جائز اولمز
اماكه اعور ويا اصم ويا ايكى قولاغى ويا بورنى كسيك اولسه جائز اولور
زيرا بو عيوب عمله ضرر بين ايله ضرر ايتمز * وابو حنيفه رضى الله تعالى
عنه عندنده هر عيبكه منفعتدن بر جنسى كمال اوزره فوت ايده انى جوازدن
منع ايدر حتى كه ايكى الندن برى كسيك اولسه انى تجويز ايتمز اما ايكى
قولاغى كسلمشى تجويز ايدر وقچان اوزرينه كفارت يمين لازم اولان كشى
اطعام وكسوه وتحرير رقبه نك هر برندن عاجز اولسه اكا واجب اولوركه
اوچ كون صائم اوله وعجز اولدركه كندينك وعيالينك قوت وحاجتندن زياده
مالى اولميه كه انكله اطعام واكساء ويا عتق رقبه ايده اول اوچ كون صائم

اولور بعضيلر ديديكه قچان اطعام ممكن اولور شيئه مالك اوله اكرچه كفايتندن
زياده دكل ايسه ده انكچون صومله كفارت جائز اولمزكه اول حسن
وسعيد بن جبير رضى الله تعالى عنهم قوليدر واول صومده تتابع وجوبنده
علماء اختلاف ايتديلر بر جماعت انده تتابع واجب اولمز بلكه ديلرسه متتابعا
وياخود متفرقا صائم اولور لكن تتابعى افضلدركه اول شافعى قولينك بريدر
وبر قوم ذاهب اولديلركه انده تتابع واجب اوله قتل وظهار كفارتلرنده كى
كبى اول ثورى وابو حنيفه قوليدر واكا ابن مسعودك (فصيام ثلاثة ايام
متتابعات) قرائتى دلالت ايدر وكفارتك حنث اوزره تقديمنده دخى
اختلاف ايتديلر برقوم جوازينه ذاهب اولديلركه اول عمر وابن عباس
وعائشه وحسن وابن سيرين رضى الله تعالى عنهم قوليدر مالك واوزاعى
وشافعى رحمهم الله اكا ذاهبلردر شول دليله كيم (قال النبى صلى الله تعالى
عليه وسلم من حلف على يمين فرآى غيرها خيرا منها فليكفر عن يمينه وليفعل
الذى هو خير) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بركمسنه بر شيئك فعل
وياتركنه يمين ايدوب انك اوزره استمراردن انك غيرنى خيرلو كورسه يمينك
كفارتن ايدوب اول خيرلو كورديكى شيئى ايشلسون الا بوكا شافعى ديركه
اكر كفارتى صوم ايله ايدرسه حنثدن اول جائز اولمز زيرا كه بدنيدر اماكه
اطعام وكسوه وعتقدن هر برينك تقديمى جائز اولمسى زكاتك حول اوزره
تقديمى كبيدر صوم رمضان انك خلافنه ملابسدركه وقت اوزره تعجيلى
جائز اولمز وبر قوم ايسه كفارتك حنث اوزره تقديمى جائز دكل ايدوكنه
ذاهب اولديلركه اكا ابو حنيفه رضى الله عنه دخى ذاهبدر (ذلك كفارة ايمانكم
اذا حلفتم) اشبو ذكر اولنان ايمانكزك كفارتيدر قچانكه يمين بعده حنث
ايدهسز (واحفظوا ايمانكم) ايمانكزى حفظ ايدك يعنى يمين ايتمكله
ويا يمينكزى حنثدن حفظله اكر يمينى مندوب تركى ويا مكروه فعلى اوزره دكل
ايسه الا افضل اولان انده حانث اولوب كفارتن ايتمكدر (كذلك يبين الله
لكم آياته لعلكم تشكرون) اشبو بيان كبى الله تعالى سزه اعلام شرايعن
بيان ايدر تاكه نعمت تعليمه شكر ايدهسز شول حيثيتدنكه سزه ايماندن
كفارتله مخرج قيلدى (يا ايها الذين آمنوا انما الخمر والميسر والانصاب
والازلام رجس من عمل الشيطان فاجتنبوه لعلكم تفلحون) يا مؤمنلر خمرك
تناولى وقمار تعاطيسى واوثانكه اكا عبادت ايچون نصب اولنوبدر وقداحكه

انکله اهل جاهلیت استقسام ایدرلردی شیطانك تسویل و تزییننددن خبیث مستقذردر ایمدی اندن اجتناب ایدك که فلاح بوله سز ﴿ انما یرید الشیطان ان یوقع بینکم العداوة والبغضاء فی الخمر والمیسر ﴾ شیطان دیلر که خمر ومیسری تناول واستعمالکزده اراکزه عداوت وبغضاء ایقاع ایده ﴿ ویصدّکم عن ذکر الله وعن الصلاة ﴾ ودخی سزی الله تعالینك طاعتندن وعلی الخصوص صلاتدن صدایده ﴿ فهل انتم منتهون ﴾ اویله اولسه اندن منتهی اولمزمیسز * اشبونده ایذان واردرکه منع وتحذیرده امر غایته ایردی واعذار قالمیوب کسلدی (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم کل مسکر حرام کان حتما علی الله لایشربه عبد فی الدنیا الا سقاه الله یوم القیامة من طینة الخبال هل تدرون ماطینة الخبال قال عرق اهل النار) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر هر شرابکه سکر ویره تناولی حرامدر الله تعالی نفسی اوزره ایجاب وقضا ایتمشدرکه برکسنه که آنی دنیاده شرب ایده الله تعالی یوم قیامتده اکا طینة خبالدن ایچوره که اول اهل نارك عرقیدر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من شرب الخمر فی الدنیا ثم لم یتب منها حرمها الله علیه فی الآخرة) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر برکسنه که دنیاده خمر ایچوب بعده اندن توبه ایتمیه الله تعالی اکا جنت خمرنی حرام ایده (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم لعن الله الخمر وشاربها وساقیها وبایعها ومبتاعها وعاصرها ومعتصرها وحاملها والمحمولة الیه وآکل ثمنها) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر الله تعالی لعنت ایتدی خمره وانی شرب ایدنه وساقیسنه وبایعنه ومشتریسنه وانی صقانه وصقدیرانه وانی کتورهنه وکتوریلانه وبهاسینییانه ﴿ واطیعوا الله واطیعوا الرسول واحذروا ﴾ الله تعالی یه ورسولنه وامر ایتدکارینه اطاعت ایدك ونهی ایتدکاری شیئدن ویاانلره مخالفتدن صاقنك ﴿ فان تولیتم فاعلموا انما علی رسولنا البلاغ المبین ﴾ اکر سز الله تعالی یه ورسولنه اطاعتدن اعراض ایدرسکز بیلك که بزم رسولمزه واجب اولان وحیی تبلیغدر اعراضکز اکا ضرر ویرمز انکله ضرری کندیکزه ایدرسز ﴿ لیس علی الذین آمنوا وعملوا الصالحات جناح فیما طعموا ﴾ مؤمن صالح اولنلره حرام قلنمیان شیئی تناوللرنده حرج یوقدر ﴿ اذا ما اتقوا وآمنوا وعملوا الصالحات ﴾ قچانکه حرام اولان شیئدن صاقنهلر وایمان واعمال صالحه اوزره ثابت اولهلر ﴿ ثم اتقوا وآمنوا ﴾

(ومن)

ومن بعد کندیلره حرام قیلنان شیئدن صاقنهلر وحرمتنی اعتقاد ایدهلر ﴿ ثم اتقوا واحسنوا ﴾ بعده معاصیدن صاقنملری اوزره ثابت ومستمر اولهلر واعمال جمیلهیی تحری ایدوب اکا اشتغال ایدهلر ﴿ والله یحب المحسنین ﴾ الله تعالی احسان ایدنلری سور اویله اولسه انلری برشیئله مؤاخذ ایتمز ایمدی برکسه که اشبو مذکوری ایشلیه محسن اولور ومحسن اولمسیله الله تعالی یه محبوب اولور * روایت اولندیکه خمرك تحریمی آیتی نازل اولیجق صحابه دیدیلرکه یارسول الله شول وفات ایدن اخوانمزك حالی نیجهدرکه انلر شرب خمر ایدر ومیسردن اکل ایدرلردی اویله اولسه اشبو آیت نزولیله انلرك حالی خبرویرلدی ﴿ یا أیها الذین آمنوا لیبلونکم الله بشیء من الصید تناله ایدیکم ورماحکم ﴾ یامؤمنلر حق تعالی مطیعی عاصیدن اظهار ایچون سزی صیددن برشیئله اختبار ایدرکه اول صیدك صغار وفرخ وبیضنه اللریکز ایرر وکبارینه رمحلریکز ایرر ﴿ لیعلم الله من یخافه بالغیب ﴾ تاکه الله تعالی شول انك دنیاده غائب وآخرتدن منتظر اولان عقابی خوفن ایدن عبادنی تمییز ایده شونلردنکه اندن خوف ایتمزلر * اشبو آیت عام حدیبیهده نازل اولدی صحابه محرمین ایکن الله تعالی انلری صیدله ابتلاء ایتدی برحیثیتله که وحوش کثرت اوزره رحاللری اطرافنه کلوردی دیلسهلر انی صیده تمکنلری اولوردی اشبونده تنبیه واردرکه قلیل عندنده ثابت اولمیان کشی اندن اشد اولانده نیجه ثابت اوله بیلور ﴿ فمن اعتدی بعد ذلك فله عذاب الیم ﴾ اول کمسه که بو صید ابتلاسندنصکره اخذ صیدله ظلم ایده اکا عذاب الیم واردر * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر یعنی ظهر وبطنی جلدله ایجاع اولنور وثیابی سلب ایدیلور ﴿ یا ایها الذین آمنوا لاتقتلوا الصید وانتم حرم ﴾ یامؤمنلر محرمین اولدیغکز حالده صیدی قتل ایتمکز ﴿ ومن قتله منکم متعمدا ﴾ سزدن اولکه صیدی عامد اولدیغی حالده قتل ایده * اشبو عمدده اختلاف اولنوب برقوم دیدیلرکه اول صید قتلنه عمددر احرامی نسیانله اماکه احرامنی ذاکر ایکن انی عمدا قتل ایتسه اکا حکم یوقدر بلکه امری الله تعالی یه مفوّضدر زیرا اکا کفارت اولمقدن متجاوزدرکه اول مجاهد وحسن قولیدر وآخرون دیدیلرکه اول محرمك احرامی ذاکر اولدیغی حالده صید قتلنه عمدیدر وانکله اکا کفارت واجبدر واکر صیدی خطا ایله قتل ایتسه اکثر فقهاء دیدیلرکه انك عمد وخطاسی کفارت لزومنده مساویدر زهری ایدر کفارتك

متعمد اوزره وجوبی کتابله در ومخطی اوزره وجوبی سنتله در سعید بن جبیر ایدر کفارتك وجوبی قتل عمده مختصدر یوخسه قتل خطاده کفارت یوقدر ﴿ فجزاء مثل ماقتل من النعم ﴾ ایمدی اکا واجب اولورکه صید مقتولك خلقتنه شبهی قریب نعمدن جزا ایده ﴿ یحکم به ذوا عدل منکم ﴾ اول جزایی مسلمیندن ایکی رجل عدل حکم ایده ولایق اولورکه اول ایکی عدل فقیه اولوب نعمدن اول صید مقتوله اشبه اشیا ایله حکم ایده‌لر * اشبو مماثله شافعی ومالك عندنده خلقت وهیئت اعتباریله در * وابوحنیفه رضی الله تعالی عنه عندنده قیمت اعتباریله در اویله اولسه صید صید اولندیغی مکانده بهایه طوتیلور اکر بهاسی هدی بهاسنه ایرسه اول مخیردر دیلرسه انك بهاسیله هدی اشترا ایدر ویاخود طعام اشترا ایدوب هرمسکینه بردن نصف صاع وغیریدن برصاع ویرر ویاخود هرمسکینك طعامی مقابله‌سنده برکون صائم اولور واکر صید مقتولك بهاسی هدی بهاسنه ایرمزسه اطعام وصوم بیننده مخیر اولور ﴿ هدیا بالغ الکعبة ﴾ اول کفارت کعبه‌یه ایرر هدی اولدیغی حالده ایمدی انی مکه‌ده ذبح ایدوب حرم مساکیننه تصدق ایده ﴿ او کفارة طعام مساکین ﴾ ویا اول قاتل صید اوزره مساکین اطعامی کفارت واجب اولور ﴿ اوعدل ذلك صیاما ﴾ ویا اول اطعامه مساوی صوم واجب اولور اویله اولسه هربرمسکینك اطعامی مقابله‌سنده برکون صائم اولور ایمدی قاتل صید اوزره یاجزاء ویااطعام ویاصوم واجب اولور ﴿ لیذوق وبال امره ﴾ تاکه معصیتی جزاسن ذوق ایدوب من بعد احرامی حالنده قتل صیددن امتناع ایده ﴿ عفا الله عماسلف ﴾ الله تعالی عفو ایلدی شول احرامکز حالنده صید قتلنك وبالن که انی زمان جاهلیتکزده ویاتحریمدن اوّل ایشلمشدیکز ﴿ ومن عاد فینتقم الله منه ﴾ برکمسه‌که تحریمدنصکره انك مثلنه عودت ایده الله تعالی آخرتده اندن انتقام ایدر * اشبو قولده عائد اوزره کفارت وجوبن منع ایدر معنی یوقدر ﴿ والله عزیز ذو انتقام ﴾ الله تعالی عزیزدر عصیان اوزره اصرار ایده‌نه انتقام ایدر قچان محرمدن صید قتلی تکرر ایتسه عامهٔ علماء عندنده انك اوزره جزا متعدد اولور * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر قچان محرم عمدا قتل صید ایتسه اکا سؤال اولنورکه بوندن اوّل صیددن هیچ برشیٔ قتل ایتدکمی ایدی اکر ایتدم ایدی دیرسه انك اوزره برشیٔ حکم اولنمز بلکه وارکیت حق تعالی سندن

انتقام ایدر دینور واکر اندن اوّل برشیٔ قتل ایتمدم ایدی دیرسه اوزرینه جزا حکم اولنور اکر اندنصکره عودت ایدرسه اوزرینه برشیٔ حکم اولنمز بلکه ظهر وصدری ضرب وجیعله اوریلور * پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم طائفدن وج نام وادیده برینه انجلین حکم ایتدی ﴿ احل لکم صید البحر وطعامه ﴾ ماءدن معیشت ایدوب غیردن تعیش ایتمز حیوانك صیدی وطعامی سزه حلال قیلندی * عمر رضی الله تعالی عنه ایدر بحرك صیدی انده صید اولناندر وطعامی انك طشره براقدیغیدر * ابن عباس وابن عمر وابوهریره رضی الله تعالی عنهم ایدر بحر طعامندن مراد مانك ساحله میت براقدیغیدر * وسعید بن جبیر وعکرمه وسعید بن المسیب وقتاده ونخعی دیدیلرکه اول انك طوزلوسیدر * مجاهد ایدر صیدی انك تازه‌سیدر وطعامی انك طوزلنمشیدر ﴿ متاعا لکم وللسیارة ﴾ تاکه سز انکله انتفاعلنه سز اقامتکز حالنده تازه‌سن یمکله ومسافرتکز حالنده قوریمشن تزوّد ایتمکله * معلوم اوله‌که حیوانات ماء ایکی قسمدر سمك وغیریدر اما سمك انواع مختلفه سیله میته‌سی حلالدر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم احلت لکم میتتان السمك والجراد) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر سمك وجرادك میته‌سی سزه حلال قیلندی وانك موتی سببله ویاسببسز اولمسنده فرق یوقدر * ابوحنیفه رضی الله تعالی عنه ایدرکه حلال اولمز مکرکه موتی سببله اوله حجر اوزره وقوعی ویااندن مانك انحساری ویا انك مثلی حالت کبی واماسمکك غیری ایکی قسمدر برقسمی برده معیشت ایدر بحرده‌کی معیشتی کبی ضفدع وسرطان کبی انك اکلی حلال اولمز وبرقسمی ماءده معیشت ایدر برده معیشتی مذبوح کبی اولور انده اختلاف اولندی برقوم دیدیلر سمکك غیریسنك اکلی حلال اولمز ابوحنیفه دخی اکا ذاهبدر وقوم آخرون دیدیلرکه کاینك میته‌سی حلالدر زیراکه کلیسی سمکدر اکرچه صورتده مختلف ایسه‌لر جریث کبی که اکا حیهٔ ماء دینور حیه شکلنده اولدیغیچون واکلی بالاتفاق مباحدرکه اول ابوبکر وعمر وابن عباس وزیدبن ثابت وابوهریره رضی الله تعالی عنهم قوللریدر شریح وحسن وعطا ومالك رضی الله تعالی عنهم اکا ذاهبلردر وبرقوم دخی دیدیلرکه حیوانات بحریه‌دن هرشیئکه حیوانات بریه‌دن اکل اولنور انك نظیری اولان حیوانات بحریه‌نك میته‌سی حلال اولور بقرماء وامثالی کبی واولکه برده انك نظیری اکل اولنمیه انك حیوانات

بحریه دن میته سی حلال اولمز مانك كلبی وخنزیری وحماری وامثالی كبی
اوزاعی ایدر هرشیئكه عیشی ماءده اوله انك اكلی حلال اولور اكرچه اول
تمساح ایسه ده * شعبی ایدر اكر اهلم ضفادعی یسه‌لر یدیرردم منع ایتمزدم *
سفیان ثوری رضی الله تعالی عنه ایدر رجا ایدرمكه سرطانی اكلده بأس
اولمیه * ایمدی حیوانات بحریه‌نك كلیسی اكلی مباح دینلره حدیث مذكور
حجتدر ودخی شول حدیثكه ابوهریره رضی الله تعالی عنهدن مرویدركه دیدیكه
بررجل پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه دیدیكه یارسول الله بز دریا سفرین
ایدرز وصویی ایسه آز كوتوررز اكرانی وضوءده صرف ایدرسه‌وز صوسز
قالورز اویله اولسه دریا صوییله آبدست الهلمی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه
وسلم دیدیكه (هو الطهور ماؤه والحل میتته) بحرك صویی طهور ومیته سی
حلالدر * جابر رضی الله تعالی عنه ایدر جیش الخبط نام غزاده ایدك
امیریمز ابو عبیده رضی الله تعالی عنه ایدی زادمز توكنوب مضطر مرتبه‌سنه
ایردك اویله اولسه كوردككه دریادن عنبر دینور برنوع حوت میته سی
ساحله براغلدی اندن نصف شهر دكلو زمان اكل ایتدك پیغمبریمز صلی الله
تعالی علیه وسلمه قدوم ایتدیكمزده انی ذكر ایدیجك دیدیكه (كلوا رزقا
اخرجه الله اطعمونا ان كان معكم فاتاه بعضهم فاكله) الله تعالی آنی
سزكچون چیقارمش رزقدر یكز بیله كزده اندن بقیه وار ایسه بزه دخی
ویركه یه‌لم مكر برنده وار ایمش كتوروب پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه
وسلم اندن یدی ﴿وحرّم علیكم صید البرّ مادمتم حرما﴾ ومحرمین اولدیغكزجه
سزه برده صید اولنان ویا برده صید ایتدیككز شیٔ حرام قیلندی * اشبو
قول اوزره محرمه صید حرام اولور اكرچه انی حلال صید ایتمش ایسه ده
لكن جمهور انك حلنه ذاهبلردر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم الصید
حلال لكم مالم تصطادوه او یصدلكم) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر
محرمین اولدیغكز حالده سزه صید بر اكلی حلالدر مادامكه انی كندیكز
صید ایتمیه‌سز ویا سزكچون صید اولنمیه ﴿واتقوا الله الذی الیه تحشرون﴾
الله تعالیدن قورقوب اكا مخالفت ایتمكزكه یوم قیامتده اكا حشر اولنورسز خیر
ویا شر یكز اوزره سزه جزاء ایدر ﴿جعل الله الكعبة البیت الحرام قیاما للناس﴾
الله تعالی كعبه‌یی كه بیت حرام دیو وصفلدی شول سببدنكه الله تعالی آنی حراست
وحرمتن عظیم ایتدی شول دلیلله كه (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم

ان الله حرم مكة یوم خلق السموات والارض) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه
وسلم ایدر الله تعالی سموات وارضی خلق ایدلدنبرو مكه‌یی حرام ایتدی ایمدی
انی ناس ایچون معاش ومعاشلری امرنده سبب انتعاش قیلدیكه خائف اكا
صیغنور وضعیف آنده امن اوزره اولور تجار آندن فائده‌لنور وحجاج اكا توجه
قیلور ﴿والشهر الحرام﴾ واشهر حرمی دخی سبب انتعاش قیلدیكه انده
قتالدن ناس امان اوزره اولوركه اول ذوالقعده وذوالحجه ومحرم ورجب
آیلریدر ویا انكله مراد شهر ذی الحجه اوله كه انده حج ادا اولنور ﴿والهدی
والقلائد﴾ ودخی سوق هدیله وتقلید هدیله انی سبب انتعاش قیلدی ﴿ذلك
لتعلموا ان الله یعلم مافی السموات ومافی الارض﴾ اشبو حرمت احرام وغیریدن
ذكر اولنان ایله سز تعبد اولندیكز تا بیله سزكه الله تعالی سموات وارضده
اولان اشیانك جمیعن بیلور كعبه‌یی ناسه سبب معاش قلمسنده صلاح عباد
اولدیغن بیلسی كبی ﴿وان الله بكل شیٔ علیم﴾ وبیله سزكه الله تعالی
هرشیئی بیلور خلقك احوالی وسرده وعلانیه‌ده‌كی اعمالی اكا خفی اولمز
اویله اولسه مؤمنه لایق اولوركه اكا طاعته رغبت ومخالفتندن رهبت ایده
﴿اعلموا ان الله شدید العقاب وان الله غفور رحیم﴾ بیلك كه الله تعالی
محارمن انتهاك وآنك اوزره اصرار ایدنلره عقابی شدیددر وانی محافظه
ویا انك اوزره صبر ایدنلره مغفرت ورحمتده بلیغدر ﴿ماعلی الرسول الاالبلاغ﴾
رسوله واجب اولان امر اولندیغنی تبلیغدر اول ایسه انی یرینه كتوروب
تفریطكزده عذركز قالمدی ﴿والله یعلم ماتبدون وماتكتمون﴾ الله تعالی
سزك اعمال واقوالدن اظهار وسرائر احوالدن اسرار ایتدیكزی بیلور
﴿قل لایستوی الخبیث والطیب﴾ دیكل كه اشخاص واعمال واموالك عندالله
ردی وجیدی مساوی اولمز ﴿ولو أعجبك كثرة الخبیث﴾ اكرچه سنی خبیثك
كثرتی اعجاب ایدرسه‌ده * اشبو نده صالح عمله وحلال ماله ترغیب واردر
زیرا هرشیئده عبرت جودت ورداءتده‌در یوخسه قلت وكثرتده دكل زیراكه
محمود قلیل مذموم كثیردن خیراودر ﴿فاتقوا الله یا اولی الالباب﴾ ایمدی
یا عقول كامله صاحبلری خبیثی تحریمده اكرچه كثیر ایسه الله تعالیدن
قورقوب اندن تجنب ورهبت ایدك وطیب اكرچه قلیل ایسه‌ده انی ایثاره
عزیمت ایدك ﴿لعلكم تفلحون﴾ اوله كیم اول سببدن فلاحه ایره سز
﴿یا ایها الذین آمنوا لا تسألوا عن اشیاء ان تبدلكم تسؤكم﴾ یا مؤمنلر

رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمه بعض اشيادن سؤال ايتمزكه اول
سزه اظهار اولنسه سزه غم ويرر وعاقل كندويه غم ويرر شيء ايشلمز *
روايت اولنوركه وقتاكه حجك وجوبی حقنده (ولله على الناس حج البيت)
آيتی نازل اولدی سراقة بن مالك ديديكه يارسول الله هرسنه ده اوزريمزه
حج واجبميدر * پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اندن اعراض ايدوب
حتى كه اول سؤالن اكا اوچكره يه دكين اعاده ايتدی پيغمبريمز صلى الله
تعالى عليه وسلم ديديكه انك وجوبی انجق عمرده بركره در اكر بن سكا نعم اول
هريلده واجب اولور ديسم واجب اولوردی وواجب اولسه اكا استطاعتكز
اولميدی ايمدی بونك كبی اشيادن سؤالی ترك ايدك زيرا سزدن اوّل كچن
امتلرك هلاكی انبيالرينه كثرت سؤاللری واختلافلرندن اولدی اويله اولسه
سزه واجب اولان اولدركه سزه امر ايتديكم شيئی اخذ ايده سز ونهی ايتديكم
شيئدن اجتناب ايده سز * اشبو آيت كريمه اول سببدن نازل اولدی
(وان تسألوا عنها حين ينزل القرآن تبد لكم) واكر بر حكم ايچون قرآن
نازل اولديغنده ظاهرده انك حاجتكز اولان شيئه شرحی اولميوب حالبوكه
سز آنك شرحنه احتياجكزدن سؤال ايتسكز اول سزه اظهار اولنور
(عفا الله عنها) الله تعالى اول اشيادن سؤالكزی عفو ايتدی ايمدی
من بعد انك امثالی اسئله يه عودت ايتمكز (والله غفور حليم) الله تعالى
سزك تفريطكز عقوبتنه عجله ايتمز كثيرينی عفو ايدر (قد سألها قوم
من قبلكم ثم أصبحوا بها كافرين) سزدن اوّل كچن امتلردن انبيالرينه
سزك كبی اشياء سؤال ايدوب خبر ويريلجك اكا كافر اولديلر انكله
الله تعالينك سخطنه اير ديلر * ابو ثعلبة الخشنی ايدر الله تعالى فرائضی فرض ايلدی
انی سبق ايتمكز واشيادن نهی ايتدی سزانی هتك ايتمكز وحدود حد ايلدی
سزانی تجاوز ايتمكز واشيادن عفو ايلدی سز انی بحث ايتمكز (ما جعل الله
من بحيرة ولا سائبة ولا وصيلة ولا حام) الله تعالى بحيره وسائبه ووصيله
وحامدن هيچ برينی امر ايتمدی * روايت اولنديكه اهل جاهليت ابتداعندن
ايديكه قچان برناقه بش بطن طوغروب آخری ذكر اولسه اول ناقه نك
قولاغن شق ايدوب سبيلن تخليه ايدرلردی من بعد ارقه سنه بنمزلر وسودين
صاغمزلردی واكا بحيره ديو وصف ايدرلردی وقچان انلرك بری مريض
اولسه ويا برقريبی غائب اولسه اكر بو مرضدن عافيت بولورسم ويا غائبم

(كلورسه)

كلورسه ناقه م نذر اولسون ديو بحيره كبی انك منفعتن كنديلره حرام ايدرلردی
واول سائبه ايله وصفلنوردی وقچان برشاة يدی بطن طوغروب اول يدنجی
ولدی ذكر اورلوسه انی ذبح ايدوب يرلردی انثی اولورسه انی غنمده ترك
ايدرلردی واكر اول يدنجی بطن ذكر وانثی اولورسه اول انثی اجليچون
ذكری دخی استحياء ايدوب اول وصيله ديو وصفلنوردی وقچان بر فحلك
صلبندن اون بطن ولد وجوده كلسه انك ظهرنی كنديلره حرام ايدرلردی
ماء ومرعادن انی منع ايتمزلردی وانی حام ديو وصف ايدرلردی (ولكن الذين
كفروا يفترون على الله الكذب) لكن كافرلر اشبو اشيايی تحريم وانی
الله تعالى يه نسبتلريله اكا كذب وافترا ايدرلر (واكثرهم لا يعقلون) انلرك
اكثری فرط جهللرندن حلال وحرام بيننی فرق ايتمزلر بلكه كبارلرينه
مجرد تقليدله اول كذبی ايدرلر * اشبونده اشارت واردركه انلرك بعضی
فعللرينك بطلانن بيلوب لكن اكا اعترافدن انلری حب رياست وتقليد
آباء منع ايده (واذا قيل لهم تعالوا الى ما انزل الله والى الرسول قالوا حسبنا
ما وجدنا عليه آباءنا) قچان انلره الله تعالينك كتابنه ورسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلمك سنتنه كلك دينلسه ديرلركه بزه كفايت ايدر اول دينكه
آباءمزی انك اوزره بولدق (أولو كان اباؤهم لا يعلمون شيئا ولا يهتدون)
حق تعالى ايدركه اكرچه آباءلری برشيئی بيلمز وطريق حقه كتمز جهلهٔ
ضالين ايسه لرده اقتدا اولنمغه كفايت ايدرمی حالبوكه اقتدا اولنمق شول
كمسه يه لايق اولوركه عالم مهتدی ايدوكی بيلنه اول وصف ايسه حجتله بيلنور
يوخسه مجرد تقليد كفايت ايتمز (يا ايها الذين آمنوا عليكم انفسكم)
يامؤمنلر نفسلريكزه صلاحی الزام ايدك (لا يضركم من ضل اذا اهتديتم)
ضالك ضلالتی سزه ضرر ويرهمز قچانكه سز مهتدين اوله سز واهتدادندركه
كشی منكره طاقتی حسبنجه انكار ايده (قال النبی صلى الله تعالى عليه
وسلم من رآی منكرا واستطاع ان يغيره بيده فليغيره بيده فان لم يستطع فبلسانه
فان لم يستطع فبقلبه) پيغمبريمز عليه السلام ايدر بركمسه كه برمنكری كوروب
يديله انی تغييره قادر اوله تغيير ايتسون اكا قادر اولمزسه لسانيله اكا انكار ايتسون
اكا دخی قادر اولمزسه قلبيله انكار ايتسون (الى الله مرجعكم جميعا فينبئكم
بما كنتم تعملون) يوم قيامتده جميعكزك مصيری الله تعالى يه در دنياده كی
اعمالكزك خير وشرنی سزه خبر ويرر اكا كوره جزا كزی ايركورر *

دینلدیکه اشبو آیتك نزولی شول رجال حقنده‌درکه ایمان حلاوتن ذوق ایتدکارندنصکره کفره‌دن ذی قرابه‌لرینه دخی انی اذاقه اراده ایتدیلر کفره ایسه انلردن انی قبول ایتمیجك تأسف ایتدیلر اویله اولسه الله تعالی انلری تأسفدن منع ایدوب انلره نفسلری اصلاحنی الزام ایلدی طریق اهتدایه سلوکه یوخسه بونکله مراد علی الاطلاق امر ونهی ترك ایتسون دیمك دکلدر زیرا بلا ضروره انی ترك ایدن طریق اهتدایه سالکلردن اولمز ﴿ یا ایها الذین آمنوا شهادة بینکم اذا حضر احدکم الموت حین الوصیة ﴾ یا مؤمنلر قچان بریکزه موت حاضر اولسه انك وصیتی حیننده اراکزده شهادتکز ﴿ اثنان ذوا عدل منکم ﴾ سزدن ایکی صاحب عدل مسلمك شهاتیدر ﴿ اوآخران من غیرکم ﴾ ویا ملتکزك غیریدن ایکی رجل شهادتیدر * دینلدیکه اهل ذمتك شهادتی (واشهدوا ذوی عدل منکم) دلالتیله منسوخه‌در اکرچه اوائل اسلامده قلت مسلمین ایچون جائز ایدی وبر قوم دیدیلرکه اشبو حکم ثابتدر قچان اشهاد ایچون ایکی مسلم بولنمیه ایکی کافری اشهاد ایتسون شریح ایدر قچان برارض غربه‌ده اولوب وصیته اشهاده کمسه بولنمسه ایکی کافری اشهاد ایتمسی جائز اولور اول کرکسه اهل کتابدن ویا مشرکیندن اولسون ایمدی کافرك مسلم اوزره شهادتی جائز اولمز مکرکه سفرده وصیت اوزره اوله * شعبی ایدر قوقاده مسلمیندن بر رجل محتضر اولوب وصیتنه اشهاد ایچون مسلم بولمیجق اهل کتابدن ایکی رجل اشهاد ایتدی اول ایکی رجل متوفانك ترکه‌سیله کوفه‌یه کلوب ابو موسی الاشعری‌یه واردیلر زیرا اول انده حاکم ایدی قصه‌یی ذکر ایدیجك ابو موسی انلره یمین ویردیکندنصکره شهادتلرین قبول ایتدی حسن وزهری ایدر (ذوی عدل منکم) یعنی موصینك حی وقبیله‌سندن ایکی رجل عدل (او اخران من غیرکم) ویاخود حی وقبیله کزك غیریدن ایکی رجل شهاتیدر یوخسه احکامدن برشیئده کافرك مسلم اوزره شهادتی جائز اولمز ﴿ ان انتم ضربتم فی الارض فاصابتکم مصیبة الموت تحبسونهما من بعد الصلاة ﴾ اکرچه ارضده سیروسفر ایدرکن سزه اسباب موتدن برشئ ایرسه واول ملتکزك غیریدن اولان ایکی شاهد شهادت ایتسه‌لر ایمدی اول ایکی شاهدی صلاتدنصکره‌یه ایقاف ایدك * عامهٔ مفسرین دیدیلرکه اول صلاتله مرادصلاة عصردر زیرا هرملت اهلی اکا تعظیم ایدوب انده

حلف کاذبدن صاقنورلر * سدی ایدرکه انکله مراد تحلیف اولنه‌جق رجلك ملتی صلاتیدر ﴿ فیقسمان بالله ان ارتبتم لانشتری به ثمنا ولو کان ذاقربی ﴾ اکرملتکز اهلندن اولمیان ایکی شاهدك قولنده شك وریب ایدرسه‌کز ایمدی انلر الله تعالی‌یه یمین ایتسونلر شول وجهله کیم غرض دنیادن برشیئه طمعله اشبو یمینمزده کذب ایتمامشزدر اکرچه انکچون یمین ایتدیکمز کشی ذاقرابه‌مز ایسه‌ده ﴿ ولا نکتم شهادة الله انا اذا لمن الآثمین ﴾ الله تعالینك بزه اقامتن امر ایتدیکی شهادتی کتم ایتمزز زیرا کتم ایدرسه‌وز عند الله آثملردن اولورز ﴿ فان عثر علی انهما استحقا اثما فآخران یقومان مقامهما من الذین استحق علیهم الاولیان ﴾ واکر اول ملت اسلامك غیریدن اولان ایکی شاهدك اثم ایجاب ایدرفعللرینه اطلاع اولنسه‌که اول خیانت وسرقت وحلف کاذب وانك امثالیدر ایمدی اول ایکی شاهدك مقاملرینه شول اوزرلرینه خیانت اولنان ورثه‌دن ایکی شاهد انلرك مقاملرینه قائم اولورکه انلر قرابتلری ومعرفتلری ایچون شهادته احقدرلر ﴿ فیقسمان بالله لشهادتنا احق من شهادتهما ﴾ ایمدی الله تعالی‌یه یمین ویریلورکه بالله بزم شهادتمز اوّلکیلرك شهادتندن اصدق وقبول اولمغه اولی واحقدر ﴿ وما اعتدینا انا اذا لمن الظالمین ﴾ وبزم شهادتمزده حق تجاوز ایتمدك تجاوز ایتمشسه‌وز ظالملردن اولمشز ﴿ ذلك ادنی ان یأتوا بالشهادة علی وجهها او یخافوا ان ترد ایمان بعد ایمانهم ﴾ اشبو تقدیم ایدن حکم ویا شاهدی تحلیفه اجدر واحرادرکه شهود شهادتلرین تحریف وخیانتسز تحمیل اولندقلری وجه اوزره ادا ایده‌لر ویاخود انلرك یمینندنصکره یمین مدّعین اوزره رد اولنوب اول شهود خیانت ویمین کاذبه‌لری ظهوریله افتضاحدن خوف ایده‌لر ﴿ واتقوا الله واسمعوا ﴾ الله تعالیدن قورقوب خیانت وحلف کاذبدن صاقنك ووصیت اولنانی سمع اجابتله ایشیدك اشبو امره مخالفت ایدرسه‌کز فاسقلردن اولورسز ﴿ والله لایهدی القوم الفاسقین ﴾ والحال الله تعالی فاسقلری حجت ویا طریق جنته هدایت ایتمز * اشبو آیات ثلاثك سبب نزولنده روایت اولندیکه تمیم الداری وعدی بن حاتم اسلاملرندن اوّل نصارادن ایدیلر مدینه‌دن تجارت ایچون شامه کتدیلر * وعمرو بن العاص مولاسی بدیل نام مسلم دخی انلرکله بیله کتدی شامه قدوم ایتدکلرنده بدیل خسته اولدی اویله اولسه جمیع متاعن برکاغده یازوب تمیم وعدی‌یه بیلدیرمکسزین انی بعض امتعه‌سنك اراسنه کیزلدی

بعده وجعی مشتد اولیجق جمیع امتعه‌سنی تمیم وعدی‌یه تسلیم ایدوب مدینه‌یه اهلنه کوندره‌لر دیو انلره اصمارلدی بعده بدیل وفات ایدیجك انلر انك برکومش اناء ایچنده اوچیوز مثقال کومشی امتعه‌سندن چیقاروب کیزلدیلر وانك ماعداسین مدینه‌یه ایلتوب بدیلك اهلنه ویردیلر انلر دخی اول ویریلان متاعی تفتیش ایدوب ایچنده اول امتعه‌نك وصف وذکری یازیلان کاغدی بولدیلر کورسه‌لرکه اول اناء ایچنده‌کی اوچیوز مثقال کومشله اناء یوقدر فی الحال تمیم وعدی‌یه دیدیلرکه بدیل اشبو سزه ویردیکی متاعدن هیچ برشیٔ بیع ایتدیمی ویامرضی ممتد اولوب نفسنه انفاقی ایچون متاعدن هیچ برشیٔ اخراج ایتدیمی دیدیلر یوق برینی ایتمدی بدیلك ورثه‌سی دیدیلرکه ایمدی بزه کتوردیکیکز امتعه ایچنده سزه تسلیم اولنان اشیانك ذکری یازلمش برکاغد بولدق اکا یازیلان‌دن برکومش اناء ایچنده اوچیوز مثقال کومشی بولمدق تمیم وعدی انك بزه ویردیکی اشبو سزه تسلیم ایتدیکمزدر غیریسن بیلمزز دیو انکار ایتدیلر اویله اولسه ورثه تمیم وعدی‌یی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه ایلتدیلر انلر ایسه انکارلری اوزره اصرار ایدوب یمین ایتدکارندنصکره پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم سبیللرین تخلیه ایتدی بعده اول اناء ایکیسنك یدنده بولنوب ورثه انلره نزاع ایدیجك دیدیلرکه بزبونی بدیلك کندیدن اشترا ایتمشیدك لکن اشترامز اوزره بینه‌مز اولمدیغندن اقرار ایتمکه کراهت ایتدك اویله اولسه ورثه ینه انلری پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه ایلتدیلر (فان عثر) آیتی نازل اولیجق ورثه‌نك قومندن عمرو بن العاص ومطلب بن ابی وداعه طوروب اول اناء بدیلك ایدوکنه شهادت ویمین ایتدکارندنصکره اناء اولیاء میته حکم اولندی بعده تمیم الداری اسلامه کلدیکنده دیردیکه صدق الله ورسوله انایی بن اخذ ایتمشیدم الله تعالینك مغفرتن دیلرم دیو تقصیرینه اعتراف ایدردی ﴿ یوم یجمع الله الرسل فیقول ماذا اجبتم ﴾ حق جل وعلا یوم قیامتده مرسلینی جمع ایدوب دیه‌که امتلریکزی بنم توحید وطاعتمه دعوت ایتدیکزده نه شیئده سزه اجابت ونه شیئده رد ایتدیلر ﴿ قالوا لا علم لنا ﴾ دیه‌لرکه بزه بیلدرمدیکك شیئه علممز یوقدر ﴿ انك انت علام الغیوب ﴾ سن غیوبی بیلمکده بلیغسن اویله اولسه نه شیئده بزه اجابت ونه شیئی بزه ظاهر ایتدکارین وقلبلرنده اضمار ایدوب بزم بیلمدکاریمز اشیایی بیلورسن * دینلدیکه یعنی سنك علمك

جنبنده بزم علممزك وجودی یوقدر ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر قیامت ایچون اهوال وزلازل واردرکه قلوب انده مواضعندن زائل اولور واول یومك هولندن فزعله جوابدن ذهول ایدرلر بعده عقللری ثابت اولدیغنده امتلری حقنده شهادت ایدرلر ﴿ اذ قال الله یا عیسی ابن مریم اذکر نعمتی علیك وعلی والدتك ﴾ ذکر ایت شول وقتی‌که حق تعالی کفره‌یه توبیخ ایچون مرسلینه امتلرك اجابتندن سؤال وانلر اوزره اظهار ایتدیکی آیاتی ذکر ایده حالبوکه انلردن برطائفه اول مرسلینی تکذیب ایدوب سحره دیو تسمیه ایتمشلردی وبرطائفه ایسه غلو ایدوب عیسی واناسی مریمی ایکی الهدر دیو افترا ایتمشلردی اویله اولسه الله تعالی اول کونده عیسی علیه السلامه دیه‌که ذکر ایت سکا ووالده‌که اولان نعمتی‌که سنی نبوتله اکرام ایتدم ووالده‌کی نساء عالمین اوزره اصطفا ایتدم ﴿ اذ أیدتك بروح القدس ﴾ وسنی جبرائیل علیه السلامله قوتلندردم ویاشول کلامله کیم انکله دینی ویانفسی حیات ابدیه ایله احیا وآثامدن تطهیر ایدردك ﴿ تکلم الناس فی المهد وکهلا ﴾ مهدده طفل ایکن وکهل ایکن ناسه سویلردك یعنی کمال عقلده وتکلمده طفولت وکهولتك مساوی ایدی * اشبو دلیلدرکه اول آخر زمانده یره اینیسردرز یرا اول کهولته ایرمدین رفع اولنمشدر * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر عیسی علیه السلام اوتوز یاشنه ایریجك مرسل اولدی اوتوز آی رسالتده مکث‌ایتدنصکره رفع اولندی ﴿ واذ علمتك الکتاب والحکمة والتوراة والانجیل ﴾ وسکا کتاب وفهم وتورات وانجیل تعلیم ایلدم حتی‌که اول ایکیسیله ناس بیننده حکم ایدردك ﴿ واذ تخلق من الطین کهیئة الطیر باذنی فتنفخ فیها فتکون طیرا باذنی ﴾ وبنم اذنمله طیندن طائر صورتنده برشیٔ دوزردك بعده اکا نفخ ایدیجك بنم اذنمله حی طائر اولوردی ﴿ وتبرئ الاکمه والابرص باذنی ﴾ وبنم اذنمله اکمه وابرصدن علتی کیدرردك ﴿ واذ تخرج الموتی باذنی ﴾ وبنم اذنمله موتایی قبوردن احیاء اولدقلری حالده اخراج ایدردك ﴿ واذ کففت بنی اسرائیل عنك ﴾ ویهودی سندن منع وصرف ایتدم شول وقتن‌که قتلکی قصد ایتدیلر ﴿ اذ جئتهم بالبینات ﴾ قچانکه سن انلره اشبو دلالات ومعجزاتله کلدك ﴿ فقال الذین کفروا منهم ان هذا الا سحر مبین ﴾ انلردن کافر اولانلر دیدیلرکه بو بزه کتوردیکك دکل الا سحر ظاهردر ﴿ واذ أوحیت الی الحواریین أن آمنوا بی وبرسولی قالوا

آمنا واشهد باننا مسلمون ﴾ وذكر ايت شول وقتى كه عيسانك خواص اصحابى حواريونه الهام وقلبلرينه قذف ايتدمكه بكا ورسولم عيسايه ايمان كتورهلر ديديلر كه الله تعالى يه ورسولنه ايمان كتوردك ياعيسى سن شاهد اولغل كه بز مسلملرز ﴿ اذقال الحواريون ياعيسى ابن مريم هل يستطيع ربك ان ينزل علينا مائدة من السماء ﴾ حواريون ديديلركه ياعيسى ربك جل شانه دعاكه اجابت ايدرمى وياخود اكا سؤال ايدرميدك كه سمادن بزه خوان ايندير يديكه ايچنده طعام اوله ﴿ قال اتقوا الله ان كنتم مؤمنين ﴾ عيسى عليه السلام ديديكه الله تعاليدن قورقوب بونك امثالى سؤالدن صاقنك اكر انك كمال قدرتنه وبنم نبوتم صحتنه مؤمنلر ويا ايمان ادّعاسنده صادقلر ايسه كز ﴿ قالوا نريدان نأكل منها ﴾ حواريون اينتدى ديلرزكه تبركا بزاندن اكل ايدهرز ﴿ وتطمئنّ قلوبنا ﴾ وانك كمال قدرتنه علم استدلاله علم مشاهده انضماميله مطمئن القلوب اولهوز ﴿ ونعلم ان قد صدقتنا ﴾ وسنك نبوّت ادعاسنده صدقكى بيلهوز ﴿ ونكون عليها من الشاهدين ﴾ وانك اوزره الله تعالينك وحدانيتنه وقدرتنه وسنك نبوت ورسالتكه شهادت ايدنلردن اولهوز وياخود اشبو آيات ومعجزاتى عينيله مشاهده ايدنلردن اولهوز ﴿ قال عيسى ابن مريم ﴾ چون عيسى عليه السلام انلردن اشبو سؤالده غرض صحيحلرين كوردى اوزرلرينه حجتى كماليله الزامى اراده ايدوب ديديكه ﴿ اللهم ربنا انزل علينا مائدة من السماء ﴾ ياالهى ياربنا بزه سمادن مائده انزال ايت ﴿ تكون لنا عيدا لاوّلنا وآخرنا ﴾ تاكه انك نازل اولديغى كون بزم متقدّميمزه ومتأخريمزه عيد اولوب انى تعظيم ايدهوز * ديندلديكه انك نزولى يوم احدده اولوب اول اجلدن نصارى انى عيد اتخاذ ايتديلر ﴿ وآية منك ﴾ واول سنك كمال قدرتكه وبنم صحت نبوتمه سندن علامت اوله ﴿ وارزقنا ﴾ وبزه اول مائده يى وير وانك اوزره شكر اعطا ايلكل ﴿ وانت خير الرازقين ﴾ زيراكه سن رزق ويرنلرك خيرلوسيسن زيراكه رزقى خالق ايدن وغرضسز ويرن اول بارى تعاليدر ﴿ قال الله انى منزلها عليكم ﴾ الله تعالى انلرك سؤالنه اجابت ايدوب ديديكه بن سزه اول مائده يى انزال ايدرين ﴿ فمن يكفر بعد منكم فانى اعذبه عذابا لا اعذبه احدا من العالمين ﴾ مائده نك نزولندنصكره سزدن اول كمسه كه كافر اوله انلره بر نوع عذاب ايدرين كه زمانلرى عالملرندن بركمسه يه اول عذابى ايتميم زيرا قردهو خنازيره مسخ اولنديلر كه

(انك)

انك مثلى عذاب ايله انلرك غيريى تعذيب ايتمدى * روايت اولنديكه اول مائده برقرمزى سفره ايدى فوقندن وتحتندن ايكى غمامه بيننده انلر نظر ايدركن اينوب اوكلرينه قونلدى عيسى عليه السلام آغليوب ديديكه الهى بنى شاكرلردن ايت الهى مائده يى عالمينه رحمت ايت يوخسه مثله وعقوبت ايتمه اندن طوروب آبدست الدى ونماز قيلوب آغلدى واوزرندن منديلن كشف ايدوب بسم الله خير الرازقين ديدى كورسهلركه اول پشمش بالق ايدى اوزرنده پولى وديكنلرى يوغيدى اندن دسم سائل ايدى باشى برابرنده طوز وقويروغى اوجنده سركه وچورهسنه كراثدن غيرى الوان بقول قونلمش ايدى ودخى انده بش رغيف اولوب برينك اوزرنده زيتون وايكنجيسى اوزره عسل واوچنجيسى اوزره سمن ودردنجيسى اوزره جبن وبشنجيسى اوزره قديد وار ايدى حواريوندن شمعون ديديكه ياروح الله اشبو مائده ده اولان اشيا دنيا طعامندن ويا آخرت طعامندنميدر ديديكه هيچ برندن دكلدر بلكه الله تعالى انى قدرتيله اختراع ايدوبدر ايمدى استديككزى ييكز والله تعالى يه شكر ايلكزكه اول سزه امداد وفضلندن انى زياده ايده بعده ديديلركه ياروح الله اشبو آيتدن بزه برآيت اخرى كوستريدك ديديكه ياسمك الله تعالينك اذنيله ديرلكل هماندم اضطراب ايتدى بعده ديديكه ينه اوّلكى هيئتكه عودت ايتكل كورديلركه ينه اوّلكى هيئتنه تحول ايتدى بعده مائده اوچوب كيتدى اويله اولسه انلر اندنصكره عصيان ايدوب مسخ اولنديلر ديندلديكه اول مائده انلره كون آشورى قرق كون كلدى وكلجك اكا فقراء واغنيا صغار وكبار جمع اولوب يرلردى قچانكه زوال وقتى ايرسه اوكارندن اوچوب انلر آنك ظلنه نظر ايده قالوردى اكراندن اكل ايدن فقير ايسه مدت عمرنده غنى اولوردى واكر مريض ايسه مدت عمرنده مرض كورميوب عافيت اوزره اولوردى بعده الله تعالى عيسى عليه السلامه وحى ايتديكه بنم مائده مدن فقراء ومرضى اكل ايتسون يوخسه اغنياء واصحاء دكل اوسببدن ناس اضطرابه دوشوب انلردن سكسان اوچ رجل مسخ اولنديلر ديندلديكه حق جل وعلا مائده انزالنه ذكر اولنان شريطه يى تعليق ايديجك استغفار ايدوب مائده نزولن استمزز ديديلر اويله اولسه مائده نازل اولمدى ﴿ واذ قال الله ياعيسى ابن مريم ءانت قلت للناس اتخذونى وامى الهين من دون الله ﴾ ذكر ايت شول وقتيكه حق جل وعلا عيسى عليه السلامه

یوم قیامتده دیه که سن ناسه دیدکمی که الله تعالیدن غیری بنی و والده‌می
دخی ایکی اله اتخاذ ایدك ﴿ قال سبحانك ﴾ عیسی علیه السلام دیدیکه
یا الهی سنی تنزیه ایدرین اندنکه الوهیتکده هیچ احد سکا شریك اوله
﴿ مایکون لی ان أقول مالیس لی بحق ﴾ بکا حق اولمیان قولی دیمك لایق
اولمز ﴿ ان کنت قلته فقد علمته ﴾ اکر بن اول قولی دیمش ایسم سن انی
بیلورسن ﴿ تعلم ما فی نفسی ولا اعلم ما فی نفسك ﴾ نفسمده اخفا ایتدیکمی
بیلورسن اعلان ایتدیکمی بیلدیکك کبی اماکه بن معلوماتکدن اخفا
ایتدیککی بیلمزین ﴿ انك انت علام الغیوب ﴾ غیوبك جمیعن بیلمکده سن
بلیغسن زیراکه خلق ایدوبسن ﴿ ماقلت لهم الاما امرتنی به ان اعبدوا الله
ربی وربکم ﴾ بن انلره دیمدم الا آنیکه بکا امر ایتدك که بنم ربم وسزك ربکز
الله جل شانه‌یه عبادت ایدك اکا عبادتکزده هیچ احدی اشراك ایتمکز
﴿ وکنت علیهم شهیدا مادمت فیهم ﴾ و بن انلرك اراسنده اولدیغمجه
اوزرلرینه رقیب ایدم اول قولدن و یا انی اعتقاددن انلری منع ایدردم
﴿ فلما توفیتنی کنت انت الرقیب علیهم ﴾ چون بنی سمایه رفعله توفی ایتدك
احواللرینه مراقبه ایله تخصیص ایدوب دیلدیکك کمسنه‌یی دلائله ارشاد
وارسال رسل وانزال آیاتله اول قولدن عصمت وابعاد ایتدك ﴿ وانت علی
کل شئ شهید ﴾ حالبوکه سن هرشیئده بنم مقالتمه وانلرك مقالتنه مطلع
و مراقبسن ﴿ ان تعذبهم فانهم عبادك ﴾ اکرسن انلره تعذیب ایدرسك
کندی عبادکه تعذیب ایدرسن مالك مطلقسن ملکنده‌نه ایشلرسك سکا
اعتراض اولمز و یا انلرسنك عبادك ایکن غیری‌یه عبادتله اکا مستحق
اولمشلردر ﴿ وان تغفرلهم فانك انت العزیز الحکیم ﴾ واکرسن انلری
مغفرت ایدرسك اهل عصیاندن انتقامه قادرسن واثابه وعقوبتدن
هرفعلکده حکیمسن وهر مجرمی مغفرت اکرچه مستحسنه‌در لکن تعذیب
ایدرسك عدل ایدر و مغفرتله فضل ایدرسن ﴿ قال الله هذا یوم ینفع الصادقین
صدقهم ﴾ الله تعالی ایدر اشبو کلام که جمله عیسی بیننده واقعدر شول
کونده‌که دنیاده صدقه مستمر اولنلره صدقلری انده نفع ایدر ﴿ لهم جنات تجری
من تحتها الانهار خالدین فیها ابدا ﴾ انلر ایچون آخرتده جنتلر واردرکه
اغاجلرینك التندن نهرلر جاری اولور انده دائمین اولدقلری حالده
﴿ رضی الله عنهم ورضوا عنه ﴾ الله تعالی انلرك صدق وطاعتلرندن

(راضی)

راضی اولوب انلره ایتدیکی مغفرت وکمال افضالی سببیله اندن انلر دخی راضی
اولورلر ﴿ ذلك الفوز العظیم ﴾ اشبو ذکر اولنان ثواب مؤمنین صادقینه
فوز عظیمدر ﴿ لله ملك السموات والارض ومافیهن ﴾ سموات وارضك
وایکیسنده اولان خلقك ملکی الله تعالی‌یه مخصوصدر ﴿ وهو علی کل
شئ قدیر ﴾ ایجاد واعدامدن اول هرشیئه قادردر

تم الجلد الاول ویلیه الجلد الثانی

قد طبع فی المطبعة العثمانیة

١٣٠٧

فهرس جلد ثانی من ترجمهٔ تبیان

سورة الانعام ٢ صحیفه	سورة الاعراف ٥٧ صحیفه	سورة الانفال ١٣١ صحیفه
سورة التوبة ١٥٩ صحیفه	سورة یونس ٢١٥ صحیفه	سورة هود ٢٤١ صحیفه
سورة یوسف ٢٧٢ صحیفه	سورة الرعد ٣٠٩ صحیفه	سورة ابراهیم ٣٢٧ صحیفه
سورة الحجر ٣٥٤ صحیفه	سورة النحل ٣٦٦ صحیفه	سورة الأسراء ٣٩٧ صحیفه

الجلد الثانی

من ترجمهٔ تبیان

بسم الله الرحمن الرحیم

سورة الانعام وهی خمس وستون ومائة آیة مکیة

الا (ماقدروا الله) دن اوچ آیت تمامنه دکین و دخی (قل تعالوا) دن (لعلکم تتقون) دکین مدنیه‌لردر دینلدیکه سورهٔ انعام مکه‌ده کیجه نازل اولوبدر بیله سنجه یتمش بیك ملك دخی تسبیح و تحمیدله نزول ایدوب خافقین بیننی سد ایتدیلر * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انی کوریجك (سبحان ربی العظیم) دیو سجده‌یه واردی مرفوعا مرویدر کیم برکمسنه که سورهٔ انعامی اوقویه اول کونده و کیجه‌ده یتمش بیك ملك اکا صلاة ایده

بسم الله الرحمن الرحیم

(الحمد لله الذی خلق السموات والارض) الله تعالی حضرتلری حمد اولنمغه احقدرکه سموات وارضی اول خلق ایلدی * کعب الاحبار ایدر توراتك اوّل آیتی اشبو آیتدر وآخر آیتی (الحمد لله الذی لم یتخذ ولدا) آیتیدر الله تعالی حمدی عبادینه تعلیم ایچون نفسیچون حمدی اثبات ایتدی یعنی سموات وارضی خلق ایدن الله تعالی‌یه حمد ایدك اول ایکیسی عباده کورینن مخلوقاتك اعظمی و عبادیچون عبر ومنافع مجمعی اولدیغیچون ذکرلری تخصیص اولندی (وجعل الظلمات والنور) ودخی اول الله تعالی ظلمات ونوری انشاء ایتدی * واقدی ایدر اشبو آیتدن ماعدا قرآنده ذکر

اولنان ظلمات ونورله مراد کفر وایماندر امابو آیتده‌کی ایله مراد لیل ونهاردر دینلدیکه یعنی الله تعالی سموات وارضی خلق ایتدی حالبوکه اندن اوّل ظلمات ونوری انشاء ایتمشیدی (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ان الله خلق خلقه فی ظلمة ثم القی علیهم من نوره فمن اصابه من ذلك النور اهتدی ومن اخطأه ضل) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر حق جل وعلا مخلوقاتی ظلمتده خلق ایدوب اوزرلرینه نورندن القاء ایتدی اول کمسنه‌یه‌که اول نوردن اصابت ایتمشدر هدایته ایردی اصابت ایتمیان ضلالتده قالدی (ثم الذین کفروا بربهم یعدلون) اشبو بیاندنصکره کافرلر رب تعالی‌یه اوثانی عدیل ایدرلر دینلدیکه یعنی رب تعالی عبادینه ویردیکی نعمتلر اوزره حمد اولنمغه حقیق ایکن کافرلر اول نعمته کفران ایدرلر ویاخود حق تعالی اشبو اشیایی انلرك تکوّن وتعیشلرینه اسباب قیلدیغی حیثیتله حق انك اوزره حمد اولنوب کافر اولمامق ایکن انلر اندن عدول ایدوب شول برشیئه قادر اولمیان شیئی اکا مساوی ایدرلر (هو الذی خلقکم من طین) اول الله تعالی سزك ابتداء خلقکزی طیندن ایتدی زیرا آدم علیه السلامکه اصل بشردر اندن خلق اولنوبدر ویاخود اتاکز آدمی طیندن خلق ایتدی * روایت اولندیکه حق جل وعلا آدم علیه السلامی خلق اراده ایتدیکنده جبرائیل علیه السلامی یره کوندردیکه اندن برمقدار تراب کتوره یر دیدیکه سندن الله تعالی‌یه استعاذه ایدرینکه بندن برشیء اکسلده‌سن اویله اولسه جبرائیل علیه السلام اندن برشیء آلمقسزین حق تعالی‌یه رجوع ایتدی یارب سکا استعاذه ایدیجك اکا تعرض ایتمکه تأدب ایتدم دیو اعتذار ایتدی بعده میکائیل علیه السلامی کوندردی اولدخی جبرائیل علیه السلام کبی استعاذه اولنیجق انجلین ایتدی بعده عزرائیل علیه السلامی کوندروب یر اندن دخی استعاذه ایدیجك اول اکا دیدیکه بندخی الله تعالی‌یه استعاذه ایدرین که انك امرینه مخالفت ایدم ویرك بیضاء وسوداء وحمراسندن آلدی اول اجلدن بنو آدمك الوانی مختلف اولدی بعده انی صویك طتلوسی وآجیسی وطوزلیسیله یوغردی بنو آدمك اخلاقی اولسببدن مختلف اولدی الله تعالی عزرائیل علیه السلامه دیدیکه جبرائیل ومیکائیل علیهما السلام یره مرحمت ایدوب سن ایسه مرحمت ایتمدك ایمدی بو کتوردیکك ترابدن خلق ایده جکم خلق ارواحنی قبض ایتمکه سنی تسلیط ایتدم ابو هریره

رضى الله تعالى عنه ايدر حق جل وعلا آدم عليه السلامى خلق ايدبجك ترابى
طين بعده حمأ مسنون ايتدى بعده خلق وتصوير ايتدى بعده ترك ايدوب
حتى كه صلصال اولدى بعده اكا روح نفخ ايتدى ﴿ ثم قضى اجلا واجل
مسمى عنده ﴾ بعده اجل موتى قضاء ايلدى واجل وقيامت انك عندنده‌در
* دينلديكه اجل اوّل خلق اولنديغندن موته دكيندر واجل ثانى موتدن
بعثه دكيندر زيرا اجل آخر مدته اطلاق اولنديغى كبى جمله‌سنه دخى اطلاق
اولنور وياخود اجل اوّل نوم وثانيسى موتدر * ابن عباس رضى الله تعالى
عنه ايدر هر كسنه‌نك ايكى اجلى واردر برى موته دكين وبرى بعثه دكيندر
اكر صالح تقى اولوب صلهٔ رحم قيلورسه اجل بعثدن اجل عمرينه آرتوريلور
واكر فاجر اولور ورحمدن كسيلورسه اجل عمرندن اكسلديلوب اجل بعثه
آرتوريلور مجاهد ايدر اجل اوّل اجل دنيادر واجل ثانى اجل آخرتدر *
دينلديكه انك ايكيسى دخى بردر يعنى الله تعالى اعماريكز ايچون مدت
قيلوبدركه اكا منتهى اولورسز واجل مسمى ايسه انك عندنده‌در انى اندن
غيرى احد بيلمز ﴿ ثم انتم تمترون ﴾ بوندنصكره بعثده شك ايدرسز يعنى انلرى
واصوللرينى خلق ايدن وآجاللرينه دكين ديركورن وموادلرين خلق
وجمع ايدن وانده حياتى ايداع ايدوب ديلديكى دكلو زمان دنياده ابقا ايلين
الله تعالى ايدوكى ثابت اولبجق ايكنجى كره اول موادى جمع واحيايه قادر
ايدوكى بالطريق الاولى ثابت اولوب انده شك اولنمز آيت اولى توحيده
دليلدر وآيت ثانيه بعثه دليلدر ﴿ وهو الله فى السموات وفى الارض ﴾ اول الله
تعالى سموات وارضده معبود بالحق‌در وغيرى دكل ﴿ يعلم سرّكم وجهركم ﴾
اعمالكزك سرّنى وجهرنى بيلور انك عندنده سر وجهر مساويدر ﴿ ويعلم
ماتكسبون ﴾ خير وشردن ايشلديككزى دخى بيلور انك اوزره جزا ايدر ﴿ وما
تأتيهم من آية من آيات ربهم الا كانوا عنها معرضين ﴾ هربارکه انلره آيات
قرآنيه‌دن بر آيت ويا ادله‌دن بر دليل ويا معجزاتدن بر معجزه كتورسك الا انلراندن
اعراض ايدوب اكا نظر ايتمديلر ﴿ فقد كذبوا بالحق لما جاءهم ﴾ انلر آياتك
كلندن اعراض عادتلرى اولمغين قرآن دخى انلره كلديكنده آنى تكذيب ايتديلر
حالبوكه اول اعظم آياتدر اويله اولسه انك غيرينى تكذيبلرى اظهر اولور
﴿ فسوف يأتيهم انباء ما كانوا به يستهزؤن ﴾ انلره استهزالرينك اخبارى وجزاسى
عذاب نزولى عندنده دنياده وآخرتده ظاهر اوليسردر ﴿ الم يروا كم اهلكنا

(من)

من قبلهم من قرن ﴾ اهل مكه نظر اعتبار ايله نظر ايتمزلرميكه انلردن اوّل
نيچه قرن اهلنى بز اهلاك ايتدك قرنك معناسنده علماء اختلاف ايتديلر
بعضيلر ديديكه اول ناسك اغلب اعمارى مدتيدركه اول يتمش يلدر وياسكسان
يلدر دينلديكه قرن شول عصر اهليدركه انده نبى ويا علمده فايق كيمسه اوله
اول عصرك مدتى كركسه قليل ويا كثير اولسون ﴿ مكناهم فى الارض ﴾
كه بز انلرى يريوزنده تمكين وتقرير ايتدك ويا بز انلره قوى وآلاتدن انده انواع
تصرفله تمكن ايده‌جك اشيايى ويردك ﴿ مالم نمكن لكم ﴾ كه بز انلر دكلو
يا اهل مكه سزى انده تمكين وتقرير ايتمدك ويا انلره ويرديكمز قوى وآلات
تمكننى سزه ويرمدك ﴿ وارسلنا السماء عليهم مدرارا ﴾ وانلره يغمورى
حاجتلرى وقتنده متتابعا ايندردك ﴿ وجعلنا الانهار تجرى من تحتهم ﴾
وانلرك رياض وبساتينلرنده تحتلرندن جارى اولور نهر قيلدق حتى كه انهار
واثمار بيننده خصب وريفدن تعيش ايتديلر ﴿ فاهلكناهم بذنوبهم ﴾
انلر ايسه اشبو نعمتلر اوزره الله تعالى‌يه شكر ايتميوب كفر ايدبجك اول
كفرانلرى سببيله بز انلرى اهلاك ايتدك ﴿ وانشأنا من بعدهم قرنا آخرين ﴾
وانلردنصكره انلرك يرينه قرن آخرينى بدل خلق ايتدك يعنى الله تعالى
سزدن اوّل عاد وثمود وامثالى كبى اقوامى اهلاك ايدوب مكانلرينه اقوام
آخرينى انشاء وايجاد وانلركله تعمير بلاد ايتديكى كبى قادردركه كفر
وشرك اوزره اصرار ايدرسه‌كز انلره ايركورديكى مصائبى سزه دخى
ايركوره ﴿ ولو نزلنا عليك كتابا فى قرطاس فلمسوه بايديهم ﴾ اكر بز سكا كاغده
يازيلو كتاب ايندیروب انلر انى شكلرى ازاله‌سيچون اللريله لمس ايتسه‌لر
﴿ لقال الذين كفروا ان هذا الا سحر مبين ﴾ انلردن كافر اولانلر تعنت وعناد
ايدوب بو دكل الا سحر ظاهردر ديه‌لردى ﴿ وقالوا لولا انزل عليه ملك ﴾
وكافرلر ديديلركه نه اوليدى محمد عليه السلام قتنه ملك نزول ايديدى وانك
نبى ايدوكن بزه سويليدى ﴿ ولو انزلنا ملكا لقضى الامر ثم لا ينظرون ﴾ اكر
بز انلره اقتراحلرى سببيله آشكاره ملك ايندیروب انلر ايسه ايمانه كلمسه‌لردى
انلره عذاب واجب اولوب امرلرندن فراغ ايديليدى طرفة العين دكلو زمان
عذابلرى تأخير اولنميدى زيرا كه امم سابقه‌ده سنة الله انك اوزره جارى ايديكه
قچان كفار بر آيتى اقتراح ايدوب نازل اولسه بعده اكا ايمان كتورمسه‌لر عذابلرى
استئصال اولوردى ﴿ ولو جعلناه ملكا لجعلناه رجلا ﴾ واكر انلرك اقتراحيله

آشكاره سكا ملك انزال ايتسيدك وياخود رسالتله انلره ملك كوندرسيدك بز اول
ملكی رجل آدمی صورتنده ايديدك زيرا كه بنو آدم ملائكه‌يه نظره استطاعت
ايده‌مز اول اجلدن جبرائيل عليه السلام پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلمه
دحية الكلبی صورتنده كاوردی وداود عليه السلامه كلن ايكی ملك ايكی رجل
صورتنده كلمشيدی ﴿وللبسنا عليهم مايلبسون﴾ وانلرك نفسلری اوزره خلط
ايتدكلری شيئی بز انلره خلط ايدوب بوملكميدر و يا آدميدر ديو شك
ايده‌لردی وانكله خذلانلرين ارتوره‌لردی ﴿ولقد استهزئ برسل من قبلك﴾
يا محمد قومك سنی استهزاء ايتديكی كبی سندن اوّل كلن مرسللردخی استهزاء
اولنديلر ﴿فحاق بالذين سخروا منهم ما كانوا به يستهزؤن﴾ انلردن رسوللری
استهزاء ايدنلره اول استهزالرينك جزاسی اولان عذاب ونقمت آنلری
احاطه ايتدی ﴿قل سيروا فی الارض ثم انظروا كيف كان عاقبة المكذبين﴾
ديكل كه يريوزنده سير ايدك بعده نظر ايدك كه مرسلينی تكذيب ايدنلری الله
تعالی عذاب استئصال ايله نيجه هلاك ايتمشدر تا كه انكله معتبر اوله‌سز
دينلديكه تجارت وغيرايچون سيری مباح ايدوب آثار هالكينه نظر وجوبی
اقامت ايدك ﴿قل لمن مافی السموات والارض قل لله﴾ ديكل كه سموات
وارض وايكيسنده اولان اشيانك خلقی وملكی كيمكدر جواب ويرلرسه
فبها والاسن جوابه متعين اوليجق ديكل كه كايسی الله تعالينكدر ﴿كتب
علی نفسه الرحمة﴾ الله تعالی فضل واحسانندن رحمتی نفسی اوزره الزام
ايلديكه اول رحمت دنيويه واخرويه‌يه عامدر واول رحمتندركه معرفتنه
هدايت ايدر ونصب ادله وانزال كتب ايله توحيدين بيلديرر وكافرلره
موتلرينه دكين مهلت ويرر (قال النبی صلی الله تعالی عليه وسلم لماقضی الله
الخلق كتب كتابا فهو عنده فوق العرش ان رحمتی سبقت غضبی) پيغمبريمز
صلی الله تعالی عليه وسلم ايدر حق جل وعلا خلقك امرينی قضا ايديجك
فوق العرش عندنده كتاب كتب ايتديكه بنم رحمتم غضبمی سبق ايدوبدر
(قال النبی صلی الله تعالی عليه وسلم ان لله تعالی مائة رحمة واحدة بين الجن
والانس والبهائم والهوام فبها يتعاطفون وبها يتراحمون وبها يتعاطف
الوحوش علی اولادها وآخر تسعا وتسعين رحمة يرحم بها عباده يوم
القيامة) پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلم ايدر الله تعالينك يوز رحمتی
واردر انك برينی دنياده جن وانس وبهائم وهوام بيننده قسمت ايتدی

انكله بری برلرينه تعاطف وتراحم ايدرلر حتی وحوش انكله اولادلرينه
تعاطف ايدرلر وطقسان طقوز رحمتی ايسه يوم قيامته اليقيوبدر
تا كه انكله عبادينه رحمت ايده عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه ايدر
پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلمه برسبی كتورلدی كوردككه ارالرنده
بر مرأه امزكاودر هرجانبه باقوب كيدر اول حالتده سبيك اراسنده بر صبی
كوردی مكر اول انك ولدی ايمش سكيرده‌رك يانه واردی وبغرينه باصوب
امزردی پيغمبريمز صلی الله عليه وسلم صحابه‌يه خطاب ايدوب ديديكه
ظن ايدرميسز كه بومرأه ولدنی ناره طرح ايده حالبوكه انی اكا طرح
ايتمكه قادردر ديديلر كه هيچ اولورميكه كشی ولدين ناره طرح ايده *
پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلم ايتدی ايمدی بيلك كه (الله ارحم بعباده
من هذه بولدها) اشبو مرأه‌نك ولدينه مرحمتندن الله تعالينك عبادينه
رحمتی زياده‌در ﴿ليجمعنكم الی يوم القيامة لاريب فيه﴾ الله تعالی يوم
قيامته دكين سزی قبورده جمع ايديسردركه اول يومك حقيقتنده ريب
يوقدر ﴿الذين خسروا انفسهم فهم لايؤمنون﴾ شونلر كه رأسماللری
فطرت اصليه‌يی وعقل سليمی تضييعله كنديلره زيان ايتديلر انلر ايمانه
كلمزلر زيرا عقللرين حواسه اتباع وتقليده انهماك ونظرلرين اغفاللری انلری
كفر اوزره اصراری وايماندن امتناعی تأديه ايتدی ﴿وله ماسكن فی الليل
والنهار﴾ اول الله تعالينكدر كه هرشیٔ كه ليل ونهارده سكون ويا تحرك ايدر
دينلديكه هرشیٔ كيم اوزرينه شمس طلوع وغروب ايدر اول ليل ونهار
ساكنلرندندر دينلديكه انكله مراد ارضده اولان اشيانك جميعيدر
وياخود معناسی اوزرينه ليل ونهار مرور ايدن هرشیٔ اول الله تعالينكدر
﴿وهو السميع العليم﴾ الله تعالی انلرك اقوالن ايشيدر وافعاللرين بيلور
﴿قل اغير الله اتخذ وليا﴾ ديكل كه الله تعالينك غيرينی ولی معبودمی اتخاذ
ايدرين ﴿فاطر السموات والارض﴾ كه اول سموات وارضك خالق ومبدع
ومبدئيدر ﴿وهو يطعم ولايطعم﴾ اول خلقه رزق ويرر يوخسه خلق اكا
رزق ويرمز ﴿قل انی امرت ان اكون اوّل من اسلم﴾ ديكل كه بن امر
اولندمكه اشبو امتدن امر الاهه اوّل بن استسلام ايدر اولم زيرا پيغمبريمز
صلی الله تعالی عليه وسلم دينده امتنك سابقيدر ﴿ولاتكونن من المشركين﴾
وبكا زينهار مشركلردن اولمغل دينلدی ﴿قل انی اخاف ان عصيت

ربى عذاب يوم عظيم ﴾ ديكل كه اكر بن ربم جل شانه يه عصيان
ايدرسم قورقارينكه يوم قيامتده عذابه ايريشم ﴿ من يصرف عنه يومئذ
فقد رحمه ﴾ بركسه كه يوم قيامتده اندن عذاب صرف اولنه حق تعالى
اكا رحمت وانعام ايتمشدر ﴿ وذلك الفوز المبين ﴾ اشبو صرف ويارحمت
نجات بينه‌در ﴿ وان يمسسك الله بضرّ فلا كاشف له الاهو ﴾ اكر
الله تعالى سنى بليه ويانكبه ايله مس ايتسه انى ينه الله تعاليدن غيرى
دفع ايدر اولمز ﴿ وان يمسسك بخير فهو على كل شئ قدير ﴾ واكر
اول سنى عافيت وصحتله مس ايدرسه اول هر شيئه قادر در خير
وضرردن ديلديكن اير كورر ﴿ وهو القاهر فوق عباده ﴾ اول الله تعالى
عبادى اوزره مقتضاى حكمى حسبنجه نفع وضرردن امورلرى تدبيرينه
غلبه وقدرتله متصفدر ﴿ وهو الحكيم الخبير ﴾ اول الله تعالى امر وتدبيرنده
حكيم وعبادنك خفاياى احوالنه خبيردر ﴿ قل اىّ شئ اكبر شهادة ﴾
قريش ديديلركه يامحمد سنك شانكدن يهود ونصارايه سؤال ايتدك انلر ايسه
كتابلرنده سنك ذكروصفتك يوقدر ديو خبرويرديلر ايمدى سنك رسول الله
ايدوككه شهادت ايدر بزه شاهد كوستركل حق جل وعلا ايتدى سن انلره
ديكل كه قنغى شئ شهادتده اكبردر جواب ويررلرسه فبها جواب
ويرمزلرسه ﴿ قل الله شهيد بينى وبينكم ﴾ ديكل كه بنمله سزك اراكزده
شاهد الله تعاليدر شهادتده اكبر شيئدر بنم ايچون انك حق رسولى ايدوكه
شهادت ايدر ﴿ واوحى الىّ هذا القرآن لانذركم به ومن بلغ ﴾ اشبو قرآن
بكا وحى اولندى تاكه يااهل مكه آنكله سزى واسود واحمردن ويا انس وجندن
يوم قيامته دكين قرآن ايريشن كسنه‌لرى مخالفت اهلنى انذار واطاعت
اهلنى ابشار ايدم اشبو آيت دليلدركه احكام قرآنيه وقت نزولنده حاضر اولنلره
واندنصكره كلوب اول انلره ايريشنلره عام اوله اماكه ايريشميلره انكله مؤاخذه
اولنميه (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم بلغوا عنى ولو آية) پيغمبريمز صلى الله
تعالى عليه وسلم ايدر بندن تبليغ ايدك اكرچه برآيت ايسه‌ده (وقال النبى
صلى الله تعالى عليه وسلم نضر الله عبدا سمع مقالتى فحفظها ووعاها واداّها)
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر الله تعالى نضارت وحسن ويره شول
عبده كيم بنم مقالتمى ايشيدوب حفظ ايده وانى امته تبليغ واداء ايده *
مقاتل ايدر جن وانسدن هركسه كه اكا قرآن ايره اول قرآن اكا نذيردر

محمد بن كعب رضى الله تعالى عنه ايدر بركسه كه اكاقرآن ايريشه اول كانه محمد
صلى الله تعالى عليه وسلمى كورمش وانى اندن ايشتمشدر ﴿ ائنكم لتشهدون
انّ مع الله آلهة اخرى قل لااشهد ﴾ سز شهادت ايدرمسزكه الله تعالى
ايله بيله آلهه اخرى اوله ديكل كه سز اكا شهادت ايدرسكز بن اكا شهادت
ايتمزين ﴿ قل انما هو اله واحد واننى برئ مما تشركون ﴾ ديكل كه اول الله
تعالى اله واحددر سزك اكا اشراك ايتديككز اصنامدن بن بريئ ﴿ الذين
آتيناهم الكتاب يعرفونه كما يعرفون ابناءهم ﴾ شونلركه بز انلره تورات وانجيلى
ويردك محمد صلى الله تعالى عليه وسلمى اول ايكى كتابده ذكر اولنان
حليه‌سيله انلر بيلورلر اوغلارين حليه‌لريله بيلدكلرى كبى ﴿ الذين خسروا
انفسهم فهم لايؤمنون ﴾ مشركين واهل كتابدن شونلركه توحيددن بدل
شركى اختيارله زيان ايتديلر انلر ايمانه كلمزلر ايمان اكتساب اولنه‌جق شيئى
يتوردكلر ايچون * دينلديكه حق جل وعلا هر آدمى ايچون جنتده
برمنزل وناردده برمنزل خلق ايدوبدر يوم قيامت اولديغنده حق جل وعلا
مؤمنلره اهل نارك جنتده‌كى منازلن ويرر واهل ناره مؤمنلرك ناردده‌كى منازلن
ويرر ايمدى كافرلرك غايت خسرانى بودر ﴿ ومن اظلم ممن افترى على الله كذبا ﴾
شول كسه‌دن اكفر كيمدركه الله تعاليه كذب اختلاق ايدوب
الوهيتنده اكا غيرى اشراك ايده ﴿ او كذب بآياته ﴾ ويا انك آيتلرينه يعنى
قرآنه ومعجزاته تكذيب ايده ﴿ انه لايفلح الظالمون ﴾ ايمدى ظالملر فلاح
بولمز فكيف كه اندن اظلم اولميه ﴿ ويوم نحشرهم جميعا ﴾ يوم قيامتده بز
مشركين واصنامليرينى جمع ايدرز ﴿ ثم نقول للذين اشركوا اين شركاؤكم الذين
كنتم تزعمون ﴾ بعده مشركاره ديرزكه قنى شول الهه كزكه سز انى الله
تعاليه شركاء زعم ايدرديكز ﴿ ثم لم تكن فتنتهم الا ان قالوا والله ربنا ما كنا
مشركين ﴾ بوندنصكره معذرت وجوابلرى اولميه‌كه زعملرنده انكله تخليص
ايده‌لر الا ديه‌لركه والله بز مشركين دكلر ايدك دينلديكه انلرك بو قولى يوم
قيامتده شول وقتده اولوركه حق تعالينك اهل توحيده اولان مغفرت
وتجاوزين كوره‌لر برى برلرينه ديه‌لركه كلك شركمزى كتم ايده‌لم اوله كيم
بز دخى اهل توحيدله بيله قورتله‌وز اويله اولسه والله بز مشرك دكلر
ايدك ديه‌لر اول حالتده اغزلرى كلامدن منع اولنوب جوارحلرى شركلرينه
شهادت ايليه ﴿ انظر كيف كذبوا على انفسهم ﴾ نظر ايتكه انلر نيجه

اعتذار باطل وشركدن تبری ایله نفسلری اوزره کذب ایدرلر ﴿ وضل عنهم ماكانوا يفترون ﴾ وانلردن زائل وغائب اولور اول شركاكه دنیاده اکا الوهیت افترا وشفاعتن رجاء ایدرلردی ﴿ ومنهم من يستمع اليك ﴾ مشركيندن بر جماعت سنك قرآن اوقودیغکی دیکلرلر * روایت اولندیکه ابو سفیان وولید ونضر وعتبه وشیبه وابو جهل وانلرك اقرانی جمع اولوب پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك قرآن عظیم الشان اوقودیغن دیکلدیلر نضره دیدیلرکه یا اباقبیله محمد نه سویلر دیدیکه نه سویلدیکن بیلمزین الا بوکه لسانی حرکت ایلر اساطیر الاولین سویلر نتکیم بن سزه قرون ماضیه اخبارین حکایت ایدرین ابو سفیان دیدیکه بن انك سویلدیکنك بعضنی حق اولمسن اعتقاد ایدرین * ابو جهل اکا زینهار که اندن بر شیئی اقرار ایده‌سن انی اقراردن بزه موت اهوندر دیدی اویله اولسه اشبو آیة کریمه نازل اولدی ﴿ وجعلنا على قلوبهم اكنة ان يفقهوه ﴾ بز انلرك قلوبی اوزره اغطیه قیلدق تا که انلر کلامکی فهم ایتمیه‌لر ﴿ وفى آذانهم وقرا ﴾ وقولاقلرنده صمم وثقل قیلدق که کلامکی ایشتمیه‌لر اشبو دلیلدرکه الله تعالی مقلب القلوبدر بعضنی هدایت ایچون شرح ایدر وبعضنی ایسه اغطیه ایله سد ایدوب کلام حقی فهم ایتمز ایدر ﴿ وان يروا كل آية لايؤمنوا بها ﴾ اکر آیات ودلالاتدن هر قنغسن کورسه‌لر فرط عناد واستحکام تقلیدلرندن اکا ایمان کتورمزلر ﴿ حتى اذا جاؤك يجادلونك ﴾ حتی سکا کلسه‌لر سنکله جدال ایتمکه کلورلر ﴿ يقول الذين كفروا ان هذا الا اساطير الاولين ﴾ کافرلر دیرلرکه اشبو متقدّمین اقاصیص واحادیثیدر ﴿ وهم ينهون عنه وينأون عنه ﴾ اهل مکه ناسی محمد علیه السلامه اتباعدن نهی ایدوب وکندیلر اندن تباعد ایدرلر * ابن عباس رضی الله عنه ایدرکه اشبو آیت ابو طالب شاننده نازل اولوبدرکه ناسی پیغمبرمز صلی الله تعالی علیه وسلمه ایذادن نهی ومنع ایدوب کندی ایسه اکا ایماندن تباعد ایدردی * روایت اولندیکه رؤس مشرکین ابو طالبه جمع اولوب بزدن دیلدیکك بر صبیح الوجه شابی آلوب محمدی ویرکل * ابو طالب ایتدی انصافیدرکه ولدیمی سزه قتل ایتمکه ویرم وسزك ولدکزی تربیه ایتمکه کیدم روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم عمی ابو طالبی ایمانه دعوت ایدیجك اول دیدیکه اکر قریش بنی تعییر ایدر اولمیدی سکا متابعتمله سنی قریر العین ایدردم لکن حیاتده اولدیغمجه سندن انلری منع ودفع ایده‌ین ﴿ وان يهلكون الا انفسهم وما يشعرون ﴾ والحال انکه کندیلرین هلاك

ایدرلر وبیلمزلرکه ضررلری کندیلرك غیری‌یه تعدی ایتمز ﴿ ولو ترى اذ وقفوا على النار ﴾ یا محمد اکرسن انلری کوریدك شول وقتکه نار اوزره طوردیریلوب اکا نظر ایدرلر ویا اکا کیروب مقدار عذابن بیله‌لر ﴿ فقالوا ياليتنا نردّ ولا نكذب بآيات ربنا ونكون من المؤمنين ﴾ ودیه‌لرکه نولیدی دنیایه رجوع ایدیدك من بعد ربمزك آیتلرینی تکذیب ایتمزدك مؤمنلردن اولوردق ﴿ بل بدا لهم ما كانوا يخفون من قبل ﴾ بلکه انلره نفاقلرندن ویا قبایح اعماللرندن دنیاده اخفا ایتدکلرینك جزاسی ظاهر اولیجق ضجرله انی تمنی ایده‌لر یوخسه عزملری اولمیه که اول قوللرینه وفاء ایده‌لر ﴿ ولو ردّوا لعادوا لما نهوا عنه وانهم لكاذبون ﴾ اکر انلر نار اوزره وقوفلرندن وعذابلرینك مقداری ظهورندن صکره دنیایه رد اولنسه‌لر شول اندن نهی اولندقلری کفر ومعاصی‌یه عودت ایده‌لردی زیرا انلر وعدلرنده کاذبلردر ﴿ وقالوا ان هى الا حياتنا الدنيا وما نحن بمبعوثين ﴾ ودخی انلر دنیایه رد اولندقلرنده دیه‌لردیکه بو بزم حیات دنیامزدر یوخسه مبعوثین دکلمز دیو بعثی انکار ایده‌لردی ﴿ ولو ترى اذ وقفوا على ربهم ﴾ یا محمد اکرسن انلری کوریدك شول وقتکه رب تعالی‌یه قضاء ویا جزا ایچون عرض اولنه‌لر ﴿ قال أليس هذا بالحق ﴾ الله تعالی انلره دیه که اشبو بعث وعذاب حق دکلمیدر ﴿ قالوا بلى وربنا ﴾ امرلری غایت جلا ایله منجلی اولدیغیچون بلی وربنا دیوب اقرارلرین یمینله تأکید ایده‌لر ﴿ قال فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون ﴾ الله تعالی دیه که ایمدی عذابی ذوق ایدك شول سببله کیم بعثی انکار ایدردیکز ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر یوم قیامتده بر نیچه موقف اولیسردر وانك بعضنده مشرکین شرکلرین انکار وبعضنده ایسه اقرار ایده‌لر ﴿ قد خسر الذين كذبوا بلقاء الله ﴾ مغبون اولدیلر شونلرکه دار دنیاده بعثی تکذیبله عذابی ثواب اوزره اختیار ایتدیلر ﴿ حتى اذا جاءتهم الساعة بغتة ﴾ حتی قچانکیم قیامت انلره آکسزین ایریشه ﴿ قالوا ياحسرتنا على ما فرّطنا فيها ﴾ دیه‌لرکه شدت ندامت بزه‌درکه الله تعالینك امر ایتدیکی عملده دنیاده تقصیر ایتدك دینلدیکه ساعتدن مراد موته محتضر اولدقلری وقتدرکه ساعتك مقدماتندندر ﴿ وهم يحملون اوزارهم على ظهورهم ﴾ انلر اثقال وآثاملرین ارقه‌لرینه یوکلنه‌لر * روایت اولندیکه مؤمن قبرندن چیقدیغنده صورتی احسن وریحی اطیب بر شیئ انی استقبال ایدوب دیه‌که بن سنك عمل صالحنم

بکا رکوب ایتکل زیرا بن سکا مدت طویله‌ده رکوب ایتمشیدم وکافر قبرندن چیقدیغنده صورتی اقبح وریحی انتن برشیٔ انی استقبال ایدوب دیه‌که بن سنك عمل خبیثم دنیاده سن بکا مدت طویله‌ده رکوب ایتمشیدك الآن بن سنی رکوب ایدرین دیواوزرینه یوکلنه ﴿ ألاساءمایزرون ﴾ اکاه اولك‌که نه چرکین شیٔ اولور وزردن اولکه انی یوکلنورلر ﴿ وما الحیاة الدنیا الالعب ولهو ﴾ دنیانك اعمالی دکل الالعب ولهودرکه انسانی شول منفعت دائمه ولذت حقیقیه‌یی تعقیب ایدر شیئدن الهاء واشغال ایدر ﴿ وللدار الآخرة خیر للذین یتقون ﴾ ودار آخرت دائم ومنافع ولذاتی خالص اولدیغیچون متقیلره خیرلودر اشبونده تنبیه واردرکه اعمال متقیندن اولمیان شیٔ لعب ولهو اوله ﴿ افلاتعقلون ﴾ آخرت دنیادن افضل ایدوکن بیلمزلرمی ﴿ قدنعلم انه لیحزنك الذی یقولون ﴾ یامحمد بیلورزکه مشرکینك سکا کاذبسن دیملری سنی محزون ایدر * روایت اولدیکه اخنس بن شریق برتنها یرده ابو جهله ملاقی اولوب دیدیکه بوراده بندن غیری کلامکی ایشیدر کمسه یوقدر بکا خبر ویرکه محمد قولنده صادق ویا کاذبمدر ابو جهل دیدیکه والله محمد صادقدر اول هیچ برکره کذب ایتمیوبدر الا بوکه بنوقصی لواء وسقایه وحجابه وندوه ونبوت ایله کیدیجك سائر قریشه برشیٔ قالمز اویله اولسه اشبو آیت نازل اولدی دینلدیکه ابوجهل پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه دیدیکه یامحمد بزسنی تکذیب ایتمزز لکن کتوردیکك شیئی تکذیب ایدرز اولسببدن بو آیت نازل اولدیکه ﴿ فانهم لایکذبونك ولکن الظالمین بآیات الله یجحدون ﴾ انلر حقیقتده سنی تکذیب ایتمزلر زیراکه مامضاده صدقکی بیلورلر لکن اول ظالملر سنك صدقکه دلالت ایدن آیات الٰهی انکار ایدرلر حالبوکه انك حق ایدوکن بیلورلر ﴿ ولقد کذبت رسل من قبلك فصبروا علی ما کذبوا واوذوا حتی اتیهم نصرنا ﴾ یا محمد سندن اوّل کچن رسوللر تکذیب اولندقلرنده قوملرینك تکذیب واذالرینه صبر ایتدیلر حتی‌که انلره نصرمز ایردی تکذیب ایدنلری اهلاك‌مز ایله ﴿ ولامبدّل لکلمات الله ﴾ الله تعالینك انبیایه نصرتله وعدنی وکفاره عقوبتله وعیدنی تغییر ایدر یوقدر ﴿ ولقدجاءك من نبأ المرسلین ﴾ یا محمد مرسلین قصه‌لری وقوملرندن چکدکلری اذادن قصه‌لری ذکری سکا کلوبدرکه انلری نیجه انجاء وقوملرین اهلاك ایتدك ﴿ وان کان کبر علیك اعراضهم ﴾ اکر انلرك سندن

ویا کتوردیکك ایماندن اعراضلری سکا مشقت ویرسه ﴿ فان استطعت ان تبتغی نفقا فی الارض اوسلما فی السماء فتأتیهم بآیة ﴾ اکر قادر ایسك‌که جوف ارضه نافذ برمنفذ طلب ایدوب اندن انلر ایچون برآیت چیقاره‌سن ویاخود سمایه صعود ایدر برمصعد طلب ایدوب اندن انلر ایچون برآیت ایندیره‌سن ایلکل اشبونکله مقصود پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك قومی اسلامنه حرص بالغنی بیاندرکه اول انلرك ایمانی رجاسیله یرك التندن ویاسمانك فوقندن آیت کتورمکه قادر اولسه ایدیدی ﴿ ولو شاء الله لجمعهم علی الهدی ﴾ اکر الله تعالی انلرك هدی اوزره جمعنی دیلسه انلره ایمانی توفیق ایدوب ایمانه کله‌لردی لکن انی دیلمدی ایمدی اکا تهالك ایتمه ﴿ فلاتکوننّ من الجاهلین ﴾ اولمیه‌جق شیئه حرصله ومواطن صبرده جزعله جاهللردن اولمه زیراکه اول جاهللرك دأبندندر ﴿ انما یستجیب الذین یسمعون ﴾ سکا اطاعت ایدر انلرکه کلامکی سماع قبولله استماع ایدرلرکه انکله اتعاظ واهتدا ایده‌لر یوخسه استماع ایتمینلر دکل انلر ایسه موتی منزلتنده‌در حیاتلرینك کندیلره منفعتی یوقدر ﴿ والموتی یبعثهم الله ﴾ موتی ایسه یوم قیامتده الله تعالی انلری بعث ایدر حاللرین کندیلره بیلدیرر ﴿ ثم الیه یرجعون ﴾ بعده اکارجوع ایدرلر اعماللرینه کوره جزاء اولنورلر ﴿ وقالوا لولا نزل علیه آیة من ربه ﴾ دیدیلرکه نولیدی اکا رب تعالیدن آیت نازل اولیدی اول کرك اقتراح ایتدکلرندندر ویاخود انزال اولنان آیات متکاثره‌نك غیریدر ﴿ قل ان الله قادر علی ان ینزل آیة ﴾ دیکه الله تعالی قادردرکه انلره برآیت انزال ایده اول انلرك یا اقتراح ایتدکلرندن اوله ویاانلری ایمانه مضطر قیلور اوله ویا اکا انکارلری هلاکلرینه سبب اوله ﴿ ولکنّ اکثرهم لایعلمون ﴾ لکن انلرك اکثری الله تعالی انك انزالنه قادر ایدوکن وانك انزالی اوزرلرینه بلاء استجلاب ایدر ایدوکن بیلمزلر ﴿ وما من دابة فی الارض ولا طائر یطیر بجناحیه الاامم امثالکم ﴾ هرحیوانکه یرده یورر وقوشکه هوا یوزنده اوچار الا انلرك هرنوعی سزلك کبی برامتدر مجاهد ایدر یعنی اجناس مختلفه‌در توحید ومعرفتده ویاغذاء وابتغاء رزق وتوقیٔ مهالکده ویاخلق وموت وبعثده سزلك کبی امتلردر ﴿ مافرّطنا فی الکتاب من شیٔ ﴾ برلوح محفوظده هیچ برشیٔ تقصیر ایتمدك بلکه اول عالمده جاری اولور هرشیئی مشتملدر انده امر حیوان وجمادن جلیل ودقیقدن برشیٔ اهمال اولنمیوبدر ویا انکله

مراد قرآن اول كه انده امر دينده احتياج اولنان شئ تفصيل ويا اجمال اوزره تدوين اولنمشدر ﴿ ثم الى ربهم يحشرون ﴾ بوندنصكره جميع امم يوم قيامتده رب تعالى يه حشر اولنورلر ابو هريره رضى الله تعالى عنه ايدر يوم قيامتده خلقك كليسى بهايم ودواب وطير وهر شئ دركاه حقه حشر اولور شياهك بوينوزلوسندن بوينوزسزينك حقى آلنور بعده جيعنه طپراق اولك دينور كافر انى كوريجك نوليدى بن دخى طپراق اوليدم ديو تمنى قيلور (قال النبى صلى الله عليه وسلم لتؤدّن الحقوق الى اهلها يوم القيامة حتى يقاد للشاة الجماء من القرناء) پيغمبريمز عليه السلام ايدر يوم قيامتده حقوق صاحبلو صاحبنه ادا اولنيسردر حتى شاة جمانك حقى شاة قرنادن آلنور ﴿ والذين كذبوا بآياتنا صم وبكم فى الظلمات ﴾ شونلركه بزم آيتلريمزى تكذيب ايتديلر ظلمت كفر وظلمت جهل وظلمت عناد وظلمت تقليدده اولدقلرى حالده الله تعالينك ربوبيتنه وكمال علم وقدرتنه دلالت ايدر آياتى ايشتمزلركه اول نفسلرنده اثر ايده وحق وخيرى سويلمزلر ﴿ من يشأ الله يضلله ﴾ اول كمسنه كه الله تعالى انك ضلالتن ديليه انى مخذول ايدر ﴿ ومن يشأ يجعله على صراط مستقيم ﴾ واول كمسنه يى كه الله تعالى انك هدايتن ديليه انى هدايته ارشاد ايدوب اوزرينه انى تحميل ايدر ﴿ قل ارأيتكم ان اتيكم عذاب الله او اتتكم الساعة اغير الله تدعون ان كنتم صادقين ﴾ ديكل كه بكا خبر ويرك اصنامه عبادتكز دنياده سزه حق تعالينك عذابى نازل اولسه ويا اوزريكزه قيامت قوپسه الله تعالينك غيرى يه دعا ايدرميديكز اكر اصنامكز سزه نفع ايدر اعتقادنده صادقلر ايسكز انلره دعا ايدككه سزدن عذابى دفع ايده لكن اول حينده سز الله تعالينك غيرى يه دعا ايتمزسز ﴿ بل اياه تدعون فيكشف ماتدعون اليه ان شاء وتنسون ماتشركون ﴾ بلكه خاصة الله تعالى يه دعا ايدوب اول دخى اندن كشفنى ديلديككز عذابى كشف ايدر اكر انك كشفنى ديلرسه زيرا اول اندن فضلدر اول ايسه فضلن ديلديكنه ويرر واصنامدن اشراك ايتديكز شيئى اونودرسز ﴿ ولقد ارسلنا الى امم من قبلك فاخذناهم بالبأساء والضرّاء لعلهم يتضرّعون ﴾ يا محمد سندن اولكچن امتلره بز رسوللر كوندردك امتلر ايسه انلرى تكذيب ايتديلر اويله اولسه بز انلرى شدت وفقر وضر وآفاتله اخذ ايتدك تاكه بزه تذلل وكناهلرينه توبه ايده لر ﴿ فلولا اذ جاءهم بأسنا تضرّعوا ﴾ انلره عذابمز كلديكنده تضرع ايدوب

ايمانه كلسه لردى انلردن عذابمز كشف اوليدى ﴿ ولكن قست قلوبهم وزين لهم الشيطان ما كانوا يعملون ﴾ لكن كفرله قلبلرى قاسى اولدى واعمال خبيثه لرينى شيطان انلره تزيين ايتدى اول اجلدن تضرّعى ترك ايتديلر ﴿ فلما نسوا ما ذكروا به فتحنا عليهم ابواب كل شئ ﴾ وقتا كه سرّاء وضرّاءدن تذكير اولندقلرينى ترك ايدوب انكله اتعاظ ايتمديلر بز انلره نعيم دنيادن هر شئ قپولرين فتح ايتدككه انكله حجتى الزام وعلتى ازاحه ايدوز ﴿ حتى اذا فرحوا بما اوتوا اخذناهم بغتة فاذاهم مبلسون ﴾ حتى قچانكه دنيادن انلره ويريلن شيئله اعجاب ايتديلر بز انلرى بغتة اخذ ايتدك اول حالتده كورسنكه انلر هر خيردن مأيوسلردر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم اذا رأيت الله يعطى العبد مايحب وهو مقيم على معصيته فانما ذالك استدراج ثم تلا هذه الآية) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر قچان كوره سنكه الله تعالى برعبدينه استيوب ديلديكن ويرر اول عبد ايسه معصيتى اوزره مصر اولور بيلكه اول ويريلن شئ اكا استدراجدر اندن اشبو (فلما نسوا) آيتن اوقودى ﴿ فقطع دابر القوم الذين ظلموا ﴾ شرك وعصيانله نفسلرينه ظلم ايدن قومك آخرى كسلدى يعنى انلره عذاب استئصال اولنوب انلردن هيچ كمسه قالمدى ﴿ والحمد لله رب العالمين ﴾ الله تعالى يه ظالملرى اهلاكى اوزره حمد اولسون بو الله تعاليدن عبادينه اعلامدركه اول اجل نعمتدن اولوب مؤمنلر اوزره انكيچون الله تعالى يه حمد واجب اوله زيرا انلرك شوم عقائدى واعمالندن اهل ارضى تخليصى بر نعمت جليله در ﴿ قل ارأيتم ان اخذ الله سمعكم وابصاركم وختم على قلوبكم من اله غير الله يأتيكم به ﴾ ديكل كه بكا خبر ويرك اكر الله تعالى سزى ايشتمز وكورمز ايتسه وقلوبكز اوزره غطا ايدوب عقل وفهمكز كيدرسه الله تعاليدن غيرى كيمدركه اول اشيانك هر برين يرينه كتورمكه قادر اوله ﴿ انظر كيف نصرّف الآيات ﴾ نظر ايت كه بز آيتلريمزى نيجه تكرير ايدرز كاهى مقدمات عقليه جهتندن وكاهى ترغيب وترهيب جهتندن وكاهى احوال متقدمينى تنبيه وتذكير جهتندن ﴿ ثم هم يصدفون ﴾ بوندنصكره انلر مكذبين اولدقلرى حالده اندن اعراض ايدرلر ﴿ قل ارأيتكم ان اتيكم عذاب الله بغتة او جهرة هل يهلك الا القوم الظالمون ﴾ ديكل كه بكا خبر ويرك اكر سزه الله تعالينك عذابى هيچ بر مقدمه سز آكسزين كلسه ويا انك حلولن ايذان ايدر امارات

تقدميله كلسه دينلديكه ليلده ويا نهارده كلسه هلاك سخط وعذابله هلاك
اولور قوم ظالمين اوليدى ﴿ ومانرسل المرسلين الا مبشرين ومنذرين ﴾
بز مرسلينى مؤمنلره جنتله تبشير ايدر وكافرلرى نارله انذار ايدر ارسال ايلدك
﴿ فمن آمن واصلح فلا خوف عليهم ولاهم يحزنون ﴾ اول كمسه كه مرسلينه
ايمان كتوره وشرعده اصلاحى واجب اولور شيئ اصلاح ايده انلره
عذابدن خوف يوقدر وثواب فوتنه حزن چكمزلر نچانكه كفار عذاب
خوفن ايدهلر ومقصرون عمرلرى تضييعنه وثواب فوتنه محزون اولهلر
﴿ والذين كذبوا بآياتنا يمسهم العذاب بما كانوا يفسقون ﴾ شونلركه بزم آيتلريمزى
تكذيب ايتديلر تصديق وطاعتدن خروجلرى سببيله انلره عذاب مس ايدر
﴿ قل لااقول لكم عندى خزائن الله ﴾ ديكل كه بنم عندمده الله تعالينك خزائن
رزقى واردر ديمزينكه اندن سزه ديلديككزى ويرم ﴿ ولااعلم الغيب ﴾ وغيبى
بيلورين دخى ديمزينكه بكا وحى اولنميان ماضى ومستقبلدن سزه خبر ويرم
﴿ ولا اقول لكم انى ملك ﴾ وبن ملكم دخى ديمزينكه ملائكه كبى بنو آدمك
قادر اولمديغنه قادر اولم وبنو آدمك مشاهده ايتمديكنى مشاهده ايدم ﴿ ان اتبع
الا ما يوحى الىّ ﴾ بنم اتباعم دكل الا بكا وحى اولنان شيئهدر الوهيت وملكيت
دعواسندن تبرى ايدوب نبوت دعواسن ايتديكه اول بشر كمالاتندندر
تا كه انكله دعواسنى استبعادلرين ومدعاسى فسادينه جزملرين رد ايده
﴿ قل هل يستوى الاعمى والبصير ﴾ ديكل كه ضلالله مهتدى وياجاهلله
عالم ويا الوهيت وملكيت مثللى مستحيلى ادّعا ايدنله نبوت مثللى مستقيمى
ادّعا ايدن بيننى تمييز برابرمى اولور ﴿ افلا تتفكرون ﴾ تفكر ايتمزميسز كه هدايته
ايرهسز حق ادعا ايدنله باطل ادعا ايدن بيننى تمييز ايدهسز ﴿ وانذر به الذين
يخافون ان يحشروا الى ربهم ﴾ قرآنله انذار ايت شونلريكه رب تعالى يه حشر
اولملرى خوفن ايدرلر انلر شول مؤمنلردر كه عملده تفريط ايدرلر وياخود
حشرى تجويز ايدنلردر اول كرك مؤمن ويا كافردر واكا مقر ويا متردددر
زيرا كه انذارك انلره تأثيرى مأمولدر يوخسه حشرك استحالتنه جزم ايدنلره دكل
﴿ ليس لهم من دونه ولى ولاشفيع ﴾ انلر ايچون الله تعاليدن غيرى انلره نفع
وضرره قادر نه برقريب اولور كه اكا نفع ايده ونه شفيع اولور كه اكا شفاعت ايده
﴿ لعلهم يتقون ﴾ تا كه الله تعاليدن قورقوب نهى ايتدكلرندن منتهى اولهلر
الله تعالينك غيريچون شفاعتى نفى بيورلدى مع هذا انبياء واوليانك شفاعتلرى

اوليسردر دينوركه نعم لكن انك اذنيله اولور ﴿ من ذا الذى يشفع عنده
الا باذنه ﴾ مصداقنجه اولكه انكچون شفاعته اذن ويرلميه شفيعى يوقدر
كبيدر ﴿ ولا تطرد الذين يدعون ربهم بالغداة والعشىّ يريدون وجهه ﴾
شول قومى قاتكدن طرد ايتمكل كه انلر غداة وعشيده يعنى على الدوام
رب تعالى يه اخلاصله دعا ايدرلر * روايت اولنديكه اقرع بن حابس التميمى
وعيينة بن حصن الفزارى وامثاللرى پيغمبرمز صلى الله تعالى عليه وسلمه
كلوب قتنده صهيب وبلال وعمار وخباب وضعفا مسلميندن انلرك امثالى
اوتوز دكلو كمسنهلر انى چوره آلوب اوتورمشلر بولديلر ديديلركه يارسول الله
اكر سن صدر مجلسده اوتوروب بونلرى قاتكدن كيدرسك جبهلرى
رايحهسندن بزه راحت ويرسك سكا مجالس اولوردق پيغمبرمز صلى الله
تعالى عليه وسلم ديديكه بن مؤمنلرى طرد ايدر دكلم ديديلر كه ايمدى بزم
ايچون قاتكده برمكان تعيين ايتكه كلديكمزده انده اوتورهيز زيرا كه وفود
عرب سكا كلمكدن زائل اولمزلر بزايسه اوتانورز كه اشبو عبيدله برابر كوريلهوز
وياخود بز كلديكمزده بونلرى قاتكدن كيدر بزدن فارغ اولنجق ديلرسك
كيرو انلر كله اوتورغل پيغمبرمز صلى الله تعالى عليه وسلم اكا راضى اولدى
ديديلر كه ايمدى انك اوزره بزه برعهدنامه يازغل نعم ديوب انى يازمغه على
رضى الله تعالى عنهى چاغردى اول حينده كورسه كه جبرائيل عليه
السلام (ولا تطرد) آيتن (بالشاكرين) قولنه دكين كتوردى اويله
اولسه پيغمبرمز صلى الله تعالى عليه وسلم اول عهدنامهيى يازدرمغى ترك
ايدوب فقرانى قاتنه چاغردى (سلام عليكم كتب ربكم على نفسه الرحمة)
ديدى ومن بعد فقرا ايله اوتورردى كتمك مراد ايتسه كيدر انلرى يرلرنده
اليقوردى حتى كه سورهٔ كهفدن (واصبر نفسك مع الذين يدعون ربهم
بالغداة والعشىّ) آيتى نازل اولدى بوندنصكره پيغمبرمز صلى الله تعالى
عليه وسلم فقرا ايله اوتورر وانلرى برمرتبه كندويه تقريب ايدر ديكه
ديزلرى آنك ديزينه طوقنوردى كتمسى وقتى ايريشيجك انلر قالقوب كيدر
اول ايسه يرنده قالوردى وانلردنصكره اولدخى طوروب كيدردى الله تعالى يه
حمد اولسونكه بنى اولدرمدى حتى كه امتمدن برقومله صبره بكا امر ايتدى
ديردى كلبى ايدر انلر پيغمبرمز صلى الله تعالى عليه وسلمه ديديلركه بزم ايچون
بركون وفقرا ايچون دخى بركون تعيين ايت ديديكه ايتمزين ديديلركه چون

جمله‌یه مجلسی برایدرسن بزه اقبال و انلره ادبار ایت اول سببدن بوآیت نازل اولدی روایت اولندیکه فقرادن برجماعت پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایله ایدیلر اشرافدن برجماعت اکا دیدیلرکه صلوات مکتوبه‌یه اقامت اولندیغنده بز ایلروده طوره‌لم بونلر ایسه بزم آردیمزده طورسونلر اول سببدن بوآیت نازل اولدی ﴿ماعلیك من حسابهم من شیء وما من حسابك علیهم من شیء فتطردهم فتكون من الظالمین﴾ انلرك ایمانلری حسابی سكا واجب دكلدر زیرا احتمالدر كه سؤاللریله طرد ایتدیكك كسنه‌لرك ایماننده‌ن انلرك ایمانی عندالله اعظم اوله ایمانه كلدكلری تقدیرجه وسكا انلرك باطنلری واخلاصلری اعتباری دخی واجب دكلدر شول اجلدنكه انلر اهل تقوی سیرتیله اتسام ایتدیلر اكر انلرك باطنی غیر مرضیسی وار ایسه حسابلری كندیلر اوزره در سكا تعدی ایتمزنتكیم سنك حسابك كندك اوزره در انلره تعدی ایتمز دینلدیكه یعنی مشركینك حسابیله سن مؤاخذه اولنمزسن وانلر دخی سنك حسابكله مؤاخذه اولنمزلر حتی كه انلرك ایمانی سكا هم ویره بر حیثیتله كه انلرك ایمانه طمع ایله مؤمنلری طرد ایده‌سن ایمدی سن انلرك امریله تكلیف اولنمیوبسنكه انلری طرد ایده‌سن طرد ایدرسك ظالملردن اولورسن ﴿وكذلك فتنا بعضهم ببعض﴾ امور دنیاده احوال ناسك اختلافی كبی امور دینده انلرك بعضنی بعضنه مختلف قیلدق اول ضعفانی ایمانه سبقلری سببیله اشراف قریش اوزره تقدیم ایتدك ﴿لیقولوا أهؤلاء من الله علیهم من بیننا﴾ تادیه‌لركه الله تعالی هدایت وتوفیقیله بونلره‌می انعام ایتدی انلری اسعاد بزی ابعاد ایتدی حالبوكه بزاكابر ورؤسایز انلر ایسه مساكین وضعفادر ﴿ألیس الله باعلم بالشاكرین﴾ الله تعالی بیلمزمی اول كمسنه‌یی كه اندن ایمان وشكر حاصل اولور حتی كه اكا توفیق ایده ودخی انیكه اندن ایمان وشكر واقع اولمز حتی كه انی مخذول ایده ﴿واذا جاءك الذین یؤمنون بآیاتنا فقل سلام علیكم﴾ یامحمد قچان سكا شول بزم آیتلریمزه ایمان كتورنلركه كه انلر عبادتله وصف اولندقلرندنصكره ایمان وقرآن واتباع حقله موصوفلردر انلره سلامله بدأ ویا الله تعالینك سلامن انلره تبلیغ ایلكل وتبشیر ایدوب دیكه ﴿كتب ربكم علی نفسه الرحمة﴾ رب تعالی عذركز قبولیله سزه رحمت ایتمكی كندویه ایجاب ایتدی شول وجهله كیم ﴿انه من عمل منكم سوء بجهالة﴾ سزدن بركمسنه كیم برذنبی ایشلیه اكا تابع اولان مضارّ ومفاسدك

حقیقتنی جاهل ویا جهله فعلنی ملتبس اولدیغی حالده زیرا ضرری مؤدی اولان شیئی ارتكاب سفه وجهل اهلنك افعالندندر ﴿ثم تاب من بعده واصلح﴾ واول ذنبی ایشلدیكندنصكره تدارك ایدوب عود ایتمامكه عزمله انی اصلاح ایده ﴿فانه غفور رحیم﴾ اول الله تعالی انك اول ذنبندن تجاوز ایدر وتوبه‌سنی قبولله رحمت ایدر ﴿وكذلك نفصل الآیات﴾ اشبو تفصیل واضح كبی بزآیات قرآنیه‌یی مطیعین ومجرمین مصرین واوّابین حقنده تفصیل ایدرز تاكه سبیل مؤمنینی بیله‌سنكه نه‌ایچون ایمانه كلورلر ﴿ولتستبین سبیل المجرمین﴾ وسبیل كافرینی دخی بیله‌سنكه نه‌ایچون ایمانه كلمزلر تاكه هر صنفله مستحق اولدیغی وجه اوزره معامله ایده‌سن ﴿قل انی نهیت ان اعبد الذین تدعون من دون الله﴾ دیكل كه توحید امرنده نصب اولنان ادله وانزال اولنان آیات سببیله صرف وزجر اولندمكه الله تعالیدن غیری سزك عبادت ایتدیككز شیئه ویا آلهه تسمیه ایتدیككز شیئه عبادت ایدم ﴿قل لا اتبع اهواءكم﴾ دیكل كه عبادت اوثانده وطرد فقراده هواكزه اتباع ایتمزین ﴿قد ضللت اذا وما انا من المهتدین﴾ اكر هواكزه اتباع ایدرسم ضلالته ایررین یوخسه هدایت اهلندن اولمزین ﴿قل انی علی بینة من ربی﴾ دیكل كه بن ربم جل شانه‌دن دلالت واضحه اوزره‌یمكه اول حق باطلدن فصل ایدر دینلدیكه انكله مراد قرآن ووحی ویاحجج عقلیه‌در ﴿وكذبتم به﴾ سز ایسه ربم جل شانه‌یی تكذیب ایتدیكز اكا غیری اشرا ككز ایله ﴿ماعندی ماتستعجلون به﴾ استعجال ایتدیككز عذاب ویا یوم قیامت بنم عندمده دكلدر ﴿ان الحكم الا لله﴾ عذابك تعجیل وتأخیرنده حكم الله تعالینكدر ﴿یقص الحق﴾ حق اوزره حكم وقضا ایدر ویاخود حكمنده حق وحكمته اتباع ایدر ﴿وهو خیر الفاصلین﴾ كه اول حكم وقضا ایدنلرك خیرلوسیدر ﴿قل لو ان عندی ماتستعجلون به لقضی الامر بینی وبینكم﴾ اكر استعجال ایتدیكز عذاب بنم قدرتم ومكنتمده اولسه ربم ایچون غضب ایدوب عاجلا سزی هلاك ایدردم ﴿والله اعلم بالظالمین﴾ الله تعالی ظالملرك مؤاخذه‌یه لایقن وامهاله لایقن بیلور ﴿وعنده مفاتح الغیب لا یعلمها الا هو﴾ الله تعالینك خزائن غیبی ویا مغیباته توصل اولنور شیء انك عندنده‌در انی اندن غیری احد بیلمز ایمدی انك اوقاتنی وانی تعجیل وتأخیرده‌كی حكمتلری اول بیلور حكمتی اقتضا ومشیئتی تعلق ایتدیكی وجه اوزره انی اظهار ایدر * اشبو

دليلدركه الله تعالى اشيايى وقوعندن اوّل بيلور دينلديكه مفاتح غيبله مراد
سورهٔ لقمان آخرنده ذكر اولنان بش شيئدركه اول قيامت نه وقتن اولور
و يغمور نه وقتن يغار وحامل ذكرمى ويا انثامى طوغرر وكشى يارين خير
وشردن نه قزانور وكشى نه يرده فوت اولور دينلديكه اول خزائن ارض
ونزول عذاب علميدر و ياخود انقضاء آجال علميدر و ياخود عبادك سعادت
وشقاوتدن احوالى وخواتم اعمالى علميدر و ياخود اولميان شئ اولورمى
و يا اولمزمى‌واولورسه نه‌كيفيت‌اوزره‌اولور ﴿ ويعلم مافى البرّوالبحر ﴾ و برده
وبحرده اولان اشيايى بيلور وياخود مفاوز وقفارده وقرى وامصارده اولان
هر شيئى بيلور ﴿ وماتسقط من ورقة الا يعلمها ﴾ اغاچدن يپراقكه دوشر اول
دوشنك واغاچ اوزره قلانك عددين بيلور و ياخود يره اير يشنجه قاچ كره
منقلب‌اولديغن بيلور وياخوداول‌نه وقتده ونه‌مكانده دوشر واكا دوشمزدن
اوّل وصكره نه حالت ايرر ايديكن بيلور ﴿ ولا حبة فى ظلمات الارض ﴾
وحبوبدن برحبه‌كه خبايای ارضده‌در اندن نباتات بتروياانده چوريوب بتر
انك كايسن بيلور ﴿ ولارطب ولايابس ﴾ ماء و باديه ويا يبتر ويابيتر وياحى
وكرك ميت وياقليل وكرك كثير ﴿ الا فى كتاب مبين ﴾ الا اشبو ذكر اولنانك
جميعى لوح محفوظده يازيلودر ﴿ وهو الذى يتوفاكم بالليل ﴾ اول الله تعالى
كيجه او يوديغكزده ارواحكزى قبض ايدر ﴿ و يعلم ماجرحتم بالنهار ﴾
وكوندزده كسب ايتديكزى بيلور نومى كيجه‌يه وكسبى كوندوزه تخصيصى
معتاد اوزره جريله در ﴿ ثم يبعثكم فيه ﴾ بعده سزى كوندزده اويارر ﴿ ليقضى
اجل مسمى ﴾ تاكه سزكچون دنياده تقدير اولنان عمريكز على التمام استيفاء
اولنه ﴿ ثم اليه مرجعكم ثم ينبئكم بما كنتم تعملون ﴾ بعده موتله رجوعكز
الله تعالى‌يه اولور بعده اول سزه دنياده خير وشردن ايشلديكزى بيلدير
وانك اوزره جزاء قيلور * دينلديكه اشبو آيت كفره‌يه خطابدر يعنى
سز كيجه‌ده جيفه‌لر كبى براغيلور وكوندزلرده آثامى قزانورسز والله تعالى
ايسه سزك اعمالكزه مطلعدر حتى كه اول حال اوزره اجل مسمالرين قضاء
ايديجك الله تعالى انلرى توفى ايدر بعده بعث موتى وجزاء اعمال ايچون
تقدير اولنان كونده انلرى دير كورر سوء اعماللرينك جزاسن انلره بيلديرر
﴿ وهو القاهر فوق عباده ﴾ اول الله تعالى قدرتيله عبادى اوزره غالبدر ديلديكى
كيفيت اوزره انلره تصرّف ايدر ﴿ و يرسل عليكم حفظة ﴾ وسزك اعمالكزى

حفظ ايدر اوزريكزه كراما كاتبين ملكلرين كوندرر وانلرى بنى آدم اوزره
تسليطده حكمتى اولدركه چونكه مكلف اعمالى يازيلور ورؤس اشهادده
الله تعالى‌يه عرض اولنور ايدوكن بيله معاصيدن زياده منزجر اولور وعبد
چونكه مولاسنك لطفنه وثوقى وعفو وسترينه اعتمادى اولسه اندن احتشام ايتمز
اولور اكا تطلع ايدن خدمندن ايتديكى احتشامى كبى ﴿ حتى اذا جاء احدكم
الموت توفته رسلنا ﴾ حتى چونكه بريكزه اجلى انقضاسنده موت حاضر اولسه
ملك الموتك اعوانى انك روحنى قبض ايدوب ملك الموته ويررلر اول دخى انى
قبض ايدر * دينلديكه اعوان انى ملك الموتك امريله توفى ايدرلر انك امريله
اولديغيچون كانه انى اول توفى ايتمش اولور * خبرده كلديكه الله تعالى دنيايى
ملك الموتك اوكنده برمائدهٔ صغيره منزلتنده قيلمشدر قنغى جانبندن اولورسه
سهولتله قبض ايدر چونكه قبض اولنه‌جق ارواح چوق اوله انلرى قاتنه
چاغرر انلر دخى اكا اجابت قيلور ﴿ وهم لايفرّطون ﴾ انلر امر اولندقلرى اوزره
زياده ويااندن نقصانله تفريط ايتمزلر ﴿ ثم ردّوا الى الله مولاهم الحق ﴾ بعده
ملائكه وياعباد الله تعالينك حكم وجزاسنه رد اولنورلر كه اول انلرك امرلرينه
حق اوزره تولى ايدر ﴿ الا له الحكم ﴾ آكاه اولك كه اول كونده حكم يالكز آنكدر
﴿ وهو اسرع الحاسبين ﴾ اول الله تعالى حاسبينك اسرعيدركه جمله خلائقى
برقيون صاغيله‌جق دكلو زمانده حساب ايدر وبرينك حسابى انى آخرك
حسابندن اشغال ايتمز زيرا اول فكره ورويته محتاج دكلدر ﴿ قل من ينجيكم
من ظلمات البرّ والبحر ﴾ ديكل كه بر وبحرك شدائد واحوالندن وياخود برك
خسفندن وبحرك غرقندن سزى كيم قورتارر ﴿ تدعونه تضرّعا وخفية ﴾
سز اول الله تعالى‌يه اعلان واسرارله دعاء ايدر اولديغكز حالده دير سزكه
﴿ لئن انجينا من هذه لنكوننّ من الشاكرين ﴾ اكر بزى بوشدائدن قورتارسك
سكا شكر ايدنلردن اولوردق ﴿ قل الله ينجيكم منها ومن كل كرب ثم انتم
تشركون ﴾ ديكل كه اول شدائد وهر غم وشدتدن سزى الله تعالى قورتارر
قورتلديغكزدنصكره ينه شركه عودت ايدوب عهده وفا ايتمزسز يعنى انلر
اقرار ايدرلركه انلرى دعالريله شدتدن قورتارن الله تعاليدر بعده اكا اصنامى
اشراك ايدرلر مع هذا اصنامك انلره نفعى وضررى اولمديغن بيلورلر ﴿ قل
هو القادر على ان يبعث عليكم عذابا ﴾ ديكل كه اول الله تعالى قادردركه
اوزريكزه عذاب كوندره ﴿ من فوقكم ﴾ فوقكزدن صيحة وحجاره وريح

وطوفان مثلی عاد وثمود وقوم شعیب وقوم لوط وقوم نوحه کوندردیکی
کبی ﴿اومن تحت ارجلکم﴾ ویاخود ایاغکز التندن رجفه وخسف مثلی
قوم شعیب وقارونه کوندر دیکی کبی دینلدیکه فوقدن اولان عذاب
سلاطین ظلمه در وتحتدن اولان عبید سوء در و دینلدیکه فوقکزدن
اولان عذاب کباریکزدن ایریشندر وتحتکزدن سفله کزدن ایریشندر
﴿اویلبسکم شیعا﴾ ویاخود سزه فرقه‌لر خلط ایدوب بینکزده اهواء مختلفه‌یی
بث ایده ﴿ویذیق بعضکم بأس بعض﴾ وبعضکز بعضکزه بأسنی اذاقه
ایده یری برلریکزی قتل ایتمکله (قال النبی صلی الله علیه وسلم سألت ربی
ثلاثة سألته ان لایهلك امتی بالغرق فاعطانیها وسألته ان لایهلك امتی بالسنة
فاعطانیها وسألته ان لایجعل بأسهم بینهم فمنعنیها) پیغمبریمز صلی الله
تعالی علیه وسلم ایدر ربم جل شانه‌دن اوچ حاجت دیلدم ایکسن روا ایدوب
برینی منع ایلدی دیلدمکه امتمی غرق ایله وقحطله هلاك اتمیه ایکیسنی دخی
روا ایتدی ودیلدمکه امتمه یری برلرندن بأس ایرکورمیه انی منع ایتدی (روی
ان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم سأل الله تعالی ثلاثا فاعطاه ثنتین ومنعه
واحدة سأله ان لایسلط علی امته عدوا من غیرهم یظهر علیهم فاعطاه
ذلك وسأله ان لایهلکهم بالسنین فاعطاه ذلك وسأله ان لایجعل بأس بعضهم
علی بعض فمنعه ذلك) روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم
الله تعالیدن اوچ حاجت دیلیوب ایکیسن روا وبرینی منع ایتدی دیلدیکه
امتی اوزره غالب اولور غیردن عدو تسلیط اتمیه ودخی انلری قحطله هلاك
اتمیه ایکیسن بیله روا ایتدی ودیلدیکه انلره یری برلرندن بأس ایرکورمیه اندن
انی منع ایلدی ﴿انظر کیف نصرف الآیات لعلهم یفقهون﴾ نظر ایتکه
بز انلره آیتلریمزی نیجه تصریف ایدرز تاکه انی فهم ایده‌لر ﴿وکذب به قومك
وهو الحق﴾ یامحمد قومك قرآنی ویاعذابی تکذیب ایدرلر حالبوکه قرآن
صدقدر ویاعذاب واقعدر ﴿قل لست علیکم بوکیل﴾ دیکل که بن سزك
امریکزه توکیل اولنمش دکلم که سزی تکذیبدن منع ایدم ویاسزه جزاء
ایدم بلکه بن سزه نذیرین ﴿لکل نبأ مستقر﴾ اخبار قرآنیه‌دن هر خبرایچون
حقیقت ومنتهی واردر که انده نهایت بولور ﴿وسوف تعلمون﴾ سزانك
دنیاده اولانن بیلورسز وآخرتده اوله‌جغی ایسه انده کوررسز ﴿واذارأیت
الذین یخوضون فی آیاتنا فأعرض عنهم حتی یخوضوا فی حدیث غیره﴾

(قچان)

قچان بزم آیتلریمزه تکذیب واستهزاء ایله خوض ایدرلر کوره‌سن انلردن
اعراض ایت وانلرکله مجالسه ایتمکل مکرکه انك غیری حدیثه مشغول اوله‌لر
اول تقدیرجه انلرکله مجالستك لابأس اولور ﴿واما ینسینك الشیطان
فلاتقعد بعدالذکری مع القوم الظالمین﴾ واکر شیطان سکا انلرکله مجالستدن
نهیی اونوتدرمغله انلرکله مجالست ایتمش ایسك اول نهیی ذکرکدنصکره
اول قوم ظالمینله اوتورمغل * روایت اولندیکه اشبو نهیدنصکره مسلمون
تحرج ایدوب دیدیلرکه اکرکه بزانلرك هربار قرآنی استهزالرنده طوروب
کیدرسه وز مسجدده جلوسه وطوافه استطاعتمز اولمز نازل اولدیکه ﴿وما
علی الذین یتقون من حسابهم من شیء ولکن ذکری لعلهم یتقون﴾ شول
قرآنی استهزایه خوض ایدنلرك وبالی حسابندن برشیء لازم اولمز شول
مؤمنلر اوزره‌که انلرکله مجالسهٔ ضروریه‌ده انلرك اعمالی واقوال قبیحه‌لرندن
اتقاء ایدرلر بلکه اول مؤمنلره واجب اولورکه انلره قرآنله وعظ ایده‌لر
استطاعتلری اولدیغی مرتبه‌ده خوض وسائر قبایحدن منع ایده‌لر وانلردن
امتناع وکراهت اظهار ایده‌لر اوله‌کیم انلر اول مؤمنلردن حیاء ویامسائتلردن
کراهت ایدوب اول اعمال قبیحه‌لرندن اجتناب ایده‌لر ویاخود اول مؤمنلر
ذکر اولنان اعمال حسنه‌لری سببیله تقوالری اوزره ثابت اوله‌لر وانلرك
مجالستیله آثم اولمیه‌لر ﴿وذر الذین اتخذوا دینهم لعبا ولهوا﴾ وترك ایت شول
قومیکه دینلرینك امرینی تشهی اوزره بناء ایتدیلر وعاجل وآجلده کندیلره
نفع ایتمیان شیئله تدین ایتدیلر عبادت صنم وتحریم بحائر وسوائب کبی
ویاخود تکلیف اولندقلری دینلرین لعب ولهو اتخاذ ایتدیلر وعبادتلرینه
میقاد قیلنان عیدلرین لعب ولهولرینه زمان ایتدیلر ایمدی انلردن اعراض
ایدوب اقوال وافعاللرینه مبالات ایتمکل * دینلدیکه حق جل وعلا
هرقوم ایچون عید قیلدی انلر ایسه عیدلرین لعب ولهوه زمان ایتدیلر
ومسلمینك عیدی صلاة وتکبیر وفعل خیردر جمعه وفطر ونحر کبی
﴿وغرتهم الحیاة الدنیا﴾ انلری منافع دنیا الدایوب انکله اعمال آخرتی ترك
ایتدیلر ﴿وذکر به ان تبسل نفس بما کسبت﴾ وقرآنله انلره وعظ ایت
شول خوفله کیم نفس هلاکه تسلیم اولنه کسب ایتدیکی ذنوب سببیله
ویوم قیامتده ناره ادخال اولنه ﴿لیس لها من دون الله ولی ولاشفیع﴾ اول
نفس ایچون الله تعالیدن غیری قریب اولمیه که اندن عذابی منع ایده

ويا تخليصى ايچون شفاعت ايده (وان تعدل كل عدل لايؤخذ منها) اكر نفس عذاب اللهدن خلاص ايچون هرفديه يى فدا ايتسه اول فديه آندن اخذ اولنميه (اولئك الذين ابسلوا بما كسبوا) ايمدى انلر كسب ايتدكارى اعمال قبيحه وعقائد زائغه لرى سببيله عذابه تسليم اولنورلر (لهم شراب من حميم وعذاب اليم بما كانوا يكفرون) انلره كفرلرى سببيله شديد الحراره صو ايچوريلور وعلى الدوام عذاب وجيع ايديلور (قل أندعو من دون الله مالا ينفعنا ولايضرّنا) ديكل كه الله تعاليدن غيرى شول بزه نفع وضره قادر دكل شيئه عبادت ايدرميوز (ونردّ على اعقابنا بعد اذ هدانا الله) وبز كيرو شركه عودت ايدرميوز الله تعالى بزه هدايت ايدوب اسلام روزى قيلديغندنصكره (كالذى استهوته الشياطين فى الارض حيران) شول كمسه كبيكه انى مردهٔ شياطين وجن جادّهٔ طريقدن آيروب متحيراولديغى حالده مهامهه ايلتهلر (له اصحاب يدعونه الى الهدى ائتنا) حالبوكه او جادّهٔ طريقدن آيرلمشك رفقه واصحابى اوله كه انى طريق مستقيمه دعوت ايدوب كل بزه كيم بزطريق مستقيمده يز ديهلر شياطين ايسه انى طريق ضلالته چاغرهلر اول ايسه ايكى طائفه بيننده حيرتده قاله ايمدى بزدخى اسلامى ترك ايدوب شركه عودت ايدرسك مثلمز انك كبى اولور (قل انّ هدى الله هو الهدى) ديكل كه الله تعالينك هداسى كه اسلامدر هدى يالكز اولدر ماعداسى ضلالدر (وامرنا لنسلم لرب العالمين) وامر اولندقكه ديمزى رب العالمين اولان الله تعالى ايچون خالص ايدهوز (وان اقيموا الصلاة واتقوه) ودخى امر اولندقكه صلاتى اقامت ايدهوز والله تعالينك امرينه مخالفتدن صاقنهوز (وهو الذى اليه تحشرون) اول الله تعالى يه جزاء وحساب ايچون حشر اولنورسز (وهو الذى خلق السموات والارض بالحق) اول الله تعالى سموات وارضى خلق ايتدى وحكمتله قائم اولديغى حالده كه اول صنعنى وحدانيتنه دليل قيلدى (ويوم يقول كن فيكون) يوم قيامتده بقيهٔ خلقه اولك ديمسيله جملهسى اولور بعده ديريلوك ديمسيله جملهسى ديريلور (قوله الحق) الله تعالينك قولى كائناتده نافذدر ووعدى صدق وواقعدر (وله الملك يوم ينفخ فى الصور) صور نفخ اولنديغى كونده جميع ملوكك ملكى زائل اولوب جميع اشيانك ملكى يالكز الله تعالينك اولور بنم ملكم واردر ديو ادّعا ايدر احد اولمز وصور بوينوز هيئتندهدر

(قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم كيف انعم وصاحب الصور قد التقمه واصغى سمعه وحنى جبهته ينتظر متى يؤمر) پيغمبرمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بن دنياده نيچه تنعم ايدرين حالبوكه صاحب صور صورى اغزينه الوبدر وسمعنى امر حقه اصغا ايدوبدر ونه وقتده صورى نفخه امر اولنور ديو انتظارله جبهه سن اكوبدر (عالم الغيب والشهادة) اول الله تعالى عباددن غائب اولان اشيايى وكرك مشاهده ايتدكارينى جميعن بيلور وانك علمى هرشيئى محيطدر (وهو الحكيم الخبير) اول الله تعالى امر وصنعنده حكيمدر خلائقك اعمال واقوال ونياتنه وبعث وحساب وجزاء امرينه خبيردر (واذقال ابراهيم لابيه آزر اتتخذ اصناما آلهة) ذكر آيت شول وقتيكه ابراهيم خليل الله صلوات الله وتسليماته على نبينا وعليه باباسى آزره ديديكه سن اصنامى آلهه مى اتخاذ ايدرسن (انى اراك وقومك فى ضلال مبين) بن سنى وسكا اتباع ايدن قومكى ضلال ظاهرده كوررين (وكذلك نرى ابراهيم ملكوت السموات والارض) بز ابراهيم عليه السلامه باباسنك وقومنك ضلالتده اولدقلرين كوستر ديكمز كبى سموات وارضك ملكوتن دخى اكا كوستردك كه انكله بزم وحدانيتمزى بيله (وليكون من الموقنين) وتوحيدده يقين اوزره ثابتلردن اوله * ابن عباس رضى الله تعالى عنهما ايدر يعنى الله تعالى اكا سموات وارضك خلقنى كوستردى ديلديكه اول بر صخره اوزره طورغريلوب اكا سموات وارض حتى عرش واسفل ارضين كوستردى اول حالتده بررجلى برفاحشه اوزره كوروب بددعاسيله انى هلاك ايتدى برآخرينى دخى انجلين فاحشهده كوروب بددعاسيله انى دخى هلاك ايتدى برآخرينى دخى انجلين كوروب بددعا قصدين ايدبجك الله تعالى اكا ديديكه يا ابراهيم دعاك بنم قاتمده مستجابدر عباديمه بددعا ايتمه زيرا عبد عاصى اوچ خصلتك برندن خالى اولمز ياتوبه ايدوب توبه سن قبول ايدرين ويا انك صلبندن بكا عبادت ايدر بر ولد اخراج ايدرين ويامعصيته اصرار اوزره فوت اولوب ديلرسم انى عفو وياعقاب ايدرين * برراويتده جهنم وراسندهدر ديلديكم اكا ايدرين * قتاده رضى الله تعالى عنه ايدر ملكوت سمواتله مراد شمس وقمر ونجومدر وملكوت ارضله مراد جبال وشجر وبحاردر * اهل تفسير اشبو آتية الذكر آيات كريمه ايله مراد اولان قصهنك بياننده ديديلركه ابراهيم عليه السلام نمرود بن كنعان زماننده طوغوبدر ملوكده

باشـنه اوّل تاج كين وناسى كندويه عبادته دعوت ايلين نمرود ايدى انك كاهنلرى ومنجملرى وار ايدى ديديلركه اشبو يلده شهركده براوغلان طوغيسردر اهل ارضك دينني اول تغيير ايدوب انك سببيله سكا هلاك وملككه زوال اريسردر دينلديكه اشبو حكمى انلر كتب انبياده بولمشلردى * سدى ايدر نمرود منامنده كورديكه بركوكب طلوع ايدوب شمس وقمرك ضوئنى كيدردى اندن فزعله اويانوب اول رؤياسنك تعبيرين سحره وكهنه يه سؤال ايتدى ديديلركه اشبو سنه ده ناحيتكده بر ولد طوغه كه سنك واهل بيتكك هلاكى انك يدندن اوله اويله اولسه نمرود امر ايلديكه اول سنه ده طوغان اوغلانى ذبح ايدهلر * محمد بن اسحاق ايدر نمرود اول سنه ده هر حامل مرأه كه وضعى قريب اوله كتوردوب قاتنده حبس ايدردى * الا ابراهيم عليه السلامك اناسن دكل زيرا اول جاريهٔ حديث السن اولوب حملى بيلنمامش ايدى سدى ايدر نمرود اول طوغاجق اوغلان خوفندن اولديغى ناحيه رجالنى نسالرينه قربان ايتمسونلر ايچون يانته آلوب بلاد بعيده يه كتدى ماشاءالله مكثندنصكره انكچون شهرنده برحاجتى ظاهر اولدى قومندن آزرك غيريه اينانميوب انكچون انى شهره كوندردى واهلنه قربان ايتمكله اكا آند ويردى چون آزر اول شهرده حاجتن بتوروب كيرو نمروده كيدر اولديغنده اوينه اوغرادى اهلنى كوريجك صبر ايديميوب اكا قربان ايتدى حتى كه مرأه سى اندن ابراهيم عليه السلامه حامل اولدى * ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر ابراهيم عليه السلامه اناسى حامل اولديغى كيجه ده كاهنلر نمروده ديديلركه شول سكا خبرويرديكمز اوغلانه اناسى اشبو كيجه ده حامل اولدى * اويله اولسه نمرود امر ايلديكه من بعد اول سنه ده طوغان اوغلانلرى اولدرهلر * وقتاكه ابراهيمك اناسى طوغرمسى وقتى ايرشدى شهردن چيقوب بر يابس نهرده آنى طوغردى وانى برخرقه يه صاروب اول اراده انى كيزلدى * اندن كيرو دونوب شهره كلدى وقصه يى آزره بيلدردى آزر دخى اكا واروب سباعدن ضرر ايرمسيچون انى انده سرب ايچنه كيزلدى وسربك اوزرينه خار وخاشاك اورتوب اغزينى برطاش ايله بركتدى اناسى ايسه ناسك اندن غفلتى حالنده واروب انى امزرر وكيرو شهره كلوردى دينلديكه ابراهيم عليه السلام اول سربده يدى يل ويا اون اوچ يل ويا اون يدى يل قرار ايتدى وقتاكه ابراهيم عليه السلام اول سربده بيويوب يكت اولدى

اناسنه ديديكه بنم ربم كيمدر ديديكه بنم اندن ديديكه اى انا ياسنك ربك كيمدر ديديكه باباكدر ديديكه بابامك ربيسى كيمدر اناسى جواب ويرميوب انى اسكات ايتدى چون اول آزره واروب ماجرايى خبرويردى آزر ديديكه اول ظن ايدرمكه اهل ارضك دينلرين تغيير ايده جك اشبو بزم ولدمز اوله ديدى دينلديكه بر وقتده والدينى انى سربدن طشره يه چيقارديلر ﴿ فلما جنّ عليه الليل رأى كوكبا قال هذا ربى ﴾ وقتاكه كيجه انى ستر ايلدى زهره ويامشترى نام يلدزى كوريجك بو بنم ربمدر ديدى * اشبو قولك معناسنده مفسرين اختلاف ايتديلر بعضيلر انى ظاهرى اوزره اجرا ايدوب ديديكه اول وقتده ابراهيم عليه السلام مسترشد وطالب توحيد ايدى اويله اولسه حال استدلالده انى ايتمسى اكا ضرر ويرمدى وياخود اول انك طفوليتى حالنده ايديكه اوزرينه حجت قائم اولمامشيدى اويله اولسه انك انى اول حالتده ديمسى كفر اولمز اماكه آخرون انى انكار ايدوب ديديلركه اول معنى نيچه توهم اولنور شول كسه دنكه الله تعالى آنى عصمت وتطهير ايده واندن اوّل اكا رشدين ويره وانك حقنده رب تعالى قلب سليمله كلدى ديو خبرويره ودخى اكا ملكوتى كوستروب موقنيندن اولديغندنصكره كوكبى كوروب اكا نيچه جائز اولوركه اول قولى اعتقادله ديمش اوله اويله اولسه اشبو قولك تأويلنده مفسرين درت وجه ديديلر وجه اوّل بودركه ابراهيم عليه السلام ديله ديكه انلرك تعظيم ايتدكارى شيئ تعظيمده جهل وخطالرين بيلديره انلر ايسه نجومه تعظيم وعبادت ايدرلر وامورك كلنى نجومدن اعتقاد ايدرلردى اويله اولسه ابراهيم عليه السلام كندويى انلرك تعظيم ايتديكنه تعظيم ايدر وهدايى انلرك التماس ايتديكى حيثيتدن اولدخى انى التماس ايدر كوستردى وجه ثانى اولدركه انى استفهام طريقى اوزره ربم بوميدر ديمش اوله ويا توبيخ وتعليم وجهى اوزره بونك كبى شيئ ربمى اولورديه وجه ثالث اولدركه انى ديمسى اوزرلرينه احتجاج وجهى اوزره زعمكزده ربم بودر ديه وجه رابع اولدركه يعنى انلر بكا ربم بودر ديو خبرويررلر ﴿ فلما افل قال لا احب الآفلين ﴾ اول يلدز باتوب غائب اولنجق بن غائب اولان ربى سومزين قنده قالديكه اكا عبادته جواز كوسترم زيراكه انتقال واستتار وجهى اوزره احتجاب امكان وحدوثى اقتضا ايدوب الوهيته منافى اولور ﴿ فلما رأى القمر بازغا قال هذا ربى فلما افل قال لئن لم يهدنى ربى لاكوننّ من القوم

الضالين ﴾ وقتاكه ابراهيم عليه السلام قمرى طلوع ايدر كوردى ايمدى ربم بودر زيراكه ضوئى سائر كواكبدن زياده‌در ديدى اولدخى غائب اولنجق درك حقدن نفسندن استعجاز ورب تعاليدن استعانت ايدوب ديديكه اكر ربم بكا هدايت ايتمزسه بن قوم ضاليندن اولورين وانكله قومنه تنبيه ايتديكه قمر دخى كذلك حالى متغير اولديغيچون الوهيته صالح اولمز وانى اله اتخاذ ايدن كشى ضالدر ﴿ فلما رأى الشمس بازغة قال هذا ربى هذا اكبر فلما افلت قال ياقوم انى برئ مما تشركون ﴾ وقتاكه ابراهيم عليه السلام شمسى طلوع ايدر كوردى ديديكه ايمدى ربم بودر زيراكه كواكب وقمردن اكبردر اولدخى غائب اولنجق ديديكه ياقوم سزك الله تعالى يه اشراك ايتديككز اجرام محدثه‌دن بريئم زيراكه اول محتاجدر بر محدثه كيم انى احداث ايده ومخصصه كيم انى مختص اولديغى شيئله تخصيص ايده اشياء مذكوره‌نك ربوبيتندن تبرى ايدنجك انك موجد ومبدعنه توجه ايدوب ديديكه ﴿ انى وجهت وجهى للذى فطر السموات والارض حنيفا وما انا من المشركين ﴾ ايمدى بن دينمى خالص ايتدم هر دين باطلدن عدول ايدوب مسلم اولديغم حالده اول الله تعالى ايچونكه سموات وارضى خلق ايلدى حالبوكه بن اكا بر شئ اشراك ايدنلردن دكلن ﴿ وحاجه قومه ﴾ ابراهيم عليه السلامه قومى مخاصمه ايتدى شول وقتكه سربدن باباسيله شهره كلدى شباب حدينه ايرمش اولديغندن ذباحينك طمعى اندن كسلمش ايدى آزر اصنام دوزر وبيع ايچون ابراهيم عليه السلامله انلرى پازاره كوندرردى اول ايسه ناسه نداء ايدرديكه كيمدر كه اشبو نفع وضرى يوق صنملرى بندن صاتون الور اويله اولسه اندن هيچ برين آلور بولنميوب كيرو منزلنه كوتورردى واخشام اولنجق انلرى نهره ايلتوب وباشلرين صويه صوقوب ايچك ديو انكله قومنى استهزاء ايدر وضلالتلرين بيلديرردى حتى ابراهيم عليه السلامك اول استهزاسى قومى واهل قريه‌سى بيننده معروف اولنجق انك دينده مخاصمه ومحاجه ايتديلر ﴿ قال أتحاجونى فى الله وقد هدان ﴾ ابراهيم عليه السلام انلره ديديكه الله تعالينك وحدانيتنده بنمله جدالمى ايدرسز حالبوكه اول بنى توحيدينه هدايت ايتدى ﴿ ولا اخاف ماتشركون به ﴾ هيچ بر وقتده سزك معبوداتكزدن قورقمزين زيراكه انلر بنفسها نفع وضره قادر دكلمردر ﴿ الا ان يشاء ربى شيئا ﴾ مكركه ربم جل شانه اول معبوداتكز جهتندن بكا بر مكروه اصابتى

ديليه اويله اولسه انك ديلديكى اولور ﴿ وسع ربى كل شئ علما ﴾ ربم جل شانه‌نك علمى هرشيئى احاطه ايدوبدر بعيد اولمزكه انك علمنده بكا اول معبوداتكز جهتندن بر مكروه اصابتى مقدره اوله ﴿ افلا تتذكرون ﴾ اتعاظ ايتمزميسزكه صحيحله فاسد قادرله عاجز بيننى تمييز ايده‌سز ﴿ وكيف اخاف مااشركتم ﴾ سزك معبوداتكز اصنامدن نيچه قورقرين حالبوكه انلردن بكا ضرر تعلق ايتمز ﴿ ولاتخافون انكم اشركتم بالله مالم ينزل به عليكم سلطانا ﴾ سز ايسه قورقمغه حقيق ايكن قورقمزسز والحال سز الله تعالى يه اشراك ايدرسز انيكه اشراكنه سزه كتاب اينديرمدى ويا انك اوزره دليل طورغورمدى يعنى بن مقام امنده ايكن بكا امنى انكار ايدرسز اماكه سز مقام خوفده ايكن كنديكز امنى انكار ايتمزسز ﴿ فاى الفريقين احق بالامن ﴾ فريق موحدينله فريق مشركيندن قنغيسى امنده اولمغه احقدر ﴿ ان كنتم تعلمون ﴾ اكر خوفده اولمغه احق اولان فريقى بيلورسه‌كز ﴿ الذين آمنوا ولم يلبسوا ايمانهم بظلم اولئك لهم الامن وهم مهتدون ﴾ شونلركه الله تعالينك وحدانيتنه ايمان كتوروب ايمانلرينه شركى خلط ايتمديلر ايمدى عذابدن امن اوزره اولمغه انلر احقدر وانلر ضلالتدن قورتلوب هدايته ايرمشلردر ﴿ وتلك حجتنا آتيناها ابراهيم على قومه ﴾ اشبو ذكر اولنان محاجه بزم حجتمزدركه انى ابراهيمه ويردككه قومى اوزره اكا احتجاج ايده ﴿ نرفع درجات من نشاء ﴾ ديلديكمز كيمسه‌يى علم وحكمتده نيچه درجه رفع ايدرز ﴿ ان ربك حكيم عليم ﴾ ربك جل شانه خفض ورفعنده حكيمدر رفع ايتديكى كيمسه‌نك حالنى ورفعه استعدادنى بيلور ﴿ ووهبناله اسحق ويعقوب كلا هدينا ﴾ بز ابراهيمه يوز يكرمى ياشنده ايكن وخاتونى طقسان طقوز ياشنده ايكن اندن اسحاقى واسحاقدن يعقوبى هبه ايتدك واسحاق ويعقوبدن هر برينه نبوّت ويردك ﴿ ونوحا هدينا من قبل ﴾ وابراهيمدن اوّل نوحه نبوت ويردك انى ابراهيم اوزره نعمت عدايتمسى شول حيثيتدندركه اول انك ابيدر ووالدك شرفى ايسه ولده تعدى ايدر ﴿ ومن ذريته ﴾ ونوح ذرّيتندن ﴿ داود وسليمان وايوب ويوسف وموسى وهارون ﴾ داود بن ايشايه وسليمان بن داوده وايوب بن اموص بن رازخ بن روم بن عيص بن اسحاقه ويوسف بن يعقوبه وموسى بن عمران بن يصهر بن فاهت بن لاوى بن يعقوبه وهارونه‌كه اول موسادن برسنه سنى زياده انك بيوك قرنداشى ايدى ايمدى بونلرك هر برينه نبوت ويردك

﴿ وكذلك نجز المحسنين ﴾ ابراهيم عليه السلامه رفع درجات وكثرت اولاد
وانلرده نبوت قلمغله جزامز كبى محسنلره دخى احسانلرى اوزره جزا ايدرز
﴿ وزكريا ويحيى وعيسى والياس ﴾ وينه نوح عليه السلام ذريتندن زكريا
بن اذنه ويحيى بن زكريايه وعيسى بن مريمه والياس بن بشير بن فيخاصه
دخى نبوت ويردك ﴿ كل من الصالحين ﴾ اشبونلرك هربرى صلاحده
كاملردر اشبو آيتده عيسانك ذريه‌دن عد اولنمسنده اولاد بناتك ذريه‌ده
داخل اولمسنه دلالت واردر ﴿ واسمعيل واليسع ويونس ولوطا ﴾ وينه
نوح عليه السلام ذريتندن اسماعيل بن ابراهيم عليه السلامه واليسع بن اخطوره
ويونس بن متى‌يه ولوط بن هارانه دخى نبوت ويردك ﴿ وكلا فضلنا على العالمين ﴾
اشبو مذكورينك هر برين نبوتله زمانلرينك خلقى اوزره تفضيل ايتدك
﴿ ومن آبائهم وذرّياتهم واخوانهم ﴾ وانلر بعض آباء وذريات واخوانلرين
دخى تفضيل ايتدك ﴿ واجتبيناهم ﴾ واختيار واصطفا ايتدك ﴿ وهديناهم
الى صراط مستقيم ﴾ ودين اسلامه ارشاد ايتدك ﴿ ذلك هدى الله يهدى به
من يشاء من عباده ﴾ اشبو دين اسلام الله تعالينك دين مرضيسيدر كه
عباندن ديلديكى كمسه‌يى انكله كرامتنه ارشاد ايدر ﴿ ولو اشركوا لحبط
عنهم ما كانوا يعملون ﴾ اكر اشبو انبيا اشراك ايتسه‌لر عندالله شانلرى عظيم
وعالى ايكن عفو اولنيوب عمللرينك ثوابى حبط اولوردى ﴿ اولئك الذين
آتيناهم الكتاب والحكم والنبوّة ﴾ انلر شول قومدركه بز انلره سمادن كتابلر
ايندردك وحكمت ويا فصل امر ويردك ورسالتله انلرى كوندردك ﴿ فان
يكفر بها هؤلاء فقد وكلنا بها قوما ليسوا بها بكافرين ﴾ اكر كتاب وحكمت
ونبوته قريش كافر اولورلرسه انك مراعاتنه بز برقومى توكيل ايتمشزدركه
انلر اكا منكر دكللردر انكله مراد انبياء مذكورين وانلره متابعت ايدنلردر
ويا انصار ويا صحابه ويا هر مؤمن ويا اهل سمادر ﴿ اولئك الذين هدى الله
فبهديهم اقتده ﴾ ايمدى اشبو انبياء مذكورينى الله تعالى توحيد ونبوت وصبر
اذايه هدايت ايتدى ايمدى سن دخى انلرك هداسنه اتباع ايت يعنى توحيد واصول
دين وتبليغ وصبر اذاده يوخسه شرائعده دكل زيراكه شرايع اختلاف زمان
حسبيله مختلفه اولمشدر ﴿ قل لا اسألكم عليه اجرا ان هو الا ذكرى للعالمين ﴾
ديكل كه تبليغ ويا قرآن اوزره سزدن اجر استمزين اول تبليغ ويا قرآن
دكل الا عالمينه تذكير وموعظه‌در * ايمدى سز دخى انكله متعظ اولك

(وما)

﴿ وماقدروا الله حق قدره ﴾ انلر حق تعالى‌يى عظمت ومعرفتنه حق اولور
وجه اوزره بيلمديلر ﴿ اذ قالوا ما انزل الله على بشر من شئ ﴾ زيراكه الله
تعالى بشر اوزره برشئ انزال ايتميوبدر ديو وحى وانبيا بعثتنى انكار ايتديلر
حالبوكه اول ايكيسى الله تعالينك عظائم رحمت وجلائل نعمتندندر * سبب
نزولنده دينلديكه يهوددن مالك بن الصيف پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه
وسلمه مكه‌يه مخاصمه‌يه كلدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اكا ديديكه
توراتى موسايه انزال ايدن الله تعالينك حقيچون بكا خبرويركه توراتده
بولمدكى كه (ان الله يبغض الحبر السمين) الله تعالى سومز اول عالمى كه سمين
اوله ديو يازلمش اوله مالك ايسه سمين اولمغله انك قولنه ياوزلنوب والله
هيچ بر بشره الله تعالى برشئ انزال ايتميوبدر ديدى وقتاكه يهود انك اول
مقاله‌سين ايشتديلر عتاب ايدوب الله تعالى توراتى موسايه انزال ايتمديمى
نيچون سن اول مقالتكله انى انكار ايتدك ديديلر ديديكه محمد بنى اغضاب
ايتديكندن انى سويلدم * ديديلركه ايمدى سن اغضاب اولنديغكده حق
تعالى‌يه كذبدن تحاشى ايتمزسن اويله اولسه انى حبريتدن نزع ايدوب يرينه
كعب بن الاشرفى حبر ايتديلر ﴿ قل من انزل الكتاب الذى جاء به موسى نورا
وهدى للناس ﴾ ديكل كه شول نامه نور وهدى اولان موسانك كتوردىكى
توراتى اكا كيم انزال ايتدى ﴿ تجعلونه قراطيس تبدونها وتخفون كثيرا ﴾
سز آنى صحف متفرقه‌يه يازوب انده اولان اشيانك بعضنى اظهار وكثيرنى
اخفاء ايدرسز ﴿ وعلمتم ما لم تعلموا انتم ولا آباؤكم ﴾ ويا طائفهٔ يهود سزك
وآبائكزك علمى اولمديغى شئ توراتدن زياده محمد لسانيله تعليم اولنديكز
﴿ قل الله ثم ذرهم فى خوضهم يلعبون ﴾ اكر انلر سكا اجابت ايدرلرسه فبها
والا سن ديكل كه انى موسايه الله تعالى انزال ايدوبدر بعده انلرى ترك ايتكه
اباطيللرنده لعب ايتسونلر تبليغ والزام حجه دنصكره سكا واجب اولور شئ
قالمز ﴿ وهذا كتاب انزلناه مبارك ﴾ اشبو قرآن بركتابدركه انى يا محمد سكا انزال
ايتدك فائده ونفعى كثيردر ﴿ مصدّق الذى بين يديه ﴾ اندن اول نازل اولان
كتب سماويه‌يى مصدقدر ﴿ ولتنذر امّ القرى ومن حولها ﴾ وتا كه انكله
يا محمد مكه اهلنى وشرق وغرب اهلنى انذار ايده‌سن مكه‌يه امّ القرى دينلدى
زيراكه دار اسلام قراسنك اهلنه قبله وحج ومجتمعدر وشانده قرانك اعظميدر
وارض انك تحتنده بسط اولنوب كل ارضك اصليدر ام نسلك اصلى اولديغى

کبی واول ناس ایچون وضع اولنان اوّل بیتك مکانیدر ﴿ والذین یؤمنون بالآخرة یؤمنون به ﴾ شونلرکه آخرتك حقیقتنه تصدیق ایدرلر عاقبتندن خوف ایدوب اول خوف انلری نظر وتدبره تحمیلندن زائل اولمزحتی‌که پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمی ویا قرآنی تصدیق ایدرلر ﴿ وهم علی صلاتهم یحافظون ﴾ وانلر هر طاعته علی الخصوص صلاته محافظه ایدرلرکه زیرا اول عماد الدین وعلم ایماندر ﴿ ومن اظلم ممن افتری علی الله کذبا ﴾ شول کمسنه‌دن اظلم کیمدرکه الله تعالی‌یه کذب اختلاق ایدوب اول انی نبی بعث ایتدی زعم ایده مسیلمه واسود العنسی کبی ویا انك اوزره احکام اختلاق ایده عمرو بن لحی واتباعی کبی ﴿ اوقال اوحی الیّ ولم یوح الیه شیٔ ﴾ ویاخود دیه‌که بکا وحی اولندی محمد صلی الله تعالی علیه وسلمه وحی اولنمدی عبدالله بن سعد بن ابی سرح کبی‌که اول پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه کاتب وحی ایدی وقتاکه (ولقد خلقنا الانسان من سلالة من طین) آیتی نازل اولدی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اول عبداللهه انی یازمغه امر ایلدی (ثم انشأناه خلقا آخر) قولنه ایریشجك عبدالله انسانك خلقی تفصیلنه تعجب ایدوب (فتبارك الله احسن الخالقین) دیدی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اکا انی یازغل‌که اول دیدیکك کبی نازل اولوبدر دیدی عبدالله اندن شکه واروب دیدیکه اکر محمد صادق ایسه اکا وحی اولنان کبی بکا دخی وحی اولندی واکر کاذب ایسه انك دیدیکی کبی بندخی دیمشمدر ومرتد اولوب مشرکینه لاحق اولدی بعده مکه فتحندن اوّل ینه اسلامه رجوع ایتدی ﴿ ومن قال سأنزل مثل ما انزل الله ﴾ ودخی اول کمسنه‌که الله تعالینك انزال ایتدیکی کبی بندخی انزال ایدرین دیه قرآنی استهزاء ایدنلر کبی ﴿ ولو تری اذ الظالمون فی غمرات الموت ﴾ یامحمد اکر سن کفاردن افترا واستهزا ایله ظلم ایدنلری کورسیدك شول وقتکه موتك شدائد وسکراتنده اولهلر ﴿ والملائکة باسطوا ایدیهم ﴾ انلرك ارواحی قبضنه ویاانلرك عذابنه تسلیط اولنان ملائکه ایسه یدلرین انلره بسط ایدوب دیرلرکه ﴿ اخرجوا انفسکم ﴾ ارواحکزی اجسادکزدن بزه چیقارك ویاخود کندیکزی عذابدن آیروب الیمزدن قورتارك ﴿ الیوم تجزون عذاب الهون ﴾ اشبو اماته وقتنده ویا اشبو اماته‌دن مالانهایته دکین شدت وهوانی متضمن عذابله جزاء اولنورسز ﴿ بما کنتم تقولون علی الله غیر الحق ﴾

شول سببله کیم الله تعالی‌یه لایق اولمیان کلامی دنیاده سویلردیکز ﴿ وکنتم عن آیاته تستکبرون ﴾ وانك آیتلرندن استکبار ایدوب تصدیق ایتمزدیکز ﴿ ولقد جئتمونا فرادی کما خلقناکم اوّل مرة ﴾ یوم قیامتده سز حساب وجزاء ایچون اموال واولاد وسائر متاع دنیادن منفردین اولدیغکز حالده بزه کله سز اوّل مرّه‌ده ولادتکز هیئتنه مشابه حفاة وعراة وغرل وبهم خلق ایتمز کبی ﴿ وترکتم ماخوّلناکم وراء ظهورکم ﴾ وسزه ویردیکمز اموال واولادکزی دنیاده الیقویه سز ﴿ وما نری معکم شفعاءکم الذین زعمتم انهم فیکم شرکاء ﴾ وسزکله بیله کورمیه‌وز شول شفعاءکزیکه سز انلری ربوبیتده واستحقاق عبادتده الله تعالی‌یه شرکاء زعم ایدردیکز ﴿ لقد تقطع بینکم ﴾ وصلکز کسیله وجمعکز طاغله ﴿ وضل عنکم ما کنتم تزعمون ﴾ وسزك کندیکزه شفعا زعم ایتدکاریکز اصنامکز وبعث وجزاء اولمز اعتقادکز سزدن ضایع وباطل اوله ﴿ ان الله فالق الحب والنوی ﴾ حق جل وعلا سنبله دن حبه یی ونخله دن نواتی چیقارر ویا حبهٔ یابسه یی ونوات یابسه یی شق ایدوب اول ایکیسندن ورق اخضر چیقارر ویانباتدن حبه ونخلدن نواتی چیقارر ﴿ یخرج الحیّ من المیت ومخرج المیت من الحیّ ﴾ حیوان ونباتدن نمالویی شول نماسز نطفه وحبدن چیقارر وذکر اولنان نماسزلری نمالودن چیقارر ﴿ ذلکم الله ﴾ اشبو ذکر اولندیغی وجه اوزره احیاء واماته یی ایدن الله تعالیدرکه عبادته لایق اولور ﴿ فانی تؤفکون ﴾ سز اول الله تعالیدن غیری‌یه نیجه صرف اولنور سز ﴿ فالق الاصباح ﴾ اول الله تعالی عمود صبحی ظلمت لیلدن شق وکشف ایدیجیدر ﴿ وجعل اللیل سکنا ﴾ وکوندزده تعبان اولانه کیجه یی راحت وسکونه زمان قیلدی ﴿ والشمس والقمر حسبانا ﴾ وشمس وقمری ادوار مختلفه اوزره منازلده سیرلرین اوقات وازمنه‌یی بیلمکه وحساب ایتمکه سبب قیلدی ﴿ ذلك تقدیر العزیز العلیم ﴾ اول ایکیسنك حساب معلوم اوزره سیری اول الله تعالینك تقدیریدرکه انلری تسییره قادر وتدبیرلرینه عالمدر ﴿ وهو الذی جعل لکم النجوم لتهتدوا بها فی ظلمات البرّ والبحر ﴾ اول الله تعالی نجومی سز یچون خلق ایتدیکه بر وبحرده کیجه ظلمتلرنده قصد ایتدیککز طریقه طوغری کیده سز ﴿ قد فصلنا الآیات لقوم یعلمون ﴾ بز آیتلریمزی فصل فصل بیان ایتدك علم ظاهرله هرشیئی الله تعالیدن بیلنلر ایچون زیرا انکله

انتفاع ایدنلردر ﴿وهو الذی انشأ کم من نفس واحدة فمستقرّ ومستودع﴾ اول الله تعالی سزی نفس واحده دن یعنی آدم علیه السلامدن احداث وانشا ایلدی سزکچون اصلابده ویا فوق ارضده استقرار واردر وارحامده ویاتحت ارضده استیداع واردر ویاخود دنیاده فوق ارضده موته دکین استقرار واردر وقبرده بعثه دکین استیداع واردر ﴿قد فصلنا الآیات لقوم یفقهون﴾ بز آیتلریمزی تفصیل ایتدك شول قوم ایچونکه استعمال فطنه وتدقیق نظرله فهم ایدرلر زیراکه نفس واحده دن بو دکلو خلقك انشاسی واحوال مختلفه بیننده تصریفی دقیق غامضدر ﴿وهو الذی انزل من السماء ماء﴾ اول الله تعالی سحابدن ویاجانب سمادن یغمور ایندردی ﴿فاخرجنابه نبات کل شیٔ﴾ واول یغمور ایله نباتدن هرصنفی بتوردك ﴿فاخرجنا منه خضرا﴾ اول نبات ویا یغموردن شیٔ اخضر اخراج ایتدك ﴿نخرج منه حبا متراکبا﴾ واول شیٔ اخضردن بعضی بعضنه ترکیب اولنمش بر وشعیر وسائر حبوب سنابله مثلن اخراج ایدرز ﴿ومن النخل من طلعها قنوان دانیة﴾ وبز نخلدن نخل اخراج ایتدك که انك طلعندن شول تناولی قریب صالقملری اولور اکا قائم وقاعد ایریشه بیلور ﴿وجنات من اعناب﴾ ودخی اول یغمورله اوزمدن بستانلر بتوردك ﴿والزیتون والرمان﴾ ودخی انکله زیتون وانار اغاجلرین بتوردك ﴿مشتبها وغیر متشابه﴾ اول ایکیسی ورقده بری برینه مشتبه ثمرده مختلفلردر * ویاخود منظرده مشتبه مطعمده مختلفلردر ﴿انظروا الی ثمره اذا اثمر وینعه﴾ اشبو اشیادن هر برینك ثمرینه نظر ایدك قچانکه ابتدا ظهور ایده انکله انتفاع اولنمز ونضج وادراکی حالنه دخی نظر ایدك که انکله نیجه انتفاع اولنور ﴿ان فی ذلکم لآیات لقوم یؤمنون﴾ اشبو ذکر اولنانده الله تعالینك وجود ووحدانیتنه وقدرت وحکمتنه دلالت ایدر آیتلر واردر شول قوم ایچونکه انی تصدیق ایدرلر زیراکه اصل واحددن اجناس مختلفه نك حدوثی وحالدن حاله نقلی اولمز الابر قادرك احداثیله اولورکه اول انك تفاصیلن بیلور واحوالندن حکمتی اقتضا ایتدیکی شیئی ترجیح قیلور انی فعلندن عوق ایدرند اولمز ویا اکا عناد ایدر ضدّ بولنمز * اول اجلدن اکا اشراك ایدنی توبیخ وردله تعقیب ایتدی ﴿وجعلوا لله شرکاء الجنّ وخلقهم﴾ والله تعالی یه ملائکه دن برصنفی شرکاء ایتدیلر وانلری حاشا بنات اللهدر دیوب معبود

ایندیلر والحال انلری الله تعالی خلق ایدوبدر * ویاخود شیاطینی اکا اشراك ایتدیلر زیراکه مؤمنلرك الله تعالی یه اطاعتی کبی انلر شیاطینه اطاعت وتسویل وتحریضلریله اوثانه عبادت ایتدیلر وابلیس ایچون خلقده شرك اثبات ایدوب الله تعالی نور وناس ودواب وانعامك خالقیدر وابلیس ایسه ظلمت وسباع وحیات وعقاربك خالقیدر دیدیلر ﴿وخرقوا له بنین وبنات بغیر علم﴾ والله تعالی ایچون مقاله لرینك حقیقتن بیلمکسزین بنین وبنات اختلاق ایتدیلر * یهود عزیر ابن اللهدر ونصاری ایسه مسیح ابن اللهدر وکفار عرب ملائکه بنات اللهدر دیدیلر ﴿سبحانه وتعالی عمایصفون﴾ اول الله تعالی کفارك انکچون شریك وولد وصفلرندن منزه وعالی اولدی ﴿بدیع السموات والارض﴾ سموات وارضی مثال سابقسز ابداع ایدیجیدر ﴿انی یکون له ولد ولم تکن له صاحبة﴾ اول الله تعالی ایچون ولد نیجه اولور حالبوکه انك صاحبه سی یوقدرکه اندن ولدی اوله ﴿وخلق کل شیٔ﴾ عزیر ومسیح وملائکه یی وهرشیئی اول خلق ایلدی ﴿وهو بکل شیٔ علیم﴾ اول هرشیئی بیلیجیدر اکا هیچ برشیٔ خفی دکلدر ﴿ذلکم الله ربکم﴾ اشبو صفات مذکوره ایله موصوف الله تعالیدرکه ربکزدر ﴿لااله الاهو﴾ اندن غیری اله یوقدر ﴿خالق کل شیٔ﴾ هرشیئك خالقیدر ﴿فاعبدوه﴾ ایمدی اکا عبادت ایدك زیرا صفات مذکوره یی مستجمع اولان احد عبادت اولنمغه مستحقدر ﴿وهو علی کل شیٔ وکیل﴾ اول اشبو صفاتله بیله امورکزه تولی ایدوبدر * ایمدی اکا انی وکیل ایدینوب ومأربکز انجاحنه اکا عبادتی توسل ایدك وینه اول اعمالکزه رقیب اولوبدر انك اوزره سزه مجازات ایدر ﴿لاتدرکه الابصار﴾ اول الله تعالی یی ابصار احاطه ایتمز زیرا ابصار مخلوقین انی احاطه دن عاجزلردر * دینلدیکه یعنی ابصار انی دنیاده ادراك ایتمز اماکه آخرتده انی کورر معتزله اشبو ظاهر آیتی تمسك ایدوب مطلقا رؤیة اللهی نفی ایدرلر * اماکه اهل سنت آخرتده الله تعالی یی عیانا رؤیتی قرآن وسنتله اثبات ایدرلر * قرآنده بیورلدیکه (وجوه یومئذ ناضرة الی ربها ناظرة) یوم قیامتده مؤمنلرك یوزلری بهیه ومتهلله در رب تعالینك جمالی مطالعه سنه مستغرقه در * ودخی بیورلدیکه (انهم عن ربهم یومئذ لمحجوبون) یوم قیامتده کفار رب تعالیدن محجوبلردر * مالك ایدر یوم قیامتده اکر مؤمنلر رب تعالی یی

كورر اولمسەلردی الله تعالی كفاری حجابله تعبیر ایتمزدی * و پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم (للذین احسنوا الحسنی وزیادة) آیتندەكی زیادەیی وجه اللهە نظر ایله تفسیر ایلدی (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (انكم سترون ربكم عیانا) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر یوم قیامتده سز ربكز جل شانەیی عیانا كوریسرسز * معلوم اوله كه ادراك رؤیتك غیریدر زیراكه ادراك برشیئك كنهنه وقوف واحاطەدر * اماكه رؤیت معاینەدر * وكاهی رؤیت ادراكنسز دخی اولور سورهٔ شعراده موسی علیه السلام قصەسنده (فلما ترا ای الجمعان قال اصحاب موسی انا لمدركون قال كلا) دیو رؤیتی اثباتله ادراكی نفی ایتدی * ایمدی جائزدركه الله تعالی ادراك واحاطەسز كوریله نتكیم اول دنیاده احاطەسز بیلنور (ولا یحیطون به علما) انك ذاتنی علملری احاطه ایتمز دیو علمی اثبات ایدوب احاطەیی نفی ایتدی (وهو یدرك الابصار) اول الله تعالینك علمی ابصاری احاطه ایدر اكا هیچ برشیٔ خفی اولمز (وهو اللطیف الخبیر) اول الله تعالی لطیف وخبیردر اول اجلدن ابصار ادراك ایتمدیكی شیئی اول ادراك ایدر * ویا اول لطیف اولدیغیچون ابصار انی ادراك ایتمز وخبیر اولدیغیچون ابصاری ادراك ایدر (قدجاءكم بصائر من ربكم) سزه ربكز جل شانەدن حجج بینه كلدیكه انكله هدایی ضلالتدن وحقی باطلدن تمییز ایدرسز (فمن ابصر فلنفسه ومن عمی فعلیها) اولكه حقی كوروب اكا ایمان كتوره انی نفسیچون عمل ایدر واولكه حقی كورمیوب ضلالتی اختیار ایده وبالی كندی اوزره اولور (وما انا علیكم بحفیظ) بن اوزریكزه رقیب دكلن كه اعمالكزی احصاء ایدم بلكه رسولن ربم جل شانەنك رسالاتنی تبلیغ ایدیجی ین یوخسه اوزریكزه حفیظ الله تعالیدركه اعمالكزی حفظ ایدوب انك اوزره سزه مجازات ایدر (وكذلك نصرّف الآیات) اشبو بیان مذكوركبی بز آیاتی تبیین وتصریف ایدرز (ولیقولوا درست) وتا اهل مكه دیمەلركه سن اول قرآنی یسار وجبیردن تعلم ایتدككه انلر رومدن سبی اولنمش ایكی عبد ایدی بعده انی بزه قراءت ایدوب الله تعالی قبلندندر دیو زعم ایدرسن * ویاخود اشبو اخباركه بزه تلاوت ایدرسن قدیمەدر محو ومندرس اولوبدر (ولنبینه لقوم یعلمون) وتاكه بز اول آیاتی ویا اول قرآنی بیان ایدەوز شول قوم ایچونكه حقی بیلورلر انلر الله تعالینك اولیاسیدركه انلری سبیل رشاده

هدایت ایتدی * ویاخود بز آیاتی تصریف ایدەرز تاكه انكله برقوم شقاوته وبرقوم سعادته ایریشه * انی سن تعلم ایتدك دینلرشقی اولدیلر واكا حق متبین اولدی دینلر سعید اولدی (اتبع ما اوحی الیك من ربك) ربك جل شانەدن وحی اولنان شیئه اتباع وانكله تدین ایت (لا اله الا هو) كه اندن غیری اله یوقدر (واعرض عن المشركین) ومشركلردن اعراض ایت اقوال واراولرینه التفات ایتمكل (ولوشاء الله ما اشركوا) اكر الله تعالی انلرك مؤمن اولمسن دیلسه انلر مشرك اولمزلردی (وما جعلناك علیهم حفیظا) یا محمد بز سنی انلرك اوزره رقیب ایتمدك (وما انت علیهم بوكیل) ودخی سن انلرك اوزره وكیل دخی دكلسن كه امورلرینه قائم اولەسن (ولا تسبوا الذین یدعون من دون الله فیسبوا الله عدوا بغیر علم) مشركلرك الله تعالینك غیری عبادت ایتدكلری آلهەلرینه انلردەكی قبایحی ذكر ایتمكزكه انلر كفر وجهالتله الله تعالییی ظلما ذكرندن كراهت اولنور شیئله ذكر ایتمیەلر * روایت اولندیكه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم انلرك آلهەلرینه طعن ایدردی دیدیلركه بزم آلهەمز سبندن منتهی اولمزسك بز دخی سنك آلهكی هجو ایدرز * اویله اولسه اشبو آیت ایله اندن نهی اولندی بوندنصكره پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اصحابنه ربكز جل شانەیی سب ایتمكز دیدی * نعم دیوب من بعد اصنامی سب ایتمز اولدیلر ظاهر آیت اكرچه سب اصنامدن نهی اولوبدر لكن حقیقتده الله تعالییی سبدن نهیدر زیراكه انلری سب انك سبنه سبب اولور اشبو دلیلدركه قچان برطاعت برمعصیت مرجحەیه مؤدی اوله * اول طاعتی ترك واجب اولور زیرا شره مؤدی اولان شیٔ دخی شردر (كذلك زینا لكل امة عملهم) مشركینه اصنام عبادتن تزیین ایتدیكمز كبی هر امته خیر وشردن وطاعة وعصیاندن عمللرین تزیین ایدرز (ثم الی ربهم مرجعهم فینبئهم بما كانوا یعملون) بعده رجوعلری رب تعالییە اولور اول انلره عمللرینی بیلدیرر وعدل وفضلندن دیلدیكی وجه اوزره جزا قیلور (واقسموا بالله جهد ایمانهم لئن جاءتهم آیة لیؤمننّ بها) مشركون ایماندن قادر اولدقلرینك اشد واوكدیله الله تعالییە یمین ایتدیلركه اكر محمد صلی الله تعالی علیه وسلم انلره مقترحاتلرندن برآیت كتوررسه اكا ایمان كتورەلر * روایت اولندیكه قریش دیدیلركه یا محمدسن خبرویرسنكه موسانك عصاسی وارایدیكه انكله طاشی اوریجق اندن اون ایكی پیكار

آقدی وعیسی علیه السلام ایسه موتایی دیر کورردی * ایمدی سندخی
بزه انك کبی آیتلردن برآیت کتورکه سنی تصدیق ایده وز * پیغمبریمز صلی الله
تعالی علیه وسلم دیدیکه نه شیٔ دیلرسز که سزه انی کتورم * دیدیلر که
استرزکه بزه صفایی التون ایده سن ویاخود موتامزك بعضنی دیر کوره سن تا که
اندن سنك بزه خبرویردیکك حقمیدر ویا باطلمیدر سؤال ایده وز ویاخود بزه
ملائکه یی کوستره سنکه سنکچون شهادت ایده لر * پیغمبریمز صلی الله تعالی
علیه وسلم دیدیکه اکر بواستدکاریکزك بعضنی سزه کتورسم بنی تصدیق
ایدرمیسز * دیدیلرکه نعم والله اکر کتوررسك جمیعمز سکا متابعت ایدردك
مسلمون دخی انلرك ایمانه حرص ورغبتلرندن پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه
وسلم انلر ایچون دیلدکاری آیتی کتورمسنی دیلدیلر * پیغمبریمز صلی الله
تعالی علیه وسلم دخی طوردیکه صفانك التون اولمسیچون دعا ایده فی الحال
جبرائیل علیه السلام کلوب دیدیکه یارسول الله نه دیلرسك الله تعالی آنی روا
ایدر لکن من بعد سنی تصدیق ایتمزلرسه اول انلره حیات دنیالرنده عذاب
ایرکورر * ویا دیلرسك انلری ترك ایت تا که انلردن توبه ایده جکلر توبه
ایده پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم دخی دیلرینکه انلردن توبه ایده جکلر
توبه ایده دیوب دعا ایتمدی * اول سببدن بوآیت نازل اولدی ﴿ قل انما
الآیات عندالله ومایشعرکم انها اذا جاءت لایؤمنون ﴾ دیکل که آیتلر الله
تعالی عندنده در دیلدیکنی اظهاره قادر اولور یوخسه بنم قدرت وارادتمده
دکلدر نه بیلورسز انلرك اقتراح ایتدیکی آیت انلره کتورلسه انی تصدیق
ایتمزلردی ﴿ ونقلب افئدتهم وابصارهم کما لم یؤمنوا به اوّل مرّة ونذرهم
فی طغیانهم یعمهون ﴾ بز انلرك قلوبنی وابصارنی حقدن تقلیب ایدرز
حتی که قلبلری حقی قبول ایتمز وکوزلری حقی کورمز اولورلر * اویله اولسه
اقتراح ایتدکاری آیته مؤمن اولمزلر اوّل مرّه ده آیاتدن نازل اولانه مؤمن
اولمدقلری کبی * وانلری ضلالتلرنده متحیرین اولدقلری حالده ترك ایدرز
﴿ ولو اننا نزلنا الیهم الملائکة ﴾ اکر بز انلره اقتراحلری سببیله ملائکه ایندیریدك
حتی که انی آشکاره کورسه لردی ﴿ وکلمهم الموتی ﴾ وبعض موتی یی دیر کوریدك
حتی که سنك نبوتکه شهادت ایتسه لردی ﴿ وحشرنا علیهم کل شیٔ قبلا ﴾
وطلب ایتدکلرندن هر شیئی انلره جمع ایدیدك حتی که کورسه لردی
﴿ ماکانوا لیؤمنوا الا ان یشاء الله ﴾ هیچ برحالله ایمانه کلمیه لردی مکرکه الله

تعالینك مشیئتی ایمانلرینه تعلق ایدیدی ﴿ ولکن اکثرهم یجهلون ﴾ لکن
انلرك اکثری بیلمزلرکه انلره آیتلرك کلیسن کتورسك ایمانه کلمزلردی ﴿ وکذلك
جعلنا لکل نبیّ عدوّا شیاطین الانس والجنّ ﴾ سکا عدو قیلدیغمز کبی سندن
اول کچن هرنبی یه انس وجن مرده سنی عدو قیلدق * اشبو دلیلدرکه کفره نك
انبیایه عداوتی الله تعالینك فعل وخلقیله اوله ﴿ یوحی بعضهم الی بعض
زخرف القول غرورا ﴾ اول شیاطینك بعضی بعضنه یعنی شیاطین انس
شیاطین جنه ویاشیاطین جنك بعضی بعضنه ویاشیاطین انسك بعضی بعضنه
شول باطله مزین وممؤه قولی القاء ایدر انکله اکا خداع ایدر اولدیغی حالده
﴿ ولو شاء ربك مافعلوه ﴾ اکررب تعالی انلرك مؤمن اولملرین دیلسه انبیایه
معادات ایتمزلردی ویا قول مزخرفی بری برلرینه القاء ایتمزلردی لکن قلبلرین
امتحان ایدرکه اول انلرك ثوابنه اجزل وعقابنه اشددر ﴿ فذرهم ومایفترون ﴾
ایمدی یامحمد انلری وافترالرینی ترك ایت ﴿ ولتصغی الیه افئدة الذین لایؤمنون
بالآخرة ﴾ وتا که آخرتی تصدیق ایتمیانلرك قلوبی اکا میل ایده ﴿ ولیرضوه ﴾
وتا که نفسلریچون اکا راضی اوله لر ﴿ ولیقترفوا ماهم مقترفون ﴾ واثامدن
اکتساب ایده کلدکارین اکتساب ایده لر ﴿ أفغیر الله ابتغی حکما ﴾ دیکل که
بنمله سزك بینکزی فصل ایدر الله تعالیدن غیری حاکمی طلب ایدرین
﴿ وهو الذی انزل الیکم الکتاب مفصلا ﴾ که اول سزه قرآنی تفصیل اوزره
انزال ایتدیکه انده حق باطلدن مبین اولور ﴿ والذین آتیناهم الکتاب یعلمون
انه منزل من ربك بالحق ﴾ اهل کتابدن شونلرکه مؤمنلردر بیلورلرکه اول
قرآن صدقی ملابس اولدیغی حالده ربك جل شانه دن نازل اولوبدر
﴿ فلاتکوننّ من الممترین ﴾ ایمدی سن اهل کتابك اول قرآن نزولی من عندالله
ایدوکنی بیلمرنده شك ایدنلردن اولمغل ﴿ وتمت کلمة ربك صدقا وعدلا ﴾
ربك جل شانه نك کلماتی اخبار ومواعیدنده صدق واقضیه واحکامنده عدل
اولدیغی حالده غایته ایردی ﴿ لامبدّل لکلماته ﴾ وانك کلماتنی اندن اصدق
واعدل شیئله تبدیل ایدر احد یوقدر ﴿ وهو السمیع العلیم ﴾ اول الله تعالی انلرك
دیدکارین ایشیدر واضمار ایتدکارین بیلور ﴿ وان تطع اکثر من فی الارض
یضلوك عن سبیل الله ﴾ اکرسن اکثرناسه یعنی کفاره ویاجهاله ویااهل هوایه
ویاارض مکه ده اولان قومك اکثرینه اتباع ایدرسك سنی الله تعالی یه ایرکورر
طریقدن ایرغوررلر ﴿ ان یتبعون الا الظنّ ﴾ انلرك اتباعی دکل الاظنلرینه درکه

اول آباءلرینك حق اوزره اولملرینی اعتقادلریدر ویاخود جهالات وآراء فاسده‌لریدر ﴿ وان هم الا یخرصون ﴾ انلر دکل الا الله تعالی یه نسبت ایتدکلرنده کذب ایدرلر اتخاذ ولد کبی واوثانه عبادتلرین الله تعالی یه وصلت عد ایتملری کبی وتحلیل میته وتحریم بحائر کبی وکندیلرین برشیء اوزره اولملرین تقدیرلری کبی ﴿ ان ربك هو اعلم من یضل عن سبیله وهو اعلم بالمهتدین ﴾ ربك جل شانه انك سبیلندن ضال اولانه اعلمدر وهدایت اوزره اولانلره دخی اعلمدر ﴿ فکلوا مما ذکر اسم الله علیه ﴾ ایمدی اکل ایدك هرشیدنکه انك ذبحی اوزره اسم الله ذکر اولنه ﴿ ان کنتم بآیاته مؤمنین ﴾ اکر انك آیتلرینه مؤمنلر ایسه‌کز زیرا اکا ایمانك مقتضاسی الله تعالینك حلال ایتدکلرین استباحه وحرام ایتدکلرندن اجتنابدر ﴿ ومالکم ان لا تأکلوا مما ذکر اسم الله علیه ﴾ سزه نولدیکه ذبحی اوزره اسم الله ذکر اولنان شیئك اکلندن تحرج ایدرسز ﴿ وقد فصل لکم ماحرّم علیکم ﴾ حالبوکه ربکز جل شانه (حرّمت علیکم المیتة) آیتنده سزه اکلی حرام اولان اشیایی حرام اولمیاندن فصل ایلدی ﴿ الا ما اضطررتم الیه ﴾ مکر سزه حرام قیلنانلردن اول شیئکه انك اکلنه مضطر اوله‌سز اول دخی کذلك سزه حلال قیلندی ﴿ وان کثیرا لیضلون باهوائهم بغیر علم ﴾ کفارن کثیرون شرایعدن برشریعتسز هوالریله حلالی حرام وحرامی حلال ایتمك وجهی اوزره طریق حقدن چیقارلر ﴿ ان ربك هو اعلم بالمعتدین ﴾ حقدن باطله وحلالدن حرامه تجاوز ایدنلری ربك جل شانه اعلمدر ﴿ وذروا ظاهر الاثم وباطنه ﴾ ذنبك اعلان وکرك اسرار اولنانن ودخی جوارحله وکرك قلبله اولانن ودخی حوانیتده زنایی وکرك اتخاذ اخدانی ترك ایدك ﴿ ان الذین یکسبون الاثم سیجزون بما کانوا یقترفون ﴾ شونلرکه ذنبی کسب ایدرلر آخرتده اول کسب ایتدکاری شیئله جزاء اولنورلر ﴿ ولا تأکلوا مما لم یذکر اسم الله علیه ﴾ ذبحی اوزره اسم الله ذکر اولنمیان شیئدن اکل ایتمکز * ابن عباس ایدر اشبو آیت میته وانك معناسنده منخنقه وامثالنك تحریمنده‌در * عطاء ایدرکه اول اصنام اسمنه ذبح اولنان ذبایحك تحریمنده‌در * علماء اختلاف ایتدیلر مسلمك ذبیحه‌سی حکمنده‌که ذبحی اوزره اسم الله ذکر اولنمیه * برقوم انك تحریمنه ذاهب اولدیلر کرکسه انك اوزره تسمیه‌یی عمدله ویانسیانله ترك ایتسونکه اول ابن سیرین وشعبی قولیدر وبو آیتك ظاهریله احتجاج ایتدیلر * وبرقوم ایسه انك تحلیلنه ذاهب اولدیلرکه اول ابن عباسدن مرویدر مالك وشافعی واحمد قولیدر * وبرقوم دیدیلرکه اکر تسمیه‌یی ترك

(ایدرلرسه)

ایدرلرسه اکر ترکی عمدله ایسه حلال اولمز نسیانله ایسه حلال اولورکه اول ثوری وائمهٔ حنفیه قولیدر ﴿ وانه لفسق ﴾ ذبحی اوزره اسم الله ذکر اولنمیانك اکلی فسق ومعصیتدر ﴿ وان الشیاطین لیوحون الی اولیائهم لیجادلوکم ﴾ شیاطین کفاردن اولیالرینه ایحاء ایدرلرکه سزکله جدال ایده‌لر دیه‌لرکه کندی اولدردیککزی یرسز الله تعالینك اولدردیکنی یمزسز ﴿ وان اطعتموهم انکم لمشرکون ﴾ اکر حرامی استحلالده انلره اطاعت ایدرسکز سز دخی انلرك کبی مشرکلرسز * زجاج ایدر اشبو دلیلدرکه برکسه الله تعالینك حرام ایتدیکن حلال ایده ویا حلال ایتدیکن حرام ایده اول مشرکدر ﴿ أومن کان میتا فأحییناه وجعلنا له نورا یمشی به فی الناس ﴾ شول کمسه‌که کفرله میت مثابه‌سنده ایکن بزانی ایمانله احیاء ایده‌وز وانکیچون نور معرفت ویروب انکله ناس بیننده بصیرت اوزره یوریه حقی باطلدن وحلالی حرامدن تمییز ایده ﴿ کمن مثله فی الظلمات لیس بخارج منها ﴾ شول کمسه کبی میدرکه شرك وعصیان وخذلان ظلماتنده اولوب اندن چیقمغه مجالی اولمیه * اشبو آیتك سبب نزولنده ابن عباس دیدیکه بر وقتده ابوجهل پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك اوزرینه برفرثی رمی ایتدی * حمزة ابن عبد المطلب اول وقتده هنوز اسلامه کلمامشدی انی ایشیدیجك برقوسله ابوجهلك اوزرینه یوریدی ابوجهل دیدیکه محمددن بزه نه حالتلر ایرر الهه‌مزی سوکر وآبامزك دینی یرر وبزه سفه ایلر * حمزه ایتدی سفاهتده سزدن زیاده اولورمیکه الله تعالی یی قویوب حجاره‌یی معبود ایدینه‌سز اندن شهادتین کلمه‌سن دیوب اسلامه کلدی * ضحاك ایدرکه عمر بن الخطاب ایله ابوجهل شاننده نازل اولوبدر ﴿ کذلك زین للکافرین ما کانوا یعملون ﴾ مؤمنه ایمانی زین اولدیغی کبی کافرینه دخی کفر وعصیانلری تزیین اولندی ﴿ وکذلك جعلنا فی کل قریة اکابر مجرمیها لیمکروا فیها ﴾ مکه‌ده مجرملری اکابر قیلدیغمز کبی هر قریه‌ده مجرملری اکابر قیلدق تاکه انده تکذیبله وایماندن صدله ناسه مکر ایده‌لر ﴿ وما یمکرون الا بانفسهم وما یشعرون ﴾ والحال مکری انلر کندیلره ایدرلر ومع ذلك اکا شعورلری اولمز ﴿ واذا جاءتهم آیة قالوا لن نؤمن حتی نؤتی مثل ما اوتی رسل الله ﴾ قچان انلره آیت کلسه دیرلرکه ایمانه کلمزز مکرکه الله تعالینك رسوللرینه ویریلان آیات مثللی بزه دخی ویریله * روایت اولندیکه ولید بن المغیره دیدیکه اکر

نبوّت حق ایسه بز نبوّته محمدن اولایز زیرا که سنده اندن اکبر و مالده اکثرز اویله اولسه بو آیت نازل اولدی * مقاتل ایدرکه سبب نزولی ابو جهلدر دیدیکه بز بنی عبد منافه شرفده مزاحمه ایدوب فرسی رهان منزلتنده اولیجق انلر بزم ارامزده نبی واردرکه اکا وحی کاور دیدیلر ایمدی والله بز اکا نه ایمان کتوررز ونه اتباع ایدرز مکرکه محمده ویریلن شیٔ مثللی بزه دخی ویریله * الله تعالی انلرك نبوّته صلاحیتن انکار ایدوب دیدیکه ﴿ الله اعلم حیث یجعل رسالته ﴾ الله تعالی رسالتن وضع ایتمکه صالح کمسه یی اعلمدر ﴿ سیصیب الذین اجرموا صغار عندالله وعذاب شدید بما کانوا یمکرون ﴾ جرم ایدنلره دنیاده الله تعالی عندندن ذل وهوان وآخرتده عذاب شدید واردر شول مکرلری سببیله که انی دنیاده ایشلرلردی ﴿ فمن یرد الله ان یهدیه یشرح صدره للاسلام ﴾ برکمسه‌که الله تعالی اکا طریق حقی تعریف وایمانی اراده ایده قلبنی اسلام ایچون فتح وتنویر ایدر * اشبو آیت نازل اولیجق پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه شرح صدردن سؤال اولندقده دیدیکه اول بر نوردر کیم الله تعالی انی مؤمنك قلبنه قذف ایدوب انکاه قلب منشرح ومنفتح اولور علامتی اولدرکه دار خلوده انابت ودار غروردن تجافی ایدر وموتك نزولندن اوّل اکا مستعد اولور ﴿ ومن یرد ان یضله یجعل صدره ضیقا حرجا ﴾ واولکه الله تعالی انك ضلالتن اراده ایده صدرینی زیاده ضیق وشك ایله مشوب ایدر اسلامی قبول ایچون اکا نور نفوذ ایتمز اولور ﴿ کأنما یصعد فی السماء ﴾ انی طلب ایدنه سمایه صعودك امتناعی کبی اول دخی اکا ممتنع اولور * ابن عباس ایدر قچان اول ذکر الٰهی ایشیده قلبی اندن اشمئزاز ایدر وعبادت اصنامی ایشتدیکنده اکا ارتیاح ایدر اولور ﴿ کذلك یجعل الله الرجس علی الذین لایؤمنون ﴾ الله تعالی انك صدرینی ضیق ایتدیکی کبی ایمانه کلمینلر اوزره عذاب ویا خذلانن قیلور ﴿ وهذا صراط ربك مستقیما ﴾ اشبو بیان ویا اسلام ربك جل شانه‌نك رضاء الٰهیه قائم صراطیدر ﴿ قد فصلنا الآیات لقوم یذکرون ﴾ بز آیتلریمزی تفصیل ایتدك شول قوم ایچونکه تذکر ایدوب بیلورلرکه خیر وشردن هر حادث الله تعالینك قضاء وخلقیله‌در واحوال عبادی عالمدر وانلره اولان فعلنده حکیم وعادلدر ﴿ لهم دار السلام عند ربهم ﴾ انلر ایچون رب تعالی عندنده دار الله واردر ویا بردارکه انده مکارهدن سلامت اولور ویا بردارکه اهلنك انده تحیتی

سلامدر ویا انده رب رحیمدن مؤمنلره سلام کلور ﴿ وهو ولیهم ﴾ اول الله تعالی انلرك ولی وناصریدر ﴿ بما کانوا یعملون ﴾ شول شیٔ سببیله که انی دنیاده ایشلرلردی ﴿ ویوم یحشرهم جمیعا ﴾ یوم قیامتده رب تعالی انس وجن وغیری جمع ایدوب جنه دیرکه ﴿ یا معشر الجن قد استکثرتم من الانس ﴾ یا معشر شیاطین انسدن خلق کثیری اضلال ایتدیکز حتی که انلری سزکله حشر اولور کندیکزه اتباع قلیدیکز ﴿ وقال اولیاؤهم من الانس ﴾ انسدن اول شیاطینك اولیاسی که انلره اطاعت ایتمشلر ووسوسه‌لرین ایشتمشلردی دیه‌لرکه ﴿ ربنا استمتع بعضنا ببعض ﴾ یا رب بری برلریمزله انتفاع ایلندك * اما انسك جنله انتفاعی شول وجهله درکه قچان بر رجل مسافر اولوب بر ارض قفره نزول ایتدیکنده نفسی اوزره جندن ضرر خوفن ایدیجك اشبو وادیده‌کی جنك سفهاسندن سیدلرینه استعاذه ایتدم دیه وانلرك جوارنده کیجه‌لیه * واما جنك انسله انتفاعی شول وجهله دیرکه انس انلره استعاذه ایدیجك انلرك قوملری بیننده شرفلری ونفسلرنده کبرلری زیاده اولور * دینلدیکه انسك جنله انتفاعی جنك انلره القا ایتدیکی اراجیف وسحر وکهانتله وهوالرینه موافق اموری تزیینله وانك طریقنی تسهیل ایله‌در * وجنك انسله انتفاعی انسك انلره اطاعتیدر شول شیئده که ضلالت ومعاصیدن انلر ایچون تزیین ایدرلر ﴿ وبلغنا اجلنا الذی اجلت لنا ﴾ ودخی دیه‌لرکه بزم ایچون تأجیل ایتدیکك یوم قیامته وبعث اجلنه ایرشدك یعنی اتباع هوا واطاعت شیطان وتکذیب بعث ایتدکلرینه اعتراف وحاللرینه تحسر ایده‌لر ﴿ قال النار مثواکم خالدین فیها ﴾ الله تعالی دیه‌که نار مقامکز اولدیغی حالده انده خالدلرسز ﴿ الا ما شاء الله ﴾ الا شول وقتلرده‌که الله تعالی سزك ناردن زمهریره نقلکز دیلیه دینلدیکه الا شول دکلو مدتکه بعثلری ایله جهنمه دخوللری ماییننده‌در اول مدتده جهنمده خالد دکللردر * ابن عباس ایدر الا شول قومکه علم اللهده انلرك اسلامه کلوب محمد علیه السلامی تصدیق ایتملری سبق ایتمش اوله انلر ناردن چیقارلر ﴿ ان ربك حکیم علیم ﴾ رب تعالی افعالنده حکیمدر انس وجنك اعمال واحوالنه علیمدر ﴿ وکذلك نولی بعض الظالمین بعضا ﴾ جنك عصاتی بری برلریله استمتاع ایتدکلرنده مخذول ایتدیکمز کبی بری برلرینه تسلیط ایدرز حتی ظالمه جزائی ظالمله ایلرز تنکیم

خبر ده کلدیکه (من اعان ظالما سلطه الله علیه) برکسنه که برظالمه اعانت
ایده الله تعالی انك اوزره برظالمی تسلیط ایدر ویاخود ظالملری بری برلرینه
اولیاء قیلورز ویاخود بز آنلری بری برلرینك آردنجه ناره ادخال ایدرز ویاخود
انس وجن ظلمه‌لرین بری برلرینه توکیل ایدرز * ابن عباس ایدر الله تعالی
قچان برقومه خیر اراده ایده انلرك امورینه خیارلرین تولیه ایدر وقچان برقومه
شر اراده ایده انلرك امورینه شرارلرین تولیه ایدر (بما کانوا یکسبون)
کفر ومعاصیدن کسب ایتدکاری شیٔ سببیله (یامعشر الجن والانس ألم یأتکم
رسل منکم) یاجن وانس معاشری سزه سزدن رسوللر کلدیمی * علماء
اختلاف ایتدیلر که جندن دخی رسول کلمشمیدر ضحاك بوآیتك ظاهریله
استدلال ایدوب انسدن رسوللر کلدیکی کبی جندن دخی رسوللر کلوبدر
دیدی * کلبی ایدر که پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك بعثتندن اوّل کلان
رسوللر جن وانسك جمیعنه کلوردی * مجاهد ایدرکه رسل انسدن ونذر
جندندر (ولوا الی قومهم منذرین) دلالتیله * ایمدی نذر شول قومدرکه
رسلدن ایشتدکارین جندن قوملرینه ایرکوررلردی (یقصون
علیکم آیاتی) انزال ایتدیکم آیتلریمی سزه قراءت ایدرلر (وینذرونکم
لقاء یومکم هذا) وسزی یوم قیامته لقاکزله انذار ایدرلر (قالوا
شهدنا علی انفسنا) انس وجن جوابده دیه‌لرکه یاربنا جرم وعصیانله
نفسلریمز اوزره شهادت ایتدك (وغرّتهم الحیاة الدنیا) وانلری حیات
دنیا الدایوب حتی که آخرته اینانمدیلر (وشهدوا علی انفسهم انهم
کانوا کافرین) ونفسلری اوزره کافر ایدکارینه شهادت ایده‌لر * اشبو
انلرك سوء نظر وخطاء رأیلرینی ذمدرکه حیات دنیویه ایله الدانوب آخرتدن
بالکلیه اعراض ایتدیلر حتی که عاقبت امرده نفسلری اوزره کفرله
وعذاب مخلده استسلامله شهادته مضطر اولدیلر (ذلك ان لم یکن ربك
مهلك القری بظلم واهلها غافلون) اشبو سکا ذکر اولنان رسلك امری
وانلری مکذبلرك عذابی انکچوندرکه رب تعالی قری اهلنی مشرکارك
اشراکی سببیله اهلاك ایدر اولمدی حالبوکه قری اهلی غافلین اولوب انلری
انذار ایچون رسوللر بعث اولنمیه * ویاخود الله تعالی انلری ذنوبلری
سببیله هلاك ایدر اولمدی حالبوکه انلره اندن اوّل رسوللر کلمش اولمیه *
ویاخود انلری رسل ایله تنبیه وتذکیرنسز هلاك ایدر اولمدی اول تقدیرجه

انلره ظلم ایتمش اولوردی زیراکه سنة الله انك اوزره جاریدرکه هیچ کمسنه‌یی
ذنب وجودندن اوّل مؤاخذه ایتمیه * وکشینك مذنب اولمسی شول حالتدن
صکره‌درکه امر اولندیغله ائتمار ایتمیه ونهی اولندیغندن اجتناب ایتمیه بوایسه
رسولك انذارندنصکره اولور (ولکل درجات مما عملوا) مکلفیندن هرکمسنه‌لر
ایچون اعماللرندن ویا اعماللری جزاسندن ثواب وعقابده مرتبه‌لری واردر کیمنك
عذابی اشد وکیمنك ثوابی اجزلدر (وماربك بغافل عما یعملون) ربك جل
شانه انلرك اعمالندن غافل دکلدر اکاهیچ برعمللری ویاثواب وعقابدن مستحق
اولدقلری خفی اولمز (وربك الغنی) وربك جل شانه عباد وعبادتدن غنیدر
(ذوالرحمة) اولیاسنه واهل طاعتنه رحمت صاحبیدر انلری تکمیل ایچون
تکلیف ایله ترحم ومعاصیلرینه امهال ایدر (ان یشأ یذهبکم ویستخلف
من بعدکم مایشاء) یاعصاة اکر الله تعالی دیلسه سزی کیده‌رر وسزدن
صکره خلقدن دیلدیکنی یریکزه کتورر (کما انشأکم من ذریة قوم آخرین)
نتکیم سزی قوم آخرینك ذریتندن قرنا بعد قرن انشاء ایلدی * ایمدی
سزی ترحمندن ابقاء ایلدی یوخسه سزه احتیاجندن دکل (انما توعدون
لآت) سزك مجیٔ ساعت واهوالیله وعداولندیغکز کلیسروالیسردر (وما
انتم بمعجزین) انکله سزی مطالبه ایدنی اعجاز ایدردکللرسز قنده اولسه‌کز
ادراك اولنورسز (قل یاقوم اعملوا علی مکانتکم) دیکل که یاقوم غایت تمکن
واستطاعتکز اولدیغی مرتبه‌ده ویا اولدیغکز ناحیه وجهتده عمل ایدك
یعنی کفرکز اوزره ثابت اولورسه‌کز کندیکز بیلورسز (انی عامل) بندخی
ربم جل شانه‌نك بکا امر ایتدیکی صبرله واسلام اوزره ثباتله عمل ایدرین
(فسوف تعلمون من تکون له عاقبة الدار) بیلیسرسزکه عاقبت حسنی
کیمك ایچون اولور (انه لایفلح الظالمون) الله تعالی شول کفر وتکذیبله
نفسلرینه ظلم ایدنلری مطلوبلرینه ایرکورمز (وجعلوا لله مما ذرأ من الحرث
والانعام نصیبا) الله تعالینك خلق ایتدیکی حرث وانعامدن مشرکلر
الله تعالی ایچون نصیب واوثانلریچون دخی نصیب قیلدیلر * الله تعالی
ایچون اولان نصیبی ضیفان ومساکینه صرف ایدرلردی * واوثان ایچون
اولان نصیبی اوثان وخدمه‌سنه صرف ایدرلردی قچان لله اولان نصیبدن اوثان
نصیبنه دوشسه الله تعالی بوندن غنیدر دیوب انی اوثانه ترك ایدرلردی *
وقچان اوثان ایچون اولان نصیبدن لله اولان نصیبه دوشسه اوثان محتاجه‌در

ديوب انى ينه اوثانه رد ايدرلردى واكر لله اولان نصيبدن برشئ هلاك اولسه
ويا اكسلسه اكا مبالات ايتمزلردى * واكر اوثان نصيبندن هلاك اولسه
ويا اكسلسه انى لله اولان نصيبدن جبر ايدرلردى * وقچان لله ايتدكارى
شيئى ازكى كورسه‌لر انى اوثان ايچون اولانك دوننه تبديل ايدرلردى *
وقچان اوثان ايچون ايتدكارى شيئى ازكى كورسه‌لر انى اوثان ايچون
اليقويوب تبديل ايتمزلردى * ايمدى انلرك شول برشيئه قادر اولميان جمادى
خالق جل شانه يه خلقنده اشراكارى بعده اول جمادى انك اوزره ترجيحلرى
فرط جهالتلرينه تنبيهدر ﴿ فقالوا هذا لله بزعمهم ﴾ ديرلرديكه اشبو نصيب
زعملرنجه الله تعالينكدر ﴿ وهذا لشركائنا ﴾ وبو نصيب ايسه اشراك ايتدكارى
اوثانكدر ﴿ فما كان لشركائهم فلا يصل الى الله وما كان لله فهو يصل الى
شركائهم ﴾ يعنى اوثان ايچون قيلدقلرين لله قيلدقلرندن اتمام ايدرلردى
امالله قيلدقلرين اوثان ايچون قيلدقلرندن اتمام ايتمزلردى نتكيم كيفيت بيانى
الآن ذكر اولنمشدر ﴿ ساء مايحكمون ﴾ اشبو حكملرى نه چركين حكم
اولور ﴿ وكذلك زين لكثير من المشركين قتل اولادهم شركاؤهم ﴾ وانلره
حرث وانعام تحريمنى زين ايتديكى كبى مشركينك كثيرينه اولادلرينى قتل
ايتمكى شياطينلرى ويا سدنهٔ الهه‌لرى مخافهٔ فقر وحميت جاهليت علتيله تزيين
وتحسين ايتديلر ﴿ ليردوهم ﴾ تاكه انلرى اغوائله هلاك ايده‌لر ﴿ وليلبسوا
عليهم دينهم ﴾ وتاكه صددنده اولدقلرى دين اسماعيلى وياخود اوزرلرينه
تدينى واجب دينى خلط ايده‌لر ﴿ ولوشاء الله مافعلوه ﴾ اكر الله تعالى ديلسه
مشركلر كنديلره تزيين اولنان شيئى وياخود شياطين تزيينى ايتمزلردى
﴿ فذرهم ومايفترون ﴾ ايمدى سن انلرى وافترالرينى ترك ايتكه الله تعالى
انلرك سوء فعالنه خبيردر ﴿ وقالوا هذه انعام وحرث حجر ﴾ وديديلركه شول
آلهه‌لر ايچون قيلدقلرى انعام وحرث حرامدر ﴿ لايطعمها الا من نشاء
بزعمهم ﴾ انى يمز الاول كمسه‌لركه بزانى ديلرزكه زعملرنده انلر اوثانه خدمت
ايدنلر ورجالدر يوخسه نسا دكل ﴿ وانعام حرمت ظهورها ﴾ ودخى شول
انعامكه انلرك ظهورينه ركوبى كنديلره حرام قيلمشلر ايديكه اول بحيره
وسائبه وحام ديو وصف ايتديكاريدركه ذكرى يدنجى جزؤك اوّلكى
حزبنده كچمشدر ﴿ وانعام لايذكرون اسم الله عليها ﴾ ودخى شول
انعامكه انك ذبحى اوزره اسم اللهى ذكر ايتمزلر بلكه انى اصنام ذكريله

ذبح ايدرلر وياخود انك اوزره حج ايتمزلر وفعل وخير ايچون اكا بنمزلر
زيراكه عادتده اسم الله ذكرى فعل خير اوزره جاريدر ﴿ افتراء عليه ﴾ اشبو
خصال سيئه‌يى الله تعالى امر ايلدى ديو اكا افترا ايدرلر ﴿ سيجزيهم
بما كانوا يفترون ﴾ الله تعالى انلره اول افترالرى سببيله عقاب ايديسردر
﴿ وقالوا مافى بطون هذه الانعام خالصة لذكورنا ومحرّم على ازواجنا ﴾
ودخى ديديلركه اشبو بحائر وسوائبله موصوف انعامك بطوننده‌كى اجنه
رجالمزه مخصوصه‌دركه ديرى طوغارسه اتندن يرلر ونسامزه حرامدر
اندن يمزلر ﴿ وان يكن ميتة فهم فيه شركاء ﴾ واكر اول اجنه ميت اولورسه
انك اتندن يمكده رجال ونسالرى شريكلردر ﴿ سيجزيهم وصفهم ﴾ تحريم
وتحليلده الله تعالى يه كذب وصفلرينك جزاسن اول انلره ايديسردر
﴿ انه حكيم عليم ﴾ اول الله تعالى امرنده حكيم خلقنه عليمدر ﴿ قد خسر
الذين قتلوا اولادهم سفها بغير علم ﴾ شول قوم مغبون اولديلركه خفت عقل
وجهالتله اولادلرينى قتل ايتديلركه انلر ربيعه ومضر وانلرك غيرى بعض
عربدركه سبى وفقر خوفيله قزلرينى ديرى ايكن دفن ايدرلردى ﴿ وحرموا
مارزقهم الله ﴾ وبحيره وسائبه ووصيله وحامدن الله تعالينك انلره ويرديكى
رزقى كنديلره حرام ايتديلر ﴿ افتراء على الله ﴾ آنى الله تعالى بزه امر ايتدى ديو
اكا افترا ايدر اولدقلرى حالده ﴿ قد ضلوا وما كانوا مهتدين ﴾ انلر انكله
ضلالته ايرديلر حق وصوابه هدايت اولنمديلر ﴿ وهو الذى انشأ جنات
معروشات وغير معروشات ﴾ اول الله تعالى جنتلر انشاء ايلديكه انلرك كيمى
معروشه‌در وكيمى معروشه دكلدر ابن عباس رضى الله عنه ايدر معروشات
اولدركه يريوزينه منبسط ومنتشر اوله كرم وقرع وبطيخ وبونلرك امثالى كبى
وغير معروشات اولدركه اول ساق اوزره طوره نخل وزرع وسائر اشجار كبى
﴿ والنخل والزرع مختلفا اكله ﴾ ودخى نخل وزرع انشاء ايلديكه ثمر وطعمده
مختلفدر كيمى حلو وكيمى حامض كيمى جيد وكيمى رديدر ﴿ والزيتون والرمان
متشابها وغير متشابه ﴾ ودخى زيتون ورمان انشاء ايلديكه منظره‌ده
متشابه لكن طعمده متشابه دكلدر ايكى رمانه كبى كيم لونلرى واحد طعملرى
مختلفدر ﴿ كلوا من ثمره اذا اثمر ﴾ اشبو ذكر اولنان وسائر ثمارك ثمرندن
ديلديكز وقتده ييكز اكرچه كماله ايرمش وكويكمش ايسه‌ده * دينلديكه اشبونده
مالكه رخصت واردركه ثمارندن اكلى جائز اوله * اكرچه انده‌كى حق

اللهی ادا ایتمزدن اوّل ایسه ده ﴿ وآتوا حقه یوم حصاده ﴾ وحصادی کونده انك حقنی ویرك علماء اشبو حقله مراد نه شیٔ ایدوکنده اختلاف ایتدیلر دینلدیکه اول زكاة مفروضه‌در کتب فقهیه‌ده بیان اولندیغی اوزره عشر وکرك نصف عشر وکرك غیریدر ویاخود زکاتدن غیری مالده حقدر ویاضغث ویالقاط سنبلدر * دینلدیکه اهل مدینه ثمارلرین یولدقلرنده انك عذقندن کتوروب مسجدك برجانبنه تعلیق ایدرلردی حتی‌که مسا کیندن محتاج انی عصاسیله اوروب یره دوشندن آلوب یردی * اشبو حکم ابتداء اسلامده برحق ایدیکه اتیانله امر اولنوردی بعده عشر ایجابیله اول نسخ اولندی ابن عباس ایدر قرآنده ذکر اولنان هرنفقه زکاتله نسخ اولنمشدر ﴿ ولا تسرفوا ﴾ تصدقده اسراف ایتمیکز ﴿ انه لایحب المسرفین ﴾ الله تعالی اسراف ایدنلری سومز اول فعللرینـه راضی اولمز ﴿ ومن الانعام حمولة وفرشا ﴾ ودخی الله تعالی انعامدن اثقال کتورر وذبح ایچون فرش ایدیلور ویا انك شعر وصوف ووبرندن فرش اولنه‌جق شیٔ طوقنور * دینلدیکه حمل ایچون اولانله مراد انك کباریدر وفرش ایله مراد انك صغاریدرکه ارضه دانی اولمسیله اکا مفروش کبیدر انشاء ایلدی ﴿ کلوا ممازرقکم الله ﴾ ایمدی الله تعالینك سزه حلال ایتدیکی رزقندن ییکز ﴿ ولاتتبعوا خطوات الشیطان ﴾ وکندیکزدن تحلیل وتحریمله شیطانك طرائق واثارنه سلوك ایتمکز ﴿ انه لکم عدوّ مبین ﴾ زیراکه اول سزه عدو ظاهر العداوه‌در ﴿ ثمانیة ازواج ﴾ اول الله تعـالی انعامدن سکز صنف خلق ایلدی ﴿ من الضأن اثنین ﴾ ضـأندن ایکی صنف خلق ایلدیکه اون کبش ونعجه‌در ﴿ ومن المعز اثنین ﴾ ومعزدندخی ایکی صنف یعنی ذکر وانثی خلق ایلدی ﴿ قل آالذکرین حرّم ام الانثیین ﴾ دیکل که الله تعالی ضأن ومعزك ذکرلرینمی حرام ایتدی یوخسه انثالرینمی ﴿ اما اشتملت علیه ارحام الانثیین ﴾ ویاخود اول ضأن ومعز انثالرینك ارحامی مشتمل اولدیغی ذکر وانثاییمی حرام ایتدی ﴿ نبؤنی بعلم ان کنتم صـادقین ﴾ ایمدی بکا برامر معلومله خبر ویرك که الله تعالی اشبو اشیادن برشیٔ حرام ایتدیکنه اول دلالت ایده اکر انك اوزره تحریم دعواسنده صادقلر ایسکز ﴿ ومن الابل اثنین ومن البقر اثنین ﴾ ودخی ابل وبقرك هربرندن ایکیشر صنف یعنی ذکر وانثایی خلق ایلدی ﴿ قل آالذکرین حرّم ام الانثیین ﴾ دیکل که الله تعالی ابل وبقرك

ذکرلرینیمی حرام ایتدی یوخسه انثالرینمی ﴿ اما اشتملت علیه ارحام الانثیین ﴾ ویاخود اول ابل وبقر انثالرینك ارحاملری مشتمل اولدیغی ذکر وانثاییمی حرام ایتدی یعنی اشـبو انکاردرکه اجناس اربعه دن الله تعـالینك حرام ایتدیکی ذکوریمی ویا اناثیمیدر ویا اناثلری حمل ایتـدیکی شیمیدر * زیراکه انلر کاهی انعامك ذکورین وکاهی اناثن وکاهی اولادین حرام ایدرلردی شول زعمله‌کیم انی حرام ایدن الله تعالی اوله ﴿ ام کنتم شهداء اذ وصیکم الله بهذا ﴾ یوخسه سز حاضرلر ومشـاهدلرمیدیکز قچانکه اشبو تحریمین سزه وصیت ایتدی زیراکه پیغمبری تصدیق ایتمزسز اویله اولسـه سزك ایچون بونك کبی امورك معرفتنه مشاهده وسماعدن غیری طریق اولمز ﴿ فمن اظلم ممن افتری علی الله کذبا لیضل الناس بغیر علم ﴾ شول کمسنه دن اظلم وارمیدرکه الله تعالی‌یه حرام ایتمدیکی شیئی حرام ایتدی دیو اکا افترا ایده تاکه ناسی دین حقدن جتسز اضلال ایده * دینلدیکه انکله مراد عمر بن لحیدرکه بحائر وسـوائبی اوّل اول احداث ایتدی ﴿ ان الله لا یهدی القوم الظالمین ﴾ الله تعالی کفر وکذبله نفسـلرینه ظلم ایدن قومی صراط مستقیمه هدایت ایتمز ﴿ قل لا اجد فیما اوحی الیّ محرّما علی طاعم یطعمه ﴾ دیکل‌که بکا وحی اولنانده ویا قرآنده اکلی حرام اولور شیٔ بولمدم ﴿ الا ان یکون میتة ﴾ مکرکه اول میته اوله ﴿ او دما مسفوحا ﴾ ویادم سائل اوله * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر انکله مراد شـول دمدرکه دیری حیواندن چیقه یاخود حیوانك ذبحی عندنده اوداجندن چیقه یوخسـه کبد وطحال حرام دکلدر زیرا اول ایکیسی جامددر زیراکه شرع اول ایکیسین مباح قیلوبدر ودخی لحمه خلط اولان دم دکل زیراکه اول سیلان ایتمز وعروقده ومخده قلان دمك تناولنده بأس یوقدر ﴿ او لحم خنزیر فانه رجس ﴾ ویالحم خنزیر اوله زیراکه خنزیر ویالحمی قذردر نجاست اکلنه معتاد اولدیغیچون ویا خبیث مخبثدر ﴿ او فسقا اهل لغیر الله به ﴾ ویا اسم الاهك غیری اوزره ذبح اولنمغله فسقله متصف اوله * بعض علما تحریم اشبو اشیایه مقصوردر دیدیلرکه اول عائشه وابن عباسـدن مرویدر * دیدیلرکه سورهٔ مائده اوّلنده ذکر اولنان محرماتدن منخنقه ومابعـدی میته‌یه ملحقدر لکن اکثر علما دیدیلرکه تحریم اشبو اشیایه مختص دکلدر بلکه نص کتابله حرام اولان اشبو مجلده ذکر اولنا ندر حالبوکه بوندن غیری اشیای سته‌نك دخی حرمتی سنتله ثابته‌در *

قال ابن عباس رضى الله تعالى عنه (نهى النبى صلى الله تعالى عليه وسلم عن كل ذئب ناب من السباع وكل ذى مخلب من الطير) ابن عباس ايدر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم سباعدن هر نابلويى وطيردن هر مخلبلويى اكلدن نهى ايتدى * امام شافعى عندنده قاعدهٔ كليه دركه بر شيئكه انك حلنه ويا حرمتنه نص اولميه مثلا شرع انك قتلنه امر ايده (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم خمس فواسق يقتلن فى الحل والحرم الحية والغراب الابقع والفأرة والكلب العقور والحدأة) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر حيواناتدن خمس فواسق حلده وكرك حرمده قتلى مباح اولوركه اول حيه وغراب ابقع وفأره وكلب عقور وحدأه‌در * وياخود شرع انى قتلدن نهى ايده (قال ابن عباس نهى النبى صلى الله تعالى عليه وسلم عن قتل اربع من الدواب النملة والنحلة والهدهد والصرد) ابن عباس ايدر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم دوابده نمله ونحله وهدهد وصردى قتلدن نهى ايتدى * ايمدى اشبو قتليله امر اولنان وكرك قتلندن نهى اولنان حيواناتك اكلى حرامدر وبونلردن ماعداده حكم عادات عربدن اغلبه مراجعتله‌در * اول شيئكه عربك اغلبى انى اكل ايدر اوله اول حلالدر واول شيئكه انلرك اغلبى انى اكل ايدر اولميه اول حرامدر زيراكه الله تعالى انلره (احل لكم الطيبات) ديو خطاب ايتدى يعنى طباع سليمه‌نك نفرت واستخباث ايتديكى اشياء سزه حلال قيلندى اويله اولسه اندن فهم اولنوركه عربك استخباث ايتديكى اشياء حرام اوله ودخى حرمتنه دلالت ايدر نص وقياس اولميان اشياء دخى طيباتدن اوله (فمن اضطرّ غير باغ ولا عاد فان ربك غفور رحيم) بركمسنه كه اشبو ذكر اولنان محرماتدن برشيئك تناولنه ضرورت انى داعى اوله كندو مثلى بر ضرورتلويه بغى ايتمز وقدر ضرورت اوزره تجاوز دخى ايتمز اولديغى حالده يامحمد ربك جل شانه غفور رحيمدر انى مؤاخذه ايتمز (وعلى الذين هادوا حرّمنا كل ذى ظفر) بز يهوده حرام ايتدك بهائم وطيردن هر شيئكه اصابعى مشقوق اولميه بعيرونعامه واوز وبط كبى * دينلديكه يعنى طيردن هر مخلبلويى ودوابدن هر حافرلويى حرام ايتدك حافره ظفر دينلمسى استعاره وجهى اوزره‌در دينلدى (ومن البقر والغنم حرّمنا عليهم شحومهما) وبقر وغنمك ايچ ياغنى يهوده حرام ايتدك (الاماحملت ظهورهما) الابقرك وغنمك داخل بطنلرندن ظهر وبطنلرينه

تعلق ايدن ياغلرى انلره حرام ايتمدك (او الحوايا) وامعايه ملاصق اولان ياغى دخى حرام ايتمدك (اوما اختلط بعظم) ودخى شول ياغكه عظمه مختلط اوله اول اليه دەكى ياغدر (ذلك جزيناهم ببغيهم) اشبو تحريم وياجزايى بز انلر بغى وظلملرى سببيله ايتدك (وانا لصادقون) بز اخبار ويا وعد ووعيدمزده صادقز (فان كذبوك فقل ربكم ذو رحمة واسعة) اكر قومك انلره كتورديكك تحريم وتحليلده سنى تكذيب ايدرلرسه انلره ديكل كه ربكز جل شانه رحمت واسعه صاحبيدر تكذيبكز اوزره امهال ايدر اماكه اهمال ايتمز (ولا يردّ بأسه عن القوم المجرمين) انك بأسى قوم مجرميندن رد اولنمز قچانكه وقتى ايريشه (سيقول الذين اشركوا لوشاء الله مااشركنا ولا آباؤنا ولا حرّمنا من شئ) زمان مستقبلده مشركلر ديسرلر دركه الله تعالى ديلسه بز وآبامز اكا اشراك ايتمزدك وكنديلكمزدن برشئ حرام ايتمزدك (كذلك كذب الذين من قبلهم) سنى تكذيبلرى كبى انلردن اوكدين كچن امتلر پيغمبرلرينى تكذيب ايتديلر (حتى ذاقوا بأسنا) حتى كه تكذيبلرى سببيله اوزرلرينه انزال ايتديكمز عذابى ذوق ايتديلر (قل هل عندكم من علم فتخرجوه لنا) انلره ديكل كه سزك عندكزده كتاب وحجتدن برشئ وارميدر انى بزه اظهار ايده‌سزتاكه دعواكزك صحتى بيلنه (ان تتبعون الا الظن) بلكه سز اول قوللكزده ظنكزه اتباع ايدرسز (وان انتم الا تخرصون) سز دكل الاكذب ايدرسز * اشبونده ظنه اتباعدن منعه دلالت واردر (قل فلله الحجة البالغة) ديكل الله تعالينك كتاب ورسول وبيانله حجت تامه‌سى واردر (فلو شاء لهديكم اجمعين) اكر اول ديلسه جميعكزه ايمانى توفيق وهدايت ايدردى (قل هلم شهداءكم الذين يشهدون انّ الله حرّم هذا) ديكل كه شول شهداء زعم ايتديككز كمسه‌لرى كتورك كه اشبو سزك حرامدر ديديككز اشيايى الله تعالى حرام ايتمش ايديكنه شهادت ايده‌لر (فان شهدوا فلا تشهد معهم) اكر انلر كاذبين اولدقلرى حالده اكا شهادت ايدرلرسه سن انلرى اول قوللرنده تصديق ايتمكل (ولا تتبع اهواء الذين كذبوا بآياتنا والذين لا يؤمنون بالآخرة) بزم آيتمزى تكذيب ايدنلرك وآخرتى تصديق ايتميانلرك هو الرينه اتباع ايتمكل (وهم بربهم يعدلون) زيراكه انلر رب تعاليه اشراك ايديجيلردر (قل تعالوا اتل ماحرّم ربكم عليكم) ديكل كه كلوك سزه رب تعالينك اوزريكزه حرام ايتديكى اشيايى بيان ايده‌يمكه اول

﴿ الاتشركوا به شيئا ﴾ الله تعالى يه بر شئ اشراك ايتميه‌سز ﴿ وبالوالدين احسانا ﴾ ووالديكزه احسان ايدوب اسائت ايتميه‌سز ﴿ ولاتقتلوا اولادكم من املاق ﴾ وفقردن خوفله اولادكزى قتل ايتميه‌سز ﴿ نحن نرزقكم واياهم ﴾ سزه وانلره رزقى بز ويررز ﴿ ولاتقربوا الفواحش ماظهر منها وما بطن ﴾ وآشكارده وتنهاده زنايه قريب اولمكز ﴿ ولاتقتلوا النفس التى حرّم الله الابالحق ﴾ والله تعالينك شول قتلن حرام ايتديكى مؤمن ومعاهدى قتل ايتمكز مكركه انك قتلن ايجاب ايدر شيئله قتل ايده‌سزكه اول ردت وقصاص وزنادركه رجم ايجاب ايده (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم لايحل دم امرئ يشهد ان لااله الاالله وانى رسول الله الا باحدى ثلاث الثيب الزانى والنفس بالنفس والتارك لدينه المفارق للجماعة) پيغمبرمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر شول كشينك دمى حلال اولمز كه الله تعالينك وحدانيتنه وبنم رسالتمه شهادت ايده الا اوچ خصلتك بريله كيم اول زانينك محصن اولمسيدر وقاتلك آخرى ظلما قتل ايتمسيدر ومسلم دينني ترك ايتمسيدر ﴿ ذلكم وصيكم به لعلكم تعقلون ﴾ اشبو تفصيل اولنانك حفظيله الله تعالى سزه امر ايلدى تاكه رشد بوله‌سز * زيرا كمال عقلك مألى رشددر ﴿ ولاتقربوا مال اليتيم الا بالتى هى احسن ﴾ ومال يتيمه قريب اولمكز الاشول فعل ايله‌كه اول انك مالنه احسن اوله حفظ وتثمير كبى ﴿ حتى يبلغ اشدّه ﴾ حتى كه بلوغه ايريشه اكا مالنى ويرك اكر رشيد ايسه ﴿ واوفوا الكيل والميزان بالقسط ﴾ وكيل وميزانى عدل ايله ايفاء ايدك ﴿ لانكلف نفسا الاوسعها ﴾ كيل وميزانى ايفاده معطى اوزرينه واجبدن اكثرله وصاحب حق حقندن اقلى قبول ايله تكليف اولنمز بلكه ايكيسندن هربرى وسعى اولديغى شيئله امر اولنور يوخسه عسرت ويرلمز يعنى ايفاء حق عسيردر * ايمدى اوزريكزه واجب اولان وسعكزده اولانى ايفادر انك ماوراسى معفودر ﴿ واذا قلتم فاعدلوا ولو كان ذاقربى ﴾ قچان حكومتده وياشهادتده سويلر اولسه‌كز صدق ايدك اكرچه مقول له ويامقول عليه ذوى قرابتكزدن ايسه‌دن ﴿ وبعهدالله اوفوا ﴾ وهر عهده وفا ايدك اول عهد كركسه سزكله الله تعالى بيننده ويا ناس بيننده اولسون * يعنى امر ونهى ونذردن هر واجبى اقامت ايدك وسر ومال وعقد موثقدن هر امانتى حفظ ورعايت ايدك ﴿ ذلكم وصيكم به لعلكم تذكرون ﴾ اشبو سزه تلاوت اولنان احكامى الله تعالى سزه امر ايلدى تاكه انكله اتعاظ ايدوب

امر ونهينه امتثال ايده‌سز ﴿ وانّ هذا صراطى مستقيما فاتبعوه ﴾ اشبو ايكى آيتده ذكر اولنان بنم طريق ودين مستقيمدر اكا اتباع ايدككه اول سزى جنته ايركورر ﴿ ولاتتبعوا السبل ﴾ يوخسه طرق ويااديان مختلفه‌يه اتباع ايتمكزكه اول يهوديت ونصرانيت وسائر مللدر ويا اهواء وبدعدر ﴿ فتفرّق بكم عن سبيله ﴾ كه اول سزى اتباع وحى واقتضاء برهان اولان طريق ودين مرضيسندن تفريق وازاله ايدر ﴿ ذلكم وصيكم به لعلكم تتقون ﴾ رب تعالى سزه اشبو اتباعله امر ايلدى تاكه ضلال وتفرقدن اتقاء ايده‌سز ﴿ ثم آتينا موسى الكتاب ﴾ اشبو وصيتى قديمده وحديثده ذكر ايتديكمزدنصكره اندن اعظم موسايه توراتى ويردك ﴿ تماما على الذين احسن ﴾ تااكا قيامى احسن اولان اوزره كرامت ونعمتى اتمام ايده ﴿ وتفصيلا لكل شئ ﴾ ودينده هر محتاج اليه اولانى بيان وتفصيل ايده ﴿ وهدى ورحمة ﴾ وضلالتدن هدى وعذابدن امن ايده ﴿ لعلهم بلقاء ربهم يؤمنون ﴾ تاكه بنو اسرائيل رب تعالينك لقاسنه تصديق ايده‌لر ﴿ وهذا كتاب انزلناه مبارك فاتبعوه واتقوا لعلكم ترحمون ﴾ اشبو قرآن بر كتابدركه انى بز انزال ايتدك كثير النفعدر اوامر ونواهيسيله عمل ايچون اتباع ايدك واكا مخالفتدن حذر ايدك تاكه رحمت اولنه‌سز ﴿ ان تقولوا انما انزل الكتاب على طائفتين من قبلنا وان كنا عن دراستهم لغافلين ﴾ يا اهل مكه بز قرآنى انزال ايتدك تاديميه‌سزكه بزدن اوّل يهود ونصارايه تورات وانجيل انزال اولندى بز ايسه انلرك اول ايكى كتابى قرائتلرندن غافللر ايدك كندى لغتمزده اولمامغين انك نه ايديكنى بيلمز ايدك ﴿ او تقولوا لو انا انزل علينا الكتاب لكنا اهدى منهم ﴾ وياخود ديميه‌سزكه اكر بزه كتاب انزال اولنسه دينده يهود ونصارادن ارشد اولوردق زيرا اذهان وافهامده بز انلردن ارشدز ﴿ فقد جاءكم بينة من ربكم وهدى ورحمة ﴾ سزه ايسه ربكز جل شانه‌دن حجت واضحه كلدى سزانى بيلورسز وتأمل ايدنه هدايت وانكله عمل ايدنه رحمت كلدى ﴿ فمن اظلم ممن كذب بآيات الله وصدف عنها ﴾ شول كسه‌دن اظلم كيمدركه الله تعالينك آيتلرينى تكذيب ايده واندن اعراض وناسى صدايده ضال ومضل اوله ﴿ سنجزى الذين يصدفون عن آياتنا سوء العذاب بما كانوا يصدفون ﴾ شول بزم آيتلريمزدن اعراض وناسى صد ايدنلره اول فعللرى سببيله شدت عذابله جزا ايديسردر ﴿ هل ينظرون الا ان تأتيهم الملائكة ﴾ اهل مكه منتظر اولمزلر الا اكاكه انلره ملائكة

موت و يا ملائكهٔ عذاب كله ﴿او يأتى ربك﴾ و يارب تعاليدن عذاب امرى كله ﴿او يأتى بعض آيات ربك﴾ ويارب تعـاليدن انلره اشراط سـاعتك بعضى كله * دينلديكه انكله مراد شمسك مغربدن طلوعيدر حذيفه وبراء بن عازب رضى الله تعالى عنهمادن مرويدركه بز قيامتى مذاكره ايدركن پيغمبريمز صلى الله تعـالى عليه وسلم اوزريمزه كلدى و بزه نه شئ مذاكره ايدرسز ديو سؤال ايدوب ديدك كه قيـامتى مذاكره ايده رز * ديديكه قيامت قوپمز حتى كه اندن اوّل اون علامت كوررسزكه اول دخان ودابة الارض وخسوف ثلاثه دركه انك برى مشرقده وبرى مغربده وبرى جزيرهٔ عربده اولور * ودخى دجالك خروجى وشمسك مغربدن طلوعى و يأجوج ومأجوج خروجى وعيسى عليه السلامك نزوليدر وعدندن نار خروجيدر ﴿يوم يأتى بعض آيات ربك لا ينفع نفسـا ايمانها لم تكن آمنت من قبل او كسبت فى ايمانها خيرا﴾ شول كونكه رب تعالينك بعض آياتى كله محتضر كبيكه اكا امر عيان وايمان برهان اوله كشى يه ايمانى نفع ايتمز اكر اندن اوّل ايمانه كلمش دكل ايسـه * و ياخود ايمانى حالنده توبه ويا عمل صالح كسب ايتمش دكل ايسه * اشبو دليلدركه عملسز ايمانى اعتبار ايتميه وانى اعتبار ايدن ديركه بو حكم اول كونه مخصوصدر ﴿قل انتظروا انا منتظرون﴾ ديكه ذكر اولنان اشياء ثلاثه دن برينك كلمسـنه منتظر اولك كه بز دخى اكا منتظرلرز اول كلديكنده بزه فوز سزه ويل ايرر ﴿ان الذين فرّقوا دينهم﴾ شونلركه دينلرين تفريق ايتديلر رسلك بعضنه مؤمن و بعضنه كافر اولديلر ويادينده فرقه فرقه اولديلر * پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر يهود ونصارادن هر صنف يتمش ايكيشر فرقه اولديلر هر برصنفدن انجق برر فرقه سى نجـات بولوب يتمش برى ناره ايرديلر اماكه بنم امتم يتمش اوچ فرقه اولوب يتمش ايكيسى اهـل نار وبريسى اهل نجـات اوليسردر * دينلديكه اول اهل نجات اولان نه حاللو كمسـه لردر ديديكه بنم واصحابم طريقنه كيدنلردر ﴿وكانوا شيعا﴾ وفرق مختلفه اولديلر * دينلديكه انلر يهود ونصارادر و ياخود بو امتدن اهل بدع وشبهاتدر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم ان الذين فرّقوا دينهم وكانوا شيعاهم اصحاب البدع واصحاب الاهواء من هذه الامة) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر شونلركه دينلرندن مفارق اولدقلرندنصكره فرقه فرقه اولديلر انلر بو امتدن

بدع واهواء اصحابيدر ﴿لست منهم فى شئ﴾ سن انلردن برشيئده دكاسن وبريئسن وانلر سندن بريئلردر ﴿انما امرهم الى الله﴾ انلرك جزاء ومكافاتده امرلرى الله تعالى يه مفوّضدر ﴿ثم ينبئهم بما كانوا يفعلون﴾ يوم قيامتده محشره واردقلرنده الله تعـالى انلره دنياده ايشلدكلرين خبر ويرر بعده مستحق اولدقلرى جزايى انلره اير كورر ﴿من جاء بالحسنة فله عشر امثالها﴾ بركمسه كه برحسنه ايله كله انكيچون اول حسنه نك اون امثالى واردر الله تعالى انى فضلندن اكا ويرركه اول اضعافدن موعودك اقليدر ﴿ومن جاء بالسيئة فلا يجزى الا مثلها﴾ واولكه برسيئه ايله كله اول انجق اول سيئه مثليله جزا اولنور اكر عفو اولنمز ايسه ﴿وهم لا يظلمون﴾ انلر ثوابلرى نقصيله ويا عقابلرى زياده سيله ظلم اولنمزلر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم اذا احسن احدكم اسـلامه فكل حسـنة يعملها تكتب بعشرة امثالهـا الى سبعمائة ضعف وكل سـيئة يعملها تكتب بمثلهـا حتى يلقى الله عز وجل) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر قچان بريكز اسلامن كوكچك ايده هر ايشلديكى حسنه اون مثلى يازيلور حتى ايمانك قوّت وكمالى حسبنجه بعضيلره يديوز مثلنه دكين تضعيف اولنور وهر ايشلديكى سيئه برمثلى يازيلور تاموتنه دكين بونك اوزره جارى اولور اكر اول توبه يه ويا عفوه مقارن اولمز ايسه (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم يقول الله عز وجل من جاء بالحسنة فله عشر امثالها وازيد ومن جاء بالسـيئة فجزاء سيئة مثلها او اغفر) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر حق جل وعلا ديركه بركمسه كيم بكا برحسنه ايله كله انكيچون اول حسنه نك اون مثليله جزا اولنور وانك اوزره ديلرسم زياده ايدرين واولكه برسيئه ايله كله انك جزاسى برسيئه در ويا مغفرت ايدرين * ابن عمر رضى الله تعالى عنه ايدر اشبو آيت كريمه صدقاتك غيرى حسنات حقنده در * اماكه صدقات يديوز مثلنه دكين تضعيف اولنور ﴿قل اننى هدانى ربى الى صراط مستقيم﴾ ديكل كه ربم جل شانه وحى ايله بنى حججدن نصب ايتديكى شيئه استقامتله موصوف دين اسـلامه هدايت ايتدى ﴿دينا قيما ملة ابراهيم حنيفا﴾ بردينه كيم غايتده محكم وثابتدركه اول اسـلامده مخلص ابراهيم عليه السـلامك ملتيدر ﴿وما كان من المشركين﴾ واول ابراهيم عليه السلام مشركلردن دكل ايدى ﴿قل ان صلاتى ونسكى﴾ ديكل كه بنم صلاة ونسكم * نسكدن مراد دينلديكه يعنى حج وعمره ده كى ذبيحتم وياحجم

وياهر عبادتم (ومحياى ومماتى) واول شيئ كه حياتمده انك اوزره اولورين
ومماتى اكا منتهى قيلورين كه اول طاعت ويا ايماندر وياخود طاعات حياتم
وخيراتم كه انى مماتمه مضاف قيلورين وصيت وتدبير كبى ويا نفس حيات
ومماتم (لله رب العالمين) الله تعالى ايچون خالصدر كه اول عالملرك ربيسيدر
(لاشريك له) كه انك شريكى يوقدر (وبذلك امرت) وبو اخلاص
وياقول ايله امر اولنمشن (وانا اول المسلمين) وبن مسلمينك مقدمى ين زيرا كه
هر پيغمبرك اسلامى امتنك اسلامى اوزره متقدمدر (قل أغير الله ابغى ربا)
ديكل كه بن الله تعاليدن غيرى ربمى طلب ايدرينكه عبادتمده اول غيرى اكا
شريك ايدهم (وهو رب كل شيئ) والحال اول الله تعالى هر شيئك ربيسيدر
انك ماسواسى مربوبدر ربوبيته صالح دكلدر (ولا تكسب كل نفس الا
عليها) وهر كشينك كسب ايتديكى وبال كندى اوزره اولور * ابن عباس
رضى الله تعالى عنه ايدر وليد بن المغيره ديرديكه بنم سبيلمه كيدك خطايا كزى
بن يوكلنه ين اكا جوابده بو آيت نازل اولدى واشبو آية آتيه ايله تأكيد
بيورلديكه (ولا تزر وازرة وزر اخرى) هيچ برنفس حامله نفس اخرانك
حملنى يوكلنمز يعنى هيچ كمسنه آخرك ذنبيله مؤاخذه اولنمز (ثم الى ربكم
مرجعكم فينبئكم بما كنتم فيه تختلفون) يوم قيامتده مرجعكز رب تعالى يه در
دينكز امرنده دنياده اختلاف ايتديككز شيئى سزه خبر ويرر حتى كه رشد
غيدن ومحق مبطلدن متميز اولور (وهو الذى جعلكم خلائف الارض)
يا محمد امتى اول الله تعالى اهلاك ايتديكى قرون ماضيه نك يرينه سزى يريوزنده
خلفاء قيلدى (ورفع بعضكم فوق بعض درجات) وبعضكزى بعضكز
فوقنده خلق ورزق ومعاش وقوت وفضلده درجات مختلفه اوزره رفع
ايلدى (ليبلوكم فيما آتاكم) تاكه سزه ويرديكى جاه ومالده اختبار ايده
هر صنفى صددنده اولديغى حالتده طاعت ومخالفتن كندويه اظهار ايدوب
يوم قيامتده خير وشرى اوزره جزالرينه معترف اوله لر (ان ربك سريع العقاب)
سنك ربك جل شانه نك عقابى سريعدر زيرا كه هر شيئكم كلور اول
قريبدر وياعقابى ديلديكنده سرعت ايدر (وانه لغفور رحيم) اول
الله تعالى مؤمن اولوب عمل صالح ايشلينلره مغفرت ورحمت ايديجيدر *
دينلديكه الله تعالى سريع العقابدر شول كمسنه كيم الله تعالينك عهدنى
حفظ اتميه فضلندن ويرديكى نعمتك حقنى ادا اتميه * وغفور رحيمدر

اول كمسنه يه كه سرّاده وضرّاده اكا شكر ايليه

سورة الاعراف وهى مائتان وخمس اوست آيات مكية
الاسكز آيتى مكيه دكلدر اول (واسئلهم) قولندن (واذ نتقنا) قولنه دك
دينلديكه (واعرض) قولنه دكدر

بسم الله الرحمن الرحيم

(المص) اول الله تعالى لطيف ومجيد وصادقدر (كتاب انزل اليك) اشبو
سوره وياقرآن سكا انزال اولندى (فلا يكن فى صدرك حرج منه) ايمدى
صدركده انلرك انى تكذيبلرندن ضيق اولمسون وياول سكا الله تعاليدن
ايديكنده صدركده شك اولمسون ويا ابلاغ وتأديهٔ رسالتدن صدركده
ضيق اولمسون (لتنذر به وذكرى للمؤمنين) انكله مؤمنلرى انذار
وتذكير ايده سن (اتبعوا ما انزل اليكم من ربكم) ديكل كه ربكز جل شانه دن
سزه انزال اولنان قرآنه اتباع ايدك (ولا تتبعوا من دونه اولياء) الله
تعاليدن غيرى انس وجندن سزى اضلال ايدنلرى اولياء اتخاذ اتمكز
(قليلا ما تذكرون) قتى آز زمان سز تذكر ايدرسز (وكم من قرية اهلكناها
فجاءها بأسنا بياتا اوهم قائلون) چوق قريه كه بز انك اهلنى اهلاك اراده
ايتدك انلره عذابمز ايردى حالبوكه انلر كيجه نائملر ايدى ويا كوندزين قيلوله ده
ايديلر * يعنى انلره عذابمز توقعلرى اولمديغى وقتده كاهى كيجه ده وكاهى
كوندزده ايردى (فما كان دعواهم اذ جاءهم بأسنا الا ان قالوا انا كنا ظالمين)
قچانكه انلره عذابمز ايريشه قول ودعا وتضرعلرى بو اولديكه ظلملرينه
اعتراف ايتديلر حالبوكه اول حينده كى اعتراف نفع ايدر دكلدر (فلنسألنّ
الذين ارسل اليهم) بز امتلره انلره ارسال اولنان رسوللرك رسالتن قبول
وانلره اجابت ايتدكلرندن سؤال ايدرز (ولنسألنّ المرسلين) ومرسللره
ايسه اجابت اولندقلرى شيئدن سؤال ايدرز (فلنقصنّ عليهم بعلم) وبز اول
كونده رسوللره تبليغلرين وامتلره رسالتى ردلرين جميعنى بيلور اولديغمز
حالده خبر ويررز (وما كنا غائبين) بز انلردن غائب دكل ايدك كه انلرك
احوالى بزه خفى اوليدى (والوزن يومئذ الحق) وزن اعمالكه حقدر كه يوم
قيامتده لابد اوليسردر * روايت اولنديكه يوم قيامتده الله تعالى ميزان
نصب ايديسردر انك لسانى وايكى كفه سى اولور هر كفه نك وسعتى مشرق
ومغرب اراسنجه اولور * وزنك كيفيتنده اختلاف اولندى بعضيلر ديديكه

وزن اولنان صحائف اعمالدرزيرا پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمدن روايت
اولنديكه يوم قيامتده بررجلك طقسان طقوز سجلى نشر اولنه هر سجلك
سعتى مد بصرجه اوله * بعده انكيچون بر بطاقه چيقاريله كه انده
شهادتين كلمه‌سى يازيلو اوله اول سجلاتك جميعى بركفه‌يه وبطاقه يالكز
بركفه‌يه قونيله اول سجلاتك جميعنده اول بطاقه آغركله وبعضيلر ديديكه
وزن اولنان اشخاصدر * پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمدن روايت
اولنديكه يوم قيامتده بررجل عظيم سمين كتوريله‌كه عند الله اول جناح
بعوضه دكلو وزنى اولميه دينلديكه الله تعالينك وزن اعمالده حكمتى عبادك
دنياده اكا اولان ايمانلرينى اظهار وعقباده اوزرلرينه حجتى الزامدر ﴿فمن ثقلت
موازينه فاولئك هم المفلحون﴾ اول كمسنه كه حسناتى سيئاتندن ثقيل اوله انلر
نجات وثوابه فائزلردر ﴿ومن خفت موازينه فاولئك الذين خسروا انفسهم
بما كانوا بآياتنا يظلمون﴾ واولكه حسناتى خفيف اولوب سيئاتى ثقيل اوله
ايمدى انلرحظ نفسلرنده مغبون اولديلر شول سببيله كيم بزم آيتلريمزه انكارله
نفسلرينه ظلم ايدرلردى ﴿ولقد مكناكم فى الارض﴾ بز سزى يريوزنده
سكنى وزرع وتصرفله تمكين ايتدك ﴿وجعلنا لكم فيها معايش﴾ وسزكيچون
انده تجارت ومكاسب ومأكل ومشاربدن ايام حياتكزده تعيش اسبابى قيلدق
﴿قليلا ما تشكرون﴾ سزه ويريلان نعمت وكرامتلره ازشكر ايدرسز ﴿ولقد
خلقناكم ثم صورناكم﴾ اصول وآبائكزى خلق وسزى ارحام امهاتكزده
تصوير ايتدك * وياخود ظهر آدمده سزى خلق ويوم ميثاقده تصوير
ايتدك شول حينده‌كه انلرى ذره مثالنده اخراج ايلدك * وياخود بزسزى
اصلاب رجالده خلق ايتدك وارحام نساده تصوير ايتدك ﴿ثم قلنا للملائكة
اسجدوا لآدم﴾ بعده ملائكه‌يه ديدككه آدمه سجده ايدككه اول سجده
آدمه تحيت والله تعاليه عبادت ايدى ﴿فسجدوا الا ابليس لم يكن من
الساجدين﴾ اول ملائكه آدمه سجده ايتديلر الا ابليس اكا كبر وحسدندن
سجده ايدنلردن اولمدى ﴿قال ما منعك ان لا تسجد اذ امرتك﴾ الله تعالى
ديديكه يا ابليس بن سكا آدمه سجده ايت ديوامر بيورمشيكن امرمه امتثالدن
سنى نه شئ منع ايلدى ﴿قال انا خير منه خلقتنى من نار وخلقته من طين﴾
ابليس ديديكه بن اندن خيرلوين زيرا سن بنى ناردن وانى طيندن خلق ايتدك
وفاضله حسن اولمزكه مفضوله سجده ايده اويله اولسه انكله امر نيچه

حسن اولور * انكله اول كبرى ابتداء سنت ايلدى * ابن عباس ايدر ابتدا
قياس ايدن ابليسدر لكن قياسنده خطا ايلدى اولكه رأيندن دينى برشيئه
قياس ايده الله تعالى انى ابليسه قرين ايدر * محمد بن جرير ايدر ابليس ظن
ايلديكه نار طيندن خيرلو اوله بيلمديكه فضل الله تعالينك تفضيل ايتديكنده‌در
والحال الله تعالى طينى نار اوزه تفضيل ايتدى * حكما ديديلركه طينك نار
اوزره برنيچه وجهدن فضلى واردركه اول طينك جوهرنده وقار وحلم
وصبر اولديغيدركه انكله آدم خطاسندنصكره توبه‌يه سبقت ايتدى حتى كه
اول اكا اصطفاء واجتبابى مورث اولدى * ونارك جوهرنده ايسه خفت
وطيش وحدت وارتفاع اولمغله ابليس شقاوتندنصكره استكبار واصراره
سبقت ايتدى حتى كه اول اكا لعنت وشقاوتى مورث اولدى * ودخى طين
اشيانك جمعنه ونار ايسه اشيانك تفريقنه سببدر ودخى طين نبات واشجارك
حياتنه ونار ايسه هلاكنه سببدر ﴿قال فاهبط منها﴾ الله تعالى ابليسه
ديديكه جنتدن وياسمادن ارضه اينكل دينلديكه ملك ارض ابليسك ايدى
الله تعالى انى ارضدن جزاير بحره سوردى عرشى بحر اخضرده‌در ارضه
كيرمز الا سارق كبى ﴿فما يكون لك ان تتكبر فيها﴾ سكا صحيح اولمزكه اول
جنتده تكبر ايده سن زيرا كه اول مطيع وخاشع مكانيدر اشبونده تنبيه واردركه
اهل تكبر جنته لايق اولميه وحق تعالى انى طرد واهباطى تكبريچون
اوله يوخسه مجرد عصيانيچون دكل ﴿فاخرج انك من الصاغرين﴾ ايمدى
جنتدن چيقغل زيرا سن تكبر سببيله اذلاء دنسن * اول اجلدن پيغمبريمز
صلى الله تعالى عليه وسلم ديديكه (من تواضع لله رفعه الله ومن تكبر وضعه الله)
بركمسه كه لله تواضع ايده الله تعالى آنى درجات عاليه‌يه رفع ايدر واولكه
تكبر ايده الله تعالى انى ذليل ومهان ايدر ﴿قال انظرنى الى يوم يبعثون﴾
ابليس ديديكه يارب يوم قيامته دكين بكا مهلت ويروب اولدرمكل وياعقوبتمى
تعجيل ايتمكل ﴿قال انك من المنظرين﴾ الله تعالى ديديكه سن امهال
اولنمشلردنسن يعنى وقت معلومه دكين كه اول نفخهٔ اوليدر وياوقته
دكين كه انك نهايت اجليدركه الله تعالى آنى بيلور الله تعالى انك استنظاريله اكا
انظارنده حكمتى اولدركه انك اغواسى عباده ابتلاء وفتنه اوله ومطيع عاصيدن
تميز ايده واجر ووزر عظيم اوله * دينلديكه كاهى خطاب مخاطبك
شرفيچون اولور نيچان تضرع وابتهال محلنده اوله وكاهى مخاطبه مقت

ایچون اولور اشبو محلده ابلیسك مخاطبه‌سی کبی (قال فبما اغویتنی لاقعدنّ لهم صراطك المستقیم) ابلیس دیدیکه یارب بنی هدادن اضلالك ویابنی اهلاك ویارحمتکدن ابعاد وتجنیبك سببیله بنی آدم ایچون طریق قویمك اسلام اوزره جلوس ایده‌ین (ثم لاتینهم من بین ایدیهم ومن خلفهم وعن ایمانهم وعن شمائلهم) انلره اوکلرندن یعنی آخرتلری قبلندن کلوب انك حقیقتنده انلری شکه دوشورم واردلرندن کلوب انلره دنیایه رغبت ویرم وصاغلرندن کلوب دینلری امرنده انلره شبهه ایرکورم وصوللرندن کلوب انلره معاصی‌یی قندرم * دینلدیکم اوکلرندن واردلرندن کلمسی یعنی بیلوب تحرزه قادر اولدقلری حیثیتدن وبیلیوب تحرزه قادر اولمدقلری حیثیتدن اوله * وصاغلرندن وصوللرندن کلمسی بیلوب تحرز ایتملری متیسر ایکن تیقظ واحتیاطلری اولمامغله ترك ایتملری اوله (ولاتجد اکثرهم شاکرین) سن انلرك اکثرنی امرکه اطاعت ایدر ویانعمتلرکه شکر ایدر بولمیه‌سن (قال اخرج منها مذؤما مدحورا) الله تعالی ابلیسه دیدیکه معیب ومطرود ومبعد اولدیغك حالده جنتدن چیقغل (لمن تبعك منهم لاملأنّ جهنم منکم اجمعین) بنی آدمدن سکا اطاعت ایدنله وسنکله وذریتکله جمیعکزله جهنمی طولدررین (ویاآدم اسکن انت وزوجك الجنة) یاآدم سن وزوجه‌ك حوّا جنت خلدده ساکن اولوك (فکلا من حیث شئتما) ودیلدیککز مکاندن وسعت ورفاهیت اوزره مطاعم ومشاربندن تناول ایدك (ولاتقربا هذه الشجرة فتکونا من الظالمین) لکن اشبو شجرهٔ مخصوصه‌دن یمکز اکر یرسکز نفسلرینه ظلم ایدنلردن اولورسز (فوسوس لهما الشیطان لیبدی لهما ماوری عنهما من سوآتهما) شیطان اول ایکیسنك قلبلرینه وسوسه القاء ایتدی تااول ایکیسنك سوأه‌لرندن غطایی کیدروب سوأه‌لرینی کشف ایده حالبوکه اول ایکیسندن هربری نه کندینك ونه صاحبنك سوأه‌سن کورردی (وقال مانهیکما ربکما عن هذه الشجرة الا ان تکونا ملکین او تکونا من الخالدین) وشیطان اول ایکیسنه دیدیکه ربکز سزی اشبو شجره‌نك ثمارینی اکلندن نهی ایتمدی الاانکچونکه انی اکله ملك اولمیه‌سز ویاخود جنتده باقی قالور اولمیه‌سز (وقاسمهما انی لکما لمن الناصحین) وایکیکزه بن ناصحلردنم دیو یمین ایلدی مؤمن ایسه الله تعالی‌یه یمینله آلدانور ودیدیکه بن سزدن اوّل یراد لمشن سز بیلدیککزی بیلورین بکاتابع اولوك که سزی ارشاد ایدرین

ابلیس ایسه یمیننده کاذب ایدی آدم علیه السلام ظن ایتمزدیکه هیچ کیمسه کذب یره الله تعالی‌یه یمین ایده (فدلیهما بغرور) حتی اول خداع وغرور ایله انلری منزله‌لرندن دوشوردی * وغرور اولدرکه غشی ابطان ایدوب نصحی اظهار ایده (فلما ذاقا الشجرة بدت لهما سوآتهما) وقتاکه آدم وحوّا اول شجره‌دن اکله شروع ایدوب طعمنی بولدیلر انلره فی الحال شوم معصیت وعقوبت ایرشدی واوزرلرندن لباسلری دوکلدی عریان قالوب عورت یرلری آچیلدی * اول شجره‌نك ماهیتنده اختلاف اولندی اول سنبله یاکرم ویاغیریدر دینلدی ولباسلری دخی نور ویاحله یاظفر ایدیکی سویلندی عورت یرلری آچلیجق اوتاندیلر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر آدم علیه السلام اوزون بویلو چوق صاچلو ایدی اندن اول خطا صدور ایدیجك عورت یری آچلدی اول حالتدن اوتانوب قاچمغه یونلدی کیدرکن جنت اشجارندن برینه صاچی طولاندی رب تعالیدن ندا کلدیکه یاآدم بندنمی قاچرسن دیدیکه یارب خطا ایتمشین اوتاندم (وطفقا یخصفان علیهما من ورق الجنة) بعده آدم وحوّا جنتك انجیری یپراغندن بر مقدار آلوب بری برینه الزاقله اندن ایکیسی بر لباس ایدندیلر (وناداهما ربهما ألم انهکما عن تلکما الشجرة) رب تعالی اول ایکیسنه دیدیکه بن سزی اشبو شجره اکلندن نهی ایتمدمیدی (واقل لکما ان الشیطان لکما عدوّ مبین) وشیطان سزه عدوّ مبین ایدیکنی بیلدرمدمیدی اشبو دلیلدرکه مطلق نهی تحریم ایچون اوله * محمد بن قیس ایدر رب تعالی آدم علیه السلامه بن سنی شجرهٔ مخصوصه اکلندن نهی ایتمشیکن نیچون بکا عصیان ایتدك دیدیکه یارب بکا انی حوّا ییدردی حوّا دیدیکه یارب بکا انی حیه ییوردی حیه دیدیکه یارب بکا انی ابلیس ییوردی الله تعالی دیدیکه یاحوّا نتکیم سن اول شجره‌دن دم آقتدك هرآیده دمك آقسون ویاحیه سنك ایاقلریکی کسدم من بعد یوزك اوزره یوریه‌سن وبنی آدمدن سکا ملاقی اولان سنی اولدرمکه قصد ایلسون * ویاابلیس سنی بنی آدمه مبغوض ایتدم ابدا لعنت اولنه‌سن (قالا ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفرلنا وترحمنا لنکوننّ من الخاسرین) آدم وحوّا دیدیلرکه یارب بز کندیمزه ظلم ایتدك اکر سن بزه مغفرت ورحمت ایتمزسك بز زیانکارلردن اولورز * اشبو دلیلدرکیم عبد صغایری اوزره معاقب اوله اکر مغفرت اولنمزسه * معتزله

دیدیلر که اجتناب کبائرله صغائر اوزره معاقبه جائز اولمز وآدم وحوّانك بوقولاری مقربین عادتی اوزره‌در کیم انلر سیئاتدن صغیری استعظام وحسناتدن عظیمی استحقار ایدرلر ﴿ قال اهبطوا بعضكم لبعض عدوّ ﴾ الله تعالی آدم وحوّا وابلیسه دیدیکه جنتدن یره اینوك آدم وحوّا ابلیسه وابلیس انلره معادات ایدر اولدیغی حالده ﴿ ولكم فی الارض مستقرّ ومتاع الی حین ﴾ وسزك ایچون یریوزنده موضع استقرار ومعاش واردر شول وقته دکین که انده آجالكز منقضی اولور ﴿ قال فیها تحیون وفیها تموتون ومنها تخرجون ﴾ الله تعالی آدم وحوّا وذریه‌لرینه دیدیکه یریوزنده معیشت ایدرسز وموتكزده اکا دفن اولنورسز ویوم قیامتده بعث وجزاء ایچون اندن چیقاریلورسز ﴿ یابنی آدم قد انزلنا علیكم لباسا یواری سوآتكم ﴾ یابنی آدم بز سزایچون عوراتكزی ستر ایدر لباس خلق ایتدك یعنی سمادن ماء انزالیله کیم اول پنبه وکتان وغیری اشیایی بتوررکه اندن لباس حاصل اولور * روایت اولندیکه اهل جاهلیت کعبه‌یی عریان طواف ایدوب ایچنده الله تعالی یه عصیان ایتدیکمز ثیابله طواف ایتمزز دیرلردی اویله اولسه بو آیتی انزال ایدوب ستر ایله امر اولندی ﴿ وریشا ﴾ ودخی لباس زینت انزال ایتدك که انكله تجمل ایدرسز ﴿ ولباس التقوی ذلك خیر ﴾ شول لباس تقوی خیرلودر شول لباسدنکه انكله عوراتكزی ستر ایدر ویا تجمل ایچون آنی کیرسز * لباس تقواده علما اختلاف ایتدیلر دینلدیکه اول ایماندر ویاخود حیادرکه اول تقوایه بعث ایدر ویا عمل صالحدر ویا سمت حسندر ویا خشیت اللهدر ویا شول آلتدرکه حربده انكله اتقاء ایدیلور ویا صوف وثیاب خشنه‌درکه اهل ورع کیر ﴿ ذلك من آیات الله ﴾ انزال اولنان لباس الله تعالینك آیتلرندن بر آیتدرکه انك فضل ورحمتنه دلالت ایدر ﴿ لعلهم یذکرون ﴾ تاکه تذکر ایدوب نعمتلرین بیله‌لر ویا متعظ اولوب قبایحدن تورع ایده‌لر ﴿ یابنی آدم لایفتننكم الشیطان کما اخرج ابویكم من الجنة ﴾ یابنی آدم شیطان سزی جنته دخولدن منعله فتنه‌لندرمسون نتکیم ابوینكز آدم وحوّایی فتنه سیله جنتدن چیقاردی ﴿ ینزع عنهما لباسهما لیریهما سوآتهما ﴾ اول ایکیسندن لباسلرین چیقارمغه سبب اولدرکه عورتلرین بری برلرینه کوستره ایمدی سز دخی انك فتنه سنه اطاعت ایدرسکز دین وتقواکز ثیابنی سزدن نزع ایدوب دینکز عیوبن کشف ایدر ﴿ انه یریكم

هو وقبیله من حیث لاترونهم ﴾ زیراکه شیطان وجنودی سزی کوررلر بر حیثیتدنکه سز انلری کورمزسز * اول اجلدن مالك بن دینار دیدیکه شول عدو کیم سنی کورر سن ایسه انی کورمزسن شدید المؤنتدر مکر اول کمسنه کیم الله تعالی انی اندن عصمت ایده ﴿ انا جعلنا الشیاطین اولیاء للذین لایؤمنون ﴾ شیاطینی بز مؤمن اولمیانلره اصدقا وقرنا قیلدق حتی که اغوالریله انلرك غوایت وضلالتلرین ارتوررلر ﴿ واذا فعلوا فاحشة قالوا وجدنا علیها آباءنا والله امرنا بها ﴾ قچان انلر قبحده متناهی بر فعل ایشله‌سه‌لر صنمه عبادت کبی وطوافده عورتلرین کشف کبی دیرلرکه آبائمزی انك اوزره بولدق والله تعالی بزه انی امر ایلدی * انلر ایکی امرله احتجاج ایتدیلرکه اول آباءلرینه تقلید والله تعالی یه افترادر اوّلکیسنك فسادی ظاهر اولدیغیچون اندن اعراض وایکنجی‌یی رد ایلدی بویله دیمسیله که ﴿ قل ان الله لایأمر بالفحشاء ﴾ دیکل که الله تعالی فحشاء ایله امر ایدرد کلدر بلکه عادتی انك اوزره جاریدرکه محاسن افعال ایله بیوره ومکارم خصاله قندره ﴿ أتقولون علی الله مالاتعلمون ﴾ شول حقیقتن بیلمدیککز شیئی کذبله الله تعالی یه اسنادمی ایدرسز ﴿ قل امر ربی بالقسط ﴾ دیکل که ربم جل شانه عدله امر ایلدیکه اول هر امرده وسطدر افراط وتفریطدن متجافیدر ﴿ واقیموا وجوهكم عند کل مسجد ﴾ وهر مسجد عندنده اول الله تعالی نك عبادتنه توجه ایدك مستقیمین اولوب انك غیریه عدول ایتمز اولدیغكز حالده * ویاخود یوزلریکزی قبله جانبنه یونلدك هر سجودکز وقتنده ویا سجودکز مکاننده ویاخود هر قنغی مسجدده که انده نماز حاضر اوله یوخسه مساجدکزه رجوع ایچون نمازی تأخیر ایتمکز ﴿ وادعوه مخلصین له الدین ﴾ اول الله تعالی یه عبادت ایدك طاعت وعبادتکزی انکچون خالص ایدر اولدیغكز حالده زیراکه مصیرکز اکادر ﴿ کما بدأکم تعودون ﴾ اول الله تعالی ابتداده سزی انشاء ایتدیکی کبی انك اعاده سیله ینه اول حالته عودت ایدرسز * ابن عباس ایدر الله تعالی بنی آدمی ابتداده ﴿ هو الذی خلقكم فمنكم کافر ومنكم مؤمن ﴾ مصداقنجه مؤمن وکافر خلق ایلدی یوم قیامتده ینه انجلین اعاده ایدر جابر ایدر موتلری اولدیغی حالت اوزره بعث اولنورلر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم یبعث کل عبد علی مامات علیه المؤمن علی ایمانه والکافر علی کفره) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه

وسلم ایدر هرعبد موتی اولدیغی حالت اوزره بعث اولنور مؤمن ایمانی اوزره وکافر کفری اوزره * محمد بن کعب ایدر برکمسنه‌که الله تعالی انی شقاوت اوزره خلق ایتمش اوله ینه اکا عودت ایدیسردر اکرچه اهل سعادت اعمالنی ایشلرسه‌ده نتکیم ابلیس اهل سعادت اعمالنی ایشلمش ایکن شقاوته عودت ایتدی واولکه الله تعالی انی سعادت اوزره خلق ایتمش اوله ینه اکا عودت ایدیسردر اکرچه اهل شقاوت اعمالنی ایشلرسه‌ده نتکیم سحرهٔ فرعون اهل شقاوت اعمالنی ایشلمشلر ایکن سعادته عودت ایتدیلر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ان العبد لیعمل فیما یری الناس بعمل اهل الجنة وانه من اهل النار وانه لیعمل فیما یری الناس بعمل اهل النار وانه من اهل الجنة وانما الاعمال بالخواتیم) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر بر عبد ناسك منظوری اولان حالده اهل جنت عملن ایشلر حالبوکه اول اهل ناردندر وبر عبد آخر ناسك منظوری اولان حالده اهل نارعملن ایشلر حالبوکه اول اهل جنتدندر اویله اولسه اعمالده معتبر عمرك آخرنده حاصل اولانه‌در ﴿فریقا هدی﴾ الله تعالی بر فریقه ایمانی توفیق ایتدی ﴿وفریقا حق علیهم الضلالة﴾ وبرفریقه ایسه اول قضاء سابق مقتضاسنجه خذلانی ایجاب ایتدی ﴿انهم اتخذوا الشیاطین اولیاء من دون الله﴾ که انلر الله تعالی‌دن غیری شیاطینی اولیاء اتخاذ ایتدیلر ﴿ویحسبون انهم مهتدون﴾ وکندیلرین هدایت اوزره ظن ایتدیلر * اشبو دلیلدرکه کندویی دین حق اوزره ظن ایدن کافر ایله شول دین باطلده ایدوکن بیلن کافر معاند مساوی اوله * دینلدیکه اکر اول کافر مخطی نظرده مقصر ایسه‌ده ﴿یابنی آدم خذوا زینتکم عند کل مسجد﴾ یابنی آدم هر مسجد عندنده زینتکزی اخذ ایدك * دینلدیکه بنو عامر عراة اولدقلری حالده طواف ایدرلردی عورتلرین ستر ایچون لبس ثیابله امر اولندیلر * مجاهد ایدر زینت ماوراء عورتی اکرچه عبا ایله ایسه‌ده ستردر * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر زینت اولدرکه سوأة اورتیله ودخی سائر جسده جیدبز ومتاعدن کییله * انس حدیثنده ایدر یعنی صلاتی نعالکزی لابس ایکن ادا ایدك بعضیلر دیدیکه زینتله امرده یوم جمعه‌ده طیب وسواك دخی داخل اولور * کیاء وغیریلر ایدر هر مسجد عندنده اخذ زینتله امر مسجدی تعظیمه متعلق اولور فضل ایچوندر ودخی انده واقع اولور فعل ایچوندر اعتکاف وصلاة وطواف کبی *

ودینلدیکه اشبو آیتده دلالت واردرکه صلاة ایچون زینت واجب اوله * امام مالك اشبو آیت دلالتیله مساجد قبائلده اردیه‌سز صلاتك کراهتنه ذاهب اولدی * وسلفدن برقوم بوآیتی استدلال ایله مرأه‌نك قلاده وقرطنسز صلاتی جائز اولمز دیدیلر ﴿وکلوا واشربوا ولاتسرفوا﴾ اکل وشرب ایدك لکن اسراف ایتمکز * سنن ابن ماجه‌ده مذکور حدیثدرکه (انّ من السرف ان تأکل کل ما اشتهیت) اسرافدندرکه هراشتهاء ایتدیکك اکل ایده‌سن عجائب کرمانیده ایدر برطبیب نصرانی علی بن الحسین رضی الله تعالی عنهمایه دیدیکه کتابکزده علم طبدن برشیٔ وارمیدر حالبوکه علم ایکی نوعدر علم ابدان وعلم ادیاندر * علی دیدیکه الله تعالی کتابنده طبی نصف آیتده جمع ایلدیکه اول (وکلو واشربوا ولاتسرفوا) قولیدر طبیب دیدیکه کتابکز جالینوسه طب آلیقومامش ﴿انه لایحب المسرفین﴾ الله تعالی اسراف ایدنلرك اول فعلنه راضی اولمز * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر دیلدیکك شیئی اکل ولبس ایت مادامکه سرف ومخیله‌دن صاقنه‌سن ﴿قل من حرّم زینة الله التی اخرج لعباده﴾ دیکل که کیمدرکه الله تعالینك عبادیچون اخراج ایتدیکی زینتی حرام ایده اول کرك نباتده قطن وکتان کبی ویاخود حیواندن حریر وصوف کبی ویامعادندن حاصل اولسون دروع کبی ﴿والطیبات من الرزق﴾ ومأکل ومشاربدن مستلذاتی حرام ایده * اشبو دلیلدرکه مطاعم وملابس وانواع تجملاتده اصل اباحت اوله ﴿قل هی للذین آمنوا فی الحیاة الدنیا﴾ دیکل که اول زینت وطیبات دنیاده اصالة مؤمنلر ایچون ثابته‌در اکرچه کفره انلره مشارکت ایدرسه‌ده لکن بالتبعدر ﴿خالصة یوم القیامة﴾ یوم قیامتده اول زینت وطیبات مؤمنینه مختصه اولدیغی حالده غیریلر آنلره آنده مشارك اولمز ﴿کذلك نفصل الآیات لقوم یعلمون﴾ اشبو حکمی تفصیل ایتدیکمز کبی سائر احکامی دخی عالملره تفصیل ایدرز ﴿قل انما حرّم ربی الفواحش ماظهر منها ومابطن﴾ دیکل که ربم جل شانه فواحشك آشکاره وکیزلوسن حرام ایلدی فاحشه هرشیئدرکه قبحی سائر قبائح اوزره زیاده اوله * دینلدیکه اول شیئدرکه فروجه متعلق اوله ﴿والاثم﴾ وآنی که اثم ایجاب ایده دینلدیکه اول شرب خمردر ﴿والبغی بغیر الحق﴾ وظلم وکبری که ناحق یره ایده ﴿وان تشرکوا بالله مالم ینزل به سلطانا﴾ والله تعالی یه اشراك ایده‌سز انی که حقنده

سز كچوب حجت و برهان نازل اولميه ﴿ وان تقولوا على الله مالاتعلمون ﴾
والله تعالى يه افترا و صفاتنده الحاده بيلمديككزى سويليه سز ﴿ ولكل امة اجل ﴾
هر امت ايچون عذابلرى نزولنه مدت و ياوقت واردر ﴿ فاذا جاء اجلهم
لا يستأخرون ساعة ولا يستقدمون ﴾ قچانكه انلرك مدتى منقضى اوله
ويا وقتلرى ايريشه اقصر وقت دكلو زمان تأخر ويا تقدّم ايتمزلر ويا انلر شدّت
هولدن تأخر ويا تقدم طلب ايتمزلر ﴿ يابنى آدم اما يأتينكم رسل منكم يقصون
عليكم آياتى ﴾ يابنى آدم اكر سزه كندى جنسكزدن رسل كلوب بنم فرائض
واحكامى بيان ايده لر ﴿ فمن اتقى واصلح فلاخوف عليهم ولاهم يحزنون ﴾
سزدن اولكه تكذيبدن اتقاء وعملن اصلاح ايده اول وصفلو كمسه لره
خوف وحزن يوقدر شول كونده كه ناسه خوف وحزن ايرر ﴿ والذين كذبوا
بآياتنا واستكبروا عنها اولئك اصحاب النارهم فيها خالدون ﴾ وشونلركه
بزم آيتلريمزى تكذيب واكا ايماندن تعظم وتكبر ايده لر ايمدى انلر اصحاب
ناردر انده دائملردر ﴿ فمن اظلم ممن افترى على الله كذبا او كذب بآياته ﴾ شول
كمسه دن اظلم كيمدر كه الله تعالى يه ديمديكنى ديمشدر ديه ويا ديديكنى تكذيب
ايده ﴿ اولئك ينالهم نصيبهم من الكتاب ﴾ ايمدى انلره ارزاق وآجالدن كتابت
اولنان نصيبلرى ايرر ويالوح محفوظده انلر ايچون ثابت اولان نصيبلرى ايرر
﴿ حتى جاءتهم رسلنا يتوفونهم ﴾ حتى قچانكه انلره روحلرى قبضنه
رسوللرمز ملك الموت واعوانى كله ﴿ قالوا اين ما كنتم تدعون من دون الله ﴾
ديه لركه قنى شول آلهه كزكه الله جل شانه دن غيرى انلره عبادت ايدرديكز
﴿ قالوا ضلوا عنا ﴾ ديه لركه آلهه مز بزدن غائب اولديلر ﴿ وشهدوا على
انفسهم انهم كانوا كافرين ﴾ ومعاينهٔ عذاب عندنده كنديلرك كافر
ايدكلرينه اعتراف ايده لر ﴿ قال ادخلوا فى امم قدخلت من قبلكم من الجن
والانس فى النار ﴾ الله تعالى ويا ملائكه دن برى يوم قيامتده انلره ديه كه
جن وانسدن سزدن اوّل كچن امتلرك كفاريله ناره كيرك ﴿ كلما
دخلت امة لعنت اختها ﴾ هر باركه برامت ناره داخل اوله اندن اوّل كچن
ديناشلرينه يعنى يهود يهوده ونصارى نصارايه واتباع قاده يه لعنت ايده
﴿ حتى اذا ادّاركوا فيها جميعا ﴾ حتى نارده جميعى تدارك وتلاحق واجتماع
ايده لر ﴿ قالت اخريهم لأوليهم ربنا هؤلاء اضلونا فآتهم عذابا ضعفا
من النار ﴾ انلرك ناره صكره كيرنلريكه اتباعدر اوّل كيرن قاده حقنده

(ديه لر)

ديه لركه يا ربنا اشبو قاده بزه ضلالى سنت ايدوب بز انلره اقتدا ايتمشيدك
ايمدى انلره نارده عذابى مضاعف ايلكل كه انلر ضال ومضل ايديلر ﴿ قال
لكل ضعف ﴾ الله تعالى ديه كه قاده واتباعدن هر صنف ايچون عذاب
مضاعف واردر اما قاده يه كفر وضلاللريچون واتباعه كفر وتقليدلريچون
﴿ ولكن لاتعلمون ﴾ لكن سزدن هر صنف صنف آخرك عذابى شدتن
بيلمزسز ﴿ وقالت اوليهم لاخريهم فما كان لكم علينا من فضل ﴾ قاده اتباعه
ديه كه كافر اولديكز بزم كفرمز كبى كفر ومعصيتدن برشيئده بزم سزك
اوزريكزه فضلمز يوقدر بلكه بز وسز ضلالده وعذابه استحقاقده مساويلرز
﴿ فذوقوا العذاب بما كنتم تكسبون ﴾ الله تعالى انلره ويا قاده اتباعه ويا اول
ايكى فريق برى برلرينه ديه كه دنياده كسب ايتديككز كفر وضلالتكز
سببيله عذابى ذوق ايدك ﴿ ان الذين كذبوا بآياتنا واستكبروا عنها لاتفتح
لهم ابواب السماء ﴾ شونلركه بزم آيتلريمزى تكذيب واكا ايماندن تعظم ايتديلر
انلرك ادعيه واعماله ويا ارواحنه ابواب سماء آچيلمز ﴿ ولايدخلون الجنة
حتى يلج الجمل فى سم الخياط ﴾ انلر جنته كيرمز مكركه دوه ايكنه دلكنه كيره
يعنى انلر ابدا جنته كيرر دكلدر * زيرا قچان برشئ امر محاله تعليق اولنه
اندن منعك تأكيدنه دليل اولور ﴿ وكذلك نجزى المجرمين ﴾ جنتدن
حرمان جزاسى كبى الله تعالى يه اشراك ايدنلره جزا ايدرز ﴿ لهم من جهنم
مهاد ومن فوقهم غواش ﴾ انلر ايچون تحتلرينه ناردن فراش وفوقلرينه
لحاف واردر ﴿ وكذلك نجزى الظالمين ﴾ ناردن اشبو جزا كبى
ترك ايمان واختيار شركله نفسلرينه ظلم ايدنلره جزا ايدرز ﴿ والذين
آمنوا وعملوا الصالحات لانكلف نفسا الا وسعها ﴾ شونلركه مؤمن
اولوب عمل صالح ايشلديلر بز هيچ برنفسه اعمال صالحه دن تكليف ايتمزز
مكر انيكه اول ايشلمكه طاقتى اوله ﴿ اولئك اصحاب الجنة هم فيها خالدون ﴾
ايمدى انلر اصحاب جنتدر جنتده دائملردر ﴿ ونزعنا مافى صدورهم من غل ﴾
قلبلرنده اسباب غلى چيقاروب انلرى اندن پاك ايدرز تاكه بينلرنده توادن
غيرى شئ اولميه ﴿ تجرى من تحتهم الانهار ﴾ غرفه لرينك واغاجلرينك
التندن نهرلر اقار تاكه انكله لذت وسرورلرى زياده اوله ﴿ وقالوا الحمد لله
الذى هدانا لهذا ﴾ ديه لركه اول الله تعالى يه حمد اولسونكيم بزى برعمله
هدايت ايتديكه انكله بزى بونعيمه ايركوردى ﴿ وما كنا لنهتدى لولا ان

هدانا الله ﴾ اكر الله تعالى بزه هدايت ايتمسه بزا كا نائل اولور دكل ايدك ﴿ لقدجاءت رسل ربنا بالحق ﴾ ربمز جل شانه‌نك رسوللرى بزه دنياده كلوب بزانلرى تصديق وقولريله عمل ايتمشيدك ﴿ ونودوا ان تلكم الجنة اورثتموها بما كنتم تعملون ﴾ قچانكه انلر جنتى ايراقدن كوره‌لر ندا اولنه لركه اشبو اول جنتدركه اول سزه ويرلدى شول اعمال صالحه سببيله كيم سز انى دنياده ايشلديكز (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم مامن احد الاوله منزلة فى الجنة ومنزلة فى النار فاما الكافر فيرث المؤمن منزلته من النار واما المؤمن فيرث الكافر منزلته من الجنة) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر مؤمن وكافردن هركسنه‌نك جنتده ونارده برمنزلتى واردر اما كافر مؤمنك نارده‌كى منزلتنه وارث اولور ومؤمن كافرك جنتده‌كى منزلتنه وارث اولور ﴿ ونادى اصحاب الجنة اصحاب النار ان قدوجدنا ماوعدنا ربنا حقا فهل وجدتم ماوعد ربكم حقا قالوا نعم ﴾ اهل جنت جنته دخول ايديجك اهل ناره ندا ايدوب ديه‌لركه ربمز جل شانه‌نك بزه وعد ايتديكى ثوابى حق بولدق سز دخى آنك وعد ايتديكى عذابى حق بولديكزمى ديه لركه نعم حق بولدق ﴿ فاذن مؤذن بينهم ان لعنة الله على الظالمين ﴾ ايكى فريق بيننده برمنادى دينلديكه يعنى صاحب صور ندا ايده‌كه الله تعالينك لعنتى كافرلر اوزره‌در ﴿ الذين يصدّون عن سبيل الله ﴾ كه انلر ناسى طاعة اللهدن صرف ايدرلردى ﴿ و يبغونها عوجا ﴾ واندن زيغ وميل طلب ايدرلردى ﴿ وهم بالآخرة كافرون ﴾ وانلر آخرته كافر ايديلر ﴿ وبينهما حجاب ﴾ حالبوكه اول ايكى فريق بيننده وياجنت ونار بيننده حجاب اولوركه اول ايكيسندن هربرينك اثرى آخره واصل اولميه‌كه اول (فضرب بينهم بسور) قوليله مراددر ﴿ وعلى الاعراف رجال ﴾ اول حجابك اعاليسى اوزره رجال واردر * دينلديكه اعراف برسوردر كيم جنت ونار بيننده ضرب اولنوبدر * واشبو رجالده مفسرين اختلاف ايتديلر ابن عباس ايدر انلر شول قومدركه حسنات وسيئاتلرى برابر اولور سيئاتلرى انلرى جنته دخولدن منع ايدر وحسناتلرى ناردن اجاره ايدر * اويله اولسه اول مكانده ايقاف اولنورلر حتى‌كه الله تعالى حقلرنده ديلديكى وجه اوزره قضا ايدوب بعده جنته ادخال ايدر جمله‌دنصكره جنته انلر كيرر * ابن مسعود ايدر يوم قيامتده ناس حساب اولنور اولكه حسناتى سيئاتندن اكثر اوله اكرچه اول زياده برحسنه ايسه‌ده جنته كيرر * واولكه سيئاتى حسناتندن اكثر اوله

اكرچه برسيئه ايسه‌ده ناره كيرر * وميزان ايسه برحبه دكلو شيئله خفيف وراجح اولور واولكه حسنات وسيئاتى برابر اوله اصحاب اعرافدن اولوب صراط اوزره ايقاف اولنورلر * واول اراده جنت اهلنى ونار اهلنى بيلورلر جنت اهلنه نظر ايديجك انلره سلام ويررلر وكوزلرى نار اهلنه منصرف اولىجق يارب بزى قوم ظالمينله جمع ايتمكل ديو يالواررلر * واصحاب حسنات اوكلرينه وصاغلرينه نور ويريلوب انكله صراط اوزره يوريه‌لر ومنافقلرك نورى صراط اوزرنده سونوب حيرتده قاله‌لر اهل جنت منافقلره ايريشن مصيبتى كوريجك يارب نوريمزى اتمام ايت ديو يلواره‌لر * واصحاب اعرافك نورلرى اوكلرندن كتميه لكن سيئاتلرى يوريمكدن آليقويه ونورلرى نزع اولنميوب اوكلرنده قالديغندن جنته دخولدن رجالرى كسلميه بعده جنته كيرنلرك صوكنده انلر دخى كيره‌لر شرحبيل ايدر اصحاب اعراف شول قومدركه ابوينلرى رضاسز غزايه كيدوب انده قتل اولنديلر فى سبيل الله قتل اولنملرى سببيله ناردن اعتاق اولنورلر وآباءلرينه عصيانلريچون جنتدن منع اولنورلر وآخرده جنته كيررلر * مجاهد ايدر انلر شول قومدركه ابوينلرينك برى انلردن راضى آخر ايسه ساخطدر * ايمدى انلر اعرافده حبس اولنوب جنته آخرده كيررلر * عبدالعزيز بن يحيي الكنانى ايدر انلر شول قومدركه فترتده وفات ايدوب دينلرين تبديل ايتمديلر * دينلديكه انلر اطفال مشركيندر * حسن ايدر انلر مؤمنلردن اهل فضلدر كيم اعراف اوزره چيقارلر وايكى فريقك احوالنى مطالعه ايدرلر * دينلديكه انلر برقومدركه درجات عاليه صاحبلريدر انبياء وشهداء كبى ويامسلمينك خيار وعلماسيدر * ويارجال صورتنده ملائكه‌در ﴿ يعرفون كلا بسيماهم ﴾ ايكى فريقدن هربرين سيماليله بيلورلر اهل جنتى بياض وجوهلريله واهل نارى سواد وجوهلريله ﴿ ونادوا اصحاب الجنة ان سلام عليكم ﴾ اهل جنته نظر ايتدكلرنده انلره سلامله خطاب ايدرلر ﴿ لم يدخلوها وهم يطمعون ﴾ اهل جنت جنته كيرميه حتى‌كه انلره اهل اعراف سلام ويره حالبوكه اهل جنت جنته كيرملرين طمع ايدرلر ويا اهل اعراف جنته كيرميه‌لر لكن جنته كيرنلره سلام ويره‌لر وكنديلر دخى انلر كبى كيرمكى طمع ايده‌لر * ابو العاليه ايدر الله تعالى انلرك قلوبنه اول طمعى القاسى دكل الا انلره كرامت اراده‌سيله‌در * حسن ايدر الله تعالى كه انلرك قلوبنه

طمع القاء ایدر الا انلری طمع ایتدکاری شیئه ایرکورر ﴿ واذا صرفت ابصارهم تلقاء اصحاب النار قالوا ربنا لاتجعلنا مع القوم الظالمین ﴾ وچانکه اهل اعرافك کوزلری اهل نار جانبنه صرف اولنوب انلرك عذابن کوره‌لر الله تعالی‌یه تعوذ ایدوب یاربنا بزی نارده اشبو کافرلر ایله حشر ایتمه‌کل دیو یالواره‌لر ﴿ ونادی اصحاب الاعراف رجالا یعرفونهم بسیماهم قالوا ما اغنی عنکم جمعکم وما کنتم تستکبرون ﴾ اهل اعراف اهل ناردن بر طائفه‌یه که انلر دنیاده عظما ایدیلر سیمالرندن بیلوب دیه‌لرکه دنیاده اموال واولادله کثرت وجمعکز وحقدن تکبرکز ویا خلق اوزره تعظمکز سزه نه شیٔ نفع ایتدی * بعده اهل جنته نظر ایدوب انده فقراء وضعفایی کوره‌لرکه اول اهل نار دنیاده انلری استهزاء ایدرلر والله بونلر جنته کیرمز دیرلردی * اهل اعراف اول اهل ناره اول ضعفایی کوستروب دیه‌لرکه ﴿ أهؤلاء الذین اقسمتم لاینالهم الله برحمة ﴾ اشبونلر اول ضعفاء دکلیدرکه سز انلری تحقیر ایتدیککزدن الله تعالی انلری جنته قویمز دیو یمین ایدر دیکز چون اهل اعراف ماشاءالله انده حبس اولنوب ایکی فریقك احوالنه اطلاعلرندنصکره انلر دنیله‌که ﴿ ادخلوا الجنة لاخوف علیکم ولا انتم تحزنون ﴾ جنته کیرك مستقبلده سزه خوف یوقدر وماضی ایچون محزون اولمزسز * دینلدیکه اهل اعراف اهل ناری ذکر اولندیغی منوال اوزره تعییر ایدیجك اهل نار انلره الله تعالی سزی جنته قویمز دیو یمین ایده‌لر * اویله اولسه الله تعالی ویا بعض ملائکه اهل ناره دیه‌که جنته کیرمزلر دیو یمین ایتدیککز اشبو اهل اعرافیدر اندن اهل اعرافه الله تعالینك فضل ورحمتیله جنته کیرك دینله * ایمدی اهل اعرافك اعرافده حبس اولنملرندنصکره جنته دخوللرنده فائده اولدرکه هر کشینك جزاسی اعمالی دکلو ایدیکی بیلنور وجنته دخولده تقدم ویا تأخر اعمال حسبنجه اولور وکشینك عندالله سبق وتخلفی عملده سبقی وتخلفیله اولور وحال سابقینه ترغیب واردرکه انکله محسن احسانن آرتورر ومسیٔ اساءتدن حذر قیلور * حتی عاقبة الامرده توبیخ وفضاحتدن قورتیلور ﴿ ونادی اصحاب النار اصحاب الجنة ان افیضوا علینا من الماء او مما رزقکم الله ﴾ اهل نار اهل جنته ندا ایدوب دیه‌لرکه صویکزدن بزه دوکك‌که ایچه‌وز * ویا الله تعالینك سزه ویردیکی طعام وثماردن بزه براغك‌که یه‌وز * اهل نارك انی طلب ایتملری

حیرتلرندن اولور * زیرا که اجابتدن مأیوسلردر اشبو دلیلدرکه جنت نارك فوقنده اوله وانسان طعام وشرابدن مستغنی اولمیه اکرچه عذابده ایسه‌ده * ابن عباس ایدر صدقه‌نك افضلندن سؤال اولندقده پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمدن روایت ایدوب دیدیکه صدقه‌نك افضلی سقی ماءدر ایشتمدیکیکه اهل نار اهل جنتدن استغاثه ایتدکارنده بزه صویکزدن دوککز دیه‌لر ﴿ قالوا ان الله حرّمهما علی الکافرین ﴾ اهل جنت انلره دیه‌لرکه الله تعالی جنتك ماء وطعامن کافرلره حرام ایدوبدر ﴿ الذین اتخذوا دینهم لهوا ولعبا ﴾ که انلر حق تعالینك مرضیسی اولان دین اسلامی لهو ولعب اتخاذ ایتدیلر * تحریم بحیره وحول بیتده تصدیه کبی * لهو صرف همدر اکا که صرفی حسن اولمیه * ولعب طلب فرحدر انکله‌که طلبی حسن اولمیه ﴿ وغرّتهم الحیاة الدنیا ﴾ وانلری زینت دنیا آلدادی ﴿ فالیوم ننساهم کما نسوا لقاء یومهم هذا ﴾ اشبو کونده بز انلره ناسك فعلنی ایدوب انلری نارده ترك ایدرز نتکیم انلر بوکونك لقاسن اونودوب باللرینه خطور ایتمز وانکیچون مستعد اولمزلردی ﴿ وما کانوا بآیاتنا یجحدون ﴾ وآیتلریمزی انکار ایدرلردی ﴿ ولقد جئناهم بکتاب فصلناه علی علم ﴾ بز انلره برکتاب ویردك‌که انده اولان عقائد واحکام ومواعظی تفصیل ایتدك انلره صالح اولانی بیلور اولدیغمز حالده ﴿ هدی ورحمة لقوم یؤمنون ﴾ که اول مؤمنلره ضلالدن هدی وعذابدن قورتارر رحمتدر ﴿ هل ینظرون الا تأویله ﴾ کافرلر منتظر اولمزلر الا الله تعالینك وعد ووعیدنك صحتی ظهورینه منتظر اولورلر ﴿ یوم یأتی تأویله ﴾ شول کونکه انك صحتی ظاهر اوله ﴿ یقول الذین نسوه من قبل ﴾ اندن اوّل انی ناسی کبی ترك ایدوب ایمان وعمله اکا التفات ایتمیانلر دیه‌لرکه ﴿ قد جاءت رسل ربنا بالحق ﴾ بزه متبین اولدیکه ربمز جل شانه‌نك رسوللری صدقله کلدیلر دیو اعتراف ایده‌لر شول وقتده‌که انلره اعترافلری نفع ایتمیه ﴿ فهل لنا من شفعاء فیشفعوا لنا ﴾ اشبو کونده بزه شفعادن کمسه وارمیدرکه بزم ایچون شفاعت ایده‌لر ﴿ او نردّ فنعمل غیر الذی کنا نعمل ﴾ ویا دنیایه رد اولنوب اوکدین ایشلیو کلدیکمز اعمال سیئه‌نك یرینه اعمال حسنه ایشلیه‌ك حالبوکه انلره نه اعترافلری نفع ایده ونه شفاعت ایدر بولنه ونه دنیایه رد ایچون رجالرینه التفات اولنه ﴿ قد خسروا انفسهم ﴾ زیرا که عمرلرین کفرده چورمکله زیان ایتدیلر

﴿ وضل عنهم ما كانوا يفترون ﴾ وانلردن زائل اولوب نفع ایتمیه شول آلهه‌لریکه کندیلره شفعاء زعم ایدوب عذابدن قورتاررظن ایدردیلر ﴿ ان ربكم الله الذی خلق السموات والارض فی ستة ایام ﴾ ربکز اول الله تعالیدرکه سموات وارضی التی کون مقداری اوقاتده خلق ایتدی زیراکه کون شمسك طلوعندن غروبنه دکدر حالبوکه اول زمانده نه کون ونه شمس ونه سماء وارایدی * دینلدیکه انکله مراد آخرت ایامیدرکه هربر کون دنیا ایامندن بیك ییل مقدارنجه‌در سعید بن جبیر ایدر الله تعالی قادر ایدیکه سموات وارضی برلمحه ولحظه‌ده خلق ایدیدی لکن انی التی کون دکلو زمانده خلق ایتدی تاکه انکله عبادینه اموردہ تأنی وتثبتی تعلیم ایده حدیثده کلدیکه (التأنی من الرحمن والعجلة من الشیطان) تأنی الله تعالیدن وعجله شیطاندندر ﴿ ثم استوی علی العرش ﴾ الله تعالینك عرش اوزره امری مستوی ویامستولی اولدی * اهل سنت دیدیلرکه عرش اوزره استواء الله تعالینك بلا کیف صفتیدر یعنی الله تعالینك عرش اوزره استوائی واردر عنایت ایتدیکی وجه اوزره استقرار وتمکندن منزه اولدیغی حالده وعرش برجسمدرکه سائر اجسامی محیطدر انکله تسمیه اولندی ارتفاعیچون ویاسریر ملکه تشبیه ایچون زیراکه امور وتدابیر اندن نزول ایدر دینلدیکه انکله مرادملکدر ﴿ یغشی اللیل النهار ﴾ اول الله تعالی لیلی نهار اوزره کتوروب انکله نهاری اورتر نهار ایله لیلی اورتمسی کبی ﴿ یطلبه حثیثا ﴾ اول انی سرعتله طلب ایدر زیرا ایکیسندن هر بری آخری تعقیب ایدر وینه خلف اولمسیله کأنه بری برینی طلب ایدر ﴿ والشمس والقمر والنجوم مسخرات بامره ﴾ ودخی الله تعالی شمس وقمر ونجومی امریله وتصرفیله مذللات خلق ایلدی ﴿ ألا له الخلق والامر ﴾ آکاه اولوك که خلقك وامرك کایسی الله تعالینکدر اشیادن هیچ برشیئك خلقنده احدك اشتراکی یوقدر اشیاده دیلدیکی شیئله امر ایدر وامرنی تنفیذ ایدر امرنی رد ایدر یوقدر ﴿ تبارك الله ﴾ الله تعالی الوهیتده وحدانیتله تعالی وربوبیتده فردانیتله تعظم ایتدی ﴿ رب العالمین ﴾ که اول عالمینك مربی ومالکیدر ﴿ ادعوا ربكم تضرعا وخفیة ﴾ ربکز جل شانه یه دعا ایدك تضرع ایلرو سرا سویلر اولدیغکز حالده حسن ایدر دعوت سر ایله دعوت علانیه بیننده یتمش ضعف واردر سلف صالحین دعاده اجتهاد ایدوب حالبوکه انلردن صوتده

همسندن غیری اولمزدی پس بواجلدن رب تعالی (اذ نادی ربه نداء خفیا) دیو انکله زکریا علیه السلامی مدح ایلدی ﴿ انه لا یحب المعتدین ﴾ الله تعالی دعاده وغیریده حد مأموری تجاوز ایدنلری سومز * اشبونده تنبیه واردرکه دعا ایدنه لایق اولمزکه کندویه لایق اولمیان شیئی طلب ایده منازل انبیایی سؤال کبی * روایت اولندیکه عبدالله بن مغفل رضی الله تعالی عنه اوغلنی ایشتدیکه یارب بکا جنتك یميننده برقصر ابیض ویر دیو دعاء ایدردی * دیدیکه ای اوغل رب تعالیدن مطلق جنت استه ونادردن استعاذه ایلکل * زیرا پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمدن ایشتدمکه دیر (سیکون فی هذه الامة قوم یعتدون فی الطهور والدعاء) اشبو امتده برقوم اوله که طهور ودعاده حد مشروعی تجاوز ایده‌لر دینلدیکه اول رفع صوتله دعادر * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم خیبر غزاسنده ایدی ناس برمکان عالی یه اشراف ایتدکلرنده رفع صوتله تکبیر ایتدیلر دیدیکه (اربعوا علی انفسكم انكم لا تدعون اصم ولا غائبا انكم تدعون سمیعا قریبا وانه لمعكم) نفسکزه تذلل وتمسکنی الزام ایدوب دعا کزده رفع صوتله ترك ادب ایتمکز زیراکه سز اصم وغائبه دعا ایتمزسز بلکه سزك صدوریکزده اخفاء ایتدیککز حاجتکزی بیلور وایشیدر وسزه حبل وریدکزدن اقرب علمی سزکله اولور رب تعالی یه دعا ایدرسز * دینلدیکه اول مؤمنلره فعلی حلال اولمیان شیئله بددعادر یارب انلری رسوای ایت ویاموتنی کفر اوزره ایت ویا کالعنت ایت دیمك کبی ﴿ ولا تفسدوا فی الارض بعد اصلاحها ﴾ یریوزنده معاصی ایله وطاعت اللهك غیری یه دعوتله افساد ایتمکز الله تعالی انی بعث رسل وبیان شریعت وطاعته دعوتله اصلاح ایتدیکندنصکره * ویاخود یریوزنده عصیان ایتمکزکه الله تعالی مطری امساك ایتمیه ومعاصیکز سببیله حرثی اهلاك ایتمیه * یعنی الله تعالی انی مطر وخصبله اصلاحندنصکره ﴿ وادعوه خوفا وطمعا ﴾ واول الله تعالی یه دعا ایدك حالبوکه قصور اعمالکز وعدم استحقاقکز ایچون انك رد اولنمسی خوفن ایدرسز وانك فرط رحمتیچون فضل واحساندن اجابت ایتمسن طمع ایدرسز ﴿ ان رحمت الله قریب من المحسنین ﴾ الله تعالینك رحمتی احسان ایدنلره قریبدر ﴿ وهو الذی یرسل الریاح بشرا بین یدی رحمته ﴾ الله تعالی یغمور اوکنجه انی نشر ایدر ویا انك کلمسنی تبشیر ایدر ریحلر کوندرر زیراکه ریح صبا سحابی اثاره ایدر وریح

شمال ایسه انی جمع ایدر وریح جنوب ایسه انی یاغدیرر وریح دبور ایسه انی طاغیدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم الریح من روح الله تأتی بالرحمة وبالعذاب فلاتسبوها واسئلوا الله من خیرها وعوذوا به من شرها) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر ریح الله تعالینك روحندندر رحمتله‌ده عذابله‌ده * کاورایمدی انی سب ایتمکز بلکه الله تعالی یه انك خیرندن سؤال وشرندن استعاذه ایدك (حتی اذا اقلت سحابا ثقالا) حتی قچانکه اول ریاح یغمورله آغرلشمش سحابی کوتوره (سقناه لبلد میت) بزاول سحابی بلد میته سوق ایدرزکه اول صو یه محتاجدر (فانزلنا به الماء) واول سوقله بزاندن یغمور یاغدررز (فاخرجنا به من کل الثمرات) واول یغمورله یردن میوه‌لرك انواعندن بتوررز (کذلك نخرج الموتی) ایمدی یغمورله میوه‌لری بتورمزکبی صور ایکنجی کره نفخ اولندیغنده موتایی قبرلرندن چقاررز * روایت اولندیکه نفخهٔ اولیده قچان ناسك کلنه موت ایره الله تعالی عرش آلتندن ماء حیوان دینور بحردن منیٔ رجال کبی یغمور کونده‌ره وانی قبور اوزره یاغدیروب انکله ناسی اکین بتمسی کبی قبرلرندن بتوره جسدلری کامل اولیجق انلره روحلری نفخ اولنور بعده انلره اویقو القا اولنوب انده اویورلر بعده محشره کتمك ایچون اویاریلورلر حالبوکه باشلرنده وکوزلرنده اویقولذتی کیتمامش بوله کیررلر (یاویلنا من بعثنا من مرقدنا) ویل بزه کیم اویقومزدن بزی کیم اویاندردی دیو سویلنورلر (لعلکم تذکرون) تاکه انکله اتعاظ ایدوب یغمورله میوه‌لری بتورمکه قادر اولان رب تعالینك یوم قیامتده موتایی دیرلتمکه قادر ایدوکن بیله‌لر (والبلد الطیب یخرج نباته باذن ربه) شول بلدکه طیب الارض کریمة التربه درانك نباتی رب تعالینك مشیئتیله کثیر وحسن چیقوب انکله نفعلنورلر (والذی خبث لایخرج الانکدا) وشول بلدکه خبیث الارض سبخ التربه درانك نباتی عنا ومشقتله عسر وقلیل چیقوب نفعی اولمز اوّلکیسی شول مؤمن مثلیدرکه قرآنی ایشتدکده قلبی انی قبول ایدوب انکله نفعلنه وایکنجیسی شول منافق مثلیدرکه قرآنی ایشتدکده قلبی انی قبول ایتیوب انکله نفعلنمیه (کذلك نصرّف الآیات لقوم یشکرون) اشبو ذکر اولنان کبی آیتلریمزی تردید وتکریرایدرز شول قوم ایچونکه نعمة اللهه شکر ایدرلر وانده تفکر ایدوب معتبر ومتعظ اولورلر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم مثل مابعثنی الله من الهدی والعلم کمثل

الغیث الکثیر اصاب ارضا فکانت منها نقیة قبلت الماء فانبتت الکلأ والعشب الکثیر وکانت منها اجادب امسکت الماء فنفع الله بها الناس فشربوا وسقوا وزرعوا واصاب منها طائفة اخری انما هی قیعان لایمسك ماء ولاینبت کلأ فذلك مثل من فقه فی دین الله ونفعه مابعثنی الله به فعلم وعلم ومثل من لم یرفع بذلك رأسا ولم یقبل هدی الله الذی ارسلت به) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر الله تعالینك بنمله بعث ایتدیکی هدی وعلمك مثلی شول مطر کثیر مثلیدرکه بر ارضه اصابت ایده اول ارضك بعضی نقیه اولدیغندن صویی قبول ایدوب انواع نبات بتوره وانك بعض آخری اجادب اولدیغندن صویی امساك ایدوب الله تعالی انکله ناسی نفعلندیره وایچه‌لر وحیوانلرینه ایچوره‌لر واکینلرین صواره‌لر وانك بعض آخری قیعان اولدیغندن نه صویی امساك ایده ونه کلأ بتوره اشبو دینلان شول کیمسه مثلیدرکه دین اللهده فقیه اولوب الله تعالینك بنمله بعث ایتدیکی علم وهدی اکا نفع ایده عالم اولوب ناسه تعلیم ایده ودخی شول کیمسه مثلیدرکه اکا باش قالدرمیه وبنم الله تعالیدن کتوردیکم هدایی قبول ایتمیه (لقد ارسلنا نوحا الی قومه) بز نوح علیه السلامی قومنه رسول کوندردك که اول نوح بن لمك بن متوشلخ بن اخنوخدرکه اول ادریس علیه السلامدر الله تعالی ادریسدن صکره اوّل بعث ایتدیکی نبی نوح علیه السلامدر نجار ایدی اللی یاشنده ایکن الله تعالی انی قومنه رسول کوندردی نفسنه چوق نوحه ایتدیکیچون اکا نوح دینلدی سبب نوحنده اختلاف اولندی دینلدیکه اول قومنه هلاکه بددعاسیچون ایدی ویا اوغلی کنعان شاننده رب تعالی یه مراجعتی ایچون ایدی ویا اول برکلب مجذومه اوغرایوب اخسأ یاقبیح دیوانی طرد ایتدی الله تعالیدن اکا وحی کلدیکه یانوح عیبی بنده‌می بولدك یوخسه کلبده‌می (فقال یاقوم اعبدوا الله مالکم من اله غیره) نوح علیه السلام انلره دیدیکه یاقوم یالکز الله تعالی یه عبادت ایدك که اندن غیری الهکز یوقدر (انی اخاف علیکم عذاب یوم عظیم) اکر اکا ایمانه کلمزسکز یوم قیامتده ویوم طوفانده سزه عذاب عظیم اصابتندن خوف ایدرین (قال الملأ من قومه انا لنریك فی ضلال مبین) قومنك اشرافی اکا دیدیلرکه بز سنی حقدن ضلال بیننده کوررز (قال یاقوم لیس بی ضلالة ولکنی رسول من رب العالمین) نوح علیه السلام انلره دیدیکه بنده ضلالت یوقدر بلکه بن رب العالمیندن سزه

رسولين ﴿ ابلغكم رسالات ربى ﴾ ربم جل شانه‌نك عقايد ومواعظ واحكام
رسالاتنى اوقات مختلفه‌ده سزه تبليغ ايدرين ﴿ وانصح لكم ﴾ ونفسم ايچون
ديلديكم خيرى سزيچون دخى ديلرين ﴿ واعلم من الله مالاتعلمون ﴾ والله
تعالينك قدرت وشدت بطشندن ويا انك جهتندن وحى ايله سزك بيلمديككز
اشيايى بن بيلورين ﴿ او عجبتم ان جاءكم ذكر من ربكم على رجل منكم ﴾
عجبلرميسزكه ربكز جل شانه‌دن شول كندى جنسكزدن بر رجل لسانيله
رسالت وموعظه كله ﴿ لينذركم ﴾ تا كه سزى كفر ومعاصى عاقبتندن انذار
ايده ﴿ ولتتقوا ﴾ واول ايكيسندن سزى صاقندره ﴿ ولعلكم ترحمون ﴾ وتا كه
رحمت اولنه‌سز لعلّ كه حرف ترجيدر ايرادنده فائده اولدركه تقوى الله
تعالى يه برشيئى موجب دكلدر وترحم الله تعاليدن فضلدر ومتقى يه تقواسنه
اعتمادى وعذاب اللهدن امنى لايق دكلدر ﴿ فكذبوه فانجيناه والذين معه
فى الفلك ﴾ انلر ايسه نوح عليه السلامى تكذيب ايتديلر اويله اولسه بزنوحى
وبيله‌سنجه اولان مؤمنلرى طوفاندن سفينه‌ده قورتاردق * دينلديكه انكله
قورتلان سكسان كشى ايدى قرقى رجل وقرقى مرأه ايدى برقولده اوچ
اوغلى سام وحام ويافث ودخى مؤمنلردن يدى كمسه ايدى ﴿ واغرقنا الذين
كذبوا باياتنا ﴾ وبزم آيتلريمزى تكذيب ايدنلرى طوفانله غرق ايتدك ﴿ انهم
كانوا قوما عمين ﴾ زيرا انلر معرفة اللهدن وياحق وايماندن ويانزول عذابدن
عمى القلوب ايديلر ﴿ والى عاد اخاهم هودا ﴾ بزعاد قومنه نسبا قرنداشلرى
هود عليه السلامى رسول كوندردك كه اول هود بن عبدالله بن رياح بن خلود
بن عاد بن عوص بن ارم بن سام بن نوحدر برقولده اول هود بن شالخ
بن ارفخشد بن سام بن نوحدر ﴿ قال ياقوم اعبدوا الله مالكم من اله غيره ﴾
ديديكه ياقوم الله تعالى يه عبادت ايدك كه سزك اندن غيرى الهكز يوقدر
﴿ أفلا تتقون ﴾ انك عذابندن قورقزميسزكه اكا اشراك ايدرسز ﴿ قال
الملاء الذين كفر من قومه انا لنراك فى سفاهة وانا لنظنك من الكاذبين ﴾
قومندن كافر اولنلرك اشرافى ديديلركه ياخود بزسنى خفت عقلده متمكن
وراسخ كوررزكه قومك دينندن آيرلدك وسنى رسول الله ايديككده
كاذبلرندن ظن ايدرز ﴿ قال ياقوم ليس بى سفاهة ولكنى رسول من رب العالمين ﴾
هود عليه السلام ديديكه بن خفت عقلله متصف دكلم بلكه رب العالميندن
سزه كلمش رسولين ﴿ ابلغكم رسالات ربى ﴾ ربم جل شانه‌نك رسالاتنى سزه

تبليغ ايدرين ﴿ وانا لكم ناصح امين ﴾ وبن سزه نصح ايدوب سزى توبه‌يه
دعوت قيلورين ورسالتمده صادق وامينم ﴿ او عجبتم ان جاءكم ذكر من ربكم على
رجل منكم لينذركم ﴾ عجبلرميسزكه ربكز جل شانه‌دن شول كندى
جنسكزدن حسب ونسبن بيلديككز رجل لسانيله سزه رسالت وبيان كله كيم
سزى عذاب اللهدن انذار ايده ﴿ واذكروا اذ جعلكم خلفاء من بعد
قوم نوح ﴾ وذكر ايدك شول وقتى كه الله تعالى قوم نوحى اهلاك ايتدكدنصكره
ير يوزنده سزى خلفا قيلدى زيراكه شداد بن عاد رمل عالجدن بحر عمانه
دكين ارضك معمورينه مالك اولمشيدى ﴿ وزادكم فى الخلق بسطة ﴾ وسزى
قوت وقامتده زياده ايلدى * دينلديكه انلرك قامتده اطولى يوز ذراع
واقصرى التمش ذراع ايدى وانلردن برينك رأسى قبهٔ عظيمه كبى ايدى
وبرينك كوزى چقورنده وبورنى دلوكنده ضباع ياوريلسه ممكن ايدى
﴿ فاذكروا آلاء الله لعلكم تفلحون ﴾ ايمدى الله تعالينك نعمتلرين ذكر ايدك كه
اول سزى شكره مفضى اولوب انكله فلاحه ايره‌سز ﴿ قالوا أجئتنا لنعبد الله
وحده ﴾ انلر ديديلركه بزه يالكز الله تعالى يه عبادت ايدك ديو امر ايتمكه‌مى
كلدك ﴿ ونذر ما كان يعبد آباؤنا ﴾ وترك ايده‌وز شول آلهه عبادتنكه آبائمز
انلره عبادت ايدرلردى ﴿ فأتنا بما تعدنا ان كنت من الصادقين ﴾ ايمدى اكر
رسالتكده صادق ايسه‌ك بزه الله تعالينك عذابندن قورقزميسز ديو ايعاد
ايتديككك شيئى كتوركل ﴿ قال قد وقع عليكم من ربكم رجس وغضب ﴾
هود عليه السلام ديديكه ربكز جل شانه‌دن سزه عذاب وارادهٔ انتقام
واجب وحق اولدى ﴿ أتجادلوننى فى اسماء سميتموها انتم وآباؤكم مانزل الله
بها من سلطان ﴾ بنمله جدالمى ايدرسز شول اشياده‌كه انى سز آلهه تسميه
ايتديكز حالبوكه انده الهيت معناسى يوقدر زيرا اكا مستحق بالذات هرشيئك
ايجادينه قادر اولان رب تعاليدر اكر آلهه‌كز اكا مستحق اولسه الله تعالينك
انلرى مستحق قلمسيله اولور يا آيت انزاليله ويا برحجت نصبيله حالبوكه اول
اصناملرنده بوجمله‌سى منعدمدر اويله اولسه انلر هود عليه السلامى اهلاك
قصدنى ايتديلر هود عليه السلام انلره ديديكه ﴿ فانتظروا انى معكم
من المنتظرين ﴾ ايمدى عذاب نزولنه منتظر اولك بندخى سزكله بيله اكا
منتظرين كه اول سزه ايريشه زيراكه حق واضح اولوب سز ايسه عنادكز
اوزره مصر اولديكز ﴿ فانجيناه والذين معه برحمة منا ﴾ اويله اولسه هود

عليه السلامى ودينده اكا اتباع ايدنلرى رحمتمزله قورتاردق ﴿ وقطعنا دابر الذين كذبوا بآياتنا وما كانوا مؤمنين ﴾ وبزم آيتلريمزى تكذيب ايدوب مؤمن اولميانلرين اوّللرندن آخرلرينه دكين استيصال وهلاك ايلدك * روايت اولنديكه عاد قومنك مسكنلرى احقافده ايديكه اول عمانله حضرموت بيننده رمالدر * انلر فضل قوتلرينه مغرور اولوب ارض اهلنه قهر ايدرلردى ومشركين اولوب اصنامه عبادت ايدرلردى الله تعالى انلره هود عليه السلامى پيغمبر كوندرديكه اول نسبده انلرك اوسطى وحسبده افضلى ايدى، وانلره امر ايلديكه الله تعالى يى برليه‌لر وناسه قهر وظلمدن كف ايليه‌لر انلر ايسه اكا انقياد ايتميوب انى تكذيب ايتديلر قوتده بزدن اشد كيمدر ديديلر وعصيانلرى اوزره اصرار ايتديلر اويله اولسه الله تعالى انلردن اوچ ييل يغمورى كسوب ياغدرمدى حتى كه اندن انلره جهد ومشقت ايردى مكر اول زمانده ناسه بر بلاء ايرسه هر نه ملتدن ايسه دفعيچون بيت الحرامه واروب انده دعا ايدرلردى اول سببدن مكه‌ده اديان مختلفه‌دن اقوام كثيره جمع اولمقدن خالى اولمزدى واول وقتده مكه‌ده عمالقه اولوردى چون قوم عاد قحطدن مجهود اولديلر قوملرندن استسقايه يتمش كشى اختيار ايدوب مكه‌يه كوندرديلر واستسقاء ايچون حرمه كيرديلر مكر ارالرنده مرثد بن سعد نام رجل سرّا هود عليه السلامه ايمانه كلوب اول وقته دكين ايمانني قومندن كيزلردى ديديكه والله دعا كزله سقى اولنمزسز مادامكه پيغمبريمز هود عليه السلامه اطاعت ورب تعالى يه انابت ايتميه‌سز چون استسقايه كتديلر مرثدى اكا كتمكدن منع ايتديلر اول ايسه انلره التفات ايتميوب آردلرندن انلره ايردى ودعاسنده ديديكه الهى بنم سكا حاجتم يالكز ديلرم قومم حاجتنه بنى قارشدرمه بن انلردن تبرى ايلرين اندن كنديچون طول عمر ديلدى حق تعالى حاجتن روا ايدوب يدى نسر عمرنجه معمر ايلدى ووفدك رئيسنه قيل بن عترم دينوردى ديديكه يا الهنا اكر هود صادق ايسه بزه سقى ايت زيراكه هلاك اوليورز اويله اولسه اوچ سحاب پيدا اولديكه انك برى بياض وبرى قرمزى وبرى سياه ايدى وسحابدن بر ندا كلديكه يا قيل اشبو اوچ سحابدن برين اختيار ايت ديديكه سياهنى اختيار ايتدمكه اول چوق صولودر اويله اولسه الله تعالى اول سياه سحابه يى عاد قومنك ديارينه سوق ايتدى كورسه‌لر كه مغيث دينور بر واديلرندن اول سحابه ظهور ايلدى

كوريجك اكا سونشديلر اشبو يغموردر ديو برى برلرينه سويلديلر مكر عاد قومنده مهدد دينور بر مرأه وار ايدى اول سحابه يى ابتدا اول كوردى فرياد وفغان ايدوب واويلا كه بو بزى هلاك ايچون كلوبدر ديو خبر ويردى زيرا كوررينكه انده ريح اولوب نار شهابلرى كبى كيدر اوكنجه رجال وار انى يدرهماندم كورسه‌لركه اول سحابه‌دن بر شدتلو روزكار ايردى يدى كيجه وسكز كون اسوب عاد قومنك جميعن هلاكه ايركوردى * وهود عليه السلام ايسه اتباعى مؤمنلر ايله بر حظيره‌يه آيرلديلر انده امن وراحت اوزره الله تعالى يه حمد وذكره مشغول اولديلر روزكار انلره اوغراديغنده لين ورفقله اسوب بدنلرينه راحت ويرردى قوم عاده ايرشسه شدتله هوايه قالديروب بعده يره اوروب اولدرردى * دينلديكه الله تعالى عاد قومنه ريح عقيم كوندردى هر برين هوايه قالديروب باشلرين اشاغه يره دوندرردى قلانلرى قاچوب محكم بنالو اولره كيرديلر قپولرين پركيدوب ايچروسنده طورديلر اول حالتده ينه خلاصه مجال بولمديلر ريح ايچروسنه كيروب انلرى دخى اولدردى بعده حق تعالى بر نوع سياه قوشلر كوندروب جيفه‌لرين دريايه آتدردى * روايت اولنديكه الله تعالى ريحه بيوردى شدتله اسديكنده قوم عاد اوزره رمالى صاوردى حتى كه انلرى رمال اوتورب التنده قالديلر يدى كيجه سكز كون انده ايكلشديلر بعده ينه ريح انلرى رمالك التندن چيقاردى وهوايه قالديروب دريايه براغوردى * دينلديكه هود عليه السلامك قبر شريفلرى حضرموتده بر كثيب احمرده‌در وبر قولده ركنله مقام بيننده‌در ﴿ والى ثمود اخاهم صالحا ﴾ بز ثموده نسبا قرنداشلرى صالح عليه السلامى رسول كوندردك دينلديكه ثمود عربدن بر قبيله‌در اب اكبرلرى ثمود بن عابر بن ارم بن سام اسميله تسميه اولنديلر مسكنلرى حجاز ايله شام بيننده وادى القرايه دكين حجر دينور مواضع معروفه‌ده ايدى وصالح عليه السلام ايسه ابن عبيد بن اسف بن ماسخ بن عبيد بن حادر بن ثمود ايدى ﴿ قال يا قوم اعبدوا الله مالكم من اله غيره ﴾ صالح عليه السلام انلره ديديكه يا قوم يالكز الله تعالى يه عبادت ايدك كه اندن غيرى الهكز يوقدر ﴿ قد جاءتكم بينة من ربكم ﴾ ربكز جل شانه‌دن سزه بنم نبوّت وقولم صحتنه دلالت ايدر معجزهٔ ظاهره كلدى ﴿ هذه ناقة الله لكم آية ﴾ اشبو ناقة اللهدر سزه آيت اولديغى حالده تاكه انكله معتبر اولوب رب تعالى يه ايمان كتوره‌سز

﴿ فذروها تأكل فى ارض الله ﴾ انى كندى حالنه قوكزكه ارض اللهده اعشابدن
اوتلیه ﴿ ولا تمسوها بسوء فيأخذكم عذاب اليم ﴾ واكا سوء ایركورمكزكه
اول كرك ضرب ویا عقردر ایركوررسكز سزى عذاب اليم اخذ ايدر
﴿ واذكروا اذ جعلكم خلفاء من بعد عاد ﴾ وذكر ايدك شول وقتيكه الله تعالى
سزى عاد قومنك هلاكندنصكره خلفا قيلدى ﴿ وبوّأكم فى الارض ﴾
وسزى ارض حجرده اسكان ايتدى ﴿ تتخذون من سهولها قصورا
وتنحتون الجبال بيوتا ﴾ كه ارضك سهولندن جص وآجرله قصرلر يپار
سزكه یاز كونلرنده انده ساكن اوله سزو دخى طاغلرى اويوب اولر ايدرسزكه
قيش كونلرنده انده ساكن اوله سز ﴿ فاذكروا آلاء الله ولا تعثوا
فى الارض مفسدين ﴾ ايمدى الله تعالينك نعمتلرين ذكر ايدوب شكرايلكز
يوخسه شكر يرينه وجه ارضده فساد ايتمكز ﴿ قال الملاء الذين استكبروا
من قومه للذين استضعفوا لمن آمن منهم أتعلمون ان صالحا مرسل من ربه
قالوا انا بما ارسل به مؤمنون ﴾ صالح عليه السلامك قومندن شول ايماندن
تعظم ايدن اشراف استهزاء طريقى اوزره شول انلرك تحقير ايتدكارندن
ايمانه كانلره ديديلركه صالح ربيسى جل شانه دن مرسل پيغمبر ايدوكنى
بيلورميسز ديديلركه نعم بيلورز بزه وسزه مرسل ايدوكنده شكمز يوقدر
زيرا اول برامر معلوم مسلمدر كمال وضوحيچون انده كلام يوقدر اويله
اولديغيچون بزاكا مؤمنلرز ﴿ قال الذين استكبروا انا بالذى آمنتم به كافرون ﴾
اول ايماندن تعظم ايدنلر اول مؤمنلره ديديلركه بزسزك شول ايمان
كتورديككز شيئه كافرلرز ﴿ فعقروا الناقة ﴾ اويله اولسه من عندالله انلره
آيت اولان ناقه يى بوغزلديلر ﴿ وعتوا عن امر ربهم ﴾ وربلرى جل شانه نك
امرينه امتثالدن استكبار ايتديلر يعنى الله تعالى يه عصيان وناقه ده امرنى ترك
وپيغمبرلرين تكذيب ايتديلر ﴿ وقالوا ياصالح ائتنا بما تعدنا ان كنت
من المرسلين ﴾ واستهزاء طريقى اوزره ديديلركه ياصالح بزه ايعاد ايتديكك
عذابى كتوركل اكرمرسل پيغمبرلردن ايسك ﴿ فاخذتهم الرجفة فاصبحوا
فى دارهم جاثمين ﴾ اويله اولسه يرده زلزله اولدى وسمادن صيحه كلديكه
انده هرذى صوتك صوتى بولنوردى * دينلديكه اول صيحه ايدن جبرائيل
عليه السلام ايدى اندن قلبلرى متمزق اولوب ميتين اولديلر ﴿ فتولى عنهم
وقال ياقوم لقد ابلغتكم رسالة ربى ونصحت لكم ولكن لاتحبون الناصحين ﴾

صالح عليه السلام انلردن اعراض ايدوب ديديكه ياقوم بن سزه ربم
جل شانه نك رسالتن تبليغ ايتدم وسزه نصح ايتدم لكن سز نصيح
ايدنلرى سومز ايديكز * اكر دينورسه كه انلره هلاكارندنصكره نيچه
خطاب اولنور دينوركه اول پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم بدرده
قتل اولنان كفارى قليبه براقدقلرنده ندا ايدوب ديديكه استرميسزكه
الله تعالى يه ورسولنه اطاعت ايديديكز زيرا بز ربمز جل شانه نك وعدنى حق
بولشز سزده حق بولديكزمى * عمر رضى الله تعالى عنه ديديكه يارسول الله
روحلرى اولميان اجساده سويلرميسز پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم
ديديكه انلر بنم قولمى ايشتمكده سزدن زياده درلر الا بوكه جوابه قادر
دكالردر * روايت اولنديكه عاد قومنك هلاكندنصكره انلرك بلادنى
ثمود قومى تعميرايدوب يرلرينه خلف اولديلر وتناسلله كثرت بولديلر واعمار
طوال ايله معمر اولدقلرندن سكنايه بناء وفا ايتميوب طاغلرده طاشدن اولر
اويديلر وخصب ووسعتده اولدقلرندن يريوزنده بغى وفساده يونلديلر
حق تعالى يه عبادتى قويوب اصنام عبادتنه اقبال ايتديلر حق تعالى انلره
اشرافلرندن صالح عليه السلامى رسول كوندردى اول انلرى انذار ايدبجك
اندن آيت استديلر صالح عليه السلام ديديكه نه ديلرسزكه انى سزه
كتورم ديديلركه بزمله بيله بيرام يرينه وارەلم سن كندى الهكه وبز آلهه مزه
يالواره لم استجابت اولنانمزه متابعت ايده لم نعم ديوب انلرله محل موعوده
وارديلر انلر اصناملرينه يالواروب اجابت اولنميجق صالح عليه السلامه
يونلديلر سيدلرينه جندع بن عمرو دينوردى برصخره يه اشارت ايدوب
ديديلركه اكر بوصخره دن بزه برناقه چيقاررسك كه وصفى شونك كبى اوله
جميعمز سنى تصديق ايدرز وايمانه كلورز صالح عليه السلام انلردن
عهدلرينه وفايه اخذ ميثاق ايتدكندنصكره حق تعالى يه تضرع ونياز
ايتدى كورسه لركه صخره ياريلوب ايچندن ديلدكارى وصفده برناقه
چيقدى * بعده عظمده بركندى مثلى ولد طوغوردى هماندم جندع
برجاعتله ايمانه كلديلر وثمودك اشرافى دخى ايمانه كلمك مراد ايتدكارنده
ذواب بن عمرو وصاحب اوثانلرى حباب وكاهنلرى رباب انلرى اندن منع
ايلدى * وقتاكه صخره دن ناقه چيقدى صالح عليه السلام قومنه
ديديكه صويكزك جميعى بركون ناقه نك وبركون سزكدر * بعده ناقه

وولدی ارض ثموده مکث ایتدی شجرندن رعی ایدوب صویندن ایچدی صویه کون آشوری واردیغنده جمر قیوسنك جمیع صوینی ایچمینجه باشن قالدرمزدی واندن قارنی شیشوب یوله صغمز اولدیغندن ورود ایتدیکی طریقك غیریدن صدور ایدردی بعده دیلدکاری دکلو سودین صاغوب ایچرلر وادخار ایدرلردی کندیلرك نوبتی کونده دیلدکاری دکلو صودن ایچرلر وناقه کونیچون ادخار ایدرلردی * ویازده اسیده ناقه وادینك ظهرنده قرار ایدوب ثمودك مواشیسی اندن وادینك بطننه اسیسنه واوتسز یرینه قرار ایدردی وقیشده صوقده ناقه وادینك بطننه قرار ایدوب ثمودك مواشیسی وادینك ظهرینه واوتسز یرینه قرار ایدردی * بو حالت انلره من عندالله بلاء واختبار ایدی انلر ایسه اکا صبر ایده‌میوب جهالتلرین اظهاره یونلدیلر * مکر ثموده ایکی مرأه وار ایدی برینه عنیزه دینور عجوزمسنه اولوب حسنا قزلری وار ایدی مواشیٔ کثیره صاحبه‌سی ایدی وبرینه دخی صدوف دینور جمیله غنیه اولوب اول دخی مواشیٔ کثیره صاحبه‌سی ایدی ایکیسیدخی صالح علیه السلامی قتی سومزلردی اول صدوفك مصدع دینور ابن عمی وار ایدی ناقه‌یی عقر شرطیله نفسنی اکا عرض ایلدی وعنیزه ایسه قدار بن سالف دینور بر ولد زناسی وار ایدی اکا ناقه‌یی عقر شرطیله قزلرندن دیلدیکنی ویرمکه وعد ایتدی اویله اولسه مصدعله قدار ناقه‌نك عقرنی التزام ایتدیلر وامثاللری اشقیادن یدی کمسه‌یی کندیلره اویدردیلر * وناقه‌نك صدوری حیننده یولی اوزره کیزلندیلر اوغرایجق سیفله اوروب اولدردیلر واهل بلد آنك لحمن اولشدیلر وپشوروب یدیلر ناقه‌یی اولدردکارینی ولدی کوریجك اول اراده بر اولو طاغ وار ایدی اکا قاچدی * اندن صالح علیه السلامه یا نبی الله ناقه‌یی فلان وفلان اولدردی بزم انده کناهمز یوقدر دیو عذر دیلدیلر صالح علیه السلام ایتدی اکر انك ولدینه ایریشه بیلورسکز امیددرکه اوزریکزدن عذاب رفع اوله * هماندم انی استیو چیقدیلر کورسه‌لرکه اول طاغ اوزرنده‌در طوتمغه وار دیدیلر الله تعالینك امریله طاغ یوکسلدی بر مرتبه‌ده‌که اکا قوش ایرمز اولدی ناقه‌نك ولدی ایراقدن صالح علیه السلامی کوریجك اوچ کره باغردی واول اراده بر صخره یاریلوب ولد ناقه انك ایچنه کیردی صالح علیه السلام ایتدی انك اوچ کره باغرمسی اوچ کون عمرکز قالدیغنه

اشارت ایتدی * بر روایتده ناقه‌یی اولدیرن طقوز کشینك دردی ولدینك اردنجه کتدیلر انی دخی اولدروب لحمنی ناقه‌نك لحمنه قاتدیلر صالح علیه السلام ایتدیکه یاقوم حرمة اللهی انتهاك ایتدیکز ایمدی انك عذابنه منتظر اولکزکه اول سزه ایریشور انلر ایسه انی استهزاء طریقی اوزره یا صالح اول عذاب بزه نه وقت کلور وانك کلمسنه علامت نه اولور دیدیلر انلر ایسه ناقه‌یی اربعا کوننده اولدرمشلردی دیدیکه ایرته خمیس کوننده یوزلریکز صرارر وجمعه کوننده قیزارر وسبت کوننده قرارر واحد کوننده عذابکز کلور صالح علیه السلام انی دیجك اول ناقه‌یی اولدورن طقوز کشی دیدیلر که کلوك کیجه انی باصوب اولدوره‌لم اکر اول وعدنده صادق ایسه کندیمزه عذاب ایرمزدن اوّل بزاکا عذابمزی ایرکوررز واکر کاذب ایسه انی ناقه‌سنه ایرکورمش اولورز اویله اولسه کیجه صالح علیه السلامی اولدرمکه کلدکارنده ملائکه طاشله جمیعنی اوروب اولدردیلر * اندن انلرك اقرباسی بونلری صالح اولدردی بزدخی صالحی اولدررز دیدیلر صالحك عشیرتی سلاحلنوب والله سز انی ابدا اولدوره‌مزسز حالبوکه اول سزه اوچ کوندنصکره عذاب نزولنی وعد ایتدی اکر صادق ایسه آنکله اوزریکزه رب تعالینك غضبنی آرتوررسز واکر کاذب ایسه بزقارشمزز سز بیلورسز دیدیلر * اویله اولسه انی قویوب کتدیلر ایرتسی یوم خمیسده کورسه‌لرکه صغیر وکبیرك ذکر وانثانك جمیعنك یوزلری خلوقله بویانمش کبی صرراردی صالح علیه السلامك صدقنی تیقن ایدوب کندیلره عذاب ایرمسین تحقیق ایتدیلر ایکنجی یوم جمعه‌ده کورسه‌لرکه جمیعنك یوزلری قانه بویانمش کبی قزاردی فریاد ایدوب آغلشدیلر یوم سبت اولیجق یوزلرینه زفت سورلمش کبی قراردی کندیلردن مأیوس اولوب عذابه انتظارله کفنلندیلر احد کونی اولیجق کندیلرین یراوزره براغوب عذاب نه جانبدن کلور دیو کاهی سمایه وکاهی یره باقندیلر چون اول کون ضحی وقتی ایردی سمادن بر صوت کلدیکه یرده اولان هرشیئك صوتی انده وار ایدی شدت وهیبتندن دفعة جمیعنك قلبلری پاره‌لنوب هلاك اولدیلر * سدی ایدر حق جل وعلا صالح علیه السلامه وحی ایتدیکه سنك ناقه‌کی قومك اولدریسردر چون انی انلره خبر ویردی دیدیلرکه بزانی ایدر دکلز صالح علیه السلام دیدیکه ایمدی ناقه‌یی اولدره‌جك کمسنه اشبو آیده طوغیسردر ثمود قومنك اهلاکنه اول سبب

اولیسردر دیدیلر که اویله اولسه اشبو آیتده هر قنغیزك ولد ذکری اولورسه ذبح ایده لم اول عهد اوزره اول آیده اون ولد طوغوب طقوزین والدلری ذبح ایتدیلر اونجیسی ایسه اندن اوکدین ولدی اولمدیغندن طوغان ولدی ذبح ایتمدی باذن الله بیویوب آز زمانده جثه ده شباب حدینه ایردی اول والدلرین ذبح ایدن طقوز کمسنه انی کوردکارنده دیدیلر که بزدخی ولدلرمزی ذبح ایتمسیدك بونك کبی یکت اولورلردی دیو تحسر ایدر دیلر واکا سبب صالح اولدی دیو کیجه انی یاصوب انی واهلنی اولدرمکه یمین وعهدلشدیلر ورأی ایتدیلرکه ناسه کندیلرین سفره چیقار صورتنده کوسترهلر وبرغاره کیروب کیجه یه دکین انده طورهلر کیجه اولوب صالح علیه السلامی مسجدینه واردیغنده مغاره دن اکا کیدوب اولدورهلر بعده کیرو دونوب یوللرینه کیدهلر سؤال اولندقلری وقت بزانی کورمدك بیلمزز دیو انکار ایدهلر * صالح علیه السلام ایسه کیجه قریه ده یاتمزدی بلکه مسجدنده کیجه لردی صباح اولنجق قومنه کلور وعظ ونصیحت ایلردی چون انلر رأیلری اوزره واروب اول غاره کیردیلر غار اوزرلرینه ییقلوب التنده هلاك اولدیلر انلرك انده کیردکارینی کورنلر واروب انلری انده قتلی بولدیلر فریاد ایدرك قریه لرینه کلدیلر یاعبادالله الله تعالی راضیمدر که صالح ناسه ابنالری قتلنه امر ایده حتی که قتل ایتدیلر اول سببدن ناقه یه هجوم ایدوب اولدردیلر وثمود دن صالح علیه السلامه مؤمن اولان درت بیك کشی ایدیلر صالح علیه السلام ایله حضرموته کتدیلر وانده حاصورا دینور برمدینه یاپدیلر علمادن برقوم دیدیلر که صالح علیه السلام قومی بیننده یکرمی ییل اقامت ایدوب اللی سکز یاشنده مکه ده وفات ایتدی (ولوطا اذقال لقومه أتأتون الفاحشة ماسبقکم بها من احد من العالمین) وبز لوط علیه السلامی رسول کوندردك که اول لوط بن هاران بن تارخدر که ابراهیم علیه السلامك قرنداشی اوغلیدر * روایت اولندیکه لوط علیه السلامك عمیسی ابراهیم علیه السلامه مؤمن اولدیغی حالده انکله بیله ارض بابلدن شامه هجرت قصدیله چیقدیلر ابراهیم علیه السلام فلسطینه نزول ایدوب لوط علیه السلامی اردینه انزال ایتدی الله تعالی انی سدوم اهلنه رسول کوندروب اول انلره دیدیکه ذکوره اتیان فعل فاحشی ایشلرمیسز که انده عالمیندن هیچ کمسنه سزی سبق ایتمدی * عمرو بن دینار ایدر ذکر ذکر اوزره کورلمدی حتی که ابتداء انی قوم لوط

ایشلدی (انکم لتأتون الرجال شهوة من دون النساء بل انتم قوم مسرفون) سز نسادن غیری اشتهاٴ ایله رجالك دبرلرینه جماع ایدرمیسز بلکه سز برقومسزکه عادتکز اسرافدر زیرا که لذات بهیمیه تحصیلنده مبالغلر سز (وما کان جواب قومه الا ان قالوا اخرجوهم من قریتکم انهم اناس یتطهرون) لوط علیه السلامك کلامنه قومنك جوابی دیمك اولدیکه لوطی واکا تابع اولنلری قریه کزدن چیقارك که انلر ادبار رجالدن تنزه ایدرلر (فانجیناه واهله الا امرأته کانت من الغابرین) اویله اولسه بز لوط علیه السلامی واکا ایمانه کلنلری هلاکدن امن اوزره قیلوب مرأه سی کفرنی اسرار ایدر اولدیغیچون دیارلرنده قالوب هالکاردن اولدی (وامطرنا علیهم مطرا) واوزرلرینه سجیلدن طاش یاغدردق (فانظر کیف کان عاقبة المجرمین) نظر ایتکه انبیایه کافرلرك عاقبتی نیجه اولدی * روایت اولندیکه انلردن برتاجر اول وقت مکه حرمنده بولنوب انکیچون بر طاش هواده قرق کون طوردی حتی که اول تجارتن قضاء ایدوب حرمدن چیقدیغی کبی اول طاش هوادن اینوب انی اولدردی ابو حنیفه رضی الله تعالی عنه ایدر برکیمسه که قوم لوط عملن ایشلیه تعزیر اولنور * وتا توبه ایدنجه حبس ایدیلور برقولده یوکسك یردن اشاغه براغیلور واردنجه طاش یاغدریلور وبرقولده محصن ایسه رجم اولنور دکل ایسه زناده کی کبی یوز جلده اوریلور (والی مدین اخاهم شعیبا) بز مدین بن ابراهیم علیه السلام اولادینه که انلر اصحاب ایکه در نسبا قرنداشلری شعیب علیه السلامی رسول کوندردك * روایت اولندیکه ابراهیم علیه السلام نمرودك آتشندن چیقیجق نمرودك قزین تزوّج ایدوب اندن مدین نام ولدی وجوده کلدی اول مدین لوط علیه السلامك قزین تزوّج ایدوب اندن تناسل ایدن اولاده آل مدین دینلدی وشعیب علیه السلام ایسه ابن میکیل بن یشجر بن مدیندرو برقولده ابن یثرون بن بویب بن مدیندر * وشعیب علیه السلام اعمی ایدی واکا خطیب الانبیاء دینوردی قومنه حسن مراجعتیچون وقومی مکیال ومیزانده بخس اهلی ایدیلر (قال یاقوم اعبدوا الله مالکم من اله غیره) شعیب علیه السلام انلره دیدیکه یاقوم الله تعالی یی برله کز واکا اطاعت ایلکز زیرا که اندن غیر الهکز یوقدر (قد جاءتکم بینة من ربکم) ربکز جل شانه دن سزه معجزه کلدی اکرچه اول قرآنده ذکر اولنمدیسه ده زیرا که هر معجزه

قرآنده ذكر اولنمش دكلدر (فاوفوا الكيل والميزان) ايمدى كيل وميزانكزى
ايفاء واتمام ايدك (ولاتبخسوا الناس اشياءهم) وناسه حقلرينك جليل
وحقيرين اداده نقص ايتمه كز * دينلديكه انلر مكاسين ايديلر هيچ برشيئى
مكسسز ترك ايتمزلردى (ولا تفسدوا فى الارض بعد اصلاحها)
وير يوزنده كفر وحيف ايله افساد ايتمه كز انك امرنى انبياء واتباعى شرايعله
اصلاحلرندنصكره (ذلكم خير لكم ان كنتم مؤمنين) ايفاء كيل ووزن
وترك فساد دنياده وآخرتده سزه خيرلودر اكر بنم قولمى تصديق ايدرسز
(ولاتقعدوا بكل صراط توعدون وتصدّون عن سبيل الله من آمن به)
ودين طريقلرندن هر طريق اوزره اوتوروب الله تعالى يه ايمانه كلنلرى
تخويف ودين اسلامدن منع ايتمه كز طريق حق اكرچه بردرلكن معارف
وحدود واحكامه منشعب اولور انلر قچان بركيمسه يى امور دينيه دن برشيئه
سعى ايدركورسه لرمنع ايدرلردى * دينلديكه انلرمراصداوزره اوتوررلردى
شعيب عليه السلامى مراد ايدنى اول كذابدر صقين سنى دينكدن
دوندرمسون ديرلردى واكا ايمان كتورنلرى تخويف ايدرلردى وبرقولده
انلر قطع طريق ايدرلردى (وتبغونها عوجا) ودينده اعوجاج اولمسن
طلب ايدرسز شبهه القاسيله وياخود اول معوجه در ديمسيله (واذكروا
اذ كنتم قليلا فكثركم) وذكر ايدك كه عددكز قليل ايكن عدد وعددكز
ومالكزده بركتله سزى كثير ايتدى (وانظروا كيف كان عاقبة المفسدين)
ونظر ايدك كه سزدن اوّل كچن امتلردن فساد ايدنلرك عاقبتلرى نيچه اولدى
(وان كان طائفة منكم آمنوا بالذى ارسلت به وطائفة لم يؤمنوا) اكر بنم
رسالتمده اختلاف ايدوب برفرقه كز بنم ارسال اولنديغم شيئه تصديق ايدر
وبرفرقه كز تكذيب ايدرسكز (فاصبروا حتى يحكم الله بيننا) تربص
ايدك كه الله تعالى تكذيب ايدنلرى تعذيب وتصديق ايدنلرى انجاايله قضاء
ايدوب ايكى فرقه دن قنغيسنك عاقبتى افضل ايدوكن بيله سز (وهو
خير الحاكمين) اول الله تعالى حاكملرك خيرلوسيدركه عدله ورفع ظلمله حكم
ايدر (قال الملأ الذين استكبروا من قومه لنخرجنك ياشعيب والذين آمنوا
معك من قريتنا اولتعودنّ فى ملتنا) انك قومى رؤساسندن اولوب ايماندن
تعظم ايدنلر ديديلركه ياشعيب سنى وسنكله بيله سكا مؤمن اولنلرى قريه مزدن
چيقاررز وياخود دينمزه دوندررز (قال أولو كنا كارهين) شعيب

عليه السلام ديديكه بزسزك دينكزه نيچه دونرز حالبوكه بزاندن كراهت ايدرز
وياخود بزم اندن كراهتمز حالنده بزى اكا نيچه دوندررسز (قد افترينا
على الله كذبا ان عدنا فى ملتكم بعد اذنجانا الله منها) الله تعالى يه كذب
اختلاق ايتمش اولورز اكر سزك ملتكزه دونرسه وز الله تعالى اسلامله اكرام
ايدوب ملتكزدن انقاذ ايتدكدنصكره (ومايكون لنا ان نعود فيها الا
ان يشاء الله ربنا) والحال بزه صحيح اولمزكه سزك ملتكزه دونه وز مكركه
الله تعالينك علم ومشيئتنده بزم اكا دونمكمز سبقت ايتمش اوله * اويله اولسه
انك قضاء وحكمى بزم شانمزده نافذ اولور (وسع ربنا كل شئ علما) الله
تعالينك هرشيئه علمى احاطه ايدوبدر بزدن وكرك سزدن هر شيئه دخى كه
اولمش ويا اوليسردر (على الله توكلنا) ايمان اوزره ثباتده واشراردن
تخليصده الله تعالى يه توكل ايتدك (ربنا افتح بيننا وبين قومنا بالحق)
يارب بزمله قومز بينى حقله قضاء ايلكل ويابزم امرمزى اظهار ايتكه بزمله
انلرك بينى منكشف ومحق مبطلدن متميز اوله (وانت خير الفاتحين) حالبوكه
سن قضاء ايدنلرك خيرلوسيسن (وقال الملأ الذين كفروا من قومه لئن اتبعتم
شعيبا انكم اذا لخاسرون) قومنك كافر اولان اشرافى ديديلركه دينكزى
ترك ايدوب شعيب عليه السلامه اتباع ايدرسكز خاسرين اولورسز *
وقتاكه شعيب عليه السلامك وعظيله متعظ اولمديلر شعيب عليه السلام
مؤمنلرله انلرك اراسندن چيقديلر (فاخذتهم الرجفة فاصبحوا فى دارهم
جاثمين) انلرى جبرائيل عليه السلامك صيحه سى عندنده زلزله اخذ ايدوب
منزللرنده ميتين اولديلر * ابن عباس ايدر الله تعالى انلرك اوزره جهنمدن
برباب فتح ايدوب انفاسلرينى حرّ شديد اخذ ايلدى حتى انلره ظل وماءدن
هيچ برى نفع ايتمدى حتى تبرد ايچون اسرابه كيردكلرنده انك حرّنى
ظاهردن اشد بولورلردى اندن چيقوب بريه لره كيتديلر الله تعالى برسحابه
كوندرديكه انده ريح طيبه وار ايدى انلرك رجال ونساسى انك التنه ديرلديلر
* اول حالتده الله تعالى انى اوزرلرينه يالكلو آتش ايتدى وارض دخى آلتلرنده
تزلزل ايدوب جراد مقلى يانمسى كبى يانوب كل اولديلر * روايت اولنديكه
انلردن الله تعالى يدى كون ريحى حبس ايدوب بعده اوزرلرينه حرى تسليط
ايلدى * يزيد الحريرى ايدر يدى كون اوزلرينه حر تسليط اولنوب بعده
ايراقدن انلره برطاغ كوزكدى ارالرندن برى اكا واروب كورسه كه

انده انهار وعیون وار اویله اولسه انلرك جمیعی واروب اول طاغك آلتنه
دیرلدیلر اول حالتده طاغ اوزرلرینه دوشوب آلتنده قالدیلر (عذاب یوم
الظلة) ایله مراد اولدر دینلدی * قتاده ایدر الله تعالی شعیب علیه
السلامی اصحاب ایکه یه واهل مدینه بعث ایتدی اصحاب ایکه ظله ایله هلاك
اولدیلر واهل مدین ایسه جبریل علیه السلامك صیحه سیله هلاك اولدیلر
* ابو عبدالله البجلی ایدر ابجد وهوّز وحطی وكلمن وسعفص وقرشت
مدینده ملوك ایدیلر وشعیب علیه السلام زماننده یوم الظله ده ملكلری
كلمن ایدی (الذین كذبوا شعیبا كأن لم یغنوا فیها) شونلركه شعیب علیه
السلامی تكذیب ایتدیلر هلاك اولدقلرنده كانه دیار ومنازللرنده اقامت
ویا تنعم ایتمدیلر (الذین كذبوا شعیبا كانوا هم الخاسرین) شونلركه شعیبی
تكذیب ایتدیلر دین ودنیاده انلر خاسرین اولدیلر یوخسه شعیب علیه
السلامی تصدیق ایدنلر دكل زیراكه انلر دنیاده وآخرتده رابحلردر (فتولی
عنهم وقال یاقوم لقد ابلغتكم رسالات ربی ونصحت لكم فكیف آسی علی
قوم كافرین) شعیب علیه السلام انلردن اعراض ایدوب دیدیكه یاقوم
ربم جل شانه نك رسالاتنی سزه تبلیغ ونصح ایتدم اشبو قولی انلره تأسف
ایدوب شدت حزنندن سویلدی بعده نفسنه انكار ایدوب دیدیكه بن بونلرك
عذاب اولندیغنه نیه محزون اولورین حالبوكه انلر كفرلری سببیله اكا مستحق
اولمشلردی (وما ارسلنا فی قریة من نبیّ الا اخذنا اهلها بالبأساء والضرّاء
لعلهم یضرّعون) انبیادن هر قنغیسنیكه بر قریه اهلنه ارسال ایتدك انلر
انی تكذیب ایتدكلرنده بؤس وضیق عیشله وسوء حالله اول قریه اهلنی
مؤاخذه ایتدك تاكه تضرّع وتذلل ایده لر (ثم بدّلنا مكان السیئة الحسنة)
بعده صدنده اولدقلری بلاء وشدتلری یرینه سلامت وسعه ویردككه
ایكی امرله انلری ابتلاء ایده وز (حتی عفوا) حتی كه عدد وعددلری كثیر
اولوب اكا سرورلرندن طغیان ایتدیلر (وقالوا قد مس آباءنا الضرّاء والسرّاء)
الله تعالینك نعمتنه كفران وذكرنی نسیانله دیدیلركه عادت دهر مقتضاسنجه
بزه ضرّاء وسرّاء تعاقب ایتدی حالبوكه بزدن اوّل آبائمز دخی اكا مبتلا
اولمشیدی (فاخذناهم بغتة وهم لایشعرون) اویله اولسه بز انلری آكسزین
عذابله اخذ ایتدك حالبوكه اندن اوّل عذابك نزولنه شعورلری یوغیدی
(ولو انّ اهل القری آمنوا واتقوا لفتحنا علیهم بركات من السماء والارض)

(اكر)

اكر اهل قری كفر وعصیانلری یرینه ایمان واطاعت ایتسه لر بز انلرك اوزره سمادن
مطر وارضدن نبات بركاتن فتح ایدردك یعنی بز انلره هر جانبدن خیری
توسیع وتیسیر ایدردك (ولكن كذبوا فاخذناهم بما كانوا یكسبون) لكن
انلر رسوللری تكذیب ایتدیلر اویله اولسه كفر ومعاصیدن كسب ایتدكلری
سببیله انلری اخذ ایتدك (أفأمن اهل القری ان یأتیهم بأسنا بیاتا وهم
نائمون) شول كفر وتكذیب ایدن اهل قری نیجه امنده اولورلر قورقزلرمیكه
انلر نائملر ایكن انلره عذابمز ایرشه (أوامن اهل القری ان یأتیهم بأسنا ضحی
وهم یلعبون) اول وصفلو اهل قری خوف ایتمزمیكه ضحوهٔ نهارده انلره
عذابمز ایرشه حالبوكه فرط غفلتلرندن انلر لعب ولهوه ومالا یعنی یه
مشغوللردر (أفامنوا مكر الله) الله تعالینك مكرندن امنده می اولورلركه اول
انلره دنیاده انعامله استدراج ایدوب حسبانلری اولمیان جهتدن انلری اخذ
وعذاب ایدر (فلا یأمن مكر الله الا القوم الخاسرون) ایمدی الله تعالینك
مكرندن امن اوزره اولمز مكر انلركه كفر ونظر واعتباری تركله مغبون
اولدیلر (أولم یهد للذین یرثون الارض من بعد اهلها) شول كمسنه لره
متبین اولمدیمی كندیلردن اوّل هلاك اولان امم سالفه وماضیه یه خلف
اولوب دیارلرینه وارث اولدیلر (ان لو نشاء اصبناهم بذنوبهم) اكر دیلسك
انلره ذنوبلرینك جزاسن ایردیردك انلردن اوّل كچنلره ایردیردیكمز كبی
(ونطبع علی قلوبهم) وقلبلری اوزره ختم ایدرز (فهم لایسمعون)
حتی كه فهم واعتبارله ایشتمزلر (تلك القری نقص علیك من انبائها) شول
بلادكه بز انك اهالیسنی بوندن اوّل هلاك ایتمشیدك انلرك بعض اخبارنی یامحمد
سكا حكایت ایدرز (ولقد جاءتهم رسلهم بالبینات) رسوللری انلره معجزاتله
كلدیلر (فما كانوا لیؤمنوا بما كذبوا من قبل) انلر رسوللرك كلمسندن اوّل
تكذیب ایتدكلری شیئه رسوللرك كلدیكنده تصدیق ایدر اولمدیلر ویاخود
مقدما تكذیب ایتدكاری شیئی رسوللر كلدیكنده مدت عمرلرنده تصدیق
ایدر اولمدیلر ورسوللرك دعوت متطاوله وآیات متتابعه لری تأثیر ایتمدی
(كذلك یطبع الله علی قلوب الكافرین) الله تعالی شول هلاك ایتدیكی
امم خالیه نك قلوبنه ختم ایتمسی كبی سنك قومكدن شول ایمانه كلمری مقدر
اولمیان كفارك قلوبنه دخی ختم ایدر (وما وجدنا لاكثرهم من عهد)
امم خالیه نك اكثری ایچون انزال آیات ونصب حججله اولان ایمان وتقوی

اوزره ثابت اولمغه عهدلرینه وفا ایدر بولمدق ﴿ وان وجدنا اكثرهم لفاسقين ﴾
بلكه انلرك اكثرنی فاسقین بیلدك ﴿ ثم بعثنا من بعدهم موسى بآياتنا الى فرعون
وملائه فظلموا بها ﴾ اول امتلردنصكره موسى علیه السلامی معجزاتمزله فرعون
وقومنه رسول كوندردك انلر ایسه كفرله اول معجزاتمزه ظلم ایتدیلر ﴿ فانظر
كيف كان عاقبة المفسدين ﴾ نظر ایتكه فساد ایدنلرك عاقبتی نیجه اولدی
﴿ وقال موسى يا فرعون انى رسول من رب العالمين ﴾ موسى علیه السلام
فرعونه داخل اولیجق دیدیكه یا فرعون بن رب العالمیندن سكا رسولن فرعون
انی تكذیب ایدیجك اول دیدیكه ﴿ حقيق على ان لا اقول على الله الا الحق ﴾
اوزریمه حق وواجبدركه الله تعالینك شاننده قول صادقدن غیری
سویلیم اویله اولسه بن اكا نیجه كذب و افترا ایدرین ﴿ قد جئتكم ببينة
من ربكم ﴾ رب تعالیدن بنم رسالتمه دلالت ایدر علامت ظاهره ایله سزه
كلمشین ﴿ فارسل معى بنى اسرائيل ﴾ ایمدی بنم ایله بنو اسرائیلی ارض مقدسه یه
كوندركه اول انلرك آباءلری وطنیدر * حالبوكه فرعون انلری اعمالده استعباد
واستخدام ایدردی ﴿ قال ان كنت جئت بآية فأت بها ان كنت من الصادقين ﴾
فرعون اكا دیدیكه اكر سنی ارسال ایدن عندندن كلمش ایسك بزه بر آیت
كتور كلكه صدقك ثابت اوله اكر دعواكده صادق ایسك ﴿ فألقى عصاه
فاذا هى ثعبان مبين ﴾ هماندم موسى علیه السلام الندن عصاسین یره براقدی
كورلسه كه بر حیهٔ عظیمه دركیم امری ظاهردر شك ایدلمز * ابن عباس ایدر
موسى علیه السلام عصاسین یره براغیجق بر صاری وقیللو حیهٔ عظیمه
اولدیكه اغزنی آچمش ایدی ایكی چكه‌سی اراسی هوایه سكسان ذراع
دكلو ایدی ویردن برمیل دكلو ایدی وقویروغی اوزره طوروب چكه‌سنك
برین یره وبرینی فرعون قصرینك قبه‌سی سوری اوزره قودی وفرعونی
اخذ ایچون اندن یكا یونلدی * روایت اولندیكه اول فرعونك قبه سین ایكی
نابی اراسنه الدی فرعون سریرندن صیچرایوب كتدی وایچی سوروب اول
كونده درت یوز كره حدث ایتدی وناس اوزره حمله ایدوب یوریدی انك خوفیله
بری برلرینك اوزرینه دوشدیلر اول انده یكرمی بش بیك كشی جان ویروب
هلاك ایرشدیلر وفرعون بیتنه كیروب یا موسى سنی كوندرن ربكه سكا آند
ویررینكه آنی آلوب اوزرمدن دفع ایده‌سن وبن سكا ایمان كتوروب بنو اسرائیلی
سنكله بیت المقدسه كوندررم كیده‌سن دیدی * موسى علیه السلام آنی الیله

(آلدی)

آلدی همان دم كورلسه كه اوّلكی هیئتنده عصا اولدی * بعده فرعون
دیدیكه بوندن غیری دخی علامتك وارمیدر موسى علیه السلام دیدیكه نعم
﴿ ونزع يده فاذا هى بيضاء للناظرين ﴾ والینی جیبندن ویاقولتغی التندن
چیقاردی كورلسه كه اول شعاعی نور شمسه غالب بیضا ایدی والحال موسى
علیه السلام لونی شدید الادمه ایدی بعده انی ینه جیبنه قودیغنده اوّلكی
هیئتنه عودت ایتدی ﴿ قال الملأ من قوم فرعون ان هذا لساحر عليم ﴾
فرعون وقومنك اشرافی موسى علیه السلام امرنده تشاور طریقی اوزره
دیدیلركه اشبو موسى سحر علمنده ماهر اولدیغندن عصاسنی حیه شكلنده
وادمه‌یی بیضا لوننده كوسترر ﴿ يريد ان يخرجكم من ارضكم فماذا تأمرون ﴾
دیلركه سحرله سزی ارض مصردن چیقاره یا معشر قبط نه اشارت
ایدرسزكه انی ایشلیه‌وز ﴿ قالوا ارجه واخاه وارسل فى المدائن حاشرين
يأتوك بكل ساحر عليم ﴾ قبطك اشرافی فرعونه دیدیلركه موسى‌یی وهارونی
تأخیر وحبس ایلكل یوخسه حاللری ظاهر اولمدین قتل ایتمكل تاكه ناس
انلری دعوالرنده صادق اولدقلری ایچون قتل ایتدك دیو سكا سوء ظن ایتمیه‌لر
ومدینه‌لره رجال كوندروب بولدقلری سحر علمنده‌كی ماهرلری سنك قاتكه
جمع ایده‌لر * دینلدیكه سحار اول كیمسه‌دركه سحری بیلور وغیری‌یه
اوكره‌در وساحر اولدركه انی بیلور غیری‌یه اوكرتمز * وبر قولده ساحر
اولدركه سحری بعض وقتده عمل ایدر بعضنده دكل وسحار ایسه سحری هر دائم
عمل ایدر * ابن عباس وغیری ایدر وقتاكه فرعون الله تعالینك عصاده‌كی
قدرت وقوّتن كوردی دیدیكه بز موسایه غلبه ایده‌مز الا انك قومندن اولان
كیمسه‌لر ایله غلبه ایدرز وبنی اسرائیلدن غلمان اتخاذ ایدوب فرما دینور
قریه‌یه انلری كوندردی تاكه سحارلر انلره انده سحر اوكرده‌لر حتی كه اول غلمان
اوكرنوب سحرده ماهر اولدیلردی وفرعون موسى علیه السلامه بر موعدی
مواعده ایتدیكه بر وقت معلومده انده حاضر اوله‌لر وفرعون سحره‌سنی ومعلمرینی
قاتنه احضار ایتدی واول معلمه بونلره سحردن نه تعلیم ایتدك دیو سؤال ایتدی
معلم ایتدی انیكه اهل ارضك سحره‌سی اكا طاقت كتوره‌مز مكركه سمادن
امر وامداد ایریشه بزم انكله مقاومته طاقتمز اولمز * واول سحره‌نك عددنده
اختلاف اولندی مقاتل دیدیكه انلر یتمش ایكی ایدیلر رئیسلری ایكی كیمسنه
قبطدن وسائری بنو اسرائیلدن ایدیلر * كلبی ایدر رئیسلری نینوی اهلندن

ایکی مجوس ایدی مقاتل ایدر رئیسلرینه شمعون و برقولده یوحنا دینوردی
﴿ وجاء السحرة فرعون قالوا ان لنا لاجرا ان كنا نحن الغالبين ﴾ وقتاکه سحره
فرعونه کلدیلر اکر بز موسایه غلبه ایدرسه‌وز بزه جعل ومال ویررمیسن
دیدیلر ﴿ قال نعم وانكم لمن المقربين ﴾ فرعون دیدیکه نعم ویررین وسزی
مقربلرمدن قیلورین وقتاکه یوم موعودده موعده کلدیلر ﴿ قالوا ياموسى
اما ان تلقى واما ان نكون نحن الملقين ﴾ سحره تأدب ایدوب موسی علیه
السلامه دیدیلرکه عصاکی اوّل سنمی یره براقورسن یوخسه آلات سحرمزی
اوّل بزمی براغورز ﴿ قال القوا ﴾ موسی علیه السلام کرم وتسامح ویا انلری
ازدراء وکندی شانده وثوق ایدوب دیدیکه اوّل سز براغوك ﴿ فلما ألقوا
سحروا اعين الناس ﴾ وقتاکه سحره آلات سحرلرین یره براقدیلر تمویه
وتخییلدن فعللری حقیقتنی ادراکندن ناسك کوزلرین صرف ایتدیلر
﴿ واسترهبوهم ﴾ وناسی ارهاب وافزاع ایتدیلر ﴿ وجاؤا بسحر عظيم ﴾ وسحر
عظیمله کلدیلر * روایت اولندیکه انلر حبال غلاظ وخشب طواللرین
براغیجق طاغلر کبی حیه‌لر اولوب بری برلرینك اوزرینه بنکشدیلر حتی که
برمیل دکلو مسافه‌ده حیات وافاعی ایله وادی‌یی طولمش کوردیلر ﴿ واوحينا
الى موسى ان ألق عصاك ﴾ بز موسایه عصاکی یره براقغل دیو امر ایلدك اول
دخی الندن براغیجق بر حیهٔ عظیمه اولدی حتی که افقی سد ایتدی * دینلدیکه
اجتماعلری اسکندریه‌ده ایدی اول حیه‌نك قویروغی بحیره‌نك وراسنه ایردی
سکسان ذراع دکلو اغزنی آچدی ﴿ فاذا هى تلقف ما يأفكون ﴾ سحره‌نك
تزویریله ناسه تخییل ایتدکاری حبال وعصی‌یی برر برر هیچ بری قالمینجه
جمیعن یوتدی بعده انده حاضر اولان قوم فرعون اوزره هجوم ایتدی اویله
اولسه فزعلرندن بری برلرینك اوزرینه دوشمکله یکرمی بش بیك کشی هلاك
اولدیلر ﴿ فوقع الحق وبطل ما كانوا يعملون ﴾ حق ظاهر اولوب انلرك
ایشلدکاری سحر باطل اولدی سحره اول حالتی کوریجك دیدیلرکه اکر موسانك
فعلی سحر اولسه حبال وعصیمز طورردی چون مفقود اولدی امر الهی
ایله ایدوکنی تیقن ایتدیلر ﴿ فغلبوا هنالك وانقلبوا صاغرين ﴾ اول سحره
آلتلری باطل اولیجق مغلوب اولدیلر وذلیل ومقهور اولدقلری حالده
کیرودوندیلر ﴿ والقى السحرة ساجدين ﴾ والله تعالینك القاء والهامیله سحره‌لله
سجده‌یه واردیلر ﴿ قالوا آمنا برب العالمين رب موسى وهارون ﴾ دیدیلرکه

بز رب العالمینه ایمان کتوردککه اول موسی وهارونك ربیسدر ﴿ قال فرعون
آمنتم به قبل ان آذن لكم ﴾ فرعون سحره‌یه دیدیکه بنم سزه اذنم اولمزدن اوّل
انی تصدیق ایتدیکزمی ﴿ ان هذا لمكر مكرتموه فى المدينة لتخرجوا منها اهلها ﴾
اشبو صنیع بر حیله درکه سز وموسی مصرده ایکن بوارایه کلمزدن اوّل
اتفاق ایتمشسکزدر تاکه قبطی مصردن چیقاروب اکا کندیکز استیلاء ایده‌سز
﴿ فسوف تعلمون ﴾ ایمدی بنم سزه اوله‌جق صنیعمی بیلورسز ﴿ لاقطعنّ
ايديكم وارجلكم من خلاف ﴾ صاغ الکزله صول ایاقلریکزی قطع ایده‌ین
﴿ ثم لاصلبنكم اجمعين ﴾ بعده نهر مصرك کنارنده سزی صلب ایده‌ین
﴿ قالوا انا الى ربنا منقلبون ﴾ دیدیلرکه لابد بزموتله ربمز جل شانه‌یه رجوع
ایدرز اویله اولسه بز سنك وعیدکه مبالات ایتمزز ویاخود سن انی بزه ایدرسن
بز ربمز الله تعالی‌یه وثوابنه منقلب اولورز ویاخود بزم وکرك سنك جمیعمزك
مصیری الله تعالی‌یه‌در سندن اول حقمزی الیویرر ﴿ وما تنقم منا الا ان آمنا
بآيات ربنا لما جاءتنا ﴾ بزم سنك عندکده هیچ برکناهمز یوقدرکه زعمکده
انك اوزره بز عذابه مستحق اوله‌وز شوندن غیریکه ربمز جل شانه‌نك آیتلری
بزه ظاهر اولیجق اکا ایمان کتوردك * بعده الله تعالی‌یه اقبال ایدوب
دیدیلرکه ﴿ ربنا أفرغ علينا صبرا وتوفنا مسلمين ﴾ یارب سنك قبلکدن
اوزرمزه صبر انزال ایتکه قطع وصلب عندنده اول بزه مدد اوله واسلام
اوزره ثابت اولدیغمز حالده بزی توفی ایت * دینلدیکه فرعون انلره ذکر
اولنان وعیدنی انفاذ ایتدی و برقولده (انتما ومن اتبعكما الغالبون) دلالتیله
اکا قادر اولمدی ﴿ وقال الملأ من قوم فرعون أتذر موسى وقومه ليفسدوا
فى الارض ويذرك وآلهتك ﴾ فرعونه قومنك اشرافی دیدیلرکه موسایی
وقومنی ترك ایدرمیسنکه ناسی مخالفتکه دعوتله یریوزنده افساد ایده‌لر وسکا
وآلهه‌که عبادتی ترك ایده‌لر * ابن عباس ایدر فرعونك بقره‌سی واردیکه
اکا عبادت ایدردی وقچان بر بقرهٔ حسنا کورسه قومنه اکا عبادت ایدك
دیو بیورردی * حسن ایدر فرعون بوینده صلیب تعلیق ایتمشیدیکه اکا
عبادت ایدردی * سدی ایدر فرعون قومیچون اصنام اتخاذ ایدوب انلری
اکا عبادت ایتدیرردی وانلره دیردیکه اشبو سزك آلهه‌کزدر وبن اول
آلهه‌نك وسزك ربیسین * و برقولده انلر شمسه عبادت ایدرلردی
﴿ قال سنقتل ابناءهم ونستحيى نساءهم وانا فوقهم قاهرون ﴾ فرعون دیدیکه

بز انلرك ابناسنى قتل ونساسنى احياء ايدهلم نتكم بوندن اوّل انى ايدردك تا كه قهر وغلبهدن اوكدينكى حالت اوزره ايديكمز بيلنه يوخسه منجملر وكاهنلرك حكم ايتديكى مولود ايچون اولميهكه ملكمز انك يدنده زائل اوليسردر حالبوكه بز انلر اوزره قاهرلرز انلر ايسه بزم تحت يديمزده مقهورلردر وقتا كه قوم موسى عليه السلام فرعونك اول قولنى ايشتديلر واندن تضجر ايتديلر ﴿قال موسى لقومه استعينوا بالله واصبروا ان الارض لله يورثها من يشاء من عباده﴾ موسى عليه السلام قومنه ديديكه الله تعالىدن اعداكز اوزره نصرت طلب ايدك واندن خلاصكز وقتى ايرنجه اذالرينه صبر ايدككه ارض مصر وغيرى الله تعالينك خلق وملكيدر انى عبادندن ديلديكى كمسنهلره ويرر ﴿والعاقبة للمتقين﴾ نصر وظفر وياسعادت وشهادت وياجنت متقيلر ايچوندر سحره ايمانه كلجك بنو اسرائيلدن التيوز بيك كمسنه موسايه تابع اولديلر ﴿قالوا اوذينا من قبل ان تأتينا ومن بعد ماجئتنا﴾ موسى عليه السلامه ديديلركه سن بزه رسالتله كلزدن اوّل ابناءمزى قتلله ايذا اولندق وكلديككدنصكره ينه انك اعادهسيله ايعاد اولندق * دينلديكه موسى عليه السلامك كلمسندن اوّل فرعون انلرى نصف نهاره دكين استخدام ايدردى موسى عليه السلامك كلمسندنصكره جميع نهارى اجرسز استخدام ايدر اولدى ﴿قال عسى ربكم ان يهلك عدوّكم﴾ موسى عليه السلام انلره ديديكه قريب اولديكه ربكز جل شانه عدوكز فرعونى قوميله بيله هلاك ايده ﴿ويستخلفكم فى الارض﴾ وانلرك هلاكندنصكره ارض مصرده سزى اسكان ايده ﴿فينظر كيف تعملون﴾ تا كه شكر وكفران وطاعت وعصياندن اعمالكزى كوروب انك حسبنجه جزاكزى ايده ﴿ولقد اخذنا آل فرعون بالسنين ونقص من الثمرات لعلهم يذكرون﴾ بز آل فرعونى قلت امطار ومياهله وكثرت عاهاتدن ثمراتك نقصيله اخذ ايتدك تاكه تنبه ايدنلر انى كفر ومعاصيلرى شومندن بيلوب طاعته يونيلهلر * وياخود شدائدله قلبلرينه رقت كلوب رب تعالىيه اقبال وعندندهكى جزاء وافضاله رغبت ايدهلر ﴿فاذا جاءتهم الحسنة قالوا لنا هذه﴾ قچان انلره خصب وسعه وعافيتدن برشىء ايرسه بز بوكا اهل ومستحقلرز ديرلر يوخسه انى الله تعالىدن فضل كوروب شكرين ايتمزلر ﴿وان تصبهم سيئة يطيروا بموسى ومن معه﴾ واكر انلره جدب وبلاء ومكروهدن برشىء ايرسه بوحالت

بزه موسى وقومنك شومندندر ديرلر * روايت اولنديكه فرعون يديوز يكرمى ييل معمر اولوب آنك درتيوز ييلى ملوكتده كچوردى بودكلو عمرده برمكروه كورمدى اكر اول مدتده بركون آجقمش ويابر كيجه سيتمه طوتمش ويابرساعت برعضوى اغريمش اولسه جدّا ربوبيت دعواسن ايتمزدى ﴿ألا انما طائرهم عند الله﴾ بيلك كه خير وشردن انلره ايريشن دكل الا الله تعالى عندنده مكتوب اولان عملرى سببلهدر ﴿ولكنّ اكثرهم لايعلمون﴾ لكن انلرك اكثرى انى بيلمزلر ﴿وقالوا مهما تأتنا به من آية لتسحرنا بها فما نحن لك بمؤمنين﴾ وموسى عليه السلامه ديديلركه هربار كيم سن بزه برعلامت كتوره سنكه انكله بزه سحر ايدهسن بز سكا ايمان كتورر دكلرز * ابن عباس وغيرى ايدر وقتاكه سحره ايمانه كلديلر فرعون وقومى مغلوبين كيرو دونديلر كفر وشرك اوزره اقامته اصرار ايتديلر الله تعالى انلره متتابعا آيتلر كوندردى باديه اهلنى قحطله وامصار اهلنى نقص ثمراتله مبتلا قيلدى وعصا ويد معجزهسين انلره كوستردى انلر ايسه ايماندن اباء ايتديلر * موسى عليه السلام حق تعالىيه رجوع ايدوب ديديكه الهى عبدك فرعون يريوزنده بغى وفساده يونلدى وقومى ايسه عهدلرين صيديلر * ايمدى انلرى مؤاخذه ايتكه اول انلره عقوبت وقوممه نصيحت ومن بعد كله جكاره عبرت وآيت اوله ﴿فارسلنا عليهم الطوفان والجراد والقمل والضفادع والدم آيات مفصلات فاستكبروا وكانوا قوما مجرمين﴾ اويله اولسه بز انلره طوفان وجراد وقمل وضفادع ودم ارسال ايتدك اول آيات متتابعات اولديغى حالده اول آيتلرك هربرى برهفته ممتد اولور وهرايكى آيتك اراسى برر آى زمان مروريله فصل اولوردى * دينلديكه موسى عليه السلام سحرهيه غالب اولديغندنصكره ارالرنده يكرمى ييل مكث ايدوب اشبو آيتلرى تدريجله انلره كوستردى انلر ايسه ايماندن استكبار ايدوب مجرمين اولديلر * روايت اولنديكه الله تعالى انلرك اوزرينه طوفان كوندردى اول بريغمور ايديكه برسبتدن برسبته دكين دوام اوزره ياغدى بنو اسرائيل بيوتيله قبطك بيوتى بربرلرينه مشتبك ومختلط ايكن بنو اسرائيلك بيوتنه برقطره صو كيرمدى قبطك بيوتى ايسه صو ايله طولدى برمرتبهدهكه قياملرى حالنده صو تراقيلرينه ايردى حتى كه اوتوران غرق اولوردى * دينلديكه طوفانله مراد موت وياطاعون وياجدريدركه انكله ابتدا انلر عذاب

اولندیلر بعده اول یر یوزنده قالدی * و یا طوفان اولدرکه صو آنلرك اکینلرین غرق ایتدی * دیدیلرکه یاموسی دعا ایتکه الله تعالی اوزریمزدن بوطوفانی کیدررسه سکا ایمان کتورهلم * چون موسی علیه السلام دعا ایدوب اول طوفان کتدی هیچ بر ییلده بتمین کلا وزرع وثمر اول ییلده بتدی بو صو بزه خصب ونعمت ایمش بیلمشز دیدیلر وبرآی عافیتده اولوب کفرلری اوزره اصرار ایتدیلر * اویله اولسه الله تعالی انلر اوزره جراد کوندردیکه اول جکرکه در اکینلرین ویمشلرین واغاجلری ییراغن حتی قپولرین وسقفلرین وثیاب وامتعهلرین وقپولرینك مسمارلرین ییوب اولری اوزرلرینه ییقلدی حالبوکه بنو اسرائیله اندن برشیٔ ایرمدی عاجز اولوب فریاد ایتدیلر یاموسی دعا ایت اکر الله تعالی اوزریمزدن بو بلیهیی دفع ایدرسه سکا ایمان کتورهلم دیو یمین ایتدیلر اویله اولسه موسی علیه السلام صحرایه چیقدی وعصاسیله مشرق ومغرب جانبنه اشارت ایتمسیله جرادك جمیعی طاغیلوب کتدی حالبوکه زروع وغلاتلرندن بقیه قالمشیدی * دیدیلرکه بزم قدر کفایهمز قالیجق زیادهیی نیلرز انکیچون دینمزی نیه ترك ایدرز وعهدلرینه وفا ایتمیوب کفرلری اوزره اصرار ایتدیلر برآی دکلو زمان عافیتده اولدقلرندنصکره الله تعالی اوزرلرینه قملی ارسال ایتدی دینلدیکه اول بغدایدن چیقان بتدر ویاقنادلو جراددر ویاقنادسز اوفق جانوردر ویاقرادن بر نوعدر ویابتدر امر الهی اولدیکه موسی علیه السلام مصر قراسندن عین الشمس نام قریهیه واروب انده بر کثیب اعفری عصاسیله اوره چون موسی علیه السلام انی ایتدی هماندم قمل پیدا اولوب قبطك باقی قلان حروث واشجار ونباتلرین یدی ویرلرین یلادی وثوبلریله بدنلری اراسنه کیروب اصردی راحتلری کیدوب انلره اندن زیاده اذی ایردی طعام یسهلر ایچی قمل ایله طولردی دینلدیکه قمل حبوبدن چیقان کوهدر و بری اون جراب بغدای اوکتسه انجق اوچ قفیز اونی چیقاردی انلره انك کبی بلیه ایرمدی حتیکه بدنلرینك قیللرین وقاش وکرپکلرین یدی دریلرین چچك چیقارمشه دوندردی واویخویه امان ویرمیوب راحتلرین کیدردی موسی علیه السلامه یالواروب فریاد ایتدیلر من بعد تائبلرز دعا ایتکه الله تعالی اوزریمزدن بو بلایی کیدرسون دیدیلر حالبوکه اول بلایی بر هفته چکدیلر * موسی علیه السلام دعا ایتدیکی کبی اول بلا اوزرلرندن کتدی ینه عهدلرینه وفا

ایتمیوب اخبث اعماللرینه عودت ایتدیلر سنك سحرده کماللکه استیقان ایتدك که رمالی یورر حیوان ایتدك دیدیلر * برآی عافیتده اقامتلرندنصکره الله تعالی اوزرلرینه قوربغـایی کوندردی حتی که بیوت وافنیه واطعمه وآنیهلری قوربغا ایله طولدی اوتورسهلر شول بری برینك اوزرینه یغلمش حتی که ذقنلرینه دکین طولمش قوربغـالر اراسـنده اوتوررلردی وسویلك ایچون آغزلرین آچسهلر ایچنه قوربغـالر کیروب طولردی ودخی طعاملری قپاغن آچدقلری کبی ایچی قوربغالر ایله طولردی انلره طعام یدرمزدی وآتشلرین سوندررزدی ویاتسهلر اوزرلرینه قوربغالر یغیلوب آخر طرفه دونمکه مجاللری قالمزدی وبرشیٔ اکل ایچون آغزلرین آچسهلر آغزلرینه ایرکورمدین قوربغا اندن اوّل اغزلرینه ایرردی وخمیر یوغورسـهلر ایچنه قوربغا دوشوب بیله یوغوررلردی بوحالت انلره زیاده مشقت ویردی دفعیچون موسی علـیه السلامه یالواردیلر من بعد توبه ایدوب انی تصدیقه وعد ایتدیلر وبرهفته اول مصیبتی چکدیلر * بعده موسی علیه السلامك دعاسیله دفع اولوب برآی عافیتده اولدیلر عهدلرینه وفا ایتمیوب کفرلرینه عودت ایتدیلر * اویله اولسه الله تعالی انلره دم ارسال ایتدی نهر نیل انلره قان اولوب آقدی وجمیع صولری قانه تحول ایتدی هرقنغی صویه واردیلرسـه جمیعن قان بولدیلر وفرعونه صوسزلقدن شکایت ایتدیلر امر ایلدیکه قبطی ایله بنی اسرائیل برقابدن ایچـهلر چون انی ایتدیلر قبطی جانبنده کییی قان واسرائیلی جانبنده کییی صو بولدیلر * وفرعون دخی صوصـایجق یاش اغاجلری مضغه مضطر اولدی مضغ ایتدیکنده انی طوزلو صو بولدی بوحالت اوزره یدی کون مکث ایدوب قاندن غیری برشیٔ ایچمدیلر * بعده ینه موسی علیه السلامه انك دفعیچون دخی یلواردیلر ومن بعد کفره عودت ایتمامکه مؤکد عهدلر ایتدیلر وایمانه کلوب بنی اسرائیلی انکله بیت المقدسه کوندرمکه وعد ایتدیلر چون موسی علیه السلامك دعاسیله اولدخی دفع اولدی عادت سابقهلری اوزره نقض عهد ایدوب ایمانه کلمدیلر ﴿ ولما وقع علیهم الرجز ﴾ وقتاکه اشبو ذکر اولنان عذاب خمسهدنصکره انلرك اوزره عذاب سادس واقع اولدیکه اول طاعوندر حتی انلردن برکونده یتمش بیـك کشی فوت اولدی ﴿ قالوا یاموسی ادع لنا ربك بما عهد عندك لئن کشفت عنا الرجز لنؤمننّ لك ولنرسلنّ معك بنی اسرائیل ﴾ دیدیلرکه یاموسی ربکه بزم ایچون

دعا ايت انك شول عهديله كه سنك عندكده دركم اول نبوتدر ويا سكا ايتديكى
عهدله كيم سن اكا دعا ايتديكنده دعاكه اجابت ايده اكر اوزرمزدن
بوطاعونى دفع ايدرسك عهد اولسونكه سكا ايمان كتوره وز وسنكله
بنى اسرائيلى كونده روز ﴿ فلما كشفنا عنهم الرجز الى اجل هم بالغوه ﴾ وقتاكه
انلردن طاعونى دفع ايتدك زماندن برحده دكين كه انلر اكا ايريشجيلردركه
اول وقت غرق ويا وقت موتدر ويا برزمانه دكين كه انى ايمانلرى ايچون
تعيين ايتديلردى ﴿ اذاهم ينكثون ﴾ توقف وتأملسز نكث ايتديلر ﴿ فانتقمنا
منهم فاغرقناهم فى اليم ﴾ انلردن انتقام اراده ايدوب انلرى غرق ايتدك
بردريايه كه انك قعرى بيلنمز ﴿ بانهم كذبوا بآياتنا وكانوا عنها غافلين ﴾ شول
سببدنكه انلر بزم آيتلرمزى تكذيب ايدرلردى حالبوكه انلر انده تأمل ايتمزلردى
﴿ واورثنا القوم الذين كانوا يستضعفون مشارق الارض ومغاربها التى
باركنا فيها ﴾ وارضك مشارق ومغاربنه مصرنه وشامنه كه انده خصب
وسعهٔ عيشله بركت قيلمشز وارث قيلدق شول قوميكه انلر ذبح ابناء واستعباد
رجال واستخدام نساء ايله قهر واستذلال اولنورلردى ﴿ وتمت كلمة
ربك الحسنى على بنى اسرائيل بما صبروا ﴾ وربك جل شانه نك كلمهٔ حسناسى
بنى اسرائيل اوزره تمام اولديكه اول انك انلره نصر وتمكينله وعدينك انجازيدر
شدائده صبرلرى سببيله ﴿ ودمرنا ما كان يصنع فرعون وقومه وما كانوا
يعرشون ﴾ وتخريب ايتدك قصور وعماراتدن انيكه فرعون وقومى دوزمشلردى
وثماروا عنابدن عريشلر ايلمشلردى ويا بنياندن رفع ايتمشلردى ﴿ وجاوزنا
ببنى اسرائيل البحر فأتوا على قوم يعكفون على اصنام لهم ﴾ بز بنى اسرائيلى
بحردن كچوردك انده برقومه اوغراديلر كه انلر اصنام عبادتنه قائملر ايدى
* روايت اولنديكه موسى عليه السلام فرعونك وقومنك هلاكندنصكره
يوم عاشوراده بنو اسرائيله بحرى كچدى والله تعالى يه شكر ايچون اول كونى
صائم اولديلر وبرقومه اوغراديلر كه بقر مثالنده اوثانه عبادت ايدرلر ديكه
انلر عمالقه دن ايديكيم موسى عليه السلام انلرك قتاليله امر اولنمشيدى *
وبر قولده بنى لخمدن اولوب رقه يه نزول ايتمشلردى حق جل وعلا بنو اسرائيله
نعم جسام ايله منت ايدوب آيات عظامى كوستردكدنصكره انلرك امور شنيعه دن
احداث ايتديكى شيئكه امور عجيبه دندر * اشبونك ذكرنده پيغمبريمز
صلى الله تعالى عليه وسلمه تسليه ومؤمنلره موعظه واردركه نفسلرين

محاسبه وحاللرين مراقبه دن غافل اولميه لر ﴿ قالوا ياموسى اجعل لنا الها كما لهم
آلهة ﴾ بنو اسرائيلك جهالى موسايه ديديلركه بزم ايچون برتمثال قيليسيدك كه
اكا عبادت ايديدك اشبو قومك تمثاللرينه عبادت ايتملرى كبى ﴿ قال انكم قوم
تجهلون ﴾ موسى عليه السلام انلره ديديكه سز برقومسز كه الله تعالينك
عظمت وكبرياسنه جاهللرسز * دينلديكه بنو اسرائيلك بوقول وسؤاللرى
الله تعالينك وحدانيتنده شكلرندن دكل ايدى بلكه مرادلرى بزم ايچون
برشئ قيليويركه انى تعظيمله الله تعالى يه تقرب ايده وز وظن ايتديلركه اول
انلرك ديانتنه ضرر ايتميه حالبوكه بوحالت انلرك جهلندن ايدى ﴿ ان هؤلاء
متبر ما هم فيه ﴾ اول قومك صددنده اولدقلرى فعل سيئلرى انلرى مهلكدر
﴿ وباطل ما كانوا يعملون ﴾ وايشلدكلرى باطل ومضمحلدر ﴿ قال أغير الله
ابغيكم الها ﴾ موسى عليه السلام ايتدى الله تعالينك غيرى يى بن سزك ايچون
اللهمى طلب ايدرين ﴿ وهو فضلكم على العالمين ﴾ حالبوكه اول سزى
زمانكز خلقى اوزره تفضيل ايتدى شول حيثيتدنكه سزه ويرديكى نعمتلرى
غيريلره ويرمدى ﴿ واذ انجيناكم من آل فرعون يسومونكم سوء العذاب يقتلون
ابناءكم ويستحيون نساءكم ﴾ وذكر ايدك الله تعالينك اول وقتده كى صنيعن كه
آل فرعون سزه اشد عذاب ايدرلردى ابنائكزى قتل ايدوب نسائكزى خدمت
ايچون ابقا ايدرلردى ﴿ وفى ذلكم بلاء من ربكم عظيم ﴾ حالبوكه انجاده
ويا عذابده ربكز جل شانه دن سزه نعمت عظيمه ويا محنت عظيمه واردر ﴿ وواعدنا
موسى ثلاثين ليلة واتممناها بعشر فتم ميقات ربه اربعين ليلة ﴾ بز موسى
عليه السلامه امر ايتدك كه اوتوز كون ذى القعده آيني صائم اوله وذى الحجه نك
عشر اولن دخى صومله انى اتمام ايتدك * اويله اولسه اندنصكره ده رب
تعالينك اكا تكلمى وقتى قرق كونده تمام اولدى * روايت اولنديكه موسى
عليه السلام بنو اسرائيله مصرده ايكن وعد ايتديكه الله تعالى عدولرين
اهلاك ايدنصكره انلره بركتاب ويره كيم انده فعل وكرك ترك اولنه جق امورك
ذكرى اوله * وقتاكه موسى عليه السلام اول وعد كريمك انجازين الله تعاليدن
ديلدى بيورلديكه اوتوز كون صائم اوله اول اوتوز كونى اتمام ايديجك
آغزينك قوقوسين ازاله ايچون خروب عوديله مسواك ايتدى ملائكه
ديديلركه بز سنك آغزكدن مسك رايحه سن شم ايدردك مسواكله انى افساد
ايتدك الله تعالى امر ايلديكه اون كون دخى صائم اوله وديديكه ياموسى

بیلدکمی که صائمك اغزی قوقوسی عندمده مسك رایحه سندن اطیبدر *
برقولده الله تعالی امر ایلدیکه اوتوز کون صوم وعبادته تخلی ایده * بعده
اول زیاده اولان اون کونده اکا توراتی انزال ایتدی وسویلدی ﴿ وقال
موسی لاخیه هارون اخلفنی فی قومی واصلح ولاتتبع سبیل المفسدین ﴾
وموسی قرنداشی هارونه دیدیکه قومم بیننده بنم خلیفه‌م اولغل وامورلرندن
اصلاحی واجب اولانی اصلاح ایلکل وافساد ایدنلره اتباع ایتمکل
﴿ولما جاء موسی لمیقاتنا﴾ وقتاکه موسی بزم اکا سویلمز وقتنده بزه کلدی
دینلدیکه الله تعالی یدی فرسخ یره دکین ظلمت ایندردی وشیطانی اول
ارادن طرد ایتدی وهوام ارضی اندن کیدردی وکاتب ملکلرین اندن تبعید
ایتدی وانکیچون سمایی کشط ایدوب حتی که ملائکه‌یی هواده قائملر کوردی
وعرش اکا ظاهر اولدی ﴿ وکلمه ربه ﴾ ورب تعالی اکا واسطه سز هر جهتدن
سویلیوب اول انك کلامن ایشتدی جبرائیل علیه السلام موسی علیه السلامله
بیله ایکن حق تعالینك اکا سویلدیکن ایشتمدی حتی قلمك صریرین دخی
ایشتدی رب تعالینك کلامنه شدت التذاذندن رؤیتنه مشتاق اولدی ﴿قال
رب ارنی انظر الیك﴾ دیدیکه یارب بکا کندیکی کوسترکل سکا نظر ایدم *
اشبو دلیلدرکه الله تعالینك فی الجمله کورلمسی جائز اوله زیرا که انبیادن مستحیل
طلبی محالدر خصوصا که الله تعالی یه جهله مقتضی اوله اول اجلدن انی
رد ایدوب ﴿قال لن ترانی﴾ سن بنی کورمزسن دیدی یوخسه بن کورلمز
ویاسن بکا نظر ایتمزسن دیمدی کانه اول قولله انك رؤیتندن قاصر ایدوکنه
تنبیه ایلدی زیرا که رؤیت رائیده موجود شروطه متوقفدر کانه دینلدیکه
هیچ بر بشرك بکا دنیاده نظر ایتمکه طاقتی یوقدر اولکه بکا دنیاده نظر ایده
اکا فی الحال موت ایرر موسی علیه السلام ایتدی الهی کلامکی ایشیدیجك
جمالکه نظره مشتاق اولدم سکا نظر ایتدیکمدنصکره موتم بکا سوکلیدر
شول حیاتدنکه انده‌سنی کورمیم الله تعالی اکا دیدیکه ﴿ ولکن انظر
الی الجبل فان استقر مکانه فسوف ترانی﴾ لکن جبله نظر ایتکه اکا زبیر دینور
مدینده اعظم جبالدر اکر اول تجلی عندنده تزلزل ایتمیوب یرنده قرار ایدرسه
سندخی بنی کورمکه طاقت کتوررسن وجبلك تجلی یه استقراری مستحیل
دکلدر قچانکه الله تعالی اکا استقراره قوت ویره * ایمدی مستحیل
اولمیان شیئه تعلیق محال اولمز ﴿فلما تجلی ربه للجبل جعله دکا﴾ وقتاکه

الله تعالینك عظمتی واقتدار وامری جبله ظاهر ومتصدی اولدی
وبرقولده اکا حیات ورؤیت ویریلوب حتی که کوردی * دینلدیکه
الله تعالی نور حجبدن منخر ثور دکلو اظهار ایلدی * سدی ایدر تجلی
انجق خنصر دکلو ایدی سهل بن سعد ایدر الله تعالی یتمش بیك حجابدن
درهم دکلو نور اظهار ایلدی اویله اولسه اول جبل ارض مستویه اولدی
ویاپاره‌لنوب جبال صغار اولدی * دینلدیکه اول التی جبل اولوب اوچی
مدینه یه واقع اولدیکه اول احد وورقان ورضویدر واوچی ایسه مکه یه
واقع اولدیکه اول ثور وثبیر وحرادر ﴿ وخر موسی صعقا ﴾ وموسی اول
کوردیکنك هولندن بایلوب دوشدی ویا میت اولدی دینلدیکه موسی
علیه السلامه اول حالتك وقوعی یوم خمیسده یوم عرفه‌ده ایدی واکا
تورات ویرلمسی یوم جمعه‌ده ایدیکه یوم نحرده ایدی ﴿ فلما افاق قال سبحانك
تبت الیك وانا اول المؤمنین ﴾ وقتاکه موسی اندن افاقت بولدی اکا لایق
اولمیان امری سؤال ایتدیکن بیلدی یا الهی سنی تنزیه ایدرین رؤیت
سؤالندن سکا توبه ورجوع ایتدم وسن دنیاده کورلمز ایدیککه مؤمنلرك
اولی‌ین دیدی ﴿ قال یاموسی انی اصطفیتك علی الناس برسالاتی وبکلامی ﴾
الله تعالی دیدیکه یاموسی سنی رسالاتمله وسکا کلامله زمانکده موجود
اولان ناس اوزره اختیار ایتدم ﴿ فخذ ما آتیتك وکن من الشاکرین ﴾
سکا ویردیکم رسالاتی اخذ ایدوب بنم نعمتلریمه شکر ایدنلردن اولغل *
روایت اولندیکه موسی علیه السلامه رب تعالی سویلدیکندنصکره یوزین
نور قاپلیوب هیچ کمسنه اکا نظر ایتمکه استطاعت ایده‌مزدی اول اجلدن
تاموتنه‌دکین یوزندن برقعی کیدرمدی مرأه‌سی اکا دیدیکه ربك جل شانه
سکا سویلیه لیدنبرو یوزیکی کورمدم دیلرینکه کورم اویله اولسه موسی
علیه السلام اکا یوزین کشف ایدیجك کونش کبی شعاع ویردی مرأه
اکا نظر ایده‌مدیکندن الین یوزینه قویوب لله سجده‌یه واردی وموسی
علیه السلامه ایتدی دعاء ایتکه جنتده خاتونك اولم دیدیکه اکر بندنصکره
تزوج ایتمزسك زیراکه مرأه آخرتده دنیاده‌کی ازواجندن آخر کشینك اولور
﴿ وکتبناله فی الالواح من کل شیء موعظة وتفصیلا لکل شیء ﴾ بز موسی
علیه السلام ایچون الواح توراتده امر دینده احتیاج اولنان مواعظ
وتفصیل احکامدن هرشیئی یازدق * دینلدیکه الواح اون ویادی ایدی

وهربری زمرد ویا زبرجد ویایاقوت احمردن ایدی ویاصخرهٔ صماءدن ایدیکه حق تعالی انی موسی‌یه تلیین ایدوب انی الیله قطع ویا پارمقلریله شق ایتدی * ربیع بن انس ایدر تورات ابتداء نازل اولدیغنده یتمش وقر ایدی وبرجزئی بریلده اوقنوردی انی موسی ویوشع وعزیر وعیسادن غیری کمسنه اوقومدی (فخذها بقوة) ایمدی انی جد وعزیمتله اخذایت (وأمر قومك یأخذوا باحسنها) وقومکه امر ایتکه انك احسننی اخذ ایده‌لر * ابن عباس ایدر یعنی حلالنی تحلیل وحرامنی تحریم وامثالنی تدبر ومحکمیله عمل ومتشابهی عندنده وقوف ایده‌لر * دینلدیکه یعنی انده اولانك احسنیله عمل ایدك صبر وعفو کبی کیم انتصار واقتصاصدن احسندر لکن بو امر ندب وافضله حث طریقه‌سی اوزره‌در ویاخود مراد انده‌کی واجباتله عمله امردرکه اول غیریدن احسندر وجائزدرکه احسنله مراد مطلق حسنده بالغ اوله‌که اول مأمور بهدر (سأریکم دار الفاسقین) سزه فاسقلرك داری مصری کوستره‌ینکه اول فرعون وقومندن فسقلریچون هلاك اولدقلرندنصکره نیچه‌سنه خالی قالدی * ایمدی سز دخی فسق ایتمکزکه ایدرسکز انلر کبی هلاك اولورسز ویاخود سزه عاد وثمود واضرابی منازلن کوستره‌ینکه انلرکله اعتبار ایدوب فسق ایتمیه‌سز ویا آخرتده‌کی دارلری جهنمی کوستره‌ین (ساصرف عن آیاتی الذین یتکبرون فی الارض بغیر الحق) آیتلریمی قبولدن صرف ایدرین شونلریکه عبادم اوزره تجبر واولیامه محاربه ایدرلر ویاخود انلری قرآنی فهمدن منع ایدرین ویاخود سموات وارض وایکیسنده‌کی عجائبی تفکردن وانکله اعتباردن انلری صرف ایدرین (وان یروا کل آیة لا یؤمنوا بها) اکر انلر هرآیت منزله‌یی ویا معجزه‌یی کورسه‌لر عنادلرندن ویاهوا وتقلیده انهماکلری سببیله عقللری اختلالندن ایمانه کلمزلر (وان یروا سبیل الرشد لا یتخذوه سبیلا) اکر انلر رشد طریقنی کورسه‌لر اوزرلرینه شیطنه مستولی اولدیغیچون انی طریق ایدنمزلر (وان یروا سبیل الغی یتخذوه سبیلا) واکر طریق ضلالی کورسه‌لر انی طریق ایدینورلر (ذلك بانهم کذبوا بآیاتنا وکانوا عنها غافلین) بزم انلره بو صنیعمز شول سببله‌درکه انلر بزم آیتلریمزی تکذیب ایدرلر وانده تدبردن وانکله اتعاظدن غفلت ایدرلردی (والذین کذبوا بآیاتنا ولقاء الآخرة حبطت اعمالهم) شونلرکه بزم آیتلریمزی وآخرتده وعد اولندقلری ثواب وعقاب لقاسنی

تکذیب ایتدیلر انلرك جمیع اعمالی حبط اولنور انکله انتفاعلری اولمز (هل یجزون الا ما کانوا یعملون) انلر جزاء اولنمزلر الا انکله‌که دنیاده انی ایشلمشلردی (واتخذ قوم موسی من بعده من حلیهم عجلا جسدا) وموسانك میقاته ذهابندنصکره قومی قبطدن استعاره ایتدکلری حلیدن لحم ودمی مشتمل عجل حی اتخاذ ایتدیلر (له خوار) که انده صوت بقره وار ایدی * روایت اولندیکه سامری قبطك حلیلرندن برعجل دوزوب اغزینه شول ترابدن قویدیکه انی جبرائیل علیه السلامك فرسی اثرندن آلمش ایدی انکله اکا حیات ایردی برقولده انی برنوع حیله ایله دوزدیکه جوفنه ریح کیرمکله صدا ویرردی (الم یروا انه لا یکلمهم ولا یهدیهم سبیلا) اول عجله عبادت ایدنلر کورمدیلرمیکه اول انلره سویلمزدی وانلری برطریقه ارشاد ایتمزدی (اتخذوه وکانوا ظالمین) انی اله اتخاذ ایدوب ظالمین اولدیلر (ولما سقط فی ایدیهم ورأوا انهم قد ضلوا) وقتاکه عجل عبادتنه نادم اولدیلر وعجلی اله اتخاذیله ضلالته دوشدکلرین بیلدیلر (قالوا لئن لم یرحمنا ربنا ویغفر لنا لنکونن من الخاسرین) دیدیلرکه اکر ربمز بزه رحمت ایتمزسه وکناهمزدن کچمزسه بز زیانکارلردن اولورز (ولما رجع موسی الی قومه غضبان اسفا) وقتاکه موسی میقاتدن الواحله قومنه غضبان وحزین اولدیغی حالده رجوع ایتدی (قال بئس ما خلفتمونی من بعدی) ودیدیکه بنم ذهابمدنصکره نه چرکین عمل ایتدیکز بنم مقاممه قائم اولدیغکزدنصکره عبدهٔ عجلی اندن کف ایتدیکز (أعجلتم امر ربکم) ربکز جل شانه‌نك امرنی ترکمی ایتدیکز ویا ربکزك بکا قرق کون ایتدیکی وعدینه عجله‌می ایتدیکز وبنم موتمی تقدیر ایدوب بندنصکره دینکزی تغییرمی ایتدیکز امم سالفه انبیالرندنصکره تغییر ایتدکلری کبی (والقی الالواح) وشدت ندم وغضبندن النده‌کی تورات الواحنی یره براقدی روایت اولندیکه تورات یدی سبع ایدی یدی لوحده ایدی موسی علیه السلام انی یره براقسیله پاره‌لنوب آلتی سبعی رفع اولندیکه انده هرشیئ تفصیل اولنمشیدی وبرسبعی قالدیکه انده مواعظ واحکام یازلمشیدی (واخذ برأس اخیه یجره الیه) وقرنداشی هارونك صاچنه یاپشوب کندویه چکدی شول توهمله‌که عبدهٔ عجلی کف ومنعده تقصیر ایتمش اوله هارون علیه السلام موسی علیه السلامدن اوچ یاش بیوك ایدی حمول ولین اولدیغیچون بنواسرائیل انی زیاده سورلردی

﴿قال ابن امّ﴾ هارون عليه السلام انى ترقيق ايچون اكا اى انام اوغلى ديدى حالبوكه ايكيسى لاب وام قرنداشلر ايديلر ﴿ان القوم استضعفونى وكادوا يقتلوننى﴾ انلرى كفده وسعيمى بذل ايتدم حتى بكا قهر وغلبه ايدوب قتلمه قصد ايتديلر ﴿فلا تشمت بى الاعداء﴾ ايمدى بكا شول فعلى ايتمكل كه انكله بكا اعداء شماتت ايتميه ﴿ولاتجعلنى مع القوم الظالمين﴾ وبنى مؤاخذه ايله ويا تقصيره نسبتله عبدهٔ عجل عدادندن معدود ايتمكل ﴿قال رب اغفرلى ولاخى﴾ موسى عليه السلام قرنداشنك عذرى متبين اولنجك ديديكه يارب قرنداشمه ايتديكم صنيعمى وقرنداشم عبدهٔ عجلى كفده اكر تقصير ايتمش ايسه مغفرت ايت ﴿وادخلنا فى رحمتك﴾ وبزى مزيد انعامكله رحمتكه ادخال ايت ﴿وانت ارحم الراحمين﴾ والحال سن بزه كنديمزدن زياده مرحمتليسن ﴿ان الذين اتخذوا العجل سينالهم غضب من ربهم وذلة فى الحياة الدنيا﴾ شونلركه عجلى معبود اتخاذ ايتديلر آخرتده انلره ربلرى جل شانه دن غضب ايريسردر ودنياده كنديلرك قتل ايتملرى امريله مذلت ايريسردر * دينلديكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم عصرنده كى يهود آباءلرى صنيعيله تعيير اولنديلر دنياده كى ذلتلريله مراد بنوقريظه ونضيره ايريشن قتل وجلادر وياخود اوزرلرينه جزيه وضع اولنمسيدر ﴿وكذلك نجزى المفترين﴾ اشبو ذكر اولنان كبى هر مفتريه جزاء ايدرز وانلرك فريه سندن اعظم يوقدركه اشبو عجل سزك وموسانك الهيدر ديديلر ﴿والذين عملوا السيئات ثم تابوا من بعدها وآمنوا﴾ شونلركه كفر ومعاصيدن اعمال سيئه ايشليوب بعده اندن توبه ايتديلر وايمانه ومقتضاسى اوزره اولان اعمال صالحه يه اشتغال ايتديلر ﴿ان ربك من بعدها لغفور رحيم﴾ ايمدى ربك جل شانه توبه دنصكره تائبلره مغفرت ورحمت ايديجيدر اكرچه ذنب كبير وكثير ايسه ده ﴿ولما سكت عن موسى الغضب اخذ الالواح﴾ وقتا كه هارونك اعتذاريله ويا عبدهٔ عجلك توبه سيله موسادن غضب ساكن اولدى اول الندن يره براقديغى تورات الواحنى كيرو آلدى ﴿وفى نسختها هدى ورحمة للذين هم لربهم يرهبون﴾ اول الواح منكسره دن يازيلانده ويا اندن باقى قلانده وار ايدى * دينلديكه موسى عليه السلام الواحى براغوب منكسر اولنجق قرق كون صائم اولدى انك مجموعى ايكى لوحده رد اولنوب انده يازلمشيديكه حق بيان وصلاحه ارشاد شول كسنه لر ايچوندركه ربلرى

(جل)

جل شانه يه عصياندن خوف ورهبت ايدرلر ﴿واختار موسى قومه سبعين رجلا لميقاتنا﴾ موسى بزم ميقاتمز ايچون قومندن يتمش رجلى اختيار ايلدى روايت اولنديكه الله تعالى موسى عليه السلامه امر ايتديكه بنى اسرائيلدن يتمش رجلله ميقاته كله * اويله اولسه موسى عليه السلام بنو اسرائيلك اون ايكى سبطنك هر برندن آلتيشر كسنه يى اختيار ايدوب يتمشدن ايكى كسنه زياده اولنجق ايكيكز قالسون ديو امر ايلدى هيچ برى قالمغه راضى اولمدى موسى عليه السلام ايتدى هر قنغيكز قالورسه اكا كتمش اجرى اولسون * اويله اولسه كالب ويوشع قالوب باقيسيله كندى جبله قريب اولدقلرنده برغمام موسى عليه السلامى قاپليوب انك ايچنده قالدى * واول قوم سجده يه وارديلر الله تعالينك اكا سويلديكنى وامر ونهيني ايشتديلر * بعده غمام منكشف اولنجق موسى عليه السلامه ديديلركه بزسنى تصديق ايتمزز مكركه الله تعالى يى بزه آشكاره كوستره سن * اويله اولسه انلرى رجفه اخذ ايتدى ﴿فلما اخذتهم الرجفة قال رب لو شئت اهلكتهم من قبل واياى﴾ وقتا كه انلرى رجفه اخذ ايتديكه اول صاعقه ويا رجفهٔ جبلدر * وهب ايدر اول رجفه صوت دكل ايدى لكن قوم اول هيبتى كوريجك انلرى رعده اخذ ايتدى حتى قريب اولديكه مفاصللرى برى برندن متبين اولدى موسى عليه السلام انى كوريجك اسركيوب موتلرندن خوف ايتدى وآغليوب اول رجفه نك دفعيچون حق تعالى يه تضرع ايلدى وديديكه يارب اكر ديلسك بوكوندن اوّل قوممى عجله عبادت ايتدكلرنده وبنى قبطى يى قتل ايتديكمده هلاك ايدردك ﴿أتهلكنا بما فعل السفهاء منا﴾ بزدن سفهانك ايشلديكيله بزى مؤاخذه مى ايدرسن * اويله اولسه الله تعالى انلردن اول رجفه يى كيدردى ﴿ان هى الافتنتك﴾ سفهانك اكا وقوعى دكل الا سنك ابتلا واختباركدر ﴿تضل بها من تشاء وتهدى من تشاء﴾ انكله ديلديككى مفتون ايدوب ضلالتده قورسن وديلديككى هدايت ايدوب دينى اوزره ثابت قيلورسن ﴿انت ولينا فاغفر لنا وارحمنا﴾ سن بزم امرمزه قائم ناصرمزسن ايمدى بزى مغفرت ايدوب مقارف اولديغمز ذنوبله بزى مؤاخذه ايتمكل وبزه توبه يى توفيقكله رحمت ايلكل ﴿وانت خير الغافرين﴾ حالبوكه سن غافرلك خيرلوسيسن كه سيئه يى مغفر تكدنصكره يرينه حسنه ويررسن ﴿واكتب لنا فى هذه الدنيا حسنة وفى الآخرة﴾ وبزه اشبو دنياده حسن معيشت وتوفيق طاعتى وآخرتده جنتى تقدير

ایلکل ﴿ اناهدنا الیك ﴾ زیرا بزسکا توبه ورجوع ایتمشز ﴿ قال عذابی اصیب به
من اشاء ﴾ الله تعالی ایتدی عذابمی خلقمدن دیلدیکمه ایر کوررین ﴿ ورحمتی
وسعت کل شیٔ فسأکتبها للذین یتقون ﴾ بنم رحمتم دنیاده هرشیئه مؤمن
وکافره مکلف وغیر مکلفه عام اولدی لکن یوم قیامتده خاصة متقیلره اثبات
ایدرین ایمدی حق تعالینك مؤمنلره سعت رحمتی ایچون انلر سببیله کافرلر
دخی دنیاده رزقلنورلر ودخی بلاء وعذاب دفع ایدیلور چنانکه آخرتده
واریله خاصة مؤمنلره اولور وقتاکه الله تعالی بنم رحمتم هرشیئه واسع
اولدی دیوقولنی انزال ایتدی ابلیس دیدیکه بندخی برشیئم * بعده متقیلره
تخصیص اولنیجق اندن مأیوس اولدی ﴿ ویؤتون الزکوة ﴾ وزکاتلرین
ادا ایدرلر ﴿ والذین هم بآیاتنا یؤمنون ﴾ وشونلرکه بزم آیتلریمزه ایمان
کتوررلر وقتاکه رحمت اشبو خصال اهلنه تخصیص اولندی یهود ونصاری
بزدخی انلکه متصفلرز دیو رحمتی تمنی ایدیجك الله تعالی اشبو من بعد
ذکر اولنان اوصاف زائده ایله انلری اخراج ایدوب انی اشبو امته تخصیص
ایتدی ودیدیکه ﴿ الذین یتبعون الرسول النبیّ الامیّ ﴾ که انلر رسول نبی
امی یه اتباع ایدرلر * روایت اولندیکه موسی علیه السلامك اختیار
ایتدیکی یتمش رجله الله تعالی موسی علیه السلام لسانیله دیدیکه سزیچون
ارضی مسجد وطهور قیلم تاکه مرحاض وقبردن غیری هرنه مکانده
بولنوب نماز وقتنه ایریشورسکز ادا ایده سز وسکینه یی قلوبکزده قیلم
وتوراتی سزدن رجل ومرأه حروعبد صغیر وکبیر ظهر قلبلرندن اوقومغه
قدرت ویرم مراد ایدرمیسز دیدیلرکه مرادمز اولدرکه نمازی کنایسده
قیله وز وسکینه یی قلوبمزده حمل ایتمکه قادر دکلرز وتوراتی ظهر قلبدن
اوقومغه قادر دکلرز دیلرزکه انی کتابدن اوقویه وز اویله اولسه الله
تعالی دیدیکه (فسأکتبها للذین یتقون) دن (اولئك هم المفلحون) یه وارنجه
انلر رد ایدیجك اول خصالی بوامته ویردی ﴿ الذین یجدونه مکتوبا عندهم
فی التوراة والانجیل ﴾ که انلر اول رسول نبی امینك صفت ونعت ونبوتن
کندیلر عندنده تورات وانجیلده یازلمش بولورلر ﴿ یأمرهم بالمعروف وینهیهم
عن المنکر ﴾ که اول انلره ایمانله امر وشرکدن نهی ایدر * دینلدیکه
معروفله مراد شریعت وسنتدر ومنکرله مراد شریعت وسنتده معروف
اولمیاندر ویاخود اول انلره خلع انداد ومکارم اخلاق وصلهٔ ارحامله

امردر * ویاعبادت اوثان وقطع ارحامدن نهیدر ﴿ ویحل لهم الطیبات ﴾
وانلره شول جاهلیتده نفسلرینه تحریم ایتدکاری اشیایی تحلیل ایدرکه
اول بحیره وسائبه ووصیله وحامدر وياشول حلالاتی انلره تحلیل ایدرکه اول
انلره حرام ایدی شحوم وغیری کبی ﴿ ویحرّم علیهم الخبائث ﴾ وانلره
خبیث اولان اشیایی حرام ایدر میته ودم ولحم خنزیر ویاربا ورشوت
وسائر محرمات کبی ﴿ ویضع عنهم اصرهم والاغلال التی کانت علیهم ﴾ وانلردن
اصر واغلالی تخفیف ایدر اما اصر هر قول ویافعلدرکه اول انسانه
ثقیل اولور ویاعهد ثقیلدرکه اول توراتده اولانله عمل بنو اسرائیل اوزره
الزام اولنمشدی ویادینده هرتشدیددرکه اول انلر اوزره واجب ایدی * واما
اغلال شول اثقالدرکه بنو اسرائیل اوزره واجب ایدی توبه ده قتل
نفس کبی وکناه ایدن اعضایی قطع ونجاستی ثوبدن قرض وقتلده قصاص
متعین اولوب دیت اخذینك حرمتی ویوم سبتده عمل ترکی ونمازلری
کنایسك غیریده قطعا ادا جائز اولمامق کبی ﴿ فالذین آمنوا به وعزّروه
ونصروه واتبعوا النور الذی انزل معه اولئك هم المفلحون ﴾ شونلرکه اول
نبیّ امیّ یعنی محمد صلی الله تعالی علیه وسلمی تصدیق واکا توقیر وانك
اعداسی اوزره نصرت ایدرلر واکا انزال اولنان قرآنه اتباع ایدرلر ایمدی
اول وصفلو کیمسنه لر نار عذابدن قورتیلوب الله تعالینك رحمتیله دخول
جنته لایق اولنلردر ﴿ قل یاایها الناس انی رسول الله الیکم جمیعا ﴾ یامحمد
دیکل که یاناس بن جمیعکزه کلمش الله تعالینك رسولین * دینلدیکه پیغمبریمز
صلی الله تعالی علیه وسلم انس وجنه مبعوث رسول الله ایدی اماکه سائر
مرسللر انجق قوملرینه بعث اولنورلر دی ﴿ الذی له ملك السموات والارض ﴾
که سموات وارضك ملکی اول الله تعالینکدر ﴿ لا اله الا هو ﴾ اندن غیری
معبود یوقدر ﴿ یحیی ویمیت ﴾ که اول خلقی صواب ایله دیرکورر اجللری
کلدیکنده اولدورر ویاخود امواتی آخرتده دیرکورر واحیایی دنیاده
اولدورر ﴿ فآمنوا بالله ورسوله النبیّ الامیّ الذی یؤمن بالله وکلماته واتبعوه
لعلکم تهتدون ﴾ ایمدی ایمان کتورك الله تعالیه ودخی انك رسولنه کیم نبیّ امیّ
اولوب الله تعالی یی وکلماتنی تصدیق ایدر اول کرك کندویه وکرك غیری یه
منزل کتاب ویاوحیدر ودخی اول رسوله اتباع ایدك تاکه هدایت بوله سز
الله تعالی ایمان واتباعی هدایت رجاسنه وسیله قیلمسنده تنبیه واردرکه برکمسنه

پیغمبر علیه السلامی تصدیق ایدوب لکن اکا اتباع ایتمسه اول هنوز ضلالتدن
آیرلمیوبدر ﴿ومن قوم موسى امة يهدون بالحق و به يعدلون﴾ بنو اسرائیلدن
برجماعت واردرکه ناسی کلمهٔ حقله ارشاد ایدرلر وانکله حکملرنده عدل
ایدرلر * روایت اولندیکه انلر برقومدر که اقصای مشرقده خلف
صیننده نهر اوداق اوزره اولورلر انلردن هیچ برینك مالی یوقدر انلرده
کیجه یغمور اولور وکوندزده هوا آچیلور انلر اکینله معیشت ایدرلر بزدن
انلره ایرر یوقدر حق اوزره قائملردر * دینلدیکه پیغمبریمز صلی الله تعالی
علیه وسلم لیلهٔ معراجده انلره اوغرایوب سویلدی دیدیلرکه یارسول الله
موسی علیه السلام بزه وصیت ایتدیکه سزدن قنغکز احمد نام پیغمبره
ایررسه بندن اکا سلام ایتسون پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم موسایه
وانلره علیه السلام وعلیکم دیورد سلام ایتدی ومکه ده نازل اولان سوره لردن
انلره اون سوره اوکرتدی وصلاة وزکاتله امر ایتدی وسبتی ترك ایدوب
جمعه یی تعظیمله وصیت ایتدی * دینلدیکه اول قومله مراد یهود
طائفه سندن پیغمبریمز علیه السلام زماننده ایمانه کلنلردر لکن اصح اولان
قول اوّلدر ﴿وقطعناهم اثنتى عشرة اسباطا امما﴾ بز بنو اسرائیلی اون ایکی
سبط قیلدقکه هر برسبط امت عظیمه ایدیلر ﴿واوحينا الى موسى اذ استسقاه
قومه ان اضرب بعصاك الحجر﴾ موسایه وحی ایتدك شول وقتکه
قومی اندن تیهده صو ایستدیلر عصاسیله طاشی اوره ﴿فانبجست منه اثنتا
عشرة عينا﴾ اوریجق اندن اون ایکی عین هرّ برسبط ایچون برعین
منفجر اولدی ﴿قد علم كل اناس مشربهم﴾ هرسبط اول عیوندن موضع
شربنی بیلدی ﴿وظللنا عليهم الغمام﴾ وتیهده حرشمسدن انلری قورر
اوزرلرینه غمامی مظله ایتدك ﴿وانزلنا عليهم المنّ والسلوى﴾ وهرغداتن انلره
ترنجبین وسمانی ایندردك وانلره دیدککه ﴿كلوا من طيبات مارزقناكم﴾ سزه
ویردیکمزك حلالاتندن ییکز لکن ادخار ایتمکز انلر ایسه مخالفت ایدوب ادخار
ایتدیلر اویله اولسه اول نعمت انلردن کسلدی وقورتلنوب فاسد اولدی
﴿وماظلمونا ولكن كانوا انفسهم يظلمون﴾ انلر اول فعللریله بزه ضرر ایتمدیلر
بلکه ضرری ینه کندیلره ایتدیلر ﴿واذ قيل لهم اسكنوا هذه القرية﴾ ذکر
ایت شول وقتیکه بنو اسرائیله اشبو قریه ده بیت المقدسده ویا اریحاده ساکن
اولك دینلدی ﴿وكلوا منها حيث شئتم﴾ وانده کی رزقدن سعت اوزره ییکز

﴿وقولوا حطة﴾ یاربنا سندن سؤالمز ذنوبمزی حط ایده سن دییکز
﴿وادخلوا الباب سجدا﴾ واول قریه نك بابنه الله تعالی یه شکر ایچون
ساجدین اولدیغکز حالده کیریکز ﴿نغفر لكم خطيئاتكم﴾ تاکه خطالریکزی
ستر ایدوب انکله سزی مؤاخذه ایتمیه وز ﴿سنزيد المحسنين﴾ بز احسان
ایدنلره احسانمزی آرتوررز ﴿فبدّل الذين ظلموا منهم قولا غير الذى قيل لهم﴾
نفسلرینه ظلم ایدنلر انلره دینلن قولك غیرینی دینیلنه بدل ایتدیلر ﴿فارسلنا
عليهم رجزا من السماء بما كانوا يظلمون﴾ اویله اولسه الله تعالینك امرینی
تبدیل واستهزاء ایله نفسلرینه ظلم ایتدکلریچون سمادن اوزرلرینه عذاب
ایندردك و یاطاعون کوندردك حتی که برساعتده یتمش بیك کشی هلاك
اولدی نتکیم قصه سی جزء اوّلك حزب ثانیسنده تفصیل اولندی ﴿واسئلهم
عن القرية التى كانت حاضرة البحر﴾ یامحمد سن یهوده سؤال ایتکه شول
قریه خبرندن واهلنه ایریشن وقعه دنکه اول بحره قریبه ایله دینور مدینله
طور بیننده برقریه در و برقولده اول مدین ویا طبریه در ﴿اذ يعدون
فى السبت﴾ شول وقتکه انلر سبت کوننده صیدله حدود اللهی تجاوز
ایتدیلر ﴿اذ تأتيهم حيتانهم يوم سبتهم شرعا﴾ که انلره یوم سبتده حیتان
صو یوزینه ظاهر اولدیغی حالده کلوردی ﴿ويوم لا يسبتون لا تأتيهم﴾
وسبتك غیری ایامده انلره حیتان کلمزدی ﴿كذلك نبلوهم بما كانوا يفسقون﴾
اشبونك کبی بلاء شدیدله بز انلری اختبار ایتدك فسقلری سببیله کیم انی
ایشلدیلردی * روایت اولندیکه شیطان انلره القاء ایدوب دیدیکه الله
تعالی سزی اصطیاددن نهی ایتمدی بلکه نهی انی اکلدندر صیدیکزی
ایدك برقولده شیطان دیدیکه سز اخذدن نهی اولنمشسکزدر ایمدی بحرك
کنارینه حوضلر قازوب یوم سبتده حیتانی اکا سوق ایدك ویوم احدده
اخذ ایدك برزمان اول حالت اوزره اولدقلرندنصکره سبت تعظیمن ترك
ایتدیلر الله تعالی بزه سبت عملن حلال ایتدی دیوب مبالاتسز انده اخذ
واکل وبیع ایتدیلر اهل قریه یتمش بیك دکلو کیمسه ایدی اوچ صنف اولدیلر
برصنفی اول فعلدن ایدنلری نهی ایتدیلر وبرصنفی ایسه سکوت ایدوب نهی
ایتمدیلر شول قومه نیه وعظ ایدرسزکه الله تعالی انلری هلاك ایدیسردر
دیدیلر * وبرصنفی ایسه اول منکری ایشلینلر ایدیلر وقتاکه اول فعلدن
منتهی اولمدیلر نهی ایدنلر انلره دیدیلرکه بزسزکله برقریه ده اختلاط اوزره

ساكن اولميزز وقريه يى جدار وباب ايله قسمت ايدشديلر وداود عليه السلام
اول منكر اهلنه لعنت ايدوب جميعى ميمون صورتنه مسخ اولنديلر * نهى
ايدنلر برصباحن طشره چيقوب انلرى كورمديلر آياكه انلره نه حالت ايردى
ديو نظر ايچون ديوار اوزره چيقديلر كورسه‌لركه صورتلرى ميمونه مسخ
اولنمش اولوشرلر قپولرين آچوب قريه‌لرينه كيرديلر انلر انسدن قريبلرين
بيلوب كوزلرندن ياش آقيدوب يانلرينه كلور ايديلر * اول اوچ صنفدن
انجق نهى ايدنلر قورتلديلر ﴿ واذ قالت امة منهم لم تعظون قوما الله مهلكهم
او معذبهم عذابا شديدا ﴾ انلردن برطائفه كه انلر هالكه ايدى اشبو عمل
سيئدن منتهى اولك اوزريكزه عذاب نازل اولمدين زيرا بيلورزكه اكرمنتهى
اولمزسكز لابد اوزريكزه عذاب نزول ايديسردر دينلدكده ديديلركه شول
قومه نيچون وعظ ايدرسزكه حق تعالينك انلرى هلاك ايده‌جكن ويا انلره
عذاب ايركوره جكن بيلورسز ﴿ قالوا معذرة الى ربكم ولعلهم يتقون ﴾
وعظ ايدنلر ديديلركه بزم سزه وعظمز رب تعالى يه عذر اظهاريچوندر
منكردن نهيده تقصيره نسبت اولنميه وز ودخى شول اميدله كيم انلر الله
تعاليدن قورقوب صددنده اولدقلرى منكرى ترك ايده‌لر ﴿ فلما نسوا ما
ذكروا به ﴾ وقتاكه اول منكرى ايشلينلر وعظ اولندقلرى شيئله عملى ترك
ايتديلر ﴿ انجينا الذين ينهون عن السوء ﴾ اول منكردن نهى ايدنلره عذابدن
نجات ويردك ﴿ واخذنا الذين ظلموا بعذاب بئيس بما كانوا يفسقون ﴾ واول
الله تعالى يه عصيان ايله نفسلرينه ظلم ايدنلرى عذاب شديدله اخذ ايتدك
شول شئ سببيله كيم امر اللهدن خروج ايدرلردى * ابن عباس ايدر منكردن
نهى ايدنلرك نجات بولديغن واول منكرى ايشلينلرك عذابله اخذ اولنديغن
بيلدك لكن اول منكرى ايشلميوب ايشلينلره سكوت ايدنلرك حالى نيه ايرديكن
بيلمدك * عكرمه اكا ديديكه حق تعالى اكرچه انلره نجات ويردك ديمديسه
هلاك ايتدك دخى ديمدى * ابن عباس رضى الله تعالى عنه عكرمه‌نك
بوقولنى تحسين ايدوب ايمدى اول سكوت ايدنلر دخى نجات بولمشدر ديدى
* اماكه ابن زيد ايدر اول نهى ايدنلر نجات بولوب اول ايكى فرقه هلاك
اولمشلردر اويله اولسه منكرى تركده اشبو اشد آيت اولور ﴿ فلما عتوا عن
مانهوا عنه ﴾ وقتاكه نهى اولندقلرندن رجوع ايتمديلر ﴿ قلنا لهم كونوا
قردة خاسئين ﴾ بز انلره رحمت واسعه‌دن مبعدين اولديغكز حالده ميمون

صورتنه تحول ايدك ديدك بعده اوچ كون ياشيوب اندن هلاك اولديلر
﴿ واذ تأذن ربك ليبعثن عليهم الى يوم القيامة من يسومهم سوء العذاب ﴾
ربك جل شانه اعلام ويا توعد ويا ايعاد ويا امر ويا حكم ايتديكه يهود
اوزره يوم قيامته دكين بعث ايده شول قوميكه انلره سوء عذاب ايده اذلال
وضرب جزيه كبى * روايت اولنديكه حق جل وعلا يهود اوزره سليمان
عليه السلامدنصكره بخت نصرى بعث ايدوب ديارلرين تخريب ومقاتللرين
قتل ونسالرين وذراريلرين سبى ايتدى وباقيلرى اوزره جزيه وضع ايتدى
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم بعثتنه دكين انى مجوسه ويررلردى اولدخى
انلرك اوزره جزيه وضع ايدوب آخر دهره دكين انلر اول مذلتدن زائل
اولميسرلردر ﴿ ان ربك لسريع العقاب ﴾ ربك جل شانه امرينه عاصى اولانه
عقابى سريعدر ﴿ وانه لغفور رحيم ﴾ وتوبه ايدنه غفور رحيمدر ﴿ وقطعناهم
فى الارض امما ﴾ بز انلرى ير يوزنده فرقه فرقه ايدوب امرلرين طاغتدق ﴿ منهم
الصالحون ومنهم دون ذلك ﴾ انلرك كيميلرى صالحلردركه انلر پيغمبريمز
صلى الله عليه وسلمه ايريشوب ايمانه كلنلردر * ويا وراء صينده نهر اوداق
اوزره مقيم اولان طائفه‌در وكيميلرى دخى انلردن دوندركه اول كفر اوزره
قلان يهوددر ﴿ وبلوناهم بالحسنات والسيئات لعلهم يرجعون ﴾ وبز انلرى
خصب وعافيت ايله وكاهى جدب شدتله اختبار ايدرز تاكه ربلرينك طاعتنه
رجوع ايده‌لر ﴿ فخلف من بعدهم خلف ورثوا الكتاب ﴾ اشبو ذكر اولنانلرك
انقراضندنصكره يرلرينه بر قوم سوء كلديلركه اسلافلرندن توراتى وارث
اولوب انى اوقودقلرندن وايچنده اولانى بيلدكلرندن صكره ﴿ يأخذون
عرض هذا الادنى ﴾ اشبو شئ ادنى يعنى دنيانك حطامن آلورلركه حكمده
ظلم ويا كلماتى تحريف وتبديل ايده‌لر ﴿ ويقولون سيغفر لنا ﴾ وديرلركه
بزبونكله مؤاخذه اولنمزز بلكه مغفرت اولنورز ﴿ وان يأتهم عرض مثله
يأخذوه ﴾ اكرچه انك مثلى عرض كلورسه‌ده كرك حلال ويا حرامدر انى
آلورلر الله تعالينك مغفرتن تمنى ايدرلر اكرچه ايرته‌سنه انك مثلنى بولورلرسه‌ده
اشبو انلرك دنيايه حرص وذنوبه اصرارلرينى اخباردر ﴿ الم يؤخذ عليهم
ميثاق الكتاب ان لايقولوا على الله الا الحق ﴾ توراتده انلردن اخذ عهد
اولنمديكه الله تعالى يه باطل سوزى سويليه‌كه اول ذنوبه اصرارله مغفرتى
تمنيدر وتوراتده اصرار ايدنلره مغفرت وعد اولنميوبدر ﴿ ودرسوا

مافيه ﴾ واول كتاب ايچنده اولانى اوقوديلر اكرانى تعقل ايتسه‌لر دار آخرت
ايچون عمل ايدرلردى ﴿ والدار الآخرة خير للذين يتقون أفلا تعقلون ﴾ دار
آخرت خيرلودر شول كمسه‌لره كيم الله تعالينك حرام ايتديكى اشيادن صاقنورلر
تعقل ايتمزلرميكه انى بيله‌لر ادناى دينى وعقابه مؤدى يى نعيم مخلده استبدال
ايتميه‌لر ﴿ والذين يمسكون بالكتاب واقاموا الصلاة ﴾ شونلركه كتابله عمل ايدرلر
ونمازى شروط واركانى رعايتله ادا ايدرلر ﴿ انا لا نضيع اجر المصلحين ﴾ صلاح
عملن ايدنلرك اجرنى بز ضايع ايتمزز ﴿ واذ نتقنا الجبل فوقهم كانه ظلة ﴾ بز ارضدن
بر جبلى قطع ايدوب ظله كبى انلرك فوقنه رفع ايلدك ﴿ وظنوا انه واقع بهم ﴾ تيقن
ايتديلركه اول انلرك اوزرينه دوشر زيراكه جبلك جوده اولمسى معتاد دكلدر
زيرا انلر انكله ايعاد اولنمشلردى وانلره دينلديكه ﴿ خذوا ما آتيناكم بقوة ﴾
سزه ويرديكمزى جد واجتهادله اخذ ايدك ﴿ واذكروا مافيه ﴾ وايچنده اولان
شيئى عمله ذكر ايدك يوخسه منسى كبى ترك ايتمكز ﴿ لعلكم تتقون ﴾ تاكه
قبايح اعمال ورذائل اخلاقدن صاقنه سز * روايت اولنديكه وقتاكيم
بنو اسرائيل تورات احكامنى قبولدن ابا ايتديلر الله تعالى انلرك باشى اوزره
جبل طورى رفع ايلدى انى قبول ايدك والا اوزريكزه براغيلور دينلدى
اويله اولسه هر برى حاجب ايسرلرى اوزره سجده‌يه واردى وصاغ
كوزلرى ايله جبل اوزرلرينه دوشرمى ديو خوفله اكا نظر ايلرلردى اول اجلدن
يهودك سجده‌لرى حاجب ايسرلرى اوزره قالدى ﴿ واذ اخذ ربك من بنى آدم
من ظهورهم ذريتهم ﴾ ذكر ايت شول وقتيكه الله تعالى ديلديكى كيفيت
اوزره ظهر آدمى مسح ايدوب ذريتلرينى برى برلرينك صلبندن دنياده
ابنانك آباءدن توالدى ترتيبى اوزره قرنا بعد قرن ذرهيئتنده اخراج ايتدى *
عمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنه ايدر پيغمبريمز عليه السلامه اشبو آيتدن
سؤال اولندقده ديديكه الله تعالى آدمى خلق ايدوب ظهرنى مسح ايلدى
واندن ذريت اخراج ايدوب ديديكه اشبونلرى جنت ايچون خلق ايتمشن
جنت عملن ايدرلر وايكنجيده انك ظهرنى مسح ايدوب اندن ذريت اخرى
اخراج ايتدى وديديكه اشبونلرى نار ايچون خلق ايتمشن نار عملن ايشلرلر
بر رجل ديديكه يارسول الله اويله اولسه عملك فائده‌سى نه اولور * ديديكه
حق جل وعلا قچان بر عبدى جنت ايچون خلق ايتمش اولسه انى اهل جنت
عملنده استعمال ايدوب اول حالتده انى اماته ايتدكدنصكره جنته قور وقچان

بر عبدى نار ايچون خلق ايتمش اولسه انى اهل نار عملنده استعمال ايدوب
اول حالتده انى اماته‌دنصكره ناره قور مقاتل وغيرى ايدر الله تعالى آدم
عليه السلامك ظهرنك صفحهٔ يميناسن مسح ايتدى اندن ذريت بيضايى
ذرهيئتنده اخراج ايلدى بعده ينه آدم عليه السلامك ظهرنك صفحهٔ يسراسن
مسح ايدوب اندن ذريت سودايى ذرهيئتنده اخراج ايلدى بعده جميعنه
بن سزك ربكز دكلمين ديدى جميعى بلى ربمزسن ديديلر اندن الله تعالى اول
ذريت بيضاء حقنده اشبونلر رحمتله جنتده‌در اصحاب يميندر وذريت سوداء
حقنده اشبونلر ناردەدر اصحاب شمالدر ديدى بعده ينه انلرى جميعا آدم عليه
السلام صلبنه رد ايتدى ايمدى اهل قبور تا اهل ميثاق اصلاب رجال وارحام
نسادن خروجلرينه دكين قبرلرنده محبوسلردر الله تعالى عهد اولى نقض ايدنلر
حقنده (وما وجدنا لاكثرهم من عهد) بز انلرك اكثرنى عهدلرينه وفا ايدر
بولمدق ديدى اهل تفسير ايدر اهل سعادتك اقرارى طوعله ايدى واهل
شقاوتك اقرارى كرهله ايدى اشبو (وله اسلم من فى السموات والارض طوعا
وكرها) قولنك معناسيدر وموضع ميثاقده اختلاف اولنوب * ابن عباس
ديديكه اول بطن نعمانده عرفه جنبنده بر واديده ايدى وبر روايتده اول
ارض هنددن بردهناده ايديكه اول آدم عليه السلامك جنتدن موضع
هبوطيدر كابى ايدر اول مكه وطائف بيننده ايدى * سدى ايدر الله تعالى
آدم عليه السلامى جنتدن چيقاروب سمادن ايندرمدين ظهرنى مسح وذريتن
اخراج ايتدى * روايت اولنديكه الله تعالى ذريتك جميعن اخراج وتصوير
ايتدى وانلره عقل ولسان ويردى وخطاب اولنانى بيلديلر وجواب
مذكورى سويلديلر * روايت اولنديكه الله تعالى انلرك جميعنه ديديكه بندن
غير آله يوقدر وبن سزك ربكزين بندن غيرى ربكز يوقدر زنهار بكا برشئ
اشراك ايتمكز زيرا بكا اشراك ايدوب مؤمن اوليانه بن انتقام ايدرين وبن سزه
رسوللر كوندررنكه بنم عهد وميثاقى سزه تذكير ايده‌لر وسزه كتابلر اينديررين
جميعى سويليوب ديديلركه شهادت ايدرزكيم سن بزم ربمز والهمز سن
سندن غيرى ربمز يوقدر بومنوال اوزره ميثاقلرين اخذ ايتدى بعده آجال
وارزاق ومصائبلرين تقدير ايتدى آدم عليه السلام انلره نظر ايدوب كيمن
غنى وكيمن فقير وكيمن حسن وكيمن قبيح كوردى ديديكه يارب بونلرى
برابر ايتسيدك ديديكه شكر اولنمغى سورين وقتاكه الله تعالى انلرى وحدانيتنه

تقریر وبری برلرینك اوزره اشهاد ایتدی جمیعنینه آدمك صلبنه رد ایتدی * ایمدی میثاقلری اخذ اولنان انلرك جمیعی دنیایه كلمینجه قیامت قوپمز ﴿ واشهدهم علی انفسهم ﴾ وانلری بری برلرینه اشهاد ایتدی ودیدیكه ﴿ ألست بربكم ﴾ بن سزك ربكز دكلمین ﴿ قالوا بلی شهدنا ﴾ دیدیلر كه بلی یاربنا نفسلریمز اوزره شاهد اولدق * ایمدی الله تعالینك انلری بر برلرینك اوزره اشهادی انكچوندركه ﴿ ان تقولوا یوم القیامة انا كنا عن هذا غافلین ﴾ یوم قیامتده بز بوندن غافللر ایدك دیمیهلر ﴿ او تقولوا انما اشرك آباؤنا من قبل وكنا ذریة من بعدهم ﴾ ویا مشركلر بزدن اوّل آبائمز شرك و نقض عهد ایتدیلردی بز ایسه ذریت وانلره تابعلر ایدك دیو اعتذار ایتمیهلر ﴿ أفتهلكنا بما فعل المبطلون ﴾ شول مبطل آبائمز جنایتیله بزه عذاب ایدرمیسن دیمیهلر ﴿ وكذلك نفصل الآیات ولعلهم یرجعون ﴾ اشبو بیان كبی بز آیتلری تبیین ایدرز تا كه عباد آنی تدبر ایدهلر و كفردن توحیده رجوع ایدهلر ﴿ واتل علیهم نبأ الذی اتیناه آیاتنا ﴾ یا محمد سن یهوده تلاوت ایت علمادن شول كمسنهنك قصهسن كه بز اكا آیتلریمزی ویردك * دینلدیكه اول بنو اسرائیل علماسندن بریسی ایدی اسمی بلعم بن باعورا ایدی ویا امیة بن ابی الصلت ایدیكه اول چوق كتابلر اوقیوب الله تعالی آخر زمانده رسول كوندریسر ایدوكنی بیلیجك اول رسول كندی اولمسن رجا ایلدی محمد علیه السلام بعث اولنیجق تكذیب ایتدی * اماكه اكثرین قولنده اول كنعانیدن ویا بنو اسرائیلدن بلعم بن باعورا اولوب اكا اسم الله اعظم ویرلمشدی ویا كتب اللهدن بر كتابك علمی ویا دعاسنك استجابتی ویرلمشیدی ﴿ فانسلخ منها فاتبعه الشیطان فكان من الغاوین ﴾ اول آیتدن كفر واعراضله منسلخ اولدی حیهنك جلدندن انسلاخی كبی حتی كه شیطان اكا لاحق اولوب كندویه انی اویدردی وآزغونلردن اولدی * روایت اولندیكه موسی علیه السلام جبارین حربی ایچون ارض شامدن بنی كنعان ارضنه نزول ایتدی بلعمه قومی دیدیلركه موسی جنود كثیره ایله كلدیكه بزی بلادمزدن چیقاره اماكن ودیارمزه كندی قومنی كیردیرهسن ایسه مجاب الدعوه كمسنهسن دعا ایتكه الله تعالی انی بزدن دوندیره بلعم ایتدی بوسزك دیدیككز اولهجق ایش دكلدر زیرا كه اول نبی اللهدر بیلهسنجه جنودی ملائكه و مؤمنوندر اگر انلرك اوزره دعا ایدرسم دنیا وآخرتم بتوررین قومی ایسه مجاب اولمیوب اكا زیاده الحاح

ایتدیلر * دیدیكه ایمدی صبر ایدك كه منامده ربم بكا نه امر ایدر كورهیم سزه اكا كوره جواب ویرهیم مگر كه بر حاجت ایچون دعاده اول عادتی ایدیكه فعل وتركده منامله عمله رعایت ایدردی * چون عادتی اوزره منامه رجوع ایتدی * زنهار وزنهار موسی اوزره دعاء ایتمكل دینلدی انی قومنه خبر ویریجك انلر اكا هدایا اهدا ایتدیلر اول ایسه انی قبول ایتدی انی مطلوبلری حصولنه مدار ایدینوب انی تكرار منامه مراجعت ایتدیردیلر دیدیكه منامده بكا برشی دینلمی * دیدیلركه اگر رب تعالی انك اوزره دعا كدن كراهت ایتسهسنی نهی ایدردی اوّل مرهده نهی ایتدیكی كبی اكا تضرعدن زائل اولمدیلر حتی كه انی اكا قائل ایتدیلر مگر انك بر اتانی وار ایدی اكا بنوب بر طاغه یونلدیكه اكا حسبان دینوردی تا كه انك اوزره طلوع ایدوب بنو اسرائیل اوزره بد دعا ایده اتان بر ایكی خطوه یوریمدین چوكدی بلعم انی قالدرمغیچون اوریجق باذن الله اتان سویلیوب دیدیكه یا بلعم قنده كیدرسن اوكمده ملائكهیی كورمزمیسنكه بنی كیرو دوندررلر الله تعالینك رسولنه ومؤمنلره بد دعا ایتمكهمی كیدرسك * انكله متعظ اولمیجق الله تعالی انی اطلاق ایتدی حتی كه اول طاغه چیقوب انلر اوزره بد دعایه عزم ایتدی بنو اسرائیل اوزره بد دعا ایتمك دیلدیكنده كندی قومنه بد دعا ایدردی وكندی قومنه خیر دعا قصدین ایتسه لسانی صرف اولنوب اول خیر دعایی بنو اسرائیل اوزره ایدردی قومی اكا یا بلعم سویلدیككی بیلورمیسن دیدیلر * دیدیكه نیچه ایدهین اختیارم المده دكل لسانمه الله تعالی انی سویلدر اندن لسانی اوزایوب كوكسی اوزره صارقدی قومنه دیدیكه شمدنكیرو بندن دنیا وآخرت كتدی مكر وحیلهیه عزم ایتدی وقومنك نساسی حسنالرندن بر نیچهسن تزیین ایدوب اللرنده سلعهلر ایله بنو اسرائیل عسكرینك اراسنه كوندردی هر كیم انلردن سزه زنا قصدین ایده امتناع ایتمیوب مطاوعت ایدك دیو امر ایلدی * چون اول نساء بنو اسرائیل عسكرینه واردیلر اول نسادن كشت بنت صور نام مرأهٔ جمیلهیی بنو اسرائیل عظماسندن زمری بن شلوم كوریجك صبره قراری قالمیوب انی موسی علیه السلامك قاتنه ایلتدی یا موسی ظن ایدرمكه سن بكا بونی حرامدر دیرسن دیدی * موسی علیه السلام اكا نعم اول سكا حرامدر یاننه وارمغل دیدی زمری ایتدی والله بو خصوصده بن سكا اطاعت ایتمزم دیوب قبهسنه ایلتدی وتأخیرنسز

اكا جماع ایتدی اول حینده الله تعالی بنو اسرائیل عسكرینه طاعون ارسال ایتدی وموسی علیه السلامك صاحب امرینه فنحاص بن عیزار بن هارون دینوردی جسیم وقوی كیمسه ایدی زمرینك صنیعی حیننده غائب ایدی * خبردار اولیجق باشی دمورلی حربه‌سی وار ایدی الینه آلدی وزمرینك قبه‌سنه كیروب انی اول مرأه ایله یاتوركن ایكیسن حربه‌سنه صانجدی ودیرسكز بوكرینه وحربه‌نك دبین چكه‌سنه طیایوب اول كیفیت اوزره حربه‌یی هوایه قالدردی یا آلهی سكا عصیان ایدنه بویله جزاء ایدرز دیو سویلدی * وفنحاص انی ایتدیكی حینده طاعون دفع اولدی زمرینك مرأه‌یه اصابتندن فنحاصك انی قتلنه‌دكین اراده كچن برساعتده بنو اسرائیلك طاعوندن هلاك اولانن حساب ایتدیلر عددین یتمش بیكه ایركوردیلر * مقاتل ایدر بلقانك ملكی بلعمه دیدیكه موسی اوزره بددعا ایت بلعم ایتدیكه بن اكا نیجه بددعا ایدرین حالبوكه اول بنم دینم اهلندندر ملك ایتدی بددعا ایت ویاخود صلب اولنمغی اختیار ایت اویله اولسه موسی علیه السلامه بددعا ایچون اتانه بنوب یوله كیردی بنی اسرائیل عسكرینی كوریجك اتانی طوردی بلعم انی ضرب ایتدكده باذن الله سویلیوب دیدیكه بنی نیچون اوررسن اوكمده آتش واربنی یوریمكدن منع ایدر رجوع اراده ایدیجك ینه ملكه خبرویردیلر ملك یمین ایتدیكه موسی‌یه بددعا ایتمزسه انی صلب ایده اول ایسه حیات دنیایی اختیارله موسی اوزره بددعایه اقدام ایتدی اسم اعظمی توسلله موسی علیه السلامك انلرك مدینه‌سنه كیرمكدن منعی ایچون دعا ایدوب الله تعالی اكا اجابت ایتدی انك دعاسی سببیله بنو اسرائیل تیهده حبس اولنوب قالدیلر * موسی علیه السلام دیدیكه یارب بزنه كناهله اشبو تیهده حبس اولندق * دینلدیكه بلعمك دعاسیله موسی علیه السلام ایتدی الهی بلعمك دعاسنه اجابت ایتدك بنم دعامه دخی اجابت ایلكل دیلرینكه اندن اسم اعظمی وایمانی نزع ایده‌سن الله تعالی موسی علیه السلامك دعاسیله انك صدرندن ایكیسن دخی سلخ ایتدی برآق كوكرجین كبی اوچوب كتدی * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر اشبو آیت كریمه بنو اسرائیلدن بررجل حقنده نازل اولوبدركه اكا اوچ دعوات مستجابه ویرلمشكن اوچنی بیله ضایع ایتدی شول وجهله كیم انك مرأه‌سی وار ایدی اندن اولادی اولمشدی مرأه اكا اول دعواتك برین بنم ایچون ایلكل دیلرینكه بنو اسرائیلده

بندن اجمل مرأه اولمیه چون رجل انی دعا ایدوب مرأه بنو اسرائیل نساسنك اجملی اولدی جمالنه عجب ایدوب رجلدن رهبت ایتدی زوج اكا یاوزلنوب انی دعاسیله بركلبهٔ نباحه ایتدی اولادی اكا كلوب انامزی بركلبهٔ نباحه ایتدك بز نیجه صبر ایدرز كلبه اولادی دیو تعییر اولنورز دیلرزكه ینه دعا كه اولكی هیئتنه تحویل ایده‌سن نعم دیوب انی ایتدی بو وجهله انك اوچ دعوات مستجابه‌سی ضایع یره كتدی ﴿ ولوشئنا لرفعناه بها ﴾ اكر بز دیلسك اكا ویردیكمز آیات سببیله واكا ملازمتیله انی علمادن ابرار منازلنه رفع ایدردك ویا اندن كفری رفع ایدوب انی آیاتله عصمت ایدردك ﴿ ولكنه اخلد الی الارض ﴾ لكن اول دنیایه ویاسفله‌یه میل ایتدی ﴿ واتبع هواه ﴾ ودنیایی ایثارده وقومنی استرضاده هواسنه تابع اولوب آیاتك مقتضاسندن اعراض ایتدی * انك رفعنی مشیة الالهه تعلیقدنصكره فعل عبدله استدراكده تنبیه واردركه مشیة الله انك رفعنه موجب فعلنه سببدر وسبب حقیقی مشیتدر واسبابدن مشاهده اولنان مسبب حصولنده وسائط معتبره‌در شول حیثیتدنكه مشیت اكا تعلق ایدوبدر ﴿ فمثله كمثل الكلب ان تحمل علیه یلهث او تتركه یلهث ﴾ ایمدی كتابی اوقیوب موجبیله عمل ایتمیان عالمك مثلی كلب مثلیدركه انی طرد ایدرسكده دیلن چیقاروب صولور كندی حالنه قورسكده انجلین صولور * یعنی كافری زجر ایتسك منزجر اولمز ترك ایتسك هدایت بولمز اویله اولسه ایكی حالت دخی اكا مساویدر كلبك ایكی حالتی كبی * قتیبی ایدر هر حیوانك لهثی یا اعیادن ویا عطشدن اولور الا كلب هر حالتده لهث ایدر كلال وراحت ری وعطش حالاتی اكا مساویدر اشبونی الله تعالی آیتلرینی تكذیب ایدنلره ضرب مثل ایتدیكه اكا وعظ ایدرسكده ضالدر ترك ایدرسكده ضالدر ﴿ ذلك مثل القوم الذین كذبوا بآیاتنا ﴾ اشبو كلب مثلی شول قوم مثلیدركه بزم آیتلریمزی تكذیب ایدوب ایمانه كلمزلر اشبو مكه كافرلرینك مثلیدركه انلر برهادی تمنی ایدرلردیكه انلری هدایت ایده وطاعة الالهه چاغره وقتا كه انلره شول صدقنده شك اولنمیان محمد صلی الله علیه وسلم نبوتله كلدی تكذیب ایدوب هدایتی طلب ایتدیلر ترك ویادعوت اولنملری قتلرنده مساوی اولدی ﴿ فاقصص القصص لعلهم یتفكرون ﴾ ایمدی اشبو ذكر اولنان قصه‌لری یهوده ذكر ایتكه بو انلرك قصه‌لری كبیدر تاكه انی فكر ایدوب موجبیله عمل ومتعظ اوله‌لر ﴿ ساء مثلا القوم الذین كذبوا بآیاتنا وانفسهم كانوا یظلمون ﴾

نه چرکین مثل اولور شول قومك مثلی که بزم آیتلریمزك صحتنه حجت قیامندنصکره
انی تکذیب ایتدیلر وعناد وترك ایمانله نفسلرینه ظلم ایتدیلر ﴿من یهدالله فهو
المهتدی ومن یضلل فاولئك هم الخاسرون﴾ اول کمسنه که الله تعالی انی
هدایت ودیننه توفیق ایده اول سعادته واصل اولمشدر واولکه انی خذلانده
ترك ایده اول وصفلو کسنه‌لر عذابه استحقاقله مغبونلردر ﴿ولقد ذرأنا
لجهنم کثیرا من الجنّ والانس﴾ بز جهنم ایچون جن وانسدن خلق کثیر
خلق ایتدك ﴿لهم قلوب لایفقهون بها﴾ انلرك قلوبی وارکه انکله خیر
وهدایی بیلمزلر زیرا انی معرفت حقه ودلائل نظرینه القاء ایتمزلر ﴿ولهم اعین
لایبصرون بها﴾ وانلرك کوزلری وارکه انکله الله تعالینك خلقنه نظر اعتبارله
نظر ایتمزلر ﴿ولهم آذان لایسمعون بها﴾ وانلرك قولاقلری واردرکه انکله
مواعظ قرآنی ایشتمزلرکه انده تفکر واعتبار ایده‌لر ﴿اولئك کالانعام﴾ ایمدی
انلر فقه وابصارلری اعتبار ایچون واستماعلری تذکر ایچون اولمامقده
ویاخود مشاعر وقوالری اسباب تعیشه متوجه ومقصوره اولمقده انعام
کبیدر ﴿بل هم اضل﴾ بلکه انلر انعامدن اضلدرلر زیراکه انعام منافع
ومضاردن درکی ممکن اولان اشیایی ادراك ایدر وجذب ودفعنده غایت
جهدله اجتهاد ایدر * اماکه اول قوم اکثری ناره اقدام ایدرلر زیراکه فعل
وعملری انی اقتضا ایدر ایدوکن بیلورلر ﴿اولئك هم الغافلون﴾ ایمان انلره
نفع ایدر وشرك ضرر ایدر ایدیکندن غافللردر ﴿ولله الاسماء الحسنی
فادعوه بها﴾ الله تعالینك اسماء حسناسی واردر یعنی انکچون معانی
وارکیم اول معانینك احسنیدر ایمدی انی اول اسمائله تسمیه ایدك * روایت
اولندیکه بر رجل صلاتنده الله ورحمن اسمیله دعا ایلدی مکه مشرکاری
دیدیلرکه محمد واصحابی رب واحده عبادت ایدرز دیرلر ایکن سبب ندرکه
ایکی اسم ذکر ایدرلر اویله اولسه اشبو آیت نازل اولدی (قال النبی صلی الله
تعالی علیه وسلم ان لله تسعة وتسعین اسما مائة الا واحدة من احصاها دخل
الجنة) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر الله تعالینك طقسان طقوز
یوزدن براکسك اسماسی واردر برکسنه‌که انی احصا ایده جنته کیرر یعنی
هر اسمك حقنی رعایت ایده مقتضاسیله عمل ایده مثلا الرزاق دیدیکنده
حق تعالینك رزق ویریجی ایدوکنه اینانوب غیریدن طمعن کسه الضارّ
النافع دیدیکنده خیر وشر جمیعی الله تعالیدن ایدوکن بیلور منفعتنه شکر

ومضرتنه صبر ایده سائر اسملرك دخی حقوقن بو منوال اوزره رعایت ایده *
وبعضیلر دیدیکه احصادن مراد اسملرك معنالرین بیلوب تصدیق ایده ویاخود
تبرك واخلاصله اول اسملری عد ایده امام بخاری ایدر یعنی ازبر ایده اظهر
اولان دخی اولدر زیرا روایت اخراده من احصاها یرینه من حفظها کلمشدر
(هو الله الذی لا اله الا هو) حق جل وعلا هویت وذاتی حیثیتندن اللهدرکه
خلقك اندن غیری معبودی یوقدر (الرحمن) کافهٔ خلقه دنیاده ارزاقن ویرمکله
ومنافعی ایرکورمکله رحمتن تعمیم ایدیجیدر جمیع نعمتلرك ولیسیدر انك غیریسی
یانعم ویامنعم علیهدر (الرحیم) یوم قیامتده خاصة مؤمنلره رحمت ایدیجیدر
عقابه مستحقلرین عفو ایدوب جنت وثوابه ایرکورمکله (الملك) برپادشاهدرکه
سموات وارضك وجمله اشیانك رب وملکیدر وملکنه زوال ایرمز (القدّوس)
عظمت وجلالنه لایق اولمیان شیئدن نزاهتده بلیغدر (السلام) جمله
عیوبدن سلامتله متصفدر وجنتده اولیاسنه سلام ایدیجیدر وانلری خوفدن
سالم ایدیجیدر (المؤمن) اولیاسنی عذابندن وجمیع مخلوقاتنی ظلمدن امین
ایدیجیدر (المهیمن) عبادنك وجمیع مخلوقاتنك احوالنه حافظ ومراقبدر
(العزیز) دینلدیکی شیئی ایشلمکدن برشیء انی تعجیز ایتمز هرشیء اوزره اول
غالبدر (الجبار) خلق انك قبضهٔ قهرنده مجبورلردر اضطرار واختیارلرنده
انلره دیلدیکن ایشلدر (المتکبر) محدثات صفاتندن اول عالیدر جمیع خلقك
اوزرینه تعظم ایدیجیدر کبریایی کندیه تخصیص ایدیجیدر (الخالق)
هر موجودی تقدیر ایدیجیدر (الباریٔ) مولدات ارکاندن ایجاد ایتدیکنی
بری برندن اشکال مختلفه ایله تمییز ایدیجیدر (المصوّر) اشیایی کیفیاتیله
تصویر ایدیجیدر اولادی ارحامده تصویر ایتدیکی کبی (الغفار) عبادنك
ذنوبن ستر ایدیجیدر (القهار) خلقی اوزره قدرتله غالبدر وانلری دیلدیکی امره
اجبار وتدبیرله تفرد ایدیجیدر وجهالتله اکا نزاع ایدوب توبه ایتمیانی قهر
ایدیجیدر (الوهاب) خلقه خزائن فضلندن غرض وعوضنسز رحمت
ونعمت باغشلایجیدر (الرزاق) هر تغذی ایدنه رزقن ایرکوریجیدر
(الفتاح) خلقه خیر ابوابن فتح ایدیجیدر (العلیم) هرشیئك اولمشن
واولورین بیلمکده اول بلیغدر (القابض) (الباسط) رزقی خلقك کیمنه آز
وکیمنه چوق ویریجیدر وصدقه‌یی قبول ایدوب یرینه خلف وثواب ویریجیدر
وکیمنك روحنی قبض وکیمنك عمرنی مد ایدیجیدر وکیمنك قلبن قبض ایدوب

خيراته رغبتسز وكيمنك بسط ايدوب خيراته رغبتلو ايديجيدر (الخافض) دنيا منزلتنه تنزيل ايديجيدر (الرافع) آخرت منزلتنه رفع ايديجيدر (المعز) طاعت اهلنى عزيز ايديجيدر (المذل) مخالفت اهلنى ذليل ايديجيدر (السميع) هرشيئك ايشلديكنى ايشديجيدر وعبادك دعالرينه اجابت ايديجيدر (البصير) عبادك احوالنى كوريجيدر (الحكم) دنياده احكام شرعيه ونواميس وضعيه انزاليله ويوم قيامتده عباد بيننى فصلله حكومت ايديجيدر (العدل) خلق بيننى حق اوزره قضا ايديجيدر (اللطيف) دقايق امورى بيلجيدر وعبادنه ادويهٔ كريههده مندرج عافيتى اير كوريجيدر وافعال موجوداته فعلنك سريانيدر خلقك غيريدن اعمال كورلمز ايكن ينه اول جميعن اول ايشلجيدر وعبادنه رفق ايديجيدر ويوم قيامتده عبادنه خجل اولمسونلر ايچون كناهلرين اونوتديجيدر (الخبير) عبادين اختبار ايديجيدر وهرشيئك حقيقتن بيلجيدر (الحليم) اكا عصيان ايدنى مؤاخذهده نه عجله ونه اهمال ايديجيدر (العظيم) عارفلر قلوبنده عقل تصورندن قدرى متجاوزدر (الغفور) عبادك ذنوبن سترده بليغدر (الشكور) عبادك طاعاتن قبولده بليغدر وشئ قليله شكرلريله استحقاقلرندن زياده اجر ويريجيدر (العلىّ) عاليدركه رتبه وحكمده انك فوقنده شئ يوقدر (الكبير) رتبهٔ جلالتده اول بليغدر (الحفيظ) هربرشئ اندن غائب دكلدر هرشيئك حفظى اكا راجعدر (المقيت) هرشيئه قوت ويريجيدر (الحسيب) اكا توكل ايدنه اول كافيدر ويوم قيامتده خلقى حساب ايديجيدر (الجليل) صفاتنده جلالت اكا مختصدر يرده وكوكده جلالى ثابتدر (الكريم) خلقه كرم ايديجيدر وانلره جود وكرمله نظر ايديجيدر وانلره منافعى اكثار ايديجيدر (الرقيب) خلقه حفظ وجهى اوزره نظرين دائم ايديجيدر (المجيب) عبادك سؤال ودعاسنه اجابت ايديجيدر (الواسع) رحمت وعلمى هرشيئه واسعدر (الحكيم) هرشيئى حكمت اوزره خلق ايدوب موضعنه وضع ايديجيدر (الودود) مؤمنلرى سويجيدر وهر مخلوقك فعل خيرنى سويجيدر (المجيد) شرف ذاتله موصوف وحسن افعال ايله معروفدر (الباعث) پيغمبرلر كونديريجيدر ويوم قيامتده امواتى دير كوريجيدر (الشهيد) خلقك اقوال وافعال واحوالندن برشئ اكا خفى اولمز جميعن

مشاهده ايديجيدر (الحق) ذاتنه تغير وزوال ايرمز دائمدر (الوكيل) خلقك ارزاق وامورين تعهد ايديجيدر (القوىّ) قوت وقدرتده اول بليغدر ديلدوكن ايشلمك اكا مشقت ويرمز (المتين) انكچون ثبوتى واجب اولور شيئدن انى هيچ احد ازاله ايدهمز واكا غالب دخى اولهمز ثابت ومتمكندر (الولىّ) مؤمنلره عون ونصرت ايديجى وانلرى سويجى وايشلرين بتوريجيدر (الحميد) هر حال اوزره افعالنده حمد اولنمشدر جميع ثنالرك عاقبتى اكا ايرشمشدر (المحصى) جميع اشيانك اعدادنه علمى احاطه ايتمشدر عالمده اكا برشئ خفى دكلدر (المبدئ) اشيايى مثالسز عدمدن وجوده كتوريجيدر (المعيد) خلقى دنياده حياتلرندنصكره اماته ايديجيدر وموتلرندنصكره آخرتده ينه احيا ايديجيدر (المحيى) خلقى عدمدن وجوده كتوروب حيات ويريجيدر (المميت) خلقى دنياده حياتلرندنصكره موتله افناء ايديجيدر (الحى) حياتى ازلدن الى ابد الآباد باقيدر جدا اكا موت وفنا ايرمز (القيوم) خلايقك وارزاقلرينك انشاسى تدبيرنه وحفظنه قائمدر (الواجد) غنيدر اكا احتياج ايرمز (الماجد) عظمت وشرف ذاتله متصفدر (الواحد) ذاتنده مثل ونظير اولمامقده تفرد ايديجيدر (الاحد) هيچ بر وجهدن مماثلى يوق منفرددر متجزى اولمز واكا احتياج ايرمز (الصمد) هيچ برشيئه احتياجى يوق بلكه جميع حوايجده دائما اول مقصوددر يمك وايچمك واويومقدن منزهدر (القادر) ارادتى اولديغى شيئه اقتدارى نافذدر ذاتنده خلق وتكوين قوتى واردر (المقتدر) هرشيئى ايجادده مزاحمسز قوت ذاتيهسى بليغدر واسبابه قدرت ويروب انك توسطيله بعض اشيايى ايجاد ايديجيدر (المقدّم) اشيانك بعضنى بعض آخر اوزره وجود وعدمده تقديم ايديجيدر (المؤخر) اشيانك بعضنى بعض آخردن تأخير ايديجيدر (الاوّل) جمله اشيادن اوّلدركه وجودينك ابتداسى يوقدر (الآخر) خلقك فناسندنصكره اول باقيدر بقاسنه نهايت يوقدر (الظاهر) وجودى آياتله آشكاره اولوبدر وهرشئ اوزره غالبدر (الباطن) كبرياسيله خلقك نظرندن احتجاب ايديجيدر (الوالى) خلقك امورينه تولى ايديجيدر (المتعالى) ذاتى علوّ مرتبهده بليغدر هرشيئك اوزرينه قدرتيله استعلاء ايديجيدر (البرّ) خلقه احتياج اولدقلرى آلاء ونعمايى احسان ايديجيدر (التوّاب) توبه اسبابن عبادنه

تیسیر وتوبه‌لرین قبول ایدیجیدر (المنتقم) اکا عصیان ایدنلرك کیمنه عقاب شدید ایدیجیدرکه انك مثلنه هیچ احد قادر اولمز (العفوّ) خلقك کناهلرندن کرمیله تجاوز ایدیجیدر (الرؤف) عبادنه رأفت ورحمت ایتمکده بلیغدرکه اجرلرین ضایع ایتمز (مالك الملك) عبادنك ومالك اولدقلرینك مالکیدر دیلدیکی وجه اوزره حکمنی تنفیذ ایدیجیدر (ذوالجلال والاکرام) کمال مرتبه‌ده شرف وکرم صاحبیدرکه اول انك غیریچون ثابت دکلدر جلال انك ذاتنده مستقردر وکرم انك خلقنه فائضدر (المقسط) عدل ایدیجیدر خلقندن کمسه‌یه جور ایتمز (الجامع) یوم قیامتده خلقی حساب ایچون جمع ایدیجیدر (الغنی) غنیدرکه جمیع خلق اکا محتاجدر انك کمسه‌یه احتیاجی یوقدر (المغنی) خلقی غنی ایدیجیدر اکا محتاج اولدقلریچون (المانع) منافعدن دیلدیکی شیئی منع ایدیجیدر (الضارّ) خلقدن دیلدیکنه بلیه وشدت ایرکوریجیدر (النافع) خلقدن دیلدیکنه نفع ایرکوریجیدر (النور) سموات وارضده حق نشر ایدیجیدر وشمس وقمرله سموات وارضی منور ایدیجیدر * وسموات وارض اهلنه نوریله هدایت ایدیجیدر (الهادی) دیلدیکی کمسه‌یی صراط مستقیمه هدایت ایدیجیدر (البدیع) خلقی نمونه‌سز وماده‌سز ایجاد ایدیجیدر (الباقی) باقیدرکه بقاسنه نهایت یوقدر (الوارث) خلقك فناسندنصکره جمله ملك اکا رجوع ایدیسردر (الرشید) خلقه صالح اولانی تعریف ایدوب دیلدیکن انك اوزره ابقاء ایدیجیدر (الصبور) کندویه شرك وعصیان ایدنلرك عقوبتنه قادر ایکن عجله ایتمیوب تأخیر ایدیجیدر * معلوم اوله‌که اشبو ذکر اولنان اسماء شریفه حق تعالینك مشهور اولان اسماسیدر یوخسه انك جمیعی بوکا منحصر دکلدر زیرا پیغمبرمز صلی الله تعالی علیه وسلم دعاسنده دیر ایدیکه (اسألك بکل اسم سمیت به نفسك او انزلته فی کتابك او علمته احدا من خلقك او استأثرت به فی علم الغیب عندك) الهی سندن حاجتم دیلرین هر اسمکی توسل ایله کیم انی کندینه علم قیلدك ویا کتابلریکك برنده ایندردك ویا خلقکدن انی برینه بیلدردك ویا علم غیبکده انی استیثار ایتدك * دینلدیکه کتاب وسنتده الله تعالینك بیك بر اسمی موجوددر * کتب تذکیرك بعضنده ایدر الله تعالینك درت بیك اسماء مقدسه‌سی واردر بیکی قرآن وحدیثده وبیکی توراتده وبیکی انجیلده وبیکی

زبورده ذکر اولنمشدر ودینلدیکه الله تعالینك بیك اسمی دخی واردرکه لوح محفوظده در بشر عالمنه کلمیوبدر * فتوحاتده ایدر الله تعالینك جمیع اسماسی اعظم ایدیکنی تصدیق ایت وقنغی اسم الهی‌یی دیلرسك انی اخذ ایت * ابو یزید بسطامی‌یه برکمسنه اسم اعظمی سؤال ایتدیکنده اول اکا دیدیکه سن بکا اسم اصغری کوستر کیم بن سکا اسم اعظمی کوسترم کانه اویله دیدیکیچون انی توبیخ ایتدی * دینلدیکه اسم اعظم معین دکلدر بلکه هر اسم شریف کیم انکله دعاده اخلاص وسائر شروط دعایه رعایت اولنه اول اسم اعظم اولور زیرا اسمك شرفی مسمانك شرفیله‌در یوخسه حروف مخصوصه شرفیله دکل (وذروا الذین یلحدون فی اسمائه) الله تعالینك اسماسنده الحاد ایدنلری ترك ایدك انکله مراد مشرکیندرکه الله تعالینك اسماسن ماهی علیهندن تحویل ایدوب انکله اوثانلرین تسمیه ایدرلر یازیاده ویانقصله * اللات اسمنی اللهدن والعزی اسمنی العزیزدن ومنات اسمنی المناندن مشتق ایدرلر * اهل معانی ایدر اسماء اللهده الحاد اولدرکه الله تعالی‌یی تسمیه ایده براسمله کیم اول انکله تسمی ایتمش اولمیه واول کتاب الله ویاسنت رسول اللهده منطوق اولمیه وبالجمله اسماء الله توقیف اوزره‌در مثلا الله تعالی‌یه جواد دینور اما که سخی دینلمز اکرچه اولدخی جواد معناسنه ایسه‌ده * وکذلك اکا رحیم دینور اما که رفیق دینلمز وعالم دینور اما که عاقل دینلمز * وحق تعالی قرآنده (یخادعون الله وهو خادعهم ومکروا ومکر الله) دیمشکن دعاده یامخادع ویامکار دینلمز بلکه شول اسمائله دعا اولنورکه انده تعظیم بولنمسیله بیله شارعدن دخی اکا اذن اوله (سیجزون ما کانوا یعملون) اسماء اللهده الحاد ایدنلر آخرتده اول عملری اوزره جزا اولنیسرلردر (وممن خلقنا امة یهدون بالحق وبه یعدلون) بزم خلق ایتدیکمزدن بر جماعت واردرکه ناسی حقله حقه دعوت ایدرلر وحق ایله حکم ایدرلر اشبو اجماعك صحتنه دلیلدر * زیراکه انکله مراد هر قرنده بوصفتلو برطائفه اولور دیمکدر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم لایزال من امتی امة قائمة بامر الله لایضرّهم من خذلهم ولا من خالفهم حتی یأتی امر الله وهم علی ذلك) پیغمبرمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر یوم قیامتده دکین امتمدن برطائفه امر الله ایله قائمین اولمقدن زائل اولمزلر انلر مخذول ویامخالفت اولندقلرینه مبالات ایتمزلر ایمدی اکر

بو خصلت پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم عصرینه و یابر عصر مخصوص اهلنه مختص اولسـه بونك ذکرنده فائده اولمز ﴿ والذین کذبوا بآیاتنا سنسـتدرجهم من حیث لایعلمون ﴾ شونلرکه بزم آیتلریمزی تکذیب ایدرلر بز انلری آز آز سبب هلاکارینه قریب ایدرز انلر هر بارکه برمعصیت ایده‌لر بزانلره نعمتمزی یکیلرز وارتوررز وانلره شـکری اونوتدررز حتی حسبانلری اولمیان جهتدن انلری هلاکه ایرکوررز ﴿ واملی لهم ان کیدی متین ﴾ بن انلره امهال ایدرین بنم اخذم شدیددر ﴿ أولم یتفکر وامابصاحبهم من جنة ﴾ انلر تفکر ایتمزلرمیکه صاحبلرنده یعنی محمد صلی الله تعـالی علیه وسلمده جنون یوقدر * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم بر کیجه صفایه صعود ایدوب قریشی تا صباحه دکین الله تعالینك بأسیله تحذیر ایتدی * انلردن بری دیدیکه صـاحبکز محمده جنون ایردیکـندن تا صبـاحه دکین چاغردی اویله اولسه اشبو آیت نازل اولدی ﴿ ان هو الا نذیر مبین ﴾ اول دکل الا نذیر درکه انذارنی صوتله ایضاح ایدر برحیثیتله کیم هیچ برناظره اول خفی اولمز ﴿ أولم ینظروا فی ملکوت السموات والارض وما خلق الله من شیٔ ﴾ انلر سموات وارضك ملکوتنه واول ایکیسنده اولان مخلوقاته نظر اسـتدلال ایله نظر ایتمزلرمیکه صانعنك قدرتن ومبدعنك وحدتن بیله‌لر ﴿ وان عسی ان یکون قد اقترب اجلهم ﴾ شایدکه اجللری قریب اوله ایمانه کلمرلندن اوّل فوت اولوب عذابه ایره‌لر ایمدی حقك وضوحندنصکره قرآنه نیچون تصدیق ایتمزلر انی تصدیق ایتمینجك ﴿ فبأیّ حدیث بعده یؤمنون ﴾ اندنصکره قنغی حدیثی تصدیق ایدرلر ﴿ من یضلل الله فلا هادی له ﴾ اول کیمسه‌که الله تعالی انی مخذول ایدوب ایمانه توفیق ایتمیه انی ارشاد ایدر اولمز ﴿ ویذرهم فی طغیانهم یعمهون ﴾ حق تعالی انلری ضلالتلرنده تردد ایدر اولدقلری حالده ترك ایدر ﴿ یسئلونك عن الساعة ایان مرساها ﴾ یا محمد قیامتدن سکا سؤال ایدرلرکه انك اثباتی نه وقتده‌در ﴿ قل انما علمها عند ربی ﴾ دیکل که انك علمی ربم عندنده‌در انکله استیثار ایدر اکا ملك مقرب ونبی مرسلدن کیمسه‌یی خبردار ایتمیوبدر ﴿ لایجلیها لوقتها الا هو ﴾ اول قیامتك امرنی وقتنده الله تعـالینك غیری احد انی اظهار ایتمز ﴿ ثقلت فی السموات والارض ﴾ اول قیامتك علمی اهل سموات واهل ارضه ثقیل اولدی ﴿ لا تأتیکم الا بغتة ﴾ اول سزه غفلتکز حالنده فجأة کلور (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ان الساعة تهیج بالناس والرجل یصلح حوضه

(والرجل)

والرجل یسقی ماشیته والرجل یقوّم سلعته فی سوقه والرجل یخفض میزانه ویرفعه) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر قیامت ناس اوزره هیجان ایدر حالبوکه رجل حوضنی اصلاح ایدر ورجل آخر ماشیه سن صوارر ورجل آخر سوقنده سلعه سنه بها تقدیر ایدر ورجل آخر میزاننی خفض ورفع ایدر ﴿ یسئلونك کأنك خفی عنها ﴾ انلر سکا قیامتدن سؤال ایدرلر کانه سن انی بیلورسن ﴿ قل انما علمها عند الله ﴾ دیکل که قیامتك علمی الله تعالی عندنده‌در ﴿ ولکن اکثر الناس لایعلمون ﴾ لکن انك علمی عندالله ایدیکن ناسك اکثری بیلمزلر حتی که محمد صلی الله تعالی علیه وسلمه اندن سؤال ایدرلر ﴿ قل لا املك لنفسی نفعا ولا ضرّا الا ماشاء الله ﴾ دیکل که بنم کندم ایچون جلب نفعه ویادفع ضرّه مالك دکلم مکر انیکی الله تعالی بنم ایچون دیلیه * ابن عباس ایدر اهل مکه دیدیلرکه یا محمد ربك جل شانه سکا سعر رخیصی خبر ویرمزمیکه غلادن اوّل انی اشترا ایدوب غلا وقتنده ربح کثیر ایله بیع ایده‌سن ویاجدب وقحط ایریشه‌جك ارضی بیلدیرمزمیکه اندن خصب وسعه اولان ارضه رحلت ایده‌سن اویله اولسه اشبو آیت نازل اولدی ﴿ ولو کنت اعلم الغیب لاستکثرت من الخیر ومامسنی السوء ﴾ اکر بن غیبی بلسیدم قحط سنه سیچون مالی چوق ایدینوردم ضر وفقر وجوعدن بکا برشیٔ ایرشمزدی ﴿ ان انا الا نذیر وبشـیر لقوم یومنون ﴾ بن دکلم الا کتورر دیکمی تصدیق ایتمیانه عذاب نار ایله تحذیر ایدیجی‌ین وبنی تصدیق ایدنلره جنتله تبشیر ایدیجی‌ین ﴿ هو الذی خلقکم من نفس واحدة ﴾ اول الله تعـالی سزی نفس واحده آدم علیه السلامدن خلق ایلدی ﴿ وجعل منها زوجها لیسکن الیها ﴾ واول نفس واحده‌دن زوجی حوّایی خلق ایلدی تاکه انکله انس واکا اطمینان ایده ﴿ فلما تغشاها حملت حملا خفیفا فمرّت به ﴾ آدم علیه السلام حوایه جماع ایدیجك اندن حمل حفیفله حامل اولدی حوامله ایریشن اذی ومشقت اکا ایرشمدیکه اول مرأنك نطفه‌دن اوّل حملی ایدی حتی که اکا مستمره اولوب طوردی واوتوردی اکا ثقلت ایرمدی ﴿ فلما اثقلت دعوا الله ربهما لئن آتیتنا صالحا لنکوننّ من الشاکرین ﴾ وقتاکه ولد حوّانك قارنده بیویوب حملی اکا ثقیل اولدی وولادتی یقینلشـدی آدم وحوّا رب تعالی‌یه دعاء ایتدیلرکه اکر انی بزم کبی بشر سوی بدنی تام قیلورسك سکا شکر ایدنلردن اولم

(فلما آتاهما صالحا جعلاله شركاء فيما آتيهما) وقتا كه الله تعالى آدم وحوايه
ديلدكارى كبى بشر سوى صحيح البدن ولد ويردى اول ايكيسى انلره
ويريلان ولدده الله تعالى يه شيطانى شريك ايتديلر شول وجهله كيم اول
ولدك اسمنى عبد الحارث ديديلر حارث ايسه شيطانك ملائكه بيننده كى اسميدر
(فتعالى الله عما يشركون) الله تعالى اكا شرك ايدنلرك شركله و صفندن
عالى اولدى * روايت اولنديكه حوّا حامل اولنجق ابليس اكا بر رجل
صورتنده كلوب ديديكه قارنكده كى نه شيئدر بيلورميسن قورقارمكه اول
بهيمه ويا كلب وياخنزير اوله نه بيلورسن بلكه اول دبركدن ويا اغزكدن
چيقه ويا انكله قارنك ياريله اول سببدن هلاك اولهسن اويله اولسه حوّا اندن
زياده قورقوب انى آدم عليه السلامه ذكر ايلدى انكله ايكيسيدخى مهموم
اولديلر بعده ابليس ينه اول صورتده حوايه كلوب ديديكه بنم الله تعالى
عندنده منزلتم وار اكا دعا ايدهيمكه قارنكده كى شيئى سنك كبى خلق سوى
ايده وخروجن دخى آسان ايده اكر انك اسمنى عبد الحارث ايدرسك لكن
بونك امثالى انبيايه لايق اولمز * ابن عباس ايدر حوّا رضى الله تعالى عنهانك
آدمدن برنيچه اولادى اولوب اسملرين عبدالله وعبيدالله وعبدالرحمن ديو
تسميه ايدوب هر برينه موت ايردى ابليس آدم وحوايه كلوب ديديكه
بيلورميسزكه اولاديكز نيچون معمر اولمزلر معمر اولملرين استرسكز اسمنى
عبد الحارث ايدك چون انك ديديكى كبى بر ولدلرينه ايتديلر اول معمر
اولدى * حديثده كلديكه ابليس آدم وحوايى ايكى كره الدادى برى
جنتده ايديكه انلره شجرهٔ منهيهدن يدردى وبرى يرده ايديكه ولدلرينك
آدنى عبد الحارث قودردى * ابن زيد ايدر آدم وحوّانك بر ولدلرى اولوب
آدنى عبدالله قوديلر ابليس انلره كلوب ديديكه ولديكزه نه آد قوديكز
ديديلركه عبدالله قودق والحال اندن اوّلكى ولدلرينى عبد الله ديو تسميه
ايدوب وفات ايتمشدى ابليس ديديكه ظن ايدرميسزكه الله تعالى سزه عبدنى
آليقويه والله بيلك كه بونى دخى آليقومز غيريلرين آليقومديغى كبى ايمدى آدنى
عبد الشمس قوكزكه انى سزه آليقويه انك كبى ايتديلر دينلديكه آدم وحوا
ولدلرينه عبدالحادث ديو تسميهسيله عبادتده اشراكى وياحارث انلره ربوبيتى
اقتضا ايتمز زيرا كه آدم عليه السلام نبى ايدى انبيا ايسه شركدن معصوملردر
لكن قصد ايتديكه حارث ولدك نجاتنه وامتك سلامتنه سبب اوله وكاهى
عبد اسمى مملوك اولميان شخصه دخى اطلاق اولنور رب اسمى معبود

اولميان شخص اوزره اطلاق اولنديغى كبى تكيم رجل اكا ضيف كاسه خضوع
وجهى اوزره كندويى عبد الضيف ديو تسميه ايدر وانكله ضيف انك
ربيسى اولمسن اراده ايتمز * ويوسف عليه السلام عزيز مصر حقنده
(انه ربى) ديدى وانكله انك معبود اولمسن اراده ايتمدى ايمدى بو محلده دخى
حكم انجليندر (أيشركون مالايخلق شيئا وهم يخلقون) مشركون شول
برشيئك خلقنه قادر اولميان اصناملرين الله تعالى يه شريكمى ايدرلر حالبوكه
اول اصنامى كنديلرى الاريله دوزرلر (ولايستطيعون لهم نصرا ولاانفسهم
ينصرون) ونه اول اصنام شول انلره عبادت ايدنلره نصرته قادر اولور
ونه كنديلردن كسر وسائر نازله دفعنه قادر اولور بلكه اول اصنامى
حمايت ايدن عبدهلريدر * اويله اولسه عابدن اضعف واذل اولان شئ
معبوديته نيچه لايق اولور (وان تدعوهم الى الهدى لايتبعوكم) ياموٴمنلر
اكر سز مشركارى اسلامه دعوت ايتسكز سزه اتباع ايتمزلر وياخود
يامشركلر اكر سز اصنامه سزه هدايت ايتسونلر ايچون دعا ايتسكز دعاكزه
اجابت ايتمزلر الله تعالينك اكا دعا ايدنلره اجابت ايتمسى كبى (سواء عليكم
أدعوتموهم ام انتم صامتون) ياموٴمنلر كركسه انلرى دينه دعوت ايدك ويا
انلرى دعوتدن سكوت ايدك انلر ايمانه كلور دكللردر (ان الذين تدعون من
دون الله عباد امثالكم) يامشركلر شونلركه سزانى آلهه ديو الله تعاليدن غيرى
انلرى معبود ايدينور سز انلر دخى مملوكه ومسخره اولديغى حيثيتدن سزك
كبى عباددر (فادعوهم فليستجيبوا لكم ان كنتم صادقين) دعاكزه
اجابت ايتسونلر اكر انلرك آلهه ايديكنده صادقلر ايسكز * وياخود
انلرى وقتاكه اناس صورتلرنده دوزديلر حق تعالى انلره ديديكه اصنامك
قصاراى امرى سزك كبى احياء وعقلاء اولمقدر انكله ايسه عبادته
مستحق اولمز تكيم بعضكز بعض آخرك عبادتنه مستحق اولمديغى كبى
(ألهم ارجل يمشون بها ام لهم ايد يبطشون بها ام لهم اعين يبصرون بها
ام لهم آذان يسمعون بها) اول اصنامك اياقلرى وارميدركه يوروية لر
واللرى وارميدركه انكله ياپشهلر ويا كوزلرى وارميدركه انكله كورهلر
وقولاقلرى وارميدركه انكله ايشيدهلر يعنى مخلوقينك قدرتى اشبو جوارح
وآلاتله اولور اصنامده ايسه بو آلات يوقدر والحال سز ارجل ماشيه وايدئ
باطشه واعين باصره وآذان سامعه ايله اصنام اوزره تفضيل اولنورسز

اویله اولسه نیچه عبادت ایدرسز برشیئه کیم سز اندن افضل واقدرسز (قل ادعوا شرکاءکم ثم کیدون فلاتنظرون) دیکل که یامشرکین آلهه کزی چاغروب بکا عداوتکزده انلردن استعانت ایدك بعده مکروهدن بکا ایرکورمکه قادراولدیغکزی ایرکورك بکا مهلت ویرمکز بن سزدن مبالات ایتمزین زیراکه وثوقم یعنی اعتمادم الله تعالینك اوزرینه اولان ولایت وحفظنه‌در (انولیی الله الذی نزل الکتاب) بنم ولیم اول الله تعالیدرکه قرآنی انزال ایتدی (وهو یتولی الصالحین) که اول عباد صالحینه تولی ایدر * ابن عباس ایدر انلر شول عباددرکه الله تعالی‌یه برشیء عدیل ایتمزلر الله تعالی دخی انلره نصرتله تولی ایدر اویله اولسه انلره معادات ایدنلرك عداوتی ضرر ایتمز (والذین تدعون من دونه لایستطیعون نصرکم ولاانفسهم ینصرون) الله تعالیدن غیری آلهه کزکه اکا عبادت ایدرسز نه سزه ونه کندیلرینه نصرته قادر دکللردر (وان تدعوهم الی الهدی لایسمعوا وتریهم ینظرون الیك وهم لایبصرون) اکر سن مشرکاری هدایه دعوت ایتسك انی قلبلریله ایشتمزلر سن انلری کوزلریله نظرایدر کوررسن حالبوکه قلبلریله کورمزلر (خذ العفو) اخلاق ناسدن عفوی اخذ ایت قبول اعتذار وعفو ومساهله واشیادن ترك بحث کبی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اشبونکله اراده اولناندن سؤال اولندقده دیدیکه سندن کسیلنه صله ایده‌سن وسنی محروم ایدنه ویره‌سن وسکا ظلم ایدنی عفو ایده‌سن (وأمر بالعرف) وعقل وشرع رضا ویردیکی خصالله امر ایتکه اول تقوی الله وصلهٔ رحم وغض بصر وحفظ لساندر (واعرض عن الجاهلین) وجاهللردن اعراض ایت یعنی جاهل سکا سفه ایتدیکنده سن اکا سفهله مقابل اولمغل دینلدیکه حق جل وعلا پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه مکارم اخلاقله امر ایلدی وقرآنده اشبو آیت کریمه کبی مکارم اخلاقی جامع آیت ذکر اولنمدی (واماینزغنك من الشیطان نزغ) اکرشیطاندن سکا نخسه ووسوسه ایررسه که اول سنی امر اولندیغك خلافن ایشلمکه تحمیل ایده (فاستعذ بالله) اندن الله تعالی‌یه استجاره ایت (انه سمیع علیم) الله تعالی سنك دعاکی ایشیدر ونیتکی بیلور (ان الذین اتقوا اذا مسهم طائف من الشیطان تذکروا فاذا هم مبصرون) شونلرکه الله تعالینك عذابندن خوفله کناهدن صاقنورلر قچان انلره شیطاندن وسوسه ایرسه الله تعالینك امر ونهینی تذکر

(ایدوب)

ایدوب الله تعالیدن خطالرینك مغفرتن دیلرلر واکا استعاذه ایدرلر اول فعللری سببیله الله تعالیدن بصیرت ایریشوب سداد وصوابی کوررلر ووسوسه‌یی کیدررلر (واخوانهم یمدونهم فی الغیّ ثم لایقصرون) واخوان شیاطین انلری ضلالته مدایدرلر ویاضلالتلرین آرتوررلر ویاانلری اغواء ایتمك دیلرلرکه انك اوزره مستمر اوله‌لر * دینلدیکه هر کافرك شیاطیندن براخی واردر بوندنصکره انلری اغوادن امساك ایتمزلر وانلر اعمال سیئه‌دن قصر ایتمزلر (واذا لم تأتهم بآیة قالوا لولا اجتبیتها) قچان مشرکینه سن آیت کتورمسك دیرلرکه انی سن کندکدن احداث ایتسیدك * کلبی ایدر اهل مکه تعنتلرندن پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمدن آیات کتورمسنی استرلردی تأخر ایتسه انی اتهام ایدرلردی نیچون انی کندیلککدن احداث وانشا ایتمزسن دیرلردی (قل انما اتبع ما یوحی الیّ من ربی) یامحمد سن انلره دیکل که بن ربم جل شانه‌دن بکا وحی اولنانه اتباع ایدرین یوخسه بن آیاتی کندیلکمدن اختلاق ایدردکلن (هذا بصائر من ربکم) اشبو قرآن ربکز جل شانه‌دن قلوبه بصائردرکه انکله حق کوریلور وصواب بیلنور (وهدی ورحمة لقوم یؤمنون) وانی تصدیق وموجبیله عمل ایدنلره ضلالتدن هدایته ایرکورر وعذاب سرمدیدن طریق نجاته دلالت قیلور (واذا قریء القرآن فاستمعوا له وانصتوا لعلکم ترحمون) قچانکه قرآن اوقونه انی دیکلکز ومعناسنی تفهم وموجبیله عمل ایچون اکا انصات ایلکز تاکه رحمت اولنه‌سز * اشبو آیتك سبب نزولنده مفسرین اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلرکه اول صلاتده قراءت حقنده‌در * ابوهریره رضی الله تعالی عنه ایدر صلاتده ایکن حاجتلرین تکلم ایدرلردی اویله اولسه سکوتله وقراءت قرآنی استماعله امر اولندیلر وبرقوم دیدیلرکه امام خلفنده قرآءتی جهردن منع حقنده‌در * ابن مسعود رضی الله تعالی عنهدن مرویدرکه اول ناسی امامله بیله قرآءت ایدر ایشیدوب صلاتدن منصرف اولدیغنده اشبو آیتی اوقیوب اندن انلره استماع وانصاتله امر ایتدی سعیدبن جبیر ایدر اشبو آیت یوم اضحی ویوم فطر ویوم جمعه‌ده وسائر امامك جهر ایتدیکی صلاتده انصاتك وجوبی حقنده‌در وبرقوم دیدیلرکه اشبو آیت خطبه‌یی استماع ایچون انصاتك وجوبی حقنده‌در (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم اذا قلت لصاحبك والامام یخطب یوم الجمعة انصت فقد لغوت) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر قچان جمعه کوننده امام خطبه اوقورکن صاحبك وکرك غیریی کلامدن منع ایچون انصت دیسك لغو ایدرسن وصلاتده امام خلفنده

قراءتك احكامى ولغو ذكرى سورهٔ فاتحه تفسيرنده چكمشدر ﴿ واذكرربك
فى نفسك ﴾ ربك جل شانه يى نفسكده ذكرايت اول ذكركركسه قراءت قرآن
ويادعا ويا اذكاردن برشيئدر * دينلديكه اشبو امامك قراءتدن فراغندنصكره
مأمومك سرّا قراءتى وجوبنه دليلدر نتكيم اول شافعى مذهبيدر ﴿ تضرّعا
وخفية ﴾ اول الله تعالى يه استكانتله تضرع ايدر وانك عذابندن خوف
ايدر اولديغك حالده * دينلديكه اشبو صلاة سرده در ﴿ ودون الجهرمن
القول ﴾ ومتكلم اولديغك حالده بركلامله كيم اول سردن فوق وجهردن
دوندر * دينلديكه اشبو صلاة جهريه در زيرا اول خشوع واخلاصى ادخل
اولور ﴿ بالغدوّ والآصال ﴾ بكره وعشيده يعنى دوام اوزره ايكى وقتى قيد ايتدى
سائر اوقات اوزره فضلى اولديغيچون ﴿ ولا تكن من الغافلين ﴾ يوخسه
الله تعالى يى ذكردن غفلت ايدنلردن اولمغل (قال النبى صلى الله تعالى عليه
وسلم اذكروا الله ذكراخاملا قالوا يارسول الله وما الذكر الخامل قال الذكر
الخفى لايسمعه غيرك) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر ذكرخامله
الله تعالى يى ذكر ايدك * ديديلركه يارسول الله ذكرخامل ندر ديديكه شول
ذكرخفيدركه انى كندكدن غيرى كمسنه ايشتميه (قال النبى صلى الله تعالى عليه
وسلم المسرّ بالقرآءة كالمسرّ بالصدقة والمعلن بالقرآءة كالمعلن بالصدقة)
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر قراءتن اسرار ايدن صدقه يى اسرار
ايدن كبيدر وقراءتن اعلان ايدن صدقه يى اعلان ايدن كبيدر * يعنى سرّا
اولان صدقه وقراءت شول علانيه اولان صدقه وقراءت اوزره ثوابى يتمش
مرتبه مضاعف اولور ﴿ ان الذين عندربك ﴾ شونلركه ربك جل شانه
عندنده فضل وكرامتله مقرب ملائكه در ﴿ لايستكبرون عن عبادته ﴾ رب
تعالينك عبادتندن تكبر وتعظم ايتمزلر ﴿ ويسبحونه ﴾ بلكه انى تنزيه ايدوب
سبحان الله ديرلر ﴿ وله يسجدون ﴾ وانك ايچون سجده ايدرلر عبادت وتذللى اكا
ايدرلر اكا غيرى يى اشراك ايتمزلر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم
اذا قرأ ابن آدم السجدة فسجد اعتزل الشيطان يبكى فيقول ياويلتى امرهذا
بالسجود فسجد فله الجنة وامرت بالسجود فعصيت فلى النار) پيغمبريمز
صلى الله عليه وسلم ايدر قچان ابن آدم سجده آيتن اوقيوب سجده ايده شيطان
اندن آيريلور وآغليوب ديركه ويل بكاكه بو سجودله امر اولنوب سجده
ايتمسيله اكا جنت اولدى وبن سجودله امر اولنوب عصيانم ايله بكا نار اولدى

(قال)

(قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم مامن عبد يسجد لله سجدة الا رفع الله له بها
درجة وحط عنه سيئة) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر برعبد لله
برسجده ايده الله تعالى انك سببيله انى بردرجه رفع وبرسيئه سين حط قيلور

سورة الانفال وهى خمس وسبعون آية مدنية

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿ يسئلونك عن الانفال ﴾ سكا غنايمدن سؤال ايدرلر * اهل تفسير اشبو آيتك
سبب نزولنده ديديلركه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم يوم بدرده ديديكه
هركمسه كه فلان مكانه واره اكا غنيمتدن شونك كبى شئ اولسون واولكه
برقتيل قتل ايده اكا شو اولسون واولكه براسير كتوره اكا شو اولسون وقتا كه
كفاره ملاقى اولديلر شبان اكا مسارعت ايدوب شيوخ ووجوه ناس رايات
عندنده طورديلر چون فتح اولوب جعل وعد اولنانلر پيغمبريمز صلى الله
تعالى عليه وسلمه استيو كلديلر * اشياخ ديديلركه بزسزه رده ايدك منهزم
اولسكز بزه كلوب صغنورديكز ايمدى سز جعلى آلورسكز بزه برشئ قالمز ديو
نزاع ايتديلر * اويله اولسه انك قسمتى كيفيتندن پيغمبريمز صلى الله تعالى
عليه وسلمه سؤال ايتديلر * بيورلديكه سكا غنائم قسمتندن سؤال ايدرلر
﴿ قل الانفال لله والرسول ﴾ ديكل كه غنايمك حكمى الله تعالى يه ورسولنه مختصدر
انلردن غيرينك انده حكمى يوقدر بلكه الله تعالى ورسولى انى ديلدكارينه
ويررلر * دينلديكه اشبو آيت (واعلموا انما غنمتم من شئ فان لله خمسه
وللرسول) آيتيله منسوخه در * ودينلديكه اول ثابته در اويله اولسه معناسى
غنايمده حكم الله تعالينك ورسولينكدر والله تعالى انك مصارفن (واعلموا
انما غنمتم) آيتنده بيان ايتدى ﴿ فاتقوا الله ﴾ حطام دنيا اجليچون اختلاف
وتخاصمده الله تعاليدن قورقك اكا اطاعت ايدك ﴿ واصلحوا ذات بينكم ﴾
وبينكزده كى احوال منازعه ومخالفتى تركله وغنيمت امرنى الله تعالى يه
ورسولنه تسليمله اصلاح ايدك ﴿ واطيعوا الله ورسوله ﴾ واول امرده الله
تعالى يه ورسولنه اطاعت ايدك ﴿ ان كنتم مؤمنين ﴾ اكر ايمانده كاملين ايسكز
﴿ انما المؤمنون الذين اذا ذكر الله وجلت قلوبهم ﴾ ايمانده كاملين انلردركه
الله تعالى ذكر اولنديغنده قلبلرى انك جلال وهيبتندن خوف ايده
﴿ واذا تليت عليهم آياته زادتهم ايمانا ﴾ وقچان انلره انك آيتلرى تلاوت

اولنسه ایمانلری زیاده اولور عمرو بن حبیب ایدر ﭽﻦ عبد الله تعالی یه ذکر
وجد ایتسه ایمانی زیاده اولور اندن سهو وغفلت ایتسه ایمانه نقصان ایرر
* دینلدیکه ایمانك فرائض وشرائط وسننی واردر اول کمسه که انلری استکمال
ایده ایمانی استکمال ایدر والافلا (وعلی ربهم یتوکلون) امرلرین ربلری
جل شانه یه تفویض ایدرلر انك غیریدن خوف ورجا ایتمزلر (الذین یقیمون
الصلاة) که انلر تعدیل ارکان ورعایت سننله نمازی قیلورلر (ومما رزقناهم
ینفقون) وبزم انلره ویردیکمز اموالدن سبیل خیراته انفاق ایدرلر (اولئك
هم المؤمنون حقا) ایمدی انلر تحقیق مؤمنلردر کفردن بریئلردر ایمانلرنده
شکسزلردر * اشبو دلیلدر که هرکسه یه بن تحقیق مؤمنم دیمك جائز اولمیه
زیرا که حق تعالی تحقیق مؤمنلری اوصاف مخصوصه ایله وصف ایلدی
اول اوصافن وجودی ایسه هرکسه ده متحقق اولمز بر رجل حسن بصری یه
سن مؤمنمیسن دیدیکنده دیدیکه اکر الله تعالی یه وملائکه یه وکتابه وپیغمبرلره
ویوم آخره وجنته وناره وبعثه وحسابه ایماندن سؤال ایدرسك بیلکه
بن انلره مؤمنم واما که (انما المؤمنون الذین اذا ذکر الله وجلت قلوبهم)
قولندن سؤال ایدرسك بن انلردن اولدیغمی اولمدیغمی بیلمزین (لهم درجات
عند ربهم) انلر ایچون رب تعالی عندنده جنت درجاتی واردرکه
اعماللریله اکا ارتقا ایدرلر (ومغفرة) وذنوبلرینه یارلغانمق (ورزق کریم)
وجنتده انلر ایچون اعداد اولنان اشیاء واردرکه اکا انقطاع عدد وانتهاء
امد اولمز (کما اخرجك ربك من بیتك بالحق) انفالده الله تعالینك امرنی
امضا ایت اکرچه انلر کراهت ایدرلرسه ده * نتکیم عیر طلبیچون بیتکدن
خروجده الله تعالینك امرنی امضا ایتدك (وان فریقا من المؤمنین لکارهون)
مؤمنلردن برفریق اندن کراهت ایتدیلرسه ده (یجادلونك فی الحق بعد
ماتبین کأنما یساقون الی الموت وهم ینظرون) حق اظهارله جهادی
ایثارکده سکا جدال ایدرلر انلره ظاهر اولدیغندنصکره هرقنده توجه
ایتسه لر رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمك اعلامیله منصورلردر * قتالدن
شدت کراهتلری شول حدده ایدیکه کانه موته سوق اولنورلر واسباب موته
نظر ایدرلر * شول سببدنکه ارالرنده ایکی فارسدن غیری اولمیوب سائرلری
ییاقلر ایدیلر (واذ یعدکم الله احدی الطائفتین) ذکر ایت شول وقتیکه الله
تعالی سزه ایکی طائفه نك برینی وعد ایتدیکه (انها لکم) اول ایکیسندن

بری سزك اوله * قصه سی اولدرکه عیر قریش شامدن تجارت عظیمه ایله
اقبال ایتدی بیله سنجه قرق راکب وار ایدی ابی یوسفیان وعمرو بن العاص
ومخرمة بن نوفل وعمرو بن هشام وغیریلر ایدی * جبرائیل علیه السلام
انی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه واول دخی مسلمینه خبر ویردی
مسلمین اکا تلقی یه سوندیلر زیرا که انده چوق مال وآز رجال وار ایدی اویله
اولسه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم صحابه یه امر ایلدی اکا چیقه لر شول
رجا ایله کیم الله تعالی انی انلره فتح ایده جهاد عدویه انکله امداد ایده
چون مسلمین خروجه عزم ایتدیلر فی الحال بعض منافقین انك خبرین
ابو جهله مکه یه ایرکوردیلر فی الحال ابو جهل قریشی جمع ایتدی عیرلرندن
مسلمینی دفع ایچون عیره قارشو کتدی مکر بو خبر مکه یه ایرمزدن اوچ
کون اول عاتکه بنت عبد المطلب منامنده کوردیکه سمادن برملك اینوب
ابوقبیس طاغنده برصخره آلدی وانی اهل مکه اوزره آتیجق پاره پاره اولدی
ومکه نك بیوتنه اول پاره لر طاغلدی هیچ بربیت قالمدی الا اندن برپاره
اکا ایردی عاتکه بو رؤیاسن قرنداشی عباس بن عبد المطلبه خبر ویردی
حتی که اول رؤیا خبری ابو جهله ایردی ودیدیکه پیغمبرلك دعواسنه یالکز
رجالی راضی اولمیوب نسالری دخی اول دعوایی ایتمکه باشلدی چون
ابو جهل اهل مکه نك جمیعیله عیرلرین قارشولمغه یوله کیردیلر حتی که بدر نام
موضع معروفه ایردیلرکه عرب ییلده برکره اول ارایه جمع اولورلر وانده بیع
وشرا وتجارت ایدرلردی * وپیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایسه اول
کونده وادیٔ زفرانده ایدی جبرائیل علیه السلام کلوب الله تعالینك
مسلمینه ایکی طائفه نك برین وعدی خبرین کتوردی یاعیری ویاقریشی
اختیار ایتسونلر دیدی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم انك امرنده
اصحابدن استشاره ایدیجك دیدیلرکه بزه قتالی ذکر ایتمدك که اکا تأهب
وتهیؤ ایدیدك بز ایسه عیر ایچون خروج ایتمشیز پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه
وسلم انلره تردید ایدوب دیدیکه عیر ساحل بحره کچدی ابو جهل ایسه
اوکزده در دیدیلرکه یارسول الله بز عیری استرز عدوی ترك ایلکل *
اندن پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك وجهنده تغیر کوریلیجك ابوبکر
وعمر رضی الله تعالی عنهما طوروب احسن کلام ایتدیلر * اندن سعد بن
عباده طوروب دیدیکه یارسول الله امرك نه ایسه امضا ایت والله اکر عدنه

كيدر سكده انصاردن هيچ كمسه سندن تخلف ايدر دكلدر بعده مقداد بن
عمرو ايتدى يارسول الله حق تعاليـنك امرى نه ايسه امضا ايت قنده كيدرسك
سنكله بز يوخسه بنو اسرائيلك موسى عليه السلامه ديديكن ديمزكه وارسن
ربكله كيت عدوكله قتال ايت بز بونده اوتورر كتمزز لكن ديرزكه سن
ربكله واروب عدويه قتال ايدك بزدخى سزكله بيله عدوكزه قتال ايدرز
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم تبسم ايدوب انصاره ديديكه ايها الناس
بكانه اشارت ايدرسزكه انى ايدم * سعد بن معاذ طوروب ديديكه بز سكا ايمان
كتوروب قولكى تصديق ايتمشز وسنك كتورديكك حق ايدوكنه ايناممشز
وسكا سمع وطاعته عهد ويرمشز نه ديلرسك امضا ايت والله اكرسن
بو بحرى كچمك ايچون ايچنه كيررسك بزدخى سنكله بيله اكا كيررز هيچ
بريمز سندن تخلف ايتمزز بز عدوىى لقادن اوشنمزز حرب عندنده صبر لقا
حيننده صدق ايلرز اميددركه الله تعالى بزم جهتمزدن سنى قرير العين ايده
انك اول قولى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه نشاط ويردى يوريكز
على بركة الله كيدهلم بشارت اولسونكه الله تعالى بزه ايكى طائفهنك بريني
وعد ايتدى والله كوياكه بن مشركينك قتل اولنهجق مكانلرينه نظر
ايدرين ديدى چون اتفاقله بدره كتديلر وعدويه ملاقات ايتديلر مشركون
صنديلر ومسلمون قرير العين اولوب دونديلر ﴿ وتودّون ان غير ذات الشوكة
تكون لكم ﴾ وسوديكزكه شوكتى اولميان طائفه يعنى عير سزك اوله
﴿ ويريد الله ان يحق الحق بكلماته ﴾ وحق تعالى ديلركه اسلامى اظهار واعزاز
ايده سزه انزال ايتديكى آياتله ﴿ ويقطع دابر الكافرين ﴾ ومكه كافرلرينك
آخرينى قطع ايده يعنى سز ديلرسزكه ماله ايروب مكروه كورميه سز والله
تعالى ديلركه دينى اعلا وحقى اظهار ايده ودنياده وآخرتده مراديكزه
ايركوره ﴿ ليحق الحق ويبطل الباطل ﴾ تاكه اسلامى اثبات وكفرى افنا ايده
﴿ ولو كره المجرمون ﴾ اكرچه مكه كافرلرى اندن كراهت ايدرلرسهده
﴿ اذ تستغيثون ربكم فاستجاب لكم انى ممدّكم بالف من الملائكة مردفين ﴾ ذكر
ايدك شول وقتيكه رب تعاليدن غوث ونصرت طلب ايتديكز عمر رضى الله
تعالى عنه ايدر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم مشركينه نظر ايتديكه
انلر بيك كشى ايديلر واصحابنه نظر ايتديكه انلر اوچيوز اوندن زيادهجه
كشى ايديلر قبلهيه توجه ايدوب دعايه اللرين قالديردى وديديكه *

الهى بكا ايتديكك وعديكى انجاز ايت الهى اكر بو عصابهيى هلاك ايدرسك
يريوزنده سكا عبادت ايدر قالمز * بو حالتدن زائل اولمدى حتى كه رداسى
دوشدى ابو بكر رضى الله تعالى عنه ايتدى يارسول الله ربك جل شانهيه يتر
مناشده ايتدك اول سكا وعدينى انجاز ايدر * اويله اولسه الله تعالى انلره اجابت
ايتدى وديديكه ملائكهدن بيك كشىيى مؤمنلره متبعين اولدقلرى حالده
مدد قيلورين * روايت اولنديكه جبرائيل ومكائيلدن هر برى رجال صورتنده
بشر يوز ملكله كلديلركه خيل بلقه بنمشلردى اكنلرينه بياض ثوبلر كيمشلر
وباشلرينه بياض عمامهلر صارنمشلردى اوجلرين كتفلرى اراسنه
صاليويرمشلردى * ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر يوم بدرده ملائكهنك
سيمالرى بياض عمامهلر ايدى ويوم خيبرده يشل عمامهلر ايدى يوم بدردن
غيرى زمانده ملائكه قتال ايتمديلر بلكه مدد وعدد اولورلردى ﴿ وما جعله الله
الا بشرى لكم ﴾ الله تعالى ملائكه امدادين سزه نصرت وظفره بشارت
قيلدى ﴿ ولتطمئنّ به قلوبكم ﴾ وتاكه قلت وذلتكز اجليچون قلوبكزدهكى
وجل كيدوب مطمئن اولمسنه اشارت قيلدى ﴿ وما النصر الا من عند الله ﴾
نصر دكل الا الله تعالى عندندندر يوخسه عدد وعدد كثرتيله دكلدر
﴿ ان الله عزيز حكيم ﴾ الله تعالى نقمتيله هر شيئه غالبدر مشركينى هزمى
ومسلمينه نصرى حكمتى اقتضاسيله در ملائكه امدادى وعدد كثرتى
وسائطدر تأثيرى يوقدر ايمدى نصرى اندن ظن ايتمكز وانك فقديله
اللهك نصرتندن اميديكز كسمكز ﴿ اذ يغشيكم النعاس امنة منه ﴾ ذكر ايدك
شول وقتيكه الله تعالى سزه امن ايچون اوزريكزه نوم القا ايتدى ﴿ وينزل
عليكم من السماء ماء ليطهركم به ﴾ وسمادن يغمور ايندردى تاكه انكله
سزى حدث وجنابتدن پاك ايده ﴿ ويذهب عنكم رجز الشيطان ﴾ وسزدن
شيطانك وسوسهسنى كيدره ﴿ وليربط على قلوبكم ﴾ وتاكه قلوبكزه الله
تعاليـنك لطفنه وثوقى ربط ايده ﴿ ويثبت به الاقدام ﴾ وتاكه يغمور سببيله
اقدامكز رملده حرب عندنده طاپرنميه وياخود صبر وقوت قلبله اقدامكز
حربده ثابت اوله * روايت اولنديكه يوم بدرده مشركون ايلرو كلدكلرنده
صو يانه قونديلر ومسلمون ايسه يوميشاق قوملو تپه اوزره قونديلركه
اكا اياق باتردى يوريمكده عسرت چكيلوردى مسلمون صباحلين قالقيجق
طهارته وايچمكه صو بولمديلر برنيچهلرى ايسه اول كيجه احتلام اولديلر

شیطانی انلره وسوسه ویروب دیدیکه سز زعم ایدرسکز که الله تعالینك اولیاسی اولوب حق اوزره اوله‌سز واراکزده نبی اوله حالبوکه مشرکون صویه غلبه ایتدی سز ایسه حدثله وجنابتله نماز قیلورسز بوحالتله مشرکین اوزره غلبه‌یی نیچه رجا ایدرسز * اویله اولسه الله تعالی برمرتبه یغمور یاغدیردیکه وادی صوایله طولوب آقدی حتی‌که مسلمون اندن ایچدیلر وتوضی واغتسال ایدوب حیوانلرین صواردیلر وقابلرین طولدیردیلر ویر برکشوب توز کتدی واوزرنده یوریمکده اقدام تثبت ایتدی وقلوبدن وسوسه زائل اولدی وهر برینه صفای خاطر واطمئنان کلدی ﴿ اذ یوحی ربك الی الملائکة انی معکم ﴾ شول وقتنکه ربك جل شانه ملائکه‌یه دیدیکه مسلمینه اعانت ونصرتده سزکله‌ین ﴿ فثبتوا الذین آمنوا ﴾ ایمدی مؤمنلره بشارتله ویا تکثیر سوادله ویا اعدالرینه محاربه ایله قلبلرین تثبیت ایدك دینلدیکه ملك صف اوکنده رجل صورتنده یوروردی سزه بشارت اولسونکه الله تعالی ناصرکزدر دیو خبر ویرردی ﴿ سألقی فی قلوب الذین کفروا الرعب ﴾ بن کافرلرك قلوبنه اولیامدن رعب القا ایدرین ﴿ فاضربوا فوق الاعناق ﴾ ایمدی انلرك اعناقلری فوقندن مذابحلرین ویارؤسلرین اورك ﴿ واضربوا منهم کل بنان ﴾ ودخی انلرك اطراف اصابعن اورك‌که انکله قتاله قادر اولمیه‌لر * ابن عباس رضی‌الله تعالی عنه ایدر یوم بدرده کوردمکه برمسلم برمشرکی اوکنه آلمش قووار همان‌دم فوقندن برسوط ضربه‌سن ایشتدی وبر فارس (اقدم حیزوم) دیدی کورسه‌که اول مشرك اوکنده چالقوین دوشدی بورنی یوغرلمش یوزی یارلمش ایدی والحال جمیعی یشل اولمشیدی * چون انی اول مسلم پیغمبریمز صلی‌الله تعالی علیه وسلمه خبر ویردی دیدیکه اول سماء ثالثه ملائکه‌سندن امداده کلمشدر * اول کونده یتمش مشرکی قتل ویتمشن اسیر ایتدیلر * ابو داود المزنی ایدر یوم بدرده برمشرکی قووب کیدردم کوردمکه بنم سیفم اکا ایرمدن باشی یره دوشدی * ابن عباس رضی‌الله تعالی عنه ایدر یوم بدرده عباس بن عبد المطلبی اسیر ایدنه ابو الیسر کعب بن عمرو دینوردی رجل ضعیف ایدی وعباس ایسه رجل جسیم ایدی پیغمبریمز صلی‌الله تعالی علیه وسلم ابو الیسره عباسی نیچه اسیر ایتدك دیدیکنده دیدیکه یارسول‌الله بکا بررجل اعانت ایتدیکه انی نه اوکدینده ونه صکره‌ده کورمش دکلیدم وانك هیبتن ذکر

ایلدی پیغمبریمز صلی‌الله تعالی علیه وسلم دیدیکه سکا ملك کریم اعانت ایتمشدر ﴿ ذلك بانهم شاقوا الله ورسوله ﴾ اشبو عذابك انلره وقوعی شول سببدن ایدیکه انلر الله تعالی یه ورسولنه مخالفت ایدرلردی ﴿ ومن یشاقق الله ورسوله فان الله شدید العقاب ﴾ اول کمسنه‌که الله تعالی یه ورسولنه مخالفت ایده اول وصفلو کمسنه‌لره الله تعالینك عقابی شدیددر ﴿ ذلکم فذوقوه ﴾ اشبو عذابکه یوم بدرده سزه ایردی انی ذوق ایدك عاجلده‌کی جزاکزدر آجلده کیدن غیری ﴿ وان للکافرین عذاب النار ﴾ وبیلك‌که آخرتده کافرلره نار عذابی واردر ابن عباس رضی الله عنه ایدر بدردن فراغ اولندقده پیغمبریمز صلی‌الله تعالی علیه وسلمه دینلدیکه شمدنکرو عیردن غیری شغلمز قالمدی عباس اول وقتده هنوز اسلامه کلمش ایدی بنده اسیر ایدی ندا ایدوب دیدیکه اکا چاره‌کز یوقدر زیرا الله تعالینك سزه وعدی ایکی طائفه‌نك بریسیدر انی سزه انجاز ایتدی ﴿ یا ایها الذین آمنو اذا لقیتم الذین کفروا زحفا فلا تولوهم الادبار ﴾ یامؤمنلر قچان مجتمعین متزاحفین اولدیغکز حالده قتال ایچون کفاره ملاقی اولسه‌کز منهزم اولوب ارقه‌کزی انلره دوندرمکز ﴿ ومن یولهم یومئذ دبره ﴾ اول کمسنه‌که قتال وقتنده کوندزده ویا کیجه‌ده منهزم اولدیغی حالده آردینه دونه ﴿ الا متحرفا لقتال ﴾ مکرکه قتاله تکرار ارادتیله قتالدن منصرف اوله ﴿ او متحیزا الی فئة ﴾ ویاخود مسلمیندن فئهٔ اخرایه منضم اوله تاکه عدو اوزره انلردن استعانت ایده * ایمدی بو ایکی قصددن هیچ بری یوغیکن آردینه دونن کشی ﴿ فقد باء بغضب من الله ﴾ الله جل شانه‌دن غضبه استحقاقله رجوع ایدر ﴿ ومأویه جهنم ﴾ مستقری انك جهنمدر ﴿ وبئس المصیر ﴾ اول نه چیرکین قرارکاه اولور * اشبو آیتك حکمنده علماء اختلاف ایتدیلر ابو سعید دیدیکه اشبو وعید انجق اهل بدر حقنده درکه انلره انهزام جائز دکل ایدی زیراکه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم انلرکله ایدی و پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمدن غیری تحیز ایده‌جك فئه‌لری یوغیدی اما اندنصکره‌ده مسلمون بری برلرینه فئه‌در اویله اولسه فئهٔ اخرایه تحیز ایچون فارك فراری کبیره اولمز * یزید بن ابی حبیب ایدر الله تعالی ناری یوم بدرده فرار ایدنه ایجاب ایتدی بعده یوم احد اولیجق اندن فرار ایدنلر حقنده بیورلدیکه (انما استزلهم الشیطان ببعض ما کسبوا ولقد عفا الله عنهم) بعده یوم حنین اولیجق اندن فرار ایدن حقنده دینلدیکه

(ثم وليتم مدبرين ثم يتوب الله من بعد ذلك على من يشاء) ابن عمر رضى الله
تعالى ايدر بز برجيشده ايدك ناس برحيصه يه حوض ايتدكارنده منهزم اولديلر
ديدك كه يارسول الله بز فرارين اولدق بيورديلركه بلكه سز كرار يلسز
زيرا كه بن فئهٔ مسلمينم بعضيلر ديديكه اشبو آيتك حكمى عامدر هركسنه يه كه
زحفدن انهزامله آردينه دونه زيرا حديثده كلديكه (من الكبائر الفرار
من الزحف) زحفدن فرار كبائردندر عطاء بن ابى رباح ايدر اشبو آيت (الآن
خفف الله عنكم) آيتيله منسوخه‌در * ايمدى هيچ بر قومه جائز اولمز كه
عدوده ايكى كنديلر مثلندن فرار ايده‌لر مكركه قتاله تكرار قصد ايچون اوله
وياخود فئهٔ اخرايه تحيز ايچون اوله اما كه عدو ايكى كنديلر مثلندن اكثر
ايسه انلره اردلرينه دونمك جائز اولور * ابن عباس ايدر اوچ كافردن فرار
ايدن فار دكلدر اما كه ايكيدن فرار ايدن فاردر (فلم تقتلوهم ولكن الله قتلهم)
سز انلرى قوتكز ايله قتل ايتمديكز بلكه انلرى الله تعالى قتل ايلدى سزه
نصرت وتقويه سيله وياسزه ملائكه‌يى امداديله (وما رميت اذ رميت
ولكن الله رمى) وترابدن شول كفه سن انى كفارك يوزلرينه قارشو رمى
ايدوب انى انلرك جميعى كوزلرينه ايركورن سن دكليدك زيرا كه سن اكا قادر
دكلسين بلكه سن انجق رمى صورتن اتيان ايتدك لكن غايت رمى اتيان ايدن
الله تعالى ايديكه انى جميعنك كوزلرينه ايركوردى حتى كه منهزم اولديلر
ومسلمين انلرك دابرينى قطعه تمكن ايتديلر * وياخود معناسى سن حصباىي
رمى ايتديككده انلرك قلوبنه رعب رمى ايدن سن دكليدك بلكه الله تعالى
ايدى وياخود انكله مراد پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك يوم احدده
ابى بن خلفه اولان طعنه سيدركه اندن قان چيقمدى تاموتنه دكين خورليوب
ياتدى وياخود مراد شول رميهٔ سهمدركه يوم حنينده پيغمبريمز صلى الله
تعالى عليه وسلم انى حصن جانبنه رمى ايتديكنده اول سهم لبابه بن ابى الحقيق
اوزره فراشنده ايكن واقع اولوب قتل ايتدى لكن جمهور عندنده مراد قول
اولدركه * روايت اولنديكه وقتا كه يوم بدرده قريش عقنقل نام كثيبدن
وادى يه كلديلر * پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ديديكه الهى اشبو
قريشدركه خيلا وفخرله اقبال ايتديلر سكا محاده ورسولكى تكذيب ايتديلر
شول وعد ايتديكك نصركى ايركور اويله اولسه جبرائيل عليه السلام كلوب
ديديكه برقبضه تراب آلوب انلردن يكا صاچغل چون ايكى عسكر بريبرلرينه

قاوشديلر بركف تراب آلوب مشركين عسكرينك يوزلرى قارشوسنه صاچدى
باذن الله هيچ برمشرك قالمدى الا اول ترابدن انك كوزينه واغزينه وككزينه
كيردى اول سببدن منهزم اولديلر ومسلمون انلرى ارداف ايدوب كيملرين
قتل وكيملرين اسير ايتديلر (وليبلى المؤمنين منه بلاء حسنا) وتاكه مؤمنلره
نصر وغنيمت نعمتن انعام ايده (ان الله سميع عليم) الله تعالى انلرك استغاثه
ودعاسن ايشيدر ونيات واحواللرين بيلور (ذلكم وان الله موهن كيد
الكافرين) اشبو بلاء حسن وياقتل ويارمى ايله مقصود مؤمنلرى ابلادر
وكافرلرك كيدنى توهين وحيله‌لرين ابطالدر (ان تستفتحوا فقد جاءكم الفتح)
يا اهل مكه سز اكر فتح طلب ايتديكز ايسه شول وقتن كه ابوجهل واصحابى
بدره چيقار اولدقلرنده استار كعبه يه تعلق ايدوب ديديلركه يارب ايكى جندك
اعلاسنه وايكى فئه‌نك اهداسنه وايكى حزبك اكرمنه نصرت ايت اويله
اولسه الله تعالى نفسلرى اوزره اولان دعالرينه اجابت ايتدى وديديكه
مؤمنلر ايچون اوزريكزه فتح ايردى (وان تنتهوا فهو خير لكم) اكر كفردن
ومعادات رسولدن منتهى اولورسكز اول سزه خيرلودر * زيرا اول ايكى
دارك سلامتن وايكى منزلك خيرنى متضمندر (وان تعودوا نعد) اكر سز
انكله حرب وقتاله عودت ايدرسكز بزدخى اكا نصرت وعونه عودت ايدرز
(ولن تغنى عنكم فئتكم شيئا ولو كثرت) حالبوكه جماعتكز نه دكلو چوغيسه ده
سزدن مضارى دفع ايدر اولمز (وان الله مع المؤمنين) والله تعالينك
نصر ومعونتى مؤمنلره‌در * دينلديكه اشبو آيت مؤمنلره خطابدر يعنى اكر
سز الله تعاليدن نصرت استرسكز سزه نصرت ايردى اكر قتالده تكاسلدن
منتهى اولورسكز اول سزه خيرلودر واكر تكاسله عودت ايدرسكز اوزريكزه
تهييج عدو ايله عودت ايدرز اويله اولسه كثرتكز سزه غنا ويرمز قچانكه
الله تعالينك نصرى سزكله اولميه زيرا كه الله تعالى ايمانى كامللر ايله‌در
(يا ايها الذين آمنوا اطيعوا الله ورسوله ولا تولوا عنه وانتم تسمعون) يامؤمنلر
الله تعالى يه ورسولنه اطاعت ايدك واول رسولك امرندن تولى ايتمكز حالبوكه
سز قرآن ومواعظى فهم وتصديقله استماع ايدرسز (ولا تكونوا كالذين
قالوا سمعنا وهم لا يسمعون) كفره ومنافقين كبى اولمكز كه انلر آذانمزله ايشتدك
ديرلر حالبوكه اول ايشتمكلريله منتفع اولمزلركانه رأسا ايشتمزلردر (ان شر الدواب
عند الله الصم البكم الذين لا يعقلون) يراوزره يورر جانلولرك عند الله شرى

اول کسه درکه حقی ایشتمیه وسویلمیه‌که اول وصفلو کسه‌لر حقی فهم ایتمزلردر ﴿ولو علم الله فیهم خیرا﴾ اکر الله تعالی علم ازلیسنده انلرده سعادت تقدیر ایتمش اولسه ﴿لاسمعهم﴾ انلره حق سماع تفهمله اسماع ایدردی ﴿ولو اسمعهم لتولوا وهم معرضون﴾ اکر انلرده خیر یوق ایدیکن بیلورکن انی انلره ایشتدرسه آندن اعراض ایدر اولدقلری حالده تولی ایده‌لردی * دینلدیکه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه دیدیلرکه جدمز قصیی بزه احیا ایتکه اول برپیر مبارکدر تاکه اول سنك نبوتکه شهادت ایده بز دخی سنك نبوتکی تصدیق ایدرز حق تعالی ایتدی اکر اول انلره مبارك قصیك کلامن ایشتدرسه ایماندن اعراض ایدر اولدقلری حالده مرتد اوله‌لردی ﴿یاایها الذین آمنوا استجیبوا لله وللرسول اذا دعاکم لما یحییکم﴾ یامؤمنلر الله تعالی‌یه ورسولنه اطاعتله اجابت ایدك قچان اول رسول سزی امور دینیه‌دن احیا ایدر شیئه دعوت ایده‌که اول ایماندر کافرمیت مثابه‌سنده اولوب حیاتی انکله‌در ویا اول قرآندرکه دنیاده وآخرتده نجات وعصمت انکله‌در ویا اول جهاددرکه عزت دین انکله‌در ﴿واعلموا ان الله یحول بین المرء وقلبه﴾ وبیلك‌که الله تعالی مؤمنله کفر بیننه وکافرله ایمان بیننه ومؤمنله معصیت بیننه وکافرله طاعت بیننه حائل اولور * دینلدیکه اول مرئله قلبی بیننه حائل اولوب نه عمل ایده‌جکنی بیلمز قیلور دینلدیکه وقتاکه حالت ضعفده قتاله دعوت اولندیلر سوء ظن واختلاج صدره مبتلا اولدیلر انلره دینلدیکه سز حق یولنده قتال ایدك وبیلك‌که الله تعالی مرئله قلبی بیننه حائل اولور خوفنی امنه وجبنن جرأته تبدیل قیلور ﴿وانه الیه تحشرون﴾ وآخرتده سز اکا حشر اولنورسز (قال انس رضی الله عنه کان النبی صلی الله علیه وسلم یکثر ان یقول یامقلب القلوب ثبت قلبی علی دینك قالوا یارسول الله آمنا بك وبماجئت به فهل یخاف علینا قال القلوب بین اصبعین من اصابع الله یقلبها کیف یشاء) انس ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم یاقلبلری تقلیب ایدن رب تعالی قلبمی دینك اوزره تثبیت ایت دیو چوق دعا ایدردی دیدیلرکه یارسول الله سکا والله تعالیدن کتوردیکنه ایمان کتوردك بوندنصکره بزه خوف اولورمی * دیدیکه قلوب اصابع اللهدن ایکی اصبع بیننده‌در نیجه دیلرسه انی تقلیب ایدر ﴿واتقوا فتنة لاتصیبن الذین ظلموا منکم خاصة﴾ شول بلا واختباردن قورقکزکه اول ظالم وغیر ظالمه اصابت ایدر یوخسه

یالکز ظلم ایدنلره دکل (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ان الله لایعذب العامة بفعل الخاصة حتی یروا المنکر بین ظهرانیهم وهم قادرون علی ان ینکروه فلم ینکروه فاذا فعلوا ذلك عذب الله العامة والخاصة) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر حق جل وعلا خاصه‌نك فعلیله عامه‌یه عذاب ایتمز مکرکه منکری ارالرنده کوروب تغییرینه قادر ایکن تغییر ایتمیه‌لر اویله اولسه الله عذابن عامه‌یه وخاصه‌یه ایرکورر ﴿واعلموا ان الله شدید العقاب﴾ ای مؤمنلر بیلك‌که تحقیق الله عظیم الشانك عقابی شدیددر خشیت اوزره اولمق لازمدر ﴿واذکروا اذ انتم قلیل مستضعفون فی الارض﴾ ذکر ایدك شول وقتی که یامعشر مهاجرین سز ابتدای اسلامده ارض مکه‌ده عددده قلیل مشرکین بیننده مقهورلر ایدیکز ﴿تخافون ان یتخطفکم الناس﴾ قورقردیکزکه کفار قریش ویا انلرك ماعداسی سزی استلاب ایده‌لر ﴿فاویکم﴾ اویله اولسه سزی مدینه‌یه تنزیل ایتدیکه انده اعداکزدن تحصن ایده‌سز ﴿وایدکم بنصره﴾ وسزی کفار اوزره نصرتله ویا انصار مظاهرتیله ویاملائکه امدادیله یوم بدرده تقویه وتأیید ایتدی ﴿ورزقکم من الطیبات﴾ وسزه غنائمی حلال ایتدی حالبوکه سزدن اول انی هیچ برامته حلال ایتمشدی ﴿لعلکم تشکرون﴾ تاکه بونعمتلره شکر ایده‌سز ﴿یاایها الذین آمنوا لاتخونوا الله والرسول﴾ یامؤمنلر الله تعالی‌یه ورسولنه خیانت ایتمکز فرائض وسننی تعطیلله ویا اظهار ایتدیککز شیئك خلافنی اضمارله ومغانمده غلول ایله * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم بنی قریظه‌یی یکرمی برکون محاصره ایدوب اندن صلح طلب ایتدیلر اخوانلری بنی النضیر صلحی کبی که شامدن اریحایه واذرعاته کیده‌لر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایسه اکا راضی اولمدی بلکه سعد بن معاذك حکمنه نزوللرین دیلدی انلر ایسه اندن امتناع ایدوب بزه ابولبابه‌یی ارسال ایت دیدیلر ابولبابه ایسه انلره مناصح ایدی زیرا مال وعیالی انلرك یدنده ایدی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم دخی ابولبابه‌یی انلره کوندردی انلر اکا دیدیلرکه رأیك ندر سعدك حکمنه نزول ایده‌لممی ابولبابه حلقنه اشارت ایتدیکه اول ذبحدر ابولبابه ایدر قدمیم یرندن آیرلمدن بیلدمکه الله تعالی‌یه ورسولنه خیانت ایتمشم اندن مسجده واروب کندویی برساریه‌یه باغلدی ویمین ایتدیکه طعامدن وشرابدن برشیئی ذوق ایتمیه حتی که اول حالده

اكا موت ايره‌ويا حق تعالى توبه‌سن قبوله اير كوره اول حالتده اوزرندن يدى
كون كچدى حتى كه بايلوب دوشدى اندن حق تعالى توبه‌سن قبول ايدوب
اكا خبر ويرلدى بنديكى چوزوب كتكل دينلدى * ديديكه والله كنديمى
چوزر دكلن مكركه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم كلوب بنى چوزه
چون پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انى ايشتدى كلوب انى اندن
صاليويردى ابولبابه ايتدى توبه‌مك تماميدن اولسونكه قومم دارنى هجر
ايدمكه بكا انده ذنب ايردى ومالمدن انخلاع ايدم پيغمبريمز صلى الله تعالى
عليه وسلم ايتدى كفايت ايدركه ثلثن تصدق ايده‌سن ﴿ وتخونوا اماناتكم
وانتم تعلمون ﴾ واراكزده‌كى اماناته دخى خيانت ايتمكز حالبوكه امانت
ايدوكن بيلورسز وياخود حلقه اشارت خيانت ايدوكن بيلورسز دينلديكه
الله تعالى‌يه ورسولنه خيانت ايدنلر اماناته دخى خيانت ايدر ﴿ واعلموا
انما اموالكم واولادكم فتنة ﴾ بيلك كه اموال واولادكز سزه فتنه‌در زيرا كه
اثمه وياعقابه واقع اولمغه سببدر وياخود الله تعاليدن محنتدر ايمدى زنهار
انلره محبتكز سزى خيانته تحميل ايتمسون نتكيم ابولبابه‌يى تحميل ايتدى
﴿ وان الله عنده اجر عظيم ﴾ الله تعالينك عندنده اجر عظيم واردر اول
كمسنه ايچونكه الله تعالينك رضاسن اموال واولاد اوزره ايثار ايده وانلرده
حدودى رعايت ايده ﴿ ياايها الذين آمنوا ان تتقوا الله يجعل لكم فرقانا ﴾
يامؤمنلر اكر سز الله تعالى‌يه طاعتله وترك معصيتله اتقا ايدرسكز قلوبكزده
اول هدايت قيلوركه انكله حق وباطل بيننى فرق ايدرسز ويانصر
قيلور كه مؤمنلرى اعزاز وكافرلرى اذلالله محق ومبطل بيننى فرق ايدرسز
وياشبهاتدن مخرج قيلور ويادنياده وآخرتده هر محذوردن نجات ويرر
﴿ ويكفر عنكم سيئاتكم ﴾ وسيئاتكزى ستر ايدر ﴿ ويغفر لكم ﴾ وتجاوز
وعفوله سزى مغفرت ايدر * دينلديكه سيئاتله مراد صغائردر وذنوبله مراد
كبائردر ﴿ والله ذو الفضل العظيم ﴾ الله تعالى فضل عظيم صاحبيدر
اشبو تنبيه‌در كه الله تعالينك انلره تقوى اوزره وعد ايتديكى شئ اندن فضل
واحساندر وتقوالرى انك اوزره برشئ ايجاب ايدر دكلدر شول سيد كبيكه
عبدينه عملى اوزره انعام وعد ايده ﴿ واذ يمكر بك الذين كفروا ﴾ يامحمد ذكر
ايت شول وقتيكه كافرلر سكا مكر ايتمك ديلرلر ﴿ ليثبتوك ﴾ تاكه سنى حبس
ايده‌لر وسكا قيد وبند ايده‌لر ﴿ او يقتلوك ﴾ ويا سيوفله قتل ايده‌لر

﴿ او يخرجوك ﴾ وياسنى مكه‌دن چيقاره‌لر ﴿ ويمكرون ﴾ انلر سكا مكر
قصدين ايتديلر ﴿ ويمكر الله ﴾ الله تعالى مكرلرين ينه كنديلر اوزره رد
ايتدى ويا انلر ايله ماكرلر معامله‌سن ايتدى شول حيثيتدنكه انلرى بدره
چيقاردى وكوزلرينه مسلمينى آز كوستردى حتى كه مسلمين اوزره هجوم ايدوب
قتل اولنديلر ﴿ والله خير الماكرين ﴾ الله تعالى مكر ايدنلرك خيرلوسيدر
زيرا انك مكرى مقابله‌سنده غيرك مكرينه وجود اولمز * روايت اولنديكه
انصار اسلامه كلديجك قريش زياده خوف ايتديلر ومشورت ايچون دار
الندوه‌يه جمع اولديلر ابليس برپير صورتنده انلره كلوب ديديكه بن نجد
اهلندنم اجتماعكز ايشدوب سزه كلدم بنم دخى نصح ورأيمى كوره‌سز
ابوالبخترى ديديكه بنم رأيم بودركه محمدى بربيته حبس ايده‌سز وانك جميع
منافذينى بركيده‌سز انجق بركوه اليقويه‌سز كه اندن اكا طعام وشرابن
ويره‌سز تاموتنه دكين انده قاله مضرتندن قورتيله‌سز شيخ نجدى ايتدى
بونه چركين رأى اولور زيرا بعيد اولمزكه قومندن اكا ايره‌لر حتى كه انى
الكزدن آلوب قورتاره‌لر هشام بن عمرو ديديكه بنم رأيم اولدركه انى
بردوه‌يه بنديره‌سز وارضكزدن چيقاروب ارض اخرايه كوندره‌سز نجدى
ايتدى بودخى رأى معقول دكلدر زيرا كه اول وارديغى قومى آزديرر
حتى كه اوزريكزه كتوروب سزكله قتال ايتديرر ابوجهل ايتدى بنم رأيم
اولدركه هربطندن برشاب نسيب اختيار ايدوب هربرينك الينه برسيف
ويره‌سز وانلره دفعةً واحده‌ده محمدى اوروك ديو بيوره‌سز تاكه انك دمى
قريش قبائلنه متفرق اوله بنو هاشم ايسه قريشك كليسيله محاربه‌يه قوتلرى
اولمز قچان ديت طلب اولنه اتفاقله قبائلدن آلنه نجدى ايتدى رأى اجود
بوفتانك رأيدر يوخسه غيرك رأيى دكل اويله اولسه اول رأى اوزره
طاغيلوب كتديلر اندن جبرائيل عليه السلام پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه
قصه‌يى خبر ويردى وامر الهيله مدينه‌يه هجرت ايتمكه بيوردى واول كيجه
مضجعنده ياتميه كيده على بن ابى طالب كرم الله وجهه‌يى يرينه ياتوره چون
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انى اكا بيوردى واو كيجه برده‌سيله
بوروندردى وبرقبضه تراب الوب ممرّى اوزره مراقب اولان مشركين
اوزره صاچدى انلرك هربرينه اندن شدت نوم ايروب هربرى اويقوده
ايكن ارالرندن كچدى وابوبكر رضى الله تعالى عنه ايله بيله جبل ثوره ايردى

وایکیسی انده برغاره کیردی صباحلین مشرکین پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم قصدینه مضجعنه هجوم ایتدیلر کورسه‌لرکه علیدر کیرو دوندیلر وپیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمی استیو اثرنجه کتدیلر حتی که انك اولدیغی غاره ایردیلر حالبوکه اول غارك آغزینه عنکبوت نسج ایتمش کوردیلر اکر اول بوکا کیرمش اولسه کیررکن بونسج بوزیلوردی دیدیلر واندن زیاده تقیدنسز قویوب کتدیلر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم انده اوچ کون مکث ایتدی بعده چیقوب ابو بکرله بیله مدینه‌یه کتدی (واذا تتلی علیهم آیاتنا قالوا قد سمعنا لونشاء لقلنا مثل هذا ان هذا الا اساطیر الاولین) قچان انلره قرآن آیتلری تلاوت اولنسه دیرلرکه سنك بوقولکی ایشتدك اکر بزدخی دیلسك بوقولك کبی سویلردك بودکل الا متقدمینك اکاذیبیدر * دینلدیکه اشبو آیت بنی عبد الداردن نضر بن الحارث حقنده نازل اولوبدر ابن عباس ایدر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم قرون ماضیه شانن ذکر ایدیجك نضر دیدیکه اکر دیلسم بندخی بونك مثلنی سویلردم بودکل الا اوّلینك کتابلرنده تسطیر ایتدیکی شیدر * عثمان بن مظعون ایتدی محمدك دیدیکی حقدر نضر ایتدی بنم دخی دیدیکم حقدر عثمان ایتدی محمد لااله الاالله دیر نضر ایتدی بندخی لااله الاالله دیرین (واذ قالوا اللهم ان کان هذا هو الحق من عندك فامطر علینا حجارة من السماء او ائتنا بعذاب الیم) ودیدیلرکه یارب اکر محمدك دیدیکی سنك عندکدن اولوب حق ایسه اکا انکارمز اوزره اوزریمزه طاش یاغدرغل ویاانك غیری برعذاب الیم کوندر کل که انك بعضیله امم سابقه دن برامتی عذاب ایتمشدك * دینلدیکه بوقولك قائلی ابو جهل ایدی بیورلدیکه (وما کان الله لیعذبهم وانت فیهم وما کان الله معذبهم وهم یستغفرون) یا محمد الله تعالی انلره عذاب ایدر دکلدر حالبوکه سن انلرك اراسنده سن ویا انلر استغفار ایدیجیلردر * ابن عباس ایدر الله تعالی هیچ برقریه اهلنه عذاب ایتمدی الا پیغمبرلرینی واکا ایمان کتورنلری اول قریه دن چیقاردیغندنصکره * وقتاکه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ومؤمنلر ارالرندن چیقدی بیورلدیکه (ومالهم الا یعذبهم الله) یا محمد سن انلرك اراسندن چقدیغندنصکره انلری نه منع ایدرکه عذاب اولنمیه‌لر (وهم یصدّون عن المسجد الحرام) حالبوکه انلر مؤمنلری مسجد حرامی طوافدن منع ایدرلر (وما کانوا

(اولیاءه)

اولیاءه ان اولیاؤه الا المتقون) مشرکلر بیت حرام امرینه ولاة اولمدیلر بلکه انك ولاتی مؤمنلردرکه شرکدن صاقنورلر (ولکنّ اکثرهم لایعلمون) لکن انلرك اکثری انی بیلمزلر (وما کان صلاتهم عندالبیت الامکاء وتصدیة) انلرك بیت حرام عندنده صلاتلری دکل الا صفیر وتصفیقدر * ابن عباس ایدر قریش بیت شریفی عریان اولدقلری حالده صفیر وتصفیقله طواف ایدرلردی * مقاتل ایدر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم مسجد حرامده نماز قیلور اولسه بنو عبد الداردن ایکی رجل صاغنده طوروب صفیر ایدر وایکی رجل دخی صولنده طوروب تصفیق ایدردی تاکه نمازنی تخلیط ایده‌لردی اویله اولسه یوم بدرده انلره دینلدیکه (فذوقوا العذاب بما کنتم تکفرون) قتل واسر عذابنی ذوق ایدك اعتقاد وعملده کفریکز سببیله (ان الذین کفروا ینفقون اموالهم لیصدّوا عن سبیل الله) شونلرکه کافر اولدیلر ناسی سبیل اللهدن صید ایچون مالرین انفاق ایدرلر * اشبو آیت مشرکیندن اول ایکی رجل شاننده نازل اولوبدرکه هر بری یوم بدرده هرکونده اون دوه بوغزلیوب عسکرلرینه یدیررلردی ویاخود ابو سفیان شاننده‌کی یوم احد ایچون عربدن ایکی بیك کشی‌یی استیجار ایدوب انلره قرق وقیه کومش انفاق ایتدی ویاخود اصحاب عیر شاننده‌درکه قریش یوم بدرده مصاب اولدقلرنده اصحاب عیره دینلدیکه سز دخی شو مالکزی محمدك حربنه انفاق ایدك اوله کیم اندن انتقامز آله‌وز (فسینفقونها ثم تکون علیهم حسرة ثم یغلبون) آنلر یوم احدده دخی انی انفاق ایدیسرلردر اول انفاقلری آخرتده انلره حسرت وندامت اولیسردر اول انلرك عذابلری زیاده‌سنه سبب اولور بوندنصکره منهزم اولوب کیمیلری قتل وکیمیلری اسری اولور (والذین کفروا الی جهنم یحشرون) شول قومکه بعضیلری اسلامه کلوب انلر کفر اوزره ثابت اولدیلر انلر جهنمه سوق اولنورلر (لیمیز الله الخبیث من الطیب) تاکه کافری مؤمندن تمییز ایدوب مؤمنی جنانه وکافری نیرانه ایرکوره ویاخود عمل خبیثی عمل طیبدن تمییز ایدوب اعمال طیبه‌یه جنتی جزاء واعمال خبیثه‌یه ناری جزاء ایده (ویجعل الخبیث بعضه علی بعض فیرکمه جمیعا فیجعله فی جهنم) وخبیثك بعضنی بعضك فوقنه قویه وبعضن بعضنه ضم ایلیه حتی که فرط ازدحاملرندن تراکم ایده‌لر بعده کلیسنی جهنمه قویه (اولئك هم الخاسرون) ایمدی فریق خبیث ویا منفقین

خسرانده كاملردر زيرا كه مالارنده ونفسلرنده خاسر اولمشلردر ﴿قل للذين كفروا ان ينتهوا يغفرلهم ماقد سلف﴾ كافرلره ديكل كه اكر شركدن منتهى اولورلرسه اسلامه دخولله شول اسلاملرندن اوّل كچن كناهلرين مغفرت ايدرز ﴿وان يعودوا فقد مضت سنة الاوّلين﴾ واكر كفره عودت ايدرلرسه انلردن اوكدين كچنلرك سنتى كچدى كه الله تعالى انبيا واولياسنه نصرت ايدر واعداسنه اهانت ايدردى ﴿وقاتلوهم حتى لاتكون فتنة﴾ انلره قتال ايدك تا كه انلرده شرك بولنميه ﴿ويكون الدين كله لله﴾ ودينك كليسى لله خالص اوله واديان باطله مضمحل اوله ﴿فان انتهوا فان الله بما يعملون بصير﴾ اكر كفردن منتهى اولورلرسه الله تعالى انلرك اعمالنه بصيردر اندن انتهالرى اوزره انلره خير جزاء ايدر ﴿وان تولوا فاعلموا ان الله موليكم﴾ اكر اسلامدن اعراض ايدوب كفردن منتهى اولمزلرسه بيلك كه الله تعالى معين وناصركزدر ﴿نعم المولى ونعم النصير﴾ اول نه كوچك موليدر انى تولى ايدنى ضايع ايتمز ونه كوچك نصيردر كه نصرت ايتديكنه عدوسن غالب ايتمز ﴿واعلموا انما غنمتم من شئ﴾ بيلك اول شيئ كه كفاردن انى قهرله آلورسز ﴿فان لله خمسه﴾ انك خمسى لله ثابتدر ﴿وللرسول ولذى القربى واليتامى والمساكين وابن السبيل﴾ ودخى رسول الله وانك اقاربى ويتامى ومساكين وابن سبيل ايچون ثابتدر جمهور انك اوزره‌دركه بو محلده الله ذكرى تعظيم ايچوندر يعنى انك جميعى الله تعالينكدر اشبو ذكر اولنان اخصينه صرف اولنور حكمى من بعد باقيدر الا بوكه رسولك سهمى صرف اولنور مصالح مسلميندن اكا كه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم زمان حياتنده انى اكا صرف ايدردى بر قولده سهم رسول امامه وبر قولده اصناف اربعه‌يه صرف اولنور ابو حنيفه ايدركه انك سهمى وذوى القربى سهمى وفاتيله ساقط اولوب كليسى ثلاثۀ باقيه‌يه صرف اولنور امام مالك ايدركه اول امامك رأينه مفوّضدركه اهمه صرف ايدر ابو العاليه ايدركه اول خمس التى سهم قيلنور سهم الله كعبه‌يه صرف اولنور روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اول خمسدن كعبه ايچون بر قبضه آلوب باقيسن اصناف خمسه‌يه قسمت ايدردى بر قولده سهم الله بيت المالكدر وبر قولده اول سهم رسوله مضمومدر وذوى القربى بنو هاشم وبنو المطلبدر * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ذوى القربى سهمنى اول ايكيسنه قسمت ايتدى وبر قولده اول

(انجق)

انجق بنو هاشمدر وبر قولده جميع قريشدر وغنى وفقير اكا استحقاقده مساويدر وبر قولده اول انلرك فقراسنه مخصوصدر ابن السبيل سهمى كبى ويتامى ومساكين وابن السبيل ايله مراد انلردن اولنلردر وغنيمتك درت خمسى اول وقعه‌يه حاضر اولان غانمينه قسمت اولنور فارسه اوچ سهم وراجله برسهم ويريلور * زيرا پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم بويله قسمت ايدوبدركه اول ثورى واوزاعى ومالك وشافعى واحمد واسحاق قوليدر * ابو حنيفه ايدركه فارسه ايكى سهم وراجله برسهم ويريلور وعبيد ونسوان وصبيانه ترضيخ اولنور قتاله حاضر اولورلرسه وعقار قسمتى منقول قسمتى كبيدر * ابو حنيفه ايدركه عقارده امام مخيردر ديلرسه انلرك بيننده قسمت ايدر وياخود مصالحه وقف ايدر بر كيمسه كه قتالده بركافرى قتل ايده انك سلبنه مستحق اولور وسلب اولدركه مقتولك اوزرنده‌كى ملبوس وسلاحدر وركوب ايتديكى فرسدر ﴿ان كنتم آمنتم بالله﴾ اكر الله تعالى‌يه ايمان كتورديكز ايسه ﴿وما انزلنا على عبدنا يوم الفرقان يوم التقى الجمعان﴾ ودخى عبديمز محمده انزال ايتديكمز آياته ايمان كتورديكزسه‌كه اول ملائكه ونصردر يوم بدرده‌كه انده حق وباطل بينى فرق اولندى ومسلمونله كفار برى برلرينه التقاء ايتدى ﴿والله على كل شئ قدير﴾ الله تعالى هرشيئه قادردر قليلى كثير اوزره غالب ايدر وملائكه ايله مسلمينه امداد ايدر ﴿اذ انتم بالعدوة الدنيا﴾ شول وقتده‌كه سز معشر مسلمين جهت مدينه‌يه قريب شفيروادي‌ده ايديكز ﴿وهم بالعدوة القصوى﴾ مشركين ايسه مدينه‌دن بعيد مكه‌يه ولى ايدر جهتدن شفيروادي‌ده ايديلر ﴿والركب اسفل منكم﴾ وعيرويا انك قائدلرى سزك مكانكزدن اسفل مكانده يعنى ساحلده ايديلر اشبو قيودك فائده‌سى اولدركه عدو قوت وشوكتده ومسلمين ايسه ضعف وقلتده ايديلر وبونك كبى حالتده ايسه غلبه دكل الا الله تعالينك حول وقوتيله وباهر قدرتيله‌در ﴿ولو تواعدتم لاختلفتم فى الميعاد﴾ اكر سز يا معشر مسلمين عدوكز ايله قتاله مواعده ايتسه‌كز بعده كندى حالكزى وعدوكز حالنى بيلسه‌كز ميعادده اختلاف ايديديكز زيرا كه انلر عيرلرين سزدن حمايه ايچون وسز ايسه انلرك عيرينى طلب ايچون چيقوب برى برلريكزه تلاقى ايتديكز ﴿ولكن ليقضى الله امرا كان مفعولا﴾ لكن الله تعالى سزى انلركله ميعادسز جمع ايلدى تا كه اول برامرى قضاء ايده كيم انك وجوده كلمسى ثابت وواجب ايديكه اول

هزيمت كافرين ونصرت مؤمنيندر ﴿ ليهلك من هلك عن بينة ويحيى من حىّ
عن بينة ﴾ تا كه كفر اوزره وفات ايدن انك اوزره بينه معاينه ايله فوت اوله
وايمان اوزره معيشت ايدن آنك اوزره بينه مشاهده ايله معيشت ايده
﴿ وان الله لسميع عليم ﴾ الله تعالى كافرك كفرنى ومؤمنك ايمانني ايشيدر وانك
عقابنى وبونك ثوابنى بيلور ﴿ اذ يريكهم الله فى منامك قليلا ﴾ ذكر ايت
شول وقتى كه الله تعالى منامكده سكا مشركينى قليل كوستردى تا كه سن انى
اصحابكه خبر ويره سنكه انلر انكله قتاله جرأت وعدو اوزره شجاعت ايده لر
﴿ ولو اراكهم كثيرا لفشلتم ولتنازعتم فى الامر ﴾ اكر الله تعالى انلرى سكا كثير
كوستريدى جبانلق ايدوب صفى ترك ايديديكز وقتال امرنده اختلاف
ايديديكز ﴿ ولكنّ الله سلم ﴾ لكن الله تعالى سزى فشل واختلافدن سالم
ايتدى ﴿ انه عليم بذات الصدور ﴾ الله تعالى صدورده اولان مضمراتى بيلور
﴿ واذ يريكموهم اذ التقيتم فى اعينكم قليلا ﴾ ذكر ايدك شول وقتى كه الله
تعالى سزك كوزيكزه مشركينى لقاكز وقتنده قليل كوستردى حتى ابن
مسعود رضى الله تعالى عنه يانده اولان كشى يه ديديكه انلرى ندكلو كيمسه
اولمسن تخمين ايدرسن اول ايتديكه يوز عدد اولور اوله ابن مسعود رضى الله
تعالى عنه ايتدى بنم كوزيمه تخمينمده يتمشدن زياده دكلردر ﴿ ويقللكم
فى اعينهم ﴾ وسزى دخى الله تعالى انلرك كوزينه قليل كوستردى حتى
ابوجهل واصحابى ديديلركه محمد واصحابى دكل الا اكلهٔ جزوردر ايمدى
انلرى قتل ايتمكز بلكه جمله سن طوتوب باغله كز مؤمنينله مشركينك بعضى
بعضنه قليل كورنمسى تا كه برى برلرينه قتاله جرأت ايده لر ﴿ ليقضى الله
امرا كان مفعولا ﴾ تا كه ازلده مقدر اولان اسلام واهلنى اعزاز وكفر اهلنى
اذلال امرنى اولوجهله الله تعالى قضا ايده ﴿ والى الله ترجع الامور ﴾
عواقب امورك كليسى آخرتده الله تعالى يه رجوع ايدر ﴿ ياايها الذين آمنوا
اذا لقيتم فئة فاثبتوا ﴾ يا مؤمنلر جماعت كافرينه قتال ايچون ملاقى اولديغكزده
ثابت اولك ﴿ واذكروا الله كثيرا ﴾ ومواطن حربده الله تعالى يى چوق ذكر
ايدك اكا دعا ايدك عون ونصرتن ديلر اولديغكز حالده ﴿ لعلكم تفلحون ﴾
تا كه نصرت ومثوبتدن مرادكزه ظفر بوله سز اشبونده تنبيه واردركه
عبده لايق اولوركه انى ذكر اللهدن برشئ اشغال ايتميه وشدائد عندنده اكا
التجا ايده وكليتله اكا اقبال ايده وهيچ برحالده انك لطفى اندن منفك دكل

(ايدوكنه)

ايدوكنه اعتقاد ايده ﴿ واطيعوا الله ورسوله ﴾ قتال امرنده وغيريده الله
تعالى يه ورسولنه اطاعت ايدك ﴿ ولا تنازعوا فتفشلوا وتذهب ريحكم ﴾
وقتال امرنده اختلاف ونزاع ايتمكز يوم بدرده ويا يوم احدده ايتديكز كبى
ايدرسكز قلوبكزه ضعف وجبن ايرر ونصرت ودولتكز كيدر ﴿ واصبروا
ان الله مع الصابرين ﴾ وقتاله لوجه الله صبر ايدك الله تعالينك عون ونصرى
صابرلر ايله در ﴿ ولا تكونوا كالذين خرجوا من ديارهم بطرا ورئاء الناس ﴾
شول قوم كبى اولمه كز قتال ايچون ديارلرندن چيقارلركه نعمتده طغيانلرينه
سوينه لر وناسه شجاعت وسماحتله كورينه لر * روايت اولنديكه اهل مكه
عيرلرين حمايه ايچون جحفه يه ايردكلرنده عيردن ابوسفيانك رسولى كلدى
كيرودونك كه عيركز سلامتله كليور ديدى ابو جهل ايتدى والله دونمزز
بلكه بدره وارر خمرلر ايچرز وكوينده لر ديكلرز وعربدن بزه كلنلرى يديررز
چون بدره ايرديلر انلره كأس منايا صونلدى ونوحه لر صداسى ديكلديلر *
ايمدى مؤمنلر انلرك كبى بطر وريا اهلى اولمقدن نهى اولنديلر واهل تقوى
اولمغه امر اولنديلر شول حيثيتدنكه برشيئدن نهيك موجبى ضديله امردر
﴿ ويصدّون عن سبيل الله ﴾ وناسى دين حقدن صرف ايدرلر ﴿ والله بما يعملون
محيط ﴾ الله تعالى انلرك جميع اعمالينى بيلور ﴿ واذ زين لهم الشيطان اعمالهم ﴾
ذكر ايت شول وقتى كه شيطان وسوسه سيله اهل مكه يه معادات رسولى
وانك غيرى اعمال سيئه لرينى تزيين ايتدى ﴿ وقال لا غالب لكم اليوم من الناس
وانى جار لكم ﴾ وديديكه اشبو كونده سزه غالب اولور يوقدر زيرا كه قوت
وكثرتده سز بن كنانه دنم سزى اجاره ايدرين بنم اثرمجه بنو كنانه دخى سزه كلور
﴿ فلما تراءت الفئتان نكص على عقبيه ﴾ وقتا كه ايكى طائفه برى برلرينه
تلاقى ايتديلر ابليس كورديكه سمادن ملائكه نزول ايدر بيلديكه انك انلرله
طورشمغه طاقتى يوقدر آردينه چكلدى ﴿ وقال انى برئ منكم انى ارى ما لا
ترون انى اخاف الله ﴾ وديديكه بن سزدن بريئم زيرا سزك كورمديككزى بن
كوررين الله تعاليدن قورقارينكه بنى هلاك ايده مؤمنون وكافرون ايكى عسكر
برى برلرينه قاوشديلر ابليس اول وقتده سراقه صورتنده مشركين صفنده
ايدى وقتا كه حارث بن هشامك النه ياپشمش طوتاردى اردينه كتمكه
باشلدى حارث قتال ايتمدين فرار ايتمكمى ديلرسن ديدى هماندم حارثى
كوكسندن اوروب يقدى سزك كورمديككزى بن كوررين ديوب كتدى

انكله مشركين صنديلر باشلری قيدينه دوشوب كيرويه دونديلر چون
مكه يه ايرديلر ناسك صنمسنه سراقه سبب اولدی ديديلر اول خبر سراقه يه
ايريجك والله بن سزك كتديككزی دخی بيلمدم حتی كه صنديغكزی ايشتدم
ديدی دينلديكه ابليس كورديكی جبريل عليه السلام پيغمبريمز صلى الله
تعالى عليه وسلمك بنديكی دابه نك لجامن النه آلمش يدردی * قتاده ايدر ابليسك
سزك كورمديككزی بن كوررم ديمه سی صدقدر لكن الله تعاليدن قورقارين
ديمه سنده كذب ايتدی الابوكه انكله مقاومته قادر دكل ايدوكن بيلدی
واول لعينك عادتيدركه اكا اطاعت ايدنلره قچان حق وباطل ملتقی اوله اندن
تبری ايدر بن اللهدن قورقارين ديوب براغوب كيدركبی ايدر ابليسك خوفی
اكا ايديكه جبرائيل عليه السلام انی اخذ ايده وحالنی ناسه تعريف ايده حتی كه
اكا اطاعت ايتمز اوله لر ﴿والله شديد العقاب﴾ الله تعالى اكا مخالفت ايدوب اصرار
ايدنلره عقابی شديددر اشبو قول جائزدركه ابليسك كلامی تمامندن اوله كلام
مستأنف اولمسی جائز اولديغی كبی ﴿اذ يقول المنافقون والذين فی قلوبهم مرض﴾
ذكر ايت شول وقتی كه منافقلر وقلبلرنده مرض اولنلر كه انلر هنوز قلبلرنده
ايمان مطمئن اولميوب شبهه لری قالوبدر ديديلر كه ﴿غرّ هؤلاء دينهم﴾
اشبونلری يعنی مؤمنلری دينلری الدادی زيرا انلر توهم ايتديلر كه نصرتلری
دينلری سببيله اوله * دينلديكه اول قلبلرنده مرض اولانله مراد شول قوم
ايديكه مكه ده مستضعفين اولوب اسلامه كلمشلردی اقربالری انلری هجرتدن
منع ايتمشلردی قريش بدره چيقدقلرنده انلری دخی كرها چيقارمشلردی
مسلمينك قلتنه نظر ايديجك شبهه يه واروب مرتد اولمشلردی ايمدی انلر ايديكه
اول قولی ديديلر انلردن هيچ بری قالميجه انده قتل اولنديلر ﴿ومن يتوكل
على الله فان الله عزيز حكيم﴾ اولكه امرنی الله تعالى يه اصمرليه اول اكا
استجاره ايدنی ذليل ايتمز ندكلو آزايسه ده اول غالبدر هر فعلنده حكمت
بالغه سی واردر اكرچه عقل انی استبعاد ايدرسه ده ﴿ولو تری اذ يتوفی
الذين كفروا الملائكة يضربون وجوههم وادبارهم﴾ اكر سن يوم بدرده
قتل اولنان كفره يی موتلری حيننده كورسيدك كه ملائكه انلری سياط نار ايله
اوكلرندن واردلرندن اوررلر * ابن عباس ايدر قچان مشركين يوزلريله مسلمينه
اقبال ايتسه لر ملائكه انلرك يوزلرينه سيوفله اوررلردی واردلرين دونوب
كتدكلرنده ملائكه انلره ايريشوب اردلرندن اوررلردی ﴿وذوقوا عذاب

(الحريق)

الحريق﴾ وملائكه انلره ديرلر كه شول ياقيجی آتش عذابنی ذوق ايدك ديو
آخرت عذابن انلره تبشير ايدرلر * دينلديكه اول ملائكه نك بيله لرنده
دموردن چوماقلر اولور هر باركه مشركينی اورسه لر اندن آتش يالكنور
حسن ايدر بوحالت انلره يوم قيامتده اولور كه عذاب حريقی ذوق ايدك ديو
خزنۀ جهنم انلره خطاب ايدر ﴿ذلك بما قدّمت ايديكم﴾ اشبو ضرب وعذاب
سزه تقديم ايتديككز كفر ومعاصی سببيله در ﴿وان الله ليس بظلام للعبيد﴾
والله تعالى عبيدينه ظلم ايدر دكلدر ﴿كدأب آل فرعون والذين من قبلهم
كفروا بآيات الله﴾ اشبو مشركلرك عمل وطريقی كه اكا مداومت ايدرلر آل
فرعونك وآل فرعوندن اوّل كچن كفارك عمل وطريقی كبيدر كه انلر الله
تعالينك آيتلرينه كافر اولديلر ﴿فاخذهم الله بذنوبهم﴾ الله تعالى انلری
ذنوبلری سببيله اخذ ايتدی ﴿ان الله قویّ شديد العقاب﴾ الله تعالى قدرت
ومشيتيله اخذده قويدر ايماندن اعراض وعصيان ايدنه عقابی شديدر
﴿ذلك بان الله لم يك مغيرا نعمة انعمها على قوم حتى يغيروا ما بانفسهم﴾ مكه
مشركلرينه حلول ايدن مصائب مذكوره شول سببله دركه حق تعالى
برقومه انعام ايتديكی شيئی تغيير ايدر اولمدی حتی كه اول انلر كنديلرده كی
نعمته كفران وترك شكر ايتديلر سدی ايدر حق جل وعلا قريش واهل مكه يه
محمد صلى الله تعالى عليه وسلمی انعام ايتمشيكن اكا كفران اولدقلرنده انی
انصاره نقل ايتدی ﴿وان الله سميع عليم﴾ الله تعالى انلرك اقوالن ايشيدر
وافعالنی بيلور ﴿كدأب آل فرعون والذين من قبلهم كذبوا بآيات ربهم
فاهلكناهم بذنوبهم واغرقنا آل فرعون﴾ آل فرعون واندن اوّل كچن قوم
كافرينك عادتلری كبی كه ربلری جل شانه نك آيتلرينی تكذيب ايتديلر
اويله اولسه بز انلری كفر وعصيانلريله اهلاك وآل فرعونی اغراق ايتدك
﴿وكل كانوا ظالمين﴾ فرق مكذبه وغرقای قبط وقتلای قريش هر صنف كفر
وعصيانله نفسلرينه ظلم ايدرلردی ﴿ان شرّ الدواب عند الله الذين كفروا
فهم لا يؤمنون﴾ يريوزنده يورر حيواناتك شری عندالله شول كافرلردركه
كفر اوزره اصرار وانده رسوخ ايتديلر * ايمدی انلردن ايمان توقع اولنمز
﴿الذين عاهدت منهم ثم ينقضون عهدهم فی كل مرّة وهم لا يتقون﴾ كه انلر ايله
معاهده ايتدك انلر ايسه هر كره ده عهدلرين نقض ايتديلر حالبوكه انلر نقض
عهد امرنده الله تعاليدن قورقمزلر * روايت اولنديكه بنو قريظه پيغمبريمز

صلى الله تعالى عليه وسلم ايله عهد ايتديلركه انك اوزره قتال ايچون كلان كفاره اعانت ايتميه‌لر بوندنصكره مشركينه اعانت ايدوب سلاحله اكا قتاله كلديلر بعده خطا ونسيان ايتمشز ديوب عذرلنديلر * ايكنجى كره ينه اول عهدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمله تجديدنصكره يوم خندقده احزابه اعانتله نقض عهد ايتديلر حتى كعب بن الاشرف مكه‌يه كيدوب اهل مكه ايله پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه مخالفته اتفاق ايتديلر ﴿ فاما تثقفنهم فى الحرب فشرّد بهم من خلفهم لعلهم يذكرون ﴾ يا محمد اكرسن انلره مصادف اولوب حربده ظفر بولورسك انلره عقوبتله ورالرنده اولان اعداكى تفريق ايده‌سن تا كه انلكه متعظين اولوب نقض عهددن صاقنه‌لر ﴿ واما تخافنّ من قوم خيانة فانبذ اليهم على سواء ﴾ واكرسن برقوم معاهدينِدن نقض عهد اماراتن بيلورسك انلره عهدلرين عدل وعداوتده طريق قصد اوزره طرح ايت اماكه انلره حربى مناجز اولمغل كه اول سندن خيانت اولور يعنى انلره حرب ايتمزدن اوّل سنكله انلر بينده‌كى عهدى فسخ ايتديككى انلره بيلديركل تا كه سن وانلر نقض عهدى بيلمكده مساوى اوله‌سز يوخسه سندن نصب حربله نقض عهد ايتمكى توهم ايتميه‌لر ﴿ ان الله لا يحب الخائنين ﴾ الله تعالى نقض عهد ايله خيانت ايدنلرى سومز ﴿ ولا يحسبنّ الذين كفروا سبقوا انهم لا يعجزون ﴾ كافرلر كنديلرين ظن ايتمسونلركه بزم عذابمزدن قورتيله‌لر انلر بزى كنديلرينه ادراكدن عاجز ايتمزلر ﴿ واعدّوا لهم ما استطعتم من قوّة ومن رباط الخيل ﴾ يا مؤمنلر اول عهدلرين نقض ايدنلره ويا كفار محاربينه قتال ايچون قوت ورباط خيلدن استطاعتكز اولديغى شيئى اعداد ايدك * دينلديكه قوت ايله مراد آلات حربدركه انكله كفارى قتاله قوت ايديلور اول كرك خيل ويا سلاحدر * دينلديكه قوت ايله مراد رميدر عقبة ابن عامر ايدر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمى منبر اوزره ايشتدمكه اوچ كرّه (الا ان القوّة الرمى) اكاه اولك كه قوتله مراد رميدر ديدى ظن اولنوركه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك انى تخصيص بالذكر ايتمسى اقواى سلاح اولديغيچوندر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم ان الله يدخل بالسهم الواحد ثلاثة نفر الجنة صانعه يحتسب فى صنعته الخير والرامى به ومنبله) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر الله تعالى سهم واحدله اوچ كمسنه‌يى جنته قويار انك برى سهمى دوزندركه انى دوزمسيله الله

تعالينك رضاسن قصدايده وبرى دخى انى كافره رمى ايدندر وبرى اول سهمى رمى ايدنه صوناندر (قال النبى صلى الله عليه وسلم من ترك الرمى بعدما علمه رغبة عنه فانه نعمة تركها او كفرها) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر بركمسنه كه رمى بيلديكندنصكره اندن رغبتله ترك ايده اول نعمتى ترك ويا ستر ايتمشدر خالد بن الوليد رضى الله عنه قتال حيننده ديشى آتلره بنردى صهيلى آز اولديغى ايچون * ابن محيريز ايدر صحابه رضى الله عنهم صفوف عندنده اركك آتلره بنمكى وبيات وغارات عندنده ديشى آتلره بنمكى سورلردى (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم الخيل معقود فى نواصيها الخير الى يوم القيامة الاجر والمغنم) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر خيلك ناصيه‌لرنده يوم قيامته دكين خير معقوددركه اول اجر ومغنمدر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من احتبس فرسا فى سبيل الله ايمانا بالله وتصديقا بوعده فان شبعه وريه وروثه وبوله فى ميزانه يوم القيامة) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بركمسنه كه الله تعالينك سبيلنده استعمال ايچون برفرس باغليه انك يديكى وايچديكى وروثى وبولى يوم قيامتده ميزاننه قونور (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم الخيل لرجل اجر ولرجل ستر وعلى رجل وزر اما الذى هى له اجر فرجل ربطها فى سبيل الله فاطال لها فى مرج اوروضة له فما اصابت فى طيلها ذلك من المرج اوالروضة كانت له حسنات ولوانها قطعت طيلها ذلك فاستنت شرفا اوشرفين كانت آثارها واروائها حسنات له ولوانها مرت بنهر فشربت منه ولم يرد ان يسقى به كان ذلك له حسنات واما الذى هى له ستر فرجل ربطها تغنيا وتعففا ثم لم ينس حق الله فى رقابها ولا ظهورها فهى له ستر واما الذى هى عليه وزر فرجل ربطها فخرا ورياء ومراء لاهل الاسلام فهى على ذلك وزر) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر خيل احتباسنده اوچ خصلت مختلفه واردر دنيانك اختلافى حسبنجه برى بودركه اول خيل صاحبنه اجر اولور چقان انى فى سبيل الله ربط ايده ايمدى انى چايرده واوتلاقده پاى بندنى اوزادوب اندن هرنه كه يرسه اول اكا حسنات اولور واكر پاى بندنى قيروب بر ويا ايكى ميل مسافه كيدرسه انك آثارى وارواثى اكا حسنات اولور واكر برنهره اوغرايوب اندن صو ايچرسه حالبوكه اول انى ايچورمك قصد ايتمامشدى اولدخى اكا حسنات اولور وبرى دخى بودركه اول خيل صاحبنه ستر اولور چقان انى تغنى وتعفف ايچون ربط ايده وانك

رقابنده وظهورنده‌كی حق اللهی اوتميه ايمدی اول صاحبنه ستر اولور وبری دخی بودركه اول خيل صاحبنه وزر اولور قچان انی فخر ورياء واهل اسلامه مراء ايچون ربط ايده ﴿ ترهبون به عدوّ الله وعدوّكم ﴾ كه اول قوتله ورباط خيلله الله تعالينك عدوسنی وسزك عدوكز اولان كفار مكه يی تخويف ايدرسز ﴿ وآخرين من دونهم ﴾ ودخی انلردن غيری كفره يعنی يهود ونصارايی ويا منافقينی ويا اهل فارسی تخويف ايدرسز ﴿ لا تعلمونهم ﴾ سز انلری بيلمزسز ﴿ الله يعلمهم ﴾ بلكه انلری الله تعالی بيلور ﴿ وما تنفقوا من شیءٍ فی سبيل الله يوف اليكم وانتم لا تظلمون ﴾ برشیء كه سز انی الله تعالينك سبيلنده انفاق ايدرسز انك جزاسی سزه توفيه اولنور تضييع عمل ويانقص ثوابله ظلم اولنمزسز ﴿ وان جنحوا للسلم فاجنح لها ﴾ اكر انلر صلح واستسلامه ميل ايدرلرسه سندخی اكا ميل ايت دينلديكه اكر مسلمينك قتاله قوتی اولمزسه والا لايق اولدركه انلركله قتال ايدرلر حتی كه اسلامه كتوره‌لر وياخود جزيه ويره‌لر اكر عربدن دكللر ايسه زيراكه عرب اوزره جزيه وضع اولنمز ﴿ وتوكل علی الله ﴾ والله تعالی‌يه توكل ايدوب انلرك خداعی ابطانلرندن قورقغل زيراكه الله تعالی سنی انلرك مكرندن عصمت ايدر ﴿ انه هو السميع العليم ﴾ اول الله تعالی انلرك اقوالن ايشيدر ونياتن بيلور ﴿ وان يريدوا ان يخدعوك فان حسبك الله ﴾ اكر سكا خداع اراده ايدرلرسه انلرك خداعندن نصرته الله تعالی سكا كافيدر ﴿ هو الذی ايدك بنصره وبالمؤمنين ﴾ اول الله تعالی سكا ملائكه ايله وانصارله تقويه ايتدی ﴿ والف بين قلوبهم ﴾ واول انصارك قلوبن بری برلرينه تأليف ايتدی * حالبوكه زمان جاهليتده بينلرنده‌كی عصبيه وضغينه وانتقامه تهالك برمرتبه‌ده ايديكی ايكی قلب بينی تأليف اولنه‌جق دكل ايكن نفس واحده كبی اولديلر ﴿ لو انفقت ما فی الارض جميعا ما الفت بين قلوبهم ﴾ عداوتلری برحده ايرمش ايديكه اكر بركسنه انلرك ذات بينلری اصلاحنده يريوزنده‌كی اموالی انفاق ايتسه الفت واصلاحه قادر اولميدی ﴿ ولكنّ الله الف بينهم ﴾ لكن الله تعالی قدرت بالغه‌سيله انلرك قلوبی بينی تأليف ايتدی زيراكه اول مالك القلوبدر ديلديكی كيفيته تقليب ايدر ﴿ انه عزيز حكيم ﴾ اول الله تعالی قدرت وغلبه‌ده كاملدر اراده ايتديكی شيئه مخالفت اولنمز حكيمدر اراده ايتديكی شيئك ايشلنمسی لايق ايدوكن بيلور

﴿ ياايها النبی حسبك الله ومن اتبعك من المؤمنين ﴾ يا محمد الله تعالی سكا كافيدر ومؤمنلردن سكا اتباع ايدنلره * دينلديكه اشبو آيت غزوهٔ بدرده بيداده نازل اولدی سعيد بن جبير ايدر پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلمه اوتوز اوچ رجل والتی مرأه اسلامه كلدكدنصكره عمر رضی الله تعالی عنهك اسلاميله مسلمون قرق اولیجق بوآيت نازل اولدی ﴿ يا ايها النبیّ حرّض المؤمنين علی القتال ﴾ يا محمد مؤمنلری قتاله حث وترغيبده مبالغه ايت ﴿ ان يكن منكم عشرون صابرون يغلبوا مائتين ﴾ يا مؤمنلر اكر سزدن صابر محتسب يكرمی رجل اولورسه عدوكزدن ايكيوز رجله غالب اولورسز ﴿ وان يكن منكم مائة يغلبوا الفا من الذين كفروا ﴾ واكر سزدن صابر محتسب يوز رجل اولورسه عدوكز كفره‌دن بيك رجله غالب اولورسز ﴿ بانهم قوم لا يفقهون ﴾ شول سببدنكه انلر الله تعالی‌يی ويوم آخری بيلمزلردر ثواب ودرجات عاليه رجاسيله مؤمنلرك ثباتی كبی ثابت اولمزلردر قاتل ومقتوللری هوان وخذلاندن غيری بولمزلردر اشبو حكم يوم بدرده ايديكه الله تعالی مؤمنلردن رجل واحد اوزره كافرلردن اون رجله قتالی فرض ايتمشيدی مؤمنلره ثقيل اولیجق الله تعالی من بعد كلور آيتله تخفيف ايتدی وديديكه ﴿ الآن خفف الله عنكم وعلم ان فيكم ضعفا ﴾ الآن حق تعالی قتال امرنده‌كی تشديدی سزدن كيدروب تخفيف ايتدی وسزدن واحدك عشره قتالندن ومائه‌نك الف قتالندن ضعفی اولديغن بيلدی ﴿ فان يكن منكم مائة صابرة يغلبوا مائتين ﴾ اكر سزدن مائهٔ صابره محتسبه اولورسه كفاردن ايكيوزه غالب اولورلر ﴿ وان يكن منكم الف يغلبوا الفين باذن الله ﴾ واكر سزدن بيك رجل صابر محتسب اولورسه الله تعالينك اذنيله كفاردن ايكی بيكه غالب اولورلر ﴿ والله مع الصابرين ﴾ الله تعالينك نصر ومعونتی صابرلر ايله‌در ﴿ ما كان لنبیّ ان يكون له اسری حتی يثخن فی الارض ﴾ رسول اكرم صلی الله تعالی عليه وسلمه صحيح اولمديكه اسارادن فديه قبول ايده بلكه اكا صحيح اولوركه انلره قلج اوره تاكه يريوزنده قتل اولنان كفار كثير ومبالغه اوله انكله كفر ذليل وحزبی قليل اوله واسلام عزيز واهلی جليل اوله ﴿ تريدون عرض الدنيا ﴾ يا مؤمنلر سز فدا اخذيله حطام دنيا ديلرسز ﴿ والله يريد الآخرة ﴾ الله تعالی ايسه سزه ثواب آخرت اولمسنی ديلر ﴿ والله عزيز حكيم ﴾ الله تعالی ملكنده عزيزدر اولياسنی اعداسی اوزره غالب قيلور هر حالده لايق اولانی بيلور

مشركينك شوكتی حالنده اثخانله امرايدوب افتدادن منع ايلدی و مؤمنينك
غلبه سی حالنده افتدا ايله من بيننده تخيير ايتدی * روايت اولنديكه
پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلمه يتمش اسير كتورلدی اول جمله دن بری
عباس ابن عبد المطلب ايدی و بری عقيل بن ابی طالب ايدی پيغمبريمز
صلی الله تعالی عليه وسلم اول اسيرلر امرنده اصحاب ايله استشاره ايدبجك
ابوبكر رضی الله تعالی عنه ديديكه يارسول الله انلر قومك واهلكدر سن
انلری استبقا ايت اميددركه الله تعالی انلره توبه روزی قيله وانلردن فديه
آلوب اصحابكی انكله قوتلندير * عمر رضی الله تعالی عنه ديديكه انلر ائمهٔ
كفردر امر ايتكه بيونلرين اوره لم الله تعالی سنی فدايه احتياج ايتمز بنی فلانه
تمكين ايتكه بوينن اورم * وحمزه يی عباسه وعلی يی عقيله تمكين ايتكه
قرنداشلرينك بيونلرين اوره لر * عمرك بوقولی پيغمبريمز صلی الله تعالی
عليه وسلمه خوش كلمدی وديديكه الله تعالی بعض رجالك قلوبن برمرتبه
تليين ايدركه اول لبندن الين اولور * وبعض رجالك قلوبن ايسه
برمرتبه شديد ايدركه اول حجاره دن اشد اولور * يااببكر سنك مثلك
ابراهيم عليه السلام مثليدركه (فمن تبعنی فانه منی ومن عصانی فانك غفور
رحيم) اولكه بكا تابع اوله اول بندندر واولكه بكا عصيان ايده قادرسنكه
اكا ابتدادن مغفرت ورحمت ايده سن ويا توبه يی توفيقدنصكره ديو
دعا ايلدی * وياعمر سنك مثلك نوح عليه السلام مثليدركه (رب لاتذر
علی الارض من الكافرين ديارا) يارب يريوزنده كافرلردن هيچ بركيمسه
آليقومغل ديو دعا ايلدی اندن اصحابی ايكی امر بيننده تخيير ايتدی انلر
ايسه فدايی اختيار ايدوب الديلر اويله اولسه بو آيت نازل اولدی عمر رضی الله
تعالی عنه كلدی كورسه كه پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلمله ابوبكر
رضی الله تعالی عنه بكا ايدرلر ديديكه يارسول الله بكا خبرويركه سزه نه
حالت ايردی اكر كندمده بكا بولورسم ايدين بولمزسم تباكی ايدم ديديكه
اصحابك فدا اخذ ايتدكارينه بكا ايدرين انلرك عذابه استحقاقی بكا عرض
اولنديكه انلرك اكا قربی بو شجره نك بو شجرهٔ قريبه يه قربندن زياده در *
اشبو آيت دليلدركه انبيا اجتهاد ايدرلر خطا ايتدكارنده انك اوزره قرار
ايتمزلر (لولا كتاب من الله سبق لمسكم فيما اخذتم عذاب عظيم) اكر
الله تعاليدن لوح محفوظده ثابت حكم سبق ايتميدی كه اجتهادنده خطا

ايدنه عقاب ايتميه وياهل بدره عذاب ايتميه ويابرقومه كه انلره اندن نهی
تصريح اولنميه ويا آلدقلری فديه انلره حلال اوليسر ايدوكيدر الديغكز فدا
مقابله سنده سزه عذاب عظيم ايريشيدی * پس بو اجلدن پيغمبريمز
صلی الله تعالی عليه وسلم ديديكه اكر عذاب نازل اولسه عمر ايله سعد بن
معاذدن غيری اول عذابدن قورتيلور اولميدی * زيرا سعد دخی عمر كبی
اثخانه اشارت ايتمشيدی (فكلوا مما غنمتم حلالا طيبا) فديه دن اغتنام
ايتديككز شيئی حلال طيب اولديغی حالده يكز زيرا اولدخی جملهٔ غنايمدندر
(واتقوا الله ان الله غفور رحيم) الله تعالی يه مخالفتدن قورققكزكه اول سزك
ذنوبكزی مغفرت ايتدی وسزی اسر كيوب الديغكزی مباح قيلدی (ياايها
النبی قل لمن فی ايديكم من الاسری ان يعلم الله فی قلوبكم خيرا يؤتكم خيرا مما
اخذ منكم ويغفر لكم والله غفور رحيم) يامحمد اسرادن الكزده اولان
كمسنه لره ديكل كه اكر الله تعالينك علم ازليسی حكمنده قلوبكزده ايمان
واخلاص وارايسه سزدن اخذ اولنان فدادن خيرلويی سزه ويرر
وذنوبكزی مغفرت ايدر الله تعالی غفور رحيمدر توبه كزی قبول وسزی
اسلامه هدايت ايدر * دينلديكه اشبو آيت عباس بن عبدالمطب شاننده
نازل اولوبدر پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلم اكا تكليف ايتديكه
كنديننك فديه سين وايكی قرنداشی اوغللری عقيل بن ابی طالبك ونوفل بن
الحارثك فديه لرين دخی ويره * عباس ديديكه يامحمد استرميسنكه عمرم
اولدقچه قريشدن تكفف ايدم پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلم ايتدی
نيچه اولدی شو التونكه خروجك وقتنده انی ام الفضله ويروب ديدككه
بيلمزسنكه بوسفرده باشمه نه حالت ايرر اكر موت ايررسه اول التون سنك
واوغللرم عبدالله وعبيدالله وفضل وقثمك اولسون * عباس ايتديكه سن
انی قندن بيلدك ديديكه ربم جل شانه بكا انی خبرويردی ديديكه اويله
اولسه بيلدمكه سن نبی صادقسن واندن شهادت كلمه سن سويليوب اسلامه
كلدی والله بن اول التونی ام الفضله ويرديكمده بكا مطلع الله تعاليدن
غيری احد يوغيدی وكيجه قراكوسنده ايدی ديدی عباس ايدر اشبو
آيت كريمه مصداقنجه حق تعالی بكا اندن بدل يكرمی عبد ويرديكه هربری
مال كثير ايله تجارت ايدرلر وانلرك قتی ادناسی ويرديكم يكرمی اوقيه دن
بدل بنم يكرمی بيك درهمله تجارت ايدر وبكا زمزمی ويرديكه اول بكا اهل

مكه‌نك جميع اموالندن سوكلودر و مغفرت موعوده‌يه ايسه منتظرين ﴿ وان يريدوا خيانتك فقد خانوا الله من قبل فامكن منهم ﴾ واكر اسارى سنكله ايتدكلرى عهدى نقض ايدرلرسه اندن اوّل انلر كفرله نقض عهد ايتمشلردى الله تعالى دخى يوم بدرده مؤمنلرى انلر اوزره تمكين ايتدى اكر اول نقض عهدى اعاده ايدرلرسه الله تعالى دخى سنى انلر اوزره تمكين اعاده ايدر ﴿ والله عليم حكيم ﴾ الله تعالى خلقنى واعمالنى بيلور حكمتى مقتضاسنجه انلرك فعلنه مقابل فعل قيلور ﴿ ان الذين آمنوا ﴾ شونلركه الله تعالى‌يه ورسولنه ايمان كتوره‌لر ﴿ وهاجروا ﴾ ومكه‌دن مدينه‌يه هجرت ايده‌لر ﴿ وجاهدوا باموالهم وانفسهم فى سبيل الله ﴾ والله تعالينك سبيلنده ماللرين كراع وسلاحه صرفله ونفسلرين قتاله مباشرتله جهاد ايده‌لر ﴿ والذين آووا ونصروا ﴾ وشول انصاركه مهاجرينى ديارلرينه ايواء واعدالرى اوزره نصرت ايده‌لر ﴿ اولئك بعضهم اولياء بعض ﴾ ايمدى انلر ميراثده برى برلرينه اوليادر مهاجرون وانصار هجرت ونصرتله برى برلرينه وارث اولورلردى اقارب وارث اولمزدى حتى كه (واولوا الارحام بعضهم اولى ببعض) آيتيله اول نسخ اولندى وايمانه كلوب هجرت ايتمين قريب مهاجره وارث اولمزدى مكه فتح اولنيجق هجرتك حكمى منقطع اولوب وراثت ارحامله اولور اولدى ﴿ والذين آمنوا ولم يهاجروا مالكم من ولايتهم من شئ ﴾ شونلركه ايمانه كلوب هجرت ايتمديلر سز كيچون ميراثده انلره ولايتكز يوقدر ﴿ حتى يهاجروا ﴾ حتى كه انلر سزه هجرت ايدنجه‌يه دكين اكرچه انلر اقرباكز ايسه‌ده ﴿ وان استنصروكم فى الدين فعليكم النصر ﴾ اكر مكه‌دن هجرت ايتمين مؤمنلر سزدن مشركين اوزره دين امرنده نصرت طلب ايدرلرسه اوزريكزه واجب اولوركه انلره مشركين اوزره نصرت ايده‌سز ﴿ الا على قوم بينكم وبينهم ميثاق ﴾ مكر برقوم اوزره نصرت طلب ايده‌لركه سزكله اول قوم بيننده عهد اوله اويله اولسه اول قوم اوزره اول مؤمنلره نصرتكز جائز اولمز زيراكه عهدكز قتاله مانعدر ﴿ والله بما تعملون بصير ﴾ الله تعالى سزك نصرتده وعدم نصرتده اعمالكزى كورر اكا كوره خير وشردن جزاكزى ايركورر ﴿ والذين كفروا بعضهم اولياء بعض ﴾ شونلركه كافر اولديلر برى برلريله ميراث ويا موازره‌ده اوليادر * اشبو دليلدركه انلركله مسلمين بيننده

(توارث)

توارث وموازره اولميه ﴿ الا تفعلوه ﴾ اكرسز امر اولنديغكزى ايشلمزسكزكه اول بينكزده تواصلدر وبعضكز بعضكزى توليدر وسزكله كفار بيننده قطع علايقدر ﴿ تكن فتنة فى الارض وفساد كبير ﴾ يريوزنده فتنهٔ عظيمه حاصل اولوركه اول ضعف ايمان وظهور كفردر ودخى دينده فساد كبير اولور ﴿ والذين آمنوا وهاجروا وجاهدوا فى سبيل الله والذين آووا ونصروا اولئك هم المؤمنون حقا ﴾ شونلركه ايمانه كلديلر ومكه‌دن مدينه‌يه هجرت ايتديلر والله تعالينك سبيلنده ماللريله ونفسلريله جهاد ايتديلر ومهاجرينى مكانلرينه انزال وتمكين ايتديلر وپيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه عدوسى اوزره نصرت ايتديلر ايمدى انلر ايمانلرنده كامللردر ﴿ لهم مغفرة ورزق كريم ﴾ انلر ايچون ذنوبلرينه مغفرت وجنتده ثواب كريم واردركه انده تبعه ومنت اولمز اكر دينورسه‌كه اشبو آيتى تكرارله مراد ندر دينوركه مهاجرين مراتب اوزره ايديلر بعضيلرى هجرت اولى اهليدركه انلر حديبيه‌دن اوّل هجرت ايدنلردر وبعضيلرى ايسه هجرت ثانيه اهليدركه انلر حديبيه صلحندنصكره مكه فتحندن اوّل هجرت ايدنلردر وبعضيلر ايسه ايكى هجرت اهليدركه اوّل حبشه‌يه بعده مدينه‌يه هجرت ايدنلردر * ايمدى آيت اولى ايله مراد هجرت اولى اهليدر وآيت ثانيه ايله مراد هجرت ثانيه اهليدر ﴿ والذين آمنوا من بعد وهاجروا وجاهدوا معكم فاولئك منكم ﴾ شونلركه مؤمنين هجرت اولى‌يى ايتدكلرندنصكره ايمانه كلوب هجرت ايتديلر ودين اللهده سزكله بيله كفاره جهاد ايتديلر ايمدى سز انلردن وانلر سزدندر ﴿ واولوا الارحام بعضهم اولى ببعض فى كتاب الله ﴾ لوح محفوظده ويا حكم اللهده مهاجرين وانصاردن ذوى الارحام ميراثده بعضيلرى بعضندن اوليدر ﴿ ان الله بكل شئ عليم ﴾ الله جل شانه اوّلده وآخرده توارثى فرض ايديكنه وغيرى‌يه عليمدر ايمدى انك امريله عمل ايدك

سورة التوبة وهى مائة وثلاثون آية مدنية
الا آخرنده ايكى آيت مدنيه دكل

اوّلنه بسملهٔ شريفه يازلمامسنه حكمت زيراكه صحابهٔ كرام رضوان الله عليهم اجمعين انده اختلاف ايتديلر بعضيلرى ديديكه انفال وتوبه ايكيسى برسوره‌در وبعضيلرى دخى ديديكه هربرى برسوره‌در قول اوّل

اوزره ایکیسی بیننده بسمله ترك اولندی وقول ثانی اوزره ایکیسی بیننده
فرجه آلیقوندی علی بن ابی طالب کرم الله وجهه‌دن مرویدرکه اول
محاربه وضرب سیف امرنده نازل اولوبدر سیفده ایسه امان یوقدر
وبسمله ایسه اماندندر عثمان بن عفان رضی الله تعالی عنهدن اشبو امردن
سؤال اولندقده دیدیکه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اکا قرآندن برشیء
نازل اولسه بونی فلان موضعه وضع ایدك دیو بیورردی * اشبو برآءة ایسه
آخر نازل اولاندندر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم قبض اولنوب بونك
انفالدن ایدوکنی ویا دکل ایدوکنی بیان ایتمدی اول اجلدن ایکیسی بینی
تقرین قیلندی قصه‌ده بری برینه مشابه اولدیغیچون وبسمله ترك اولندی
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمدن انی ذکره اذن اولمدیغیچون (برآءة
من الله ورسوله الی الذین عاهدتم من المشرکین) الله تعالیدن ورسولندن
برآئتدر شول عهددنکه انی مشرکینله معاهده ایتمشیدیکز * برآءة الله
تعالی‌یه ورسولنه ومعاهده ایسه مسلمینه تعلیق اولندی تاکه اول مشرکینه
عهدلرینی نبذ مسلمین اوزره واجب ایدوکنه دلالت ایده اکرچه اول
معاهده الله تعالینك اذنیله ورسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمك اتفاقیله
صدور ایتمش ایسه‌ده الله تعالی ورسولی اندن بری اولدیلر * قصه‌سی
اولدرکه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم تبوك غزاسنه خروج ایدیجك
مشرکون کندیلرله رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم بیننده اولان
عهودی نکث ایتدیلر الا انلردن بنوضمره وبنوکنانه نکث ایتمدیلر اویله
اولسه مسلمون امر اولندیلرکه اول ناکثینه عهدی نبذ ایده‌لر ومشرکینه
درت آی امهال ایده‌لر دیلدکاری یره کیده‌لر (فسیحوا فی الارض اربعة
اشهر) ایمدی یا محمد انلره دیکل‌که درت آی یریوزنده دیلدیککز یره سیر
وسفر ایدك مسلمیندن آمنین اولدیغکز حالده (واعلموا انکم غیر معجزی الله)
بیلك‌که الله تعالی‌یی اعجاز ایدر دکلسز اکرچه اول سزه امهال ایدرسه‌ده
(وان الله مخزی الکافرین) وبیلك‌که الله تعالی کافرلری دنیاده اسر
وقتلله وآخرتده عذابله اخزاء واذلال ایدیجیدر روایت اولندیکه اشبو
آیت نازل اولیجق پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم قصوی نام ناقه‌سنه
علی رضی الله تعالی عنهی بندیروب موسم اهلنه کوندردیکه انی انلره
اوقویه والحال اندن اوّل ابو بکر رضی الله تعالی عنهی موسم اوزره

امیر ایدوب کوندرمشیدی * دینلدیکه یارسول الله انی ابو بکره کوندرسیدك
دیدیکه انی بنم قبلمدن انجق بر رجل تأدیه ایدر علی رضی الله تعالی عنه
موسمه قریب اولیجق ابو بکر رضی الله تعالی عنه رغا ایشتدی اشبو پیغمبریمز
صلی الله تعالی علیه وسلمك ناقه‌سنك رغائیدر دیوب وقوف ایتدی بعده
علی رضی الله تعالی عنه اکا ایریشیجك ابو بکر رضی الله تعالی عنه اکا
امیر ویا مأمورمیسن دیدی علی رضی الله تعالی عنه دیدیکه مأمورین اندن
ابو بکر رضی الله تعالی عنه یوم ترویه‌دن اوکدینکی یومده ناسه خطاب
ایدوب انلره مناسکی تعلیم ایتدی ویوم نحر اولیجق علی رضی الله تعالی
عنه جمرهٔ عقبه عندنده طوروب دیدیکه یاناس بن سزه رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلمك رسولی‌ین دیدیلرکه نه خصوصه رسولسین دیدیکه اکا
نازل اولان آیاتدن * اشبونلری تبلیغه اندن (برآءة من الله ورسوله) دن
اوتوز ویاقرق آیت اتمامنه دکین اوقودی ودخی امراولندمکه درت خصلتی
سزه تبلغ ایدم بو ییلدنصکره بیت شریفی مشرك طواف ایتمیه وهیچ
کیمسه عریان بیتی طواف ایتمیه وجنته نفس مؤمنه‌دن غیری کیمسه کیرمیه
وهر ذی عهد عهدنی اتمام ایلیه (واذان من الله ورسوله الی الناس یوم الحج
الاکبر ان الله بریء من المشرکین ورسوله) والله تعالی ورسولندن یوم حج
اکبرده ناسه اعلامدرکه الله تعالی ورسولی مشرکلرك عهودندن
بریئدر * یوم الحج الاکبر ایله مراد نه ایدوکنده اختلاف اولندی *
دینلدیکه اول یوم عرفه‌در ویا یوم نحردر ویا ایام منانك کلیدر ویاخود
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك حجی کونیدرکه انده مسلمینك حجی ویهود
ونصاری ومشرکینك عیدلری جمع اولدی اندن اوّلده ونه صکره‌ده اول
خصال هیچ برکونده جمع اولمیوبدر وکذلك حج اکبرده دخی اختلاف اولندی
دینلدیکه حج اکبر قراندر وحج اصغر افراد بالحجدر ویاخود حج اکبر حجدر
وحج اصغر عمره‌در (فان تبتم فهو خیر لکم) اکر کفر وغدردن توبه ایدرسکز
اول توبه سزه خیرلودر (وان تولیتم فاعلموا انکم غیر معجزی الله) واکر
توبه‌دن وعهده وفادن اعراض ایدرسکز بیلك‌که سز الله تعالی‌یی سزه
عذاب ایتمسندن عاجز ایدر دکلرسز (وبشر الذین کفروا بعذاب الیم)
وکافرلره دنیاده اسر وقتلله وآخرتده عذاب نارله تبشیر ایت (الا الذین
عاهدتم من المشرکین) لکن مشرکیندن شونلرکه سز انلرکه معاهده

ايده سز (ثم لم ينقصوكم شيئا) بعده مشروط عهدلرندن سزه بر شیٔ
نقص ايتميه‌لر و هيچ بر وجهله سزه ضرر ايتميه‌لر (ولم يظاهروا عليكم احدا)
واعدا كزدن هيچ كيمسه‌يه سزك اوزريكزه مظاهره ايتميه‌لر (فاتموا اليهم
عهدهم الى مدّتهم) سز انلره مدت عهدلرين اتمام ايدك يوخسه انلرده
ناكثين حكمنى اجرا ايتمكز (ان الله يحب المتقين) الله تعالى نقض
عهوددن صاقنوب اكا وفا ايدنلرى سور (فاذا انسلخ الاشهر الحرم)
قچانكه اشهر حرم منقضى اوله كه رجب وذو القعده وذو الحجه ومحرم
آيلريدر و يا انكله مراد درت آيدر كه آنده نكث عهد ايدنلره سير وسفر
مباح قيلندى (فاقتلوا المشركين حيث وجدتموهم) اول نكث عهد
ايدن مشركلرى حل وحرمده هرقنده بولورسكز قتل ايدك (وخذوهم)
وانلرى اسير ايدك (واحصروهم) وانلرى حبس ايدك (واقعدوا لهم
كل مرصد) وهر ممر اوزره انلر ايچون قعود ايدك كه بلاده منبسط اولميه‌لر
* ديندليكه يعنى سز انلره رصد اولك كه هر توجه ايتدكلرى جهتدن
انلرى اخذ ايده سز و يا طريق مكه اوزره قعود ايدك كه انلرى مكه‌يه
دخولدن منع ايده سز (فان تابوا واقاموا الصلوة وآتوا الزكاة فخلوا
سبيلهم) اكر شركدن توبه ايدوب ايمانه كلورسه وتوبه وايمانلرينى
تصديقا نمازى قيلورلر وزكاتى ويررلرسه انلرى حاللرينه قويوب ذكراولناندن
هيچ برشيئله انلره تعرض ايتمكز * اشبو دليلدركه تارك صلاة ومانع
زكاة كندى حاللرينه قونلميه (ان الله غفور رحيم) الله تعالى
توبه ايدنه رحمت ومغفرت ايديجيدر حسين بن الفضل ايدر اشبو آيت
نسخ ايدوبدر هر آيتيكه انده اذاى اعدايه صبر واعراض ذكرى اوله
(وان احد من المشركين استجارك فاجره حتى يسمع كلام الله ثم ابلغه
مأمنه) اكر تعرضنه امر اولنان مشركلرك برى سندن امان ديلر وجوارك
طلب ايلرسه اكا امان ويروب جواركه آلغل تاكه كلام الهى
ايشيدوب ثواب وعقاب اسبابن بيله بوندنصكره اسلامه كلمزسه انى
قومنك دارينه ايركور بعده اكر اول سنكله قتاله چيقارسه قدرتك اولورسه
انى قتل ايت (ذلك بانهم قوم لايعلمون) اشبو امر انلره شول سببله‌دركه
انلر الله تعالينك دين وتوحيدنى بيلمز برقومدر اويله اولسه انلر كلام الهى

استماعه محتاجلردر حسن ايدر اشبو آيت يوم قيامته دكين محكمه‌در (كيف
يكون للمشركين عهد عند الله وعند رسوله) الله تعالى ورسولى عندنده
مشركين ايچون نيچه عهد اولور يعنى اولوردكلدر زيراكه انلر غدر ونقض
عهدر ايدرلر (الا الذين عاهدتم عند المسجد الحرام) لكن مشركيندن شونلرك
امرينه اتمام عهدله تربص ايدك كه مسجد حرام عندنده انلركله معاهده
ايتمشديكز كه انلر قريش ويا اهل مكه در كيم عهدلرين نقض ايتمديلر
(فما استقاموا لكم فاستقيموا لهم) ايمدى مادامكه انلر سزكله اولان عهدلرى
اوزره ثباتله استقامت ايده‌لر سزدخى وفاده استقامت ايدك (ان الله يحب
المتقين) الله تعالى نقض عهددن صاقنوب عهدينه وفا ايدنلرى سور
(كيف وان يظهروا عليكم لا يرقبوا فيكم الا ولا ذمة) مشركين ايچون نيچه
عهد اولور حالبوكه انلر سزه ظفر بولسه‌لر سزك امركزده قرابت وعهدى
مراعات ايتمزلردى (يرضونكم بافواههم وتأبى قلوبهم) قلبلرنده اولان كفر
ومعاداتك خلافنى لسانلريله سزه اظهار ايدرلر حالبوكه قلبلرى اول اظهار
ايتدكلرى شيئدن ابا وامتناع ايدر (واكثرهم فاسقون) انلرك اكثرى متمردلردر
نقض عهددن تحاشى ايتمزلر (اشتروا بآيات الله ثمنا قليلا فصدّوا عن سبيله)
الله تعالينك آياتنى عرض يسيره استبدال ايتديلركه اول اتباع اهواء
وشهواتدر وانكله الله تعالى‌يه ايركوردين وياسبيلندن ناسى صد ايتديلر
(انهم ساء ما كانوا يعملون) انلرك بوعملى نه چركين اولوركه انى ايتديلر
(لا يرقبون فى مؤمن الا ولا ذمة) اول مشركين مؤمن حقنده قرابت
وعهدى رعايت ايتمزلر (واولئك هم المعتدون) بلكه انلر امر الهى تركله
وعهدلرين نقضله شرارتده متجاوزلردر (فان تابوا واقاموا الصلاة وآتوا
الزكاة فاخوانكم فى الدين) اكر انلر كفردن توبه ايدرلر وصلوات مفروضه‌يى
ادا ايدرلر ومالارينك زكاتن مستحقينه ويررلرسه ايمدى انلر دينده سزك
اخوانكزدر (ونفصل الآيات لقوم يعلمون) احكام قرآنيه‌يى بز تبيين
ايدرز شول قومه كيم انك الله تعاليدن ايدوكنى بيلورلر (وان نكثوا ايمانهم
من بعد عهدهم) اكر عهدلرين عقد ايتدكلرندنصكره نقض ايدرلرسه
(وطعنوا فى دينكم) ودينكزى تكذيب صريح واحكام شرعيه‌يى تقبيح
ايدرلرسه (فقاتلوا ائمة الكفر) ايمدى سز انلرى قتل ايدك زيرا اول فعللريله
كفرده رياست وتقدم اربابى اولوب قتله مستحق اولمشلردر (انهم

لاايمان لهم ﴾ زيرا انلرك حقيقتده عهدلرى يوقدر اكر عهدلرى اولسه طعن
ايتمزلردى اشبو دليلدركه قچان برذمى اسلامه طعن ايتسه عهدنى نكث ايدر
﴿ لعلهم ينتهون ﴾ تاكه كفردن ونقض عهددن منتهين اوله‌لر ﴿ الاتقاتلون
قوما نكثوا ايمانهم ﴾ شول قومه قتال ايتمزميسزكه عهدلرين نقض
ايتديلركه انلر حديبيه‌ده‌كى عقد صلحى نقض ايتديلر وبنو بكر ايچون خزاعه
اوزره اعانت ايتديلر ﴿ وهموا باخراج الرسول ﴾ ودار الندوه‌ده رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلمك اخراجى امرنده اتفاق ايتديلر * ديئلديكه
انكله مراد يهوددركيم رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمى مدينه‌دن
اخراجه قصد ايتديلر ﴿ وهم بدؤكم اوّل مرة ﴾ حالبوكه انلر اوّل امرده معادات
ومقاتله ايله بدأ ايتديلر شول وقتكه عيرلرى سالم كنديلره واصل اوليحق
محمد واصحابنى استيصال ايتمينجه يوليزدن دونمزز ديديلر وياخود پيغمبريمز
صلى الله تعالى عليه وسلم كتابله دعوت والزام حجت وتحدى‌يه بدأ ايديجك
اكا معارضه‌دن معادات ومقاتله‌يه عدول ايتديلر اويله اولسه سزه مانع
ندركه انلركه معارضه ومصادمه ايتمزسز ﴿ أتخشونهم ﴾ انلركه قتالى
ترك ايدرميسز شول خوفله‌كيم انلردن سزه مكروه ايريشه ﴿ فالله احق
ان تخشوه ﴾ الله تعالى غيريدن احرادركه قتال ايله امرى تركنده اندن خوف
ايده‌سز * ايمدى انك اعداسنه قتال ايدوب امرنى ترك ايتمكز ﴿ ان كنتم
مؤمنين ﴾ اكر اكا مؤمنلر ايسكز زيراكه ايمانك مقتضاسى انك غيريدن
خوف اولنمقدر ﴿ قاتلوهم يعذبهم الله بايديكم ﴾ سز انلره قتال ايدككه الله
تعالى سزك الكزله انلره عذاب ايده قتل وياهزيمتله ﴿ ويخزهم ﴾ واسرله
انلرى ذليل ايده ﴿ وينصركم عليهم ﴾ وسزى انلرك اوزره غالب ايده ﴿ ويشف
صدور قوم مؤمنين ﴾ ومؤمنلردن برقومك صدورينه شفا ويره‌كه انلر يمندن
بنو خزاعه ديئور برطائفه دركيم مكه‌يه قدوم ايدوب اسلامه كليجك اهل
مكه‌دن اذاى كثيره ايرديلر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه اندن شكوى
ايتدكلرنده پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انلره فرج قريبله تبشير ايتدى
﴿ ويذهب غيظ قلوبهم ﴾ واول قومك اهل مكه‌دن ايريشن مكاره سببيله
قلبلرنده‌كى غيظى كيدره الله تعالى انلر ايچون اشبو مواعدينه وفا ايتدى
﴿ ويتوب الله على من يشاء ﴾ الله تعالى اهل مكه‌دن ديلديكنه كفردن
توبه روزى قيلور اكا بناء انلردن ناس كثير اسلامه كلوب اسلاملرى

حسن اولدى ﴿ والله عليم حكيم ﴾ الله تعالى اولمشه واوله‌جغه عليمدر حكمت
وعلمى مقتضاسنجه هر ايشن ايشلر ﴿ ام حسبتم ان تتركوا ﴾ يامؤمنلر ظن ايدر
ميسزكه مجرد ايمانله ترك اولنوب جهادله امر اولنميه‌سز ﴿ ولما يعلم الله الذين
جاهدوا منكم ﴾ حالبوكه سزدن اخلاصله جهاد ايدنلرى الله تعالى
غيريكزدن تبيين ايتميه ﴿ ولم يتخذوا من دون الله ولا رسوله ولا المؤمنين وليجة ﴾
شول وصفلو مجاهدلركه الله تعاليدن ورسولندن ومؤمنلردن غيرى اولياء
اتخاذ ايتمديلركه سرلرين انلره افشا ايده‌لر ﴿ والله خبير بما تعملون ﴾ الله تعالى
سزك اعمالده غرضكزى بيلور ﴿ ماكان للمشركين ان يعمروا مساجد الله
شاهدين على انفسهم بالكفر ﴾ مشركاره صحيح اولمزكه مساجد اللهدن
برشئ تعمير ايده‌لر نفسلرى اوزره كفره شاهدين اولدقلرى حالده * ابن
عباس رضى الله تعالى عنه ايدر وقتاكه عباس يوم بدرده اسير قيلندى مسلمون
انى كفر وقطيعهٔ رحمله تعيير ايتديلر عباس ايتدى سزه نولديكه مساويمزى
ذكر ايدر ومحاسنمزى ستر ايدرسز على رضى الله تعالى عنه ايتدى سزك
محاسنكز ندر ديديكه مسجد حرامى تعمير ايدرز وكعبه‌يى اورترز وحاجى
صولنديررز الله تعالى بو آيتى انزال ايله عباسك قولنى رد ايتدى الله تعالى
مسلمين اوزره ايجاب ايتديكه مشركينى تعمير مساجددن منع ايده‌لر زيراكه
مساجد تعمير اولنوركه يالكز الله تعالى‌يه عبادت اولنه اول الله تعالى‌يه كافر
اولان شانندن دكلدركه انى تعمير ايده برجماعت ذاهب اولديلركه انكله
مراد عمارت معروفه اوله بناء مسجد وانى مرمت كبى ايمدى كافراندن منع
اولنور انى وصيت ايتسه امتثال اولنمز وبعضيلر ديديلركه انكله مراد مسجده
دخول وانده قعوددر حسن ايدر مشركينه صحيح اولمزكه مسجد حرام
اهلندن اولمغه ترك اولنه ﴿ اولئك حبطت اعمالهم وفى النار هم خالدون ﴾
ايمدى انلرك افتخار ايتدكلرى عملرى شركه مقارن اولديغيچون حبط اولور
وناره انلر دائم قالور ﴿ انما يعمر مساجد الله من آمن بالله واليوم الآخر
واقام الصلاة وآتى الزكوة ولم يخش الا الله ﴾ الله تعالينك مساجدين شول
وصفلو كمسنه‌لر تعمير ايدركه الله تعالى‌يه ويوم آخره ايمان كتوره ونمازين قيله
وزكاتن ويره ودين امرنده اللهك غيريدن خوفى اولميه ﴿ فعسى اولئك
ان يكونوا من المهتدين ﴾ بو وصفلو كمسنه‌لره واجب اولوركه شول جنتى
مؤدى اولور طاعت الهى استمساك ايده‌لر (قال النبى صلى الله تعالى عليه

وسلم اذا رأيتم الرجل يعتاد المسجد فاشهدوا له بالايمان فان الله قال انما يعمر مساجد الله من آمن بالله و اليوم الآخر) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر قچان بر رجلى مسجده وارمغه معتاد كورهسز انك ايمانه شهادت ايدك اندن اشبو آيتله استشهاد ايتدى (وقال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من غدا الى المسجد وراح اعد الله له نزلة من الجنة كلما غدا اوراح) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بر كمسنه كه صلوات مكتوبه يى ادا ايچون مسجده كيده هر واردیغنجه الله تعالى انكيچون جنتده نزله اعداد ايدر (وقال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من بنى لله مسجدا بنى الله له كهيئته فى الجنة) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بر كمسنه كه لله بر مسجد بناء ايده الله تعالى دخى انكيچون جنتده اول هيئتده بر بيت بناء ايدر و مسجد عمارتندركه اول فراشلرله تزيين ايديله و سراجلر ايقاديله تنوير اولنه وانده ذكر وعبادت ودرس علمه مداومت ايديله وحديث دنيادن صيانت ايديله (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم قال الله تعالى ان بيوتى فى ارضى المساجد وان زوارى فيها عمارها فطوبى لعبد يطهر فى بيته ثم زارنى فحق على المزور ان يكرم زائره) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر الله تعالى ايدركه يريوزنده بنم بيوتم مسجدلردر وبنى انده زيارت ايدنلر انك عماريدر سعادت اول عبده كه بيتنده تطهر ايدوب اندن بنى زيارت ايده زيارت اولنانه واجبدركه زائرينه اكرام ايده (أجعلتم سقاية الحاج وعمارة المسجد الحرام كمن آمن بالله واليوم الآخر وجاهد فى سبيل الله) سز حجاج سقين و مسجد حرام عمارتن الله تعالى يه و يوم آخره ايمان كتورهنك ايمانى و سبيل اللهده جهاد ايدنك جهادى كبيمى قيلورسز (لايستوون عندالله) مشركينك كنديلرى و اعمال محبطهلرى مؤمنلرك كنديلرينه واعمال مثبتهلرينه مساوى اولمز (والله لايهدى القوم الظالمين) الله تعالى هدايت ايتمز شول قومه كيم شركله و معادات رسولله و ضلالته انهماكله نفسلرينه ظلم ايديجيلردر (الذين آمنوا وهاجروا وجاهدوا فى سبيل الله باموالهم وانفسهم اعظم درجة عندالله) شونلركه ايمانه كلديلر و مكهدن مدينهيه هجرت ايتديلر وسبيل اللهده مالارى و نفسلريله جهاد ايتديلر عندالله اعلاى رتبهده واكثر كرامتدهدر (واولئك هم الفائزون) وانلر عندالله ثواب ونيل حسنايه فائزلردر (يبشرهم ربهم برحمة منه ورضوان وجنات) ربلرى جل شانه انلره رحمت ورضوان وجناتله تبشير ايدر (لهم

(فيها)

فيها نعيم مقيم) اول جناتده انلر ايچون نعيم دائم اولور (خالدين فيها ابدا) انلر انده ابدا خالدين اولدقلرى حالده (ان الله عنده اجر عظيم) الله تعالى عندنده اجر عظيم واردركه استيجاب ايتدكارى شئ انك جنبنده استحقار اولنور (يا ايها الذين آمنوا لاتتخذوا آباءكم واخوانكم اولياء ان استحبوا الكفر على الايمان) يامؤمنلر اكر آباء واخوانكز ايمان اوزره كفرى اختيار واكا حرص ايدرلرسه سزانلرى اوليا واصدقا ايدنمكز بر وجهله كيم انلره اسراركز افشاء وانلركله مقامى ايثار ايدهسز * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم مدينهيه هجرتله امر ايديجك اصحابك بعضيلرينه اهل واولادى تعلق ايدوب اقسام والحاحله بزى قويوب كتمكز مؤنتمز امرينه قائم اولمامغله ضايع ايتمكز ديجك قلبلرينه رقت كلوب هجرتى ترك ايتدكارنده اشبو آيت نازل اولدى * وياخود سبب نزولى شول طقوز كمسنه ايله موالاتدن نهى ايچون ايديكه مرتد اولوب مكهيه لاحق اولديلر يعنى انلرى اوليا ايدنمكزكه انلر سزى ايماندن منع وطاعاتدن صد ايدرلر (ومن يتولهم منكم فاولئك هم الظالمون) اولكه انلر كله موالات ايدوب عورات مسلمينه انلرى مطلع ايده وانلركله مقامى هجرت وجهاد اوزره ايثار ايده اعدى انلره موالاتى خلاف محلنه وضعله نفسلرينه ظلم ايتمشلردر * وقتاكه آيت اولى نازل اولدى اسلامه كلوب هجرت ايتمينلر ديديلركه اكر بز هجرت ايدرسه وزا موالمز يتر وتجارتمز كيدر ودارلريمز يقيلور وارحاممز بزدن منقطع اولور اويله اولسه بيورلديكه (قل ان كان اباءكم وابناءكم واخوانكم وازواجكم وعشيرتكم واموال اقترفتموها وتجارة تخشون كسادها ومساكن ترضونها احب اليكم من الله ورسوله وجهاد فى سبيله فتربصوا حتى يأتى الله بامره) انلره ديكل كه اكر سزه آباء وابناء واخوان وازواج وعشيرتكز واموالكزكه انى اكتساب ايتديكز وتجارتكه نفاقى وقتنك فوتندن قورقرسز وقصور ومنازلكه انده اقامتى نفسكزه خوش كورر سز الله تعالى ورسولندن وانك سبيلنده جهاددن احب ايسه منتظر اولك كه الله تعالى عقوبت عاجله ويا آجله سيله ويا فتح مكه ايله سزه امرنى اير كوره (والله لايهدى القوم الفاسقين) الله تعالى توفيق وارشاد ايتمز شول قومهكه طاعتدن خروج ايدرلر اشبو آيتده تشديد عظيم واردر مسلموندن ازدركه اندن تخلص ايده (لقد نصركم الله فى مواطن كثيرة ويوم حنين) الله تعالى سزه مواطن

حربك كثيرنده ويوم حنين موطننده نصرت ايتدى * حنين مكه وطائف بيننده بر واديدر ويا اول ذوالمجاز جنبنده‌در ﴿اذ اعجبتكم كثرتكم﴾ شول وقتى كه كثرتكز سزى اعجاب ايتدى ﴿ فلم تغن عنكم شيئا ﴾ اول كثرتكز سزه نازل اولان قضاء اللهدن برشئ دفعنه مفيد اولمدى ﴿ و ضاقت عليكم الارض بما رحبت ﴾ ارض واسعه ايكن شدت رعبدن اول سزه ضيق اولدى برحيثيتله كيم انده نفوسكز مطمئن اولور مكان بولمديكز ﴿ثم وليتم مدبرين ﴾ بعده منهزم اولديغكز حالده كفاردن وراء ظهر كزه دونوب كتديكز ﴿ ثم انزل الله سكينته على رسوله وعلى المؤمنين وانزل جنودا لم تروها﴾ اول هزيمتدنصكره الله تعالى رحمتنى رسولى اوزره ومنهزم اولان مؤمنلر اوزره ويا پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلمله ثابت اولوب فرار ايتمين مؤمنلر اوزره انزال ايتدى ودخى برجنود انزال ايتديكه انى سز كورمديكزكه انلر ملائكه‌در ﴿وعذب الذين كفروا﴾ وكافرلرى قتل واسر وسبى ايله تعذيب ايتدى ﴿ وذلك جزاء الكافرين ﴾ اشبو مذكور دنياده كافرلرك كفرى جزاسيدر ﴿ثم يتوب الله من بعد ذلك على من يشاء﴾ بوندنصكره الله تعالى اول كافرلردن ديلديكنه اسلام توفيقيله توبه روزى قيلدى ﴿ والله غفور رحيم ﴾ الله تعالى مغفرت ورحمتلودر وانلردن تجاوز ايدر وانلره تفضل ايدر * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم مكه‌يى فتحدنصكره مهاجريندن اون ايكى بيك واهل مكه دن ايكى بيك كشيله بدر وحنينه كتديكه انده هوازن وثقيفله قتال ايده‌كه انلر انجق درت بيك مشركين ايديلر انصاردن سلمة بن سلامة بن وقش ديديكه بوكون بز بودكلو آز مشركينه مغلوب اولور دكلز اصحاب دخى انك بوقولنه توكل ايتديلر لكن پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انك اول قولنه زياده الم چكدى وحق تعالى دخى اول قوله راضى اولميوب امرلرين كنديلره توكيل ايتدى انده مشركين ايله قتال شديد ايدوب مسلمون منهزم اولديلر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايله عباس وابوسفياندن غيرى كمسنه قالمدى اوّل منهزم اولان اهل مكه‌ايدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم بربغلهٔ بيضايه بنمش ايدى يمين ويسارينه باقنوب بغله سن كفار جانبنه سوردى عباس انك لجامن وابوسفيان ركابن طوتردى اندن عباس رضى الله تعالى عنهه امر ايلديكه اصحاب شجره‌يى چاغره اول ايسه جهورى الصوت

ايدى چاغريجق فى الحال پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك قتنه درلديلر وحق تعالى دخى اكا بش بيك ملك امداد ايدوب كلديلر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم مسلمينك مشركين اوزره هجومنه نظر ايدبجك ديديكه (الآن حمى الوطيس) ويردن برقبضه حصا آلوب كفارك يوزلرينه قارشو صاچدى رب محمد حقيچون كفار منهزمدر ديدى باذن الله كفاردن بركيمسه قالمدى الا پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك صاچديغندن انك كوزينه ايردى آز زمانده صنديلر وفراره يوز طوتوب آردلرينه دونديلر عيال واموالرى اوطاسده ايدى اكا ايرديلر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اشعريلردن ابو عامر نام رجلى امير ايدوب جيشله اوطاسه كوندردى حتى‌كه منهزم اولان كفارك عيالن سبى ايتديلر وجعرانه نام موضعه كتورديلر التى بيك سبى ايدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انى مسلمينه قسمت ايتدى وسائر اخذ اولنان اموال وسوائمى دخى انجلين ايتدى بوندنصكره هوازن اهلى مسلمين اولدقلرى حالده پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه كلديلر اموال وسبيلرينك ردنى ديلديلر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انلره ديديكه اموال وسبيدن برين اختيار ايدك ديديلركه سبيمزى اختيار ايدرز اويله اولسه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم الله تعالى‌يه حمد وثنادنصكره اصحابه خطاب ايدوب ديديكه اشبو اخوانمز تائبين اولدقلرى حالده كلديلر بن رأى ايتدمكه انلره سبيلرين رد ايده‌وز اولكه اكا طيب القلب اوله ايتسون واولكه طيب القلب اولميه يدنده‌كى سبين بزه اقراض ايتسون سبيه اصابت ايتديكمزده انك يرينه سبى ويره‌وز ديديلركه جميعمز سنك رأيكه راضيلرز سبيلرين كنديلره تسليم ايلرز پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايتدى بيلمزز احتمالدر اراكزده اكا راضى اولمز اوله عرفاكزه امر ايدك كه هربرى قومنه انى صوره‌لر هربرى اتباعنك مافى الضميرينى بزه بيلديره‌لر جمله‌سى اكا رضا ويرديلر ورأينه موافقت كوستر ديلر ﴿يا ايها الذين آمنوا انما المشركون نجس﴾ يامؤمنلر مشركلر قذردر ويا خبيث الباطنلردر ويا انلردن اجتناب واجبدر انجاسدن اجتنابك وجوبى كبى زيرا انلر تطهر ايتمزلر وانجاسدن اجتناب ايتمزلر بلكه غالبده نجاساتى ملابسلردر وزيرا انلر جنابتدن اغتسال ايتمزلر وحدث ايچون آبدست آلمزلر بوقولله استدلال ايدركه اول انلرى نجس العيندر دينلر حتى كه ماء انلرك ملاقاتيله نجس اولور

اسلامه كلدكارنده اوزرلرينه غسل واجب اولور وانلركله مصافحه ايدنك
آبدستى بوزيلور ﴿ فلايقربوا المسجد الحرام ﴾ ايمدى مسجد حرامه قريب
اولمسونلر نجس اولدقلريچون دينلديكه مراد حرمه دخولدن منعدر زيرا
حرمه داخل اولمجق مسجد حرامه قربى ايجاب ايدر نتكيم حق تعالى
(سبحان الذى اسرى بعبده ليلا من المسجد الحرام) ديوب انكله حرمى
اراده ايتدى زيراكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك اسراسى امهانى
بيتندن ايدى امام بغوى ايدر بلاد اسلام كفار حقنده اوچ قسمدر قسم اوّل
حرمدر ايمدى كافرك هيچ برحالله اكا دخولى جائز اولمز اول كرك ذمى
ويامستأمن اولسون حتى دار كفردن امامه حرمده ايكن رسولى كلسه جائز
اولمزكه اكا حرمه دخوله اذن ويره بلكه اكا خارج حرمه كمسه كوندره كه
انك رسالتن كندويه ايركوره اما كه ابوحنيفه معاهدك حرمه دخولن تجويز
ايدر منع مشركينه مختص اولديغيچون قسم ثانى بلاد اسلامدن حجازدر ايمدى
كافره جائز اولوركه اكا اذنله دخول ايده لكن مقام سفردن اكثرنده اقامت
اولنميه كه اول اوچ كوندر عمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنه ايدر
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمدن ايشتدمكه دير انشاءالله اكر صاغ
اولورسم يهود ونصارى يى جزيرهٔ عربدن چيقارم حتى انده مسلميندن
غيرى كمسه آليقوميم پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم آخرته انتقال ايدر
اولمجق اصحابنه وصيت ايتديكه مشركينى جزيرهٔ عربدن چيقاره لر ابوبكر
رضى الله تعالى عنه اكا تفرغ ايده مدى حتى كه عمر رضى الله تعالى عنه زمان
خلافتنده انلرى اجلاء ايتدى وانلردن تجارتله قدوم ايدنه اوچ كون مهلت
ويردى وجزيرهٔ عربك حدودى طولا اقصاى عدن ابيندن ريف عراقه
دكدر وعرضا جده‌دن ساحل بحردن اطراف شامه دكدر قسم ثالث سائر
بلاد اسلامدر ايمدى جائز اولوركه انده كافر ذمت وامانله اقامت اولنه لكن
مسلمدن اذنسز مساجده دخولدن منع اولنه ﴿ بعد عامهم هذا ﴾ اشبو
ييلدنصكره كه اول هجرتك طقوزنجى سنه سى ايدى انده ابوبكر رضى الله
تعالى عنه امير موسم اولوب ناسى حج ايتدردى وعلى رضى الله تعالى عنه
سورهٔ براءه يى ناسه اوقودى نتكيم قصه‌سى اشبو سوره اوّلنده ذكراولندى
﴿ وان خفتم عيلة ﴾ اكرسز فقر خوفين ايدرسكز مشركينك حرمدن منع
اولنمريله وانلرك قدوميله حاصل اولان مكاسب وارزاق انقطاعيله

(فسوف)

﴿ فسوف يغنيكم الله من فضله ان شاء ﴾ ايمدى اول خوفى قلوبكزدن كيدرك كه
حق تعالى ديلرسه عطاء وفضلندن سزى وجه آخرله غنى ايدر اويله اولسه
الله تعالى اول وعدنى انجاز ايتدى سمادن امطار انزال ايدوب خيرلرين
ارتوردى ودخى جده وصنعا وجرش اهلنه اسلامى توفيق ايدوب هربرى
على التوالى مكه‌يه ميرهٔ كثيره طاشيوب كتوردى وفتح بلاد واخذ غنائمله
واهل ذمتدن اخذ جزيه ايله انلره غنا ايركوردى ومشيئة الهيه‌يه تعليقله
تنبيه ايتديكه الله تعالى عبادنى اغناده متفضلدر بعضنه اولور وبعضنه اولمز
وبعض عامده اولور وبعض عامده اولمز ايمدى عباده لايق اولوركه تحصيل
آمالده حضرت رب متعاله تضرع وابتهال ايده لر ﴿ ان الله عليم حكيم ﴾
الله تعالى احوالكزى بيلور منع واعطاسنده حكمتن اجرا قيلور ﴿ قاتلوا الذين
لايؤمنون بالله ولا باليوم الآخر ﴾ شول قومه قتال ايدك كه انلر الله تعالى
ويوم آخره كما ينبغى تصديق ايتمزلر زيراكه ايمان اوچ امرك مجموعندن
عبارتدركه اول اعتقاد حق واقرار بالحق وعمل بمقتضى الحقدر اولكه يالكز
اعتقادينه اخلال ايده منافقدر اقرارينه اخلال ايدرسه كافردر عملنده اخلال
ايدرسه فاسقدر ﴿ ولا يحرّمون ماحرّم الله ورسوله ﴾ والله تعالى ورسولنك
كتاب وسنتنده تحريم ايتديكى شيئى تحريم ايتمزلر وياخود رسوله مراد
اول رسولدركه كنديلرين اكا اتباع زعم ايدرلر يعنى دين منسوخلرينك
اصلنه اعتقاد وعملده مخالفت ايدرلر ﴿ ولا يدينون دين الحق ﴾ واعتقاد
واقرار ايتمزلر شول دين حقه كه اول سائر اديانى ناسخدر ﴿ من الذين اوتوا
الكتاب ﴾ اشبو خصال سيئه‌يى جمع ايدنلركه كتاب ويرلمشلردندر ايمدى انلره
قتال ايدك ﴿ حتى يعطوا الجزية ﴾ حتى كه اوزرلرينه تقرير اولنان خراجى
ويره لر ﴿ عن يد ﴾ قهر وذلدن انقياد ايدر وياانى كندى اللريله تسليم ايدر
اولدقلرى حالده يوخسه غيرك اليله دكل ﴿ وهم صاغرون ﴾ حالبوكه انلر اذلاء
ومقهورلردر * مفهوم آيت اولدركه ايكى كتاب اهلندن يعنى يهود ونصارادن
عرب دكللر ايسه بالاتفاق اخذ جزيه جائز اولور اما كه كتابئ عربيده وكفار
عجمك اهل كتاب اولميانده اختلاف اولندى شافعى ديديكه جزيه اديان
اوزره‌در يوخسه انساب اوزره دكل ايمدى جزيه اهل كتابدن آلنور اول كرك
عربى وياعجمى اولسون اما كه اهل اوثاندن النمز اول كرك عربى وياعجميدر زيرا
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ابوغسان دينور رجل عربيدن جزيه آلدى

ویمنك اهل ذمتندن دخی الدی حالبوكه انلرك عامه‌سی عربدر ومالك واوزاعی دیدیلركه مرتددن غیری جمیع كفاردن جزیه آلنور ابو حنیفة ایدر اهل كتابدن علی العموم و عجمك مشركلرندن جزیه آلنور عربك مشركلرندن دكل ابو یوسف ایدر عربیدن جزیه آلنمز اول كرك كتابی ویا مشرك اولسون وعجمیدن آلنور اول كرك كتابی ویامشرك اولسون اماكه مجوسیدن صحابه‌نك اتفاقیله جزیه آلنور * روایت اولندیكه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم هجر مجوسیندن جزیه الوردی وجزیه‌نك اقلی بردینار در ابو حنیفه ایدر غنی اوزره واجب اولان جزیه قرق سكز درهمدر ووسط اوزره یكرمی درت درهم وفقیر اوزره اون ایكی درهمدر اكر فقیر كسوب ایسه واكر كسوب دكل ایسه هیچ برشیٔ واجب اولمز ﴿ وقالت الیهود عزیر ابن الله ﴾ یهود دیدیلركه عزیز ابن اللهدر شول سببدنكه عزیر انلرك اراسنده ایدی وتورات وتابوت كندیلرده ایدی توراتی تووروب بغیرحق عمل ایدر اولدیلر اویله اولسه الله تعالی انلردن تابوتی رفع ایدوب توراتی انلره اونوتدردی عزیر علیه السلام حق تعالی یه تضرع وابتهال ایتدیكه اكا توراتی كیرو ویره حفظنی قلبنه ایركوره اویله اولسه نمازقیله طورركن كوردیكه سمادن برنور اینوب جوفنه كیردی اول حینده جمیع تورات حفظنه ایردی چون انی ناسه خبر ویردی قتنه درلدیلر اول توراتی سویلیوب انلر یازدیلر ماشاءالله زمان مرورندن صكره تابوت دخی كتمشیكن كیرو انلره ویرلدی حالبوكه انك ایچنده یازلمش تورات وار ایدی عزیر لساننده یازیلان تورات نسخه‌لرین انكله مقابله ایتدیلر زیاده ونقصانسز اكا مطابق بولدیلر عزیره توراتك ویرلمسی دكل الا ابن الله اولدیغیچوندر دیدیلر * كلبی ایدر وقتاكه بخت نصر بنی اسرائیل اوزره غالب اولدی تورات علماسنك جمیعن كتوروب اولدردی اول علمانك بری عزیر علیه السلام ایدی انی صغیر اولدیغیچون اولدرمدی چون بنو اسرائیل بیت المقدسه رجوع ایتدیلر حالبوكه ارالرنده توراتی بیلور كمسنه یوغیدی اویله اولسه الله تعالی عزیر علیه السلامی یوز ییل میت یاتوردیغندن صكره دیركوردی وبر ملك براناء صو كتوروب اكا انی ایچوردی همان‌دم انكله تورات صدرنده نقش اولدی اندن بنو اسرائیله كلوب بن عزیرم دیدی ایناندیلر عزیر توراتی ازبر بیلوردی قولكده صادق ایسك بزه توراتی اوقیغل یازینه لم دیدیلر نعم دیوب اول اوقویوب انلر یازدیلر بعده بر رجل كلوب

دیدیكه بكا بابام جدمدن تحدیث ایتدیكه اول توراتی برخابیه‌یه قویوب بركرمه دفن ایتمش ایدی حتی كه اول رجلله واروب اول توراتی چیقاردیلر عزیر علیه السلام لساننده یازدقلری توراتی انكله مقابله ایتدیلر زیاده ونقصانسز اكا مطابق بولدیلر عزیر حقنده اول كلام كفری سویلدیلر ﴿ وقالت النصاری المسیح ابن الله ﴾ ونصاری عیسی علیه السلام حقنده حاشا ابن اللهدر دیدیلر شول سببدنكه قصه‌سی التنجی جزؤك اوّلكی حزبنده كچدی ودخی روایت اولندیكه عیسی علیه السلامك سمایه رفعندنصكره نصاری سكسان برییل دین اسلام اوزره اولدقلری قبله‌یه نماز قیلدیلر رمضانی صائم اولدیلر حتی انلركله یهود بیننده حرب واقع اولدی مكر یهودده بولس دینور بر رجل شجاع وار ایدی قوم عیسادن چوق كمسنه‌یی قتل ایتدی بعده یهوده دیدیكه اكر دین عیسی حق ایسه بز اكا كافر اولوب مكانمز نار اولمشدر قتی مغبونلرز اكر انلر جنته كیرر و بزناره كیررسه‌وز ایمدی بن انلره بر حیله ایده‌ین حتی‌كه انلری دخی ناره كیردیره‌ین اویله اولسه شول اوزرنده قتال ایتدیكی فرسنه عقاب دینوردی نصاری قومنك اوكنده سكیرلدی وباشنه طپراق دوكوب ندامت اظهار ایلدی نصاری دیدیلركه سكا نه حالت ایردیكه بوایشلری ایدرسن دیدیكه سمادن بكا برندا كلدیكه سكا توبه یوقدر مكركه نصرانی اوله‌سن اویله اولسه یهودیتی ترك ایدوب سزك دینكزه كیردم نصاری اكا زیاده سوندیلر واكرامله انی كنیسه‌یه قودیلر برییل انده قالوب طشره چیقمدی حتی كه انجیلی تعلم ایتدی بعده چیقوب دیدیكه بكا برندا كلدیكه الله تعالی توبه‌می قبول ایلدی انلر دخی انی تصدیق ایدوب سوندیلر اندن بیت المقدسه كتدی انك اهلنه نسطور نام نصرانی‌یی خلیفه ایتدی ودیدیكه عیسی ومریم واله الوهیتده مشتركلردر بعده رومه كیدوب روم اهلنه لاهوت وناسوتی تعلیم ایتدی ودیدیكه عیسی علیه السلام نه انس ونه جسمدر بلكه ابن اللهدر وبو قولی یعقوب نام رجله تعلیم ایتدی وملكا دینور رجل آخره دیدیكه آله عیسادر الوهیتدن زائل اولمز بعده اول اوچ رجلدن هر برین تنها چاغروب دیدیكه سن بنم خالص صاحبمسن منامده عیسایی كوردم بندن راضی اولدی بیل كه ایرته بن كندیمی ذبح ایدرین ایمدی سن ناسی سكا خبر ویردیكم طریقه دعوت ایت اندن مذبحه كیروب كندویی ذبح ایتدی كانه عیسانك یولنه جانینی فدا ایتدی اوچنجی كون اولیجق

هر بری ناسی کندی طریقنه دعوت ایدوب اوچ صنف اولدیلر (ذلك
قولهم بافواههم) انلرك بو کلامی انجق السنه‌لرینك مقولیدر قلبه مؤثر
معناسی یوقدر بلکه بر لفظ مهملدر یوخسه برهانله عقل قبول ایدر معنایی
متضمن دکلدر (یضاهؤن قول الذین کفروا من قبل) قولارین اندن اوّل
کافر اولان مشرکینك ملائکه بنات الله دیو قول باطللرینه بکزه‌درلر (قاتلهم الله
انی یؤفکون) الله تعالی انلره لعنت ایده‌که اوزرلرینه ادله قائم اولدیغندن
صکره حقدن باطله نیجه صرف اولنورلر (اتخذوا احبار ورهبانهم اربابا
من دون الله والمسیح ابن مریم) یهود عالملرین ونصاری متعبدلرین الله
تعالیدن غیری ارباب اتخاذ ایدرلر انلره اطاعتله انده‌که الله تعالینك حلال
ایتدیکن انلر حرام ایتدیلر وحرام ایتدیکن حلال ایتدیلر وعیسی علیه السلام
حقنده ابن الله‌در دیدیلر (وما امروا الالیعبدوا الها واحدا) حالبوکه
انلر اله واحده عبادتله امر اولندیلرکه اول الله تعالیدر (لا اله الا هو) که اندن
غیری آله یوقدر (سبحانه عما یشرکون) اول مشرکینك اکا اشراك ایتدیکی
شیئدن منزهدر (یریدون ان یطفؤا نور الله بافواههم) انلر مراد ایدرلرکه
شرك ویا تکذیبلریله الله تعالینك وحدانیتنه وولددن تقدسنه دلالت ایدر
حجتن ویا قرآنن ویا محمدك نبوتن ابطال ایده‌لر (ویأبی الله الا ان یتم نوره)
والحال الله تعالی راضی اولمز الا اکاکه اعلاء توحید واعزاز اسلامله انی اتمام
ایده دینلدیکه اشبو انلرك حالنی تمثیلدر محمد صلی الله تعالی علیه وسلمك
نبوتن تکذیبله ابطالنه سعیلری شول آفاقده منتشر نور عظیمك اطفاسنه
سعی ایدن مثلیدر حق تعالی ایسه انی نفخ ایله زیاده اولمسن دیلیه (ولو کره
الکافرون) اکرچه اندن کافرلر کراهت ایدرلرسه‌ده (هو الذی ارسل
رسوله بالهدی ودین الحق) اول الله تعالی رسولنی قرآنله ودین اسلامله
کوندردی (لیظهره علی الدین کله) تاکه اول دین اسلامی ادیانك کلیسی
اوزره غالب ایده (ولو کره المشرکون) اکرچه مشرکین اندن کراهت
ایدرلرسه‌ده (یاایها الذین آمنوا ان کثیرا من الاحبار والرهبان لیأکلون
اموال الناس بالباطل ویصدّون عن سبیل الله) یا مؤمنلر علماء یهود وزهاد
نصارادن چوق کمسه‌لر اموال ناسی بغیر حق اکل ایدرلر احکامده رشا اخذیله
ودین اللهدن انلری صد ایدرلر (والذین یکنزون الذهب والفضة
ولا ینفقونها فی سبیل الله) وشونلرکه التون وکومشی جمع وادخار ایدرلر

(وانك)

وانك حقنی سبیل اللهه انفاق ایتمزلر (فبشرهم بعذاب الیم) انلره عذاب
الیمله تبشیر ایت (یوم یحمی علیها فی نار جهنم فتکوی بها جباههم وجنوبهم
وظهورهم) یوم قیامتده اول کنز ایدیلان اموال اوزره نار قونوب قزدریلور
وانکله انی کنز ایدنلرك النلری ویانلری وارقه‌لری یاندیریلور (هذا ما کنزتم
لانفسکم فذوقوا ما کنتم تکنزون) اشبو شول نفسلریکز ایچون ادخار وکنز
ایتدیکز شیئدر ایمدی کنز ایتدیککزك وبالنی ذوق ایدك دینور * ابن مسعود
ایدر هیچ بر دینار دینار اوزره ویا درهم درهم اوزره قونمز بلکه هر دینار ودرهم
علی حدة بر موضعه قونور * دینلدیکه جباه وجنوب وظهورك کی ایله
تخصیص اولنمسنه حکمت اولدرکه صاحب کنز قچان فقیر کورسه النی
دورر واندن اعراض ایدوب اکا یانن وارقه‌سن دونر پیغمبریمز صلی الله تعالی
علیه وسلم ایدر هر صاحب ذهب وصاحب فضه‌که اول مالارینك زکاتنی
ویرمیه‌لر الا یوم قیامتده اول آتشدن قزدیرلمش صفحه‌لر ایدیلوب صاحبنك
النی ویانی وارقه‌سی داغلنور توکنسه ینه اول وجهله اکا عذاب تکرار
ایدیلور بر کونده‌که مقداری دنیا ییللرندن اللی بیك ییلجه اولور تا عباد بینی
فصل اولنجه بو حالتدن اول زائل اولمز بعده یا جنته ویا ناره کوندریلور ودخی
هر صاحب ابل‌که انك زکاتنی ویرمیه اول کمسنه یوزی اوزره یاتریلوب اول
ابلك ایاقلریله چکنندیلور واغزلریله اصردیلور کرارا ومرارا بو منوال اوزره
عذاب اکا اعاده ایدیلور بر کونده‌که مقداری اللی بیك ییلجه اولور بو عذاب
اکا دائم اولور شول وقته دکین‌که عباد بینی فصل اولنور بعده یا جنته ویا ناره
کوندریلور ودخی صاحب غنم وبقرکه انك زکاتن ویرمش اولمیه الا اول
کمسنه یوزی اوزره یاتریلور واول حیوانلر انك اوزرندن چکوریلور
وبوینوزلریله سوسدیریلور ویا ایاقلریله چکنندیلور بو منوال اوزره تا عباد
بینی فصل اولنجه اول عذاب اکا مستمر اولور بر کونده‌که انك مقداری اللی بیك
ییلجه اولور علی رضی الله تعالی عنهدن مرویدرکه هر مالکیم درت بیك
درهمدن زیاده اوله اول کنزدر کرك زکاتی ویرلسون ویا ویرلمسون وانك
مادونی نفقه‌در * دینلدیکه مالك حاجتدن زیاده‌سی کنزدر ابوذر رضی الله
تعالی عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم قتنه واردم حالبوکه اول کعبه‌نك
کولکه‌سنده اوتورردی بنی کوریجك رب الکعبه حقیچون انلر قتی زیانکارلردر
دیدی دیدیمکه یا رسول الله انلر کیملردر دیدیکه مالاری چوق اولنلردر

مكركه اوكنه واردنه وصاغنه وصولنه انفاقی محل يره انی صرف ايدر اوله‌لر انلر ايسه قتی آزدر ابوامامه رضی الله تعالی عنه ايدر اهل صفه‌دن بررجل وفات ايدوب مئزرنده بردينار بولندی پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلم ديديكه اول بركيه‌در يوم قيامتده اول دينار آتشده قزدريلوب اول رجل انكله داغلنور بعده بررجل آخر دخی وفات ايدوب آنك مئزرنده ايكی دينار بولندی پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلم ديديكه اول اكايكی كيه‌در * دينلديكه قول اوّل اصحدركه اشبو آيت منع زكاة حقنده وارد اوله يوخسه حلالدن جمع مال حقنده دكل زيرا پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلم ديديكه (نعم المال الصالح للرجل الصالح) صالح كيمسه‌يه مال حلال نه كوزل اولور ابن عباس رضی تعالی عنه ايدر بوآيت نازل اولیجق مسلمين اوزره زياده خوف كلوب شمدنكيرو اولادمز ايچون برشئ تخليفنه استطاعتمز اولمز ديديلر اول حالت پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلمه خبر ويريلیجك ديديكه (ان الله لم يفرض الزكاة الاليطيب بها مابقی من اموالكم) حق جل وعلانك زكاتی فرض اتمسنه علت تاكه انكله بقيهٔ اموالكز طيب اوله عمر رضی الله تعالی عنه اشبو آيتدن سؤال اولنديغنده ديديكه اول زكاة آيتنك نزولندن اوّل ايدی زكاة آيتی نازل اولیجق الله تعالی زكاتی امواله طهارت قيلدی ابن عمر ايدر احد طاغی دكلو التونم اولديغنه مبالات ايتمزم قچانكه انك عددنی بيلور وزكاتنی ويرر وانكله الله تعالی‌يه طاعت قيلور اولم (ان عدّة الشهور عند الله اثنا عشر شهرا) الله تعالی عندنده شهورك عدديكه انده مسلمين اوزره زكاة واجب اولور ورمضان صومی ادا ايديلور وحج احكامی اقامت اولنور وانك غيری زمانه متعلق عادات وعبادات بيلنور منازل قراوزره جاری اولور اون ايكی اهله‌دركه اول محرّم وصفر وربيع الاوّل وربيع الآخر وجمادی الاول وجمادی الآخره ورجب وشعبان ورمضان وشوال وذو القعده وذوالحجه‌در يوخسه شهور شمسيه دكلدركه انك سنه‌سی اوچيوز التمش بش يوم وربع يومدر شهور هلاليه‌نك سنه‌سی ايسه اندن ناقصدركه اول غالبده اوچيوز اللی درت يومدر الحاصل شهور شمسيه‌نك يوز سنه‌سی شهور هلاليه‌دن يوز اوچ سنه اولور (فی كتاب الله) حكم الهده ويا لوح محفوظده (يوم خلق السموات والارض) الله تعالی سموات وارضی خلق ايدلدنبروده بو امر ثابتدر

منها اربعة حرم) اول اون ايكی شهور هلاليه‌نك دردی رجب وذو القعده وذوالحجه ومحرم اشهر حرمدر (ذلك الدين القيم) اشبو اشهر اربعه‌نك تحريمی دين قويمدركه اول دين ابراهيم ودين اسماعيل عليهما الصلاة والسلامدر عرب ايسه انی اول ايكيسندن وارث اولمشلردر (فلا تظلموا فيهنّ انفسكم) ايمدی شهور سنه‌نك جميعنده فعل معصيت وترك طاعتله نفسلريكزه ظلم ايتمكز وياخود اشهر حرمده نفسلريكزه ظلم ايتمكز قتاده ايدر اشهر حرمده عمل صالحك اجری اعظمدر انده ظلم دخی ماعدا شهورده اولان ظلمدن اعظمدر اكرچه ظلم هر حالده عظيم ايسه‌ده (وقاتلوا المشركين كافة كما يقاتلونكم كافة) جميع مشركينه اشهر حرمده وغيريده قتال ايدك انلر سزه جميع شهورده قتال ايتديكی كبی اشهر حرمده قتالك حكمنده علما اختلاف ايتديلر برقوم ديديكه اول ذنب كبير ايدی صكره نسخ اولندی اشبو (وقاتلوا المشركين كافة) قوليله وزيرا پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلم حنينده هوازن اوزره وطائفده ثقيف اوزره غزا ايدوب محاصره ايتمسی شوالده وذوالقعده‌نك بعضنده ايدی وبر قوم دخی ديديلركه اشهر حرمده قتالك حرمتی منسوخ دكلدر عطاء بن ابی رباح ايدر ناسه حلال اولمزكه حرمده وياشهر حرمده مشركينه قتال ايده‌لر مكركه مشركين قتاله بادی اوله اول تقدير اوزره انده قتال حلال اولور (واعلموا ان الله مع المتقين) بيلك كه الله تعالينك نصرتی اكا اطاعت ايدوب اندن خوف ايدنلر ايله‌در (انما النسيء زيادة فی الكفر) برشهرك حرمتنی شهر آخره تأخير كفرده زياده‌در زيراكه اول الله تعالينك حلال ايتديكنی حرام وحرام ايتديكنی حلال ايتمكدر * روايت اولنديكه عرب اشهر حرمه تعظيم ايدرلردی وانلرك عامهٔ معايشی صيد وغارتدن ايدی اوچ آی علی التوالی اندن كف انلره مشقت اولوردی وكاهی حربلری اشهر حرمك بعضنده واقع اولوب تأخيرندن كراهت ايدرلردی اويله اولسه اول شهرك تحريمنی شهر آخره تأخير ايدرلردی مثلا محرمك تحريمن صفره اليقورلردی محرمی استحلال ايدرلردی واكر صفری تحريملرين تأخيره احتياج اولدقلرنده انی ربيعه آليقورلردی بو منوال اوزره تحريمی شهرا بعد شهر تأخير ايدرك تحريمی سنه‌نك كلنه دور ايتدررلردی اسلام كلديكنده محرم حق تعالينك وضع ايتديكی موضعه رجوع ايتمش بولندی بناء عليه پيغمبريمز صلی الله

تعالى عليه وسلم حجة الوداعده ناسه خطابت ایدوب دیدیکه زمان حق تعالینك سموات وارضی خلق ایتدیکی کونده‌کی هیئته استداره ایتدیکه سنه اون ایکی آی اولوب انك دردی حرام آیلریدر اوچی متوالیات ذوالقعده وذوالحجه ومحرمدر وبری منفرد رجبدر ﴿ يضل به الذين كفروا ﴾ اول شهر حرام تأخیریله کافر اولنلر ضلالت زائده‌یه ایردیلر ﴿ يحلونه عاما ﴾ اول شهر حرام تأخیرنی ویرینه شهر آخر تحریمنی بر ییل حلال ایدرلر ﴿ ويحرّمونه عاما ﴾ وبر ییل آنی تحریمی اوزره آلیقورلر * دینلدیکه انی اوّل احداث ایدن جنادة ابن عوف الکنانی ایدی موسمده جمل اوزره طوروب ندا ایدردیکه بیلك که آلهه کز محرمی سزه حلال ایتدی سز دخی انی حلال بیلك دیردی وکلجك ییلده بیلك که آلهه کز محرمی سزه حرام ایتدی سز دخی انی حرام بیلك دیردی ﴿ ليواطؤا عدّة ماحرّم الله ﴾ تاکه الله تعالینك حرام ایتدیکی اشهر حرم عددنه موافقت ایده‌لر یعنی انلر اشهر حرمدن برشهری حلال ایتسه‌لر یرینه برشهر حلالی حرام ایدرلردی حلالدن برشهری حرام ایتسه‌لر یرینه برشهر حرامی حلال ایدرلردی تاکه حرام قیلدقلری اشهر دردتن اکثر اولمیه الله تعالینك حرام ایتدیکی اشهر عددنه موافق اوله ﴿ فيحلوا ماحرّم الله ﴾ اویله اولسه اشهر حرمده قتالی حلال ایدرلر حق تعالینك انده حرام ایتدیکنی حلال ایتمکله ﴿ زين لهم سوء اعمالهم ﴾ انلر ضلال وخذلانه ایردیلر شول سببدنکه اعمال قبیحه‌لری انلره تزیین اولندی حتی که انی حسن ظن ایتدیلر ﴿ والله لايهدى القوم الكافرين ﴾ الله تعالى کافرلری دین حقدن اعراضلر ایچون انلری اکا ارشاد ایتمز ﴿ يا ايها الذين آمنوا مالكم اذا قيل لكم انفروا فى سبيل الله اثاقلتم الى الارض ﴾ یامؤمنلر سزه نه اولدیکه فی سبیل الله جهاده چیقك دینلسه ارض ومساکنکزه ملازم اولوب خروجدن تثاقل وتباطی ایدرسز ﴿ أرضيتم بالحيوة الدنيا من الآخرة فمامتاع الحياة الدنيا فى الآخرة الاقليل ﴾ آخرت ونعیمندن بدل دنیانك حیات وغرورنه راضی اولورمیسز دنیا ایله تمتع ایسه آخرت جنبنده دکل الاشئ قلیل مستحقردر وقتاکه پیغمبریمز صلى الله تعالى علیه وسلم طائفدن رجوع ایدوب تبوك غزاسنه امر اولندیلر اول ایسه ایام صیفده واشتداد حرده وزمان عسرتده اولمغین صحابه خروجده تثاقل ایدیجك الله تعالى اشبو آیتی انزال ایله انلره عتاب ایتدی ﴿ الاتنفروا يعذبكم عذابا اليما ﴾ اکر غزایه خروجله امر

اولدیغکزدنصکره اکا خروج ایتمزسکز الله تعالى سزه دنیاده حبس مطرله وآخرتده نارله عذاب ایدر ﴿ ويستبدل قوما غيركم ﴾ وسزك یریکزه برقومی کتوررکه انلر اکا سزدن زیاده اطاعت ایدرلر ﴿ ولاتضرّوه شيئا ﴾ والحال خروجی ترکله سز اکا ضرر ایتمزسز زیرا اول هرشیئدن غنیدر تثاقلکز انك دینه نصرتنه قدح ویرمز ﴿ والله على كل شئ قدير ﴾ الله تعالى هرشیئه قادردر ﴿ الاتنصروه فقد نصره الله ﴾ اکر سز غزایه خروجی ترکله رسولنه نصرت ایتمزسکز الله تعالى اکا نصرت ایدر نتکم اکا نصرت ایتدی ﴿ اذ اخرجه الذين كفروا ثانى اثنين ﴾ شول وقتن که اول رسول علیه السلامی کافرلر مکه‌دن چیقاردیلر حالبوکه انکله ابوبکردن غیری کیمسه یوغیدی ﴿ اذهما فى الغار ﴾ اول ایکیسی جبال مکه‌دن جبل ثورده برغارده ایدیلر ﴿ اذيقول لصاحبه لاتحزن ان الله معنا ﴾ اول صاحبی ابوبکر رضی الله عنهه دیردیکه محزون اولمغل الله تعالینك عصمت ومعونتی بزمله‌در ﴿ فانزل الله سكينته عليه ﴾ الله تعالى اکا ویا صاحبی ابی بکره سکینه‌سین انزال ایتدیکه انك عندنده قلوبه سکون کلور ﴿ وايده بجنود لم تروها ﴾ وسزك کورمدیککز جنودله اکا تقویه ایتدی یعنی ملائکه ایله کیم انی غارده حراست ایدوب وجوه کفاری انی انده کورمکدن صرف ایتدیلر ﴿ وجعل كلمة الذين كفروا السفلى ﴾ وکفره‌نك کفره دعوتن ویاشرکن منخفضه ومغلوبه قیلدی ﴿ وكلمة الله هى العليا ﴾ حالبوکه الله تعالینك توحیدی ویادیننه دعوتی علیادر ﴿ والله عزيز حكيم ﴾ الله تعالى امرنده عزیز وتدبیرنده حکیمدر ﴿ انفروا خفافا وثقالا ﴾ الله تعالینك سبیلنده جهاد ایچون صحاح ومراض شبان وشیوخ رکبان ومشاة سلاحسز وسلاحلو فقراء واغنیاء اولدیغکز حالده خروج ایدك * پس بوتأکید اجلیچون ابن ام مکتوم رضی الله تعالى عنه اعمی ایکن پیغمبریمز صلى الله تعالى علیه وسلمه یارسول الله بکا دخی خروج واجبمیدر دیدیکنده دیدیکه نعم حتی که (ليس على الاعمى حرج) آیتی نازل اولوب قعوده اکا وانك امثالی اصحاب اعذاره رخصت ویرلدی ﴿ وجاهدوا باموالكم وانفسكم فى سبيل الله ﴾ والله تعالینك سبیلنده مال‌لریکز ونفسلریکزدن امکانکز اولان شیئله چالشك ﴿ ذلكم خير لكم ان كنتم تعلمون ﴾ ایمدی اشبو خصلت سزه خیرلودر اکر انك خیر ایدوکین بیلورسکز زیراکه الله تعالى انی سزکچون اختیار ایتدی اویله اولسه اکا مبادرت

ایدك بعده تبوك غزاسندن تخلف ایدن منافقین حقنده نازل اولوبدر که
﴿ لوكان عرضاقریبا وسفرا قاصدالاتبعوك ﴾ اكر انلرك دعوت اولنملری
شول قریب سهل المأخذ نفع دنیوی‌یه ویاسفر متوسطه اولسه سكا اتباع
ایده‌لردی وتخلف ایتمیه‌لردی ﴿ ولكن بعدت علیهم الشقة ﴾ لكن انلره
انلر قصد ایتدكاری سفر مسافهٔ بعیده مشقتله قطع اولنور اولدی ﴿ وسیحلفون
بالله لواستطعنا لخرجنا معكم ﴾ وسكا یمین ایدرلركه اكر سعة مال وزادله
قدرتمز اولسه سنكله بیله اول غزایه خروج ایدردك ﴿ یهلكون انفسكهم ﴾
حلف كاذبله نفسلرین هلاك ایدرلر ﴿ والله یعلم انهم لكاذبون ﴾ الله تعالی
بیلوركه انلر حلفلرنده كاذبلردر ﴿ عفا الله عنك لم اذنت لهم ﴾ یامحمد الله
تعالی سنی عفو ایده نیچون انلره قعوده اذن ویردك حتی که سندن استیذان
ایدوب اكا ذیبله اعتلال ایتدیلر نیچون توقف ایتمدك ﴿ حتی یتبین لك الذین
صدقوا وتعلم الكاذبین ﴾ تاكه اعتذارنده صادق اولنلر سكا متبین اولیدی
واندن كاذبلری بلیدك ﴿ لایستأذنك الذین یؤمنون بالله والیوم الآخر
ان یجاهدوا باموالهم وانفسهم ﴾ یامحمد الله تعالی‌یه ویوم آخره ایمان
كتورنلر مالَلریله ونفسلریله جهاد ایتمكه سندن اذن طلب ایتمزلر بلكه
اكا مبادرت ایدرلر یوخسه اذنه توقف ایتمزلر ﴿ والله علیم بالمتقین ﴾ الله تعالی
تقوی اهلنی بیلور اجزل ثوابله انلره جزاءقیلور ﴿ انمایستأذنك الذین لایؤمنون
بالله والیوم الآخر ﴾ جهاددن تخلفه سندن استیذان ایدرلر انلركه الله تعالی‌یه
ویوم آخره ایمان كتورمزلر ﴿ وارتابت قلوبهم ﴾ وقلبلری شك ونفاق
ایدر ﴿ فهم فی ریبهم یترددون ﴾ كه انلر شك ونفاقلرنده متحیرلردر ﴿ ولو
ارادوا الخروج لاعدوا له عدة ﴾ اكر انلر غزایه خروج مراد ایتسه‌لر
انكچون متاع وكراعدن اهبه وقوت تهیئه ایده‌لردی ﴿ ولكن كره الله
انبعاثهم فثبطهم ﴾ لكن الله تعالی انلرك خروجندن كراهت ایدوب انلری
خروجدن منع وحبس ایلدی ﴿ وقیل اقعدوا مع القاعدین ﴾ انلرك قلوبنه
اسباب خذلان القاء اولنوب دینلدیكه بیوتكزده نساء وصبیان ایله ویامعذورین
ایله قعود ایدك ﴿ لوخرجوا فیكم مازادوكم الاخبالا ﴾ اكر اول منافقین
سزكله غزایه چیقسه‌لر انكله سزه فساد وشرلرین ارتوره‌لردی ﴿ ولا وضعوا
خلالكم ﴾ واراكزه نمیمه ونقل حدیثله عداوت وبغضاء ایقاعنه اسراع
ایده‌لردی ﴿ یبغونكم الفتنة ﴾ سزكچون مفتون اوله‌جق شیٔ طلب ایدرلر

هزیمت وشره وقوعكز كبی ﴿ وفیكم سماعون لهم ﴾ واراكزده انلرك
جاسوسلری واردركه سزك كلامكزی انلره نقل ایدرلر ویاخود انلرك قولن
ایشیدوب انلره اطاعت ایدرلر ﴿ والله علیم بالظالمین ﴾ الله تعالی ظالملرك
ضمائرنی بیلور ﴿ لقد ابتغوا الفتنة من قبل ﴾ بوندن اوّل یوم احدده انلر امركی
تشتیت واصحابكی تفریق مراد ایتدیلر ﴿ وقلبوا لك الامور ﴾ وسنكچون مكاید
وحیل تدبیرواوامركی ابطالده آرالرین تدویر ایتدیلر ﴿ حتی جاء الحق وظهر
امرالله ﴾ حتی كه نصر وتأیید الهی ایروب دینی عالی اولدی ﴿ وهم كارهون ﴾
حالبوكه انلر اندن كارهلردر ﴿ ومنهم من یقول ائذن لی ولاتفتنی ﴾ منافقلرك
بعضی سكا دیركه بكا غزادن تخلفه اذن ویر یوخسه بكا اذن ویرمكله بنی
عصیان ومخالفته ایقاع ایتمكل * وقتاكه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه
وسلم تبوك غزاسنه تجهز ایتدی جد بن قیس نام منافقه دیدیكه استرمیدك
كیم بزمله روم دیارنه واروب اندن كندیكه سراری ووصفاء كتوره‌سن *
دیدیكه یا رسول الله قومم بنی بیلورلركه بن نسائله مغرمن قورقارینكه روم
قزلرین كوریجك صبر ایده‌میم بكا اذن ویركه قالوب كتمیم وسكا مالمله اعانت
ایلیم پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اندن اعراض ایدوب قالمغه اذن ویردی
شاننده بوآیت نازل اولدی ﴿ الا فی الفتنة سقطوا ﴾ آكاه اولك كه انلر فتنهٔ
تخلف ونفاقه دوشدیلر ﴿ وان جهنم لمحیطة بالكافرین ﴾ ویوم قیامتده
جهنم كافرلری كندویه جمع ایدیجیدر ﴿ ان تصبك حسنة تسؤهم ﴾ یامحمد
اكر بعض غزواتكده سكا ظفر وغنیمت ایرسه منافقلره حزن ویرر
﴿ وان تصبك مصیبة یقولوا قداخذنا امرنا من قبل ﴾ واكر انده سكا شدت
وهزیمت ایرسه دیرلركه اشبو مصیبتدن اوّل غزادن قعودله اخذ حذر ایتمشز
﴿ ویتولوا وهم فرحون ﴾ واردلرینه دونوب كیدرلر حالبوكه سكا ایریشن مصیبته
مسرورلردر ﴿ قل لن یصیبنا الاما كتب الله لنا ﴾ یا محمد انلره دیكل كه
بزه ایرشمز مكر اولكه بزم ایچون لوح محفوظده تقدیر وایجاب اولنمش اوله
اول كرك نصرت وغنیمت ویاشهادت ومغفرتدر ﴿ هو مولینا ﴾ اول بزم
ناصر وحافظمزدر وموت وحیاتده اول بزه نفسمزدن اولیدر ﴿ وعلی الله
فلیتوكل المؤمنون ﴾ ایمدی مؤمنلر توكللرین الله تعالی‌یه ایتسونلركه انلرك
حقی انك غیری‌یه توكل ایتمامكدر ﴿ قل هل تربصون بنا الا احدی
الحسنیین ﴾ منافقلره دیكل كه سزك بزه انتظاركز دكل الا ایكی

ايدك بعده تبوك غزاسندن تخلف ايدن منافقين حقنده نازل اولوبدركه (لوكان عرضا قريبا وسفرا قاصدا لاتبعوك) اكر انلرك دعوت اولنملرى شول قريب سهل المأخذ نفع دنيوى يه وياسفر متوسطه اولسه سكا اتباع ايده لردى وتخلف ايتميه لردى (ولكن بعدت عليهم الشقة) لكن انلره انلر قصد ايتدكارى سفر مسافهٔ بعيده مشقتله قطع اولنور اولدى (وسيحلفون بالله لواستطعنا لخرجنا معكم) وسكا يمين ايدرلركه اكر سعة مال وزادله قدرتمز اولسه سنكله بيله اول غزايه خروج ايدردك (يهلكون انفسهم) حلف كاذبله نفسلرين هلاك ايدرلر (والله يعلم انهم لكاذبون) الله تعالى بيلوركه انلر حلفلرنده كاذبلردر (عفا الله عنك لم اذنت لهم) يا محمد الله تعالى سنى عفو ايده نيچون انلره قعوده اذن ويردك حتى كه سندن استيذان ايدوب اكاذيبله اعتلال ايتديلر نيچون توقف ايتمدك (حتى يتبين لك الذين صدقوا وتعلم الكاذبين) تاكه اعتذارنده صادق اولنلر سكا متبين اوليدى واندن كاذبلرى بليدك (لايستأذنك الذين يؤمنون بالله واليوم الآخر ان يجاهدوا باموالهم وانفسهم) يا محمد الله تعالى يه ويوم آخره ايمان كتورنلر ماللريله ونفسلريله جهاد ايتمكه سندن اذن طلب ايتمزلر بلكه اكا مبادرت ايدرلر يوخسه اذنه توقف ايتمزلر (والله عليم بالمتقين) الله تعالى تقوى اهلنى بيلور اجزل ثوابله انلره جزا قيلور (انما يستأذنك الذين لايؤمنون بالله واليوم الآخر) جهاددن تخلفه سندن استيذان ايدرلر انلركه الله تعالى يه ويوم آخره ايمان كتورمزلر (وارتابت قلوبهم) وقلبلرى شك ونفاق ايدر (فهم فى ريبهم يترددون) كه انلر شك ونفاقلرنده متحيرلردر (ولو ارادوا الخروج لاعدوا له عدة) اكر انلر غزايه خروج مراد ايتسه لر انكيچون متاع وكراعدن اهبه وقوت تهيئه ايده لردى (ولكن كره الله انبعاثهم فثبطهم) لكن الله تعالى انلرك خروجندن كراهت ايدوب انلرى خروجدن منع وحبس ايلدى (وقيل اقعدوا مع القاعدين) انلرك قلوبنه اسباب خذلان القاء اولنوب دينلديكه بيوتكزده نساء وصبيان ايله ويامعذورين ايله قعود ايدك (لوخرجوا فيكم مازادوكم الاخبالا) اكر اول منافقين سزكله غزايه چيقسه لر انكله سزه فساد وشرلرين ارتوره لردى (ولاوضعوا خلالكم) واراكزه نميمه ونقل حديثله عداوت وبغضاء ايقاعنه اسراع ايده لردى (يبغونكم الفتنة) سزكچون مفتون اوله جق شئ طلب ايدرلر

هزيمت وشره وقوعكز كبى (وفيكم سماعون لهم) واراكزده انلرك جاسوسلرى واردركه سزك كلامكزى انلره نقل ايدرلر وياخود انلرك قولن ايشيدوب انلره اطاعت ايدرلر (والله عليم بالظالمين) الله تعالى ظالملرك ضمائرنى بيلور (لقد ابتغوا الفتنة من قبل) بوندن اوّل يوم احدده انلر امركى تشتيت واصحابكى تفريق مراد ايتديلر (وقلبوا لك الامور) وسنكيچون مكايد وحيل تدبير واوامركى ابطالده آرالرين تدوير ايتديلر (حتى جاء الحق وظهر امر الله) حتى كه نصر وتأييد الهى ايروب دينى عالى اولدى (وهم كارهون) حالبوكه انلر اندن كارهلردر (ومنهم من يقول ائذن لى ولاتفتنى) منافقلرك بعضى سكا ديركه بكا غزادن تخلفه اذن ويريوخسه بكا اذن ويرممكله بنى عصيان ومخالفته ايقاع ايتمكل * وقتاكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم تبوك غزاسنه تجهز ايتدى جد بن قيس نام منافقه ديديكه استرميدك كيم بزمله روم ديارنه واروب اندن كنديكه سرارى ووصفاء كتوره سن * ديديكه يا رسول الله قومم بنى بيلورلركه بن نسائله مغرمن قورقارينكه روم قزلرين كوريجك صبر ايده ميم بكا اذن ويركه قالوب كتميم وسكا ماللمه اعانت ايليم پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اندن اعراض ايدوب قالمغه اذن ويردى شاننده بو آيت نازل اولدى (الا فى الفتنة سقطوا) آكاه اولك كه انلر فتنهٔ تخلف ونفاقه دوشديلر (وان جهنم لمحيطة بالكافرين) ويوم قيامتده جهنم كافرلرى كندويه جمع ايديجيدر (ان تصبك حسنة تسؤهم) يا محمد اكر بعض غزواتكده سكا ظفر وغنيمت ايرسه منافقلره حزن ويرر (وان تصبك مصيبة يقولوا قداخذنا امرنا من قبل) واكر انده سكا شدت وهزيمت ايرسه ديرلركه اشبو مصيبتدن اوّل غزادن قعودله اخذ حذر ايتمشز (ويتولوا وهم فرحون) واردلرينه دونوب كيدرلر حالبوكه سكا ايريشن مصيبته مسرورلردر (قل لن يصيبنا الاما كتب الله لنا) يا محمد انلره ديكل كه بزه ايرشمز مكر اولكه بزم ايچون لوح محفوظده تقدير وايجاب اولنمش اوله اول كرك نصرت وغنيمت وياشهادت ومغفرتدر (هو مولينا) اول بزم ناصر وحافظمزدر وموت وحياتده اول بزه نفسمزدن اوليدر (وعلى الله فليتوكل المؤمنون) ايمدى مؤمنلر توكللرين الله تعالى يه ايتسونلركه انلرك حقى انك غيرى يه توكل ايتمامكدر (قل هل تربصون بنا الا احدى الحسنيين) منافقلره ديكل كه سزك بزه انتظاركز دكل الا ايكى

حسنانك برينه يانصرته ويا شهادته‌در (ونحن نتربص بكم ان يصيبكم الله بعذاب من عنده او بايدينا) بزم دخی سزك ايچون انتظاريمز ايكی سوئك برينه‌در ياالله تعالى عندندن سزه عذاب ايركوره ويا مؤمنلره كفريكز سببيله سزی قتل ايتديره (فتربصوا انامعكم متربصون) ايمدی بزم عاقبتمزه منتظر اولك كه بزدخی سزك عاقبتكزه منتظرلرز (قل انفقوا طوعا او كرها لن يتقبل منكم انكم كنتم قوما فاسقين) منافقلره ديكل كه كرك مالكزی غزايه طوعا ويا كرها انفاق ايدك پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اوزريكزه انی الزام ويا اكا رغبت ايتدكچه اول سزدن قبول اولمز زيراكه جهاددن تخلف ايتديككز ايچون قوم فاسقين اولديكز (ومامنعهم ان تقبل منهم نفقاتهم الا انهم كفروا بالله وبرسوله) انلرك نفقاتلری قبولنه مانع الله تعالى يه ورسولنه كفرلری اولدی (ولا يأتون الصلاة الا وهم كسالى) وانلر نمازی قيلسه‌لر متثاقلين اولدقلری حالده قيلرلر زيرا انك اداسی اوزره ثواب رجا ايتمزلر وتركی اوزره عقاب خوفن دخی ايتمزلر (ولا ينفقون الا وهم كارهون) وانلر فی سبيل الله برشیٔ انفاق ايتسه‌لر الا انی كراهتله ايدرلر زيرا انی مغرم ومنعنی مغنم عد ايدرلر (فلاتعجبك اموالهم ولا اولادهم) يامحمد سنی انلرك اموال واولادی اعجاب ايتمسون زيراكه اول انلره استدراج ووبالدر (انما يريدالله ليعذبهم بها فی الحياة الدنيا) الله تعالى ديلركه انلره اول اموال واولادليه حياة دنياده عذاب ايده اموالك جمع وحفظی متاعبن چكدرمكله واولادك شدائد ومصائبن كوسترمكله وياخود مالاری سببيله دنياده‌كی عذابلری اندن زكاة النمغله وفی سبيل الله انفاق اولنمغله وياخود انی وارث طالحه تخليفی حسرتيله وانك سببيله يوم قيامتده سوء جزاء اصابتيله اوله (وتزهق انفسهم وهم كافرون) وانلرك روحلری چيقه حالبوكه انلر كافرلردر (ويحلفون بالله انهم لمنكم وماهم منكم ولكنهم قوم يفرقون) منافقلر الله تعالى يه يمين ايدرلركه انلر سزدندر سزك دينكز اوزره‌درلر حالبوكه انلر سزدن دكللردر بلكه انلر سزدن خوف ايدرلركه مشركينه ايتديككز فعلی انلره دخی ايده‌سز اويله اولسه اسلام اظهاريله كنديلرين سزدن حمايت ايده‌لر (لو يجدون ملجأ او مغارات او مدخلا لولوا اليه وهم يجمحون) اكرانلر برحصن بولسه‌لركه اكا صغينه‌لر ويامغاره‌لركه اكا كيره‌لر ويابرموضعكه اكا صوقيله‌لر سرعتله اندن جانبه اقبال ايده‌لردی برحيثيتله كيم انلری اندن

دوندرر برشیٔ اولميدی يعنی انلر سزدن مخلص ومهرب بولسه‌لر سزدن مفارقت ايدرلردی (ومنهم من يلمزك فی الصدقات) يامحمد منافقلرك بعضی صدقات قسمتنده سنی تعييب ايدر (فان اعطوا منها رضوا وان لم يعطوا منها اذاهم يسخطون) اكراول صدقاتدن ويرلسه‌لر قسمته راضی اولورلر واكراندن ويرلمسه‌لر برحكمت ايچونكه انی الله تعالى ورسولی بيلور اينجنورلر وياخود چوق ويرلسه‌لر سوينورلر آز ويرلسه‌لر اينجنورلر * ديندليكه اشبو آيت ذوالخويصرة التميمی شاننده نازل اولوبدر اسمی حرقوص بن زهيردر خوارجك اصليدر * ابوسعيد الخدری ايدر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم قتنده ايدك ناسه حنين غنائمن قسمت ايدردی ذوالخويصره كلوب ديديكه يارسول الله عدل ايت پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايتدی بن عدل ايتمزسم كيم عدل ايدر عمر بن الخطاب رضی الله تعالى عنه ايتدی يارسول الله بكا اذن ويركه اشبونك بوينن اورم پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايتدی انجتمكل * ديندليكه منافقلردن ابوالخواط شاننده نازل اولوبدر ديديكه صاحبكزه نظر ايتمزميسزكه صدقاتی قيون چوبانلرينه قسمت ايدر ومع ذلك كندوبی عادل زعم ايدر (ولو انهم رضوا ما آتيهم الله ورسوله) اكرانلر الله تعالينك ورسولنك غنيمت وياصدقه‌دن ويرديكنه راضی اولسه‌لر (وقالوا حسبنا الله) حق تعالينك بزه فضلی كفايت ايدر ديسه‌لر (سيؤتينا الله من فضله ورسوله) الله تعالى بزه رزقندن ورسولی غنيمتندن اشبو كونده ويريلاندن اكثرويرر قچان انك عندنده وسعت اوله (انا الى الله راغبون) بز الله تعالينك فضلنه راغبلرز اول بزی صدقه‌دن واموال ناسدن ديلرسه غنی ايدر ايمدی اشبو مواعظ الهيه ايله متعظ اولسه‌لر انلره خيرلو ايدی (انما الصدقات) زكاة ناسدن سكز صنف ايچوندركه ذكر اولنور * زياد بن الحارث رضی الله تعالى عنه ايدر بن پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه واروب بيعت ايتدم بررجل كلوب ديديكه يارسول الله بكا مال زكاتدن ويركل پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايتدی الله تعالى زكاة امرنده نه نبی ونه غيرك حكمنه راضی اولدی بلكه انده كندی حكم ايدوب مصارفن سكز صنف ايتدی اكرسن اول اصنافدن ايسك حقكی ويره‌ين واول اصناف اشبونلردركه ذكر اولنور (للفقراء والمساكين) يعنی زكاة مصارفی اولان فقراء صنفنه ومساكين صنفنه صرف اولنور فقير اولدركه حاجتندن برموقعه

واقع اولور مال وكسبى اولميه ومسكين اولدركه مال ويا كسبى اوله لكن كندويه كفايت ايتميه اشبو معنايه (اما السفينة فكانت لمساكين) قولى دليلدر وپيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم حق تعاليدن مسكنتى سؤال ايدردى وفقردن تعوّذ ايلردى وبرقولده معنى عكس اوزره‌در (اومسكينا ذامتربة) دلالتيله بالجمله فقر ومسكنت حاجت وضعف حالدن عبارتدر فقير شول محتاجدركه حاجت انك فقار ظهرنى كسر ايده ومسكين شول ضعيف النفسدركه قوت طلبنده حركتدن سكون ايده وصدقه اخذنه مانع غنانك حدنده علماء اختلاف ايتديلر اكثرون ديديلركه حدى اولدركه كندويه وعيالنه برييلده كفايت ايدر شئ اوله‌كه اول مالك وشافعى قوليدر وائمهٔ حنفيه ديديلركه غنانك حدى ايكيوز درهمه مالك اولمقدر وبرقوم دخى ديديلركه اللى درهمه مالك اولان كشى يه صدقه حلال اولمز (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من سأل الناس وله مايغنيه جاء يوم القيامة ومسئلته فى وجهه خموش اوخدوش اوكدوح قيل يارسول الله ومايغنيه قال خمسون درهما اوقيمتها من الذهب) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بركمسنه‌كه اكا غنا وير شئ وارايكن سؤال ايده يوم قيامتده كلور حالبوكه سؤال ايتديكى شئ يوزنده طرمق ويا يرتق ويا عيب وير شئ اولور * دينلديكه يارسول الله انى ندكلو شئ غنى قيلور ديديكه اللى درهم ويا التوندن انك قيمتى اشبو ثورى واحمد واسحاق وابن المبارك قوليدر وكشى يه جائز اولمزكه زكاتندن اللى درهمدن اكثر وبرقولده قرق درهمى بركشى يه ويره (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من سأل وله اوقية اوعدلها فقد سأل الحافا) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بركمسنه‌كه براوقيه‌يه ويا انك عدلنه مالك ايكن سؤال ايده اول الحافله سؤال ايتمشدر ﴿والعاملين عليها﴾ ودخى زكاة شول انى تحصيل وجمعه سعى ايدنلره صرف اولنوركه انلر مصارفك صنف ثالثيدر ايمدى انلر كرك فقرا ويا اغنيادن اولسونلر عمللرينك اجر مثلى زكاتدن ويريلور دينلديكه انلره زكاتك ثمنى ويريلور ﴿والمؤلفة قلوبهم﴾ ودخى شول قومه ويرلوركه انلكه قلبلرى ايمان اوزره تألف ايده زكاة مصارفنك انلر صنف رابعيدر * امام بغوى ايدر انلر ايكى قسمدر برقسمى مسلمون وبرقسمى كفاردر وانلردن مسلمون ايكى قسمدر برقسمى اسلامه داخل اولمشلردر لكن اسلامده نيتلرى ضعيفه‌در پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انلره

(قلبلرين)

قلبلرين تأليف ايچون ويردى وبرقسمى ايسه اسلامه داخل اولمشلردر ونيتلرى دخى اسلامده قويه‌در لكن انلر قوملر بيننده شريفلردر ايمدى انلره ويريلوركه قوملرينه تألف ايديله وامثاللرينه اسلام ترغيب ايديله ومؤلفهٔ مسلميندن برقسم دخى شول مسلمونلردركه قوم كفار اراسنده برموضعده اولورلركه انلره جيوش مسلمين ايرشمز الا مؤنت كثيره ايله وجهاده قادر دكللردر ياضعف نيتلرى ويا ضعف حاللريچون ايمدى امامه جائز اولوركه مال زكاتك سهم غزاتدن وبرقولده سهم مؤلفه‌دن انلره دخى ويره ومؤلفهٔ مسلميندن برقسم دخى شول مسلمونلردركه مانع زكاتدن برجماعت اراسنده‌در انلردن زكات النوب امامه ايلتلور ايمدى امام اول مال زكاتك سهم مؤلفه سندن ويا سهم سبيل اللهدن ويرر اما مؤلفه‌دن كفار شول كافردركه شرندن قورقوله ويا اسلامى رجا ايديله ايمدى امام انلره زكاتك سهم مؤلفه سندن ويرمسى جائز اولور اماكه بوزمانده الله تعالى اسلامى عزيز ايدوب انلرك تألفندن احتياجى رفع ايلدى اويله اولسه هيچ برحالده مشركه تألف ايچون زكاتدن ويرلمز علمادن كثيرون اكا ذاهبلردركه اول عمر رضى الله تعالى عنه‌دن مرويدركه مالك وثورى وائمهٔ حنفيه قوليدر ﴿وفى الرقاب﴾ ودخى رقاب فكنه صرف اولنوركه اول مصارف زكاتك صنف خامسيدر يعنى مكاتبلرك نجومى اداسنه اندن برسهم ويريلور وبرقولده انكله رقاب اشترا واعتاق اولنوركه اول مالك واحمد قوليدر وبرقولده اسارى فديه‌سنه صرف ايديلور ﴿والغارمين﴾ ودخى مديونلره صرف اولنوركه اول مصارف زكاتك صنف سادسيدر غارمون ايكى قسمدر برقسمى شول كمسه‌لردركه نفسلريچون معصيت اولميان شيئده دين ايدنديلر ايمدى دينلرينه وفا ايدرماللرى يوغيسه سهم غارميندن اول دين اداء اولنور وفاء ايدر مالى وار ايسه انلره زكات ويرلمز وبرقسمى دخى معروف واصلاح ذات البين ايچون دين ايدنديلر ايمدى انلره اول دينلرين قضا ايده‌جك دكلو مال زكاتدن ويريلور اكرچه غنيلر ايسه ده (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم لاتحل الصدقة لغنى الالخمسة لغاز فى سبيل الله اولغارم اورجل اشتراها بماله اورجل له جار مسكين فتصدق على المسكين فاهدى المسكين للغنى اولعامل عليها) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر غنى يه صدقه حلال اولمز مكركه انده بش خصلتك برى اوله غازى فى سبيل الله اوله ويا مديون اوله

و یاصدقه یی مالیله اشترا ایده ویا بر رجلك جار مسکینی اولوب اول مسکین
کندو یه تصدق اولنان شیئی غنی یه اهدا ایده و یا صدقه یه عامل اوله
﴿ وفی سبیل الله ﴾ ودخی جهاده صرف اولنورکه اول مصارف زکاتك
صنف سابعیدر یعنی قچان غزاة غزایه خروج مراد ایده‌لر نفقه وکسوه
وسلاح وسائر لوازم ایله انلره استعانت اولنور اکرچه غنیلر ایسه ده واکثر
علماء عندنده اندن غیری برشیئه ویرلمز وبرقوم دیدیلر که سهم سبیل الله حجه
صرف اولنمسی جائز اولمزکه اول ابن عباس رضی الله تعالی عنهدن مروی
حسن واسحاق واحمد قولیدر ﴿ وابن السبیل ﴾ ودخی شول مسافره
صرف اولنورکه اول مالندن منقطعدر ومصارف زکاتك صنف ثامنیدر
هرکسه که سفر مباح مراد ایدوب لکن مسافه قطع ایده‌جك مالی اولمسه
زکاتدن اکا انی قطع ایده‌جك دکلو مال ویریلور کرکسه اول واره‌جغی
بلده‌ده مالی اولسون وکرك اولمسون قتاده ایدر انکله مراد ضیفدر فقهاء
عراق دیدیلر که انکله مراد حاج منقطعیدر ﴿ فریضة من الله ﴾ اشبو
اشیاء الله تعالیدن فریضه اولدیغی حالده ﴿ والله علیم حکیم ﴾ الله تعالی
عبادندن زکاته مستحق وغیر مستحق بیلور حکمتله هرشیئی موضعنه وضع
ایدر علماء صدقاتك قسمتی کیفیتنده وانی اصنافك بعضنه صرفك جوازنده
اختلاف ایتدیلر برجماعت دیدیلر که انی اصنافك بعضنه صرف جائز اولمز
سائر اصنافك وجودیله که اول شافعی قولیدر وهرصنفك حصه‌سی جائز
اولمزکه اوچ کشیدن اقله صرف اولنه انده اوچ کشی بولنورکن واکر
بعض اصنافده برکشیدن غیری بولنمزسه اول صنفك حصه‌سی جمیعا
اکا صرف اولنور مادامکه حد استحقاقدن چیقمیه واکر حاجتی منتهی
اولوب زیاده شیء قالورسه اول اصناف باقینه رد اولنور وبرجماعت دیدیلر که
اکر برکمسنه جمیع زکاتنی سکز اصنافدن یالکز برصنفه ویابرشخصه صرف
ایتسه جائز اولور والله تعالینك اصناف ثمانیه‌یی تسمیه‌سی اعلام ایچوندر که
صدقات اشبو اصنافدن غیری یه تجاوز ایتمز یوخسه جمیعی بیننده قسمتی
ایجاب ایچون دکلدر اول عمر وابن عباس قولیدر سفیان ثوری وائمهٔ حنفیه
اکا ذاهبلردر امام احمد ایدر که انی صنف واحده صرف ایتسه جائز اولور
اما که تفریق اولیدر * ابراهیم ایدر که اکر مال کثیر اولوب اجزایی
محتمل ایسه قسمت ایده قلیل ایسه صنف واحده وضعی جائز اولور مالك

ایدر که انلردن موضع حاجت تحری اولنوب اهل حاجتدن اولان تقدیم
اولنور اکر بر بلده حاجتی فقراده اکثر کوررسه زکاتی انلره تحویل ایده
هرکمسه‌یه که اکا زکاتدن برشیء ویریله استحقاقی مقدارندن اکثر اولمیه یعنی
فقیره ادنای غنادن اکثر ویرلمیه واکر فقیر محترف اولوب آلت حرفتی
یوغیسه آلات تحصیل ایده‌جك دکلو ویریله وعامله عملنك اجرندن زیاده
ویرلمیه ومکاتبه اعتاق اولنجق دکلو ویریله وغریمه دینی ادا اولنه‌جق
دکلو ویریله وغازی یه ذهاب وایابنده ومغزاتده زمان اقامتنده وفاء ایدر
نفقه‌سی وفرس وسلاحدن لوازمی دکلو ویریله وابن سبیله مقصدنه و یامالنه
ایریشنجیه دکین لازم اولان نفقه‌سی ویریله * علماء اختلاف ایتدیلر مال
اولدیغی بلده‌دن زکاتی بلد آخره نقلك حکمنده حالبوکه مال بلدنده
مستحقین وجودیله اکثر علماء انی مکروه دیدیلر اشبو دلیلله کیم پیغمبریمز
صلی الله تعالی علیه وسلم معاذ رضی الله تعالی عنهی یمنه کوندررر اولدیغنده
اکا دیدیکه سن اهل کتابدن برقومه واررسن یعنی سن انلری شهادتین
کلمه‌سنه دعوت ایتکل اکر اجابت ایدرلرسه انلره اعلام ایتکه حق تعالی
انلره کیجه‌ده وکوندزده صلوات خمسی فرض ایلدی اطاعت ایدرلرسه
فبها بعده اعلام ایتکه الله تعالی انلر اوزرهماللرینك زکاتن ویرمکی فرض
ایلدیکه اول اغنیالردن آلنوب فقرالرینه ویریلور اطاعت ایدرلرسه فبها
یعنی زنهار که زکات ایچونماللرینك کرائمن الهسن ومظلومك بددعاسندن
صاقنغل که انکله الله تعالی بیننده حجاب یوقدر ﴿ ومنهم الذین یؤذون النبی
ویقولون هو اذن ﴾ منافقلردن برجماعت رسول الله صلی الله تعالی علیه
وسلمه ایذاء ایدرلر هر اکا دیکلانی دیکلر وتصدیق ایدر دیرلر * دینلدیکه
اشبو آیت منافقیندن برجماعت شاننده نازل اولوبدر که پیغمبریمز صلی الله
تعالی علیه وسلمه ایذا ایدرلر ولایق اولمیان سوزی انك حقنده دیرلردی انلرك
بری دیدیکه بویله دیمکز قورقیلورکه بوقولکز اکا ایره حتی که اول سببدن
سزه ضرر ایره کوره انلردن جلاس بن سویدی ایتدی بز دیلدیکمزی اکا
انك حقنده سویلرز بعده اکا واروب سویلدیکمزی انکار ایلرز اول یمینه
اینانور سوزمزی کرچك صانور ﴿ قل اذن خیر لکم ﴾ دیکل که اول
خیر وصلاحی ایشیدیجیدر یوخسه شر وفسادی دکل ویاخود اول سوزی
ایشیدوب قولکزی تصدیق ایتمسی سزه خیرلودر اندنکه قولکزی قبول

ایتمیوب تکذیب ایده ﴿ یؤمن بالله و یؤمن للمؤمنین ﴾ بلکه اول الله تعالی یی
قولنده تصدیق ایدر و مؤمنلری دخی تصدیق ایدوب قوللرین قبول ایدر
یوخسه منافقلری دکل ﴿ ورحمة للذین آمنوا منکم ﴾ وسزدن ایمان
اظهار ایدنلره رحمتدر که انی قبول ایدوب سرکزی کشف ایتمز والحال
قولکزی قبولی حالکزی بیلمدیکندن دکلدر بلکه سزه رفق و ترحمندندر
﴿ والذین یؤذون رسول الله لهم عذاب الیم ﴾ شونلرکه رسول الله صلی الله
تعالی علیه و سلمه ایذاء ایده انلره عذاب الیم واردر ﴿ یحلفون بالله لکم لیرضوکم ﴾
منافقلر سزه اعتذار ایدوب الله تعالی یه یمین ایدرلر که سزی کندیلردن
راضی ایدهلر ﴿ والله ورسوله احق ان یرضوه ﴾ الله تعالی و رسولی طاعت
و وفاقله ارضا اولنمغه احقدر ﴿ ان کانوا مؤمنین ﴾ اکر قلبلریله مصدقین
ایسهلر منافقلردن برجماعت پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه و سلمی سویلشوب
دیدیلرکه اکر محمدك قولی حق ایسه بز حمیردن شرز مکرکه اول اراده عامر بن
قیس دینور بر غلام وار ایدیکه انصاردن ایدی اول مقالهلرینه یاوزلنوب
دیدیکه والله محمدك قولی حقدر و سز حمیردن شر سز بعده پیغمبریمز
صلی الله تعالی علیه و سلمه انی خبر و یردی اول انلری چاغروب سؤال ایتدیکنده
عامر کذب ایدر دیو یمین ایتدیلر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم انلری
تصدیق ایتدی عامر ایسه یا الهی صادقی تصدیق و کاذبی تکذیب ایت
دیو دعا ایدیجك اشبو آیت نازل اولدی ﴿ ألم یعلموا انه من یحادد الله ورسوله
فان له نار جهنم خالدا فیها ﴾ انلر بیلمزلرمیکه برکسه که الله تعالی یه و رسولنه
مخالفت ایده اکا نار جهنم جزاء اولور انده دائم اولدیغی حالده ﴿ ذلك
الخزی العظیم ﴾ اشبو نار جهنم یوم قیامتده انلره خزی عظیمدر ﴿ یحذر
المنافقون ان تنزل علیهم سورة تنبئهم بما فی قلوبهم ﴾ منافقلر قورقارلرکه
مؤمنلره برسوره نازل اولهکه قلوبلرنده کی نفاق انلره خبر و یریله و عیوبلری
بیلدیریله ابن عباس ایدر حق جل و علا اشبو سورهده منافقلردن یتمش رجلی
کندیلرین و بابالرینك اسملریله ذکر ایتمشیکن مؤمنلره رحمتندن اول اسملری
نسخ ایتدی تاکه بری برلرینی تعییر ایتمیهلر زیراکه اولادلری مؤمنلر ایدی
﴿ قل استهزؤا ان الله مخرج ما تحذرون ﴾ انلره دیکل که استهزاء ایدك که الله
تعالی سزك قورقدیغکزی اظهار ایدر ﴿ ولئن سألتهم لیقولن انما کنا
نخوض ونلعب ﴾ یا محمد قرآنی و سنی استهزاء ایدنلره اول فعللرندن سؤال

ایتسك دیرلرکه خوض و لعب ایدرز * روایت اولندیکه پیغمبریمز علیه
السلام تبوك غزاسنه کیدردی اوکنده منافقلردن اوچ کسه ایکیسی قرآنی
و رسول اللهی استهزا ایدر و بریسی کولردی دیر ایدیکه محمد زعم ایدرکیم
اول روم اهلنه غالب اوله و بلادی اکا فتح اوله بو وقتی بعید حالتدر و دخی
محمد زعم ایدرکه مدینهده فلان اصحابمز حقنده قرآن نازل اوله بلکه اول
انك کندی قولی و کلامیدر حق تعالی انلرك اول مقالهسنه پیغمبریمز صلی الله
تعالی علیه و سلمی خبردار ایدوب انلری چاغردی و انلره نه سویلدیلرسه
جمیعن بیلدردی دیدیلرکه بز تحدث و کلامه خوض ایدرز تاکه انکله قطع
مسافهٔ طریقه نوع استعانت ایدوب ملالتمز کیدررز ﴿ قل أبالله وآیاته ورسوله
کنتم تستهزؤن ﴾ انلره دیکل که الله تعالی و آیات و رسولنی می استهزاء ایدرسز
﴿ لا تعتذروا قد کفرتم بعد ایمانکم ﴾ اعتذار ایتمکز که سز رسوله ایذاء و طعنله
کفری اظهار ایتدیکز ایمان اظهار کزدنصکره ﴿ ان نعف عن طائفة منکم
نعذب طائفة بانهم کانوا مجرمین ﴾ اکر سزدن برطائفهیی توبه و یا
اخلاصلری و یا ایذاء و استهزاءدن تجنبلریچون عفو ایدرسهوز طائفهٔ اخرایی
نفاق اوزره اصرار ایدر و یا ایذاء و استهزاء ایدر اولدقلری سببیله تعذیب
ایدرز * دینلدیکه انلردن عفو اولنان رجل واحد ایدیکه اکا مخشی بن حمیر
الاشجعی دینوردیکه اول ایکی استهزاء ایدنك کلامنه کولردی و انلردن
مجانب یوریوب بعضی ایشتدیکنه انکار ایلردی بو آیت نازل اولیجق نفاقدن
توبه ایدوب یا الهی وفاتمی سبیلکده قتل ایت و بنم مصرعمی هیچ کمسنهیه
بیلدیرمه غسل و تکفینم و دفنم امرینه بن مباشرت ایتدم دیدرمه اویله
اولسه یوم یمامهده مصاب اولوب یتدی اکا نه حالت ایردیکی بیلنمیوب کتدی
﴿ المنافقون والمنافقات بعضهم من بعض ﴾ اهل نفاقك رجال و نساسی
نفاقده و یا ایماندن بعدده شیء واحدك ابعاضی کبیدرلر ﴿ یأمرون بالمنکر
وینهون عن المعروف ﴾ که انلر کفر و معاصی ایله امر ایدوب ایمان و طاعتدن
نهی ایدرلر ﴿ ویقبضون ایدیهم ﴾ و یدلرینی تصدقدن و فی سبیل الله
انفاقدن امساك ایدوب خیراته بسط ایتمزلر ﴿ نسوا الله فنسیهم ﴾ انلر الله
تعالینك طاعتنی ترك ایدرلر الله تعالی دخی انلری دنیاده توفیق و هدایتدن
و آخرتده رحمتدن ترك ایدوب عذابنده آلیقور ﴿ ان المنافقین هم الفاسقون ﴾
منافقلر تمردده و دائرهٔ خیردن خروجده کامللردر ﴿ وعد الله المنافقین

والمنافقات والكفار نار جهنم خالدين فيها ﴾ الله تعالى نفاق وكرك كفر اهلنك رجال ونساسنه نار جهنمى وعد ايتديكه انده خلودلرى مقدر اولديغى حالده ﴿ هى حسبهم ﴾ اول نار جهنم انلرك عقاب وجزاسنه كافيدر ﴿ ولعنهم الله ﴾ الله تعالى انلرى رحمتندن ابعاد ايده ﴿ ولهم عذاب مقيم ﴾ انلر ايچون اول نار جهنمده عذاب دائم اولور ﴿ كالذين من قبلكم ﴾ سز ايشلديكز سزدن اوّل كچن اقوامك ايشلرى كبى الله تعالينك امرندن عدول ايتديكز وانلرك لعنت اولنمسى كبى لعنت اولنديكز ﴿ كانوا اشدّ منكم قوّة واكثر اموالا واولادا ﴾ كه انلر قوت وبطشده سزدن اشد واموال واولادده اكثر ايديلر ﴿ فاستمتعوا بخلاقهم ﴾ كه انلر ملاذ دنيادن نصيبلريله نفعلنوب آخرتدن عوض اكا راضى اولديلر ﴿ فاستمتعتم بخلاقكم ﴾ سز دخى يامنافقلر ويا كافرلر ملاذ دنيادن نصيبلريكزله نفعلنديكز ﴿ كما استمتع الذين من قبلكم بخلاقهم ﴾ سزدن اوّل كچنلر اول نصيبلريله نفعلنمسى كبى سز دخى انلرك سبيلنه سلوك ايتديكز ﴿ وخضتم كالذى خاضوا ﴾ وباطله خوض ايتديكز اكا خوض ايدنلر كبى ﴿ اولئك حبطت اعمالهم فى الدنيا والآخرة ﴾ ايمدى اشبو صفات اهلى اول سببدن دنياده وآخرتده حسناتلرينك ثوابى باطل اولور ﴿ واولئك هم الخاسرون ﴾ وانلردر كه دنياده وآخرتده زيان ايدرلر ﴿ ألم يأتهم نبأ الذين من قبلهم قوم نوح وعاد وثمود وقوم ابراهيم واصحاب مدين والمؤتفكات ﴾ منافقلره شول انلردن اوّل كچن امتلرك خبرى ايرمديميكه رسوللرينه عصيان ومخالفت ايتدكلرنده انلرى نيجه تعذيب واهلاك ايتمشزدر اول جملهدن قوم نوح كه طوفانله هلاك ايدلديلر وقوم عاد كه ريحله وقوم ثمود كه رجفه ايله وقوم ابراهيم كه بعوضه ايله واصحاب مدين كه قوم شعيبدر يوم ظلهده نارله ومؤتفكات كه قوم لوط قريهلريدر اعاليسى اسافلنه قلب اولنوب سجيلدن حجاره امطاريله هلاك ايدلديلر ﴿ اتتهم رسلهم بالبينات ﴾ اول امتلرك هر برينه رسوللرى حجج واضحه ايله كلدكلرندنصكره تكذيب ايتديلر وياخود امر ونهيدن آيات ظاهره ايله كلدكلرندنصكره طاعت الٰهى ترك ايدوب هوالرينه اتباع ايتديلر اول سببدن بزدخى انلرى هلاك ايتدك ﴿ فما كان الله ليظلمهم ولكن كانوا انفسهم يظلمون ﴾ الله تعالى انلره ظلم ايدر اولمدى بلكه انلر كفر وتكذيبله نفسلرين عقابه عرض ايدوب نفسلرينه ظلم ايتديلر ﴿ والمؤمنون والمؤمنات بعضهم اولياء بعض ﴾ اهل ايمانك رجال ونساسى

برى برلرينه سرده وعلانيهده اوليادر ﴿ يأمرون بالمعروف ﴾ ايمان وطاعت وخير ايله امر ايدرلر ﴿ وينهون عن المنكر ﴾ شرك ومعصيت وشرعده معروف اولميان شيئدن نهى ايدرلر ﴿ ويقيمون الصلاة ويؤتون الزكوة ﴾ ونمازى قيلورلر وزكاتى ويررلر ﴿ ويطيعون الله ورسوله ﴾ وفرائض وسننده الله تعالىيه ورسولنه اطاعت ايدرلر ﴿ اولئك سيرحمهم الله ﴾ ايمدى الله تعالى انلره رحمت ايديسردر ﴿ ان الله عزيز حكيم ﴾ الله تعالى هر شيئه غالبدر مراد ايتديكنه هيچ برشئ مانع اولمز حكيمدر هرشيئى موضعنه وضع ايدر ﴿ وعد الله المؤمنين والمؤمنات جنات تجرى من تحتها الانهار خالدين فيها ﴾ حق تعالى اهل ايمانك رجال ونساسنه جنتلر وعد ايتديكه انك اشجارى التندن نهرلر جارى اولور اول جنتلرده خالدين اولدقلرى حالده ﴿ ومساكن طيبة فى جنات عدن ﴾ وجنات عدنده مسكنلر وعد ايتدى ابن مسعود رضى الله تعالى عنه ايدر عدن جنتلرك وسطيدر عبد الله بن عمرو بن العاص ايدر جنتده عدن دينور برقصر واردركه حولى بروج ومروجدر بش بيك قپوسى واردر اكا كيرمز مكر اولكه نبى ويا صديق وياشهيد اوله حسن ايدر اول التوندن قصردر اكا كيرمز مكركه اول نبى وياصديق وياشهيد وياحكم عدل اوله مقاتل وكلبى ايدر عدن جنتده اعلاى درجهدر عين تسنيم اندهدر سائر جنان انك حولنده محدقهدر اول خلق اولنالدنبرو اورتوليدر تاشول وقته دكين كه اهلى انبياء وصديقون وشهداء وصالحون ودخى الله تعالينك ديلديكى كمسهلر اكا نزول ايدهلر وانده درّ وياقوت وذهبدن قصرلر واردر وعرش التندن ريح طيبه اسوب انلرك اوزره مسك ابيض كثيبلرين ادخال ايدر ﴿ ورضوان من الله اكبر ﴾ الله تعالينك انلردن راضى اولمسى جملهدن اكبردر زيرا كه اول هر سعادت وكرامتك مبدئيدر ﴿ ذلك هو الفوز العظيم ﴾ اشبو رضوان وياجميع تقدم ايدن اشيا فوز عظيمدركه دنيا ومافيها انك جنبنده استحقار اولنور (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم يقول الله تعالى لاهل الجنة يااهل الجنة هل رضيتم فيقولون ربنا مالنا لانرضى وقد اعطيتنا مالم تعطه احدا من خلقك فيقول افلا اعطيكم افضل من ذلك فيقولون ربنا فاىّ شئ افضل من ذلك فيقول احل عليكم رضوانى فلا اسخط عليكم بعده ابدا) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر حق تعالى اهل جنته ديهكه بندن راضى اولديكزمى ديهلركه يا ربنا نيچون راضى اولميهوز حالبوكه خلقكدن كمسنهيه

ويرمديكك شيئى بزه ويردك ديه‌كيم سزه بوندن افضل شئ ويره‌يمى
ديه‌لركه يا ربنا بوندن افضل شئ ندر ديه‌كيم سزه رضوانمى حلال ايتدم
ومن بعد سزه اينجمزين ﴿ يا ايها النبى جاهد الكفار والمنافقين ﴾ يا نبى الله
كفاره سيفله ومنافقينه الزام حجت واقامت حدودله جهاد ايت ﴿ واغلظ
عليهم ﴾ وايكى فريقه كلامكده غلظت ايت ﴿ ومأويهم جهنم ﴾ انلرك
آخرتده مأوالرى جهنمدر ﴿ وبئس المصير ﴾ اول نه چركين مصير اولور
﴿ يحلفون بالله ماقالوا ﴾ انلر يمين ايدرلركه انى ديمديلر * روايت اولنديكه
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم تبوك غزاسنده ايكى آى اقامت ايتدى قرآن
ايسه اكا نازل اولور واول متخلفينى تعييب ايدردى جلاس بن سويد ايتدى
اكر محمدك اخوانمز شاننده سويلديكى حق ايسه بز حميردن شرزانك اول قولى
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه ايريشجك انى چاغروب سؤال ايتديكنده
بن اول قولى ديمدم ديو يمين ايتدى اندن بو آيت نازل اولجق جلاس توبه
ايدوب توبه‌سنده صادق اولدى ﴿ ولقد قالوا كلمة الكفر ﴾ انلر كلمهٔ كفرى
سويلديلركه اول جلاسك محمدك سويلديكى حق ايسه ديديكيدر ﴿ وكفروا
بعد اسلامهم ﴾ اسلامى اظهارلرندنصكره كفرى اظهار ايتديلر ﴿ وهموا
بما لم ينالوا ﴾ قتل رسولدن نائل اولميه‌جقلرينه قصد ايتديلر * روايت
اولنديكه منافقلردن اون ايكى رجل تبوك يولنده عقبه اوزره طورديلركه
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمى قتل ايده‌لر جبريل عليه السلام كلوب
اكا امر ايلديكه انلره بر كشى كوندره حتى كه راحله‌لرينك يوزين اوروب
دونديره پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم دخى حذيفه‌يى كوندردى
﴿ وما نقموا الا ان اغناهم الله ورسوله من فضله ﴾ انلر محمد صلى الله تعالى
عليه وسلمدن ومؤمنلردن كراهت ايتمديلر الا شول سببدنكه الله تعالى ورسولى
رزقيله انلره غنا وسعت ويردى دينلديكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم
مدينه‌يه قدومندن اوّل انلر ضنك عيشده ايديلر پيغمبريمز صلى الله تعالى
عليه وسلم قدوم ايدیجك غنايله مستغنى اولديلر ﴿ فان يتوبوا يك خيرا لهم ﴾
اكر انلر نفاقدن توبه ايدرلر ايسه اول انلره خير اولور ﴿ وان يتولوا يعذبهم الله
عذابا اليما فى الدنيا والآخرة ﴾ اكر انلر ايماندن اعراض ايدرلر ايسه الله تعالى
انلره عذاب اليم ايدر دنياده خزى ايله وآخرتده نارله ﴿ وما لهم فى الارض من ولىّ
ولا نصير ﴾ انلر ايچون يريوزنده بر نفع ايدر قريب وعذابدن منع ايدر مانع اولمز

﴿ ومنهم من عاهد الله لئن آتانا من فضله لنصدقنّ ولنكوننّ من الصالحين ﴾
منافقلردن برى الله تعالى‌يه عهد ايلديكه اكر اول بزه رزقندن ويررسه اندن
حق الهى ادا ايده وزوائده صلهٔ رحمدن ونفقهٔ خيردن صالحلر عملن
ايدنلردن اوله‌وز * دينلديكه اشبو آيت ثعلبة بن حاطب شاننده نازل اولوبدركه
اول پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه كلوب ديديكه يا رسول الله دعا ايتكه
الله تعالى بكا مال ويره پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايتدى يا ثعلبه قليل كه
سن انك شكرنى ادا ايده‌سن خيرلودر شول كثيردنكه شكرينه قادر اولميه‌سن
* بعده وقت آخرده كلوب ديديكه اول الله تعالينك حقيچونكه سنى قرآنله
ونبوّتله كوندردى اكر الله تعالى بكا مال ويررسه اول مالدن هر ذى حقه
حقنى ويرم اويله اولسه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انكيچون دعا ايتدى
اول قيون ايدينوب دود نماسى كبى نما بولدى وچوغالدى حتى كه مدينه‌يه
صغمز اولدى مدينه‌دن طشره بر وادى‌يه نزول ايتدى جماعت وجمعه‌دن
كسلدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اندن سؤال ايتديكنده حالندن
خبر ويرلدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انى آجيوب من بعد ناسدن
زكات جمعنه ايكى رجل كوندردى * ناس انلرى قارشولديلر وزكاتلرين انلره
تسليم ايتديلر اندن اول ايكيسى ثعلبه‌يه اوغرايوب مالنك زكاتن استديلر واكا
پيغمبريمز صلى الله تعال عليه وسلمدن نامه‌سين اوقوديلر ثعلبه ايتديكه بوسزك
استديككز دكل الا جزيه ويا اخت جزيه در وقت آخرده كلوك‌كه رأيم ايده‌م
چون انلر انك قتندن كتديلر ثعلبه شاننده اشبو آيت نازل اولوب اول انى
ايشيدیجك فى الحال زكاتن پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه كتوردى
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انى قبول ايتميوب الله تعالى بنى اندن منع
ايدوبدر ديدى اندن ثعلبه باشنه طوپراق دوكوب چوق آغلدى پيغمبريمز
صلى الله تعالى عليه وسلم اكا اشبو سكا كندى فعلكدندركه ايتدك نيچون بنم
امرمه اطاعت ايتمدك ديدى اندن خائب ومحروم كتدى پيغمبريمز صلى الله
عليه وسلمك وفاتندنصكره زكاتن ابوبكر رضى الله تعالى عنه‌يه كتوروب
اولدخى انى قبول ايتمدى بعده عمر رضى الله تعالى عنه زمان خلافتنده كتوروب
اولدخى قبول ايتمدى وعثمان رضى الله تعالى عنهك زمان خلافتنده هلاك
اولدى ﴿ فلما آتاهم من فضله بخلوا به وتولوا وهم معرضون ﴾ وقتاكه الله
تعالى انلره رزقندن ويردى حق الهى اندن منع ايتديلر وطاعت اللهدن
يوزلرين دوندرديلر حالبوكه انلر بر قومدركيم عادتلرى اندن اعراضدر

﴿ فاعقبهم نفاقا فى قلوبهم الى يوم يلقونه ﴾ الله تعالى اول فعللرینك عاقبتن قلبلرنده نفاق وسوء اعتقاد قیلدی یوم قیامته دکین که انده الله تعالی یه ویاعمللرینه ملاقی اولورلر ﴿ بما اخلفوا الله ماوعدوه ﴾ الله تعالی یه وعد ایتدکاری تصدق وصلاحه خلفلری سببیله ﴿ وبما كانوا یكذبون ﴾ ودخی انده كاذبین اولملریله زیراکه خلف وعد كذبی متضمندر ایكی وجهدن مستقبحدر ﴿ ألم یعلموا ان الله یعلم سرّهم ونجویهم ﴾ منافقلر بیلمزلرمیكه الله تعالی انلرك قلبلرنده اسرار ایتدكاری نفاقی ویاخلفه عزمی ودخی بینلرنده سویلشدكاری مطاعنی ویازكاته جزیه تسمیه لرینی بیلور ﴿ وان الله علام الغیوب ﴾ والله تعالی غیبلری بیلور اكا برشیء خفی اولمز ﴿ الذین یلمزون المطوّعین من المؤمنین فى الصدقات ﴾ منافقلركه مؤمنلردن صدقاتده تطوع ایدنلری ﴿ والذین لایجدون الاجهدهم ﴾ ودخی تطوعده مقدور وطاقتلرین ویرنلری تعییب ایدرلر ﴿ فیسخرون منهم ﴾ یعنی اول منافقلر اول صدقاتده تطوع ایدن مؤمنلری استهزا ایدرلر ﴿ سخر الله منهم ﴾ الله تعالی دخی انلره استهزالری جزاسن ایدر ﴿ ولهم عذاب الیم ﴾ وانلره كفرلری اوزره عذاب مؤلم اولور * روایت اولندیكه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم بروقتده صدقه ویرمكی ناسه ترغیب ایتدی اویله اولسه عبدالرحمن بن عوف رضی الله تعالی عنه درت بیك درهم كتوروب دیدیكه سكز بیك درهمم وار ایدی نصفنی ایشته كتوروب ربم جل شانه یه اقراض ایتدم ونصف آخرینی ایسه عیالمه آلیقودم پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اكا دیدیكه الله تعالی ویردیككه وكرك آلیقودیغكه بركت ویرسون پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك دعاسی حرمتنه مالنه برمرتبه بركت ایردیكه وفاتنده ایكی مرأه سندن برینك نصف ثمن حصه سنه سكسان بیك درهمه صلح اولندی وعاصم بن عدی یوز وسق تمر كتوردی وابو عقیل الانصاری برصاع تمر كتوروب عیالمه دخی برصاع آلیقودم دیدی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم امر ایلدیكه اول كتوردیكی برصاعی صدقات اوزره نثر ایتدی اویله اولسه منافقلر انلری لمزایدوب دیدیلركه عبدالرحمن ایله عاصمك ویرمسی ریاایله در وابوعقیلك برصاع تمرندن الله تعالی ورسولی غنیلردر لكن مرادی اولدركه كندوبی تذكیر ایده تاكه اكا صدقاتدن ویریله ﴿ استغفرلهم اولاتستغفرلهم ان تستغفرلهم سبعین مرّة فلن یغفر الله لهم ﴾ یامحمد اول منافقلر ایچون كركسه استغفار ایت كركسه ایتمه انلره فائده سی اولمامقده

ایكی امر مساویدر اكر انلر ایچون یتمش كره استغفار ایدرسكده حق تعالی انلری مغفرت ایدر دكلدر ﴿ ذلك بانهم كفروا بالله ورسوله ﴾ الله تعالینك انلری عدم مغفرتی شول سببدندركه كفرلری مغفرته قابلیتلرین صرف ایدوبدر ﴿ والله لایهدی القوم الفاسقین ﴾ الله تعالی شول كفرده متمردلری حقه ارشاد ایتمز * روایت اولندیكه عبد الله بن ابیّ كه كبار منافقیندن ایدی مرض موتنده اوغلی عبد الله كه مخلصلردن ایدی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمدن دیلدیكه باباسیچون استغفار ایده پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم دخی انی ایدیجك اشبو آیت نازل اولدی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایتدی ایمدی انكیچون یتمشدن زیاده استغفار ایده یین اویله اولسه نازل اولدیكه (سواء علیهم استغفرت لهم ام لم تستغفر لهم لن یغفر الله لهم) زیرا پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اول یتمشدن عدد مخصوص فهم ایتدی زیراكه اول اصلدر اویله اولسه اكا بیان اولندیكه انكله مراد تكثیردر یوخسه تحدید دكلدر ﴿ فرح المخلفون بمقعدهم خلاف رسول الله ﴾ غزوهٔ تبوكدن تخلف ایدنلر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك خلفنده ویامخالفتنده غزادن قعودلرینه سوندیلر ﴿ وكرهوا ان یجاهدوا باموالهم وانفسهم فى سبیل الله ﴾ والله تعالینك طاعتنده ماللریله ونفسلریله جهاددن كراهت ایتدیلر ﴿ وقالوا لاتنفروا فى الحرّ ﴾ وانلر بری برلرینه ویامؤمنلره اشبو حرّك شدتی زماننده جهاده كتمكز دیدیلر ﴿ قل نار جهنم اشدّ حرّا ﴾ انلره دیكل كه جهنم آتشی حرارتده بوصیف حرندن اشددر سز ایسه بومخالفتكزله جهنم حرنی صیف حری اوزره ایثار ایتدیكز ﴿ لوكانوا یفقهون ﴾ اكر مآبلری اكا ایدیكن بیلورلرسه ﴿ فلیضحكوا قلیلا ولیبكوا كثیرا جزاء بما كانوا یكسبون ﴾ ایمدی انلر دنیاده وآخرتده كی حاللرین تأمل ایدوب ضحكلرین قلیل وبكالرین كثیر ایتسونلركه كفر ونفاقدن كسب ایتدكلرینه جزاء اوله ﴿ فان رجعك الله الى طائفة منهم فاستأذنوك للخروج ﴾ یامحمد اكر حق تعالی سنی كیرو مدینه یه متخلفیندن منافقین طائفه سنه ایركوروب تبوكدنصكره برغزوهٔ اخرایه خروج ایچون سندن استیذان ایدرلرسه ﴿ فقل لن تخرجوا معى ابدا ولن تقاتلوا معى عدوّا ﴾ انلره دیكل كه سز ابدا بنمله غزایه چیقمزسز وعدویه قتال ایتمزسز ﴿ انكم رضیتم بالقعود اوّل مرّة فاقعدوا مع الخالفین ﴾ زیراكه سز اوّل مرّه ده تبوك غزاسنده قعوده

راضى اولديكز ايمدى نساء وصبيان ايله ويا مرضى وزمنى ايله ويا عذرسز تخلف ايدنلرله سز دخى قعود ايدك ﴿ ولاتصل على احد منهم مات ابدا ولاتقم على قبره ﴾ منافقلردن فوت اولانك جنازه سى اوزره ابدا نمازى قيلمغل وقبرى عندنده دفن ويا زيارت ايچون وقوف ايتمكل * عمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنه ايدر عبد الله بن ابىّ فوت اولنجق پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم دعوت اولنديكه نمازين قيله پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم قيام ايديجك ديدمكه يارسول الله سن ابن ابىّ اوزره نمازين قيلورميسنكه اول سنك حقنده شونك وشونك كبى سوز سويلشدى ديو قبايحن اكا عدا ايتدم ديديكه ياعمر اوزرينه نمازى قيلمغله تركى بيننده تخيير اولنوب قيلمغى اختيار ايتدم اكر بيلسيدمكه انكيچون استغفارى يتمشدن زياده ايله مغفرت اولنور ايدردم اندن نمازين قيلوب منصرف اولدى براز زماندنصكره (ولاتصل على احد منهم) دن ايكى آيت تمامنه دكين نازل اولدى * روايت اولنديكه عبد الله ابن ابىّ مرض موتنده پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمى چاغروب ديلديكه انكيچون استغفار ايده وجسد شريفنه ولى ايدن قيصنده اول تكفين اولنه واوزرينه نمازين قيله فوت اولنجق پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اكا قيصن كوندرديكه ايچنده تكفين اولنه و نمازين قيلمغه كيديجك بو آيتك نزوليله نهى اولندى * دينلديكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم كندى قيصنه انى تكفيندن نهى اولنميوب لكن صلاتدن نهى اولنمسنه حكمت اولدركه اول قيص اكا مكافات ايدى شول قيصه كه يوم بدرده عباس بن عبد المطلب اسير اولديغنده اكننده ثوب يوغيدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم برقيص استديكه اكا كيوره عبد الله بن ابيك قيصى اكا مناسب بولنجق پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه اول انى اهدا ايدوب پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم دخى انى عباسه كيورمشيدى ايمدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اكنندن قيصن چيقاروب عبد الله بن ابيه كفن ايتمسى عباس ايچون اندن آلديغى قيصه مكافات ايدى وصلاتدن مرادكه ميت ايچون دعا واستغفاردر كافر حقنده ممنوعدر ﴿ انهم كفروا بالله ورسوله وماتوا وهم فاسقون ﴾ زيراكه انلر الله تعالىيه ورسولنه كافر اولوب منافقين اولدقلرى حالده فوت اولديلر ﴿ ولاتعجبك اموالهم واولادهم ﴾ انلرك اموال واولادى سنى اعجاب ايتمسون ﴿ انما يريد الله ان يعذبهم بها ﴾

فى الدنيا وتزهق انفسهم وهم كافرون ﴾ الله تعالى ديلركه اول اموالك جمع وحفظى متاعبى ايله واولادك شدائد ومصائبى ايله دنياده انلره عذاب ايده وكافرين اولدقلرى حالده روحلرين ازهاق ايده ﴿ واذا انزلت سورة ان آمنوا بالله وجاهدوا مع رسوله استأذنك اولوا الطول منهم وقالوا ذرنا نكن مع القاعدين ﴾ قچان قرآنده برسوره ويا بعض سوره نازل اولسه كه الله تعالىيه ايمان كتوره لر وانك رسوليله كفاره جهاد ايده لر منافقلردن سعت وغنا صاحبلرى سندن قعوده استئذان ايدوب ديرلركه بزى ترك ايدككه شول عذر سببيله جهاددن تخلف ايدنلرله قعود ايده وز ﴿ رضوا بان يكونوا مع الخوالف ﴾ راضى اولديلركه نساء ايله ويا ناسك سفله سيله اوله لر ﴿ وطبع على قلوبهم ﴾ قلبلرى اوزره قسوت براغيلوب اندن رحمت چيقارلدى ﴿ فهم لايفقهون ﴾ اويله اولسه جهادده وموافقت رسولده اولان سعادتى وجهاددن قعودده كى شقاوتى بيلمزلر ﴿ لكن الرسول والذين آمنوا معه جاهدوا باموالهم وانفسهم ﴾ لكن رسول الله وانكله بيله مؤمنلر الله تعالىنك طاعتنده ماللريله ونفسلريله جهاد ايدرلر ﴿ واولئك لهم الخيرات ﴾ انلر ايچون دنياده نصرت وغنيمت وآخرتده جنت وكرامت واردر * دينلديكه خيرات ايله مراد جوارئ حساندر (فيهنّ خيرات حسان) دلالتيله ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر خيرات ايله مراد نه ايدوكنى الله تعاليدن غيرى احد بيلمز ﴿ واولئك هم المفلحون ﴾ وانلر مرادلرينه ظفر بولنلردر ﴿ اعدّ الله لهم جنات تجرى من تحتها الانهار خالدين فيها ﴾ الله تعالى انلر ايچون جنتلر اعداد ايتديكه اشجارى التندن نهرلر جارى اولور انده خالدين اولدقلرى حالده ﴿ ذلك الفوز العظيم ﴾ اشبو انلره ثواب جزيلدر ﴿ وجاء المعذرون من الاعراب ليؤذن لهم ﴾ اعرابدن اسد وغطفان جهد وكثرت عيالله معتذرين اولدقلرى حالده كلديلركه تخلفه اذن ويريله لر ﴿ وقعد الذين كذبوا الله ورسوله ﴾ الله تعالىيى ورسولنى تكذيب ايدنلركه منافقيندر غزادن قعود ايتديلر * دينلديكه ايكى فريق دخى باطل يره عذرى تكلف ايدوب الله تعالىيه جرائتله قعود ايتديلركه انلر منافقيندر ﴿ سيصيب الذين كفروا منهم عذاب اليم ﴾ اول اعرابدن ويامعذوريندن كافر اولانلره قتل ونارله عذاب اليم ايريسردر ﴿ ليس على الضعفاء ﴾ زمنى ومشايخ وعجزه ويا صبيان ويا نسوان اوزره ﴿ ولا على المرضى ﴾ ودخى خسته لر اوزره ﴿ ولا على الذين

لايجدون ماينفقون ﴾ ودخی جهادده انفاق ایده جك شیٔ بولمینلر اوزره
﴿ حرج ﴾ مأثم ویاغزادن قعودده ضیق یوقدر ﴿ اذانصحوا الله ورسوله ﴾
قچانکه الله تعالی یه ورسولنه ایمان وطاعتله سرده وعلانیه‌ده ویاقول
وفعلدن اسلام ومسلمینك صلاحنه عائد اولور شیئله نصح ایده‌لر ﴿ ماعلی
المحسنین من سبیل ﴾ محسنین اوزره جناح ومعاتبه‌لرینه سبیل یوقدر ﴿ والله
غفور رحیم ﴾ الله تعالی انلری نیتلریله غزادن تخلفلرینی مغفرت ایدر وانلره
عذرله اذن ویرمسیله رحمت ایدر ﴿ ولاعلی الذین اذا ماأتوك لتحملهم قلت
لا اجد مااحملکم علیه تولوا واعینهم تفیض من الدمع حزنا الایجدوا
ماینفقون ﴾ وشول قومه دخی غزادن قعودلرنده ضیق ومأثم یوقدرکه انلر
یدی کمسنه ایدیلر بکاؤن تسمیه اولندیلر معقل بن یسار وصخر بن خنساء
وعبدالله بن کعب وعلیة بن زیددر وسالم بن عمیر وثعلبة بن عنمه وعبدالله بن
مغفل پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه کلوب دیدیلرکه الله تعالی بزه
سنکله غزایه خروجه ندب ایتدی یامحمد قچانکه انلر سکا کلدیلر کیم انلری
غزایه کتوره‌سن دوابه ارکابله ویاخفاف مرقوعه ونعال مخصوفه اعطا
ایله سن انلره دیدك که سزی غزایه کتورمکه دیلدیککزدن برشیٔ بولمزین
اویله اولسه غزاده انفاق ایده جك شیٔ بولمدقلرینه حزنلرندن کوزلرینك
یاشی سیلان ایدر اولدقلری حالده قتکدن منصرف اولدیلر ﴿ انما السبیل
علی الذین یستأذنونك وهم اغنیاء ﴾ معاتبه‌یه سبیل شول کمسنه‌لر اوزره‌درکه
غزادن تخلفه استیذان ایدرلر حالبوکه اغنیاء اولوب غزایه خروجه قدرتلری
واردر ﴿ رضوا بان یکونوا مع الخوالف ﴾ مدینه‌ده نسا ایله اولمغه راضی
اولدیلر ﴿ وطبع علی قلوبهم فهم لایعلمون ﴾ الله تعالی قلبلری اوزره
غفلتی ختم ایلدی حتی‌که انلر غزایه خروجك ثوابن وتخلفك عقابن بیلمز
اولدیلر ﴿ یعتذرون الیکم اذا رجعتم الیهم ﴾ انلر تخلفلرنده سزه اعتذار ایدرلر
قچانکه غزادن سز انلره رجوع ایده‌سز ﴿ قل لاتعتذروا لن نؤمن لکم
قد نبأنا الله من اخبارکم ﴾ دیکل که معاذیر کاذبه ایله بزه اعتذار ایتمکز زیرا
بز سزی تصدیق ایتمزز شول سببدنکه حق جل وعلا سزك ضمائرکزده‌کی
شر وفسادك بعضنی بزه خبر ویروبدر ﴿ وسیری الله عملکم ورسوله ﴾ وحق
تعالی ورسولی مستقبلده‌کی عملکزی کوریسردر نفاقکزدن توبه ایدرمیسز
یوخسه انك اوزره قالورمیسز ﴿ ثم تردّون الی عالم الغیب والشهادة فینبئکم

بما کنتم تعملون ﴾ وموتکزدنصکره اول الله تعالی یه رجوع ایدرسزکه
اول خلقه غائب وکرك مشاهد اولان اشیایی علی السویه بیلور دنیاده خیر
وشردن ایشلدیککز اعمالکزی سزه خبر ویررو جزاکزی ایرکورر ﴿ سیحلفون بالله
لکم اذا انقلبتم الیهم لتعرضوا عنهم فاعرضوا عنهم انهم رجس ﴾ منافقلر
سزك رضاکز طلب ایدوب الله تعالی یه یمین ایدرلر قچانکه غزادن انلره کله‌سز
تاکه انلری معاتبه‌دن اعراض ایده‌سز ایمدی انلری معاتبه‌دن اعراض
ایدك زیراکه عتاب انلره نفع ویااصلاح ایدر دکلدر انلر ارجاسدر انابته
حمله تطهیری قبول ایتمزلر ﴿ ومأویهم جهنم ﴾ ومأوالری ناردر دنیاده
وآخرتده انلره توبیخ نفع ایتمز انلره عتاب اولنمغه نار کفایت ایدر ایمدی
انلره عتابه تقید ایتمکز ﴿ جزاء بما کانوا یکسبون ﴾ اول نار انلرك نفاق
وکفردن کسب ایتدکلرینه جزا اولدیغی حالده ﴿ یحلفون لکم لترضوا
عنهم ﴾ سزه یمین ایدرلرکه سز انلردن راضی اوله‌سز ﴿ فان ترضوا عنهم
فان الله لایرضی عن القوم الفاسقین ﴾ اکر سز انلردن راضی اولورسکز سزك
رضاکز الله تعالینك رضاسنی مستلزم اولمز ویالکز سزك رضاکز انلره نفع
ایتمز قچانکه انلر الله تعالینك سخطنده اوله‌لر زیراکه الله تعالی شول قومدن
راضی اولمزکه کفر ونفاقله انك طاعتندن خروج ایدرلر ﴿ الاعراب اشدّ
کفرا ونفاقا ﴾ اهل بدو کفر ونفاقده اهل حضردن اشددر وحشت
وقساوتلریچون وعلمایه عدم مخالطه‌لری وکتاب وسنتی قلت استماعلریچون
﴿ واجدر الایعلموا حدود ماانزل الله علی رسوله ﴾ والله تعالینك رسولنه انزال
ایتدیکی شرایعك حدودنی بیلممکه انلر احقدر ﴿ والله علیم حکیم ﴾ الله تعالی
اهل وبر ومدردن هرکسنه‌نك حالنی بیلورمسیٔ ومحسنه عقاب وثوابی حکمتله
ایرکورر ﴿ ومن الاعراب من یتخذ ماینفق مغرما ﴾ اعرابدن کمسه واردرکه
الله تعالینك طاعتنه صرف وتصدق ایتدیکن غرامت وخسران عد ایدر
زیراکه انکله کندویه اجر وثواب اولمسنی اعتقاد ایتمز بلکه انی انفاقی خوف
وریا ایله‌در ﴿ ویتربص بکم الدوائر ﴾ وسزه زمانك انقلابنه منتظر
اولورلرکه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم وفات ایدوب مشرکلر
ظهور ایده وانلر نفاقدن تخلص ایده‌لر ﴿ علیهم دائرة السوء ﴾ زمان
اوزرلرینه ضرو بلا ومکروه ایله منقلب اوله ﴿ والله سمیع علیم ﴾ الله تعالی انلرك
انفاق عندنده دیدکلرین ایشیدر واضمار ایتدکلرین بیلور ﴿ ومن الاعراب

من يؤمن بالله واليوم الآخر ﴾ واعرابدن كمسه واردركه الله تعالىيه ويوم
آخره ايمان كتورر ﴿ ويتخذ ماينفق قربات عندالله وصلوات الرسول ﴾
وانفاق ايتديكى شيئى الله تعالى عندنده قربات اتخاذ ايدر وانكله رسول الله
صلى الله عليه وسلمك دعا واستغفارنى طلب ايدر زيرا پيغمبريمز صلى الله تعالى
عليه وسلم متصدق ايچون دعا واستغفار ايدردى * پس بو اجلدن صدقه
ويرلان كشىيه سنتدركه صدقهيى اخذ ايتديكنده انى ويرنه دعا ايده
﴿ ألا انها قربة لهم ﴾ آكاه اولكه اول نفقه انلر ايچون عندالله قربت
و فضيلتدر اشبو انلرك اعتقادى صحتنه و رجالرى صدقنه الله تعاليدن
شهادتدر ﴿ سيدخلهم الله فى رحمته ﴾ الله تعالى انلرى جنتنه ادخال ايديسردر
﴿ ان الله غفور رحيم ﴾ الله تعالى انلرك ذنوبن مغفرت ايدر ورحمتيله انلرى
تكريم ايدر ﴿ والسابقون الاوّلون من المهاجرين والانصار ﴾ جنته
سبقت ايدنلر مهاجرين وانصاردن اوّلوندر اهل تفسير سابقينده اختلاف
ايتديلر * دينلديكه انلر ايكى قبلهيه نماز قيلنلردر ويا اهل بدردر ويا بيعت
رضوانه حاضر اولانلردركه اول حديبيهده ايدى وكذلك پيغمبريمز صلى الله
تعالى عليه وسلمه ام المؤمنين خديجه رضى الله تعالى عنهادنصكره اوّل ايمانه
كلانده اختلاف اولندى دينلديكه على بن ابى طالب كرم الله وجهه ايديكه
اون ياشنده ايكن اسلامه كلوب اوّل اول نماز قيلدى وبر قولده ابو بكر
رضى الله تعالى عنهايدى وبر قولده زيد بن حارثه ايدى اسحاق بن ابراهيم
الحنظلى اشبو اخباربينى جمعده ديديكه اوّل اسلامه كلان رجالدن ابو بكردر
ونسادن خديجهدر وصبياندن عليدر وعبيددن زيد بن حارثهدر رضوان الله
تعالى عليهم اجمعين ابو اسحاق ايدر ابو بكر رضى الله تعالى عنه اسلامه
كلجك اسلامنى اظهار ايلدى اول قريشك انسب و اعلمى ايدى الفت
وحسن مجالستيچون قومى اكا كلوردى وانلردن وثوقى اولانلرى اسلامه
دعوت ايدردى حتى انك يديله عثمان بن عفان وزبير بن العوام وعبدالرحمن
بن عوف وسعد بن ابى وقاص وطلحة بن عبيدالله اسلامه كلدى اشبونلر اسلامه
كلجك ابو بكر رضى الله تعالى عنه انلركله بيله پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه
وسلمه كلديلر ونماز قيلديلر ايمدى بو سكز كمسهلر اسلامده سابقين اولوب
انلردنصكره ناس اسلامه دخولده انلره تتابع ايتديلر اما كه انصاردن سابقون
انلردركه ليلهٔ عقبهده پيغمبريمز صلى الله تعالى عليهوسلمه مبايعت ايتديلر عقبهٔ

اولىده يدى كشى ايديلر عقبهٔ ثانيهده يتمش اولديلر و پيغمبريمز صلى الله تعالى
عليه وسلمك انلره قدوم ايتديكنده ابوزراره ومصعب بن عمير رضى الله تعالى
عنهيه قرآن تعليم ايدوب انلركله بيله خلق كثير اسلامه كلديلر ﴿ والذين
اتبعوهم باحسان ﴾ ودخى جنته سبقت ايدنلر اول ايكى قبيلهدن سابقينه
احسان ايله لاحق اولنلردر وياخود ايمان وطاعتده يوم قيامتهدكين كلجك
مؤمنلردن انلره اتباع ايدنلردر وياخود مهاجرون وانصار ذكرنده انلره
رحمت ورضوان ايله دعا ايدنلردر محمد بن كعب القرظىيه اصحاب رسول الله
حقنده نه ديرسن دينلدكده ديديكه جميعى محسن ومسئ جنتهدر اندن بو آيتى
اوقودى الا بوكه انلره تابعلرك جنتده اولمسنه افعال حسنهلرينه اتباع
شرط قيلندى يوخسه سيئهلرينه دكل ﴿ رضى الله عنهم ورضوا عنه ﴾ الله
تعالى انلردن راضى اولدى طاعتلرين قبول وعمللرندن راضى اولمغله وانلر دخى
اندن راضى اولديلر نعم دينيه ودنيويهدن نائل اولدقلريله ﴿ واعدّلهم جنات
تجرى تحتها الانهار ﴾ وانلر ايچون جنتلر اعداد ايتديكه اشجارينك التندن
ايرمقلر اقار ﴿ خالدين فيها ابدا ﴾ انلر انده ابدا مقيملردر ﴿ ذلك الفوز العظيم ﴾
اشبو انلره ثواب جزيلدر ﴿ وممن حولكم من الاعراب منافقون ﴾ مدينه
حولنده اعرابدن منافقلر واردركه انلر مزينه وجهينه واشجع واسلم وغفار
دركه مدينهنك حولنه نزول ايتمشلردى ﴿ ومن اهل المدينة مردوا على
النفاق ﴾ ومدينه اهلندن كمسهلر واردركه نفاق اوزره مستمر اولوب انى
استحكام ايتديلر ﴿ لاتعلمهم نحن نعلمهم ﴾ يا محمد سن انلرى بيلمزسن بلكه انلرى
بز بيلورز ﴿ سنعذبهم مرّتين ﴾ بز انلره ايكى كره عذاب ايدرزكه اول فضيحت
وقتلدر و يا بو ايكيسندن برى قتل وعذاب قبردر ويا اخذ زكات ونهك ابداندر
ويا ارواحلرينك قبضى عندنده وجوه وادبارلرينه ملائكهنك ضربى وقبر
عذابيدر ﴿ ثم يردّون الى عذاب عظيم ﴾ بعده نارده عذاب عظيمه رد اولنورلر
﴿ وآخرون اعترفوا بذنوبهم خلطوا عملا صالحا وآخر سيئا ﴾ وغزادن تخلف
ايدنلردن آخرون ذنوبلرينه اعتراف ايتديلر يوخسه تخلفلرينه معاذير كاذبه
ايله اعتذار ايتمديلر عمل صالحى عمل سيئه خلط ايتديلر ﴿ عسى الله ان يتوب
عليهم ﴾ الله تعالينك وعدجيلى اولديكه انلرك توبهلرينى قبول ايده ﴿ ان الله
غفور رحيم ﴾ الله تعالى غفوردر وتائبلرك ذنبندن تجاوز ايدر رحيمدر انلره
فضل ايدر * روايت اولنديكه اشبو آيت تبوك غزاسندن تخلف ايدنلر حقنده

نازل اولو بدركه انلر اندن تخلف ايتدكلرندنصكره نادم اولوب ديديلركه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم اصحابيله اسيلرده جفاده اولوب بز ايسه كولكه لرده نسا ايله صفالرده اوله وز نفسمز هواسنه تبعيت ايله كنديمزه عجب غدر وظلم والله تعالى يه ورسولنه مخالفت ايتمشز اويله اولسه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم تبوكدن دونوب مدينه يه قريب اولديغنده واروب كنديلرين مسجدك سواريسندن برر ساريه يه باغلديلر و يمين ايتديلركه انلرى اندن رسول الله عليه السلام صاليو يرمينجه اندن صاليو يرلميه لر چون رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم كلوب انلرى مسجدده باغلو كوردى سببندن سؤال ايدوب خبر و يرلدى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم دخى يمين ايتديكه امر الهى اولمينجه انلرى صاليو يرميه حتى اشبو آيت نازل اولبجق انلرى صاليو يردى بعده ديديلركه يارسول الله بزى سنكله غزادن تخلفمزه سبب اموالمز اولمشدر ايمدى انى تصدق ايدوب بزى تطهير ايت * پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ديديكه بن سزك اموالكزى اخذه امر اولنمامشين اويله اولسه نازل اولديكه ﴿خذ من اموالهم صدقة تطهرهم وتزكيهم بها﴾ سن انلرك مالارندن صدقه اخذ ايت كه انكله انلرى ذنوبدن و ياحب مالدن تطهير ايده سن وانلرى منازل منافقيندن منازل مخلصينه رفع ايده سن و يا انكله مالارين آرتوره سن ﴿وصلّ عليهم﴾ وانلر ايچون دعا واستغفار ايت ﴿ان صلوتك سكن لهم﴾ سنك دعاك انلره طمانينت وسكوندر ﴿والله سميع عليم﴾ الله تعالى انلرك اعترافن ايشيدر وندامتلرين بيلور ﴿ألم يعلموا ان الله هو يقبل التوبة عن عباده﴾ انلر بيلمزلرميكه الله تعالى عبادنك توبه لريني قبول ايدر قچانكه صحيحه اوله ﴿ويأخذ الصدقات﴾ وصدقاتى قبول ايدر شول كمسه نك قبولى كبي كه برشئ اخذ ايدر تاكه بدلن و يره ﴿وان الله هو التوّاب الرحيم﴾ الله تعالى توبه يى قبول ايديجيدر وفضلندن انلره رحمت ايديجيدر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم والذى نفسى بيده ما من عبد يتصدّق بصدقة من كسب طيب ولا يقبل الله الا طيبا ولا يصعد الى السماء الا طيب الا كأنما يضعها فى يد الرحمن فيربيها كما يربى احدكم فلوه حتى ان اللقمة لتأتى يوم القيامة وانها لمثل الجبل العظيم ثم قرأ الم يعلموا ان الله هو يقبل التوبة عن عباده ويأخذ الصدقات) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر اول الله تعالى حقيچونكه روحم انك يدنده در بر كمسه كه كسب طيبدن بر صدقه يى تصدق ايده والحال الله تعالى قبول ايتمز مكر آنيكه طيبدر وسمايه

صعود ايتمز مكر اولكه طيبدر كانه اول انى يد رحمانه وضع ايدر اول انى تربيه ايدر سزدن بريكز فلونى تربيه ايتمسى كبي حتى بر لقمه يوم قيامتده جبل عظيم دكلو اولمش كتور يلور اندن اشبو الم يعلموا آيتن اوقودى ﴿وقل اعملوا﴾ ديكلكه ديلديكزى خير وكرك شر عمل ايدك ﴿فسيرى الله عملكم ورسوله والمؤمنون﴾ الله تعالى ورسولى ومؤمنلر سزك عملكزى كوريسردر اما الله تعالينك كورمسى ظاهردر زيرا اكا برشئ خفى دكلدر ورسولينك كورمسى الله تعالينك اكا اعلاميله در ومؤمنلرك كورمسى الله تعالى انلرك قلوبنه اهل صلاحه محبت واهل فساده بغض القاسيله در ﴿وستردّون الى عالم الغيب والشهادة﴾ ويوم قيامتده بعث اولنديغكزده اول الله تعالى يه رد اولنورسزكه غيب وشهادتى بيلور ﴿فينبئكم بما كنتم تعملون﴾ اول سزه دنياده ايشلدكلريكز اعمالى خبر و يرر وجزاسين اير كورر ﴿وآخرون مرجون لامر الله﴾ ومتخلفيندن قوم آخرين شانلرنده حكم الله مؤخر وموقوفدركه انلر اوچ كمسه ايديلر كعب بن مالك وهلال بن اميه ومرارة بن الربيع دينورديلر زيرا اوّل ذكر اولنان متخلفين كبي توبه واعتذارده مبالغه ايتمديلر ﴿اما يعذبهم واما يتوب عليهم﴾ يا الله تعالى انلره عذاب ايدر اكر نفاق اوزره اصرار ايدرلرسه وياخود توبه لرين قبول ايدر اكر توبه ايدرلرسه ﴿والله عليم حكيم﴾ الله تعالى انلرك احوالنى بيلور ديلديكى وجه اوزره انلرده حكمتن اجرا قيلور تتكيم قصه سى اشبو سوره دن (وعلى الثلاثة الذين خلفوا) آينده كلور ان شاء الله تعالى ﴿والذين اتخذوا مسجدا ضرارا﴾ منافقلردن شونلركه بر مسجد ياپديلر كه انكله مؤمنلره مضاره ايدرلر ﴿وكفرا﴾ واضمار ايتدكلرى كفره تقويت ايده لر ﴿وتفريقا بين المؤمنين﴾ ومؤمنلر بيننى تفريق ايده لركى انلر مسجد قباده صلاة ايچون اجتماع ايدرلردى ﴿وارصادا لمن حارب الله ورسوله من قبل﴾ واندن اوّل الله تعالى يه ورسولنه محاربه ايدن ابو عامر الراهب ايچون انى اعداد ايدرلردى ﴿وليحلفنّ ان اردنا الا الحسنى﴾ ويمين ايدرلركه بز بو مسجدى ياپمغله خصلت حسنى اراده ايتمشزكه اول صلاة وذكردر ومصلينه توسعه در ﴿والله يشهد انهم لكاذبون﴾ الله تعالى شهادت ايدركه انلر يمينلرنده كاذبلردر ﴿لاتقم فيه ابدا﴾ ايمدى اول مسجد ضرارده ابدا نمازه طورمغل * روايت اولنديكه بنو عمرو بن عوف مسجد قبايى بنا ايدبجك پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمدن ديلديلركه انلره انده

ابتدا اول نماز قيلو و يره پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم دخى نعم ديوب انلره انده نمازه امامت ايلدى او يله اولسه اخوانلرى بنو غنم بن عوف انلره حسدلرندن مسجد ضرارى بنا ايتديلر شول قصد اوزره كيم ابو عامر الراهبى شامدن كلديكنده اكا امام ايده‌لركه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اكا فاسق تسميه ايتمشيدى زيرا اول ايكى كره اسلامه كلديكندنصكره كفره رجوع ايتمشيدى واول يوم احدده پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه ديمشديكه هر قوميكه سنكله قتال ايدر بولم الا انلركله بيله اوزريكه قتال ايدرين تايوم حنينه دكين انكله قتالدن زائل اولمدى حنينده هوازنله بيله صنوب شامه قاچدى تاكه قيصردن جنودله پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اوزره محاربه‌يه كله قنسرينه وارديغنده مرد اولدى دينلديكه اول يوم احزابده جيوش جمع ايدردى منهزم اولدقلرنده اول شامه كتمشيدى * دينلديكه مسجد ضرار ياپلمزدن اوّل نمازى جميعا مسجد قباده قيلورلر ايدى چون مسجد ضرارى بنادن فارغ اولديلر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه كلديلر حالبوكه اول تبوك غزاسنه كتمكه حاضرلنوردى ديديلركه يارسول الله علتلولر وحاجتلولر ايچون بر مسجد بنا ايتمشزديلرز كيم انده كله‌سن وبزه انده نماز قيلوب بركتله دعا ايده‌سن پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ديديكه شمديكى حالده غزايه خروج امرينه مشغولز ان شاء الله تعالى غزادن كلديكمزده اكا وارەلم سزكله انده نماز قيله‌لم چون پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم تبوكدن دونوب مدينه قربنده ذواوان نام موضعه نزول ايتدى مسجد ضرار اهلى كلوب مسجدلرينه دعوت ايتديلر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم دخى اكا كتمك صددنده ايكن حق جل وعلا مسجد ضرارك واهلنك حقنده اشبو آيتى انزال ايتدى وانده نماز قيلمقدن انى منع ايتدى اويله اولسه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم صحابه‌دن برقاچ كمسه‌لره بيوردى حتى كه مسجد ضراره واردیلر اكا آتش اوروب ياقديلر وبناسين بوزوب يقديلر ومحلنى جيفه وكناسه ايله طولدرديلر * عطا ايدر عمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنه زمان خلافتنده وقتاكه امصار فتح اولدى مسلمينه امر ايلديكه مساجد بنا ايده‌لر لكن ايكى مسجدى برى برينك يانده بنا ايتميه‌لركه انك برى آخرينه مضار اولميه ﴿ لمسجد اسس على التقوى من اوّل يوم احق ان تقوم فيه ﴾ والله شول مسجدكه اول ابتداء وجودندنبرو الله تعالى يى

توحيد اوزره اكا اساس اورلمشدر اولى واجدردركه سن انده صلاة ايچون قائم اوله‌سن دينلديكه انكله مراد مسجد قبادركه اول ذكر اولنان قصه‌يه اوفقدر وياخود پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك مدينه‌ده‌كى مسجديدر ﴿ فيه رجال يحبون ان يتطهروا ﴾ انده رجال واردركه الله تعالينك رضاسين ديليو معاصى وخصال مذمومه‌دن طهارتى سورلر * دينلديكه انلر صو ايله استنجا ايدرلر وكيجه جنابت اوزره اويومزلر ﴿ والله يحب المطهرين ﴾ الله تعالى تطهر ايدنلرى سور * روايت اولنديكه بو آيت نازل اولنجق پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم مهاجريندن برجماعتله مسجد قبايه واردى كورسه‌كه انصاردن برجماعت مسجدك قپوسنده اوتوررلر ديديكه يامعشر انصار الله تعالى سزه ثناء ايتدى وضوء وغائط عندنده نه عمل ايدرسز ديديلركه يارسول الله اوچ طاشله استنجا مزك آردنجه صوايله دخى استنجاء ايدرز ﴿ افمن اسس بنيانه على تقوى من الله ورضوان خير ﴾ شول كمسه‌مى خيرليدركه دينك بنيانى قاعدهٔ محكمه اوزره تأصيل ايده‌كه اول الله تعاليدن تقوادر وطاعتله رضاسنى طلبدر ﴿ ام من اسس بنيانه على شفا جرف هار ﴾ يوخسه شول كمسه‌مى خيرليدركه دينى بنيانى بروادى جانبنه تأصيل ايده‌كه اول مائك جريانيله منحفر اولديغندن سقوطه مائل اوله ﴿ فانهار به فى نار جهنم ﴾ وانكله بيله نار جهنمه ساقط اوله ﴿ والله لايهدى القوم الظالمين ﴾ الله تعالى هدايت ايتمز شول قومه كيم نفسلرينه كفر ونفاقله ظلم ايدرلر * روايت اولنديكه مسجد ضراردن بربقعه قازيلوب اندن دخان چيقار كورلدى جابر بن عبدالله ايدر مسجد ضراردن دخان چيقار كوردم ﴿ لايزال بنيانهم الذى بنوا ريبة فى قلوبهم ﴾ انلرك بنا ايتدكلرى بنيانى قلبلرنده شك ونفاق اولمقدن زائل اولمز يعنى انلرك بناسى شكلرينه وتزايد نفاقلرينه سبب اولمقدن زائل اولمز زيراكه اول انلرى اكا حمل ايتدى بوندنصكره پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انى هدم ايديجك اول قلبلرنده رسوخ بولوب زياده اولدى برحيثيتله‌كه انك رسمى قلبلرنده قالدى ﴿ الا ان تقطع قلوبهم ﴾ مكركه قلبلرى پاره پاره اولوب انده ادراكه قابليت قالميه وياخود انلر اندن شكده اولمقدن زائل اولمزلر تاشول وقته دكينكه موته ايره‌لر شكلرى كيدوب حقيقت حاللرين كوره‌لر ﴿ والله عليم حكيم ﴾ الله تعالى انلرك نياتنى بيلور مسجد ضرارى هدمده حكمتن

اجرا قیلور ﴿ ان الله اشتری من المؤمنین انفسهم واموالهم بان لهم الجنة ﴾
الله تعالی مؤمنلردن دیلدیکه نفسلرین ومالارین انك سبیلنه بذل ایدوب
مقابله سنده انلره جنتله جزاء وثواب ایده ﴿ یقاتلون فی سبیل الله فیقتلون
ویقتلون ﴾ که انلر الله تعالینك رضاسین استیوکافرلره غزا ایدوب انلری قتل
ایدرلر ویا انده قتل اولنورلر ﴿ وعدا علیه حقا فی التوراة والانجیل والقرآن ﴾
انلر ایچون جنت ثوابی الله تعالیدن وعد حقدرکه اول توراة وانجیل وقرآنده
ثابتدر ﴿ ومن اوفی بعهده من الله ﴾ اول کمسه که الله تعالیدن ثواب طلب
ایدوب جهاد امرنده عهدینه وفا ایده نیتنده اخلاص ایدوب ریا وسمعه دن
اجتناب ایده ﴿ فاستبشروا ببیعکم الذی بایعتم به ﴾ ایمدی الله تعالی ایله
ایتدیککز مبایعه یه فرحان ومسرور اولك که سزلك شیٔ یسیریکز مقابله سنده
سزه جلائل مطالبکز ویرمکه وعد ایتدی ﴿ وذلك هو الفوز العظیم ﴾ ایمدی
اول بیع که انی الله تعالی ایله مبایعه ایتدیکز یوم قیامتده اول سزه فوز عظیمدر
﴿ التائبون ﴾ شونلرکه شرکدن توبه ایدوب نفاقدن بری اولورلر ﴿ العابدون ﴾
وشونلرکه الله تعالی یه اطاعت ایدوب عبادتلرنده اخلاص ایدرلر ﴿ الحامدون ﴾
والله تعالینك نعمتلرینه سرّاء وضرّاءده حمد ایدرلر (قال النبی صلی الله
تعالی علیه وسلم اوّل من یدعی الی الجنة یوم القیامة الذین یحمدون الله فی السرّاء
والضرّاء) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر یوم قیامتده جنته اوّل
دعوت اولنان شول قومدرکه صفاده وجفاده الله تعالی یه حمد ایدنلردر
﴿ السائحون ﴾ وشونلرکه صائم اولورلر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم
سیاحة امتی الصوم) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر امتمك سیاحتی
صومدر صائمه سایح دینلدی زیرا اول انی شهواتدن تعویق ایدر واول
ریاضت نفسانیه درکه انکله خفایای ملك وملکوته توصل ایدیلور *
دینلدیکه سایحون ایله مراد غزاتدرکه فی سبیل الله جهاد ایدرلر * عثمان
ابن مظعون رضی الله تعالی عنه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمدن سیاحته
استیذان ایتدکده دیدیکه (ان سیاحة امتی الجهاد) امتمك سیاحتی
جهاددر وعکرمه ایدر سایحونله مراد طلبهٔ علمدر ﴿ الراکعون الساجدون ﴾
وشونلرکه رکوع وسجود ایدرلر یعنی صلوات خمسه مواظبت ایدرلر ﴿ الآمرون
بالمعروف والناهون عن المنکر ﴾ ایمان وطاعتله امر ایدرلر وشرك ومعاصیدن
نهی ایدرلر ﴿ والحافظون لحدود الله ﴾ والله تعالینك تبیین وتعیین ایتدیکی

حقایق وشرایعك حدودنی رعایت ایدرلر ﴿ وبشر المؤمنین ﴾ اشبو
فضائل ایله موصوف مؤمنلره تبشیر ایت انیکه تعبیر کلام واحاطهٔ افهامدن
جلیل اولور * دینلدیکه اشبو اوصافله موصوفلره دخی جنت اولور مجاهدینه
اولدیغی کبی اکر جهاد ترکنی قصد ایتمز ویا جهادی عنادندن ترك ایتمزلرسه
زیراکه بعض مسلمین بعض آخریندن کافی اولور اولکه بو صفتلی اوله
انکچون کذلك جنت اولور زیراکه الله تعالی (وکلا وعد الله الحسنی)
مصداقنجه جمیع مؤمنلره جنت وعد ایدوبدر ﴿ ما کان للنبیّ والذین آمنوا
ان یستغفروا للمشرکین ولو کانوا اولی قربی من بعد ما تبین لهم انهم
اصحاب الجحیم ﴾ پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایچون ومؤمنلر ایچون
جائز اولمدیکه مشرکین ایچون استغفار ایده لر اکرچه اول مشرکین انلرك
ذوی قرابه لری ایسه ده اول مشرکین کفر اوزره موتلرندن اهل نار ایدکلری
متبین اولدیغندنصکره * روایت اولندیکه ابو طالب محتضر اولدیغنده
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اکا واروب قتنده ابوجهل ایله عبدالله
ابن امیه یی بولدی دیدیکه یاعم لا اله الا الله دیکل که سنکچون اول کلمه سببیله
الله تعالی عندنده محاجه ایده‌م ابوجهل وعبدالله اکا دیدیلرکه عبد المطلب
ملتك ترك ایدرمیسك پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اکا کلمهٔ توحیدی
عرض ایتدیکنجه انلر اکا اول مقاله یی تکرار ایتدیلر حتی ابوطالبك آخر
کلامی عبد المطلب ملتی اوزره‌ین دیمك اولدی ولا اله الا الله دیمکدن
اباء ایتدی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم دیدیکه والله بن سنکچون
استغفاردن زائل اولمزین مادامکه اندن نهی اولنمیم اویله اولسه بو آیت نازل
اولیجق انکچون استغفاردن منتهی اولدی وبر روایتده پیغمبریمز صلی الله
تعالی علیه وسلم اکا دیدیکه یاعم لا اله الا الله دیکل که یوم قیامتده سنکچون
اول قولکه شهادت ایده‌م دیدیکه اکر قریش بنی تعییر ایدر اولمسه سکا
مطاوعتمله سنی مسرور ایدردم * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله تعالی
علیه وسلم مکه یه قدوم ایتدیکنده اناسی آمنه نك قبرینه واروب انکچون
استغفاره اذن اولمق رجاسیله کونش قیزنجیه دکین ایاغن طوردی حتی که بو آیت
نازل اولوب استغفاردن نهی اولندی اشبو آیت دلیلدرکه مشرکینك
احیاسیچون استغفار جائز اوله زیراکه اول انلرك ایمانه توفیق اولنمسنی طلبدر
﴿ وما کان استغفار ابراهیم لابیه الا عن موعدة وعدها ایاه ﴾ وابراهیم

عليه السلامك باباسیچون استغفاری دكل الا ابراهیم علیه السلام انكچون
استغفاره وعد ایتدیکی سببدن ایدی ویاخود ابراهیم علیه السلامه اسلامه
كلمكه وعد ایتدیکندنصکره اولدخی اكا سنكچون ربم جل شانه‌دن مغفرت
طلب ایده‌ین دیمشیدی ﴿ فلما تبين له انه عدوّ لله تبرّأ منه ﴾ وقتا كه ابراهیم
علیه السلامه انك الله تعالی‌یه عدو ایدیکی متبین اولدی موتی کفر اوزره
اولمغله ابراهیم علیه السلام اندن تبری ایتدی * دینلدیکه یعنی قچان آخرتده
ابراهیم علیه السلامه باباسنك الله تعالی‌یه عدو ایدیکی متبین اوله اندن تبری
ایدر پیغمبریمز صلی الله تعـا علیه وسلم ایدر یوم قیامتده ابراهیم علیه
السلامه باباسی آزر قاوشه حالبوکه یوزنده غبره وقتره اوله ابراهیم علیه
السلام اكا دیه كه بن سكا دیمدمیکه بكا عاصی اولمغل اول ایده كه اشبو کونده
سكا عاصی اولمزین اویله اولسه ابراهیم علیه السلام دیه كه یارب سن بكا وعد
ایتمشدك كه اشبو کونده بنی خلق ایچنده رسوای ایتمیه سن حالبوکه بابام
جهنمدن ایریشن رسوایلقدن زیاده نه اولور الله تعالی دیه كه بن جنتی کافرلره
حرام ایتمشن بعده اكا دینله كه یا ابراهیم ایاغك التنه نظر ایت کورسه كه اول
بر ذبح متلطخدر اندن قوائمندن اخذ اولنوب ناره براغیله ﴿ ان ابراهيم
لأوّاه حليم ﴾ ابراهیم علیه السلام چوق آه ایدردی ویا دعاسنده چوق
یلواررردی وجاهلك جهلندن تجاوز کندویه اذا ایدنی عفو ایدردی
﴿ وما كان الله ليضلّ قوما بعد اذ هديهم حتى يبين لهم ما يتقون ﴾ الله تعالی
برقومی ضلالت اوزره اماته ایدوب انك اوزره مؤاخذه ایدر اولمدی انلری
اسلامه هدایت ایتدکدنصکره حتی كه انلره اندن اوّل فعل وترکی واجب
اولان اشیایی بیان ایتدی * اشبو آیتك سبب نزولنده دینلدیکه برقوم
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه قدوم ایدوب اسلامه کلدیلر حالبوکه
اول وقتده خمر حرام دكل ایدی وقبله کعبه‌یه تحویل اولنمامشدی انلر
قوملرینه رجوعندنصکره خمر حرام وقبله کعبه‌یه متحوّل اولدی حالبوکه
انلرك اندن خبری یوغیدی برمدتدنصکره ینه مدینه‌یه قدوم ایتدکارنده
خمری حرام اولمش وقبله‌یی تحول ایتمش بولدیلر ودیدیلر كه یارسول الله
بزسنك اولدیغك دینك غیری اوزره یز ضلالتده‌یز وحاللرین خبرویردیلر الله
تعالی بوآیتی انزال الله بیلدردیکه الله تعالی برقومك منسوخله ایشلدکلری عملی
ابطال ایتمز مادامکه انلره ناسخی بیان ایتمیه اشبو آیت دلیلدر كه غافل مکلف

اولمیه ﴿ ان الله بكل شئ عليم ﴾ الله تعـالی هرشیئی خلقه صالحی وغیر
صالحی بیلور ﴿ ان الله له ملك السموات والارض يحيي ويميت ﴾ سموات
وارضك ملکی الله تعالینکدر ایکیسنك اهلنه دیلدیکن امر ایدر دنیاده احیاء
واماته انك صفتیدر خلقنده اجرا ایدر ﴿ وما لكم من دون الله من وليّ
ولا نصير ﴾ سزك ایچون الله تعالیدن غیری سزدن انك عذابن دفع ایدر
ولیّ ونصیر یوقدر بلکه الله تعالی موجودك مالکی ومتولئ امریدر انك
غیریه ولایت ونصرت تأتیسی دكل الا اندندر ایمدی واجب اولورکه یالکز
اكا توجه ایده‌لر وماسوادن تبری ایده‌لر تا كه فعل وترکارنده اندن غیری
مقصودلری اولمیه ﴿ لقد تاب الله على النبيّ ﴾ الله تعالی رسولنك خطاسندن
تجاوز وصفح ایتدیکه منافقلره تبوك غزاسندن تخلفه اذن ویردی
﴿ والمهاجرين والانصار ﴾ ودخی مهاجرین وانصاردن تجاوز ایتدیکه
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه ذهابدن تخلفه نوعا میل ایتدیلر *
دینلدیکه زیرا هیچ برکسه یوقدرکه الا اول توبه‌یه محتاجدر حتی نبی ومهاجرین
وانصار ایسه‌ده زیرا ﴿ وتوبوا الى الله جميعا ﴾ قول شریفیله توبه‌نك
وجوبی جمیع مکلفینه تعمیم بیورلدی زیرا هیچ کسه یوقدرکه الا اول
برمقامده درکه اول استنقاص اولنور فوقنده‌کی مقامه نسبتله ایمدی اول
نقیصه‌دن ترقی توبه‌در وتوبه‌نك فضلنی اظهار درکه اول انبیاء وصالحین
مقامیدر ﴿ الذين اتبعوه في ساعة العسرة ﴾ كه اول مهاجرین وانصار
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمه عسرت وقتنده یعنی غزوهٔ تبوکده‌که
اول غزوة العسره دیو تسمیه اولندی حسن ایدر غزوهٔ تبوك عسرتی
برمرتبه‌ده ایدیکه بردوه‌یی اون کشی نوبتجه بنرلردی وزادلری کوه‌لی خرما
ومتغیرآرپه ایدی وانلردن برقاچ کشینك متعدد خرمالری اولوب اجقدقلرنده
بری برخرمایی برازچینه دیکندنصکره انی صاحبنه ویرر انجق طعمن بولورلر
واوزرینه برجرعه ماء شربیله اکتفا ایدرلردی حتی انی دخی دوکتدیلر
حضرت ابوبکر دیدیکه یارسول الله حق تعالی سنی خیر دعایه معتاد
ایتمشدر دعا ایلکل نعم دیوب دعایه ال قالدردی همان دم هوا بولتلنوب
ناس انکله کولکه‌لندی ویغمور یاغوب ناس صولندی بعده اول منزلدن
طوروب کتدیلر باشلرندن بولت کتمیوب انکله استراحت ایتدیلر ﴿ من بعد
ما كاد يزيغ قلوب فريق منهم ﴾ انلردن برفریقك ایمان اوزره ثباتدن

وبااتباع رسولدن قلبلری زیغه قریب اولدیغندنصکره دینلدیکه یعنی
تخلف وانصرافه میل اراده ایتدیلر * کلبی ایدر برناس تخلفه
قصد ایتدیلر بعده نادم اولوب اردلرندن انلره ایردیلر ﴿ثم تاب علیهم﴾
اندن الله تعالی انلرك توبه‌لرین قبول ایتدی ﴿انه بهم رؤف رحیم﴾
زیراکه الله تعالی انلره رأفتلو ورحمتلودر ﴿وعلى الثلاثة الذين خلفوا﴾
والله تعالی شول اوچ کمسه‌دندخی تجاوز ایتدیکه غزادن تخلف ایتدیلرکه
انلر کعب بن مالك الشاعر ومرارة بن الربیع وهلال بن امیه ایدیکم اوچی
دخی انصاردن ایدیلر ﴿حتى اذا ضاقت عليهم الارض بما رحبت﴾ حتی
ارض متسعه ایکن انلره ضیق اولدی ﴿وضاقت عليهم انفسهم﴾ وقلبلری
فرط وحشت وغمدن برشیئله انس ایتمز واکا سرور ایرمز اولدی ﴿وظنوا
ان لاملجأ من الله الا اليه﴾ وتیقن ایتدیلرکه الله تعالینك سخط وعذابندن
مفر وملجأ یوقدر مکرکه توبه واستغفار ایله ینه اکا اوله ﴿ثم تاب عليهم ليتوبوا﴾
بعده انلره توبه‌لری قبولن انزال ایتدی تاکه توابین جمله‌سندن عد اولنه‌لر
ویا اول الله تعالی انلره مرة بعد اخری قبول ورحمتله رجوع ایتدی تاکه
توبه‌لری اوزره استقامت ایده‌لر ﴿ان الله هو التوّاب الرحيم﴾ الله تعالی تائبك
توبه‌سین قبول ایدر ونعم انعامیله رحمت ایدر کعب بن مالك ایدر پیغمبریمز
صلی الله تعالی علیه وسلم تبوك غزاسندن مدینه‌یه قدوم ایتدیکنده اکا واروب
سلام ویردم بکا غضبله رد سلام ایتدی اندن ناس بزمله کلامی ترك ایتدیلر
اللی کون اوزریمزدن زمان کچدی اول حالت بزه زیاده مشقت ویردی
بکا بوندن اهم واخوف شیٔ یوغیدیکه بکا موت ایروب رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم نمازم قیلمیه ویاخود رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم وفات
ایدوب ناس بیننده اول منزلده قالم بکا کمسه سویلر اولمیه ووفات ایتدیکمده
اوزریمه کمسه نماز قیلمیه اللی کون تمامنده کیجه‌نك ثلث اخیرنده پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلمه الله تعالی اشبو توبه‌مز آیتن انزال ایتدی پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم صباح نمازین قلیجق انی بزه تبشیر ایتدی ﴿یا ایها الذين
آمنوا اتقوا الله وكونوا مع الصادقين﴾ یامؤمنلر الله تعالینك راضی اولمدیغی
اشیادن صاقنك وصادقلر ایله اولك اول صدق کرك ایمان ویاعهودده‌در
ویاخود دین الهده نیت وقول وعملده‌در ویاخود توبه وانابتده‌در * ابن
عباس رضی الله تعالی عنه ایدر یعنی شول قومله اولکه انلر نیت خالصه

اوزره رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم ایله تبوك غزاسنه کتدیلر ویاشونلر
ایله کیم ذنبه اعترافده صدق ایتدیلر یوخسه اعذار کاذبه ایله اعتذار ایتمدیلر
ابن مسعود ایدر کذب نه جدده ونه هزلده صالح اولور ونه صبی‌یه برشیٔ
وعدندنصکره خلفی جائز اولور ﴿ما كان لاهل المدينة ومن حولهم من الاعراب
ان يتخلفوا عن رسول الله﴾ اهل مدینه‌یه وانلرك حوالنده اولان اعرابه که
بووادیده ساکن اولورلر جائز اولمزکه رسول الله‌دن تخلف ایده‌لر قچانکه
اول غزایه کیده ﴿ولا يرغبوا بأنفسهم عن نفسه﴾ وکذلك جائز اولمزکه
رسول اللهك نفسی بقاسندن کندی نفسلرینك بقاسین اختیار ایده‌لر بلکه
واجب اولورکه انك مرادینه اتباع ایده‌لر * روایت اولندیکه ابو خیثمه
رضی الله تعالی عنه بستاننه واردی مکر انك برحسنا مرأه‌سی وارایدی
ابو خیثمه ایچون انده بر ظللده حصیر بسط ایتدی واوکنه رطبله ماءبارد
کتوردی ابو خیثمه نظر ایدوب دیدیکه ظل ظلیل ورطب یانع وماء بارد
وامرأهٔ حسناء دردی دخی بوراده موجوددر لکن رسول الله صلی الله تعالی
علیه وسلم حرده وریحده‌در ایمدی روا دکلدرکه اول جفاده اولوب بن صفاده
اولم هماندم طوروب سیفنی ورمحنی النه الدی وراحله‌سنه بنوب یوله
کیردی سرعت سیر ایله آز وقتده پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه ایری
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اکا سوینوب دعا ایلدی ﴿ذلك بأنهم
لا يصيبهم ظمأ ولا نصب ومخمصة في سبيل الله﴾ پیغمبریمز صلی الله تعالی
علیه وسلمله غزاتك تخلفی جائز اولمامق شول سببله‌درکه الله تعالینك سبیلنده
هر بارکه انلره صوسزلق ویا تعب ونصب ویا اجلق ایریشه ﴿ولا يطؤن
موطأ يغيظ الكفار﴾ ویا بر مکانکه اکا انلر اایاق باصمغله کفار اویکلنورلر
﴿ولا ينالون من عدوّ نيلا﴾ ویاعدودن بر مصیبته ایره‌لر اول کرك قتل
ویا اسر ویانهبدر ﴿الا كتب لهم به عمل صالح﴾ الا انك سببیله انلر ایچون
عمل صالح یازیلور ﴿ان الله لا يضيع اجر المحسنين﴾ الله تعالی احسان ایدنلرك
اجرنی ضایع ایتمز ﴿ولا ينفقون نفقة صغيرة ولا كبيرة﴾ ونفقه‌که انلر انی انفاق
ایدرلر اول کرك صغیره‌در تمره ویالقمه ویاعلاقهٔ سوط کبی ویا کبیره‌در عثمان
رضی الله تعالی عنهك جیش عسرتده‌کی انفاقی کبی ﴿ولا يقطعون واديا﴾
ویابر وادیکه انی قطع ایدرلر اول کرك اقباللری ویا ادبارلری حالنده‌در
﴿الا كتب لهم﴾ الا انك ثوابی انلر ایچون یازیلور ﴿ليجزهم الله احسن

ما كانوا يعملون ﴾ تاكه الله تعالى انلره يوم قيامتده شول دنياده ايشلدكارى اعماللرندن احسن جزاء ايده زيرا كه حسنهٔ واحده ايچون اون مثلى جزاء اولنور تايديوز مثلنه دكين واندن اكثر مالايحصايه دكين جزاء ايديلور (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من اغبرّت قدماه فى سبيل الله حرمه الله على النار) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بركسه كه غزا يولنده اياقلرينه توز بولاشه الله تعالى انى جهنمه حرام ايدر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من انفق نفقة فى سبيل الله كتبت بسبعمائة ضعف) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بركسه كه غزا يولنه برنفقه انفاق ايده انكچون يديوز ضعفى ثواب يازيلور (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من جهز غازيا فى سبيل الله ومن خلف غازيا فى سبيل الله فى اهله بخير فقد غزا) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بركسه كه فى سبيل الله برمجاهده جهادك حوايج ولوازمن تجهيز ايده ويا برمجاهدك اهل وعيالنده خيرله خلافت ايده اول اجرده غزا ايتمش منزلتندهدر ﴿ وما كان المؤمنون لينفروا كافة ﴾ مؤمنلره مستقيم اولمزكه غزايه وياطلب علمه جميعى خروج ايدهلر جميعنك تثبطى مستقيم اولمديغى كبى زيرا اشبو ايكى حالتك هر برى امر معاشه خلل ويرر * ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر وقتاكه حق جل وعلا غزوهٔ تبوكده منافقلرك عيوبن انزال ايتدى من بعد پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اطرافه سرايا كوندرر اولديغنده مسلمونك جميعى غزايه چيقوب پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمى يالكز اليقور اولديلر اول سببدن بو آيت نازل اولدى اشبو نهى معناسنده نفيدر ﴿ فلولا نفر من كل فرقة منهم طائفة ﴾ مؤمنلرك هر قبيلهسندن برجماعت غزايه چيقمزلرمى چيقسونلر وبرجماعت اخرى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمله قالسونلركه ﴿ ليتفقهوا فى الدين ﴾ دينده فقاهتى تكلف ايدهلر يعنى اول قلان جماعت قرآن وسنن وفرائض واحكام تعلم ايدهلر ﴿ ولينذروا قومهم اذا رجعوا اليهم ﴾ وفقاهت ايله غايت سعى ومعظم غرضلرى اول غزايه كيدن جماعتى انلره رجوع ايتدكلرنده ارشاد وانذار ايدهلر ﴿ لعلهم يحذرون ﴾ تاكه امر ونهى ايله متعظ اولوب الله تعالينك عذابندن حذر ايدهلر * اشبو آيت دليلدركه تفقه وتذكير فروض كفايهدن اوله ولايق اولوركه انده متعلمك غرضى استقامت ودينى اقامت اوله يوخسه ناس اوزره ترفع وبلادده تبسط اولميه وبو آيتده دلالت واردركه خبر واحد حجت اوله زيراكه

(فرقه)

فرقه جماعتك اسميدركه اقلى اوچدر وطائفه ايسه اول فرقهدن انتزاع اولنمشدر اويله اولسه لازم كلوركه طائفه اوچك بعضى بر ويا ايكى اوله حالبوكه بره طائفه دينلمشدر حق تعالينك (وان طائفتان من المؤمنين اقتتلوا فاصلحوا بينهما) قولنده زيرا روايت اولنديكه اول اقتتال ايدن ايكى كشى ايديلر تتكيم اول آيتك آخرنده (فاصلحوا بين اخويكم) قولى اول روايتى تأييد ايدر ايمدى الله تعالى طائفهيه امر ايتديكه دينده تفقه ايدوب بعده تعلم ايتدكاريله قوملرينى انذار ايدهلر اكر فرقهدن طائفه خبرى حجت اولمسه انكله انذار وتحذير صحيح اولمزدى وفقه دين احكامنى بيلمكدر واول ايكى قسمدر برى فرض عيندركه اول طهارت وصلات وصوم وسائر عبادات علميدركه عبد هر حالده انكله مكلفدر واكر مالى اولورسه زكات علمى وحج واجب اولورسه حج علمى دخى تعلم واجب اولور ايمدى سائر علومك دخى فرض عين اولمسنك كيفيتى بونكله بيلنور وبر قسمى دخى فرض كفايهدركه درجهٔ اجتهاد ورتبهٔ فتيايه ايرشنجه تعلمدر وقچان بربلده اهلى انك تعلمن ترك ايتسهلر جميعى عاصى اولورلر وقچان هر بلده اهلندن بركسه انى تعلمه قائم اولسه آخريندن اول فرض ساقط اولور ايمدى آخرين اوزره واجب اولوركه حوادثدن كنديلره واقع اولان اموردهاكا تقليد ايدهلر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من يرد الله به خيرا يفقهه فى الدين) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بركسه كه الله تعالى اكا خير اراده ايده انى دينده فقيه ايدر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم فقيه واحد اشدّ على الشيطان من الف عابد) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر فقيه واحد شيطانه بيك عابددن اشددر (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم فضل العالم على العابد كفضلى على ادناكم) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر عالمك عابد اوزره فضلى سزك ادناكز اوزره بنم فضلم كبيدر امام شافعى رضى الله تعالى عنه ايدركه طلب علمه اشتغال نافله نمازه اشتغالدن افضلدر ﴿ يا ايها الذين آمنوا قاتلوا الذين يلونكم من الكفار ﴾ يامؤمنلر كفاردن سزه اقرب اولنلره قتال ايدك بنى قريظه ونضير كبى * دينلديكه انلركله مراد روم ايديكه انلر شامده ساكن اولورلردى شام ايسه مدينهيه عراقدن اقربدر ﴿ وليجدوا فيكم غلظة ﴾ واول كفار سزده شدت وحميت وقتاله صبر بولسونلر ﴿ واعلموا ان الله مع المتقين ﴾ بيلك كه الله تعالينك عون ونصرتى متقيلرله در اكر نفاق

اوزره انلره ایراقدن اتقاء ایدرلرسه (واذا ما انزلت سورة فنهم من یقول ایکم زادته هذه ایمانا) قچان برسوره نازل اولسه منافقلرك بعضی بعضنه عیون ایله تغامز ایدوب سخریه واستهزاء وجهی اوزره ویا انده عیوبلری اولدیغنه غیظله دیرلرکه اشبو سوره قنغکزك ایمانن زیاده ایتدی (فاما الذین آمنوا فزادتهم ایمانا) اما مؤمنلرك اول ایمانن زیاده ایتدی اول سوره تدبرندن حاصل اولان علم زیاده سیله واول سوره ومافیهایه اولان ایمانك ایمانلرینه انضمامیله (وهم یستبشرون) حالبوکه انلر انك نزولنه سوینورلر زیراکه اول کماللری زیاده سنه ودرجه‌لری ارتفاعنه سببدر (واما الذین فی قلوبهم مرض فزادتهم رجسا الی رجسهم) واما انلرکه قلبلرنده شك ونفاق واردر اکا کفرلری اوّلکی کفرلرینه انضمامله کفرلرین زیاده ایتدی (وماتوا وهم کافرون) واول کفر انلرده مستحکم اولوب کافرین اولدقلری حالده فوت اولدیلر اشبو آیت کریمه ایمانك زائد وناقص اولمسنه دلیلدر عمر رضی الله تعالی عنه اصحابندن بعضیلرك اللرینه یاپشوب کلك سزکله ایمانمز زیاده ایده‌لم دیردی وعلی رضی الله تعالی عنه دیردیکه ایمان قلبده برنقطهٔ بیضا مثلی ظاهر اولور هربارکه ایمان زیاده اوله اول بیاض قلبده ارتار حتی که قلبك کلیسن بیاض ایدر وکذلك نفاق قلبده برنقطهٔ سودا مثلی ظاهر اولور هربارکه نفاق زیاده اوله اول قلبده‌کی سواد ارتار حتی که قلبك کلیسن سواد ایدر والله اکر مؤمنك قلبی شق اولنسه ابیض بولنیدی ومنافقك قلبی شق اولنسه اسود بولنیدی (أولا یرون انهم یفتنون فی کل عام مرّة او مرّتین) انلر کورمزلرمیکه هریلده بر ایکی کره شدائد وامراضله ویا قحط وشدتله ویاغزو وجهادله ابتلاء اولنورلر (ثم لایتوبون) بوندنصکره منتهی اولمزلر ونفاقلرندن توبه ایتمزلر (ولاهم یذکرون) والله تعالینك صدق وعدندن کوردکاریله متعظ اولمزلر (واذا ما انزلت سورة نظر بعضهم الی بعض هل یراکم من احد) قچان برسوره نازل اولسه که انده منافقینك عیوبی ذکر اولنسه بری برلرینه نظر ایدوب دیرلرکه رسول الله قتندن کتسه‌کز سزی مؤمنلردن کمسه کوررمیدی اکر کمسه کورمز دیسه طوروب مسجددن کیدرلردی اکر انلردن کمسه‌نك کورر ایدیکن بیورلر ایسه طوروب کیتمزلردی (ثم انصرفوا) بعده ایماندن ویاخود فضیحه خوفیله رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم قتندن منصرف اولورلردی (صرف الله

قلوبهم) الله تعالی انلرك قلوبن ایماندن صرف ایلدی (بانهم قوم لایفقهون) شول سببله کیم انلر برقومدرکه سوء فهملری وعدم تدبرلریچون دین اللهی فهم ایتمزلر (لقد جاءکم رسول من انفسکم) یا اهل مکه سزه کندی جنسکزدن سزك کبی عربی ویا اشرافکزدن رسول عربی کلدی (عزیز علیه ماعنتم) سزك عنتکز ومکروهه لقاکز اول رسول اللهه شدید شاقدر (حریص علیکم) سزك ایمانکزه وصلاح شانکزه اول حریصدر (بالمؤمنین رؤف رحیم) جمیع مؤمنلره رأفتلو ورحمتلودر (فان تولوا) اکر سکا ایماندن اعراض ایدرلرسه (فقل حسبی الله) دیکلکه حفظ ونصرته الله تعالی بکا کافیدر (لا اله الا هو) اندن غیری معبود بالحق یوقدر (علیه توکلت) اکا توکل ایتدم رجاء وخوفم اندندر غیریدن دکل (وهو رب العرش العظیم) اول عرش عظیم ربیسیدرکه احکام ومقادیر اندن نزول ایدر * ابی رضی الله تعالی عنه ایدر آخر نازل اولان اشبو ایکی آیتدر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر بکا قرآن آیت آیت وحرف حرف نازل اولدی الا سورهٔ برآءه وسورهٔ اخلاص نازل اولدیغنده بیله سنجه ملائکه‌دن یتمش بیك صف دخی نازل اولدی

(سورة یونس وهی مائة وتسع آیات مکیة)

بسم الله الرحمن الرحیم

(الر) بن اول اللهمکه جمیع اشیایی کوررین (تلك آیات الکتاب) اشبو قرآن آیتلریدر (الحکیم) حلال وحرام وحدود واحکامله محکمدر (أکان للناس عجبا ان اوحینا الی رجل منهم) اهل مکه‌یه عجبی اولدیکه انلردن محمد صلی الله تعالی علیه وسلمه وحی ایدوب رسالته اصطفاء ایده‌وز یوخسه انلرك عظماسندن برینه دکل وقتاکه محمد صلی الله تعالی علیه وسلم رسالتله مبعوث اولدی مشرکون دیدیلرکه عجبدرکیم الله تعالی ابو طالبك یتیمندن غیری ارسال ایده‌جك بر رسول بولمدی ایمدی انی دیملری فرط حماقتلرندن وامور عاجله اوزره قصر نظرلرندن و وحی ونبوّتك حقیقتنه زیاده جهالتلرندن ایدی زیرا اول انلرك عظماسندن قصوری زعملرنجه انجق مالده ایدی مال امری ایسه بوبابده اهون شیدر وبرقولده تعجبلری الله تعالینك رسولی بشر اولمسنده ایدی (ان انذر الناس) قرآنده‌کی وعیدلرله ناسی شرك ومعاصیدن تخویف ایت (وبشر الذین آمنوا ان لهم قدم صدق

عندربهم ﴾ ومؤمنلره تبشير ايتكه انلر ايچون رب تعالى عندنده تقديم ايتدكارى اعمال حسنه‌لرى سببيله منزلۀ رفيعۀ سابقه واردركه اكا قول ونيتده صدقلريله نائل اولورلر ﴿ قال الكافرون ان هذا الساحر مبين ﴾ كافرلر ديديلركه اشبو كتاب ومحمدك كتورديكى دكل الاسحر مبيندر اشبونده اعتراف واردركه انلر رسول اللهدن امور خارقه‌يه مصادف اولديلركه اول انلرى معارضه‌دن اعجاز ايتدى ﴿ ان ربكم الله الذى خلق السموات والارض فى ستة ايام ﴾ ربكز اول الله تعاليدركه سموات وارض ومافيهايى التى كونده خلق ايلديكه اول اصول ممكناتدر ﴿ ثم استوى على العرش ﴾ بعده عرش اوزره استيلاء ايتدى ﴿ يدبر الامر ﴾ كائناتك امرنى حكمتى وكلمۀ سابقه‌سى مقتضاسنجه تقدير واسبابنى تهيئه ايدر ﴿ مامن شفيع الامن بعد اذنه ﴾ شفعادن هيچ برى اكا شفاعت ايتمز الا انك اذنيله اشبو كفارك زعمنى رد دركه اصنامه عبادت ايتدكارنده انلر بزم عندالله شفعامزدر ديرلردى ﴿ ذلكم الله ربكم ﴾ اشبو اشيايى خلق ايدن ربكز جل شانه‌دركه عبادته مستحق اندن غيرى معبود دكز يوقدر ﴿ فاعبدوه ﴾ ايمدى اكا عبادت ايدك ﴿ أفلا تذكرون ﴾ تفكر ايتمزميسزكه انك ربوبيت وعبادته مستحق ايدوكن بيله‌سز ﴿ اليه مرجعكم جميعا ﴾ جميعكزك موتله ويابعثله رجوعى الله تعالى‌يه‌در غيريه دكل ايمدى اكالقايه مستعد اولك ﴿ وعدالله حقا ﴾ امور مذكوره‌يى وعد مؤكدله الله تعالى وعد ايتدى ﴿ انه يبدؤ الخلق ثم يعيده ﴾ اول الله تعالى خلقى ابتداده وجوده كتوردى انلرى افناء واهلاك ايدندنصكره ينه يوم قيامتده اعاده ايدر ﴿ ليجزى الذين آمنوا وعملوا الصالحات بالقسط ﴾ تاكه مؤمنين صالحينه عدلله جزاء ايده ويا عدالتلرى وامورلرنده عدل اوزره قياملرى ويا ايمانلرى سببيله‌كه اول عدل قويمدر نتكيم شرك ظلم عظيمدر * اشبو معنى او جهدر ما بعدنده‌كى قول شريفه مقابل اولديغيچون ﴿ والذين كفروا لهم شراب من حميم و عذاب اليم بما كانوا يكفرون ﴾ وتاكه كافرلره كفرلرى سببيله شراب حميم وعذاب اليمله جزاء ايده ﴿ هو الذى جعل الشمس ضياء والقمر نورا ﴾ اول الله تعالى شمسى ذات ضياء وقمرى ذونور قيلدى ﴿ وقدره منازل ﴾ واول قمرايچون منازل تقدير ايتديكه قمرانلرى تجاوز ايتمز وكيرو دخى قالمز و اول منازل يكرمى سكزدر شرطين وبطين وثريا ودبران وهقعه و هنعه و ذراع ونثره وطرف وجبهه وزبره وصرفه

(وعواء)

وعوّاء وسماك وغفر وزبانا واكليل وقلب وشوله ونعايم وبلده وسعد الذابح وسعد بلع وسعد السعود وسعد الاخبيه وفرغ الدلو المقدم وفرغ الدلو المؤخر وبطن الحوتدر وبومنازل اون ايكى برجه منقسمدركه اول حمل وثور وجوزا وسرطان واسد وسنبله وميزان وعقرب وقوس وجدى ودلو وحوتدر وهر برج ايكى منزل وثلثدر هركيجه‌ده قمر اول منازلك برينه نزول ايدر وايكى كيجه مستتر اولور اكر شهر اوتوز اولورسه وبر كيجه مستتر اولور اكر شهر يكرمى طقوز اولورسه وشمسك اول منازلك هر برنده مقامى اون اوچر كوندر انك انقضاسيله سنه دخى منقضيه اولور ﴿ لتعلموا عدد السنين والحساب ﴾ تاكه انكله سنه‌لرك دخول وانقضاسن ودخى معاملات وتصرفاتكزده شهور وايام وساعات حسابن بيله‌سز ﴿ ما خلق الله ذلك الا بالحق ﴾ الله تعالى اشبو خلقى حقى ملتبس خلق ايلدى تاكه انكله صنعتى ظاهر وقدرتى باهر اوله ﴿ يفصل الآيات لقوم يعلمون ﴾ الله تعالى آيتلرين تفصيل ايدر شول قوم ايچونكه بيلورلر زيراكه انى تأمله انكله انلر منتفع اولور ﴿ ان فى اختلاف الليل والنهار وماخلق الله فى السموات والارض لآيات لقوم يتقون ﴾ ليل ونهارك اختلافنده وسموات وارضده الله تعالينك خلق ايتديكى انواع كائناتده صانعك وجودنه وكمال علم وقدرتنه دلالت ايدر آيتلر واردر شول قوم ايچونكه عواقبدن اتقاء ايدرلر زيراكه اول انلرى تفكر وتدبره حمل ايدر ﴿ ان الذين لا يرجون لقاءنا ﴾ شونلركه عقابمزدن خوف وثوابمز رجا ايتمزلر ﴿ ورضوا بالحياة الدنيا ﴾ ودنيايى اختيار ايدوب انكچون عمل ايدرلر ﴿ واطمأنوا بها ﴾ اكا سكون ايدوب همتلرين اكا قصر ايدرلر ﴿ والذين هم عن آياتنا غافلون ﴾ وشونلركه بزم آيتلريمزدن غفلت ايدوب معتبرين اولمزلر ﴿ اولئك مأويهم النار بما كانوا يكسبون ﴾ ايمدى انلر كسب ايتدكارى كفر ومعاصيلرى سببيله مأوالرى ناردر ﴿ ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات يهديهم ربهم بايمانهم ﴾ شونلركه مؤمنين صالحين اولديلر رب تعالى انلرى ايمانلرى سببيله جنته ارشاد ايدر ﴿ تجرى من تحتهم الانهار ﴾ كه اوكارندن انده نهرلر جارى اولور ﴿ فى جنات النعيم ﴾ كه اول جنات نعيمده‌در ﴿ دعواهم فيها سبحانك اللهم ﴾ انلرك انده قول وكلام ويا دعالرى يا الله سنى هرسوءدن تنزيه ايدرز ديملريدر اهل تفسير ايدر اشبو كلمه جنت طعامنده اهل جنتله

خدم بیننده علامتدر قچان اهل جنت طعام مراد ایده‌لر سبحانك اللهم
دیرلر اویله اولسه خدم اول حینده انلرك اشتها ایتدکارین موائد اوزرلرنده
کتوررلر هر مائده‌نك طول وعرضی بر میل اولور هر مائده‌ده یتمش بیك صحفه
وهر صحفه‌ده برلون طعام اولورکه بری آخرینه بکزه‌مزدر طعامدن فارغ
اولدقلرنده الحمد لله دیرلر (وتحيتهم فيها سلام) وانده انلرك بری برلرینه
تحیتلری ویا ملائکه‌نك انلره تحیتی سلامدر (وآخر دعواهم ان الحمد لله
رب العالمين) وانلرك انده تسبیحدنصکره آخر کلاملری الله تعالی یه حمد
اولور * دینلدیکه یعنی قچان انلر جنته کیروب الله تعالینك عظمت
وکبریاسن کوره‌لر تقدیس وتمجید ایدوب نعوت جلالله وصف ایده‌لر
بعده ملائکه کلوب انلره آفاتدن سلامت واصناف کراماته اصابتله تحیت
ایده‌لر (ولو يعجل الله للناس الشر استعجالهم بالخير) اکر الله تعالی ناسك
شر ومکروهه اولان دعالرینه اجابتی تعجیل ایتسه انلرك خیره اولان دعالرینه
اجابتی استعجاللری کبی (لقضي اليهم اجلهم) انلر اماته واهلاك اولنه‌لردی
(فنذر الذين لا يرجون لقاءنا في طغيانهم يعمهون) ایمدی بز ناسك شره اولان
دعالرینه اجابتی تعجیل ایتمزز بلکه بعث وحساب ایچون لقامز خوفن ایتمینلری
امهال واستدراج ایچون ضلالتلرنده تردد ایدر اولدقلری حالده الیقورز
(قال النبي صلى الله عليه وسلم اللهم اني اتخذ عندك عهدا لن تخلفه انما انا بشر
فاي المؤمنين آذيته او شتمته او جلدته او لعنته فاجعلها له صلاة وزكاة تقربه بها
يوم القيامة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الهی سنك عندکده برعهد اتخاذ
ایدرینکه اکا خلف اولمز بن بشرین سائر بشر کبی غضب ایدرین مؤمنلردن
هرکیمسه‌که بن اکا ایذاء ویاشتم ویا جلد ویالعنت ایدم سن اکا اول بندن
ایریشن خصلت مکروهه‌یی صلاة وزکاة ایتکه یوم قیامتده انکله انی رحمتکه
تقریب ایده‌سن (واذا مس الانسان الضر دعانا لجنبه او قاعدا او قائما)
قچان بر انسانه جهد وشدت ایرسه انك ازاله‌سیچون اضطجاعی ویاقعودی
ویا قیامی حالنده اخلاصله بزه دعا ایدر * اشبو تردیدك فائده‌سی دعانی
جمیع احواله ویا اصناف مضاره تعمیمدر (فلما كشفنا عنه ضره مر كأن
لم يدعنا الى ضر مسه) وقتاکه بز انك مس ایدن ضرنی کیدره‌وز اول ضرك
مسندن اوّلکی طریقه‌سنه مستمر اولور وکندویه ایریشن جهد ومشقتی
اونودرکأنه اول بزدن مس ایدن ضره‌نك دفعنی طلب ایتمشدی (كذلك زين

(للمسرفين)

للمسرفين ما كانوا يعملون) اشبو تزیین کبی معصیتده حدی تجاوز ایدنلره
عصیاندن عمل ایتدکاری تزیین اولنور (ولقد اهلكنا القرون من قبلكم لما ظلموا)
یا اهل مکه سزدن اوّل بچن قرون اهلنی عذاب ایله اهلاك ایتدك شول وقتنکه
تکذیبله قوی وجوارحلرین ما لا ینبغی یه استعماله ظلم ایتدیلر (وجاءتهم
رسلهم بالبينات) حالبوکه انلره رسوللری صدقلرینه دلالت ایدر حجتلرله کلدیلر
(وما كانوا ليؤمنوا) انلر ایسه ایمانه کلورر اولمدیلر زیرا که استعدادلرینك فسادی
والله تعالینك انلری خذلانی وموتلری کفر اوزره اولور ایدوکنه انك علمی انلری
اندن منع ایلدی (كذلك نجزي القوم المجرمين) اشبو جزاء کبی که اول
رسوللرین تکذیبلری وانك اوزره اصرارلری سببیله وامهالده عدم فائده‌نك
تحققیله هلاك اولنملری کبی هر قوم مجرمینه جزاء ایدرز (ثم جعلناكم خلائف
في الارض من بعدهم لننظر كيف تعملون) واوکدین اهلاك ایتدیکمز
قروندنصکره یریوزنده سزی انلرك یرینه خلیفه وبدل قیلدقکه انده نیجه
عمل ایدرسز اکا نظر ایده‌وز جمیع احوالکز بزه معلوم ایکن حکمتمز مقتضاسنجه
سزه مختبر معامله‌سن ایده‌وز (واذا تتلى عليهم آياتنا بينات قال الذين
لا يرجون لقاءنا ائت بقرآن غير هذا او بدله) قچان مکه کافرلرینه بزم آیات
بینه‌مز تلاوت اولنسه بزم لقامز خوفن ایتمینلر یا محمد سکا دیرلرکه اشبو
کتوردیکك قرآنك غیری برکتاب کتورکل که بز انی اوقویه‌وز انده بزم استبعاد
ایتدیکمز بعث وثواب وعقاب ویا آلهه‌مزه عبادتن ترکی ویا آلهه‌مزی تعییب
ایدر اولمیه ویاخود سن انی عند نفسکدن تبدیل ایت عذاب آیتنك یرینه
رحمت آیتن وحلال یرینه حرام وحرام یرینه حلال کتور (قل ما يكون لي
ان ابدله من تلقاء نفسي) دیکل که بکا صحیح اولمزکه انی عند نفسمدن تبدیل
ایدم (ان اتبع الا ما يوحى الي) بلکه بنم اتباعم دکل الا بکا امر ونهی اولنانه‌در
(اني اخاف ان عصيت ربي عذاب يوم عظيم) بن ربم جل شانه‌دن قورقارینکه
اکر بن قرآنی تبدیلله اکا عصیان ایدرسم یوم قیامتده بکا عذاب ایریشه (قل
لو شاء الله ما تلوته عليكم) اکر الله تعالی دیلسه بکا قرآنی انزال ایتمزدیکه انی
سزه تلاوت ایدم (ولا ادراكم به) وسزه قرآنی بیلدرمزدی (فقد لبثت
فيكم عمرا من قبله أفلا تعقلون) عقوللکزی تدبر وتفکرله استعمال ایتمزمیسزکه
انك الله تعالی قبلندن ایدیکنی بیله‌سز قرآندن اوکدین قرق ییل دکلو زمان
مکث ایتدم انی نه سزه تلاوت ایتدم ونه بیلدردم * روایت اولندیکه پیغمبریمز

صلى الله تعالى عليه وسلم وحيدن اوّل مكه‌ده قرق ييل اقامت ايدوب اندن
وحى اولندى و وحيدنصكره مكه‌ده اون اوچ ييل اقامت ايتدى بعده مدينه‌يه
هجرت ايدوب انده اون ييل اقامتندنصكره التمش اوچ ياشنده ايكن وفات
ايتدى ﴿ فمن اظلم ممن افترى على الله كذبا ﴾ شول كمسه‌دن اظلم كيمدركه الله
تعالى‌يه شريك و يا ولد اسناديله افترا ايده ﴿ او كذب بآياته ﴾ ويا آيتلريني
تكذيب ايدوب اكا كافر اوله ﴿ انه لايفلح المجرمون ﴾ مشركلر الله تعالينك
عذابندن نجات بولمزلر ﴿ و يعبدون من دون الله مالا يضرّهم ولاينفعهم ﴾
الله تعاليدن غيرى شول انلره ضرر ونفعى اولميان جماداته عبادت ايدرلر والحال
معبوده لايق اولوركه مثيب ومعاقب اوله تاكه اكا عبادتله جلب نفع ويادفع
ضرر اولنه ﴿ ويقولون هؤلاء شفعاؤنا عندالله ﴾ وديرلركه اشبو اصنام عندالله
بزم شفعامزدر امور دنيويه‌دن مهماتمزى اكا شفاعت ايدرلر و يا آخرتده
شفعامزدر اكر بعث اولورسه ﴿ قل أتنبؤن الله بما لايعلم فى السموات ولا فى
الارض ﴾ ديكلكه الله تعالى‌يه خبرمى ويررسز آنيكه سموات وارضده انك
صحتنى اول بيلمه‌يه يعنى حاشا انك شريكى اوله ويا انك اذنسز عندنده شفيع
اوله اول ايسه انى بيلميه ﴿ سبحانه وتعالى عما يشركون ﴾ ايمدى اول انلرك
شركندن منزه وعالى اولدى ﴿ وما كان الناس الا امة واحدة ﴾ آدم عليه
السلام زماننده قابيل هابيلى قتل ايدنجه‌يه دكين ناس فطرت اوزره موجودين
و ياحق اوزره متفقين ايديلر ﴿ فاختلفوا ﴾ اندنصكره هوايه‌وا باطيله اتباع
ايله و يا رسل بعثتيله مختلفين اولديلر بر طائفه انلره متابعت و طائفهٔ اخرى
مخالفت ايتديلر ﴿ ولولا كلمة سبقت من ربك لقضى بينهم فيما فيه يختلفون ﴾
اكر ربك جل شانه‌دن انلرك بيننده حكمك يوم قيامته تأخيريله كلمه سبقت ايتمش
اولمسه اختلاف ايتدكلرى شيئده بينلرى عاجلا اهلاك مبطل وابقاء محققله
قضاء اولنوردى ﴿ ويقولون لولا انزل عليه آية من ربه ﴾ واهل مكه ديرلركه
نوليدى محمده ربى جل شانه‌دن اقتراح ايتدكلرى آيتلردن بر آيت نازل اولسه
﴿ فقل انما الغيب لله ﴾ ديكلكه غيبك علمى الله تعالى‌يه مختصدر ﴿ فانتظروا
انى معكم من المنتظرين ﴾ ايمدى سز اقتراح ايتديكز شيئك نزولنه منتظر اولك
بنده‌خى سزه جحودكز سببيله حق تعاليدن ايريشور شيئه منتظرين ﴿ واذا اذقنا
الناس رحمة من بعد ضرّاء مستهم اذا لهم مكر فى آياتنا ﴾ قچان بز كفاره قحط
ومرض مثلى ضرّاء اصابتندنصكره راحت ورخا ايركورسه‌وز عقبنجه

(آيتلريمزه)

آيتلريمزه طعن واحتياله مكرلرى اولور * دينلديكه اهل مكه‌يه يدى ييل قحط
ايروب بعده حق تعالى رحمتيله خصب وسعه ايركوريجك آيات الالهى قدح
ورسول الالهه كيد ايتمكه مباشرت ايتديلر ﴿ قل الله اسرع مكرا ﴾ ديكلكه
الله تعالى مكرده سزدن اسرعدر كه سز كيديكزى تدبير ايتمزدن اوكدين
اول سزك عقابكزى تدبير ايدر ﴿ ان رسلنا يكتبون ماتمكرون ﴾ بزم حفظه
ملائكه‌مز سزك مكر ايتديككزى يازرلر يعنى انلرك اخفاده تدبير ايتدكلرى
شيئى بزم حفظه‌مزه خفى دكلدر * ايمدى بزه خفى دكل ايدوكى بالطريق
الاولى ظاهر اولور ﴿ هو الذى يسيركم فى البرّ والبحر ﴾ اول الله تعالى سزه
سيرى تمكين ايدر برده دواب ظهرنده وبحرده سفينه اوزرنده ﴿ حتى اذا كنتم
فى الفلك ﴾ حتى قچانكه سفينه‌لرده اوله‌سز ﴿ وجرين بهم بريح طيبة ﴾ واول
سفينه‌لر ريح لينه ايله ناس ايچنده ايكن يورويه ﴿ وفرحوا بها ﴾ وانلر اكا
سوينه‌لر ﴿ جاءتها ريح عاصف ﴾ اول حالتده اول سفينه‌لره ريح شديد
الهبوب ايريشه ﴿ وجاءهم الموج من كل مكان ﴾ وانلره هرجانبدن موج كله
﴿ وظنوا انهم احيط بهم ﴾ وايقان ايده‌لركه انلر اوزره مسالك خلاص منسد
اولوب اسباب هلاك احاطه ايليه ﴿ دعوا الله مخلصين له الدين ﴾ اول الله
تعالى‌يه دينى اخلاص ايدر اولدقلرى حالده دعا ايدوب ديه‌لركه ﴿ لئن انجيتنا
من هذه لنكوننّ من الشاكرين ﴾ ياربنا اكر بزى بو شدتدن قورتاررسك سكا
ايمان وطاعتله شكر ايدنلردن اولورز ﴿ فلما انجاهم اذا هم يبغون فى الارض
بغير الحق ﴾ وقتاكه الله تعالى انلرى اول شدائددن قورتاره كه عقبنده يريوزنده
فساده مباشرت ومعتادلرى اولان حالات سيئه‌يه مسارعت ايدرلر ﴿ يا ايها
الناس انما بغيكم على انفسكم ﴾ ياناس بغى وفسادكز كنديكزه‌در زيرا وبالى ينه
سزه رجوع ايدر ﴿ متاع الحياة الدنيا ﴾ بغيكز متاع دنيادركه فانى اولور لكن
عقابى اوزريكزده قالور ﴿ ثم الينا مرجعكم فننبئكم بما كنتم تعملون ﴾ بعده
يوم قيامتده مرجعكز بزه‌در آخرتده سزه جزاء ايدرز انكله كه خير وشردن
دنياده انى ايشلمشديكز ﴿ انما مثل الحياة الدنيا كماء انزلناه من السماء فاختلط به نبات
الارض مما يأكل الناس والانعام ﴾ حياة دنيانك فناء وزوالده مثلى شول ماء
مثليدركه بز انى سمادن اينديره‌وز واول ماء ايله ناس وانعام اكل ايده‌جكى
حبوب وثماردن والوان حشيشدن يره بيته ﴿ حتى اذا اخذت الارض زخرفها
وازينت ﴾ حتى ير الوان ازهار وانواع انوارله حسن وبهجه‌سن اظهار ايده

﴿ وظنّ اهلها انهم قادرون عليها ﴾ وانك اهلى كنديلرين اول نابت اولان
اشيانك حصادنه ورفع غله سنه متمكننين ظن ايده لر ﴿ اتاها امرنا ليلا اونهارا
فجعلناها حصيدا كأن لم تغن بالامس ﴾ كيجه ويا كوندوزده انك هلاكنه
قضامز ايريشوب انى محصوده ومقطوعه قيله وز كأنه اندن اوكدينده اول
بتمشدى * ايمدى دنيايه تشبث ايدن دخى انك كبى الله تعالينك
اكا امر وعذابى زياده غفلتى وقتنده ايريشور ﴿ كذلك نفصل الآيات لقوم
يتفكرون ﴾ اشبو تفصيل وبيان كبى آيات قرآنى تفصيل ايدرز شول قومه
كيم امثال قرآنى تفكر ايدرلر انكه دنيانك غرور وزوالن بيلوب اندن رهبت
ايدرلر وآخرتك بقاء وكمالن بيلوب طلبنه اقبال ورغبت ايدرلر ﴿ والله يدعو
الى دار السلام ﴾ الله تعالى عبادنى جنتنه دعوت ايدركه اول آفاتدن سلامت
محليدر ويا انك اهلى برى برلرينه ويا ملائكه انلره سلام ويرر ﴿ ويهدى من
يشاء الى صراط مستقيم ﴾ واول عبادندن ديلديكن توفيقله طريق مستقيمه
ارشاد ايدركه اول اسلامدر ولباس تقوى ايله تدرعدر الله تعالى دعوتى
تعميم ايدوب هدايتى مشيئتنه تخصيصنده دلالت واردركه امر ارادتك
غيرى اوله وضلالت اوزره مصرك الله تعالى رشدنى اراده ايتميه جابر
رضى الله تعالى عنه ايدر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم نائم ايكن ملائكه دن
برطائفه اكا كلوب ديديلركه اشبونك مثلى شول رجل مثليدركه بردار بناء ايدوب
انده مأدبه وضع ايتديكندنصكره اول مأدبه يه چاغرر داعى كوندره اولكه
داعى يه اجابت ايده اول داره كيرر ومأدبه دن اكل ايدر واولكه داعى يه اجابت
ايتميه نه داره كيرر ونه مأدبه دن اكل ايدر * ايمدى دار جنتدر وداعى محمددر
واولكه محمده اطاعت ايده الله تعالى يه اطاعت ايدر واولكه محمده مخالفت ايده
الله تعالى يه مخالفت ايدر محمد ناس بيننده اهل حق ايله اهل باطل بيننى فصل
ايديجيدر ﴿ للذين احسنوا الحسنى وزيادة ﴾ دنياده عملرين كوكچك ايدنلره آخرتده
جنت والله تعالينك وجه كريمنه نظر جزاء اولور * روايت اولنديكه پيغمبريمز
صلى الله تعالى عليه وسلم بو آيتى اوقويوب ديديكه اهل جنت جنته واهل نار ناره
كيرديكنده برمنادى ندا ايده كه يا اهل جنت الله تعالينك سزه موعودى
واردكه انى سزه انجاز ايده ديه لركه آيا اول موعود نه اوله حالبوكه اول
ميزانمزى ثقيل ويوزلريمزى بياض ايتدى وبزى جنته ادخال ايدوب ناردن
صيانت ايتدى اويله اولسه حجابى رفع ايدوب وجه كريمنه نظر ايده لر انلره

(آنك)

آنك وجه كريمنه نظردن احب شئ ويرلمش اولميه * ابن عباس رضى الله
تعالى عنهمدن برروايتده حسنى حسنه نك مثليله جزاء اولنمسيدر وزياده آنك
اون مثليله يديوز ضعفه دكين جزاء اولنمسيدر ﴿ ولا يرهق وجوههم
قتر ولا ذلة ﴾ انلرك يوزلرين قاپليه سواد وهوانكه اهل ناره اولور ﴿ اولئك
اصحاب الجنة هم فيها خالدون ﴾ انلر اهل جنتدركه انده دائملردر ﴿ والذين
كسبوا السيئات جزاء سيئة بمثلها ﴾ واعمال سيئه كسب ايدنلر سيئه لرى
مقابله سنده مثلى سيئه جزاء اولور ﴿ وترهقهم ذلة ﴾ وانلرى ذل وهوان قاپليه
﴿ مالهم من الله من عاصم ﴾ الله تعالينك سخطندن ويا الله تعالى جهتندن
وياعندندن عصمت ايدر اولميه مؤمنلره اولديغى كبى ﴿ كأنما اغشيت
وجوههم قطعا من الليل مظلما ﴾ كأنه يوزلرى ليل مظلمدن قطعه لر كيوريلوبدر
﴿ اولئك اصحاب النار هم فيها خالدون ﴾ ايمدى انلر اصحاب ناردركه انده
دائملردر ﴿ ويوم نحشرهم جميعا ثم نقول للذين اشركوا مكانكم انتم
وشركاؤكم ﴾ الله تعالى يوم قيامتده ايكى فريقك جميعنى حشر ايدوب اندن
مشركلره ديركه يريكزده طورك كه سزه وكرك شركاكزه نه ايشلنور كوره سز
﴿ فزيلنا بينهم ﴾ اويله اولسه بينلرينى تفريق ووصلرينى قطع ايده رز ﴿ وقال
شركاؤهم ماكنتم ايانا تعبدون ﴾ شركالرى انلره ديه لركه دنياده سز بزم
طلبمزله بزه عبادت ايتمز ديكز وبز سزك عبادتكزى بيلمز ايدك واصنام بووجهله
مشركلردن تبرى ايده لر وحقيقتده شركانك بوقولى آنكچوندركه اول
مشركينك عبادتى اهوالرينه ايديكه اهوالرينك امريله اشراك ايتمشلردى
يوخسه شركالرى انلره برشيئله امر ايتمشدى * ديلديكه اصنام الله
تعالينك اذنيله بواقوالى انلره سويليه لر شول شفاعتدن بدلكه مشركين
انى انلردن توقع ايدرلردى * ديلديكه شركا ايله مراد ملائكه ومسيحدر
وبرقولده شياطيندر ﴿ فكفى بالله شهيدا بيننا وبينكم ان كنا عن عبادتكم
لغافلين ﴾ الله تعالى بزمله سزك بينكزده شاهد يتركه اول كنه حاله عالمدر بز سزك
عبادتكزدن غافللر ايدك زيراكه بز ايشتمز وكورمز وبيلمز ايدك ﴿ هنالك تبلو
كل نفس ما اسلفت ﴾ اشبو مقامده هر نفس تقديم ايتديكى عملى اختبار ايدوب
نفع وضررنى كورر وياخود هر نفس عملنه اتباع ايدوب عملى انى يا جنته
ويا ناره ايلتور وياخود هر نفس عاصيه يه تقديم ايتديكى شر سببيله عذاب
ايريشور ﴿ وردّوا الى الله ﴾ واول تقديم ايتدكلرى شئ سببيله الله تعالينك

جزاسنه رد اولنورلر ﴿ مولاهم الحق ﴾ كه اول انلرك ربلرى وحقيقتده
متولئ امورلريدر يوخسه مولى اتخاذ ايتدكارى دكل ﴿ وضلّ عنهم ما كانوا
يفترون ﴾ وزائل اولور اولكه آلهه لرى كنديلريچون شفاعت ايدر
ويا انلر آلهه در ديو افترا ايدرلردى ﴿ قل من يرزقكم من السماء والارض ﴾
ديكل كه سماء وارضك جميعندن سزه رزقى كيم ويرر زيراكه ارزاق اسباب
سماويه ومواد ارضيه ايله حاصل اولور ﴿ امن يملك السمع والابصار ﴾
وياخود سمع وابصارك خلق وتسويه سنه كيم قادر ويا اول ايكيسن
آفاتدن كيم حفظ ايده بيلور ﴿ ومن يخرج الحىّ من الميت ويخرج الميت من الحىّ ﴾
وكيمدركه ميتدن حى وحيدن ميت چيقارر نطفه دن ولد وحيواندن نطفه
خروجى كبى ﴿ ومن يدبر الامر ﴾ وكيمدركه جميع عوالمك امورينى تدبير ايدر
﴿ فسيقولون الله ﴾ ديه لركه بو اشيايى ايدن الله تعاليدر زيراكه فرط وضوحندن
مكابره وعناده قادر اولمزلر ﴿ فقل أفلا تتقون ﴾ ديكل كه بو اقرار ايله ينه
حق تعاليدن قورقيوب اكا نيچه شرك ايدرسز ﴿ فذلكم الله ربكم الحق ﴾
اشبو اموره متولى اولوب عبادته مستحق ربكز جل شانه دركه ربوبيتى ثابتدر
زيرا اولدركه سزى انشاء واحياء ايتدى ورزقلندروب اموريكزى تدبير
ايتدى ﴿ فماذا بعد الحق الا الضلال ﴾ حقدنصكره دكل الاضلالدر اولكه
حقى تجاوز ايده ضلاله دوشر ﴿ فانى تصرفون ﴾ ايمدى حقى قويوب
نيچه ضلاله صرف اولنورسز ﴿ كذلك حقت كلمة ربك على الذين فسقوا
انهم لايؤمنون ﴾ اشبونك كبى الله تعالينك كلمه وحكمى واجب اولدى شول
قوم اوزره كيم كفرلرنده تمرد ايدوب حد استصلاحدن خروج ايتديلر انلر
ايمانه كلمزلر ﴿ قل هل من شركائكم من يبدؤ الخلق ثم يعيده ﴾ ديكل كه
اوثانكزدن برى قادر ميدركه اصل ومثالسز خلقى انشاء ايده وموتدنصكره
انى ديركوره اكر سكا جواب ويرمكدن عاجز اولورلر ايسه ﴿ قل الله يبدؤ
الخلق ثم يعيده ﴾ ديكل كه اكا الله تعالى قادر اولور ﴿ فانى تؤفكون ﴾
قصد سبيلدن انلر نيچه صرف اولنورلر ﴿ قل هل من شركائكم من يهدى
الى الحق ﴾ ديكل كه اوثانكزدن برى قادر ميدر كه نصب حجج وارسال رسل
ونظر وتدبره توفيقله حقه ارشاد ايده جوابدن عاجز اولدقلرنده ﴿ قل الله
يهدى للحق ﴾ ديكل كه خلقى حقه الله تعالى ارشاد ايدر ﴿ أفمن يهدى
الى الحق احق ان يتبع امن لايهدى الا ان يهدى ﴾ الله تعالى كه حقه ارشاد ايدر

اتباع اولنمغه اولى احقدر يوخسه صنم كه بنفسه تحركه وبر مكاندن مكان
آخره انتقاله قادر اولمز مكركه اول نقل اولنه ﴿ فمالكم كيف تحكمون ﴾
سزه نولديكه صريح عقل بطلاننى اقتضا ايدر شيئله نيچه حكم ايدرسز
﴿ ومايتبع اكثرهم الا ظنا ﴾ انلرك جميعى ظنه اتباع ايدرلر ديرلركه اصنام
آلهه در وآخرتده انلر شفاعت ايديسردر حالبوكه اول بر اعتقاد باطلدر انك
شاننده كتاب وسنت وارد اولميوبدر ﴿ ان الظنّ لا يغنى من الحق شيئا ﴾
زيراكه ظن علمدن واعتقاد حقدن برشئ غنا ويرمز وياخود اول
الله تعالينك عذابندن برشئ انلردن دفع ايتمز وياخود ظن علم مقامنه قائم اولمز
* اشبو دليلدركه علم اصولك تحصيلى واجب اوله وتقليد وظن ايله اكتفا
جائز اولميه ﴿ ان الله عليم بما يفعلون ﴾ الله تعالى انلرك ظنه اتباعلرين وبرهاندن
اعراضلرين بيلور ﴿ وما كان هذا القرآن ان يفترى من دون الله ﴾ اشبو قرآن
صحيح اولمزكه الله تعالينك غيرى يه مضاف قيلنه ﴿ ولكن تصديق الذى
بين يديه ﴾ لكن الله تعالى انى اندن اوّل نازل اولان كتب الهيه يى تصديق
انزال ايلدى ﴿ وتفصيل الكتاب ﴾ وعقايد وشرايعدن حق وثابت اولانى
تفصيل انزال ايلدى ﴿ لا ريب فيه من رب العالمين ﴾ كه اول رب العالميندن
اولوب اندن ريب منتفيدر ﴿ ام يقولون افتراه ﴾ كفار مكه ديرلرميكه انى
محمد ذات نفسندن اختلاق ايتدى ﴿ قل فأتوا بسورة مثله ﴾ ديكل كه ايمدى
بلاغتده وحسن نظمده وقوت معناده انك مثلى برسوره كتورك زيراكه
عربيت وفصاحتده بنم كبيسز ﴿ وادعوا من استطعتم من دون الله ﴾ ومع
ذلك الله تعالينك غيريدن سزه اعانته امكانى اولور كمسه لردن استعانت ايدك
﴿ ان كنتم صادقين ﴾ اكر اول محمدك اختلاقيدر ديو قولكزده صادقلر
ايسه كز ﴿ بل كذبوا بما لم يحيطوا بعلمه ﴾ بلكه قرآنى اول ايشتدكارنده
آياتنى تدبرنسز وشاننى بيلمكسزين تكذيبه مسارعت ايدرلر ﴿ ولما يأتهم
تأويله ﴾ حالبوكه انلر انك تأويلنه واقف اولمديلر ومعانيسنه اذهانلرين ايركورمديلر
﴿ كذلك كذب الذين من قبلهم ﴾ كفار مكه قرآنى تكذيب ايتدكارى كبى
انلردن اوّل امم ماضيه كفارى دخى انبياءلرين كتوردكارى معجزاتلرنده
تكذيب ايتديلر ﴿ فانظر كيف كان عاقبة الظالمين ﴾ نظر ايتكه رسوللرين
تكذيبله نفسلرينه ظلم ايدنلرك عاقبتى نيچه هلاكه ايردى ﴿ ومنهم من يؤمن به
ومنهم من لايؤمن به ﴾ اول مكذبينك بعضى نفسنده قرآنى تصديق ايدوب

حق ایدوکن بیلورکن عناد ایدر ویاخود مستقبلده انی تصدیق وتوبه
ایدیسردر وانلرك بعضی ایسه فرط غباوت وقلت تدبرندن انی نفسنده
تصدیق ایتمز ویاخود مستقبلده انی تصدیق ایتمیوب موتی کفر اوزره اولور
﴿ وربك اعلم بالمفسدین ﴾ ربك جل شانه اول مکذبیندن عناد واصرار
ایدنلری بیلور ﴿ وان کذبوك فقل لی عملی ولکم عملکم انتم بریؤن مما اعمل
وانا بریٔ مما تعملون ﴾ اکر انلر الزام حجتدنصکره سنی تکذیب اوزره اصرار
ایدرلر ایسه انلره دیکل که بنم عملمك جزاسی بکا در وسزك عملکزك جزاسی
سزه در سز بنم عملمدن بریئلرسز وبن دخی سزك عملکزدن بریئم نه سز بنم
عمله مؤاخذه اولنورسز ونه بن سزك عملکزله مؤاخذه اولنورین * دینلدیکه
بو آیت سیف آیتیله منسوخه در ﴿ ومنهم من یستمعون الیك ﴾ ومکذبیندن
برطائفه چقان سن قرآن اوقیوب شرایع تعلیم ایتسك سنی دکارلر لکن
قبول ایتمزلر شول اصم کبیکه اصلا ایشتمیه ﴿ أفأنت تسمع الصم ولوکانوا
لایعقلون ﴾ سن اصمه ایشتدرمکه قادرمی اولورسن اکر صمملرینه عدم
فهم دخی منضم اولور ایسه * اشبونده تنبیه واردرکه استماع کلامك
حقیقتی اول کلامدن مقصود اولان معنایی فهمدر اول اجلدن بهایم
انکله وصف اولنمز ﴿ ومنهم من ینظر الیك ﴾ ومکذبیندن برطائفه سکا
نظر ایدوب نبوتك دلائلن معاینه ایدرکن ینه سنی تصدیق ایتمزلر ﴿ أفأنت
تهدی العمی ولوکانوا لایبصرون ﴾ سن اول قلبی اعمالره هدایته قادرمی
اولورسن اکر اول عمالرینه عدم بصر دخی منضم اولور ایسه زیراکه
ابصاردن مقصود اعتبار واستبصاردر وانده عمده بصیرتدر اول اجلدن
اعمای مستبصر حدس وتفطن ایدر انیکه بصیر احمق ادراك ایده مز
﴿ ان الله لایظلم الناس شیئا ولکنّ الناس انفسهم یظلمون ﴾ الله تعالی ناسه
حواس وعقللری سببیله برشیٔ ظلم ایتمز لکن ناس انی افساد ومنافعن تفویتله
نفسلرینه ظلم ایدرلر * اشبو دلیلدرکه عبد ایچون کسب ثابت اوله یوخسه
بالکلیه مسلوب الاختیار اولمیه ﴿ ویوم نحشرهم کأن لم یلبثوا الا ساعة
من النهار ﴾ بز انلری قبوردن بعثله جمع ایدرز کأنه انلر دنیاده ویا قبورده
نهاردن برساعت مکث ایتدیلر ایدی ﴿ یتعارفون بینهم ﴾ قبرلرندن بعث
اولندقلرنده بری برلرین بیلهلر دنیادهکی بیلشملری کبی بعده اهوال قیامتی
کوردکلرنده باشلری قیدینه دوشوب اول بیلشملری کسیله دینلدیکه یوم

قیامتده انسان یاننده اولا کیمسهیی بیله لکن هیبت وخشیتدن سویلیه
﴿ قد خسر الذین کذبوا بلقاء الله وما کانوا مهتدین ﴾ موتدنصکره بعثله
الله تعالینك لقاسنی تکذیب ایدنلر تجارتلرنده زیان ایتدیلر زیراکه ایمانی
کفره دکشدیلر تجارت امرنی بیلمدیلر ﴿ واما نرینك بعض الذی نعدهم
اونتوفینك ﴾ یامحمد بز انلره ایعاد ایتدیکمز عذابی حیاتکده سکا کوسترهوز
ویا انی کوسترمدین سنی توفیه ایدهوز ﴿ فالینا مرجعهم ﴾ آخرتده مرجعلری
بزهدر ﴿ ثم الله شهید علی مایفعلون ﴾ بوندنصکره یوم قیامتده الله تعالی
انلرك افعاللری اوزره شهادتن ادا ایدیسردر ﴿ ولکل امة رسول ﴾ امم
ماضیهدن هر امت ایچون رسول واردر بعث اولندیکه انلری حقه دعوت
ایده ﴿ فاذا جاء رسولهم قضی بینهم بالقسط وهم لایظلمون ﴾ قچانکه انلره
رسوللری کلوب تکذیب ایتدیلر رسوله مکذبین بینی عدله قضا اولندی
رسول انجاء ومکذبین اهلاك ایدلدی انلری الزام ایدر حجتسز عذاب اولنمزلر
ویا ذنبسز مؤاخذه ویا سیئاتلری اوزره زیاده ایدلمزلر ﴿ ویقولون متی هذا
الوعد ان کنتم صادقین ﴾ ومشرکون استبعاد واستهزاء طریقی اوزره
قیام ساعت ویا نزول عذاب نوقتن اولور دیرلر یامحمد سن وکرك اصحابك
وعدکزده صادقلر ایسهکز بزه خبر ویرك ﴿ قل لاأملك لنفسی ضرّا ولانفعا ﴾
دیکل که بنم نفسم ایچون ضر ونفعه مالك دکلن اویله اولسه سزکیچون
اکانیجه مالك اولورین حتی که سزه عذاب طلبنده استعجال ایدم ﴿ الا ماشاء الله ﴾
مکر انی که الله تعالی بنم مالك اولمغ دیلیه ﴿ لکل امة اجل ﴾ هر امتك
هلاکنه اجل مضروب واردر ﴿ اذا جاء اجلهم فلایستأخرون ساعة
ولایستقدمون ﴾ قچانکه اول وقت کله نه برآن امهال اولنورلر ونه برآن
اندن تعجیل اولنورلر * ایمدی سز دخی یا مشرکین عذابکزه عجله ایتمیهکز
وقتکز ایردیکنده سزه وعد اولنان انجاز اولنور ﴿ قل أرأیتم ان اتیکم
عذابه بیاتا اونهارا ماذا یستعجل منه المجرمون ﴾ دیکل که بکا خبر ویرك اکر
الله تعالینك عذابی سزه کیجهده ویا کوندزده کلسه عذابدن نه شیئه مجرمون
استعجال ایدرلر والحال انك کلیسی مکروهدر استعجاله ملایم اولمز ﴿ أثم اذا ماوقع
آمنتم به آلان وقد کنتم به تستعجلون ﴾ اکر سزه انك عذابی واقع اولسه
انك وقوعندنصکره اکا ایمان کتوررمیدیکز بروقتده که انده سزه ایمانك نفعی
اولمیه قچانکه عذاب وقوعندنصکره ایمانه کلهلر انلره دینله که شمدیمی ایمانه

كلور سز حالبوكه اول عذابی تكذیب واستهزاء وجهی اوزره استعجال
ایدردیكز ﴿ ثم قیل للذین ظلموا ذوقوا عذاب الخلد هل تجزون الا بما كنتم
تكسبون ﴾ بعده اشراك ایدنلره دینله كه شول عذاب دائمی ذوق ایدك كه
اول سزدن ابدا منقطع اولمز سز جزا اولنمكز دكل الا دنیاده كسب ایتدیككز
كفر و معاصی سببیله در ﴿ ویستنبؤنك أحق هو ﴾ یا محمد سندن استخبار ایدرلر كه
بزه وعد ایتدیكك عذاب وقیام ساعت حقمیدر ﴿ قل ای وربی انه لحق
وما انتم بمعجزین ﴾ دیكل كه نعم ربم حقیچون اول حقدر سز اول عذابدن
فوت اولور دكلسز ﴿ ولو انّ لكل نفس ظلمت مافی الارض لافتدت به ﴾
اكر شركله ویاغیره تعدی ایله ظلم ایدن هر نفس ایچون یرده كی خزائن واموال
اولسه یوم قیامتك عذابندن خلاص ایچون انی بذل ایدیدی ﴿ واسرّوا الندامة
لما رأوا العذاب ﴾ عذابی كوریجك ندامتی اسرار ایدەلر زیراكه حسبانلرنده
اولمیان فظاعت وهولی كوریجك مبهوت اولوب نطقه قادر اولمیه لر
﴿ وقضی بینهم بالقسط وهم لایظلمون ﴾ خلایق بیننده عدلله قضا اولنور
انلره ظلم اولنمز مؤمنین صالحینه عملرینك ثوابی ویریلور وكافرین وعاصینه
عذابلری زیاده ایدلمز ﴿ ألا ان لله مافی السموات والارض ﴾ آكاه اولك كه
سموات وارض وایچنده كی اشیاء جمیعا الله تعالینك خلق وملكیدر ﴿ ألا ان
وعد الله حق ﴾ ثواب وعقابدن وعد ایتدیكی حقدر انده خلف اولمز ﴿ ولكن
اكثرهم لایعلمون ﴾ لكن انلرك اكثری انی بیلمزلر زیراكه عقللری حیات دنیادن
ظاهر اوزره مقصوردر ﴿ هو یحیی ویمیت ﴾ اول الله تعالی دنیاده دیر كورر
واولدرر عقباده دخی اكا قادر اولور زیراكه قادر لذاته نك قدرتی زائل اولمز
وماده كه بالذات حیات وموتی قابله اوله ابدا انی قابله در ﴿ والیه ترجعون ﴾
موت ویانشورله اول الله تعالی یه رجوع ایدرسز ﴿ یا ایها الناس قد جاءتكم
موعظة من ربكم وشفاء لما فی الصدور وهدی ورحمة للمؤمنین ﴾ یا ناس سزه
بر كتاب كلدیكه اول حكمت عملیه یی جامعدر كه اعمالك محاسن ومقابحن
كاشفه در محاسنه مرغبه ومقابحدن زاجره در وكذلك حكمت نظریه یی
دخی جامعدر كه صدورده اولان شكوك وسوء اعتقاده شفادر وحق ویقینه
هدایت ومؤمنلره رحمتدر كه انكله ظلمات ضلالدن نجات بولورلر ﴿ قل
بفضل الله وبرحمته فبذلك فلیفرحوا ﴾ دیكل كه سوینورلرسه حق تعالینك
فضلی ورحمتنه سوینسونلر * دینلدیكه حق تعالینك فضلی ایمان ورحمتی

قرآندر ویا فضلی قرآن ورحمتی قرآنه اهل ایتمسیدر ویا فضلی اسلام ورحمتی
انك قلبده تزیینیدر ویا فضلی اسلام ورحمتی سنتدر ویا فضلی ایمان ورحمتی
جنتدر ﴿ هو خیر مما یجمعون ﴾ اول انلرك حطام دنیادن جمع ایتدكلرندن
خیرلودر ﴿ قل أرأیتم ما انزل الله لكم من رزق فجعلتم منه حراما وحلالا ﴾
دیكل كه بكا خبر ویرك رزقدن اول شیئی كه الله تعالی انی سزه ویردیكه اول
سمادن نازل ماءله حاصل اولور حرث وانعام كبیكه انك بعضنی حرام
وبعضنی حلال قلدیكز * دینلدیكه انكله مراد حرث وانعامدن حرام
ایتدكلریدر بحیره وسائبه ووصیله وحام كبی ویاخود حرث وانعامدن
لله نصیب قیلمریدركه اول سورۀ انعامده كچدی ﴿ قل آلله اذن لكم ام علی الله
تفترون ﴾ دیكل كه تحریم وتحلیله سزه الله تعالی می اذن ویردی یوخسه
اكا افترامی ایدرسز كه اول انلرك انی بزه الله تعالی امر ایلدی دیملریدر ﴿ وما
ظن الذین یفترون علی الله الكذب یوم القیامة ﴾ الله تعالی یه كذب اختلاق
ایدنلرك یوم قیامتده ظنلری ندر ظن ایدرلرمیكه الله تعالی انك اوزره عقاب
ایتمیه ﴿ ان الله لذو فضل علی الناس ولكنّ اكثرهم لایشكرون ﴾ الله تعالی
ناسه فضل ایدیجیدر شول حیثیتدنكه انلره عقل ویردی وارسال رسلله
وانزال كتبله انلره طریق حقی بیلدردی لكن انلرك اكثری بو نعمتلره شكر
ایتمزلر ﴿ وما تكون فی شأن وما تتلو منه من قرآن ﴾ یا محمد سنكه اعمالدن بر عملده
اولورسن وقرآنكه انی الله تعالیدن تلاوت ایدرسن ﴿ ولا تعملون من عمل ﴾
وبر عملكه یا محمد سن وامتك انی ایشلرسز ﴿ الا كنا علیكم شهودا اذ تفیضون
فیه ﴾ الا بز سزك اوزریكزه رقباء ومطلعیز شول وقتكه اكا خوض واندفاع
ایدرسز ﴿ وما یعزب عن ربك من مثقال ذرّة فی الارض ولا فی السماء ﴾
وربك جل شانه نك علمندن ارض وسماده وجود امكانده نملۀ صغیره یه ویاهبایه
موازن اولور شیء بعید وغائب اولمز ﴿ ولا اصغر من ذلك ولا اكبر الا فی كتاب
مبین ﴾ واول نمله دن اصغر ویا اكبر برشیء یوقدر الا اول لوح محفوظده ثابتدر
﴿ ألا ان اولیاء الله لاخوف علیهم ولا هم یحزنون ﴾ آكاه اولك كه اولیاء الله
كیم الله تعالی یی طاعتله تولی ایدوب اول دخی انلری كرامتله تولی ایتمشدر انلره
لحوق مكروه خوفی یوقدر ومأموللری حاصلدر فواتی حزنن چكمزلردر
﴿ الذین آمنوا وكانوا یتقون ﴾ كه انلر الله تعالی یه ایمان كتوروب اكا مخالفتدن
صاقنورلردی (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ان لله عبادا لیسوا بانبیاء

ولا شهداء يغبطهم النبيون والشهداء بقربهم ومقعدهم من الله يوم القيامة قيل من هم يارسول الله قال هم عباد من عباد الله من بلدان شتى وقبائل شتى لم يكن بينهم ارحام يتواصلون بها ولا دنيا يتباذلون بها يتحابون بروح الله يجعل الله وجوههم نورا ويجعل لهم منابر من لؤلؤ قدام الرحمن يفزع الناس ولا يفزعون ويخاف الناس ولا يخافون) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر الله تعالينك عبادى واردركه انلر نه انبيا ونه شهدادر الا بوكه انبيا وشهدا يوم قيامتده انلرك قربنه ومنزلرينك رفعتنه غبطه ايده‌لر * دينلديكه يارسول الله انلر نه حاللو كسه‌لردر ديديكه انلر بلاد متفرقه وقبائل شتادن عباد اللهدن بر طائفه‌در لله برى برلرينه محبت ايدرلر حالبوكه بينلرده ارحام يوقدركه انك سببيله تواصل ايده‌لر ودنيالرى دخى يوقدركه برى برلرينه بذل ايده‌لر الله تعالى انلرك يوزلرين نورلندرر وقدام رحمانده لؤلؤدن منبرلر اوزره جلوس ايتدرر ناس فزع وخوف ايتديكنده انلر امن وراحتده اولور (سئل النبى صلى الله تعالى عليه وسلم عن اولياء الله قال الذين اذا رأوا ذكر الله) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه اولياء اللهدن سؤال اولندقده ديدى انلردركه كورلدكارنده الله تعالى ذكر اولنه (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم قال الله تعالى ان اوليائى من عبادى الذين يذكرون بذكرى واذكر بذكرهم) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر الله تعالى ديديكه عبادمدن اوليام انلردركه بنم ذكرمله ذكر اولنورلر وبن دخى انلرك ذكريله ذكر اولنورين (لهم البشرى فى الحياة الدنيا وفى الآخرة) انلر ايچون دنياده وآخرتده بشرى واردر (سئل النبى صلى الله تعالى عليه وسلم عن البشرى فى الحياة الدنيا قال هى الرؤيا الصالحة يراها المسلم او ترى له) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اشبو آيتده‌كى حياة دنياده اولان بشرادن سؤال اولندقده ديديكه اول رؤياى صالحه‌دركه مسلم انى كورر ويا انكيچون كوريلور (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم لم يبق من النبوة الا المبشرات قالوا وما المبشرات قال الرؤيا الصالحة) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر نبوت آثارندن انجق مبشرات قالدى ديديلركه مبشرات ندر ديديكه رؤياى صالحه‌در (قال ابوذر رضى الله تعالى عنه يارسول الله الرجل يعمل لنفسه ويحبه الناس قال تلك عاجل بشرى المؤمن) ابوذر رضى الله تعالى عنه ديديكه يارسول الله كشى كنديچون عمل صالح ايشلمكله ناس آنى سور بونه حالتدر ديديكه

او مؤمنك عاجلده‌كى بشراسيدر * دينلديكه اول مؤمنك موتى عندنده ملائكه‌نك الله تعاليدن بشارتله نزوليدر قرآنده بيورلديكه (تتنزل عليهم الملائكة ان لا تخافوا ولا تحزنوا وابشروا بالجنة التى كنتم يوعدون) ابن عباس ايدر دنيادكى بشرى موت عندنده ملائكه‌نك بشارتله كلمسيدر واما آخرتده‌كى بشرى مؤمنك روحى چيقديغنده ملائكه انكله الله تعالى يه صعود ايدوب رضوان الله ايله تبشير اولنمسيدر (لا تبديل لكلمات الله) الله تعالينك اقوالنه تغيير ومواعيدينه اخلاف يوقدر (ذلك هو الفوز العظيم) ايمدى اولياء اللهك دنياده وآخرتده تبشير اولنملرى فوز عظيمدر (ولا يحزنك قولهم) يا محمد كافرلرك اشراك وتكذيب وتهديدلرى سكا حزن ويرمسون (ان العزة لله جميعا) زيرا غلبه وقهر وقدرت جميعى الله تعالينكدر انك غيرى اندن برشيئه مالك دكلدر ايمدى اول انلره قهر وانلر اوزره سكا نصرت ايدر (هو السميع العليم) اول الله تعالى انلرك اقوالن ايشيدر وعزماتن بيلور (ألا ان لله من فى السموات ومن فى الارض) آكاه اولكه سموات وارضده اولان ملائكه وانس وجن الله تعالينكدر ايمدى بونلر اشرف ممكنات ايكن انلرك هيچ برى ربوبيته صالح اولمجق شول لا يعقل اولان اشياء احقدركه اكا ند وشريك اولميه (وما يتبع الذين يدعون من دون الله شركاء) الله تعالى يه انك غيرى ملائكه ونبيينى شركاء تسميه ايدنلر نه شيئه اتباع ايدرلر زيرا اول شركالرينك اتباعى الله تعالى يه در انك غيرى يه دكل عبادت ايتمزلر ايمدى نيچون انلر متبوعلرى طريقنه كتمزلر (ان يتبعون الا الظن) بلكه انلرك اتباعلرى دكل الا ظنلرينه‌دركه انلر شركاء اوله تابعلرين الله تعالى يه تقريب ايده (وان هم الا يخرصون) بلكه انلر الله تعالى يه نسبت ايتدكلرى شيده كذب ايدرلر ويا انلرى شركا تقديرلرنده تقدير باطل ايدرلر (هو الذى جعل لكم الليل لتسكنوا فيه والنهار مبصرا) اول الله تعالى سزكيچون كيجه‌يى خلق ايتديكه كوندزده اشتغال تعبندن انده سكون واستراحت ايده‌سز وكوندزى مضئ قيلديكه انده انك عجايب خلقى كوريله (ان فى ذلك لآيات لقوم يسمعون) اشبو ليل ونهارى تقليبده سماع اعتبار واتعاظله استماع ايدن قومه آيتلر واردر (قالوا اتخذ الله ولدا) كفار ديديلركه الله تعالى ولد اتخاذ ايتدى (سبحانه هو الغنى) اول ولد اتخاذندن منزهدر زيرا ولد اتخاذى حاجتدن ناشيدر اول ايسه اندن غنيدر (له ما فى السموات وما فى الارض)

زيرا سموات وارضده اولان اشيانك جميعى انك عبيد وملكيدر ﴿ ان عندكم
من سلطان بهذا ﴾ سزك اول قول باطله عندكزده برهانكز يوقدر
﴿ أتقولون على الله مالا تعلمون ﴾ حقيقتن بيلمديككز شيئى الله تعالى يه اسناد ايله
الله تعالى يه افترا ايدرميسز زيرا هر قولكه اكا دليل اولميه اول جهالتدر
اشبو دليلدركه عقائدده برهان قاطعدن لابدر وعقايدده تقليد سايغ دكلدر
﴿ قل ان الذين يفترون على الله الكذب لا يفلحون ﴾ ديكل كه شونلركه الله
تعالى يه اتخاذ ولدله واكا اضافت شريك ايله كذب اختلاق ايدرلر نار
عذابندن قورتلمزلر وجنته كيرمزلر ﴿ متاع فى الدنيا ﴾ انلرك الله تعالى يه
كذب اختلاقلرى دنياده برمتاعدركه كفرده رياستلرين انكله اقامت ايدرلر
﴿ ثم الينا مرجعهم ﴾ بعده موتله رجوعلرى بزه‌در اويله اولسه شقاء مؤبده
ايريسرلودر ﴿ ثم نذيقهم العذاب الشديد بما كانوا يكفرون ﴾ بعده انلره كفرلرى
سببيله عذاب شديد اذاقه ايدرز ﴿ واتل عليهم نبأ نوح ﴾ يا محمد سن اهل مكه يه
نوحك قوميله اولان ماجراينى تلاوت ايت ﴿ اذ قال لقومه ياقوم ان كان كبر
عليكم مقامى وتذكيرى بآيات الله ﴾ اول قومنه ديديكه انلر اولاد قابيلدر
اكر بنم اراكزده طول مكثم وآيات الله ايله سزه وعظم عظيم وثقيل اولوب
بنى طرد وياقتله عزم ايدرسكز ﴿ فعلى الله توكلت ﴾ ايمدى بن الله تعالى يه
توكل ووثوق ايتمشم ﴿ فاجمعوا امركم وشركاءكم ﴾ اويله اولسه امريكزى
احكام ايدوب انك اوزره شركاكزله بيله عزم ايدك ﴿ ثم لا يكن امركم عليكم غمة ﴾
بعده بنم اهلاكمه قصدكز سزه مستور اولمسون بلكه مكشوف ومشهود
اولسون ﴿ ثم اقضوا الىّ ولا تنظرون ﴾ بعده بكا ديلديككز شرى ايركورك
يوخسه بكا امهال ايتمكز ﴿ فأن توليتم فما سألتكم من اجر ﴾ اكر بنم تذكير
ووعظمدن اعراض ايدرسكز بن سزدن انك مقابله‌سنده اجر طلب ايتدمكه
اول سزه ثقيل اولوب اعراضكز ايجاب ايده ﴿ ان اجرى الا على الله ﴾ بنم
دعوت وتذكيرم اوزره ثوابم الله تعالينك عهده‌سنه‌در اول بنى اثابه ايدر
كركسه سز ايمانه كلك وياخود ايماندن اعراض ايدك ﴿ وامرت ان اكون
من المسلمين ﴾ وامر اولندمكه انك امرينه منقادلردن اولم امرينه مخالفت
ايتيم انك غيريدن رجا ايتيم ﴿ فكذبوه ﴾ انلر ايسه انى تكذيبلرى اوزره
اصرار ايتديلر ﴿ فنجيناه ومن معه فى الفلك ﴾ اويله اولسه نوح عليه السلامى
وبيله‌سنجه اولان مؤمنلريكه سكسان كشى ايديلر سفينه يه ادخال ايله غرقدن

نجات ويردك ﴿ وجعلناهم خلائف ﴾ وانلرى هالكيندن خلفا قيلدق ﴿ واغرقنا
الذين كذبوا بآياتنا ﴾ بزم آيتلريمزى تكذيب ايدنلرى طوفانله اغراق ايتدك
﴿ فانظر كيف كان عاقبة المنذرين ﴾ نظر ايتكه شول رسل انذارندن صكره
ايمانه كلمينلرك عاقبتى نيجه اولدى * شيخ محيى الدين بن عربى فتوحات مكيه‌ده
ايدر الله تعالى يه دعوت ايدنه افضل بودركه دعوتى مقابله‌سنده اخذ اجر
ايتميه مع هذا اخذ ايتسه جائز اولور اكل ايتديكنك احلندندر زيرا الله
تعالى يه دعوتك مقامى اجر اقتضا ايدر شول اجلدنكه هر نبى قومنى حقه
دعوت ايتديكنده ديديكه ﴿ لا اسألكم عليه من اجر ان اجرى الا على الله ﴾ انك
اوزره سزدن اجر استمزين بلكه بنم اجرم الله تعالينك عهده‌سنه‌در دعوتى
اوزره اجرى اثبات ايدوب لكن انى الله تعاليدن اخذ ايتمكى اختيار ايلدى
يوخسه خلقدن دكل ايمدى وعظ وتذكيرله الله تعالى يه داعى اولان كشى
اخذ اجر ايتسه جائز اولور زيرا هر رسول الله شهادتيله اجر اقتضا ايدر عملده‌در
واكر انى ناسدن اخذى ترك ايدوب الله تعاليدن طلب ايتسه احسن اولور
زيراكه انبيايه اقتدادر ايمدى اشبو براجردركه الله تعالى فضلندن عبد
ايچون تعيين ايتمشدر يوخسه عبده لايق اولمزكه سيدى اوزره اجره مستحق
اوله زيراكه عبد كندى ومالى سيدينك ملكيدر ﴿ ثم بعثنا من بعده رسلا
الى قومهم فجاؤهم بالبينات فما كانوا ليؤمنوا بما كذبوا به من قبل ﴾
ونوحدنصكره هر قومه رسول كوندردك واول رسوللر دعوالرينى مثبته
معجزات واضحه ايله قوملرينه كلديلر كفرده شدت شكيمه والله تعالينك انلرى
خذلانى سببيله شول رسوللرك بعثتندن اوّل حقى تكذيبه اعتيادلرندن انلرى
تصديق ايدر اولمديلر ﴿ كذلك نطبع على قلوب المعتدين ﴾ اشبونلرك كبى
حقدن باطله تجاوز ايدنلرك قلوبنى اوزره ختم ايدرز ضلاله انهماك ومألوفه
اتباعلرى ايچون اشبو دليلدركه افعال الله تعالينك قدرتيله وعبدك كسبيله واقعه‌در
﴿ ثم بعثنا من بعدهم موسى وهارون الى فرعون وملائه بآياتنا فاستكبروا
وكانوا قوما مجرمين ﴾ اشبو رسلدنصكره موسى وهارونى طقوز آيتله
فرعونه وقومنه كوندردك انلر ايسه ايماندن استكبار ايدوب اجرامه معتاد
قوم مجرمين اولديلر اول اجلدن رب تعالينك رسالتنه اهانت وردينه جرائت
ايتديلر ﴿ فلما جاءهم الحق من عندنا قالوا ان هذا لسحر مبين ﴾ وقتا كه بزم
قبلمزدن موسى انلره معجزاتله كلدى فرط تمردلرندن ديديلركه اشبو سحر

ظاهردر ﴿قال موسى أتقولون للحق لما جاءكم﴾ موسى انلره دیدیکه الله تعالیدن سزه کلان حقه سحر دیرمیسز ﴿أسحر هذا ولا یفلح الساحرون﴾ نبوته علامت اولان شیٔ سحرمیدر والحال ساحرلر دنیاده وآخرتده فلاح بولمزلر ﴿قالوا أجئتنا لتلفتنا عما وجدنا علیه آباءنا﴾ انلر موسى وهارونه دیدیلرکه بزه کلدیکزمیکه بزی صرف ایده‌سز شول حالتدنکه آبامزی انك اوزره بولمشز ﴿وتكون لكما الكبریاء فی الارض﴾ ویریوزنده تکبر ویاملك سزك اوله ﴿ومانحن لكما بمؤمنین﴾ حالبوکه بز سزك الله تعالیدن رسول ایدیککزه تصدیق ایدر دکلارز ﴿وقال فرعون ائتونی بكل ساحر علیم﴾ فرعون قومنه دیدیکه بکا کتورك هرساحریکه سحر علمنده حاذق اوله ﴿فلما جاء السحرة قال لهم موسى ألقوا ما انتم ملقون﴾ موسى علیه السلام ساحرلره دیدیکه حبال وعصیدن القاء ایده‌جکلریکزی القاء ایدك ﴿فلما ألقوا قال موسى ما جئتم به السحر﴾ وقتا که سحره انی القاء ایتدیلر موسى علیه السلام انلره دیدیکه سزك کتوردیککز شیٔ سحردر ﴿ان الله سیبطله﴾ الله تعالی انی ابطال ایدیسردر ﴿ان الله لا یصلح عمل المفسدین﴾ الله تعالی مفسدلر عملن اصلاح ایتمز اشبو دلیلدرکه سحر افساد وتمویه اوله حقیقتی اولمیه ﴿ویحق الله الحق بكلماته ولو كره المجرمون﴾ الله تعالی اوامر وقضایاسیله حقی اثبات ایدر اکرچه مجرمون اندن کراهت ایدرلرسه‌ده ﴿فما آمن لموسى الا ذریة من قومه على خوف من فرعون وملائهم ان یفتنهم﴾ موسى علیه السلام ابتداء امرنده وقتا که انلری ایمانه دعوت ایلدی فرعوندن وکرك قومندن خوف ایدوب اکا ایمانه کلمدیلر ایمانه کلدکلری تقدیرجه فرعون انلره عذاب ایدر الا بنو اسرائیل قومی اولادنك شبانندن برطائفه ویافرعون قومی شبانندن برطائفه ویاقوم فرعوندن ناس یسیر اکا ایمانه کلدیلرکه انلر امرأهٔ فرعون ومؤمن آل فرعون وخازن فرعون وامرأهٔ خازن فرعون وماشطهٔ بنت فرعوندر * دینلدیکه انلر آل فرعوندن یتمش اهل بیت ایدیلر آبالری قبطدن وامهاتلری بنی اسرائیلدن ایدی اویله اولسه انلر اهلرینه وخالالرینه اتباع ایتدیلر دینلدیکه انلر برقوم ایدیلرکه فرعونك قتلندن قورتلمشلردی شول طریقله کیم فرعون بنی اسرائیلك ابنائی قتلنه امر ایتدیکنده بنو اسرائیلدن مرأه ابنی طوغردیغنده قتل اولنمسی خوفیله انی برقبطی‌یه باغشلردی قبط عندنده منتشی اولوردی ایمدی بوحالله کسه‌لر قبط

بیننده کثیر اولمشیدی موسى علیه السلام سحره‌یه غالب اولدیغی کونده سحره ایله بیله انلر دخی ایمانه کلدیلر ﴿وان فرعون لعال فی الارض وانه لمن المسرفین﴾ فرعون یریوزنده متکبردر وکبر وعتوده حدی تجاوز ایدنلردندرکه برعبد ایکن ربوبیت ادعا ایتدی واسباط انبیایی اسیر ایتدی ﴿وقال موسى یاقوم ان کنتم آمنتم بالله فعلیه توکلوا ان کنتم مسلمین﴾ موسى علیه السلام کندویه ایمانه کلنلرك فرعوندن خوفلرین کوریجك انلره دیدیکه یاقوم اکر الله تعالی‌یه ایمانه کلوب قضاسنه منقادلر ایسه‌کز اکا وثوق واعتماد ایدك ﴿فقالوا على الله توكلنا﴾ دیدیلرکه الله تعالی‌یه وثوق واعتماد ایتدك بعده دعا ایدوب دیدیلرکه ﴿ربنا لا تجعلنا فتنة للقوم الظالمین﴾ یاربنا بزی قوم ظالمینه فتنه ایتمکل یعنی انلری اوزریمزه تسلیط ایدوب یدلرنده بزی هلاك ایتمکل وانلکه بزی حق دین اوزره دکل ظن ایدوب طغیانلری زیاده اولمیه ﴿ونجنا برحمتك من القوم الكافرین﴾ وبزی قوم کافرینك کیدندن وشؤم مشاهده‌سندن خلاص ایت توکلك دعا اوزره تقدیمنده تنبیه واردرکه داعی‌یه لایق اولور کیم اولا توکل ایده کیم دعاسنه اجابت اولنه ﴿واوحینا الى موسى واخیه ان تبوّا لقومكما بمصر بیوتا﴾ موسى وقرنداشی هارونه وحی ایتدك که مصرده قومکز ایچون بیوت اتخاذ ایده‌سزکه انده ساکن اوله‌لر ویاعبادت ایچون اکا رجوع ایده‌لر ﴿واجعلوا بیوتكم قبلة﴾ سزایکیکز وقومکز اول بیوتکزی مصلی ویاقبله‌یه متوجه ایدك * اکثر مفسرین ایدر بنو اسرائیل نمازی کنیسه‌لرنده قیلورلردی موسى علیه السلام رسالتله کلیجك فرعون امر ایلدی کنیسه‌لری یقدردی ونماز قیلمقدن منع ایلدی اویله اولسه امر اولندیلرکه بیتلرنده مساجد اتخاذ ایده‌لر وفرعون خوفندن نمازی انده قیله‌لر اشبو دلیلدرکه مساجدده صلاتك اداسی افضل اوله عذر اولمدقچه ﴿واقیموا الصلاة﴾ وصلاتی رکوع وسجود ایله اتمام ایدك ﴿وبشر المؤمنین﴾ یاموسى مؤمنلره که بیتلرنده سرا نماز قیلورلر جنت ایله تبشیر ایت ﴿وقال موسى ربنا انك آتیت فرعون وملأه زینة واموالا فی الحیاة الدنیا ربنا لیضلوا عن سبیلك﴾ موسى علیه السلام دیدیکه یارب سن فرعون وقومنه حیاة دنیاده لباس ومراکب وسائر انکله تزین اولنور اشیاء وانواع اموال ویردك که ناسی دینکدن صرف ایده‌لر ﴿ربنا اطمس على اموالهم﴾ یارب انلرك ماللرین هیئتندن مسخ وتغییر ایت اویله اولسه

اموال وحروث وزروع وجواهر حتى سكرلرى جميعا طاش اولدى حتى انلردن رجل اهليله فراشنده ايكن ومرأه خميرين يوغرركن طاش اولدى ودراهم ودنانيرلرى اوّلكى هيئتنده منقوشه طاش اولدى * سدى ايدر الله تعالى انلرك اموالنى ونخيل وثمار ودقيق واطعمه‌لرين جميعا طاش ايتدى طقوز آيتلرك بريسى اشبو ايدى ﴿ واشدد على قلوبهم فلا يؤمنوا حتى يروا العذاب الاليم ﴾ وقلبلرين قاسى ايدوب انلك اوزره طبع ايت حتى كه عذاب اليمى كورمينجه ايمانه كلمسونلر ﴿ قال قد اجيبت دعوتكما ﴾ حق جل وعلا موسى وهارونه ديديكه ايكيكزك بيله دعاسى اجابت اولندى * روايت اولنديكه موسى عليه السلام دعا ايدوب هارون عليه السلام آمين دير ايدى اشبو دليلدركه دعايه آمين دينلمسى مستحب اوله ﴿ فاستقيما ﴾ ايمدى ايكيكز صددنده اولديغكز دعاكز اوزره ثابت اولك استعجال ايتمكز مطلوبكز وقتنده حاصلدر ﴿ ولاتتبعان سبيل الذين لايعلمون ﴾ يوخسه استعجالده ويا الله تعالينك وعدينه عدم وثوقده جهله طريقنه اتباع ايتمكز * روايت اولنديكه موسى عليه السلامك دعاسيله اجابتى بيننده قرق ييل كچدى ﴿ وجاوزنا ببنى اسرائيل البحر فاتبعهم فرعون وجنوده بغيا وعدوا ﴾ بنوا اسرائيلى بز بحر قلزمى كچوردك فرعون وجنودى ظلم واعتدا ايله انلرك اردينه دوشوب كتديلر حتى كه بحره ايرديلر حالبوكه بحر موسى وقوميچون ياريلوب كچمشلردى چون فرعون وجنودى بحرى اول حالتده كورديلر كيرمكه خوف ايتديلر همان جبريل عليه السلام برقصراغه بنمش جنودك اوكنجه كيدوب بحره كيردى جنود دخى انك اردينه اويوب بحره كيرديلر حتى كه جنودك آخرى كيروب اوّلى چيقمغه قريب اولديغنده اوزرلرينه بحر يوملدى هيچ برى قورتلميوب صويه كوملدى ﴿ حتى اذا ادركه الغرق قال آمنت انه لااله الاالذى آمنت به بنوا اسرائيل وانامن المسلمين ﴾ حتى قچانكه فرعونه غرق ايردى ديديكه بنو اسرائيلك ايمان كتورديكى الله تعاليدن غيرى اله يوق ايديكنه تصديق ايتدم وبن مسلملردنن همانده جبرائيل عليه السلام بحرك حمأه‌سندن آلوب فرعونك آغزينه طولدردى وديديكه ﴿ آلآن وقد عصيت قبل وكنت من المفسدين ﴾ شمديمى ايمانه كلورسن حالبوكه نفسكدن مأيوس اولوب اختيارك قالمدى بوندن اوّل ايسه مدت عمركده عصيان ايدوب مفسدلردن ايدك پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم جبريل عليه

السلامدن حكايت ايدر ديكه يامحمد سن بنى كورىدك فرعونك غرقى عندنده بحرك حمأه‌سندن آلوب انك اغزينه طولدرردم شول خوفله كيم اكا رحمت ايريشه وقتاكه موسى عليه السلام فرعون وجنودنك هلاكى خبرين بنى اسرائيله ايركوردى بنو اسرائيل فرعونك موتنه تيقن ايتمديلر اويله اولسه الله تعالينك امريله بحرانك ميته سن ساحله براقدى حتى كه بنو اسرائيل انى كوزلريله كورديلر كمال سروره ايرديلر اول وقتدنبرو صوميته يى قبول ايتمز اولدى اشبو دركه ذكر بيورلدى ﴿ فاليوم ننجيك ببدنك ﴾ اشبو كونده يافرعون جسدكى قعر بحردن چيقاروب برمرتفع مكانه براغورز * دينلديكه انك بدننده جواهر ايله مرصع درعى وار ايدى بنو اسرائيل انى اول درع ايچنده ميت كوريجك هلاك كنه اينانديلر ﴿ لتكون لمن خلفك آية ﴾ تاكه سن وراكده اولنلره علامت اوله سن زيراكه انك عظمتى بنو اسرائيلك نفوسنده برمرتبه تمكن ايتمشيديكه انك هلاكن تخيل ايتميوب موسى عليه السلام انلره انك غرقى خبرين ويرديكنده تانى ممرلرى اوزره مطروح كورمينجه اكا ايناندمديلر وياخود معنى تاكه سن من بعد كلورقرونه آيت اوله سن كه مآل امركى مشاهده ايدنلردن ايشيدنلر طغياندن صاقنه‌لر وياخود حجت اولوب انلره دلالت ايده سنكه انسان نذكلو شانى عظيم وملكى كبير اولورسه ينه اول مملوك مقهوردر ومظان ربوبيتدن بعيددر وياخود سن خالقكه آياتندن برآيت اوله سن زيراول سنى ساحله القا ايله افرادى دليلدركه انكله تزويرك كشفنى وامركده بنو اسرائيلك شبه‌لرى ازاله سن تعمد ايتدى اويله اولسه بوانك كمال قدرتنه وعلم وارادتنه دليلدر ﴿ وان كثيرا من الناس عن آياتنا لغافلون ﴾ ناسك اكثرى بزم آيتلريمزدن غافللردركه انده تفكر وانكله اعتبار ايدر اولمزلر ﴿ ولقد بوّأنا بنى اسرائيل مبوّأ صدق ﴾ بنو اسرائيلى برمنزل صالح مرضى يه انزال ايتدك كه اول شام ومصردر ﴿ ورزقناهم من الطيبات ﴾ وانلرى لذائذله رزقلندردق ﴿ فما اختلفوا حتى جاءهم العلم ﴾ دينلرى امرنده اختلاف ايتمديلر الا توراتى اوقيوب احكامنى بيلدكلرندنصكره وياخود محمد صلى الله تعالى عليه وسلم امرنده اختلاف ايتمديلر الا انك صدقنى نعوتيله بيلدكلرندنصكره ﴿ ان ربك يقضى بينهم يوم القيامة فيما كانوا فيه يختلفون ﴾ ربك جل شانه يوم قيامتده دين امرنده اختلاف ايتدكلرى شيئده حقله باطل بيننى فصل ايدر ﴿ فان كنت فى شك مما انزلنا اليك فاسأل الذين يقرؤن

الكتاب من قبلك ﴾ اكر سكا انزال ايتديكمز قصصدن فرض وتقدير سبيلى اوزره شكده ايسك سندن اوّل توراتى اوقيان اهل كتاب مؤمنلرينه سؤال ايتكه سكا القا ايتديكمز مثلى انلرك عندنده محقق كتابلرنده ثابتدر وياخود خطاب پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه اولوب مراد امتى اوله وياخود خطاب هرسامعه اوله يعنى ياسامع پيغمبر عليه السلام لساندن سكا انزال ايتديكمز شيئده شكده ايسك اشبونده تنبيه واردركه بركمسه كيم دينى امرنده اكا شبهه خلجان ايده لايق اولوركه انى حل ايچون اهل علمه مسارعت ايده ﴿ لقد جاءك الحق من ربك فلاتكوننّ من الممترين ﴾ يامحمد ربك جل شانه‌دن سكا قرآن كلو بدر ايمدى اول سنك ربكدن ايدوكنده شك ايدنلردن اولمغل زيرا انده شكك مدخلى يوقدر ﴿ ولا تكوننّ من الذين كذبوا بآيات الله فتكون من الخاسرين ﴾ والله تعالينك آيتلرين تكذيب ايدنلردن اولمغل كه مغبونلردن اولورسن ﴿ ان الذين حقت عليهم كلمة ربك لايؤمنون ﴾ شونلركه اوزرلرينه ربك جل شانه‌نك انلر كفر اوزره فوت اولور ونارده مخلد قالور ديو كلمه‌سى ثابت اوله انلر ايمانه كلمزلر زيرا انك كلامنده كذب اولمز وقضاسى بوزلمز ﴿ ولو جاءتهم كل آية ﴾ اكر انلره هرآيت كلورسه‌ده زيراكه ايمانلرينه سبب اصلى ارادۀ الهيه تعلقيدر اول ايسه انلرده مفقوددر ﴿ حتى يروا العذاب الاليم ﴾ مكر شول وقتده‌كه حياتلرندن مأيوس اولوب غطالرى كشفيله آخرتده‌كى عذابلرين كوره‌لر اول وقتده حاصل اولان ايمانك ايسه نفعى اولمز ﴿ فلولا كانت قرية آمنت فنفعها ايمانها ﴾ بزاهلاك ايتديكمز قرا اهاليسندن هيچ برقريه اهلى اولمديكه معاينۀ عذاب عندنده ايمانه كلوب ايمانلرى انلره نفع ايده زيراكه اول ايمان يأسدر صاحبنه نفعى اولمز ﴿ الاقوم يونس لما آمنوا كشفنا عنهم عذاب الخزى فى الحياة الدنيا ومتعناهم الى حين ﴾ لكن يونس عليه السلامك قومى اول وقتده ايمانه كلدكلرنده انلردن حياة دنياده عذاب خزيى كيدردك وآجاللرى انقضاسنه دكين انلرى تمتيع ايتدك * روايت اولنديكه يونس عليه السلامك قومى ارض موصلدن نينوى‌ده ايديلر الله تعالى انلره يونس عليه السلامى ارسال ايدوب انلرى ايمانه دعوت ايتديكنده ابا ايتديلر وحى آلهى ايله انلره ديديكه اوچ كونه دكين سزه عذاب ايريسردر اويله اولسه بوى بولرينه ديديلركه هيچ بركره بزيونسك كذبنه مطلع اولمامشز نظر ايده‌لم اكر بوكيجه اول ارامزده كيجه‌لرسه وعيدنه التفات ايتميه‌لم

والا بيلورزكه تحقيق بزه عذاب ايريسردر چون كيجه اولوب يونس عليه السلام ارالرندن چيقدى صباح اولنجق كورسه‌لركه برهولناك سياه بولت پيدا اولوب اندن قتى دخان چيقاردى مدينه‌لرين قاپليوب سطحلرى اوزره چوكدى انى كوريجك هلاكى تيقن ايتديلر ويونس عليه السلامى استيوب بولمديلر الله تعالى قلبلرينه القا ايتديكه توبه ايده‌لر هماندم رجال ونساء وصبيان بريره كلديلر ودريلر كيوب خلوص نيتله ايمان وتوبه اظهار ايتديلر اتفاقله وحيوانلريله صحرايه چيقديلر وناس وانعامدن والده‌يى ولدندن آيرديلر وفرياد وفغانله الله تعالى‌يه يلواريلر ياربنا جميعمز يونسك كتورديكنه ايمان كتوردك عفوك ديلرز ديديلر اويله اولسه الله تعالى انلرى اسركيوب اوزرلرندن عذابى كيدردى اشبو وقعه يوم عاشوراده يوم جمعه‌ده ايدى ﴿ ولوشاء ربك لآمن من فى الارض كلهم جميعا ﴾ اكر ربك جل شانه ديلسه يريوزنده اولان خلقك كليسى ايمانه كله‌لردى * اشبو دليلدركه الله تعالى جميعنك ايمانن ديلمدى وايمانن ديلديكى كسه‌لر لابد ايمانه كلور ﴿ أفأنت تكره الناس حتى يكونوا مؤمنين ﴾ يوخسه يامحمد الله تعالى ديلمز ايكن سن ناسه اكراه ايدرميسن حتى‌كه ايمانه كله‌لر * اشبو پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه تسليه‌در زيراكه اول جميع ناسك ايمانه كلمه‌سنه حريص ايدى اويله اولسه الله تعالى اكا خبرويرديكه ايمانه كلمز مكر اولكه اكا سعادت سبقت ايتمش اوله وضلالته دوشمز مكر اولكه اكا شقاوت سبقت ايتمش اوله ﴿ وما كان لنفس ان تؤمن الا باذن الله ﴾ هيچ برنفسه مؤمن اولمق صحيح اولمز الا الله تعالينك اذنيله ايمدى هدايت امرنده نفسكى اجهاد ايتمكل زيرا اول الله تعالينك ارادت وتوفيقنه راجعدر ﴿ ويجعل الرجس على الذين لايعقلون ﴾ الله تعالى عذاب وياخذلانى شول كسه‌لر اوزره قيلوركه حجج وآياته نظر ايله عقللرين استعمال ايتمزلر وياخود دلائل واحكامى تعقل ايتمزلر ﴿ قل انظروا ماذا فى السموات والارض ﴾ ديكل‌كه الله تعالينك وحدانيتنه دلالت ايدر سموات وارضده عجائب صنعندن نه شئ واردر نظر اعتبارله نظر ايدك اشبو دليلدركه اعتقادده نظر واجتهاد وترك تقليد واجب اوله ﴿ وما تغنى الآيات والنذر عن قوم لايؤمنون ﴾ حالبوكه آيات ورسل نفع ايتمز شول قومه كيم الله تعالينك علم وحكمنده ايمانه كلميوب كفر اوزره موتلرى ثابت اوله ﴿ فهل ينتظرون الامثل ايام الذين خلوا من قبلهم ﴾ مكه مشركلرى ايماندن

اباءايله منتظر اولمزلر الا انلردن اوّل كچن امتلرك وقايعى مثلنه وانلره بأس
الله نزولنه زيرا انك غيريه مستحق دكللردر ﴿ قل فانتظروا انى معكم
من المنتظرين ﴾ ديكل كه ايمدى اكا منتظر اولك وياخود بنم هلاكمه منتظر
اولك بندخى سزكله بيله سزك هلاككزه منتظرلردنم ﴿ ثم ننجى رسلنا
والذين آمنوا ﴾ كافرلره عذاب نزولنده رسوللريمزى وانلره ايمانه كلانلرى
اندن انجاء ايتدك ﴿ كذلك حقا علينا ننجى المؤمنين ﴾ اشبو انجاء كبى بزم
وعد حقمز اولديكه مشركارى هلاك ايتديكمزده محمد واصحابنى انجا ايده وز
﴿ قل يا ايها الناس ان كنتم فى شك من دينى ﴾ ديكل كه يا اهل مكه اكر بنم
دين اسلامم صحتنده شكده ايسه كز ﴿ فلا اعبد الذين تعبدون من دون الله ﴾
ايمدى بن عبادت ايتمزين الله تعاليدن غيرى سزك عبادت ايتديككز اشيايه
﴿ ولكن اعبدالله الذى يتوفاكم ﴾ بلكه الله تعالى يه عبادت ايدرينكه اول
سزك آجالكز انقضاسنده سزى اماته ايدر الحاصل سزك خلق وعبادت
ايتديككز شيئه بن عبادت ايتمزين بلكه سزى خلق وايجاد ايدن وارواحكزى
قبض واماته ايدن الله تعالى يه عبادت ايدرين ﴿ وامرت ان اكون
من المؤمنين ﴾ ومع ذلك امر اولندمكه عقل دلالت ووحى اشارت ايتديكى
شيئى تصديق ايدنلردن اولم ﴿ وان اقم وجهك للدين حنيفا ﴾ ودخى امر
اولندمكه دين اسلامك غيرى اديانده مائل اولديغم حالده اداء فرائض
وترك قبايحله دينده سداد واستقامت ايدم وياخود صلاتده كعبه يه استقبال
ايدم ﴿ ولا تكونن من المشركين ﴾ والله تعالى يه برشئ اشراك ايدنلردن
اولميم ﴿ ولاتدع من دون الله مالا ينفعك ولايضرك ﴾ وبكا دينلديكه الله
تعاليدن غيرى برشيئه دعا ايتمكل كه اكا اطاعت ايتديككده سكا نفعى
ومخالفت ايتديككده سكا ضررى ايرر اولميه ﴿ فان فعلت فانك اذا من الظالمين ﴾
اكر الله تعالى سنى انك غيريه دعادن نهى ايتمشيكن مخالفت ايدرسك
نفسلرينه ضرر ايدنلردن اولورسن ﴿ وان يمسسك الله بضر فلا كاشف له
الاهو ﴾ اكر الله تعالى سكا ضرر ايركورسه انى سندن دفعه ينه اندن غيرى
احد قادر اولمز ﴿ وان يردك بخير فلا راد لفضله ﴾ واكر اول سكا خير اراده
ايتسه انك سكا اراده ايتديكى فضلنى سندن دفع ايدر اولمز ﴿ يصيب به من
يشاء من عباده ﴾ اول الله تعالى عبادندن ديلديكى كمسه يه خير ايركورر
﴿ وهو الغفور الرحيم ﴾ اول الله تعالى غفور ورحيمدر ايمدى رحمتنه طاعتله

تعرض ايدك ومعصيتله انك غفرانندن يأس ايتمكز ﴿ قل يا ايها الناس
قد جاءكم الحق من ربكم ﴾ ديكل كه يا اهل مكه ربكز جل شانه دن سزه رسول
ويا قرآن كلدى من بعد عذريكز قالمدى ﴿ فمن اهتدى فانما يهتدى لنفسه ﴾
اول كمسه كه رسول وقرآنه ايمان ومتابعتله اهتدا ايدر اول نفسيچون اهتدا
ايدر زيرا كه نفعى اكا عائد اولور ﴿ ومن ضل فانما يضل عليها ﴾ واولكه
رسول وقرآنه كفرله طريق هدادن چيقه اول ضلالتى نفسى اوزره اختيار
ايدر ﴿ وما انا عليكم بوكيل ﴾ بن سزك اعمالكز حفظنه كفيل دكلن بلكه
بن انجق بشير ونذيرن ﴿ واتبع ما يوحى اليك ﴾ يا محمد سكا وحى اولنان شيئه
امتثال وتبليغه اتباع ايت ﴿ واصبر حتى يحكم الله ﴾ ومشركينى دعوتكده
اذالرينه صبر ايت تاكه الله تعالى نصرله وياقتاله امرله حكم ايده
﴿ وهو خير الحاكمين ﴾ اول حاكملرك خيرلوسيدركه حكمنده خطا تصور اولنمز
زيراكه اول ظواهره مطلع اولديغى كبى سرائره دخى مطلعدر اويله اولسه
حكم ايتديكه مشركين قتل اولنه واهل كتابدن جزيه اخذ اولنه

سورة هود وهى مائة واثنتان وعشرون آية مكية

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿ الر ﴾ الله تعالى هر شيئك اوزره رقيبدر ﴿ كتاب احكمت آياته ﴾ اشبو
بر كتابدر آياتى بر نظم محكمله نظم اولنمشدركه لفظ ومعنى جهتندن اكا
اختلال اعترا ايتمز ويا اول فساد ونسخدن منع اولنمشدر زيراكه مراد اشبو
سوره نك آياتيدركه انده منسوخ يوقدر ويا انك آياتى حجج ودلائله احكام اولنمشدر
ويا آياتى حكيمه در حكمدن منقوله در زيراكه اول حكم نظريه وحكم عمليه يى
مشتمله در ﴿ ثم فصلت ﴾ بعده اول عقائد واحكام ومواعظ واخباردن
فوائدله تفصيل اولنمشدر وياخود اشبو كتاب سوره لر قيلنمغله وياشيئا فشيئا
انزال اولنمغله تفصيل اولنمشدر ﴿ من لدن حكيم خبير ﴾ كه اول شول اله
عندندندركه اتقانده حكيم وبيانده خبيردر ﴿ الا تعبدوا الا الله ﴾ تاكه عبادتى
انجق الله تعالى يه ايده سز ﴿ اننى لكم منه نذير وبشير ﴾ اول الله تعاليدن بن سزه
نذيرينكه شرك اوزره عذابله تحذير وبشيرينكه توحيد اوزره ثوابله تبشير ايدرين
﴿ وان استغفروا ربكم ثم توبوا اليه ﴾ وتاكه اندن مغفرت ديليوب بعده توبه
ايله مطلوبكزه ايره سز زيرا طريق حقدن اعراض ايدنه اكا رجوعدن
لابددر وياخود شركدن استغفار ايدوب طاعتله الله تعالى يه توبه ايدك

﴿ يمتعكم متاعا حسنا الى اجل مسمى ﴾ تا كه اعمار مقدره كز آخرينه دكين امن و دعه ده سزى تعييش ايده ديلديكه عيش حسنله مراد ميسوره رضا ومقدوره صبردر ﴿ و يؤت كل ذى فضل فضله ﴾ ودينده هرفضل صاحبنه دنياده وآخرتده فضلنك جزاسين ويره وياخود بركمسنه كه لله عمل ايده الله تعالى اكا زمان مستقبلده طاعاتنى توفيق ايدر ﴿ وان تولوا فانى اخاف عليكم عذاب يوم كبير ﴾ اكر ايماندن اعراض ايدرسكز سزلك اوزريكزه يوم قيامت عذابى ايرمسندن خوف ايدرين ﴿ الى الله مرجعكم ﴾ آخرتده مصيركز الله تعالى يه‌در ﴿ وهو على كل شئ قدير ﴾ اول هرشيئه قادردر ايمدى انلرى اشد عذابله تعذيبه قادر اولور ﴿ ألا انهم يثنون صدورهم ﴾ آكاه اولك كه منافقلر صدرلرنده‌كى شحنا وعداوتى كيزلرلر * روايت اولنديكه بعض منافقين پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم قتنه اوغراديغنده صدرنى اكر وظهرنى بوكر ويوزين اورتديكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انى كورميه * قتاده ايدر انلر صدرلرين اكرلرديكه الله تعالينك كتابن وياذكرين ايشتميه‌لر ديلديكه كفاردن بررجل اوينه كيرز وپرده‌سين ايندرر وبلين اكدرر وثوبن بورينور شمدى الله تعالى بنم قلبمده اولانى بيلورمى ديو سويلنوردى ﴿ ليستخفوا منه ﴾ تا كه سرلرين الله تعاليدن كيزليوب رسولى اكا مطلع اولميه ﴿ ألا حين يستغشون ثيابهم يعلم مايسرّون ومايعلنون ﴾ آكاه اولك كه انلر فراشلرينه ياتوب ثيابلرينه بورندكلرنده الله تعالى انلرك اسرار وكرك اعلان ايتدكلرى شيئى بيلور ﴿ انه عليم بذات الصدور ﴾ اول انلرك صدورنده‌كى خير وشرلرينى بيلور يوم قيامتده جزالرين ايركورر ﴿ ومامن دابة فى الارض الا على الله رزقها ﴾ يريوزنده يورر هرحيوانك رزقى الله تعالينك عهده سنه‌در فضلندن انى تكفل ايدوبدر اول انك مشيئتنه راجعدر ﴿ ويعلم مستقرّها ومستودعها ﴾ اول هر دابه‌نك كيجه ده وكوندوزده قرار ايتديكى مكانن بيلور وفوت اولديغنده دفن اولنه‌جغى موضعن بيلور * ديلديكه مستقر ارحام امهاتدر ومستودع شول مكاندركه انده دفن اولنور وياخود مستقر ارحام امهات ومستودع اصلاب آباءدر وياخود مستقر جنت ويانار در ومستودع قبردر ﴿ كل فى كتاب مبين ﴾ دوابك هربرى واحوالى لوح محفوظنده مذكوردر ﴿ وهو الذى خلق السموات والارض فى ستة ايام ﴾ الله تعالى سموات وارض ومافيهمايى التى كونده

خلق ايتدى ﴿ وكان عرشه على الماء ﴾ اول سموات وارضى خلق ايتمزدن اوّل عرشى صو اوزرنده ايدى واول صو ايسه متن ريح اوزره ايدى كعب ايدر الله تعالى بر ياقوتهٔ خضراء خلق ايدوب اكا هيبتله نظر ايديجك صو اولوب دتره‌دى بعده ريحى خلق ايدوب اول صويى انك اوزره قودى بعده عرشى اول صو اوزره وضع ايتدى * ضمره ايدر الله تعالينك عرشى صو اوزره ايدى سموات وارضى اندن قلمى خلق ايدوب انكله خلق ايده‌جكن وخلقندن ظهور ايده‌جكن يازدى واول كتاب خلقندن برشئ خلق اولنمزدن بيك ييل اوّل الله تعالى يى تسبيح وتمجيد ايتدى ﴿ ليبلوكم ايكم احسن عملا ﴾ تا كه سزكله احوالكزى اختبار ايدر معامله سن ايده قنغيكز عقلده اتم ودنياده ازهد ودينده اخلص وطاعته اسرع ومعاصيدن اورع ايديكى مخالفيندن ممتاز اوله ﴿ ولئن قلت انكم مبعوثون من بعد الموت ليقولنّ الذين كفروا ان هذا الا سحر مبين ﴾ يا محمد اكر سن انلره سز موتكز دنصكره يوم قيامتده دير كوريلورسز ديسك كافرلر ديه‌لركه بعث ويابعث ذكرنى متضمن اولان قرآن خديعه وبطلانده سحر كبيدر ﴿ ولئن اخرنا عنهم العذاب الى امة معدودة ﴾ اكر انلردن عذاب موعودى او قاتدن جماعت قليله يه تأخير ايتسه‌وز ﴿ ليقولنّ مايحبسه ﴾ استهزاء طريقى اوزره ديه‌لركه آنى وقوعندن نه منع ايدر ﴿ ألا يوم يأتيهم ليس مصروفا عنهم ﴾ آكاه اولسونلركه انلره عذاب كلديكنده انلردن صرف اولنور دكلدر ﴿ وحاق بهم ماكانوا به يستهزؤن ﴾ شول استهزاء طريقى اوزره استعجال ايتدكلرى عذاب انلرى احاطه ايده ﴿ ولئن اذقنا الانسان منا رحمة ثم نزعناها منه انه ليؤس كفور ﴾ اكر بزانسانه نعمت اذاقه ايدوب بعده اندن انى نزع ايتسه‌وز كوررسنكه اول قلت صبرندن والله تعالينك فضلنه عدم وثوقندن اندن رجاسين قطع ايدر ونعمت سالفه‌يه كفرانده مبالغه ايدر ﴿ ولئن اذقناه نعماء بعد ضراء مسته ليقولنّ ذهب السيئات عنى انه لفرح فخور ﴾ واكر بزانسانه ضرّاء مسندنصكره نعما اذاقه ايتسه‌وز ديه‌كه بندن شدائد كيدوبدر واول نعما ايله اغترار وبطر ايدر وشكرى ترك ايدوب ناس اوزره فخرلنغه كيدر اذاقه ومس لفظنده تنبيه واردركه انسانك دنياده بولديغى نعم ومحن آخرتده بوله‌جغى نعم ومحنه نسبتله نمونه كبيدر زيراكه ذوق ادراك طعمدر ومس ايسه مبدأ وصولدر ﴿ الا الذين صبروا ﴾ لكن شونلركه

الله تعالی یه ایمان وقضاسنه استسلامله ضرّایه صبر ایدرلر ﴿ وعملوا الصالحات ﴾
وانك سابق ولاحق آلاسنه شکر ایله عمل صالح ایدرلر ﴿ اولئك لهم مغفرة
واجر کبیر ﴾ ایمدی انلر ایچون ذنوبلرینه مغفرت واجر کبیر واردرکه اقلی
جنتدر ﴿ فلعلك تارك بعض مایوحی الیك ﴾ یامحمد یوخسه سکا وحی اولنان
شیئك بعضنی تبلیغ ایتمزمیسن ﴿ وضائق به صدرك ﴾ واحیانا سکا ضیق
صدر عارض اولور اکاکه ﴿ ان یقولوا لولا انزل علیه کنز ﴾ مشرکین
دیه‌لرکیم نولیدی محمدك اوزرینه کنز انزال اولنسه تاکه ملوك کبی انی
استتباعه انفاق ایده ﴿ اوجاء معه ملك ﴾ ویاانکله بیله ملك کلسه‌که انی
تصدیق ایده ﴿ انما انت نذیر ﴾ سن نذیرسن اوزریکه واجب اولان وحی
اولندیغك شیئی ناسه تبلیغدر یوخسه انلرك رد ویااقتراحندن سکا عائد اولور
شیء یوقدر اویله اولسه صدرك ضیقنه موجب نه اولور ﴿ والله علی کل
شیء وکیل ﴾ الله تعالی هرشیئه وکیلدر اکا توکل ایتکه اول انلرك حالنه عالمدر
واقوال واحواللری جزاسنی فاعلدر ﴿ ام یقولون افتراه قل فأتوا بعشر
سور مثله مفتریات ﴾ مشرکون دیرلرکه محمد اول قرآنی تلقاء نفسندن اختلاق
ایدر انلره دیکل که ایمدی سز بنم کبی عربك فصحاسندنسز بنم کتوردیکم
تلقاء نفسمدن اولدیغی تقدیر اوزره قصص واشعار علمنده وقریض ونظمه
تعوده ماهرلر سز بنم کتوردیکم مثلی تلقاء نفسکزدن اختلاق اولنمش
اون سوره کتورك ﴿ وادعوا من استطعتم من دون الله ﴾ والله تعالیدن غیری
استطاعتکز اولدیغی کسه‌لری بمله معارضه ایچون کندیکزه اعانته چاغرك
﴿ ان کنتم صادقین ﴾ اکر بنم کتوردیکم قرآن بنم اختلاقم ایدیکنده
صادقلر ایسه‌کز اکر دینورسه‌که سوره یونسده بیورلدیکه انك مثلی برسوره
کتورك دینلوب اندن عجزلری اولیجق اون سوره کتورمکدن عجزلری اولمقده
شبهه قالمز اویله اولسه ایکیسی بیننده توفیق نوجهله اولور دینورکه یعنی
اخبار غیبده واحکام ووعد ووعیدده انك مثلی برسوره کتورمکدن عاجز
اولورسه‌کز اون سوره کتورك که انده اخبار غیب واحکام ووعد ووعید
اولمیه بلکه انده مجرد بلاغت اوله ﴿ فان لم یستجیبوا لکم فاعلموا انما انزل
بعلم الله ﴾ ایمدی یامحمد ویامؤمنین اکر انلر اول دعوتکزه اجابت ایتمزلرسه
بیلك که انزال اولنان قرآن علم الهی ملتبس اولدیغی حالده نازل اولوبدر
﴿ وان لا اله الا هو ﴾ وبیلك که الله تعالیدن غیری اله یوقدر ﴿ فهل

(انتم)

انتم مسلمون ﴾ سز اسلام اوزره ثابت وراسخ ومخلصلر میسز قچان مطلق انك
اعجازی عندکزده متحقق اوله وجائزدرکه اشبو خطابات مشرکینه اوله یعنی
اکر استطاعت ایتدیکز کمسنه‌لر عجزلرندن سزه مظاهرته اجابت ایتمزلرسه
والحال کندیکزك معارضه‌دن قصورین بیلدیکز اویله اولسه بیلك که قرآن
برنظمدرکه انی الله تعالیدن غیری احد بیلمز واول من عند الله نازل اولوبدر
وتوحیددن اولکه سزی اکا دعوت ایدر حقدر وحجت قاطعه قیامندنصکره
اسلامه داخللر میسز ﴿ من کان یرید الحیاة الدنیا وزینتها ﴾ اول کمسه‌که
احسان وبرّی ایله حیات دنیایی وزینتن دیلیه یوخسه وجه اللهی دیلمیه
﴿ نوفّ الیهم اعمالهم فیها ﴾ بز انلره دنیاده صحت وریاست ووسعت رزق
وکثرت اولاددن اعماللرینك جزاسنی ایر کوررز ﴿ وهم فیها لایبخسون ﴾
اول حاللو کمسه‌لر دنیاده اجرلرندن برشیء نقص اولنمزلر اشبو آیت اهل ریا حقنده‌در
برقولده منافقین وقول آخرده کفره حقنده‌در ﴿ اولئك الذین لیس لهم
فی الآخرة الا النار ﴾ ایمدی انلر ایچو عمللری مقابله‌سنده جزالری ناردن غیری
دکلدر زیرا انلر حسنه صورتنده‌کی عمللرینك اقتضا ایتدیکی شیئی استیفاء
ایتدیلر کندیلره عزایم سیئه‌لرینك اوزاریدرکه آخرته قالدی ﴿ وحبط
ماصنعوا فیها ﴾ واول دنیاده ایشلدکلری حبط اولدی زیرا انلر ایچون
آخرته ثوابلری قالمدی ویاانلر ایچون اصلا ثواب اولمدی زیراکه عمللریله
وجه اللهی اراده ایتمامشلردی وآخرت ثوابنده ایسه عملده اولان اخلاصدر
﴿ وباطل ما کانوا یعملون ﴾ وباطلدر اولکه انی دنیاده عمل ایتمشلردی
زیراکه لایق اولدیغی وجه اوزره عمل اولنمامشدی ﴿ أفمن کان علی بینة
من ربه ﴾ حیات دنیایی وزینتن دیلین کبیمیدر شول کمسه‌که الله تعالیدن
برهان اوزره اولوب فعلنده وترکنده اول آنی حق وصوابه دلالت ایده
﴿ ویتلوه شاهد منه ﴾ واول برهانکه دلیل عقلدر انك صحتنه الله تعالیدن
شاهد قرآنه اتباع ایده ﴿ ومن قبله کتاب موسی اماما ورحمة ﴾ قرآندن
اوّل موسانك کتابی تورات دیننده مؤتم واکا اتباع ایدنلره رحمت ایدی
﴿ اولئك یؤمنون به ﴾ ایمدی الله تعالیدن بینه اوزره اولنلر اول قرآنی
تصدیق ایدرلر ﴿ ومن یکفر به من الاحزاب فالنار موعده ﴾ اهل
مکه‌دن ویاانلرله رسول الله اوزره تحزب ایدنلردن برکمسه‌که اول قرآنه
کافر اوله انك موعدی ناردر لابد اکا رداولنور ﴿ فلا تك فی مریة منه ﴾ ایمدی

اول موعد ویاقرآندن شکده اولمغل ﴿انه الحق من ربك﴾ اول قرآن ربك جل شانه‌دن حقدر ﴿ولکنّ اکثر الناس لایؤمنون﴾ لکن ناسك اکثری قلت نظر واختلال فکرلرندن انی تصدیق ایتمزلر ﴿ومن اظلم ممن افتری علی الله کذبا﴾ شول کسه‌دن اظلم کیمدرکه الله تعالی‌یه کذب اختلاق ایده انك انزال ایتمدیکی شیئی اکا اسناد ایده ویاانزال ایتدیکنی اندن نفی ایده ﴿اولئك یعرضون علی ربهم﴾ ایمدی انلر موقفده ربلری جل شانه‌یه کندیلر ویاعملری عرض اولنور ﴿ویقول الاشهاد هؤلاء الذین کذبوا علی ربهم﴾ ملائکه ویاانبیون ویاجوارحلرندن شاهدلر دیه‌لرکه اشبونلر شول قومدرکه ربلری جل شانه‌یه کذب ایتدیلردی ﴿ألا لعنة الله علی الظالمین﴾ آکاه اولك‌که الله تعالینك لعنتی شرکله نفسلرینه ظلم ایدنلر اوزره‌در ﴿الذین یصدّون عن سبیل الله﴾ که انلر ناسی دین اسلامدن منع ایدرلر ﴿ویبغونها عوجا﴾ وانی حق وصوابدن انحرافله وصف ایدرلر ویااول دین اسلام اهلنی اندن اماله ایتمك دیلرلر ﴿وهم بالآخرة هم کافرون﴾ والحال انلر آخرته کافرلردر ﴿اولئك لم یکونوا معجزین فی الارض﴾ ایمدی انلر الله تعالی‌یی دنیاده انلره عقاب ایتمکدن عاجز ایدر اولمدیلر ﴿وما کان لهم من دون الله من اولیاء﴾ وانلر ایچون مخلوقاتدن انصار اولمیه‌که انلردن عذاب الٰهی منع ایده‌لر ﴿یضاعف لهم العذاب﴾ انلره عذاب مضاعف قیلنور شول سببدنکه غیری اضلال ایدرلر واتباع انلره اقتدا ایدرلردی ﴿ما کانوا یستطیعون السمع وما کانوا یبصرون﴾ انلر حقی ایشتمکه قادر دکللر ایدی زیراکه حقی ایشتمزلنورلر وسومزلنورلردی وهدایی کورمزلردی زیراکه آیات اللهدن اعراض ایدوب کورمزلنورلردی کأنه اشبو خصلت تضاعف عذابلرینه علتدر ﴿اولئك الذین خسروا انفسهم﴾ ایمدی انلر کندیلره زیان ایتدیلر زیراکه عبادة اللهدن بدل عبادت اصنامی اشترا ایتدیلر ﴿وضل عنهم ما کانوا یفترون﴾ وزائل وزائغ اولدی اول‌که ملائکه وآلهه‌لرینك شفاعتن زعم ایدرلردی ﴿لاجرم انهم فی الآخرة هم الاخسرون﴾ حقا که انلر آخرتده غیریلردن زیاده زیانده‌درلر ﴿ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات﴾ شونلرکه مؤمن اولوب اعمال صالحه ایشلدیلر ﴿واخبتوا الی ربهم﴾ وربلری جل شانه‌یه اطمینان وخشوع ایتدیلر ﴿اولئك اصحاب الجنة هم فیها خالدون﴾ ایمدی انلر اهل جنتدر انده دائملردر ﴿مثل الفریقین کالاعمی والاصم والبصیر والسمیع﴾ ایکی فریقك یعنی کافر ومؤمنك مثلی

(اعمی)

اعمی واصم کبیدرکه اول کافر مثلیدر وبصیر وسمیع کبیدرکه اول مؤمن مثلیدر اما کافرك اعمایه شبهی آیات الٰهی کورمزلندیکیچوندر واصمه شبهی کلام الٰهی ایشتمزلندیکیچون ومؤمنك سمیع وبصیره شبهی امری کافرك ضدی اوزره اولدیغیچوندر ﴿هل یستویان مثلا﴾ اشبو ایکی فریق مثلده برابرمی اولورلر ﴿افلا تذکرون﴾ ضرب امثاله متعظین اولمزمیسز ﴿ولقد ارسلنا نوحا الی قومه انی لکم نذیر مبین﴾ بز نوحی قومنه ارسال ایتدك اول انلره دیدیکه بن سزی الله تعالی ایله تخویف ایدوب موجبات عذابی ووجه خلاصی تبیین ایدرین ﴿ان لاتعبدوا الا الله انی اخاف علیکم عذاب یوم الیم﴾ که الله تعالینك غیری‌یه عبادت ایتمیه‌سز مخالفت ایدرسکز دنیاده غرقله وآخرتده نارله عذاب الیم ایرمسنی اوزریکزه خوف ایدرین * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر نوح علیه السلام قرق یاشندنصکره بعث اولندی وقومنی طقوز یوز اللی ییل دینه دعوت ایتدی وطوفاندنصکره آلتمش ییل معمر اولدی ﴿فقال الملأ الذین کفروا من قومه﴾ قومندن کافر اولنلرك اشراف ورؤساسی اکا دیدیلرکه ﴿ما نریك الا بشرا مثلنا﴾ بز سنی بزم کبی آدمی کوررز اویله اولسه سنك بزم اوزریمزه نه مزیتك اولورکه نبوّت ووجوب طاعتله مختص اوله‌سن ﴿وما نریك اتبعك الا الذین هم اراذلنا بادی الرأی﴾ وسکا تابع اولنلری اخساء وسفله‌مز کوررزکه رویت وتفکرنسز سکا اتباع ایتدیلر اکر تفکر ایتسه‌لر سکا اتباع ایتمزلردی انلرك اول مؤمنلری استرذاله سبب زیراکه حیات دنیانك ظاهرندن غیری‌یی بیلمزلردی دنیادن حظی زیاده اولان عندلرنده اشراف ایدی واندن محروم اولان اراذل ایدی ﴿وما نری لکم علینا من فضل﴾ وسنك وکرك اتباعك ایچون بزم اوزریمزه فضل کورمززکه نبوته اهل ومتابعته مستحق اوله‌سن ﴿بل نظنکم کاذبین﴾ بلکه بز سنی نبوت دعواسنده واتباعکی سنك صدقك بیلملری دعواسنده کاذبین ظن ایدرز ﴿قال یاقوم أرأیتم ان کنت علی بینة من ربی﴾ نوح علیه السلام انلره دیدیکه یاقوم بکا خبر ویرك اکر بن ربم جل شانه‌دن دعوامك صحتنه شهادت ایدر حجت اوزره اولسم ﴿وآتانی رحمة من عنده﴾ اول بکا کندی عندندن بینه ونبوّت ویرسه ﴿فعمیت علیکم﴾ اول ایسه سزه خفی وملتبس اولسه ﴿أنلزمکموها وانتم لها کارهون﴾ سزاندن کارهلر ایکن بز سزه انی الزام ایده بیلورمیز ﴿ویاقوم لا اسئلکم علیه مالا﴾ ویاقوم

رسالتمى تبليغ اوزره سزدن مال استمزين ﴿ ان اجرى الا على الله ﴾ بلكه انك مقابله‌سنده اجرم الله تعالينك عهده‌سنه‌در وعدى مقتضاسنجه اول اندن مأمولدر ﴿ وما انا بطارد الذين آمنوا ﴾ وسزك طلبكزله مؤمنلرى قتمدن طرد ايدر دكلين ﴿ انهم ملاقوا ربهم ﴾ زيرا انلر يوم قيامتده رب تعالى يه ملاقات ايدرلر اويله اولسه انلرى طرد ايدنلره جزالرين ايدر ﴿ ولكنى اريكم قوما تجهلون ﴾ لكن بن سزى برقوم كوررينكه ربكز جل شانه‌نك لقاسنى بيلمزسز ويا انلره اراذل ديمكزده تسفه ايدرسز ﴿ وياقوم من ينصرنى من الله ان طردتهم ﴾ وياقوم مؤمنلر بوصفت ومشابه‌ده ايكن بن انلرى طرد ايتديكم تقديرجه الله تعالينك عذابندن بنى كيم قورتارر ﴿ أفلا تذكرون ﴾ متعظين اولمزميسزكه التماس ايتديككزى صواب دكل ايديكن بيله‌سز ﴿ ولا اقول لكم عندى خزائن الله ﴾ وبن سزه ديمزينكه بنم عندمده الله تعالينك خزائن رزقى واردر تاكه سزه مطلوبكزى ويرم ﴿ ولا اعلم الغيب ﴾ وغيبى دخى بيلمزينكه سزه مرادكزى خبرويرم ﴿ ولا اقول انى ملك ﴾ وبن ملكم دخى ديمزينكه سز بكا بزم كبى بشرسين ديو اعتراض ايده‌سز ﴿ ولا اقول للذين تزدرى اعينكم ﴾ وشول فقرلريچون استرذال ايتديككز مؤمنلر شاننده ديمزينكه ﴿ لن يؤتيهم الله خيرا ﴾ الله تعالى انلره توفيق وايمان واجر ويرمز زيرا الله تعالينك آخرتده انلر ايچون اعداد ايتديكى سزه دنياده ويرديكندن خيرلودر ﴿ الله اعلم بما فى انفسهم ﴾ الله تعالى انلرك نفسلرنده اولان خير وشره اعلمدر ﴿ انى اذا لمن الظالمين ﴾ اكر بو ذكر اولناندن بوشئ ديرسم ويا انلرك قلوبنده اولان شيئى بيلمديكم سببيله انلرى طرد ايدوب ايمانلرين قبول ايتمزسم شول نفسلرينه ظلم ايدنلردننم ﴿ قالوا يا نوح قد جادلتنا فاكثرت جدالنا فأتنا بما تعدنا ان كنت من الصادقين ﴾ انلر ديديلركه يانوح سن بزمله جدال ايدوب جدالكده اطاله واكثار ايتدك ايمدى عذابدن بزه ايعاد ايتديككى كتوركل اكرى دعوى ووعيدكده صادقلردن ايسك زيرا جدالكك بزه تأثيرى يوقدر ﴿ قال انما يأتيكم به الله ان شاء ﴾ نوح عليه السلام ايتدى الله تعالى ديلرسه عاجلده ويا آجلده سزه عذابن ايركورر ﴿ وما انتم بمعجزين ﴾ حالبوكه سز انى دفع عذابله ويا اندن هربله اعجاز ايدر دكلسز ﴿ ولا ينفعكم نصحى ان اردت ان انصح لكم ان كان الله يريد ان يغويكم ﴾ اكر الله تعالى سزى اغوا اراده ايدرسه بن سزه نصح اراده ايتسم سزه نصيحتم نفع ايتمز ﴿ هو ربكم ﴾ اول الله

تعالى خالقكز وسزده متصرفكزدر مخالف ومشاركى يوقدر ﴿ واليه ترجعون ﴾ رجوعكز اكادر اعمالكز اوزره سزه جزا ايدر ﴿ ام يقولون افتريه ﴾ قوم نوح ديديلركه نوح عليه السلام اختلاق ايتدى ﴿ قل ان افتريته فعلىّ اجرامى وانا برئ مما تجرمون ﴾ يانوح انلره ديكل كه اكر اكا بن افترا ايدرسم انك جرمى بنم اوزريمه دروبن سزك بكا افترايى اسنادله كسب ايتديككز اجرامدن بريئم ﴿ واوحى الى نوح انه لن يؤمن من قومك الا من قد امن فلا تبتئس بما كانوا يفعلون ﴾ ونوح عليه السلامه وحى اولنديكه قومكدن كمسنه ايمانه كلمز الا انلركه بوندن اوّل ايمانه كلمشلردر ايمدى انلرك سنى تكذيب وايذاسنه محزون اولمغل كه انلردن انتقام وقتى ايرو بدر * ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر نوح عليه السلامى قومى تادوشوب بايلنجه دوكرلردى اندن انى اولدى ظننيله برچكه يه صاروب براوك بوجاغنه براغورلردى ايرتسى كون كورسه‌لركه اولينه انلره چيقوب دينه دعوت ايدردى * روايت اولنديكه نوح عليه السلام قومندن برقوجه عصاسنه طيانه‌رق براوغلنى يانيه المش نوح عليه السلامك قتنه كلوب ديديكه اى اوغل زنهار بوديوانه قوجه‌سنى الدامسون اويله اولسه اوغلان باباسنك عصاسن آلدى ونوح عليه السلامك باشن يارنجه اوردى وحى الهى كلديكه انلرك اذاسنه صبر ايدوب محزون اولمغل كه بن انلرى هلاك ايدوب سنى وسكا ايمانه كلانلرى قورتاررين اويله اولسه نوح عليه السلام (رب لاتذر على الارض من الكافرين ديارا) يارب يريوزنده كافرلردن ديار آليقومغل ديو دعا ايتدى حكايت اولنديكه نوح عليه السلامى قومى طوتوب بوغازين صيقارلردى برزمان بايلوب ياتديغندن صكره قالقوب يارب قومى يارلغه كه انلر بيلمزلر ديردى بر قرندنصكره قرن آخره قاتلنوردى حالبوكه هر صكره كلان قرن اهلى اوّلكى قرن اهلى اوزره خباثتلرين آرتورردى حتى انلرك ايمانندن مأيوس اولنجق ذكر اولنديغى وجه اوزره انلره بددعا ايتدى اندن اكا بيورلديكه ﴿ واصنع الفلك بأعيننا ووحينا ﴾ يانوح بزم مرأى وحفظمزله وكيفيت صنعنى وحيمزله برسفينه دوزكل * روايت اولنديكه جبريل عليه السلام نوح عليه السلامه كلوب ديديكه الله تعالى سكا امر ايدركه برسفينه دوزه‌سن ديديكه بن آنى نيجه دوزرين والحال بن نجار دكلن ديديكه رب تعالى سكا انى توفيق وارشاد ايدر اندن نوح عليه السلام الينه قدوم الوب سفينه‌يى دوزمكه باشلدى هربار كه قومى اكا اوغراسه‌لر انى سخره ايدرلردى

يانوح پیغمبرلکدنصکره نجارمی اولدك دیرلردی * دینلدیکه سفینه‌نك طولی سکسان ذراع وعرضی اللی ذراع وسمایه طولی اوتوز ذراع ایدی * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر نوح علیه السلام سفینه‌یی ایکی ییلده یاپدی طولن اوچیوز ذراع وعرضن اللی ذراع وسمایه طولی اوتوز ذراع ایتدی‌وانی ساج اغاجندن دوزوب اوچ طبقه ایتدی اشاغی طبقه‌یه وحوش وسباع و هوامی قودی واورطه طبقه‌یه دواب وانعامی قودی ویوقارو طبقه‌یه کندی وسائر مؤمنلری قودی * قتاده ایدر انك قپوسی عرضنده ایدی دینلدیکه انده ارواث دواب کثیر اولیجق وحی الهی کلدیکه فیلك قویروغن غمز ایده غمز ایدیجك اندن بر خنزیر وخنزیره واقع اولوب ارواثه اقبال ایتدی وانده فاره کثیر اولوب سفینه‌یی یارمغه وایپلرین قیرمغه باشلدی وحی الهی کلدیکه ارسلانك ایکی کوزی اراسن اوره اوریجق بورنندن بر ارکك وبر دیشی کدی دوشدی انده فاره‌لری صید ایتمکه باشلدیلر ﴿ ولا تخاطبنی فی الذین ظلموا انهم مغرقون ﴾ کفرله نفسلرینه ظلم ایدنلر شاننده اوزرلرندن عذاب دفعیچون بکا دعا ایتمکل که انلر اغراقله اوزرلرینه حکم اولنمشلردر انی کفه سکا مجال یوقدر ﴿ ویصنع الفلك وکلما مرّ علیه ملأ من قومه سخروا منه ﴾ چون نوح علیه السلام سفینه‌یی دوزمکه باشلدی هر بارکه قومنك اشرافی اکا اوغراسه‌لر انی سفینه دوزدیکنده استهزاء ایدرلردی زیراکه اول انی صونك عزتی اولدیغی مکانده دریادن ایراق یرده دوزردی یانوح نه دوزرسن دیو سؤال ایتدکلرنده بربیت دوزرینکه صو اوزرنده یورر دیردی انلر ایسه اکا کولشوب پیغمبرایکن شمدی نجارلغه‌می اویکنورسن دیرلردی ﴿ قال ان تسخروا منا فانا نسخر منکم کما تسخرون ﴾ نوح علیه السلام انلره دیدیکه اکر سز شمدی بزی سخره ایدرسه‌کز الله تعالینك سزه عذابی ایردیکنده بز دخی سزه سخره ایده‌رز ﴿ فسوف تعلمون من یاتیه عذاب یخزیه ویحل علیه عذاب مقیم ﴾ زمان آتیده بیلورسزکه قنغی صنفه عذاب ایرکه اول انی مهان ایدر واکا عذاب دائم واجب اولور ﴿حتی اذا جاء امرنا وفار التنور﴾ حتی قچانکه عذابمز وقتی ایریشوب تنور قینادیکه انکله مراد وجه ارضدر که نوح علیه السلامه یریوزنده صو قینادیغنده سفینه‌یه بنکل دینلمشیدی ویاخود اول تنور حوّا رضی الله عنهانك طاشدن دوزلمش تنوری ایدیکه انده اتمك

پشورردی دینلدیکه اول مسجد کوفه موضعنده ایدی نوح علیه السلام سفینه‌یی اول موضعده بنا ایتمشیدی برقولده اول تنور شامده عین ورده دینور موضعده ایدی * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر اول هندده ایدی ﴿ قلنا احمل فیها من کل زوجین اثنین ﴾ بز نوحه امر ایتدککه شول انتفاع اولنور حیواناتك هر نوعندن ارکك ودیشی برر چفت حیوان اول سفینه‌یه قویه اویله اولسه حق جل وعلا وحوش وسباع وهوام وطیری انك قتنه حشر ایتدی انلردن هر قنغی نوعه الین اوزاتدی ایسه صاغ الینه ارککی وصول الینه دیشیسی ایردی ﴿واهلك﴾ ودخی اولاد وعیالکی قویغل دیو امر ایتدك ﴿الا من سبق علیه القول﴾ الا شول اوزرینه غرقله قول سبقت ایدن دکلکه اول اوغلی کنعان ومرأه‌سی واعله ایدیکه کنعان اندن طوغمشیدی زیرا ایکیسیدخی کافرلر ایدی ﴿ومن آمن﴾ ودخی سکا ایمانه کلنلری قویغل ﴿ وما آمن معه الا قلیل ﴾ حالبوکه اکا ایمانه کلن آزکیمسه ایدی * دینلدیکه سفینه‌یه کیرن آدمیدن سکسان کشی ایدی نوح علیه السلام وزوجهٔ مسلمه‌سی واوچ اوغلی سام وحام ویافث ونسالری وبونلردن غیری یتمش ایکی کشی ایدیلرکه نصفی رجال ونصفی نساء ایدی ونوح علیه السلام آدم علیه السلامك جسدنی دخی سفینه‌یه قودی رجال ونساء بیننده معترض ایدی ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر نوح علیه السلامك سفینه‌یه اوّل قویدیغی دوه وآخر قویدیغی حمار ایدی وقتاکه حمارك صدری کیردی ابلیس آنك قویروغنه یاپشوب نصف آخری کیرمکه مجالی اولمدی حتی نوحك لسانی طاریلوب نیچون کیرمزسن بیلکجه شیطاندخی اولورسه کیرکل دیدی اویله اولسه شیطان انی صالیویروب آردنجه اولدخی کیردی نوح علیه السلام اکا یاعدوالله نیچون کیردك دیدیکنده دیدیکه سنك دستورکله کیرمشن حتی نوح علیه السلام انی چیقارمغه قصد ایدوب چاره‌سی اولمدی * دینلدیکه حیه وعقرب دخی کلوب اکا کیرمك دیلدکلرنده نوح علیه السلام دیدیکه سز ضرر وبلایه سببسز سزی سفینه‌یه قومازین دیدیلرکه سنی ذکر ایدن کشی‌یه ضرر ایتمیه‌لم عهد اولسون ایمدی اول ایکیسندن مضرّت خوف ایدن کشی (سلام علی نوح فی العالمین) دیسه انلردن اکا ضرر ایرمیه حسن ایدر نوح علیه السلامك حیواناتدن سفینه‌یه قویدیغی اولکه طوغرو و یمورطه‌دن

وجوده كلور اولان ايدى يوخسه صيدن تولد ايدر حشرات ارض دكل اندن برشئ قويمدى ﴿ وقال اركبوا فيها بسم الله مجريها ومرسيها ﴾ نوح عليه السلام انكله سفينه يه كيرمكه مأذونلره ديديكه ديكزكه اول الله تعالينك اسميله كيررز انك يوريمسى وطورمسى انك ارادتيله در اويله اولسه نوح عليه السلام سفينه يى بسم الله ديو يوريدردى وبسم الله ديو طورغورردى ﴿ ان ربى لغفور رحيم ﴾ بنم ربم جل شانه غفور ورحيمدر اكر فرطاتكزه مغفرتى وسزه رحمتى اولمسه سزه اندن نجات ويرمزدى ﴿ وهى تجرى بهم فى موج كالجبال ﴾ اول سفينه طوفاندن طاغلر كبى موجده انلرى كوتورردى دينلديكه يوم طوفانده صو يوكسك طاغلرك فوقندن اون بش ذراع يوكسلدى ﴿ ونادى نوح ابنه ﴾ نوح عليه السلام اوغلى كنعانه ندا ايتدى ﴿ وكان فى معزل ﴾ اول ايسه نوح عليه السلامدن آيرو مكانده ويادينده ايدى ﴿ يابنى اركب معنا ﴾ اى اوغل اسلامه كلوب سفينه يه كير كل كه مسلمينله سلامته ايره سن ﴿ ولاتكن مع الكافرين ﴾ يوخسه كافرلرله بيله اولمغله هلاكه ايررسن ﴿ قال ساوى الى جبل يعصمنى من الماء ﴾ كنعان ديديكه نه اسلامه كلورين ونه سفينه يه كيررين بلكه براولو طاغه صغنورين اول بنى صو يه غرقدن قورر ﴿ قال لاعاصم اليوم من امر الله ﴾ نوح عليه السلام ديديكه اشبو كونده الله تعالينك عذابى اولان غرقدن قورر شئ يوقدر ﴿ الا من رحم ﴾ الا اول كيمسه لركه الله تعالى انلره ايمانى توفيق ايله رحمت ايتمش اوله ﴿ وحال بينهما الموج فكان من المغرقين ﴾ نوحله كنعان وياطاغله كنعان بيننه برموج حائل اولوب كنعان سائر كفارله بيله غرق اولنلردن اولدى * روايت اولنديكه يوللرده صو چوق اولنجق برمرأه نك سوكلو برصبيسى واردى انى طاغه كوتوروب صو ارتديغنجه انى طاغه يوكسلتدى حتى طاغك باشنه چيقوب صو دخى اكا ايردى صو انى رقبه سنه ايرشديكنده صبيسنى اول مرأه باشندن يوقارو يه قالدردى حتى كه صو باشندن آشوب كندى وصبى غرق اولدى ايمدى الله تعالى كافرلردن كيمسه يه رحمت ايدر اولسه اول كونده اول مرأه يه رحمت ايدردى ﴿ وقيل ياارض ابلعى ماءك ﴾ طوفان امرى نهايت بولنجق ارضه دينلديكه صويكى ايچكل ﴿ وياسماء اقلعى ﴾ وياسماء صويكى طوتغل ياغدرمغل ﴿ وغيض الماء ﴾ وصو اكسلدى ﴿ وقضى الامر ﴾ وامردن فراغ ايدلديكه اول قوم نوحك هلاكى ايدى ﴿ واستوت

على الجودىّ ﴾ وسفينه جودى اوزره قرار ايتديكه اول موصل قربنده جزيره ده برجبلدر ﴿ وقيل بعدا للقوم الظالمين ﴾ وهلاك شول قومه كيم الله تعالينك رسوللرينى تكذيب ايله كافر اولوب نفسلرينه ظلم ايتديلر * روايت اولنديكه نوح عليه السلام غرابى كوندرديكيم اكا ارض خبرين كتوره اول ايسه برجيفه يه راست كلوب انى يمكه باشلدى اندن نوحه خبر كتورمدى نوح عليه السلام كوكرجينى كوندردى اول منقارينه برزيتون ييراغن المش وايكى اياغن بالچغه بولاندرمش كلدى انكله نوح عليه السلام صويك اكسلديكن بيلدى وغرابه خوفله بد دعا ايتدى اول اجلدن بيوتده قرار والفت ايتمز اولدى وكوكرجينك بوينه يشل طوق كيدردى وامانله دعا ايتدى اول اجلدن بيوتده قرار والفت ايدر اولدى * روايت اولنديكه نوح عليه السلام رجبك اونى كچديكنده سفينه يه بندى والتى آى صواوزرنده يوريدى وبيت شريفه اوغرايجق يدى شوط طواف ايتدى حالبوكه الله تعالى انى غرقدن رفع ايتمشدى وموضعى صودن خالى قالمشيدى ويوم عاشوراده سفينه يره قرار ايتدى نوح عليه السلام وسفينه اهلى شكرا لله اول كونى صائم اولدى دينلديكه كفاردن عوج بن عنقدن غيرى غرقدن قورتلمدى شول سببدنكه نوح عليه السلام سفينه ايچون برساج خشبه سنه احتياج اولوب كتورمسنه امكانى اولمجق عوج انى شامدن اكا كتورديكى ايچون الله تعالى غرقدن نجات ويردى ﴿ ونادى نوح ربه فقال رب ان ابنى من اهلى ﴾ نوح عليه السلام رب تعالى يه ندا ايدوب ديديكه يارب اوغلم اهلمدندر وبكا وعد ايتدك كه بنى واهلمى غرق ايتميه سن ﴿ وان وعدك الحق ﴾ وهر وعدكه ايدرسن اول حقدر انده خلف اولمز ﴿ وانت احكم الحاكمين ﴾ وسن حاكملرك احكميسن زيراكه انلردن اعلم واعدلسن ﴿ قال يانوح انه ليس من اهلك ﴾ الله تعالى اكا ديديكه يانوح اول سنك اهلكدن دكلدر كه انلرك انجاسنى وعد ايتدم زيراكه مؤمنينله كافرين بيننده ولايت منقطعه در ﴿ انه عمل غير صالح ﴾ زيراكه اول صالح دكل عمل ايشليوبدر وياخود سنك بندن انك انجاسنى سؤالك عمل غير صالحدر زيراكه صواب اولميان شيئى التماسدر سن ايسه انى بيلمزسن ﴿ فلا تسئلن ماليس لك به علم ﴾ ايمدى كنهنه وقوفك اولميان شيئى بندن سؤال ايتمكل ﴿ انى اعظك ان تكون من الجاهلين ﴾ بن سنى منع ايدرين شول كنهنى

بيلمديكك شيئى سؤاله جاهلين عدادندن اوله‌سن زيراكه كفارك هلاكن
سؤالندنصكره انلردن بر كافرك نجاتن سؤال ايده‌سن (قال رب انى اعوذبك
ان اسألك ماليس لى به علم) نوح عليه السلام ديديكه يارب سكا صغنورين
شول صحتنه علمم اولميان شيئى زمان مستقبلده سندن سؤال ايدم (والا تغفرلى
وترحمنى اكن من الخاسرين) واكر سؤالده تفريطمى مغفرت وتوبه
وفضلكله بكا مرحمت ايتمزسك بن اعمالده مغبونلردن اولورم (قيل يانوح
اهبط بسلام منا) اكا دينلديكه يانوح بزدن امن وسلامتله سفينه‌دن نزول ايت
(وبركات عليك) واوزريكه ثبوت خيرله ويانسلكده زياده ايله حتى كه آدم ثانى
اوله‌سن (وعلى امم ممن معك) ودخى سفينه‌ده اولادكدن سنكله اولان
مؤمنلرك ذريتندن سندنصكره‌ده كلورقرون اوزره‌ده ثبوت خيرله وزياداتله
(وامم سنمتعهم ثم يمسهم منا عذاب اليم) سفينه‌ده سنكله اولنلردن امتلر
اولورلركه بز انلرى دنياده كافرين اولدقلرى حالده تمتيع ايدرز بعده آخرتده
بزدن انلره عذاب اليم ايرر * دينلديكه انلره مراد هود وصالح ولوط وشعيب
عليهم السلام اقواميدر (تلك من انباء الغيب نوحيها اليك) اشبو قصهٔ
نوح عليه السلام اخبار غيبدندركه سكا انى جبريل عليه السلام واسطه‌سيله
ايحاء ايدرز (ما كنت تعلمها انت ولاقومك من قبل هذا) بوندن اوّل يا محمد
انى نه‌سن ونه قومك بيلوردى (فاصبر) ايمدى امر الهى اقامته وتبليغ
رسالته وقومكدن ايريشن اذى وجهالته صبر ايت نوح عليه السلامك صبر
ايتمسى كبى (ان العاقبة للمتقين) دنياده ظفرله وآخرتده فوزله عاقبت شرك
ومعاصيدن اتقاء ايدنلر ايچوندر (والى عاد اخاهم هودا) بز عاد قومنه نسبده
قرنداشلرى هود عليه السلامى رسول كوندردك (قال ياقوم اعبدوا الله مالكم
من اله غيره ان انتم الامفترون) هود عليه السلام انلره ديديكه ياقوم الله
تعالى يى برله كز سزك اندن غيرى الهكز يوقدر سز اكا اشراككزده كاذبلرسز
(ياقوم لااسئلكم عليه اجرا ان اجرى الا على الذى فطرنى) ياقوم رسالتى تبليغ
اوزره سزدن اجر استمزين بلكه اجرم اول الله تعالينك وعدينه عائدركه اول
بنى خلق ايتدى (أفلا تعقلون) عقوللكزى استعمال ايتزميسزكه محقى مبطلدن
وصوابى خطادن بيله‌سز (وياقوم استغفروا ربكم ثم توبوا اليه) وياقوم الله
تعالى يه ايمانله مغفرتن ديلكز بعده توبه ايله اكا توسل ايلكز (يرسل السماء عليكم
مدرارا) تاكه اوقات حاجتده زروع وبساتينكز سقيى ايچون متتابعا يغمور

كوندره (ويزدكم قوّة الى قوّتكم) وقوتكزله قوتكز آرتوره الله تعالى انلره كثرت
مطر وزيادهٔ قوتى ترغيب ايتدى زيرا انلر زروع وعمارات اهلى ايديلر * دينلديكه
الله تعالى انلردن اوچ ييل يغمورى منع وارحام نسايى عقيم ايتدى هود
عليه السلام انلره ديديكه اكر ايمانه كلورسه كز الله تعالى سزه عادتى اوزره
يغمورى ياغدرر وارحام نساكزك عقيملكن كيدرر اويله اولسه اموال
واولادده قوتكز آرتورر (ولاتتولوا مجرمين) يوخسه اجرامكزه مصرّين
اولديغكز حالده ايماندن اعراض ايتمكز (قالوا ياهود ماجئتنا ببينة) ديديلركه
ياهود دعواكك صحتنه دلالت ايدر حجتله بزه كلمدك (ومانحن بتاركى آلهتنا
عن قولك) سنك بوقولكله بز آلهه‌مزه عبادتى ترك ايدر دكلرز (ومانحن لك
بمؤمنين) وبز سكا اجابت وتصديق ايدر دخى دكلرز (ان نقول الااعتريك بعض
آلهتنا بسوء) بزم سكا قولمز بودركه آلهه‌مزه سبك سببيله انلرك بعضى خبل
وجنوندن سكا سوء ايركوردى اول اجلدن هذيانات وخرافات سويلر اولدك
(قال انى اشهد الله واشهدوا انى برئ مما تشركون من دونه) هود
عليه السلام انلره ديديكه بن نفسم اوزره الله تعالى يى اشهاد ايدرين وياقوم سز
دخى شاهد اولككه اول الله تعاليدن غيرى اكا اشراك ايتديككز اوثاندن
بريئ (فكيدونى جميعا ثم لاتنظرون) ايمدى سز كنديكز واوثانكز بنم
هلاكمه قصد ايدك بوندنصكره بكا امهال ايتمكز (انى توكلت على الله ربى
وربكم) بن الله تعالى يه اعتماد ايتدمكه اول بنم ربمدر وسزك ربكزدر يعنى
غايت وسعكزى بذل ايدرسه كزده بكا ضرر ايركورمكه قادر اولمزسز زيراكه
بن الله تعالى يه توكل ايتمشن (ما من دابة الاهو آخذ بناصيتها) هيچ بر دابه
يوقدركه الا اول اكا قادر ومالكدر ديلديكى كيفيت اوزره انده تصرف ايدر
(ان ربى على صراط مستقيم) بنم ربم جل شانه حق وعدل اوزره‌در انك
عندنده معتصم ضايع اولمز وظالم فوت اولمز (فان تولوا فقد ابلغتكم
ما ارسلت به اليكم) اكر ايماندن اعراض ايدرسه كز بكا واجب اولان ابلاغ
والزام حجتى سزه ادا ايتدم نه بنده تفريط ونه سزده عذر قالدى
(ويستخلف ربى قوما غيركم) اكر اعراض ايدرسه كز الله تعالى سزى اهلاك
ايدر وبر اطوع قومى يريكزه بدل ايدركه انلر انى برليوب اكا عبادت ايدرلر
(ولا تضرّونه شيأ) واعراضكزله اكا برشئ ضرر ايتمزسز بلكه ضررى
نفسكزه ايدرسز وياخود اول سزى اهلاككه انك ملكنه برشئ نقص ايرمز

زيرا وجود وعدمكز انك عندنده مساويدر ﴿ ان ربى على كل شئ حفيظ ﴾
بنم ربم جل شانه هرشيئك اوزره رقيبدر اعمالكزدن برشئ اكا خفى اولمز
مجازاتكزدن غفلت ايتمز ﴿ ولما جاء امرنا نجينا هودا والذين آمنوا معه برحمة منا ﴾
وقتاكه عذابمز وياعذابله امريمز كلدى هود عليه السلامى واكا ايمانه كلنلرى
رحمتمزله قورتاردق كه انلر درت بيك كشى ايديلر ﴿ ونجيناهم من عذاب غليظ ﴾
وبز انلرى ريح سمومدن قورتاردق كه اول كفره نك بورونلرندن كيرر دبرلرندن
چيقاردى وانكله عضولرى پاره لنوردى * دينلديكه عذاب غليظله مراد
عذاب آخرتدر يعنى بز انلرى عذاب دنيادن قورتارديغمز كبى عذاب
آخرتدن دخى قورتاررز ﴿ وتلك عاد جحدوا بآيات ربهم وعصوا رسله واتبعوا
امر كل جبار عنيد ﴾ اشبو عاد قبيله سيدركه رب تعالينك آيتلرينى انكار
ايتديلر ورسولى هود عليه السلامه عاصى اولديلر وهرجبار معاند امرينه
اتباع ايتديلر ﴿ واتبعوا فى هذه الدنيا لعنة ويوم القيامة ﴾ انلره اشبو دنياده
ريح عقيمله وآخرتده عذاب نارله لعنت تابعه قيلندى ﴿ ألا ان عادا كفروا ربهم ﴾
آكاه اولك كه عاد ربلرينى انكار ويا انك نعمتلرينه كفران ايتديلر ﴿ ألا بعدا لعاد
قوم هود ﴾ آكاه اولك كه عاد ايچون رحمة اللهدن بعد ويا انلر ايچون هلاك
واردركه انلر هود عليه السلام قوميدر ﴿ والى ثمود اخاهم صالحا ﴾ بز ثمود
قومنه نسبده قرنداشلرى صالح عليه السلامى رسول كوندردك ﴿ قال ياقوم
اعبدوا الله مالكم من اله غيره ﴾ اول انلره ديديكه ياقوم الله تعالى يى برله كز
اندن غيرى الهكز يوقدر ﴿ هو انشأكم من الارض ﴾ كه اول اصلكز آدم
عليه السلامى ارضدن انشاء ايتدى ﴿ واستعمركم فيها ﴾ واول ارضده سزى
استبقاء وانك عمارتنه اقدار وانى سزه امر ايتدى وياخود مدت عمريكزده
دياركزده سكنا كزله انى تعمير ايتدى واعماركز انصرامندنصكره انى غيريلره
تحويل ايتدى ﴿ فاستغفروه ثم توبوا اليه ﴾ ايمدى الله تعاليدن شركدن
مغفرت ديلكز وطاعتله اكا رجوع ايلكز ﴿ ان ربى قريب مجيب ﴾ بنم ربم
رحمتله مؤمنلره قريب ودعا ايدنلره مجيبدر ﴿ قالوا يا صالح قد كنت فينا مرجوّا
قبل هذا ﴾ ديديلركه يا صالح بوندن اوّل سن بزم ارامزده مرجوّ ايدك كه
سنده رشد وسداد آثارين كوروب ديلردك كه سن بزه سيد وامور يمزده
مستشار اوله سن ودينده بزه موافقت ايده سن سندن بوقولى ايشيديجك
كندكدن رجامزى كسدك ﴿ أتنهينا ان نعبد مايعبد آباؤنا ﴾ سن بزى آبائمز عبادت

ايده كلديكى آلهه يه عبادتدن نهى ايدرميسن ﴿ واننا لفى شك مما تدعونا
اليه مريب ﴾ حالبوكه سن بزى دعوت ايتديكك توحيددن شك وريبه يز
﴿ قال ياقوم أرأيتم ان كنت على بينة من ربى وآتانى منه رحمة ﴾ صالح عليه السلام
انلره ديديكه ياقوم بكا خبر ويرك كه بن ربمدن بيان وبصيرت اوزره اولوب اول
بكا نبوت ويرمشيكن ﴿ فمن ينصرنى من الله ان عصيته ﴾ تبليغ رسالتده
وشركدن منعده اكا عصيان ايدرسم انك عذابندن بنى كيم قورتاره بيلور
﴿ فماتزيدوننى غير تخسير ﴾ ايمدى بنى كنديكزه استتباعله بكا خسارتدن غيرى
آرترمزسز وياخود بكا ديديككز شيئله بنم سزى خسرانه نسبتمدن غيرى
آرترمزسز ﴿ وياقوم هذه ناقة الله لكم آية ﴾ وياقوم اشبو ناقة الله بنم نبوّتمه
سزه علامتدر * روايت اولنديكه انلر صالح عليه السلامدن ديلديلركه
بر صخرهٔ معينه دن انلره بر ناقهٔ عشراء چيقاره صالح عليه السلام نعم ديوب
دعا ايديجك فى الحال اندن بر ناقه چيقدى وكندى كبى بر ولد طوغردى
﴿ فذروها تأكل فى ارض الله ولاتمسوها بسوء فيأخذكم عذاب قريب ﴾
ايمدى اول ناقه يى حالنه قوكزكه ارض اللهك عشب ونباتندن اوتليه
وصويندن ايچه يوخسه انى سوءله مس ايتمكزكه ايدرسه كز سزى عذاب
عاجل اخذ ايدر ﴿ فعقروها فقال تمتعوا فى داركم ثلاثة ايام ذلك وعد غير
مكذوب ﴾ انلر ايسه اكا مخالفت ايدوب اول ناقه يى قتل ايتديلر صالح
عليه السلام انلره ديديكه ايمدى منازلكزده ويا دياريكز دنياده اوچ كون اربعا
وخميس وجمعه يى تعيش ايدرسز اوّل كونده يوزلريكز صرارر ايكنجى
كونده قزارر اوچنجى كونده قرارر دردنجى كونده هلاك اولورسز اشبو
بر وعددركه انده كذب يوقدر اويله اولسه حال انك ديديكى منوال اوزره
اولدى ﴿ فلما جاء امرنا نجينا صالحا والذين آمنوا معه برحمة منا ومن خزى
يومئذ ﴾ وقتاكه عذابمز وياعذابله امريمز كلدى صالح عليه السلامى وانكله
بيله مؤمنلرى عنديمزدن رحمتله اول عذابدن واول كونك هولندن قورتاردق
﴿ ان ربك هو القوىّ العزيز ﴾ ربك جل شانه اخذنده متين واكا عصيان ايدنه
منتقمدر ﴿ واخذ الذين ظلموا الصيحة ﴾ كافر اولنلرى جبريل عليه السلام
صيحه سى اخذ ايدوب انكله صدرلرنده قلبلرى پاره لندى ﴿ فاصبحوا فى ديارهم
جاثمين ﴾ دارلرنده ايكن يقلوب هلاك اولديلر ﴿ كأن لم يغنوا فيها ﴾ كأن ديارلرنده
اقامت ايتمديلر ﴿ ألا ان ثمود كفروا ربهم الابعدا لثمود ﴾ آكاه اولك كه ثمود

قومی ربلرینه کافر اولدیلر الله تعالینك رحمتندن بعد وهلاك انلره ایردی
﴿ ولقد جاءت رسلنا ابراهيم بالبشرى ﴾ بزم رسوللریمز ابراهیم علیه السلامه
اسحاق ویعقوبی تبشیرله ویاقوم لوط اهلاکنی تبشیر ایله کلدی *
دینلدیکه اول رسوللر ملائکه‌دن اوچ کشی ایدی جبرائیل ومیکائیل
واسرافیل ایدی برقولده انلر طقوز ویا اون ایکی ملك غلمان صورتنده ایدیلر
﴿ قالوا سلاما قال سلام ﴾ انلر اکا سلام علیك واول انلره علیکم السلام دیدی
* دینلدیکه انکله مراد صلح ایدی یعنی بز سکا امن وصلاحله کلمشز
یوخسه اخافه واضرارله دکل ﴿ فما لبث ان جاء بعجل حنيذ ﴾ ابراهیم علیه
السلام اکلنمیوب انلره برسمز بوزاغویی بریان ایتمش اوکلرینه کتوردی
اشبو ضیافتك مشروعیتنه واکا مبادرتك استحبابنه دلیلدر ﴿ فلما رأى
ايديهم لا تصل اليه نكرهم واوجس منهم خيفة ﴾ چون ابراهیم علیه السلام
انلرك بریانه ال اوزاتمدقلرین کوردی اول فعللرینه انکار ایدوب قلبنده
انلردن خوفی اضمار ایتدی زیرا انلرك عادتنده قچان ضیف طعاملرندن یمسه
ظن ایدرلردیکه انك کلمسی خیره اولمیه شره اوله ﴿ قالوا لا تخف انا ارسلنا
الى قوم لوط ﴾ وقتاکه اول ملائکه ابراهیم علیه السلامدن خوف اثرین حس
ایتدیلر دیدیلرکه یا ابراهیم بزدن خوف ایتمکل بز ملائکه‌یز لوط قومنه عذابله
ارسال اولنمشز وطعامکه ال اوزاتمدیغمز زیراکه بز اکل وشربدن مبرایز
﴿ وامرأته قائمة فضحكت ﴾ وابراهیم علیه السلامك خاتونی که ساره بنت
هاران بن ناخور ایدی ابراهیم علیه السلامك عمیسی قیزی ایدی وراء ستره
طوروب انلرك محاوره‌سین ایشیدردی ویا خدمت ایچون قارشولرنده
طورردی * خوفنك زوالنه ویا اهل فسادك هلاکنه ویاخود رأینده
اصابتنه سوینوب کولدی زیرا اول ابراهیم علیه السلامه دیردیکه لوطی
یانکه آلغل که لابد اول قومه عذاب ایریسردر * دینلدیکه یعنی اول
حیض کوردی ﴿ فبشرناها باسحق ومن وراء اسحق يعقوب ﴾ بز اکا یعنی
ساره‌یه ولدی اسحاقله واول ولدنك ولدی یعقوبله تبشیر ایتدك حتی که اول
ولدنك ولدین کورمکه ایریشه ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدرانك کولمسی
کندینك وزوجنك کبرسنلرنده ولدلری اولمسنه ایدی اویله اولسه آیتده
تقدیم وتأخیر اولور یعنی انك امرأه‌سی قائمه ایدی اول حالتده بز اکا اسحاقله
وانك ولدی یعقوبله تبشیر ایتدك اکا سوینوب کولدی ﴿ قالت یا ویلتی

﴿ ءالد وانا عجوز وهذا بعلى شيخا ان هذا لشئ عجيب ﴾ ساره رضی الله عنها
تعجبندن الیه یوزین اوروب دیدیکه یا عجبا بندن ولدمی اولور حالبوکم بن طقسان
ویا طقسان طقوز یاشنده عجوزین وزوجم ایسه یوز ویا یوزیکرمی یاشنده بر پیردر
ایمدی بزم کبی ایکی یاشلودن ولد کلمسی عادت حیثیتندن شئ عجیبدر یوخسه
قدرت حیثیتندن دکل ﴿ قالوا أتعجبين من امر الله ﴾ ملائکه ساره‌یه دیدیلرکه
الله تعالینك امرنه تعجبمی ایدرسن اکا تعجب ایتمکل زیرا اول نه شئ اراده ایدرسه
اول اولور ﴿ رحمة الله وبركاته عليكم اهل البيت ﴾ یا اهل بیت ابراهیم الله تعالینك
رحمت وبرکاتی اوزریکزه اولسون ﴿ انه حميد مجيد ﴾ اول الله تعالی حمدی
مستوجب اولان اشیایی ایشلر وخیر واحسانی چوق ایلردر ﴿ فلما ذهب
عن ابراهيم الروع وجاءته البشرى يجادلنا فى قوم لوط ﴾ وقتاکه ابراهیم
علیه السلامدن خوف کیدوب بشارت کلدی قوم لوط شاننده بزم رسوللریمزه
مجادله‌یه باشلدی دیدیکه قوم لوط مدائننده مؤمنلردن اللی کشی اولورسه
ینه اول عصیان ایدنلری هلاك ایدرمیسز دیدیلرکه ایتمزز اندن دیدیکه
مؤمنلر قرق ایسه‌ده ویا اوتوز ایسه‌ده حتی بش ایسه ده هلاك ایدرمیسز
دیدیلرکه ایتمزز اندن دیدیکه مؤمن بر اولورسه ده ینه هلاك ایدرمیسز
دیدیلرکه ایتمزز اویله اولسه ابراهیم علیه السلام دیدیکه ایمدی لوط علیه
السلام انده‌در دیدیلرکه بز انده اولانی بیلورز لوطی واهلنی قورتاررز
الامرأه‌سنی دکل * دینلدیکه قوم لوط درت بیك کره بیك کشی ایدیلرکه
هلاك اولدیلر ﴿ ان ابراهيم لحليم اواه منيب ﴾ ابراهیم علیه السلام کندویه
اساءت ایدنه انتقامه عجول دکل ایدی وذنوب اوزره تأوهی وناس اوزره
تأسفی چوق ایدردی الله تعالی‌یه مراجعت ایدیجی ایدی وبونکله مقصود
انی مجادله‌یه تحمیل ایدن رقت قلبی وفرط ترحمی ایدی ﴿ يا ابراهيم اعرض
عن هذا انه قد جاء امر ربك وانهم آتيهم عذاب غير مردود ﴾ ملائکه
دیدیلرکه یا ابراهیم بو جدالدن اعراض ایتکه ربك جل شانه‌نك قضاء ازلیسی
مقتضاسنجه انلره عذاب امری کلدی اول انلرك حالنه اعلمدر انلره عذاب
ایرردی جدال ودعا ویا انك غیری برشیئله رد اولنور دکلدر ﴿ ولما جاءت
رسلنا لوطا ﴾ وقتاکه ملائکه‌دن رسوللریمز لوط علیه السلامه حسان
الوجوه غلمان صورتنده کلدیلر ﴿ سیء بهم وضاق بهم ذرعا ﴾ انلرك کلمسی
اکا حزن ویردی وصدرینه ضیق ایردی شول سببدنکه انلری اناس ظن

ایدوب قومی انلره سوء له قصد ایتدیکنده انلری دفعه چاره سی اولمیه بیلدیکه
انلره نزول ورجوعدن قنغیسیله امر ایلیه ﴿وقال هذا يوم عصيب﴾ ونفسنده
اشبو کون عجب شدید اولور دیو کمال حزن اظهار ایلدی * روایت
اولندیکه وقتاکه ابراهیم علیه السلامه کلان ملائکه انك قتندن چیقوب
لوط علیه السلامه نصف نهارده کلدیلر اول ایسه ارضنده ایشلردی *
بر قولده اودون کسردی الله تعالی اول ملائکه یی کوندردیکنده امر
ایتمشیدیکه لوط قومنی هلاك ایتمیه لر حتی لوط علیه السلام انلرك سوء
افعالنه وفسادنه درت کره شهادت ایلیه * چونکه انلر لوط علیه السلامه
ضیف اولمق دیلدیلر لوط علیه السلام انلره اکرامله اوکارینه دوشوب
براز مسافه یوریدیکندنصکره دیدیکه بو قریه اهلی شاننده سزه نه خبر
ایردی دیدیلرکه انلرك شانی ندر دیدیکه شهادت ایدرینکه بالله اشبو قریه
اهلی عملده اهل ارضك شریدرلر ودرت کره بوسوزی انلره سویلدی بعده
انلرله منزلنه کیردی * دینلدیکه لوط علیه السلام هر کره که انی سویلدی جبریل
علیه السلام ملائکه یی اکا اشهاد ایتدی * روایت اولندیکه ملائکه
لوط علیه السلامك منزلنه کلوب اکا دارنده ملاقی اولدیلر اول محلده لوطك
اهل بیتندن غیری کمسنه یوغیدی مکر لوطك مرأه سی منافقه ایدی
بر حاجتنه کیدر کبی اولوب قومنه واردی اشته الآن لوطك منزلنه شو
وصفلو خوب یوزلو جوانلر کلوبدردیو خبرویردی ﴿وجاءه قومه يهرعون اليه﴾
همانده قومی سرعتله اکا اضیافدن فاحشه طلبیچون کلدیلر ﴿ومن قبل
كانوا يعملون السيئات﴾ حالبوکه انلر لوطه کلمزدن اوّل فواحش ایدرلردی
واکا اعتیادلری سببیله یوزلرندن حیا کیدوب مجاهره دن تحاشی ایتمز
اولمشلردی ﴿قال يا قوم هؤلاء بناتي هنّ اطهر لكم﴾ لوط علیه السلام
انلره دیدیکه اشبو بناتم سزه اطهردر تزوج ایدك اضیافنی بناتیله حمایت
ایتمك دیلدی زیرا اول وقتده مسلمه یی زوج کافره تزویج جائز ایدی نتکیم
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم قبل الوحی قزین عتبة بن ابی لهبه
تزویج ایتمشیدی حالبوکه اول کافر ایدی * دینلدیکه بناتله مراد کندیلرك
نساءلری ایدی * زیرا هر نبی شفقت وتربیت حیثیتندن امتنك ابیدر ویاانی
دیمسی انلری دفع ایچون یوخسه تحقیق ایچون دکل ﴿فاتقوا الله ولا تخزون
في ضيفي﴾ ایمدی الله تعالیدن قورقوب فواحشی ترك ایدك اضیافم شاننده

بنی فعل خبیثکزله اخزاء وافضاح ایتمکز ﴿أليس منكم رجل رشيد﴾ هیچ
اراکزده بر رجل رشید یوقیدرکه سائریکزی حقه اهدا ایده ویا امر معروف
ونهی منکر ایده ﴿قالوا لقد علمت ما لنا في بناتك من حق﴾ دیدیلرکه یالوط
بیلورسنکه سنك بناتکده حاجت وشهوتمز یوقدر زیراکه اناثه اتیان طریق
ومذهبمز دکلدر ﴿وانك لتعلم ما نريد﴾ ومرادیمز نه ایدوکن بیلورسنکه اول
رجاله اتیاندر ﴿قال لو انّ لي بكم قوّة﴾ لوط علیه السلام انلره دیدیکه اکر
سزی انلردن دفعه قدرتم اولسه ﴿او آوي الى ركن شديد﴾ ویابن عشیرت
منعه یه انضمام اولسه سزکله قتال ایدردم وسزی انلردن منع ایدردم
زهری ایدر الله تعالی لوط علیه السلامدنصکره هر بعث ایتدیکی پیغمبره
عشیرتندن منعه قیلدی * اهل تفسیر ایدر اندن لوط علیه السلام اوینك
قپوسین برکیدوب کندی ملائکه ایله ایچروده قالدی وقپونك آردندن
قومنه یلواررو آند ویرردی وانلر ایسه دیواری یقمغه چالشورلردی چون
ملائکه کندیلر سببیله لوط علیه السلامه قومندن ایریشن شدائدی کوردیلر
﴿قالوا يا لوط انا رسل ربك لن يصلوا اليك﴾ دیدیلرکه یالوط رکنك شدیددر
بز ربك جل شانه نك ملائکه دن رسوللریز قومك سکا سوء اصابتنه قادر اولمزلر
خاطرك خوش طوت قپویی آچوب بزمله انلری تخلیه ایت اویله اولسه لوط
علیه السلام قپویی آچدی ایچرو کیردیلر همانده جبریل علیه السلام خلق
اولندیغی صورته کیروب طوردی وقنادیله برکزین یوزلرینه اوردی انلکه
کوزلری طمس اولنوب اعمی اولدیلر کیده جك یوللرین بولمیوب فریاد ایدرك
اول آرادن منصرف اولدیلر لوطك اوینه ساحرلر کلمش بزی بوحاله ایرکوردیلر
یالوط ایرته بزدن نه مصیبته ایررسن دیو وعید ایدرك اهللرینه ایردیلر
ملائکه اکا دیدیلرکه یالوط انلردن قورقوب اوشنمکل زیراکه بوصباحن
بز انلری اهلاکه امر اولنمشز ﴿فاسر باهلك بقطع من الليل﴾ ایمدی کیجه دن
برطائفه کیجك اهلکله یوله کیروب کیتکل ﴿ولا يلتفت منكم احد﴾ وسزدن
هیچ کمسه تخلف ویاوراسنه نظر ایتمسون ﴿الا امرأتك﴾ الا خاتونك وراسنه
نظر ایدوب هلاك اولور * چون لوط علیه السلام امر اولندیغی وقتده اهلیله
یوله کیردی وخاتوندن غیریه وراکزه نظر ایتمکز دیو اصمرلدی الا خاتوننه دکل
﴿انه مصيبها ما اصابهم﴾ زیرا قوم لوطه ایریشن عذاب اکا دخی ایریشور
اکا بناء لوط علیه السلام اهلیله کیدرکن هدهٔ عذاب ایشیدلدی خاتونی یاقوماه

ديوب وراسنه نظر ايتدى هماندم اكا برطاش ايريشوب اول محلده انى قتل ايتدى برقولده لوط عليه السلام كيده‌جك خاتونن قوميله آليقودى زيرا كه اول انلردن ايدى وملائكه‌يه ديديكه قوممك هلاكى نوقتده‌در ديديلركه ﴿ ان موعدهم الصبح ﴾ انلرك موعد هلاكى صبحدر لوط عليه السلام ديديكه ديلرمكه هلاكارى اندن اسرع وقتده اوله ملائكه ديديلركه ﴿ أليس الصبح بقريب ﴾ صبح قريب دكلميدر نيچون استعجال ايدرسن دينلديكه جبريل عليه السلام لوط عليه السلامى وايكى قزينى ومالنى قنادى اوزره آلوب مداين قوم لوطدن زغر نام مدينه‌يه ايلتدى زيرا انك اهلى سائر مدينه‌لرك اهاليسى كبى عمل خبيث اوزره دكللر ايدى ﴿ فلما جاء امرنا جعلنا عاليها سافلها ﴾ وقتاكه انلره عذابله امريمز كلدى قوم لوط قراسنك اوستلرينى التلرينه دوندردك روايت اولنديكه جبريل عليه السلام قنادنى قوم لوط قريه‌لرينك التنه صوقوب دفعة جميعن سمايه قالدردى حتى كه خروسلرينك صياحن وكلابلرينك نباحك اهل سماء ايشتديلر حالبوكه انلرك نه برقابى دوكلدى ونه براو يورى اويانذى بعده اوستنى التنه چويروب يره براقدى ﴿ وامطرنا عليها حجارة من سجيل منضود ﴾ واول قريه‌لر اوزره و ياخود اول قومدن ايرو مكانده بولنانلر واهل سفر اولنلر اوزره بالحقدن دوزلمش طاشى يغمور كبى برى برينك اردنجه ياغدردق ﴿ مسوّمة عند ربك ﴾ كه اول رب تعالينك خزائننده عذاب ايچون معلمه و يا بياض وحمرت ايله معلمه و ياحجارهٔ ارضدن متميز سيما ايله معلمه و يا اوزرينه رمى اولنه جق كشينك اسميله معلمه ايدى ﴿ وماهى من الظالمين ببعيد ﴾ اول حجاره اشبو امتك ظالملرندن بعيد دكلدر آثارده كلديكه هيچ برظالم يوقدركه الا اول هرساعتده اوزرينه طاش ياغمغه عرض اولنور * روايت اولنديكه اول حجاره قوم لوطك شذاذ ومسافرينه بلاددن قنده بولنديلر ايسه ايروب اولدردى حتى انلردن بررجل حرمه كيردى حجاره ايسه باشى برابرنده هواده معلق قرق كون طوردى حرمدن طشره چيقديغى كبى اول حجاره دخى انك اوزرينه دوشوب اولدردى ﴿ والى مدين اخاهم شعيبا ﴾ بزمدين بن ابراهيم عليه السلام اولادينه و يامدين اهلنه شعيب عليه السلامى رسول كوندردك ﴿ قال ياقوم اعبدوا الله مالكم من اله غيره ﴾ اول انلره ديديكه ياقوم الله تعالى يى برليوب يالكز اكا عبادت ايدك اندن غيرى الهكز يوقدر ﴿ ولاتنقصوا المكيال

(والميزان)

والميزان ﴾ بيع وشرا اكزده كيل و وزنده نقص ايتمكزكه اول انلرك عادتى ايدى ﴿ انى اريكم بخير ﴾ زيرا بن سزى نعمت وسعتده كوررينكه اندن توبه ايتمزسكز زوال نعمت وحلول نقمت ايله جزا اولنورسز ﴿ وانى اخاف عليكم عذاب يوم محيط ﴾ وبن سزه يوم قيامت عذابندن قورقارينكه اول سزى احاطه ايدوب اندن هيچ بريكز قورتلميه‌سز ﴿ وياقوم اوفوا المكيال والميزان بالقسط ﴾ وياقوم مكيال وميزان عدلله اتمام ايدك زياده ونقصانسز زيراكه ازدياد اكرچه مندوبدر لكن مأموربه دكلدر ﴿ ولاتبخسوا الناس اشياءهم ﴾ وناسك حقوقنى نقص ايتمكز اكرچه شئ يسير ايسه‌ده ﴿ ولاتعثوا فى الارض مفسدين ﴾ وير يوزنده سرقه وغارت وسائر انواع فساد ايله حقوق ناس نقصنه سعى ايتمكز ﴿ بقية الله خير لكم ﴾ الله تعالينك سزه حرام ايتديكى شيئدن تنزهد نصكره حلالدن سزه ابقا ايتديكى شئ خيرلودر اندنكه تطفيفله جمع ايدرسز ﴿ ان كنتم مؤمنين ﴾ اكر قولمى تصديق ايدرسكز ﴿ وما انا عليكم بحفيظ ﴾ بن سزى قبايحدن حفظ ايديجى دكلن وياخود نعم اللهى سزكيچون حفظ ايدردكلن اكرسوء صنيعكزى ترك ايتمزسكز ﴿ قالوا ياشعيب أصلوتك تأمرك ان نترك مايعبد آباؤنا ﴾ ديديلركه ياشعيب صلاتك سكا امر ايدرميكه آبائمزك عبادت ايتديكى اصنام عبادتن تركنى بزه تكليف ايده‌سن ﴿ اوان نفعل فى اموالنا مانشاء ﴾ وياخود اموالمزده زياده ونقصان ديلديكمز شيئى ايشلمامز تركنى تكليف ايده‌سن * دينلديكه انلر دراهم ودنانير قطعنه معتادلر ايدى شعيب عليه السلام ايسه انلرى اندن نهى ايدردى ﴿ انك لانت الحليم الرشيد ﴾ سن ايسه زعمكده حليم رشيدسن قومك دينه مخالفت سكا مناسب اولمز ﴿ قال ياقوم أرأيتم ان كنت على بينة من ربى ورزقنى منه رزقا حسنا ﴾ شعيب عليه السلام انلره ديديكه بكا خبرويركه اكر بن ربم جل شانه‌دن علم ونبوّت اوزره اولسم واول بكا مال حلال ويرسه اشبو سعادت روحانيه وجسمانيه‌يى جامع انعامندنصكره بكا وسعت اولورميكه انك وحينه خيانت وامر ونهينه مخالفت ايدم ﴿ وما اريد ان اخالفكم الى ماانهيكم عنه ﴾ اراده ايتمزينكه سزى برشيئدن نهى ايدوب بعده اول شيئى كندم ارتكاب ايدم زيرا لسانله وعظ ايدوب عملدن خالى اولان كشى واعظ دكلدر ﴿ ان اريد الا الاصلاح مااستطعت ﴾ سزه امر بالمعروف ونهى عن المنكر ايتمكمله مرادم دكل الا استطاعتم اولديغنجه سزى اصلاحدر اكر اصلاحى

سزك اولديغكز حالتده بولسم سزى اندن نهى ايتزدم ﴿ وما توفيقى الا بالله ﴾
بنم حق وثواب اصابتنه توفيقم دكل الا الله تعالينك هدايت ومعونتيله در
﴿ عليه توكلت ﴾ اكا توكل واعتماد ايتدمكه اول هرشيئه قادر ومتمكندر انك
ماعداسى حد ذاتنده عاجزدر بلكه درجهٔ اعتباردن ساقطدر ﴿ واليه انيب ﴾
جميع امورمده وبكا ايريشن نوائبده اكا رجوع ايدرين ﴿ ويا قوم لايجرمنكم
شقاقى ان يصيبكم مثل ما اصاب قوم نوح اوقوم هود اوقوم صالح ﴾ وياقوم
بنم معاداتم سزى تحميل ايتمسون غرقدن نوح قومنه وريحدن هود قومنه
ورجفه‌دن صالح قومنه ايريشن سزه دخى ايريشه ﴿ وماقوم لوط منكم ببعيد ﴾
قوم لوط ايسه زمانده ويامكانده سزدن بعيد دكللردر اكر اندن اول يچين
امهله معتبر اولمزسكز انلر كله معتبر اولك كه كفرده ومساويده انلر سزدن
بعيد دكللردر ايمدى انلره اصابت ايدن سزه دخى اصابت ايتمسى بعيد اولمز
﴿ واستغفروا ربكم ثم توبوا اليه ﴾ وشركدن رب تعالى‌يه استغفار وعمل معاصيدن
اكا رجوع ايدك ﴿ ان ربى رحيم ودود ﴾ كه بنم ربم جل شانه تائبلره رحمتلو
ولطف واحسان ايتمكده بليغ ومودتلودر ﴿ قالوا ياشعيب مانفقه كثيرا
مما تقول ﴾ ديديلركه ياشعيب بزه سويلديكك كثيرنى فهم ايتمزز عقلده
قصورلرى وياعدم تفكرلريچون وياانى ديملرى انك كلامنه استهانتلريچون
وياكا اذهانلرين شدت نفرتلرندن القا ايتدكلريچون اوله ﴿ وانا لنريك
فينا ضعيفا ﴾ وبز سنى آرامزده ضعيف كوررز سكا سوء اراده ايتسه‌وز
امتناعه قادر دكلسن ويامهين سن كه عزك يوقدر ﴿ ولولا رهطك لرجمناك ﴾
اكر عشيرتك اولمسيدى رمى احجارله ويااصعب وجهله سنى قتل ايدردك
﴿ وما انت علينا بعزيز ﴾ وسن ايسه اوزريمزه عزيز دكلسين كه عزتك
سنى بزم قتلمزدن منع ايده ﴿ قال ياقوم ارهطى اعز عليكم من الله ﴾ شعيب
عليه السلام ديديكه ياقوم بنم عشيرتمك مكانى عندكزده الله تعالیدن اهميدر
چون بنم قتلمى عشيرتم هيبتندن ترك ايدرسز اولى‌دركه بنى فى الله حفظ
ايده‌سز زيرا بن انك رسولين ﴿ واتخذتموه وراءكم ظهريا ﴾ والله تعالينك
امرنى منسى منبوذ كبى وراء ظهركزه براقديكز وتهاونا ترك ايتديكز ﴿ ان ربى
بما تعملون محيط ﴾ بنم ربم جل شانه سزك جميع اعمالكزه علمى محيطدر اكا
هيچ برشئ خفى اولمز هر عمل صاحبنه جزاسن ايدر ﴿ ويا قوم اعملوا على
مكانتكم انى عامل ﴾ ياقوم مكانتكز اولديغنجه بنم هلاكمه وابطال دينمه

(چالشك)

چالشك بندخى الله تعالينك قوت ونصرتيله سزك كيدكز ازهاقنه ودينكز
ابطالنه چالشورين ﴿ سوف تعلمون من يأتيه عذاب يخزيه ومن هو كاذب ﴾
زمان قريبده بيلورسزكه قنغيمز نفسنه جنايت وفعلنده اساءت ايتمشدر الله
تعاليدن عذاب ايروب قنغيمزى ذليل ايدر وقنغيمز كاذبدركه كذبنى بيلوب
وبال امرنى ذوق ايدر ﴿ وارتقبوا انى معكم رقيب ﴾ ايمدى عذابه منتظر
اولك كه بندخى سزكله بيله عذابكزه منتظرن ﴿ ولما جاء امرنا نجينا شعيبا والذين
آمنوا معه برحمة منا ﴾ وقتا كه عذابمز امرى كلدى رحمتمزله شعيبه وانكله
بيله مؤمن اولنلره عذابدن نجات ويردك ﴿ واخذت الذين ظلموا الصيحة
فاصبحوا فى ديارهم جاثمين ﴾ وشرك وعصيانله نفسلرينه ظلم ايدنلرى صيحهٔ
جبريل عليه السلام اخذ ايدوب دارلرنده ميتين اولديلر ﴿ كأن لم يغنوا فيها ﴾
كأنه انلر انده اقامت ايتمديلردى ﴿ ألا بعدا لمدين كما بعدت ثمود ﴾ آكاه اولك كه
هلاكلك مدينه ايردى ثموده ايرديكى كبى يعنى ايكيسنك دخى هلاكى صيحه
ايله اولدى الا بوكه صيحه‌نك ثموده ايرمسى تحتلرندن ومدينه فوقلرندن
ايدى ﴿ ولقد ارسلنا موسى بآياتنا وسلطان مبين الى فرعون وملائه ﴾ بز موسايى
فرعونه وملائنه آيتلريمز تورات ويامعجزاتله ودخى سلطان مبين معجزات قاهره
وياعصا ايله رسول كوندردك ﴿ فاتبعوا امر فرعون ﴾ فرعونك امرينه
اطاعت ايدوب موسانك امرينه مخالفت ايتديلر ﴿ وما امر فرعون برشيد ﴾
حالبوكه فرعونك امرى سديد دكل بلكه غى محض وضلال صريحدر
﴿ يقدم قومه يوم القيمة فاوردهم النار ﴾ يوم قيامتده فرعون قومنه تقدم
ايدوب انلرى ناره ادخال ايدر ﴿ وبئس الورد المورود ﴾ اول نه چركين مدخل
اولوركه انلر اكا كيرر ﴿ واتبعوا فى هذه لعنة ويوم القيامة ﴾ انلر دنياده وآخرتده
لعنت اولنورلر ﴿ بئس الرفد المرفود ﴾ اول لعنت نه چركين عون معان اولور
وياخود نه چركين عطا اولوركه اول انلره ويريلوبدر ﴿ ذلك من انباء القرى
نقصه عليك ﴾ اشبو خبر قراى مهلكه اخبارندن دركه سكا حكايت ايتدك
﴿ منها قائم وحصيد ﴾ اول قرانك بعضى زرع قائم كبى باقيدر وبعضى ايسه
زرع محصود كبى اثرى محو اولوبدر ﴿ وما ظلمناهم ولكن ظلموا انفسهم ﴾
بز انلره اهلاككه ظلم ايتمدك بلكه كفر ومعصيتله انلر كنديلره ظلم ايتديلر
﴿ فما اغنت عنهم آلهتهم التى يدعون من دون الله من شئ لما جاء امر ربك ﴾
ربك جل شانه‌نك عذابى كلديكنده الله تعاليدن غيرى عبادت ايتدكلرى

آلهه‌لرى انلردن اول عذابى صرفه نفع ايتمدى ﴿ وما زادوهم غير تتبيب ﴾
بلكه آلهه‌لرى انلره تخسير و تدميردن غيريى ارتورمدى ﴿ وكذلك اخذ ربك
اذا اخذ القرى ﴾ اشبونك كبيدر ربك جل شانه‌نك اخذى قچان قرى اهلنى
اخذايده ﴿ وهى ظالمة ﴾ حالبوكه اول قرى اهلى شرك وعصيانله ظالمه‌در
﴿ ان اخذه اليم شديد ﴾ اول الله تعالينك اخذى اليم وشديددر ﴿ ان فى ذلك
لآية لمن خاف عذاب الآخرة ﴾ بوسوره‌ده ذكر اولنان قصه‌ده عبرت
واردر شول كمسه‌يه كيم آخرت عذابندن قورقدى ﴿ ذلك يوم مجموع له
الناس ﴾ اشبو يوم قيامت بريومدركه اوّلون وآخرون حساب وجزا ايچون
انده جمع اولنور ﴿ وذلك يوم مشهود ﴾ واول بر يومدركه اهل سماء واهل
ارض اكا حاضر اولورلر ﴿ ومانؤخره الا لاجل معدود ﴾ بز اول يومى اقامته
قادر ايكن تأخير ايتمزز الا اجل معدود ايچونكه اول عند الله معلومدر
﴿ يوم يأت لاتكلم نفس الا باذنه ﴾ ذكر ايت شول يوميكه انك هولى وشدائدى
كلور انده هيچ بر نفس شفاعت ايچون سويلمز الا الله تعالينك اذنيله يوم قيامت
ايچون مواطن واردر بعضنده تكلم ايدرلر وبعضنده ايسه تكلم ايتمزلر
﴿ فمنهم شقى وسعيد ﴾ اهل موقفك كيمى شقيدركه وعيد مقتضاسنجه اكا نار
واجب اولوبدر وكيمى سعيددركه وعد مقتضاسنجه اكا جنت واجب اولوبدر
(قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم مامن نفس منفوسة الا قد كتب مكانها
من الجنة او النار او الا قد كتبت شقية او سعيدة فقال رجل أفلا نتكل على كتابنا
يارسول الله وندع العمل قال لا ولكن اعملوا فكل ميسر لما خلق له اما اهل
الشقاوة فييسرون لعمل اهل الشقاوة واما اهل السعادة فييسرون لعمل
اهل السعادة ثم تلى فاما من اعطى واتقى وصدق بالحسنى فسنيسره لليسرى
واما من بخل واستغنى وكذب بالحسنى فسنيسره للعسرى) پيغمبريمز
صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بنى آدمدن هر كسنه‌نك جنت ويا ناردن مكانى
وياشقاوت وياسعادتى تقدير اولنوبدر بر رجل ديديكه يارسول الله اويله اولسه
تقديره اتكال ايدوب عملى ترك ايده‌لم ديديكه اويله ايتمز بلكه عمل ايدك جنت
ويا نار عملندن قنغيسى ميسر اولورسه صاحبى انكيچون خلق اولنوبدر
اهل شقاوت نار ايجاب ايدر عمله واهل سعادت جنت ايجاب ايدر عمله
تيسير اولنور بعده سورهٔ ليلدن شول آيتلرى اوقوديكه معناسى بر كسنه‌كه
طاعتى ايشليه ومعصيتدن صاقنه وحقه دلالت ايدر كلمه‌يى تصديق ايده

بزانكيچون تهيئه ايدرز شول خلتى‌كه اول يسرو راحته مؤدى اولور دخول
جنت كبى واما اولكه امر اولنديغى شيئه بخل ايده وشهوات دنيا ايله نعيم
عقبادن استغناء ايده وحقه دلالت ايدر كلمه‌يى مدلولنى انكارله تكذيب ايده
بز اكا تيسير ايدرز شول خلتى‌كه اول عسر و شدته مؤدى اولور دخول
نار كبى ﴿ فاما الذين شقوا ففى النار لهم فيها زفير وشهيق ﴾ انلركه شرك
وعصيانله شقى اولديلر انلر ناردەدر انلرك انده زفير وشهيق اولور زفير نفسى
اخراجدر وشهيق ايسه نفسى رددر * اشبو زفير وشهيقك استعمالى
حمار نهيقنك اوّلنده وآخرنده اولور اشبو انلرك شدت كربت وغملرينه
دلالت ايدر وانلرك حاللرينى تشبيهدر اكا كه قلبنه حرارت مستولى اولوب
روحى منحصر اوله ويا انلرك صراخلرين اصوات حميره تشبيهدر ﴿ خالدين
فيها مادامت السموات والارض ﴾ انلر انده دائم اولدقلرى حالده آخرتك
سموات وارضى دائم اولديغنجه ﴿ الا ماشاء ربك ﴾ الا اولكه ربك جل
شانه انك انده عدم دوامن ديليه كه انلر مؤمنلردن شول قومدركه ذنوبدن
اقتراف ايتدكلرى سببيله الله تعالى انلرى ناره ادخال ايدر ماشاء الله انده
مكث ايتدكلرندنصكره اندن چيقاروب جنته قويار (قال النبى صلى الله
تعالى عليه وسلم ليصيبن اقواما سفع من النار بذنوب اصابوها عقوبة ثم
يدخلهم الله الجنة بفضل رحمته فيقال لهم الجهنميون) پيغمبريمز صلى الله
تعالى عليه وسلم ايدر مؤمنلردن برنيچه اقوامه ايشلدكلرى كناه سببيله
عقوبت ايچون ناردن سفع ايريسردر بعده الله تعالى فضل رحمتيله انلرى
جنته ادخال ايدر وانلره جهنميون دينور (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم
يخرج قوم من النار بشفاعة محمد فيدخلون الجنة ويسمون الجهنميين)
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر مؤمنلردن بر قوم محمدك شفاعتيله ناردن
چيقوب جنته كيره‌لر وانلر جهنميون ديو تسميه اولنه‌لر ﴿ ان ربك فعال لما يريد ﴾
ربك جل شانه ديلديكن ايدر اكا اعتراض ايدر يوقدر ﴿ واما الذين
سعدوا ففى الجنة خالدين فيها مادامت السموات والارض ﴾ اما انلركه سعادت
ايچون خلق اولنديلر ايمان وطاعتله جنتى استيجاب ايتديلر انلر جنتده‌در
آخرتك سموات وارضى دائم اولديغنجه انلر انده دائمين اولدقلرى حالده
﴿ الا ماشاء ربك ﴾ الا اولكه مؤمنلردن جنته دخولندن اوّل ربك جل شانه
بر مدت نارده لبث ديليه * دينلديكه يعنى ايكى فريقدن هر برى جنت

ويا نارده خالدلردر الاشول دكلوكه رب تعالى انلرك دنياده تعميرين وجنت
ويا ناره دخوللرندن اوّل موتله بعثلرى بيننده برزخده حبس اولنملرين ديليه
ايمدى اول دكلو مدتده جنت ويا نارده دائم دكللردر ويا خود اهل موقف
ايكى قسمدن خارج اولمزلر وحاللرى سعادت وشقاوتدن خالى دكلدر اويله
اولسه بر شخصده ايكى اعتبارله ايكى امرك اجتماعى ممتنع اولمز زيرا كه
اهل نار احيانا ناردن زمهريره وانك غيرى عذابه نقل اولنورلر وكذلك اهل
جنت كاهى انده اولدقلرى حالتدن اعلا شيئله تنعم ايدرلر جناب قدسه
اتصال ورضوان اللهه فوز كبى وياخود معنى اول ايكى فريق داخل
اولدقلرى مكانده سموات وارض دوامنجه دائملردر رب تعالينك سموات
وارض بقاسى مدتى اوزره ديلديكى زياده‌دن ماعداكه انك آخر ونهايتى
يوقدر وياخود معنى اكر رب تعالى ديلسه اول ايكى فريقى اولدقلرى
مكانلرندن چيقاررد ى لكن ديله‌مز زيراكه انلرك هر برينه مكانلرنده خلود
ايله حكم ايدوبدر ﴿ عطاء غير مجذوذ ﴾ بر عطاء اولديغى حالده‌كه اول
انلردن كسلمز ﴿ فلاتك فى مرية مما يعبد هؤلاء ﴾ يا محمد سكا ناسك حالنى
اعلامزدنصكره اشبو مشركلرك عبادت ايتدكارى شيئك ضلالت ايديكنده
شك وارتيابده اولمغل ﴿ مايعبدون الا كما يعبد آباؤهم من قبل ﴾ انلر وآباءلرى
شركده مساويدر انلرك برشيئه عبادتى آباءلرينك اوثانه عبادتى كبيدر آباءلرينه
اول سببدن لاحق اولان شئ ايسه سكا بيلدرلدى ايمدى انك مثلى انلره دخى
لاحق اوليسردر زيرا اسبابده تماثل مسبباتده دخى تماثلى اقتضا ايدر ﴿ وانا لموفوهم
نصيبهم غير منقوص ﴾ بز انلره عذابدن نصيبلرين نقصانسز توفيه ايدرز اباءلرينه
توفيه ايتديكمز كبى ﴿ ولقد آتينا موسى الكتاب فاختلف فيه ﴾ بز موسى‌يه توراتى
ويردك انده اختلاف اولندى بر قوم اكا مؤمن وبر قوم كافر اولدى نتكيم
سنك قومك قرآنده اختلاف ايتديلر ﴿ ولولا كلمة سبقت من ربك لقضى
بينهم ﴾ اكر ربك جل شانه‌دن يوم قيامته انظار كلمه‌سى سبقت ايتمش اولمسه
فى الحال عذاب اولنوب امرلرندن فراغ ايديلوردى ﴿ وانهم لفى شك منه
مريب ﴾ حالبوكه قومكك كفارى اول قرآندن ريبه ايقاع ايدر شكده‌در
﴿ وان كلا لما ليوفينهم ربك اعمالهم ﴾ مؤمنين وكافريندن هر مختلف
شونلردندركه ربك جل شانه انلره عمللرين جزاسن توفيه ايدر ﴿ انه بما يعملون
خبير ﴾ الله تعالى انلرك اعمالنه خبيردر خيرينه خير وشرينه شر جزا ايدر ﴿ فاستقم

كما امرت ومن تاب معك ولا تطغوا ﴾ ايمدى يا محمد سن وسنكله بيله شرك
وكفردن توبه ايدوب ايمانه كلنلر امر اولنديغكز كبى استقامت ايليكز اول
استقامت كركسه عقائدده در تشبيه وتعطيل بيننده توسط كبى برحيثيتله كه
عقل طرفيندن مصون اوله وكركسه اعمالده در وحى انزال اولديغى كيفيت
اوزره تبليغ وشرايعى بيان كبى وكركسه وظائف عباداته قيامده در
تفريط وافراطدن حذر كبى يوخسه سزه تحديد اولنان حدوددن طشره
تجاوز وخروج ايتمه‌كز ﴿ انه بما تعملون بصير ﴾ اول الله تعالى اعمالكزه بصيردر
جزا كزى ايدر * ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر پيغمبريمز صلى الله
تعالى عليه وسلمه اشبو آيتدن اشد آيت نازل اولميوبدر اول اجلدن ديديكه
(شيبتنى هود واخواتها) بنى هود سوره‌سى واخواتى تشييب ايتدى
﴿ ولا تركنوا الى الذين ظلموا فتمسكم النار ﴾ ظالملره ميل ايتمه‌كز اكرچه ميل
يسير ايسه‌ده انلرك زيى ايله تزيى وذكرلرين تعظيم كبى ميل ايدرسكز سزه
نار اصابت ايدر اويله اولسه ظنك ندر شول كيمسه‌لره كه ظلم ايله موسوم اوله‌لر
وانلره كليتله ميل ايده‌لر وظلمك كنديني ايشليه‌لر ﴿ ومالكم من دون الله
من اولياء ﴾ حالبوكه سزى الله تعالينك عذابندن منع ايدر انصاركز اولمز
﴿ ثم لا تنصرون ﴾ بعده الله تعالى دخى سزه نصرت ايتمز زيراكه حكمنده
سزه عذاب ايتمسى سبقت ايتمشدر ﴿ واقم الصلاة طرفى النهار ﴾ غداة
وعشيده صلاتى اقامت ايت ﴿ وزلفا من الليل ﴾ وكيجه‌دن نهاره قريب
ساعتلرده * مجاهد ايدر نهارك ايكى طرفيله مراد صلاة صبح وظهر
وعصردر وزلف ليله مراد صلاة مغرب وعشادر ﴿ ان الحسنات يذهبن
السيئات ﴾ صلوات خمسى اوقاتنده ادا خطيئاتى تكفير ايدر * روايت
اولنديكه اشبو آيت ابو اليسر حقنده نازل اولوبدركه اول ايدر بكا بر مرأه
كلديكه تمر اشترا ايده ديدمكه بيتمده بوندن اطيب تمرم واردر سكا اندن
ويره‌يم اويله اولسه مرأه بنمله بيله بيتمه كيردى همان‌دم اكا صاريلوب اوپدم
بعده اكا ندامتله ابو بكر رضى الله تعالى عنه‌يه كلوب انى ذكر ايتدم ديديكه
انى كيمسه‌يه خبر ويرمكل بلكه انى كيزليوب توبه ايلكل بن ايسه صبر
ايده‌ميوب پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه كلدم ماجرايى اكا ذكر ايلدم
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم باشنى اكوب برزمان طورديغندنصكره
اشبو (اقم الصلاة) آيتى نازل اولوب انى بكا اوقودى اصحاب اكا ديديلركه

يارسول الله اشبو حكم خاصة بوكاميدر ديديكه بوكا وسائر ناسه عامه‌در (قال النبي صلى الله تعالى عليه وسلم الصلوات الخمس والجمعة الى الجمعة ورمضان الى رمضان مكفرات لما بينهن اذا اجتنبت الكبائر) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر صلوات خمسك اداسنه مواظبت وجمعه‌لرى اقامت ورمضان آيلرينى صومله اصابت اشبو اوچ نوع عبادتلرك هر برى آرالرنده واقع اولان صغائر ذنوبى تكفير ايديجيدر قچانكه كبائردن اجتناب ايديله (قال النبي صلى الله تعالى عليه وسلم أرأيتم لوان نهرا بباب احدكم يغتسل منه كل يوم خمس مرات هل يبقى من درنه شئ قالوا لاقال فذلك مثل الصلوات الخمس يمحو الله بهن الخطايا) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر بكا خبرويرك اكر سزدن بريكز قپوسنه برنهر اوغرايوب هركون انده بشر كره اغتسال ايتسه انك بدننده هيچ درندن برشئ قالورمى ديديلركه قالمز ديديكه ايمدى بو صلوات خمس مثليدركه الله تعالى انكله خطايايى محو ايدر ﴿ذلك ذكرى للذاكرين﴾ اشبو استقامتله امر ومابعدى ويا اشبو قرآن متعظ اولنلره موعظه‌در ﴿واصبر فان الله لايضيع اجر المحسنين﴾ يامحمد سكا ايريشن اذايه ويا طاعاته صبر ايتكه الله تعالى عملرنده اخلاص ايدنلرك اجرنى ضايع ايتمز اشبو دليلدركه صلاة وصبر احسان اوله واخلاصسز انلره اعتبار اولميه ﴿فلولا كان من القرون من قبلكم اولوا بقية ينهون عن الفساد فى الارض﴾ سزدن اوّل اهلاك ايتديكمز قرون اهلندن رأى وعقل ويا فضل صاحبلرى اولمديكه سائرلرينى يريوزنده فساددن نهى ايدرلردى ﴿الاقليلا ممن انجينا منهم﴾ لكن انلردن ناس قليل كه بز انلرى انجاء ايتدك كه انلر اتباع انبيا ايديلر فساددن نهى ايدرلردى ﴿واتبع الذين ظلموا ما اترفوا فيه وكانوا مجرمين﴾ شركله نفسلرينه ظلم ايدنلر دنياده انعام اولندقلرى مال ورياست واسباب نعم ولذات نفسانيه‌يه اشتغال ايدوب كنديلره دنياده وآخرتده لازم اولان شرائع واركان دينى وراء ظهرلرينه براقديلر واول تنعم ايله متأثمين اولوب عقابه مستحق اولديلر ﴿وما كان ربك ليهلك القرى بظلم واهلها مصلحون﴾ الله تعالى قرى اهلنى شركلريله هلاك ايتمدى حالبوكه بينلرنده انصافله معامله ايدوب بغى وفساددن صاقنورلردى * اشبو آيت الله تعالينك فرط رحمتنه وحقوقنده مسامحه‌سنه دليلدر پس بو اجلدن حقوق تزاحم ايتديكنده فقهاء حقوق عبادى

حقوق الله اوزره تقديم ايدرلر * دينلديكه كفرله ملك قالور اماكه ظلمله يقلور ﴿ولوشاء ربك لجعل الناس امة واحدة﴾ اكر ربك جل شانه ديلسه ناسك كليسين دين واحد اوزره قيلور ديكه اول دين اسلامدر ﴿ولا يزالون مختلفين الامن رحم ربك﴾ ايمدى انلر اديان شتى اوزره اولمقدن زائل اولمزلر كيمى يهودى وكيمى نصرانى وكيمى مجوسى وكيمى مشرك اولديلر الا اشونلركه الله تعالى انلره فضل ورحمتندن دين حق اوزره اتفاقه هدايت ايتدى ﴿ولذلك خلقهم﴾ انلرى اختلاف ايچون خلق ايتديكه حقى اختيار ايدنه اثابت وباطلى اختيار ايدنه عقاب ايدوب برفريق جنتده وبرفريق نارده اوله وياخود انلرى اسلام وعبادت ايچون خلق ايتديكه اول سبب رحمتدر وياخود اهل رحمتى رحمت ايچون واهل اختلافى اختلاف ايچون خلق ايتدى حاصل آيت اهل باطل مختلفلر واهل حق متفقلردر اويله اولسه اهل حقى اتفاق ايچون واهل باطلى اختلاف ايچون خلق ايتدى ﴿وتمت كلمة ربك لأملأن جهنم من الجنة والناس اجمعين﴾ ربك جل شانه‌نك علمنده حكمى سبق ايتديكه جهنمى جن وناسك عصاتيله طولديره ﴿وكلا نقص عليك من انباء الرسل مانثبت به فؤادك﴾ مرسلين وامملك اخبارندن هرشئ كه سكا حكايت ايتدك اولدركه انكله يقينكى آرتوره‌وز وقلبكى قوتلنديره‌وز اويله اولسه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انى ايشتديكنجه قومنك اذاسنه صبرى آرتاردى ﴿وجاءك فى هذه الحق﴾ اشبو اراده ويا حكايات اولننده احكامدن ونبوّته متعلق علومدن سكا ماهو الحق كلدى ﴿وموعظة وذكرى للمؤمنين﴾ وسكا ومؤمنلره موعظه وتذكره كلدى ﴿وقل للذين لايؤمنون اعملوا على مكانتكم انا عاملون﴾ الله تعالى يه ورسولنه مؤمن اولميانلره ديكل كه سز اولديغكز حال اوزره عمل ايدك بزدخى اولديغمز حال اوزره عمل ايده‌رز ﴿وانتظروا انا منتظرون﴾ سز بزه الله تعاليدن رحمت حلولنه منتظر اولك بز ايسه سزه اندن نقمت حلولنه منتظرز ﴿ولله غيب السموات والارض﴾ سموات وارضده عباددن غائب اولان شيئك علمى الله تعالى يه مخصوصدر اكا هيچ خافيه خفى اولمز ﴿واليه يرجع الامر كله﴾ معادده امورك كليسى اكا عائد اولور حتى خلق ايچون هيچ امر اولمز ﴿فاعبده وتوكل عليه﴾ ايمدى اكا عبادت وجميع اموركده اكا اعتماد ايت ﴿وما ربك بغافل عما تعملون﴾ ربك جل شانه انلرك اعمالندن غافل دكلدر

(سورة يوسف وهى مائة واحدى عشرة آية مكية)

بسم الله الرحمن الرحيم

(الر تلك آيات الكتاب المبين) اشبو سوره آياتى شول اعجازده امرى ظاهر ويامعانيسى واضحه ويا انى تدبر ايدنه من عندالله ايدوكى مبينه آيات كتابدر * روايت اولنديكه علماء يهود مشركينك كبراسنه سز محمده آل يعقوبك شامدن مصره انتقالندن ويوسف عليه السلام قصه‌سندن سؤال ايدك ديدكارنده اشبو سوره نازل اولدى (انا انزلناه قرآنا عربيا لعلكم تعقلون) اشبو يوسف ويعقوب واولادى اخبارينى متضمن كتابى قرآن عربى اولديغى حالده انزال ايتدك تاكه انده اولانى فهم ومعانيسنى تدبر ايدوب قصص بيلميانه معجزه ايدوكنى بيله‌سز (نحن نقص عليك احسن القصص) يامحمد بزسكا قصه‌لرك احسنن ذكر ايتدك احسنيتى شول وجهدندر كه قصهٔ يوسفده عبر وحكم ونكت وفوائد واردركه انكله دين ودنيا اصلاح اولنور اول سير ملوك ومماللك وعلماء ومكر نساء واذاى اعدايه صبر وانلردن حسن تجاوز ودخى انك غيرى فوائددر * خالد بن معدان ايدر سورهٔ يوسف وسورهٔ مريم ايله اهل جنت جنتده تفكه ايدرلر ابن عطا ايدر سورهٔ يوسفى برمحزون ايشتمز الا انكله استراحت ايدر (بما اوحينا اليك هذا القرآن) اشبو سوره‌يى سكا وحيمزله (وان كنت من قبله لمن الغافلين) اكرچه اندن اوّل اشبو قصه‌يى بيلمزلردن ايسكده (اذ قال يوسف لابيه ياابت انى رأيت احد عشر كوكبا والشمس والقمر رأيتهم لى ساجدين) ذكر ايت شول وقتى كه يوسف عليه السلام باباسى يعقوب عليه السلامه ديديكه اى بابا بن دوشمده كوردمكه اون بر يلدز وكونش وآى بكا سجده ايدرلر وتأويلى اولدركه اول اون بر يلدز يوسفك اون بر قرنداشيدر وكونش باباسى وآى ديزه‌سيدر زيراكه يوسفك اناسى راحيل وفات ايتمشيدى ويوسف عليه السلام اول دوشى كورديكنده اون ايكى ياشنده ايدى واول دوشى كورمسى ليلهٔ قدرده ليلهٔ جمعه‌ده ايدى وقتاكه يوسف عليه السلام دوشن باباسنه ذكر ايتدى (قال يابنىّ لاتقصص رؤياك على اخوتك فيكيدوا لك كيدا) باباسى اكا ديديكه اى اوغلانجغم زنهار بودوشكى قرنداشلرينه ذكر ايتمكل كه سنى اهلاكه احتيال ايدرلر زيراكه انك تأويلن بيلورلر سكا حسد ايدرلر يعقوب عليه السلام انك تأويلن بيلوب اكا مبالات

ايتمدى زيرا كشى ولدنك كنديدن خيرلو اولمسنى استر وديلر اماكه قرنداش قرنداشنك كنديدن خيرلو اولديغن استمز ابوسلمه ايدر كاهى بن كورديكم دوشدن اوترى مهموم اولوردم حتى ابوقتاده‌يى ايشتدمكه دير بن كاهى كورديكم دوش بنى خسته ايدردى حتى ايشتدمكه (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم الرؤيا الصالحة من الله والحلم من الشيطان فاذا رأى احدكم مايحب فلا يحدث به الا من يحب واذا رأى مايكره فلا يحدث به وليتفل عن يساره ثلاثا وليتعوّذ بالله من الشيطان ومن شرّ مارأى فانها لن تضرّه) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر رؤياى صالحه كه قلب اكا سوينور اول الله تعاليدندر ورؤياى مكروهه كه اول حلمدر قلب اكا ييرينور اول شيطاندندر قچان بريكز سوينه‌جك بر دوش كوره انى بر دوستنه ذكر ايتسون وكراهت اولنور دوش كورن انى كمسه‌يه ذكر ايتمسون وصول يانه اوچ كره توكورسون شيطان وكورديكى دوش شرندن الله تعالى يه صغنسون كه اول دوش اكا ضرر ايتمز (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم الرؤيا الصالحة جزؤ من اربعين اوستة واربعين جزأ من النبوّة وهى على رجل طائر مالم يحدث بها فاذا حدث بها وقعت واحسبه قال ولا يحدث بها الا حبيبا اولبيبا) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر رؤياى صالحه آثار نبوّتك قرق يا قرق التى جزئندن بر جزؤدر ورؤيا تحديث اولنمدقجه برطائرك اياغنده معلقه‌در تحديث اولنديغنده واقع اولور وانى تحديث ايدراولسه بر دوستنه ويا رؤيا تأويلن بيلور كمسه‌يه تحديث ايده * ابن عباس رضى الله عنه ايدر يوسف عليه السلامك رؤياسيله تحقيقى بيننده كه اول اكثر مفسرين قوليدر قرق ييل وحسن بصرى قولنده سكسان ييل چكدى (ان الشيطان للانسان عدوّ مبين) زيراكه شيطان انسانه ظاهر العداوه‌در انلرى سكا كيد وحسد ايتمكه تحميل ايدر (وكذلك يجتبيك ربك) وربك جل شانه شول شرف وعز وكمال نفسكه دلالت ايدر اشبو رؤيا مثليله سنى اجتباء ايتديكى كبى نبوت وملك وامور عظامله‌ده اجتباء ايدر (ويعلمك من تأويل الاحاديث) وسكا رؤيا تأويلندن تعليم ايدر زيراكه اول صادقه ايسه احاديث ملكدر واكر كاذبه ايسه احاديث نفس ويا احاديث شيطاندر وياخود سكا كتب الله وسنن انبياء وكلمات حكما غوامضن تعليم ايدر (ويتم نعمته عليك وعلى آل يعقوب) وسكا ويعقوبك سائر اولادينه نبوتله وياخود نعمت دنيايى نعمت آخرته وصلله نعمتن اتمام ايدر (كما اتمها على ابويك

من قبل ابراهيم واسحق ﴾ بوندن اوّل ايكى جدلرك ابراهيم واسحاقه نبوتله نعمتن اتمام ايتمسى كبى * دينلديكه ابراهيم عليه السلامه نعمتك اتمامى خلت ويا ناردن انجاسيدر واسحق عليه السلامه نعمتك اتمامى ذبحدن انجاسيدر ويا صلبندن يعقوب واسباط اخراجيدر ﴿ ان ربك عليم حكيم ﴾ ربك جل شانه اجتبايه مستحق بيلور اشيايى حكمتيله اجرا قيلور ﴿ لقد كان فى يوسف واخوته آيات للسائلين ﴾ يوسف واخوه سنك قصه لرنده الله تعالينك قدرت وحكمتنه دلائل ويا سنك نبوتكه علامات اولدى شول كمسه لره كيم انلرك قصه سندن سؤال ايدرلر اخوه ايله مراد يوسفك لاب اون قرنداشيدركه انلر يهوذا وروبيل وشمعون ولاوى وريالون ويشجر ودينه كه يعقوبك دايسى قزى ليابنت ليان بن لوط عليه السلامدن وجوده كلديلركه يعقوب عليه السلام ابتدا اول ليايى تزوج ايدوب وفات ايديجك انك اختى راحيلى تزوج ايتدى اندن بنيامين ويوسف وجوده كلدى برقولده اول ليا وراحيلى بر نكاحده جمع ايتمشديكه انلرك شرعنده اول حرام دكل ايدى ودرت اولادى دخى دان ونفتالى وجاد واشر ايكى جاريه سى زلفه وبلهه دن وجوده كلمشلردى ﴿ اذقالوا ليوسف واخوه احب الى ابينامنا ﴾ ديديلركه والله يوسف وقرنداشى بنيامين بابامزه بزدن زياده سوكلودر ﴿ ونحن عصبة ﴾ بز ايسه جماعت اقويايز سولمكه اول ايكى صغيردن اولى واحقز زيرا بزمله امر دنيا وامر معاشنه كفايت حاصل اولور انلركله اولمز ﴿ ان ابانا لفى ضلال مبين ﴾ اويله اولسه بابامز انلرى بزم اوزيمزه ايثارنده خطاء بيننده در زيرا كه مفضولى تفضيل ومحبتده تعديلى ترك ايتمشدر ﴿ اقتلوا يوسف او اطرحوه ارضا يخل لكم وجه ابيكم وتكونوا من بعده قوما صالحين ﴾ اندن شمعون وياخود دان سائرك اكا موافقت ورضاسيله ديديكه يوسفى اولدرك ويا عمراندن بعيد بر ارض منكوره يه براغك كه باباكز اكا ايرميه ويا انى انده سباع ييه وباباكزك قلبى يوسفه اقبالدن قالوب كليتله سزه اقبال ايده سزك غيريه التفاتى ترك ايدوب محبتنده منازعكز اولميه ويوسف امرندن فراغكز دنصكره ايشلديككز جنايتدن الله تعالى يه تائبين اولك وياخود كنديكزله باباكز بيننده تمهيد ايتديككز عذرله امركزى اصلاح ايدك وياخود دنياكز امرنده صالحين اولك كه باباكزك محبت وشغلى انجق سزه اوله ﴿ قال قائل منهم لاتقتلوا يوسف وألقوه فى غيابة الجب يلتقطه بعض السيارة ان كنتم فاعلين ﴾ انلردن

(هوذاكه)

يهوذاكه رأيده احسنلرى ايدى ويا روبيل ديديكه يوسفى قتل ايتمكزكه زيرا قتل اثم عظيمدر بلكه انى بر قيويه براغك كه مسافرينك برى اندن آنى چيقاروب بر ناحيهٔ اخرايه كوتوره اكر بنم مشورتمله ايشلرسكز ويا انى باباكزدن تفريقه عازملر ايسكز * دينلديكه انلرك اول فعلى جرايم متعدده يى مشتمل اولديكه اول قطيعهٔ رحم وعقوق والدين وقلت رأفت شول صغيره كيم انك ذنبى اولميه وامانته غدر وترك عهد وبابالرينه كذبدر الله تعالى انلردن بو جرايمك جميعن عفو ايلدى تاكه هيچ كمسه انك رحمتندن مأيوس اولميه اشبو افعالى انلر پيغمبر اولمزدن اوّل ايتمشلردى وقتاكه يعقوب ايله يوسف بيننى نوع حيله ايله تفريقه اتفاق ايتديلر كنديلرله انى ارسال ايتمديكنه انكارله بدأ ايتديلر ﴿ قالوا يا ابانا مالك لا تأمنا على يوسف وانا له لناصحون ﴾ ديديلركه اى بابا سكا نولديكه بزه يوسفى اينانمزسن يوخسه اكا بزدن ضرر ايرمسى خوفنمى ايدرسن حالبوكه بزا كاشفقتلولر وخيرارادتلولرز ﴿ ارسله معنا غدا يرتع ويلعب وانا له لحافظون ﴾ ايمدى ايرته انى بزمله صحرايه كوندركه فواكه مثلنى اكلده اتساع واستباق وانتضالله لعب ايده لم والحال بز انى اذادن ومكروه اصابتندن صاقنورز ﴿ قال انى ليحزننى ان تذهبوا به ﴾ يعقوب عليه السلام ايتدى سزك انى كتوروب كتمكز تذكرى بنى محزون ايدر زيرا انك مفارقتنه صبرم قليلدر ﴿ واخاف ان يأكله الذئب وانتم عنه غافلون ﴾ وخوف ايدرينكه سزاندن غافلين ايكن انى ذئب اكل ايده زيراكه اول عرض مذأبه ايدى واول منامنده كورمشديكه بر ذئب يوسف اوزره هجوم ايتدى دينلديكه اخوهٔ يوسف اندن اول ذئبك ناسى اكل ايدر ايدوكن بيلمزلردى يعقوب عليه السلام انى انلره ديجك تعليم موقعنه واقع اولوب انى ذئب اكل ايتدى ديو كذب ايتديلر * پس بو اجلدن خصمه حجت تعليمى جائز اولمز ديديلر ﴿ قالوا لئن اكله الذئب ونحن عصبة انا اذا لخاسرون ﴾ ديديلركه والله اكر انى ذئب اكل ايدرسه حالبوكه بز جماعتلرز اول تقديرجه بز ضعفاء مغبونلرز وياخساره مدعو اولمغه مستحقلرز ﴿ فلما ذهبوا به واجمعوا ان يجعلوه فى غيابة الجب ﴾ وقتاكه يوسفى اخوه سى آلوب كيتديلر وانى قيونك اسفلنه براقمغه عزم ايتديلر * دينلديكه اول قيو بيت المقدس قيوسى ايدى ويا ارض اردنده ويا مصرله مدين بيننده ويا مقام يعقوبدن اوچ فرسخ مسافه ده ايدى * روايت اولنديكه چون اخوهٔ يوسف يوسفى آلديلر غايت اكرامله

انی صحرایه ایلتدیلر ضرب وایذایه یونلدیلر حتی که انی قتله قریب اولدیلر
اول ایسه فریاد واستمداد ایدردی یهوذا دیدیکه بڭله عهد ایتدیکز میدیکه
انی قتل ایتمیه‌سز اویله اولسه انی قیو باشنه کتوردیلر کوملکن صویوب
الی بغلو قیویه صارقتدیلر دیدیکه یا اخوتاه بڭا کوملکمی ویرك که بورینم
دیدیلرکه اون بریلدیزله کونش وآیی چاغرکه سنی کیوره‌لر وسڭا موانست
ایده‌لر قیونڭ نصفنه ایریشیجك انی براقدیلر مکر انده صو وار ایمش ایچنه
دوشدی بعده انده بر صخره‌نڭ اوزرینه چیقوب آغلیوب اوتوردی واوچ
کون انده قالوب یهوذا اڭا سائرڭ خبرنسز طعام کتورردی ﴿ واوحینا
الیه لتنبئنهم بأمرهم هذا وهم لایشعرون ﴾ الله تعالی یوسف علیه السلام
حضرتلرینه اول حالتده وحیله جبرائیل علیه السلامی کوندردی اول ایسه
مراهق ایدی واڭا جنت حریرندن برکوملك کیوردیکه انی ابراهیم علیه
السلامه کیورمشدی شول وقتکه نمرود انی آتشه آتمغیچون ثیابن صویدردی
بعده ابراهیم علیه السلام انی اسحاقه واسحاق انی یعقوبه ویرمشیدی
ویعقوب ایسه انی بر تمیمه‌یه قویوب یوسفڭ بوینه آصمشدی جبرائیل علیه
السلام انی اندن چیقاروب یوسفه کیدردی ودیدیکه سن انلره بر زمانده
بوفعللرین خبرویررو جزا قیلورسن حالبوکه انلر شانڭك علوی واوهاملرندن
بعدی وهیئتڭی مغیر عهدڭ طولی ایچون سنڭ یوسف ایدوککی بیلمیه‌لر
ویاخود بز اڭا وحیله موانسه ایتدك اخوه‌سی ایسه انی بیلمزلردی بعده
بر سخله‌یی بوغزلیوب قانڭی شول یوسفڭ اکنندن چیقاردقلری کوملکه
بولاشدیردیلر ﴿ وجاؤا اباهم عشاء یبکون ﴾ وآخر نهارده آغلشه‌رق
یعقوبه کلدیلر یعقوب علیه السلام اندن بلکلیوب ای اوغللر سزه نولدی
ویوسف قنده‌در نیچه ایتدیکز دیدی ﴿ قالوا یا ابانا انا ذهبنا نستبق وترکنا
یوسف عند متاعنا فأکله الذئب وما انت بمؤمن لنا ولو کنا صادقین ﴾
دیدیلرکه ای بابا بز عدو ویارمیله استباقه کیدوب یوسفی متاعمز عندنده
آلیقویجق ذئب کلوب انی یدی سن ایسه بزی تصدیق ایتمزسن اکرچه
بز صادقلر ایسه وزده بزه سوء ظنڭ ویوسفه فرط محبتڭ اولدیغیچون
﴿ وجاؤا علی قمیصه بدم کذب ﴾ ویوسفڭ کوملکن فوقنده دم کذبله
کتوردیلر یعقوب علیه السلام انی آلوب یوزینه سوردی حتی که اول دم ایله
یوزین بویادی هیچ بویله حلیم ذئب کورمدمکه اوغلمی ییوب کوملکنی

یرتمدی دیدی ﴿ قال بل سوّلت لکم انفسکم امرا ﴾ وانلره خطاب ایدوب
دیدیکه بلکه نفسلریکز سزه امر عظیمی تسهیل ایدوب کوزلریکزه اهون
کوستردی ﴿ فصبر جمیل ﴾ ایمدی بنم امرم صبر جمیلدرکه انده خلقه
شکوی اولمامقدر ﴿ والله المستعان علی ماتصفون ﴾ یوسفڭ شاننده سزڭ
کذبکزه صبره الله تعالیدن عون طلب ایدرین * روایت اولندیکه انلر
بر ذئبی کتوروب یوسفی بویدی دیدیلر یعقوب علیه السلام دیدیکه یا ذئب
بنم ولدیمی وثمرهٔ فؤادیمی سنمی یدڭ باذن الله سویلیوب دیدیکه والله بن سنڭ
ولدڭك یوزین دخی کورممشن اشبو ارض کنعانه صلهٔ قرابت ایچون
کلمشیدم بونلر بنی صید ایدوب قاتکه کتوردیلر ﴿ وجاءت سیارة ﴾ برقوم
مسافرین مدینندن مصره کیدرکن یول یاکیلوب اول قیونڭ قربنه قوندیلرکه
یوسفڭ اڭا براغلمسندن اوچ کون صکره ایدی ﴿ فأرسلوا واردهم ﴾ اول
مسافرین کندیلره صو کتورمکیچون سقالرین اول قیویه کوندردیلرکه
اڭا مالك بن دعر دینوردی ﴿ فادلی دلوه قال یابشری هذا غلام ﴾ چون
اول مالك دلونی قیویه صالیوردیکه اندن صو آله یوسف اول دلوه یاپشوب
طشره چیقدی مالك انی کوریجك کندویه ویاقومنه تبشیر ایتدی ویابشری
نامنده بر صاحبنه چاغردیکه انی اخراجه اعانت ایده ایشته بر غلام بولدم
کوریکز دیدی ﴿ واسرّوه بضاعة ﴾ ومالك واصحابی انی سائر رفقه‌دن
کیزلدیلر بر قولده انڭ امرینی اخفا ایدوب رفقه‌یه بزه بو غلامی اهل ماء
ویردیکه انلر ایچون انی مصرده بیع ایده‌وز دیدیلر وبر قولده یهوذا اڭا
طعام کتوروب کلدیکنده انی انده بولمیوب قرنداشلرینه خبرویردی
انلر اول مسافرینه کلوب یوسفی انلرده بولدیلر بو بزم قولیمزدر قاچر میشز
دیدیلر یوسف علیه السلام قتل ایدرلر دیو خوفندن سکوت ایتدی ﴿ والله
علیم بما یعملون ﴾ الله تعالی انلرڭ اسرارنی ویااخوهٔ یوسفڭ بابالرینه
وقرنداشلرینه صنیعنی بیلور اڭا خفی دکلدر ﴿ وشروه بثمن بخس دراهم
معدودة ﴾ اول مسافرین یوسفی اخوه‌سندن اشترا ویااخوه‌سی انی انلره
ثمن حرام دراهم قلیله‌یه بیع ایتدیلر زیراکه حرّڭ ثمنی حرامدر * دینلدیکه
اول یکرمی ویایکرمی ایکی درهم ایدی هر برینه اندن ایکیشر درهم اصابت
ایتدی ﴿ وکانوا فیه من الزاهدین ﴾ والحال انلر اول ثمنده زاهدلردن ایدیلر
زیراکه قصدلری تحصیل ثمن دکل ایدی بلکه قصدلری یوسفی بابالرندن

تبعيد ايدى و ياخود انلر يوسفك عندالله اولان منزلتندن زاهدلر اولوب بيلمزلر ايديلر * چون مالك بن دعر واصحابى يوسفله اول مكاندن كتديلر حتى كه مصره قدوم ايتديلر مالك يوسفى بيع ايچون بازاره چيقاردى مصرك خزائنى اوزره اول وقتك عزيزينه قطفير ويا اطفير دينوردى يوسفى مالكدن اشترا ايتدى واول وقتك ملكنه ريان بن الوليد دينوردى عمالقه‌دن ايدى دينلديكه اول ريان يوسف عليه السلامك زمان حياتنده اكا ايمانه كلوب اتباع ايتدى وانك دينى اوزره وفات ايتدى والحال يوسف عليه السلام حى ايدى * ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر مالك مصره دخول ايديجك اكا قطفير تلقى ايدوب اندن يوسفى يكرمى دينار و برچفت اياق قابنه وايكى بياض ثوبه اشترا ايتدى وهب بن منبه ايدر وقتا كه مالك مصره قدوم ايدوب يوسفى بيع ايچون بازاره ايلتدى ناس انك بهاسن ارتوره‌رق بر حده ايركورديلركه انك برآغرى التون و برآغورى كومش و برآغرى مسك و بر آغرى حرير ويرديلر ويوسف عليه السلام اول وقتده اون اوچ ياشنده ايدى آغرى درتيوز رطل كلدى واول بهايه قطفير انى مالكدن اشترا ايتدى ﴿وقال الذى اشتراه من مصره لامرأته اكرمى مثواه﴾ مصر اهلندن يوسفى اشترا ايدن قطفير مرأه‌سى راعيل ويا زليخايه ديديكه مطعم وملبس ومقامده اكا اكرام ايت ﴿عسى ان ينفعنا﴾ اميددركه انكله نفعلنه‌وز ويا بهاسندن زياده‌يه بيع ايله ويا احتياج اولديغمز اموردە كافى اولمسيله ﴿او نتخذه ولدا﴾ ويا انى اوغل ايدينه‌وز زيرا كه اول عقيم ايدى ويوسفده رشد تفرس ايتدى ﴿وكذلك مكنا ليوسف فى الارض﴾ نتكيم بز يوسفى قتلدن انقاذ وجبدن اخراج ايتدك انك كبى بز انى ارض مصرده تمكين وعالى وخزائنى اوزره والى قيلورز ﴿ولنعلمه من تأويل الاحاديث﴾ وبز اكا ذكر اولنان اشيايى ايتدك تاكه عدلى اقامت وامور ناسى تدبير ايده وكتب اللهك معانى واحكامنى بيلوب تنفيذ ايده وياخود حوادث كائنه‌يه تنبيه ايدر منامات تعبيرين بيلوب اكا مستعد اوله وحلولندن اوّل انك تدبيرينه اشتغال ايده ﴿والله غالب على امره﴾ الله تعالى امرى اوزره غالبدر انى برشئ رد ايتمز ديلديكن ايشلر وياخود اول يوسفك امرى اوزره غالبدر اخوه‌سى برشئ مراد ايتديلر والله تعالى انك غيرى اراده ايتدى انك ارادتى اولوب انلرك ارادتى اولمدى ﴿ولكنّ اكثر الناس لايعلمون﴾ لكن ناسك اكثرى امرك كليسى انك يدنده

(ايدوكن)

ايدوكن وياخود انك لطائف صنعن وخفاياى لطفن بيلمزلر ﴿ولما بلغ اشدّه﴾ وقتا كه يوسف عليه السلام جسم وقوتنك اشتدادى منتهاسنه ايرديكه اول اوتوز ايله قرق بيننده سنّ وقوفدر * دينلديكه اول سنّ شبابدركه مبدأ بلوغ حلمدر ﴿آتيناه حكما وعلما﴾ بز اكا حكم ويردككه اول عملى تأييد ايدر علمدر ويا اول ناس بيننده حكمدر ودخى تأويل احاديث علمنى ويردك * دينلديكه حكيم ايله عالم بيننده فرق عالم اولدركه اشيايى بيلور وحكيم اولدركه علم ايجاب ايدن اشيايى بيلور ﴿وكذلك نجزى المحسنين﴾ نتكيم بز اكا دنياده حكم وعلم ويردك يوسف كبى نوائبه صبر ايدنلره آخرتده خيرجزا ايدرز اشبونده تنبيه واردركه بركمسنه شبابى حالنده اتقاء واحسان اوزره اوله الله تعالى اكا كهولتنده حكم وعلم ويرر ﴿وراودته التى هو فى بيتها عن نفسه﴾ زليخا كه يوسف انك بيتنده ايدى رفق وسهولتله يوسفدن ديلديكه مواقعه ايده ﴿وغلقت الابواب﴾ واول بيت يدى قپودن ايچروده ايدى جمله‌سن بركتدى ﴿وقالت هيت لك﴾ ويوسفه ديديكه بن سنكچون حاضرلنمشن تيزجه يانمه كلغل كه برى بريمزدن مراد حاصل ايديشه‌وز ﴿قال معاذالله انه ربى احسن مثواى﴾ يوسف ايتدى سيدم قطفير بنم شانمده سكا اكرامله اصمرلدى ويا اول بنى تعهدده احسان ايتدى انك مقابله‌سنده بن انك اهلنه العياذ بالله كه خيانت ايدم وياخود الله تعالى كه بنم خالقمدر بنم منزلتم سيدم قلبنه عطفله حسن ايتدى العياذ بالله كه بن اكا عصيان ايدم ﴿انه لايفلح الظالمون﴾ حسندن سيئه تجاوز ايدنلر ويا زنا ايدنلر مرادلرينه ظفر بولمزلر ﴿ولقد همت به وهمّ بها﴾ زليخا يوسفه ويوسف اكا مخالطه قصدين ايتدى واول همله مراد ميل طبع ومنازعهٔ شهوتدر يوخسه قصد اختيارى دكل زيراكه اول تحت تكليفده داخل اولمز بلكه مدحه فايق والله تعاليدن اجر جزيله لايق اول كمسه دركه اول همك قيامى عندنده فعلدن نفسنى كف ايده * سدى وابن اسحاق ايدر وقتا كه زليخا يوسفك نفسندن مراوده اراده ايتدى انك محاسنن ذكر ايدوب انى كندويه تشويقه باشلدى ديديكه نه سياه صاچك وخوب يوزك وكوزل كوزك وار * يوسف ديديكه قچانكه فوت اولم صاچدركه ابتدا جسدمدن اول دوكلور وكوزلرمدركه قبرمده يوزم اوزره سيلان ايدر ويوزمى ايسه طپراق ييوب كيدر * دينلديكه (ولقد همت به) ده كلام تمام اولوب (وهمّ بها) ايله كلام آخر ابتدا اولنمشدر

﴿ لولا ان رأى برهان ربه ﴾ اكر يوسف عليه السلام رب تعالينك برهانى كورمسيدى زليخايه قصد ايدردى لكن برهانى كوروب قصد ايتمدى واول برهانده مفسرين اختلاف ايتديلر * دينلديكه اول يعقوبك صورتن كوروب يا يوسف سن انبيا ذريتندن معدود ايكن شمدى سفها عملن ايشلرميسن ديدى وياخود اول بيتك سقفى ياريلوب يعقوبى پارمغن اصرر كوردى وياخود اكا يعقوب كورينوب اليله انك صدرنى اوردى انكله شهوت انا ملندن چيقدى * روايت اولنديكه اول حالتده زليخا طوروب صنمن اورتدى يوسف اكا اندن سؤال ايتدكده اوتانورينكه اول بنى معصيتده كوره ديدى يوسف اكا چون سن ايشتمز وكورمز وبيلمز شيئدن اوتانورسن نه لايقدركه شول اكا برشئ خفى اولميان ربم جل شانه‌دن بن اوتانيم ديوب قاچدى ﴿ كذلك لنصرف عنه السوء والفحشاء ﴾ اشبو تثبيت كبى بز انى تثبيت ايتدك تاكه بزاندن سيدنه خيانت اثمن وزنا جنايتن صرف ايده‌وز ﴿ انه من عبادنا المخلصين ﴾ اول بزم طاعتمز ايچون خالص قيلنمش عبادمزدندر ﴿ واستبقا الباب ﴾ يوسف عليه السلام برهانى كوريجك طوروب بيتك قپوسنه مبادرت ايتدى زليخا دخى انك اردنجه كتديكه قپويى طوتوب چيقمقدن منع ايده چون اول يوسفه ايردى اردندن كوملكنه ياپشوب كندويه چكديكه چيقميه ﴿ وقدّت قيصه من دبر ﴾ اول چكمسيله يوسفك كوملكن اردندن شق ايتدى ايكيسى طشره چقيجق ﴿ والفيا سيدها لدى الباب ﴾ زليخانك زوجى قطفيره قپوقتنده راست كالديلركه اول زليخانك ابن عميله انده اوتورردى كوريجك اندن دهشت ايتدى ﴿ قالت ماجزاء من اراد بأهلك سوأ ﴾ زليخا ديديكه سنك اهلكه زنا قصد ايدنك جزاسى ندر بعده اول يوسفى قتل ايده ديو خوف ايدوب ديديكه ﴿ الا ان يسجن او عذاب اليم ﴾ مكركه حبس ايديله وياسوط اوريله يوسف انك مقاله سن ايشديجك كنديدن تهمتى دفع ايچون ﴿ قال هى راودتنى عن نفسى ﴾ ديديكه زليخا بندن فاحشه طلب ايتدى بن ايسه اندن اباء وفرار ايتدم ﴿ وشهد شاهد من اهلها ﴾ زليخانك اهلندن برحاكم حكم ايلديكى اول زليخانك ابن عمى ايدى وبرقولده ابن خالى ايديكه مهدده صبى ايدى الله تعالى انى انطاق ايتدى وبرقولده بر رجل حكيم ذا رأى ايدى ديديكه ﴿ ان كان قيصه قدّ من قبل فصدقت وهو من الكاذبين ﴾

(اكر)

اكر يوسفك كوملكى اوكندن يرتلمش ايسه زليخا صدق ايدر يوسف كاذبلردندر زيرا اول دليلدركه زليخا انى كنديدن دفع ايدركن انك اوكندن كوملكن يرتمشدر ويا اول زليخانك اردنجه سكرتمسندن اتكنه باصوب يرتمشدر ﴿ وان كان قيصه قدّ من دبر فكذبت وهو من الصادقين ﴾ واكر يوسفك كوملكى آردندن يرتلمش ايسه زليخا كذب ايدر يوسف صادقلردندر زيرا اول دليلدركه زليخانك اردندن انى چكمكله كوملكن يرتمشدر ﴿ فلما رأى قيصه قدّ من دبر قال انه من كيدكنّ ان كيدكنّ عظيم ﴾ وقتاكه قطفير يوسفك كوملكن اردندن يرتلمش كوردى زليخايه وسائر نسايه خطاب ايدوب ديديكه سنك اهلكه زنا قصدين ايده‌نك جزاسى ندر ديو قولك ويا بو سزك حيله كزدندر سزك حيله كز ايسه قلبه زياده تعلق ايدر ونفسده اثرى شدت اوزره‌در * دينلديكه بو قول اول حكم ايدن حاكمك قولندندر بعده قطفير يوسفه اقبال ايدوب ديديكه ﴿ يوسف أعرض عن هذا ﴾ يا يوسف بو حديثدن اعراض ايدوب كمسه‌يه ذكر ايتمكل كه شايع اولميه وياخود معنى يا يوسف اكا اكتراث ايتمكل كه عذرك وبرائتك ظاهر اولدى ﴿ واستغفرى لذنبك انك كنت من الخاطئين ﴾ ويا زليخا سن ايسه كناهك ايچون الله تعالى يه توبه واستغفار ايتكه سن كناهه عمدا ايديجيلردنسن * دينلديكه اشبو يوسف وزليخايه خطاب دخى اول حاكمك قولندندر ﴿ وقال نسوة فى المدينة ﴾ چون يوسفله زليخانك ذكر اولنان ماجرالرى مصر شهرنده شايع اولدى ملكك اتباعندن بش مرأه‌كه اول حاجب وساقى وخباز وسجان وصاحب دواب زوجه‌لريدى وياخود اشراف مصردن قرق كمسنه‌نك زوجه‌لريدى ديديلركه ﴿ امرأة العزيز تراود فتيها عن نفسه قد شغفها حبا انا لنريها فى ضلال مبين ﴾ عزيزك يعنى قطفيرك زوجه‌سى زليخا غلام كنعانيسى يوسفدن كندويه مواقعه طلب ايدرمش اول غلامك محبتى انك داخل قلبنه كيروب انى لايعقل ايتمش بزانى خطاى ظاهرده كوريرز زيراكه انك امثالى اولديغى عفاف وستر حالاتنى ترك ايتمش ﴿ فلما سمعت بمكرهنّ ارسلت اليهنّ ﴾ چون زليخا اول نسانك قول وحديثن ايشتدى * دينلديكه انلرك بو قصه‌يى شايع ايتملرى زليخا انلره يوسفى كوسترمسنه قصدلرى حيله ايدى زيراكه انك حسن وجمالى انلره وصف اولنمشيدى دينلديكه زليخا انلره سرنى افشاء ايدوب كتم ايدك ديو اصمرلدى صكره انلر انى افشاء ايتمشيدى اندن زليخا

بر مأدبه اتخاذ ایدوب اشراف مصردن قرق مرأه ایله کندویی تعبیر ایدن
بش مرأه یی دخی دعوت ایتدی ﴿ واعتدت لهنّ متکئا ﴾ وانلر ایچون
اتکاء اولنور بر شیء اعداد ایتدی * دینلدیکه اول اتکاء ایله مراد اترجدر
وبرقولده هرشیئدرکه بچاقله کسیلور * روایت اولندیکه زلیخا اول مأدبه یی
انواع فرش ووسائد والوان فواکه واطعمه ایله تزیین ایتدی وذکر اولنان
نسائی اکا چاغردی ﴿ وآتت کل واحدة منهنّ سکینا ﴾ وانلردن هر برینك
الینه بر بچاق ویردی تاکه اوکلرنده اولان فواکه ولحومدن دیلدکلرین
بچاقله کسوب اکل ایدەلر ﴿ وقالت اخرج علیهنّ ﴾ ویوسفه دیدیکه
اول نسانك اوزرلرینه چیقه کل * دینلدیکه یوسفك حسننده ناس اوزره
فضلی قمرك لیلهٔ بدرده سائر نجوم اوزره فضلی کبیدر پیغمبریمز صلی الله
تعالی علیه وسلم ایدرلیلهٔ معراجده یوسفی کوردمکه لیلهٔ بدرده قمرکبی ایدی *
دینلدیکه یوسف علیه السلام مصرك زقاقلرنده یوریدیکنده یوزینك
ضوئی دیوارلرده تلألؤ ایدردی ﴿ فلما رأینه اکبرنه ﴾ وقتاکه اول نساء انی
کوردیلر اکا تعظیم وحسنندن هیبت ایتدیلر واکاشدت شبقلرندن حیض
کوردیلر ﴿ وقطعن ایدیهنّ ﴾ وفرط دهشتلرندن اللرندەکی بچاقلر ایله
اللرین کسدیلر قلبلری یوسفه مشغول اولمسیله جرح المن حس ایتمدیلر حتی
انلردن برجماعت انك یوزینه باقغله جان ویردیلر ﴿ وقلن حاش لله ماهذا
بشرا ﴾ وانك شیء خلقنه الله تعالی قدرتن عجزدن تنزیه ایدوب تعجبله
حاش لله که بو بشر اوله دیدیلر زیراکه اول جمالی بشرده کورمش دکل ایدیلر
﴿ ان هذا الا ملك کریم ﴾ بو دکل الا ربیسی عندنده ملك کریمدر انك ملك دکل
ایدوکن بیلورکن اکا ملك دیملری عرف ناسه بناء ایدیکه انلر بر انسانی حسنله
وصف ایتسەلر ملکه تشبیه ایدرلر زیراکه عندلرنده خلقده ملکدن اکمل
واحسن یوقدر ﴿ قالت فذلکنّ الذی لمتننی فیه ﴾ اندن زلیخا اول نسایه
دیدیکه اشبو اول غلام کنعانیدرکه اکا محبتمده بکا لوم ایتدیکز ﴿ ولقد راودته
عن نفسه فاستعصم ﴾ بن انك لقاسندن طلب ایدوب اول ایسه بندن امتناع
ایلدی ﴿ ولئن لم یفعل ما آمره لیسجننّ ولیکونن من الصاغرین ﴾ اکر اول
بنم اکا امر ایتدیکم شیئی ایتمزسه حبسله عقاب اولنور وذلیللردن اولور ﴿ قال
رب السجن احب الیّ مما یدعوننی الیه ﴾ یوسف علیه السلام دیدیکه یارب
سجنده ساکن اولمق بکا سوکولیدر اندنکه نساء بنی اکا دعوت ایدرلر

(والا)

﴿ والا تصرف عنی کیدهنّ اصب الیهنّ واکن من الجاهلین ﴾ یارب اکر انلرك
شرّنی بندن صرف ایتمزسك بن انلره میل ایدرین وانلرك دعوت ایتدیکنه
متابعتله جاهللردن اولورین ﴿ فاستجاب له ربه فصرف عنه کیدهنّ ﴾ اویله
اولسه رب تعالی یوسف علیه السلامك دعاسنه اجابت ایدوب اندن اول
نسانك شرنی صرف ایلدی زیراکه اول نفسنی سجن مشقتنه توطین ایدوب
عصیانی متضمن اولان لذت اوزره انی ایثار ایتدی ﴿ انه هو السمیع العلیم ﴾
اول الله تعالی اکا التجا ایدنلرك دعاسن ایشیدر وانلره صالح اولان احوالی
بیلور ﴿ ثم بدا لهم من بعد ما رأوا الآیات لیسجننه حتی حین ﴾ بعده قطفیره
واصحابنه رأی ظاهر اولدیکه یوسفك برائتنه دلالت ایدر شواهد کوردکلرندن
صکره که اول قدّ قمیص وکلام طفل ونسانك یدلرین قطع ایتملری ویوسفك
انلردن استعصامیدر ناسك مقالەسی کسلنجه برمدت انی سجنده حبس ایدەلر
* روایت اولندیکه زلیخا زوجنه دیدیکه اشبو غلام کنعانی بنی ناس ایچنده
رسوای ایتمکدەدر ایکیدن خالی دکل یا بکا اذن ویرکه چیقوب ناسه اعتذار
ایدم ویا انی حبس ایتکه اندن استراحت ایدم زوجی دخی انی یدی ییل
ویا بش ییل حبس ایتدی * دینلدیکه الله تعالینك انی حبسه ارادتی مرأه یه
همی زلەسنه جزا اولسون ایچون ایدی ﴿ ودخل معه السجن فتیان ﴾
ویوسفله بیله ملك ریان بن الولیدك ایکی غلامی دخی سجنه داخل اولدیکه
انك بری ساقیسی وبری خبازی ایدی شول سببدنکه اهل مصر ملك ریانك
هلاکن قصد ایدوب اول ایکیسنه مال کثیر وعد ایتدیلرکه انك شراب
وطعامنه زهر قاتەلر ایکیسی دخی اکا اجابت ایتدکلرندنصکره ساقی نکول
ایتدی وخباز رشوتی آلوب ملکك طعامنه زهر قاتدی وقتاکه ایکیسی ملك
قتنه طعام وشراب احضار ایتدیلر ساقی ملکه دیدیکه طعامدن یمکل که اول
زهرلیدر وخباز دیدیکه شرابدن ایچمکل که اول زهرلیدر ملك ساقی یه امر
ایتدی ایمدی شرابدن ایچکل ایچوب ضرر ایتمدی بعده خبازه ایتدی ایمدی
سن دخی طعامدن یی کل اول ایسه اندن اباء ایتدی اندن ملك امر ایلدی
ایکیسی دخی حبس اولندی ویوسف علیه السلام سجنه کیردیکی وقتدن
علمنی نشر ایدر واهل سجنك رؤیالرین تعبیر ایدردی اول ساقی وخباز اتفاق
ایتدیلرکه یوسفی تعبیر رؤیاده تجربه ایدەلر رؤیاده برشیء کورمشیکن شویله
کوردك دیدیلر برقوم ایتدی حقیقتده انلر رؤیا کوروب مهموم اولدیلر یوسف

عليه السلام انلره نه كورديكز ديو سوال ايتديكنده ﴿ قال احدهما انى ارانى اعصر خمرا ﴾ اول ايكيسنك برى يعنى ساقى ديديكه منامده كوردمكه بر بستانده ايمشين براوزم كوتوكندن اوچ صالقم قوپاردم و الله انى ملكك كاسه‌سنه صيقوب اكا ايچوردم ﴿ وقال الآخر انى ارانى احمل فوق رأسى خبزا تأكل الطير منه ﴾ و اول بريسى يعنى خباز ديديكه بن دخى منامده كوردمكه باشم اوستنده اوچ سله خبز والوان اطعمه كتوررمشن قوشلر اوشوب اندن يرمش ﴿ نبئنا بتأويله انا نريك من المحسنين ﴾ هر بريمزه رؤيامزك تعبيرين خبر ويركل زيرا بزسنى رؤيا تعبيرين كوزل بيلور كوررز وياخود سجن اهلنه احسان ايدنلردن كوررز زيرا قچان سجنده برى مريض اولسه انى عيادت وامرنه قيام ايدردى و برينك مكانى ضيق اولسه ككيشدرردى وبرى برشيئه محتاج اولسه انكچون اهل سجندن دراهم جمع ايدوب انى اكا آليورردى و مع هذا عبادته چالشور وكيجه‌لرده نمازه قائم اولوردى دينلديكه اول سجنه داخل اولديغنده برقومى بولديكه بلالرى شديد ورجالرى منقطع و حزنلرى طويل اولمشدى انلره يسرله تبشير ايدوب صبر ايدك كه الله تعاليدن سزه اجر ايرر ديو تسليه ايلردى هر برى اكا محبت ايدوب بارك الله اى يكت نه كوزل يوزلو وطاتلى سوزلو وايو خويلى اولورسن جوابكله بزه سرور وراحت ايركوررسن بزه بيلدركه نه وصفلو كسه‌سن ديديكه بن يوسف صفى الله بن يعقوب بن ذبيح الله اسحاق بن خليل الله ابراهيمدنم سجنك عاملى اكا ايتدى اى يكت اكر قادر اولسم سنى صالويردم لكن سجنك بيوتندن ديلديكك مكانده اولغل چون ساقى وخباز اكا رؤيالرين ذكر ايتديلر تعبيرندن امتناع ايدوب اظهار معجزه‌يه وتوحيد دعوته تحول ايتدى زيرا انك برينه مكروه اصابتن تأمل ايتدى ﴿ قال لايأتيكما طعام ترزقانه الانبأتكما بتأويله قبل ان يأتيكما ﴾ وديديكه شول طعامكه سزه اولريكزدن كلور انك سزه لوننى وقدرنى وكله‌جك وقتنى سزه كلمزدن اول خبر ويره‌يم واكر انى رؤياده كوررسكز انك مألن بلديره‌ين تاكه اول معجزه ايله انلرى توحيده دونديره وشركدن چكوره ديديلركه بو عرافلر وكاهنلر علميدر سكا قندن حاصل اولدى ﴿ ذلكما مما علمنى ربى ﴾ ديديكه اشبو علم بكاربم جل شانه‌نك تعليم ايتديكى علومدندر ﴿ انى تركت ملة قوم لايؤمنون بالله وهم بالآخرة هم كافرون ﴾ بن ترك ايتمشن شول قومك ملتن كه الله تعالينك وحدانيتنه ايمان

كتورمزلر وبعث وحسابى انكار ايدرلر ﴿ واتبعت ملة آبائى ابراهيم واسحاق ويعقوب ﴾ وآبائم ابراهيم واسحاق ويعقوب ملتنه اتباع ايتمشن ﴿ ما كان لنا ان نشرك بالله من شئ ﴾ بزه لايق اولمزكه الله تعاليه برشئ اشراك ايده‌وز زيرا اول بزى شركدن عصمت ايدوبدر ﴿ ذلك من فضل الله علينا وعلى الناس ولكن اكثر الناس لايشكرون ﴾ اشبو توحيد الله تعالينك فضلندندر بزه وحيله وناسه بزم بعثتمزله كه انلرى اكا ارشاد ايده‌وز لكن ناسك اكثرى بو فضله شكر ايتمزلر بلكه اندن اعراض ايدرلر وياخود اول توحيد بزه وانلره نصب دلائل وانزال آياتله الله تعالينك فضلندندر لكن انلرك اكثرى اكا نظر ايتمزلركه انكله استدلال ايدوب انى بيله‌لر بعده انلرى اسلامه دعوت ايدوب ديديكه ﴿ ياصاحبى السجن ءارباب متفرقون خيرام الله الواحد القهار ﴾ اى سجن ساكنلرى وياسجنده بنم ايكى صاحبم آلهۀ متفرقه‌مى خيرلودركه انك كيمى التوندن وكيمى كومشدن وكيمى دموردن وكيمى اعلا وكيمى اوسط وكيمى ادنا اوله نه نفعلرى اوموله ونه ضررلرندن قورقوله يوخسه اول الله تعالى كه اكا ثانى اولميه هيچ احد اكا غالب اولميوب جمله خلق انك تحت قهرنده اوله بعده اصنامك عجزين بيان ايدوب ديديكه ﴿ ما تعبدون من دونه الا اسماء سميتموها انتم وآباؤكم ﴾ سزك الله تعالينك غيريه عبادتكز دكل الا اسمايه‌دركه سز وآبائكز انلرى آلهه وارباب ديو تسميه ايتديكز ﴿ ما انزل الله بها من سلطان ﴾ اول اسمايه عبادتكزده الله تعالى سزه حجت وبرهان انزال ايتميوبدر ﴿ ان الحكم الا لله ﴾ عبادك امرنده دنياده وآخرتده قضا وحكم يالكز الله تعاليه مخصوصدر ﴿ امر الا تعبدوا الا اياه ﴾ اول امر ايدوبدركه انك غيريه عبادت ايتميه سز ﴿ ذلك الدين القيم ﴾ اشبو بردين مستقيمدركه اكا براهين دلالت ايتدى ﴿ ولكن اكثر الناس لا يعلمون ﴾ لكن ناسك اكثرى آنى بيلمزلر بعده انلرك رؤيالرى تعبيرين ايدوب ديديكه ﴿ ياصاحبى السجن اما احدكما فيسقى ربه خمرا ﴾ اى سجنده ايكى صاحبم اما بريكز يعنى ساقى ملكه خمر سقى ايده بوندن اوكدين نتكيم سقى ايدردى واول كورديكى اوچ صالقم اوزم سجنده اوچ كون اقامتندنصكره ملك انى كيرو منزلتنه رد ايتمسيدر ﴿ واما الآخر فيصلب فتأكل الطير من رأسه ﴾ اما آخركه خبازدر كورديكى اوچ سله سجنده اوچ كون اقامتيدر بعده ملك انى اندن اخراج ايدوب صلب ايدر قوشلر انك باشندن اكل ايدرچون

انلر يوسفك بوقولنى ايشتديلر بز منامزده برشىٔ كورممشز بلكه لعب ايتدك ديديلر يوسف عليه السلام ديديكه ﴿قضى الامر الذى فيه تستفتيان﴾ ايككزك سؤال ايتديكى امرندن فراغ اولنوب سزه خبر ويرديكم شيئله اوزريكز حكم الله واجب اولدى حقيقتده بكا خبر ويرديككزى كركسه كورمش وياكورممش اولك ﴿وقال للذى ظن انه ناج منهما اذكرنى عند ربك﴾ واول حالتده ايكيسندن برينك نجاتن بيلديكنه يعنى ساقى يه ديديكه بنى سيدك ملك قتنده ذكر ايدوب ديكل كه سجنده طول زماندنبرو برغلام محبوسدر ﴿فانساه الشيطان ذكر ربه﴾ شيطان ساقى يه اونوتدرديكه يوسفى ملك قتنده ذكر ايده واكثرون قولنده شيطان يوسفه رب تعالينك ذكرنى اونوتدردى حتى كه فرجى انك غيريدن طلب ايتدى اشبو برغفلتدركه يوسفه شيطاندن عارض اولدى ﴿فلبث فى السجن بضع سنين﴾ اويله اولسه يوسف عليه السلام اكثر مفسرين قولى اوزره سجنده اندن اوّل بش ييل مكثندنصكره يدى ييل دخى مكث ايتدى مالك بن دينار ايدر وقتاكه يوسف عليه السلام ساقى يه بنى سيدك قتنده ذكر ايت ديدى اكا دينلديكه يايوسف بندن غيرى وكيلى ايدندك ايمدى سجنده حبسكى طويل ايده‌ين يوسف عليه السلام آغليوب ديديكه يارب كثرت بلوادن قلبمه قسوت ايروب اول كلمه‌يى سويلمشن * حسن ايدر يوسف عليه السلام سجنده ايكن جبريل عليه السلام اكا كلوب ديديكه رب تعالى سكا سلام ايدوب ديركه بندن اوتانميوب آدميلردن شفاعتمى طلب ايتدك عزتم حقيچون سنى سجنده بضع سنين حبس ايدم يوسف عليه السلام ايتدى انكله اول بندن راضى اولورمى ديديكه نعم يوسف عليه السلام ايتدى اويله اولسه حبسه مبالات ايتمزين وقتاكه يوسف عليه السلامك سجندن خروجى وقتى ايرشدى ملك ريان بررؤياى عجيبه كوردى ﴿وقال الملك انى ارى سبع بقرات سمان يأكلهن سبع عجاف وسبع سنبلات خضر واخر يابسات﴾ ملك ريان ديديكه منامده كوردمكه بحردن يدى بقرهٔ سمينه چيقدى انك عقبنجه يدى بقرهٔ عجفاء دخى چيقوب اول سمينه‌لرك جميعن يوتدى انلردن هيچ براثر كورلمدى واول عجفالردن دخى هيچ برشىٔ ظاهر اولمدى بعده كوردمكه يدى يشل سنبله كه حبه‌لرى منعقده اولمشدى ويدى سنبلهٔ يابسه كه استحصاد اولنمش ايدى اول يابس اولان سنبله‌لر يشل سنبله‌لرك اوزره التوا وغلبه ايتدى حتى كه اول يشللردن برشىٔ قالميوب

(كتدى)

كتدى اندن سحره وكهنه ومعبرينى جمع ايدوب ديديكه ﴿ياايها الملأ أفتونى فى رؤياى ان كنتم للرؤيا تعبرون﴾ يا اشراف قوم بكا اشبو رؤيامى تعبير ايدك اكر رؤيا تعبيرنده عالملر ايسه‌كز ﴿قالوا اضغاث احلام ومانحن بتأويل الاحلام بعالمين﴾ ديديلركه بو اخلاط احلام مشتبهة التأويلدر بزايسه انك تأويلن بيلور دكللرز ﴿وقال الذى نجا منهما وادّكر بعد امة انا انبئكم بتأويله فارسلون﴾ اول ايكى صاحب سجندن قتلدن نجات بولانكه ساقيدر يدى ييلدنصكره بنى سيدك ملك قتنده ذكر ايت ديو يوسفك قولنى تذكر ايدوب ديديكه اى ملك بن سزه بو رؤيانك تأويلن بيلور بركمسه‌يى خبر ويره‌يمكه سجنده بر رجل واردركه رؤيا تعبيرين ايدر بنى اكا كوندرك كه انى اندن سؤال ايدوب سزه خبر كتوره‌ين ملك دخى نعم ديوب انى اكا كوندردى چون ساقى اكا واردى وبونجه ييلدنبرو انى ملك قاتنده ذكر ايتمديكى شيطانك انساسيله ايدوكنى اعتذار دنصكره ملكك رؤياسن ذكر ايدوب ديديكه ﴿يوسف ايها الصديق أفتنا فى سبع بقرات سمان يأكلهن سبع عجاف وسبع سنبلات خضر واخر يابسات﴾ يايوسف صديق بزه خبروير شول رؤيا تأويلندنكه يدى بقرهٔ سمانى يدى بقرهٔ عجاف اكل ايتدى ويدى يشل سنبله كه يدى يابس سنبله‌ده مغلوب اولوب يتدى ﴿لعلى أرجع الى الناس لعلهم يعلمون﴾ تاكه ملك واصحابنه ويا اهل مصره رجوع ايدوب انك تأويلن بيله‌لر وياعلمده سنك فضل ومكانن بيله‌لر ﴿قال تزرعون سبع سنين دأبا﴾ يوسف عليه السلام ديديكه اما اول بقرات سمان وسنبلات خضر خصب ووسعت ييللريدر وبقرات عجاف وسنبلات يابسه قحط وشدت ييللريدر ايمدى يدى ييل عادتكز اوزره زراعت ايدك ﴿فما حصدتم فذروه فى سنبله الا قليلا مما تأكلون﴾ بعده زرعدن بچديككزى سنبله‌سنده آليقوكز انى سوس يمكله افساد ايتميه الا اندن اكله احتياجكز دكلوبى دوس ايدك انلره امر ايلديكه انك اكثرينى حفظ ايدوب حاجت دكلوسين ييه‌لر ﴿ثم يأتى من بعد ذلك سبع شداد يأكلن ماقدمتم لهن الاقليلا مما تحصنون﴾ بعده اول خصب وسعت اوزره‌كى يدى ييل بچدكدنصكره قحط وشدت اوزره يدى ييل كلوب افناء واهلاك ايده شول طعاميكه خصب ييللرنده انلچون اعداد وادخار ايتمشيديكز الا آزشيئكه بذر ايچون انى احراز وادخار ايدرسز ورؤيا تأويلنى اتمامندنصكره انلره تبشير ايدوب ديديكه ﴿ثم يأتى من بعد ذلك عام فيه يغاث الناس وفيه

يعصرون ﴾ اول قحطدنصكره بر ييل كله كه انده يغمورلر ياغوب كثرت رزقه
ايره‌لر وعنب وزيتون وسمسم صيقوب عصير وزيت ودهنله نفعلنه‌لر ﴿ وقال
الملك ائتونى به ﴾ وقتا كه ساقى ملكه رجوع ايدوب رؤياسى تأويلنى يوسف
عليه السلامدن ايشتديكى منوال اوزره ملكه خبر ويردى ملك بكا انى كتورك
ديدى ﴿ فلما جاءه الرسول قال ارجع الى ربك فاسأله مابال النسوة اللاتى قطعن
ايديهن ان ربى بكيدهن عليم ﴾ وقتا كه يوسف عليه السلامه ملكك رسولى
كلوب انى ملك قاتنه چاغردى انكله كتمكدن امتناع ايدوب رسوله ديديكه
ملكه واروب ديكل كه سؤال ايتسون شول نسوه‌يه كه مأدبه‌ده اوتوررلر ايكن
اللرين كسديلر انلره نه حالت ايرديكه انى ايتديلر ربم جل شانه انلرك كيدنه
عليمدر شول وقتن كه انلر بكا مولاتكه اطاعت ايت ديمشلردى يوسف
عليه السلامك اجابت اوزره اول نسوه سؤالنى وكنديك فحص حالنى
تقديمى انكچون ايديكه انكله براءت ساحه‌سى ظاهر اوله ومسجون اولمسى
ظلمله ايديكى بيلنوب حاسدك انك امرى تقبيحنه چاره‌سى قالميه اشبو دليلدركه
مؤمن تهمت مواقعنه وقوعدن صاقنه وكندندن نفينه اجتهاد ايده ﴿ قال
ماخطبكن اذ راودتن يوسف عن نفسه ﴾ اويله اولسه ملك اول نسوه‌يى
قاتنه احضار ايدوب ديديكه سزك امر وشانكز نه ايدى شول وقتن كه
يوسفك نفسندن مراوده ايتديكز ﴿ قلن حاش لله ماعلمنا عليه من سوء ﴾
اول نسوه يوسفك براءتنه اعتراف وعفتنه تعجب وذنبدن تنزيه ايدوب
ديديلر كه حاش لله بزانده ذنب وخيانتدن بر شئ بيلمزز ﴿ قالت امرأة العزيز
الآن حصحص الحق انا راودته عن نفسه وانه لمن الصادقين ﴾ زليخا ايتدى
الآن حق ظاهر اولدى بن انك نفسندن مراوده ايتدم حالبوكه اول
صادقلردندر يوسف عليه السلام انك اعترافن ايشدبجك ﴿ ذلك ليعلم انى
لم اخنه بالغيب وان الله لايهدى كيد الخائنين ﴾ بنم ملكك رسولن ردم
انكچون ايديكه عزيز انك ظهر غيبندن بن اكا خيانت ايتمديكمى بيله والله
تعالى خائنلرك كيدنى تحقيق وتسديد ايتمز ايديكنى متيقن اوله * يوسف
عليه السلام بومقاله‌يى ديجك جبرائيل عليه السلام اكا ديدى اكا همت
ايتديككده دخى ايتمدكمى اويله اولسه ديديكه ﴿ وما ابرئ نفسى ﴾ بن
كنديمى خطا وزللدن تنزيه وتزكيه ايتمزين ﴿ ان النفس لامارة بالسوء ﴾ زيراكه
نفس بالطبع شهواته مائله اولديغى حيثيتدن سوئله امر ايدبجيدر ﴿ الا

مارحم ربى ﴾ مكر ربم جل شانه‌نك بكا رحمت ايتديكى وقتده اوله وياخود
مكر اول كمسه كه رحمتيله انى عصمت ايتمش اوله ﴿ ان ربى غفور رحيم ﴾
بنى ربم جل شانه هم نفسى مغفرت وديلديكى كمسه‌يه عصمتله رحمت ايدر
وياخود ذنبنه اعتراف ايدوب استغفار ايدنى مغفرت ايدر وارتكاب ايتديكى
ذنبدن استغفار واسترحام ايتديكنجه رحمت ايدر ﴿ وقال الملك ائتونى به
استخلصه لنفسى ﴾ وقتا كه يوسف عليه السلامك عذرى ملك قاتنده ظاهر
وامانت وعلمى معروف وباهر اولدى ديديكه بكا انى كتورك كه انى كنديمه
صاحب خالص ايدم چون اكا رسول كلوب آنى ملكك قاتنه قغردى اول
طوروب اهل سجنه دعا ايتدى الهى قلوب اخيارى بونلره عطف ايت
واخبارى كشف ايت ديدى اول اجلدن هر بلده‌ده اهل سجن اخباره
ناسك اعلميدر ﴿ فلما كلمه قال انك اليوم لدينا مكين امين ﴾ وقتا كه يوسف
عليه السلام ملك قاتنه كلدى عربيه ايله اكا سلام ويردى ملك اكا بونه لسان
اوزه‌در ديدى ايتديكه عمم اسمعيل عليه السلام لسانيجه‌در بعده طوروب
عبرانيه ايله اكا دعا ايتدى ملك اكا بونه لسان اوزره‌در ديدى ايتديكه آبائم
لسانيجه‌در ملك ايسه اول ايكى لسانى بيلمزدى * وهب ايدر ملك يتمش لسان
بيلوردى اول هر قنغى لسانله سويلديسه يوسف عليه السلام اكا اول لسانله
جواب ويردى الاعبرانيه وعربيه‌يى ملك بيلمزدى يوسفك اول ايكى لسانده
فضل زائدنى كوربجك حداثت سننده كه اول وقتده اوتوز ياشنده ايدى
ظاهر اولان كمالاتنه تعجب ايدوب انى سرير اوزره اجلاس وامرينى
اكا تفويض ايتدى * دينلديكه اول ايامده قطفير فوت اولوب يوسفى انك
منصبنه نصب ايتدى وزوجه‌سى زليخايى اكا تزويج ايتدى يوسف عليه
السلام انى بكر بولوب اندن ايكى ولدى اولدى افرائيم وميشا وجوده كلدى
يوسف عليه السلام اكا داخل اولديغنده ديديكه يازليخا بو خيرلو دكلميدر
اندنكه سن انى اراده ايتدك ايدى ديديكه ياصديق بنى لوم ايتمكل بنى
كورديكك حالتده ملك ودنياده امرأة حسناء ناعمه ايدم وقطفير ايسه عنين
اولوب يانمه كلمزدى سنك حسن وجمالك كوربجك نفسم غلبه ايتدى صبره
طاقتم قالميوب عقل وفكرم سنك خياليله كتدى ﴿ قال اجعلنى على
خزائن الارض انى حفيظ عليم ﴾ يوسف عليه السلام ملكه ديديكه
بنى ارض مصرك خزائنى اوزره تسليط ايتكه بن خزائن حفظنه قادرين

ووجوه تصرف علمنده ماهرين ملك ايتديكه اول امره كيمدر كه سندن احق اوله وانك اوزره اني توليه ايدوب سن بزم قاتمزده مكانت ومنزلت صاحبيسن خزائن اوزره امينمز سن ديدى اشبو دليلدر كه كشى ولايته استعدادنى اظهار وسلطاندن توليه‌يى طلب جائز اوله اكرچه يد كافردن ايسه‌ده قچانكه اقامت حقه وسياست خلقه وصولنى استظهارك غيريله اولمز ايديكن بيله * ابن عباس رضى الله تعالى عنه‌ايدر پيغمبريمز صلى الله تعالى وسلم ديديكه الله تعالى قرنداشم يوسفه رحمت ايده اكر اول ملكه بنى خزائن ارض اوزره تسليط ايت ديمش اولمسه ملك ساعتنده انى اول عمله عامل ايدردى لكن اول انى طلب ايتديكيچون برسنه انى تأخير ايتدى ملك ايله بيله بيتنده اقامت ايتدى * ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر يوسف عليه‌السلام امارتى طلب ايتديكى كوندن برسنه تمام اولنجق ملك اكا تاج كيدردى وقليجن قوشاتدى وانكيچون التوندن دوزلمش انواع جواهرله بزنلمش برسرير قوردرديكه انك طولى اوتوز ذراع وعرضى اون ذراع ايدى وديبا وحريردن انده درلو فراشلر دوشتدى ويوسف عليه‌السلام اكا چيقوب جلوس ايتدى وامرا وارباب سلطنت اكا كلوب انقياد ايتديلر وملك ريان چكيلوب جميع امورى اول تعهد ايتدى ﴿وكذلك مكنا ليوسف فى الارض﴾ اشبونك كبى يوسفى ارض مصرده تمكين ايتدك ﴿يتبوّء منها حيث يشاء﴾ انك بلاددن ديلديكى مكانه نزول ايدر وانده ديلدوكن ايشلر ﴿نصيب برحمتنا من نشاء﴾ ديلديكمز كسه‌يى بز رحمتمزه ايركورز ﴿ولانضيع اجر المحسنين﴾ واحسان اهلنك اجرنى ضايع ايتمزز بلكه عاجلده وآجلده توفيه ايدرز ﴿ولاجر الآخرة خير للذين آمنوا وكانوا يتقون﴾ اخرت اجرى خيرلودر شونلره كيم مؤمن اولوب شركدن صاقنورلر وقتاكه يوسف عليه‌السلام مصر ممالكنه مطمئن اولدى قحط يللرينه طعام ادخاريچون مخازن وحصون بنا ايتدى وطعامى جمع ايدوب انلره قودى ومعروف اوزره انفاق ايدوب حتى‌كه خصب يللرى حلول وقحط يللرى دخول ايتدى قحط يللرينك ابتداسى دخول ايديجك بركيجه‌نك نصفنده ملك آجيقوب يوسف عليه‌السلام حضرتلرينه خبر ويردى ويوسف عليه‌السلام ديديكه اشته قحطك اوانى كلوب ايردى انك اوّلكى يلنده ناس طعامى دراهم ودنانيرايله آلديلر حتى‌كه ناسده اندن برشئ قالميوب جميعى يوسف عليه‌السلامك قبضنه كيردى ايكنجى يلده حلى

(وجواهر)

وجواهر ايله آلديلر حتى‌كه ناس يدنده اندن دخى برشئ قالمدى اوچنجى يلده مواشى ودواب ايله دردنجى يلده عبيد واماءله بشنجى يلده ضياع وعقاراتله التنجى يلده اولاد ايله يدنجى يلده رقابله آلديلر حتى ناس يدنده نقود وجواهر ومواشى وعقارات ومماليك قالمديغندن ماعدا اولادلرى وكنديلرى يوسف عليه‌السلامه عبيد اولديلر حتى‌كه ناس بونك كبى اجل واعظم ملك كورلميوبدر ديديلر اندن يوسف عليه‌السلام ملكه ايتدى ربم جل شانه‌نك صنيعن كوردكمى بكا نيچه انعام ايتدى اندن اى ملك رأيك ندر بكا سويلكل ملك ديديكه بزسكا تابعز ديلديكك ايلكل يوسف عليه‌السلام ايتدى الله تعالى‌يى وسنى اشهاد ايدرمكه اهل مصرك جميعن الله تعالينك رضاسيچون آزاد ايتدم واملاكارين كيرو كنديلره رد ايتدم * روايت اولنديكه يوسف عليه‌السلام اول قحط زماننده قارنن طويورمدى ارض مصرك خزائنى يدكده ايكن سن آچ اولمغه سبب ندر دينلسه قورقارمكه قارنم طويورر سم آچلرى اونودم ديو عذر لنوردى وملكك طباخلرينه امر ايتمشيديكه ملكك غداسين نصف نهارده ويررلردى تاكه اولدخى آچلق طعمنى ذوق ايدوب آچلرى اونوتميدى من بعد ملوكه اندن عادت قالديكه غدالرين نصف نهاره تأخير ايدرلر * روايت اولنديكه قحط بلادشام وارض كنعانه دخى عام اولوب هرطرفدن طعام ايچون يوسف عليه‌السلامه كلديلر اول ايسه ناس بيننده تقسيط ايچون اكا كلن كسنه نه‌دكلو عظيم اولسه بردوه يوكندن زياده ذخيره ويرمزدى وناسه ايرشن قحط يعقوب عليه‌السلامه دخى ايريشدى بنيامينى آليقيوب سائر اون اوغلنى طعام كتورمكيچون يوسف عليه‌السلامه كوندرديكه انلر اول وقتده ارض فلسطيندن عرباندن اولوب اهل باديه ايديلر ابل وشاتله معيشت ايدر ايديلر * يعقوب عليه‌السلام انلره ديديكه اى اوغللر بكا خبر ايرديكه مصرك حالا ملكى بررجل صالح اولوب ناسه طعام بيع ايدر ايمش حاضرلنك‌كه اكا كيده‌سز كفافز ايچون اندن طعام اشترا ايده‌سز نعم ديوب يوله كيرديلر حتى‌كه مصره ايرديلر ﴿وجاء اخوة يوسف فدخلوا عليه فعرفهم وهم له منكرون﴾ اخوهٔ يوسف يوسفه كلوب كيرديلر اول انلرى بيلوب انلر ايسه انى بيلمزديلر ابن عباس رضى الله تعالى عنه‌ايدر انلر انى قيويه براقدقلرندن اول وقته دكين اراده قرق يل كچمشدى اويله اولسه انلرك انى بيلمدكلرى طول عهد واندن مفارقتلرى سن حداثتده اولوب انى

نسیانلریچون ایدی ویا انك حالی بعید اولدیغیچون شول حالته کیم اندن
مفارقت ایتدیلردی ویاهیبت واستعظامدن انی صورت وحلیه سنه قلت
تأمللری ویاانی هلاك اولدی توهملریچون ایدی وقتاکه یوسف علیه السلام
انلره نظر ایدوب انلر اکا لسان عبریجه سویلدیلر یوسف علیه السلام انلره
دیدیکه بکا خبرویرك که سزنه حاللو کشیلرسز بودیارده نه ایشلرسز بن سزك
شانکزه منکرین زیراکه برلسان غریبله سویلرسز احتمالدرکه جواسیس اوله
سز بلادمزك عیوبن بیلمکه کله سز دیدیلرکه لا والله بز جواسیس دکللرز
بلکه جمیعمز بربابادن قرنداشلرز بابامز ایسه انبیاء اللهدن یعقوب دینور
برپیر صدیقدر ارض شامده مقیم غنم وابل اربابیز جهد وقحطه ایردیکمزدن
کلمشزکه سندن طعام اشترا ایده‌وز اندن کیرومکانمزه کیده‌وز دیدیکه سزلر
ندکلو قرنداشلرسز دیدیلرکه اون ایکی قرنداش ایدك بریمز بابامزه قتی سوکلو
ایدی بزمله بریه‌یه کیدوب انده هلاك اولدی وبریمز دخی انکله انا برقرنداش
اولدیغندن بابامز حالا انی قتنده آلیقودیکه انکله کندوبی تسلیه ایده
یوسف علیه السلام دیدیکه قولکزده صادقلر ایدیککزی نیجه بیله لم دیدیلرکه
بزی بودیارده بیلور یوقدر نه چاره ایده لم دیدیکه ایمدی بریکز بنم قتمده رهن
قالسون وباباکز قتنده قلان قرنداشکزی کتورك کلسون تاکه صدقکزی بیلم
وسزه حسن جزالر قیلم اویله اولسه ارالرنده قرعه شمعون اوزره واقع اولیجق
یوسف قتنده انی الیقیوب کتدیلر ﴿ ولما جهزهم بجهازهم ﴾ وقتاکه یوسف
علیه السلام انلرك هربرینه بر دوه یوکی طعام ویردی سفر حوایجن دخی
انلره بتوردی وبابالری قتنده قلان قرنداشلریچون دخی بریوك طعام استدیلر
ویردی ﴿ قال ائتونی باخ لکم من ابیکم ﴾ واول بابابر قرنداشکزی بکا کتورك
دیدی که اول بنیامیندر ﴿ ألا ترون انی اوفی الکیل ﴾ کورمزمیسزکه بن کیلی
اتمام ایدوب ناسك حقندن برشیٔ نقص ایتمزین وسزه بریوك طعام زیاده
ویررین ومنزلکزه اکرام وسزه درلو انعام قیلورین ﴿ وانا خیر المنزلین ﴾ وبن
ضیافت ایدنلرك خیرلوسین ﴿ فان لم تأتونی به فلا کیل لکم عندی ولا تقربون ﴾
واکر انی بکا کتورمزسکز بنم عندمده سزه کیل ایده‌جك طعام اولمز بکا قریب
اولمکز ودیاریمه کیرمکز ﴿ قالوا سنراود عنه اباه وانا لفاعلون ﴾ دیدیلرکه
انی باباسندن طلبده اجتهاد ایده لم بزه امر ایتدیککی توانیسز ایده لم
﴿ وقال لفتیانه اجعلوا بضاعتهم فی رحالهم ﴾ طعام کیلنه مختص اولان غلمانه

دیدیکه انلرك طعام شراسیچون ویردکلری بضاعه‌لریکه نعال وادم ایدی
انلرك خبری یوغیکن وعالرینه قویه‌لر ﴿ لعلهم یعرفونها اذا انقلبوا الی اهلهم
لعلهم یرجعون ﴾ تاکه اول بضاعه‌لری ردینك حقنی بیله‌لر قچانکه اهللرینه
واروب وعالرین فتح ایدرلر امیددرکه انی بیلملری کیرو کلملرینه داعی اوله *
دینلدیکه یوسف علیه السلامك اول صنیعی اب واخوه سندن طعام ایچون
ثمن المغی لؤم کوردی حالبوکه انلر اکا محتاج ایدیلر اول اجلدن انی انلره
بلمزلر ایکن رد ایتدی ویاخودخوف ایتدیکه باباسنك انلری کیرو کوندرمکه
کفایت ایدر مالی بولنمیه ویاخود بضاعه‌لری ردنی غلطه حمل ایدوب انی رد
ایچون کیرو کله‌لر امساکنی استحلال اتمیه‌لر ﴿ فلما رجعوا الی ابیهم ﴾ وقتاکه
انلر رجوع ایدوب بابالرینه واردیلر دیدیلرکه بز بررجل خیره قدوم ایتدك که
اول بزی انزال واکرام ایتدی برمرتبه‌ده کیم اول سنك اولادندن اولسه انجق
بزه اول دکلو اکرام تام ایدیدی اندن یعقوب علیه السلام انلره شمعونی سؤال
ایدوب انلر دخی قصه‌ٔیی خبرویردیلر ﴿ قالوا یا ابانا منع منا الکیل فارسل معنا اخانا
نکتل وانا له لحافظون ﴾ ودیدیلرکه اکر بنیامینی بیله‌مزجه اکا کتورمزسه‌وز
بزه طعام کیل اولنمز محروم اولورز ایمدی انی بزمله کوندرکل که انك سببیله
طعام اشترا ایده‌وز وبز انی حفظ ایده‌رز اکا برمکروه ایرکورمزز ﴿ قال هل آمنکم
علیه الا کما امنتکم علی اخیه من قبل ﴾ یعقوب علیه السلام دیدیکه بن سزی
انك اوزره امینمی قیلورین بز انی حفظ ایدرز دیدیککزه نیجه اینانورین بوندن
اوکیدین قرنداشی یوسف حقنده حفظ ایدرز دیدیککزدنصکره اکا
دیلدیککزی ایشلدیکز الله تعالی حفظ ایتمیجك نه سزك ونه بنم حفظم نفع ایدر
﴿ فالله خیر حافظا ﴾ ایمدی حفظ ایتمکه الله تعالی خیرلودر اکا توکل وامرمی
اکا تفویض ایتدم ﴿ وهو ارحم الراحمین ﴾ که اول ارحم الراحمیندر
رجا ایدرینکه انی حفظیله بکا رحمت ایلیه ایکی مصیبتی بکا جمع ایتمیه ﴿ ولما فتحوا
متاعهم وجدوا بضاعتهم ردّت الیهم ﴾ وقتاکه مصردن کتوردکلری
متاعلرین فتح ایتدیلر طعامه ثمن دیو ویردکلری شیئلرین جوالقلرینه رد اولنمش
بولدیلر ﴿ قالوا یا ابانا ما نبغی ﴾ دیدیلرکه ای بابا بوندن زیاده نه دیلرزکه ملك
مصر بزه اکرام وبیع طعام ایتدکندنصکره ثمن دیو آلدیغن کیرو بزه رد ایتدی
بونك وراسنده احسان اولورمیکه انی ابتغا ایده‌وز وصدقمزه دلیلدرکه
﴿ هذه بضاعتنا ردّت الینا ﴾ اشته بضاعه‌مز بزه رد اولنوبدرکه انکله استظهار

ایدرز ﴿ ونمیر اهلنا ﴾ واهلیمز ایچون طعام اشترا ایدوب انلره کتوررز
﴿ ونحفظ اخانا ﴾ وقرنداشمز بنیامینی ذهاب وایابمزده مخاوفدن صاقنورز
﴿ ونزداد کیل بعیر ﴾ وبنیامینی استصحابمزله بردوه یوکی زیاده طعام آلورز
﴿ ذلك کیل یسیر ﴾ اشبو کتوردیکمز طعام قلیلدر بزه کفایت ایتمز ﴿ قال
لن ارسله معکم حتی تؤتون موثقا من الله لتأتننی به الا ان یحاط بکم ﴾ یعقوب
علیه السلام ایتدی بن انی سزکله کوندرمزین حتی بکا انی کیرو کتورمسنه
الله تعالیدن عهد ومیثاق ویرهسز مکر که جمیعکز هلاك ایرهسز ویامغلوب
اولوب چارهسز قالهسز ﴿ فلما آتوه موثقهم ﴾ وقتا که انلر اکا عهدلرین
ویردیلر ﴿ قال الله علی ما نقول وکیل ﴾ اول دیدیکه الله تعالی بزم قولمزه
شاهددر ﴿ وقال یابنیّ لاتدخلوا من باب واحد وادخلوا من ابواب متفرقة ﴾
وقتا که انلر کیرو مصره کیدر اولدیلر یعقوب علیه السلام انلره دیدیکه ای
اوغللر مصره کیرر اولدیغکزده جمیعکز دفعة برقپودن کیرمکز بلکه متفرق
قپون کیرك زیرا انلره عین حاسد اصابتن خوف ایلدی شول سببدنکه انلره
جمال وقوت وامتداد قامت ویرلمشدیلر وجمیعی رجل واحددن وجوده
کلمشدیلر زیرا اثرده کلدیکه (ان العین تدخل الرجل القبر والجمل القدر)
عین الله تعالینك اذنیله ایرر رجلی قبره وجملی قدره قویار ﴿ وما اغنی عنکم
من الله من شیٔ ﴾ لکن الله تعالی سزك اوزریکزه قضا ایتدیکندن برشیٔ
دفعه قادر دکلن اول سزه اصابت ایدر دخولده کرکسه مجتمعین ویامتفرقین
اولوك مقدر اولان لابد ایرر ظن ایتمکز که حذر انی دفع ایدر ﴿ ان الحکم
الا لله ﴾ حکم الله تعالی یه مختصدر سزه عین اصابتن دیلرسه ایرر دیلمزسه اول
سزه ضرر ایتمز کیدر ﴿ علیه توکلت وعلیه فلیتوکل المتوکلون ﴾ هر حالده
اکا وثوق واعتماد ایتدم ایمدی متوکلین وثوق واعتمادلرین بالکلیه اکا ایتسونلر
﴿ ولما دخلوا من حیث امرهم ابوهم ﴾ وقتا که انلر مصره بابالری امر ایتدیکی منوال
اوزره متفرق قپولردن کیردیلر ﴿ ما کان یغنی عنهم من الله من شیٔ ﴾ یعقوبك
رأیی انلردن الله تعالینك قضاسندن برشیٔ دفع ایدر اولمدی شول حیثیتدنکه
انلره سرقه اسناد اولنوب انکله مفتضح اولدیلر وملکك صاعی قرنداشلری
رحلنده بولنوب اخذ اولنمسی ورطهسنه اوغرادیلر اشبو حق تعالینك یعقوب
علیه السلامی قولنده تصدیقیدر ﴿ الا حاجة فی نفس یعقوب قضاها ﴾ لکن
یعقوب نفسنده کی حاجتی که انلره شفقت وعیندن حراستی ایدی اظهار ووصیت

(ایتدی)

ایتدی ﴿ وانه لذو علم لما علمناه ﴾ اول یعقوب بزم اکا وحی ونصب حججله تعلیم
ایتدیکمزی بیلور وموجبیله عمل قیلور ایدی اول اجلدن انلره الله تعالینك
قضاسندن برشیئی سزدن دفعه قادر دکلن دیو رأی وتدبیرنه اغترار ایتمدی
﴿ ولکنّ اکثر الناس لایعلمون ﴾ لکن ناسك اکثری یعقوبك بیلدیکنی بیلمزلر
زیراکه اصابت علم طریقنه سلوك ایتمزلر ویاخود مشرکون الله تعالینك
اولیاسنه الهام ایتدیکی شیئی بیلمزلر ﴿ ولما دخلوا علی یوسف ﴾ وقتا که اخوهٔ
یوسف یوسفه داخل اولدیلر بنیامین حقنده دیدیلرکه اشبو اول قرنداشمزدرکه
کتورمسنه بزه امر ایتمشیدك اشته کتوردك * دیدیکه حسن واصابت
ایتدیکز انك جزاسن بندن بولورسز وانلری برمنزل کریمه انزال ایدوب
ضیافت ایتدی ومائدهیه انلری ایکیشر ایکیشر اوتورتدی بنیامین یالکز
قالیجق آغلیوب قرانداشم یوسف حی اولسه شمدی انکله بیله اوتورردم
دیدی اویله اولسه یوسف علیه السلام اکا سندخی یالکز اوتورمق روا
دکلدر دیوب کندی یاننه اوتورتدی بعده کیجه اولیجق اول منوال اوزره
ایکیشر ایکیشر انلری یاتورتدی وبنیامینی کندی فراشنه آلوب یاتدی
وصباحه دکین انی ضم وریحنی شم ایله استراحت ایتدی بعده انلره دیدیکه
چون اشبو قرانداشکزك ثانیسی یوغیمش بمله اولسون دیو یاننه آلدیکه
﴿ آوی الیه اخاه ﴾ ایله اول مراد اولدی یوسف طعام ویامنزلده
قرنداشی بنیامینی کندویه ضم ایتدی ودیدیکه استرمیدك که اول هلاك
اولان قرنداشك یرینه بن سکا قرنداش اولم بنیامین ایتدی سنك کبی قرنداشی
قنده بولورم الا بوکه یعقوب وراحیلك ولدی دکلسن اویله اولسه یوسف
آغلدی وطوروب انی معانقه ایتدی ﴿ قال انی انا اخوك فلا تبتئس بما کانوا
یعملون ﴾ ودیدیکه بن سنك قرنداشك یوسفم قرنداشلریمزك زمان ماضیده
بزه ایتدکلری ایذایه محزون اولمغل زیراکه الله تعالی بزه احسان ایتدی واشبو
سکا بیلدر دکلرمدن برشیٔ انلره بیلدرمکل مناسب دکلدر بنیامین ایتدی
شمدنکیرو بن سندن آیرلمزین یوسف علیه السلام ایتدی اکا چاره یوقدر
مکرکه برشیٔ سرقه ایتدك دیو سکا اسناد ایدم نعم دیوب بنیامین اکا راضی
اولدی ﴿ فلما جهزهم بجهازهم جعل السقایة فی رحل اخیه ﴾ وقتا که
یوسف علیه السلام قرانداشلرینك هر برینه بردوه یوکی طعام ویردی
وهر لازم وحاجتلرین بتوردی وانلرك خبری یوغیکن طعامه کیل اولان

سقايه‌يى بنيامينك يوكى اراسنه قودردى واول سقايه زبرجد وياكومش
وياالتوندن برمشربه ايديكه يوسف عليه السلام انى طعام ايچون كيل ايتمشيدى
چون رحلت ايدوب كتديلر حتى‌كه عمارتدن آيريلوب براز مسافه قطع
ايتديلر يوسف عليه السلام قبلندن رسـول ايريشوب انلرى طورغردى
﴿ ثم اذن مؤذن ايتها العير انكم لسارقون ﴾ اندن برمنادى ندا ايتديكه
اى قافله اهلى طورك كه سارقلرسز ﴿ قالوا واقبلوا عليهم ماذا تفقدون ﴾
اخوهٔ يوسف انلره اقبال ايدوب ديديلركه نه يتورديكزكه انى طلب ايدرسز
﴿ قالوا نفقد صواع الملك ﴾ ديديلركه يتورمشز شول مشربه‌يى‌كه ملك
انكله شرب ايدر وطعامى كيل ايدر ﴿ ولمن جاء به حمل بعير وانا به زعيم ﴾
هركيم انى كتوررسه اكا بردوه يوكى طعام جعل واردر وبن اكا كفيلم ﴿ قالوا
تالله لقد علمتم ماجئنا لنفسد فى الارض ﴾ اخوهٔ يوسـف ديديلركه بالله
بيلديكزكه بزارض مصرده فساد ايتمكه كلمامشز بزيوله چيقاليدنبرو بركسه‌يه
ضرر ايتمامشز يولده اوغراديغمز كسه‌لره بزم حالمزدن سؤال ايدك حالبوكه
انلر ناس بيننده ديانت ايله معروف ايديلر وبريدخى بوكه مقدما رحاللرينه
قونيلان بضاعه‌لرين غلط اولمش ديو كتور مشـديلر ﴿ وما كنا سارقين ﴾
وبزسارقين دخى دكلمز اكر سارقين اولسيدق انى كتوروب ويرمزدك *
دينلديكه انلر مزارع بيننده مرور ايدر اولسه‌لر دابه‌لرينك اغزلرين
بغلرلردى تاكه غفلتله ناسك زروعندن تناول ايتميه‌لر ﴿ قالوا فما جزاؤه ان كنتم
كاذبين ﴾ منادى واصحـابى اخوهٔ يوسفه ديديلركه سـارقك جزاسى ندر
اكر سارقين دكلمز ديو قولكزده كاذبلر ايسه‌كز ﴿ قالوا جزاؤه من وجد
فى رحله فهو جزاؤه ﴾ ديديلركه آل يعقوب شرعنده سارقك جزاسى اولدركه
سارقى سرقه‌سيله بيله مالى سرقت اولنان كشى‌يه تسليم اولنوب برسنه انى
استرقاق ايده ﴿ كذلك نجزى الظالمين ﴾ سرقه ايله ظلم ايدنلره بزانجلين جزا
ايدرز منادى واصحـابى ديديلركه ايمدى لابد اوعيه‌كزى تفتيش ايده‌رز
برروايتده اول انلرى دوندروب يوسفه ايلتديلر اول امر ايلديكه اوكنده انلرك
وعالرين برر برر تفتيش ايده‌لر ﴿ فبدأ باوعيتهم قبل وعاء اخيه ﴾ اويله اولسه
بنياميك وعاسنى تفتيشدن اوّل انلرك وعالرين برر برر تفتيشه باشلدى بنيامينك
وعاسى آخره قالنجق يوسف عليه السلام ديديكه ظن ايتمزمكه انى بواخذ
ايتمش اوله اخوه‌سى ديديلركه لابد بونك وعاسن دخى تفتيش ايدك تاكه بز

وكرك بزطيب الخاطر اوله‌لم ﴿ ثم استخرجها من وعاء اخيه ﴾ چون انك وعاسن
فتح ايتديلر مشربه‌يى انك ايچندن چيقارديلر اويله اولسـه حيالرندن باش
اكديلر وبنيامينه يا ابن راحيل نيچون بزى بويله خلق ايچنده رسواى ايتدك
راحيل اوغلارى قبلندن بزه بلا ايرمكدن خالى اولمزز اشبو مشربه‌يى نه
وقتده اولوبسن ديديلر بنيـامين ايتديكه بلكه راحيل اوغلارينه سزك
قبلكزدن بلا ايرمكدن زائل اولمديلركه قرنداشمى بريه‌يه كتوروب هلاك
ايتديكز بومشربه‌يى بنم وعامه وضع ايدن دكل الا اول كسه‌دركه بضاعه‌كزى
رحالكزه قومشدى اندن يوسف عليه السلام قبلندن بنياميني آلوب اسـير
ايتديلر ﴿ كذلك كدنا ليوسـف ﴾ انلر ابتداده يوسـفه كيد ايتدكارى كبى
بزدخى وحيله انلره كيد ايتمكى يوسـفه تعليم ايتدك حتى‌كه اول طريقله
قرنداشنى كندويه ضم ايدوب اخوه‌سـندن انى تفريق ايتدى ﴿ ما كان
ليأخذ اخاه فى دين الملك ﴾ ملك مصرك حكمنده يوسف قرنداشـنى آلوب
كندويه ضم ايدر دكل ايدى بلكه انك حكمنده انى ضرب واخذ ايتديكى
شيئك ضعفنى تغريم ايدى يوخسه اسير ايتمك دكل ايدى ﴿ الا ان يشاء الله ﴾
مكركه الله تعـالى ديليه ايديكه انى اخذ ايده حالبوكه انى ديلدى حتى‌كه
باباسى يعقوب شريعتى اوزره انى كندويه حكم ايتـدى والا انى اخذه
چاره‌سى اولمزدى ﴿ نرفع درجات من نشاء ﴾ ديلديكمز كسه‌يى علمله درجاتنى
رفع ايدرز يوسفى اخوه‌سى اوزره رفع ايتديكمز كبى ﴿ وفوق كل ذى علم
عليم ﴾ هر عالمك فوقنده عالم واردر تاعلم الله تعاليده نهايت بولور ايمدى
الله تعالى هر عالمك فوقنده در ﴿ قالوا ان يسرق فقد سرق اخ له من قبل ﴾
اخوهٔ يوسف ديديلركه اكر اول سرقه ايتديسه بوندن اوّل قرنداشى يوسف
دخى سرقه ايتمشـيدى * مفسرون يوسفك سرقه ايتديكى شيئده اختلاف
ايتديلر دينلديكه اناسى باباسـنك برصنمى وار ايديكه اكا عبادت ايدردى
يوسف عليه السلام انى سرده قيروب يول اوزره براقديكه من بعد عبادت
اولنميه وياخود بركونده قپويه برسـائل كلبجك يوسف عليه السلام بيتك
ايچنـدن بريمورطه آلوب اكـا ويرمشـيدى وياخود بيت يعقوبدن
اول بردجاجه‌يى آلوب سـائله ويرمشدى وياخود اول فقرايه ويرمكيچون
مائده‌دن طعام كيزلردى وياخود يوسف عليه السلام اناسى راحيل فوت

اولیجق اول عمه‌سی قننده اولوردیکه اول اسحاق علیه السلامك قزی ایدی
* یعقوب علیه السلامدن بیوك ایدی یوسفه زیاده محبت ایتمشیدی براز
بیوبجك یعقوب علیه السلامك دخی اكا محبتی دوشدی اختنه واروب
دیدیکه بكا یوسفی تسلیم ایتكه برساعت انك فراقنه صبر ایده‌میورین اختی
ایتدیکه والله بندخی انك فراقنه صبر ایده‌مزین ایمدی برقاچ كون انی بنم قتمده
آلیقوغل امیددركه انكله تسلیهٔ قلب حاصل اوله بعده بیلدیككی ایده‌سن
مكرانده اسحاق علیه السلامك برمنطقه‌سی وارایدیكیم انی كبرسن ایله توارث
ایدرلردی اول انی یوسف علیه السلامه ثیابی التندن قوشاتدی یوسف
ایسه صغیر ایدی بعده بابام اسحاق علیه السلامك منطقه‌سن یتوردم دیو
اهل بیتی تفتیش ایتدی اول یوسفده بولنیجق شریعتلری حكمنده اول انك
اولوب تاموتنه دكین یوسف انك قتنده قالدی انی باباسی یعقوبه ویرمامشدی
ایمدی اخوهٔ یوسفك اشبو آیتده ذكر اولنان سرقه ایله مرادلری اول
قصه ایدی ﴿ فأسرّها یوسف فی نفسه ولم یبدها لهم ﴾ یوسف علیه
السلام اول قصه‌یی نفسنده اضمار ایدوب انلره اظهار ایتمدی ﴿ قال انتم
شرّ مكانا والله اعلم بماتصفون ﴾ ونفسندن دیدیكه الله تعالی عندنده سز
یوسفه ایتدیككز سوء صنیعده شول سرقه ایله رمی ایتدیككز كسه‌دن منزله‌ده
اشرسز زیرا یوسفدن سرقه حقیقت دكل ایدی اماكه سزدن خیانت
حقیقت ایدی الله تعالی بیلوركه اول سزك وصف ایتدیككز كبی دكلدر *
اخوهٔ یوسف كندیلرك سرقه ایله اتهام اولندقلرینه قتی یاوزلندیلر وانلرك
غضبنه ایسه طاقت كتورلمزدی حتی روبیل صیحه ایتدیكنده انی ایشیدن
حامل ولدنی القایدردی ومع ذلك اولاد یعقوبدن بری انی مس ایتسه فی الحال
غضبی ساكن اولوردی * دینلدیكه بوصفت اولاد یعقوبدن شمعونك
صفتی ایدی * روایت اولندیكه اول اخوه‌سنه دیدیكه مصرك قاچ سوقی
واردر دیدیلركه اون سوقی واردر دیدیكه ایمدی سز اسواقه كفایت ایدرسز
بن ملكه كافی اولورین اندن اتفاق ایله یوسفه واردیلر بزه قرنداشمزی
ویركل دیدیلر یوسف علیه السلام ویرمزین دیدی روبیل ایتدی ویرمز
ایسك بركره چاغررین مصرده صوتم ایشیدن حامل مرأه قالمز الاولدین براغور
همانده‌م جسدنده‌كی قیللری اورپردی ثیابندن طشره چیقدی مكر یوسف
علیه السلامك برصغیر اوغلی وارایدی اكا امر ایلدیكه روبیلك یاننه طوروب

انی مس ایده برروایتده النه یاپشوب كتوره چون اول صبی واروب انی
مس ایتدی فی الحال روبیلك غضبی ساكن اولوب كتدی ایكنجی كره غضب
ایدیجك یوسف علیه السلام كندی واروب انی ایاغیله دپدی وتلابیبنه
یاپشوب یراوزره یقدی ودیدیكه ای عبرانیلر ظن ایدرمیسزكه سزه مقاومت
ایدر كمسه بولنمیه وقتاكه امرلری اول حده ایردی بنیامینی تخلیصه
چاره‌لری اولمدیغن بیلدیلر خضوع وتذلله یوز كوستردیلر ﴿ قالوا یاایها العزیز
ان له اباشیخا كبیرا فخذ احدنا مكانه انا نریك من المحسنین ﴾ دیدیلركه ای عزیز
انك سن وقدرده كبیرباباسی واردركه انی زیاده سور زیرا اندن اوّل برسوكلی
اوغلن یتوردی انك یرینه بونكله انس ایده طورردی ایمدی اندن بدل
بریمزی آلوب انی صالیویركل بزسنی احسان اهلندن كوررز بزه احسانكی
اتمام ایلكل ﴿ قال معاذالله ان نأخذ الا من وجدنا متاعنا عنده انا اذا لظالمون ﴾
یوسف علیه السلام ایتدی معاذالله كه عندنده متاعمز بولناندن غیری‌یی
اخذ ایده‌وز اخذ ایدرسه‌وز سزك فتواكز اوزره اول غیره ظلم اولور وبز
ظالمردن اولورز ﴿ فلما استیأسوا منه ﴾ وقتاكه یوسفدن مأیوس اولدیلركه
اول انلرك سؤاللرینه اجابت ایده ویاخود قرنداشلری كندیلره رد اولنمز
ایدوكنه تیقن ایتدیلر ﴿ خلصوا نجیا ﴾ بری برلرینه تنها اولوب تناجی وتشاور
ایتدیلر ﴿ قال كبیرهم ألم تعلموا ان اباكم قد اخذ علیكم موثقا من الله ﴾ انلرك
سنده كبیری روبیل ویا رأیده كبیرلری شمعون ویا یهوذا دیدیكه بیلمزمیسزكه
باباكز سزدن عهدالله اخذ ایلدی سز ایسه اول عهدی حفظ ایتمدیكز
﴿ ومن قبل مافرّطتم فی یوسف ﴾ وبوحالتدن اوّل یوسف شاننده ایتدیككز
تقصیری دخی بیلمزمیسز ﴿ فلن ابرح الارض حتی یأذن لی ابی ﴾ ایمدی
بن ارض مصردن زائل اولمزین مكركه بابام بكااندن خروجه اذن ویروب یاننه
چاغره ﴿ او یحكم الله لی ﴾ یاخود الله تعالی قرنداشمی بكا ردیله ویابن خروج
ایدوب انی تركله ویا قرنداشمی انلردن اخذ ایچون قتال ایله حكم ایده
﴿ وهو خیر الحاكمین ﴾ اول الله تعالی حاكملرك خیرلوسیدر زیراكه حقك غیریله
حكم ایتمز وینه اول دیدیكه ﴿ ارجعوا الی ابیكم فقولوا یاابانا ان ابنك سرق ﴾
كیرو باباكزه واریكز واكا اوغلك بنیامین سرقه‌یه نسبت اولندی دیكز ﴿ وماشهدنا
الا بما علمنا ﴾ وانك اوزره شهادت ایتمزز الا اكاكه ملك مصرك مشربه‌سی انك
وعائندن چیقارلدیغن كورمكله بیلمشز بوایسه بزدن شهادت دكلدر بلكه

انلرك زعمنجه اوغلك صنيعنى خبردر ﴿ وما كنا للغيب حافظين ﴾ حالبوكه
بز باطن حاله حافظ دكلرز بيلمززكه اول سرقه ايتديمى ويااول فعل اكا افترامى
اولندى ويا اول مشربه انك غفلتى حالنده متاعى اراسنه قونلدى وياخود
معنى بز عواقب امورى بيلمزدك كه سكا عهد ويرديكمزده اول سرقه
ايديسردر وياكا برمصيبت ايريسردر يوسفه ايرديكى كبى ﴿ واسئل القرية التى
كنا فيها ﴾ شول ايچنده اولديغمز قريه اهلنه رسول كوندروب
قصه‌مزى انلردن سؤال ايت انكله مراد يامصردر ويا انك قراسندن
برقريه دركه اندن مصره رحلت ايتديلردى ﴿ والعير التى اقبلنا فيها ﴾ ودخى
شول قافله دنكه بز انده ايدك زيرا كنعاندن يعقوب عليه السلام جيراندن
برقوم قوشلمشدى ﴿ وانا لصادقون ﴾ وبز قولمزده صادقلرز چون كيرو بابالرينه
وارديلر وكبيرلرى ديديكن اكا خبرويرديلر ﴿ قال بل سولت لكم انفسكم امرا ﴾
يعقوب عليه السلام انلره ديديكه بلكه سزه نفسكز برامرى تزيين
ايتديكه اول نفع عاجل طلبيچون قرنداشكزى مصره ايلتمكز ايدى
﴿ فصبر جميل ﴾ امدى بكا واجب اولان صبرجميلدركه انده جزع وكسه‌يه شكوى
اولمز ﴿ عسى الله ان يأتينى بهم جميعا ﴾ الله تعاليدن رجام بودركه انلرك
جميعن بكا كتوره‌كه اول يوسف وبنيامين ومصرده اقامت ايدن قرنداشلريدر
﴿ انه هو العليم الحكيم ﴾ الله تعالى انلرى فقدمه حزن ووجدمى بيلور وانلرك
تدبيرنده حكمتن اجرا قيلور ﴿ وتولى عنهم وقال يا اسفى على يوسف ﴾
وانلردن اعراض ايدوب ديديكه ياحزن وحسرتكيم يوسفك فراقى اوزره
بكا ايردى ﴿ وابيضت عيناه من الحزن فهو كظيم ﴾ حزندن كثرت بكا ايله
بصرى ضعيف وياعمى اولوب التى ييل كوزلرى كورمدى اولادنه غيظدن
مملو اولوب قلبنده انى امساك ايدر اظهار ايتمزدى * حسن ايدر يوسفك
باباسى حجرندن آيريلوب ينه اكا التقاسنه دكين آراده سكسان ييل كچدى
اول مدتده يعقوبك كوزلرى ياشى ديكمدى حالبوكه اول زمانده الله تعالى يه
يريوزنده يعقوبدن كرامتلو كمسنه يوغيدى ﴿ قالوا تالله تفتؤ تذكر يوسف حتى
تكون حرضا او تكون من الهالكين ﴾ يعقوب عليه السلامه اوغللرى ديديلركه
تالله سن يوسفى شدت محبتله ذكردن زائل اولمزسن حتى كه همّ وحزنله جسمكى
اريدر وعقلكه خلل ايركورر ونفسكى موته قريب ايدرسن وياخود اول
حالت اوزره جان ويروب كيدرسن * يعقوب عليه السلام انلرك غلظتن

كوربجك ﴿ قال انما اشكو بثى وحزنى الى الله ﴾ ديديكه بنم همّمك شديديكه
اكا صبر ايدمديكمندن اظهار ايديلور وهمّمك يسيريكه اكا صبره طاقت
كتوريلور ايكيسن دخى الله تعالى يه شكايت ايدرين يوخسه سزه دكل بنى
حالمه قوكز شكوامى مولامه ايدم ﴿ واعلم من الله مالا تعلمون ﴾ والله تعالينك
صنيع ورحمتندن نوع الهامله سزك بيلمديككزى بن بيلورين كه اول داعيسنى
محروم ايتمز واكا التجا ايدنى رد ايتمز * دينلديكه اول منامنده ملك الموتى
كوروب يوسفدن سؤال ايتدكده اول حياتده‌در ديمشيدى ودخى يوسفك
رؤياسندن اخوه‌سى اكا سجده ايتمينجه وفات ايتمز ايديكن بيلمشيدى *
وهب بن منبه ايدر الله تعالى يعقوب عليه السلامه وحى ايتديكه بيلورميسن
نه سببدن يوسفى آيرمغله سكا عقاب ايتدم ديديكه بيلمزين بيورلديكه زيرا سن
بروقتده عناق بشوروب قوكشوكه ويرمدك كندك ييوب اكا يدرمدك
دينلديكه يعقوبك ابتلاسنه سبب اول ايديكه بركون اول برعجلى اناسى
اوكنده بوغازلدى اناسى اكا باغرى قالدى * روايت اولنديكه جبريل عليه
السلام يوسف عليه السلامه سجنده ايكن كلوب يوسف عليه السلام اكا باباسى
يعقوب عليه السلامك احوالندن سؤال ايتدى جبريل عليه السلام ديديكه
الله تعالى اكا صبرجميل باغشلدى وانى حزنه مبتلا قيلوب اول ايسه انى كظم
ايلدى وانى يتمش ثكلى حزنى ايله محزون ايدوب يوزشهيد اجريله اجرلدى
يوسف عليه السلام ديديكه بن اكا ملاقى اولورميم ديديكه نعم ملاقى اولورسن
يوسف عليه السلام ايتدى انى كورر اولديغمدنصكره ايريشن شدائده صبر
ايدر مبالات ايتمزين ودخى انلره ديديكه ﴿ يابنىّ اذهبوا فتحسسوا من يوسف
واخيه ﴾ اى اوغللرم واروب مصره كيدك ويوسف وبنياميندن خبر طلب
ايدك ﴿ ولا تيئسوا من روح الله ﴾ والله تعالينك رحمتندن اميديكز كسمكز ﴿ انه
لا ييئس من روح الله الا القوم الكافرون ﴾ زيرا انك رحمتندن اميدين كسمز
مكر شول كمسه‌لركه الله تعالينك ذات وصفاتنه كافرلودر يوخسه عارف
هيچ برحالده انك رحمتندن اميدين كسمز چون كيرو مصره كيدوب اكا
واصل اولديلر ﴿ فلما دخلوا عليه قالوا يا ايها العزيز مسنا واهلنا الضرّ ﴾ يوسفه
داخل اولنجق ديديلركه اى عزيز بزه واهلمزه شدت جوع ايردى ﴿ وجئنا
ببضاعة مزجاة ﴾ سكا بضاعهٔ قليلهٔ رديهٔ كاسده ايله كلمشزكه انفاقى بايعدن
تجوزله اولور * دينلديكه اول دراهم رديه ايدى وياغرائرخلقه وحبال ايدى

ويا سويق مقل ايدى ويا اديم ونعال ايدى ويا حبهٔ خضراء ايدى ويا متاع اعرابدن صوف واقط ايدى ﴿ فاوف لنا الكيل ﴾ ثمن جيدله كيلى ايفاء ايتديكك كبى بزم ثمن رديمزله دخى ايفاء ايت ﴿ وتصدّق علينا ﴾ وبزه قرنداشمزى رد ايله ويا مسامحه ايله ويا اكا مساوى اوزره زياده ايله تصدق ايت * دينلديكه انلرك شرعنده انبيايه صدقه حلال ايدى ﴿ ان الله يجزى المتصدّقين ﴾ الله تعالى تصدق ايدنلره احسن جزاء ايله جزاء ايدر وتصدق مطلقا تفضلدر لكن عرفده هر شيئه مختصدر كه انكله ثواب الله ابتغا اولنه ﴿ قال هل علمتم مافعلتم بيوسف واخيه اذ انتم جاهلون ﴾ يوسف عليه السلام اخوه‌سنه ديديكه يوسفه وقرنداشنه ايتديككز فعلك قبحنى بيلوب اندن توبه ايتديكزمى شول وقتن كه سزانك قبحنى بيلمز ديكز اول اجلدن اكا اقدام ايتديكز وياخود يوسفك انى انلره ديمسى نصيحت وتوبه‌يه تحريض وكنديلره شفقت وجهى اوزره ايدى زيرا انلرك عجز وتمسكنلرينى كوردى يوخسه معاتبه وجهى اوزره دكل ايدى * كلبى ايدر يوسفك انلره بو قولى ديمسى شول حينده ايديكه اول اخوه‌سنه حكايت ايتديكه مالك بن دعر ديديكه بر قيوده بر غلام بولدمكه اول شو صفتده وشو هيئتده ايدى انى شو دكلو درهمه اشترا ايتدم اخوه‌سى ديديلركه انى بيع ايدن بز ايدك همان‌دم يوسف عليه السلام ياوزلنوب قتل اولنملرينه امر ايلدى يهوذا كيدركن ديديكه مسكين يعقوب بزدن بريمزك فقدنه حزن وبكا ايله اعمى اولدى شمدى جميعمزك قتلن ايشيدجك حالى نيجه اولور بعده يوسفه ديديلركه چون بزى قتل ايدرسن امتعه‌مزى بابامزه ايركورسنكه اول فلان دياده اولور ديو مكانن تعريف ايتديلر اويله اولسه يوسف عليه السلام انلره مرحمت ايدوب آغلدى وبو كلامى انلره سويلدى وبر قولده چونكه اول باباسى نامه‌سين اوقوديكه اول نامه‌ده يازلمشديكه الله تعالى‌يى ذكر وثنادنصكره اى ملك بز اهل بيتز اوزريمزه بلايا توكيل اولنه كلمشدر اما جدم ابراهيم عليه السلام الى آياغى بغلو آتشه برغليجق الله تعالى اول آتشى اكا برد وسلام ايتدى وبابام اسحاق عليه السلام ايسه الى اياغى بغلنوب قفاسنه سكين يوريدلديكنده الله تعالى اكا فدا ويروب انى اندن خلاص ايتدى وبن ايسه بر سوكلو اوغلم وار ايدى اخوه‌سى انى بريه‌يه ايلتديلر بعده بكا كلوب انى ذئب اكل ايتدى ديو قانلى كوملكن كتور ديلر اكا اغلمقدن كوزلرم كورمز اولدى بوندنصكره انكله انابر بر آخر اوغلم دخى اولوب

(اول)

اول بنى تسليه ايده طورركن سندخى انى سرقه ايتدى زعميله حبس ايتمشسن حالبوكه بز اهل بيتز بزده سارق اولمز وسارق ولد دخى بزدن طوغمز ايمدى انى بكا كوندركل يوخسه سكا بددعا ايدرينكه انك ضررى اولادكدن يدنجى بطنه ايرر چون يوسف عليه السلام انى اوقودى صبر ايده ميوب آغلدى يوسف وقرنداشنه ايتديككز ايشى بيلورميسز ديو سويلدى ﴿ قالوا ءانك لانت يوسف ﴾ ديديلركه يوخسه سن يوسفميسن اويله اولسه اول باشندن تاجى قالدردى مكر فوقنده شامهٔ بيضايه بكزر بر علامت وار ايدى كورديلر انكله انى بيلوب يوخسه سن يوسفميسن ديو سؤال ايتديلر ﴿ قال انا يوسف وهذا اخى ﴾ ديديكه بن يوسفم وبو قرنداشم بنيامينذر ﴿ قد منّ الله علينا ﴾ الله تعالى بزه بيتمزى جمعله انعام ايلدى ﴿ انه من يتق ويصبر ﴾ اول كمسه كه الله تعاليدن قورقوب بلياته وياطاعاته وياترك مخالفاته صبر ايده ﴿ فان الله لايضيع اجر المحسنين ﴾ الله تعالى اشبو صفاتله متصف احسان اهلارين سور ﴿ قالوا تالله لقد آثرك الله علينا ﴾ انلر يوسف عليه السلامه اعتذار ايدوب ديديلركه تالله حق جل وعلا سنى حسن صورت وكمال سيرت ايله اوزريمزه تفضيل واختيار ايتدى ﴿ وان كنا لخاطئين ﴾ اكرچه بز سكا ايتديكمز صنيعده ذنب ايتمشزدر ﴿ قال لاتثريب عليكم اليوم ﴾ يوسف عليه السلام انلره ديديكه بو كوندنصكره ذنبكزى ذكرله بنم قبلمدن سزى تعيير ايتمك يوقدر ﴿ يغفر الله لكم ﴾ الله تعالى سزه مغفرت ايده ﴿ وهو ارحم الرحمين ﴾ اول راحملردن ارحمدر صغائرى وكبائرى مغفرت وتائبلره فضل ايدر وقتاكه يوسف عليه السلامى اخوه‌سى بيلديلر وديديلركه سن بزى صباحده واخشامده طعامه چاغررسن بز ايسه سكا ايتديكمز تفريطات سببيله سندن اوتانورز يوسف عليه السلام ديديكه بندن اوتانمكز اهل مصرك بكا نظرى عين اوّلى اويله ايديكه بينلرنده بنى مذاكره ايتسه‌لر الله تعالينك عجائب صنع وحكمتن كورلك كه يكرمى درهمه بيع اولنان بر عبدى بونك كبى عزت ودولته اير كوردى ديرلر ايدى وبكا عين حقارتله نظر ايدرلردى اماكه سز بكا شرف ويرديكز كه سز بنم قرنداشلرم اولوب ابراهيم عليه السلام حفده‌سندن ايديكمى بيلجك من بعد بكا عين تعظيمله نظر ايدر اولديلر اويله اولسه انكله اخوه‌سى قلوبندن اول وحشتى كيدروب الفتله كندويى سور اولديلر وقتاكه يوسف عليه السلام اخوه‌سنه كندويى بيلدردى باباسى

احوالندن سؤال ايدوب انلر كوزلرى كورمز اولمشدر ديو خبر ويردكارنده انلره كوملكن ويروب ديديكه ﴿ اذهبوا بقميصى هذا فألقوه على وجه ابى يأت بصيرا ﴾ اشبو كوملكمى ايلتوب بابامك يوزينه سورككه انكله كوزلرندن عمى كيدوب كما كان كورراولور * دينلديكه اول ابراهيم عليه السلامك كوملكى ايديكه آتشه براغلديغنده جبريل عليه السلام اكا كيوروب آتش اكا تأثير ايتمشدى زيراكه اول جنت ثيابندن ايدى توراثله يعقوب عليه السلامه ايريشوب اول دخى انى برعوذه ده يوسف عليه السلامك بوينه تعليق ايتمشيدى حتى اول قيويه براغلديغنده اول انكله ايدى اخوه سى انك اكننده كى كوملكى چيقاريجق جبريل عليه السلام دخى انى نشر ايدوب اكا كيورمشدى اويله اولسه من بعد اول كوملك يوسفده قالوب باباسنه انى كوندرمشديكه انى يوزينه سورمكله عماسى كيده زيرا انده جنت قوخوسى وار ايدى مبتلا وسقيمه واقع اولسه باذن الله اكا عافيت ايرردى ﴿ واتونى بأهلكم اجمعين ﴾ سز وبابام نسا وذرارى وموالى‌كزى جميعن آلوب كيرو بكا كلك ديدى اول كوملكى قنغيسى كوتورمسنده بينلرنده نزاع ايدوب هر برى انى بن كوتوررم ديو تخصيص ايتدى يوسف عليه السلام ايتدى انى اول كوتورسنكه بابامه مقدما بنم كوملكمى كوتوروب يندرمشدى شمدى بو كوملكمى اكا اول كوتوروب سوندرسون يهوذا ايتدى ايمدى انى كوتورمكه بن اولايم ديو كوملكى اول آلدى ﴿ ولما فصلت العير قال ابوهم انى لاجد ريح يوسف لولا ان تفندون ﴾ وقتاكه قافله مصرك عمرانندن چيقوب كنعان جانبنه يونلدى يعقوب عليه السلام اوغللرينك اولادنه ديديكه بن يوسفك كوملكى رايحه‌سين بولدم اكر سز بنى تسفيه وتجهيل ايدر وكبردن هرمه وزوال عقله نسبت ايدراولمسه كز بنى تصديق ايدرديكز * روايت اولنديكه ريح صبا رب تعاليدن استيذان ايتديكه يعقوبه يوسفك بشيرى ايرشمدن اكا انك قوخوسين ايركوره اويله اولسه باذن الله سكز كونلك وياسكسان فرسخ مسافه‌دن ريح يوسفك كوملكى رايحه‌سين يعقوبه ايركوردى يعقوب عليه السلام جنت رايحه‌سين بوليجق بيلديكه جنت رايحه‌سى يريوزنده اول كوملكك غيريده يوقدر اول اجلدن يعقوب عليه السلام انلره اول سوزى سويلدى ﴿ قالوا تالله انك لفى ضلالك القديم ﴾ انلر يعقوب عليه السلامه ديديلركه تالله سن يوسفه فرط محبتك وذكرنى اكثارك ولقاسنى

توقعكدن خطاء قديمكده سن زيراكه انلر يوسفى ميت زعم ايدرلردى ﴿ فلما ان جاء البشير القاه على وجهه فارتد بصيرا ﴾ وقتاكه يوسفدن بشيركه يهوذادر يوسفك كوملكن كتوروب يعقوب عليه السلامك يوزينه سوردى اعمى ايكن بصيراولدى وضعيف ايكن قوتى كلدى وهر مدنصكره شبابى عودت ايتدى وسرور كلوب حزن كتدى ﴿ قال ألم اقل لكم انى اعلم من الله مالا تعلمون ﴾ يعقوب عليه السلام ايتدى بن سزه ديمدميكه سزك بيلمديككز شيئى الله تعالينك اعلاميله بيلورينكه اوليوسفك حياتده اولوب الله تعالى بزى انكله جمع ايتمسى ايدى * روايت اولنديكه يعقوب عليه السلام بشيره ديديكه يوسف شمدى نه حالده‌در ديديكه مصرك ملكيدر ديديكه انك ملوكتنده نه حاجتم وار مرادم انى نه دين اوزره ترك ايتدك ديديكه دين اسلام اوزره ترك ايتدم ديديكه الآن نعمت تمام اولدى ﴿ قالوا يا ابانا استغفر لنا ذنوبنا انا كنا خاطئين ﴾ اولاد يعقوب يعقوبه ديديلركه اى بابا الله تعاليدن بزم ايچون ذنوبمز مغفرتن ديلكل كه بز مذنبلرز ﴿ قال سوف أستغفر لكم ربى انه هو الغفور الرحيم ﴾ يعقوب عليه السلام انلره ديديكه ربم جل شانه‌دن سزك ايچون مغفرت طلب ايده‌ينكه اول توبه واطاعت وفعل سيئه ندامت ايدنه غفور ورحيمدر * اكثر مفسرين ايدركه اول دعايى سحر وقتنه تأخير ايلديكه الله تعالينك هيچ دعا ايدر وارميدركه اكا اجابت ايدم ديديكى وقتدر چون يعقوب عليه السلام وقت موعوده ايرديكه اول سحر وقتنده نمازه طوردى فارغ اوليجق ال قالديروب ديديكى آلهى يوسفه جزعمى وقلت صبرمى مغفرت ايت اوغللريمى دخى مغفرت ايتكه قرنداشلرى يوسفك شاننده جنايت ايتديلردى وحى الهى كلديكه جميعكزى مغفرت ايتدم * دينلديكه اول استغفارى جمعه كيجه سنه تأخير ايتدى اويله اولسه يكرمى ييل دكلو زمانده هرجمعه كيجه سنده انلر ايچون استغفار ايتدى وياخود انى يوسفك انلرى عفونه تأخير ايتديكه بعده رب تعاليدن مغفرتلرين ديليه * روايت اولنديكه يوسف عليه السلام بشير ايله يعقوب عليه السلامه ايكيوز راحله وجهاز سفر كوندرديكه اول اهل وعياليله مصره كله لر انلر رجل ومرأة يتمش ايكى برقولده طقسان اوچ كشى ايديلر مصره قريب اولدقلرنده يوسف عليه السلام جنود مصرله واهالىٔ مصر ايله انلرى استقبال ايتديلر ملاقات ايدجك يوسف ويعقوب برى برينه صاريلوب آغلشديلر يوسف عليه السلام

اكا ديديكه اى بابا نيچون كوزك كورمز اولنجه آغلدك بيلمزمى ايدك كه يوم قيامتده
جمع اوليسر ايدك ديديكه بلى اويله دركه لكن قورقدمكه دينك سلب اولنوب
ايكيمز بيننه اول حائل اوله ﴿ فلما دخلوا على يوسف آوى اليه ابويه ﴾
وقتاكه يعقوب وعيال واولادى يوسفه داخل اولديلر يوسف عليه السلام
باباسنى وخاله سى ليايى كندويه ضم ايتدى زيراكه اناسى راحيل بنيامينك
نفاسنده ايكن وفات ايتمشدى برقولده الله تعالى انك اناسى راحيلى احيا
ايدوب حتى كه يعقوبله بيله مصره كلدى ﴿ وقال ادخلوا مصر ان شاء الله
آمنين ﴾ يوسف عليه السلام انلره ديديكه قحط واصناف مكارهدن امن
اوزره اولديغكز حالده مصره كيرك ان شاء الله ﴿ ورفع ابويه على العرش ﴾
و يوسف باباسين وخاله سين سرير اوزره اجلاس ايتدى ﴿ وخروا له سجدا ﴾
يعقوب وليا واخوه سى اول زمانك عادتى اوزره يوسف عليه السلامه سجودله
تحيه ايتديلر واول سجودله مراد انحنا وتواضعدر يوخسه يراوزره وضع
جبهه دكل و برقولده جبهه لر يني يره قوديلركه اول تحيه وتعظيم طريقى اوزره
ايديكه اول امم سالفه ده جائز ايدى بوشريعتده نسخ اولندى ﴿ وقال يا ابت
هذا تأويل رؤياى من قبل ﴾ واول حالتده يوسف عليه السلام ديديكه اى
بابا اشبو بنم زمان صباوتمده كورديكم رؤيانك تأويليدركه سكا انى اول وقتده
ذكر ايتمشيدمكه اون بريلدزله كونش وآى بكا سجده ايتديلر ﴿ قد جعلها
ربى حقا ﴾ ربم جل شانه اول رؤيايى تحقيق ايتدى ﴿ وقد احسن بى
اذ اخرجنى من السجن ﴾ حالبوكه اول بكا احسان ايلدى شول وقتكه
بنى سجندن چيقاردى وعقبنده ملكه ايركوردى ﴿ وجاء بكم من البدو ﴾
وسزى باديه دن كتوردى زيرا انلر اهل مواشى اولدقلرندن باديه ده ساكن
اولورلردى ﴿ من بعد ان نزغ الشيطان بينى و بين اخوتى ﴾ شيطان بنم
وقرنداشلرم بيننى حسدله افساد ايتديكندنصكره ﴿ ان ربى لطيف لما يشاء ﴾
ربم جل شانه ديلديكى كمسه ايچون تدبير لطيف صاحبيدر وحقيقت لطف
اولدركه غيره رفقله احسان ايركوريله ﴿ انه هو العليم الحكيم ﴾ اول الله تعالى
مصالح وتدابيرك وجوهنى بيلور وهر شيئى وقتنده حكمتى اقتضا ايتديكى
وجه اوزره ايشلر * روايت اولنديكه يعقوب عليه السلام مصرده يوسف
عليه السلامك عندنده يكرمى درت يل اهناى عيش اوزره مكث ايتدى موته
محتضر اولديغنده يوسف عليه السلامه وصيت ايتديكه جسدينى ارض

شامه ايلتوب باباسى اسحاق عليه السلام عندنده دفن ايده اويله اولسه
يوسف عليه السلام انى انده ايلتوب دفنندنصكره كيرو مصره كلدى
دينلديكه يعقوب عليه السلامك جسدى ساجدن تابوت ايچنده مصردن
بيت المقدسه نقل اولندى وانك اكا وصولى كوننده قرنداشى عيص دخى
وفات ايدوب ايكيسى برقبرده دفن اولندى حالبوكه ايكيسى بطن واحددن
طوغمش ايكيزلر ايديلر ايكيسيدخى يوز قرق يديشر يل معمر اولديلر وقتاكه
الله تعالى يوسفه شملنى جمع ايتدى نعيم دنيانك عدم دوامن بيلوب رب تعاليدن
حسن عاقبت استيوب ديديكه ﴿ رب قد آتيتنى من الملك ﴾ يارب سن بكا مصر
ملكنى ويردك ﴿ وعلمتنى من تأويل الاحاديث ﴾ وبكا رؤيا تعبيرنى تعليم ايتدك
﴿ فاطر السموات والارض ﴾ اى سموات وارضى خلق ايدن بارى تعالى ﴿ انت
وليى فى الدنيا والآخرة ﴾ سن بنم دنياده وآخرتده معينم ومتولئ امورمسن
﴿ توفنى مسلما وألحقنى بالصالحين ﴾ توحيدمده خالص اولديغم حالده بنى قبض
ايت وآبائمدن صالحلره ويارتبه وكرامتده عامهٔ صالحلره بنى الحاق ايت *
قتاده ايدر انبيادن هيچ برى يوسف عليه السلامدن غيريسى موتى سؤال
ايتمدى حسن ايدر بوندنصكره اول نيچه يللر معمر اولدى غيرى ايدر
بوقولدنصكره اول برهفته كچمدين وفات ايتدى اهل مصر انك مدفننده
تخاصم ايدوب حتى كه قتاله قصد ايتديلر بعده رأيلرى انك اوزره متفق
اولديكه انى برمرمر صندوقه قويوب نهرنيل ايچنه دفن ايده لر تاكه صو
انك اوزرندن كچدكدنصكره مصره واصل اولوب بركتندن جميعى
حصه دار اوله لر بعده موسى عليه السلام آنى آبائنك مدفننه نقل ايتدى
﴿ ذلك من انباء الغيب نوحيه اليك ﴾ يا محمد اشبو يوسف واخوه سى خبرى
اخبار غيبدندركه جبريل واسطه سيله سكا اعلام ايدرز ﴿ وما كنت لديهم
اذ اجمعوا امرهم وهم يمكرون ﴾ سن اولاد يعقوب قتنده دكل ايدك شول
وقتكه يوسفى قيويه براقمغه عزم ايتديلر حالبوكه انلر اكا غائله طلبنده احتيال ايدرلر
﴿ وما اكثر الناس ولو حرصت بمؤمنين ﴾ ناسك اكثرى عناد وكفر اوزره
تصميملرندن ايمانه كلور دكللردر اكرچه سن انلرك ايمانه حرص ايدر
وآيات اظهارنده مبالغه ايدرسكده روايت اولنديكه يهود ومشركون
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه يوسف عليه السلام قصه سندن سؤال
ايدوب توراته موافق خبر ويرديكندنصكره اسلامه كلمدكلرينه محزون

اولديغنده بوآيت نازل اولدی (وماتسألهم عليه من اجر ان هو الاذكر
للعالمين) يامحمد سن انباء و ياقرآن اوزره انلردن اجر استمزسن اول قرآن دكل
الاعالملره موعظه وتذكيردر (وكأين من آية فی السموات والارض يمرّون
عليها وهم عنها معرضون) الله تعالينك سموات وارضده وجود ووحدانيتنه
وحكمت وكمال قدرتنه دلالت ايدر نيچه آيتلرينه مرور ايدرلر حالبوكه
انلر انده تفكر وانكله اعتبار ايتمزلر بلكه اندن اعراض ايدوب كيدرلر
(ومايؤمن اكثرهم بالله الاوهم مشركون) انلرك اكثری الله تعالينك وجود
وخالقيتنه مؤمن اولمزلر الاانك غيريه عبادتله اكا اشراك ايدرلر مثلا انلره سموات
وارضی كيم خلق ايتدی دينلسه ديرلركه الله تعالی خلق ايتدی وسمادن
يغموری كيم ايندرر دينلسه ديرلركه الله تعالی ايندرر ومع ذلك اصنامه
عبادتله شرك ايدرلر دينلديكه كفار رخاده رب تعالی يی اونودرلر اما قچانكه
انلره بلا اصابت ايده خالص الله تعالی يه يلواررلر (أفامنوا ان تأتيهم غاشية
من عذاب الله) انلر امنده می اولديلر الله تعالينك عذابندنكه كلوب انلری
قاپليه (او تأتيهم الساعة بغتة وهم لايشعرون) ياخود آكسزين انلره قيامت
قوپه حالبوكه انلرك اكا شعوری يوغيدی وانكچون مستعد دكللر ايدی
(قل هذه سبيلی أدعوا الی الله علی بصيرة انا ومن اتبعنی) يامحمد دكل كه توحيده
دعوت بنم سنت ومنهاجمدر بن وبكا ايمان وتصديقله اتباع ايدنلر يقين اوزره
الله تعالی يه دعوت ايدرز وياخود بن وبكا اتباع ايدنلر بصيرت اوزره يز
(وسبحان الله وما انا من المشركين) وديكل كه الله تعالی يی انلرك اشراكندن
تنزيه ايدرين وبن اكا اشراك ايدنلردن دكلن (وما ارسلنا من قبلك الا رجالا
نوحی اليهم من اهل القری) يامحمد سندن اوّل بزم ارسال ايتديكمز رسوللريمز
امصار اهلندن رجال ايديلر زيراكه اهل امصار اعقل وافضل واعلم
واحلمدرلر يوخسه باديه اهلندن دكل زيرا انلر غلظت وجفا اهليدر حسن
ايدر حق جل وعلا نه اهل باديه ونه جن ونه نسادن رسول بعث ايتميوبدر
(أفلم يسيروا فی الارض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم) كفار
ريوزنده سير وسفر ايتمديلرميكه انلردن اوّل كچن امم مكذبه نك عاقبت
امرلری نيچه اولديغنه نظر ايدوب معتبر اولهلردی (ولدار الآخرة خير
للذين اتقوا أفلا تعقلون) دار آخرتكه جنتدر شرك وعصياندن صاقننلره
خيرلودر عقوللكزی استعمال ايتمزميسزكه انی بيله سز (حتی اذا استيأس

الرسل وظنوا انهم قد كذبوا) حتی قچانكه رسل قوملرينك ايمانندن مأيوس
اولوب امتلری انلری تكذيب ايتدی ديو تيقن ايتديلر بر تكذيبله كيم من بعد
ايمانلری رجا اولنميه وياخود حتی قچانكه رسل كنديلرينی تكذيب ايدنلرك
تصديقندن مأيوس اولديلر وظن ايتديلركه قوملرندن ايمانه كلنلر دخی مرتد
اولوب تكذيبه عودت ايدهلر (جاءهم نصرنا فنجی من نشاء) اول رسله
نصرتمز ايروب انلردن ومؤمنلردن ديلديكمز تنجيه اولندی (ولا يردّ بأسنا
عن القوم المجرمين) بزم عذابمز قوم مشركيندن رد اولنمز (لقد كان فی
قصصهم عبرة لاولی الالباب) انبياء وامملك وياپوسف واخوه سنك قصهلرنده
عقول كامله صاحبلريچون موعظه واردر (ما كان حديثا يفتری) اشبو
قرآن اختلاق اولنور كلام اولمدی (ولكن تصديق الذی بين يديه) لكن
اندن اوّل نازل اولان تورات وانجيل وسائر كتب منزلهنك تصديقی اولدی
(وتفصيل كل شیء) وهر شيئك تفصيلی واردركه امور دينيهده عباد اكا
محتاج اولور (وهدی ورحمة لقوم يؤمنون) وضلالتدن ارشاد وبيان
وعذابدن امان واردر شول قوم ايچونكه انی تصديق وموجبيله عمل ايدر

سورة الرعد وهی خمس واربعون آية مدنية الا قوله (ويقول الذين كفروا)

بسم الله الرحمن الرحيم

(المر) بن اول الله تعالی يمكه بيلور وكوررين ويا خلقك ديديكن بيلور
وايشلديكن كوررين (تلك آيات الكتاب) شول اخباركه سكا ذكر ايتدك
تورات وانجيل وسائر كتب متقدمهنك آياتيدر (والذی انزل اليك من ربك
الحق) وشول قرآنكه سكا ربك جل شانهدن انزال اولندی حقدر اكا
اعتصام ايت (ولكن اكثر الناس لايؤمنون) لكن ناسك اكثری نظر وتأملده
اخلاللريچون انی تصديق ايتمزلر (الله الذی رفع السموات بغير عمد ترونها)
الله تعالی اول قوی قادردركه سمواتی كورديككز هيئتده ساريهلرنسز رفع
ايتدی نه دوننده دعامهسی واردركه انی ادعام ايده ونه فوقنده علاقهسی
واردركه انی امساك ايده (ثم استوی علی العرش) بعده عرش اوزره حفظ
وتدبيرله استوا ايتدی (وسخر الشمس والقمر) وشمس وقمری خلقنه منافع
ايچون تذليل ايتدی ايمدی ايكيسيدخی مقهورلردر والله تعالينك ارادتی
اولديغی وجه اوزره جاری اولورلر (كل يجری لاجل مسمی) هربری وقت

معلومه دکین جاری اولورکه اول دنیانك فناسیدر ویاخود اجل مسمی ایله مراد اول ایکیسنك درجات ومنازلیدرکه اکا منتهی اولوب انی تجاوز ایتمزلر (یدبر الامر) اول ملکوت امرنی ایجاد واعدام واحیا واماته وغیری تدبیر ایدر (یفصل الآیات) آیتلرین تنزیل ایدوب تفصیل اوزره بیان ایدر ویاخود دلائلی بر بر احداث ایدر (لعلکم بلقاء ربکم توقنون) تاکه اول الله تعالینك آیاتن تفکرله کمال قدرتن تحقق ایدوب اشبو اشیانك خلق وتدبیرینه قادر اولان رب تعالینك اعاده وجزایه قادر ایدوکن بیله‌سز (وهو الذی مدّ الارض) واول الله تعالیدرکه یری اینلو اوزونلو بسط ایتدیکه اوزرنده اقدام ثابت اولوب حیوانات تقلب ایده (وجعل فیها رواسی وانهارا) واول یرده جبال راسیات وانهار قیلدی (ومن کل الثمرات جعل فیها زوجین اثنین) واول یرده میوه‌لرك انواعندن ایکیشر صنف قلیدی یعنی حلو وحامض اسود وابیض صغیر وکبیر قیلدی (یغشی اللیل النهار) کوندزه کیجه ظلمتن وکیجه‌یه کوندز ضوئن کیورر (ان فی ذلك لآیات لقوم یتفکرون) اشبو مذکورده آیتلر واردر شول قومه کیم انده تفکرایدرلر زیرا انك تکوّنی اول صانع حکیمك وجودنه دلیلدرکه اول انك امرنی تدبیر واسبابنی تهیئه ایدر (وفی الارض قطع متجاورات) یریوزنده بری برینه قریب قطعه‌لر واردرکه بعضی طیبه وبعضی سبخه‌در بعضی رخوه وبعضی صلبه‌در بعضی زرعه صالحدر شجره دکل وبعضی شجره صالحدر زرعه دکل (وجنات من اعناب وزرع) ودخی انده انواع اشجار وزروعله مزین بستانلر واردر (ونخیل صنوان وغیر صنوان) وانده نخله‌لر واردرکه اندن برطائفه اصل واحددن وبرطائفهٔ اخری اصول متفرقه‌دن انشا اولنوبدر (یسقی بماء واحد ونفضل بعضها علی بعض فی الاکل) بومذکورك کلیسی ماء واحد ایله سقی اولنورکن ثمرده بعضی بعض اوزره شکل وقدر ورایحه وطعم جهتندن تفضیل ایدرز حسن ایدر اشبو بنو آدمك قلوبنه مثلدرکه ارض ید رحمانده طینهٔ واحده ایکن انی بسط ایدوب بری برینه متجاور طبعده مختلف قطعه‌لر ایتدی وانك اوزرینه سمادن ماء انزال ایدوب انلردن انواع مختلفه چیچکلر واغاجلر ویمشلر واوتلر بتوردی حالبوکه انك جمیعی برصو ایله صواریلوبدر ناس دخی انجلین اصل واحددن یعنی آدمدن خلق اولنمشلر ایکن سمادن انلره تذکره نازل اولدیغنده اندن قلوبك بعضنه رقت کلوب خشوع ایتدی

وبعضنه ایسه قسوت ایروب تمرد ایتدی (ان فی ذلك لآیات لقوم یعقلون) اشبومذکورده اول صانع حکیمك وجود وقدرتنه دلالت ایدر علامتلر واردر شول قومه کیم عقللرین تفکرله استعمال ایدرلر (وان تعجب فعجب قولهم ائذا کنا ترابا ائنا لفی خلق جدید) یا محمد اکر سن مشرکلرك ابتداء خلقه اقرار ایتملریله بیله بعثه انکارلرینه تعجب ایدرسك انلرك بز موتله تراب اولدیغمزدن صکره یکیدن خلق اولنوب موتمزدن اوّلده‌کی حالت وهیئته عودت ایدرمیوز دیمه‌لری حقیقیدرکه تعجب اولنه زیرا قلوبده متقرردرکه اعاده ابتدادن اهوندر وبوآیات معدوده دخی مبدئك وجودنه داله اولدیغی کبی اعاده‌نك امکانته دخی داله‌در شول حیثیتدنکه اول انك کمال قدرتنه وانك انواع تصرفاتنه موادك قبولنه دلالت ایدر (اولئك الذین کفروا بربهم) ایمدی انلر بعثه انکارله رب تعالی‌یه کافر اولدیلر (واولئك الاغلال فی اعناقهم) انلر ضلالله مقیدین اولوب خلاصلری رجا اولنمزلردر ویاخود یوم قیامتده بیونلرینه دمور اوریلورلردر (واولئك اصحاب النار هم فیها خالدون) وانلر اصحاب ناردرکه انده دائملردر (ویستعجلونك بالسیئة قبل الحسنة) یا محمد مشرکون عافیتدن بدل عقوبته استعجال ایدرلر یعنی انلرك استهزا طریقی اوزره دیملریدرکه الهی محمدك دیدیکی حقیقتده سنك عندکدن ایسه اوزریمزه طاش یاغدر ویاامم سالفه‌یی عذاب ایتدیکك اشیادن برینی بزه کوندر (وقد خلت من قبلهم المثلات) حالبوکه انلردن اوّل امم مکذبیندن انلره امثالنك عقوباتی کچدی ایمدی انلره نولدیکه انلرك حالیله معتبرین اولمزلر وانلره ایریشن عقوبات مثلی کندیلره دخی ایرشمسندن اوشنمزلر (وان ربك لذو مغفرة للناس علی ظلمهم) یا محمد ربك جل شانه ناسه مغفرت صاحبیدر انلرك نفسلرینه ظلملری وار ایکن (وان ربك لشدید العقاب) وانك کفاره عقابی شدیددر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم لولا عفو الله وتجاوزه لما هنأ لاحد العیش ولولا وعیده وعقابه لاتکل کل احد) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر اکر الله تعالینك عفو وتجاوزی اولمسه هیچ کمسه‌یه عیش مهنا اولمزدی وانك وعید وعقابی اولمسه هرکمسه توکل ایدوب عملی ترك ایدردی (ویقول الذین کفروا لولا انزل علیه آیة من ربه) وکافرلر دیرلرکه نولیدی محمده ربی جل شانه‌دن نبوتنه علامت وحجت نازل اولسه (انما انت منذر ولکل قوم هاد) یا محمد سن ناسی تخویف وانذار ایچون

كونده ريلو بسين بوخسه معجزات جنسندن نبوتكى تصحيح ايدر شئ اتيان سكا
واجب اولمز هرقوم ايچون اوزرلرينه غالب شئ جنسندن معجزاتله مخصوص
نبى واردركه انلرى حقه هدايت وصوابه دلالت ايدر وياخود هرقومك
هدايتلرينه قادر واردركه اول الله تعاليدر لكن هدايت ايتمز مكر انى كه
هدايتن ديليه آياتدن انزال ايتديكى شئ سببيله ﴿ الله يعلم ماتحمل كل انثى ﴾
الله تعالى هرانثانك حملى نه حالده ايديكن بيلور ذكر ويااناثميدر خلق سوى
ويا ناقصميدر واحد ويا اندن اكثرميدر ﴿ وماتغيض الارحام وما تزداد ﴾
ودخى ارحامك جثه‌ده ومدتده وعدده نقص وكرك زياده ايديكن بيلور
* اهل تفسير ايدر غيض ارحامدن مراد مرأه‌نك حملى حالنده حيضيدر
قچان حامل حيض كورسه اول ولدده نقصان اولور زيرا دم حيض رحمده
ولدك غذاسيدر اول دم دوكلجك غذا منتقص اولوب انكله ولده دخى
نقص ايرر واما قچان حامل حيض كورمسه ولد زياده وتمام اولور ايمدى
نقصان خروج دمله ولد خلقتنك نقصانيدر وزياده استمساك دمله ولد
خلقتنك تماميدر * دينلديكه قچان حامل حيض كورسه ولدك غذاسى
اكسيلور وحملك مدتى آرتار حتى حمل حالنده بش كون حيض كورسه وضعى
طقوز آيده اوله‌جق ايكن طقوز آى ايله بش كونده اولور اويله اولسه نقصان
غذاده وزياده مدت حملده اولور * حسن ايدر غيضله مراد مدت حملك
طقوز آيدن اقل وزياده ايله مراد انك طقوز آيدن اكثر اولمسيدر * دينلديكه
غيضله مراد سقطدر وزياده ايله مراد ولدك تام الخلق اولمسيدر ومدت
حملك اقلى التى آيدر كاهى مولود اول مدتده ولادتندنصكره تعيش ايدر
ومدت حملك اكثرنده اختلاف اولندى برقوم ديديلركه اول ايكى ييلدر
عائشه رضى الله تعالى عنها انى ديمش وابو حنيفه اكا ذاهب اولمشدر
وبرجماعت ديديلركه اول درت ييلدر شافعى اكا ذاهبدر * دينلديكه هرم
ابن حيانك هرم ديو تسميه اولنمسى اناسى قارننده درت ييل قالديغيچوندر
﴿ وكل شئ عنده بمقدار ﴾ هرشئ الله تعالينك عندنده قدر وحدله درنه انى
تجاوز ايدر ونه اندن ناقص اولور الله تعالى هرحادثى برمعين وقت وحاله
مختص قيلدى ﴿ عالم الغيب والشهادة ﴾ حسدن غائب وحاضرى بيلور
﴿ الكبير المتعال ﴾ عظيم الشاندركه علمندن برشئ زائل اولمز وهرشيئك اوزره
قدرتيله استعلاء ايديجيدر وياخود مخلوقين نعتندن كبير وعالى اولوجيدر

﴿ سواء منكم من اسر القول ومن جهر به ﴾ الله تعالينك علمنده مساويدر
اولكه قولنى نفسنده اسرار وياغيريه اظهار ايده ﴿ ومن هو مستخف بالليل
وسارب بالنهار ﴾ ودخى اولكه كيجه ظلمتنده استخفا ايدر وكوندوزده آشكاره
كيدر ﴿ له معقبات من بين يديه ومن خلفه يحفظونه من امر الله ﴾ الله تعالينك
ملائكه‌سى واردركه ليل ونهارده تعاقب ايدرلر ملائكهٔ ليل صعود ايتسه
عقبنده ملائكهٔ نهار كلور ملائكهٔ نهار صعود ايتسه عقبنده ملائكهٔ ليل كلور
هر عبدى اوكندن واردندن الله تعالينك اذنيله حفظ ايدرلر مادامكه قدر
كلميه قدر كلجك انلر اندن صاويلورلر وياخود اول ملائكه انى حفظ ايدرلر
اندنكه الله تعالى انلره انى حفظه امر ايلدى * مجاهد ايدر هيچ برعبد يوقدركه
الا اكا مؤكل بر ملك واردر انى نوم ويقظه‌سنده جن وانس وهوامدن حفظ
ايدر انلردن برى اكا برشئ اصابتيچون كلسه اول ملك انى اندن دفع ايدر
مكر اول الله تعالينك اذنيله كلمش اوله اويله اولسه ملك اندن صاويلور
مقدر اولان شئ كلور انى بولور * دينلديكه اول معقباتله مراد عبدك
يمين وشمالنده قاعد حسنات وسيئاتن يازان ايكى ملكدركه بامر الله انك
اعمالنى حفظ ايدرلر دينلديكه يعنى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
ايچون الله تعالى قبلندن حارسلر واردركه انى اوكندن واردندن انس
وجندن وطوارق ليل ونهاردن حفظ ايدرلر * روايت اولنديكه بروقتده
رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم اصحابندن برجماعتله مسجدده اوتورركن
عامر بن الطفيل واربد بن ربيعه نام ايكى مشرك اوزرينه چيقه كلديلر عامر
ديديكه اكر بن اسلامه كلسم سندنصكره امرى بكا تعيين ايدرميسدك
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ديديكه اول بكا مفوض دكلدر بلكه اول
الله تعالينك مشيئتنه متعلقدر ديلديكنه انى ويرر عامر ايتدى يامحمد طور
سكا بركيزلى سوز سويليم پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم دخى طورديكه
اول اكا سوزين سويليه مكركه عامر اندن اوّل اربده اصمرلمشيديكه قچانكيم
بنى محمدله سويلر كوره‌سن اول بنمله تكلمه مشغول ايكن اردندن ايره‌سن
سيفله اوروب اولديره‌سن چون عامر پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه
تكلمه باشلدى اربد ايسه آكا اردندن كلدى سيفنه ال اورديكه قنندن چيقاره
باذن الله منع اولنوب چيقارمغه چاره بولمدى عامر ايسه اول حالتده اكا
اشارت ايده طوردى انك اشارتندن پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم

دونوب اردنده اربدی کوردی دیدیکه آلهی سن انلرك شرنی دفعه کافیسن
دیلدیکك وجه اوزره دفع ایت دیو یلواردی هماندم برصاعقه ایروب
اربدی یاقدی حالبوکه یوم صحو اولوب هواده کفه دکلو سحابه یوغیدی
عامر ایتدی یامحمد ربکه دعا ایدوب اربدی اولدردی اوزریکه خیلی جرد
وفتیان مرد ایله کلم کوره‌سنکه سنی بندن کیم قورتارر دیو یوله کیردی اول
کیجه یاتوب صباحن سیفن قوشانوب رمحن النه آلدی اکر محمده وکرك
ملك الموته راست کلم ایکیسن دخی اشبو رمحله اولدیره‌ین دیدی هماندم
باذن الله برملك انی قنادیله اوروب آتندن یقدی واول حینده دزنده بر غده
عظیمه چیقدی انك اضطرابیله فرسنه رکوب ایتدی پیغمبریمز صلی الله
تعالی علیه وسلمك دعاسیله آزمسافه کتمدن هلاك اولوب یتدی اشبو قصه
شاننده آیت مذکوره نزول ایتدی ﴿ ان الله لایغیر مابقوم حتی یغیروا
ما بانفسهم ﴾ الله تعالی برقومله اولان عافیت ونعمتی ضدّنه تحویل ایتمز
تاشول وقته دکین که انلر نفسلرنده‌کی احوال جمیله‌یی احوال قبیحه‌یه تحویل
ایده‌لر ﴿ واذا اراد الله بقوم سوء فلا مردّ له ﴾ قچانکه الله تعالی بر قومه
سوء اراده ایده انی رد ایدر اولمز ﴿ ومالهم من دونه من وال ﴾ وانلرك
امرلرینه اندن غیری تولی ایدر دخی اولمزکه انلردن سوئی دفع ایده ﴿ هو الذی
یریکم البرق خوفا وطمعا ﴾ اول الله تعالیدرکه سزه برقی کوستررکه صاعقه‌دن
خوف ومطرك نفعنه طمع ایده‌سز ویاخود مسافرتکز حالنده مطرك اذا
ومشقتندن خوف واقامتکز حالنده اندن برکت ومنفعت رجاسن ایده‌سز
ویاخود مطردن مکاننده وزماننده اولمدیغنده خوف ومکاننده وزماننده
اولدیغنده رجا ایده‌سز * دینلدیکه بعض بلاد واردرکه مطردن اکا
قحط ایرر مطر اولمسه خصب ایرر ﴿ وینشئ السحاب الثقال ﴾ واول
الله تعالی بولتلر انشا ایدرکه یغمورله آغیرلنمشدر * علی کرم الله وجهه ایدر
سحاب مائك غربالیدر ﴿ ویسبح الرعد بحمده والملائکة من خیفته ﴾ الله
تعالی‌یی تسبیح ایدر رعد انك حمدنی ملابس اولدیغی حالده وملائکه ایسه
اندن خوف وخشیتلرندن تسبیح ایدرکه انلر رعدك اعوانیدر اکثر مفسرین
ایدر رعد شول ملکك اسمیدرکه سحابی سوق ایدر واندن ایشدیلان
صوت انك تسبیحدر ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر برکسه‌که رعدك
صوتن ایشتدکده (سبحان الذی یسبح الرعد بحمده والملائکة من خیفته

(وهو)

وهو علی کل شئ قدیر) دیسه بعده اکا صاعقه اصابت ایتسه دیتی بنم
عهده‌مه اولسون بعض اخبارده حق جل وعلادن حکایت اولنور بیورمشکه
اکر بنم عبادم بکا اطاعت ایتسه‌لر بن انلره کیجه‌ده یغمور یاغدیرر وکوندوزده
کونش طوغدیررم وانلره رعد صوتن ایشتدرمزدم وینه ابن عباس ایدر
رعد سحابه موکل برملکدر امر اولنان مکانه انی صرف ایدر ومائك بحوری
انك نقره ابهامنده‌در واول الله تعالی‌یی تسبیح ایتدیکنده سماده هیچ بر ملك
قالمز الارفع صوتله تسبیح ایدر اول حینده مطر دخی نزول ایدر ﴿ ویرسل
الصواعق فیصیب بها من یشاء وهم یجادلون فی الله ﴾ واول الله تعالی
صاعقه‌لر ارسال ایدرکه اول برقدن نازل اولور عذاب مهلکدر ایردیکی
کمسه‌یی احراق ایدر ایمدی اول صواعق خلقندن دیلدیکی کمسه‌یه ایر کورر
حالبوکه الله تعالینك شاننده انلر جدال ایدرلر * دینلدیکه صاعقه مسلم
وکافره ایرر الا اهل ذکره دکل * روایت اولندیکه عربك طاغیلرندن
بررجل وار ایدی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم انی الله تعالی‌یه ورسولنه
دعوت ایچون صحابه‌دن برجماعت کوندردی اول انلره دیدیکه بکا محمدك
ربیسندن خبر ویرك که بنی اکا دعوت ایدرسز آلتوندن ویا کومشدن
ویادموردن ویا باقیردنمیدر انلر انك اول مقاله‌سن استعظام ایدوب کیرو
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه دوندیلر وانی اکا خبر ویردیلر پیغمبریمز
صلی الله تعالی علیه وسلم انلری کیرو اکا کوندردی اول ایسه انلره اوّلکی
مقاله‌سن دیدی اول حالتده کوردیلرکه باشلری برابرنده برسحابه پیدا اولدی
رعد وبرقله برصاعقه کلوب اول کافری یاقدی انی دعوته واران صحابیلر
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه سعی ایدرك کلدیلر پیغمبریمز صلی الله
تعالی علیه وسلم قتنده اولنلردن برطائفه انلری استقبال ایدوب دیدیلرکه
شول دعوته واردیغکز کافر صاعقه ایله یاندیمی کلنلر دیدیلرکه انی نیجه
بیلدیکز دیدیلرکه زیرا پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه (ویرسل الصواعق)
آیتی نازل اولدی اندن بیلدك ﴿ وهو شدید المحال ﴾ اول الله تعالی شدید
الاخذ شدید الحول شدید الحقد شدید القوه شدید العقوبه شدید المکردر
﴿ له دعوة الحق ﴾ اول الله تعالینك دعاء حق واردر زیرا اول عبادت اولنمغه
ویا عبادتنه دعوت اولنمغه حق اولور * ویاخود انك دعوت مجابه‌سی
واردر زیرا هرکیم اکا دعا ایده اول اکا اجابت ایدر * ویاخود حقله مراد

الله تعالیدر زیرا هر دعا که اکا اوله دعوت حقدر ﴿ والذین یدعون من دونه لا یستجیبون لهم بشیء الا کباسط کفیه الی الماء لیبلغ فاه وماهو ببالغه ﴾ شونلر که الله تعالیدن غیری اصنامه عبادت ایدرلر انلر طلباتدن بر شیئله عبده‌لرینه اجابت ایتمزلر الا صونك اجابتی کبی شول کمسه‌یه کیم اول ایکی کفنی صویه بسط ایده کیم اول صو آنك اغزینه ایریشه حالبوکه اول اکا ایریشور دکلدر * ویاخود اول شول رجل کبیدرکه بئرك کنارنده اوتوروب ایکی اللرین بئره مد ایده حالبوکه اللری انك قعرنه ایرمیه‌که صویندن اخذ ایده وصو دخی یوکسلوب انك النه کلمیه * اشبونك کبی اصنام دخی جماددر نه کندویه دعا اولندیغن بیلور ونه اجابته قادر اولور ﴿ ومادعاء الکافرین الا فی ضلال ﴾ کافرلرك اصنامه دعاسی ضیاع وخسارده‌در ویاخود کافرلرك رب تعالی‌یه دعاسی ضلالده‌در زیراکه انلرك اصواتی الله تعالیدن محجوبه‌در ﴿ ولله یسجد من فی السموات والارض طوعا وکرها وظلالهم بالغدوّ والآصال ﴾ سموات وارضده اولان ذوی العقولك کندیلری وکولکه‌لری غدوّ وعشیده طوعلری وکرك کرهلری حالنده الله تعالی‌یه سجود ایدرلر * اما ملائکه ومؤمنونك کندیلری سجودی طوعا ایدرلر ومنافقون وکافرون کندیلری سجودی کرها ایدرلر وبوایکی فرقه‌نك کولکه‌لری الله تعالی‌یه سجودی طوعا ایدر حالبوکه فرقهٔ اولینك کندیلری اول سجودده طایعلردر وفرقهٔ ثانیه کارهلردر وغدوّ وعشی ایله مراد دوام اوزره سجودلریدر * وکولکه‌نك سجودی اراده اولنسان شیء ایله تذلیلدر ﴿ قل من رب السموات والارض قل الله ﴾ یا محمد مشرکینه دیکل که سموات وارضك خالقی ومدبری کیمدر اکر انلر اعتراف ایتمزلرسه سن انلر قبلندن دیکل که الله تعالیدر ﴿ قل أفاتخذتم من دونه اولیاء لایملکون لانفسهم نفعا ولاضرّا ﴾ یا محمد مشرکینه حجتی الزام ایچون دیکل که سموات وارضك خالقی الله تعالی ایدوکنه اقراریکز وار ایکن نه‌انك غیری یعنی اصنامی اولیا اتخاذ ایدوب انلره عبادت ایدرمیسز که انلر کندیلره نفع وضرّه مالك اولمزلر * اویله اولسه غیرك نفع وضرّنه نیجه مالك اولورلر ﴿ قل هل یستوی الاعمی والبصیر ﴾ دیکل که عبادتك حقیقت وموجبن بیلمین مشرکله انی بیلن موحد برابرمی اولور * ویاخود سزدن غافل معبودله احوالکزه مطلع اولان معبود برابرمی اولور ﴿ ام هل تستوی الظلمات والنور ﴾ ویاشرکله توحید

برابرمی اولور ﴿ ام جعلوا لله شرکاء خلقوا کخلقه فتشابه الخلق علیهم ﴾ ویاخود انلر الله تعالی‌یه انك مثلی خالقلری شرکامی قیلدیلر که انلرك خلقی الله تعالینك خلقنه بکزدیکندن الله تعالینك مستحق اولدیغنه انلر دخی مستحقمی اولدیلر ﴿ قل الله خالق کل شیء ﴾ دیکل که الله تعالی هرشیئك خالقیدر اندن غیری خالق یوقدرکه عبادتده اکا مشارك اوله ﴿ وهو الواحد القهار ﴾ حالبوکه اول الوهیتده متوحددر وهرشیئه غالبدر * بعده حق وباطله ایکی مثل ضرب اولنوب بیورلدیکه ﴿ انزل من السماء ماء فسالت اودیة بقدرها ﴾ الله تعالی سحابدن ویاجانب سمادن ویانفس سمادن ماء انزال ایدوب اول ماءدن نهرلر سیلان ایتدی شول دکلوکه الله تعالی انك نافع اولوب ضارّ دکل ایدوکن بیلور * ویاخود اول ماء نهرك صغر وکبری دکلو اولور ﴿ فاحتمل السیل زبدا رابیا ﴾ واول ماءدن حادث اولان سیل فوقنده خبث مرتفعی کتوره ایمدی ماء صافیٔ باقیله مراد حقدر وذاهب زائلکه اشجاره ویاجوانب اودیه‌یه تعلق ایدر ایله مراد باطلدر ودینلدیکه سمادن نازل اولان ماء قرآنه مثلدر واودیه ایسه قلوبه مثلدرکه هربری یقین وعقل وشك وجهلی مقدارنجه قرآنی محتمل اولور * اشبو ایکی مثلك بریدر مثل آخر اشبودرکه ذکر اولنور ﴿ ومما توقدون علیه فی النار ابتغاء حلیة اومتاع زبد مثله ﴾ وجواهردن حلی ویامتاع طلبیچون اوزرینه نار ایقاد ایتدیککز شیئی خالص ایتمکیچون ارتدیککزده مائك خبثی کبی انك دخی خبثی واردر * ایمدی اول جواهردن صافیٔ باقی قرآنك مثلیدرکه اول حقدر وخبث که انکله انتفاع اولنمزشك وباطلك مثلیدر * وجائزدرکه اشبو ایکی مثل مؤمن وکافره مثل اوله مؤمنك عمل واعتقادی ماء صافی مثلیدرکه انکله انتفاع اولنور وکافرك عمل واعتقادی زبد زائل مثلیدرکه هیچ بروجهله اندن انتفاع اولنمز براغیلور ﴿ کذلك یضرب الله الحق والباطل ﴾ اشبونك کبی بیانله الله تعالی حق وباطلی مثل ایله تبیین ایدر ﴿ فاما الزبد فیذهب جفاء ﴾ اما زبدکه سیل اوزره اولور ضایع وباطل اولوب کیدر * یعنی باطل اکرچه بروقتده عالی اولورسه‌ده وقت آخرده مضمحل اولور ﴿ واما ماینفع الناس فیمکث فی الارض ﴾ واما اول شیئکه ماء وجواهردن ناس انکله نفعلنور کتمز یرده قالور ﴿ کذلك یضرب الله الامثال ﴾ اشبونك کبی امثالی الله تعالی ذکر ایدرکه انکله مشتبهاتی ایضاح ایده * ایمدی مشرکلرك امری زبد کبیدرکه صورتده برشیء کورینور حالبوکه انك حقیقتی اولمز * ومؤمنلرك

امری ایسه شول مکانده مستقر ماء کبیدرکه انکچون بقا وثبات اولور ﴿ للذین استجابوا لربهم الحسنی ﴾ دنیاده طاعتله ربلرینه اجابت ایدن مؤمنلر ایچون آخرتده مثوبت حسنی واردرکه اول جنتدر ﴿ والذین لم یستجیبوا له لو انّ لهم مافی الارض جمیعا ومثله معه لافتدوا به ﴾ شونلرکه دنیاده ربلرینه اجابت واطاعت ایتمیوب کافر اولدیلر اکر یریوزنده اولان اشیانك جمیعی انلرك اولسه وانك مثلی دخی اکا منضم اولسه یوم قیامتده کندیلرین عذاب ناردن تخلیص ایچون انك جمیعن فدا ایده‌لردی ﴿ اولئك لهم سوء الحساب ﴾ ایمدی انلره یوم قیامتده سوء حساب اولورکه اول جمیع ذنوبیله حساب اولنوب هیچ بری مغفرت اولنمامقدر ﴿ ومأویهم جهنم وبئس المهاد ﴾ انلرك مناقشه‌دن صکره مستقرلری جهنمدر انلره اول نه چرکین فراش ممهود اولور ﴿ أفمن یعلم انما انزل الیك من ربك الحق کمن هو اعمی ﴾ شول کیمسه‌که ربك جل شانه‌دن سکا نازل اولان شیئك حق ایدوکنی بیلوب اجابت ایدوب موجبیله عمل ایدر شول کمسنه کبیمیدرکه اعمی القلب اولوب نه حقی بیله ونه موجبیله عمل قیله ﴿ انما یتذکر اولوا الالباب ﴾ اشبونکله متعظ اولمز الا انلرکه عقول کامله صاحبلریدر ﴿ الذین یوفون بعهد الله ﴾ شونلرکه الله تعالینك امر وفرضنه وفا ایدوب مخالفت ایتمزلر ﴿ ولا ینقضون المیثاق ﴾ وکندیلریله الله تعالی بیننده ویا عباد بیننده اولان مواثیقدن هیچ برین نقض ایتمزلر ﴿ والذین یصلون ما امر الله به ان یوصل ﴾ وشونلرکه صلهٔ رحمدن وموالات مؤمنیندن وجمیع کتب ورسله ایماندن الله تعالینك وصلیله امر ایتدیکنه وصلت ایدرلر قطع ایتمزلر * وبو معناده حقوق ناسك جمیعی مراعات مندرج اولور لکن اکثر مفسرین دیدیلرکه انکله مراد صلهٔ رحمدر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم یقول الله تعالی انا الله وانا الرحمن وانا الرحیم وهی الرحم وشققت لها اسما من اسمی فمن وصلها وصلته ومن قطعها بتته) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم الله تعالیدن حکایت ایدر دیمشکه بن الله ورحمانم رحم ایچون کندی اسممدن اسم شق ایتمشم اولکه اکا وصلت ایده بن اکا رحمتم وصل ایدرین واولکه اندن منقطع اوله رحمتمی اندن قطع ایدرین (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ثلاثة تحت العرش یوم القیمة القرآن یحاج العباد له ظهر وبطن والامانة والرحم تنادی الامن وصلنی وصله الله ومن قطعنی قطعه الله) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر یوم قیامتده

اوچ شیٔ عرش التنده اولور انك بری قرآندر عباده محاجه ایدر انك ظهری وبطنی اولور * وبری امانتدر وبری رحمدر ندا ایدرکه دنیاده بکا وصلت ایدنه الله تعالی اکا بوکونده رحمتن ایرکوره ودنیاده بندن انقطاع ایدنه الله تعالی بوکونده رحمتن ایرغوره (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم مامن ذنب احری ان یعجل الله له العقوبة فی الدنیا مع مایدخرله فی الآخرة من البغی وقطیعة الرحم) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر ذنوبده بغی وقطیعهٔ رحم کبی ذنب یوقدرکه عقوبتی دنیاده تعجیل اولنمغه احری اوله آخرتده ادخار اولنان عقوباتله بیله (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من احب ان یبسط له فی رزقه وینسأله فی اثره فلیصل رحمه) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر اول کمسه‌که رزقنده بسط وکثرت وعمرنده طول ووفرت اولمسین دیلیه صلهٔ رحم ایلیه ﴿ ویخشون ربهم ﴾ ورب تعالیدن قورقوب مناهیدن امتناع ایدرلر ﴿ ویخافون سوء الحساب ﴾ وسوء حسابدن قورقوب یوم قیامتده حساب اولنمزدن اوّل دنیاده کندیلرین محاسبه ایدرلر ﴿ والذین صبروا ابتغاء وجه ربهم ﴾ ورب تعالینك رضاسن استیو نفسك مکارهنه وهوانك مخالفتنه صبر ایدرلر یعنی طاعاته ایورلر ومصائب ونوائبه صبر ایدرلر ومعاصیدن صاقنمق یولنه کیدرلر ﴿ واقاموا الصلاة ﴾ ومکتوباتی مواقیتنده ارکاننی اقامت وسنن وآدابنی رعایت ایله ادا ایدرلر ﴿ وانفقوا مما رزقناهم سرّا وعلانیة ﴾ وبزم انلره ویردیکمز مالدن اوزرلرینه انفاقی واجب اولان شیئی سرده ویررلر مالله معروف دکللر ایسه وعلانیه‌ده ویررلر مالله معروفلر ایسه ﴿ ویدرؤن بالحسنة السیئة ﴾ وحسنه ایله سیئه‌یی دفع ایدرلر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم اذا عملت سیئة فاعمل بجنبها حسنة تمحها السرّ بالسرّ والعلانیة بالعلانیة) پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر بر سیئه‌یی ایشلدیککده انك عقبنده بر حسنه ایشلکل که اول حسنه انی محو ایده سیئه‌یی سرده ایتمش ایسه حسنه‌یی دخی سرده ایده سیئه‌یی علانیه‌ده ایتمش ایسه حسنه‌یی دخی علانیه‌ده ایده * دینلدیکه یعنی ذنبی توبه ایله دفع ایدرلر ویاخود شرّه شرّی مقابل ایتمزلر بلکه شرّی خیرله دفع ایدرلر ویاخود انلره سفاهت اولنسه حلم ایدرلر ویاخود محروم قیلنسه‌لر ویررلر ظلم اولنسه‌لر عفو ایدرلر عبدالله بن المبارك ایدر اشبو سکز خصلتدرکه جنتك سکز قپوسنه اشارت ایدر ﴿ اولئك لهم عقبی الدار ﴾ ایمدی انلر ایچون عاقبت دنیا اولورکه اهلی انده اولمغه لایق اولورکه اول ﴿ جنات عدن یدخلونها ﴾ اقامت جنتلریدرکه انلر اکا

کیررلر * ویاخود عدن ایله مراد بطنان جنتدر ﴿ومن صلح من آبائهم وازواجهم وذریاتهم﴾ ودخی آباء وازواج وذریاتلرندن صالح اولنلرا کرچه فضلده انلرك مرتبه‌لرینه ایرمشلر ایسه‌ده انلره الحاق اولنورلر تاکه انلکه فرحلری کامل اوله * اشبو دلیلدرکه اعمال صالحه‌دن مجرد اولان انساب نفع ایتمیه ﴿والملائکة یدخلون علیهم من کل باب﴾ جنتك ویاقصورك قپولرندن انلره ملائکه داخل اولور دیرلرکه ﴿سلام علیکم بما صبرتم فنعم عقبی الدار﴾ قورقدیغکز آفتلردن الله تعالی سزی سالم ایتدی شول سببدنکه دنیاده الله تعالینك امر وطاعتنه صبر ایتدیکزدی اشبو جنت سزه نه کوچك عاقبت اولورکه ابدا انده دور ایدرسز ﴿والذین ینقضون عهدالله من بعد میثاقه﴾ شونلرکه الله تعالینك کندیلره اولان امر وفرضنه وفا ایتمیوب اقرار وقبولله ایشاقلرندنصکره نقض عهد ایدرلر ﴿ویقطعون ماامرالله به ان یوصل﴾ والله تعالینك انلره وصلن امر ایتدیکی شیئکه اول صلهٔ رحم وموالات مؤمنین وجمیع کتابلره ورسوللره ایماندر قطع ایدرلر ﴿ویفسدون فی الارض﴾ ویریوزنده ظلم وتهییج فتن ایله افساد ایدرلر ﴿اولئك لهم اللعنة ولهم سوء الدار﴾ ایمدی انلره دنیاده وآخرتده رحمة اللهدن طرد ودخی عذاب جهنم ویاسوء عاقبت دنیا واردر ﴿الله یبسط الرزق لمن یشاء ویقدر﴾ الله تعالی دیلدیکنه رزقی توسیع ودیلدیکنه تضییق ایدر ﴿وفرحوا بالحیوة الدنیا﴾ اهل مکه دنیادن انلره بسط اولنانه سوینورلر ﴿وماالحیوة الدنیا فی الآخرة الامتاع﴾ حالبوکه حیات دنیاآخرت جنبنده دکل الا برمتعه درکه دائم اولمز عجالهٔ راکب وزاد راعی کبی ﴿ویقول الذین کفروا لولا انزل علیه آیة من ربه﴾ کافرلر دیرلرکه نولیدی اکا ربندن آیت نازل اولسه ﴿قل ان الله یضل من یشاء﴾ دیکل الله تعالی دیلدیکی کمسه‌یی معجزات ظهورندنصکره اقتراح آیات ایله اضلال ایدر ﴿ویهدی الیه من اناب﴾ ودیننه ارشاد ایدر اول کمسه‌یی که عناددن رجوع ایدوب حقه اقبال ایدر ﴿الذین آمنوا وتطمئن قلوبهم بذکرالله﴾ که انلر الله تعالی‌یه ایمان کتوردیلر وقلبلری ذکر اللهله سکون بولور ﴿ألا بذکرالله تطمئن القلوب﴾ آکاه اولك که الله تعالینك ذکریله قلبلر سکون بولور * اکر دینورسه که سورهٔ انفال اوّلنده بیورلدیکه (انما المؤمنون الذین اذا ذکرالله وجلت قلوبهم) مؤمنلر شول وصفلو کمسه‌لردرکه الله تعالی ذکر اولنسه قلبلرینه وجل ایرر وبومحلده ایسه الله تعالینك ذکری

ایله قلبلری مطمئن اولور دینلدی حالت واحده‌ده طمأنینت ایله وجل نیچه جمع اولور * دینورکه وجل حصولی انك وعید وعقابی ذکرنده‌در وطمأنینت ایسه انك فضل وثوابی ذکرنده‌در وکذلك الله تعالینك عدلی وشدت حسابی ذکر اولنسه قلوبه وجل کلور وقچان انك فضل وکرمی ذکر اولنسه قلوبه طمأنینت کلور ﴿الذین آمنوا وعملوا الصالحات طوبی لهم وحسن مآب﴾ شونلرکه مؤمن اولوب اعمال صالحه ایشلدیلر انلر ایچون غبطه وسرور ویوم بعثده حسن منقلب واردر * دینلدیکه طوبی جنتده برشجره‌درکه ظلی جنانك کلنه ایرر * عبید بن عمیر رضی الله تعالی عنه ایدر طوبی جنت عدنده برشجره‌درکه اصلی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك دارنده‌در * وهر دار وغرفه‌ده اندن برغصن واردر هرلون وزهره‌که الله تعالی انی خلق ایتمشدر الااول لون وزهره انده واردر الاسیاه لونی انده یوقدر ودخی هرفاکهه وثمره‌دن انده واردر کافور وسلسبیل پیکارلری انك اصلندن چیقار انك هربر ورقه‌سی برامتی کولکه‌لندیرر وهر ورقه اوزرنده برملك واردرکه انواع ذکرله الله تعالی‌یی تسبیح وتقدیس ایدر اهل جنتك ثیابی انك اکمامندن بیترو انك اغصانی جنتك سوری وراسندن کورینور انك ظلنده راکب یوزییل یورر * ابو هریره رضی الله تعالی عنه ایدر جنتده طوبی دینور برشجره واردرکه الله تعالی اکا عبدمك دیلدیکی شیئی کندکدن چیقار دیو بیورر عبد کوررکه دیلدیکی صورت وهیئتده فرس سرج ولجامیله وراحله رحل وزمامیله اندن چیقوب اوکنه کلور ﴿کذلك ارسلناك فی امة قدخلت من قبلها امم﴾ انبیایی امتلره ارسالمز کبی یامحمد سنی اشبو امته ارسال ایتدك که اندن اوکدین امتلر تقدم ایتدیکه انلره رسوللر ارسال ایتمشدك ﴿لتتلو علیهم الذی اوحینا الیك﴾ تاکه سکا وحی ایتدیکمز کتابی انلره اوقویه‌سن ﴿وهم یکفرون بالرحمن﴾ حالبوکه انلر کافراولورلر اول الله تعالی‌یه کیم رحمت بالغه‌سیله هرشیئی احاطه ونعمتلرینی انلره واسعه ایتمشیکن اکا شکر ایتمزلر * دینلدیکه اشبو آیت مکه مشرکلری شاننده نازل اولوبدرکه انلره سورهٔ فرقانده ذکر اولندیغی اوزره رحمانه سجده ایدك دینلدکده دیدیلرکه رحمان ندر ﴿قل هو ربی لااله الاهو﴾ دیکل که اول رحمان بنم خالقم ومتولیٔ امرمدرکه اندن غیری عبادته مستحق آله یوقدر ﴿علیه توکلت والیه متاب﴾ اکا اعتماد ایتدم توبه ومرجع

اكادر * روايت اولنديكه مكه مشركلرى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه ديديلركه اكر بزم سكا اتباعمزى ديلرسك قرآنكله مكه‌نك طاغلرينى مكانلرندن كيدركل كه ارض مكه ككشيله مزارعمزه فسحت كله وانده عيون وانهار آقتغلكه انده اغاجلر ديكه‌وز واكنيلر اكه‌وز حالبوكه سن ربكه داود عليه السلامدن اهون دكلسين كه اكا طاغلر تسخير اولنمشديكه انكله بيله تسبيح ايدردى * وياخود بزه ريحى تسخير ايتكل كه ميره وحوايجمز ايچون اكا ركوب ايدوب بركونده شامه واروب كله‌وز حالبوكه سن ربكه سليمان عليه السلامدن اهون دكلسين اكا ايسه ريح تسخير اولنوب انكله ديلديكى مكانه واروب كلوردى وياخود آبائمزدن قصى بن كلابى وياغيريى دير كوره‌سنكه اكا سنك امركدن سؤال ايده‌وز سوزك حقميدر وياباطلميدر بيله‌وز حالبوكه سن زعمده ربكه عيسادن اهون دكلسين اول ايسه موتايى دير كورردى ديلديكى امرى انلردن سؤال ايدر جواب آلوردى * اويله اولسه نازل اولديكه ﴿ ولو ان قرآنا سيرت به الجبال ﴾ اكر قرآن ايله طاغلر مكانلرندن ايرغورلسه ﴿ او قطعت به الارض ﴾ ويا انكله يرلرشق ايديلوب اندن عيون وانهار آقيدلسه ﴿ او كلم به الموتى ﴾ ويا انكله موتى سويلدلسه مشركلر اكا ايمان كتورميه‌لردى زيراكه سابق علممزده انلر كفر اوزره تقرير اولنمشلردر ﴿ بل لله الامر جميعا ﴾ بلكه بواشياده وغيريده امر الله تعالى يه مختصدر وانلرك اقتراح ايتديكى آياتك اتيانه قادردر لكن ارادتى اكا تعلق ايتمدى زيرا شكيمه‌لرى انى قبول ايتمزايدوكنى بيلور ﴿ أفلم ييأس الذين آمنوا ان لو يشاء الله لهدى الناس جميعا ﴾ مؤمنلر بيلمديلرميكه الله تعالى ديلسه ناسك جميعنه هدايت ايدردى * لكن انلر هدايته اهل اولمدقلريچون هدايت ايتمدى ﴿ ولا يزال الذين كفروا تصيبهم بما صنعوا قارعة ﴾ كافرلر ايشلدكلرى كفر واعمال قبيحه‌لرى سببيله انواع بلايادن داهيه اصابتندن زائل اولمزلر كاهى جدب وكاهى سلبله وكاهى قتل وكاهى اسرله * ابن عباس رضى الله تعالى عنهما ايدر قارعه‌دن مراد سرايادركه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انى انلره كوندردى ﴿ او تحل قريبا من دارهم ﴾ ويا اول قارعه انلرك دارلرينه قريب موضعه نزولدن زائل اولمز * اويله اولسه انلر اندن فزع ايدروانك شررى انلره ايرر ﴿ حتى يأتى وعد الله ﴾ حتى الله تعالينك وعدى كلوركه اول موت ويا قيامت ويا فتح مكه‌در ﴿ ان الله لا يخلف

الميعاد ﴾ الله تعالى وعدنده خلف ايتمز زيرا انك كلامنده كذب ممتنعدر ﴿ ولقد استهزئ برسل من قبلك فامليت للذين كفروا ثم اخذتهم فكيف كان عقاب ﴾ يامحمد سندن اوّل چكن رسل استهزاء اولنديلرسنك استهزاء اولنمغك كبى اول استهزاء ايدن كافرلره امهال ايتدم بعده دنياده قتلله وآخرتده نارله عقاب ايتدم * ايمدى كوركه بنم انلره عقابم نيجه‌در ﴿ أفمن هو قائم على كل نفس بما كسبت ﴾ اول الله تعالى كه هر نفسك خير وشردن كسب ايتديكى شئ اوزره رقيب اولوب اعمالندن برشئ اكا خفى اولميه وجزالرندن برشئ انك عندنده فوت اولميه اول وصف اوزره اولميان كبميدر ﴿ وجعلوا لله شركاء ﴾ شول نفع وضرردن عاجز اشيايى الله تعالى يه شركاء قيلورلر ﴿ قل سموهم ﴾ ديكل كه ايمدى اول شركاكزى وصف ايدوب اندن انلره نظر ايدك كه انكله عبادته مستحق ويا شركته اهل اولورلرمى ﴿ ام تنبئونه بما لا يعلم فى الارض ﴾ يوخسه الله تعالى يه يريوزنده بر بيلمديكى شيئى خبرمى ويررسز زيرا اول كندويه شريك وياكندودن غيرى اله بيلمز ﴿ ام بظاهر من القول ﴾ وياخود شول حقيقتى اولميان قول ظاهره‌مى تعلق ايدرسز ﴿ بل زين للذين كفروا مكرهم ﴾ بلكه كافرلره شركله اسلامه اولان كيدلرى تزيين اولندى ﴿ وصدوا عن السبيل ﴾ وسبيل حقدن صد اولنديلر ﴿ ومن يضلل الله فماله من هاد ﴾ اول كمسه كه الله تعالى انى مخذول ايده انى هدايته توفيق ايدر اولمز ﴿ لهم عذاب فى الحيوة الدنيا ﴾ انلره دنياده قتل واسر وسائر مصيباتله عذاب واردر ﴿ ولعذاب الآخرة اشق ﴾ حالبوكه عذاب آخرت شديد ودائم اولديغيچون اشقدر ﴿ ومالهم من الله من واق ﴾ وانلرى الله تعالينك عذابندن منع ايدر مانع اولمز ﴿ مثل الجنة التى وعد المتقون تجرى من تحتها الانهار ﴾ متقيلرك وعد اولنديغى جنتك مثلى اولدركه انك اشجارى التندن نهرلر جارى اولور ﴿ اكلها دائم وظلها ﴾ انك ثمر ونعمتى دائمدر منقطع اولمز وظلى ظليلدر زائل اولمز ﴿ تلك عقبى الذين اتقوا ﴾ اشبو جنت موصوفه متقيلرك مآلى ومنتهاى امريدر ﴿ وعقبى الكافرين النار ﴾ وكافرلرك مآلى ومنتهاى امرى ناردر ﴿ والذين آتيناهم الكتاب يفرحون بما انزل اليك ﴾ اهل كتابدن اسلامه كلنلر عبدالله بن سلام رضى الله تعالى عنه واصحابى كبى ودخى نصارادن اسلامه كلنلركه نجراندن قرق كمسنه وحبشه‌دن اوتوز ايكى ويمندن سكز كمسه ايدى ويا انلردن عامهٔ مسلمين سكا

انزال اولنانه سوينورلر كتابلرينه موافق اولديغيچون ﴿ ومن الاحزاب من ينكر بعضه ﴾ واهل كتابك كفره سندن رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم اوزره تحزب ايدنلر كعب بن الاشرف واشياعيدر انك بعضنى انكار ايدرلر وقتاكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم صلحنامه‌لرنده (بسم الله الرحمن الرحيم) يازدى مكه مشركلرى ديديلركه بز يمامه رحماننددن غيرى رحمان بيلمزز كه انلكه مرادلرى مسيلمة الكذاب ايدى اول اجلدن (وهم بذكر الرحمن هم كافرون) ودخى (وهم يكفرون بالرحمن) آيتلرى نازل اولدى انك بعضنه انكار ايدرلر ديو بيورلدى زيرا انلر الله تعالى ذكرنه انكار ايتمزلر بلكه انكارلرى رحمان ذكرنه‌در ﴿ قل انما امرت ان اعبد الله ولااشرك به اليه ادعو واليه مآب ﴾ انلره ديكل‌كه بكا انزال اولنانده امر اولندمكه الله تعالى‌يه عبادت ايدوب وحدانيتن ذكر ايدمكه اول دينده عمده‌در اكا انكاره چاره كز يوقدر بلكه انكاريكز شرايعكزه مخالف اولان اشيايه‌در والحال شرايعك وكتب الهيه‌نك جزئيات احكامده مخالفتى امر بدعى دكلدر ايمدى بن خلقى انك توحيد ودينه دعوت ايدرين وجميع مهاممده اكا دعا ايدر يلواررين هر حالده مرجعم اكادر ﴿ وكذلك انزلناه حكما عربيا ﴾ اشبو مجمع عليها اولان اصول دياناتى مشتمل انزالمز كبى بز محمده لسان عربى ايله مترجم بر حكم انزال ايتدك قضايا ووقايعده حكمت مقتضاسنجه انكله حكم ايده ﴿ ولئن اتبعت اهواءهم بعد ماجاءك من العلم مالك من الله من ولىّ ولا واق ﴾ يا محمد اكر سن انلرك دينلرى تقريرنده ويا قبله‌لرينه صلاة ايله هوالرينه اتباع ايدرسك انك نسخ اولديغن بيلديككدنصكره سنكيچون الله تعالى‌نك عذابندن قورتارر ناصر ومانع اولمز ﴿ ولقد ارسلنا رسلا من قبلك ﴾ يا محمد سندن اوّل نوع بشردن سنك كبى رسوللر كوندردك ﴿ وجعلنا لهم ازواجا وذرية ﴾ وانلر ايچون نسا واولاد قيلدق سنكيچون قيلديغمز كبى روايت اولنديكه مشركون ويا يهود ديديلركه محمدك همتى دكل الا نسايه‌در اويله اولسه اشبو آيت نازل اولوب كأنّه دينلديكه بز رسوللرى ملائكه‌دن قيلمدق‌كه اكل وشرب ونكاحدن مبرا اوله‌لر بلكه بشردن قيلوب هر برين اشبو خصال ايله مبتلا قيلدق‌كه داود عليه السلامك يوز مرأه‌سى وار ايدى وسليمان عليه السلامك اوچيوز مرأه‌سى وار ايدى ﴿ وما كان لرسول ان يأتى بآية الا باذن الله ﴾ هيچ بر رسولك وسعى اولمديكه قومنه اقتراح ايتدكلرى

آيتى كتوره مكركه الله تعالى‌نك اذنيله اوله ايدى يوخسه رسولك رأيى واختياريله دكل زيراكه اول اندن عاجزدر ﴿ لكل اجل كتاب ﴾ هر وقت وامد ايچون بر حكم واردركه عباد اوزره استصلاحلرى مقتضاسنجه يازيلور وياخود كتب منزله‌نك هر بريسيچون بر وقت معلوم واردركه اول انده نازل اولور ﴿ يمحو الله مايشاء ويثبت ﴾ الله تعالى شرايع وفرائضدن ديلديكنى نسخ وتبديل ايدر وديلديكنى نسخ ايتمز اثبات ايدر وياخود الله تعالى رزق واجل وسعادت وشقاوتدن غيرى اشيادن ديلديكن محو وديلديكن اثبات ايدر عمر وابن مسعود رضى الله تعالى عنه ايدر سعادت وشقاوت ورزق واجلده دخى محو واثبات اولور * روايت اولنديكه عمر رضى تعالى عنه بر وقتده بيت شريفى طواف ايدوب آغلر ودعا ايدوب سويلركه الهى بنى اهل سعادتدن يازمش ايسك بنى انده ثابت ايت واكر اهل شقاوتدن يازمش ايسك محو ايدوب اهل سعادتده تثبيت ايت زيرا سن ديلديككى محو وديلديككى اثبات ايدرسن ابن مسعوددن دخى بونك كبى روايت اولنمشدر بعض آثارده كلديكه بعض كيمسه‌نك اوتوز ييل عمرى قالمشيكن قطع رحم ايتمسيله اوچ كونه رد اولنور وبعضنك ايسه اوچ كون عمرى قالمشيكن صلهٔ رحم ايتمسيله اوتوز ييله مد اولنور (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم ينزل الله فى ثلاث ساعات يبقين من الليل فينظر فى الساعة الاولى منهنّ فى الكتاب الذى لاينظر فيه احد غيره فيمحو مايشاء ويثبت) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر كيجه‌دن اوچ ساعت قالديغنده انك اوّلكى ساعتنده الله تعالى شول كتابه نظر ايدركه اكا اندن غيرى نظر ايتمز اول كتابدن ديلديكنى محو وديلديكنى اثبات ايدر * دينلديكه يعنى كراما كاتبين ملكلرى بنو آدمك اعمال واقوالنى يازرلر بعده الله تعالى انلرك دفاترندن شول ثواب وعقابى اولميان اشيايى محو ايدر ايدم ايچدم كيردم چيقدم وبونك امثالى اقوال صادقه كبى واما اول شيئكه انده ثواب وياعقاب اوله اول ثابت اولور * ابن عباس رضى الله عنه ايدر بركيمسه طاعات عملن ايشليوركن معصيته عودت ايدوب اول حالتده وفات ايدر ايمدى انكله اول طاعتى محو اولور واما اولكه طاعات اوزره ايكن وفات ايده اول عملى ثابت اولور وياخود الله تعالى ذنوب عباددن ديلديكن مغفرت ايله محو ايدر مغفرت ايتمديكى ثابت اولور وياخود ذنوبدن ديلديكن توبه ايله محو ايدر واول ذنوبدن بدل

(فاولئك يبدل الله سيئاتهم حسنات) مصداقنجه حسنات ثابت ايدر * دينلديكه
انكله مراد ارواحدركه نوم عندنده الله تعالى انى قبض ايدر اولكه موتن
اراده ايده انى محو وروحنى امساك ايدر اولكه انك بقاسن اراده ايده انى ثابت
وروحن اكا رد ايدر (وعنده امّ الكتاب) اصل كتاب الله تعالى عندنده دركه
اول لوح محفوظدركه آنده تبديل وتغيير اولمز * ابن عباس رضى الله تعالى عنه
ايدر لوح محفوظ بشيوز ييلق مسيره در درهٔ بيضادندر ياقوتدن ايكى دفه سى
وار الله تعالى اكا هر كونده اوچيوز التمش كره نظر ايدر ديلديكن محو
وديلديكن اثبات ايدر كعب ايدر امّ الكتابله مراد الله تعالينك خلق ايتديكى
اشيايى ومخلوقاتنك اعمالنى بيلمسيدر (واما نرينك بعض الذى نعدهم او نتوفينك)
اكر بز سكا اول كافرلره وعد ايتديكمز عذابك بعضنى وفاتكدن اوّل كوستره وز
وياخود انى كوسترمدين سنى توفى ايده وز حال نه منوال اوزره دور ايدرسه
ايتسون (فانما عليك البلاغ وعلينا الحساب) سكا واجب اولان تبليغ رسالتدر
غيرى دكل يوم قيامتده حساب وجزالرينى بز كنديمز تعهد ايتمشزدر ايمدى انلرك
اعراضنه احتفال وعذابلرينه استعجال ايتمكل بز ديلديكمزى ايشلرز (أولم يروا
انا نأتى الارض ننقصها من اطرافها) محمددن آيات استيوب انى تكذيب
ايدنلر كورمزلرميكه ارض كفره يى بز مسلمينه اخذ ايدرز نواحيسندن مسلمينه
زياده ايتمزله كفره نك ديارندن اكسلدرز (والله يحكم لا معقب لحكمه) الله
تعالى اسلامى غالب وعزيز ايتمكله وكفرى ذليل ومقهور ايتمكله حكم ايدر انك
قضاسن رد وحكمن نقض ايدر يوقدر (وهو سريع الحساب) اول الله تعالينك
حسابى سريعدر آخرتده انلرى حساب ايدر دنياده قتل واجلا ايله عذاب
ايتديكندنصكره (وقد مكر الذين من قبلهم) مكه مشركلرندن اوّل كچن
امم رسوللرينه مكر ايتديلر ومكر برانسانه شعورى اولمديغى حيثيتدن مكروه
ايصاليدر (فلله المكر جميعا) انلرك جميع مكرنى خلق ايدن الله تعاليدر
خير وشر انك يدندهدر انك اذنسز كيمسه نك كيمسه يه مكرى ضرر ايتمز
(يعلم ما تكسب كل نفس) هر نفسك خير وشردن كسب ايتديكن بيلور هربرينه
جزاسن ايركورر (وسيعلم الكفار لمن عقبى الدار) كفار ناره كيردكلرنده
عاقبت دار آخرت كيملرك اوله جغن بيليسرلردر (ويقول الذين كفروا لست
مرسلا) رؤساء يهود ديديلركه يا محمد سن خلقى الله ه دعوت ايچون مرسل
دكلسين (قل كفى بالله شهيد ابينى وبينكم ومن عنده علم الكتاب) ديكل كه

(بنمله)

بنمله سزك بينكزده الله تعالى شاهد يتر دخى اول كمسه كه عندنده علم قرآن اوله
وياعلم تورات اوله عبدالله بن سلام رضى الله تعالى عنه كبى ويا اولكه عندنده
لوح محفوظ اوله كه اول الله تعاليدر يعنى بينمزده الله تعالى شاهد يتركه اول
عبادته مستحق اولور ولوح محفوظده اولان اشيايى بيلور والله اعلم بالصواب

سورة ابراهيم عليه السلام وهى احدى وخمسون آية مكية

بسم الله الرحمن الرحيم

(الر) بن اول الله تعالى يمكه هرشيئك اوزره رقيبن (كتاب انزلناه اليك
لتخرج الناس من الظلمات الى النور باذن ربهم الى صراط العزيز الحميد) يا محمد
اشبو قرآنى سكا انزال ايتدك تاكه ناسى رب تعالينك توفيق وتسهيلى ايله ضلالت
ظلماتندن هدايت نورينه چيقاره سن يعنى شول دينه كيم انى سز كيچون
اختيار ايتدى اول الله تعالى كيم امرينه مخالفت ايدنه انتقامله غالبدر افعالنده
محموددر حمد اولنمغه مستحقدر (الله الذى له ما فى السموات وما فى الارض)
كه اول سموات وارض وما فيهمانك ملكى اكا مختصدر جميعنده حكمى
نافذدر (وويل للكافرين من عذاب شديد) انك عذاب غليظ دائمندن
ويل شونلره كيم اكا كافر اولوب ظلمات ضلالتدن نور هدايته چيقمديلر
(الذين يستحبون الحيوة الدنيا على الآخرة) كه انلر حيات دنياى فانيه يى
آخرت باقيه اوزره اختيار ايدرلر (ويصدّون عن سبيل الله) ودين اللهى
قبولدن ناسى منع ايدرلر (ويبغونها عوجا) اول دين وملت حقه يه اعوجاج
وميل طلب ايدرلركه انى قدح ايده لر وياخود دنيايى حقدن ميل طريقى اوزره
جهت حرامله طلب ايدرلر (اولئك فى ضلال بعيد) انلر بر ضلالده دركه
صاحبى حقدن بعيددر (وما ارسلنا من رسول الا بلسان قومه ليبين لهم)
امم‌دن هر امته ارسال ايتديكمز رسولى قومنك لغتى اوزره انلرى دينه دعوت
ايدر ارسال ايلدك كه انلره امر اولنان اشيايى تبيين ايدوب انلر دخى انى اندن
سهولتله فهم ايتدكلرندنصكره انى غيريه نقل وترجمه ايده لر (فيضل الله
من يشاء ويهدى من يشاء) بوندنصكره الله تعالى ديلديكى كمسه يى ايماندن
مخذول ايدر وديلديكنه ايمانى توفيق ايدر (وهو العزيز الحكيم) اول
ملكنده عزيزدر هيچ احد اكا غالب اولمز حكيمدر اضلال وهدايتى حكمتله در
(ولقد ارسلنا موسى بآياتنا ان أخرج قومك من الظلمات الى النور) بز موسايى

وحدانيتمزه دلالت ايدر علامتلريمز ايله كوندروب قومنى ضلالت ظلماتندن
هدايت نورينه چيقارغل ديو امر ايلدك ﴿ وذكرهم بايام الله ﴾ وانلره وعظ
وتذكير ايت الله تعالينك شول وقايعيله كه خير وشردن امم سابقه يه ايردى
تاكه كفر وعصياندن رهبت وايمان وطاعته رغبت ايده لر ﴿ ان فى ذلك لآيات
لكل صبار شكور ﴾ بنم انلره ايتديكم انعامده وشكرى تركاريچون اولان
انتقامده بلايه صبر ونعمايه شكر ايدنلر ايچون آيتلر وعبرتلر واردر ﴿ واذ قال
موسى لقومه اذكروا نعمة الله عليكم اذ انجيكم من آل فرعون يسومونكم
سوء العذاب ويذبحون ابناءكم ويستحيون نساءكم ﴾ ذكر ايدك شول وقتى كه
موسى عليه السلام قومنه ديديكه ذكر ايدك الله تعالينك سزه شول انعامنى كه
سزى فرعون وآلندن قورتارديكه انلر سزه عذابك اشدّنى ايدرلردى ابناء
صغاركزى بوغازلرلر وبناتكزى استخدام ايچون آليقورلردى ﴿ وفى ذلكم بلاء
من ربكم عظيم ﴾ انلرك بوفعلنده الله تعاليدن سزه بلاء عظيم واردر شول
حيثيتدنكه اول الله تعاليدن انلرى ابتلادر ﴿ واذ تأذن ربكم لئن شكرتم
لازيدنكم ﴾ ودخى ذكر ايدك شول وقتى كه موسى عليه السلام قومنه
ديديكه ربكز جل شانه سزه اعلام ايتديكه اكر سزه انعام ايتديكم انجاء
وغيرى يه ايمان وطاعتله شكر ايدرسكز نعمتكزه نعمتلر زياده ايدرين ﴿ ولئن
كفرتم ان عذابى لشديد ﴾ واكر نعمتمه انكار ايدوب شكر ايتمزسكز بنم نعمتمه
منكر اولنلره آخرتده عذابم شديددر ﴿ وقال موسى ان تكفروا انتم ومن
فى الارض جميعا فان الله لغنىّ حميد ﴾ ودخى موسى عليه السلام ديديكه يابنى
اسرائيل اكر سز وير يوزنده اولان انس وجنك جميعى الله تعالينك نعمتنه
كافر اولوب شكر ايتمزسكز الله تعالى سزك شكريكزدن غنيدر ذاتنده حمده
مستحقدر ملائكه اكا حمد ايدر ومخلوقاتك ذاتى لسان حاله انك نعمتن ذكر
ايدر ايمدى كفر انكز ينه كنديكزه ضرر ايدركه مزيد انعامدن انى محروم
ايدوب عذاب شديده عرض ايدرسز ﴿ ألم يأتكم نبأ الذين من قبلكم قوم
نوح وعاد وثمود ﴾ يا اهل مكه سزدن اوكدين كچن قوم نوح وعاد وثمود
خبرى كلمديمكه قوم نوح غرقله وعاد ريحله وثمود صيحه ايله نيجه اهلاك
اولنديلر ﴿ والذين من بعدهم لايعلمهم الا الله ﴾ وانلردنصكره كلان اقوامك
عددين كثرتلريچون الله تعاليدن غيرى احد بيلمز ابن مسعود رضى الله تعالى
عنه اشبو آيتى اوقويوب ديديكه نسابلر كذب ايدرلر ابن عباس رضى الله تعالى

(عنه)

عنه ايدر ابراهيم عليه السلام ايله عدنان بيننده اوتوز قرن كچمشدركه انلرى
الله تعاليدن غيرى احد بيلمز * پس بواجلدن مالك بن انس رضى الله تعالى
عنهما هيچ بر انسابى حتى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمى ابا ابا حضرت
آدم عليه السلامه دكين نسبن ذكردن كراهت ايدردى ﴿ جاءتهم رسلهم بالبينات
فردّوا ايديهم فى افواههم ﴾ انلره رسوللرى دلالات واضحه ايله كلديلر انلر
ايسه رسوللرينه غيظلرندن اللرين اصرديلر وياخود اكا تعجبلرندن اللرن
اغزلرينه قوديلر وياخود انلرى استهزاء ايچون انى ايتديلر تكيم كشى اكا
ضحك غالب اولديغنده الين اغزينه قور وياخود انكله رسوللره سكوت ايدك
ديو اشارت ايتديلر وياخود اللرين رسوللرك اغزلرينه قوديلركه انلرى سويلتميه لر
وياخود ايديدن مراد اول رسوللرك اياديسى اوله كه اول انلرك مواعظيدر
وحكم وشرايعدن سويلدكلريدر قچانكه انلر تكذيب اولنوب قوللرى رد ايديله
كأنه اول انلرك سويلدكلرى كيرو اغزلرينه صوقيلوبدر ﴿ وقالوا انا كفرنا
بما ارسلتم به ﴾ وديديلر كه سزك ارسال اولنديغكز شيئى تصديق ايتمزز بلكه
اكا كافر اولمشزدر ﴿ وانا لفى شك مما تدعوننا اليه مريب ﴾ وبزى شول
دعوت ايتديككز توحيددن شك وريبده يز ﴿ قالت رسلهم أفى الله شك ﴾
رسوللرى انلره ديديلر كه بز سزى الله تعالى يه دعوت ايدرز انده هيچ شك
وارميدر بلكه ادله نك كثرتى واكا ظهور دلالتيچون شكى محتمل دكلدر
﴿ فاطر السموات والارض ﴾ كه اول سموات وارضك خالقيدر ﴿ يدعوكم
ليغفر لكم من ذنوبكم ويؤخركم الى اجل مسمى ﴾ اول بزى سزه بعثله سزى
ايمانه دعوت ايدركه بعض ذنوبكزى مغفرت ايده كه اول سزكله انك بيننده اولان
ذنوبدر زيراكه اسلام مظالمدن غيريسن جب ايدر ودخى سزى آجالكزك
استيفاسى حيننه دكين تأخير ايدوب عذابى تعجيل ايتميه ﴿ قالوا ان انتم
الا بشر مثلنا تريدون ان تصدّونا عما كان يعبد آباؤنا فأتونا بسلطان مبين ﴾
كفره ديديلر كه سز دخى صورتده بزم كبى بشرسز ديلرسزكه آبائمز
عبادت ايتديكى شيئدن بزى صد ايده سز ايمدى بزه بر حجت واضحه كتورك كه
اول سزك فضلكزه وبومرتبه استحقاقكزه دلالت ايده كأنه اول رسللك اندن
اوّل كتوردكلرى حجج وبيناته اعتبار ايتميوب تعنت ولجاجلرندن انك اخراسنى
اقتراح ايتديلر ﴿ قالت لهم رسلهم ان نحن الا بشر مثلكم ولكنّ الله يمنّ على
من يشاء من عباده ﴾ رسوللر انلره ديديلركه نعم بز دخى سزك كبى بشرز لكن

الله تعالى عبادندن ديلديكى كمسه يه رسالت وحكمتله من ايدر اشبو دليلدركه
نبوّت ورسالت عطائيه اوله و بعض جائز اتك بعض اوزره ترجيحى مشيئة
الهيه ايله اوله ﴿ وما كان لنا ان نأتيكم بسلطان الا باذن الله ﴾ بزه صحيح اولمزكه
سزه اقتراح ايتديككز شيئى كتوره وز تاكه رسالتمزه اول حجت اوله مكركه
الله تعالى انى ديليه زيرا اول برامردركه انك مشيتنه متعلق اولوركه هر نبى بى
آياتدن برنوعله مختص قيلور ﴿ وعلى الله فليتوكل المؤمنون ﴾ ايمدى سزك
معانده ومعاداتكزه صبرده مؤمنلر الله تعالى يه توكل ايتسونلر اول رسل توكل
ايجاب ايدر شيئى اشعار ايچون امرى تعميم ايدوب قصد اوّلى ايله انكله
كنديلرين قصد ايتديلر من بعد كلور قوللرى دلالتيله كه ديديلر ﴿ وما لنا
الا نتوكل على الله ﴾ بزم نه عذرمز واردركه الله تعالى يه توكل ايتميه وز
﴿ وقد هدينا سبلنا ﴾ حالبوكه اول بزه تعريف ايتدى هدايت وتوكل ونجات
يوللرينكه بز اكا سلوك ايده وز ﴿ ولنصبرنّ على ما آذيتمونا ﴾ والله بزه
ايتديككز ايذايه بز صبر ايدرز زيرا هيچ كمسه يه الله تعالينك قضا وقدرنسز
برشئ ايرشمز ايسه بز ايسه اكا ايمان كتورمشز ﴿ وعلى الله فليتوكل المتوكلون ﴾
ايمدى متوكلون توكللرندن استحداث ايتدكلرى شئ اوزره ثابت اولسونلر
﴿ وقال الذين كفروا لرسلهم لنخرجنكم من ارضنا او لتعودنّ فى ملتنا ﴾ كفره
رسوللرينه يمين ايدوب ديديلركه البته بز سزى ارضمزدن چيقاررز وياخود
ملتمزه دوندررز ﴿ فاوحى اليهم ربهم لنهلكنّ الظالمين ولنسكننكم الارض
من بعدهم ﴾ الله تعالى اول رسوللره وحى ايتديكه بز اول كافرلرى اهلاك
ايدوب انلردنصكره ارض وديارلرينه سزى اسكان ايدرز ﴿ ذلك لمن خاف
مقامى وخاف وعيد ﴾ ظالملرى اهلاك ايدوب ديارلرينه مؤمنلرى اسكان
امرى حقدر شول كمسه ايچونكه يوم قيامتده بنم حضورمده قيامندن
وكفار ايچون اولان وعيدمدن خوف ايده ﴿ واستفتحوا ﴾ اول رسوللر
اعدالرى اوزره فتح طلب ايتديلر وياخود كنديلرله اعدالرى بيننده قضا
طلب ايتديلر وياخود ايكى فريقدن هر برى محقه نصرت ومبطله هلكت
طلب ايتديلر ﴿ وخاب كل جبار عنيد ﴾ اويله اولسه مؤمنلره فوز وفلاح
ايروب هر جبار عنيد متكبر فلاحدن خائب اولدى ﴿ من ورائه جهنم ﴾ انك
اوكنده موتندنصكره جهنم واردر دنياده اول انك شفيرنده واقفدر كه
آخرتده اول اكا بعث اولنور ﴿ ويسقى من ماء صديد ﴾ واول انده ماء

(صديدن)

صديدن سقى اولنوركه اول اهل نارك جلودندن سيلان ايدن مادر
﴿ يتجرّعه ﴾ اول ماء صديدى مرارت وحرارتندن مرهٔ واحدهده تحسى يه
قادر اولمديغندن جرعه جرعه تناول ايدر ﴿ ولا يكاد يسيغه ﴾ والحال انى
ابتلاعه قريب اولمز بلكه حلقنده قالوب انكله عذابى طويل اولور
﴿ ويأتيه الموت من كل مكان ﴾ شدائد موت انى جميع جهاتدن احاطه ايدر
﴿ وما هو بميت ﴾ والحال اول ميت اولمزكه استراحت ايده ﴿ ومن ورائه عذاب غليظ ﴾
وانك امامنده عذاب غليظ واردركه اول نارده خلوددر وياحبس نفسدر
* دينلديكه اشبو آيات قصهٔ رسلدن منقطعهدر اهل مكه شاننده نازل
اولوبدركه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك دعوتيله انلره قحط
ايرديكنده فتح طلب ايتديلركه اول مطر ايدى رجالرندن تخييب اولنوب
مطردن بدل جهنمده ماء صديد سقى اولنمغه وعد اولنديلر ﴿ مثل الذين كفروا
بربهم اعمالهم كرماد اشتدّت به الريح فى يوم عاصف لا يقدرون مما كسبوا
على شئ ﴾ رب تعالى يه كافر اولنلرك دنياده ايشلدكلرى اعمال خيرلرينك
مثلى شول رماد مثليدركه ريح انى برشدتلى كونده صاويروب طاغيده ايمدى
بو اعمال كفاره مثلدركه انده الله تعالى يه غيرى اشراك ايتدكلريچون اول
حبط اولوب آخرتده اول كسب ايتدكلرى اعمالدن برشيئه قادر اولمزلر
﴿ ذلك هو الضلال البعيد ﴾ ايمدى كفارك عمللرى ثوابندن وياطريق حقدن
بعدلرى برضلال بعيددركه غايتنه ايرلمز ﴿ ألم تر ان الله خلق السموات والارض
بالحق ﴾ بيلمزميسنكه الله تعالى سموات وارضى خلق ايتدى حكمت ووجهله
كيم اول انك اوزره خلق اولنمغه لايق اولور ﴿ ان يشأ يذهبكم ويأت بخلق جديد ﴾
ديلرسه اول سزى كيدروب سزدن بدل اكا زياده طاعت ايدر
برقومى كتورر ﴿ وما ذلك على الله بعزيز ﴾ اشبو فعل الله تعالى يه متعذر
ويامتعسر دكلدر زيرا اول ذاتنده قادردر قدرتى برمقدوره مختص اولوب
مقدور آخردن منتفى دكلدر اولكه شانى بو اوله حقيقدركه اكا ايمان
كتوريله يوم جزاده ثوابى رجا اولنوب عقابندن خوف ايديله ﴿ وبرزوا لله
جميعا ﴾ يوم قيامتده الله تعالينك امر ومحاسبه سيچون قبرلرندن خروج ايدهلر
﴿ فقال الضعفاء للذين استكبروا انا كنا لكم تبعا فهل انتم مغنون عنا من عذاب الله
من شئ ﴾ كفرهدن اتباع كه رأيده ضعيفلريدر رؤسالرينه كيم متكبرلرى
ومستغويلريدر ديهلركه دنياده بز سزه تابعلر ايدككه سزك رأيكزله رسوللرى

تكذیب ونصایحلرندن اعراض ایدردك اشبو حالتده الله تعالینك عذابندن
برشیء بزدن دفع ایدرمیدیكز ﴿ قالوا لو هدانا الله لهدیناكم ﴾ اول رؤسا
انلره دیدیلركه اكر الله تعالی بزی ایمانه هدایت ایتمش اولسه بزدخی سزی
اكا دعوت ایدردك لكن بزی ضلالتده قودی بزدخی سزكیچون انی اختیار
ایتدك ﴿ سواء علینا أجزعنا ام صبرنا مالنا من محیص ﴾ بزه مساویدر كركسه
جزع ویا صبر ایده‌لم بزه عذابدن مهرب ومنجا یوقدر مقاتل ایدر كفره نارده
بری برلرینه دیه‌لركه كلك جمیعمز جزع ایده‌لم اویله اولسه بشیوز ییل جزع
ایده‌لر اول نفع ایتمیجك كلك صبر ایده‌لم دیوب بشیوز ییل دخی صبر ایده‌لر
اولدخی نفع ایتمیجك كرك جزع ویاصبر ایده‌لم بزه مساویدر هیچ بریله
عذابدن قورتلمغه بزه چاره یوقدر دیه‌لر * محمد بن كعب رضی الله تعالی عنه
ایدر بكا خبر ایردیكه اهل نار خزنه‌یه استغاثه ایدوب رب تعالیدن دیلكز كه
بزه بركون عذابی تخفیف ایده خزنه دیه‌لركه رب تعالیدن بینات ایله سزه
رسوللر كلدیمی دیه‌لركه كلمشدی خزنه دیه‌لركه اویله اولسه الله تعالی‌یه
كندیكز یلوارك خزنه‌دن برمدد اولمیجق مالكه دیه‌لركه رب تعالیدن دیلكل كه
بزه موت ایركوره اول ایسه انلره سكسان ییل جواب ویرمیه ییل ایسه اوچیوز
التمش كوندر وكون ایسه بیك ییلجه‌در بعده انلره ملاحظه ایدوب سزنارده
ماكثلرسزدیه چون اندن مأیوس اوله‌لر بری برلرینه دیه‌لركه كلك صبر
ایده‌لم شاید اول بزه نفع ایده نتكیم اهل جنت دنیاده طاعته صبرلری نفع
ایتدی وقتاكه مدت صبرلری طویل اولوب نفع ایتمدیكن كوره‌لر برمدت
مدیده اتفاقله جزعه مشغول اوله‌لر آنكدخی نفعن كورمیجك كركسه جزع
ویاصبر ایده‌لم عذابدن خلاصه مفید اولمامقده ایكیسی مساویدر دیه‌لر اول
حالتده ابلیس طوروب من بعد كلان آیتده ذكر اولندیغی اوزره انلره سویلیه
وقتاكه اهل نار انك مقالەسن ایشیده‌لر نفسلرینه مقت ایده‌لر اول حالتده
ندا اولنه‌لركه الله تعالینك سزه مقتی سزك نفسلریكزه اولان مقتدن اكبردر
زیرا سز ایمانه دعوت اولندیغكزده كافر اولور دیكز بعده ایكنجی كره ندا
ایدوب دیه‌لركه یارب بزه وعد ایتدیكك عذابی كوردك ورسوللریكك
تصدیقنی سندن ایشتدك بزی كیرو دنیایه كوندركل كه عمل صالح ایشلیه‌وز
زیرا مشاهده ایتدیكمزده شكمز قالمیوب بزه علم یقین حاصل اولمشدر انلره
دینله كیم اكر بزدیلسه‌ وزهر نفسه هداسن ویردك لكن قضام ثابت

ووعیدم سبقت ایتدیكه جهنمی جن وناسله طولدیرم اوچنجی كره ندا ایدوب
دیه‌لركه یارب بزی اجل قریبه تأخیر ایتكه دعوتكه اجابت ورسوللریكه
متابعت ایده‌وز انلره دینله كیم سز بوندن اوّل دار دنیاده یمین ایدر دیكزكه
الله تعالی موتایی كیرو دیركورمز دیردیكز دردنجی كره ندا ایدوب دیه‌لركه
بزی دنیایه چیقارغل كه ایشلیو كلدیكمز اعمال فاسده‌دن بدل عمل صالح
ایشلیه‌وز انلره دینله كیم بز سزی معمر ایتمدیكمی برعمر ایله كه انده تذكر ایدن كشی
تذكر ایدردی وسزه نذیر دخی كلدی ایمدی نار عذابنی ذوق ایدك كه
ظالملره نصرت ایدر یوقدر بعده بر زمان مدید مرور ایدنصكره انلره دینله كیم
بزم آیتلریمز سزه تلاوت اولنمزمیدی سز ایسه انی تكذیب ایدر دیكز انی
ایشیدیجك دیه‌لركه الآن رحمت اولنورز اول حالتده اعتذار وجهی اوزره
دیه‌لركه یارب شقاوتمز غلبه ایدوب قوم ضالین اولدق بزی بونار دن كیرو
دنیایه چیقارغل اكر من بعد كفر ومخالفته عودت ایدرسه‌وز نفسمزه ظلم ایتمش
اولورز اول حالتده انلر زجرله اسكات اولنور ومن بعد بكا سویلمكز دینور
اویله اولسه انكله رجا ودعالری كسیلور بری برلرینه قارشو طوروب نیاح
ایتمكه یونلور جهنم دخی اول وقتده اوزرلرینه بركیلور ﴿ وقال الشیطان
لما قضی الامر ان الله وعدكم وعد الحق ووعدتكم فأخلفتكم ﴾ وقتاكه
امر عباددن فراغ ایدیلوب اهل جنت جنته واهل نار ناره كیردیریله نارده شیطان
ایچون برمنبر قوریله انس وجنك اشقیاسنه خطیب اولدیغی حالده اكا صعود
ایده كفار ائمه‌لریله انك قتنه اجتماع ایده‌لر اول انلره خطاب ایدوب دیه كیم
الله تعالی سزه وعد حق ایدوب اكا وفا ایتدیكه اول موتدنصكره بعث وجزا
اولنمكز ایدی انجاز ایتدی وبن ایسه سزه بعث وحساب یوقدر دیو وعد باطل
ایدوب سزی الدادم ﴿ وما كان لی علیكم من سلطان ﴾ وبنم ایچون اوزریكزه
تسلطم یوغیدیكه سزی كفر ومعاصی‌یه الجا ایدیدم ﴿ الا ان دعوتكم ﴾
الا بوكه تسویله سزی اكا دعوت ایتدم اول ایسه تسلط دكلدر ﴿ فاستجبتم لی ﴾
سز ایسه بكا اجابته مسارعت ایتدیكز ﴿ فلا تلومونی ولوموا انفسكم ﴾ ایمدی
بنی دعوتم سببیله لوم ایتمكز زیرا عداوتن تصریح ایدن بونك كبیله لوم اولنمز
بلكه كندیكزه لوم ایدك كه بكا اجابت ایدوب ربكزه اجابتی ترك ایتدیكز ﴿ ما انا
بمصرخكم وما انتم بمصرخیّ ﴾ نه بن اغاثه‌یه ونه سز بكا اغاثه‌یه قادر
دكلرزكه بری بریمزی ناردن چیقاره بیله‌وز ﴿ انی كفرت بما اشركتمون من قبل ﴾

اشبو كونده تبرى ايتدم اندنكه الله تعالى يه عبادتده بوندن اوّل دنياده بنى
اكا اشراك ايدرديكز (ان الظالمين لهم عذاب اليم) كفر ومعصيتله
نفسلرينه ظلم ايدنلره عذاب وجيع واردر اشبونك امثالى حكايتده سامعينى
ايقاظ واردركه انكله نفسلرين محاسبه وعواقبلرين تدبر ايدهلر (وادخل الذين
آمنوا وعملوا الصالحات جنات تجرى من تحتها الانهار) مؤمن اولوب اداء
فرائض وانتهاء محارم ايتمكله صالح اولنلر جنتلره ادخال اولنورلركه اشجارينك
التندن اجناس مختلفه نهرلر جارى اولور (خالدين فيها باذن ربهم)
الله تعالينك اذن وامريله انده دائمين اولدقلرى حالده (تحيتهم فيها سلام)
انلرك انده برى برلرينه تحيتى وياخود ملائكهنك انلره تحيتى سلامدر (ألم تر
كيف ضرب الله مثلا كلمة طيبة كشجرة طيبة) يامحمد بيلمز ميسنكه الله تعالى
نيجه ضرب مثل ايتدى كلمهٔ طيبهيىكه اول شهادت كلمهسيدر وياهر كلمهٔ
جميلهدر تسبيح وتحميد واستغفار وتوبه واذان ودعوت كبى شجرهٔ
طيبه كبى قيلديكه انكله مراد نخلهدر (اصلها ثابت وفرعها فى السماء)
كه اول شجرهنك اصلى يرده ثابتدر فرعى ايسه يعنى اعلا ورأس واغصانى
سما جانبنه مرتفعهدر كذلك كلمهٔ طيبهنك اصلى مؤمنك قلبنده معرفت
وتصديقله راسخدر چونكه انى تكلم ايده اول عروج ايدر الله تعالى عندنده
محل قبوله ايرنجه اكا حجاب ومانع اولمز (تؤتى اكلها كل حين باذن ربها)
كه اول شجرهٔ طيبه ثمرنى رب تعالينك اراده وتكوينى ايله ويرر هر وقتدهكه
اول انى اكا تعيين ايتدى * دينلديكه اول حينله مراد سنهٔ كاملهدر زيراكه
نخله هرسنهده بركره ميوهلنور وياخود مراد انك وقت اطلاعندن وقت
صرامنه دكيندركه اول التى آيدر وياخود حين ظهورندن ادراكنه دكدركه
اول درت آيدر وياخود اكل اولنمسى وقتندن صرامنه دكدركه اول ايكى آيدر
وياخود مراد هرغدوه وعشيهدر زيرا انك ثمرى ليل ونهارده صيف
وشتاده ينور ياتمر ويارطب ويابسر اولديغى حالده كذلك مؤمنك عملى
نهارك اوّلنده وآخرنده صعوددن زائل اولمز وبركت ايمانى هر وقتده اكا ايرر
ابدا كسلمز * دينلديكه ايمانى شجره يه تمثيلده حكمت اولدركه شجرهنك
كينونتى اوچ شيئله در عرق راسخ واصل قائم وفرع عالى ايلهدر
كذلك ايمانك تمامى اوچ شيئلهدر تصديق قلب وقول لسان وعمل
اركانلهدر * دينلديكه كلمهٔ طيبهيى اشجار بيننده نخله يه تشبيهده حكمت

اولدركه زيرا نخله اشجارك انسانه اشبهيدر شول حيثيتدنكه رأسى كسلسه
قورر اماكه سائر اشجار انكله قوريمز بلكه جوانبندن شاخلنور ونخلهنك
يمش ويرمسى القاحلهدر مرأهنك حملى جماعله اولمسى كبى واول آدم عليه
السلامك طينهسى فضلندن خلق اولنوبدر اول اجلدن پيغمبريمز صلى الله
تعالى عليه وسلم عمه كز نخله يه اكرام ايدك ديمشدر (ويضرب الله الامثال
للناس لعلهم يتذكرون) الله تعالى ناسه ضرب امثال ايدر تاكه انكله متعظ
اولهلر زيرا انى ضربده زياده افهام وتذكير واردر شول سببدنكه اول معانى يى
تصوير ردر (ومثل كلمة خبيثة كشجرة خبيثة اجتثت من فوق الارض مالها
من قرار) وكلمهٔ شركك مثلى شجرهٔ حنظل وياثوم وكشوت مثليدركه انك
عروقى قريبه اولديغندن فوق ارضدن اول اقتلاع ايديلور يرده اصل ثابتى
وياسمايه صاعد فرعى يوقدر ادناى ريح انى يرندن ايرغورر كذلك كلمهٔ كفرك
خيرده اصلى واعمال صالحهدن فرعى يوقدركه محل قبوله صعود ايده بلكه
باطل اولديغيچون عن قريب مضمحل اولور (يثبت الله الذين آمنوا بالقول
الثابت فى الحياة الدنيا وفى الآخرة) الله تعالى مؤمنلرى دنياده وقبرده قول ثابت
اوزره تثبيت ايدركه اول (لا اله الا الله) كلمهسيدر اما حياة دنياده ثباتلرى
اولدركه قچان بر بلايه مبتلا اولسهلر دينلرى اوزره ثابت اولوب مرتد اولمزلر
اگرچه انواع عذابله تعذيب اولنورلرسهده اما آخرتده انك اوزره ثابت
اولملرى قبرده منكر ونكير ربندن ودينندن ونبيندن سؤال ايتدكلرنده ربم
الله تعاليدر ودينم اسلامدر ونبيم محمددر ديو جواب ويرملريدر * پيغمبريمز
صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر عبد قبره قونوب اصحابى انك قتندن كتدكلرنده
هنوز نعللرى قرعنى ايشيده طورركن ايكى ملك كلوب انى اقعاد ايدرلر اشبو
رجل يعنى محمد حقنده نه ديردك ديو سؤال ايدرلر مؤمن ايسه ديركه شهادت
ايدرينكه اول الله تعالينك عبد ورسوليدر بعده اكا دينوركه نارده كى مقعديكه
نظر ايتكه الله تعالى اندن بدل مقعديكى جنتده ايلدى اويله اولسه ايكيسنه
دخى نظر ايده اندن قبرى طول وعرضندن يتمشر ذراع كنكيشديريله واگر ميت
منافق وياكافر ايسه اول رجل حقنده نه ديرسن دينلدكده ديهكه بيلمزين ناس
ديديكن بندخى ديردم اكا دينلهكه بيلمدك اندن اكا دموردن مطرقه ايله بر كزين
اوريله انكله اول بر صيحه ايدهكه قربنده اولان ثقليندن غيرى انى ايشيده
حديث آخرده ايدر اشبو ذكر اولناندنصكره مؤمنه دينوركه ايمدى كو يكو

او يخوسين اويوغل كه انى احب اهلندن غيرى احد او يارمز حتى بعثه دكين اندە راحتده اوله ومنافق وكافرانى بيلمزين ديديكنده اذن آلهى ايله يرانك اوزرينه يوميلور حتى كه اضلاعى برى برينه كيرر تابعثه دكين عذابده قالور (ويضل الله الظالمين) الله تعالى نفاق وكفرله نفسلرينه ظلم ايدنلرى قبرلرنده جواب صوابه هدايت ايتمز (ويفعل الله مايشاء) بعضنى تثبيت و بعض آخرى تضليلدن ديلديكن ايشلر اكا اعتراض ايدراولمز (ألم تر الى الذين بدّلوا نعمة الله كفرا) كورمز ميسن شونلريكه الله تعالينك نعمتنه شكرى كفره تبديل ايتديلر * ديلديكه انلرله مراد اهل مكه در ونعمة الله ايله مراد محمد صلى الله تعالى عليه وسلمدر يعنى الله تعالى انلرى حرمنده اسكان ايدوب بيت شريفنك قوامى قيلدى وانلره ابواب رزقى توسيع ايدوب محمد عليه السلام ايله شرف ويردى انلر ايسه بونعمتلره شكردن بدل كفرى اختيار ايديجك حق تعالى انلره يدى ييل قحط اير كوردى ويوم بدرده انلرك كيمن مؤمنلره اسير وكيمن قتل ايتدردى (واحلوا قومهم دار البوار) وكنديلره تابع اولان قوملرين دار هلاكه انزال ايتديلر (جهنم يصلونها) كه اول جهنمدر اكا كيررلر (وبئس القرار) اول ايسه نه چركين قرارگاه اولور (وجعلوا لله اندادا ليضلوا عن سبيله) انلر الله تعالى يه امثال قيلديلركه ناسى انك سبيلندن اضلال ايده لر (قل تمتعوا فان مصيركم الى النار) انلره ديكل كه شهواتكزله و يا عبادت اوثانله تمتع ايدك كه يوم قيامتده قرارگاهكز ناردر (قل لعبادى الذين آمنوا يقيموا الصلاة وينفقوا مما رزقناهم سرّا وعلانية من قبل ان يأتى يوم لا بيع فيه ولا خلال) بنم مؤمن قوللريمه ديكل كه صلاتى اركان وسنن رعايتيله ادا ايتسونلر وبزم انلره ويرديكمز اشيادن سرده وعلانيه ده مستحقينه انفاق ايتسونلر يعنى صدقه يى سرده وواجبى علانيه ده ويرسونلر شول كونك كلمسندن اوّلكه انده مبايعتله انتفاع اولنمز بلكه لوجه الله انفاق ايله اولنور ومخاله ايله ده انتفاع اولنمز بلكه اعمال صالحه ايله اولنور (الله الذى خلق السموات والارض) الله تعالى اول قديردركه سموات وارضى خلق ايتديكه اول انك وحدانيتنه وكمال قدرتنه دلالت ايدر (وانزل من السماء ماء فاخرج به من الثمرات رزقا لكم) وسمادن يغمور ايندروب انكله انواع ثماردن اخراج ايتديكه دنياده معيشتكزه اول سبب اوله وياخود اول يغمورله سزه رزق اخراج ايلديكه اول كركسه مطعوم و يا ملبوسدر (وسخر لكم

الفلك لتجرى فى البحر بامره) وسز كيچون سفاينى تسخير ايتديكه انك مشيئتيله توجه ايتديككز جانبه اول جارى اوله (وسخر لكم الانهار) وسز كيچون نهرلر دخى تسخير ايتديكه انتفاع وتصرفكزه معدّه اوله * ديلديكه اشبو اشيايى تسخيريله مراد اتخاذى كيفيتنى تعليمدر (وسخر لكم الشمس والقمر دائبين) وشمس وقمرى دخى دائبين اولدقلرى حالده سزه تسخير ايتديكه اول ايكيسنك ضوئيله نفعلنورسز وجريانيله شهور وسنين حسابنى بيلورسز ومكوّناتدن اصلاح ايتديكى شيئله تعيش قيلورسز (وسخر لكم الليل والنهار) ودخى ليل ونهارى تسخير ايتديكه ضيا وظلمت زياده ونقصانله تعاقب ايدرلر تاكه ليلده منام واستراحت ايچون استقرار ايده سز ونهارده معاش وحوائجكز طلبنه كيده سز (وآتيكم من كل ما سألتموه) وسزه هرشيئدن احتياج اولوب لسان حال ايله سؤال ايتديكز شيئى ويردى (وان تعدّوا نعمة الله لا تحصوها) اكر سز الله تعالينك سزه انعام ايتديكى نعمتك انواعنى عد ايتمك مراد ايتسكز اكا طاقتكز اولميدى فكيف كه انك افرادنى عد ايده بيله سز زيرا كه اكا حد ونهايت يوقدر (ان الانسان لظلوم كفار) جنس انسان نعمته ظلم ايديجيدر شكرندن غافل اولمسيله ويانفسنه ظلم ايديجيدر انى حرمانه عرض ايتمسيله واول شديد الكفراندر رب تعالينك نعمتلرينى ستر ايدركه اول جمع ومنع ايدر * ديلديكه ظلوم اولدركه اكا انعام ايتميانه شكر ايده وكفار اولدركه منعمنى انكار ايده (فصل) امام ابو حامد محمد الغزالى عليه رحمة الله على التوالى احياء علومنده ايدر معلوم اوله كه هر بر شيئكه دنياده خلق اولندى عبد ايچون آخرت سعادتنه واصل اولمغه آلتدر اكرانى طاعتده استعمال ايدرسه اول استعمال ايتديكى اسبابده كى نعمته شاكر اولور واكر استعمالى ترك ايدرسه ويا انى معصيت طريقنده استعمال ايدرسه اول نعمته كافر اولور هر كيم كه برشيئى ماخلق له سنده استعمال ايتميه ويا مراد اولنميان وجه اوزره استعمال ايده انده كى نعمته كافر اولور اولكه يديله غيرى ضرب ايده يد نعمتنه كافر اولور زيرا كه يدك ماخلق له سى كشى انكله كنديدن مهلكاتى دفع ومنافعنى اخذدر يوخسه انكله غيره اضرار دكلدر واولكه نامحرم يوزينه نظر ايده كوزو كونش نعمتنه كافر اولور زيرا كورمك ايكيسيله تمام اولور والحال اول ايكيسنك ماخلق له لرى دين ودنيايه نفعلو اولان كوريله وضررلودن صاقنيله اول ايسه اول ايكيسن

مراد اولنمیان شیئده استعمال ایتدی زیرا که دنیاده واسبابنی خلقله مراد عباد انکله الله تعالی یه وصوله استعانت ایده‌لر واکا وصول ایسه غرور دنیادن تباعد ایدوب اکا انس ومحبتله‌در لکن انس دوام ذکرله ومحبت دوام فکردن حاصل اولور معرفتله‌در وذکر وفکره دوام ایسه بدنك دوامیله‌در وبدنك دوامی ایسه ارض وماء وهوا وغذا ایله‌در وبونك تمامی ایسه ارض وسمانك وسائر اعضاء ظاهره وباطنه‌نك خلقیله‌در وبونك کلیسی بدن ایچوندر وبدن ایسه مطیهٔ نفسدر والله تعالی یه رجوع ایده‌جك طول عبادت ومعرفتله نفس مطمئنه‌در * معلوم اوله که اهل آخرت حقنده مال واهل وولد واقارب وعز وجاهك نعمت اولمسی شول وجهدندرکه اشبو اسباب جناح مبلغ وآلتی مسهله مجراسنه جاری اولور اما مالك نعمت اولمسی زیرا فقیرك کفایه‌سی اولمسه علم وکمال طلبنده مثلی شجاع مثلیدرکه سلاحسز جنکه کیده اول اجلدن پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم دیدیکه مال صالح رجل صالح ایچون طاعته نه کوچك عون اولور برکسه‌که مالی اولمیه اوقاتنی ضرورات معیشت طلبنده کچورر وانکله ذکر وفکردن قالور واما اهل وولد صالحه حاجتك وجهی خفی اولمز پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم دیدیکه مؤمن حقنده مرأهٔ صالحه دین امرینه نه کوچك عون اولور وولد صالح حقنده دیدیکه برمؤمن وفات ایتسه اوچ خصلتدن غیری عملی کسیلور انك بری ولد صالحدر انکچون دعا قیلور واما اقارب کشی‌یه ال وکوز کبیدر اقاربی کثیر اولان کشی‌یه امور دنیادن مهمات دینیه انلر سببیله آسان اولور واما عز وجاهك نعمت اولمسی زیرا انکله نفسندن ذل وضیمی کیدرر ظالم وعدودن خوفی وار ایسه انکله دفع اولور اشبو قصد اوزره ملك وسلطنتلری اولمیان انبیاء سلاطین عندنده جاهلری اولمغه رغبت ایدرلردی علماء دین دخی کذلك یوخسه تناول دنیا ایچون دکل معلوم اوله که انسانك فضائل بدنیه‌یه مثلا صحت وقوت وطول عمره شدت حاجتی اولدیغنده خفا یوقدر زیرا علم وعملك تمامی انکله‌در فضائل بدنیه‌دن جمال برامر مستحقر قلیل الغنی ایکن ینه خیراتدندر دنیاده نفعی اولدیغنه خفا یوقدر وآخرتده نفعی ایکی وجهدندر بری بودرکه جمیلك حاجاتی اجابته اقرب وجاهی صدورده اوسعدر وهر شیئکه قضاء حاجات دنیویه‌یه معین اوله انکله حاجات اخرویه‌یه دخی ایریشیلور وجه ثانی اولدرکه اکثریا جمال کمال نفسه دلالت ایدر زیرا قچان نور نفسك اشراقی

(تمام)

تمام اوله ظاهر بدنه طلوع ایدر اول اجلدن اصحاب فراست مکارم نفس معرفتنده هیأت بدنه تعویل ایدوب وجه وعین مرأت باطندر دیدیلر زیرا که غضب وسرور وغم اثری انده ظاهر اولور * دینلدیکه طلاقت وجه نفسده اولان شیئك عنوانیدر زیرا پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم دیدیکه (اطلبوا الخیر عند حسان الوجوه) کوزل یوزلولر عندنده خیر طلب ایدك وجمالدن مراد اول دکلدرکه شهوتی تحریك ایده زیرا که اول انوثتدر بلکه انکله مراد ارتفاع قامتده استقامت ولحمده اعتدال واعضاده تناسب وخلقت ووجهده تناصفدرکه اکا نظردن طباع نفرت ایتمیه معلوم اوله که صحت بدن نعم آلهیه‌دن رتبهٔ متأخره‌ده برنعمتدر اکر انك اسبابی استقصا اراده اولنسه اکا قدرت اولمیدی لکن اسباب صحتك بریسیکه اکلدر انك تمامی اسبابندن برنبذه ذکر ایده‌لم اکل برفعلدر وهرفعل حرکتدر وهر حرکت ایچون برجسم متحرکدن لابددرکه اول اکا آلت اوله واول آلت ایچون حرکته قدرتدن لابددر وحرکت اراده‌دن ومراد علم وادراکدن واکل ایچون مأکولدن ومأکول ایچون اصلدن وانی اصلاح ایدر صانعدن لابددر (اما اسباب ادراك خلقنده‌کی نعم الله بیانی اولدرکه) حق تعالی نباتی خلق ایتدیکه اول وجودده حجر ومدر وحدید ونحاس وسائر نما واغتذائی اولمیان جواهردن اکملدر زیراکه نباتده برقوت خلق اولنوبدرکه انکله غذانی ارضده‌کی اصل وعروقی جهتندن کندویه جذب ایدر اکر اصلی جهتندن غذاسی منع اولنسه جهت اخرادن غذا طلبنه امکانی اولمز قورر ایمدی اول انسانه نسبتله ناقصدر زیراکه الله تعالی انسانده غذاسنی طلب ایچون آلت احساس وآلت حرکت خلق ایتدی ایمدی حواس خمسه‌که آلت ادراکدر هر برنده حق تعالینك خلق ایتدیکی نعم وحکم ترتیبنه نظر ایتکه انك اولکیسی حاسهٔ لمسدر خلق اولندیکه نار محرقه ویا سیف جارح مس ایتسه انی حس ایدوب اندن بعید اوله اشبو حاسه‌دن هیچ برحیوانك انفکاکی متصور دکلدر لکن بونکله بدنه ماس اولان حس اولنور یوخسه بعید ومفارق اولان دکل اویله اولسه بدندن بعیدك ادراکنه حاسهٔ اخرایه احتیاج اولدیکه اکا شم دینور انکله رائحه ادراك اولنور الا بوکه قنغی جانبدن کلدیکی بیلنمز اویله اولسه بصر خلق اولندیکه انك جهتی کوریله لکن بونکله وراء حجابده‌کی شیء ادراك اولنمز وراء حجابده عدو اولسه یانته کلمینجه بیلنمز شرندن

قاچوب قورتلمز اویله اولسه حاسهٔ سمع خلق اولندیکه انکله وراءجدارده‌کی
اصوات وجریان حرکات ادراك اولنه وبونك هیچ بری مفید اولمزدی اکر
حاسهٔ ذوق اولمسه زیرا غذا واصل اولدیغنده موافق ویا مخالف ایدیکی
ادراك اولنمسه مخالف شیٔ اکیله هلاکه ایریشیلوردی بعده بونك کلیسی
مفید اولمزدی اکر مقدمهٔ دماغده حس مشترك دینور ادراك آخر خلق
اولنمسه‌که انده حواس خمس مذکوره جمع اولور اکر اول اولمسه انسانه
امر طویل اولوردی قچان برشیٔ اصفر اکل ایدوب انی مرّ وطبعنه مخالف
بولمغله ترك ایتسه مرّهٔ اخراده انی کوردیکنده مضر ایدیکن بیلمزدی ثانیا
ذوق ایتمینجه انك مرّ وحلو ایدوکن بیلمزدی ایمدی انی بیلمسی حس مشترکله‌در
زیرا عین انجق صفرتی وذوق انجق مرارتی ادراك ایدر غیری دکل ایمدی
بر حاکم لازم اولدیکه عندنده صفرت ومرارت جمع اوله حتی که صفرتی
ادراك ایتدیکنده مرّ ایدیکنه حکم ایدوب ثانیا تناولندن امتناع ایده بونك
جمله‌سنده حیوانات انسانه مشارك اولور زیرا بوحواسك کلیسی شاتده دخی
موجوددر اکر بونکله قالنسه انسان سائر حیوانات کبی نقصان اوزره
اولوردی زیرا بهیمه حیله ایله طوتیلور بیلمزکه حیله‌یی نوجهله دفع ایده
ویاقید اولندیغنده نیجه قورتیله وکاهی حالده استلذاذ ایتدیکی شیٔی اکله
ثانی حالده مریض ومرد اولورزیرا که عواقبی ادراك ایتمز اویله اولسه حق
جل وعلا انسانی سائر حیواناتدن تمییز ایچون صفت اخری ایله تکریم
ایتدیکه اول عقلدرکه انکله اطعمه‌نك ضرر ونفعن بیلور وعواقب اموری
تأمل قیلور واطعمه‌نك اعداد اسباب وتألیف وطبخی کیفیتن ادراك ایدوب
سبب صحتی اولان شیٔی اکلده عقلیله نفعلنور اشبو عقلك اخس فوائدیدر
اماکه انك فائدهٔ کبراسی حق تعالینك ذات وصفات وافعالی معرفتیدر اویله
اولسه حواس خمس انك حقنده جواسیس واصحاب اخبار وموکلین نواحیٔ
مملکت منزله‌سنده اولور انك بری اخبار الوان وبری اخبار اصوات وبری
اخبار روایح وبری اخبار طعوم وبری اخبار حرّ وبرد ولین وصلابت
امرینه مؤکل اولور بعده هر بری اقطار ارضدن اقتناص ایتدیکی اخباری
حس مشترکه تسلیم ایدر وحس مشترك ایسه مقدمهٔ دماغده قاعددر باب
ملکده صاحب قصص کبیدرکه نواحیٔ عالمدن ورود ایدن قصصی جمع
واخذ ایدر وظن اولنمسونکه بونکله حواس مذکوره‌نك عجائبی استیفا اولنه

بلکه حواسك رئیسی‌که بصردر عین ایسه اکا آلتدر اون طبقات مختلفه اوزره
ترکیب اولنوبدر انك بعضی رطوبات وبعضی اغشیه‌در واول اغشیه‌نك
بعضی نسج عنکبوت وبعضی مشیمه کبیدر واول رطوباتك بعضی یمورطه
بیاضنه بکزر وبعضی جمده بکزر واول طبقات عشره‌دن هر برینك بر صفت
وصورت وشکل وهیئت وعرض وتدویر وترکیبی واردر حتی اکر اول
طبقاتك ویاهر طبقه‌نك صفاتندن بر صفتنه خلل ایرسه بصر مختل اولوب اطبا
وکحالون انك علاجندن عاجز اوله‌لردی اشبو حاسهٔ واحده‌ده حاسهٔ سمعی
وسائر حواسی اکا قیاس ایت بلکه حس بصرده وطبقاتنده‌کی حکم ونعم
ذکری ممکن اولمزکه بر نیچه مجلداتده استیفا اولنه حالبوکه انك جمله‌سی
بر جوزهٔ صغیره اوزره زیاده اولمز جمیع بدن وسائر اعضاده اولان عجائبی
اکا قیاس ایت اشبو ذکر اولنان ادراکات خلقنده‌کی نعم الهیه‌ده مرادمزدر
(اما ارادت خلقنده‌کی نعم الله ذکرنده ایدر) اکر غذایی ادراك ایچون بصر
خلق اولنوب لکن طبعده اکا میل وشوق وشهوت خلق اولنمسه بصر معطل
اولوردی نتکیم بعض مریض طعامی کورر واول اکا انفع اشیا ایدیکن بیلور
ایکن اکا شهواتی اولمدیغندن انی تناول ایتمز بصر وادراکی معطل قالور
اویله اولسه حق جل وعلا انسانده شهوتی خلق ایدوب انسان اوزره انی
تسلیط ایتدی تاکه انکله طعام تناولنه مضطر اولوب غذاسله باقی اوله اشبو
امرده سائر حیوانات دخی انسانه مشارکدر بعده اشبو شهوت حاجت
دکلوبی اخذدنصکره ساکن اولمسه اسراف ونفسنی اهلاکه مؤدی اولور
اویله اولسه الله تعالی کراهتی خلق ایتدیکه شبع عندنده اکلی ترك ایده
یوخسه زرع کبی اسافلنه صب اولنان مائی جذب ایدر فاسد اولور
وانسانده بدنی بقاسیچون شهوت اکل خلق اولندیغی کبی نسلی بقاسیچون
شهوت وقاع دخی خلق اولندی بوندنصکره جوانبدن کلان مهلکاتی
دفع ایچون انسانده غضب خلق اولندی زیرا اکر غضب اولمسه آفاته
عرضه اولوردی وغذادن حاصلی الندن آلنوردی زیرا انی هر کشی
اشتها ایدر بعده شهوت وغضب حالنده‌کی نفع ومضرّه داعی اولوب
مآلده‌کی‌یه نفعی اولمدیغندن الله تعالی عقل اشارتی تحتنده مسخره ارادت
اخری خلق ایلدیکه اول معرفت عواقبدر انکله انسان بهایمدن ممتاز
اولدی (اما قدرت وآلات حرکت خلقنده‌کی نعم الله ذکرنده ایدر) حسله

ادراك اولنور واراده ايله طلب وياهربه ميل ايديلور لكن آلت طلب وهرب اولميجق ميل نه‌يى مفيد اولور نيجه زمن واردركه شئ بعيده مشتاق ايكن اياغى اولمديغندن اكا وارمغه امكانى اولمز وياخود الى مفقود ويامفلوج اولمغله انى آلمغه چاره‌سى اولمز ايمدى آلات حركته وحركت قدرته احتياج اولور تاكه حركتى طلبده ايسه مقتضاى شهوتله اوله وهربده ايسه مقتضاى كراهتله اوله وطعام ايراقده كوريلوب قتنه وارلمق كفايت ايتمز مادامكه اخذ اولنميه اويله اولسه آلت باطشه خلق اولنديكه انكله اخذ ايديله طويل اولديكه اشيايه مد ايديله‌مفاصل كثيره‌يى مشتمل اولديكه هرجانبه تحريك ايديله مد اولندقدنصكره اكدريله ويدك رأسنده كف عريض خلق اولنوب انده اصابع قيلندى وابهام برجانبده اربعهٔ باقيه‌يى دور ايدر اولدى اكر مجتمعه ويا متراكه اولسه انكله تمام غرض حاصل اولمزدى ايمدى بسط اولنسه مجرفه‌در ضم وتثنيه اولنسه مغرفه‌در جمع اولنسه آلت ضربدر نشر وقبض اولنسه آلت قبضدر بعده اصابعه اظفار خلق اولنوب رؤس اصابع اكا اسناد اولنديكه اصابعك حاوى اولمديغى اشياء دقيقه‌يى التقاط ايده بعده قچانكه طعام يدايله اخذ اولنه مفيد اولمز مادامكه معده‌يه كيرميه اول ايسه باطنده‌در ايمدى ظاهردن اكا ايرر دهليزه احتياج اولدى اويله اولسه فم طعام ايچون معده‌يه ايركورمكه منفذ اولدى قچانكه طعام فمه وضع اولنه حالبوكه ابتلاعى ممكن دكل قطعهٔ واحده اولسه انى طحن ايدر طاحونه‌يه احتياج اولديغيچون ايكى عظمدن لحيين خلق اولنوب اكا اسنان تركيب ايدلدى واضراس علياء سفلى اوزره تطبيق اولنديكه انكله طعام طحن ايديله وكاهى طعام كسره وكاهى قطعه محتاج اولدقده اسنانك بعضى طحن ايچون عريض قيلندى اضراس كبى وبعضى قطع ايچون حاد قيلندى انياب كبى بعده لحيينك مفصلى متخلخل قيلندى برحيثيتله‌كه فك اسفله تقدم وتأخر ايدر تاكه فك اعلا اوزره دوران رحى كبى دورايده اكر بويله اولمسه تصفيق يدين كبى بريني اول برينه ضرب ايله طحن تمام اولمزدى ايمدى لحاى اسفل حركت دوريه ايله متحرك ولحاى اعلا ثابت قيلندى قچانكه طعام فضاء فمه قونيله طعام بنفسه تحت اسنانده تحرك ايده‌مز واسنان دخى انى كندويه جر ايده‌مز ويد ايسه داخل فمده تصرف ايده‌مز اويله اولسه لسان خلق اولنديكه جوانب فمده طواف ايده وطعامى وسط فمدن بحسب

الحاجه تحت اسنانه رد ايده مجرفه كبى كه طعامى رحايه رد ايدر قچانكه طعام قطع وطحن اولنه يابس ايسه ابتلاعه مجال اولمز مادامكه خلق نوع رطوبتله منزلق اولميه اويله اولسه حق تعالى تحت لسانده برعين خلق ايتديكه اندن لعاب فيضان ايدوب انكله حاجت دكلو طعام منعجن اولور قچانكه طعام مطحون ومنعجن اوله انى فمدن معده‌يه ايركوررمرى وحنجره‌يى تهيئه ايتدى وانك رأسنده طبقات قيلديكه اخذ طعام ايچون آچيلور وبعد الاخذ يوملوب صقيلور قچانكه طعام معده‌يه ورود ايده اول كرك خبز ويافاكهه در اول هيئتده لحم وعظم ودم اولمغه صالح اولمز بلكه طبخ تامه محتاج اولور اويله اولسه حق تعالى معده‌يى قدر هيئتنده خلق ايتدى طعام انكچون انك ايچنه واقع اولديغنده اعضاء باطنه‌نك حرارتيله اول طعامك هضم ونضجى تمام ومنطبخ ومايع اولوب تجاويف عروقه نفوذه صالح اوله ومعده ايله كبد بيننده عروقدن مجارى اولور اول طعام اكا منصب اولور حتى كبده ايريشور كبد ايسه طينهٔ دمدن معجونه‌دركه كأنه اول دمدر وانده عروق كثيرهٔ شعريه واردر اجزاء كبده منتشره‌در ايمدى اول طعام رقيق اكادوكيلوب اجزاسنه طاغيلور وقوت كبد اكا استيلا ايدوب انى دم لونه دوندرر وانده ريثما مستقر اولوب انكچون نضج آخر حاصل اولور واندن اعضايه غذا اولمغه صالح دم صافى هيئتى پيدا اولور واول دمدن ايكى فضله تولد ايدركه برى درديه بكزر خلط سوداويدر وبرى رغوه‌يه بكزر صفرادر اكر اندن بو ايكى فضله تولد ايتمسه مزاج اعضايه فساد ايرردى اويله اولسه مراره وطحال خلق اولنديكه مراره فضلهٔ صفراويه‌يى وطحال عكر سوداويه‌يى جذب ايدوب انكله دم صافى قالور بعده ايكى كليه خلق اولنوب هربرندن كبده متصل عنق طويل قيلنديكه كبدده‌كى عروق دقيقه‌دن طلوع ايدن مائيتى جذب ايده بعده عروق اقسام وهرقسمى شعب قيلنديغندنصكره بدنك كليسنه ظاهر وباطننه منتشر ايدلدى بعده اول عرقدن سائر اعضايه دم صافى اجرا ايدلدى اكر مراره‌يه آفت ايرسه دم فاسد اولوب امراض صفراويه حدوث ايدر واكر طحاله آفت ايرسه خلط سوداويتى جذب ايتمسه اندن امراض سوداويه حدوث ايدر ايمدى اكل ايچون اعداد اولنان اسبابده‌كى نعم بيانده بودكلو ايله اكتفا اولندى اشبو ذكر اولنان نعم الله بحارينك بحر واحدندن برقطره دربلكه

جميع خلقك نعم اللهدن بيلديكي بيلمدكارينه اضافتله قطره دن اقلدر *
معلوم اوله كه الله تعالينك اطعمه خلقنده كى نعمى كثيردر اكر هرطعامده كى
عجائب نعم ذكر اولنورسه كلام طويل اولور زيرا اطعمه يادويه ويافواكه
ويا اغذيه دركه اصلدر ايمدى اغذيه جمله سندن حبهٔ برّى ذكر ايدوب ماعداسن
ترك ايده لم بركسنه حبه وياحبات بولسه اكرانى يرسه فانى اولوب كيدر وكندى
آچ قالور يتراويله اولسه احتياج اولديكه انى آرتوره وانكله حاجاتن بتوره
الله تعالى حبهٔ حنطه ده قوت اغتذا خلق ايتديكه مائله غذالنور وانى عروق
واسطه سيله باطننه جذب ايدر وحبه يه هرشئ غذا اولمز بلكه غذاء مخصوصه
محتاج اولور حتى اول بيتده ترك ايدلسه اكا نما ايرمز زيرا اكا انده انجق هوا
ايرر ومجرد هوا اكا غذا اولمز وكذلك ماءده ويا ارضده ترك اولنسه كه انده
ماء اولمسه انكله ده اكا نما ايرمز بلكه اكا ارضدن لابدركه انده ماء اوله وماء
ارضله امتزاج ايدوب طين اوله بعده اكا ماء وتراب كفايت ايتمز زيراكه اول
برارض نديهٔ صلبهٔ متراكمه ده ترك اولنسه هوا اولمديغيچون ينه اكا نما ايرمز
بلكه لابدركه برارض رخوهٔ متخلخله ده ترك اولنه كه اكا هوا ايره وهوا ايسه
اكا بنفسه تحرك ايتمز بلكه هوا ريحه محتاجدركه هوايى سوره وقهرله انى
ارضه كيرديره بعده بونك كليسى كفايت ايتمز قچان برد مفرطده اوله بلكه
حرارت ربيع وصيفه محتاج اولور ايمدى غذا اشبو درت شيئله حاصل اولور
نظر ايتكه هر برى نوجهله وجوده كلور الله تعالى پيكارلرى تفجير ونهرلرى
اجرا ايدركه ارض زراعته سوق ايديله ومياه ارتفاع ايتمديكى ارض
مرتفعه ده كى زرعى مياه امطارله انبات ايدركه ضايع اولميه وبولتلر اوزره
يللرى تسليط ايدركه اقطار عالمه انى سوق ايده ونظر ايتكه طاغلرده صولرى
نيجه حفظ ايدوب بحسب الحاجه تدريجله يريوزينه اندن پيكارلر آقيدر
اكر اول دفعة چيقسه بلادى غرق وزروع ومواشى يى هلاك ايدردى ومائله
ارض ايكيسيده نجى بارد اولديغندن حرارت حصوليچون شمس تسخير اولندى
تاكه حرّ وبردك هر برى حاجت دكلو اوله قچان نبات ارضدن مرتفع اوله
فواكهده انعقاد وصلابت اولديغندن نضجى ايچون رطوبته احتياج
اولندى اويله اولسه انى ترطيب ايچون قمر تسخير ايدلدى اكر اشجار شمس
وقمرك شروقنه مانع ظلده اولسه اول اشجاره فساد ونقص ايرر حتى
برشجرهٔ صغيره نك اوزرينه برشجرهٔ كبيره اظلال ايتسه آز زمانده آنى افساد

(ايدر)

ايدر شمس تسخين وقمر ترطيبه تسخير اولنديغى كبى سماده كى هر بر كوكب
برنوع افاده يه تسخير اولنمشدر وبعيد اولمزكه انك هر برنده حكم كثيره اوله كه
احصاسنه قوّت بشر وفا ايتميه ايمدى غداى نباتك تمامى ماء وهوا وشمس
وقمر وكواكبله در وانلرك تمامى افلاكله دركه انده مركوزدر وافلاكك تمامى
حركاتله در وحركاتك تمامى ملائكهٔ سماويه ايله دركه انى تحريك ايدرلر *
(اما انسانه اطعمه يى ايصال ايدر اسبابده كى نعم الله ذكرنده ايدر) اطعمه نك
كليسى هرمكانده بولنمز ناس ايسه وجه ارضده منتشرلردر كاهى انلردن
اطعمه بعيد اولور بلكه انكله وانلر بيننه بحار وبرارى حائل اولور نظر ايتكه
الله تعالى بحارى نيجه تسخير ايتدى قلبلرى اوزره ماله حرصى وربحه شرهى
تسليط ايتدى حالبوكه غالب امرده اول انلره غنا ويرمز بلكه جمع ايتدكارندن
صكره انكله ياسفينه لرى غرق اولور وياقطاع طريق انى اللرندن آلور
ويا سلطان غصب ايدوب كنديلر محروم قالور احسن حاللرى بودركه
اول انلرك وارثلرينه قاله والحال ورثه انلرك اشد اعدا سيدر ايمدى نظر ايتكه
حق تعالى انلره جهل وغفلتى نيجه تسليط ايدر حتى كه ربح طلبنده انواع
شدائدى ارتكاب ايدرلر واطعمه وسائر حوايجى شرق وغربدن برارى
وبحاردن دوه لر وكميلرله كتورمكه كيدرلر نظر ايتكه الله تعالى انلره سفاين
صنعتن وآنى يورتمسى كيفيتن نيجه تعليم ايتدى وحيواناتى خلق ايدوب براريده
ركوب وحمله نيجه تسخير ايتدى تاكه انكله اطعمه وسائر حوايجى بولنان
يردن آلوب كتوره لر اول بولنمديغى ديار اهلنك قتنه كتوروب حاجتلرين
بتوره لر (اما اصلاح اطعمه ده كى نعم الله ذكرنده ايدر) اطعمه جمله سندن
رغيف واحده نظر ايتكه بذرى ارضه القادن اكله صلاحنه دكين ندكلو عمله
احتياج اولور ايمدى انك ابتداسى ارضى حراثتله اصلاحندنصكره اوزرينه
تخم اكيله بعده اوكوز لازمدركه انكله يرسوريله وصبان وسائر چفت آلاتيله
بتوريله بعده برزمان اول صواريله واندن يبان اوتلرى كيدريله بعده بچيله
وخرمنده دوكيلوب صاوريله واوكوديلوب خمير ايديله وپشوريلوب اكله
صالح ايتمك اوله ايمدى تأمل ايت ذكر اولنان واولنميان افعالك عددينه كيم اكا
لازم اولور واشخاص عددنه كيم اكا قائم اولور وحديد وخشب وحجر وسائر
آلاتكه اكا احتياج اولور وآلات حراثت وطحن وخبز اصلاحنده نجار
وحداد وسائر صناع اعمالنه كيم ايش انكله تمام اولور نظر ايت حق تعالى

حدادی حدید ورصاص ونحاسه نیجه احتیاج ایتدی وانك تحصیلنه جبال واحجار ومعادنی محل ایتدی اگر تفتیش وتأمل اولنسه بیلنورکه رغیف واحد اکله صالح اولنجه بیك صانعدن اکثرانده عمل قیلور ابتداسی ملکدرکه انزال ماء ایچون بولتلری سورر وملائکه جهتندن اولان اعمال نهایتندن صکره نوبت انسان اعمالنه ایرر ایمدی تأمل ایت اول آلات تحصیلنده انسانك کثرت اعمالنه کیم اگر الله تعالی جمع بلاد وتسخیر عباد ایتمسه مثلا اکین بچمکه منجل عملنه احتیاج اولندقده انك تحصیلنده بر انسان عمرینی افنا ایتسه وفا ایتمیدی نظر ایتکه حق جل وعلا بر نطفهٔ قذره‌دن خلق ایتدیکی عبدنه بونك کبی اعمال عجیبه وصنایع غریبه عملنه قدرت ویردی نظر ایتکه بلدك اگر طحان ویا حداد ویا حایکدن ویا اخس اعمال اولان حجامدن ویا جملهٔ صناعك برندن خالی اولسه انسانه نیجه اضطراب وامورینه نه مرتبه تغیر وانقلاب ایرردی ایمدی حق جل وعلا عبادنی بری برلرینه تسخیرله مشیت ازلیه‌سن اتمام وحکمت جلیله‌سن اجرا ایله خلقه انعام ایتدی (اما اصلاح مصلحتده اولان نعم الله ذکرنده ایدر) صناع که اطعمه وغیری اصلاح ایدرلر اگر ارالری تفرق وطباعلری تنافر ایتسه بری برلرینه نفع ایتمیوب وحوش کبی برمکانده قرار ایتمزلر وغرض واحد اوزره اتفاق یولنه کیتمزلردی نظر ایتکه حق تعالی انلرك قلوبن نیجه تألیف واوزرلرینه انس ومحبتی تسلیط ایتدی اول اجلدن اجتماع والفت ایتدیلر مدینه‌لر وقریه‌لر یاپدیلر مسکن ودارلرین بری برلرینه قریب وجار ایتدیلر واسواق وخانات وسائر اصناف بقاعله بلده‌لرینی تزیین ایتدیلر بعده اشبو محبت طبع آدمی مقتضاسنجه بعض اغراضده مزاحمه ومنافسه‌لری سببیله کیدر بلکه تقابل وتنافره ایرر اولدیغیچون الله تعالی اوزرلرینه سلاطینی تسلیط ایتدی وقلوب رعایاده رعب القاسیله اول سلاطینه امداد ایتدی حتی‌که رعایا انلره انقیاد ایتدیلر طوعا وکرها بیوریلان یوله کتدیلر نظر ایتکه حق جل وعلا سلاطینی اصلاح بلاد طریقنه نیجه ارشاد ایتدی حتی‌که اجزاء بلدی ترتیب ایتدیلر کأنه شخص واحدك اجزاسی کبی غرض واحد اوزره بری برلرینه تعاون ایتدیلر پس بو اجلدن رؤسا وقضاة وزعماء اسواق ترتیب اولندی خلق قانون عدله مضطر وتعاون وتساعده ملزم قیلندی نظر ایتکه حق جل وعلا انبیایی نیجه بعث ایتدیکه سلاطینه رعایا اصلاحنی تعلیم ایده‌لر وانبیایی ملائکه ایله

(وملائکه‌یی)

وملائکه‌یی بری برلریله اصلاح ایتدی حتی شول ملکه ایردیکه اول الله تعالی‌یه واسطه‌سز تقرب ایتدی (اما ملائکه خلقنده‌کی نعم الله ذکرنده ایدر) اجزاء انساندن بلکه اجزاء نباتدن هر جزء اغتذا ایتمز الا که ملائکه‌دن اقل مرتبه یدی ملك مؤکل اولمغله اونه ویوزه واندن اکثره ایرشنجه وغذا آخر امرده دم بعده لحم بعده عظم وعرق وعصب اولور ودمك اشبو اشیایه تحولی دکل الا صناعله‌در وصناع ایسه باطنده ملائکه‌در نتکیم ظاهرده صناع اهل بلددر ایمدی برملك غذایی لحم وعظم جوارنه جذب ایدر زیرا که غذا بنفسه تحرك ایتمز وبرملك دخی انك جوارنده غذایی امساك ایدر وبرملك دخی اندن صورت دم خلع ایدر وبرملك دخی اکا لحم وعظم وعرق صورتن کیورر وبرملك دخی حاجت غذادن فاضلی کیورر وبرملك دخی صفت عظم اکتساب ایتدیکی شیئی عظمه وصفت لحم اکتساب ایتدیکی شیئی لحمه الصاق ایدرکه منفصل اولمیه وبرملك دخی الصاقده مقادیری رعایت ایدر یوخسه ظن اولنمسونکه دم بالطبع کندی شکلنك مهندسی اوله اول امور مذکوره‌یی طبعه محال کورن اول دیدیکنی بیلمز جاهلدر ایمدی اشبو ملائکهٔ ارضیه‌درکه سکا مشغوللردر والحال سن نومده استراحت وغفلتده تردد ایدرسن انلر سنك باطنکده غذاکی اصلاح ایدرلر سن ایسه اندن خبردار دکلسن اجزاء بدنك هربرنده حکم بونجلیندر وملائکهٔ ارضیه‌نك مددی ملائکهٔ سماویه‌دندر وانلرك ایسه مددی حملهٔ عرشدندر وجمیعنی تأیید وهدایت وتسدید ایدن حضرت رب العالمین جل شانه‌در * معلوم اوله‌که هرنفسك انقباض وانبساطنده ایکی نعمت واردر زیرا که انبساطله قلبدن دخان محترق چیقار اگر اول چیقمسه هلاك اولوردی وانقباضله قلبه روح هوا جمع اولور اگر تنفسدن منع اولنسه قلب روح هوا انقطاعیله یانوب هلاك اولوردی بلکه لیل ونهار کیم یکرمی درت ساعتدر هرساعتده تقریبا بیك نفس وهرنفسده تقریبا اون لحظه اولور وهرلحظه‌ده بدنك اجزاسندن هرجزءده بلکه اجزاء عالمك هربرجزءنده آلاف الف نعمت حاصل اولور نظر ایتکه انی احصا هیچ تصوّر اولنورمی برکسه‌که نعم الٰهی انجق مطعم ومشربنده بیله انك علمی قلیل وعذابی حاضر اولمشدر اشبو مذکورك جمیعی مطعم ومشربه راجع اولور وبونکله سائر اشیاده‌کی نعمك کثرتی بیلنور زیرا بصیرك عینی عالمده برشیٔ اوزره واقع اولسه ویا خاطری برموجوده المام ایتسه الا انك اوزره

انده الله تعالینك بر نعمتی متحقق اولور * معلوم اوله که هر شیئکیم بزآنی اختیارمزله تعاطی ایدرز الله تعالینك نعمتلرندن نعمت اخرادر زیراکه جوارح وقدرت وارادت وداعیه‌مز وسائر امورکه حرکتمزك اسبابیدر الله تعالینك خلق ونعمتیدر اویله اولسه انك نعمتلرینك بعضیله بعضنه نیجه شکر ایدرز مثلا ملك بزه بر مرکوب ویرسه اکا بنوب ملکك مرکوب آخرینی اخذ ایتسه‌وز ویاخود ملك مرکوب اوّلدکدنصکره مرکوب آخر ویرسه اول مرکوب ثانی مرکوب اوّله شکر اولمز بلکه ثانی اوّلکی کبی شکره محتاج اولور وشکر ایچون شکر ممکن اولمز الا نعمت اخری ایله بو تقدیر اوزره حق تعالی یه شکر محال اولمغه مؤدی اولور اشبو خاطره داود علیه السلامه وکذلك موسی علیه السلامه خطور ایدوب دیدیکه الهی سکا نیجه شکر ایدرین حالبوکه بن سکا شکره قادر دکلن الا نعمتلرکدن بر نعمت ثانیه ایله وسکا شکرم سندن بر نعمت اخرادرکه آنکیچون دخی اوزریمه شکر واجب اولور وحی الهی کلدیکه قچان انی بیله‌سن بکا شکر ایتمش اولورسن خبر آخرده کلدیکه قچان نعمتی بندن ایدوکن بیله‌سن اول بکا شکر اولوب انکله سندن راضی اولورین ﴿ واذ قال ابراهیم رب اجعل هذا البلد آمنا ﴾ ذکر ایت شول وقتی که ابراهیم علیه السلام دیدیکه یارب اشبو مکه شهرنی قتل وغارت وسائر مخاوفدن محل امن قیلغل ﴿ واجنبنی وبنیّ ان نعبد الاصنام ﴾ وبنی وابنامی اصنام عبادتندن بعید ایت اشبو دلیلدرکه انبیانك عصمتی الله تعالینك توفیق وحفظیله اوله وبو ظاهری اوزره انك احفاد وجمیع ذریتی وبنیّ لفظنده داخل اولمامقدر * ابن عیینه بو آیتله احتجاج ایدوب اولاد اسماعیلدن هیچ بری اصنامه عبادت ایتمامشدر دیدی بلکه بیت شریفده حجاره‌لری اولوب انی دور ایدرلردی وانلره دوّار دیو تسمیه ایدوب اول بیتك حجاره‌سندن بری منزله سنده‌در دیرلردی ﴿ رب انهنّ اضللن کثیرا من الناس ﴾ یارب اول اصنام ناسدن کثیرینی طریق هدادن اضلال ایدوب حتی که انلر اول اصنامی معبود ایدندیلر ﴿ فمن تبعنی فانه منی ﴾ اولکه بنم دینمه تابع اوله اول بنم دینم اهلندندر ﴿ ومن عصانی فانك غفور رحیم ﴾ واولکه بکا عصیان ایده‌سن قادرسنکه اکا مغفرت ورحمت ایده‌سن یا اول امرده ویا توبه یه توفیقدنصکره ده ﴿ ربنا انی اسکنت من ذریتی بواد غیر ذی زرع عند بیتك المحرّم ﴾ یارب بعض ذریتمی بیت محرّمك کعبه عندنده براکین بتمز وادیده اسکان ایتدم ﴿ ربنا لیقیموا الصلاة ﴾ تاکه انده نماز

قیله‌لر ﴿ فاجعل افئدة من الناس تهوی الیهم ﴾ ایمدی افئدهٔ ناسك بعضنی انده کی موضع شریفه مشتاق ایتکه اکا کلمکه سرعت ایده‌لر ﴿ وارزقهم من الثمرات ﴾ حولنده اولان صولو واکینلو ومیوه‌لو قری اهلنه ویردیکك رزقله انلری دخی رزقلندرغل ﴿ لعلهم یشکرون ﴾ تاکه سکا شکر ایده‌لر * روایت اولندیکه ابراهیم علیه السلامك زوجه‌سی ساره رضی الله تعالی عنها هاجر نام جاریه‌سنی ابراهیم علیه السلامه باغشلیوب اندن اسمعیل علیه السلام وجوده کلشدی ساره رضی الله تعالی عنها اکا غیرتندن ابراهیم علیه السلامه الحاح ایدوب انی ارض شامدن اخراج ایتدی اوغلی اسمعیلله بیله ارض مکه یه ایلتدی واول ایکیسن بیت شریف موضعی عندنده زمزم فوقنده قودی واول وقتده ایسه انده بنا ویا انسدن برشیٔ یوغیدی برجراب ایچنده براز خرما ایله برسقاده صو آلیقودیغندنصکره کتدی هاجر رضی الله تعالی عنها انك اردنه دوشوب یا ابراهیم بزی بویله خالی وادیده یالکز قویوب قنده کیدرسن دیو سویلدی ابراهیم علیه السلام ایسه اکا التفات ایمجك هاجر اکا یوخسه الله تعالی سکا بویله‌می امر ایتدی دیدی ابراهیم علیه السلام دیدیکه نعم هاجر ایتدی اویله اولسه اول بزی ضایع ایتمز دیوب کیرو اسمعیل یانه دوندی * ابراهیم علیه السلام ثنیه نام موضعه واردیغنده بیت شریفه استقبال ایدوب اشبو کلمات مذکوره ایله دعا ایتدی اولوقتده اسمعیل علیه السلام طفل رضیع ایدی چون هاجر اول آلیقونان خرما ایله صویی ییوب وایچوب دوکندی کندی وطفلی صوسز قالوب بوکالدیلر هاجر حیرتندن سکردوب صفایه چیقاردیکه برکسنه کوره اندن اسفل وادی یه اینوب انسان مجهود کبی سعی ایدرك کیدردی حتی که مروه یه ایرردی وانك اوزرنده دخی براز طوروب اطرافه باقنوردیکه برکسنه کوره بو منوال اوزره یدی کرّه صفادن مروه یه مروه‌دن صفایه واروب کلدی انك اول فعلی بو امته واجب اولدی مروه اوزرنده ایکن برصوت ایشتدی کورسه‌که زمزم موضعنده برملك قنادیله اشردی حتی که اندن زمزم صویی ظاهر اولدی هاجر اکا سوندی یبانه آقسون ایچون جوانبندن برکیدردی واندن سقاسنی طولدیرردی * پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر الله تعالی امّ اسمعیله رحمت ایده اکر زمزمك جوانبین برکتمسه ویا اندن غرف ایتمسه بیکار اولوب یریوزینه آقایدی ملك اکا دیدیکه قورقمغل

که الله تعالی سزی ضایع ایتمز اشبو اراده قدیمدن بیت الله واردرکه اوغلیله
باباسی انی تجدید ایدیسرلردر وبیت شریف موضعی رابیه کبی ارضدن
مرتفع ایدی سیل کلدیکنده جوانبندن پچوب کیدردی چون اسمعیل
وهاجر انده تمکن ایتدیلر بروقتده جرهمدن برجماعت اول ارایه اوغرایوب
مکه‌نك اسفلنه نزول ایتدیلر کورسه‌لرکه برطائر اول آراده طولانور بری
برلرینه دیدیلرکه انك دولانمسی صو اوزره اولور بز ایسه بو وادی‌یه بوندن
اوّل کلمشز صوسز ایدیکن بیلمشز اویله اولسه آرالرندن برینی اکا کوندردیلرکه
کوره طائرك نه سببدن طولاندیغن بیلوب کیرو انلره خبر ایر کوره چون اول
رسوللری واردی هاجر واسمعیلی صو یاننده کوروب انی قومنه بیلدردی
اول قوم هاجر قتنه کلوب دیدیلرکه بزه اذن ویرمیسنکه بز دخی بو آرایه
نزول ایدەوز دیدیکه نعم لکن بوصوده حقکز اولمامق شرطیله انلر دخی نعم
دیوب اول شرطه راضی اولدیلر هاجر انلرکله التفت ایتدی بعده انلر
متعلقاتلرینه دخی خبرویردیلر حتی اول آراده برنیچه بیت اولوب قرار ایتدیلر
اسمعیل علیه السلام دخی بیویوب یکت اولیجق کندیلردن اکا برقز ویردیلر
بعده هاجر رضی الله تعالی عنها وفات ایتدی وبوندنصکره‌کی قصه
وماجرالری سورهٔ بقره‌ده جزء اوّلك حزب رابعنده کچدی ﴿ ربنا انك تعلم
ما نخفی وما نعلن ﴾ یارب سرّیمزی بیلورسن علانیه مزی بیلدیکك کبی یعنی
احوال ومصالحمزی اعلمسن وکندیمزدن زیاده سن بزه ارحمسن اویله اولسه
حاجتمز ذکرنه حاجت یوقدر بلکه دعا ایله مقصودمز اظهار عبودیت
وابتهالدر وعندنده اولان فضل ورحمتك نیلنه استعجالدر ﴿ وما یخفی علی الله
من شیء فی الارض ولا فی السماء ﴾ حالبوکه ارض وسماده الله تعالی‌یه برشیء
خفی دکلدر زیراکه انك علمی ذاتیدر هرمعلومه نسبتی مساویدر ﴿ الحمد لله الذی
وهب لی علی الکبر اسمعیل واسحاق ﴾ اول الله تعالی‌یه حمد اولسونکه کبرسنم
حالنده بکا اسمعیل واسحاقی هبه ایتدی دینلدیکه اسمعیلك ولادتی حیننده
ابراهیم علیه السلام طقسان طقوز یاشنده ایدی واسحاقك ولادتنده
یوز اون ایکیسنده ایدی ﴿ ان ربی لسمیع الدعاء ﴾ ربم جل شانه دعایی قبول
ایدیجیدر بونده اشعار واردرکه اول رب تعالیدن ولد استیوب اجابت اولنمش
اوله شول حینده‌که اکا ولددن یأس کلمشیدی تاکه اول اکا نعمتك اجل
واعلاسندن اوله ﴿ رب اجعلنی مقیم الصلاة ومن ذرّیتی ﴾ یارب بنی شول

صلاتی ارکانیله اقامت ایدوب اکا مداومت ایدنلردن ایلەکل وذریتمك
بعضنی دخی آنجلین ایلەکل ﴿ ربنا وتقبل دعاء ﴾ ودعامی اجابت ویاخود
عبادتمی قبول ایلەکل ﴿ ربنا اغفرلی ولوالدیّ ﴾ یارب بنی ووالدینمی مغفرت
ایلەکل * دینلدیکه انك والدینیچون استغفاریله مراد اسلامه کلوب
توبه ایتملریدی ویاخود باباسنك حالی متبین اولمزدن اوّل ایدی عذری
ایسه سورهٔ توبه آخرنده ذکر اولندی ﴿ وللمؤمنین ﴾ ودخی مؤمنلرك جمعنی
مغفرت ایت ﴿ یوم یقوم الحساب ﴾ شول کونده‌که حساب ایچون ناس
قیام ایدر ﴿ ولا تحسبنّ الله غافلا عما یعمل الظالمون ﴾ الله تعالی‌یی ظالملرك
عملندن غافل ظن ایتمەکل بلکه ظلمك قلیل وکثیری اوزره لابد عقاب
ایدیسردر ﴿ انما یؤخرهم لیوم تشخص فیه الابصار ﴾ بلکه انلرك عذابنی
برکونه تأخیر ایدرکه انده کوریله‌جك اهوالدن کوزلر شاخص اولور
﴿ مهطعین ﴾ داعی‌یه مسرعین ویا ابصارلریله مقبلین اولدقلری حالده
برکیفیت اوزره کیم یمین وشماله باقمیه‌لر ومواطن اقداملرین بیلمیه‌لر
﴿ مقنعی رؤسهم ﴾ باشلرین رفع ایدر وکوزلریله اوکلرینه اقبال ایدر اولدقلری
حالده * حسن ایدر یوم قیامتده ناسك یوزلری سمایه متوجه اولوب
هیچ کمسه کمسه‌یه نظر ایتمز اولور ﴿ لا یرتدّ الیهم طرفهم ﴾ اوکلرنده اولان
شیئه شغللرندن کوزلری شاخص اولوب کندیلره نظره بصرلری رجوع
ایتمیه ﴿ وافئدتهم هواء ﴾ حالبوکه قلبلری فرط حیرت ودهشتدن فهمدن
خالیه‌در ﴿ وانذر الناس یوم یأتیهم العذاب ﴾ یا محمد ناسی انذار ایت برکونله
کیم انده انلره عذاب کلورکه اول یوم قیامتدر ویا یوم موتلریدرکه اول ایام
عذابلرینك اوّلیدر ﴿ فیقول الذین ظلموا ربنا اخرنا الی اجل قریب ﴾ شرك
وتکذیبله نفسلرینه ظلم ایدنلر دیه‌لرکه یارب بزدن عذابی تأخیر ایدوب بزی
دنیایه رد ایلەکل وزمان قریبه دکین آجالمزی تأخیر ایلەکل که ﴿ نجب
دعوتك ونتبع الرسل ﴾ دعوتکه اجابت ورسوللریکه اتباع واطاعت ایدەوز
انلره دینله‌کیم ﴿ أولم تکونوا اقسمتم من قبل ما لکم من زوال ﴾ سز بوندن
اوّل دار دنیاده یمین ایتمزمیدیکزکه سز دنیاده باقیلرسز موتله زائل دکلسز *
ظن اولنورکه اول یمینلری بطر وغرورلرندن اوله شول حیثیتدنکه بناء شدید
وامل بعید ایدرلردی ویاخود یمین ایدرلردیکه فوت اولدقلرنده حالت
اخرایه انتقال ایتمزلر یعنی فنادن زائل اولمیوب بعثی اعتقاد ایتمزلردی ﴿ وسکنتم

فی مساكن الذين ظلموا انفسهم ﴾ و دنياده كفر و عصيانله نفسلرينه ظلم ايدنلرك مسكنلرنده ساكن اولديغكز ﴿ وتبين لكم كيف فعلنا بهم ﴾ وانلره ايتديكمز عقوباتك كيفيتی مشاهدهٔ آثار وتواتر اخبارله سزه متبين اولدی ﴿ وضربنا لكم الامثال ﴾ وسزه بيان ايتدك كه كفرده واستحقاق عذابده انلر كبيسز ﴿ وقدمكروا مكرهم ﴾ ابطال حق وتقرير باطل ايچون مكرلرين ايتديلر ﴿ وعند الله مكرهم ﴾ حالبوكه اول فعللری عند الله مكتوبدر جزالرين ايديسردر ﴿ وان كان مكرهم لتزول منه الجبال ﴾ اكرچه مكرلری عظم وشدتده ازالهٔ جباله مساوی وعديل ايسه‌ده * علیّ بن ابی طالب كرم الله وجهه ديمشكه اشبو آيت نمرود جبار شاننده دركه اول ديديكه اكر ابراهيم عليه السلامك سوزی حق ايسه قرار ايتمزين حتی‌كه سمايه صعود ايدم وانده اولان اشيايه نظر ايدم اويله اولسه درت نسر يوريسی بسليوب بيوتدی واعلا واسفل قپولو بر صندوق دوزتدی واول صندوقك درت جاننده بر خشبه ديكوب اوجلرينه لحم بركتدی وانك هرجانبنه بر نسرك اياغنه محكم باغلتدی ونمرود بر رجل ايله اول صندوقك ايچنه كيردی ونسرلره اول لحملری كوستروب هوايه اوچوردی هر بری كندی جاننده‌كی لحمه ايرشمك طمعيله صندوقی قالدروب سمايه صعود ايتديلر بر كون كتدكلرندنصكره صندوقك يوقارو قپوسن آچديلر كورسه‌لركه سمانه اوّلكی هيئتده‌در بعده انك اشاغه قپوسن آچديلر كورسه‌لركه ارض برلجه كبی وجبال دخان كبيدر بعده بر كون دخی كيدیجك ريح حائل اولوب نسرلر طيراندن قالديلر اندن قپولری آچديلر كورسه‌لركه سمانه اوّلكی هيئتده‌در ارض ايسه سواد مظلمه‌در برندا كلديكه ای طاغی قنده كيدرسن مكر انده بيله‌لرنده اوق ويای وار ايدی سمايه بر اوق آتديلر قانه بولاشمش اوق ينه كيرو كنديلره كلدی مكر اول حالتده هواده‌كی بحردن بر بالق كندوينی لله فدا ايدوب اول قان اندن ايدی بر قولده اول اوق بر طائره ايردی * نمرود ديديكه سما الهنك ايشن بتوردم اندن لحم اولان خشبه‌لری اشاغه دوندرديلر نسرلر دخی صندوقله ارضدن يكايه يونلديلر جبال صندوقك شدتله هبوطی صوتن ايشديجك سماده بر حادثه حدوث ايتدی وياقيامت قوپدی ظنيله فزع ايتدی قريب اولديكه مكانلرندن زائل اوله‌لر ﴿ فلا تحسبنّ الله مخلف وعده رسله ﴾ ظن ايتمكل كه الله تعالی رسولرينه اولان وعدنده خلف

ايده‌كه اول اوليا‌سنه نصرته واعداسنی اهلاكه وعد ايتمشدر اول ايسه (ان الله لايخلف الميعاد) فحواسنجه هيچ بركمسه‌يه ايتديكی وعده خلف ايتمز فكيف‌كه وعدی رسولرينه اوله ﴿ ان الله عزيز ذو انتقام ﴾ الله تعالی اعداسی اوزره غالبدر اوليا‌سيچون انتقام ايدیجيدر ﴿ يوم تبدّل الارض غير الارض ﴾ يامحمد ذكر ايت شول كونيكه اشبو ارض انك غيری ارضه تبديل اولنوركه اول بر ارض بيضاء نقيه‌در اوزرنده بنی آدم اولميوبدر وانده فساد وعصيان ايشلنميوبدر * پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلم ايدر يوم قيامتده ارض خبزهٔ واحده اولور الله تعالی انی يدقدرتيله تقليب ايدركه اهل جنته نزول اوله سزدن بريكز خبزه‌سنی سفرده تقليب ايتمسی كبی * دينلديكه اول كونده مؤمن حسابدن فراغنه دكين تحت قدميندن اكل ايدر * دينلديكه ارضك تبديليله مراد اوّلكی هيئتدن هيئت اخرايه تغيير يدركه اول جبالنی تسيير ووادیلرينی تسويه ايدوب اشجار وبنادن خالی اولسيدر ﴿ والسموات ﴾ واول كونده سموات دخی انك غيری سمواته تبديل اولنور * دينلديكه يعنی شمس وقمری تكوير اولنور ونجومی منتثر اولور واول سما كاهی دهان وكاهی مهل كبی اولور پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلم ايدر ارض وسمواتك تبدّلی حيننده ناس صراط اوزره اولور وبرقولده ظلمتده اولورلر يوخسه حبس اوزره دكل ﴿ وبرزوا لله الواحد القهار ﴾ قبرلرندن ناس محاسبه ومجازات ايچون وحدانيت وقهاريتله متصف اولان الله تعالی‌يه خروج ايده‌لركه اول انلره ديلديكن ايشليه وديلديكيله حكم ايليه ﴿ وترى المجرمين يومئذ مقرّنين فی الاصفاد ﴾ واول كونده مشركلری كورر سنكه عقائد واعمالده مشاركتلريچون قبورده بری برلرينه قوشيلوروياهر كافر برشيطانله برزنجيره اوريلوروياخود اللری واياقلری بيونلرينه دمورلنور ﴿ سرابيلهم من قطران ﴾ كوملكلری قطراندن اولور وياخود نحاس وصفر مذابدن اولوركه حری نهايتنه ايروبدر ﴿ وتغشى وجوههم النار ﴾ ويوزلرينی نار قابليه زيرا انكله حقه توجه ايتمزلردی ﴿ ليجزی الله كل نفس ما كسبت ﴾ تاكه حق تعالی هر نفسه خير وشردن كسب ايتديكيله جزاء ايده ﴿ ان الله سريع الحساب ﴾ الله تعالی حسابده سريعدر زيرا انی بر حساب حساب آخردن اشغال ايتمز ﴿ هذا بلاغ للناس ﴾ اشبو قرآن وياسوره ويا انده‌كی وعظ وتذكيرناسه موعظه‌ده كفايه‌در ﴿ ولينذروا به ﴾

تاكه انكله تخويف اولنه‌لر ﴿ وليعلموا انما هو اله واحد ﴾ وتاكه الله تعالينك
وحدانيتنه دلالت ايدر آياته نظر وتأمله انك آله واحد ايديكنى بيله‌لر
﴿ وليذكر اولوا الالباب ﴾ وتاكه عقول كامله صاحبلرى بونكله متعظ اولوب
خصال رديه‌لرندن ارتداع ايده‌لر

سورة الحجر وهى تسع وتسعون آية مكية

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿ الر ﴾ بن اول الله تعالى يمكه هر شيئك اوزره رقيبن ﴿ تلك آيات الكتاب
وقرآن مبين ﴾ اشبو سوره‌نك وقرآن مبينك آيتلريدر * دينلديكه كتاب ايله
مراد كتب اولناندر وقرآنله مراد بعضى بعضنه جمع اولناندر وياخود كتابله
مراد تورات وانجيل اوله وقرآنله مراد اشبو كتاب معهود اوله ﴿ ربما يودّ الذين
كفروا لو كانوا مسلمين ﴾ آزدركه كافرلر مسلمينه نصر نزولنده ويا كنديلره
موت حلولنده ويا يوم قيامتده مسلمين اولمرينى تمنى ايتميه‌لر * پيغمبريمز صلى الله
تعالى عليه وسلم ايدر قچانكه اهل نار نارده اهل قبله دن ناره داخل اولنلره
ديه‌لركه سز مسلمين ايكن نارده بزمله بيله سز * اويله اولسه اسلامكز سزه
نه شيئى مفيد اولدى انلر ديه‌لركه بزم ذنوبمز وار ايدى اول اجلدن مؤاخذه
اولنمشز * چون ماشاء الله زمان مرور ندنصكره الله تعالى فضل ورحمتيله اول
اهل قبله يه مغفرت ايدوب نار دن چيقاره اول حينده كافرلر مسلمين اولمغى
تمنى ايده‌لر ﴿ ذرهم يأكلوا ويتمتعوا ويلههم الامل فسوف يعلمون ﴾ يا محمد
اول كفارى ترك ايتكه دنياده اكل ولذات وشهواتلريله تمتع ايتسونلر وايمان
وطاعتدن حظلرينى اخذدن امللرى انلرى اشغال ايتسون * ايمدى انلر
جزالرين كوردكارنده سوء صنيعلرين بيلسرلردر ﴿ وما اهلكنا من قرية الا ولها
كتاب معلوم ﴾ هيچ برقريه اهلنى بز اهلاك ايتمدك الا انك لوح محفوظده
يازيلو اجل معلومى وار ايديكه عذابلرى نه اول اجلى تقدّم ونه اندن تأخر ايتدى
﴿ ماتسبق من امة اجلها وما يستأخرون ﴾ هيچ برامت موتنى ويا عذابنى
ويا اجل مضروبنى تقدّم ويا تأخر ايتمز ﴿ وقالوا يا ايها الذى نزل عليه الذكر
انك لمجنون ﴾ مشركين مكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه تهكم طريقى
اوزره ديديلركه اى شول كمسه كيم اكا قرآن نازل اولدى سن مجنونسن
﴿ لوما تاتينا بالملائكة ان كنت من الصادقين ﴾ بزه ملائكه ايله كلسيدك كه

صدقكه شهادت ايده‌لردى اكر نبوّت دعواسنده صادقلردن ايسك
﴿ ماننزل الملائكة الا بالحق ﴾ بز ملائكه‌يى كفاره ايندرمز الا عذابله ﴿ وما كانوا
اذا منظرين ﴾ والحال بز انلره ملائكه ايندرسه‌وز عذابلرنده امهال ايتمزدك
﴿ انا نحن نزلنا الذكر وانا له لحافظون ﴾ بز قرآنى تنزيل ايتدك حالبوكه بز آنى
شياطيندن حفظ ايدرزكه اكا زياده ويا اندن نقص ايتميه‌لر ويا انى غيريه تبديل
وتحريف ايتميه‌لر اماكه كتب متقدّمه انك خلافنه ملابس ايديكه انلرك
حفظنه تولى ايتمامشدى بلكه انلرى حفظهٔ ربانيون واحبار التزام ايتمشدى
اول اجلدن بينلرنده اختلاف واول كتابلرده تحريف وتبديل واقع اولمشيدى
﴿ ولقد ارسلنا من قبلك فى شيع الاوّلين ﴾ يا محمد سندن اوّل كچن فرق
وطوائفه كنديلردن رسوللر كوندردك ﴿ وما يأتيهم من رسول الا كانوا به
يستهزؤن ﴾ هر رسولكه انلره كلسه الا انلر انى استهزاء ايدرلردى قومك سكا
ايتدكارى كبى ايمدى انلرك صبر ايتمسى كبى سن دخى صبر ايتكل ﴿ كذلك
نسلكه فى قلوب المجرمين ﴾ اشبو سلك كبى قومك مشركارى قلوبنه رسوللرينى
كفر وتكذيب واستهزايى ادخال ايدرز * اشبو دليلدركه الله تعالى انلرك
قلوبنده باطل ايجاد ايدر ﴿ لا يؤمنون به وقد خلت سنة الاوّلين ﴾ انلر انى
تصديق ايتمزلر حالبوكه اممدن رسوللرينى تكذيب ايدنلرك شاننده اهلاكه
اولان سنت الهيه كچدى ﴿ ولو فتحنا عليهم بابا من السماء فظلوا فيه يعرجون ﴾
اكر بز سمادن بر باب فتح ايتسيدك شول بزه ملائكه ايله كلسيدك دينلره واول
بابدن ملائكه نهارده نزول وعروج ايدوب اول كفار انى آشكاره كورسه‌لر
﴿ لقالوا انما سكرت ابصارنا بل نحن قوم مسحورون ﴾ ديه‌لرديكه
كوزلريمز انى كورمكدن منع اولندى بلكه بزه محمد سحر ايدوبدر كورديكمز
خيالدر حقيقتى يوقدر ﴿ ولقد جعلنا فى السماء بروجا ﴾ بز سماده اون ايكى برج
خلق ايتدككه هيئات وخواصده انلر مختلفه‌در * تكيم اكا رصد وتجربه دلالت
ايدر ﴿ وزيناها للناظرين ﴾ بز انى شمس وقمرله ونجومدن اشكال وهيئات
بهيه ايله تزيين ايتدك شول كمسنه‌لر ايچونكه اكا عين اعتبارله نظر ايدوب انك
مبدع وصانعنك قدرت ووحدانيتنه انى دليل ايدينه‌لر ﴿ وحفظناها من كل
شيطان رجيم ﴾ وبز اول سمايى هر شيطان رجيمدن حفظ ايتدك * اويله
اولسه قادر دكللردركه اكا صعود ايدوب اهلنه وسوسه ايده‌لر ويا انك امرنده
تصرف واحوالنه اطلاع ايده‌لر ﴿ الا من استرق السمع فأتبعه شهاب مبين ﴾

مكر شياطيندن اولكه قطان سمواتدن سرا اختلاس سمع ايده بيلرنده كى مناسبت جوهريه ايله وياخود كوا كبك اوضاع وحركاتندن استدلال ايله * اويله اولسه عقبنجه اكا نار ساطعه‌دن برشعله لاحق اولور * روايت اولنديكه شياطين برى برلرينك اوزرلرينه بنوب سماء دنيايه ايررلركه ملائكه‌دن استراق سمع ايده‌لر * اويله اولسه انلره شهاب آتيلور انكله كيمى قتل اولنور وكيمنك يوزى وياجنبى ويايدى وياخود ماشاء الله برعضوى ياندريلور * وكيمى غول اولوب بوادى‌يه كيدن ناسك يولن آزدرر * ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر زمان اوّلده شياطين سمواتدن منع اولمزلر دى عيسى عليه السلامك ولادتيله سمواتك اوچندن منع اولنديلر محمد عليه السلامك ولادتيله كليسندن منع اولنديلر ﴿ والارض مددناها ﴾ صو اوزره يرى بسط ايتدك ﴿ والقينا فيها رواسى ﴾ واول يرده جبال ثوابت القا ايتدككه ير تحرك ايتميه * حالبوكه اندن اوّل ير چالقنوردى ﴿ وانبتنا فيها من كل شئ موزون ﴾ واول يرده وكرك جبالده بز مقدار معينله مقدر شئ بتوردك * وياخود جبالده جواهر بتوردككه اول ميزانده وزن اولنور ذهب وفضه وحديد ونحاس وغيرى كبى ﴿ وجعلنا لكم فيها معايش ﴾ وسزكچون اول يرده مطاعم ومشارب وملابسدن دنياده معيشت ايده‌جك اشياء خلق ايتدك ﴿ ومن لستم له برازقين ﴾ ودخى انده عيال وخدم ومماليك ودواب وانعام خلق ايتدككه انلرك رزقلرينى سز ويررسز ديو ظن كاذب ايدرسز حالبوكه سزه وانلره رزقى ويرن الله تعاليدر يوخسه سز دكل سز ﴿ وان من شئ الا عندنا خزائنه ﴾ هيچ برشئ يوقدركه الا اندن موجودك اضعافنى ايجاد وتكوينه بز قادرز ﴿ وماننزله الا بقدر معلوم ﴾ بز يغمورى يره مقدار معلوم اوزره اينديررز * دينلديكه سمادن هر قطره‌كه اينر الا انكله برملك واردركه انى الله تعالينك ارادتى اولديغى مكانه سوق ايدر ﴿ وارسلنا الرياح لواقح ﴾ بز ريحلرى حوامل ارسال ايدرز * ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر هر باركه يل اسسه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ديز چوكوب ديرديكه (اللهم اجعلها رحمة ولا تجعلها عذابا اللهم اجعلها رياحا ولاتجعلها ريحا) عبيد بن عمير ايدر ريح مبشره يرى سپورر وريح مثيره سحابى اثاره ايدر وريح مؤلفه سحابى برى برينه تأليف ايدوب انى ركام قيلور وريح لواقح اشجارى القاح ايدر * دينلديكه سحابدن بر قطره يغمور

دوشمز الا انده درت ريح عمل ايتديكندنصكره * صبا تهييج ايدر شمال جمع ايدر جنوب رد ايدر دبور تفرقه ايدر ﴿ فانزلنامن السماء ماء فاسقيناكموه ﴾ وسمادن يغمور ايندیروب انكله سزى صواررز ﴿ وماانتم له بخازنين ﴾ حالبوكه سز انى يردن منع ايدر دكلرسز زيرا اول بزم خزائنمزده‌در ﴿ وانالنحن نحيى ونميت ونحن الوارثون ﴾ حياتى قبول ايدر اجسامده بز حيات ايجاد ايدرز * واول حياتى ازاله ايله اماته ايدرز خلايقك كليسى فانى اولديغندنصكره بز باقيلرز ﴿ ولقد علمنا المستقدمين منكم ولقد علمنا المستأخرين ﴾ سزدن استقدام وكرك استيخار ايدنلرى بيلورز * دينلديكه انكله مراد اموات واحيادر وياأوّلين وآخريندر ويا خلق اولنانله خلق اولنمياندر وياقرون اولى وامت محمددر وياطاعته سبقت ايدن وياطاعتدن بطؤ ايدنلردر * ويانماز صفلرينك ايلروسنده اولان وكيروسنده اولنلردر * ويانمازى اوّل وقتنده وآخر وقتنده قيلنلردر * وياقتالده ايلروده وكيروده طورانلردر * ويا اسلامه كلن وكلمينلردر ﴿ وان ربك هو يحشرهم انه حكيم عليم ﴾ ربك جل شانه يوم قيامتده انلرى انلردن بيلديكى حالت اوزره حشر ايدوب هر برينه عملنك جزاسن ايدر اول باهر الحكمه افعالنده متقندر هر شيئه علمى واسعدر ﴿ ولقد خلقنا الانسان من صلصال من حمأ مسنون ﴾ بز انسانى طين يابسدن خلق ايتدككه اول نقر اولنديغنده اندن صوت ايشيديلور برطيندنكه مايه طول مجاورتندن قراروب متغير اولوبدر ﴿ والجانّ خلقناه من قبل من نار السموم ﴾ وآدمدن اوّل جانى ريح حاره‌دن خلق ايتدككه اول مشام انسانه داخل اولسه قتل ايدر * دينلديكه سموم شول ناردركه دخانى اولميه ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر ابليس ملائكه‌دن جن دينور برحيدن ايديكه انلر نار سمومدن خلق اولنديلر ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر جانّ ابو الجندر آدم ابو البشر اولديغى كبى * دينلديكه جانّ ابو الجندر وابليس ابو الشياطيندر جنده مسلم وكافر واردر ديريلورلر واولورلر * اماكه شياطينده مسلم يوقدر ابليس اولديكنده انلر دخى اولورلر * وهب ايدر جن اصنافدر برصنفى انادن طوغرلر يرلر ايچرلر آدمين كبى وبرصنفى ايسه ريح منزله‌سنده‌در انادن طوغمزلر يمزلر ايچمزلر ﴿ واذ قال ربك للملائكة انى خالق بشرا من صال من حمأ مسنون ﴾ ذكر ايت شول وقتى كه ربك جل شانه ملائكهٔ ارضه‌كه ابليس ايله بيله سكان ارض ايديلر ديديكه صلصال حمأ مسنوندن

بن بشر خلق ايديسرين (فاذا سوّيته ونفخت فيه من روحى) قچانكه انك
خلقتن تعديل ونفخ روحه انى تهيئه ايدوب اكا روح نفخ ايدم حتى كه
اول روحك آثارى تجاويف اعضاسنه جارى اوله (فقعوا له ساجدين)
اكا سجده يه واريكز (فسجد الملائكة كلهم اجمعون) اول ملائكه نك
جميعى اكا سجده يه وارديلر (الا ابليس ابى ان يكون مع الساجدين)
الا ابليس ساجدين ايله اولمقدن ابا ايتدى (قال يا ابليس مالك الا تكون
مع الساجدين) الله تعالى ديديكه يا ابليس سكا نه عارض اولديكه آدمه سجده
ايدنلر ايله اولمقدن امتناع ايتدك (قال لم اكن لاسجد لبشر خلقته
من صلصال من حمأ مسنون) ابليس ديديكه بكا صحيح اولمز وحالمه منافى
اولوركه بن بشره سجده ايدمكه انى صلصال حمأ مسنوندن خلق ايده سن
حالبوكه بن نارى واول طينيدر نار ايسه طيندن افضلدر زيراكه نار طينى
اكل ايدر (قال فاخرج منها فانك رجيم) الله تعالى اكا ديديكه ايمدى سمادن
ويا جنتدن ويا زمرهٔ ملائكه دن چيقغل كه سن خير وكرامتدن مطرودسن
(وان عليك اللعنة الى يوم الدين) يوم جزايه دكين او زريكه لعنت
اولسونكه اول زمان لعنتك غايتيدر زيرا انده عذابه ايريشوركه انك جنبنده
لعن منسى كبى اولور (قال رب فانظرنى الى يوم يبعثون) ابليس ديديكه
يارب بكا انلرك بعث اولنملرى كوننه دكين امهال ايت ديلديكه زمان اغواسى
ممتد اوله ويا موتدن نجات بوله زيرا وقت بعثدنصكره موت يوقدر
(قال فانك من المنظرين الى يوم الوقت المعلوم) الله تعالى اكا ديديكه وقت معلوم
كوننه دكين سن امهال اولنانلردنسن * جمهور عندنده انكله مراد نفخهٔ
اولى در * دينلديكه ابليسك مدت موتى قرق ييل اولوركه اول ايكى نفخه
ماببنيدر دينلديكه الله تعالينك ابليسه اجابتى انى اكرام ايچون دكل ايدى
بلكه بلا وشقاسى زياده اولسون ايچون ايدى (قال رب بما اغويتنى لازيننّ لهم
فى الارض ولاغوينهم اجمعين) ابليس ديديكه يارب بنى اضلالك ويارحمتكدن
تخييبك حقيچون بن انلره دنياده كه اول دار غروردر اول دنيايى وسكا
عصيان ايتمكى تزيين ايده رين وجميعنه اغوامى ايركوررين (الا عبادك منهم
المخلصين) الا شول عبادكى دكل كه انلرى طاعتكيچون خالص ايدوب
شوائبدن تطهير ايتدك كه بنم كيدم ومكرم انلرده عمل ايتمز اولمشدر
(قال هذا صراط علىّ مستقيم) الله تعالى ديديكه توحيد واسلام بكا ايركورر

بريولدركه انده اعوجاج يوقدر مستقيمدر اولكه اخلاصله اكا سلوك ايده
هدايته ايرر * ويا اخلاصله اكا سلوك ايدنى رعايت بنم عهدمه در (ان
عبادى ليس لك عليهم سلطان الا من اتبعك من الغاوين) شول بكا اطاعت
ايدن عبادمه تسلطك يوقدر كه انلرى برذنبه ايقاع ايده سنكه توبه
ايتدكلرندنصكره عفو اولنملرى ممتنع اوله لكن بكا عصيان ايدوب سنك
غوايتك يولنه كيدنلر دكل (وان جهنم لموعدهم اجمعين) شول سنك
غوايتك يولنه كيدنلرك جميعنك موعد ومصيرى جهنمدر (لها سبعة ابواب
لكل باب منهم جزؤ مقسوم) اول جهنمك يدى طبقه سى واردركه برى
برينك فوقنده در ناس مخالفت وابليسه متابعتده مراتبلرى حسبنجه اكا نزول
ايدرلر اول طبقاتدن هر بريچون اتباعدن جزؤ مقسوم واردر اوّلكى
طبقه ده موحدينك عصاتى اولور كناهلرى دكلو انده عذاب اولندقلرندن
صكره چيقارلر * ايكنجيده نصارى اوچنجيده يهود دردنجيده صابئون
بشنجيده مجوس التنجيده مشركون يدنجيده منافقون اولورلر (ان المتقين
فى جنات وعيون) كفر وفواحشده ابليسه اتباعدن صاقننلر آخرتده جنتلرده
وپيكارلرده نعيم وصفاده درلر (ادخلوها بسلام آمنين) انلره دينوركه
جنته سلامتله كيرك موت وخروج وآفاتدن امن اوزره اولديغكز حالده
(ونزعنا ما فى صدورهم من غلّ اخوانا على سرر متقابلين) بز انده انلرك
صدورنده كى شحناء وعداوت وحقد وحسدى نزع ايدرز برى برلرينه اخوان
اولدقلرى حالده سريرلر اوزره متقابلين اوتوررلر برى برلرينه اردلرينى
دونمزلر * خبرده كلديكه قچان جنتده برمؤمن برمؤمنه ملاقات مراد ايتسه
هر برى سريرى اوزرنده ايكن صاحبنه ملاقى اولوب تحدث ايدرلر (لا يمسهم
فيها نصب وماهم منها بمخرجين) وانده انلره تعب ومشقت ايرشمز وانلر
اندن چيقارلمزلر زيرا نعمتك تمامى خلودله در (نبئ عبادى انى انا الغفور
الرحيم) يامحمد بنم عبادمه خبرويركه انلردن توبه ايدنلره مغفرت ورحمت
ايتمكده بن بليغن * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم
بروقتده اصحابى اوزره چيقه واردى انلر ايسه كولشورلردى * ديديكه
اوكوزده نار اولديغن بيلوركن نيچه كولرسز * اويله اولسه جبريل عليه
السلام بو آيتله كلوب ديديكه يامحمد ربك جل شانه سكا ديركه نيچون عبادمى
رحمتمدن اقناط ايدرسن (وان عذابى هو العذاب الاليم) ودخى انلره

خبرويركه توبه ايتمينلره بنم عذابم عـذاب اليمدر * پيغمبريمز صلى الله تعـالى
عليه وسلم ايدرالله تعالى جل شانه يوز رحمت خلق ايدوبدر طقسان طقوزين
عندنده امسـاك ايدوب برينى خلقك كليسنه ارسـال ايتدى * اكر كافر
الله تعالى عندنده كى رحمتك وفرتن بيليدى جنتدن مأيوس اولمزدى واكر
مؤمن الله تعـاليناك عندنده كى عذابك كليسن بيلسيدى اكا ناردن امن كلمزدى
(ونبئهم عن ضيف ابراهيم) ودخى عبادمه ابراهيم عليه السلامك اضيافندن
خبرويركه انلر ملائكه ايديلر انلرى كوندرديكه ابراهيم عليه السلامه ولدى
اولمسيله تبشير ايده‌لر * بعده لوط عليه السلامك قومنى هلاك ايتمكه كيده‌لر
(اذ دخلوا عليه فقالوا سـلاما قال انا منكم وجلون) شول وقتكه اول
ملائكه ابراهيم عليه السـلامه داخل اولوب سلام ويرديلر اولدخى انلره
رد سلامدنصكره اوكارينه طعام كتوروب انلر ايسـه اندن يمديلر * اويله
اولسه ابراهيم عليه السلام اول حالتدن اوشنوب بزسزدن خائفلرز ديدى
(قالوا لا توجل انا نبشرك بغلام عليم) ملائكه اكا ديديلركه بزدن خوف
ايتمكل بزسكا تبشير ايدرز برغلامله كيم اول كبرنده عليم اولوركه اول اسحاق
عليه السـلامدر (قال أبشرتمونى على ان مسنى الكبر فبم تبشرون) ابراهيم
عليه السـلام ديديكه كبرسنم حالنده بكا ولدمى تبشير ايدرسز نعجب شئ
تبشـير ايدرسز (قالوا بشرناك بالحق فلا تكن من القـانطين) ديديلركه
بزسكا انى الله تعاليناك وعد صدقيله تبشير ايدرز ايمدى ولددن مأيوس اولمغل
زيرا الله تعـالى قادردركه ابوينسز بشر خلق ايده‌ايمدى اكا قادر اولان رب
تعاليدن استبعاد اولنمزكه شيخ فانيله عجوز عاقردن ولد خلق ايده * ابراهيم
عليه السـلامك استعجابى عادت اعتبارنجه ايدى يوخسـه قدرة الاهه دكل
(قال ومن يقنط من رحمة ربه الا الضـالون) ابراهيم عليه السـلام ديديكه
رب تعاليناك رحمتندن كيمدركه مأيوس اوله مكر انلركه طريق معرفتى
مخطيلردر * اويله اولسه انلر الله تعـاليناك سعت رحمتن وكمال علم وقدرتن
بيلمـامشلردر (قال فما خطبكم ايها المرسـلون) ابراهيم عليه السـلام
انلره ديديكه اى الله تعـاليناك رسوللرى بكا تبشـيردن غيرى مجيئ ايله
قصديكز نه‌در بكا خبرويرك (قالوا انا ارسـلنا الى قوم مجرمين) ملائكه
ديديلركه بز برقوم مجرمينه ارسال اولنمشزكه كفر وطغيـانلرى سببيله
انلرى اهـلاك ايده‌وز (الا آل لوط انا لمنجوهم اجمعين) الا لوط عليـه

(السلام)

السلام اتباعنى واهل دينى دكل بلكه بز انلرك جميعنى هلاكدن انجا ايدرز
(الا امرأته قدّرنا انها لمن الغابرين) الا لوط عليه السـلامك مرأه‌سنى تقدير
ايتدككه اول كفره ايله عذابده باقيلردن اولوب انلركله بيله انى دخى هلاك ايده‌وز
(فلما جاء آل لوط المرسـلون) وقتاكه ملائكه آل لوطه كلديلر (قال انكم
قوم منكرون) لوط عليه السلام انلره ديديكه سز بزم بيلمديكمز برقومسز
بز سزدن نفرت ايدرز شول ظنله كيم بزه شرايله كلمش اوله سز (قالوا
بل جئناك بما كانوا فيه يمترون) ملائكه ديديلركه بزسكا بزدن نفرت ايده‌جك
شيئله كلمامشز بلكه اعدا كدن انتقام وسنى سوندرمكيچون كلمشز زيرا سـن
انلرى عذابله ايعاد ايدوب انلر ايسه انده شك ايدرلردى سنى تصديق ايتمزلردى
(واتيناك بالحق وانا لصادقون) وبزسكا انلرك عذابندن يقينله كلمشز وبزسكا
خبر ويرديكمز شيئده صـادقلرز (فأسر باهلك بقطع من الليل) ايمدى
كيجه‌نك آخرنده اهلكله انلرك ارا سندن چيقوب كتمكل (واتبع ادبارهم)
وسـن اهلك اثرنجه كتمكل كه مشيده اسراع وحاللرينه اطلاع ايده‌سـن
واعدايه ايريشن مصيبتدن انلرى تحذير ايده‌سـن (ولا يلتفت منكم احد)
وسزدن بركسه التفات ايتمسونكه وراسـنه نظر ايده نظر ايتديكى تقديرجه
اهوالدن شول طاقت كتورلمزشئ كورر ويا اعدايه ايريشن اكا دخى ايريشور
* وياخود برغرض ايچون اهلندن بركسه تخلف ايتمسونكه ايدرسه اكا دخى
عذاب ايريشور (وامضوا حيث تؤمرون) وامر اولنديغكز مكانه كيدككه
اول شـام ويا مصردر (وقضينا اليه ذلك الامر ان دابر هؤلاء مقطوع
مصبحين) بز لوطه اشبو امرى وحى ايتدككه قومك صباحه داخل اولدقلرنده
انلردن هيچ كمسه قالميجه استيصال اولنورلردر (وجاء اهل المدينة يستبشرون)
سدومكه لوط عليه السلام قومنك قريه‌سيدر * انك اهلى لوط عليه السلامك
اضيافنه فاحشه طمعيله برى برلرينه تبشير ايدرك لوط عليه السلامك منزلنه
كلديلر (قال ان هؤلاء ضيفى فلا تفضحون) لوط عليه السلام قومندن اكا
كلنلره ديديكه اشبونلر بنم اضيافمدر انلرك شاننده بنى افضاح ايتمكز * زيرا
كشينك ضيفنه اولان اساءت اول مضيفك كندويه‌در (واتقوا الله ولا تخزون)
الله تعاليناك عقابندن قورقوب انلرك سببيله بنى خجل وذليل ايتمكز (قالوا
أولم ننهك عن العالمين) لوط عليه السـلامه قومى ديديلركه بز سـنى نهى
ايتمدكمى كه عالميندن بركسـه‌يى ضيافته الـه‌سـن وياخود مدينه‌مزه غربادن

برکسه‌یی قویه‌سن بعده بزی انلره تعرضدن منع ایلیه‌سن (قال هؤلاء بناتی ان کنتم فاعلین) لوط علیه السلام انلره دیدیکه قوممك قزلرینی سزه تزویج ایده‌ین اکر بنم دیدیکمی ایشلرسکز (لعمرك) حیاتك حقیچون * مخاطب یا پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اوله ویاخود لوط علیه السلام اولوب ملائکه اکا انی دیمش اوله‌لر (انهم لفی سکرتهم یعمهون) انلر حیرت وضلالتلرنده مترددلر در سنك نصحکی ایشیدر دکللردر * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر الله تعالی‌یه محمد صلی الله تعالی علیه وسلمدن اکرم کسنه یوقدرکه اندن غیری هیچ کسنه‌نك حیاتنه قسم ایتمیوبدر (فاخذتهم الصیحة مشرقین) انلری شروق شمسه داخل اولدقلری وقتده بر صیحهٔ هائله مهلکه اخذ ایتدیکه اول جبریل علیه السلامك صیحه‌سی ایدی (فجعلنا عالیها سافلها) قوم لوط مدینه‌لرینك اوستنی انلر اوزرنده ایکن دوندیروب آلتنه کتوردك * روایت اولندیکه جبریل علیه السلام انلرك مدینه‌لرینی یرندن قوپاروب قنادی اوزره سمایه قالدردی بعده اوستنی آلتنه دوندردیکندنصکره بر صیحهٔ شدیده ایله جمیعیسن هلاك ایتدی (وامطرنا علیهم حجارة من سجیل) واول قوم اوزره ویا انلردن مکان آخرده بولنانلر اوزره بالچقدن دوزلمش طاشی یغمور کبی بری برینك اردنجه یاغدردق * تتکیم اشبو قصه‌یی بوندن زیاده تفصیل اوزره سورهٔ هودده ذکر ایتدك (ان فی ذلك لآیات للمتوسمین) اشبو قوم لوطك اهلاکی ذکرنده عبرتلر واردر شول تفکر وتفرس ایدنلر ایچونکه نظرلرنده ثابت اولوب هر برشیئك حقیقتن سمه ایله بیلورلر (وانها لبسبیل مقیم) قوم لوطك مدینه‌سی وقراسی طریق واضحه‌ده‌در ناس اکا سلوك ایدوب آثارنی کوررلر (ان فی ذلك لآیة للمؤمنین) اشبونلرك احوالنی ذکرده عبرت واردر شول قوم ایچونکه الله تعالی‌یی ورسولنی تصدیق ایدرلر (وان کان اصحاب الایکة لظالمین) اصحاب ایکه شعیب علیه السلامك قومی ایدی بر وادیده اغاجلق اراسنده ساکن اولورلردی کافرلر ایدیلر (فانتقمنا منهم) بز انلره عذابله انتقام ایتدك روایت اولندیکه الله تعالی انلره یدی کون حر تسلیطندنصکره بر سحابه کوندردی انلر اندن روح التماسیله اکا التجا ایدیجك اول سحابه‌دن برنار چیقوب انلری احراق ایتدی (وانهما لبامام مبین) قوم لوط واصحاب ایکه مدینه‌لری طریق واضحه‌ده‌در (ولقد کذب اصحاب الحجر المرسلین) اصحاب حجر کیم صالح علیه السلام

قومیدرکه رسوللری صالحی تکذیب ایتدیلر حجر بر وادیدرکه مدینه ایله شام بیننده‌در صالح علیه السلامك قومی ثمودانده ساکن اولورلردی (وآتیناهم آیاتنا فکانوا عنها معرضین) بز انلره آیتلریمزی ویردك که اول ناقه وولدیدر ویاخود یالکز ناقه‌درکه انده آیات کثیره وار ایدیکه اول انك صخره‌دن خروجی وسائر حیواناتدن بیوك اولمسی وکندی مثلی ناقه طوغرمسی وسودلو اولمسی واکل وشرب ایتمسی ایدی انلر ایسه اول آیتلردن معرضین اولدیلر (وکانوا ینحتون من الجبال بیوتا آمنین) انلر جبالدن بیتلر اویارلردی خرابدن واوزرلرینه جبلك وقوعندن ونقب لصوصدن وشرّ اعدادن وحوادث دهردن آمنین اولدقلری حالده انلر ایسه بو آیاته کافر اولوب ناقه‌یی بوغازلدیلر (فاخذتهم الصیحة مصبحین) اویله اولسه صباح وقتنده انلری صیحهٔ جبریل علیه السلام اخذ ایدوب هلاك اولدیلر (فما اغنی عنهم ما کانوا یکسبون) انلرك کسب ایتدکاری اموال وعدد وتشیید بیوت الله تعالینك عذابن دفعه مفید اولمدی * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم حجره اوغرادیغنده دیدیکه نفسلرینه ظلم ایدنلرك مسکنلرینه دخول ایدر اولسکز باکین اولدیغکز حالده دخول ایدك که انلره اصابت ایدن سزه دخی اصابت ایتمیه * بعده رداسیله باشنی اورتوب اول وادی‌یی کچنجه بندیکی دابه‌سنی سرعت اوزره یورتدی (وما خلقنا السموات والارض وما بینهما الا بالحق) بز سموات وارضی وایکیسی اراسنده‌کی مخلوقاتی صدقی ملابس خلق ایتدك (وان الساعة لآتیة) وقیامت کلیسردر تاکه محسن احسانك ثوابن ومسیء اساتنك عقابن کوره (فاصفح الصفح الجمیل) انلردن اعراض حسنله اعراض ایتکل یعنی حقد وجزع ایتمکسزین * اشبونی سیف آیتی نسخ ایدوبدر (ان ربك هو الخلاق العلیم) ربك جل شانه عدمدن ایجادده بلیغدرکه سنی وانلری خلق ایتدی سنك امرك وانلرك امری انك یدنده‌در سنك حالکی وانلرك حالنی بیلور * ایمدی حقیقدرکه اکا اتکال ایده‌سن تاکه بینکزی اول فصل ایده (ولقد آتیناك سبعا من المثانی) بز سکا یدی آیت ویردك که اول فاتحه‌در ویاخود یدی سورهٔ طویله ویردك که یدنجیسی انفال وتوبه‌در زیرا انك ایکیسی بر سوره حکمنده‌در اول اجلدن ایکیسنك اراسی بسمله ایله فصل اولنمامشدر * دینلدیکه یعنی یا محمد نعم دنیادن بدل سکا مثانیدن یدی آیت ویردك که اول فاتحه‌در اکا مثانی دینلدی زیرا اول نمازك

هر ركعتنده اوقنور * وياخود اول الله تعالى يه ثنايى مشتملدر وياخود اول
يدى سورهٔ طويله نك الفاظن ويا قصص ويا مواعظنك تكريريدر * وياخود
اول بلاغت واعجازله مثنى عليهدر * وياخود الله تعالى يى صفات عظمى
واسماء حسنادن اهل اولديغى شيئله ثنا ايديجيدر ﴿ والقرآن العظيم ﴾
ودخى سكا سبع مثانيدن غيرى سائر قرآنى ويردك * وياخود سكا اشبو ايكى
صفتله موصوف شيئى ويردك * ايمدى قلبكله انك غيرى يه رغبت ايتمكل
﴿ لاتمدنّ عينيك الى مامتعنابه ازواجا منهم ﴾ يامحمد عين رغبتله نظر ايتمكل
اكا كه بعض كفاره اصناف مالدن ويرمشز * وياخود اكا كه اصناف كفاره
انى ويرمشز زيرا اول سكا ويريلنه اضافتله مستحقردر * ابوبكر رضى الله
تعالى عنه حديثنده ايدر (من اوتى القرآن فرأى ان احدا اوتى من الدنيا
افضل مما اوتى فقد صغر عظيما وعظم صغيرا) بر كمسه كه اكا قرآن
ويرلديكندنصكره شول دنيادن ويريلن نسنه يى كندويه ويريلاندن
افضل شئ اكا ويرلمش اعتقاد ايده الله تعالينك تعظيم ايتديكى شيئى تحقير
وتحقير ايتديكنى تعظيم ايتمش اولور * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله
تعالى عليه وسلم اذرعات نام موضعده بنو قريظه وبنو نضير يهوديلرينك
يدى قافله سنه راست كلديكه انده انواع بز وطيب وجواهر وسائر امتعه وار ايدى
مسلمون ديديلركه اشبو اموال بزم اولسيدى انكله قوتلنور وسبيل اللهده
خرجلنوردك پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ديديكه سزه يدى آيت
ويرلديكه اول بو يدى قافله دن خيرلودر ﴿ ولاتحزن عليهم ﴾ ودنياده انلره
مشاركتك فوتنه محزون اولمغل (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم
لاتغبطن فاجرا بنعمته فانك لاتدرى ماهولاق بعد موته ان له عندالله قاتلا
لايموت) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر فاجرك نعمتنه غبطه ايتمكل
زيرا بيلمزسنكه اول موتندنصكره نه شيئه ملاقى اولور زيرا الله تعالى عندنده
انككچون بر قاتل واردركه اكا موت ايرشمزكه اول ناردر (قال النبى صلى الله
تعالى عليه وسلم انظروا الى من اسفل منكم ولاتنظروا الى من فوقكم فانه
اجدر ان لاتزدروا نعمة الله عليكم) پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر
دنيا امرنده كنديكزدن اسفله نظر ايدك يوخسه كنديكزدن فوقه دكل *
ايمدى سزه اول جديردركه الله تعالينك اوزريكزده كى نعمتن ازدرا ايتميه سز
* دينلديكه اشبو آيت ماقبلنه متصله دركيم الله تعالى پيغمبريمز عليه السلامه

قرآنى ويرديكندنصكره دنيايه رغبتندن انى نهى ايتدى ﴿ واخفض
جناحك للمؤمنين ﴾ ومؤمنلره تواضع ورفق ايچون ايكى جانبك تليين
ايت ﴿ وقل انى انا النذير المبين ﴾ وانلره ديكل كه بن سزى تخويف ايدرين
شول قرآنله كيم اكر ايمانه كلمزسكز سزه عذاب نزولن بيلدررر ﴿ كما انزلنا
على المقتسمين ﴾ اهل مكه يى انذار ايت شول عذاب مثليله كيم انى اهل
كتابدن شول يهود ونصارى اوزره انزال ايتمشيدك كه انلر كتابلرندن
اوقودقلرينى اقتسام ايتمشلردى بعضنه اقرار وبعضنه تكذيبله * وياخود
مقتسمينله مراد شول قومدركه قرآنك حقنده انلرك بعضى سحردر وبعضى
شعردر وبعضى كذبدر وبعضى اساطير اوّلينْدر ديديلر * وياخود مراد
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم حقنده كيمى ساحر وكيمى شاعر وكيمى
كاهندر ديو قوللرين تفريق ايدنلردر * وياخود مراد مشركيندن اون
ايكى كمسه دركه ايام موسمده مداخل مكه يى اقتسام ايدرلر ديكه ناسى پيغمبريمز
صلى الله تعالى عليه وسلمه ايماندن تنفير ايده لر الله تعالى انلرك جميعن يوم
بدرده هلاك ايتدى ﴿ الذين جعلوا القرآن عضين ﴾ انلر قرآنى اعضاء
قيلديلر بعضنى تصديق ايدوب حقدر تورات وانجيله موافقدر ديديلر
وبعضنى تكذيب ايدوب باطلدر تورات وانجيله مخالفدر ديديلر * وياخود
قرآنه سحر ديو تسميه ايتديلر ﴿ فوربك لنسئلنهم اجمعين عما كانوا يعملون ﴾
ربك جل شانه حقيچون انلرك جميعنه ايشلدكلرى كفر ومعاصيدن يوم قيامتده
سؤال ايدوب جزالرين ايركوررز ﴿ فاصدع بما تؤمر ﴾ يامحمد امر اولنديغك
شيئى اظهار ايت ويا انكله حق وباطل بيننى فرق ايت ﴿ وأعرض
عن المشركين ﴾ ومشركلردن اعراض ايدوب سوزلرينه التفات ايتمكل اشبو
آيتى آيت قتال نسخ ايدوبدر ﴿ انا كفيناك المستهزئين ﴾ بز سنى استهزاء
ايدنلره كفايت ايدرزكه انلر رؤساء قريشدن بش كمسه ايديلر بريسى وليد
ابن مغيره ايدى جبريل عليه السلام انك ساقنه ايما ايتدى اويله اولسه اول
بر نباله اوغرايوب ثوبنه اندن برسهم تعلق ايتدى انى اخذ ايچون تعظمدن
انعطاف ايتمدى حتى كه اول انك عقبنده برعرقه اصابت ايدوب قطع ايتدى
اول سببدن هلاك اولوب يتدى وبرى دخى عاص ابن وائل ايدى * جبريل
عليه السلام انك اياغى اخمصنه ايما ايتدى اويله اولسه اكا بر ديكن باتوب اندن
اياغى دوه بوينى دكلو ششدى حتى كه اول سببدن مرد اولوب يتدى *

و بریسی اسود بن عبد المطلب ایدی جبریل علیه السلام انك ایکی کوزلرینه ایما ایتدی و بریشیل یبراغی آتوب انك کوزلرینه طوقندی اندن کوزلری اغریدی حتی انك اغریسندن باشنی دیواره اوره‌رق هلاك اولدی * بر روایتده اول بر اغاجك دیبنده بر غلامیله اوتوررکن جبریل علیه السلام کلوب انك باشنی اول اغاجه اورردی اول ایسه غلامندن استغاثه ایدردی غلام اکا بن هیچ کمسه کورمزمکه سکا ایذا ایدر بلکه اغاجه باشکی کندك اوررسن دیردی حتی که اول طریقله هلاك اولوب کتدی * و بری اسود بن عبد یغوث ایدی جبریل علیه السلام انك قارنته ایما ایتدی اویله اولسه اندن ایچی سوروب حتی که هلاك اولدی * بر روایتده اول اهلندن چیقوب کیدرکن اکا سموم ایروب لونی سیاه اولدی اهلنه کلدیکنده انلر انی بیلمدکلرندن ایچرویه قویمدیلر حتی که هلاك اولوب کتدی * و بری حارث بن قیس ایدی جبریل علیه السلام انك انفنه ایما ایدوب اندن قیح سومکروب اول سببدن هلاك اولدی * بر روایتده اول بر طوزلو بالق ییوب اندن اکا زیاده عطش ایردی کثرت شربدن قارنی یاریلوب مرد اولدی ﴿ الذین یجعلون مع الله الها آخر فسوف یعلمون ﴾ که انلر الله تعالی ایله آله آخر اولمسین اعتقاد ایدرلر ایمدی انلر دنیاده وآخرتده عاقبت امرین بلیسرلردر ﴿ ولقد نعلم انك یضیق صدرك بما یقولون ﴾ بز بیلورز که انلرك شرکارینه وقرآنه طعنلرینه وسنی استهزالرینه صدرك ضیق اولور ﴿ فسبح بحمد ربك ﴾ ایمدی سکا بر نائبه ایردیکنده تسبیح وتحمیدله فزعك الله تعالی یه ایت که اول سکا کافیدر وغمك کشفنه وافیدر ویاخود الله تعالی یی انلرك مقالاتندن تنزیه ایت سنی حقه هدایت ایتدیکنه حامد اولدیغك حالده ﴿ وکن من الساجدین ﴾ ومصلیندن ویامتواضعیندن اولغل ﴿ واعبد ربك حتی یأتیك الیقین ﴾ وربك جل شانه یه موتك ایریشنجه عبادت ایت بر لحظه اندن خالی اولمغل

سورة النحل وهی مائة وثمان وعشرون آیة مکیة
الا آخرنده اوچ آیت مکیه دکلدر

بسم الله الرحمن الرحیم

﴿ اتی امر الله فلا تستعجلوه ﴾ الله تعالینك عذابی قریب اولدی ایمدی انی وقتی کلمزدن اوّل طلب ایتمکز روایت اولندیکه (اقتربت الساعة) آیتی

نازل اولیجق مشرکون بری برلرینه دیدیلرکه محمد زعم ایدرکه قیامت قریب اوله ایمدی تکذیب واستهزادن امساك ایدك کوره لمکه نه ظهور ایدر اندن برشیء ظاهر اولمیجق برشیء کورمیورز دیدیلر اندن (اقترب للناس حسابهم) آیتی نازل اولوب اندن اشفاق ایتدیلر ینه زمان ممتد اولیجق یا محمد بزی تخویف ایتدیککك شیئدن بر اثر کورمیورز دیدیلر اندن (اتی امر الله) نازل اولوب پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم یرندن طوردی کلدی وناس دخی باشلرین قالدروب انی حقیقتده کلدی ظن ایتدیلر (فلا تستعجلوه) نازل اولیجق اطمینان ایتدیلر * ابن عباس رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك بعثتی اشراط ساعتدن ایدی وقتا که جبریل علیه السلام محمد صلی الله تعالی علیه وسلمه مبعوث اولدیغی حالده اهل سمواته اوغرادیغنده الله اکبر قیامت کلدی دیمدیلر * برقوم دیدیلرکه اشبو امرله مراد مکذبینك عقوبتی وسیفله عذاب اولنملریدر ﴿ سبحانه وتعالی عما یشرکون ﴾ الله تعالی منزه وعالی اولدی اندنکه مشرکون اکا معبودلرینی اشراك ایدرلر ﴿ ینزل الملائکة بالروح من امره علی من یشاء من عباده ﴾ الله تعالی ملائکه‌یی امر وارادتیله عبادندن رسول ایدنمك دیلدیکی کمسه‌یه وحی ایله تنزیل ایدر * اکا روح دینلدی زیرا انکله شول جهلله میت اولان قلوب حیات بولور * ویاخود دینده اول جسدده‌کی روح مقامنه قائم اولور ﴿ ان انذروا انه لا اله الا انا فاتقون ﴾ ناسه بیلدرك که بندن غیری اله یوقدر یالکز بندن قورقکز ﴿ خلق السموات والارض بالحق ﴾ اول الله تعالی سموات وارضی حق ایچون خلق ایلدیکه اول اکا نظر ایدوب اعتبار اولنه انك وحدانیتی بیلنوب اشراکدن صاقنله ﴿ تعالی عما یشرکون ﴾ اول مشرکینك اشراك ایتدیکی اشیادن تعاظم ایتدی ﴿ خلق الانسان من نطفة فاذا هو خصیم مبین ﴾ اول الله تعالی انسانی نطفه‌دن خلق ایتدیکه اول بر جماددرکه انده حس وحراك یوقدر اول سیاله‌در * وضع وشکلی قبول ایتمز بویله ایکن کوررسنکه اول مجادل مبین حجتدر * نتکیم ابیّ بن خلف بعثه منکر ایدی بر وقتده پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه بر عظم رمیمی کتوروب دیدیکه یا محمد الله تعالی اشبونی بو حالته ایر کوردکدنصکره دیر کوررمی ایمدی اشبونکله الله تعالی قدرتن بیان ایتدی وانلره نعم الله ظاهر ایکن جهلریله اولان فعل قبیحلرینی کشف

ایلدی ﴿ والانعام خلقها لكم فيها دفء ومنافع ومنها تأكلون ﴾ الله تعالى
ابل وبقر وغنمی خلق ایتدیکه سزکچون انده حر و برددن اکسیه وارديه
واخبیه اتخاذیله استمتاع ونسل وذريتی ظهوريله سزه انتفاع واردر وانك
لحوم وشحومندن اكل دخی ایدرسز ﴿ ولكم فيها جمال حين تريحون وحين
تسرحون ﴾ واول انعامده سزکچون زینت واردر شول حینده که انلری
مرعادن مراحلرینه دوندررسز وشول حینده که انلری مراحلرندن مرعایه
کوندررسز ایمدی بو ایکی وقتده افنیه انعامله متزین اولور * واول انعامه
نظر ایدنلرك کوزینه اول انعام اهل جلیل اولور ﴿ وتحمل اثقالكم الى بلد
لم تكونوا بالغيه الا بشق الانفس ﴾ واول سزك احمال وزادکزی بر بلده یه
کوتورركه سز اکا ایریشور دکلرسز الا نفسلریکزه کلفت ومشقت ویرمکله
﴿ ان ربكم لرؤف رحيم ﴾ ربك جل شانه سزه رأفتلودرکه اشبو انعامی خلق
ایتدیکه انکله نفعلنه سز * ورحمتلودرکه اول نعمتلرك شکرنی ترك ایتمکزله
سزه عقابی تعجیل ایتمز ﴿ والخيل والبغال والحمير لتركبوها وزينة ﴾ ودخی
الله تعالى خیل وبغال وحمیری خلق ایتدیکه سز اکا رکوب وانکله تزین
ایده سز * اشبو آیتله احتجاج ایتدی اولکه لحوم خیلی حرامدر دیدی
زیراکه اول رکوب ایچون خلق اولنوبدر دیدیکه اول ابن عباس قولیدر مالك
وابو حنیفه اکا ذاهبدر * وبر جماعت ایسه لحوم خیلك اباحتنه ذاهب اولوب
دیدیلرکه آیتله مراد حل وحرمت بیانی دکلدر بلکه مراد الله تعالینك عبادنه
اولان نعمتلرینی تعریف وکمال قدرت وحکمتنی عدّ وتوصیفدرکه اول حسن
وشریح وعطا وسعید بن جبیر قولیدر وشافعی واحمد واسحق اکا ذاهبدر
* اشبو دلیل ایله کیم پیغمبریمز صلى الله تعالى علیه وسلم یوم خیبرده لحوم حمیر
اکلندن نهی ایدوب لحوم خیل اکلنه رخصت ویردی * وجابر رضی الله
تعالى عنه ایدر پیغمبریمز صلى الله تعالى علیه وسلم عهدنده لحوم خیلی یرلردی
اما که لحوم بغال وحمیردن نهی اولنمشلردی اما که خالد بن الولید رضی الله
تعالى عنهدن مرویدر بیغمبریمز صلى الله تعالى علیه وسلمك خیل وبغال وحمیر
لحومی اکلندن نهی ایتدیکی حدیثك اسنادنده ضعف واردر دینلدی
﴿ ويخلق ما لا تعلمون ﴾ ودخی سزك بیلمدیککز اشیایی خلق ایدرکه اول جنت
ونار در اهلیچون خلق اولنان اشیادر ویاخود انی خلق ایدرکه سزانك کیفیت
خلقتنی بیلمزسز ثیابده کی سوس وفواکهده کی دود کبی ﴿ وعلى الله

قصد السبيل ﴾ الله تعالینك فضل ورحمتنه عائدرکه حقه ایرکورر طریق
مستقیمی بیان ایده * ویاخود سبیلی اقامت وتعدیل اکا عائددر ویاخود
اولکه قصد سبیله سلوك ایده لابد الله تعالى یه واصل اولور ﴿ ومنها جائر ﴾
سبیلك بعضی استقامتدن مائلدرکه اول بدع واهواء طریقیدر * دینلدیکه
اول یهودیه ونصرانیه وسائر ادیان کفره در ﴿ ولو شاء لهديكم اجمعين ﴾
اکر الله تعالى سزك هدایتکزی دیلسه جمیعکزی قصد سبیله هدایت ایدردی
﴿ هو الذى انزل من السماء ماء لكم منه شراب ومنه شجر فيه تسيمون ﴾ اول
الله تعالیدرکه سزه سحابدن ویا جانب سمادن یغمور اندیردیکه سزکچون
اندن شراب واردرکه انی کندیکز ایچوب وانعامکزه ایچوررسز * وینه
اول یغموردن مواشیکزی رعی ایده جك شجر اولورکه انده مواشکزی رعی
ایدرسز دینلدیکه یرده بتن هر شیئه شجر دینور ﴿ ينبت لكم به الزرع والزيتون
والنخيل والاعناب ومن كل الثمرات ﴾ الله تعالى سزکچون اول یغمورله اکین
وزیتون ونخیل واعناب وکل ثمراتك بعضنی بتورر یوخسه ثمراتك کلیسی
جنتده بتوریلور یرده بتوریلان اول کلك بعضیدرکه انی تذکیر ایده ﴿ ان
فى ذلك لآية لقوم يتفكرون ﴾ سمادن ماء نزولنده وارضدن نبات خروجنده
عبرت واردر شول قوم ایچونکه الله تعالینك صنع وحکمتن تفکر ایدرلر زیرا
اولکه تأمل ایدر شول حبه یه کیم یره دوشر واکا نداوه ایرر * وانکله انك
اعلاسی یاریلوب اندن شجره نك ساقی چیقار وانك اسفلی یاریلوب اندن
شجره نك عروقی چیقار بعده نما بولوب اندن اوراق وازهار واکمام وثمار
چیقار وانك هر بری مختلفة الاشکال اجسامی مشتمل اولور مع هذا مواد
متحده در وطبایع سفلیه وتأثیرات علویه دکلدر بیلورکه اول دکل الا بر فاعل
مختار فعلیله درکه اول اضداد وانداد منازعه سندن منزهدر ﴿ وسخر لكم
الليل والنهار والشمس والقمر والنجوم مسخرات بأمره ﴾ الله تعالى لیل ونهار
وشمس وقمر ونجومی سزه تسخیر ایتدی سزك منافعکز ایچون تهیئه ایتمکله
انك امریله مذللات اولدقلری حالده اول شیئکیم انکچون خلق اولنمشلردر
﴿ ان فى ذلك لآيات لقوم يعقلون ﴾ اشبو مذکوراتك تسخیرنده دلالات
واضحات واردر شول قوم ایچونکه ذهن انسانیتله فهم ایدرلر ﴿ وما ذرأ لكم
فى الارض مختلفا الوانه ﴾ وکذلك سزه تسخیر ایتدی انی که حیوان
ونباتدن یریوزنده خلق ایتدی الوانی ویا اصنافی مختلف اولدیغی حالده

ان فی ذلك لآية لقوم يذكرون ﴾ اشبونده آيت واردر شول قوم ايچونكه
اتعاظ ايدرلر زيرا طبايع وهيئات ومناظرده اختلافلری دلالت ايدركه اول
بر صانع حكيمك صنعی اوله ﴿ وهو الذی سخر البحر ﴾ اول الله تعاليدركه
سزه بحری تسخير ايتدی بر حيثيتله كه اندن ركوب واصطياد وغوصله انتفاعه
امكانكز اولور ﴿ لتأكلوا منه لحما طريا ﴾ تاكه سز اندن لحم طری ييه‌سزكه اول
سمكدر ﴿ وتستخرجوا منه حلية تلبسونها ﴾ واندن لؤلؤ ومرجان وامثالی حليه
چيقاره‌سزكه نساكزه كيوره‌سز ﴿ وتری الفلك مواخر فيه ﴾ وانده سفينه‌لری
ريح واحده ايله مقبله ومدبره حالنده يورر كوررسن ﴿ ولتبتغوا من فضله ﴾
وتاكه اكا تجارت ايچون ركوبله سعهٔ رزقندن طلب ايده‌سز ﴿ ولعلكم
تشكرون ﴾ وتاكه الله تعالينك نعمتلرين بيلوب شكرنه قيام ايده‌سز ﴿ والقی
فی الارض رواسی ان تميد بكم ﴾ والله تعالی ارضده جبال ثوابت القا ايلدی
تاكه سزكله ميل واضطراب ايتميه ﴿ وانهارا وسبلا لعلكم تهتدون ﴾ وارضده
نهرلر ويوللر قيلديكه مقاصدكزه ويا معرفة اللهه اهتدا ايده‌سز ﴿ وعلامات ﴾
ارضده يوللر ايچون جبال واشجار ومياهدن معالم قيلديكه حال سفرده
انكله يوللريكزی بيله‌سز ﴿ وبالنجم هم يهتدون ﴾ وبراری وبحارده انلر
نجمله اهتدا ايدرلر * محمد بن كعب ايدر علاماتله مراد جبالدركه اول
علامات نهاردر ونجوم ايسه علامات ليلدر * قتاده ايدر نجوم اوچ شیٔ
ايچون خلق اولنوبدركه اول سمايه زينت وطرقه معالم وشياطينه رجوم
اوله اولكه بونك غيريی ديه بيلمديكی شيئی تكلف ايدر ﴿ أفمن يخلق كمن لا يخلق ﴾
خلقه قادر اولان باری تعالی اولوا العلمدن خلقه قادر اولميان كبيميدر
فكيف كه عندنده علم دخی اولميه ﴿ أفلا تذكرون ﴾ تذكر ايتمزميسزكه انك
وحدانيتن بيله‌سز ﴿ وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها ﴾ اكر سز الله تعالينك
نعمتلرينی عد ايتسكز انك عددنی ضبط ايده‌ميديكز فكيف كه شكرنه قيامه
طاقت كتوره بيله‌سز ﴿ ان الله لغفور رحيم ﴾ الله تعالی مغفرتلودركه
نعمتلرينك شكری اداسنده تقصيركزدن تجاوز ايدر رحمتلودركه شكرده
تفريطكز سببيله سزدن نعمتن كسمز واكا كفران اوزره عقوبتن تعجيل ايتمز
﴿ والله يعلم ما تسرون وما تعلنون ﴾ الله تعالی عقايد واعمالدن اسرار وكرك
اعلان ايتديككز شيئی بيلور ﴿ والذين يدعون من دون الله لا يخلقون شيئا
وهم يخلقون ﴾ شول آلهه كه مشركون الله تعاليدن غيری اكا عبادت

ايدرلر برشیٔ خلقنه قادر اولمزلر بلكه انلر احجار وغيريدن خلق اولنورلر
﴿ اموات غير احياء ﴾ اول آلهه امواتدر ابدا انلره حيات اعترا ايتمز وياخود
حالده ومآلده امواتدر بالذات احيا دكلردر والهه لايق اولوركه بالذات
حی اولوب اكا ممات اعترا ايتميه ﴿ وما يشعرون ايان يبعثون ﴾ والحال نه وقتده
بعث اولنه‌جقلرينی وياخود عبده‌لرينك بعثی وقتنی بيلمزلر اويله اولسه انلر
ايچون عبادتلری اوزره جزا وقتن نيچه بيلورلر والحال الهه لايق اولان
غيوبی عالم ثواب وعقابی مقدر اولمقدر ﴿ الهكم اله واحد ﴾ الهكز رب
واحددر يالكز اكا عبادت ايدك كه آخرتده اول سزه جزا ايدر ﴿ فالذين
لا يؤمنون بالآخرة قلوبهم منكرة وهم مستكبرون ﴾ شونلركه آخرته ايمان
كتورمزلر قلبلری الله تعالينك وحدانيتن منكره‌در وياخود خبيثه‌دركه اكا
معرفت دخول ايتمز وايماندن تعظم ايديجيلردر ﴿ لا جرم ان الله يعلم ما يسرون
وما يعلنون ﴾ حقا كه الله تعالی انلرك اسرار وكرك اعلان ايتديكی شيئی بيلور
﴿ انه لا يحب المستكبرين ﴾ اول استكبار ايدنلری سومز فكيف كه استكبارلری
انی توحيددن ورسولنه اتباعدن اوله ﴿ واذا قيل لهم ماذا انزل ربكم قالوا
اساطير الاولين ﴾ مكه مشركلرندن مداخل مكه‌يی اقتسام ايدنلره وافدون
ويا مسلمون ربكز نه شیٔ انزال ايتدی ديسه‌لر سخريه ويا ناسی اضلال ايچون
ديرلركه احاديث باطله انزال اولندی ﴿ ليحملوا اوزارهم كاملة يوم القيامة
ومن اوزار الذين يضلونهم بغير علم ﴾ تاكه اول جوابلری سببيله يوم قيامتده
كنديلرك اوزارنی كمال اوزره وجهتسز اضلال ايتدكلرينك بعض اوزارنی
كوتوره‌لر ﴿ ألا ساء ما يزرون ﴾ نه چركين وزر اولور اولكه انی انلر كتوررلر
(قال النبی صلی الله تعالی عليه وسلم من دعا الی هدی كان له من الاجر مثل
اجور من تبعه لا ينقص ذلك من اجورهم شيئا ومن دعا الی ضلالة كان عليه
من الاثم مثل آثام من تبعه لا ينقص ذلك من آثامهم شيئا) پيغمبريمز صلی الله
تعالی عليه وسلم ايدر بركمسه كه ناسی هدايته دعوت ايده اكا متابعت ايدنلرك
اجرنجه انكيچون اجر اولور اول تابعلرك اجرلرندن برشیٔ اكسلمكسزين *
واولكه ناسی ضلالته دعوت ايده اكا متابعت ايدنلرك وزرنجه انك اوزره
وزر اولور اول تابعلرك وزرلرندن برشیٔ اكسلمكسزين ﴿ قد مكر الذين
من قبلهم ﴾ اول مقتسميندن اوّل كچن كافرلر رسوللرينه مكر ايتديلر ايدی
﴿ فأتی الله بنيانهم من القواعد ﴾ الله تعالی قصد ايتديكه انلرك بنيانی

اصولندن تخریب ایده ﴿ فخرّ علیهم السقف من فوقهم ﴾ اول بنیانلرینك
اعلاسی فوقلرندن اوزرلرینه دوشدی ﴿ واتیهم العذاب من حیث لایشعرون ﴾
وانلره عذاب حسبانلری اولمدیغی جهتدن ایردی * دینلدیکه اشبو نکته
مراد نمرود بن کنعان ایدی بابلده بر صرح یاپدیکه سمایه طولی بشبیك
ذراع ایدی تاکه سمااه مرنه مطلع اوله الله تعالی بر ریحله انك رأسنی دریایه
آتدی وماعداسن انك قومی اوزره یقوب آلتنده قالدیلر اول یقلدیغی حینده
فزعدن السنهٔ ناس تبلبل ایدوب یتمش اوچ لسان سویلدیلر برحیثیتله که
هرصنف آخرك لسانی فهم ایتمزدی حالبوکه اندن اوّل ناس انجق سریانیجه
سویلرلردی اول اجلدن اول دیاره بابل دینلدی ﴿ ثم یوم القیامة یخزیهم
ویقول این شرکائی الذین کنتم تشاقون فیهم ﴾ بعده یوم قیامتده الله تعالی
انلری تذلیل ویانارله تعذیب ایدوب دیرکه قانی شول شرکائمکه انلرك شاننده
مؤمنلره معادات ایدردیکز انلره نولدیکه کلوب سزدن عذابی دفع ایتمزلر
﴿ قال الذین اوتوا العلم ان الخزی الیوم والسوء علی الکافرین ﴾ انبیا ویا علمادن
شونلرکه انلری توحیده دعوت ایدوب انلر ایسه اول علمایه معادات ایدرلردی
دیه‌لرکه اشبو کونده ذلت وعذاب کافرلر اوزره‌در ﴿ الذین تتوفیهم الملائکة
ظالمی انفسهم فالقوا السلم ما کنا نعمل من سوء ﴾ که انلر کفرله نفسلرینه ظلم
ایدیجی اولدقلری حالده ملك الموت واعوانی انلری قبض ایچون کلدکلرنده
انقیاد واستسلام ایدوب بز دنیاده کفر وعداوتدن برشیٔ ایشلمامشدك
دیو اعمال سیئه‌لرینی انکار ایده‌لر اول ملائکه انلره دیه‌لرکه ﴿ بلی ان الله
علیم بما کنتم تعملون ﴾ بلی سز الله تعالی یه شرك وسائر اعمال سیئه ایشلمشدیکز
الله تعالی سزك ایشلدیککزی بیلور ﴿ فادخلوا ابواب جهنم خالدین فیها
فلبئس مثوی المتکبرین ﴾ ایمدی جهنمك طبقاتنه کیرك انده مخلدین اولدیغکز
حالده اول نه چرکین مأوی ومستقر اولور شول قومه کیم دنیاده ایماندن
استکبار ایدرلردی ﴿ وقیل للذین اتقوا ماذا انزل ربکم قالوا خیرا ﴾ مداخل
مکه‌ده اولان مؤمنلره وافدون ربکز نه انزال ایتدی دینلسه دیرلرکه خیر انزال
ایتدی روایت اولندیکه احیاء عرب ایام موسمده مکه‌یه وفد کوندررلردیکه
محمد صلی الله تعالی علیه وسلمك خبرین کتوره‌لر قچان مقتسمینه اوغرایوب
سؤال ایتسه‌لر اول وقتده وفده دیرلردیکه اول ساحر شاعر کاهن کذاب
مجنوندر بعده وافدون مکه‌یه داخل اولوب مؤمنلره ملاقی اولدقلرنده انلر

اول وافدونه محمد صلی الله تعالی علیه وسلمك صدق ومعجزاتن خبر ویررلردی
﴿ للذین احسنوا فی هذه الدنیا حسنة ﴾ اشبو دنیاده الله تعالی یی توحید
ایدوب امرینه اطاعت ایدنلر ایچون جنت ویا نصر وفتح ویا رزق حسن واردر
﴿ ولدار الآخرة خیر ﴾ آخرت ثوابی انلره دنیا ثوابندن خیرلودر ﴿ ولنعم
دار المتقین ﴾ دار آخرت متقیلره نه کوچك دار اولور ﴿ جنات عدن
یدخلونها ﴾ که اول جنات عدندرکه انلر اکا کیررلر ﴿ تجری من تحتها
الانهار ﴾ که انك اشجاری آلتندن نهرلر جاری اولور ﴿ لهم فیها مایشاؤن ﴾
انلر ایچون اول جناتده انواع مشتهیاتدن دیلدکاری واردر ﴿ کذلك
یجزی الله المتقین ﴾ الله تعالی شرکدن صاقنانلره بونك کبی جزا ایدر ﴿ الذین
تتوفیهم الملائکة طیبین ﴾ که انلر کفر ومعاصی ایله نفسلرینه ظلمدن طاهرین
ویاخود ملائکه‌نك انلره جنتله بشارتندن فرحین ویاخود نفوسلری بالکلیه
حضرت قدسه توجهندن روحلری قبضنه طیبین اولدقلری حالده ملك الموت
واعوانی انلرك ارواحنی قبض ایده‌لر ﴿ یقولون سلام علیکم ﴾ اول حالتده
الله تعالیدن ویا بزدن سزه سلام اولسون بوندنصکره سزه مکروه ایرشمز دیه‌لر
ویوم قیامتده انلره دینورکه ﴿ ادخلوا الجنة بما کنتم تعملون ﴾ دنیاده
ایشلدیککز اعمال صالحه سببیله جنته کیرك که اول سز ایچون اعداد اولنمشدر
﴿ هل ینظرون الا ان تأتیهم الملائکة ﴾ ذکر اولنان کافرلر منتظر اولمزلر
الا اکا که روحلری قبضنه ملائکه کله‌لر ﴿ اویأتی امر ربك ﴾ ویا عذاب دنیا
ویا عذاب آخرت کله ﴿ کذلك فعل الذین من قبلهم ﴾ انلرك شرك وتکذیب
فعللری کبی انلردن اوّل کچنلر دخی ایشلمشلردی اول سببدن الله تعالی انلری
هلاك ایتمشیدی ﴿ وماظلمهم الله ولکن کانوا انفسهم یظلمون ﴾ الله تعالی
انلره اصلا کله ظلم ایتمدی لکن اکا مؤدی اولان کفر ومعاصیله نفسلرینه ظلم
ایتدیلر ﴿ فأصابهم سیئات ماعملوا وحاق بهم ما کانوا به یستهزؤن ﴾ انلره
اعمال سیئه‌لرینك جزاسی اصابت ایدوب استهزالرینك جزاسی انلری احاطه
ایلدی ﴿ وقال الذین اشرکوا لو شاء الله ماعبدنا من دونه من شیٔ نحن
ولا آباؤنا ولا حرّمنا من دونه من شیٔ ﴾ مشرکلر دیدیلرکه اکر الله تعالی دیلسه
کندیمز وکرك آبائمز انك غیری برشیئه عبادت وانك حرام ایتدیکندن غیری
برشیٔ حرام ایتمزدك انلرك بو کلامی دیملری استهزاء ایچون ایدی ویاخود
بعثت وتکلیفی منع ایچون ایدی متمسکین اولدقلری حالده انی که الله تعالینك

ديلديكى واجب ديلمديكى ممتنع اولور اويله اولسه بعثت وتكليفك فائده‌سى نه اولور * وياخود كنديلر اوزره انكار اولنان شرك وتحريملرينك قبحنى انكار ايچون ايدى مجتمعين اولدقلرى حالده انى كه اكر اول مستقبحه اوليدى الله تعالى انك انلردن صدورينى ديلميوب خلافن ديليدى انلرى اكا الجائيله ﴿ كذلك فعل الذين من قبلهم ﴾ انلردن اوّل چكنلر دخى انلر كبى الله تعالى يه اشراك وحلالى تحريم ورسوللرينى رد ايتمشلردى ﴿ فهل على الرسل الا البلاغ المبين ﴾ رسوللر اوزره واجب اولان دكل الا حقى ايضاح ايدر ابلاغدر اكرچه الله تعالينك شول هداسن ديلديكى كمسه‌ده رسول هداسنك تأثيرى اولمزسه‌ده * لكن توسط طريقى اوزره اكا مؤديدر واول شيئكه الله تعالى انك وقوعن ديليه انك وقوعى واجب اولور * لكن مطلق دكل بلكه اسبابله‌در كيم اول انى انكچون تقدير ايدوبدر * بعده الله تعالى بيان ايلديكه بعثت بر سنت الهيه‌دركه جميع امتلرده اول جارى اولوبدر تا كه الله تعالينك شول هدايتن ديلديكى كمسه‌نك هداسنه سبب وضلالتن ديلديكى كمسه‌نك ضلالى زياده‌سنه سبب اوله شول غذاء صالح كبى كيم مزاج سوى يه نفع ايدر وقوتلندرر ومزاج منحرفه ضرر ايدر وفسادى اير كورر اويله اولسه ديديكه ﴿ ولقد بعثنا فى كل امة رسولا ان اعبدوا الله واجتنبوا الطاغوت ﴾ هر امته بر رسول كوندردك‌كه اول انلره امر ايده كيم الله تعالى يه عبادت ايده‌لر واندن غيريه عبادتدن اجتناب ايده‌لر ﴿ فمنهم من هدى الله ﴾ انلرك بعضنه الله تعالى ايمانى توفيق واكا ارشاد ايتدى ﴿ ومنهم من حقت عليه الضلالة ﴾ و بعضنه ايسه ايمانى توفيق وهدايتن اراده ايتمديكندن قضاء سابقله اوزرينه شقاوت واجب اولوب موتى كفر اوزره اولدى ﴿ فسيروا فى الارض فانظروا كيف كان عاقبة المكذبين ﴾ ايمدى يا معشر قريش ير يوزنده سير ايدوب نظر ايدك شول رسوللرى تكذيب ايدنلرك عاقبتنه كيم نيجه اهلاك اولنوب اماكنلرى تخريب ايدلدى * پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انلره بو آيتى اوقيوب انلر ايسه عنادلرندن ايمانه كلمجك اكا تأسف ايتدكده نازل اولديكه ﴿ ان تحرص على هديهم فان الله لا يهدى من يضل ﴾ يا محمد اكر سن انلرك هداسنه حرص ايدرسك بيلكه الله تعالى ضلالن ديلديكى كمسه‌يه هدايت ايتمز ﴿ وما لهم من ناصرين ﴾ وانلرك عذابلرين دفع ايدر ناصرلرى اولمز ﴿ واقسموا بالله جهد ايمانهم لا يبعث الله

من يموت ﴾ مشركلر الله تعالى يه اغلظ ايمانله يمين ايتديلركه اول موتايى بعث ايتمز ﴿ بلى وعدا عليه حقا ﴾ نعم اول الله تعالى موتايى بعث ايدر زيرا اول انى ايجاب حقله نفسى اوزره ايجاب ايتمشدر ﴿ ولكنّ اكثر الناس لا يعلمون ﴾ لكن ناسك اكثرى بعث اولنور ايدكلرين بيلمزلر شول سببدنكه اول عادة الله‌ده مراعاتى جارى مواجب حكمتدن ايدوكنى بيلمزلر وياخود مألوفه نظرلرى قاصر اولديغيچون امتناعن توهم ايدرلر * ايمدى اول الله تعالى انلرى بعث ايدر ﴿ ليبين لهم الذى يختلفون فيه ﴾ تاكه انلره دين اسلامدن وبعث موعوددن اختلاف ايتدكلرى شيئى بيان ايده ﴿ وليعلم الذين كفروا انهم كانوا كاذبين ﴾ وتاكه كافرلر قبرلرندن خروجلرى عندنده شول دنياده ايكن الله تعالى موتايى بعث ايتمز ديدكلرنده كاذبين ايدكلرين بيله‌لر ﴿ انما قولنا لشئ اذا اردناه ان نقول له كن فيكون ﴾ قچانكه برشيئك حدوثن اراده ايتسه‌وز اكا حادث اول ديرز اول دخى سهولتله فى الحال حادث اولور اشبو بياندركه الله تعالينك تكوينى محض قدرت ومشيئتيله‌در يوخسه مواد ومدد سبقنه متوقف دكلدر چون اكا ابتداده ماده ومثال سبقنسز تكوين اشياء ممكن اوله من بعد اعاده وجهى اوزره تكوينى دخى ممكن اولور ﴿ والذين هاجروا فى الله من بعد ما ظلموا ﴾ شونلركه ظلم اولندقلرندنصكره فى الله هجرت ايتديلركه انلكله مراد پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم واصحاب مهاجروندركه قريش انلره ظلم ايدوب بعضيلرى حبشه‌يه اندن مدينه‌يه وبعضيلرى ايسه ابتدادن مدينه‌يه هجرت ايتديلر وياخود مراد پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك هجرتندن صكره مكه‌ده حبس وعذاب اولنانلردركه انلر بلال وصهيب وخباب وعمار وعابس وابو جندل وسهيلدر ﴿ لنبوّئنهم فى الدنيا حسنة ﴾ بز انلرى دنياده منزلهٔ حسنه‌يه تنزيل ايدرزكه اول مدينه‌در ﴿ ولاجر الآخرة اكبر لو كانوا يعلمون ﴾ آخرت اجرى انلره خيرلودر دنياده انلر ايچون تعجيل اولناندن اكر بيلورلر ايسه ﴿ الذين صبروا وعلى ربهم يتوكلون ﴾ كه انلر اذاى كفره ومفارقة وطن شدائدينه صبر ايدرلر وخلقدن انقطاع ايدوب هر امرلرينى الله تعالى يه تفويض ايدرلر ﴿ وما ارسلنا من قبلك الا رجالا نوحى اليهم ﴾ يا محمد سندن اوّل دعوت عامه ايچون ارسال ايتديكمز دكل الا سنك كبى بشر ايديلر كه ملائكه السنه سيله سكا وحى ايتديكمز كبى انلره دخى وحى ايدردك اكر انده شككز وار ايسه ﴿ فاسألوا اهل الذكر ان كنتم لا تعلمون ﴾ تورات

وانجیل اهلنه سؤال ایدك تاکه انلر سزه امم متقدمه یه کوندریلان رسوللرك ملك اولمیوب بشر ایدوکن بیلدیره لر اکر سز انی بیلمزسکز * اشبو دلیلدر که الله تعالی دعوت عامه ایچون نه مرأه ونه ملك کوندرمیوبدر وامور دیندن بیلمین شیئده علمایه مراجعت واجب اوله ﴿ بالبینات والزبر ﴾ بز اول ارسال ایتدیکمز رجالی معجزات وکتبله ارسال ایتدك ﴿ وانزلنا الیك الذکر ﴾ یامحمد بزسکا قرآنی انزال ایتدك ﴿ لتبین للناس مانزل الیهم ﴾ تا که اول ذکرده سنك توسطکله ناسه تنزیل اولنان امر ونهی ومتشابهی انلره بیان ایده سن ﴿ ولعلهم یتفکرون ﴾ وتاکه انده تفکر ایدوب حقایقه متنبه اوله لر ﴿ أفأمن الذین مکروا السیئات ﴾ شونلر که دین حقی ابطالده حیل قبیحه ایشلدیلر امانده می اولدیلر اندنکه ﴿ ان یخسف الله بهم الارض ﴾ الله تعالی انلری یره چکوره قارونی چکوردیکی کبی ﴿ اویأتیهم العذاب من حیث لایشعرون ﴾ ویاخود انلره عذاب بیلمدکاری جهتدن کله لوط قومنه اولدیغی کبی ﴿ او یأخذهم فی تقلبهم فاهم بمعجزین ﴾ ویاخود مسار ومتاجرلرنده متقلبین ایکن اول انلری اخذ ایده اویله اولسه انلر انك عذابن فوت ایدر دکللردر ﴿ اویأخذهم علی تخوّف ﴾ ویاخود انلری عذاب مخافه اوزره اخذ ایده الله تعالی انلردن اوّل برقومی هلاك ایدوب انلر اندن متخوّفین ایکن انلری دخی عذاب ایده ویاخود انلرك انفس واموالرنده شیئا فشیئا نقص اوزره ایکن انلری عذاب اخذ ایده حتی اول حالت اوزره جمیعی هلاك اوله لر ﴿ فان ربکم لرؤف رحیم ﴾ ایمدی ربکز جل شانه رأفتلو ورحمتلو درکه عذابه مستحق اولانکزه امهال ایدر عقوبتن تعجیل ایتمز ﴿ أولم یروا الی ماخلق الله من شیئ ﴾ انلر عبرت نظرین ایتمزلرمی الله تعالینك خلق ایتدیکی هرجسم قائمه کیم انك ظلی اولور تا که انکله انلره الله تعالینك کمال قدرت وقهری ظاهر اولوب اندن خوف ایده لر ﴿ یتفیئوا ظلاله عن الیمین والشمائل ﴾ شمسك طلوع وغروبی حیننده یمین وشماللندن اول شیئك ظلالی برجانبدن برجانبه دور ایدر اوّل نهارده برحال اوزره اولور بعده زواله دکین اکسیلور زوالدنصکره تدریجله آرته رق آخر نهارده اوّل نهارده کی مقداره ایریشور ﴿ سجدا لله وهم داخرون ﴾ اول ظلال میلان ودور ایله الله تعالی یه ساجدین اولدقلری حالده انك تقدیرینه منقادلردر ﴿ ولله یسجد مافی السموات ومافی الارض من دابة ﴾ سموات وارضده اولان هرشیئ متحرك ویاغیر متحرکدر الله تعالینك اراده

(ایتدیکی)

ایتدیکی شیئه منقاد ومسخرلردر ﴿ والملائکة وهم لایستکبرون ﴾ علی الخصوص ملائکه که الله تعالی یه سجود وانقیادن استکبار ایتمزلر ویاخود معنی سمواتده مخلوقاتك جمله سندن ملائکه وارضده کی مخلوقات جمله سندن دواب الله تعالی یه سجود ایدر ﴿ یخافون ربهم من فوقهم ﴾ اول ملائکه خوف ایدرلر که رب تعالی انلره فوقلرندن عذاب ارسال ایده ﴿ ویفعلون مایؤمرون ﴾ وانلر طاعت وتدبیردن امر اولندقلرین ایشلرلر اشبو دلیلدر که ملائکه مکلفون اولوب خوف ورجا بیننده مدارون اوله لر ﴿ وقال الله لاتتخذوا الهین اثنین انما هو اله واحد فایای فارهبون ﴾ الله تعالی ایدر ایکی اله اتخاذ ایتمکز بلکه اول اله واحددر واول اله بنم ایمدی بندن قورقکز بنم غیریدن دکل ﴿ وله مافی السموات والارض ﴾ سموات وارض ومافیهما اول اله واحدك خلق وملکیدر ﴿ وله الدین واصبا ﴾ طاعت واخلاص دائم وثابت اولدیغی حالده اول الله تعالی یه مختصدر ویاخود جزا دائما اکا مختصدر که انك مؤمنه ثوابی وکافره عقابی کسلمز ﴿ أفغیر الله تتقون ﴾ الله تعالینك غیریدنمی قورقارسز حالبوکه انك غیری ضرّه قادر اولمز نفعه قادر اولمدیغی کبی ﴿ ومابکم من نعمة فمن الله ﴾ نعمتدن قنغی شیئ که سزه متصل اولور اول الله تعالیدندر ﴿ ثم اذا مسکم الضرّ فالیه تجأرون ﴾ اکر سزه قحط ویامرض ایرسه الله تعالی یه تضرع ایدرسز ویا اکا رفع صوتله دعا واستغاثه ایدرسز ﴿ ثم اذا کشف الضرّ عنکم اذا فریق منکم بربهم یشرکون ﴾ بوندنصکره اکا سزدن اوّل ضرّ منکشف اولسه سزدن کفار ویا منافقین فریقی ربلری جل شانه یه اشراك ایدرلر انك غیریه عبادتله ﴿ لیکفروا بما آتیناهم فتمتعوا فسوف تعلمون ﴾ تا که بزم انلره ویردیکمز نعمایه وکشف ضرّ وبلایه انکار ایده لر * ایمدی دنیاده بقیۂ آجالکزله تمتع ایدك که آخرتده عاقبت امریکزی بیلیسرسز ﴿ ویجعلون لما لایعلمون نصیبا مما رزقناهم ﴾ مشرکون بزم انلره ویردیکمز اموالدن شول جماد اولمغله علمی اولمیان آلهه لر ایچون نصیب قیلورلر ﴿ تالله لتسئلنّ عما کنتم تفترون ﴾ تالله مشرکین یوم قیامتده سؤال اولنورسز اندنکه اصنام حقیقتده آلهه در تقربه صالحلردر دیو افترا ایدردیکز ﴿ ویجعلون لله البنات ﴾ خزاعه وکنانه ملائکه یی بنات الله دیو وصف ایدرلر ﴿ سبحانه ﴾ اول الله تعالی ولددن منزهدر ویا انلرك بو قولی عجیبدر ﴿ ولهم مایشتهون ﴾ حالبوکه کندیلر

ایچون اولاددن استدکاری بنوندر بناتی سومزلر ﴿ واذا بشر احدهم بالانثی ظل وجهه مسوداً وهم کظیم ﴾ قچانکه انلرك برینه مرأه‌سنك انثی ولادت ایتدیکی خبرو یرلسه غم وکراهت وحیا وخجالتندن وجهی سواده متغیر اولور حالبوکه قلبی حزنله ومرأه سنه غیظله مملودر ﴿ یتواری من القوم من سوء مابشر به ﴾ اکا تبشیر اولنان ویا یوزینه ظاهر اولان شیئك سوئندن اوتانوب قومندن استخفا ایدر ﴿ أیمسکه علی هون ﴾ متفکر اولدیغی حالده‌که اول تبشیر اولنان شیئی هوان اوزره حفظمی ایده اکامیل وشفقت ایتمکسزین ﴿ ام یدسه فی التراب ﴾ ویاخود انی ترابه دفنمی ایدر ﴿ ألاساء مایحکمون ﴾ آکاه اولك انلرنه چرکین حکم ایدرلرکه کندیلر ایچون بنون اولوب الله تعالی ایچون بنات اوله حالبوکه اول ولددن منزه وعالیدر * دینلدیکه مضر وخزاعه وتمیم قبیله‌لری بناتلرینی احیاء ایکن دفن ایدرلردی اول بناته فقر خوفیله ویا اکفائه تزویج اولنمامق کراهتیله * اویله اولسه انلرك بری قچان بنتنی دفن مراد ایتسه اکاصوف ویاشعردن جبه کیورر وصحرایه ایلتوب ابل ویاغنم کوتدردی التی یاشنه ایردیکنده انی اجانبنه ایلتورین دیو اناسنه تزیین ایتدرردی حالبوکه اندن اوّل انکچون صحراده بر بئر قازوب حاضرلمشدر قچانکه اول بئره ایریشه اردندن انی ایتوب ایچنه دوشرردی * بعده اوزرینه طپراق دوکوب حتی که یره برابر اولنجه بئری طپراغله طولدرردی ﴿ للذین لایؤمنون بالآخرة مثل السوء ﴾ آخرتی تصدیق ایتمیوب بعثی انکار ایدنلر ایچون صفت سوء واردرکه اول الله تعالی یی ولد ایله وصفلریدر وبناتلرین احیاء ایکن دفن ایتملریدر حالبوکه انی تزویج ونسل ایچون ابقایه محتاجین ایدیلر ﴿ ولله المثل الاعلی ﴾ والله تعالی ایچون صفت اعلی واردرکه اول وجوب ذاتی وغنای مطلق ووجود فائق وصفت مخلوقیندر نزاهتدر * وعلم وقدرت وبقاء وسائر صفات جلالدر ﴿ وهو العزیز الحکیم ﴾ اول الله تعالی اعداسی اوزره غالب وامر ونهینده حکیمدر ﴿ ولو یؤاخذ الله الناس بظلمهم ماترك علیها من دابة ﴾ اکر الله تعالی ناسی کفر وعصیانلریله مؤاخذه ایتسه عقوبتلرینی تعجیل ایتمکله انلرك فعل خبیثلری شومیله یریوزنده یورر بر حیوان ترك ایتمیدی * نتکیم نوح علیه السلام زماننده انی ایتدی انك سفینه‌سنده اولان حیوانلرك غیریسین هلاك ایتدی * ابن مسعود رضی الله تعالی عنه ایدر قریب اولدیکه جعل ابن آدمك

ذنبی سببیله حجرنده هلاك اوله * دینلدیکه یعنی اکرالله تعالی آباء ظالمینی ظلملریله مؤاخذه ایتسه نسل کسیلوب یریوزنده یورر کمسه قالمیدی ﴿ ولکن یؤخرهم الی اجل مسمی ﴾ لکن فضل وعفوله انلری منتهای آجالرینه دکین تأخیر ایدرکه توالد ایده‌لر ﴿ فاذا جاء اجلهم لایستأخرون ساعة ولایستقدمون ﴾ قچانکه انلرك هلاك ویاعذابلری وقتی کله برساعت اندن تأخیر ویاتقدیم اولنمزلر ﴿ ویجعلون لله مایکرهون ﴾ شول کندیلر ایچون کراهت ایتدکلری شیئی الله تعالی ایچون قیلورلرکه اول بناتدر * ورياستده شرکتدر ورسوللری استخفافدر وارذل اموالدر ﴿ وتصف السنتهم الکذب ان لهم الحسنی ﴾ ومع ذلك السنه‌لری کذب ایدوب دیرلرکه اکر محمد بعثی حقیقتده صدق ایسه بزم ایچون جنت اولور ﴿ لاجرم ان لهم النار وانهم مفرطون ﴾ بلکه تحقیق انلر ایچون اولان ناردر وانلر ناره تقدیم اولنورلر ﴿ تالله لقد ارسلنا الی امم من قبلك ﴾ یامحمد اشبو امته سنی ارسال ایتدیکمز کبی سندن اوّل کچن امتلره دخی رسوللر ارسال ایتدك ﴿ فزین لهم الشیطان اعمالهم ﴾ شیطان ایسه انلره اعمال قبیحه‌لرین تزیین ایدوب حتی که انك اوزره اصرار ورسوللری تکذیب ایتدیلر ﴿ فهو ولیهم الیوم ﴾ ایمدی اول شیطان اشبو دار دنیاده ویایوم قیامتده انلرك وامثاللرینك قرین ویاناصریدر * حالبوکه انك انده کندی باشنه دخی نصرته قادر اولمز ﴿ ولهم عذاب الیم ﴾ وانلر ایچون انده عذاب وجیع دائم واردر ﴿ وماانزلنا علیك الکتاب الالتبین لهم الذی اختلفوا فیه ﴾ یامحمد بزسکا قرآنی انزال ایتدك که ناسه توحید وقدر واحوال معاد واحکام افعالنده اختلاف ایتدکلری شیئی بیان ایده‌سن ﴿ وهدی ورحمة لقوم یومنون ﴾ وتاکه اول قرآن انی تصدیق ایدنلره هدایت ورحمت اوله ﴿ والله انزل من السماء ماء فاحیا به الارض بعد موتها ﴾ الله تعالی سمادن ماء انزال ایدوب ارضی یبسله موتندنکره نباتله احیاء ایتدی ﴿ ان فی ذلك لآیة لقوم یسمعون ﴾ اشبونده عبرت واردر شول قوم ایچونکه سماع تدبر وانصافله استماع ایده ﴿ وان لکم فی الانعام لعبرة ﴾ سزکچون انعامده جهلدن علمه عبور اولنور دلالت واردرکه ﴿ نسقیکم مما فی بطونه من بین فرث ودم لبنا خالصا سائغا للشاربین ﴾ بز سزه اول انعامك بطوننده اولاندن ثفل کرشله دم اراسنده لبن خالص ایچوررز که اکا لون دم ویارایحهٔ فرث استصحاب ایتمیوبدرکه اول حلقدن سهولتله مرور ایدر

﴿ومن ثمرات النخيل والاعناب﴾ وكذلك سزه ثمرات نخيل واعنابدن ويا ايكيسنك عصيرلرندن ايچوررز انی كه ﴿تتخذون منه سكرا ورزقا حسنا﴾ اندن خل ونبيذ اتخاذ ايدوب وثمرندن تموز بيب ادخار ايدرسز ﴿ان فی ذلك لآية لقوم يعقلون﴾ اشبونده آيت واردر شول قوم ايچونكه عقلرينی آيات اللهه نظر وتأملنده استعمال ايدەلر ﴿واوحی ربك الی النحل ان اتخذی من الجبال بيوتا ومن الشجر ومما يعرشون﴾ ربك جل شانه بال آرولرينه الهام وقلبلرينه قذف ايتديكه طاغلرده واغاجلرده وناسك سزيچون دوز ديكی مكانلرده بيوت اتخاذ ايدك ﴿ثم كلی من كل الثمرات﴾ بعده هر ثمرەدن مر وحلوندن اشتها ايتديككزی ييكز ﴿فاسلكی سبل ربك﴾ بعده اول اكل ايتديككزی ادخار ايدك شول مسالكه كه انده رب تعالی قدرتيله آجی چيچكدن سزك جوفكزده انی عسله تحويل ايدر وياخود طريقلره كيدككه عسل عملنده ربكز تعالی انی سزه الهام ايتدی ﴿ذللا﴾ جبالده وخلال اشجارده سهلة المسالك اولديغكز حالده وياخود امر اولنديغكز شيئه ذليل ومنقاد اولديغكز حالده ﴿يخرج من بطونها شراب مختلف الوانه﴾ اول آريلرك بطوننددن سنلرينك ويا فصلك اختلافی سببيله ابيض واصفر واحمر واسود شراب چيقر ﴿فيه شفاء للناس﴾ انده ناسه شفاء واردر يا بنفسه امراض بلغميه دەكی كبی وياغيريله بيله سائر امراضدەكی كبی زيرا معاجينده آزدركه انك بر جزئی عسل اولميه ﴿ان فی ذلك لآية لقوم يتفكرون﴾ اشبونده آيت واردر شول قوم ايچونكه تفكر ايدرلر * زيرا بركمسه كه نحلده اولان علوم دقيقه وافعال عجيبه يی كما هو حقه تدبر ايده قطعا بيلوركه اكا بر قادر حكيمدن لابدركه اكا انی الهام ايده وانی ايشلمكه تحميل ايده ﴿والله خلقكم ثم يتوفاكم﴾ الله تعالی سزی خلق ايتدی بعده صباوت وياشباب وياكهولتكز حالنده سزی توفی ايدر ﴿ومنكم من يرد الی ارذل العمر﴾ وبعضيكز ايسه ارذل عمره رد اولنوركه اول يتمش بش وياسكسان وياطقسان ياشنده اولمقدر ﴿لكيلا يعلم بعد علم شيئا﴾ تا بر شيئی بيلوركن بيلمز اوله زيرا اول بر حالتدركه نسيان وسوء فهمدن حال طفوليته شبيهەدر ﴿ان الله عليم قدير﴾ الله تعالی انلرك مقادير اعمارنی بيلور قادردركه شابی اولديره وهرم فانی يی ابقا ايده ﴿والله فضل بعضكم علی بعض فی الرزق﴾ الله تعالی رزقده بعضكزی بعضكز اوزره تفضيل ايتدی كيمكزی غنی كيمكزی فقير ايتدی * وكيمكزی موالی ايدوب كنديلرك وغيريلرك رزقنه

تولی ايدر قيلدی * وكيمكزی مماليك ايدوب حاللرين انك خلافی اوزره ايتدی ﴿فما الذين فضلوا برادی رزقهم علی ماملكت ايمانهم فهم فيه سواء﴾ شونلركه ممالكلری اوزره تفضيل اولنديلر شول سببدنكه اول مماليكه رزقلرين ويررلر * ايمدی اول موالی ومماليك بنم رزقده مساويدر زيرا انلرك مماليكه ويردكلری رزق اول مماليكك كندی رزقلريدركه الله تعالی انی موالی ايله اول مماليكه ايركورر * اشبونده مشركينه انكار واردركه انلر الله تعالی يه بعض مخلوقاتنی الوهيتده اشراك ايدرلر * حالبوكه كنديلر الله تعالينك انعام ايتديكی شيئده عبيدلريله مشاركت ومساواته راضی اولمزلر ﴿أفبنعمة الله يجحدون﴾ انلر الله تعالينك نعمتنی انكار ايدرلرمی شول حيثيتدنكه انكيچون شركاء اتخاذ ايدرلر * اول ايسه اقتضا ايدركه نعم الالهك بعضی انلره مضاف قيلنه من عند الله ايدوكی انكار اولنه العياذ بالله من ذلك ﴿والله جعل لكم من انفسكم ازواجا﴾ الله تعالی سزيچون كندی جنسكزدن ازواج قيلديكه بری برنزيكزله موانسه ايدەسز * وياخود اولاديكز تا كه سزك كبی اوله * وياخود مراد حوانك آدم عليه السلامدن خلق اولنمسی اوله ﴿وجعل لكم من ازواجكم بنين وحفدة﴾ دخی سزيچون ازواجكزدن بنون واولاد قيلدی ويابنات قيلدی * دينلديكه حفده ايله مراد كشينك بناتی اوزره اولان اختانيدر وياصهاريدر وياعوانيدر وياكبار اولاددركه انك عملنه معين اولورلر * ويارجلك مرأەسی ابنائيدركه انلر زوج آخردن اولوبدر ﴿ورزقكم من الطيبات﴾ وسزه لذائذ وحلالاتدن ويردی ﴿أفبالباطل يؤمنون وبنعمة الله هم يكفرون﴾ انلر اصنامی تصديق ايدوب توحيد واسلامه كافرمی اولورلر وياخود شيطانك انلره بحيره وسائبه يی تحريمی امرنه تصديق ايدوب الله تعالينك تحليل ايتديكنه انكارمی ايدرلر ﴿ويعبدون من دون الله مالا يملك لهم رزقا من السموات والارض شيئا ولا يستطيعون﴾ مشركون الله تعاليدن غيری بر شيئه عبادت ايدرلركه انلر ايچون سمواتدن مطر انزالنه وارضدن نبات اخراجنه مالك اولمزلر ونفع وضره استطاعتلری اولمز ﴿فلا تضربوا الله الامثال﴾ الله تعالی يه مثل قيلمكزكه انی اكا شريك ايدرسز ويا بر شيئی اكا قياس ايدرسز زيراكه ضرب مثل بر حالی بر حاله تشبيهدر ﴿ان الله يعلم وانتم لا تعلمون﴾ الله تعالی سزك اكا قياس ايله اولان قولكزك فسادنی بيلوركه اول ملكك عبيدنه عبادت تعظيمده ملكك كندويه عبادتدن ادخلدر * وياخود

افعالكزده اولان عظيم جرمكزى بيلور حالبوكه سز انى بيلمزسز اكر بيلسكز اكا جرأت ايتمزديكز وياخود اول اشيانك كنهنى بيلورسز بيلمزسز ايمدى دأبكزى ترك ايدك وياخود اكا ضرب امثال ايتمكز زيراكه اول ضرب امثال كيفيتنى بيلورسز بيلمزسز اندن انلره ضرب مثل كيفيتن تعليم ايچون كندويه وكنديدن غيرى عبادت اولنسانه مثل ضرب ايدوب ديديكه (ضرب الله مثلا عبدا مملوكا لايقدر على شئ ومن رزقناه منا رزقا حسنا فهو ينفق منه سرّا وجهرا هل يستوون) الله تعالى مثل ضرب ايتدى شول عبد مملوكى كه تصرفدن عاجز اولوب برشيئه قادر اولميه ودخى شول حرّ مالكى كه الله تعالى اكا مال كثير ويروب انى ديلديكى كيفيت اوزره سرده وعلانيه‌ده اندن انفاق ايده ايكيسى مساوى مى اولور ايمدى ايكيسى جنسيت مخلوقيتده متشاركلر ايكن ايكيسى بيننده اشتراك وتسويه ممتنع اولنجق اعجز مخلوقات اولان اصناميله شول غنىّ قادر على الاطلاق الله تعالى بيننده اشتراك وتسويه‌نك امتناعى اظهر اولور * دينلديكه اشبو كافر مخذول ايله مؤمن موفقه تمثيلدر وعبدى مملوكله تقييدك فائده‌سى انى حردن تمييزدر زيرا اول دخى انك كبى الله تعالينك عبديدر وينه عبدى سلب قدرتله تقييدى انى مكاتب ومأذوندن تمييز ايچوندر وانى مالك متصرفه قسيم قيلمسى دلالت ايدركه مملوك برشيئه مالك اولميه (الحمد لله بل اكثرهم لايعلمون) حمدك كليسى الله تعالى‌يه مختصدركه انك غيرى اكا مستحق اولمز زيراكه نعمك كليسن اول ويرر غيرى دكل بلكه ناسك اكثرى انى بيلمزلر نعمتى غيره مضاف قيلوب انك اجليچون اكا عبادت دخى ايدرلر (وضرب الله مثلا رجلين احدهما ابكم لايقدر على شئ) الله تعالى ايكى رجلى مثل ضرب ايلديكه انك برى اخرس اولوب فهم وافهام ايتمز نقصان عقليچون صنايع وتدابيردن برشيئه قادر اولمز (وهو كلّ على مولاه) والحال اول ولى امرى اوزره عيال وثقلدر (اينما يوجهه لايأت بخير) انى مولاسى قنده كوندرسه كفايت مهم وتحصيل حاجتله كلمز (هل يستوى هو ومن يأمر بالعدل) اول مساويمى اولور اول كمسه‌يه كيم فهيم ومنطيق وذوكفايه ورشد اولوب ناسه نفع ايدر وانلرى مجامع فضائلى شامل عدله حث ايدر (وهو على صراط مستقيم) والحال اول كندو طريق مستقيم اوزره‌در توجه ايتديكى مطلبه اقرب سعيله ايرر والله تعالى اشبونى مثل ضرب ايتديكه كنديله اصنام بيننده مشاركتى ابطال ايده * دينلديكه ايكى

مثل دخى مؤمن وكافر ايچوندر وابكمله مراد ابىّ بن خلفدر وعدله امر ايدنله مراد حمزه وعثمان بن عفان وعثمان بن مظعوندر * دينلديكه اشبو هاشم ابن عمرو شاننده نازل اولوبدركه اول قليل الخير اولمسيله بيله رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمه عداوت ايدردى (ولله غيب السموات والارض) سموات وارض غيبنك علمى الله تعالى‌يه مختصدر انك غيرى انى بيلمز اول هرشيئدركه اول ايكيسنده عبادك محسوسى اولميه واكا برمحسوس دخى دلالت ايتميه وياخود اول يوم قيامتدركه علمى سموات وارض اهلندن غائبدر (وما امر الساعة الاكلمح البصر اوهو اقرب) قيام ساعتك سرعت وسهولتده امرى طرفك حدقه‌نك اعلاسندن اسفلنه رجعى دكلودر بلكه انك امرى اندن اقربدر (ان الله على كل شئ قدير) الله تعالى هرشيئه قادردر * ايمدى خلائقى دفعةً احيايه قادر اولور تدريجله قادر اولمسى كبى (والله اخرجكم من بطون امهاتكم لاتعلمون شيئا) الله تعالى سزى انالريكز قارنندن چيقاردى حالبوكه سز هيچ برشئ بيلمزسز (وجعل لكم السمع والابصار والافئدة لعلكم تشكرون) وسزيچون سمع وابصار وافئده خلق ايتدى تاكه سزه طورا بعد طورا نعام ايتديكى اشيايى بيلوب اكا شكر ايده‌سز (ألم يروا الى الطير مسخرات فى جوّ السماء) نظر ايتمزلرمى شول قوشلره كيم ارضدن متباعد هواده طيران ايچون مسخرلردر اجنحه وسائر اسبابدن خلق اولنان شيئله (ما يمسكهنّ الا الله) اول قوشلرى هواده امساك ايدن دكل الا الله تعاليدر زيرا جسدنك ثقلى سقوطنى اقتضا ايدر فوقنده علاقه وتحتنده دعامه يوقدركه انى امساك ايده (ان فى ذلك لآيات لقوم يؤمنون) قوشلرك جوّ سماده طيرانيچون تسخيرنده قوم مؤمنين ايچون آيتلر واردركه اول انى برخلقتده خلق ايتمسيدركه انكله اكا طيران ممكن اولور * وهوائى خلق ايتديكه انده طيران ممكن اولور وهواده انى خلاف طبعى اوزره دوشرمز طورغورر دينلديكه طير هواده اون ايكى ميله دكين مرتفع اولور اندن فوقه ارتفاعه امكانى اولمز (والله جعل لكم من بيوتكم سكنا) الله تعالى سزه بيوتكزدن مسكن قيلدى يعنى بيوت بناسنى سزه توفيق ايتديكه وقت اقامتكزده انده قرار ايده‌سز (وجعل لكم من جلود الانعام بيوتا) وسزيچون جلود انعامك شعر وصوف ووبرندن بيوت قيلدى اول كرك خيام ويا قباب ويا انطاعدر (تستخفونها يوم ظعنكم ويوم اقامتكم) سز اول بيوتى خفيف بولورسز

ترحالكز وقتنده حمل ونقلنى واقامتكز وقتنده وضع وضربنى ﴿ومن اصوافها
واوبارها واشعارها اثاثا ومتاعا الى حين﴾ وسزكچون انعامدن غنمك
صوفندن وابلك وبرندن ومعزك شعرندن لبس وفرش اولنور وسائر
اشياكه انكله انتفاع اولنور شىٔ قيلدى زماندن برمدته دكين وياموتكزه
دكين ويا اندن اوطاركز قضاسنه دكين ﴿والله جعل لكم مما خلق ظلالا﴾
والله تعالى خلق ايتديكى اشجار وجبال وابنيه وغيريدن سزكچون ظلال
قيلديكه انكله شمسك حرّندن قورينورسز ﴿وجعل لكم من الجبال اكنانا﴾
ودخى جبالدن سزكچون كهوف وبيوت منحوته دن مواضع قيلديكه
انده ساكن اولورسز ﴿وجعل لكم سرابيل تقيكم الحرّ﴾ ودخى سزكچون
صوف وكتان وقطن وغيريدن ثياب قيلديكه انكله حرّ وبردن قورينورسز
﴿وسرابيل تقيكم بأسكم﴾ ودخى سزكچون حديددن درع وجوشن
قيلديكه انى لبسله سلاح اذاسندن وياعدو محاربدن قورينورسز
﴿كذلك يتمّ نعمته عليكم لعلكم تسلمون﴾ اشبو ذكر اولنان نعم
متقدمه نك اتمامى كبى سزه نعمتن اتمام ايدر تاكه انك نعمتلرينه نظر ايدوب
وحدانيتنه ايمان وحكمنه انقياد وايقان تحصيل ايده سز ﴿فان تولوا
فانما عليك البلاغ المبين﴾ اكر انلر اسلامدن اعراض ايدوب حقى قبول
ايتمزلرسه سكا ضرر ويرمز سكا واجب اولان بلاغدرسن ايسه تبليغ ايتدك
﴿يعرفون نعمة الله ثم ينكرونها واكثرهم الكافرون﴾ مشركون الله تعالينك
اشبو عد ايتديكى نعمتلرى وغيريى بلدكلرندنصكره انكار ايدرلر يعنى
اشبو نعمتلرك الله تعاليدن ايدوكنى اعترافلرندنصكره انك غيريه عبادتله
انى انكار ايدرلر وياخود اول نعمتلر بزه آلهه مز شفاعتيله در وياشونك كبى
سببله در ديمك ايله انكار ايدرلر وياخود اول نعمتلرك حقوقى اداسندن
اعراضله انكار ايدرلر * دينلديكه نعمة الله ايله مراد محمد صلى الله تعالى
عليه وسلمك نبوتيدركه انى معجزاتله بلدكلرندنصكره عنادا انكار ايتديلر
وانلرك اكثرى عنادا نعمتى جاحدلردر زيرا انلرك بعضى نقصان عقليچون
ويانظرده تفريطيچون حقى بيلميوبدر وياخود حد تكليفه ايرشمديكندن
اوزرينه حجت قائم اولميوبدر ﴿ويوم نبعث من كل امة شهيدا﴾ ذكر ايت
شول كونيكه انده بز هر امتدن رسولنى شاهد بعث ايدرزكه مؤمنلرك ايماننه
وكافرلرك كفرنه شهادت ايده ﴿ثم لا يؤذن للذين كفروا﴾ بعده كافرلره

اذن ويرلمزكه اعتذار ايده لر زيراكه عذرلرى يوقدر ﴿ولاهم يستعتبون﴾
ورب تعالى يى رضايه دخى تكليف اولنمزلر زيراكه آخرت دار تكليف دكلدر
ويا دنيايه رد اولنمزلركه توبه ايده لر ايمدى استعتابده حقيقت معنى رضا طلبنه
تمرضدر اول باب ايسه آخرتده كفار اوزره منسددر ﴿واذا رأى الذين ظلموا
العذاب فلا يخفف عنهم ولاهم ينظرون﴾ قچانكه كافرلر جهنم عذابن كوره لر
انلردن عذاب تخفيف اولنمز ومهلت دخى ويرلمزلر ﴿واذا رأى الذين اشركوا
شركاءهم﴾ قچان مشركلر يوم قيامتده الله تعالى يه شركاء ادعا ايتدكلرى
اوثانلرينى ويا انلرى كفره حمله كفرده شركالرى اولان شياطينى كوره لر
﴿قالوا ربنا هؤلاء شركاؤنا الذين كنا ندعوا من دونك﴾ ديه لركه ياربنا
اشبونلر بزم شركامزدركه سندن غيرى انلرى ارباب اتخاذ ايدوب انلره
عبادت ايدردك ويا بزى كفره تحميل ايدن شياطيندن شركامزدركه انلره
اطاعت ايدردك اشبو كلام انلردن مخطئين ايدكلرينه اعترافدر * وياخود
عذابلرينك بعضى انلر اوزره تحميل اولنمسنى التماسدر ﴿فألقوا اليهم القول
انكم لكاذبون﴾ اوثان انلره ديه لركه سز بزى آلهه تسميه كزده كاذبلرسز
بز سزى دعوت ايتمدككه بزه عبادت ايده سز ﴿وألقوا الى الله يومئذ السلم﴾
واول كونده مشركلر الله تعالى يه استسلام وحكمنه انقياد ايده لر * حالبوكه
دنياده اندن استكبار ايدرلردى ﴿وضل عنهم ما كانوا يفترون﴾ وانلردن
زائل وباطل اوله اولكه آلهه لرى انلره نصرت وشفاعت ايدر ديو افترا
ايدرلردى شول وقتكه آلهه لرى انلردن تبرى ايدوب انلرى تكذيب ايده لر
﴿الذين كفروا وصدّوا عن سبيل الله زدناهم عذابا فوق العذاب بما كانوا
يفسدون﴾ شونلركه كنديلر كافر اولوب ناسى اسلامدن منع وكفره حمله
سبيل اللهدن صد ايتديلر بز انلره شول كفرله مستحق اولدقلرى عذابك
فوقنده صدلريچون عذاب زياده ايدرز شول سببله كيم دنياده كندولرى
كفرله وناسى ايماندن صدله فساد ايدرلردى ﴿ويوم نبعث فى كل امة شهيدا
عليهم من انفسهم﴾ يوم قيامتده هر امته كنديلردن رسوللرينى شاهد بعث
ايدرز زيرا هر امتك رسولى كنديلردن ايدى ﴿وجئنا بك شهيدا على هؤلاء﴾
وسنى يا محمد امتك اوزره شاهد كتوررز ﴿ونزلنا عليك الكتاب تبيانا لكل
شىٔ وهدى ورحمة وبشرى للمسلمين﴾ وبز سكا قرآنى تنزيل ايتدك امور
دينيه دن هر شىٔ تفصيل اوزره ويا اجمال اوزره اولوب سنته احاله ايله بيان

بليغ وجميع ناسه هدى ورحمت وخاصة مسلمينه بشرى اولديغى حالده *
اول هدى ورحمتدن محرومك حرمانى كنديسنك تفريطيله در ﴿ ان الله يأمر
بالعدل ﴾ الله تعالى اموره عدله امر ايدر امّا اعتقادده عدل توحيد كبى كه
تعطيل وتشريك بيننده متوسط اوله كسب متوسط كبى كه جبر محضله قدر
بيننده متوسط اوله * امّا عملده عدل اداء واجباتله تعبد كبى كه بطالت
وترهيب بيننده متوسط اوله * امّا خلقده عدل جود كبى كه بخل وتبذير
بيننده متوسط اوله ﴿ والاحسان ﴾ واحسان ايله ده امر ايدركه اول پيغمبريمز
صلى الله تعالى عليه وسلمك قول شريفى موجبنجه الله تعالى يه عبادتدر كأنه
انى كوررسك اكر سن انى كورمزسك اول سنى كورر ﴿ وايتاء ذى القربى ﴾
واقاربه محتاج اولدقلرينى ويرمكله امر ايدر ﴿ وينهى عن الفحشاء ﴾ وقوة
شهوته متابعتده افراطدن نهى ايدر زنا كبى كه اول احوال انسانك اقبح
واشنعيدر ﴿ والمنكر ﴾ ودخى منكردن نهى ايدركه اول هر شيئدركه قوة
غضبيه اثاره سنده انى تعاطى ايدن اوزره انكار اولنه ﴿ والبغى ﴾ ودخى
بغيدن نهى ايدركه اول ناس اوزره استيلا وتجبرله استعلادر قوة وهميه دن
ناشى شيطنتدر * انساندن برشركه وجوده كلور الا اول اشبو اوچ قوادن
برينك توسطيله صدور ايده اول اجلدن ابن مسعود رضى الله تعالى عنه
ديديكه اشبو آيت كريمه قرآنده خير وشرى جامع برآيتدر عثمان بن مظعون
رضى الله تعالى عنهك اسلامنه سبب اولوبدر اكر قرآنده بوندن غيرى آيت
اولمسه بيله اكا صادق اولورديكه هرشيئه تبيان اولوب عالمينه هدى ورحمتدر
دينله ﴿ يعظكم لعلكم تذكرون ﴾ الله تعالى سزه امر ونهيله وخير وشر بيننى
ميزله وعظ ايدر تاكه انكله متعظ اوله سز ﴿ واوفوا بعهد الله اذا عاهدتم ﴾
الله تعالينك عهدنه وفا ايدك قچانكه عهد ايده سز دينلديكه انكله مراد
نذردر ويا ايمان باللهدر ﴿ ولا تنقضوا الايمان بعد توكيدها ﴾ ايمانكزى
ذكر الله ايله توثيقدنصكره نقض ايتمكز ﴿ وقد جعلتم الله عليكم كفيلا ﴾
حالبوكه الله تعالى يى ايمانكز اوزره شاهد قيلديكزكه اكا وفا ايده سز
﴿ ان الله يعلم ما تفعلون ﴾ الله تعالى سزك ايمان وعهدكز نقضنده افعالكزى
بيلور ﴿ ولا تكونوا كالتى نقضت غزلها من بعد قوة انكاثا ﴾ وشول مرأه كبى
اولمكزكه غزلنى ابرام واحكامدنصكره نقض ايدوب انى انقاض قيلور *
كلبى ايدر اول قريشدن برمرأهٔ خرقاء حمقاء ايدى اكا ربطه بنت عمرو

دينوردى وسوسه لو ايدى ذراع دكلو مغزلى واصبع كبى صناره سى
وفلكهٔ عظيمه سى وار ايدى صوف وشعر وو بردن غزل اكيرردى وجواريسنه
غداتدن نصف نهاره دك اكيردردى وانى نصف نهار اولنجق اول
اكيردكارينى بوزدررردى * اشبو فعل انك دائما دأبى ايدى يعنى اول مرأه
نه عملدن كف ايدر ونه عمل ايتديكنده نقضدن كف ايدرسزدخى انجلين
عهديكزى نقض ايدرسز بعده عهددن كف ايتمزسز ونه عهد ايتديككزده
اكا وفا ايدرسز ﴿ تتخذون ايمانكم دخلا بينكم ﴾ ايمانكزى آرا كزده دخل
وخيانت وخديعه اتخاذ ايدرسز * دينلديكه دخل اولدركه وفايى
اظهار ونقضى ابطان ايده ﴿ ان تكون امة هى اربى من امة ﴾ برجماعت
جماعت اخرادن عددده ازيد ومالده اوفر اولمغله يعنى برقومه غدر ايتمه كز
كنديكزده كثرت وانلرده قلت اولديغيچون * مجاهد ايدر بونكله مراد
اولدركه انلر خلفالريله مخالفت ايديشورلردى قچانكه اول خلفالرى
اعاديسنده شوكت كورسه لر اول خلفا ايله اولان عهدلرين نقض ايدوب
اول اعادى ايله مخالفت ايدرلردى ايمدى الله تعالى انلرى اول فعلدن نهى
ايتدى ﴿ انما يبلوكم الله به ﴾ الله تعالى سزى عهده وفا ايله امر ونقض
عهددن نهيله اختيار ايدر تاكه نظر ايده عهد وفاحبلنى تمسك ايدرميسز
يوخسه قريشك كثرت وشوكتنه ومؤمنينك قلت وضعفنه نظر ايله اغترار مى
ايدرسز ﴿ وليبينن لكم يوم القيامة ما كنتم فيه تختلفون ﴾ وتاكه يوم قيامتده
شول دنياده اختلاف ايتديككز شيئى سزه تبيين ايده قچانكه اعمالكز اوزره
ثواب وعقابله جزا ايده ﴿ ولو شاء الله لجعلكم امة واحدة ﴾ اكر الله تعالى
ديلسه جميعكزى ملت اسلام اوزره امت متفقه قيلوردى ﴿ ولكن يضل
من يشاء ويهدى من يشاء ﴾ لكن الله تعالى انلردن ديلديكنى عدليله مخذول
ايدر وديلديكنه فضليله هدايت ايدر ﴿ ولتسئلن عما كنتم تعملون ﴾ ويوم
قيامتده شول دنياده ايشلديككز اعمال حسنه وسيئه دن سؤال اولنورسز
﴿ ولا تتخذوا ايمانكم دخلا بينكم ﴾ ايمانكزى آرا كزده دخل وخيانت وخديعه
اتخاذ ايتمه كزكه انكله ناس سزك ايمانكزه اغترار ايدوب امن اوزره اولدقلرندن
صكره ايمانكزى نقض ايدر اولمكز ﴿ فتزل قدم بعد ثبوتها ﴾ اويله اولسه
اقدامكز محجهٔ اسلام اوزره ثبوتندنصكره طاير يپور ﴿ وتذوقوا السوء بما
صددتم عن سبيل الله ﴾ ودنياده عذابى ذوق ايدرسز شول سببله كيم نقض

عهد ایتمه‌کزله ناسه نقض عهد طریقنی تسهیل ایدوب انلری طریق اسلامدن صد ایدرسز ﴿ ولکم عذاب عظیم ﴾ وآخرتده سزه عذاب عظیم اولور ﴿ ولاتشتروا بعهد الله ثمنا قلیلا ﴾ الله تعالینك عهدنی عرض یسیره استبدال ایتمیك بلکه عهدکزه وفا ایدك ﴿ انما عند الله هو خیر لکم ان کنتم تعلمون ﴾ شول عهده وفا اوزره الله تعالی عندنده‌کی ثواب سزه خیرلیدر اندنکه نقض عهد اوزره عرض یسیردن آلور سز اکر علم وتمییز اهلندن ایسه‌کز ﴿ ماعندکم ینفد وماعند الله باق ﴾ اعراض دنیادن سزك عندکزده اولان منقضی وفانی اولور اماکه الله تعالی عندنده جنتده‌کی ثواب اهلنه دائم و باقیدر ﴿ ولنجزینّ الذین صبروا اجرهم باحسن ما کانوا یعملون ﴾ فاقه‌یه واذای کفاره ویامشاق تکلیفه صبر ایدنلرك اجرنی اعماللرندن احسن جزا ایله جزا ایدرز ﴿ من عمل صالحا من ذکر اوانثی وهو مؤمن ﴾ ذکر وانثادن برکیمسه‌که مؤمن اولدیغی حالده عمل صالح ایشلیه زیرا استحقاق ثوابده کفره‌نك اعمالنه اعتبار یوقدر بلکه انلرك انك اوزره متوقعلری تخفیف عذابدر ﴿ فلنحیینه حیاة طیبة ﴾ بزانلری دنیاده حیاة طیبه ایله احیا ایده‌رز یعنی رزق حلال‌ه انی غنی قیلورز موسر ایدرسه‌وز یااکا قناعت وقسمته رضا ویررز اکرانی معسر ایدرسه‌وز ﴿ ولنجزینهم اجرهم باحسن ماکانوا یعملون ﴾ وایشلدکلری اعمال صالحه‌نك اجرنی اندن احسنله جزالندررز ﴿ فاذا قرأت القرآن فاستعذ بالله من الشیطان الرجیم ﴾ قچانکه قرآن قرائتن مراد ایدرسك الله تعالیدن سؤال ایتکه سنی شیطان رجیمك وساوسندن اعاذه ایده تاکه قرائتك حالنده اول سکا وسوسه ایتمیه * جمهور عندنده اول استحباب ایچوندر اشبونده دلالت واردرکه مصلی‌یه نمازك هررکعتنده استعاذه لازم اوله * ابن مسعود رضی الله تعالی عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم قتنده قرآن اوقور اولدیغمده اعوذ بالله السمیع العلیم من الشیطان الرجیم دیدم پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم دیدیکه (اعوذ بالله من الشیطان الرجیم) دیکل جبریل علیه السلام بکا انی قلمدن واول لوح محفوظدن اویلجه اقراء ایتدی ﴿ انه لیس له سلطان علی الذین آمنوا وعلی ربهم یتوکلون ﴾ اول شیطانك تسلط وولایتی یوقدر شونلر اوزره کیم مؤمن اولوب ربلری جل شانه‌یه توکل ایدرلر * زیرا انلر انك اوامرینه اطاعت ووساوسنه اقبال

ایتمزلر مکر اول شیئده‌که احتقار اولنور وندور وغفلت اوزره ایشلنور اول اجلدن اندن استعاذه ایله امر اولندیلر ﴿ انما سلطانه علی الذین یتولونه ﴾ بلکه انك تسلطی شول قوم اوزره‌درکه اکا محبت واطاعت ایدرلر ﴿ والذین هم به مشرکون ﴾ وانك سببیله الله تعالی‌یه اشراك ایدرلر ﴿ واذا بدّلنا آیة مکان آیة ﴾ قچان برآیتك حکمنی نسخ ایدوب یرینه حکم آخر کتوره‌وز ﴿ والله اعلم بما ینزل ﴾ الله تعالی احکامندن تبدیل وتغییرنده خلقنه اصلح اولانه اعلمدر * زیرا بروقتده مصلحت اولان ممکندرکه وقت آخرده مفسده اوله ﴿ قالوا انما انت مفتر ﴾ کافرلر دیرلرکه یامحمد سن الله تعالی‌یه افترا ایدرسن * برشیء امر ایتدیکندنصکره امر آخر حسن کوریلوب اوّلکی امرندن نهی ایدرسن ﴿ بل اکثرهم لایعلمون ﴾ بلکه انلرك اکثر احکامك حکمتن بیلمزلر وخطایی صوابدن تمییز ایتمزلر ﴿ قل نزله روح القدس من ربك بالحق ﴾ دیکل‌که انی جبریل علیه السلام ربك جل شانه‌دن صدقله تنزیل ایدوبدر ﴿ لیثبت الذین آمنوا ﴾ تاکه مؤمنلر اول انك کلامی ایدوکنه ایمان اوزره ثابت اوله‌لر وناسخی ایشتدکلرنده انده‌کی رعایت صلاحی تدبر ایدوب عقیده‌لرنده رسوخ وقلبلرنده اطمئنان بوله‌لر ﴿ وهدی وبشری للمسلمین ﴾ ومسلمینه هدایت وبشارت اوله ﴿ ولقد نعلم انهم یقولون انما یعلمه بشر ﴾ بزبیلورزکه کفار مکه دیرلرکه محمده قرآنی برآدمی تعلیم ایدر * دینلدیکه انکله مراد عامر بن الحضرمینك غلامی جبیر الرومی ایدی * ویاخود جبیر ویسار نام ایکی غلام نصرانی ایدیکه یمن اهلندن اولوب مکه‌ده سیوف دوزرلردی تورات وانجیل اوقورلردی * پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایسه انلره اوغرادیغنده اوقودقلرینی دکلردی * ضحاك ایدر کفار اکا ایذا ایتدکلرنده انلرك قتنه واروب اوتورر وکلاملریله استراحت قیلردی مشرکون ایسه محمد اول ایکیسندن اوکرنور دیرلردی الله تعالی انلری تکذیب ایدوب دیدیکه ﴿ لسان الذی یلحدون الیه اعجمی ﴾ شول رجلك لسانیکه اکا اشارت واماله ایدرلر اعجمیدر ﴿ وهذا لسان عربی مبین ﴾ بوقرآن ایسه عربی لسان اوزره فصیح ومبیندر * تقریری ایکی وجهی محتمل اولور بری بودرکه محمد صلی الله تعالی علیه وسلمك اول رجلدن ایشتدیکی کلام اعجمیدرکه انی نه اول ونه سز فهم ایدرسز قرآن ایسه عربیدر اذنی تأمل ایله فهم ایدرسز اویله اولسه انك تلقی الله تعالیدن اولور وبری دخی بودرکه طوتالمکه محمد صلی الله تعالی علیه وسلم اول رجلك

كلامن استماع ايله معنايى اندن تعلم ايتدى لكن لفظى اندن تلقف ايتميوبدر
* زيرا اول عجمى وقرآن ايسه عربيدر * وقرآن معنى اعتباريله معجز اولديغى
كبى لفظ حيثيتندن دخى معجزدر ومع ذلك قرآنده علوم كثيره واردركه انى
تعلم ممكن اولمز الامدت متطاوله‌ده اول علومده فائق معلمه ملازمتله اولور
ايمدى انك جميعى نيچه تعلم اولنور برغلام سوقيدنكه بعض اوقاتده اكا
اوغرايوب اندن كلمات اعجميه ايشيدلمكله * اويله اولسه مشركينك بونك
امثالى كلمات ركيك ايله قرآنه طعن واعتراضلرى غايت عجزلرينه دليل واضحدر
(ان الذين لايؤمنون بآيات الله) شونلركه آيات قرآنيه‌نك من عندالله ايدوكنى
تصديق ايتمزلر (لايهديهم الله) الله تعالى انلرى حقه وياسبيل نجاته وياجنته
هدايت ايتمز (ولهم عذاب اليم) وآخرتده انلره عذاب وجيع واردر
(انما يفترى الكذب الذين لايؤمنون بآيات الله) كذبى اختلاق ايتمزلر الاانلركه
الله تعالينك آيتلرينه ايمان كتورميه‌لر * زيرا عقاب خوفن ايتمزلركه انلرى
اندن ارتداع ايده (واولئك هم الكاذبون) وانلر حقيقتده كاذبلر وكذبده
كامللردر وياكذب عادتلريدركه انلرى اندن دين ومروت صرف ايتمز *
وياخود سكا مفتريسن ديدكلرنده كاذبلردر (من كفر بالله من بعد ايمانه)
بركمسه كه الله تعالى يه مؤمن اولديغندنصكره كافر اوله الله تعاليدن غضب
وعقابه مستحق اولور (الا من اكره وقلبه مطمئن بالايمان) الاشول كمسنه
عذاب وعقابه مستحق اولمزكه كفره اكراه اولنه حالبوكه قلبى ايمان اوزره
ثابتدر * اشبو دليلدركه ايمان قلبله تصديق اوله (ولكن من شرح بالكفر
صدرا) لكن اول كمسه كه صدرى كفرله منفتح اولوب انى اختيار ايده
(فعليهم غضب من الله) ايمدى اول حاللو كمسنه‌لر اوزره الله تعاليدن
غضب واردر (ولهم عذاب عظيم) وآخرتده انلرايچون عذاب عظيم واردر
زيراكه كفردن عظيم جرم يوقدر * اشبو دليلدركه مكره مكلف اولميه
واكراه كلمۀ كفر تلفظنى مبيح اوله لكن قلبك ايمان اوزره طمأنينتى شرطيله
واكثر علماء اشبو آيتله استدلال ايتديلركه مكرهك طلاقى وعتاقى وهرقولى
وفعليكه اندن صدور ايدر صحيح اولميه * روايت اولنديكه قريش عمارله
ابوينى ياسر وسميه يه ارتداد اوزره اكراه ايتديلر اويله اولسه سميه‌يى ايكى دوه
اراسنه باغليوب سن رجال اجليچون اسلامه كلدك ديو اوكندن حربه ايله
اورمغله اولدرديلر وياسرى دخى اولدرديلر اسلامده اوّل قتيل اول ايكيسى

اولديلر وعماره ايسه اكراه ايدوب كلمۀ كفردن ديلدكلرين سويلتديلر *
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه ديديلركه يارسول الله عمار كافر اولدى
پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ديديكه عمار كافر اولور دكلدر بلكه
عمار فرقندن قدمنه دكين ايمانله طولودر ايمان انك لحم ودمنه خلط
اولوبدر * بعده عمار آغليه‌رق پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم
قتنه كلدى * پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انك كوزلرى ياشن سيلوب
ديديكه اوشمكل اكرينه سكا اكراه ايدرلرسه ظاهر لسان ايله انلره موافقت
ايلكل اشبو دليلدركه اكراه عندنده كلمۀ كفرى تكلم جائز اوله اكرچه افضل
اولان دينى اعزاز ايچون اندن اجتنابدر ياسرله سميه ايتديكى كبى * روايت
اولنديكه مسيلمة الكذاب مسلميندن ايكى كمسه‌يى اخذ ايدوب برينه محمد حقنده
نه ديرسن ديدى اول ديديكه رسول اللهدر يابنم حقمده نه‌ديرسن ديدى
ايتديكه سندخى انجلين سن مسيلمه انى صاليويردى بعده اول برينه محمد حقنده
نه‌ديرسن ديدى ديديكه رسول اللهدر بعده بنم حقمده نه ديرسن ديدى اول
ديديكه بن اصمم اوچ كره سؤالى اعاده ايدوب اول ايسه ينه اوّلكى جوابى
ويردى حتى كه اول سببدن مسيلمه انى قتل ايتدى چون اول ماجرا پيغمبريمز
صلى الله تعالى عليه وسلمه ذكر اولندى ديديكه اما اوّلكيسى رخصة اللهله
عمل ايتدى * وايكنجيسى عزيمتله عمل ايتمش ديوب جنتله تهنيه ايتدى
(ذلك بانهم استحبوا الحياة الدنيا على الآخرة) اشبو وعيد مذكور شول
سببدندركه انلر حياة دنيايى آخرت اوزره ايثار ايتديلر (وان الله لايهدى
القوم الكافرين) الله تعالى علم ازليسنده كافر اولنلرى ثبات ايمانى ايجاب ايدر
شيئه هدايت ايتمز وزيغدن دخى عصمت ايتمز (اولئك الذين طبع الله على
قلوبهم وسمعهم وابصارهم) ايمدى انلر برقومدركه الله تعالى انلرك قلوب
وسمع وابصارى اوزره ختم ايدوب حقى تأمل وادراكدن اباء ايتديلر
(واولئك هم الغافلون) وانلر غفلتده كامللردر * زيرا انلرى حالت راهنه‌لرى
عواقب تدبرندن اغفال ايتمشدر (لاجرم انهم فى الآخرة هم الخاسرون)
حقا كه انلر آخرتده مغبونلردر زيراكه عمرلرين شول عذاب مخلده مفضى
اولور شيئه صرف ايتديلر (ثم ان ربك للذين هاجروا من بعد مافتنوا)
بوندنصكره ربك جل شانه شونلرايچونكه عذاب واسلامدن منع اولندقلرندن
صكره هجرت ايتديلر عمار واصحابى كبى وياخود مؤمنلره عذاب ايتدكلرندن

صكره هجرت ايتديلر حضرمی كبی كه مولاسی جبيره مرتد اولمغيچون
اكراهندنصكره ايكيسيدخی اسلامه كلوب مدينه‌يه هجرت ايتديلر ﴿ثم
جاهدوا وصبروا﴾ بعده پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلم ايله جهاد ايدوب
اكا وسائر مصائبه صبر ايتديلر ﴿ان ربك من بعدها لغفور رحيم﴾ ايمدی ربك
جل شانه هجرت وجهاد وصبردنصكره اندن اوّل ايشلدكلری اعمال سيئه‌لرينی
مغفرت ايدر ومن بعد ايشلدكلری اعمال حسنه‌لرينه رحمتيله جزا ايدر ﴿يوم
تأتی كل نفس تجادل عن نفسها﴾ ذكر ايت شول كونيكه اول يوم قيامتدر
هر انسان كنديننك اسلاف ايتديكی خير وشر سببيله كنديننك خلاصنه سعی
ايدوب ذاتنده خصومت وجدال ايدر وغيريننك شانی انی اشغال ايتمز
﴿وتوفی كل نفس ما عملت﴾ وهر نفس كرك صالحه ويافاجره در دنياده
ايشلديكی خير وشرك جزاسی اكا توفيه اولنور ﴿وهم لا يظلمون﴾ انلرنه
حسناتلرين برشیٔ نقصيله وياسيئاتلری اوزره برشیٔ زياده‌سيله ظلم اولنمزلر *
ابن عباس رضی الله تعالی عنهما ايدر بو آيتك تفسيرنده يوم قيامتده ناس
بيننده خصومت زائل اولمز حتی كه روح جسده خصومت ايدوب دير كه
يارب بنم يدم يوغيديكه انكله ياپشه‌يدم ويارجلم يوغيديكه انكله يوريه‌يدم
وعينم يوغيديكه انكله كوره‌يدم * وجسد دير كه يارب بنی خشب كبی خلق
ايتدك بنم اعضامدن هيچ بری حركت وعمله قادر دكللر ايدی حتی كه بو روح
شمسك شعاعی كبی بكا كلبجك انكله لسانم سويلدی وعينم كوردی ويدم
ياپشدی ورجلم يوريدی اويله اولسه الله تعالی روح وجسده ديه كه سزك
مثلكز اعمی ومقعد مثليدر كه ايكيسی برميوه‌لو بوستانه كيرديلر اعمی ميوه‌يی
كورمز مقعد ايسه اكا الی ايرمز اويله اولسه اعمی مقعدی ارقه‌سنه بندردی
حتی كه مقعد اول ميوه‌دن ديلديكی دكاودوشردی بعده اول ميوه‌يی ايكيسی
اولاشديلر * ايمدی انك كبی روحله جسدك عملده اشتراكلری ظاهر اولوب
عذاب دخی ايكيسی اوزره ايجاب اولنور ﴿وضرب الله مثلا قرية﴾ الله
مثل قيلدی هر قومه ويا اهل مكه‌يه كيم الله تعالی انلره انعام ايدوب نعمت
انلری بطره ايركوره اول نعمته كفران ايده‌لر الله تعالی دخی انلره نقمتن انزال
ايده برقريه‌يی كه ﴿كانت آمنة مطمئنة﴾ اهلی آمنه وقاره اوله انلری خوف
ازعاج ايتميه ﴿يأتيها رزقها رغدا من كل مكان﴾ انك اقواتی وسعت اوزره
هر مكاندن اكا كله ﴿فكفرت بانعم الله﴾ انلر ايسه الله تعالينك نعمتلرينه كفران

اوله‌لر ﴿فأذاقها الله لباس الجوع والخوف بما كانوا يصنعون﴾ اول صنيعلری
سببيله الله تعالی انلری جوع وخوفه مبتلا قيلدی * روايت اولنديكه
اهل مكه قرآنه ومحمد صلی الله تعالی عليه وسلمه كافر اولبجق الله تعالی انلری
يدی ييل قحطله مبتلا قيلدی حتی كه جوعدن مجهود اولديلر عظام محرقه
وجيفه وكلاب ميته ودمله معالج وبريديلر اهل مكه‌نك رؤساسی پيغمبريمز
صلی الله تعالی عليه وسلمه ديديلر كه رجالمزه معادات ايدرسن نسا وصبيانك
جرملری ندر اويله اولسه پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلم ناسه اذن ويردی
حتی كه اطراف بلاددن مكه‌يه طعام كتورر اولديلر * مع هذا مشركون
ايديلر وخوفدن مراد پيغمبريمز صلی الله تعالی عليه وسلمك بعوث وسراياسی
ايديكه مشركينی نهب وغارت ايچون اطرافه كيدرلردی ﴿ولقد جاءهم
رسول منهم فكذبوه فأخذهم العذاب وهم ظالمون﴾ اهل مكه‌يه كنديلردن
محمد صلی الله تعالی عليه وسلم رسول كلدی انلر ايسه انی تكذيب ايتديلر
اويله اولسه انلری عذاب جوع ويا وقعهٔ بدر اخذ ايلدی حالبوكه انلر شركله
ظالملردر ﴿فكلوا مما رزقكم الله حلالا طيبا﴾ ايمدی الله تعالينك سزه
ويرديكی حرث وانعامدن حلال طيب ييكز ﴿واشكروا نعمة الله ان كنتم
اياه تعبدون﴾ وانك نعمتنه شكر ايدك اكر انك وحدانيتنه اقرار ايدر
واكا عبادته راضی اولورسكز شول وجهله كيم انك حلال ايتديكنی تحليل وحرام
ايتديكنی تحريم ايده‌سز * بعده محرماتی اندن اجتناب ايچون تعريف ايدوب
ديديكه ﴿انما حرّم عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير وما اهلّ لغير الله به﴾ الله
تعالی سزه ميته ودم ولحم خنزيری حرام ايتدی ودخی اول شيئی كه انك
ذبحنده الله تعاليدن غيريننك اسمی ذكر اولنه ﴿فمن اضطرّ غير باغ ولا عاد
فان الله غفور رحيم﴾ بركمسه كه الله تعالينك اكا حرام ايتديكی اشيادن برشيئك
تناولنه مضطر اولوب حدّ ضرورتی تجاوز ايتمز وياسفر معصيته كتمز اولديغی
حالده انی تناول ايده الله تعالی غفوردر انك تناولی اوزره انی مؤاخذه ايتمز
رحيمدر كه انی تناوله اكا رخصت ويردی * ﴿ولا تقولوا لما تصف السنتكم
الكذب هذا حلال وهذا حرام لتفتروا علی الله الكذب﴾ السنه‌كز كذبی
وصف ايچون بو حلالدر وبو حرامدر ديمكز الله تعالی بزه بونكله امر ايلدی
ديو اكا كذبله افترا ايده‌سز * ابن العربی ايدر امام مالك وبر قوم مفتيننك
مسائل اجتهاديه‌ده بو حلالدر وبو حرامدر ديو جوابنی كريه كورديلر بلكه

اول جواب قرآن و یاحدیثله منصوصه مسائلده اولور یوخسه اجتهادیه‌ده دکل ﴿ ان الذین یفترون علی الله الکذب لایفلحون ﴾ شونلر که الله تعالی یه کذبله افترا ایده‌لر آنلر آخرت عذابندن نجات بولمزلر ﴿ متاع قلیل ﴾ دنیاده انلرك بقاء و عیشی تمتع قلیلدر ﴿ ولهم عذاب الیم ﴾ وآخرتده انلره عذاب وجیع واردر ﴿ وعلی الذین هادوا حرّمنا ماقصصنا علیك من قبل ﴾ یهود اوزره بز حرام ایتدك آنیکه سورهٔ انعامده سکا ذکر ایتمشدك که اول (وعلی الذین هادوا حرّمنا) آیتیدر ﴿ وما ظلمناهم ولکن کانوا انفسهم یظلمون ﴾ بز انلره تحریمله ظلم ایتمدك بلکه انلر کندیلره ظلم ایتدیلر شول حیثیتدنکه عقابی موجب شیٔ ایشلدیلر ﴿ ثم ان ربك للذین عملوا السوء بجهالة ثم تابوا من بعد ذلك واصلحوا ان ربك من بعدها لغفور رحیم ﴾ ربك جل شانه شول جهالتله عمل سوء ایشلدکلرندنصکره توبه ایدوب عمل صالح ایشلینلره اول سوئی مغفرت ایدیجیدر * وانابتی اوزره ثواب و یریجیدر ﴿ ان ابراهیم کان امة قانتا لله حنیفا ﴾ ابراهیم علیه السلام معلم خیر ایدیکه بر امتده جمع اولان خصال حمیده یالکز انده جمع اولمشدی * ناسك کلیسی کفار ایکن اول یالکز مؤمن ایدی هر ملت اهلی انی تولی ایدر واندن راضی اولور * اول رئیس موحدین وقدوهٔ محققیندر که فرق مشرکین ایله جدال ایدوب حجج دامغه ایله مذاهب زائغه‌لرینی ابطال ایتمشدر * الله تعالی یه مطیع واوامرینه قائم ایدی دین اسلام اوزره مستقیم اولوب ادیان باطله‌دن مائل ایدی ﴿ ولم یك من المشرکین ﴾ مشرکلردن دکلدی زیرا قریش زعم باطل ایله زعم ایدرلر که انلر ملت ابراهیم اوزره اوله‌لر ﴿ شاکرا لانعمه ﴾ نعم قلیله‌یه شاکر اولدیغی حالده فکیف که نعم کثیره‌یه ﴿ اجتباه ﴾ انی نبوّته اختیار ایتدی ﴿ وهداه الی صراط مستقیم ﴾ وانی دین حقه هدایت ایتدیکه اول اسلامدر ﴿ وآتیناه فی الدنیا حسنة ﴾ بز اکا دنیاده حسنه و یردك که اول رسالت وخلتدر و یالسان صدق وثناء حسندر و یا کبری حالنده اولاد ابراردر و یا جمیع اممده قبول عامدر * و یا بوامت نمازلرنده (اللهم صل علی محمد کما صلیت علی ابراهیم) دیملریدر ﴿ وانه فی الآخرة لمن الصالحین ﴾ واول آخرتده صالحلرله جنتده‌در ﴿ ثم اوحینا الیك ان اتبع ملة ابراهیم حنیفا ﴾ یا محمد بز سکا وحی ایتدك که ملت ابراهیمه اتباع ایده سن ادیان باطله‌دن مائل اولدیغك حالده یعنی توحیدده واکا رفقله وملایمتله دعوتده ودلائلی مرة بعد اخری ایراده‌ده وهر کسنه ایله

فهمی حسبنجه مجادله‌ده اکا اتباع ایت ﴿ وما کان من المشرکین ﴾ اول مشرکلردن اولمدی بلکه اول قدوهٔ موحدین ایدی * اهل اصول ایدر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم شریعت ابراهیمله مأمور ایدی الا اولکه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك شریعتنده منسوخ اولیدی یوخسه نسخ اولنمیان انك شریعتیدر ﴿ انما جعل السبت علی الذین اختلفوا فیه ﴾ یوم سبتی تعظیم وانده عبادته تخلی شول قوم اوزره فرض قلندیکه انلر انده نبیلرینه اختلاف ایتدیلر که انلر یهوددر * برقوم دیدیلر که یوم سبت اعظم ایامدر زیرا که حق تعالی یوم جمعه‌ده اشیایی خلقدن فارغ اولوب یوم سبتده برشیٔ خلق ایتمدی * وبرقوم ایسه اعظم ایام یوم احددر دیدیلر * زیرا الله تعالی انده اشیایی خلقه ابتدا ایتدی اویله اولسه هر برقوم الله تعالینك فرض ایتمدیکی یومك تعظیمنی اختیار ایتدیلر حالبوکه اوزرلرینه تعظیمی فرض قیلنان یوم جمعه ایدی * روایت اولندیکه موسی علیه السلام انلره یوم جمعه‌یی تعظیمه امر ایلدی ودیدیکه هرهفته‌ده برکون لله تفرغ ایدك * ایمدی جمعه کوننده عبادته مشغول اولوب دنیا شغلنی ترك ایدك سائر التی کونده دنیا حاجتنه وصنایعکزه اشتغال ایدك انلر ایسه اندن اباء ایدوب بزسبت کوندن غیری‌یه تعظیم ایتمزز دیدیلر * اویله اولسه اول اوزرلرینه فرض قیلنوب تشدید اولندی * بعده عیسی علیه السلام کلوب اولدخی جمعه کونی تعظیمله قومنه امر ایدیجك دیدیلر که استمزز کیم یهودك عیدی بزم عیدمزدن صکره کله * اویله اولسه انلر تعظیم ایچون یوم احدی اختیار ایتدیلر بعده الله تعالی یوم جمعه تعظیمنی بوامت محمده و یریجك قبول ایتدیلر * واول انلره مبارك قیلندیکه انده کناهلری یارلغنور ودعالری قبول اولوب اوزرلرینه رحمت انزال اولنور ﴿ وان ربك لیحکم بینهم یوم القیامة فیما کانوا فیه یختلفون ﴾ رب تعالی یوم قیامتده شول دنیاده تحلیل وتحریمده وعبادت ایچون تعیین ایتدکلری کونده واوزرلرینه فرض اولنانك غیرنی تعظیمده اولان اختلافلرینی فصل ایدوب هرفرقه‌یه مستحق اولدیغی جزایی ایدر ﴿ ادع الی سبیل ربك بالحکمة والموعظة الحسنة ﴾ یا محمد ناسی ربك جل شانه‌نك سبیلنه یعنی دین اسلامه دعوت ایت مقالهٔ محکمه ایله که اول بردلیلدر که حقی ایضاح ایدر وانکله شبهه کیدر * ودخی موعظهٔ حسنه ایله که اول مواعظ قرآندر * ویا ترغیب وترهیبله الله تعالی یه دعوتدر وقول لین رقیقدر ﴿ وجادلهم بالتی

هی احسن ﴾ وانلرك معاندلريله جدال ايت طرق مجادله‌نك احسنيله كه اول
رفق ولين وايثار وجه ايسر ومقدماتدركه اول تسكين لهب وتليين شغب
ايدر ﴿ ان ربك هو اعلم بمن ضل عن سبيله وهو اعلم بالمهتدين ﴾ ربك جل
شانه اعلمدر اكاكه دين حقدن خروج ايدر * ودخی اكاكه دينده استقامت
ايدرسكا واجب اولان ابلاغ ودعوتدر * يوخسه هدايت وضلالت حصولی
الله تعالينك مشيئتنه عائددر ﴿ وان عاقبتم فعاقبوا بمثل ماعوقبتم به ﴾ اكرسز
عقاب ايدرسكز عقاب اولنديغكز مثليله عقاب ايدك * دينلديكه اشبو آيت
شهداء احد حقنده نازل اولوبدر * وقتاكه مسلمون يوم احدده قتلالرينه
اولان فعلی كورديلركه قارنلری دشلمش ومثلهٔ سيئه ايدلمش * حتی‌كه قتلای
مسلميندن حنظلة بن الراهبدن غيری مثله‌سز كسه قالمامش شول سببدنكه باباسی
ابوعامر الراهب ابوسفيانله ايدی انك خاطريچون حنظله‌يی ترك ايتمشلردی
* مسلمون ديديلركه اكر الله تعالی بزی مشركين اوزره غالب ايدرسه انلری
برمرتبه مثله ايده‌لم كه عربدن كمسه كمسه‌يه انی ايتمش اولميه وپيغمبرمز صلی الله
تعالی عليه وسلم دخی حمزه رضی الله تعالی عنهك ميته‌سنه ايتدكاری مثله‌يه
نظر ايتديكه انف واذن ومذاكيرنی كسمشلردی ديديكه اكر الله تعالی بزی
انلر اوزره غالب ايدرسه سنكيچون انلرك يتمشنه مثله ايدم * اويله اولسه الله
تعالی بو آيتی انزال ايله بيورديكه يامحمد ويامؤمنين اكر سز لابد مشركينك
موتاسنه جزا ايدر اولسكز انلرك سزه ايتدكاری جزانك مثلنی ايدك
﴿ ولئن صبرتم لهو خير للصابرين ﴾ واكر صبرايدوب قصاصی ترك ايدرسكز اول
صبر متقيلره انتقامدن خيرليدر اويله اولسه پيغمبرمز صلی الله تعالی عليه وسلم
كفارت يمين ايدوب كمسه‌يه مثله ايتمدی بلكه صبر ايده‌رين ديدی * كياء ايدر
اشبو آيت دليلدركه قصاصده مماثله رعايتی واجب اوله * امام نخعی‌يه
دينلديكه بركمسه‌نك مالنه آخر خيانت ايدوب بعده اول مخون عليه خائنك
مالندن النه كيرسه خيانت اولنان دكلوسن آليقويوب باقيسن رد ايتسه
جائز اولورمی ديديكه نعم وبو آيتله استدلال ايتدی ﴿ واصبر وماصبرك
الا بالله ﴾ يامحمد صبر اوزره دائم اولغل والحال سنك صبرك اول الله تعالينك
معونيتله وتوفيقيله‌در ﴿ ولا تحزن عليهم ﴾ انلرك سندن اعراضنه محزون
اولغل ﴿ ولاتك فی ضيق مما يمكرون ﴾ وانلرك مكرندن ضيق صدرده اولغل
﴿ ان الله مع الذين اتقوا والذين هم محسنون ﴾ الله تعالينك نصرتی مناهيدن اتقا

ايدنلر ايچوندر ودخی اعماللرندن ولايت وفضلله احسان ايدنلر ايچوندر
* وياخود الله تعالينك امرنی تعظيمده اتقا وخلقنه شفقتله احسان
ايدنلر ايچوندر

﴿ سورة الاسراء مكية وهی مائة وعشر آيات ﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿ سبحان الذی اسری بعبده ليلا من المسجد الحرام الی المسجد الاقصی ﴾
اول الله تعالی‌يی تنزيه ايدك هر عيبدنكه اعداء انی اكا مضاف قيلور ويا انك
امرندن تعجبه كلوركه اول عبدی محمد صلی الله تعالی عليه وسلمی كيجه‌نك
بعضنده مسجد حرامك كنددن بيت المقدسه تسيير ايتدی ﴿ الذی باركنا
حوله ﴾ كه انك حولنده‌كی بلاد واماكنی دين ودنيا بركاتيله تعمير ايتدك كه
موسی عليه السلامدنبرو اول مهبط وحی ومتعبد انبيادر وانهار واشجارله
محفوفدر ﴿ لنريه من آياتنا ﴾ تاكه بز محمد صلی الله تعالی عليه وسلمه شول
وحدانيتمزه دلالت ايدر بعض آياتمزی كوستره‌وزكه اول بركيجه‌نك بعضنده
برآيلق مسافه‌يی قطع ايتمسيدر وبيت المقدسی كورمسيدر وانبياء اكا تمثل
ايدوب مقاملرينه واقف اولمسيدر ﴿ انه هو السميع البصير ﴾ الله تعالی محمد
عليه السلامك اقوالنی ايشيدر وافعالنی كورر انك حسبنجه انی كرامات
ودرجات عاليه‌يه ايركورر * مقاتل ايدر پيغمبرمز صلی الله تعالی عليه وسلمك
اسراسی هجرتندن بريل اوّل رجب ويا رمضان آينده ايدی * روايت
اولنديكه پيغمبرمز صلی الله تعالی عليه وسلم ايدر بن بيت شريف عندنده
حجرده نوم ويقظه بيننده ايدم وياخود امهانی بيتنده ايدم جبريل عليه
السلام كلوب صدرمی شق ايتدی وقلبمی چيقاروب زمزم صويله يودی
وايمان وحكمتله طولی التون لكن كتوردی واول ايمان وحكمتی صدرمه
افراغ ايتديكندنصكره صدرمی اطباق ايتدی بعده سرجلو ولجاملو بكا
بر براق كتورلديكه اول حماردن فوق بغلدن دون بر دابهٔ ابيض طويل
ايدی حافرنی منتهای طرفی عندنده وضع ايدردی اكا بنوب جبريل عليه
السلامله بيت المقدسه ايردم وانی شول حلقه‌يه ربط ايتدمكه انبياء عليهم
السلام دابه‌لرينی اكا ربط ايدرلردی * بعده مسجد اقصايه كيروب ايكی
ركعت نماز قيلدم اندن چيقجق بكا براناده خمرو براناده لبن كتوريلوب لبنی

اختیار ایتدم * جبریل علیه السلام بکا یا محمد فطرتی اختیار ایتدك دیدی
اندن کیدوب جبریل علیه السلامله سماء دنیایه ایردك * جبریل علیه
السلام انك قپوسن دیلدکده دینلدیکه سن کیمسن و بیلکجه کیمدر دیدیکه
بن جبریلم بیلمجه محمددر دینلدیکه اول رسالتله مبعوث اولدیمی دیدیکه نعم
اندن ترحیب اولنوب ایچرو کیردیکمزده انده آدم علیه السلامی کوروب
اکا سلام ویردم اول بکا ردّ سلامدنصکره ترحیب ایتدی انك صاغنده
ایض و صولنده اسودوار ایدی صاغنه نظر ایتسه کولر و صولنه نظر ایتسه
اغلر جبریل علیه السلامه سؤال ایتدیم دیدیکه اول انك ذریه سنك نسل
نسمه سیدر صاغنده کیلر اهل جنت و صولنده کیلر اهل ناردرلر اندن کیدوب
ایکنجی سمایه ایردك منوال سابق اوزره سؤال و جوابدنصکره انده یحیی
و عیسایی کوردم اندن کیدوب اوچنجی سمایه ایردك انده یوسف علیه
السلامی کوردمکه اکا حسنك شطری ویرلمشدی اندن دردنجی سمایه
ایردك انده ادریس علیه السلامی کوردیم اندن بشنجی سمایه ایردك انده
هارون علیه السلامی کوردم * اندن التنجی سمایه ایردك انده موسی
علیه السلامی کوردیم بن انی تجاوز ایدیجك اغلدی * دینلدیکه نیه
اغلرسن دیدی اکا که اشبو بندنصکره مبعوث ایکن امتندن جنته کیرنیم
امتمك کیره نندن اکثر اولور اندن یدنجی سمایه ایردك انده ابراهیم علیه السلامی
کوردم اندن بیت معموره رفع اولندم جبریل علیه السلام دیدیکه اشبو بیت
معموره هرکونده یتمش بیك ملك کیرر و چیقدقلرنده بردخی اکا عودت ایتمزلر
اندن سدرة المنتهایه ایردمکه انك میوه سی هجرك دستولری کبی ایدی
یپراغی فیل قولاغی کبی ایدی چون قدرة اللهدن ماشاء الله انی غشی ایدیجك
متغیر اولدی هیچ بر مخلوق قادر دکلدر که انك صفتنی وصف ایده بیله
و اول سدرة المنتهانك دیبندن درت نهر چیقوب ایکیسی باطندر جنته کیدر
و ایکیسی ظاهردر دنیایه چیقارکه اول نیل و فراتدر و اول محلده بکا هرکونله
کیجه ده اللی نماز فرض اولدی موسایه نزول ایدوب انی ذکر ایتدم *
دیدیکه رب تعالی یه رجوع ایدوب تخفیفن دیلکل که امتك اکا طاقت
کتورمز بن سندن اوّل اکا مبتلا اولوب ناسی تجربه ایله بیلمشم * اویله
اولسه کرارا رب تعالی یه مراجعت ایدوب اول تخفیف ایدرك حتی که
بش نمازه ایندردی ایمدی یا محمد هرکونله کیجه ده بش نمازی فرض ایلدمکه

بن انی اللی نماز یازارین * بر کمسه که بر حسنه یه قصد ایدوب ایشلمیه بن انی
بر حسنه یازارین ایشلرسه اون حسنه یازارین و اکر بر سیئه یه قصد ایدوب
ایشلمزسه انی برشیٔ یازمزین ایشلرسه بر سیئه یازارین بعده اندن کیدوب جنته
کیردیرلدم و اندن بر مستوایه رفع اولندمکه انده صریر اقلامی ایشتدم اندن
اویانوب کندیمی مسجد حرامده بولدم * پس بو اجلدن معراج امرنده
علماء اختلاف ایتدیلر که اول منامده و یاخود یقظه ده میدی و وحیدن اوّل
و یاخود صکره میدی محققون دیدیلر که اول منامده رؤیا ایدی الله تعالی
اکا انی وحیدن اوّل کوسترمشدی * نته کیم اویانوب کندیمی مسجد
حرامده بولدم دیمسی اکا دلالت ایدر * بعده اول رؤیایی تحقیق ایچون
وحیدنصکره هجرتدن بر ییل اوّل یقظه ده اکا ذکر اولندیغی اوزره جسدیله
اسراء ایتدردی نته کیم هجرتدن التنجی سنه ده عام حدیبیه ده رؤیاده مکه یی
فتح ایتمش کوروب تحقیقی اندن ایکی سنه صکره ده ظاهر اولدی * وقتا که
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه و سلم لیلهٔ اسرادن رجوع ایدوب ذوطوی نام
مکانه ایردی جبریل علیه السلامه دیدیکه بو اسرا امرنده قومم بنی تصدیق
ایتمزلر دیدیکه ابوبکر رضی الله تعالی عنه تصدیق ایدر اول صدیقدر *
چون پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه و سلم لیلهٔ اسرانك صباحنده
اسراسنی ناسه خبر ویردی مسلموندن بر طائفه اکا اینانمیوب مرتد اولدیلر
و مشرکیندن بر طائفه ایسه ابو بکر رضی الله تعالی عنهه سکردشدیلر
صاحبك محمد کندویی بو کیجه ده بیت المقدسه واروب کلدی زعم ایدر
سن نه دیرسن دیدیلر دیدیکه اکر اول انی دیمش ایسه بن تصدیق ایدرین
زیرا که اول صادقدر حالبوکه بن انی اندن ابعد شیٔ اخبارنده تصدیق
ایدرینکه اول غدوه ده و یاروحه ده سماء خبرین کتورر بن اکا شك و تردد ایتمزم
اینانوب تصدیق ایدرین اول اجلدن اکا صدیق دیو تسمیه ایتدیلر * بعده
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه و سلمه دیدیلرکه قادر اولور میسنکه بزه مسجد
اقصایی وصف ایده سن نعم دیوب اولدیغی اوزره انی انلره وصف ایدیجك
کوزل بیلدك اصابت ایتدك دیدیلر * ایمدی عیرمز احوالندن دخی خبر
ویرکه اندن هیچ بر شیئه ملاقی اولدکمی اول بزه غیریدن اهمدر دیدیلر *
دیدیکه نعم بنو فلانك عیرنه اوغرادمکه اول روحاده ایدی بردوه لرین
یتورمشلر انك طلبنده ایدیلر بن صو صامشدم رحاللرنده بر قدح صو بولوب

ایچدم * بعده قدحی ینه یرینه قودم کلدکلرنده انلره سؤال ایدك که
اول قدحده صولرین بولدیلرمی دیدیلر که ایمدی بزم عیرمزدن دخی خبر
ویرکه اول قنده ایدی عددلری وجملری وهیئتلری وصباحلری نه وصفلو
ایدی نعم دیوب وصف ایتدیکندنصکره انده فلان وفلان کسه‌لر وارایدی *
بن انلره تنعیمده راست کلشیدم فلان کونده کونش طوغه‌رق عیرك
مقدمه‌سی برجمل اورق اولوب جملی دیکلمش ایکی غراره‌در اوزریکزه
چیقه کلورا ویله اولسه اول کونك صباحنده ثنیه جانبنه سکردشدیلر یوکسکاره
چیقوب یوله باقشدیلر هماندم بریسی ایشته کونش طوغایور دیدی *
وبر آخری اشته برجمل اورق کلیور دیو خبرویردی حتی که پیغمبریمز
صلی الله تعالی علیه وسلمك ذکر ایتدیکی علامتلرك جمیعی ظاهر اولدی
کوردیلر کفرلری اوزره اصرار ایدوب بوسحر مبیندر دیدیلر ﴿ وآتینا
موسی الکتاب وجعلناه هدی لبنی اسرائیل الاتتخذوا من دونی وکیلا ﴾
بز موسایه توراتی جملهٔ واحده ویردك وانی بنی اسرائیل ضلالتندن هدی
ایتدك تاکه بندن غیری رب ایدنمیه‌لرکه امرلرینه اول وکیل اوله ﴿ ذریة
من حملنا مع نوح ﴾ رب ایدنمکز شول ذریتی‌که بز انلری نوحله سفینه‌ده
کوتورمشزکه اول عیسی وعزیردر ویاشونلرك ذریتی که بز انلری سفینه‌ده
نوحله ایمانلری سببیله غرقدن انجا ایتدك بندن غیری وکیل ایدنمکز *
حالبوکه سز اکا ایمان کتوروب سفینه‌ده غرقدن انجا اولنلرك ذریتندنسز
﴿ انه کان عبدا شکورا ﴾ اول نوح علیه السلام عبد شکور ایدی مجامع
حالاتنده الله تعالی‌یه حمد ایدردی * اشبونده ایما واردرکه انك وکرك
اتباعنك نجاتی انك شکری برکاتنه اوله وذریتی اکا اقتدایه حث اوله * ویاعبد
شکورله مراد موسی علیه السلام اوله ﴿ وقضینا الی بنی اسرائیل فی الکتاب
لتفسدنّ فی الارض مرّتین ﴾ بز توراتده بنی اسرائیله وحی مقضی مبتوتله
وحی ایتدك که والله سز شام وبیت المقدس دیارنده معاصی ایله ایکی کره
فساد ایدرسز * اول ایکی فسادك بری احکام توراته مخالفتلری وشعیاء
علیه السلامی قتللریدر وایکنجی زکریا ویحیی علیهما السلامك قتللریدر *
وعیسی علیه السلامی قتله قصدلریدر ﴿ ولتعلنّ علوّا کبیرا ﴾ والله تعالی‌یه
طاعتدن استکبار ایدر ویاخود ناسه ظلم ایدرسز ﴿ فاذا جاء وعد اولیهما ﴾
فچانکه اول ایکی کرّه‌نك اولاسی عقابنك وعدی کله ﴿ بعثنا علیکم

عبادا لنا اولی بأس شدید ﴾ اوزریکزه تسلیط ایدرز شول عبیدمزیکه
انلر حربده قوّت وبطش شدید صاحبلریدرکه انکله مراد جالوت الخزری
وجنودیدرکه انی داود علیه السلام قتل ایتدی * ویاخود سنجاریب
نینویدر ویاخود بخت نصر واصحابیدرکه اول اظهردر ﴿ فجاسوا خلال
الدیار ﴾ که انلر وسط دیارده سزك طلبکزده تردد ایده‌لر * حتی که کبارکزی
قتل وصغارکزی سبی وتوراتی احراق ومسجد اقصایی تخریب ایده‌لر
﴿ وکان وعدا مفعولا ﴾ اشبو قضاء کائن اولدیکه انده خلف اولمز ﴿ ثم
رددنا لکم الکرّة علیهم ﴾ بوندنصکره یا بنی اسرائیل دولت وغلبه‌یی
سزکچون قیلورز شول قوم اوزره کیم سزك اوزریکزه بعث اولنمشلردی
﴿ وامددناکم باموال وبنین وجعلناکم اکثر نفیرا ﴾ وسزه اموال واولادله امداد
ایدرز وعددکزی اوّلکیدن اکثر قیلورز ﴿ ان احسنتم احسنتم لانفسکم
وان اسأتم فلها ﴾ اکر احسان ایدرسکز کندیکزه احسان ایدرسزکه ثوابی
کندیکزه عائد اولور * واکر اساءت ایدرسکز ینه کندیکزه اساءت
ایدرسکزکه اوزریکزه وبالی یازیلور ﴿ فاذا جاء وعد الآخرة ﴾ فچانکه
اول ایکی کره‌نك اخیره‌سی عقابنك وعدی کله الله تعالی اوزریکزه فرس
وروم‌دن خردوس وططیوسی کوندررکه کبارکزی قتل وصغارکزی سبی
ایده‌لر ودیارکزدن سزی اخراج ایده‌لر ﴿ لیسوؤا وجوهکم ﴾ تاکه
یوزلریکزه آثار مساءتی ظاهر قیله‌لر ﴿ ولیدخلوا المسجد کما دخلوه اوّل مرّة ﴾
وتاکه بیت المقدسه ونواحیسنه کیره‌لر اوّل مرّه‌ده کیردکلری کبی ﴿ ولیتبروا
ماعلوا تتبیرا ﴾ وتاکه غلبه ایتدکلری قومی هلاك ایده‌لر ﴿ عسی ربکم
ان یرحمکم ﴾ قریب اولدیکه اشبو کرّهٔ اخیره‌ده ربکز جل شانه سزه رحمت
ایدوب دولتکزی کیرو سزه رد ایده ﴿ وان عدتم عدنا ﴾ واکر ینه معصیته
عودت ایدرسکز اوچنجی کره عقوبتکزه عودت ایدرز قتاده رضی الله تعالی
عنه ایدر عودت ایتدیلر محمد صلی الله تعالی علیه وسلمی تکذیب وقتلنه
قصدله الله تعالی دخی انلری عقوبتله قصد ایدوب انی انلر اوزره تسلیطله
عودت ایتدی حتی که قریظه‌یی قتل وبنی النضیری اجلاء ایتدی وباقیلری
اوزره جزیه وضع ایتدی اشبو انلرك دنیاده‌کی عقابلریدر ﴿ وجعلنا جهنم
للکافرین حصیرا ﴾ وکافرلره بز جهنمی محبس قیلورز * حذیفه رضی الله
تعالی عنه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمدن روایت ایدر وقتا که

بنو اسرائیل اعتداء ایدوب انبیالرینی قتل ایتدیلر الله تعالی انلرك اوزره فارس ملكی بخت نصری تسلیط ایدوب بیت المقدسی محاصره و فتحندنصکره یحیی علیه السلامك دمی اوزره بنی اسرائیلدن یتمش بیك كشی‌یی قتل ایتدی وسائر اهالیسنی سبی ایتدی و بیت المقدسك حلیسنی سلب ایدوب اندن یوز یتمش بیك عجله دوزدردی و بنی اسرائیلی سوروب بابله ایلتدی یوز ییل انلر انده مجوس یدنده اسیر اولوب خدمت ایتدیلر مع هذا اول اسیرلرك بر نیچه‌سی انبیاء ایدیلر * بعده الله تعالی انلره رحمتندن فارس ملوكندن كورش نام ملك مؤمنی كوندردی مجوس یدنده اسیر اولان بنو اسرائیلی آلوب كیرو بیت المقدسه ایلتدی یوز ییل الله تعالی‌یه اطاعت اوزره اولدقلرندن صکره كیرو عصیان و فساده عودت ایتدیلر الله تعالی انلرك اوزرینه انطیانوس نام ملكی تسلیط ایتدی انلری اسیر ایدوب بیت المقدسی یاقدی باقیلری بر مدت طاعت اوزره اولدقلرندنصکره ینه عصیان و مخالفته عودت ایتدیلر اویله اولسه الله تعالی اوزرلرینه رومیه ملكی فاقصی تسلیط ایدوب حتی که بنو اسرائیل بقیه‌سین اسیر و بیت المقدسی تخریب ایتدی * محمد بن اسحاق ایدر حق جل و علا قچان بنو اسرائیله بر كمسه‌یی ملك ایتسه اكا بر نبی دخی بعث ایدردیكه اول انی ارشاد ایده و توراتك اوامر و احكامن اول نبی بیان ایدوب ملك اكا انقیاد ایده * روایت اولندیكه یحیی و زكریا و عیسی علیهم السلام بعث اولنمزدن اوّل حق جل و علا بنو اسرائیل اوزره صدیقه نام رجلی ملك ایدوب شعیاء علیه السلامی اكا نبی ایتدی اول وقتده بنو اسرائیلك قرارگاهی بیت المقدس ایدی وقتا كه انلرده احداث عظیم اولدی الله تعالی بابل ملكی سنجاریب نام رجلی التیوز بیك رایات ایله اوزرلرینه بعث ایدوب بیت المقدسك حولنه نزول ایتدیلر اول حالتدن ناس متحیرین اولوب خوفه دوشدیلر ملك صدیقه ایسه اول وقتده خسته ایدی شعیاء علیه السلامه وحی كلدیكه صدیقه‌یه بیلدیره اجلی ایردیكن خبر ویره تا كه ملوكته اهل بیتندن دیلدیكی كمسه‌یی طورغوره چون صدیقه انی بیلدی تضرع و نیاز ایله الله تعالی‌یه یونلدی و قلب خالصله حاجتن اندن دیلدی شعیایه وحی كلدیكه الله تعالی صدیقه‌یه رحمتندن عمرنی اون بش ییل دخی مد ایلدی و عدوی سنجاریبه كما فی الاوّل كافی اولوب بنو اسرائیل اوزرندن شرنی دفع ایلدی اویله اولسه بر صباحن كوردیلركه شهر قپوسنه

سنجاریبك جنودندن بر رجل فریاد ایله كلدی اشته جنودمزك كلیسی هلاك اولوبدر انجق سنجاریب ایله كتابندن بش كمسنه قورتلوبدر دیدی چون صدیقه و مسلمین چیقوب انلرك موتاسنی كوردیلر الله تعالی‌یه حمد ایدوب سجده‌یه واردیلر بعده صدیقه سنجاریبی و اول بش كمسه‌یی استیو مفازه‌یه كشیلر كوندردی حتی‌كه انلره ایردیلر انلری طوتوب قید و بند ایله صدیقه‌یه كتوردیلر مكر انلرك بریسی بخت نصر ایمش كوردیلر * بعده شعیاء علیه السلامه وحی كلدیكه ملك صدیقه‌یه امر ایده كیم انلری بلادلرینه ایركوره‌لر تا كه انلری اهالیء مملكتلرینه الله تعالینك مسلمینه اولان نصرتن و كندیلرك مصیبتن خبر ویره‌لر چون سنجاریب و اصحابی بابله واردیلر ماجرایی اهالیء مملكته خبر ویردیلر حاللری ناسه عبرت اولدی صكره كلنلر اندن نصیحت آلدی سنجاریب یدی ییل یشایوب اولدی یرینه اوغلنك اوغلی بخت نصر ملك اولدی * بعده اندنصکره ملك صدیقه‌نك عمری دخی منقضی اولوب وفات ایتدی * ملك امرنه تنافس ایدوب بری برلریله جداله دوشدیلر اندندخی تجاوز ایدوب قتل ایدشدیلر شعیاء علیه السلام انلره وعظ ایدر انلر ایسه انی اندن قبول ایتمزلردی آخرامرده شعیاء علیه السلام اوزره هجوم ایتدیلر اول ایسه انلردن قاچوب كتدی بر قواق آغاجی بولوب ایچنه كیردی انلر ایسه انك اكا كیردیكن كوردیلر اول انده ایكن منشارله بیچوب اولدردیلر اندنصکره الله تعالی بنو اسرائیله ناشیه بن اموص نام رجلی ملك بعث ایتدی و انی تسدید و ارشاد ایچون ارمیاء بن حلقیایی نبی ایتدی * دینلدیكه اول ارمیاء ایله مراد خضر علیه السلامدر بعده بنو اسرائیل بیننده معاصی عظیم اولدی ارمیاء علیه السلام انلره وعظ و تذكیر ایتدكچه انلر مخالفتلرین ارتوردیلر وحی آلهی كلدیكه بن انلری یافث اولادندن بر قوم یدیله هلاك ایدرینكه انلر بابل اهلیدر اویله اولسه الله تعالی بخت نصری اوزرلرینه تسلیط ایتدی بابلدن التیوز بیك رایه ایله چیقوب بیت المقدسه كیردی و بنو اسرائیلی قتلله افنا ایدوب بیت المقدسی طپراغله طولدردی و اطراف بیت مقدسده اولان بنو اسرائیلك صغیر و كبیرین قتنه جمع ایلدی اول جمله‌دن یتمش بیك صبی اختیار ایدوب بیله‌سنجه اولان ملوكك هر برینه اول صبیاندن دردر بیك صبی قسمت ایتدی * بعده بنو اسرائیلك بقیه‌سین اوچ فرقه ایتدی بر فرقه‌یی شامده تمكین ایتدی و بر فرقه‌یی ایسه اسیر

وبرفرقه‌یی قتل ایتدی * بعده بخت نصر سلطنتده ماشاءالله اقامتدن
صکره بر رؤیای عجیبه کوروب لکن کوردیکنی اونوتدی مکر اول اسیر
ایتدیکی فرقه‌ده دانیال وحنانیا وعزازیا ومیشائیل انبیاء ذریه‌سندن ایدیلر
انلری قتنه چاغروب دیدیکه بن بر رؤیای عجیبه کوروب اونوتمشن ایمدی بکا
اول رؤیایی وتأویلنی خبرویرك یوخسه هر بریکزه عذاب ایدرین * بعده
انلره مهلت ویروب قتندن کتدیلر والله تعالی یه دعاء وتضرع ایتدیلر
حتی‌که الله تعالی اول رؤیایی وتأویلنی بیلدردیکندنصکره کیرو بخت نصر
قتنه کلدیلر ودیدیلرکه سنك کوردیکك بر تمثال ایدیکه ایکی قدم وساقلری
فخاردن ایدی وایکی رکبه وفخذلری نحاسدن ایدی وبطنی فضه وصدری
ذهب وعنقی حدیددن ایدی سن اکا نظر ایده طوررکن سمادن بر صخره
اینوب انی خرد ایتدی دیدیکه کرچکسز کوردیکم رؤیا اولدر ایمدی تأویلین
دخی بکا خبر ویرك دیدیلرکه سکا ملوکك ملوکتلری کوستریلوبدرکه انلرك
بعضی الین وبعضی احسن وبعضی اشددر فخار اضعف ونحاس اندن اشد
وفضه اندن احسن وذهب اندن افضلدر وحدید ایسه سنك ملککدر
جمله‌سندن اشدّ واعزدر واول صخره‌که سمادن ایندی بر نبیدرکه الله تعالی
انی بعث ایدر انکله بومذکورك جمله‌سی زائل اولوب کیدرامرك کلیسی
اکا ایرر وقتاکه الله تعالی بخت نصرك هلاکن اراده ایلدی اول اسراسی
اولان بنو اسرائیله دیدیکه شول بیت‌که تخریب ایتمشن نه بیتدر وشول قتل
ایتدیکم ناس نه حاللولردر دیدیلرکه اول بیت بیت اللهدر وقتل ایتدیکك ناس
انبیاء ذریه‌لرندن انك اهلیدر ظلم وتعدیلری سببیله حق تعالی سنی اوزرلرینه
تسلیط ایتدیکه اول سموات وارضك وجمیع خلقك رب وخالقیدر * بعده
انلره دیدیکه بکا خبرویرك که سمایه نه طریقله چیقلور تاکه انده اولان خلقی
دخی مقهور ایدم ارضده‌کی کبی انده دخی ملوکت وسلطنت ایدم دیدیلرکه
خلایقدن هیچ کمسه اکا قادر اولمز دیدیکه انی ایدرسز یوخسه عذاب وقتلله
جمله‌کز هلاکه ایررسز اویله اولسه هربری اغلیو تنهایه واردیلر یاربنا بزی
بوظالمك شرندن قورتار دیو یلواردیلر الله تعالی دعالرینه اجابت ایدوب
امریله اول کافرك منخرنه بربعوضه کیردی حتی‌که اول انك ام دماغنه ایردی
انکله سکون وراحتی کتدی باشنی چومغله اوردیروب اول عذابله یتدی
انکله بنو اسرائیلك بقیه‌سی انك شرندن قورتلدیلر بابلدن کیرو شامه

کلدیلر حالبوکه بخت نصر توراتی یاقدیغندن کندیلرده کتاب یوغیدی عزیر
علیه السلام دخی بابلده سائر بنو اسرائیل اسیرلریله بیله ایدی شامه کلیجك
ناسدن عزلت ایدوب برمدت توراتك یتدیکنه الله تعالی یه تضرع‌له
اغلدیغندنصکره اول فضل ورحمتندن توراتی انك قلبنه القاء ایتدی اول دخی انی
انلره بیان ایتدی اندن انی یازندیلر عزیری سویب توراته سوندیلر ماشاءالله
زمانه دکین طاعت اوزره اولدیلر عزیرك وفاتنه دکین تورات حکمنه متابعت
قیلدیلر وقتاکه عزیر علیه السلام وفات ایتدی بنو اسرائیلده احداث حدوث
ایتدی شر وفساد ظهور بولوب خیر وصلاح یتدی الله تعالی انلره رسوللر
کوندروب کیمن تکذیب وکیمن قتل ایتدیلر حتی انبیادن انلره آخر بعث اولنان
زکریا ویحیی وعیسی علیهم السلام ایدی عیسی علیه السلام رفع اولندی
وزکریا ویحیی علیهما السلامی قتل ایتدیلر الله تعالی اوزرلرینه بابل ملوکندن
خردوس نام ملکی تسلیط ایلدی بابل اهلیله شامه کلدی رؤساء جنودندن
صاحب فیله بیورزان دینوردی اکا دیدیکه بن الله تعالی یه یمین ایتمشن‌که
اکر بیت المقدس اهلنه ظفر بولورسم انلری قتل ایدم تاشول حده دکین‌که
قانلرین عسکرم اورته‌سنه اقیدم مکرکه قتل ایده جك کمسه بولمیم ایمدی
بنو اسرائیلی اول حده ایرنجه قتل ایلکل * اندن بیورزان بیت المقدسه کیروب
قربانلرین ذبح ایتدکلری موضعه واردی انده بربقعه کوردیکه انده قان
قینادی بوقانك اصلی ندر بکا صدق اوزره خبرویرك دیدی بنو اسرائیل
دیدیلرکه قبول اولمیان قربانمزك قانیدر سکز یوز ییلدنبروده‌کی قربانلر جمیعی
قبول اولوب الا بوقبول اولمدیغندن بوحالته ایردی شول سببدنکه ملك ونبوّت
ووحی بزدن کسلدی دیدیکه کذب ایدرسز وانلرك رؤساسندن یدییوز یتمش
کشی‌یی انك اوزره ذبح ایتدی انك قینامسی ساکن اولمدی * بعده انلردن
یدییوز غلام ذبح ایتدی ینه اول ساکن اولمدی * بعده انلرك سبی وازواجندن
یدی بیك کشی‌یی ذبح ایتدی ینه ساکن اولمیجق دیدیکه یابنی اسرائیل طوغری
سویلکز ربّ تعالینك امرینه صبر ایلکز یریوزنده چوق زماندنبرو دولت
سوررسز بیلدیککزی ایشلرسز یوخسه ارکك ودیشیدن هیچ بریکز قالمینجه قتل
ایدرین دیارکزی خراب ایدوب کیدرین چونکه انك جدّ واقدامن ودقتله اهتمامن
کوردیلر اشبو یحیی علیه السلامك قانیدر دیو خبرویردیلر اول بزه الله تعالینك
راضی اولمدیغی امور کثیره‌دن نهی ایدردی بز ایسه اکا اطاعت ایتمزدك

وسزك اوزريكزه تسليط اولنه جغكزى خبرويردى بزايسه انى تصديق ايتمزدك حتى كه انى قتل ايتدك اشبو انك قانيدر بيور زان ايتدى الآن صدق ايتديكز ايمدى بو انك جزاسيدر اكا ايرديكز اندن شهرك قپولرين امر ايلدى بركتديلر وجيشدن اولنلرى شهردن طشره كتديلر وتنها اول قان اوزره واروب ديديكه يايحيى رب تعالى بيلوركه سنك سببكله قومك مصيبته ايرديلر رب تعالينك اذنيله ساكن اولغل يوخسه قومكدن بركمسنه قالميجه قتل ايدرين اول انى ديجك فى الحال قان ساكن اولدى بنو اسرائيلك ايمان كتورديكى رب تعالى يه بندخى ايمان كتورمشن ديدى اندن بنو اسرائيله ديديكه خردوس بكا امر ايتمشدركه سزى قتل ايدم حتى كه قانكز انك عسكرى اورته سنه سيلان ايده بن ايسه اكا مخالفت ايتمزين اندن امر ايلديكه برخندق قازديلر وآت ودوه وقاطر وصغر وقيونلرندن بوغزليوب قانلرينى اول خندقه اقتديلر حتى كه قان خردوسك عسكرى اورته سنه ايردى بوطريقله بنو اسرائيلك بقيه سنى قتلدن قورتاردى * واول ذبح اولنان مواشينك جيفه لرى اوزره شول اوكدين قتل اولنان ناسك ميته لرين قودرديكه انكله مواشينك جيفه لرى اورتلوب خردوس انك جميعنى ناس ميته سى ظن ايلدى انكله ناسدن قتلى رفع ايدوب كيرو بابله رحلت ايتدى * ايمدى بنو اسرائيله ايريشن ايكى وقعه نك اولكيسى بخت نصر وقعه سيدر * وايكنجيسى اشبو خردوس وقعه سيدركه الآن ذكر اولندى بوندن صكره شام ونواحيسى ملكى روم ويونانيه يه انتقال ايتدى وبنو اسرائيلك بقاياسنه ينه كثرت ايروب رياستلرى بيت المقدسده ونواحيسنده اولدى لكن ملوكت وجهى اوزره دكل وسعت ونعمتده اولديلر تاشول وقته دكين كه احداث معاصى اظهار ايتديلر الله تعالى اوزرلرينه ططيوس رومى يى تسليط ايتدى كلوب بلادلرينى تخريب وكنديلرينى اندن طرد وملك ورياستلرين نزع ايتدى واوزرلرينه ذلت وصغار وجزيه وضع اولندى وبيت المقدس عمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنه زمانه دكين خراب قالوب مسلمون انى تعمير ايتديلر * وهب ايدر الله تعالى بخت نصرك صورتن برمدت نسره وبرمدت ثوره وبرمدت اسده تحويل ومسخ ايتدى اشبو صورتلرده يدى يل مستمر اولدى والحال اول مدتده قلبى قلب انسان ايدى بعده الله تعالى اكا ملكنى كيرو ويروب ايمانه كلدى * وهبدن سؤال اولنديكه بخت

(نصر)

نصر مؤمنميدى ديديكه اهل كتاب انك امرنده اختلاف ايتديلر بعضيلر ديديلركه اول يهوديت اوزره وفات ايتدى * وبعضيلرى ديديكه اول بيت اللهى احراق وانبياىى قتل ايتديكيچون حق تعالى توبه سنى قبول ايتمدى سدى ايدر وقتاكه حق تعالى بخت نصرى مسخدنصكره كيرو اولكى صورتنه تحويل ايدوب ملكنى كيرو اكا ويردى دانيال عليه السلام واصحابى اكا ناسك اكرمى ايدى مجوس اكا حسد ايدوب ديديلركه دانيال شرب خمر ايتديكنده تبول ايتمامكه صبرى اولمز اول حالت ايسه انلرك عادتنده عار ايدى اويله اولسه بخت نصر طعام وشراب ايدوب دانيال واصحابنى اكا چاغردى وبوابه ديديكه هركه اول بوله چيقارسه انى اوروب اولدوره سن اكرچه بن بخت نصرم دخى ديرسه ده چون ييوب ايچديلر بول ايچون طشره اول چيقان بخت نصر ايدى بواب انى كوريجك اوزرينه يوريدى اول ايسه بن بخت نصرم ديه كوردى چاره اولميوب بواب انى اولدردى ﴿ ان هذا القرآن يهدى للتى هى اقوم ﴾ اشبو قرآن هدايت ايدر شول طريقه يه كيم اول اصوبدر وياشول كلمه يه كيم اول اعدلدركه اول كلمهٔ توحيددر ﴿ ويبشر المؤمنين الذين يعملون الصالحات ان لهم اجرا كبيرا ﴾ واعمال صالحه ايشلين مؤمنلره اجر كبيرله تبشير ايدر ﴿ وان الذين لايؤمنون بالآخرة اعتدنا لهم عذابا اليما ﴾ وآخرته ايمان كتورمينلره خبرويرركه بز انلر ايچون عذاب اليم اعداد ايتمشز ﴿ ويدع الانسان بالشر دعاءه بالخير ﴾ انسان غضبى حالنده كندويه واهلنه ومالنه شرله دعاء ايدر خيرايله دعاء ايتمسى كبى اكر الله تعالى انك اول دعاسنه اجابت ايتسه هلاك اولوردى لكن اول فضلندن اكا اجابت ايتمز ﴿ وكان الانسان عجولا ﴾ انسان عجول اولديكه قلبنه خطور ايدن هرشيئه مسارعت ايدر عاقبتنه نظر ايتمز * دينلديكه انسان ايله مراد آدم عليه السلامدركه روح سره سنه ايريشيجك نهوض قصدين ايدوب دوشدى * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم سودة بنت زمعه رضى الله تعالى عنهايه براسير ويردى اول ايسه انك انيننه مرحمت ايدوب بندنى چوزدى مكر اول فرصته منتظر ايمش اندن قاچدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم اكا انجينوب الى كسلسون ديو بد دعاسندنصكره اول فعلنه نادم اولدى وديديكه الهى بن بشرين اول كمسه كه اكا بد دعا ايدرين انى اكا رحمت ايت ﴿ وجعلنا الليل والنهار آيتين ﴾ بزليل ونهارك نسق واحد

اوزره تعاقبن قدرت و حكمتمزه دلالت ايدر ايكى آيت قيلدق ﴿ فمحونا آية الليل ﴾ ليل آيتنى بز اشراقله محو ايتدك * ابن عباس رضى الله تعالى عنه ايدر شمس وقمردن هر برينك نورى يتمشر جزء ايدى الله تعالى قمرك نورندن التمش طقوز جزئى آلوب شمسك نورينه الحاق ايتدى * روايت اولنديكه الله تعالينك امريله جبريل عليه السلام قنادنى اوچ كره قمرك يوزينه يوريدوب انكله ضوئى منطمس اولوب نورى بر جزء قالدى * على كرم الله وجهه يه قمرده كى سواددن سؤال اولندقده ديديكه اول محو اثريدر ﴿ وجعلنا آية النهار مبصرة ﴾ ونهار آيتنى مضيئه ويا ناسه مبصره قيلدقكه انكله اشيايى كوررلر ﴿ لتبتغوا فضلا من ربكم ﴾ تاكه بياض نهارده اسباب ومعاشكزى طلب ايدوب انكله استبانهٔ اعماله توصل ايده سز ﴿ ولتعلموا عدد السنين والحساب ﴾ واول ايكيسنك اختلافيله وياحركتيله يللرك عددين واوقاتك حسابن بيله سز زيرا اكر الله تعالى اول ايكيسنى خلق ايتديكى حال اوزره ترك ايتسه نه ليل ونهار ونه وقت افطار ونه وقت حج ونه وقت حلول آجال ونه وقت سكون وراحت بيلنوردى ﴿ وكل شئ فصلناه تفصيلا ﴾ دين ودنيا اموردن هر احتياج اولديغكز شيئى بز سزه بيان غير ملتبسله تبيين ايتدك ﴿ وكل انسان الزمناه طائره فى عنقه ﴾ هر انسانه بز عملنى وانكچون تقدير اولنانى عنقنده طوقك لزومى كبى الزام ايتدك ﴿ ونخرج له يوم القيامة كتابا يلقاه منشورا ﴾ ويوم قيامتده انك صحيفهٔ اعمالنى وياخود اعمالنك آثاريله منقشه نقشنى چيقاررزكه اول منشور اولديغى حالده اول انسان اكا ملاقى اولور آثارده كلديكه چقان بركسه وفات ايده كاتب ملكه امر اولوركه صحيفه سين دوره يوم قيامتده نشر ايده ﴿ اقرأ كتابك كفى بنفسك اليوم عليك حسيبا ﴾ واكا دينوركه كتابكى اوقوغل كه اشبو كونده محاسب اولمغه نفسك يتر حسن ايدر اولكه سنى نفسكه محاسب قيله عدل ايدر * دينلديكه دنياده قارئ اولميان اول كونده قارئ اولور ﴿ من اهتدى فانما يهتدى لنفسه ومن ضل فانما يضل عليها ﴾ اول كه جهد ايدوب هدايته ايره ثوابى كندويه اولور واولكه هواسنه اتباعله ضلالته ايره عقابى كندويه اولور * يوخسه انك اهتدائى غيرى انجاء ايتمز وكذلك ضلالتى غيرى ارداء ايتمز ﴿ ولا تزر وازرة وزر اخرى ﴾ حاملهٔ وزر اولان نفس نفس اخرانك وزرنى تحمل ايتمز * بلكه انجق كندى وزرنى تحمل ايدر ﴿ وما كنا معذبين حتى نبعث رسولا ﴾

بز هيچ برامته عذاب ايدر دكلز مادامكه اكا رسول كوندرميه وز * زيرا كه اوزرلرينه حجت قائم وعذرلرى منقطع اولمامشدر * اشبو دليلدركه قبل البعثه تكليف اولميه واطفال مشركين ودعوتى ايشتمين ناره كيرميه ﴿ واذا اردنا ان نهلك قرية ﴾ قچان قضاء سابقمزى انفاذ ايچون بر قومك هلاكنه ارادتمز تعلق ايده ويا انك وقت مقدرى قريب اوله ﴿ امرنا مترفيها ففسقوا فيها ﴾ انلرك متنعملرينه رسوللر لسانيله طاعتله امر ايده رز انلر ايسه طاعتدن چيقارلر ﴿ فحق عليها القول ﴾ وانك اوزره كلمهٔ عذاب واجب اولور اول عذابك حلوليله ويا معاصيلرى ظهوريله ويا معاصى يه انهماكلريله ﴿ فدمرناها تدميرا ﴾ اويله اولسه قريه لرينى بز تخريب ايدرز اهاليسنى اهلاك كله ﴿ وكم اهلكنا من القرون من بعد نوح ﴾ بز نوحدنصكره قرون كثيره اهلاك ايتمشز عاد وثمود كبى ﴿ وكفى بربك بذنوب عباده خبيرا بصيرا ﴾ ربك جل شانه عبادنك ذنوبنه بواطن وظواهرنه خبير وبصير كفايت ايدركه انك اوزره عقاب ايده ﴿ من كان يريد العاجلة ﴾ بركسه كه عمليله ثواب دنيا مراد ايده ﴿ عجلنا له فيها ما نشاء لمن نريد ﴾ بز اكا دنياده بسط وتقتيردن ديلديكمزى ويررز شول كمسه ايچونكه انك فعلنى وياهلاكنى اراده ايده وز ﴿ ثم جعلنا له جهنم يصليها مذموما مدحورا ﴾ وآخرتده بز اكا جهنمى ايجاب ايدرزكه رحمتدن مطرود وهر خيردن مبعود اولديغى حالده اكا كيرر ﴿ ومن اراد الآخرة وسعى لها سعيها وهو مؤمن ﴾ وبركسه كه ايمان صحيحله مؤمن اولديغى حالده عمليله آخرت اراده ايدوب كما هو حقه اكا سعى ايده ﴿ فاولئك كان سعيهم مشكورا ﴾ ايمدى ذكر اولنان شرائط ثلاثه يى جمع ايدنلرك سعيلرى عند الله مقبول اولور ﴿ كلا نمد هؤلاء وهؤلاء من عطاء ربك ﴾ ايكى فريقدن هر برينه قسمت ايتديكمز رزقى ويررز ﴿ وما كان عطاء ربك محظورا ﴾ ربك جل شانه نك عطاسى دنياده مؤمن وكافردن ممنوع اولمدى ﴿ انظر كيف فضلنا بعضهم على بعض ﴾ يا محمد عين عبرتله نظر ايتكه بز طالب دنيايى وطالب آخرتى رزقده وعملده برى برلرينك اوزره نيجه تفضيل ايتدك ﴿ وللآخرة اكبر درجات واكبر تفضيلا ﴾ حالبوكه آخرتده تفاوت اكبردركه اول جنت ودرجاتله ونار ودركاتله در ﴿ لا تجعل مع الله الها آخر فتقعد مذموما مخذولا ﴾ الله تعالى ايله بيله اله آخر قيلمغل كه نارده مذموم ومخذول قالورسن نفسك اوزره ملائكه ومؤمنيندن ذمى والله تعاليدن خذلانى جمع قيلورسن

(وقضى ربك الا تعبدوا الا اياه) ربك جل شانه امر قطعى ايله امر ايلديكه اندن غيريه عبادت ايتميه سز (وبالوالدين احسانا) ووالدينكزه احسان ايليه سز زيرا اول ايكيسى وجودكزه وتعيشكزه سبب ظاهردر (اما يبلغن عندك الكبر احدهما او كلاهما) اكر اول والد ووالده كدن برى ويا ايكيسى بيله سنك قاتنده هرمه ايريشه (فلا تقل لهما اف) انلره تضجر ايدوب قول ردى سويلمكل اول كرك استقذار كدن ويامؤنتلرينى استثقالكدندر (ولا تنهرهما) وانلرى اعجاب ايتديكك شيئدن اغلاظله زجر ايتمكل (وقل لهما قولا كريما) وانلره تأفيف ونهردن بدل قول حسن جميل لين سويلمكل * شول عبد مذنب كبى كه فظ غليظ سيدنه سويليه (واخفض لهما جناح الذل من الرحمة) وانلره رحمت وشفقتكدن تواضع ايدوب جانب ذلكى الانه ايتمكل وانلره تعظيمكدن اوزرلرينه رفع يد ايتمكل (وقل رب ارحمهما كما ربيانى صغيرا) واكر مسلملر ايسه لر ديكل كه يارب انلره رحمت ايلمكل وبنم قلبمه انلره مرحمت القاء ايتكه انلرى تربيه ايدم صغرم حالنده انلر بنى تربيه ايتملرى كبى * پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر الله تعالينك رضاسى والدينك رضاسنده در وسخطى انلرك سخطنده در * روايت اولنديكه بر رجل پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه ديديكه والديمك كبرلرى حالنده خدمتلرينى ايتدم انك كبى كه صغرم حالنده انلر بكا ايتمشلردى انكله اوزرمده كى حقلرينى قضا ايتمش اولورمين * ديديكه قضا ايتمش اولمزسن زيرا انلر سكا انى حياتك استيو ايدرلردى سن ايسه انلرك موتنى استيو ايدوبسن (ربكم اعلم بما فى نفوسكم) والدينكزه برّ وعقوقدن ضمائركزده اولان شيئه ربكز جل شانه اعلمدر (ان تكونوا صالحين) اكرسز والدينكزه برّ واحسان ايدر اولورسكز حقلرنده لازم اولان شيئه قيامده قصور كزدنصكره (فانه كان للاوّابين غفورا) ايمدى اول الله تعالى شول ذنوبندن توبه ايدوب انك طاعتنه رجوع ايدنلره غفور اولدى * علماء اوّابده اختلاف ايتديلر دينلديكه اول هر كمسه دركه هر كناه ايشلديكنده توبه ايدر ويا اولدركه خيره رجوع ايديجيدر ويا الله تعالى يى تسبيح ايديجيلردر ويا صلاة ضحايى قيلنلردر ويا اخشامله يتسو اراسنده نافله قيلنلردر (وآت ذا القربى حقه) ذوقرابتكه حقنى ويركل كه اول صلهٔ رحم وحسن معاشره وانلره برّدر ابو حنيفه رضى الله تعالى عنه ديديكه انلر اكر محارم فقرا ايسه لر حقلرى انلره انفاقدر دينلديكه ذوقرابه ايله مراد پيغمبريمز صلى الله

تعالى عليه وسلمك اقاربيدر (والمسكين وابن السبيل) ودخى سائله وضيفه حقنى ويركل كه اول اوچ كون انى اطعامدر (ولا تبذر تبذيرا) مالكى معصيته انفاق ايتمكل مجاهد ايدر اكر بر كيمسه جمله مالنى حق يولنه انفاق ايتسه تبذير اولمز * واكر باطل يره برمد انفاق ايتسه تبذير اولور * شعبى ايدر ابو اسحاقله كوفه ده كيدردك برداره اوغرادقكه اول جص وآجرله ياپيلوردى اشبو تبذيردر ديدى (ان المبذرين كانوا اخوان الشياطين) تبذير ايدنلر شرارتده شياطينك امثاليدر زيراكه تضييع واتلاف شردر ودخى انلرك اصدقاء واتباعيدر زيراكه اسرافده ومعاصى يه صرفده انلره اطاعت ايدرلر روايت اولنديكه انلر مالرين سمعه ايچون انفاق ايدرلردى اندن نهى اولنوب قرباته انفاقله امر اولنديلر (وكان الشيطان لربه كفورا) حالبوكه شيطان الله تعالينك نعمتنه جحود اولدى * ايمدى لايق دكلدركه اكا اطاعت اولنه * زيراكه اول كنديك عملى مثلنه دعوت ايدر (واما تعرضنّ عنهم ابتغاء رحمة من ربك ترجوها فقل لهم قولا ميسورا) يا محمد اكر سن ذوى القربى ومساكين وابن السبيله ويرمكه بزسكا امر ايتمشيكن رددن حياء ايدوب سن انلردن اعراض ايدرسن الله تعاليدن رزقه انتظار ايله كيم انك سكا كلمسن رجا ايدرسن تاكه كلديكنده انلره ويره سن ايمدى انلره قول لين ويا وعد جميل ايلمكل وياخود الله تعالى بزه وسزه ويره ديو سويلمكل يوخسه انلره جواب تركن ايتمكل * دينلديكه اشبو آيت مهجع وبلال وصهيب وسالم وخباب حقنده نازل اولوبدركه انلر احيانده پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمدن احتياج اولدقلرى شيئى سؤال ايدرلردى اول ايسه انده بولنمديغنده رددن حياء ايدوب جواب ويرمزدى (ولا تجعل يدك مغلولة الى عنقك ولا تبسطها كل البسط فتقعد ملوما محسورا) يا محمد شول الى بوينه تيورلنمش كبى حق يولنه انفاقدن بخل ايدوب الكى امساك ايتمكل وعندنده اولان رزقك جميعن ويرمكله بسط دخى ايتمكل كه الله تعالى عندنده وكرك ناسك عندنده اسراف وسوء تدبيرله ملوم وقاتنده برشئ قالمامغله اول فعلكه نادم اولورسن * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه برصبى كلوب ديديكه انام سندن ديلركه اكا درع كيوره سن والحال پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك قيصندن غيرى يوغيدى * يا صبى برساعتدن برساعته دكين نه ظاهر اولور كوره لم ايمدى وقت آخرده كل ديدى *

صبی کیدوب کیرو کلدی ودیدیکه انام سندن دیلرکه اکنکده کی درعی اکا کیوزه سن نعم دیوب انی اکنندن چیقاردی وصبی یه ویروب کندی عریان اوتوردی بعده بلال اذان اوقیوب مسلمون اکا منتظر اولدیلر که نمازه چیقه اول ایسه عریان اولدیغندن چیقمغه چاره سی اولمدی * اویله اولسه بوآیتله تأدیب بیورلدی بعده انی تسلیه ایچون دینلدیکه ﴿ان ربك یبسط الرزق لمن یشاء ویقدر﴾ ربك جل شانه عبادندن دیلدیکی کیمسه یه رزقنی توسیع ایدر ودیلدیکنه تضییق ایدر نچانکه صلاحی توسیعده ویاتضییقده اوله ﴿انه کان بعباده خبیرا بصیرا﴾ اول الله تعالی عبادنه خبیر وبصیردر سر وعلنلرین بیلور مصالحلرندن کندیلره خفی اولان اکا ظاهردر وجائز اولورکه انکله مراد قبض وبسط الله تعالینك امرندندرکه اول عبادك سرائر وظواهرنه عالمدر یوخسه عباده واجب اولان اقتصاردر ویاخود الله تعالی کاهی بسط وکاهی قبض ایدر ایمدی انك سنتیله استنان ایدك یوخسه بسط وقبضده افراط ایتمه کز ﴿ولا تقتلوا اولادکم خشیة املاق﴾ فقر خوفیله اولادکزی قتل ایتمه کزکه اول اهل جاهلیت عادتی ایدیکه قزلرینی دیری ایکن دفن ایدرلردی فقردن خوفله اویله اولسه الله تعالی انلری اندن نهی ایدوب رزقلرینه ضامن اولدی ودیدیکه ﴿نحن نرزقهم وایاکم﴾ انلره وکرك سزه رزقی بزویررز ﴿ان قتلهم کان خطأ کبیرا﴾ زیرا انلری قتل خطاء کبیراولدیکه انکله تناسل منقطع اولور ﴿ولاتقربوا الزنا انه کان فاحشة وساء سبیلا﴾ زنایه عزمله ومقدماتنی اتیانله قریب اولمکزکه اول برقبحی ظاهر فعل وچرکین طریق اولدی زیرا اول عصبی ایضاعدرکه اول قطع انسابه وفتن تهییجنه مؤدّی اولور ﴿ولا تقتلوا النفس التی حرّم الله الا بالحق﴾ وقتل نفس ایتمه کزکه الله تعالی انی سزه حرام ایتمشدر مکرکه اول نفسده اوچ خصلتك بری بولنه یامؤمن ایکن کافر اوله ویامحصن ایکن زنا ایده ویا بر نفس معصومی عمدا قتل ایده اویله اولسه قتل اولنمغه مستحق اولور ﴿ومن قتل مظلوما فقدجعلنا لولیه سلطانا﴾ برکیمسه که قتل اولنمسن ایجاب ایدر حالی یوغیکن قتل اولنه بز انك ولیی یعنی وفاتندنصکره امرنه ولی ایدن وارثیچون قاتل اوزره قوت وولایت قیلورز مقتضای قتله انی مؤاخذه ایدر دیلرسه قتیلك یرینه انی قتل ایدر ویادیتن اخذ ایدر ویاعفو ایدر ﴿فلا یسرف فی القتل﴾ قتیلك ولیسی قتلده اسراف ایتمسون اشبو اسرافده مفسرون

(اختلاف)

اختلاف ایتدیلر دینلدیکه یعنی قاتلك غیری قتل اولنمسون تنکیم زمان جاهلیتده قاتلك قتلیله راضی اولمزلردی بلکه اندن اشرفی قتل ایدرلردی ویاخود برقتیلك یرینه برجماعت قتل اولنمسون تنکیم زمان جاهلیتده قتیل شریف اولسه یالکز قاتلك قتلیله راضی اولمزلر بلکه انکله بیله اقرباسندن برجماعتی دخی قتل ایدرلردی ویاخود قتلده مثله ایدلمسون ﴿انه کان منصورا﴾ قتیل منصور اولدی قاتلنه قصاص ثبوتیله واول قتیلك خطایاسی تکفیریله وقاتلنه نار واجب اولمسیله ویاخود ولیّ قتیل منصور اولدیکه الله سبحانه وتعالی انکچون قاتل اوزره قصاص ایجاب ایتدی وولاة اوزره اکا اعانتی الزام ایتدی ویاخود اسرافله قتل اولنان منصور اولدیکه ولیسی اندن قصاصی استیفا ایدر ﴿ولاتقربوا مال الیتیم الا بالتی هی احسن﴾ مال یتیمه قریب اولمکز مکر شول خصلتله کیم اول احسندرکه اول یتیم ایچون انی حفظدر * وتعامل شرعی ایله تثمیر وتربیحدر ﴿حتی یبلغ اشدّه﴾ حتی که سن بلوغه ایریشه ﴿واوفوا بالعهد﴾ وعهد کزه وفا ایدك اول کرکسه کندیکزله ربکز بیننده‌در ویا کندیکزله ناس بیننده‌در ﴿ان العهد کان مسؤلا﴾ زیراکه یوم قیامتده عهد صاحب عهددن سؤال اولنورکه نه سببله نقض اولنوبسن موؤده‌نك نه سببله قتل اولنمسنده سؤال اولندیغی کبی ﴿واوفوا الکیل اذا کلتم﴾ مکیلاتدن برشیئی غیریچون کیل ایدر اولسکز کال اوزره کیل ایدك یوخسه نقص ایتمکز ﴿وزنوا بالقسطاس المستقیم﴾ وموزوناتدن برشیئی غیرایچون وزن ایدر اولسکز میزان سوی ایله وزن ایدك ﴿ذلك خیرواحسن تأویلا﴾ ایمدی کیل ووزنده وفا ایتمکز غدر ونقصدن خیرلیدر وعاقبته احسندر ﴿ولاتقف مالیس لك به علم﴾ حقیقتن بیلمدیکك شیئه حدس وظنله اتباع ایتمکل اشبونده تقلیددن نهی واردرکه اول صحت وفسادی بلنمین شیئه اتباعدر ﴿ان السمع والبصر والفؤاد کل اولئك کان عنه مسؤلا﴾ سمع وبصر وفؤادك عملندن صاحبی سؤال اولنور * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه بررجل کلوب دیدیکه یارسول الله بکا برتعویذ تعلیم ایتکه انکله تعوذ ایدم دیدی دیکل که (اعوذبك من شرّ سمعی وشرّ بصری وشرّ لسانی وشرّ قلبی وشرّ منیتی) الهی سمع وبصر ولسان وقلب ومنیتم شرندن سکا استعاذه ایدرین ﴿ولاتمش فی الارض مرحا﴾ بطروکبر وخیلائله یریوزنده یوریمکل ﴿انك لن تخرق الارض ولن تبلغ الجبال طولا﴾ زیراکه

سن كبر كله ارضى قطع ايدوب نهايتنه ايرر دكلسن ويا انكله جباله تطاول
وتساوى يه دخى قادر اولمزسن ﴿ كل ذلك كان سيئه عندربك مكروها ﴾ اشبو
ذكر اولنان يكرمى بش خصالك كليسى كه ﴿ لاتجعل مع الله الها آخر ﴾ دن
بومحله دكدر * الواح موسى عليه السلامده مكتوبه در * اندن هر
منهينك اثم وبالى ربك جل شانه عندنده مكروه اولدى ﴿ ذلك مما اوحى
اليك ربك من الحكمة ﴾ اشبو امر ونهى اولنانك كليسى حكمتدن ربك جل
شانه سكا وحى ايتديكندندر ﴿ ولاتجعل مع الله الها آخر فتلقى فى جهنم ملوما
مدحورا ﴾ الله تعالى ايله بيله اله آخر قيلمغل كه مطرود وهر خيردن مبعود
اولديغك حالده ناره القا اولنورسن اشبو پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه
خطابدر لكن مراد امتيدر حق جل وعلا ملائكه بنات اللهدر دين كفره يه
خطاب ايدوب ديديكه ﴿ أفأصفيكم ربكم بالبنين واتخذ من الملائكة اناثا ﴾
ربكز جل شانه سزى افضل اولاد اولان بنون ايله تخصيص ايدوب كندى
ايچون ملائكه دن بناتمى اتخاذ ايتدى حالبوكه بوخصلت عقولكزك رأى
وعادتنه مخالفدر ﴿ انكم لتقولون قولا عظيما ﴾ ايمدى سز اكا اولاد اضافتيله
قول منكر عظيم ديرسزكه زيرا اول سرعت زوالله متصف بعض اجسام
خاصه سيدر * وبوندنصكره كنديكزى انك اوزره تفضيل ايدرسز شول
حيثيتندنكه كراهت ايتديككز شيئى انكچون قيلورسز وبعده ملائكه اشرف
خلق الله ايكن بنونكزدن ادون قيلورسز ﴿ ولقد صرّفنا فى هذا القرآن
ليذكروا ﴾ اشبو قرآنده بز عبر وامثال واحكام وحججى تبيين وتكريريمز
﴿ ومايزيدهم الانفورا ﴾ انلرك حقدن نفورين وقلت طمأنينتن آرتورر
﴿ قل لوكان معه آلهة كما يقولون اذا لابتغوا الى ذى العرش سبيلا ﴾ يامحمد
مشركينه ديكل كه اكر انلرك ديدكلرى كبى الله تعالى ايله بيله آلهه اوليدى
انلر ذوالعرش اولان الله تعالى يه مغالبه وقهر ايله سبيل طلب ايده لر ديكه انك
ملكنى ازاله ايده لر نتكيم ملوك دنيا انى برى برلرينه ايدرلر وياخود اكا تقربه
سبيل طلب ايدرلردى * ويا انك فضلنى بيلوب كنديلرين اكا تقريب ايدر
شئ طلب ايده لردى ﴿ سبحانه وتعالى عما يقولون علوّا كبيرا ﴾ الله تعالى
مشركينك مقاله سندن تعالى بعيدله تنزه وتعالى ايتدى * زيراكه اول
مراتب وجودك اعلاسنده دركيم واجب الوجود والبقاءدر * واتخاذ
ولد ايسه مراتب وجودك ادناسندندر زيرا اول ممتنع البقاء شيئك خواصندندر

(تسبح)

﴿ تسبح له السموات السبع والارض ومن فيهنّ ﴾ سموات وارضونك ذاتلرى
اول الله تعالى يى لسان حالله وايكيسنك ايچنده اولان ملائكه وانس وجن
لسان مقالله تسبيح وتقديس ايدر ﴿ وان من شئ الايسبح بحمده ﴾ حيوانات
ونامياتدن برشئ يوقدركه الا اول الله تعالى يى حمدنه ملتبس اولديغى حالده
لسان حالله لوازم امكان وتوابع حدوث اولان شيئدن تنزيه ايدر شول
حيثيتندنكه اول امكان وحدوث ايله انك واجب الوجود صانع قديم ايدوكنه
دلالت ايدر ﴿ ولكن لاتفقهون تسبيحهم ﴾ لكن سز كندى لغات والسنه كز
اوزره اولان تسبيحدن ماعدانك تسبيحلرينى بيلمزسز ﴿ انه كان حليما غفورا ﴾
اول الله تعالى حليمدر اكا شرك ايدنلرك عقوبتنه عجله ايتمز وانلردن توبه
ايدنلره غفوردر ﴿ واذا قرأت القرآن جعلنا بينك وبين الذين لايؤمنون
بالآخرة حجابا مستورا ﴾ يامحمد قچان سن قرآن اوقويه سن سنكله آخرته
ايمانى اولميانلرك بيننه حجاب مستور قيلورزكه انلر قراءت ايتديكك شيئى فهم
ايتمزلر * وياخود مراد حجاب ظاهر اوله * روايت اولنديكه وقتاكيم
﴿ تبت يدا ابى لهب ﴾ سوره سى نازل اولدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه
وسلم وابوبكر رضى الله تعالى عنه ايله بر مجلسده اوتوررلردى ابولهبك مرأه سى
بيله سنجه برطاش المش كلدى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمى كورميوب
ابوبكر رضى الله تعالى عنهه ديديكه صاحبك قانده در ايشتدمكه اول بنى
هجو ايتمش ابوبكر رضى الله تعالى عنه ديديكه والله اول شاعر دكلدر
شعرى نه ايجاد ايدر ونه سويلر مرأه ديديكه كلمشدمكه اشبو طاشى باشنه
اورم اندن دونوب كتدى ابوبكر ديديكه يارسول الله اول سنى كورمدى
ديديكه نعم زيرا برملك بنمله انك اراسنده پرده اولدى ﴿ وجعلنا على قلوبهم
اكنة ان يفقهوه وفى آذانهم وقرا ﴾ وبز انلرك قلوبنه غطالر قيلورز تاكه
انى فهم ايتميه لر * وآذانلرينه ثقل وصمم قيلورز تاكه انى سمع قبولله
اصغا ايتميه لر ﴿ واذا ذكرت ربك فى القرآن وحده ولوا على ادبارهم نفورا ﴾
يامحمد قچان رب تعالى يى قرآنده لااله الاالله ديو برليو ذكر ايلسك سندن نفرت
ايدر اولدقلرى حالده اردلرينه دونوب كيدرلر ﴿ نحن اعلم بما يستمعون به ﴾
بز انلرك استماعن طلب ايتدكلرى شيئى بيلورز ﴿ اذ يستمعون اليك واذهم نجوى ﴾
قچانكه سنى قرآن اوقوركن استماع ايده لر شول وقتده كه سنك امركده تناجى
ايدرلر كيمى بومجنوندر وكيمى بوكاهندر وكيمى بوشاعردر وكيمى بوساحردر

دیرلر ﴿ اذیقول الظالمون ان تتبعون الارجلا مسحورا ﴾ قچان ظالملر که انلر
ولید بن مغیره واصحابیدر دیرلرکه سز بر رجل مطبوب مغلوب العقله اتباع
ایدرسز ﴿ انظر کیف ضربوا لك الامثال فضلوا فلایستطیعون سبیلا ﴾ نظر
ایتکه سنی نیجه مجنون وکاهن وشاعر وساحره تشبیه ایدرلر اول مقالهده خطا
ایدوب انکله طریق حقه وصوله استطاعتلری اولمز ﴿ وقالوا أئذا کنا عظاما
ورفاتا أئنا لمبعوثون خلقا جدیدا ﴾ انکار واستبعاد طریقی اوزره دیدیلرکه
بز موتمزدنصکره عظام وحطام اولدیغمزدنصکره آخرتده دیر کوریلورمیز
﴿ قل کونوا حجارة او حدیدا او خلقا مما یکبر فی صدورکم ﴾ یا محمد سن انلره
دیکل که قلوبکزده استشعار ایدك که سز شدت وقوتده حجاره ویاحدید سز
ویاصدوریکزده عظیم اولور سماء وارض وجبال کبی خلق آخرسز ویاموتك
کندیسز یته سزی اماته ایدوب بعث ایدیسرین ﴿ فسیقولون من یعیدنا
قل الذی فطرکم اوّل مرّة ﴾ دیسرلردرکه موتدنصکره بزی کیم بعث ایدر
دیکل که اول الله تعالی کیم اوّل مرّهده سزی خلق ایتمشدر انشایه قادر
اولان رب تعالی اعادهیه دخی قادر اولور ﴿ فسینغضون الیك رؤسهم
ویقولون متی هو قل عسی ان یکون قریبا ﴾ بعده استهزاء طریقی اوزره
باشلرین تحریك ایدوب دیرلرکه بعث ویاقیامت نه وقتده اولور دیکل که اول
قریبدر لابد اولور بعده دیرلرکه اول قریب نه وقتدهدر دیکل که ﴿ یوم
یدعوکم ﴾ شول کونده که اول الله تعالی سزی قبورکزدن موقف قیامته
دعوت ایدر ﴿ فتستجیبون بحمده ﴾ اکا اجابت ایدرسز حامدین اولدیغکز
حالده بر وقتده کیم حمدکز سزه نفع ایتمز ﴿ وتظنون ان لبثتم الا قلیلا ﴾ وتیقن
ایدرسزکه دنیاده ویاقبورده آز زمان لبث ایدوبسز زیراکه انسان دنیاده
وقبرده نه‌دکلو زمان کثیر لبث ایتسه قیامت وخلود مدتنده انی قلیل عدایدر
دینلدیکه الله تعالی ایکی نفخه بیننده انلردن عذابی رفع ایدرکه انك مدتی
قرق ییلدر * اویله اولسه عذابی اونودوب ظن ایدرلرکه قبرده مدت لبثلری
قلیل اوله ﴿ وقل لعبادی یقولوا التی هی احسن ﴾ یامحمد بنم مؤمنین قوللریمه
دیکل که مشرکلره احسن اولان کلمه‌یی سویلسونلر یوخسه انلرك سفاهتلرینه
مکافات ایتمسونلر * روایت اولندیکه مشرکلر مؤمنلره ایذا ایدرلردی *
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه شکایت ایدیجك امر اولندیکه انلره
جواب حسن لینله جواب ویرهلر یوخسه خشینله دکل دینلدیکه یعنی انلره الله

تعالی سزه هدایت ایتسون دیمکله جواب ویرهلر بعده قتال آیتیله نسخ
اولندی ﴿ ان الشیطان ینزغ بینهم ان الشیطان کان للانسان عدوّا مبینا ﴾
شیطان انلرك بیننده مرآء وشری تهییج ایدر مخاشنه ایسه انلری عناده
ایرکورر انکله غالبده شر وفساد ارتورر زیراکه شیطان انسانه عداوتی
ظاهر عدو اولدی ﴿ ربکم اعلم بکم ان یشأ یرحمکم او ان یشأ یعذبکم ﴾ ربکز
جل شانه سزك امریکزه اعلمدر دیلرسه سزه رحمت ایدر ایمانی توفیق ایتمسیله
ویادیلرسه سزی تعذیب ایدر شرك اوزره اولدرمسیله یعنی سز انلره کلمهٔ
احسن سویلکز یوخسه انلره سز اهل نار دنسز دیو تصریح ایتمکز زیرا اول
قول انلری شره تحریض ایدر مع هذا ختام امرلری غیبدر انی الله تعالیدن
غیری احد بیلمز ﴿ وما ارسلناك علیهم وکیلا ﴾ بز سنی انلر اوزره موکل ایتمدك که
ایمان اوزره انلره قهر ایدهسن بلکه سنی بشیر ونذیر کوندرمشز ایمدی انلره
مدارات ایت واصحابکه امر ایتکه انلردن اذالری احتمال ایتسونلر * روایت
اولندیکه مشرکون انلره ایذاده افراط ایدوب پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه
وسلمه شکایت ایتدکلرنده بو آیت نازل اولدی * دینلدیکه انلردن بر رجل
عمر رضی الله تعالی عنهی شتم ایدیجك عمر رضی الله تعالی عنه اکا قصد ایلدی
امر الهی اولدیکه اول انی عفو ایده * دینلدیکه بو آیت قتال آیتیله
منسوخهدر ﴿ وربك اعلم بمن فی السموات والارض ﴾ ربك جل شانه سموات
وارضده اولان مخلوقاته واحواللرینه اعلمدر نبوّت وولایته دیلدیکن
اختیار ایدر اشبو قریشك استبعادنی رددرکه ابوطالبك یتیمی پیغمبر اوله
واصحاب جوع اکا اصحاب اوله ﴿ ولقد فضلنا بعض النبیین علی بعض ﴾
انبیانك بعضنی بعضی اوزره فضائل نفسانیه ایله وعلائق جسمانیهدن تبری
ایله تفضیل ایتدك یوخسه اتباع واموال کثرتیله دکل حتی داود علیه السلامی
اکا کتابدن وحی اولنانله تشریف ایتدی یوخسه اکا ویریلان ملك ایله دکل
اول اجلدن دینلدیکه ﴿ وآتینا داود زبورا ﴾ وداوده بز زبوری ویردك که
اول بر کتابدرکه الله تعالی انی داود علیه السلامه تعلیم ایتدی یوز اللی سوره
ایدی جمیعی دعا وتحمید وتمجید وثنا ایدی یوخسه انده حلال وحرام
وفرائض وحدود یوغیدی ﴿ قل ادعوا الذین زعمتم من دونه فلا یملکون
کشف الضرّ عنکم ولا تحویلا ﴾ یامحمد مشرکینه دیکل که الله تعالیدن
غیری آلهه زعم ایتدکلریکزی چاغرك که سزه اصابت ایدن قحط وجوعی

سزدن کیدرمه‌لر ایمدی بیلك که اول آلهه‌کز سزدن نه ضرری کیدرمکه و نه انی غیره تحویل ایتمکه قادر اولور ﴿اولئك الذین یدعون یبتغون الی ربهم الوسیلة﴾ اول آلهه‌که مشرکون انلره دعا و عبادت ایدرلر وانلکه رب تعالی‌یه قربت طلب ایدرلر * دینلدیکه وسیله بر درجهٔ علیا درانی طلبده الله تعالی‌یه تضرع ایدرلر ویاخود وسیله کشی‌یی الله تعالی‌یه تقریب ایدر هرشیئدر ﴿ایهم اقرب﴾ نظر ایدرلرکه انلرك قنغیسی الله تعالی‌یه اقربدرکه انی وسیله ایدینه‌لر ویاخود انلرك قنغیسی اقربدرکه عمل صالحله الله تعالی‌یه ورسولنه وسیله طلب ایده ﴿ویرجون رحمته ویخافون عذابه﴾ سائر عبادی کبی الله تعالینك رحمتنه رجاء و عذابندن خوف ایدرلر اویله اولسه سز انلری نیچه آلهه زعم ایدرسز ﴿ان عذاب ربك کان محذورا﴾ ربك جل شانه‌نك عذابی محذور اولدی حقیقدرکه هراحد حتی رسل وملائکه دخی حذر ایده‌لر * ابن مسعود ایدر اشبو آیت عربدن برطائفه شاننده نازل اولوبدرکه انلر جندن برقومه عبادت ایدرلردی اول جنیلر اسلامه کلوب انلرك اسلامنی اول انلره عبادت ایدن انسیلر بیلمیوب کما کان انلرك عبادتنه تمسك ایتدیلر حق تعالی اول عبادت ایدنلری تعییر ایچون بو آیتی انزال ایتدی ﴿وان من قریة الا نحن مهلکوها قبل یوم القیامة او معذبوها عذابا شدیدا کان ذلك فی الکتاب مسطورا﴾ بر قریه که بزانی تخریب ویا اهلنی موت ویا استیصال الله یوم قیامتدن اوّل هلاك ایده‌وز ویا کفر و عصیان ایتدکارنده قتل وانواع بلیه ایله تعذیب ایده‌وز * دینلدیکه مؤمنلر ایسه‌لر اماته ایله هلاك کافرلر ایسه‌لر انواع عذابله تعذیب ایتامز لوح محفوظده مسطور اولدی ﴿وما منعنا ان نرسل بالآیات الا ان کذب بها الاوّلون﴾ قریشك اقتراح ایتدیکی آیاتی ارسالدن بزی صرف ایتمدی الا اوّلینك تکذیبی که طبعده بونلر انلرك امثالیدر اکر ارسال ایتسیدك انلرك کبی تکذیب ایدرلردی اویله اولسه سنتمز مقتضاسنجه استیصاله مستحق اولورلردی والحال بز قضا ایتمشزدرکه بو امته استیصال ایتمیه‌وز زیرا انلردن نیچه‌لر ایمانه کلور ویا مؤمن اولادلری اولور * بعده امم سابقه‌دن شول اقتراح ایتدکاری آیاتی تکذیبله هلاك اولنلرك بعضنی ذکر ایدوب دیدیکه ﴿وآتینا ثمود الناقة مبصرة فظلموا بها﴾ بز ثمود قومنه سؤاللریله ناقه‌یی ویردك اول ناقه بینهٔ ذات ابصار اولدیغی حالده ویا انلرك کندیلرین ذوی بصائر قیلدك اویله اولسه اکا کافر اولدیلر

ویا ناقه‌یی عقرلری سببیله نفسلرینه ظلم ایتدیلر ﴿وما نرسل بالآیات الا تخویفا﴾ بز رسوللریمزه آیات مقترحه ایله ارسالمز دکل الا عذاب مستأصلدن تخویف ایچوندر خوف ایتمزلرسه اول انلره نزول ایدر * ویاخود آیات غیر مقترحه ایله معجزات کبی و آیات قرآن کبی ایله ارسالمز دکل الا عذاب آخرتله تخویف ایچوندرکه ایمانه کلمزلرسه آخرتده اول انلره ایرر ﴿واذ قلنا لك ان ربك احاط بالناس﴾ ذکر ایت شول وقتی‌که بز سکا وحی ایتدك ربك جل شانه علم و قدرتیله ناسی یعنی قریشی احاطه ایدوبدر انلر انك قبضهٔ قدرتنده‌در ایمدی انلردن خوف ایتمکل تبلیغ رسالتدن امر اولندیغك شیئی امضاء ایلکل ﴿وما جعلنا الرؤیا التی اریناك الا فتنة للناس﴾ لیلهٔ معراجده یا محمد سکا کوستردیکمز رؤیایی جمیع خلقه ویا قریشه فتنه قیلدقکه انلرك کیمی انی تصدیق و کیمی تکذیب ایتدی اکثرون دیدیلرکه انکله مراد پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك لیلهٔ معراجده کوردیکی عجایب و آیاتدرکه انی کوزیله کوردی * و برقوم دیدیلرکه انکله مراد پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمك عام حدیبیه‌ده کوردیکی رؤیادرکه کندویی و اصحابنی مکه‌یه دخول ایدر کوروب اجل حلولندن اوّل مکه‌یه عجله ایله کتدی * مشرکون ایسه انی اندن صد ایدوب کیرو مدینه‌یه رجوع ایتدی ایمدی اول ییلده اکا کیررین دیو خبر ویردیکندن صکره کیرمدین مدینه‌یه رجوعی بعض ناسه فتنه اولدی بلکه عام قابلده داخل اولوب حقنده (لقد صدق الله رسوله الرؤیا) آیتی نازل اولدی ﴿والشجرة الملعونة فی القرآن﴾ سورهٔ صافاتده ذکر اولنان شجرهٔ زقوم نام شجره‌یی دخی فتنه قیلدقکه انی اکل ایدیجیلر لعنت اولنمشلردر * و شجرهٔ ملعونه‌نك فتنه اولمسی شول وجهدندرکه مشرکون انی ایشیدیجك دیدیلرکه محمد زعم ایدرکیم جحیم حجاره‌یی احراق ایده بوندنصکره اول شجره جحیمده بتردیو خبر ویرر والحال بیلمزلرمیکه سمندلك وبرنی ناردن و نعامه‌یی بلع ایتدیکی جمرك اذاسندن حمایته قادر اولان رب تعالی قادردرکه نارده بر شجره خلق ایده‌کیم انی نار احراق ایتمیه ﴿ونخوّفهم فما یزیدهم الا طغیانا کبیرا﴾ بز انلری انواع تخویفله تخویف ایدرز حالبوکه بزم تخویفمز انلرك عتوّنی و حددن تجاوزلرینی آرتورر ﴿واذ قلنا للملائکة اسجدوا لآدم فسجدوا الا ابلیس قال ءاسجد لمن خلقت طینا﴾ ذکر ایت شول وقتی‌که بز ملائکه‌یه آدمه سجده ایدك دیو امر ایدوب ابلیسدن غیریسی اکا سجده ایتدیلر اول اکا سجودی

انكار ايدوب ديديكه بن اكا سجودمى ايدرينكه انى سن طيندن خلق ايدوبسن
* ابن عباس رضى الله عنهما ايدر الله تعالى ابليسى ارضه كوندرديكه انك
عذب وملحندن بر كفه تراب الدى * اولكه انك عذبندن خلق اولنوبدر
اول سعيددر اكرچه اول كافر وكافره‌دن وجوده كلورسه‌ده واولكه انك
ملحندن خلق اولنوبدر اول شقيدر اكرچه اول مؤمن ومؤمنه‌دن وجوده
كلورسه‌ده (قال أرأيتك هذا الذى كرمت علىّ لئن اخرتن الى يوم القيامة
لاحتكنّ ذرّيته الاقليلا) ابليس ديديكه يارب بكا خبر وير شوندنكه اوزريمه
آنى تكريم ايدوب اكا سجودله بكا امر ايدرسن نيچون انى بنم اوزريمه تكريم
ايتدك اكر بنى يوم قيامته دكين تأخير ايدرسك انك ذريتنى اغوا ايله استيصال
ايدم الا انلردن ازكسه‌لرى دكل كه انلرك شكيمه‌لرينه مقاومته قادر اولمزينكه
انلر عصمتكله مستثنالردر (قال اذهب فمن تبعك منهم فان جهنم جزاؤكم جزاء
موفورا) الله تعالى ابليسه ديديكه وارقصد ايتديككى ايت انلردن اولكه
سكا اطاعت ايدر جهنم سنك وانلرك وافر مكمل جزاكزدر (واستفززمن
استطعت منهم بصوتك) انلردن استطاعتك اولديغى فساده دعوتله
استخفاف واستزلال واستجهال ايت * ابن عباس رضى الله تعالى عنهما ايدر
هركسه‌كه ناسى معصيته دعوت ايدر اول ابليسك جنديدر (واجلب عليهم
بخيلك ورجلك) ركبان ومشاتكله انلره صيحه ايت * دينلديكه ابليسك
جن وانسدن ركبان و مشاتى واردركه اول هركسه‌دركه معصيتده قتال
ايده يعنى سكا متابعت ايدنلرك اوزره مكايد وحيلكى جمع ايت وركبان
ومشاتكى انلرك اوزره حث ايت (وشاركهم فى الاموال والاولاد) وانلره
اموال واولادلرنده مشاركت ايت اما انك مالده مشاركتى اولدركه حرامدن
حاصل اوله ويا حرامه انفاق اولنه * دينلديكه اول مشركونك انعامدن حرام
ايتدكارى بحيره وسائبه ووصيله وحامدر ودخى اولكه انى آلهه‌لريچون
ذبح ايده‌لر ويا حين ذبحده بسمله‌يى عمدا ترك ايده‌لر واما انك اولادده
مشاركتى اولدركه زنادن حاصل اوله ويا اولكه ديرى ايكن دفن ايديله
ويا كفره اولادندن يهودى و نصرانى و مجوسى ايده‌لر ويا اول اولادكه
تسميه‌سز جماعدن حاصل اوله * آثارده كلديكه وقتاكه ابليس جنتدن يره
سورلدى ديديكه يارب بنى آدم اجليچون جنتدن چيقاردك ايمدى بنى انك
و ذريتنك اوزره تسليط ايت بيورلديكه مسلط اولغل ديديكه يارب زياده

ايت بيورلديكه انلردن استطاعتك اولديغنجه فساده دعوتكله استخفاف
ايت وركبان ومشاتكله انلره صيحه ايت وانلره اموال واولادلرنده مشاركت
ايت * آدم عليه السلام ديديكه يارب بنم وذريتم اوزره ابليسى تسليط
ايتدك بن ايسه اكا مقاومت ايده‌مزين الا سنك عون وتصرتكله بيورلديكه
هر ولدكه سندن وذريتكدن وجوده كلور الا انك حفظنه ملائكه‌دن
مؤكل قيلورين وحسناتكزى اون مثليله وسيئاتكزى برمثليله جزالندررين
وروحلريكز جسدده اولدقجه توبه‌كزى قبول ايدرم خبرده كلديكه
ابليس ديديكه يارب پيغمبرلر و كتابلر كوندردك وناسه طعام وشراب
ومسكن ومجلس ويردك وصيد ايچون حبائل ودعوت ايچون اذان بيلدردك
بونلرك مقابله‌سنده بكا نه تعيين ايتدك بيورلديكه سنك رسولك كاهنلردر
وكتابلرك اشعاردر وطعامك ذكر الله‌سز ييلندر وشرابك هر مسكردر
ومسكنك حماملردر ومجلسك چارشولردر وطوزاقلرك نسادر واذانك
چالغولردر (وعدهم) وانلره مواعد باطله ايت آلهه‌لرينك شفاعتى كبى
وآباءلرينك كرامتنه اتكال كبى وطول امله توبه‌يى تأخير كبى (ومايعدهم
الشيطان الاغرورا) حالبوكه شيطان انلره غرورى وعد ايدر يعنى خطايى
صواب صورتنده كوسترر اكر دينورسه‌كه الله تعالى فحشائه امر ايتمز ايكن
اكا نيچه جائز اولوركه ابليسى اشبو اشياء مذكوره ايله عبادى اغوايه تسليط
ايده دينوركه اشبو امر اندن تهديد طريقى اوزره‌در عصاته (اعملوا ماشئتم)
ديو تهديد اولنمسى كبى (ان عبادى ليس لك عليهم سلطانا) بنم عباد
مختصم اوزره سنك قدرتك يوقدركه انلرى اغوا ايده‌سن (وكفى بربك وكيلا)
ربك جل شانه حافظ يتر هركسه‌يه‌كه اكا توكل ايدر (ربكم الذى يزجى لكم
الفلك فى البحر لتبتغوا من فضله) ربكز جل شانه سزكچون بحرده سفينه‌يى
يوريدركه انك رزقندن ربح وانواع امتعه طلب ايده‌سز (انه كان بكم رحيما)
اول الله تعالى سزه رحيم اولدى شول حيثيتدنكه احتياج اولديغكز شيئى سزه
تهيئه واسبابندن عسير اولان شيئى تيسير ايتدى (واذا مسكم الضرّ فى البحر
ضلّ من تدعون الا اياه) قچان سزه بحرده غرق خوفى ايرسه شول
حوادثكزده دعا ايتدكاريكزك جميعى خاطريكزدن كيدر الا الله تعالى
كيتمز بلكه اول حينده شدتكز دفعيچون دعايه انك غيرى خاطركزه
خطور ايتمز (فلما نجيكم الى البرّ اعرضتم) وقتاكه اول سزى غرقدن خلاص

ایدوب برّه ایرکوره توحیددن اعراض وکفران نعمتده اتساع ایدرسز
﴿ وكان الانسان كفورا ﴾ انسان رب تعالینك نعمتلرینه کفور اولدی والحال
عاقله لایق اولان اولدرکه برّ وبحرده رب تعالیدن خوفی مساوی اوله
هرحالده انك قدرتی مساوی اولدیغی کبی ﴿ أفأمنتم ان یخسف بکم جانب البرّ ﴾
خوف غرقدن خلاصله امنده می اولدیکز اول رب تعالیدنکه جانب
برّدن سزك اولدیغکز مکانی یره یچوره حتی که امنکز سزی اندن اعراضه
حمل ایتدی حالبوکه سزی بحرده غرقله اهلاك قادر اولان رب تعالی
قادردرکه خسفله ویاانك غیری وجهله برّده هلاك ایده زیرا انك قدرتنده
جوانب وجهات مساویدر ﴿ اویرسل علیکم حاصبا ﴾ ویاخود سمادن
اوزریکزه طاش یاغدره ویابر ریح کوندره کیم اول سزك اوزریکزه حصباء
یاغدره ﴿ ثم لاتجدوا لکم وکیلا ﴾ بوندنصکره سزی اندن حفظ ایدر وکیل
بولمیه سز زیرا انك فعلنی رد ایدر یوقدر ﴿ ام امنتم ان یعیدکم فیه تارة اخری
فیرسل علیکم قاصفا من الریح فیغرقکم بما کفرتم ثم لاتجدوا لکم علینا به تبیعا ﴾
وکذلك رب تعالیدن امنده می اولدیغکزکه اول سزی بعض دواعی خلقیله
کیرو بحره رکوبی الجاء ایدوب رکو بکزده اوزریکزه ریح قاصف ارسال ایده
حتی که سفینه کزی کسر ایدوب اشراك ویا کفرانکز سببیله سزی اغراق
ایده بوندنصکره سزی بزدن مطالبه ایدر ویابزی سزدن صرف ایدر ثائر
وناصر بولمیه سز ﴿ ولقد کرّمنا بنی آدم ﴾ بز بنی آدمی بهائم اوزره برنیچه
خصالله تفضیل ایتدك که اول حسن صورت ومزاج اعدل واعتدال قامت
وتمییز بالعقلدر وافهام بالنطق والاشارة واللحظدر واسباب معاش ومعاده
هدیدر ووجه ارضده اولان اشیایه تسلطدر وانواع صناعاته تمکندر
واسباب ومسببات علویه وسفلیه نك منافعله انلره عودتیدر ودخی بونلرك
غیریدرکه افرادی احصا اولنور دکلدر جمله دن بری بودرکه هرحیوان
طعامی اغزیله آلور الاکه انسان الیله آلوب تناول ایدر ﴿ وحملناهم فی البرّ
والبحر ﴾ وانلری برّده دوابله وبحرده سفائنله طاشیرز تاکه انلره مشقت ایرمیه
﴿ ورزقناهم من الطیبات ﴾ وبز انلره طعام وشرابك مستلذاتندن ویررز انك
کیمی کندی فعللریله وکیمی غیرك فعلیله حاصل اولور ﴿ وفضلناهم علی
کثیر ممن خلقنا تفضیلا ﴾ وبز انلری خلق ایتدکاریمزك کثیری اوزره تفضیل
ایتدك ظاهر آیت دلیلدرکه بنی آدم کثیر خلق اوزره تفضیل اولنمش اوله

(یوخسه)

یوخسه کل اوزره دکل بر قوم دیدیلرکه ملائکه دن غیری جمیع خلق اوزره
تفضیل اولنمشدر * کلبی ایدر خلقك کلیسی اوزره تفضیل اولنمشدر
الا ملائکه دن بر طائفه اوزره دکل که اول جبرائیل ومیکائیل واسرافیل
وملك الموت وانلرك اشباهیدر وملائکه نك بشر اوزره تفضیلنده اختلاف
اولندی جابر رضی الله تعالی عنهدن مرویدر حدیث مرفوعده ایدر حق جل
وعلا آدم وذریتن خلق ایدیجك ملائکه دیدیلرکه یارب انلری اکل وشرب
وقربان ایدر خلق ایتدك انلره دنیایی بزه آخرتی ویر کل الله تعالی جل شانه
دیدیکه شول یدمله خلق ایدوب روحمدن نفخ ایتدیکمی شول وجوده
کل دیو امرمله وجوده کلن کیمی قیلورم اولی بودرکه عوام مؤمنین عوام
ملائکه دن افضلدر وخواص مؤمنین خواص ملائکه دن افضلدر دینله
شول دلیل ایله کیم (ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات اولئك هم خیر البریة)
شونلرکه مؤمن اولوب عمل صالح ایشلدیلر انلر خلقك خیرلیسیدر دیو بیورلدی
﴿ یوم ندعوا کل اناس بامامهم ﴾ ذکر ایت شول کونیکه بز آنده هر امتی امام
ایتدکاری نبیلری ویا دینده مقدملری وکتابلری ویا دینلری ویا تقدیم
ایتدکاری کتاب اعماللریله چاغررز زیرا انده انساب کسیلور واعماله نسبتلری
قالور ویاخود انلری عقائد وافعاللرینه تحمیل ایدن قوی ایله ویاخود
امهاتلریله چاغریلور زیرا آنده عیسی علیه السلامه اجلال وحسن وحسین
رضی الله تعالی عنهمانك شرفنی اظهار واولاد زنایی افتضاحدن صیانت
واردر ﴿ فمن اوتی کتابه بیمینه فاولئك یقرؤن کتابهم ﴾ ایمدی چاغریلنلردن
اول کمسه که کتاب اعمالی یمیننه ویریله انلر کتابلرینی سرور وابتهاجله
اوقیه لر ﴿ ولایظلمون فتیلا ﴾ اجورلرندن ادنی شیء نقص اولنمیه لر کتابك
قراءتی یمیندن ویرلسنه تعلیقده دلالت واردرکه کتابی شمالندن ویریلن
اول کتابه مطلع اولدیغنده خجالت وحیرت انلری غشی ایدوب لسانلری
قراءتدن محتبس اوله ﴿ ومن کان فی هذه اعمی فهو فی الآخرة اعمی ﴾
بر کمسه که دنیاده اعمی القلب اولوب رشدنی کورمیه اول آخرتده دخی اعمی
اولوب طریق نجاتی کورمز ﴿ واضل سبیلا ﴾ وطریقی اخطأ اولور استعدادی
زائل وآلتی مفقود اولدیغیچون ﴿ وان کادوا لیفتنونك عن الذی اوحینا الیك
لتفتری علینا غیره واذا لاتخذوك خلیلا ﴾ انلر قریب اولدیلرکه سکا وحی
ایتدیکمز قرآندن سنی صرف ایده لر تاکه قرآنك غیرینی بزه اختلاق ایده سن

والحال انلرك مرادنه اتباع ایتسیدك انلر سنی ولی وصفی اتخاذ ایدوب بنم
ولایتمدن خروج وعداوتمه دخول ایدردك * ابن عباس رضی الله تعالی عنهما
ایدر ثقیفك وفدی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه قدوم ایدوب دیدیلرکه
سکا متابعت ایدرز اکر اوچ خصلتده بزه اجابت ایدرسك بریسی نمازده
رکوع ایتمیه‌وز واصنامزی کندی الیمزله قیرمیه‌وز وبرسنه لاتله تمتع ایده‌وز
اکا عبادت ایتمکسزین * پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم دیدیکه شول
دینده خیر یوقدرکه انده رکوع وسجود اولمیه واما اصنامکزی کندی
الیکزله قرمقدن امتناعکزده مخیرسز واما که لاته سزی تمتیع ایدر دکلم دیدیلرکه
سندن حاجتمز اولدرکه بزی عربدن برکمسه‌یه روا ایتمدیکك خصلتی بزه روا
ایتمکله بزی انلر بیننده ممتاز ایده‌سن اکر انلرك کراهتندن امتناع ایدرسك
بکا الله تعالی بویله امر ایدوبدر دیکل * پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم
سکوت ایدوب جواب ویرمدی انك سکوتی اجابت ایده دیو انلره طمع
ویریجك اشبو آیت نازل اولدی ﴿ولولا ان ثبتناك لقد كدت تركن اليهم شيئا
قليلا﴾ اکر سنی عصمتمزله حق اوزره تثبیت ایتمسیدك قریب اولوردك که
انلرك مرادنه اتباعه میل ایدیدك ﴿اذا لاذقناك ضعف الحيوة وضعف
الممات﴾ اکر سن انی ایتسك دنیاده وآخرتده سکا عذابی مضاعف قیلوردق
﴿ثم لا تجدلك علينا نصيرا﴾ بوندنصکره سندن بزم عذابمزی منع ایدر ناصر
بولمیدك ﴿وان كادوا ليستفزونك من الارض ليخرجوك منها واذا لا يلبثون
خلافك الا قليلا﴾ اکر اهل مکه سکا معاداتله سنی ازعاج ایدرلرسه‌که
سنی مکه‌دن چیقاره‌لر اکر سنی اندن چیقارسه‌لر سندنصکره انده بقالری
آز زمان اولور فی الحقیقه انجلین اولدیکه هجرتندنصکره بدرده قتل
اولندیلر * دینلدیکه اشبو آیت یهود حقنده نازل اولوبدرکه پیغمبریمز
صلی الله تعالی علیه وسلمك مدینه‌ده مقامنه حسد ایدوب دیدیلرکه انبیانك
مقامی شامدر اکر نبی ایسك انلره لاحق اولغلکه سکا ایمان کتوره‌وز
لکن سنی اکا خروجندن منع ایدن رومدن خوفکدر اویله اولسه انلرك
اول سوزی انك قلبنه واقع اولوب مدینه‌دن برمرحله کتدی اول سببدن
بو آیت نازل اولوب کیرو مدینه‌یه رجوع ایتدی بعده آز زمانده بنو قریظه
قتل اولنوب بنو النضیر اجلا اولندی ﴿سنة من قد ارسلنا قبلك من رسلنا﴾
الله تعالی سنت ایتدی سندن اوّل رسوللره کیم امتلری انلری تکذیب

ایتدکارنده رسوللری ارالرنده اولدقجه انلره عذاب ایتمیه بلکه ارالرندن
چیقدیغنده عذاب ایدردی ﴿ولا تجد لسنتنا تحويلا﴾ سن بزم سنتمزه تحویل
وتغییر بولمزسن ﴿اقم الصلاة لدلوك الشمس الى غسق الليل﴾ صلاة مفروضه‌یی
اقامت ایت شمسك زوالندن کیجه‌نك ظلمتی ظهورنه دکین دینلدیکه اشبو
آیت مواقیت صلواتی جامعدرکه دلوك شمسله مراد ظهر وعصردر وغسق
لیلله مراد مغرب وعشادر ﴿وقرآن الفجر﴾ وصلاة صبحی دخی اقامت ایت
﴿ان قرآن الفجر كان مشهودا﴾ زیرا صلاة صبحك شانندندرکه انده ملائکهٔ
لیل وملائکهٔ نهار حاضر اولور ویاخود انده شواهد قدرت جمع اولورکه
ظلمت ضیایه ونوم انتباهه تبدل ایدر ویا انده مصلیندن کثیر جمع اولور
﴿ومن الليل فتهجد به نافلة لك﴾ کیجه‌نك بعضی نومکدنصکره صلواتله قائم
اولغلکه سکا اول صلوات مفروضه اوزره زائد فریضه ویا فضیله اوله
وجوبی سکا مختص اولدیغیچون * روایت اولندیکه اوائل اسلامده صلاة
لیل فرض ایدی پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اوزره ودخی امت اوزره
بعده صلوات خمسله امتدن وجوبی نسخ اولوب استحبابی باقی اولدی اما که
پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم حقنده وجوبی باقی ایدی عائشه
رضی الله تعالی عنها پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمدن روایت ایدر
دیدیکه اوچ خصلت سزه سنت وبکا فرضدرکه اول وتر وسواك وقیام لیلدر
﴿عسى ان يبعثك ربك مقاما محمودا﴾ تاکه ربك جل شانه یوم قیامتده سنی
مقام محموده ایرکوره‌که اول امتنه شفاعت مقامیدرکه اوّلون وآخرون انده
اکا ثنا ایدر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم ایدر مؤذنی اذان اوقور
ایشتدیککزده انك کبی دیوب بعده بکا صلاة ایدك برکمسه‌که بکا برکره
صلاة ایده الله تعالی جل شانه اکا اون کره صلاة ایدر بعده بنم ایچون
الله تعالیدن وسیله‌یی استکزکه اول جنتده بر منزلتدر عباداللهدن برعبدك
غیری‌یه اول لایق اولمز رجا ایدرینکه اول عبدی بن اولام اولکه بنم ایچون
وسیله‌یی استیه بنم انکیچون شفاعتم واجب اولور * ابن عمر رضی الله عنهمادن
مرویدرکه یوم قیامتده کونش قریب اولدیغنده عرق ناسك قولاقلری نصفنه
ایریشه اویله اولسه آدم علیه السلام اندن موسی علیه السلام اندن محمد
صلی الله تعالی علیه وسلمدن استغاثه ایده‌لرکه خلایق بیننده قضا ایچون شفاعت
ایده اویله اولسه اول واروب حلقهٔ بابی اخذ ایده حتی که رب تعالی انی مقام

محموده بعث ایده کیم اهل جمعك کلیسی اکا ثنا ایده‌لر * مجاهد ایدر انك
مقام محموده بعث اولنمسیله مراد الله تعالى انى عرش اوزره اقعاد ایدر
عبد الله بن سلام رضی الله تعالى عنه ایدرکه اول انى کرسى اوزره اقعاد ایدر
(وقل رب ادخلنی مدخل صدق واخرجنی مخرج صدق) دیکل‌که یارب بنی
قبره ادخال مرضى ایله ادخال ایت وبعث عندنده بنی قبردن کرامته ایریلور
اخراجله اخراج ایت * دینلدیکه مراد مدینه‌یه ادخال ومکه‌دن
اخراجدر ویاخود مکه‌یه اهلی اوزره ظاهرا ادخالیدر وینه مکه‌دن
مشرکیندن آمنا اخراجیدر ویاخود انى غاره ادخالیدر وغاردن سالما
اخراجیدر ویاخود بنی ارسال ایتدیکك نبوت امرنده مدخل صدق اولان
جنته ادخال ایت وبنی دنیاده نبوت حقندن اوزریمه واجب اولان شیئی
ادا ایتدیکم حالده مخرج صدقه اخراج ایت ویاخود بنی طاعتکه ادخال
ومناهیدن اخراج ایت ویاخود بنی هر نه شیئه که ادخال ایدرسك صدقله ادخال
ایت واندن صدقله اخراج ایت یعنی بر وجهله دخول ایدوب وجه آخرله
خروج ایدنلردن ایتمکل زیراکه ذوالوجهین اولان کشی عندالله امین اولمز
(واجعل لی من لدنك سلطانا نصیرا) وبکا سنك عندکدن حجت قیلغل‌که
بکا مخالفت ایدن اوزره اول بکا نصرت اوله ویاخود ملك قوی قیلغل‌که
انکله اسلام کفر اوزره منصور اوله اویله اولسه الله تعالى اکا اجابت ایدوب
وعد ایتدیکه فارس وروم وغیریدن ملکی نزع ایدوب اکا ویره تتمیم اکا
(لیظهره على الدین کله) ودخی (لیستخلفنهم فی الارض ولیمکنن لهم
دینهم الذی ارتضى لهم ولیبدلنهم من بعد خوفهم امنا) وبونلر امثالی آیتلر
اکا دلالت ایدر (وقل جاء الحق وزهق الباطل) دیکل‌که اسلام کلوب
شرك کیتدی ویاعبادة الله کلوب عبادة اصنام کیتدی (ان الباطل کان
زهوقا) زیراکه باطل ذاهب ومضمحل وغیر ثابت اولدی * ابن مسعود
رضی الله تعالى عنه ایدر پیغمبریمز صلى الله تعالى علیه وسلم مکه‌یه یوم فتحده
داخل اولدی حالبوکه بیت شریفك حولنده اوچیوز التمش صنم وار ایدی
النده کی مخصره ایله انلری بر بر طعن ایدوب یقار وبو آیتی سویلردی حتی‌که
اول اصنامك جمیعی یوزلری اوزره یقلدی مگر خزاعه‌نك صفردن بر صنملری
کعبه فوقنده ایدی * على رضی الله تعالى عنه امر ایدوب دیدیکه انی اندن
اشاغه آتغل نعم دیوب انی فوقندن آتدی صینوب یتدی (وننزل من القرآن

ماهو شفاء ورحمة للمؤمنین) بز قرآندن انى تنزیل ایتدك‌که انك کلیسی
مؤمنلرك دینلرینی تقویم ونفسلرینی اصلاحده دواء شافی منزلتنده‌در انکله
مختلف فیه متبین ومشکل متضح اولور وحیرتدن قورتلینور وقلوبدن جهل
کیدریلور ویاخود انکله امراض جسمیه‌یه درمان ایدیلور فاتحه وآیات شفاء
کبی (قال النبی صلى الله تعالى علیه وسلم من لم یستشف بالقرآن فلا شفاه الله)
پیغمبریمز صلى الله تعالى علیه وسلم ایدر برکسه‌که قرآنله استشفا اعتقادین
ایتمیه الله تعالى اکا شفا ویرمیه ودخی قرآن مؤمنلره رحمتدرکه انکله ایمانلری
زیاده اولور (ولا یزید الظالمین الا خسارا) وقرآن کافرلرك کفر وتکذیبلری
سببیله خسارتن ارتورر زیرا هر آیت نازل اولدیغنجه انلرك تکذیبی متجدد
اولوب خسارتلری متعدد اولور قتاده ایدر هر کسه‌که قرآنه مجالست ایدر
اندن یا زیاده ویانقصانله کیدر (واذا انعمنا على الانسان اعرض ونأى
بجانبه) قچان انسانه بز صحت وسعتله انعام ایتسه‌وز الله تعالى‌یی ذکردن واکا
تضرع والتجادن اعراض ایدر کأنه اول اندن مستغنیدر وجانبیله حقدن تباعد
ودعا ایله اکا تقربی ترك ایدر وتعظم وتکبر ایدوب اکا التفات ایتمز اولور (واذا
مسه الشر کان یؤسا) وقچان اکا شدت وضرر ایریشسه الله تعالینك روحندن
مأیوس اولور * دینلدیکه یعنی اول شدت وضرری حالنده الله تعالى‌یه
تضرع ودعا ایدر قچانکه اجابت تأخر ایتسه اکا یأس ایرر لکن مؤمنه لایق
دکلدرکه اجابتدن مأیوس اوله تأخری ایله دعایی ترك ایده (قل کل یعمل
على شاکلته) دیکل‌که هر کسه هدى وضلالتده حالنه مشاکل طریقت
اوزره عمل ایدر (فربکم اعلم بمن هو اهدى سبیلا) ربکز جل شانه اعلمدر
که اکا طریقی واضحدر یعنی مهتدی وضالی بیلور هر برینه عملنه مشاکل
وجهله جزاء قیلور (ویسئلونك عن الروح قل الروح من امر ربی) یا محمد
سکا شول روحدن سؤال ایدرلرکه انکله انسانك بدنی حیات بولور دیکل‌که
روح ربم جل شانه‌نك ابداعیاتندندرکه ماده وتولد سزکن دیمسیله وجوده
کلمشدر ویاخود انك علمی الله تعالینك استیثار ایتدیکی اشیادندر * روایت
اولندیکه قریش دیدیلرکه محمد ارامزده صدق وامانتله منتشیدر هیچ برکره
بز انی کذبله اتهام ایتمامشز حالبوکه نبوت دعواسن ایده‌یور مدینه‌نك
یهودنه برکسنه کوندروب انك امرندن انلره سؤال ایده‌لم انلر اهل کتابدر نبی
علاماتن بیلورلر دیدکلریله عمل ایده‌لم چون قریشك رسوللری یهودك

علماسنه واردیلرکه اکا اوچ شیئدن سؤال ایدك اکر انك کلیسندن جواب ویرر ویاجواب ویرمزسه بیلك که اول نبی دکلدر واکر ایکیسندن جواب ویرر برندن جواب ویرمزسه بیلك که اول نبیدر شول فئه‌دن سؤال ایدككه زمان اوّلده انلر یتدیلر قصه‌لری نیجه ایدی شول رجلدن سؤال ایدككه اول ارضك شرق وغربنه ایردی نه حاللو کمسه ایدی ودخی روحدن سؤال ایدككه ماهیتی ندر چون اول رسوللر پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلمه کلوب اول اوچ شیئدن سؤال ایتدیلر دیدیکه ایرته سزه جواب ویره‌یم لکن انشاء الله دیمه‌دی اویله اولسه اون‌ایکی ویااون‌بش ویاقرق کون وحی لبث ایتدی * پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم اکا زیاده محزون اولدی بعده جبریل علیه السلام (ولاتقولنّ لشیء انی فاعل ذلك غدا الا ان یشاء الله) برشیئ ایرته بن بونی ایشلرین دیمکل مکر انی الله تعالینك مشیئتنه تعلیق ایده‌سن دیو بیوریلن آیتله کلدی واول فئه حقنده (ام حسبت ان اصحاب الکهف والرقیم) آیتلری نازل اولدی وارضك شرق وغربنه ایرن رجل حقنده (ویسئلونك عن ذی القرنین) دیو قصه‌سی نازل اولدی وروح حقنده (ویسئلونك عن الروح) آیتی نازل اولدی * دینلدیکه روحله مراد جبریل علیه السلامدر ویاروح برملکدرکه انك یتمش بیك یوزی وار هر یوزنده یتمش بیك لسانی واردرکه کلیسیله الله تعالی تسبیح ایدر ویاخود روح بنی آدم صورتنده برنوع خلقدرکه اللری وایاقلری وباشلری وارنه ملائکه ونه اناسدرلر طعام یرلر * دینلدیکه الله تعالی عرشدنصکره روحدن اعظم شیئ خلق ایتمیوبدر اکر اول روح دیلسه‌یدی سموات ویدی ارضی وایچلرنده‌کی مخلوقاتی برلقمه ایدیدی صورت خلقی ملائکه صورتنده‌در وصورت وجهی آدمیین صورتنده‌در یوم قیامتده عرشك یمیننده طورر یتمش حجاب عندنده الله تعالی‌یه خلقك اقربیدر اهل توحید ایچون شفاعت ایدنلرك بریدر اکر انکله ملائکه بیننده نوردن ستر اولمیدی انك نورندن اهل سموات محترق اولیدی * دینلدیکه روحله مراد قرآندر ویاخود عیسی علیه السلامدرکه اول روح الله وکلمة اللهدر یوخسه یهود ونصارانك دیدکلری کبی دکلدر (وما اوتیتم من العلم الا قلیلا) الله تعالینك علمی جنبنده علمدن سزه ویریلن قلیلدرکه انی حواسکز توسطیله استفاده ایدرسز زیرا عقلك معارف نظریه‌یی اکتسابی ضرور یاتدندرکه احساس

جزئیاتدن مستفاددر اول اجلدن دینلدیکه حسی یتورن علمی یتورر واشیانك اکثرینی ایسه حس ادراك ایتمز ایمدی اشیانك ذاتنی بیلمك حسك احوالندن اولور اویله اولسه روحك ذاتی بلنمك ممکن دکلدر الاعوارضله کیم اول انی التباسده تمییز ایدر اول سببدن بوجوابله اقتصار اولندی اول اجلدن موسی علیه السلام (ومارب العالمین) دیو سؤالك جوابنده انك صفاتنی ذکرله اقتصار ایتدی * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم روحدن سؤاللرینه بویله جواب ویریجك دیدیلرکه بوخطابله بزمخصلرز دیدی بلکه بزوسز انده تعمیم اولنمشز دیدیلرکه شانك قاتی عجیبدر برساعتده دیرسنکه (ومن یؤت الحکمة فقداوتی خیرا کثیرا) اولکه اکا حکمت ویریله اول خیر کثیر ویرلمشدر وبرساعتده ایسه (وما اوتیتم من العلم الا قلیلا) دیرسن اویله اولسه سورهٔ لقمانده‌کی (ولوانّ مافی الارض من شجرة اقلام) آیتی نازل اولدی والحال انلرك دیدکلری سوء فهملرندندر زیرا حکمت انسانیه حق وخیردن قوّت بشریه‌نك وسعی اولان شیئی بیلمکدر بلکه معاش ومعادی منتظم اولان شیئی بیلمکدر اول ایسه الله تعالینك نهایتسز معلوماتنه اضافتله قلیلدر انکله دنیا وآخرتك خیرینه ایریلور ومع هذا اول اکا اضافتله کثیردر (ولئن شئنا لنذهبنّ بالذی اوحینا الیك ثم لاتجد لك به علینا وکیلا) اکر دیلسك سکا وحی ایتدیکمز قرآنی مصاحف وصدوردن اذهاب ومحوایدردك * بعده انی بزدن سنکچون مسطورا ویامحفوظا استردادہ توکل ایدرکمسه بولمیدك (الا رحمة من ربك) لکن ربك جل شانه‌دن رحمت اولوب انك اذهاب ومحونی دیلدی اویله اولسه تنزیلی منتندنصکره ابقاسی منت اخری اولور (ان فضله کان علیك کبیرا) انك سکا فضلی کبیر اولدی شول حیثیتله‌که سنی رسالتله کوندردی وسکا قرآنی انزال ایتدی وکیدرمیوب حفظیله ابقا ایتدی (قل لئن اجتمعت الانس والجن علی ان یأتوا بمثل هذا القرآن لایأتون بمثله ولوکان بعضهم لبعض ظهیرا) دیکل که اکر انس وجن بلاغت وحسن نظم وکمال معناده اشبو قرآن مثلنی کتورمکه اجتماع ایتسه‌لر اکا قادر اولمیه‌لردی اکرانی کتورمکه بعضی بعضنه تظاهر ایدرلرسه‌ده (ولقد صرّفنا للناس فی هذا القرآن من کل مثل) اشبو قرآنده بزناس ایچون هرمعنادن تقریر وبیانده زیاده ایچون وجوه مختلفه ایله تکریر ایتدك (فابی اکثر الناس الا کفورا) ناسك

اکثری ایسه قبول و یاشکردن امتناع ایدوب انك یرینه جحود و کفرانی اختیار ایتدیلر ﴿ وقالوا لن نؤمن لك حتی تفجر لنا من الارض ینبوعا ﴾ وقتا که مشرکینی اعجاز قرآنی بیان و اکا بعض معجزاتی الحاقله الزام ایتدی تعنت واقتراح ایدوب دیدیلرکه بز سنی تصدیق ایدر دکلمز مگرکه بزه ارض مکه ده پیکار آقیده سن ﴿ او تکون لك جنة من نخیل وعنب فتفجر الانهار خلالها تفجیرا ﴾ و یاخود سنك خرما واوزم بوستانك اولوب اورطه سندن نهرلر آقیده سن ﴿ او تسقط السماء کما زعمت علینا کسفا ﴾ و یاخود زعم ایتدیکك کبی اوزریمزه سمایی قطعه قطعه دوشوره سن ﴿ او تأتی بالله والملائکة قبیلا ﴾ و یاخود الله تعالی یی و ملائکه یی ادعا ایتدیکك شیئك صحتنه شاهد و درکنه ضامن کتوره سن ﴿ او یکون لك بیت من زخرف ﴾ و یاخود سنکچون التوندن بیت قیله سك ﴿ او ترقی فی السماء ﴾ و یاخود سمانك معارجنه صعود ایده سن ﴿ ولن نؤمن لرقیك حتی تنزل علینا کتابا نقرؤه ﴾ سنك سمایه صعودکه دخی تصدیق ایتمزز مگرکه اندن بزه برکتاب اینديره سنکه اول سنی مصدق اوله وبز انی اوقویوب بعده سکا اتباع ایده وز ﴿ قل سبحان ربی هل کنت الا بشرا رسولا ﴾ انلرك اقتراحاتنی تعجبله الله تعالی یی تنزیه ایت اندن که هیچ کمسه اکا تحکم ایده و یاقدرتنده مشارکت ایده و دیکل که بن دکلن الاسائر ناس کبی بشر وسائر رسل کبی رسولن انلر ایسه قوملرینه کتورمزلر الا انی کتورلردیکه انلرك حالنه ملایم اولوب الله تعالی انی انلره اظهار ایدیدی یوخسه آیات امری اول رسولره مفوض دکلدر ﴿ وما منع الناس ان یؤمنوا اذ جاءهم الهدی الا ان قالوا أبعث الله بشرا رسولا ﴾ وحی نزولندن وحق ظهورندنصکره ناسی ایماندن منع ایتمدی الا دیملریکه الله تعالی رسالتله ملك بعث ایتمیوب بشرمی بعث ایتدی یعنی انلرك قرآن ومحمد صلی الله تعالی علیه وسلمه ایماندن منع ایدر شبهه قالمدی الا انکارلریکه الله تعالی بشری رسول بعث ایده ﴿ قل لو کان فی الارض ملائکة یمشون مطمئنین لنزلنا علیهم من السماء ملکا رسولا ﴾ ایمدی انلرك شبهه سنه جوابده دیکل که اکر یریوزنده ملائکه بنی آدم کبی یورر و انده ساکن اولسه لر بز انلره سمادن رسالتله ملك تنزیل ایدردك انلرك انکله اجتماعه و اندن تلقفه تمکنلری اولدیغیچون اماکه انسك عامه سی ملکی ادراکدن و اندن تلقفدن اعمالردر رسالت ایسه نوع تناسب ومجانستله مشروطدر ﴿ قل کفی بالله شهیدا بینی وبینکم ﴾ دیکل که الله تعالی بنمله سزك بینکزده شاهد یترکه

دعوامه موافق معجزه اظهاریله بن انك سزه رسولیم و یا رسالتمی سزه تبلیغ ایتمشن اکرچه سز عناد ایدرسکزده ﴿ انه کان بعباده خبیرا بصیرا ﴾ اول الله تعالی عبادنك ظاهر و باطن احوالنه خبیر و بصیردر انك اوزره انلره جزاء قیلور ﴿ ومن یهد الله فهو المهتد ﴾ اول کمسه که الله تعالی انی دین اسلامه ارشاد ایده اول استقامت اوزره طریق حقده در ﴿ ومن یضلل فلن تجد لهم اولیاء من دونه ﴾ و اول که الله تعالی انی دیندن مخذول ایده سن انلر ایچون اندن غیری انصار بولمزسنکه انلری ضلالتدن طریق حقه ارشاد ایده ﴿ ونحشرهم یوم القیامة علی وجوههم ﴾ یوم قیامتده بز انلری یوزلری اوزره سوریلور و یایورر حشر ایدرز پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دینلدیکه یارسول الله کافرلر یوم قیامتده یوزلری اوزره نیجه حشر اولورلر دیدیکه انلری ایاغ اوزره یوریدن باری تعالی قادر درکه یوزلری اوزره دخی یوریده ﴿ عمیا وبکما وصما ﴾ کوزلرینشن ایدرشیء کورمزلر و ایشیدلمسی صفا ویرر شیء ایشتمزلر و کندیلردن قبول اولور کلامی سویلمزلر اولدقلری حالده زیرا که دنیاده آیات وعبره نظر ایتمزلر و حقی ایشتمکه قولاق طوتمزلر و صدق سویلمکی استمزلردی و جائزدرکه اشبو حواسك فقدانی حسابدنصکره ناره سورلدکلرنده اوله ﴿ مأویهم جهنم ﴾ انلرك مستقر و منزلی جهنمدر ﴿ کلما خبت زدناهم سعیرا ﴾ هر بارکه اول انلرك جلود و لحومن اکله لهبی ساکن اولسه بز انلرك جلود و لحومن تبدیلله انك توقد و تلهب و اشتعالن آرتورزز زیرا انلر فنادنصکره اعاده یی تکذیب ایدرلردی اویله اولسه الله تعالی انلری اول وجهله افناء و اعاده ایتمك اوزره جزادن زائل اولمز نتکیم بو معنایه اشبوکلن آیت ایله اشارت ایدر ﴿ ذلك جزاؤهم بانهم کفروا بآیاتنا وقالوا أئذا کنا عظاما ورفاتا أئنا لمبعوثون خلقا جدیدا ﴾ عذاب مذکور یوم قیامتده انلرك جزاسیدر شول سببله کیم انلر بزم آیتلریمزه کافر اولورلردی بز عظام و تراب اولدیغمزدنصکره یوم قیامتده بعث اولنوب خلق جدیدمی اولورز دیرلردی ﴿ أولم یروا ان الله الذی خلق السموات والارض قادر علی ان یخلق مثلهم ﴾ انلر بیلمدیلرمیکه سموات وارضی عظم وشدتده خلق ایدن الله تعالی قادر درکه صغر و ضعفده انلرك مثلنی خلق ایده ﴿ وجعل لهم اجلا لا ریب فیه ﴾ وانلرك عذابیچون بر وقت تعیین ایده کیم انك کلمسنده مؤمنلر عندنده ریب اولمیه که اول موت و یا یوم قیامتدر ﴿ فابی الظالمون الا کفورا ﴾ کافرلر ایسه حقك وضوحیله اندن

امتناع ايدوب جحودى اختيار ايتديلر ﴿ قل لو انتم تملكون خزائن رحمة ربى اذا لامسكتم خشية الانفاق ﴾ ديكل كه اكر سز ربم جل شانه نك رزق ونعمتلرى خزائنه مالك اولسكز سزانى انفاق خوفيله امساك ايدوب انفاق ايتميديكز ﴿ وكان الانسان قتورا ﴾ غالب انسان بخيل اولدى زيراكه بناء امرى حاجت وفقرده واحتياج اولديغى شيئده ضنتده وبذل ايتديكى شيئده عوض ملاحظه سنده اولدى ﴿ ولقد آتينا موسى تسع آيات بينات ﴾ بز موسايه طقوز آيت ويردك كه اول عصا ويد بيضا وجراد وقمل وضفادع ودم وحجردن انفجار ماء وانفلاق بحر ونتق طوردر ديندليكه اوچ اخيركيدن بدل طوفان وسنون ونقص ثمراتدر * صفوان رضى الله تعالى عنه ايدر بريهودى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه اول طقوز آيتدن سؤال ايتدكده پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ديديكه اول الله تعالى يه شرك ايتميه سز وناحق يره قتل نفس ايتميه سز وزنا واكل ربا وسحر ايتميه سز وبريرينى قتل ايچون سلطانه واروب غمز ايتميه سز واسراف وقذف محصنه وزحفدن فرار ايتميه سز وخاصة يهود طائفه سى يوم سبتده اعتدا ايتميه سز ﴿ فاسئل بنى اسرائيل اذ جاءهم ﴾ ايمدى يا محمد بنى اسرائيلك مؤمنلرينه اول آيتلردن سؤال ايتكه سكا خبر ويره لر تا كه انكله يقينك زياده اوله زيراكه قچان ادله تظاهر ايتسه اول اقوى واثبت اولور وتا كه انكله بنو اسرائيلك مؤمن اولميانلرى اوزره احتجاج ايده سن وكذبلرين اظهار ايده سن وانلره موسادن وانكله فرعون بينده كى ماجرادن سؤال ايت ﴿ فقال له فرعون انى لاظنك ياموسى مسحورا ﴾ شول وقتنكه موسى انلره آياتله كلدى فرعون اكا ديديكه ياموسى بن سنى مسحور ظن ايدرين يعنى عقلكه خلل كلوب حقدن صرف اولنوبسن ﴿ قال لقد علمت ما انزل هؤلاء الا رب السموات والارض بصائر ﴾ موسى عليه السلام اكا ديديكه يافرعون بيلدك اول آيتلرى انزال ايدن دكل الا سموات وارضك ربيسى جل شانه دركه انى بنم صدقمه بينات قيلدى لكن سن حق ظهورندنصكره عناد ايدوب انى قبول ايتمزسن ﴿ وانى لاظنك يافرعون مثبورا ﴾ يافرعون بن سنى خيردن مصروف وشر اوزره مطبوع ظن ايدرين ﴿ فاراد ان يستفزهم من الارض ﴾ اويله اولسه فرعون ديلديكه موسايى وبنى اسرائيلى ارض مصردن اخراج ايده ﴿ فاغرقناه ومن معه جميعا ﴾ بز ايسه انك مكرنى كنديك اوزره تحويل ايدوب انى وقومنى مصردن

اخراجمزدنصكره بحره غرق ايتدك ﴿ وقلنا من بعده لبنى اسرائيل اسكنوا الارض ﴾ فرعونك هلاكندنصكره بنو اسرائيله ديدك كه شول ارضده ساكن اولك كه فرعون سزى اندن اخراج اراده ايتمشدى ﴿ فاذا جاء وعد الآخرة جئنا بكم لفيفا ﴾ قچانكه قيام ساعت كله انلرى وسزى مختلطين كتورر بعده بينكزى حكم ايدوب سعدا كزى اشقيا كزدن تمييز ايده رز ﴿ وبالحق انزلناه وبالحق نزل ﴾ بز قرآنى انزالنى مقتضى حق ملتبس انزال ايتدك وقرآن دخى حق ملتبس نازل اولدى وياخود بز اول قرآنى سمادن انزال ايتدك ملائكه دن حارسلر ايله محفوظ اولديغى حالده وقرآن رسوله نازل اولدى تخليط شياطيندن ملائكه ايله محفوظ اولديغى حالده ﴿ وما ارسلناك الا مبشرا ونذيرا ﴾ بز سنى طاعت اهلنه ثوابله تبشير ايدر ومخالفت اهلنى عقابدن تحذير ايدر ارسال ايتدك سكا واجب اولان انجق تبشير وانذاردر ﴿ وقرآنا فرقناه ﴾ بز قرآنى ازمان مختلفه ده متفرق انزال ايتدك ويا بز انى تبيين ايتدك ويا بز انى حق وباطل بينى فارق قيلدق ﴿ لتقرأه على الناس على مكث ﴾ تا كه سن انى ناسه مهل وتؤده اوزره قراءت ايده سن زيراكه اول حفظه ايسر وفهمه اعوندر ﴿ ونزلناه تنزيلا ﴾ وبز انى يكرمى اوچ يلده حوادث حسبنجه تنزيل ايتدك ﴿ قل آمنوا به اولا تؤمنوا ﴾ يا محمد سن انلره تهديد ووعيد طريقى اوزره ديكل كه قرآنه سز كرك ايمان كتوريكز ويا ايمان كتورمكز نه ايمان كتورمكز انك كمالن آرتورر ونه ايماندن امتناعكز انك كمالنه خلل ويرر ﴿ ان الذين اوتوا العلم من قبله ﴾ شونلركه قرآندن اوّل ويا محمد صلى الله تعالى عليه وسلمك بعثتندن اوّل كتب سالفه علمى ويريلنلر وحقيقت وحى وامارات نبوتى بيلنلر ومحق ومبطل بينى تمييزه تمكن ايدنلر ويا كتب سالفه ده سنك نعتكى واول سكا نازل اولان شيئك صفتنى كورنلر ﴿ اذا يتلى عليهم يخرّون للاذقان سجدا ﴾ قچان انلره اول قرآن تلاوت اولنسه الله تعاليننك امرينه تعظيم واول كتبده محمدك بعثتيله واكا قرآن انزاليله اولان وعدى انجازنه شكر ايدوب ساجدين اولدقلرى حالده يوزلرى اوزره دوشرلر ﴿ ويقولون سبحان ربنا ﴾ وديرلركه ربمز جل شانه خلف وعددن منزه اولدى ﴿ ان كان وعد ربنا لمفعولا ﴾ ربمز جل شانه نك وعدى لابد اولور انده خلف اولمز ﴿ ويخرّون للاذقان يبكون ويزيدهم خشوعا ﴾ يوزلرى اوزره سجده يه واررلر * حالبوكه اغلرلر وسماع قرآن انلرك خشوعن

آرتورر خرورك تكراری حال وسببك اختلافيچوندر اوّلكيسی انجاز وعد عندنده شكر ايچوندر وايكنجيسی مواعظ قرآنيه‌نك انلرده تأثيری ايچوندر ﴿قل ادعوا الله او ادعوا الرحمن﴾ ديكل كه ربكز جل شانه يه الله ديو ويارحمن ديو ندا ايدك ﴿ايا ماتدعوا فله الاسماء الحسنى﴾ اول ايكی اسمدن قنغسيله اكا ندا ايدرسكز انك اسماء حسناسی واردر اول ايكيسی انك جمله‌سندندر سبب نزولنده دينلديكه اهل كتاب ديديلر كه‌سن رحمن اسمنی آز ذكر ايدرسن حالبوكه توراتده انك ذكری كثيردر وياخود مشركون پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمی ايشتديلر كه يا الله يارحمن دير ديديلر كه سن بزی آلهه‌مزه عبادتدن نهی ايدركن كندك ايكی الهه ندا ايدرسن ﴿ولا تجهر بصلاتك ولا تخافت بها وابتغ بين ذلك سبيلا﴾ نمازده قراءتكی جهر ايتمكل كه مشركلر انی ايشيديجك سبّ ولغو ايتملرينه تحميل ايتميه‌سن واخفا دخی ايتمكل تاكه خلفكده اولان مؤمنلر انی ايشيده‌لر بلكه جهرله مخافته بيننده سبيل وسط طلب ايت زيرا جميع امورده اقتصاد محبوبدر * روايت اولنديكه ابوبكر رضى الله تعالى عنه قراءتنده مخافته ايدوب ديرديكه ربم جل شانه يه مناجات ايدرين اول ايسه حاجتم بيلور * وعمر رضى الله تعالى عنه ايسه قراءتنده جهر ايدوب ديرديكه انكله شيطانی قتمدن سوره‌رم واويويانلری اوياريرم اويله اولسه بو آيت نازل اولوب پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم * ابوبكر رضى الله تعالى عنهه امر ايتديكه صوتنی برمقدار رفع ايده * وعمر رضى الله تعالى عنهه امر ايتديكه صوتنی برمقدار خفض ايده دينلديكه معناسی نه صلواتك كلنده جهر ايت ونه انك كلنده مخافته ايت بلكه ايكيسی بيننده سبيل ابتغاء ايدوب نهارده مخافته وليلده جهر ايت ﴿وقل الحمد لله الذى لم يتخذ ولدا﴾ وديكل كه اول الله تعالى يه حمد اولسونكه ولد اتخاذ ايتمدی ويا ولد اتخاذ ايتديكنی بكا بيلدردی ﴿ولم يكن له شريك فى الملك﴾ وملكده شريكی اولمدی ﴿ولم يكن له ولىّ من الذل﴾ وانكچون ولی اولمديكه مذلتدن انكله موالات ايده تاكه موالاتله مذلتی كنديدن كيدره ايمدی الله تعالى كنديدن نفی ايتدی آنيكه جنسندن وغير جنسندن كرك اختيار وياضطرارله اكا مشارك ويامعاون اوله وحمدی انك اوزره ترتيب ايتدی تاكه اول انك جنس حمده مستحق ايديكنه دلالت ايده * زيراكه اول كامل الذات منفرد بالايجاد منعم على الاطلاقدر انك ماعداسی ناقص مملوك نعمت ويامنعم عليهدر ﴿وكبره

تكبيرا﴾ انك تعظيمده معرفتك مقدارنجه مبالغه ايدوب خصال ثلاثهٔ مذكوره‌دن تنزيه ايت اول آندن كندوبی تنزيه ايتديكی كبی * اشبونده تنبيه واردركه عبدندكلو تنزيه وتمجيدده مبالغه وعبادتده اجتهاد ايدرسه‌ده ينه اول امرده حقنی ادادن قصورينه اعتراف ايتمسی لايق اولور پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر يوم قيامتده جنته اوّل چاغريلان سرّاده وضرّاده الله تعالى يه حمد ايدنلر اولور * پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر شكرك رأسی حمددر عبدكه الله تعالى يه حمد ايتميه اكا شكر ايتمش اولمز پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم ايدر دعانك افضلی الحمد لله‌در * وذكرك افضلی لا اله الا الله‌در * روايت اولنديكه بررجل پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمه كلوب ديديكه يارسول الله بن كثير الدين وكثير الهم كمسه‌يم ديديكه سورهٔ اسراء آخرنده (قل ادعوا الله) دن سوره آخرينه دكين اوقوغل بعده اوچ كره (توكلت على الحىّ الذى لايموت) ديكل * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم بنوعبد المطلبدن بر غلام افصاح ايتديكنده بو آيتی تعليم ايدردی * پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمدن روايت اولنديكه بركمسه‌كه بو سوره‌يی اوقيوب والدين ذكری عندنده

قلبنه رقت كله انكچون جنتده اجردن برقنطار اولور

قنطار ايسه بيك ايكيوز وقيه‌در

تم الجلد الثانى ويليه الجلد الثالث

قد طبع فى المطبعة العثمانية

١٣٠٧